Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស

ទីឃនិកាយេ

សីលក្ខន្ធវគ្គអភិនវដីកា

គន្ថារម្ភកថា

យោ ទេសេត្វាន សុត្តំ, គម្ភីរំ ទុទ្ទសំ វរំ;

ទីឃទស្សី ចិរំ កាលំ, បតិដ្ឋាបេសិ សាសនំ។ ១។

វិនេយ្យជ្ឈាសយេ លោកំ, មហាមតិំ មហាទយំ;

នត្វាន តំ សសទ្ធម្មគណំ គារវភាជនំ។ ២។

សង្គីតិត្តយមារូឡ្ហា, ទីឃាគមវរស្ស យា;

សំវណ្ណនា យា ច តស្សា, វណ្ណនា សាធុវណ្ណិតា។ ៣។

អាចរិយធម្មបាល- ត្ថេរេនេវាភិសង្ខតា;

សម្មា និបុណគម្ភីរ-ទុទ្ទសត្ថប្បកាសនា។ ៤។

កាមញ្ចា សា តថាភូតា, បរម្បរាភតា បន;

បិឍតោ អត្ថតោ ចាបិ, ពហុប្បមាទលេខតា។ ៥។

សង្ខេបត្ថា ច សោតូហិ, សម្មា ញាតុំ សុទុក្ករា;

តស្មា សព្រហ្មចារីនំ, យាចនំ សមនុស្សរំ។ ៦។

យោ'នេកសេតនាគិន្ទោ, រាជា នានារដ្ឋិស្សរោ;

សាសនសោធនេ ទឡ្ហំ, សទា ឧស្សាហមានសោ។ ៧។

តំ និស្សាយ “មមេសោបិ, សត្ថុសាសនជោតនេ;

អប្បេវ នាមុបត្ថម្ភទា, ភវេយ្យា”តិ វិចិន្តយំ។ ៨។

វណ្ណនំ អារភិស្សាមិ, សាធិប្បាយមហាបយំ;

អត្ថំ តយុបនិស្សាយ, អញ្ញញ្ចាបិ យថារហំ។ ៩។

ចក្កាភិវុឌ្ឍិកាយានំ, ធីរានំ ចិត្តតោសនំ;

សាធុវិលាសិនិំ នាម, តំ សុណាថ សមាហិតាតិ។ ១០។

គន្ថារម្ភកថាវណ្ណនា

នានានយនិបុណគម្ភីរវិចិត្រសិក្ខត្តយសង្គហស្ស ពុទ្ធានុពុទ្ធសំវណ្ណិតស្ស សទ្ធាវហគុណសម្បន្នស្ស ទីឃាគមវរស្ស គម្ភីរទុរនុពោធត្ថទីបកំ សំវណ្ណនមិមំ ករោន្តោ សកសមយសមយន្តរគហនជ្ឈោគាហនសមត្ថោ មហាវេយ្យាករណោយមាចរិយោ សំវណ្ណនារម្ភេ រតនត្តយបណាមបយោជនាទិវិធានានិ ករោន្តោ បឋមំ តាវ រតនត្តយបណាមំ កាតុំ “ករុណាសីតលហទយ”ន្តិអាទិមាហ។ ឯត្ថ ច សំវណ្ណនារម្ភេ រតនត្តយបណាមករណប្បយោជនំ តត្ថ តត្ថ ពហុធា បបញ្ចេន្តិ អាចរិយា។ តថា ហិ វណ្ណយន្តិ –

“សំវណ្ណនារម្ភេ សត្ថរិ បណាមករណំ ធម្មស្ស ស្វាក្ខាតភាវេន សត្ថរិ បសាទជននត្ថំ, សត្ថុ ច អវិតថទេសនភាវប្បកាសនេន ធម្មេ បសាទជននត្ថំ។ តទុភយប្បសាទា ហិ មហតោ អត្ថស្ស សិទ្ធិ ហោតី”តិ (ធ។ ស។ ដី។ ១-១)។

អថ វា “ទេតតត្តយបណាយចចត់ អត្ថទោ ទេតតត្តយបប្បរាងស្ស ចិន្ត្រាបតត្ថ៍, ត៌ បត ចិន្ត្រាត់ ចិត្តារាឆតត្ថ៍, ត៌ អដ្ឋកធាយ កាហណត្ថ៍, ត៌ ឞន្តាឞប្បត្តិតិបឡាឆតត្ថ”ត្តិ៍ អថ វា “ឞិចណ្ណតារម្ពុរ ទេតតត្តយចត្ថតា ឞិចណ្ណោតន្តាស្ស ឆម្ពុស្ស បកចតិស្សយចិឞ្ដិបដិចេចឥតត្ថ៍, ត៌ បត ឆម្ពុឞិចណ្ណតាឞុ ចិន្ត្រាត់ ពាហុយាត្បុាឆតត្ថ៍, ត៌ ឞម្ពុឆេច ទេឞិ ក្កកហណឆារណាឌិក្កយលន្ត្រាយ ឞម្ពាបដិបត្តិយា ឞន្តាហិតឞុឍតិបឡាឆតត្ថ”ត្តិ៍ អថ វា “យក្ខលកាចទោ, ឞន្តាកិរិយាឞុ បុត្តាកិច្ចកាចទោ, បល្លិទេហិ ឞយាចរិតកាចទោ, អាយតិ បទេរឞិ ឌិដ្ឋាត្យកតិអាបន្ទុតទោ ច ឞិចណ្ណតាឃំ ទេតតត្តយបណាយកិរិយា”តិ៍ អថ វា “ចត្យកម្ពឹកាចយុត្តិ ឆម្ពុចិតឃំ ឞិចណ្ណោត្យកាយស្ស យហាឞម្ពុត្ថិ ខ្លកាហត្ថស្ស ចិយ បន្ត្រារចឃ្យត្តិយឞយត្ថាកតស្សាបិ យហត្តិ កឃំ ឞម្ពុចតិ, កឃក្លឃាចហទេវ្ចាត់ ទេតតត្តយក្យាណាត្បុស្សណោឌតិត់ បណាយប្វុឌាចិឆាត់, តទោ ច ឞិចណ្ណតាឃំ ទេតតត្តយបណាយកិរិយា”តិ៍ អថ វា “អឞត្តិរិបិ ឞត្តាកិតិចេឞស្ស លេលិកស្ស យធាក្វត់ ឞត្តិរិ ឲុច ឞម្ពាឞប្ដេដ្ឋ ឞត្តឞម្ពុចតត្ថ៍, អឞត្តិរិ ច ឞត្តឞម្ពុចតបរិច្ចេឌាបតត្ថ៍, ‘តធាកតប្បទេចឌិត់ ឆម្ពុចិតឃំ បរិយាបុហិត្វា អត្ថទោ ឥហតី’តិ (បិរា៍ ១៥៥) ច ចុត្តរោងាឞបរិហរណត្ថ៍ ឞិចណ្ណតាឃំ បណាយកិរិយា”តិ៍ អថ វា “ត្យន្តស្ស កកចទោ បណាយចិឆាទេត ឞម្ពាឞប្ដុកាចាឆិកយាយ ត្យន្តឃាត់ បដិបន្ទត្តាត់ ក្ស្យ្យាហឌតតត្ថ៍, ឞន្តម្ពុស្ស ច បណាយចិឆាទេត បទេច្ចកត្យន្តកាចាឆិកយាយ បទេច្ចកត្យន្តឃាត់ បដិបន្ទត្តាត់ ក្ស្យ្យាហឌតតត្ថ៍, ឞឈ្ឈស្ស ច បណាយចិឆាទេត បទេយត្តឞឈ្ឈកាចាឆិកយាយ ឞាចកឃាត់ បដិបន្ទត្តាត់ ក្ស្យ្យាហឌតតត្ថ៍ ឞិចណ្ណតាឃំ បណាយកិរិយា”តិ៍ អថ វា “យក្ខលិឌិកាតិ ឞត្តាតិ អតត្តរាឃាតិ, ឌិរដ្ឋិតិកាតិ, ពាហុយតាតិ ច កចត្តិតិ ឲុចិលន្តិកាត់ ចិត្តបរិទោឞតត្ថ៍ ឞិចណ្ណតាឃំ បណាយកិរិយា”តិ៍ អថ វា “ទេឞាត្យឌតាត់ យធាចុត្តបណាទេយត អតត្តរាទេយត ក្កកហណឆារណាឌិតិបឡាឆតត្ថ៍ ឞិចណ្ណតាឃំ បណាយកិរិយា៍ ទេឞាត្យឌតាត្យក្កហទេយច ហិ បឆាត់ កត្វា អាចរិទេយហិ ឞិចណ្ណតារម្ពុរ ចុតិបណាយបរិឌឹបកាតិ ចាញ្ញាតិ តិក្លិបឹយត្តិ, ត្តាតទេធា ចិតាបិ ត៌ តិទេក្លប៌ កាយទេតាបណាទេយទេតច យធាឆិទេប្យតប្បទេឃាឌតឞិន្តិទោ កិទេយទោត កត្តការចកទេណតា”តិ ច ឲុចយាឌិតា៍ យឃំ បត ត្តាឆាឆិទេប្យតទេយច បទេឃាឌត់ ឥស្សឃិស្សាយ, តម្ពា ឞិចណ្ណតារម្ពុរ ទេតតត្តយបណាយកណោ យធាបដិន្ត្រាតឞិចណ្ណតាយ អតត្តរាទេយត បរិឞយាបតត្តិ ទេចឌិតន្ត្រា៍ ត្តាឥទេយច ច បទេឃាឌត់ អាចរិទេយត ត្តាឆាឆិទេប្យត់៍ តធា ហិ ចក្លតិ “ត្តាតិ ទេយ បឞត្ថយតិទោ ...ទេប... តស្ស្យាត្យកាទេចតា”តិ៍ ទេតតត្តយបណាយកណោត្បា យធាបដិន្ត្រាតឞិចណ្ណតាយ អតត្តរាទេយត បរិឞយាបតត្ថ៍ ទេតតត្តយប្វុឌាយ បន្ត្រាបិដចកាចទោ, តាយ ច បន្ត្រាបិដច៌ រាកាឌិយលចិឆយតទោ៍ ចុត្តទេត្យាត់ –

“យម្ពិ៍ យហាតាយ ឞយទេយ អរិយឞាចទេកា តធាកត់ អត្យស្សទតិ, ទេតចស្ស តម្ពិ៍ ឞយទេយ រាកបរិយុដ្ឋិត់ ចិត្តំ ទេហាតិ, ត ទេងាឞបរិយុដ្ឋិត់ ចិត្តំ ទេហាតិ, ត ទេយាហបរិយុដ្ឋិត់ ចិត្តំ ទេហាតិ, ក្ស្យកតទេយចស្ស តម្ពិ៍ ឞយទេយ ចិត្តំ ទេហាតី”តិអាឌិ (អ៍ តិ៍ ៩៍១០; អ៍ តិ៍ ១១៍១១)៍

តម្ពា ទេតតត្តយប្វុឌាយ ចិក្លាលិតយលិយ បន្ត្រាយ បិដចឞិន្តិ៍ អថ វា ទេតតត្តយប្វុឌាយ បន្ត្រាបត្ថ្ឋាតឞយាឆិទេហត្យត្តា បន្ត្រាបិដច៌៍ ចុត្តទេត្យាត់ –

“ក្ស្យកតចិទេត្តា ទេតា បត យហាតាយ អរិយឞាចទេកា លកតិ អត្ថទេចឌំ, លកតិ ឆម្ពុទេចឌំ, លកតិ ឆទេម្ពាបឞំហិត់ បិទេយាន្ទុំ, បយុឌិតស្ស ឹតិ

ຊາຍຕິ, ປີຕິມນສ຺ສ ກາໂຍ ປສ຺ສມ຺ຠຕິ, ປສ຺ສທ຺ຘກາໂຍ ສຸຂໍ ເວທຍຕິ, ສຸຂິໂນ ຈິຕ຺ຕໍ ສມາຘິຍຕີ”ຕິ (ອ. ນິ. ໙.໑໐; ອ. ນິ. ໑໑.໑໑).

ສມາຘິສ຺ສ ຈ ປຎ຺ຎາຍ ປທ຺ຐານຠາເວ “ສມາຫິໂຕ ຍຖາຠູຕໍ ປຊານາຕີ”ຕິ (ສໍ. ນິ. ໓.໕; ໔.໙໙; ໕.໑໐໗໑; ເນຕ຺ຕິ. ໔໐; ເປເຏາ. ໙໙; ມິ. ປ. ໑໔) ວຸຕ຺ຕາເຍວ. ຕໂຕ ອິທໍ ປຈ຺ຈຍາຍ ປຎ຺ຎາຍ ເວທຍິຕຸກາມສ຺ສ ປຊິຎ຺ຎາຕໍ ນິຈ຺ຈຫຸຕໍ ສມາປຍິສ຺ສຕີ. ເຕນ ວຸຕ຺ຕໍ “ວຸທ຺ຒາປຈາຍນາຍຸວຓ຺ຓຸປຈິຕໍ...ເປ... ປຎ຺ຎາປາຕິເວທກາຣເຓາ”ຕິ. ອຍໍ ຈາ ວຸທ຺ຒາປຈາຍນໍ ອາຍຸວຓ຺ຓສຸຂພລວຑ຺ຒນໂຕ ອຕ຺ຖນ຺ຕເຣນ ປຣິຍາຍໍ ເທເສຕຸໍ. ວຸທ຺ຒາປຈາຍເນນ ຫິ ອາຍຸວຓ຺ຓສຸຂພລານິ ວຑ຺ຒນ຺ຕິ. ວຸຕ຺ຕຎ຺ເຫຕໍ –

“ອຠິວາທນສີລິສ຺ສ, ນິຈ຺ຈໍ ວຸທ຺ຒາປຈາຍິໂນ;

ຈຕ຺ຕາໂຣ ທມ຺ມາ ວຑ຺ຒນ຺ຕິ, ອາຍຸ ວຓ຺ໂຓ ສຸຂໍ ພລ”ນ຺ຕິ (ຘ. ປ. ໑໐໙);

ຕໂຕ ອາຍຸວຓ຺ຓສຸຂພລວຸທ຺ຒິຍາ ເຫຕຸຠູຕ ກາຣິຍຠິຏ຺ຐານຕ຺ຖິ ວຸຕ຺ຕໍ “ວຸທ຺ຒາປຈາຍນໍ ອາຍຸ...ເປ... ເທເສຕຸໍ”ນ຺ຕິ. ອຍໍ ຈາ ວຸທ຺ຒາປຈາຍນໍ ປຕິກາຣປຣິຫານເຫຕຸຕ຺ຕາ ອຕ຺ຖນ຺ຕເຣນ ປຣິຍາຍໍ ເທເສຕຸໍ. ອປຣິຫານເຫຕຸ ຫິ ວຸທ຺ຒາປຈາໂຍ. ວຸຕ຺ຕຎ຺ເຫຕໍ –

“ສຕ຺ຕິເມ ຠິກ຺ຂເວ, ອປຣິຫານີຍາ ທມ຺ມາ, ກຕເມ ສຕ຺ຕ? ສຕ຺ຖຸຄາຣວຕາ, ທມ຺ມຄາຣວຕາ, ສງ຺ຆຄາຣວຕາ, ສິກ຺ຂາຄາຣວຕາ, ສມາຘິຄາຣວຕາ, ກລ຺ຍາຓມິຕ຺ຕຕາ, ໂສວຈສ຺ສຕາ”ຕິ (ອ. ນິ. ໗.໓໓) ຕໂຕ ປຕິກາຣປຣິຫາເນນ ເຫຕຸຠູຕ ຍຖາປຎ຺ຎາປິຕປຣິຍາຍຕ຺ຖິ ວຸຕ຺ຕໍ “ວຸທ຺ຒ...ເປ... ເທເສຕຸໍ”ນ຺ຕິ. ອຍໍ ຈາ ປສາທວຕ຺ຖຸ ປູຊາຍ ປຸຎ຺ຎາປິຕມຍກາຣເຓາ ອຕ຺ຖນ຺ຕເຣນ ປຣິຍາຍໍ ເທເສຕຸໍ. ປຸຎ຺ຎາປິຕມຍາ ຫິ ປສາທວຕ຺ຖຸ ປູຊາ. ວຸຕ຺ຕຎ຺ເຫຕໍ –

“ປູຊາຣເຫ ປູຊຍໂຕ, ພຸທ຺ເທ ຍທິ ວ ສາວເກ;

ປປຎ຺ຈສມຕິກ຺ກນ຺ເຕ, ຕິຓ຺ຓໂສກປຣິທ຺ທເວ.

ເຕ ຕາທິເສ ປູຊຍໂຕ, ນິພ຺ພຸເຕ ອກຸໂຕຠເຍ;

ນ ສກ຺ກາ ປຸຎ຺ຎໍ ສງ຺ຂາຕຸໍ, ອິເມຕ຺ຕມປິ ເກນຈີ”ຕິ. (ຘ. ປ. ໑໙໖; ອປ. ໑.໑໐.໑);

ປຸຎ຺ຎາຠິສໂຍ ຈ ຍຖາວຸຕ຺ຕປຣິຍາຍຕ຺ຖິໂຍ. ຍຖາຫ –

“ឲស ឧេចយត្យុស្សាត៌, សន្តាកាយឌេឌា តិឆិ;

ឃំ ឃឧេចាកិបទេត្តិ, សន្តាទេយទេតត លក្ខតី”តិ៍ (ញុ៍ បា៍ ប័៍១០);

ក្ខបិទេឃ្យុ ឆ បដិបត្តស្ស ទេហាទេឆ្ច កាទិឃតិដ្ឋាតត្តិ ចុត្តិ “បសាឌចត្តស្យុ…ទេប… ទេចឌិតន្តា”ត្តិ៍ ឲចំ ទទេតត្តឃប្ញុឌា
តិទទេតិសឃប្ញុន្តាទេក្ខត្តាសន្តដ្ឋិឃា អបទិទេយឈ្យប្យការទេចា ប្ញុន្តាតិសទេឃាតិ ពាហុចិឆត្តទាទេឃបិ ទេលិកាសត្តិចាទេស
អត្តទាឃតិពត្តតសកាលសំកិទេលសចិខ្ពិសតាឃ បទេហាតិ, កឃាឌិក្ខបដ្ឋចញ្ញា តិចាទេទតិ៍ តស្មា ស្ញុចុត្តិ “សំចល្លតាទេម្ពុ ទទេតត្តឃបណាយកាទលំ
ឃឆាបដិន្តាតសំចល្លតាឃ អតត្តទាទេឃត បទិសយាបតត្តិ ទេចឌិតន្តា”ត្តិ៍

ឲចំ បត សបទេឃាឌត៌ ទទេតត្តឃបណាយំ កត្តុការទេយា ញុខ្ពទតតយុ្សលកត្តា ទេសសទេតតាត៌ បធយំ តស្ស បណាយំ កាតុយាហ –
“កាទុណាសិតលហឌឃំ…ទេប… គតិចិយុត្ត”ត្តិ៍ ញុខ្ពទតតយុ្សលកាតិ ហិ ឆយុសឈ្លទតតាតិ, ទេតាស្ញុ ឆ ឆយុទតតយុ្សលក៌ សឈ្លទតត៌, តឆាការទេចា ឆ
“ប្ញុល្លចទេក្ខា ចិឃ កកចា, ចត្តិកិទណាតិកទេទា ចិឃ ទេតត ឧេឆសិទេតា ឆទេយុ, ចត្តិកិទណាសយុប្យាឌិតបិហិទេតា ទេលិទេកា ចិឃ សទេឈ្លា”តិ
ឲចយាឌីហិ អដ្ឋកឆាឃយាកទ៍តាបយាហិ ចិការទេចតទេន្តា៍ អឆ ចា សន្តាសត្តាត៌ អទេក្កាតិ កត្វា បធយំ ញុទេខ្ព, តប្យកចទេតា,
តក្សុបឌេសិតទេតា ឆ តឌតត្តទំ ឆទេយុ, តស្ស ឆយុស្ស សាឆាទណាទេតា , តឌាទេសចតទេតា ឆ តឌតត្តទំ សទេឈ្លា ចុទេត្តា៍ “សន្តាសត្តាត៌ ចា ហិទេត
ចិតិទេឃាឌទេកាតិ កត្វា បធយំ ញុទេខ្ព, សន្តាសត្តហិតត្តា តឌតត្តទំ ឆទេយុ, ហិតាឆិកយាឃ បដិបទេក្ខា អឆិកតហិទេតា ចាតិ កត្វា តឌតត្តទំ
សទេឈ្លា ចុទេត្តា”តិ អដ្ឋកឆាគតតទេឃត អតុប្ញុន្តាតា ទេចឌិតន្តា៍

ញុខ្ពទតតបណាយញ្ញា កទេទាទេត្តា ទេកចលបណាយទេតា ទេឆាយតាប្ញុន្តាក្ខទេយាចសាតិសទេឃាតិ “កាទុណាសិតលហឌឃ”ត្តិអាឌិបឌេហិ
ទេឆាយតាប្ញុន្តាក្ខយត៌ ឌទេស្សតិ៍ ទេឆាយតាប្ញុន្តាក្ខទេយត ហិ បណាទេយត សត្តុ គុណាតិសឃទេឃាទេកា, តទេតា ចស្ស អតុត្តទចត្តិតិឃការទេចា, ទេតត
ឆ អត្តទេតា បណាយស្ស ទេលត្តក្ខតការទេចា, ទេតត ចស្ស ទេលត្តក្ខតស្ស បណាយស្ស ឃឆាឆិទេប្យតតិប្យត្តិទេហតុការទេចា ឌស្សិទេតាតិ៍
ទេឆាយតាប្ញុន្តាក្ខយតញ្ញា ឌទេស្សទេត្តា ឃស្សា សំចល្លត៌ កត្តុការទេយា, សា ស្ញុត្តត្តឧេឆសតា កាទុណាបន្តាប្យឆាតាទេឃច, ត ចិតឃឧេឆសតា ចិឃ
កាទុណាប្យឆាតា, តាបិ អកិឆយុឧេឆសតា ចិឃ បន្តាប្យឆាតាតិ តក្សុកឃប្យឆាតទេយច ទេឆាយតយាទកតិ៍ ឲសា ហិ អាចទិឃស្ស បកតិ, ឃឌិឆំ
អាទេម្ពាត្សុ្សបទេឆាយតា៍ ទេតទេតច ឆ ចិតឃឧេឆសតាឃ សំចល្លតាទេម្ពុ “ទេឃា កប្យទេកាឌីហិបិ…ទេប… យហាកាទុហិកស្ស តស្សា”តិ (បាទា៍
អដ្ឋ៍ កត្តាទេម្ពុកឆា) កាទុណាប្យឆាត៌, អកិឆយុឧេឆសតាឃ សំចល្លតាទេម្ពុ “កាទុណា ចិឃ…ទេប… ឃឆាទុឌី”តិ (ឆ៍ ស៍ អដ្ឋ៍ ១)
បន្តាប្យឆាតញ្ញា ទេឆាយតយាទខ្ពិ៍ ចិតឃឧេឆសតា ហិ អាសឃាឌិតិទទេបក្ខូទេកចលកាទុណាឃ បាកតិកាសទេត្តតាបិ អទេសាតន្តាទហំ ស្ញុណាទេត្តា,
អប្ញុដ្ឋិតន្តាទហំ ប្ញុដ្ឋទេត្តា, អចត្តន្តាទហញ្ញា ចឌទេត្តា សិក្ខូបឌំ បន្តាទេបសិតិ កាទុណាប្យឆាតា៍ តឆា ហិ ក្ខក្កិសបទិឃត្តាកតហិទទេាត្តទេប្យាបិ
កកចា ទេលិកិឃសាឆ្សុឌទេតហិបិ បទិហទិតន្តាតិ “សិលទេលិ, សម្កិក្ខា”តិអាឌិចចតាតិ, (បាទា៍ ១ប័ឃ) ឃឆាបទាឆញ្ញា កទេហចចតាតិ
យហាកាទុណាសទេញ្ញាឌិតយាតទេសា យហាបទិសយទេឡ្យអការសិ, តំតំសិក្ខូបឌបន្តាត្តិ ការណាទេបក្ខូឃ ឆ ទេចទេឌ្ឍាឌីស្ញុ សាទីទិក៌ ទេលឌយតុទេកាសិ៍
តស្មា កិញ្ញាបិ ក្សុយត្តទេបញ្ញឃាការសយឃត្តទេកឆាត៌ ចិឃ ចិតឃបន្តាត្តិឃាបិ សយដ្ឋាបិកា បន្តា អតន្តាសាឆាទណាតាឃ អតិសឃកិញ្ញចតី,

ករុណាយ កិច្ចំ បត ពរតាបិ អឆិកត្តិ ចិតឃរេឞតាយ ករុណាប្យឆាតតា ចុត្តា៍ ករុណាឮ្យាបិរាឆិកពាយ ហិ រេឞតាយ

ករុណាបឆាតតា, អកិឆយុ្ករេឞតា បត រកចលបត្តាប្យឆាតា បរយត្តូឆយុ្កាត៌ ឃឆាឞកាចបដិរចឆឞយត្តាយ បត្តាយ ពត្តូ

ឞាតិឞឃប្យចត្តិរតា៍ ឞុត្តត្តរេឞតា បត ករុណាបត្តាប្យឆាតា រពឞំ រពឞំ ឞត្តាត៌

អាឞឃាតុឞឃាឆិយុត្តិចទិតាឌិរកឌបរិច្ឆិត្តតឞយត្តាយ បត្តាយ ឞរត្តឞុ ច យហាករុណាយ ពត្តូ ឞាតិឞឃប្យចត្តិរតា៍ ឞុត្តត្តរេឞតាយ

ហិ យហាករុណាយ ឞយាបត្តិពហុរលិ ចិរតឃ្យឞត្តារត ពឌត្បាឞឃាតុរលិរយត កយ្ហិរយត្តូបធិ បពិត្ឋរបឞិ៍ ពឞ្ហា អារយ្ហាត្នុបំ

ករុណាបត្តាប្យឆាតរយច រឆាយត៌ កពត្តិ រចឌិពត្តិ, អឃរយត្តូ ឞយុគាឃរត្តា៍

អយំ បត អចឃចរត្តា – កិរតីតិ ករុណា, បរទុក្ខេ ចិក្លិបតិ បច្ចឃរចកល្លករលោត អបរតតីតិ អរត្តា៍ ទុក្ខិតេឞុ ចា កិរិឃតិ

បឞារិឃតីតិ ករុណា៍ អឆ ចា កិណាតីតិ ករុណា, បរទុក្ខេ ឞតិ ការុណិកំ ហិំឞតិ ចិពាឆតិ, បរទុក្ខេ ចា ចិតារឞតីតិ អរត្តា៍ បរទុក្ខេ

ឞតិ ឞាឆុត៌ កយ្បត៌ ហឌឃរលធិ ករុរាតីតិ ចា ករុណា៍ អឆ ចា កយិតិ ឞុលំ, តំ រុត្ធតីតិ ករុណា៍ ៤ឞា ហិ បរទុក្ខាបតឃតកាយពាលក្ខុណា

អត្តឞុលតិររបក្ខុពាយ ការុណិកាត៌ ឞុលំ រុត្ធតិ ចិពាត្ធតីតិ, ឞត្តូ ឞត្ថឞត្តាតុឞារេត បឌតិប្បត្តិ រចឌិពត្តា៍ ក្ខុហ្យាកិពរត្តហិ រឞចិឃតីតិ

ឞិតំ, ក្ខុហ្យាកិឞយត៌ តំ លិតិ កហ្យាតីតិ ឞិតលំ, “ចិត្តំ ចា រព ពិបិឞ្សាយិ, ហឌឃំ ចា រព ឋារលឞ្សាយី”តិ (ឞំ៍ តិ៍ ១៍១៣៩; ឞុ៍ តិ៍

អាឮ្យអចកឞុត្ត) ៤ត្តូ ក្ខុរា “ហឌឃ”ត្តិ ចុត្តំ, “ចក្កំ ហឌឃ”ត្តិ (យ៍ តិ៍ ១៍១១០; ១៍១១៦; ១៍១៥៦) ៤ត្តូ ហឌឃចត្តូ, “ហឌឃា ហឌឃំ យរត្តា

អត្តាយ ពត្ថតី”តិ (យ៍ តិ៍ ១៍៩១) ៤ត្តូ ចិត្តំ, ត្តឆាបិ ចិត្តរយច អត្តត្តរត្ថរត ហឌឃំ៍ អត្តរតា ឞកាចំ ចា ហរតីតិ ហឌឃំ, រ-ការឞ្ស ឌ-

ការំ កត្តាតិ រតរុត្តិកា៍ ករុណាយ ឞិតលំ ហឌឃយឞ្សាតិ ករុណាឞិតលហឌរឃា, តំ ករុណាឞិតលហឌឃំ៍

កាយរត្តាត្តូ បររឞំ ហិរពាបឞំហារឞុលាឌិអបរិហាតិត្បាតឞកាចពាយ, ឮ្យាបិឆាឌិត៌ ក្ខុឌុចិបច្ចតិកពាយ ច

ឞត្តឞត្តាតកពឞត្តាបចិរច្ឆឌតាការប្យចត្តិឃា រយត្តាយុឌិពាតយ្បិ ចិត្តឞិពលកាចការណាតា ក្ខុបលត្តិ, ពឆាបិ

បរទុក្ខាបតឃតាការប្យចត្តិឃា បរុបពាបិឞហតរឞា អចិហិំឞាក្កុតា ករុណាច ចិរឞរឞត កកចរតា ចិត្តឞ្ស ចិត្តបឞ្សត្ថិ ចិឃ

ឞិតិកាចតិយិត្តត្តិ ពឞ្សារឃច ចិត្តឞិពលកាចការណាតា ចុត្តា៍ ករុណាយុរលត ចា រយត្តាយុឌិពាតយ្បិ ហឌឃឞិពលកាចការណាតា ចុត្តាតិ

ឌត្ថត្តា៍ ត ហិ ឞត្តូ តិរចរឞឞរត្តា ក្ខុបឌិឞិឃតិ, បឆាតឞហចរណាចិតាកាចាឌិតរឃហិបិ ឃឆាលត្តុយាត៌ កឃ្យុាតត្តា៍ អបិរចត្តូ

តំឞយ្បឃុត្តចាណាឞ្ស ឈអឞាឆារណចាណាបរិឃាបត្តពាយ អឞាឆារណចាណាចិរឞឞតិពាត្ធតក្កុតា ឞាតិឞឃំ, តិរចរឞឞត្តា

ឞត្តាត្បាពត្តាណ៌ ចិឃ ឞចិឞឃឮ្យាបិពាយ យហាករុណាកាចយុបកតា អតត្តាឞាឆារណឞាតិឞឃកាចប្យត្តា ករុណាច

ហឌឃឞិពលត្តរហពុកាចរចត ចុត្តា៍ អឆ ចា ឞតិបិ រយត្តាយុឌិពាត៌ បររឞំ ហិរពាបឞំហារឞុលាឌិអបរិហាតិត្បាតឞកាចពាយ ឞាតិឞឃរឃ

ហឌឃឞិពលកាចតិពាត្ធតរត្ត ឞកលត្ត្ធក្រុណចិរឞឞការណពាយ ពាឞយ្បិ ការណត្តិ ករុណាយ ៤ច ហឌឃឞិពលកាចការណាតា ចុត្តា៍

ករុណាតិឌាតា ហិ ឞរត្តាបិ ត្ធក្រុណា៍ ករុណាតុកាចតិត្តាបិឃយាតឞំឞារទុក្ខឞត្តាបឞ្ស ហិ កកចរតា បរទុក្ខាបតឃតកាយពាយ

អរតកាតិបិ កប្យាតយឞរច្ឆ្យាតិ អកិលត្តុបរឞ្សច តិរចរឞឞត្ត្ធការឆយុឞយ្ហុរណាតិរពឞ្ស ឞយឆិកពឆយុ្កឆិបរពឃ្យឞ្ស ច ឞត្ត្ហិរពាឞុបិ

ឞត្តឞត្បាពឞយុបតិពហឌឃុបពាបតិយិរត្តឞុ ត ប្រាឞកយ្បិ ចិត្តឞិតិកាចឞ្ស អត្តាឆត្តុយរហាឞិតិ៍ តិឞុ រចត្តូ ចិករប្យឞុ បធរយ ចិករប្យ

អចិរឞឞក្កុតា ត្ធក្ខុយិកតា, ទុតិរឃ ពរឆច យហាករុណាកាចុបកតា, ពតិរឃ បឆយាកិតិហាររតា បត្ថាយ តិឞុបិ អចត្តាឞុ បចត្តា

កាចរេទា ពន្យេហា ឋក្កុហិតាទិ ឥក្ខដ្ឋា៓

បនាភាតីតិ បញ្ញា, យថាឋកាចំ បកាសេតិ បជិចិន្ណាតីតិ អនត្ថោ៓ បញ្ញានបតីតិ ចា បញ្ញា, តំ តឥត្វំ បំពពេំ ពនេរាតីតិ អនត្ថោ៓ ឋារេយថ នោឃ្យាចរលាប្យាហាគនោា បកាសេតិ ឥឍុឋកាចនោាគរេឥ្ក បនេ្ខារតាតិ បញ្ញាបនេ្ខារតោា៓ បញ្ញាចរេទា ហិ ខុពបល្លូទ្ពកបិ តិឋិត្តុរ្យ ឥឋឋហឃ្សិ្យលិពឆាឥ្យ ខុពបនេ្ខាតា រេហាតិ៓ ចុត្តរញ្ញាំ កាចតា "ចត្តារោរេយ កិក្ខវេច, បនេ្ខាតា៓ ពពេយ ចត្តារោ? ចន្តុបនេ្ខារតា, វុរិយបនេ្ខារតា, អក្កិបនេ្ខារតា, បញ្ញាបនេ្ខារតា, ឯរេយ ណោ កិក្ខវេច, ចត្តារោ បនេ្ខាតា៓ ខុតឥក្កិ កិក្ខវេច, ឯរេយសំ ចត្តុន្នំ បនេ្ខាតានំ យជិជំ បញ្ញាបនេ្ខារតា"តិ (អ៓ និ៓ ៥.១៣៓)៓ រេតត ចិហរេតា ចិរេឋរេឋត ឋយុញ្ញូជិរោតាតិ បញ្ញាបនេ្ខាតចិហរេតា, ចិរេឋឋតា វេចត្វុបរិ អាចិ កចិឃ្យាតិ៓ ឫឃ្យត្តិ រេតគ, ឋយំ ចា ឫឃ្យាតិ, ឫឃ្យាគយត្តូយេច ចា តត្តិ យោរេហា, អចិន្ខា៓ វេប្វច ចិឋយឋកាចបជិន្ខាឥគនោា អត្តូពារឋរិក្កូតាយ តរេយា ចិយាតិ យោហតរេយា៓ ឋតិបិ តយឋន្តុរ្យ ឋជិឋពប្យាគយត្តូរេគ អចិន្ខាចាចពរេត្តូ យោហឋន្តុឋត្តិឆារេគគ តន្តិរេឋឋពតារេចត្តុ ឃុត្តាតិ ឋជិឋពប្យាគា៓ បញ្ញាបនេ្ខាតចិហរេតា យោហតរេយា យឃ្យាតិ បញ្ញាបនេ្ខាតចិហតយោហតរេយា, តំ បញ្ញាបនេ្ខាតចិហតយោហតរ៓

គត្យ ច ឋនេ្ខាឋយ្យិ ហិលាឋចានំ បញ្ញាបនេ្ខារតគ អចិន្ខន្តពារហតតា ឋយុទ្ធតិ, អថ ពរ្វា អញ្ញាឋាឆារលាចិរេឋឋព្យេលាគ កាចរេទា ចោាយគា ចុត្តាតិ? ឋចាឋគប្យាហារេគ អគញ្ញាឋាឆារលាចិរេឋឋតាឋយុទ្ធរេតា៓ ឋនេ្ខាឋយ្យិ ហិ ហិលាឋចានំ បញ្ញាបនេ្ខាតហតាចិន្ខន្តពារេត្តូបិ ឋតិ ឋន្តាឥឫរេត្តូហិ ចិឃ ជិជិប្យត្តានំ ឋាចពបច្ចេពព្យេន្តុហិ ឋយ្យាឋឫន្តានំ ឋចាឋគប្យាហារេគគ ពិលេឋប្យាហាគរ្យ ចិរេឋរោ ចិន្ខរេតចាតិ៓ អថ ចា បរោបរេឋយត្តូរេគ អត្តូតោ ឋត្តារេគ អន្ធុត្តិ អចិន្ខន្តពារចិពយឃ្យ តិប្យាជិតត្តា (តិន្ខាត្តិតត្តា យ៓ តិ៓ ជី៓ ១.១), តត្វ ច ឋន្ខាត្យាតាយ ពលេឃ្យ ច ចឹកាចឃ្យ ឋយជិពតត្តា, បរឋត្តិយត្វា ឥឍុរេឥឋតាតិឋយាត្យាររេចគ ឋឍុរេឥច តឃ្យ បចត្តិតត្តា, កាចារេយថ ចិរេឋឋរេតា បញ្ញាបនេ្ខាតចិហតយោហតរការរេចគ ចោារយតនេ្ខាតិ៓ ឯ្ថឬន្វិច្ចា អត្ថចិពរេប្យ បញ្ញាបនេ្ខាតបរេឥគ ឋឋត្តាគពតយោហចិឥយគា បជិរេចឥបញ្ញា វេចច បរឋត្តាគពតយោហចិឥយគា រេឥឋគាបញ្ញា ច ឋាយញ្ញាតិរេដ្ឋរេឋគ, ខុពរេឋឋគរេយគ ចា ឋក្កុហិតា៓ គ ឥ្យ ឫរិយឃ្វិ អត្វចិពរេប្យ ចិឃ បជិរេចឥបញ្ញារេយថាតិ រេចជិតន្ខា៓

អបរេរា គរេយា – កាចរេទា ពាពហឃ្យ នោឃ្យបរិយត្តិពត្តា ឋពលនោឃ្យឥឍុឋកាចាចរេពំឥគឋយរេត្វគ អគាចរលាពាលាឋន្ខារតគ បញ្ញាបនេ្ខារតគ ឋពលនោឃ្យឥឍុឋកាចន្ធាឥពយោហតយឃ្យ ចិហតត្តា អគាចរលាពាលាក្សរេតគ អគញ្ញាឋាឆារលាបញ្ញាបនេ្ខាតចិហតយោហតយការេចគ កាចរេទា ចោាយគា រេចជិតន្ខា៓ ឯ្យឃ្វិ បគ អត្វចិពរេប្យ យោហតយចិឥយគន្ត្តូ អឥិពតត្តា អគាចរលាពាលាំ ពារល្យបចារេគ ឋពឋត្តារេគ យោហតយចិឥយគត្តិ រេចជិតន្ខា៓ អកិតឹហារឋយ្យត្តិយា ឋចាឋគប្យាហារយេច ហិ ពិលេឋានំ នោឃ្យាចរលាប្យាហាគត្តិ, បរឋត្តារេគ បគ យោហតយចិឥយគឃ្យ ពារលាកាចរេទា ចល្យបចារេគ អគាចរលាពាលារេយច យោហតយចិឥយគត្តិ ចុច្ចតិ៓ អគាចរលាពាលាត្តិ ច ឋន្ខាត្យាតញ្ញាលារេយច, រេយគ ឥឍុរេឥឋគាបច្ចូចេក្ខលាតិ ពនេរាតិ៓ តជិឥចិញ្ញាពាលាច្ចូយំ អត្វរេតា ខុពរេយច៓ អគចរេឋឋន្ខូតាឋន្ខូតឋឍុតិឥឍុរេឥឍុលាតាយ ឋន្ខាត្យាតញ្ញាលាំ តត្វាចរលាកាចរេទា តិឃ្យដ្ឋចាររេឫបិពាយ អគាចរលាពាលាត្តិ, ចិឋយប្យចត្តិឫរេលាគ បគ អនេ្ខាហិ អឋាឆារលាកាចឥឃ្យគត្វំ ន្ថិឆា ពត្វា លេ្យអាឋាឆារលាពាលារេគឥ ចុត្តិ៓

កិំ បនេត្ថ ការណំ អវិជ្ជាសមញ្ញាតោយេវេកា បហានសម្បត្តិវសេន នកវេតា ថោមនាយ វុត្តំ, ន បន សាតិសយំ និរវសេសកិលេសប្បហានន្តិ? វុច្ចតេ – តប្បហានវិនោទនេ ហិ តទេកដ្ឋតាយ សកលសំកិលេសសមុគ្ឃាតស្ស ខោតិតកាវេតា និរវសេសកិលេសប្បហានមេវ វុត្តំ។ ន ហិ សោ សំកិលេសោ អត្ថិ, យោ និរវសេសាវិជ្ជាសមុគ្ឃាតេន ន បហីយតីតិ។ អថ វា សកលកុសលធម្មប្បវត្តិយា, សំសារនិវត្តិយា ច វិជ្ជា វិយ និរវសេសាកុសលធម្មប្បវត្តិយា, សំសារប្បវត្តិយា ច អវិជ្ជាវេវ បធានការណន្តិ តព្ពិឃាតវិនោទនេន សកលសំកិលេសសមុគ្ឃាតវិនិវត្តិតោ សោវេវេតោ វុត្តោតិ។ អថ វា សកលសំកិលេសធម្មានំ មុទ្ធភូតត្តា អវិជ្ជាយ តំ សមុគ្ឃាតេវេតោ វុត្តោ។ យថាហ –

“អវិជ្ជា មុទ្ធាតិ ជានាហិ, វិជ្ជា មុទ្ធាធិបាតិនី;

សទ្ធាសតិសមាធីហិ, ឆន្ទវីរិយេន សំយុតា”តិ។ (សុ॰ និ॰ ១០៣១; ចូឡនិ॰ និ॰ ៦១);

សត្ថុ ភគវតោ កាយាទីហិ វិសេសតោ, ប្រធាន ...

[illegible]

ᩈᨲᩁᩣᨿᩁᩃᩮᩣᨠᩔ᩺ “ᩈᨲᩁᨿᩮᩣᩃᩮᩣᨠᩔ”ᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥ, ᨲᨳᩣᨸᩥ ᩋᩁᩥᨿᩣᨠᩣᩁᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨧᩩᨲ᩠ᨲᩥᩃᨠ᩠ᨡᨱᨲᩣ, ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨧ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᨿᩮᨧ᩺ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᩉᩥ ᨴᩦᨥᩣᨿᩩᨠᩣᨸᩥ ᩈᨿᩣᨲᩣ ᨿᨳᩣᨸᩁᩥᨧ᩠ᨨᩮᨴᩴ ᨿᨳᩣᩈᨠᩣᩃᨲ᩠ᨲᩣ ᨿᨳᩥ ᨶᩮᩅ ᨧᩩᨧ᩠ᨧᨲ᩠ᨲᩥ᩺ ᩑᩅᩴ ᨶᩮᩅᨿᨲᩩᩔᩣᨶᩴ ᨧᩥᨿ ᨲᨶᩅᩈᩥᨯ᩠ᨰᩈᨲ᩠ᨲᩣᨶᨿ᩠ᨿᩥ ᨿᨳᩣᩁᩉᩴ ᨣᩩᨱᨧᩥᩈᨿᩈᩣᨧᩉᨲᩣᨿ ᨠᩣᨶᩮᨲᩣ ᩁᩪᨸᨠᩣᩁᨠᩴ ᨶᩔᨲᩥ᩺ ᨶᨲ᩠ᨳᩩ ᨶᩮᨲ᩠ᨲ ᨶᩮᩅᨿᨲᩩᩔᩣ ᨸᨬ᩠ᨬᩣᨶᨲ᩠ᨳᩣ, ᩋᨳ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᨲᩮᩈᩴ ᩋᨷ᩠ᨿᨬ᩠ᨬᩣᨲᩣ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᩈᩦᨿᨲᩦᨲᩥ? ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨸᨬ᩠ᨬᩣᨲᩣᨿ ᨠᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩣ᩺ ᩋᨬ᩠ᨬᩣ ᩉᩥ ᩈᨠ᩠ᨠᩣᨿᩣ, ᩋᨬ᩠ᨬᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨠ᩠ᨠᩣᨿᩣᨲᩥ ᩈᨠ᩠ᨠᩣᨿᩣᨶᩩᩈᩣᩁᩮᨶ ᨸᨬ᩠ᨬᩣᨸᨬ᩠ᨬᩣᨶᨠᩣᩁᩮᩣ ᨶ ᨴᩮᩣᩈᩮᩣᨲ᩠ᨲᩣ᩺ ᩑᩅᩴᩈᩩ ᩉᩥ ᩈᨿᩣᩈᨷᩮᩈᩩ ᨸᨬ᩠ᨬᩣᨶᨿ᩠ᨿᩥ ᩋᨷ᩠ᨿᨬ᩠ᨬᩣᨲᩴ ᨧᩥᨿ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᩈᩦᨿᨲᩥ ᨿᨳᩣ ᨲᩴ “ᩈᩁᩣᨴᩥᨠᩣᨿ ᨸᩁᩥᩈᩣᨿᩣ”ᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣᩅ ᩋᨽᩥᨷ᩠ᨿᩣᨿᩣ ᨠᩣᩁᨱᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ, ᨶ ᨻ᩠ᨿᨬ᩠ᨩᨶᨿᨲ᩠ᨲᨠ᩺ ᨿᨳᩣᩉᩩ ᨸᩮᩤᩁᩣᨱᩣ –

“ᩋᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᨬᩥᨿᩣᨶᨾᩮᩣ ᩈᩁᨱᩴ ᩋᨶᩮᩣᩅ,

ᨶ ᨻ᩠ᨿᨬ᩠ᨩᨶᩴ ᩃᩮᩣᨠᩉᩥᨲᩮᩣ ᨿᩉᩥ᩺

ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩋᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩁᨲᩥᨿᨠ᩠ᨡᩁᩮᩈᩩ,

ᩋᨲ᩠ᨳᩮ ᨶᩥᩅᩮᩈᩮᨿ᩠ᨿ ᨿᨲᩥ ᨿᨲᩥᨿᩣ”ᨲᩥ᩺ (ᨠᨦ᩠ᨡᩣ᩺ ᩋᨭ᩠ᨮ᩺ ᨸᨮᨾᨸᩣᩁᩣᨩᩥᨠᨠᨱ᩠ᨯᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ);

ᨠᩣᨿᩅᨯ᩠ᨰ ᩈᨻ᩠ᨻᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨠᩣᨶᩮᨶᩅᩈᩮᨶ ᨲᩥᨧᩥᩈᩮᩣ ᩃᩮᩣᨠᩣ, ᨠᩩᩁᩩᨠᩣᨶᩔ ᨸᨶ ᩋᨽᩥᨷ᩠ᨿᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨠᩩᩁᩩᨠᩁᩣᩃᩈᨿᨲ᩠ᨳᩮᩔᨶ ᨿᩩᨩ᩠ᨩᨶᨲᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᩃᩮᩣᨠᨶᩮᨶ ᩋᨶᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩣ᩺ ᩈᩮᩣ ᩉᩥ ᩃᩮᩣᨠᩦᨿᨲ᩠ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨸᩩᨬ᩠ᨬᩣᨸᩩᨬ᩠ᨬᩣᨶᩥ , ᨲᨻ᩠ᨻᩥᨸᩣᨠᩣ ᨧᩣᨲᩥ ᩃᩮᩣᨠᩣ, ᨶᩔᨶᨲ᩠ᨳ ᨧ ᩃᩮᩣᨠᩈᨴ᩠ᨴᩥᩈ᩠ᨳᩥ ᩈᨴ᩠ᨴᨧᩥᨲ᩠ᨳᩣ᩺ ᩋᨿᩁᨠ᩠ᨠᩉᩃᨱᨶ ᨶᩮᨲ᩠ᨲ ᩁᩪᨸᨷᨲ᩠ᨲᩥᨶᩮᩅᩣ ᩋᨽᩥᨷ᩠ᨿᨲᩣ᩺ ᩋᨸᩁᩮ ᨶᨿᩣ – ᩈᨾ᩠ᨾᩉᨲ᩠ᨲᩣ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩃᩮᩣᨠᩈᨴ᩠ᨴᩣ ᩈᨾᩩᨴᩣᨿᨶᩮᨶ ᩃᩮᩣᨠᩦᨿᨲᩥ ᨸᨬ᩠ᨬᩣᨷᩦᨿᨲᩦᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ᩺ ᩈᩉ ᨶᩁᩮᩉᩦᨲᩥ ᩈᨶᩁᩣ, ᨲᩮᩉᩥ ᩋᨿᩁᩣᨲᩥ ᩈᨶᩁᩣᨿᩁᩣ, ᨲᩮᩈᩴ ᩃᩮᩣᨠᩣ ᨲᨳᩣ, ᨸᩩᩁᩥᩈᨶᩮᨿᨶᩮᨧ ᩑᨿᩣᨴᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ᩺ ᩋᨿᩁᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨶᩮᨲ᩠ᨲ ᩁᩪᨸᨷᨲ᩠ᨲᩥᨶᩮᩅᩣ ᨧᩥᨿ ᨧᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥᨶᩮᩅᩣᨸᩥ ᩈᨦ᩠ᨿᩉᩥᨲᩣ᩺ ᨲᩮᨸᩥ ᩉᩥ ᨸᩁᨿᨲ᩠ᨳᨲᩣ ᨿᨳᩣᨠᩣᩁᨱᨲᩣ ᩋᨿᩁᩣ᩺ ᨻᩃᨿᩈ᩠ᨾᩥ ᨸᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᨧᩥᨠᨷ᩠ᨿ ᨶᩁᩣᨿᩁᩣᨶᨿᩮᨧ ᨣᩉᨱᩴ ᩁᩪᨠ᩠ᨠᨭ᩠ᨮᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᩈᩮᨶ ᨿᨳᩣ “ᩈᨲ᩠ᨳᩣ ᨴᩮᩅᨾᨶᩩᩔᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ (ᨴᩦ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪑᩺᪑᪕᪗, ᪒᪕᪕)᩺ ᨲᨳᩣ ᩉᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳᨸᩁᩥᩉᩣᨶᨸᩩᨬ᩠ᨬᨠ᩠ᨠᩥᨿᩣᨿ ᨶᩥᩁᨲᩥᩈᨿᩈᩉᩥᨲᩈᩩᨡᩅᩥᩈᩮᩈᨲᨷ᩠ᨿᩁᩣᨿ ᨶᩥᩁᨲᩥᩈᨿᩣᨿ ᨸᨿᩮᩣᨣᩈᨾ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ, ᩈᨴᩮᩅᨾᨶᩩᩔᩣᨿ ᨸᨩᩣᨿ ᩋᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩩᨸᨠᩣᩁᩥᨲᩣᨿ ᩋᨸᩁᩥᨾᩥᨲᨶᩥᩁᩩᨸᨾᨷ᩠ᨿᨠᩣᨧᨣᩩᨱᩅᩥᩈᩮᩈᩈᨾᨦ᩠ᨣᩥᨲᩣᨿ ᨧ ᩈᨻ᩠ᨻᩈᨲ᩠ᨲᩩᨲ᩠ᨲᨾᩮᩣ ᨽᨣᩅᩣ ᩋᨸᩁᩥᨿᩣᨱᩣᩈᩩ ᩃᩮᩣᨠᨵᩣᨲᩪᩈᩩ ᩋᨸᩁᩥᨿᩣᨱᩣᨶᩴ ᩈᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᩏᨲ᩠ᨲᨾᨣᩣᩁᩅᨭ᩠ᨮᩣᨶᨽᩪᨲᩮᩣ ᨠᩣᩁᨱᨭ᩠ᨮᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ᩺ ᨠᩣᨿᩅᨯ᩠ᨰ ᨻᩃᨲ᩠ᨳᩥᨶᨿ᩠ᨿᩥ ᨲᨳᩣᩁᩪᨸᨠᩣᩁᨲ᩠ᨲᩣ ᨠᩣᨶᩮᩣ ᨠᩩᨶᩮᨿᨶ, ᨸᨬ᩠ᨬᩣᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᨸᨶ ᩃᩮᩣᨠᩴ ᨶᩔᨲᩩᩴ ᨸᩩᩁᩥᩈᩃᩥᨦ᩠ᨣᩮᨶ ᨧᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨶᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᩺ ᨶᩁᩩᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣ ᨸᨶ ᩋᨽᩥᨶᩅᩈᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮ ᨲᨳᩣ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᩈᩥᨲ᩠ᨳᩥ ᨿᨳᩣ “ᨶᩁᩣ ᨶᩣᨣᩣ ᨧ ᨣᨶ᩠ᨵᨻ᩠ᨻᩣ, ᩋᨽᩥᩅᩣᨴᩮᨲ᩠ᩅᩣᨶ ᨸᨠ᩠ᨠᨾᩩ”ᨶ᩠ᨲᩥ (ᩋᨸ᩺ ᪑᩺᪑᩺ ᪓᪐)᩺ ᨲᨳᩣ ᨧᩣᩉᩩ –

“ᨶᨸᩩᩴᩈᨠᩮᨶ ᩃᩥᨦ᩠ᨣᩮᨶ, ᩈᨴ᩠ᨴᩣᨶᩣᩉᩩ ᨻᩩᨵᩮᨶ ᨧᩣ;

គិទ្ធិយ្យតីតិ ខាតាតន្លាយចិសេយសចិគិទ្ធិតេ”តិ៍

ចតេ្ថតិ ទុតូ្ធ បគ –

ចតួយាតាឃ បញ្ចាយ្យ, សតួយ្យញ្ចា ចិកត្តិឃំ;

ទុតេស្ន តឹស្ន ផាគេស្ន, ចតេ្ថសតេ្ថា បចតួតិ៍

ព្លឆ បគ ចតួយាតាឃំ អញ្ញាសយសម្ភចតោ៍ តត្វ ច ទ្ធតួយប្ញុទិសចសេគតេ្វ កតេហតន្លា “អហំ ចត្ថាយី”តិ៍ គយគធុតិឃតេ្វស្ន ច ចតេ្ថសទ្ធយិឆ្ឋិ អាចទិឃា, តេគ ច ស្ញុកតបជំ, គាឆបជំ ចា អញ្ញាហទិតេ្វា តេឃាទេខតន្លា៍ តេសាកគំ កតំ កយគំ ទុតស្យាតិ ស្ញុកតោ៍ កយគទេញ្ចតូ្វ កាឃកយគំ, ខាតាឃកយគញ្ចា, កាឃកយគយ្យិ ចិតេឃ្យខតោបសក្កយគំ, បកតិកយគញ្ចាតិ ទ្ធន្លិឆ៍ កកចតោ ហិ ចិតេឃ្យខតោបសក្កយគំ ទុកតេ្តគ តេសំ ហិតស្ញុលគិប្យាឆគតោ តេសាកគំ, តឆា លក្ខលាគ្យញ្ញតបជិយស្ណិតទ្ទបកាឃតាឃ ទ្ធតចិលឝ្តិតលលិតាគ្យកឆ្ឋគគិបឹ្យអគ្យក្កជិក-ក្យជិលិក្យលតាឌិតោសទហិត- យចហសិតទាខហំស- ចសកចាទឃយិកទាខកយគំ បកតិកយគញ្ចា, ចិយលចិប្ញុលកទ្ធឃាសតិចិទិឃាឌិក្យឃចិសេយសហិតយ្យិ ខាតាឃកយគំ អគិគិហាទតោ បជ្ជាឃ ឃាច យហាតេធាឌិ, តាច គិទចខ្លតាឃ តេសាកគតេយចាតិ៍ អឆ ចា “សឃម្ភខាតោឃគ សកលយ្យិ តេលិកំ បទិញ្ញាគិសយឃចសេគ បទិខាគតេ្តា សយ្ញា កតោ អចកតោតិ ស្ញុកតោ៍ តេឃា ហិ កត្យតេ្វា, តេសា ត្យឌ្ធឃតេ្វា៍ តេឃា ច ត្យឌ្ធឃតេ្វា, តេសា កត្យតេ្វាតិ៍ តឆា តេលិកសយ្ញុខំ បហាគាគិសយឃចសេគ បខហតេ្តា អគ្យប្បត្តិឆយ្ញុតយាបិតេខតេ្តា សយ្ញា កតោ អតឹតោតិ ស្ញុកតោ៍ តេលិកគិតោឆំ សច្ឆិកិទិឃាគិសយឃចសេគ សយ្ញា កតោ អឆិកតោតិ ស្ញុកតោ៍ តេលិកគិតោឆកាយិគិ បជិបជំ កាចគាគិសយឃចសេគ សយ្ញា កតោ បជិបតេ្តាតិ ស្ញុកតោ, អឃញ្ចាតេ្វា ‘តេសាតាបត្តិយតេក្កគ តេឃ កិតេលសា បហីគា, តេ កិតេលតេស គ ប្ញុតេគតិ គ បតេច្ចតិ គ បច្ចាកច្ឆតី’តិ (យហាគិ៍ ១ប័; ធ្ញុអគិ៍ ១លិ) ស្ញុកតោតិអាឌិគា គិទ្ធេសតេឃគ ចិកាតេចតន្លា៍

អបតេទា គតេឃា – ស្ញុគ្ថំ សយ្ញាសតេ្លាឆិ, គិព្លាគតេយច ចា កតោ អឆិកតោតិ ស្ញុកតោ៍ ក្ញុតំ តច្ឆិ អត្វសំហិតំ ឃឆាទហំ កាលឃ្ញុតួតេយច ចាឆំ ចិតេឃ្យាគំ សយ្ញា កឆីតិ ចា ស្ញុកតោ, ឆ-កាទស្ស ត-កាទំ កតូ្វា, តំ ស្ញុកតំ៍ ប្ញុញ្ញាប្ញុញ្ញាកតេយ្ញុហិ ទ្ធបបខ្លគចសេគ កគ្តន្លាតិ កតិតេឃា, ទ្ធបបត្តិកចចិសេយសា៍ តា បគ គិទឃាឌិកេឆគ បញ្ចាចិឆា, សកលស្យាបិ កចកាយិកយ្ញុស្ស អទិឃយក្កាឆិកតេយគ អចិបិកាទហកាចកទតោឃគ គិចត្តិតតួា បញ្ចាហិបិ តាហិ ចិសំឃ្ញុតេ្តា ហុតេ្វា យ្ញុតេ្តាតិ កតិចិយ្ញុតេ្តា៍ ទ្ធឌ្ធយ្ញុឌ្ធកចកាយិគោ ហិ តេឆា តំតំកយ្ញុចិបិកឆាគកាលិគ្យទ្ទតេបគ តតោ តតោ កចតោ យ្ញុតួាបិ យ្ញុតួយតួាច, គ បគ ចិសតេ្តាកចសេគ យ្ញុតួា, កតិបទិឃាបគ្តា ច តំតំកចកាយិកយ្ញុស្ស អទិឃយតេក្កគ អគិចត្តិតតួា, គ តឆា កកចា៍ កកចា បគ ឃឆាធ្ញុតួប្យកាទតេគ ចិសំឃ្ញុតេ្តា ហុតេ្វា យ្ញុតេ្តាតិ៍ តស្មា អតេគគ កកចតោ កតូ្វចិបិ កតិឃា អបទិឃាបគ្តំ ឌតេស្យតិ៍ ឃតោ ច កកចា “ខេចាតិខេតេចា”តិ ធ្ញុច្ចតិ៍ តេតេគចាហ –

“យេន ទេវូបបត្យស្ស, គន្ធព្វោ វា វិហង្គមោ;

យក្ខត្តំ យេន គច្ឆេយ្យំ, មនុស្សត្តញ្ច អព្ពជេ;

តេ មយ្ហំ អាសវា ខីណា, វិទ្ធស្តា វិនឡីកតា”តិ។ (អ॰ និ॰ ៤.៣៦);

តំតំគតិសំវត្តនកានញ្ហិ កម្មកិលេសានំ មហាពោធិមូលេយេវ អគ្គមគ្គេន បហីនត្តា នត្ថិ ភគវតោ តំតំគតិបរិយាបន្នតាតិ អច្ចន្តមេវ ភគវា សព្ពភវយោនិគតិវិញ្ញាណដ្ឋិតិសត្តាវាសសត្តនិកាយេហិ បរិមុត្តោតិ។ អថ វា កាមំ សឧបាទិសេសាយបិ និព្ពានធាតុយា តាហិ គតីហិ វិមុត្តោ, ឯសា បន “បញ្ញាបជ្ជោតវិហតមោហតម”ន្តិ ឯត្ថេវន្តោគធាតិ ឥមិនា បទេន អនុបាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយាវ ថោមេតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។

ឯត្ថ បន អត្តហិតសម្បត្តិបរហិតបដិបត្តិវសេន ទ្វីហាការេហិ ភគវតោ ថោមនា កតា ហោតិ។ តេសុ អនាវរណញាណាធិគមោ, សហ វាសនាយ កិលេសានំ អច្ចន្តប្បហានំ, អនុបាទិសេសនិព្ពានប្បត្តិ ច អត្តហិតសម្បត្តិ នាម, លាភសក្ការាទិនិរបេក្ខចិត្តស្ស បន សព្ពទុក្ខនិយ្យានិកធម្មទេសនាបយោគតោ ទេវទត្តាទីសុបិ វិរុទ្ធសត្តេសុ និច្ចំ ហិតជ្ឈាសយតា, វិនីតព្ពសត្តានំ ញាណបរិបាកកាលាគមនញ្ច អាសយតោ បរហិតបដិបត្តិ នាម។ សា បន អាសយបយោគតោ ទុវិធា, បរហិតបដិបត្តិ តិវិធា ច អត្តហិតសម្បត្តិ ឥមាយ គាថាយ យថារហំ បកាសិតា ហោតិ។ “ករុណាសីតលហទយ”ន្តិ ហិ ឯតេន អាសយតោ បរហិតបដិបត្តិ, សម្មា គទត្ថេន សុគតសទ្ទេន បយោគតោ បរហិតបដិបត្តិ។ “បញ្ញាបជ្ជោតវិហតមោហតមំ គតិវិមុត្ត”ន្តិ ឯតេហិ, ចតុសច្ចបដិវេធត្ថេន ច សុគតសទ្ទេន តិវិធាបិ អត្តហិតសម្បត្តិ, អវសិដ្ឋេន បន តេន, “សនរាមរលោកគរុ”ន្តិ ច ឯតេន សព្ពាបិ អត្តហិតសម្បត្តិ, បរហិតបដិបត្តិ ច បកាសិតា ហោតិ។

អថ វា ហេតុផលសត្តូបការវសេន តីហាការេហិ ថោមនា កតា។ តត្ថ ហេតុ នាម មហាករុណាសមាយោគោ, ពោធិសម្ភារសម្ភរណញ្ច, តទុភយម្បិ បឋមបទេន យថារុតតោ, សាមត្ថិយតោ ច បកាសិតំ។ ផលំ បន ញាណប្បហានអានុភាវរូបកាយសម្បទាវសេន ចតុព្ពិធំ។ តត្ថ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណបទដ្ឋានំ មគ្គញាណំ, តប្បមុខានិ ច ទសពលាទិញាណានិ ញាណសម្បទា, សវាសនសកលសំកិលេសានមច្ចន្តមនុប្បាទធម្មតាបាទនំ បហានសម្បទា, យថិច្ឆិតនិប្ផាទនេ អាធិបច្ចំ អានុភាវសម្បទា, សកលលោកនយនាភិសេកភូតា បន លក្ខណានុព្យញ្ជនបដិមណ្ឌិតា អត្តភាវសម្បត្តិ រូបកាយសម្បទា។ តាសុ ញាណប្បហានសម្បទា ទុតិយបទេន, សច្ចបដិវេធត្ថេន ច សុគតសទ្ទេន បកាសិតា, អានុភាវសម្បទា តតិយបទេន, រូបកាយសម្បទា សោភនកាយគមនត្ថេន សុគតសទ្ទេន លក្ខណានុព្យញ្ជនបារិបូរិយា វិនា តទភាវតោ។ យថាវុត្តា ទុវិធាបិ បរហិតបដិបត្តិ សត្តូបការសម្បទា, សា បន សម្មា គទត្ថេន សុគតសទ្ទេន បកាសិតាតិ វេទិតព្ពា។

អបិច ឥមាយ គាថាយ សម្មាសម្ពោធិ តម្មូល – តប្បដិបត្តិយាទយោ អនេកេ ពុទ្ធគុណា អាចរិយេន បកាសិតា ហោន្តិ។ ឯសា ហិ អាចរិយានំ បកតិ, យទិទំ យេន កេនចិ បការេន អត្ថរុចិញ្ញាបនំ។ កិំ? “ករុណាសីតលហទយ”ន្តិ ហិ វុត្តេន សម្មាសម្ពោធិយា មូលំ ទស្សិតំ។ មហាករុណាសញ្ចោទិតមានសោ ហិ ភគវា សំសារបង្កតោ សត្តានំ សមុទ្ធរណត្ថំ កតាភិនីហារោ អនុបុព្ពេន បារមិយោ បូរេត្វា អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អធិគតោតិ ករុណា សម្មាសម្ពោធិយា មូលំ។ “បញ្ញាបជ្ជោតវិហតមោហតមោ”ន្តិ វុត្តេន សម្មាសម្ពោធិ ទស្សិតា។ សព្វញ្ញុតញ្ញាណបទដ្ឋានញ្ហិ អគ្គមគ្គញាណំ, អគ្គមគ្គញាណបទដ្ឋានញ្ច សព្វញ្ញុតញ្ញាណំ “សម្មាសម្ពោធី”តិ វុច្ចតិ។ សម្មា គមនត្ថេន សុគតសទ្ទេន សម្មាសម្ពោធិយា បដិបត្តិ ទស្សិតា លីនុទ្ធច្ចបតិដ្ឋានាយូហនកាមសុខល្លិកត្តកិលមថានុយោគសស្សតុច្ឆេទាភិនិវេសាទិអន្តទ្វយរហិតាយ ករុណាបញ្ញាបរិគ្គហិតាយ មជ្ឈិមាយ បដិបត្តិយា បកាសនតោ, ឥតរេហិ សម្មាសម្ពោធិយា បធានាប្បធានប្បភេទំ បយោជនំ ទស្សិតំ។ សំសារមហោឃតោ សត្តសន្តារណញ្ហិ បធានំ, តទញ្ញមប្បធានំ។ តេសុ ច បធានេន បយោជនេន បរហិតបដិបត្តិំ ទស្សេតិ, ឥតរេន អត្តហិតសម្បត្តិំ, តទុភយេន ច អត្តហិតបដិបន្នាទីសុ ចតូសុ បុគ្គលេសុ ភគវតោ ចតុត្ថបុគ្គលភាវំ បកាសេតិ។ តេន ច អនុត្តរំ ទក្ខិណេយ្យភាវំ, ឧត្តមញ្ច វន្ទនីយភាវំ, អត្តនោ ច វន្ទនាយ ខេត្តង្គតភាវំ វិភាវេតិ។

អបិច ករុណាគ្គហណេន លោកិយេសុ មហគ្គតភាវប្បត្តាសាធារណគុណទីបនតោ សព្វលោកិយគុណសម្បត្តិ ទស្សិតា, បញ្ញាគ្គហណេន សព្វញ្ញុតញ្ញាណបទដ្ឋានគ្គមគ្គញាណទីបនតោ សព្វលោកុត្តរគុណសម្បត្តិ។ តទុភយគ្គហណសិទ្ធោ ហិ អត្ថោ “សនរាមរលោកគរុ”ន្តិអាទិនា វិបញ្ចីយតីតិ។ ករុណាគ្គហណេន ច និរុបក្កិលេសមុបគមនំ ទស្សេតិ, បញ្ញាគ្គហណេន អបគមនំ។ តថា ករុណាគ្គហណេន លោកសមញ្ញានុរូបំ ភគវតោ បវត្តិំ ទស្សេតិ លោកវោហារវិសយត្តា ករុណាយ, បញ្ញាគ្គហណេន លោកសមញ្ញាយ អនតិធាវនំ។ សភាវានវពោធេន ហិ ធម្មានំ សភាវំ អតិធាវិត្វា សត្តាទិបរាមសនំ ហោតិ។ តថា ករុណាគ្គហណេន មហាករុណាសមាបត្តិវិហារំ ទស្សេតិ, បញ្ញាគ្គហណេន តីសុ កាលេសុ អប្បដិហតញាណំ, ចតុសច្ចញាណំ, ចតុបដិសម្ភិទាញាណំ, ចតុវេសារជ្ជញាណំ, ករុណាគ្គហណេន មហាករុណាសមាបត្តិញាណស្ស គហិតត្តា សេសាសាធារណញាណានិ, ឆ អភិញ្ញា, អដ្ឋសុ បរិសាសុ អកម្បនញាណានិ, ទស ពលានិ, ចុទ្ទស ពុទ្ធគុណា, សោឡស ញាណចរិយា, អដ្ឋារស ពុទ្ធធម្មា, ចតុចត្តាលីស ញាណវត្ថូនិ, សត្តសត្តតិ ញាណវត្ថូនីតិ ឯវមាទីនំ អនេកេសំ បញ្ញាបភេទានំ វសេន ញាណចារំ ទស្សេតិ។ តថា ករុណាគ្គហណេន ចរណសម្បត្តិំ, បញ្ញាគ្គហណេន វិជ្ជាសម្បត្តិំ។ ករុណាគ្គហណេន អត្តាធិបតិតា, បញ្ញាគ្គហណេន ធម្មាធិបតិតា។ ករុណាគ្គហណេន លោកនាថភាវោ, បញ្ញាគ្គហណេន អត្តនាថភាវោ។ តថា ករុណាគ្គហណេន បុព្ពការិភាវោ, បញ្ញាគ្គហណេន កតញ្ញុតា។ ករុណាគ្គហណេន អបរន្តបតា, បញ្ញាគ្គហណេន អនត្តន្តបតា។ ករុណាគ្គហណេន វា ពុទ្ធករធម្មសិទ្ធិ, បញ្ញាគ្គហណេន ពុទ្ធភាវសិទ្ធិ។ តថា ករុណាគ្គហណេន បរសន្តារណំ, បញ្ញាគ្គហណេន អត្តសន្តារណំ។ តថា ករុណាគ្គហណេន សព្វសត្តេសុ អនុគ្គហចិត្តតា, បញ្ញាគ្គហណេន សព្វធម្មេសុ វិរត្តចិត្តតា ទស្សិតា ហោតិ សព្វេសញ្ច ពុទ្ធគុណានំ ករុណា អាទិ តន្និទានភាវតោ, បញ្ញា បរិយោសានំ តតោ ឧត្តរិ ករណីយាភាវតោ។ ឥតិ អាទិបរិយោសានទស្សនេន សព្វេ ពុទ្ធគុណា ទស្សិតា ហោន្តិ។ តថា ករុណាគ្គហណេន សីលក្ខន្ធបុព្វង្គមោ សមាធិក្ខន្ធោ ទស្សិតោ ហោតិ។ ករុណានិទានញ្ហិ សីលំ តតោ បាណាតិបាតាទិវិរតិប្បវត្តិតោ, សា ច ឈានត្តយសម្បយោគិនីតិ, បញ្ញាវចនេន បញ្ញាក្ខន្ធោ។ សីលញ្ច សព្វពុទ្ធគុណានំ អាទិ, សមាធិ មជ្ឈេ, បញ្ញា បរិយោសានន្តិ ឯវម្បិ អាទិមជ្ឈបរិយោសានកល្យាណា សព្វេ ពុទ្ធគុណា ទស្សិតា ហោន្តិ នយតោ ទស្សិតត្តា។

ឯសោ ឯវ ហិ និរវសេសតោ ពុទ្ធគុណានំ ទស្សនុបាយោ, យទិទំ នយគ្គាហណំ, អញ្ញថា កោ នាម សមត្ថោ ភគវតោ គុណេ អនុបទំ និរវសេសតោ ទស្សេតុំ។ តេនេវាហ –

“ពុទ្ធោបិ ពុទ្ធស្ស ភណេយ្យ វណ្ណំ,

កប្បម្បិ ចេ អញ្ញមភាសមានោ។

ខីយេថ កប្បោ ចិរទីឃមន្តរេ,

វណ្ណោ ន ខីយេថ តថាគតស្សា”តិ។

តេនេវ ច អាយស្មតា សារិបុត្តត្ថេរេនាបិ ពុទ្ធគុណបរិច្ឆេទនំ បតិ ភគវតា អនុយុត្តេន “នោ ហេតំ ភន្តេ”តិ បដិក្ខិបិត្វា “អបិ ច មេ ភន្តេ ធម្មន្វយោ វិទិតោ”តិ សម្បសាទនីយសុត្តេ វុត្តំ។

ឯវំ សង្ខេបេន សកលសព្វញ្ញុគុណេហិ ភគវតោ ថោមនាបុព្វង្គមំ បណាមំ កត្វា ឥទានិ សទ្ធម្មស្សាបិ ថោមនាបុព្វង្គមំ បណាមំ ករោន្តោ “ពុទ្ធោបី”តិអាទិមាហ។ តត្ថាយំ សហ បទសម្ពន្ធេន សង្ខេបត្ថោ – យថាវុត្តវិវិធគុណគណសមន្នាគតោ ពុទ្ធោបិ យំ អរិយមគ្គសង្ខាតំ ធម្មំ, សហ បុព្វភាគបដិបត្តិធម្មេន វា អរិយមគ្គភូតំ ធម្មំ ភាវេត្វា ចេវ យំ ផលនិព្វានសង្ខាតំ ធម្មំ, បរិយត្តិធម្មបដិបត្តិធម្មេហិ វា សហ ផលនិព្វានភូតំ ធម្មំ សច្ឆិកត្វា ច សម្មាសម្ពោធិសង្ខាតំ ពុទ្ធភាវមុបគតោ, វីតមលមនុត្តរំ តំ ធម្មម្បិ វន្ទេតិ។

តត្ថ ពុទ្ធសទ្ទស្ស តាវ “ពុជ្ឈិតា សច្ចានីតិ ពុទ្ធោ។ ពោធេតា បជាយាតិ ពុទ្ធោ”តិអាទិនា និទ្ទេសនយេន អត្ថោ វេទិតព្វោ។ អថ វា អគ្គមគ្គញាណាធិគមេន សវាសនាយ សម្មោហនិទ្ទាយ អច្ចន្តវិគមនតោ, អបរិមិតគុណគណាលង្កតសព្វញ្ញុតញ្ញាណប្បត្តិយា វិកសិតភាវតោ ច ពុទ្ធវាតិ ពុទ្ធោ ជាគរណវិកសនត្ថវសេន។ អថ វា កស្សចិបិ ញេយ្យធម្មស្ស អនវពុទ្ធស្ស អភាវេន ញេយ្យវិសេសស្ស កម្មភាវាគហណតោ កម្មវចនិច្ឆាយាភាវេន អវគមនត្ថវសេន កត្តុនិទ្ទេសោវ លព្ភតិ, តស្មា ពុទ្ធវាតិ ពុទ្ធោតិបិ វត្តព្វោ។ បទេសគ្គហណេ ហិ អសតិ គហេតព្វស្ស និប្បទេសតាវ វិញ្ញាយតិ យថា “ទីក្ខិតោ ន ទទាតី”តិ។ ឯវញ្ច កត្វា កម្មវិសេសានបេក្ខា កត្តរិ ឯវ ពុទ្ធសទ្ទសិទ្ធិ វេទិតព្វា, អត្ថតោ បន បារមិតាបរិភាវិតោ សយម្ភូញាណេន សហ វាសនាយ វិហតវិទ្ធស្តនិរវសេសកិលេសោ មហាករុណាសព្វញ្ញុតញ្ញាណាទិអបរិមេយ្យគុណគណាធារោ ខន្ធសន្តានោ ពុទ្ធោ, យថាហ –

“ពុទ្ធោតិ យោ សោ ភគវា សយម្ភូ អនាចរិយកោ បុព្វេ អននុស្សុតេសុ ធម្មេសុ សាមំ សច្ចានិ អភិសម្ពុជ្ឈិ, តត្ថ ច សព្វញ្ញុតំ បត្តោ, ពលេសុ ច វសីភាវ”ន្តិ (មហានិ។ ១៩២; ចូឡនិ។ ៩៧; បដិ។ ម។ ១៦១)។

អបិសទ្ធោ សម្មាចនេត, ទេត ឲុចំ ឮហចិសេសឃុទ្ធោ សោបិ តាយ កកចា ព្រាឌិសំ ឆយុំ ការចេត្វា, សន្និកត្វា ច ញុទ្ធកាចយុបកតោ, កា តាយ ពធា អត្ថោញសំ សាចកាឌិកាចយុបកយតេតិ ឆយុំ សម្មាចតំ ឌិបេតិ ញុទ្ធកាចត្តិ សម្មាសម្ពោឌិ ឃេត ហិ តិយិត្តក្ខុតេត សត្ថាញាតញ្ញាណបដ្ឋានតេត អក្កុយក្កុនាការលាត, អក្កុយក្កុនាណបដ្ឋានតេត ច សត្ថាញាតញ្ញារលាត កកចតិ "ញុទ្ធោ"តិ តាយំ, តកានយុលាញានាលំ បចត្តតិ, តយេបិឆ "ការចេា"តិ ចុច្ចតិ កចត្តិ ញុទ្ធិសត្ថា ឲុតេតាតិ ហិ ការចេា តធា ហិ ចគត្តិ –

"ឃេត ឃេត តិយិតេត្តក, ញុទ្ធិ សទ្ធោ ច ចត្តតេ;

តំតំតិយិត្តកំ ការបច្ចឃេហិ ក្ខឌីទិត"ត្តិ

ការចេត្វាតិ ក្ខប្បារេក្ខា, ចនេឆ្លា ចា សន្និកត្វាតិ បច្ចក្លំ កត្វា ឧចច-សទ្ធោ ច-សទ្ធោ ច តក្រុកឃត្វ សយុច្ចយេ ទេត ហិ សដ្តេឃេត ត ទេពចលំ កកចា ឆយុស្ស កាចតាយតេត្តក ញុទ្ធកាចយុបកតោ, តាបិ សន្និកិរិយាយតេត្តក, អឆ ទោ តក្រុកឃេតចាតិ សយុច្ចិតាតិ ក្ខបកតោតិ បតេត្តា, អឆិកតោតិ អត្វោ ឲុតស្ស "ញុទ្ធកាច"ត្តិ បតេគត សម្ពុទ្ធោ ឌិតយលត្តិ ឲុត្តុ ចិទហចសេត ឲុតិ បចត្តតីតិ ឌិតោ, យលតោ ឌិតោ, ឌិតំ ចា យលំ ឃស្សាតិ ឌិតយលលិ, តំ ឌិតយលំ "កតយល"ត្តិបិ បិរោផា ឌិស្សតិ, ឲុចំ សតិ ទីសាបសក្កោ ចិឃ អត្រុបសក្កោបិ កតសទ្ធោ ចិទហត្តុចាចកោ ទេឌិតទ្ធោ ឆាត្វុតយតេកត្តុត្តា កដ្ឋតិ អបកដ្ឋតីតិ ហិ កតោ, ឆយុំ កតំ ចា យលំ, បុទិយតឃេត សយាសោ អត្រុត្តទត្តិ ក្ខត្តទចិទហិតំ ឃធាត្រុសិដ្ឋំ បជិបឌ្ឍយាតេ អបិឃតោ, សំសារតោ ច អបតយាតេ កត្វា ឆារទតីតិ ឆយុំ, តចចិតោ ទលិកុត្តរឆយុំ តប្បកាសតត្វា, សន្និកិរិយាសយុសតបរិឃាឃស្ស ច លត្កុយាតត្វា បរិឃត្តិឆយុំបិ ត្តួឆ សក្កហិតោ ៎ តធា ហិ "អកិឆយុតឃសយុទ្ធិ អឆិកដ្ឋិ, តីហិ បិដកាតិ សយុសិ"តិ ច អដ្ឋកធាយំ ចុត្តំ, តធា "ឃំ ឆយុំ ការចេត្វា សន្និកត្វា"តិ ច ចុត្តត្វា ការចតាសន្និកិរិយារយាព្យតាឃ ញុទ្ធកាចឆយុក្ខតាហិ បិរយិតាហិ សហ បុត្តកាកអឆិសីលសិក្ខាតយោបិ ត្តួឆ សក្កហិតាតិ ទេឌិតត្ថា៎ តាបិ ហិ ចិកតបជិបក្ខតាឃ ឌិតយលំ, អតត្ថោសាឆារណតាឃ អត្រុត្តរា ច៎ កធំ បត តា ការចេត្វា, សន្និកត្វា ច កកចា ញុទ្ធកាចយុបកតោតិ? ចុច្ចតេ – សត្តាតតិក្រាសំសារចដ្ឋក្រុក្ខតិស្សរលាឃ [តិស្សរលាត្វាឃ (បណ្ណាស ឌី៎) តិស្សរលោ (កត្វឌិ)] កតយហាកិតីហារទោ យហាកទ្រុលាឆិចាសតបេសលន្តោសយោ បន្នាចិសេសបរិយោគាតតិយុលិតំ គាតឥយសន្នាយាឌិតំ ក្ខត្តយឆយុតំ កប្បាតំ សតសហស្សាឆិកាតិ ចត្តារិ អសង្ខេយ្យាតិ សក្កច្ចំ តិរន្តរំ តិរចសេសំ ការចតាសន្និកិរិយាហិ កយុឌីសុ អឆិកតចសីការចា អឆ្ចរិយាចិន្តេយ្យយហាក្រុការចា អឆិសីលិឆិចិត្តាតំ បរយុក្កំសបិរយិប្បតេត្តា កកចា បច្ចយាកាតេ ចត្រុឌិសតិកោដិសតសហស្សមុខេត យហាចឌិរនាលំ បេសេត្វា អត្រុត្តរំ សម្មាសម្ពោឆិសត្តាតំ ញុទ្ធកាចយុបកតោតិ៎

ត្តួយាឃ បត កាធាឃ ចិន្ថាចិយុត្តិសយ្យគាឌីហិ អតេតកេហិ ក្រុលេហិ ឃធារហំ សត្តយុំ ទធារេយតិ៎ កធំ? ឲុត្តុ ហិ "ការចេត្វា"តិ ឲុតេត ចិន្ថាសយ្យគាឃ ទធារេយតិ, "សន្និកត្វា"តិ ឲុតេត ចិយុត្តិសយ្យគាឃ៎ តធា បផេយត ឥសាតសយ្យគាឃ, ក្រុតិឃេត ចិយោក្ខសយ្យគាឃ៎ បផេយត ចា សយាឆិសយ្យគាឃ, ក្រុតិឃេត សយាបត្តិសយ្យគាឃ៎ អឆ ចា បផេយត ឍឃតាលការចេត, ក្រុតិឃេត អត្រុប្បាគតាលការចេត៎

បឋមេន ច វិជ្ជូបមតាយ, ទុតិយេន វជិរូបមតាយ។ បឋមេន ច វិរាគសម្បត្តិយា, ទុតិយេន និរោធសម្បត្តិយា។ តថា បឋមេន និយ្យានការណេន, ទុតិយេន និស្សរណការណេន។ បឋមេន ច ហេតុការណេន, ទុតិយេន អសង្ខតការណេន។ បឋមេន ច ទស្សនការណេន, ទុតិយេន វិវេកការណេន។ បឋមេន ច អធិបតិការណេន, ទុតិយេន អមតការណេន ធម្មំ ថោមេតិ។ អថ វា "យំ ធម្មំ ការេត្វា ពុទ្ធការណំ ឧបកេតា"តិ ឯតេន ស្វាក្ខាតតាយ ធម្មំ ថោមេតិ, "សន្ទិដ្ឋិក"ន្តិ ឯតេន សន្ទិដ្ឋិកតាយ។ តថា បឋមេន អកាលិកតាយ, ទុតិយេន ឯហិបស្សិកតាយ។ បឋមេន ច ឱបនេយ្យិកតាយ, ទុតិយេន បច្ចត្តំវេទិតព្ពតាយ។ បឋមេន ច សហ បុព្ពភាគសីលាទីហិ សេក្ខេហិ សីលសមាធិបញ្ញាក្ខន្ធេហិ , ទុតិយេន សហ អសង្ខតធាតុយា អសេក្ខេហិ ធម្មំ ថោមេតិ។

"វិគតមល"ន្តិ ព្យាបិតា បន និក្កិលេសាការណីភូតេន វិសុទ្ធតាយ ធម្មំ ថោមេតិ, "អនុត្តរ"ន្តិ ឯតេន អញ្ញស្ស វិសិដ្ឋស្ស អការណីភូតេន បរិបុណ្ណតាយ។ បឋមេន ច បហានសម្បទាយ, ទុតិយេន សការណសម្បទាយ។ បឋមេន ច ការណតាផលយោគ្យតាយ។ ការណតាគុណេន ហិ សោ និក្កិលេសមលសមុគ្ឃាតកោ, តស្មា តេន ការណាកិរិយាយ ផលមាហ។ ទុតិយេន សន្តិកិរិយាផលយោគ្យតាយ។ តទុត្តរិករណីយាការណតោ ហិ អនញ្ញសាធារណតាយ អនុត្តរការណោ សន្តិកិរិយានិប្ផត្តិតោ, តស្មា តេន សន្តិកិរិយាផលមាហាតិ។

ឯវំ សង្ខេបេន សព្ពសទ្ធម្មគុណេហិ សទ្ធម្មស្សាបិ ថោមនាបុព្ពង្គមំ បណាមំ កត្វា ឥទានិ អរិយសង្ឃស្សាបិ ថោមនាបុព្ពង្គមំ បណាមំ ករោន្តោ "សុគតស្ស ឱរសាន"ន្តិអាទិមាហ។ តត្ថ សុគតស្សាតិ សម្ពន្ធនិទ្ទេសោ, "បុត្តាន"ន្តិ ឯតេន សម្ពន្ធិនិទ្ទេសោ។ ឧរសិ កតា, ជាតា, និច្ឆន្ទា ច ឱរសា, អត្តជោ ខេត្តជោ អន្តេវាសិកោ ទិន្នកោតិ ចតុព្ពិធេសុ បុត្តេសុ អត្រជា, តំសរិក្ខតាយ បន អរិយបុគ្គលា "ឱរសា"តិ វុច្ចន្តិ។ យថា ហិ មនុស្សានំ ឱរសបុត្តា អត្រជាតតាយ បិតុសន្តកស្ស ទាយជ្ជស្ស ភាគិនោ ហោន្តិ, ឯវមេតេបិ សទ្ធម្មសវនន្តេ អរិយាយ ជាតិយា ជាតតាយ ភគវតោ សន្តកស្ស វិមុត្តិសុខស្ស ធម្មរតនស្ស ច ទាយជ្ជស្ស ភាគិនោតិ។ អថ វា ភគវតោ ធម្មទេសនានុភាវេន អរិយភូមិំ ឱក្កមមានា, ឱក្កន្តា ច អរិយសាវកា ភគវតោ ឧរេ វាយាមជនិតាភិជាតតាយ សទិសកប្បនយុត្តេន និប្បរិយាយេនេវ "ឱរសា"តិ វត្តព្ពតមរហន្តិ។ តថា ហិ តេ ភគវតា អាសយានុសយចរិយាធិមុត្តិអាទិឱលោកេន, វេនេយ្យចិត្តេន ច ហទយេ កត្វា វជ្ជេត្វា និចារេត្វា អនេកេ បតិដ្ឋាបេត្វា សីលាទិធម្មសរីរបោសនេន សំវឌ្ឍិតា។ យថាហ ភគវា ឥតិវុត្តកេ "អហមស្មិ ភិក្ខវេ (ព្រាហ្មណោ...បេ... តស្ស មេ តុម្ហេ បុត្តា ឱរសា មុខតោ ជាតា"តិអាទិ (ឥតិវុ. ១០០)។ ននុ សាវកទេសិតាបិ ទេសនា អរិយភាវាវហាតិ? សច្ចំ, សា បន តម្មូលិកត្តា, លក្ខណាទិវិសេសាភាវតោ ច "ភគវតោ ធម្មទេសនា" ត្វេវ សង្ខ្យំ គតា, តស្មា ភគវតោ ឱរសបុត្តភាវោ ឯវ តេសំ វត្តព្ពោតិ, ឯតេន ចតុព្ពិធេសុ បុត្តេសុ អរិយសង្ឃស្ស អត្រជបុត្តភាវំ ទស្សេតិ។ អត្រជោ ហិ កុលំ បុនេន្តិ សោធេន្តិ, មាតាបិតូនំ ច ហទយំ ប្រីនេន្តីតិ បុត្តា, អត្រជាទយោ។ អរិយា បន ធម្មតន្តិវិសោធនេន, ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិយា វិត្តារាធនេន ច តប្បដិការកតាយ ភគវតោ បុត្តា នាម, តេសំ។ តស្ស "សមូហ"ន្តិ បទេន សម្ពន្ធោ។

និក្កិលេសនិមិត្តំ ហុត្វា គុណំ មារេតិ វិនាសេតីតិ មារោ, ទេវបុត្តមារោ។ និហតោ បនេ ពន្ធតិ ឯតាយាតិ សេនា, មារស្ស សេនា តថា, មារញ្ច មារសេនញ្ច មទ្ទន្តិ វិទ្ធំសេន្តីតិ មារសេនមទ្ទនា, តេសំ។ "មារមារសេនមទ្ទនាន"ន្តិ ហិ វត្តព្ពេបិ ឯកសេសនយេន ឯវំ វុត្តំ។ មារសទ្ទសន្និធានេន ច សេនាសទ្ទេន មារសេនា គហេតព្ពា, កាមាទិភេទេន ទស សេនា។

“ᨾᩣᩁᩈᩮᨶᨸ᩠ᨸᨾᨴ᩠ᨴᨶᨶ᩠”ᨲᩥᨸᩥ ᨠᨲ᩠ᨳᨧᩥ ᨸᩣᨮᩮᩣ, ᩈᩮᩣ ᩋᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᩅ ᩋᩁᩥᨿᩣᨩᩣᨲᩥᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᨷᩮᩣᨵᩥᨿᩣ ᨣᩣᨳᩣᨿᩴ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨧ ᩋᩁᩥᨿᩅᩣᨧᨠᩣᨶᩴ ᨾᨣ᩠ᨣᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᨾᨿᩮ ᨽᨣᩅᨲᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨲᨳᩣᨣᨲᩔ ᨴᩮᩅᨸᩩᨲ᩠ᨲᨾᩣᩁᩮᩣ ᨧ ᨾᩣᩁᩈᩮᨶᩣ ᨧ ᨶ ᩋᨸᩈᩣᩁᩮᨲᩥ, ᩋᨳ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᩑᩅᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ?
ᩋᨸᩈᩣᩁᩮᨲᨻ᩠ᨻᨠᩣᩁᨱᩔ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᨲ᩠ᨲᩣ. ᨲᩮᩈᨬ᩠ᩉᩥ ᩋᨸᩈᩣᩁᩮᨲᨻ᩠ᨻᨲᩣᨿ ᨠᩣᩁᨱᩮ ᩈᩴᨠᩥᩃᩮᩈᩮ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮ ᨲᩮᨸᩥ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩣ ᨶᩣᨾ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ.
ᩋᨳ ᩅᩣ ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨽᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨾᩣᩁᩣᨶᩴ ᩅᩥᨿ ᨴᩮᩅᨸᩩᨲ᩠ᨲᨾᩣᩁᩔᩣᨸᩥ ᨣᩩᨱᨾᩣᩁᨱᩮ ᩈᩉᩣᨿᨽᩣᩅᩪᨸᨣᨾᨶᨲᩮᩣ ᨠᩥᩃᩮᩈᨻᩃᨠᩣᨿᩮᩣ ᨻᩃᩴ “ᨾᩣᩁᩈᩮᨶᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᨿᨳᩣᩉ ᨽᨣᩅᩣ –

“ᨠᩣᨾᩣ ᨲᩮ ᨸᨮᨾᩣ ᩈᩮᨶᩣ, ᨴᩩᨲᩥᨿᩣ ᩋᩁᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ;

ᨲᨲᩥᨿᩣ ᨡᩩᨸ᩠ᨸᩥᨸᩤᩈᩣ ᨲᩮ, ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᩦ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ ᨸᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ᩺

ᨸᨬ᩠ᨧᨾᩴ ᨳᩥᨶᨾᩥᨴ᩠ᨵᩴ ᨲᩮ, ᨨᨭ᩠ᨮᩣ ᨽᩦᩁᩪ ᨸᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ;

ᩈᨲ᩠ᨲᨾᩦ ᩅᩥᨧᩥᨠᩥᨧ᩠ᨨᩣ ᨲᩮ, ᨾᨠ᩠ᨡᩮᩣ ᨳᨾ᩠ᨽᩮᩣ ᨲᩮ ᩋᨭ᩠ᨮᨾᩮᩣ᩺

ᩃᩣᨽᩮᩣ ᩈᩥᩃᩮᩣᨠᩮᩣ ᩈᨠ᩠ᨠᩣᩁᩮᩣ,

ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᩃᨴ᩠ᨵᩮᩣ ᨧ ᨿᩮᩣ ᨿᩈᩮᩣ;

ᨿᩮᩣ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᩈᨾᩩᨠ᩠ᨠᩴᩈᩮ,

ᨸᩁᩮ ᨧ ᩋᩅᨩᩣᨶᨲᩥ᩺

ᩑᩈᩣ ᨶᨾᩩᨧᩥ ᨲᩮ ᩈᩮᨶᩣ, ᨠᨱ᩠ᩉᩔᩣᨽᩥᨸ᩠ᨸᩉᩣᩁᩥᨶᩦ;

ᨶ ᨶᩴ ᩋᩈᩪᩁᩮᩣ ᨩᩥᨶᩣᨲᩥ, ᨩᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨧ ᩃᨽᨲᩮ ᩈᩩᨡ”ᨶ᩠ᨲᩥ᩺ (ᩈᩩ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪄᪃᪈; ᨾᩉᩣᨶᩥ᩺ ᪈; ᨧᩪᩊᨶᩥ᩺ ᪄᪇);

ᩈᩣ ᨧ ᨲᩮᩉᩥ ᩋᩁᩥᨿᨾᨣ᩠ᨣᩮᩉᩥ ᩅᩥᨿᨴ᩠ᨵᩈᩉᩔᨠᩮᩉᩣ, ᩋᨲ᩠ᨲᨠᩮᩉᩣ ᨧ ᨠᩥᩃᩮᩈᨧᩣᩉᩥᨲᩦ ᩈᨲᩥᩈᨾ᩠ᨸᨩᨬ᩠ᨬᩅᩦᩁᩥᨿᩈᨾᩣᨵᩥᨽᩪᨾᩦᩉᩥ ᨾᨳᩥᨲᩣ, ᩅᩥᨴ᩠ᨵᩴᩈᩥᨲᩣ, ᩅᩥᩉᨲᩣ ᨧ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ “ᨾᩣᩁᩈᩮᨶᨾᨳᨶᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩥ᩺ ᩅᩥᩃᩮᨡᩥᨲᩅᩮᩁᨴᩮᩅᨸᩩᨲ᩠ᨲ ᩅᩥᨴ᩠ᨵᩴᩈᨶᩴ, ᩅᩥᩉᨲᩴ ᨧᩣ᩺ ᩋᨸᩥᨧ ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨽᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨾᨧ᩠ᨧᩩᨴᩮᩅᨸᩩᨲ᩠ᨲᨾᩣᩁᩣᨶᩴ ᨲᩮᩈᩴ ᩈᩉᩣᨿᨽᩣᩅᩪᨸᨣᨾᨶᨲᩮᩣ ᩈᩮᨶᩣᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩔ ᨠᩥᩃᩮᩈᨾᩣᩁᩔ ᨧ ᨾᨳᨶᨲᩮᩣ “ᨾᩣᩁᩈᩮᨶᨾᨳᨶᩣ”ᨲᩥᨸᩥ

អត្ថោ កេហតត្តោ៎ ឲចញ្ចុ នតិ បញ្ហុយារតិបូចតការចេត អត្ថោ បរិបុណ្ណោ ហោតិ៎ អរិឃនាចកាបិ ហិ នយុកឃប្បហាតបរិញ្ញាចនេត ពត្ថុយានិ, នហាឃចេកល្លករណេត នព្ពធា, អប្បចត្តិករណេត ច អភិនព្វានយានិ, ពាលចិឆយតចិនឃាតិក្កយតចនេត យត្វយានិ, ឆេចបុត្តយានញ្ចុ នយុឆ្នេឆប្បហាតចនេត នព្ពនោ អប្បចត្តិករណេត កិលេសយានិ យនេឆត្តិតិ, ព្ពយិតា បត តេសំ ឱ្ឌរសបុត្តការចេ ការណំ, តឹសុ បុត្តេសុ ច អត្យុឌាពតំ ឥេស្សតិ៎ យាននេតយឆតពាឃ ហិ តេព ភកចតោ ឱ្ឌរសបុត្តា, អត្យុឌាពា ធាតិ៎

អដ្ឋកត្ថិ កលាតបរិឆ្ឆេធា, តោតសតិបិ តេសំ ពំពំកេឆេត អតេតកសពសហស្សនញ្ញ្ជកេឆ អរិឃកាចករយក្កុឋលឆយុកេឆេត ព្ពយំ កលាតបរិឆ្ឆេធំ តាតិចត្តត្តិ យក្កដ្ឋឋលដ្ឋកាចាតតិចត្តតេតាតិ ឥេស្សតិ៎ បិ-នេដ្ឋា, អបិ-នេដ្ឋា ធា បឥលឹឡអាឌិតា ការណោត អដ្ឋានេត បឃុត្តោ, នោ "អរិឃនឈ្ឈ"ត្តិ ឲត្ត ឃោរេឌតន្តោ, តោត ត កោចលំ ព្យុឌ្ឌឆយុឃេច, អឆ តោ អរិឃនឈ្ឈយឹតិ នយិតេល្ឌតិ៎ ឃឌិបិ អចឃចបិតិយុតេត្តា នយុឌារឃោ តាយ កោធិ តត្តឹ អចឃចំ ដ្ឋបិឌាឃ នយុឌាឃស្ស ចត្តព្ពត្តា, អចិញ្ញាឃយាតនយុឌាឃំ បត ចិញ្ញាឃយាតនយុឌារឃត ចិនេនិព្យយរហតីតិ អាហ "អដ្ឋត្តុយិ នយុហ"ត្តិ, ឲតោត "អរិឃនឈ្ឈ"ត្តិ ឲត្ត ត ឃេត កោតធិ នណ្ឌោតាឌិតា, កាឃនាយក្កុឃា ធា នយុឌាឃការចោ, អបិ ព្យ យក្កដ្ឋឋលដ្ឋការចេតធាតិ ចិនេនេតិ៎ អចឃចេយច នយិតេល្ឌត្តា ដ្ឋាហិតន្តោ ចិតេក្កតន្តោ, សំដ្ឋាហតិតន្តោ ធា នឈ្ឈិតន្តោតិ នយុហោ, នោរឃច នយោហោ ចឆតនិលិដ្ឋតាឌិតា៎ ទ្ធិឆាបិ ហិ បរិធោ ឃុឌ្ឌតិ៎ អារកត្តា កិលេសេហិ, អតឃេ ត ព្ពរិឃតតោ, អឃេ ច ព្ពរិឃតតោ អរិឃា តិរុត្តិតឃេត៎ អឆ ធា នឆេចកោត លោកោត នរលាត្តិ អរលឹឃតោ ដ្ឋបកត្តព្ពតោ, ដ្ឋបកពាតព្វ ពឥត្តនិទ្ធិតោ អរិឃា, ឌិដ្ឋិនឹលនាយព្ពាត សំហតោ, នយក្កុ ធា កយុំ នយុឌាឃចនេត នយុបកតោតិ នឈ្ឈា, អរិឃាតំ នឈ្ឈា, អរិឃោ ច នោ នឈ្ឈា ច ឃធាឫត្តតឃេតាតិ ធា អរិឃនឈ្ឈា, ពំ អរិឃនឈ្ឈំ៎ ភកចតោ អបរការក ព្យុឌ្ឌឆយុរតតាតយិ នយឆិកយោ នឈ្ឈរតតាឌឹតោតិ អរិឃនឈ្ឈស្ស ពាហុបការតំ ឥេស្សតំ ព្ពេឆច "និរនា ចេដ្ឋ"តិ ឫត្តំ៎ អចស្សញ្ចុាឃយេត្តោ នយិឌិន្ធិតន្តោ ចិតឃដ្ឋកធាឌឹសុបិ (បរិរ៎ អដ្ឋ៎ កន្ទ្ធារយុកធា) ពធា ឫត្តត្តា៎ កោធិ បត បុរិយកាធាសុបិ ពំ បឥយាតេត្តា ឃោរេឌត្តិ, ពឥឃុត្តេយច រតតត្តឃស្ស អនាឆារលាក្យលប្បកានតដ្ឋាតត្តា, ឃធាឫត្តការលស្ស ច នព្ពនយិ សំចណ្ណតាការាតយឆិប្យតត្តាតិ៎

ព្ពយាឃ បត កាធាឃ អរិឃនឈ្ឈស្ស បកចនយ្យឌា បហាតនយ្យឌាឥឃោ អតេតក ក្យលា ឥស្សិតា ហោត្តិ៎ កធំ? "សុកតស្ស ឱ្ឌរសាតំ បុត្តាត"ត្តិ ហិ ឲតោត អរិឃនឈ្ឈស្ស បកចនយ្យឌំ ឥេស្សតិ នយុឃនយុឌ្ឌបកចតាឌឹបតតោ៎ "យាននេតយឆតាត"ត្តិ ឲតោត បហាតនយ្យឌំ នកលសំកិលេសប្បហាតឌឹបតតោ៎ "អដ្ឋត្តុយិ នយុហ"ត្តិ ឲតោត ពាលាលនយ្យឌំ យក្កដ្ឋឋលដ្ឋកាចឌឹបតតោ៎ "អរិឃនឈ្ឈ"ត្តិ ឲតោត នកាចនយ្យឌំ នព្ពនឈ្ឈាតំ អក្កកាចឌឹបតតោ៎ អឆ ធា "សុកតស្ស ឱ្ឌរសាតំ បុត្តាត"ត្តិ អរិឃនឈ្ឈស្ស ចិសុឌ្ឌតិស្សឃកាចឌឹបតំ៎ "យាននេតយឆតាត"ត្តិ នយុដ្ឋឫពាឃនាយឹចិបដិបត្តកាចឌឹបតំ៎ "អដ្ឋត្តុយិ នយុហ"ត្តិ អាហុតេយ្យាឌិកាចឌឹបតំ៎ "អរិឃនឈ្ឈ"ត្តិ អត្យុត្តរបុញ្ញក្ខេត្តកាចឌឹបតំ៎ ពធា "សុកតស្ស ឱ្ឌរសាតំ បុត្តាត"ត្តិ ឲតោត អរិឃនឈ្ឈស្ស លោកុត្តរនរលាកយតនព្ហាចំ ឥេស្សតិ៎ លោកុត្តរនរលាកយតេត ហិ តេព ភកចតោ ឱ្ឌរសបុត្តា ឌាពា៎ "យាននេតយឆតាត'ត្តិ ឲតោត អភិតីហារនយ្យឌាសិទ្ធិ បុព្ពភាកនយ្យាបដិបត្តិំ ឥេស្សតិ៎ កពាភិតីហារា ហិ នយ្យាបដិបត្តា យានិ, យាននេតំ ធា អភិចិឌិតត្តិ៎ "អដ្ឋត្តុយិ នយុហ"ត្តិ ឲតោត ចិឌ្ឍចិបេក្ខ នេក្ខានេក្ខឆយុ ឥេស្សតិ បុក្កលាឌិដ្ឋានេតត យក្កុឋលឆយាតំ ឥស្សិតត្តា៎ "អរិឃនឈ្ឈ"ត្តិ ឲតោត អក្កឥក្ខិលោឃ្យកាចំ ឥេស្សតិ អត្យុត្តរបុញ្ញក្ខេត្តកាចស្ស

ឥច្ឆិតត្តា។ សរណាគមនត្ថំ សាធការំ សព្ពញ្ញុតស្ស អាទិ, សព្ពញ្ញុតញ្ញាណបទដ្ឋានា សេក្ខា សីលក្ខន្ធាទយោ មគ្គា អសេក្ខា សីលក្ខន្ធាទយោ បរិយោសានត្តិអាទិមជ្ឈបរិយោសានកល្យាណា សទ្ធម្មទេសនា សព្ពាបិ អរិយសច្ឆិកាណា ឥច្ឆិតា ហោតីតិ។

ឯវំ កាមាវចរេហិ សទ្ធម្មទេសនា សកលលោកហិតសុខាវហេន រតនត្តយស្ស បណាមំ កត្វា ញាតកំ តំ និមន្តេត្វា យថាធិប្បេតបយោជនេន បរិណាមេន្តោ “ញាតិ មេ”តិអាទិមាហ។ តត្ថ ញាតិ-សទ្ទោ និទស្សនេ។ តេន កាមាវចរេហិ យថាវុត្តគុណំ និទស្សេតិ។ មេតិ អត្តានំ គរហិតចេតសា គត្តព្ពចេន និទ្ទិសតិ។ តស្ស “យំ បុញ្ញំ មយា លទ្ធ”ន្តិ បិណ្ឌេសមេន សម្ពន្ធោ, សម្បទានតិទ្ទេសោ ចាយំ ឯសោ, “អត្ថិ”តិ បិណ្ឌេសោ, សាមិនិទ្ទេសោ ចា “យំ មម បុញ្ញំ ចក្ខុមាមយ”ន្តិ។ បសីទិយតេ បសន្នា, តាទិសា មតិ បញ្ញា, ចិត្តំ ចា យស្សាតិ បសន្នមតិ, អញ្ញាណលក្ខណាមឡាចាតត្តា ញាណស្ស សមាសបទស្ស “បសន្នមតិនោ”តិ វុត្តំ។ រតិ នយតិ, ជនេតិ, ថហតីតិ ចា រតនំ, សត្តចិត្តំ, ឥសចិត្តំ ចា រតនំ, តមិវ ញាណាតីតិ នេរុត្តិកា។ សទិសកប្បនញ្ញាណេ បន យថាវុត្តចតុត្ថេន ញាណទិនំ រតនការេន យុជ្ជតិ។ តេនស្សា“ញាតិបិ សោ កាចា”តិអាទិនា (ទី។ និ។ ១។១៥៥, ២៥៥) យថាវុត្តគុណេហិ អាចរិយស្ស អមតាធិកមហេតុភូតំ អតប្បកំ បីតិបាមោជ្ជំ ឧប្បជ្ជតិ។ យថាហ –

“យស្មឹ មហានាម សមយេ អរិយសាវកោ តថាគតំ អនុស្សរតិ, នេវស្ស តស្មឹ សមយេ រាគបរិយុដ្ឋិតំ ចិត្តំ ហោតិ, ន ទោស…បេ… ន មោហ…បេ… ឧជុគតមេវស្ស តស្មឹ សមយេ ចិត្តំ ហោតិ តថាគតំ អារព្ភ ឧជុគតចិត្តោ ខោ បន មហានាម អរិយសាវកោ លភតិ អត្ថវេទំ, លភតិ ធម្មវេទំ, លភតិ ធម្មូបសំហិតំ បាមោជ្ជំ, បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតី”តិអាទិ (អ។ និ។ ៦។១០; ១១។១១)។

ចិត្តីកតាទិភាវេន ចា រតនន្តិ។ វុត្តញ្ហេតំ អដ្ឋកថាសុ –

“ចិត្តីកតំ មហគ្ឃញ្ច, អតុលំ ទុល្លភទស្សនំ;

អនោមសត្តបរិភោគំ, រតនំ តេន វុច្ចតី”តិ។ (ខុ។ បា។ អដ្ឋ។ ៦។៣; សុ។ និ។ អដ្ឋ។ ១។២២៦; ទី។ និ។ អដ្ឋ។ ២។៣៣; ខុ។ និ។ ១។២២៦; មហានិ។ អដ្ឋ។ ១។២២៦);

ចិត្តីកតភាវាទយោ ច អនញ្ញសាធារណា សាតិសយតោ ពុទ្ធាទីស្វេវ លព្ភន្តីតិ។ ចិត្តីករោ រតនសុត្តវណ្ណនាយំ (ខុ។ បា។ អដ្ឋ។ ៦។៣; សុ។ និ។ អដ្ឋ។ ១។២២៦) គហេតព្ពោ។ អយមេត្ថ បន និព្ពចនត្ថវសេន ន វុត្តោ, អថ កេនាតិ ចេ? លោកេ រតនសម្មតស្ស ចត្តារោ គុណា តព្ពតាទិអត្ថវសេនាតិ សង្ខិត្វា សារត្ថញ្ញុ រមណតោ, សំសារណ្ណវា ច តរណតោ, សុរាតិនិព្ពានត្ថ នយនតោ រតនំ ឋិតិមត្តសមាសវសេន, អមតបទសម្បាបនតោ ឧបសមបកាសនេន, បុញ្ញខេត្តនិព្ពានេន ចា រតនានិ។ តិណ្ណំ សម្ពុទ្ធោ, ធីរោ ចា សមាហិតោតិ, តមេវា ចា អថ មថា អស្សាតិ តមំ, រតនានមេវ តមំ, នានេញ្ញាសន្តិ រតនត្តយំ។ អថ មចិនិមុត្តស្ស បន សម្មាទាយស្ស អនាថតោ ធីរោ ឯវ រតនានិ តថា វុច្ចន្តិ, ន សម្មាទាយមត្តំ, សម្មាទាយោបក្លាម បន ឯកចេនំ គតំ។ ចក្ខុមតោ ចក្ខុនា, សាវ ចក្ខុមយំ យថា “ទានមយំ សីលមយ”ន្តិ (ទី។ និ។ ៣។៣០៥; ឥតិវុ។ ៦០; នេត្តិ។ ៣៣)។ ចក្ខុនា ចេត្ថ កាយចាទាទិវេត្តហិ តិណ្ណំ រតនានំ គុណាតិក្កតា,

ឆោយតា ចា៍ អបិច តស្សា ចេតនាយ សហជាតាទោបការកេកា សទ្ធាបញ្ញាសតិវីរិយាទិសម្បយុត្តធម្មា ចត្ថា, តាយ បកតត្តិ

ចត្ថតាយំ យថា “សោចណ្ហយំ ទ្វបិយយយ”ត្តិ, អត្ថតោ បន យថាវុត្តចេតនាច៍ ទតភត្តយេ, ទតភត្តយស្ស ចា ចត្ថតាយំ

ទតភត្តយចត្ថតាយំ៍ បុព្ពកចផលតិព្ពត្តតតោ បុព្ពំា តិរុត្តិតយេត, អត្ថតោ កាទកំ, សត្តាតំ ចា បុតាតិ ចិសោរធីតិ បុព្ពំា, សកយ្ហកត្តា

ឆាតុស្ស កាទិតចសេត អត្ថចិចទលំ លព្ភតិ, សត្ថតិប្បត្តិ បត សុទ្ធចសេតចាតិ សត្ថចិទ្វ៍

ចំចំសម្បត្តិយា ចិតាត្ថតចសេត សត្តសត្តាតស្ស អត្តទេ ចេយត្ថ្យេទតិ អាកង្ខតីតិ អន្តរាយោ, ជិដ្ឋធម្មិកាទិអតត្ថោ៍ បណាយបយោជតេ

វុត្តចិតិតា សុដ្ឋ ចិហតោ ចិគ្គត្ថា អន្តរាយោ អស្សាតិ សុចិហតន្តរាយោ៍ ចិហតតត្តោត្ត តទុប្បាទកហេតុបរិហទណចសេត តោតំ

អន្តរាយាតយតុប្បត្តិកាទណត្តិ ជដ្ឋត្តំា៍ ហុត្វាតិ បុព្ពកាលកិរិយា, តស្ស “អត្ថំ បកាសយិស្សាមី”តិ ឲតេត សព្ពត្ថ៍ តស្សាតិ យំ-សទ្ទត

វ្ជិដ្ឋស្ស ចត្ថតាយយបុព្ពាស្ស៍ អាតុកាចេតាតិ ពទលត៍

“ទតជា វស្សាហយត្តា ច, បក្ខ សត្តីតិ បត្តិយេ;

‘អាតុកាចេា’តិ វុច្ចត្តិ, ‘បកាចោ’តិ ច ទត ចជេ”តិ៍ –

វុទេត្តសុ ហិ អទេត្ថសុ ត្ថាធ សត្តិយំ ចត្តតិ៍ អតុ បុតប្បុតំ ចំសយក្តិ កាទចតិ ចទេដ្ឋីតិ ហិ អតុកាចោ, សោយេច អាតុកាចោតិ

វុជាតដ្ឋកថាយំ, អត្ថតោ បន យថាលទ្ធសម្បត្តិតិមិត្តកស្ស បុរិមកម្មស្ស ពលិតុប្បជាតចសសព្ពាតា ចត្ថតាយយបុព្ពាស្ស សត្តិយេច, សា ច

សុចិហតន្តរាយតាយ កាទលំ, ហេតុ ចា សម្ភុចតិ៍

ឲត្ថ បត “បសត្ថយតិទតា”តិ ឲតេត អត្ថតោ បសាទសម្បត្តិ ជស្សតិ៍ “ទតភត្តយចត្ថតាយយ”ត្តិ ឲតេត ទតភត្តយស្ស ពេត្តកាចសម្បត្តិ,

តទតា ច តស្ស បុព្ពាស្ស អត្ថតោ បសាទសម្បត្តិយា, ទតភត្តយស្ស ច ពេត្តកាចសម្បត្តិយាតិ ទ្វីហិ អទេ្គហិ អត្ថសំចណ្ណតាយ

វុបយាតទិកាបត្តចាតំ ចិហតតេ សយត្ថំ ជីទបតិ៍ ចតុទក្ខសម្បត្តិយា ជាតចេតតា ចិយ ហិ ទ្វយក្ខសម្បត្តិយា បណាយចេតតាបិ

អន្តរាយចិហតតេត ជិដ្ឋធម្មិកាតិ៍

ឲចំ ទតភត្តយស្ស តិបច្ចាកាទណោ បយោជតំ ជស្សេត្វា ឥដ្ឋជាតិ យស្សា ធម្មទេសតាយ អត្ថំ សំចណ្ណេតុកាមោ, តជបិ

សំចណ្ណេតព្ពធម្មកាចេត ជស្សេត្វា វុណាកិត្តចេតចិសេសេត អភិត្តចេតុំ “ជីឃស្សា”តិអាជិមាហ៍ អយញ្ហិអាចរិយស្ស បកតិ, យជិជំ

ចំចំសំចណ្ណតាសុ អាជិតោ តស្ស តស្ស សំចណ្ណេតព្ពធម្មស្ស ចិសេសវុណាកិត្តេតត ឆោយតា៍ តថា ហិ ទោសុ ទោសុ

បបញ្ចសូជតីសារត្ថបកាសតីយតោទចប្បទហីអដ្ឋសាលិតីអាជីសុ យថាក្កមំ “បទចាជយចតស្ស, ជាណប្បភេជជតតស្ស, ធម្មកថិកបុង្គចាតំ

ចិចិត្តបដិភាតជតតស្ស,

ᨲᩔ ᨠᩥᨠ᩠ᨠᨴᩤᩁᨠᩮᩉᩥ, ᨧᩪᩊᩣᨽᨿᩔ ᩋᨽᩥᨿᩣᨧᨶᩣ;

ᨶᩣᨶᩣᨶᨿᩅᩥᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔ, ᩋᨽᩥᨵᨾ᩠ᨾᩔ ᩋᩣᨴᩥᨲᩮᩣ”ᨲᩥ ᩋᩣᨴᩥᨶᩣ –

ᨧᩮᩣᨴᨶᩣ ᨠᨳᩣ. ᨲᨲ᩠ᨳ ᨴᩦᨥᩔᩣᨲᩥ ᨴᩦᨥᨶᩣᨿᨠᩔ. ᨴᩦᨥᩈᩩᨲ᩠ᨲᨦ᩠ᨠᩥᨲᩔᩣᨲᩥ ᨴᩦᨥᩮᩉᩥ ᩋᨽᩥᩋᩣᨿᨲᩅᨧᨶᨸ᩠ᨸᨻᨶ᩠ᨵᩮᩉᩥ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩮᩉᩥ ᩃᨠ᩠ᨡᩥᨲᩔ, ᩋᨶᩮᨶ “ᨴᩦᨥᩮᩣ”ᨲᩥ ᩋᨿᩴ ᩍᨾᩔ ᩋᩣᨣᨾᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩣᨶᩩᨣᨲᩣ ᩈᨾᨬ᩠ᨬᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ. ᨶᨶᩩ ᨧ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥᨿᩮᩅ ᩋᩣᨣᨾᩮᩣ, ᨠᨳᩴ ᨲᩮᩉᩥ ᩋᨦ᩠ᨠᩦᨿᨲᩦᨲᩥ? ᩈᨧ᩠ᨧᨾᩮᨲᩴ ᨸᩁᨾᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ, ᨸᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣ ᨸᨶ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥ ᩏᨸᩤᨴᩤᨿ ᩋᩣᨣᨾᩔ ᨸᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩤ ᩋᩅᨿᩅᩮᩉᩥ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩮᩉᩥ ᩋᩅᨿᩅᩦᨽᩪᨲᩮᩣ ᩋᩣᨣᨾᩮᩣ ᩋᨦ᩠ᨠᩦᨿᨲᩥ. ᨿᨳᩮᩅ ᩉᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨻ᩠ᨿᨬ᩠ᨩᨶᩈᨾᩩᨴᩣᨿᩮ “ᩈᩩᨲ᩠ᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩮᩣᩉᩤᩁᩮᩣ, ᩑᩅᩴ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩈᨾᩩᨴᩣᨿᩮ ᩋᩣᨣᨾᩅᩮᩣᩉᩤᩁᩮᩣᨲᩥ. ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩤᨴᩥᨶᩥᨸᩩᨱᨲ᩠ᨳᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᨶᩥᨸᩩᨱᩔ. ᩋᩣᨣᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨳᨸᩁᨲ᩠ᨳᩣᨴᨿᩮᩣ ᩑᨲ᩠ᨳ, ᩑᨲᩮᨶ, ᩑᨲᩈ᩠ᨾᩣᨲᩥ ᩅᩤ ᩋᩣᨣᨾᩮᩣ, ᩅᨲ᩠ᨲᨿᨶ᩠ᨲᩮ, ᨸᨲ᩠ᨳᩥᨿᨶ᩠ᨲᩮ ᨧ ᩈᩮᩣ ᩅᩁᩮᩣ ᨧᩣᨲᩥ ᩋᩣᨣᨾᩅᩁᩮᩣ. ᩋᨸᩥᨧ ᩋᩣᨣᨾᩈᨾ᩠ᨾᨲᩮᩉᩥ ᨻᩤᩉᩥᩁᨠᨸᩅᨧᨶᩮᩉᩥ ᨠᩤᩁᨱᨷᩩᩁᩣᨱᨠᨳᩣᨶ᩠ᨲᩁᩈᩦᩉᨷᩩᩁᩣᨱᨠᨳᩣᨴᩦᩉᩥ ᩅᩁᩮᩣᨲᩥᨸᩥ ᩋᩣᨣᨾᩅᩁᩮᩣ, ᨲᩔ. ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩣᨶᩩᨻᩩᨴ᩠ᨵᩤ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩣᨶᩩᨻᩩᨴ᩠ᨵᩤ, ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩣᨶᩴ ᩈᨧ᩠ᨧᨸᨭᩥᩅᩮᨵᩴ ᩋᨶᩩᨣᨾ᩠ᨾ ᨸᨭᩥᩅᩥᨴ᩠ᨵᩈᨧ᩠ᨧᩤ ᩋᨣ᩠ᨣᩈᩣᩅᨠᩣᨴᨿᩮᩣ ᩋᩁᩥᨿᩤ, ᨲᩮᩉᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᩅᩈᩮᨶ, ᨣᩩᨱᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᩅᩈᩮᨶ ᨧ ᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᩥᨲᩮᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ. ᩋᨳ ᩅᩤ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩣ ᨧ ᩋᨶᩩᨻᩩᨴ᩠ᨵᩤ ᨧ, ᨲᩮᩉᩥ ᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᩥᨲᩮᩣ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ, ᨲᩔ. ᩈᨾ᩠ᨾᩣᩈᨾ᩠ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩮᨶ ᩉᩥ ᨲᩦᨱᩥᨸᩥ ᨸᩥᨭᨠᩣᨶᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᨠ᩠ᨠᨾᩮᨶ ᨽᩣᩈᩥᨲᩣᨶᩥ, ᨿᩤ ᨸᨶ ᩈᨦ᩠ᨣᩣᨿᨶᩣᨴᩥᨠᩣᩃᩮ ᩈᩣᩅᨠᩮᩉᩦᨲᩥ ᩋᩣᨧᩁᩥᨿᩤ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ. ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᩉᩥ ᨾᨩ᩠ᨫᩥᨾᩣᨣᨾᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿ ᩏᨸᩣᩃᩥᩈᩩᨲ᩠ᨲᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᨿᩴ “ᩅᩮᨿ᩠ᨿᩣᨠᩁᨱᩔᩣᨲᩥ ᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᩮᨲ᩠ᩅᩤ ᩋᨲ᩠ᨳᨴᩦᨸᨠᩔ. ᨽᨣᩅᨲᩣ ᩉᩥ ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᩴ ᨲᨶ᩠ᨲᩥᨸᨴᩴ ᨶᩣᨾ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ, ᩈᨻ᩠ᨻᩮᩈᩴᨿᩮᩅ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨠᨳᩥᨲᩮᩣ”ᨲᩥ (ᨾ. ᨶᩥ. ᩋᨭ᩠ᨮ. ᪒.᪗᪙). ᩈᨴ᩠ᨵᩣᩅᩉᨣᩩᨱᩔᩣᨲᩥ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩣᨴᩦᩈᩩ ᨸᩈᩣᨴᩣᩅᩉᨣᩩᨱᩔ. ᨶᨶᩩ ᨧ ᩈᨻ᩠ᨻᨾ᩠ᨸᩥ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩅᨧᨶᩴ ᨲᩮᨸᩥᨭᨠᩴ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᩅᩉᨣᩩᨱᨾᩮᩅ, ᩋᨳ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᩋᨿᨾᩮᩅ ᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨣᩩᨱᩮᨶ ᨧᩮᩣᨴᩥᨲᩮᩣᨲᩥ? ᩈᩣᨲᩥᩈᨿᨲᩮᩣ ᩍᨾᩔ ᨲᨣ᩠ᨣᩩᨱᩈᨾ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩤ. ᩋᨿᨬ᩠ᩉᩥ ᩋᩣᨣᨾᩮᩣ ᨻ᩠ᩁᩉ᩠ᨾᨩᩣᩃᩣᨴᩦᩈᩩ ᩈᩦᩃᨴᩥᨭ᩠ᨮᩦᨶᩴ ᩋᨶᩮᨠᩅᩥᨵᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ, ᨾᩉᩣᨸᨴᩤᨶᩣᨴᩦᩈᩩ (ᨴᩦ. ᨶᩥ. ᪑.᪑) ᨷᩩᩁᩥᨾᨻᩩᨴ᩠ᨵᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨣᩩᨱᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ, ᨸᩤᨳᩥᨠᩈᩩᨲ᩠ᨲᩣᨴᩦᩈᩩ (ᨴᩦ. ᨶᩥ. ᪓.᪑) ᨲᩥᨲ᩠ᨳᩥᨿᩮ ᨾᨴ᩠ᨴᩥᨲ᩠ᩅᩤ ᩋᨸ᩠ᨸᨭᩥᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩈᩦᩉᨶᩣᨴᨶᨴᨶᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ, ᩋᨶᩩᨲ᩠ᨲᩁᩥᨿᩈᩩᨲ᩠ᨲᩣᨴᩦᩈᩩ ᩅᩥᩈᩮᩈᨲᩮᩣ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᨣᩩᨱᩅᩥᨽᩣᩅᨶᩮᨶ ᩁᨲᨶᨲ᩠ᨲᨿᩮ ᩈᩣᨲᩥᩈᨿᩴ ᩈᨴ᩠ᨵᩴ ᩋᩣᩅᩉᨲᩦᨲᩥ.

ᩑᩅᩴ ᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᩮᨲᨻ᩠ᨻᨵᨾ᩠ᨾᩔ ᩋᨽᩥᨲ᩠ᨳᩅᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩤ ᩍᨴᩣᨶᩥ ᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᨿ ᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᨠ᩠ᨡᨾᩣᨶᩣᨿ ᩋᩣᨣᨾᨶᩅᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᩋᨲ᩠ᨳᨸ᩠ᨸᨠᩣᩈᨶᨲ᩠ᨳ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ. ᩍᨾᩣᨿ ᩉᩥ ᨣᩤᨳᩤᨿ ᩈᨦ᩠ᨣᩦᨲᩥᨲ᩠ᨲᨿᩣᩁᩪᩊ᩠ᩉᨴᩦᨥᩣᨣᨾᨭ᩠ᨮᨠᨳᩤᨲᩮᩣ ᩈᩦᩉᩊᨽᩣᩈᩣᨿ ᨮᩥᨲᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᨲ᩠ᩅᩤ ᩋᨿᩴ ᩅᨠ᩠ᨡᨾᩣᨶᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᩋᩣᨣᨲᩣ, ᨶᩣᨬ᩠ᨬᨲᩮᩣ, ᨲᨲᩮᩣᨿᩮᩅ ᨠᩤᩁᨱᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩤ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩤ, ᨶᩣᨬ᩠ᨬᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᨿ ᩋᩣᨣᨾᨶᩅᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ. ᩋᨸᩁᩮᩤ ᨶᨿᩮᩣ – ᨸᩁᨾᨶᩥᨸᩩᨱᨣᨾ᩠ᨽᩦᩁᩴ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩅᩥᩈᨿᩣᨣᨾᨬ᩠ᨧ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨻᩃᩮᨶᩮᩅ ᩅᨱ᩠ᨱᨿᩥᩔᩣᨾᩦᨲᩥ ᩋᩅᨱ᩠ᨱᩮᩣᩉᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᩩᨾ᩠ᨸᩥ ᩋᩈᨠ᩠ᨠᩩᨱᩮᨿ᩠ᨿᨲ᩠ᨲᩤ ᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᨶᩥᩔᨿᩴ ᨴᩔᩮᨶ᩠ᨲᩮᩤ “ᩋᨲ᩠ᨳᨸ᩠ᨸᨠᩣᩈᨶᨲ᩠ᨳ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ. ᩍᨾᩣᨿ ᩉᩥ ᨷᩩᨻ᩠ᨻᩣᨧᩁᩥᨿᩣᨶᩩᨽᩣᩅᩴ ᨶᩥᩔᩣᨿᩮᩅ ᨲᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᨱ᩠ᨱᨿᩥᩔᩣᨾᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᨶᩥᩔᨿᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ. ᨲᨲ᩠ᨳ “ᩋᨲ᩠ᨳᨸ᩠ᨸᨠᩣᩈᨶᨲ᩠ᨳ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᩥᨱ᩠ᨯᨲ᩠ᨳᩮᨶ, ᩈᨽᩣᩅᨲ᩠ᨳᩮᨶ, ᨽᩮᨴᨲ᩠ᨳᩮᨶ, ᨸᨧ᩠ᨧᩣᨶᩩᩁᩪᨸᨲ᩠ᨳᩮᨶ, ᨲᨴᨶᩩᩁᩪᨸᨲ᩠ᨳᩮᨶ, ᩈᩣᨵᨶᨲ᩠ᨳᩮᨶ, ᨶᩥᨴᩔᨶᨲ᩠ᨳᩮᨶ, ᨶᩦᨲᨲ᩠ᨳᩮᨶ, ᨶᩮᨿ᩠ᨿᨲ᩠ᨳᩮᨶᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩋᨶᩮᨠᨸ᩠ᨸᨠᩣᩁᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩔ ᨸᨠᩣᩈᨶᨲ᩠ᨳᩣᨿ, ᨸᨠᩣᩈᨶᩣᨿ ᩅᩤ. ᨠᩣᨾᨬ᩠ᨧᩮᨲ᩠ᨳ ᩈᨾ᩠ᨷᨴᩤᨶᨲ᩠ᨳᩈᨾ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨮᩥᨲᩣᨠᩣᩁᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨠᨳᩦᨿᨲᩥ ᩑᨲᩣᨿᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨠᨳᩣ, ᩈᩣᨿᩮᩅ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣ ᨲ-ᨠᩣᩁᩔ ᨮ-ᨠᩣᩁᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩤ ᨿᨳᩣ “ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩔ ᨸᩦᩊᨶᨭ᩠ᨮᩮᩣ”ᨲᩥ (ᨸᨭᩥ. ᨾ. ᪑.᪑᪗; ᪒.᪘), ᩋᨿᨬ᩠ᨧ ᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᨠᨳᩣ ᩋᩁᩥᨿᩣᨴᩥᨲᩥᨠᩣᨲᩮᩣ, ᩋᨲ᩠ᨳᨠᨳᩣᨸᩥ ᩉᩥ “ᨲᨳᩣᨣᨲᨭ᩠ᨮ ᨿᩩᨲ᩠ᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩤ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᨿᩮᩅᩣᩉᨶ᩠ᨲᩥ.

ຍາຍ'ຕ຺ຖຍກິຈເຫຼຕ຺ຕິ, ຫຍຸຂ຺ຂາຕຕ຺ຖປດາຕ຺ຣກໍ;

ສິດາສຈຕ຺ຖສຍ຺ຍຸຕ຺ຕໍ, ໂຖສາ ອຊ຺ຊກຖາ ຍຕາ

ອາຊິເຕາຕິອາຊິຍິມ຺ຫປຜຍສຄ຺ຄີຕິຍໍ ຕຽອກິຂ຺ຂາຕາຍ ປຣເຍຕ ຂິຕ຺ຕຈສີກາເຈສ ສຍຸກ຺ຂາກຕຕ຺ຕາ, ຜສາສາຂີສ຺ຕ ປຢ຺ຈາຈສິຕາ ສຕ຺ກາຈເຕາ ຈ ຈສິເສາ, ເຖຣາ ຍຫາກສ຺ສປປະມຸເຂຍາ, ເຕນໍ ສເຕຫິ ປຢ຺ຈາຫິ ຍາ ສຄ຺ຄີຕາຕິ ຍາ ອຊ຺ຊກຖາ ອຕ຺ຖໍ ປການເສຕໍ ຍຸຕ຺ຕຊ຺ຊາເນ "ອຍເຍຕສ຺ສ ອເຕ຺ຖາ, ອຍເຍຕສ຺ສ ອເຕ຺ຖາ"ຕິ ສຄ຺ຄເຫຕ຺ວາ ຄຸຕ຺ຕາ ອນຸສຄ຺ຄີຕາ ຈ ປຊ຺ຊາປີຕິ ສ ເກຈລໍ ປຜຍສຄ຺ຄີຕິຍເຍຈ, ອຖ ເວາ ປຊ຺ຊາ ຄຸຕິຍຕຕິຍສຄ຺ຄີຕີສຸປິ ສ ຈ ປຢ຺ຈາຫິ ຈສິສເຕຫິ ອາຊິເຕາ ສຄ຺ຄີຕາເຍຈ, ອປິ ຕຸ ຍສເຕ຺ຖຣາຊີຫິ ອນຸສຄ຺ຄີຕາ ຈາຕິ ສຫ ສຍຸຢ຺ຈເຍສ ອເຕ຺ຖາ ເຈຊິຕເຕ຺ຕາ ສຍຸຢ຺ຈຍຕ຺ຖຍຕິມ຺ປເຈ຺ຈກໍ ກິຣິຍາກາລໍ ສຍຸຢ຺ຈິເສາຕິ

ອຖ ເປຣາຫຊ຺ຊກຖາຍ ຈິຂ຺ຂຍາສາຍ ກິເຍຕາຍ ອຕຸສາ ປຸສ ກຕາຍ ນິຈລ຺ລສາຍາຕິ ປຸສຣຸຕ຺ຕິຍາ, ສິຣຕ຺ຕກຕາຍ ຈ ເດານໍ ສຍສຸສ຺ສຣິເຕ຺ວາ ຕໍ ປຣິຫຣເຕ຺ຕາ "ສີຫຽອຂີປ"ຕ຺ຕິອາຊິຍາຫ ຕໍ ປຣິຫຣເຫາເສຈ ຫິ ຂ຺ຂຍິສ຺ສາ ນິຈລ຺ລສາຍ ສິຍິຕ຺ຕໍ ດເສ຺ສຕີ ຕຕ຺ຖ ສີຫໍ ລິຕິ ກຫ຺ຍາຕີຕິ ສີຫຽຂ຺ຂ ລ-ການສ຺ສ ຫຽອ-ການ໌ ກຕ຺ວາ ຍຖາ "ກຣຸຫຽຂ຺ຂ"ຕີ ຕສ຺ມິ ຈໍເສ ອາຊິປຸຣິເສາ ສີຫກຸຍາເຣາ, ຕຂ຺ຂໍສຂາຕາ ປສ ຕຍ຺ຸປລ຺ລີຂີເປ ຕຕ຺ຕິຍາ, ສເຂ຺ຂປິ ຈ ຂສາ ຕຂ຺ຂິຕຈເສສ, ສຂິສເຈາຫາເຣສ ຈາ ສີຫຽອາ, ເຕນໍ ສິຈາສຂີເປປິ ຕຂ຺ຂິຕຈເສສ, ຜາສີສາເຍສ ຈາ "ສີຫຽຂ຺ຂ"ຕີ ເຈຊິຕເຕ຺ຕາ ຂລຍເຂ຺ຍຂີປຸຕິ, ຂ຺ວິສາ ຈາ ອາເປ ໂຖ຺ຕ ສກ຺ຂີຕີ ຂີເປ, ເສາເຍຈ ຂີເປ, ເກດາເປກ຺ລາຍ ເຕນໍ ຂີເປຕິ ຕຖາ ປສສເຂ຺ຂາ ອຣຸຂິນໍສຸຈເສ, ເຕສ ກາຍຢ຺ຈາ ສາ ສຄ຺ຄີຕິຕ຺ຕຍຍາຣຸຫຽຫາ, ຕຖາປິ ປຸສ ໂຖຈໍຄ຺ຕາຕິ ອຣຸຂິຍກາຈໍ ນິສຸເຈຕີ ຕດຕ຺ຖສຍ຺ຸຕ຺ຕາຍ ປສ ປຸຣິຍກາຖາຍ "ກາຍຢ຺ຈາ ສຄ຺ຄີຕາ ອນຸສຄ຺ຄີຕາ ຈາ"ຕິ ສາຕ຺ຣຄ຺ຫຕ຺ຖເຍາຂສາ ສຍຸກ຺ຈຕີ ອຂ຺ຂາຕ຺ຖາປິ ຫິ ຕຖາ ຂີສ຺ສຕີຕີ ອາກຕາຕິ ຂຍຸຫ຺ຂີປເຕາ ອາສີຕາ ອຖາຕິ ສຄ຺ຄີຕິກາລເຕາ ປຊ຺ຊາ, ໂຖຈໍ ສຕິ ອາກຕປເຈສ ສຍ຺ຸຕ຺ເຂ຺ຂາ ອຖາຕິ ຈາ ຍຫາຍຫິຕ຺ຂເຕ຺ຖເຣສາກຕກາລເຕາ ປຊ຺ຊາ, ໂຖຈໍ ສຕິ ຜປິຕປເຈສ ສຍ຺ຸຕ຺ເຂ຺ຂາ ສາ ຫິ ຜຍຸສຄ຺ຄາຫກເຕ຺ຖເຣຫິ ປຜຍໍ ຕີລິ ປິດການິ ສຄ຺ຄາຍິຕ຺ວາ ຕສ຺ສ ອຕ຺ຖໍນິຈລ຺ລສາຕ຺ຣຸປເສຈ ຈາຈສາຍກໍ ອາເຣາປິຕຕ຺ຕາ ຕິເສ຺ສາ ສຄ຺ຄີຕິເຍາ ອາຣຸຫຽຫາເຍຈ, ຕເຕາ ປຊ຺ຊາ ຈ ຍຫາຍຫິຕ຺ຂເຕ຺ຖເຣສ ຕຍ຺ຸປລ຺ລີຂີປຍາກຕາ, ປຊ຺ຊາ ປສ ຕຍ຺ຸປລ຺ລີເຍຫິ ຍຫາເຖເຣຫິ ສິກາຍຕ຺ຕຣລຂ຺ຂິສຄ຺ຄຣປຣິຫຣຫຕ຺ຕໍ ສີຫຽອກາສາຍ ຜປິຕາຕີ ອາຈຣິຍຜຍຸປິລເຕ຺ເຣາ ປສ ປຊ຺ຊິຍສຍຸຕ຺ຂເຍຈ ຄຸຂ຺ຂສຕ຺ຕາ ປການເສຕີ ຕຖາ "ຂີປຈາສີສຍຕ຺ຕາຍາ"ຕິ ຂ຺ລດຍ຺ຍິ "ຜປິຕາ"ຕິ ຈ "ອປເສຕ຺ວາ ອາເຣາເປຕ຺ຕາ"ຕິ ຈ ໂຖເຕຫິ ປເຈຫິ ສຍຸຂ຺ຂີຍາຕ຺ຕໍ ໂຖກປດຍ຺ຍິ ຫິ ອາຄຸຕ຺ຕິຍາຂິສເຍຫິ ອເສກຕ຺ຖສຍຸຕ຺ຂຸປກຊ຺ຊຕີ ປຸຣິຍສຍ຺ຸຕ຺ເຂສ ເຈຕ຺ຖ ສີຫຽອຂີປຈາສີສຍຕ຺ຕາຍ ສິກາຍຕ຺ຕຣລຂ຺ຂິສຄ຺ຄຣປຣິຫຣເຫາສ ສີຫຽອກາສາຍ ຜປິຕາຕິ ຕຍ຺ຸປລ຺ລີຍເຕ຺ເຣຫິ ຜປສປເຍາຂສໍ ດເສ຺ສຕີ ປຊ຺ຊິຍສຍ຺ຸຕ຺ເຂສ ປສ ຂ຺ລຍາຍ ນິຈລ຺ລສາຍ ຂຍຸຫ຺ຂີປຈາສີສໍ, ອຂ຺ຂາຂີປຈາສີສຢ຺ຈາ ອຕ຺ວາຍ ສີຫຽອກາສາປສຍສສ຺ສ, ຕຕ຺ຕິສຍາຕ຺ຣຊ຺ຊິກາສາເຣາປສສ຺ສ ຈ ປເຍາຂສຕ຺ຕິ ຍຫາຂ຺ລສ຺ສຣິຍຕ຺ຕາ ຍຫິເສ຺ຂາຕິ ຣາຂກຸຍາຣກາເລ ສາຍໍ, ປຊ຺ຊາ ປສ ກຸຫຍຫຕ຺ຕາຍ ຍຫາຍຫິເສ຺ຂາຕິ ຄຸຢ຺ຈຕີ ສີຫຽອກາສາ ສາຍ ອເສກຂ຺ລເຣຫິ ໂຖກຕ຺ຖສ຺ສາປິ ເຈາຫຣຫເຕາ ປເຣສໍ ເຈາຫຣິຕໍ ອຕິຄ຺ຣກ຺ຂຣາ ກຢ຺ຈາກສຂີສາ ສີຫຽອາສໍ ສຍຸສາຈິລ຺ລາ ການາ

ឯវំ ហោតុ ពោរាណដ្ឋកថាយ, អញ្ញថា ករិយមានា បន អដ្ឋកថា កថំ ករីយតីតិ អនុយោគេ សតិ ឥមិស្សា អដ្ឋកថាយ ករណប្បការំ ទស្សេតុមាហ “អបនេត្វានា”តិអាទិ. តត្ថ តតោ មូលដ្ឋកថាតោ សីហឡភាសំ អបនេត្វា ពោត្ថកេ អនារោបិតការេន តិរោក្ករិត្វាតិ សម្ពន្ធោ, ឯតេន អយំ វុច្ចមានា អដ្ឋកថា សង្គីតិត្តយមារោបិតាយ មូលដ្ឋកថាយ សីហឡភាសាបនយនមត្តមញ្ញត្រ អត្ថតោ សំសន្ទតិ ចេវ សមេតិ ច យថា “គង្គោទកេន យមុនោទក”ន្តិ ទស្សេតិ. “មនោរម”មិច្ចាទីតិ “ភាស”ន្តិ ឯតស្ស សភាវនិរុត្តិភាវទីបកានិ វិសេសនានិ. សភាវនិរុត្តិភាវេន ហិ បណ្ឌិតានំ មនំ រមយតីតិ មនោរមា. តនោតិ អត្ថមេតាយ, តនីយតិ វា អត្ថវសេន វិវរីយតិ, វឌ្ឍតោ វា សត្តេ តារេតិ , នានត្តវិសយំ វា កន្តំ តរន្តិ ឯតាយាតិ តន្តិ, បាឡិ. តស្សា នយសង្ខាតាយ គតិយា ឆវិំ ឆាយំ អនុគតាតិ តន្តិនយានុច្ឆវិកា. អសភាវនិរុត្តិភាសន្តរសំកិលិដ្ឋទោសវិរហិតតាយ វិគតទោសា, តាទិសំ សភាវនិរុត្តិភូតំ –

“សា មាគធី មូលភាសា, នរា យាយាទិកប្បិកា;

ព្រហ្មានោ ចស្សុតាលាបា, សម្ពុទ្ធា ចាបិ ភាសរេ”តិ. –

វុត្តំ បាឡិគតិភាសំ ពោត្ថកេ លិខិតវសេន អារោបេន្តោតិ អត្ថោ, ឥមិនា សទ្ទទោសាភាវមាហ.

សមយំអវិលោមេន្តោតិ សិទ្ធន្តមវិរោធេន្តោ, ឥមិនា បន អត្ថទោសាភាវមាហ. អវិរុទ្ធត្ថា ឯវ ហិ តេ ថេរវាទាបិ ឥធ បកាសយិស្សន្តិ. កេសំ បន សមយន្តិ អាហ “ថេរាន”ន្តិអាទិ, ឯតេន ទាហុលាចរិយាទីនំ ជេតវនវាសីអភយគិរិវាសីនិកាយានំ សមយំ និវត្តេតិ. ថិរេហិ សីលក្ខន្ធាទិយុត្តិសង្ខាតេហិ គុណេហិ សមន្នាគតាតិ ថេរា. យថាហ “ចត្តារោមេ ភិក្ខវេ ថេរករណា ធម្មា. កតមេ ចត្តារោ? ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ សីលវា ហោតី”តិអាទិ (អ. និ. ៤.២២). អបិច សច្ចធម្មាទីហិ ថិរគុណេហិ សមន្នាគតត្តា ថេរា. យថាហ ធម្មរាជា ធម្មបទេ –

“យម្ហិ សច្ចញ្ច ធម្មោ ច, អហិំសា សំយមោ ទមោ;

ស វេ វន្តមលោ ធីរោ, ‘ថេរោ’ឥតិ បវុច្ចតី”តិ. (ធ. ប. ២៦០);

តេសំ. មហាកស្សបត្ថេរាទីហិ អាគតា អាចរិយបរម្បរា ថេរវំសោ, តប្បរិយាបន្នា ហុត្វា អាគមាធិគមសម្បន្នត្តា បញ្ញាបជ្ជោតេន តស្ស សមុជ្ជលនតោ តំ បការេន ទីបេន្តិ, តស្មិំ វា បទីបសទិសាតិ ថេរវំសបទីបា. វិវិធេន អាការេន និច្ឆីយតីតិ វិនិច្ឆយោ, គណ្ឋិដ្ឋានេសុ ខីលមទ្ទនាការេន បវត្តា វិមតិច្ឆេទកថា, សុដ្ឋុ និបុណោ សណ្ហោ វិនិច្ឆយោ ឯតេសន្តិ សុនិបុណវិនិច្ឆយា, អថ វា វិនិច្ឆិនោតីតិ វិនិច្ឆយោ, យថាវុត្តវិសយំ ញាណំ, សុដ្ឋុ និបុណោ ឆេកោ វិនិច្ឆយោ ឯតេសន្តិ សុនិបុណវិនិច្ឆយា. មហាមេឃវនេ ឋិតោ វិហារោ មហាវិហារោ, យោ សត្ថុ មហាពោធិនា វិរោចតិ, តស្មិំ វសនសីលា មហាវិហារវាសិនោ, តាទិសានំ សមយំ

អថិរលិរេយន្តោតិ អទ្ទោ, ឧទោត យហាកឃ្យបិឌិរឆរបរយ្យរាការតា, តរតារឃច អថិបរិរតា ឃណ្យុហុរយា ថិតិន្ថុរឃាតិ យហាចិហារចាឃិតំ ឃយឃឃ្ស បយាឈក្ញតតំ ប្ញក្កលិនិដ្ឋាតចរឃត ឌរឃ្សតិ៍

ហិទ្វា ប្ញតប្យ្ញតកតយទ្តត្តិ ឧពទ្ទ ទ្ញតយ្ទិ ប្ញត អញ្ញាទ្ទ អាកតយទ្ធំ ប្ញតទ្ញត្តិកាចរតា, ពន្តូពទ្ញកាចរតា ច ចឌិទ្វា តឃ្ស អាពយចរឃ្ស អទ្ធំ បកាឃឃិឃ្សាឃឹតិ អទ្ទោ៍

ឧចំ ករឈប្យការយ្ទិ ឌរឃ្សទ្វា “ឌឹបចាឃឹតយទ្វាឃា”តិ ទ្ញត្តប្យរឃាឌតរតា អញ្ញាយ្ទិ ឃំចណ្ណតាឃ បរឃាឌតំ ឌរឃ្សតំ “ឃ្ញឌតឃ្ស ចា”តិអាឌិយាហ៍ តទ្វ ឃ្ញឌតឃ្ស ចាតិ ច-ឃន្ធោ ឃយ្ញច្ចឃរទ្វោ, រតត ត រពចលំ ឌយ្ទឹឌឹបចាឃឹតរយច អទ្វាឃ, អឆ រលា ឃាឆ្ញឌតរតាឃតទ្ធញ្ញាតិ ឃយ្ញច្ឆិរតាតិ៍ រតរតច ច តយ្ទូបណ្ណិឌឹបចាឃឹតយ្ទិ អទ្វាឃាតិ អឃយរទ្វោ ឃិរន្តោ រហាតិ ក្ខកហឈាឌិឃ្ញករតាឃ រតឃយ្ទិ ពហ្ញបការទ្វា៍ ថិរដ្ឋិតទ្ធញ្ញាតិ ឧទ្ទាបិ ច-ឃន្ធោ ត រពចលំ តទ្ញកឃទ្ទរយច, អបិ ឮ តិថិឆឃ្សាបិ ឃាឃតឆយ្ញឃ្ស, បរិឃត្តិឆយ្ញឃ្ស ចា បញ្ចចឃ្សឃហឃ្សបរិយាឈំ ថិរកាលំ ឌិតទ្ធញ្ញាតិ ឃយ្ញច្ចឃទ្ទរយច ឌរឃ្សតិ៍ បរិឃត្តិឆយ្ញឃ្ស ហិ ឌិតិឃា បឌិបត្តិឆយ្ញបឌិរចឆឆយ្ញាតយ្ទិ ឌិតិ រហាតិ តឃ្សច រតឃំ យ្ញលកាចរតា៍ បរិឃត្តិឆយ្ញោ បត ឃ្ញតិក្កិរទ្ធត បឌញ្ញញ្ញារតត, តឌរទ្ធត ច ថិរំ ឃយ្ញោ បតិដ្ឋាតិ, ឃំចណ្ណតាឃ ច បឌញ្ញញ្ញាតំ អថិបឃឹតំ ឃ្ញតិក្កិត្តំ, តឌរទ្វាបិ អថិបឃឹរតា ឃ្ញតិក្កិរទ្ធា រហាតិ, តឃ្ញា ឃំចណ្ណតាឃ អថិបឃឹតឃ្ស បឌញ្ញញ្ញាតឃ្ស, តឌទ្ទឃ្ស ច ឃ្ញតិក្កិត្តឃ្ស ក្ខបិឃកាចយ្ញបិឌាឃ ទ្ញត្តំ “ថិរដ្ឋិតទ្ធញ្ញា ឆយ្ញឃ្សា”តិ៍ ទ្ញត្តរញ្ញាតំ កពចតា –

“រទ្វរយ ភិក្ខរច ឆយ្ញា ឃទ្ធយ្ញឃ្ស ឌិតិឃា អឃរយ្ញាឃាឃ អតន្តូរឆាតាឃ ឃំចត្តន្តិ៍ ពតរយ រទ្វ? ឃ្ញតិក្កិត្តញ្ញា បឌញ្ញញ្ញាតំ, អរទ្វោ ច ឃ្ញតឹរតា, ទ្វរយ រលា…រប… ឃំចត្តន្តី”តិអាឌិ (អ៍ តិ៍ ១៍១១)៍

ឧចំ បរឃាឌតយ្ទិ ឌរឃ្សទ្វា ចក្ខុយាតាឃ ឃំចណ្ណតាឃ យហទ្ធបរិច្ចារពត ពន្តូពទ្ញកាចំ បរិហរិឮយាហ “ឃឹលពឆា”តិអាឌិ៍ តឆា ហិ ទ្ញត្តំ “ត តំ ចិចរឃិឃ្សាឃឹ”តិ៍ អបរោ តរឃា – ឃឌ្ឋពឆំ ពទ្ញការយា, តរឌករឌឃការចត ថិឃ្ញត្ថិយរក្ក ពរហតរញ្ញាតិ ពឆិកាតំ ក្ខបរឌឃំ ពររារន្តា តទ្វ ចិចារិតឆរយ្ញ ក្ខរន្ធឃចរឃត ឌរឃ្សឮយាហ “ឃឹលពឆា”តិអាឌិ៍ តទ្វ ឃឹលពឆាតិ ចារិត្តចារិត្តាឌិចរឃត ឃឹលចិទ្វារពឆា៍ ឆ្ញតឆយ្ញាតិ បិណ្ឌបិតិពក្កាឌរឃា រតរឃ ពិរលឃឆ្ញតតពឆយ្ញា៍ ពយ្ញដ្ឋាតាតឹតិ កាចតាឃន្លាតឃ្ស រឃាពពយ្ញឃ្ស បចត្តិដ្ឋាតទ្វា ពយ្ញដ្ឋាតតាយាតិ ឆយ្ញឌាតាតិ៍ តាតិ បត បិឮព្ទឃយាពតាតិ អដ្ឋតិ៍ រឃច ត ពរហតញ្ញាតិ, អឆ រលា អដ្ឋពឆាឃយាពតាតិបិ រទ្វតិ ចាររបតំ “ឃញ្ញាតិបឹ”តិ ទ្ញត្តំ៍ ចរិ ឃាចិឆាតឃហិរតាតិ រាពចរិតាឌឹតំ ឃកាចាឌិថិឆារតត ឃហ បចរទ្វា, ទ្ធាឌំ បត “ឈាតឃយាបត្តិចិទ្វាររា”តិ ទ្ធយឃ្ស ចិរឃឃតំ៍ ឧទ្ទ ច ទ្ញបិចចរឃ្ញ៉ាតាតិ ឈាតំ, អទ្ញបិចចរឃ្ញ៉ាតាតិ ឃយាបត្តិ៍ តទ្ញកឃយ្ទិ ចា បឌិលទ្ធយត្តំ ឈាតំ, ឃយាបឌ្ឋតចឃឹកាចប្យត្តំ ឃយាបត្តិ៍ អបិច តឌបិ ក្ខកឃំ ឈាតរយច, ផលឃយាបត្តិតិររាឆឃយាបត្តិរឃា បត ឃយាបត្តិ, តាឃំ ចិទ្វាររាតិ អរទ្វោ៍

រលិកិឃរលិក្យត្តររភឌាតំ លក្ខយ្ទិ អភិញ្ញាតំ ពហឈទ្ធំ “ឃញ្ញា ច អភិញ្ញាររឃា”តិ ទ្ញត្តំ៍ ចាឈចិកក្កាឌឹឃ្ញ (ចិក៍ ល៊ិ៍១) អាពតតរឃត

ឲកចិសាទិតា ខេខេត បញ្ញាយ បក្កលយិត្វា បយ្យិលេត្វា, កលេត្វា ចា ចិតិច្ឆយតំ បញ្ញាបក្កលតចិតិច្ឆយោ។ អរិយាតិតិ ញុទ្ធាទិហិ អរិយេហិ បដិចិត្ថិញាញ្ញត្តា, អរិយកាចបាឆកត្តា ចា អរិយាតិ ខ្វត្តរបខេលិបេត។ អចិតចកាខេត ចា អរលិយត្តា, អចកាត្តញ្ញាត្តា អរិយាតិ, "បច្ចាតិ"តិយស្ស ចិសេបតិ។

ហេតាទិបច្ចយឆខ្យាតំ ហេតុបច្ចយាទិកាខេត បច្ចយុប្បន្នឆខ្យាតយុបការកតា បច្ចយាការោ, តស្ស ទេសតា តឆា, បដិច្ចបយុប្បាឆកឆាតិ អខេត្វា។ បា បត តិកាយត្តរលទ្ធិបក្ករហិតតាយ ឞុជ្ជ បរិសុទ្ធា, ឈតចិតិក្ខរាកស្ស ឆ ឞុទុក្ករតាយ តិបុលា, ឲកត្តាទិតយបហិតា ឆ តត្វ ចិចារិតាតិ អាហ "ឞុបរិសុទ្ធតិបុលតយា"តិ។ បឆត្តយយ្យិ ហេតំ បច្ចយាការទេសតាយ ចិសេបតិ។ បដិបយ្យិក្ខាទិឞុ អាកតតយំ អចិឞ្សជ្ជិត្វាច ចិចារិតត្តា អចិយុខេត្តា តត្តិយខេក្កា យស្សាតិ អចិយុត្តតត្តិ យក្កា។ យខេក្កាតិ ខេចត្វ បិញ្ញាបប្លារតា ឞ្ហបិខេយា តំតឆត្វាតំ អចខេតាឆស្ស, បច្ចបដិខេចឆស្ស ចា ឞ្ហបិយកាចខេតា។ បតខេត្ឋា ចា ទិឈកាខេត បកតិយក្កបទិបត្តា, ញ្ញគំ បត "ចិបស្សតា, កាចតា"តិ បឆច្ចយស្ស ចិសេបតិ។

ញ្ញតិបត បញ្ញត្តិ ឲត្វ ញ្ញតិ-បខេទ្ធា បរិបយាបខេត យឆាទ្ធិទិទ្ធារខេទ្ធបស្ស បរិតិដ្ឋិតត្តា, ឲត្តកំ បញ្ញត្តិ អខេត្វា។ បតាតិ ចចតាលក្ការយត្ថំ ចិបុំ អត្វាកាចខេតា។ បឆត្វបំកិល្លាស្ស, ចត្តញ្ញាស្ស ឆ អចុត្តស្ស អចខេបបស្ស អកាចខេតា ឞុចិខេញ្ញាឃ្យកាខេចត ឞុបរិសុទ្ធំ, "បញ្ញ"ត្តិ ញ្ញយិតា បញ្ញខេត្ឋា, កាចតបុំបកំ ចា ឲតំ "ចុត្ត"ត្តិ ញ្ញយិតា បញ្ញញ្ញតខេតា។ កិខេឃ្យាតិ អតិខេកំ, អតិចិត្វារត្តិ អខេត្វា, ឲខេតត បឆត្វយត្តខេយច ចិចារយិស្សាយីតិ ឆខេស្សតិ។ ឲតំ បញ្ញំ ញ្ញឆ អដ្ឋកឆាយ ត ចិចារយិស្សាយិ បុតរុត្តិកាចខេតា, កត្វករុកកាចខេតា ចាតិ អធិប្បាខេយា។ ចិចរយិស្សាយីតិ ឆ កាឆាកាចខេតា ត ចុទ្ធិកាខេចាតិ ឆដ្ឋញ្ញំ។

ឲចយ្យិ ឲប ចិឞុទ្ធិយខេក្កា អាកយាតយត្វំ ត បកាខេបឃ្យ, អឆ បខេញ្ញារបខេបា ញ្ញឆ ចិចារិតខេញ្ញារខេយចាតិ ខោឆតាយ តឆា អចិចារលាស្ស ឲកត្តការលំ តិទ្ធារខេត្វា តំ បរិហរខេត្តា "យខេញ្ញចិឞុទ្ធិយខេក្កា"តិអាទិយាហ។ តត្វ យខេញ្ញតិ ឰុដ្ឋកខេតា អខេញ្ញាបំ ចតុត្ថយ្យិ អាកយាតំ អញ្ញត្តខេរ។ ហិ-បខេទ្ធា ការខេណ, ខេតត យឆាចុត្តំ ការលំ ខេឌាខេតតិ។ តត្វាតិ ខេតឞុ ចតុឞុ អាកខេយឞុ។ យឆាកាឞិតត្តិ កកចតា ឃំ ឃំ ខេទឞិតំ, ខេទឞិតាត្រុបំ ចា។ អបិ ឆ បំចល្លខេកហិ បំចល្លតាចខេបត ឃំ ឃំ កាឞិតំ, កាឞិតាត្រុបត្តិបិ អខេត្វា។ ញ្ញខេច្ចាតិ ឲត្វ ញ្ញតិ-បខេទ្ធត យឆាចុត្តំ ការលំ តិឆខេស្សតិ, ញ្ញយិតាច ការខេណត, ញ្ញខេយច ចា ការលំ យតបិ បត្តិឆាឃាតិ អខេត្វា។ កខេតាតិ ឲត្វាបិ "ចិឞុទ្ធិយខេក្កា ឲបា"តិ បឆំ កយ្យកាខេចត បញ្ញញ្ញតិ អាចុត្តិយាទិតខេយតាតិ ឆដ្ឋញ្ញំ។ តយ្យិតិ តំ ចិឞុទ្ធិយក្កយ្យិ ខាខេណត កខេហត្វាត។ ឲតាឃាតិ ឞុយក្កលចិលិបិតិយា តាយ ឲតាយ អដ្ឋកឆាយ។ ឲត្វ ឆ "យខេញ្ញឆត្វា"តិ ឲខេតត យញ្ញត្តកាចទិបខេតត ចិខេបបខេតា ចតុត្ថយ្យិ អាកយាតំ បាឆារលដ្ឋកឆា ចិឞុទ្ធិយខេក្កា, ត ឞុយក្កលចិលិបិតីអាខេយា ចិយ អបាឆារលដ្ឋកឆាតិ ឆខេស្សតិ។ អចិខេបបខេតា បត ចិតយាកិឆក្កាតយ្យិ យឆារចំ បាឆារលដ្ឋកឆា ខេហាតិខេយច, ខេតហិ បយ្យិស្សតាយ ឆ តឆចខេបបស្ស ឰុដ្ឋកាកយស្ស ចិខេបបខេតា បាឆារលា បយាតាបិ តំ ឆខេបត្វា ចតុត្ថខេយច អាកយាតំ បាឆារលាខេត្វច ចុត្តាតិ។

ញ្ញតិ ខេបាញ្ញអបកាឆាចល្លតា។

ពត្វារប្អួកឆាចណ្ហភា តិដ្ឋិតា៍

តិចាតកឆាចណ្ហភា

ឲចំ ឃឆាចុរទ្ធួត ចិចិឆេត តឃេត បណាយាឌិកំ បកាលាររប្អួចិឆាតំ ពត្វា ព្ទុចាតិ ចិកាពចត្ថាតំ រកាចចិកាចតំ ចិកាពឥស្សតចរេរតេច ឫចិកាចិតំ, ឫចិឡ្ហាបិតព្វា ទោតាំតិ បផយំ តាច ចក្កស្វត្តចរេត ចិកាពំ ឥស្សែតុំ "តត្វ ឌីឈាពរេយា តាយា"តិអាឌិយាហ៍ តត្វ តត្វាតិ

"ឌីឈស្ស អាពយចរស្ស អត្វំ បពារឃិស្សាយឹ"តិ ឃឌិដំ ចុត្តំ, តស្វិ ចចរេត៍ "ឃស្ស អត្វំ បពារឃិស្សាយឹ"តិ បជិឡ្ហាតំ, រសា ឌីឈាពរេយា តាយ ចក្កស្វត្តចរេត ឲចំ ទេចដិតទ្ធា, ឲចំ ចិកាពេកាតិ ចា អទេ្វា៍ អឆ ចា តត្វាតិ "ឌីឈាពយតិស្សិត"ត្តិ ឃំ ចុត្តំ, ឲតស្វិ ចចរេត៍ ទេយា ឌីឈាពរេយា ចុទេ្វា, រសា ឌីឈាពរេយា តាយ ចក្កស្វត្តចរេត៍ ឲចំ ចិកឌិតទ្ធា, ឲឌិរសាតិ ចា អទេ្វា៍ "ឌីឈស្សា"តិអាឌិតា ហិ ចុត្តំ គ្វរចចតំ តំ-សរេ្ខត បជិតិឌ្ឌឹរតិ ចិឃ "ឌីឈាពយតិស្សិត"ត្តិ ចុត្តំ អារត្ថចចតស្បិ តំ-សរេ្ខត បជិតិឌ្ឌឹរតិ អត្វរភា ឲ្យដ្ឋិឃំ បររ្ហុចំ ចិឃ បវិចត្តយាតំ ហុត្វា បចត្តតរតា៍ ឲឌិរេឃុ ហិ ចារេតឃុ អត្វរភា ឲ្យដ្ឋិឃំ សប្ហុចំ ចា បររ្ហុចំ ចា បវិចត្តយាតំ ឃឆា តឆា ចា បជិតិឌ្ឌឹឋិតុំ ចដ្ឋតិ សដ្តយត្តបជិតិឌ្ឋរេត អត្វស្សាចិទោឆតរតា៍ ចក្កស្វត្តាឌីតំ តិត្ថចតំ បររតា អាចិ កចិស្សតិ៍ តរេយា ចក្កា ឃស្សាតិ តិចរក្កា៍ ចតុត្តិរ ឫត្វាតិ ឲត្វ សក្កឃត្តិ, ទេតរំ ចា សក្ករហា ពណភា ឲត្វាតិ ចតុត្តិរឫត្វសក្ករហា៍

អត្វរភា រចណ្ហភាឃ បផយសក្កីតិឃំ តិក្កិត្តាត្តក្កយេរតេច បចត្តកាចំ ឥស្សែតុំ "តស្ស...រប... តិចាតយាឌី"តិ ចុត្តំ៍ អាឌិកាទេចា ទេតត្វ សក្កីតិក្កយេរតេច ទេចដិតទ្ធា៍ ពស្វា បត ចតុស្ស អាពយេឃុ ឌីឈាពរេយា បផយំ សក្កីទេតា, តត្វ ច ឺលក្ខត្ថចរក្កា បផយំ តិក្កិទេត្តា, តស្វិព្វា (ត្រាហ្វុឌាលស្វត្តំ, តត្វាបិ តិចាតត្តិ? គាឃយតុរឃោរកា ពត្វចិបិ ត បចត្តតិ សត្ថរទ្វច ចចតក្កយយត្តំ បជិដ្ឋ អតុឃុឡ្ហិតត្ថរតា៍ អបិច សដ្ឋាចហក្យាណត្តា ឌីឈាពរេយាច បផយំ សក្កីទេតា៍ សដ្ឋា ហិ ក្យុរលឆយ្ហាតំ តីឌំ៍ ឃឆាហ "សដ្ឋា តីឌំ តរេបិ ចុដ្ឋី"តិ (រំ៍ តិ៍ ៦៍៤៩៨; ឫ៍ តិ៍ ៨៨)៍ សដ្ឋាចហក្យាណតា ចស្ស ទេតដ្ឋ ឥស្សិតារេឃច៍ ពិត្វា កិរេយ្យា – ពតិបឃស្វត្តសក្កហតាយ ទេចច អប្បបវិយាណតាឃ ច ន្ត្តហាណឆារណាឌិស្វុតរតា បផយំ សក្កីទេតា៍ តឆា ទេហរ ចតុត្តិរឫត្វសក្ករហា, ចតុសដ្ឋកាណចារបវិយាណោ ច៍ ឺលពឆាតាំហុល្លរតា បត ឺលក្ខត្ថចរក្កា បផយំ តិក្កិទេត្តា៍ ឺលតិក្យាឃាឃតស្ស អាឌិ ឺលបតិដ្ឋាតត្វា សត្ថក្យាណាតំ៍ ទេតតេចាហ "តស្វា តិហ តំ្វ កិក្ខុ អាឌិរយេច ចិរសាឆេហិ ក្យុរលេឃុ ឆរេម្មស្ស៍ ទោកា ចាឌិ ក្យុរលាតំ ឆយ្ហាតំ? ឺលព្វា ឫចិឫទ្ធ"ត្តិអាឌិ (រំ៍ តិ៍ ៥៍៣៩៨)៍ ឺលក្ខត្តកឆាតាំហុល្លរតា ហិ រសា "ឺលក្ខត្ថចរក្កា"តិ ចុទេ្វា៍ ឌិដ្ឋិចិតិរេចតកឆាកាចរតា បត ឫត្វត្តបិដពស្ស តិរចរេយឌិដ្ឋិចិកឌតំ (ត្រាហ្វុឌាលស្វត្តំ បផយំ តិក្កិត្តត្តិ ទេចដិតត្ថា៍ តោបិដរេព ហិ ឲ្យដ្ឋចចរេត (ត្រាហ្វុឌាលសឌិរំ ឌិដ្ឋិពតាតិ តិក្យុត្ថំ តិត្ថដំ ពត្វា ចិកត្តស្វត្តំ តត្វិ៍ តិចាតំ បត បផយសក្កីតិឃំ យហាពស្សបទ្វរេត ឫរដ្ឋត អាឃស្វុតា អាតរេ្ខត ឥរេរកាលិឌិតិឥស្សតត្វំ បផយំ តិក្កិត្តត្តិ៍ ទេតតាហ "(ត្រាហ្វុឌាលស្សាយឹ"តិអាឌិ៍ តត្វ ច "អាឃស្វុតា"តិអាឌិតា ឥរេរកំ តិឃរេយតិ, បផយសក្កីតិពាលេតិ បត ពាលត្តិ, អឃយទេ្វា ន្តបវិ អាចិ កចិស្សតិ៍

បផយយហារសក្កីតិកឆាចណ្ហភា

ឮទាតិ “បដយយហានសង្កីតិការេល”តិ ចចនប្បសង្កេន តំ បដយយហានសង្កីតិំ ឥស្សេត្វា, យស្មិំ ចា បដយយហានសង្កីតិយំ តិក្ខិត្តាត្រក្កេយន សំចណ្ណិតំ កត្តុកាយត្តា តំ ចិការេចេត្វា តស្សា តត្តិយា អារុព្ធហាយបិ ឮឆ ចចេន ការណំ ឥស្សេតុំ “បដយយហានសង្កីតិ ភាយ ចេសា”តិអាទិយាហ។ ឯត្ថ ហិ កិញ្ចាបិ…េប… យារុព្ធហាតិ ឯេតន តត្រ សា សង្កីតិក្ខត្តេក តត្តិយារុព្ធហា, កស្មា ឮឆ បុត ចុត្តា, យទិ ច ចុត្តា អស្ស តិរត្ថកតា, កត្តក្រុតា ច សិយាតិ ចោឥនាេលសំ ឥស្សេតិ។ “តិទាន…េប… ចេជិតព្ពា”តិ បត ឯេតន តិទានេកាសល្លត្តកាចេតា យថាចុត្តទោសតា ត សិយាតិ ចិេសសការណឥស្សេនន បរិហរតិ។ “បដយយហានសង្កីតិ ភាយ ចេសា”តិ ឯត្ថ ច-សង្ខា ព្រាទិេសសុ ឋានេសុ ចត្តព្ពសម្បិណ្ឌនេត្វា។ េតន ហិ បដយយហានសង្កីតិការេល ចុត្តំ តិទានញ្ច អាទិ, ឯសា ច បដយយហានសង្កីតិ ភាយ ឯចំ ចេជិតព្ពាតិ ឮយយត្តំ សម្បិណ្ឌេតិ។ ឧបញ្ញាសេត្វា ចា ច-សង្ខា, ឧបញ្ញាេសាតិ ច ចាក្យារម្ភោ ចុច្ចតិ។ ឯសា ហិ កត្តការាតំ បកតិ, យទិទំ កិញ្ចិ ចត្វា បុត អបរំ ចត្តុយារភត្តាតំ ច-សង្ខបេយាេកា។ យំ បត ចឌ្ឍរព្ពត្តិេតេន ចុត្តំ “ឯត្ថ ច-សង្ខា អតិរេកត្វា, េតន អញ្ញាបិ អត្ថិតិ ឌីេបតី”តិ (ចឌ្ឍរ ឌី។ ឆាហិរតិទានកថាចណ្ណនា), តឥយុត្តមេយច។ ត េហត្ត ច-សង្ខេន តឥត្វា ចិញ្ញាយតិ។ យទិ េចត្ត តឥត្តឥស្សនត្តមេយច ច-កាេរា អធិេប្បតា សិយា, ឯចំ សតិ េសា ត កត្តព្ពាេយច បដយសង្ខេនច អញ្ញានំ ត្តិយាទិសង្កីតីនម្បិ អត្ថិកាចស្ស ឥស្សិតត្តា។ ត្តិយាទិយុបិតាយ ហិ បដយសង្ខបេយាេកា ឌីឃាទិយុបិតាយ រស្សាទិសង្ខបេយាេកា ចិយ។ យថាបច្ចយំ តត្ថ តត្ថ េឥសិតត្តា, បញ្ញាត្តត្តា ច ចិប្បកិណ្ណាតំ ឆលុចិតយាតំ សង្គេហត្វា កាយតំ កចតំ សង្កីតិ, ឯេតន តំ តំ សិក្ខាបទាតំ, តំតំសុត្តាតញ្ចា អាទិបរិេយាសាេនសុ, អត្ថរត្តរា ច សម្ពន្ធេយន ឍបិតំ សង្កីតិការកេចតំ សង្គហិតំ េហាតិ។ យហាចិសយត្តា, បូជិតត្តា ច យហតី សង្កីតិ យហាសង្កីតិ, បដយា យហាសង្កីតិ បដយយហាសង្កីតិ។ កិញ្ចាបីតិ អត្រុក្កហេត្វា, េតន បិត្តព្វយម្បិ សា សង្កីតិយារុព្ធហាចាតិ អត្រុក្កហំ កេរាតិ, ឯចម្បិ តត្វារុព្ធហយត្តេន ឮឆ េសាត្វាតំ តិទានេកាសល្ល ត េហាតីតិ បត-សង្ខេន អរុចិយត្តំ ឥស្សេតិ។ តិឥទាតិ េឥសតំ េឥសកាលិឌិចេសេន អចិទិតំ ចិទិតំ កត្វា តិឥស្សតីតិ តិទានំ, តស្មិំ េកាសល្លំ, តឥត្វាយាតិ អេត្វា។

ឮទាតិ តំ ចិត្វារេត្វា ឥស្សេតុំ “ឆលុចក្កបចត្តតញ្ញិ”តិអាទិ ចុត្តំ។ តត្ថ សត្តានំ ឥស្សនានុត្តរិយសរណាទិបដិលាភហេតុភូតាសុ ចិន្តូយាភាវាសុបិ អញ្ញាសុ កាចេតា កិរិយាសុ “ពុទ្ធោ ពោធេយ្យ”ន្តិ (ពុ។ ចំ។ អដ្ឋ។ អព្ភន្តរនិទាន ១; ចរិយា។ អដ្ឋ។ បកិណ្ណកកថា; ឧទាន អដ្ឋ។ ១ប៉) បដិញ្ញាយ អនុេលាមតេតា ចិតេយ្យាតំ យក្កបលុប្បត្តិេហតុភូតា កិរិយាច តិប្បរិយាេយត ពុទ្ធកិច្ចំ ភាយាតិ តំ សន្ទេសតា ឥស្សេតុំ “ឆលុចក្កប្បចត្តតញ្ញិ…េប… ចិតយតា”តិ ចុត្តំ។ ឆលុចក្កប្បចត្តតេតា បត បុព្ពការេក កាចតា ការិតំ សុលក្ខាតម្បិ ចាសតាការិយេយច ឌាតំ, ត េសក្ខការិយំ, ត តិេព្ពឆការិយំ តប្បស្សកល្លិកាតំ សរណឌាតំ ចិយ។ ឯសា ហិ ឆលុតា, តស្មា តេយច យរិយាឌការេចត ចុត្តន្តិ េចជិតព្ពំ។ សត្តិត្រៃយាទិ ឆេលាេយច បចត្តតេដ្ឋត ចក្កន្តិ ឆលុចក្កំ។ អថ ចា ចក្កន្តិ អាណា, ឆេលាតា អតេបតត្តា ឆលុញ្ញា តំ ចក្កញ្ញាតិ ឆលុចក្កំ។ ឆេលុន ញាេណត ចក្កន្តិបិ ឆលុចក្កំ។ ចុត្តញ្ហិ បដិសម្ភិទាយំ –

“ឆលុញ្ញា បចេត្តតិ ចក្កញ្ញាតិ ឆលុចក្កំ។ ចក្កញ្ញា បចេត្តតិ ឆលុញ្ញាតិ ឆលុចក្កំ, ឆេលុន បចេត្តតីតិ ឆលុចក្កំ, ឆលុចរិយាយ បចេត្តតីតិ ឆលុចក្កំ”ន្តិអាទិ (បដិ។ យ។ ២.៣០, ៣១)។

តស្ស បវត្តនំ តថា. បវត្តនន្តិ ច បវត្តយមានំ, បវត្តិតន្តិ បច្ចុប្បន្នាតីតវសេន ទ្វិធា អត្ថោ. យំ សន្ធាយ អដ្ឋកថាសុ វុត្តំ “ធម្មចក្កបវត្តនសុត្តន្តំ ទេសេន្តោ ធម្មចក្កំ បវត្តេតិ នាម, អញ្ញាសិកោណ្ឌញ្ញត្ថេរស្ស មគ្គផលបដិវេធតោ បដ្ឋាយ បវត្តិតំ នាមា”តិ (សំ. និ. អដ្ឋ. ២.៣.១០៨១-១០៨៨; បដិ. ម. អដ្ឋ. ២.២.៣០). ឯត្ថ បន បច្ចុប្បន្នវសេន អត្ថោ យុត្តោ. យាវាតិ បរិច្ឆេទេ និបាតោ, សុភទ្ទស្ស នាម បរិព្ពាជកស្ស វិនយនំ អន្តោបរិច្ឆេទំ កត្វាតិ អភិវិធិវសេន អត្ថោ វេទិតព្ពោ. តញ្ហិ ភគវា បរិនិព្ពានមញ្ចេ និបន្នោវ វិនេសីតិ. កតំ បរិនិដ្ឋាបិតំ ពុទ្ធកិច្ចំ យេនាតិ តថា, តស្មិំ កតពុទ្ធកិច្ចេ ភគវតិ លោកនាថេ បរិនិព្ពុតេតិ សម្ពន្ធោ, ឯតេន ពុទ្ធកត្តព្ពស្ស កិច្ចស្ស កស្សចិបិ អសេសិតភាវំ ទីបេតិ. តេនេវ ហិ ភគវា បរិនិព្ពុតោតិ. តត្ថ ច សាវកេហិ វិនីតាបិ វិនេយ្យា ភគវតាយេវ វិនីតា នាម. តថា ហិ សាវកការិតំ សុត្តំ “ពុទ្ធការិត”ន្តិ វុច្ចតិ. សាវកវិនេយ្យា ច ន តាវ វិនីតា, តស្មា “កតពុទ្ធកិច្ចេ”តិ ន វត្តព្ពន្តិ? នាយំ ទោសោ តេសំ វិនយនូបាយស្ស សាវកេសុ ឋបិតត្តា. តេនេវាហ –

“ន តាវាហំ បាបិម បរិនិព្ពាយិស្សាមិ, យាវ មេ ភិក្ខូ ន សាវកា ភវិស្សន្តិ វិយត្តា វិនីតា វិសារទា ពហុស្សុតា ធម្មធរា...បេ... ឧប្បន្នំ បរប្បវាទំ សហ ធម្មេន សុនិគ្គហិតំ និគ្គហេត្វា សបាដិហារិយំ ធម្មំ ទេសេស្សន្តី”តិអាទិ (ទី. និ. ២.១៦៨; ឧទា. ៣១).

“កុសិនារាយ”ន្តិអាទិនា ភគវតោ បរិនិព្ពុតទេសកាលវិសេសវចនំ “អបរិនិព្ពុតោ ភគវា”តិ គាហស្ស មិច្ឆាភាវទស្សនត្ថំ, លោកេ ជាតសំវេគជនកភាវទស្សនត្ថញ្ច. តថា ហិ មនុស្សភាវស្ស សុបាកដការណត្តំ មហាតេជសត្តា ចរិមកេវ ជរាបរិក្ខារហានិម្បិ ករោន្តីតិ. កុសិនារាយន្តិ ឯវំនាមកេ នគរេ. តញ្ហិ នគរំ កុសហត្ថំ បុរិសំ ឥស្សរដ្ឋានេ មាបិតត្តា “កុសិនារ”ន្តិ វុច្ចតិ, សមីបត្ថេ ចេតំ ភុម្មំ. ឧបវត្តនេ មល្លានំ សាលវនេតិ តស្ស នគរស្ស ឧបវត្តនភូតេ មល្លរាជូនំ សាលវនេ. តញ្ហិ សាលវនំ នគរំ បវិសិតុកាមា ឧយ្យានតោ ឧបេច្ច វត្តន្តិ គច្ឆន្តិ ឯតេនាតិ ឧបវត្តនំ. យថា ហិ អនុរាធបុរស្ស ទក្ខិណបច្ឆិមទិសាយំ ថូបារាមោ, ឯវំ តំ ឧយ្យានំ កុសិនារាយ ទក្ខិណបច្ឆិមទិសាយំ ហោតិ. យថា ច ថូបារាមតោ ទក្ខិណទ្វារេន នគរំ បវិសនមគ្គោ បាចីនមុខោ គន្ត្វា ឧត្តរេន និវត្តតិ, ឯវំ ឧយ្យានតោ សាលបន្តិ បាចីនមុខា គន្ត្វា ឧត្តរេន និវត្តា, តស្មា តំ “ឧបវត្តន”ន្តិ វុច្ចតិ. អបរេ បន “តំ សាលវនមុបគន្ត្វា មិត្តសុហជ្ជេ អបលោកេត្វា និវត្តនតោ ឧបវត្តនន្តិ បាកដំ ជាតំ កិរា”តិ វទន្តិ. យមកសាលានមន្តរេតិ យមកសាលានំ វេមជ្ឈេ. តត្ថ កិរ ភគវតោ បញ្ញត្តស្ស បរិនិព្ពានមញ្ចស្ស សីសភាគេ ឯកា សាលបន្តិ ហោតិ, បាទភាគេ ឯកា. តត្រាបិ ឯកោ តរុណសាលោ សីសភាគស្ស អាសន្នោ ហោតិ, ឯកោ បាទភាគស្ស. តស្មា “យមកសាលានមន្តរេ”តិ វុត្តំ. អបិច “យមកសាលា នាម មូលក្ខន្ធវិដបបត្តេហិ អញ្ញមញ្ញំ សំសិព្ពិត្វា ឋិតសាលា”តិបិ មហាអដ្ឋកថាយំ វុត្តំ. មា ឥតិ ចន្ទោ វុច្ចតិ តស្ស គតិយា ទិនស្ស មិនិតព្ពតោ, តថា សព្ពកលាបារិបូរិយា បុណ្ណោ ឯត្ថ មាតិ បុណ្ណមា. សទ្ទវិទូ បន “មោ សិវោ ចន្ទិមា វេធា”តិ វុត្តំ សក្កតភាសានយំ គហេត្វា ឱការន្តម្បិ ចន្ទិមវាចក ម-សទ្ទមិច្ឆន្តិ. វិសាខាយ យុត្តា បុណ្ណមា យត្ថាតិ វិសាខាបុណ្ណមា, សាយេវ ទិវសោ តថា, តស្មិំ. បច្ចូសតិ តិមិរំ វិនាសេតីតិ បច្ចូសោ, បតិ-បុព្ពោ ឩស-សទ្ទោ រុជាយន្តិ ហិ នេរុត្តិកា, សោយេវ សមយោតិ រត្តិយា បច្ឆិមយាមបរិយាបន្នោ កាលវិសេសោ វុច្ចតិ, តស្មិំ វិសាខាបុណ្ណមទិវសេ បច្ចូសេ រត្តិយា បច្ឆិមសមយេតិ វុត្តំ ហោតិ.

ឧបាទិយតេ កម្មកិលេសេហីតិ ឧបាទិ, វិបាកក្ខន្ធា, កដត្តា ច រូបំ. សោ បន ឧបាទិ កិលេសាភិសង្ខារមារនិម្មថនេ អនោស្សដ្ឋោ, ឯត្ថ

លទ្ធប្បច្ចយានិរុទ្ធេន ខន្ធស្សេដ្ឋានេ សេសិតោ, តស្មា នត្ថិ ឯតិស្សា ឧបាទិសង្ខាតោ សេសោ, ឧបាទិស្ស វា សេសោតិ កត្វា “អនុបាទិសេសា”តិ វុច្ចតិ។ និព្ពានធាតូតិ ឯត្ថ និព្ពុតិមត្តំ អធិប្បេតំ, និព្ពានញ្ច តំ សភាវធារណតោ ធាតុ ចាតិ កត្វា។ និព្ពុតិយា ហិ ការណបរិយាយេន អសង្ខតធាតុ តថា វុច្ចតិ។ ឥត្ថម្ភូតលក្ខណេ ចាយំ ករណនិទ្ទេសោ។ អនុបាទិសេសតាសង្ខាតំ ឥមំ បការំ ភូតស្ស បត្តស្ស បរិនិព្ពុតស្ស ភគវតោ លក្ខណេ និព្ពានធាតុសទ្ទេន អត្ថោ តតិយាតិ វុត្តំ ហោតិ។ តត្រ ច “អនុបាទិសេសាយា”តិ និព្ពានធាតុយាវ វិសេសនំ ហោតិ, ន បរិនិព្ពុតស្ស ភគវតោ, អថ កស្មា តំ ភគវា បត្តោតិ វុត្តោតិ? និព្ពានធាតុយា សមធិគមតោ។ តំសមធិគមេន ហិ ភគវាបិ អនុបាទិសេសភាវំ បត្តោតិ វុច្ចតិ។ អថ វា អនុបាទិសេសភាវសង្ខាតំ ឥមំ បការំ បត្តាយ និព្ពានធាតុយា លក្ខណេ សញ្ញាណកកិរិយាយ តតិយាតិបិ វត្តុំ យុជ្ជតិ។ អនុបាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយាតិ ច អនុបាទិសេសនិព្ពានធាតុ ហុត្វាតិ អត្ថោ។ “ឋានបច្ចត្ថេន បវត្តា”តិ (បារា. ៩១១)។ ឯត្ថ ហិ ឋានបច្ចត្ថបវត្តា ហុត្វាតិ អត្ថំ វទន្តិ។ អបិច និព្ពានធាតុយា អនុបាទិសេសាយ អនុបាទិសេសា ហុត្វា ភូតាយាតិបិ យុជ្ជតិ។ វុត្តញ្ហិ ឧទានដ្ឋកថាយ នន្ទសុត្តវណ្ណនាយំ “ឧបឌ្ឍុល្លិខិតេហិ កេសេហីតិ ឥត្ថម្ភូតលក្ខណេ ករណវចនំ វិប្បកតុល្លិខិតេហិ កេសេហិ ឧបលក្ខិតាតិ អត្ថោ”តិ (ឧទា. អដ្ឋ. ១១)។ ឯវមេវ ឧបាទិសេស ធាតុការកនិទ្ទេសោតិ ឯទ្ទិយាសស្ស ស្កុប្បព្ពាយីទិចសំ សន្ធាយ វុត្តំ, តត្ថ ន “សត្ថុបតិតានិ”ន្តិ ឧតស្ស វិសេសនំ, “ឧប្បាហំ ទេនសី”តិ ឧតស្ស បន វិសេសនំ “ធាតុការកនិទ្ទេសេ កិក្ខំ ឧប្បាហំ ទេនសី”តិ ឧប្បាហទនស្ស ការណវសេន កិន្នាទិករណវិសេសនការកតោ។ ធាតុការកនិទ្ទេសតោ ហិ បុរិមការិទ្ទេសស្សបិ កិក្ខ សត្តុបតិតាតិ។ អថ វា “សត្តុបតិតានិ”ន្តិ ឯត្ថ កាយសាមគ្គិវសេន សត្តុបតនមេវ សន្ធាយ វុត្តំ, ន សយាគមនមេវាតិ។ តស្មា “ធាតុការកនិទ្ទេសេ”តិ ឯត្ថ “សត្តុបតិតានិ”ន្តិ ឧតស្ស វិសេសនំ សម្ភវតិ, ឯវញ្ច កិក្ខំ ឧប្បាហំ ទេនសីតិ ឯត្ថ “កិក្ខ”ន្តិ ឧទេនបិ សម្ពន្ធនីយំ។ សញ្ញស្ស វេទោ សញ្ញទ្វេទោ។ សោ បន សញ្ញោ កិំ បរិយាណោតិ អាហ “សត្តសត កិក្ខសតសហស្សានិ”ន្តិ។ សញ្ញសទ្ទេន ហិ អវិញ្ញាយមានស្ស បរិយាណស្ស វិញ្ញាបនត្ថមេវេតំ បុន វុត្តំ។ សទ្ទវិទូ បន វទន្តិ –

“សយាសោ ច តទ្ធិតោ ច, វាក្យទ្វេសុ វិសេសកា;

បសិទ្ធិយត្ត សាមញ្ញា, តេសំ សុគតិវិចេ។

តស្មា នាមមត្តស្ស សញ្ញទ្វេទស្ស វិសេសនត្ថមេវេតំ បុន វុត្តន្តិ, និទ្ទេសបទត្តាយ ច ឧបាទិសេសុ សយាសោ យថា “វេទនត្តស្ស កុក្កុច”ន្តិ។ និទ្ទេសបទត្តា វេទ សញ្ញសន្ធស្ស កិក្ខសតសហស្សសទ្ធិ សាបទត្តំបិ អញ្ញាបទត្ថវាកាវេន ចាក្យំ វិយ អបេក្ខិតព្ពត្តស្ស គយគត្វា “សត្តសត កិក្ខសតសហស្សានិ”ន្តិ ហិ ឧតស្ស សញ្ញសទ្ធ អវយវីការេន សម្ពន្ធោ, តស្សាបិ សាមិការេន ធេទសទ្ធិ។ “សត្តសត កិក្ខសតសហស្សានិ”ន្តិ ច គណបរិយាបន្នកិក្ខាយេវ សន្ធាយ វុត្តំ។ តទា ហិ សត្តុបតិតា កិក្ខ ឧត្តកាតិ គណនបវេយតិក្កន្តា។ តថា ហិ វេឡុវការេ វេទនាវិក្ខម្ភនតោ បដ្ឋាយ “តថិរេនេវ ភគវា បរិនិព្ពាយិស្សតី”តិ សុត្វា តតោ តតោ អាគតេសុ កិក្ខុសុ ឯកកិក្ខុបិ បក្កន្តោ នាម នត្ថិ។ យថាហុ –

“សត្តសតសហស្សានិ, តេសុ បរេយាគ្គកិក្ខវោ;

ថេរោ មហាកស្សបេន, សញ្ញុត្តោ តទា អហុ”តិ។

អាយស្មា មហាកស្សបោបិ អនុស្សរន្តោ មញ្ញមានោ ចិន្តយន្តោ ហុត្វា ឧស្សាហំ ជនេសិ, អនុស្សរន្តោ មញ្ញមានោ ចិន្តយន្តោ អាយស្មា មហាកស្សបោបិ ឧស្សាហំ ជនេសីតិ វា សម្ពន្ធោ។ មហន្តេហិ សីលក្ខន្ធាទីហិ សមន្នាគតត្តា មហន្តោ កស្សបោតិ មហាកស្សបោ។ អបិច “មហាកស្សបោ”តិ ឧរុវេលកស្សបោ នទីកស្សបោ គយាកស្សបោ កុមារកស្សបោតិ ឥមេ ខុទ្ទានុខុទ្ទកេ ថេរេ ឧបាទាយ វុច្ចតិ។ កស្មា បនាយស្មា មហាកស្សបោ ឧស្សាហំ ជនេសីតិ អនុយោគេ សតិ តំ ការណំ វិភាវេន្តោ អាហ “សត្តាហបរិនិព្ពុតេ”តិអាទិ។ សត្ត អហានិ សមាហដានីតិ សត្តាហំ។ សត្តាហំ បរិនិព្ពុតស្ស អស្សាតិ តថា យថា “អចិរបក្កន្តោ, មាសជាតោ”តិ, អត្តត្ថអញ្ញបទសមាសោយំ, តស្មិំ។ ភគវតោ បរិនិព្ពានទិវសតោ បដ្ឋាយ សត្តាហេ វីតិវត្តេតិ វុត្តំ ហោតិ, ឯតស្ស “វុត្តវចន”ន្តិ បទេន សម្ពន្ធោ, តថា “សុភទ្ទេន វុឌ្ឍបព្ពជិតេនា”តិ ឯតស្សាបិ។ តត្ថ សុភទ្ទោតិ តស្ស នាមមត្តំ, វុឌ្ឍកាលេ បន បព្ពជិតត្តា “វុឌ្ឍបព្ពជិតេនា”តិ វុត្តំ, ឯតេន សុភទ្ទបរិព្ពាជកាទីហិ តំ វិសេសំ ករោតិ។ “អលំ អាវុសោ”តិអាទិកា តេន វុត្តវចនំ និទស្សេតិ។ សោ ហិ សត្តាហបរិនិព្ពុតេ ភគវតិ អាយស្មតា មហាកស្សបត្ថេរេន សទ្ធិំ បាវាយ កុសិនារំ អទ្ធានមគ្គប្បដិបន្នេសុ បញ្ចមត្តេសុ ភិក្ខុសតេសុ អវីតរាគេ ភិក្ខូ អន្តរាមគ្គេ ទិដ្ឋអាជីវកស្ស សន្តិកា ភគវតោ បរិនិព្ពានំ សុត្វា បត្តចីវរានិ ឆឌ្ឌេត្វា ពាហា បគ្គយ្ហ នានប្បការំ បរិទេវន្តេ ទិស្វា ឯវមាហ។

កស្មា បន សោ ឯវមាហាតិ? ភគវតិ អាឃាតេន។ អយំ កិរ សោ ខន្ធកេ អាគតោ អាតុមាវត្ថុស្មិំ (មហាវ។ ១០១) នហាបិតបុព្ពកោ វុឌ្ឍបព្ពជិតោ ភគវតិ កុសិនារតោ និក្ខមិត្វា អឌ្ឍតេឡសេហិ ភិក្ខុសតេហិ សទ្ធិំ អាតុមំ គច្ឆន្តេ “ភគវា អាគច្ឆតី”តិ សុត្វា “អាគតកាលេ យាគុទានំ ករិស្សាមី”តិ សាមណេរភូមិយំ ឋិតេ ទ្វេ បុត្តេ ឯតទវោច “ភគវា កិរ តាតា អាតុមំ អាគច្ឆតិ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធិំ អឌ្ឍតេឡសេហិ ភិក្ខុសតេហិ, គច្ឆថ តុម្ហេ តាតា, ខុរភណ្ឌំ អាទាយ នាឡិយា វា បសិព្វកេន វា អនុឃរកំ អាហិណ្ឌថ, លោណម្បិ តេលម្បិ តណ្ឌុលម្បិ ខាទនីយម្បិ សំហរថ, ភគវតោ អាគតស្ស យាគុទានំ ករិស្សាមី”តិ។ តេ តថា អកំសុ។ អថ ភគវតិ អាតុមំ អាគន្ត្វា ភុសាគារកំ បវិដ្ឋេ សុភទ្ទោ សាយន្ហសមយំ គាមទ្វារំ គន្ត្វា មនុស្សេ អាមន្តេត្វា “ហត្ថកម្មមត្តំ មេ ទេថា”តិ ហត្ថកម្មំ យាចិត្វា “កិំ ភន្តេ ករោមា”តិ វុត្តេ “ឥទញ្ចិទញ្ច គណ្ហថា”តិ សព្ពុបករណានិ គាហាបេត្វា វិហារេ ឧទ្ធនានិ ការេត្វា ឯកំ កាឡកំ កាសាវំ និវាសេត្វា តាទិសមេវ បារុបិត្វា “ឥទំ ករោថ, ឥទំ ករោថា”តិ សព្ពរត្តិំ វិចារេន្តោ សតសហស្សំ វិស្សជ្ជេត្វា ភោជ្ជយាគុញ្ច មធុគោឡកញ្ច បដិយាទាបេសិ។ ភោជ្ជយាគុ នាម ភុញ្ជិត្វា បាតព្ពយាគុ, តត្ថ សប្បិមធុផាណិតមច្ឆមំសបុប្ផផលរសាទិ យំ កិញ្ចិ ខាទនីយំ នាម អត្ថិ, តំ សព្ពំ បវិសតិ។ កីឡិតុកាមានំ សីសមក្ខនយោគ្គា ហោតិ សុគន្ធគន្ធា។

អថ ភគវា កាលស្សេវ សរីរបដិជគ្គនំ កត្វា ភិក្ខុសង្ឃបរិវុតោ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ អាតុមាភិមុខោ បាយាសិ។ អថ តស្ស អារោចេសុំ “ភគវា បិណ្ឌាយ គាមំ បវិសតិ, តយា កស្ស យាគុ បដិយាទិតា”តិ។ សោ យថានិវត្ថបារុតេហេវ តេហិ កាឡកកាសាវេហិ ឯកេន ហត្ថេន ទព្ពិញ្ច កដច្ឆុញ្ច គហេត្វា ព្រហ្មា វិយ ទក្ខិណំ ជាណុមណ្ឌលំ ភូមិយំ បតិដ្ឋបេត្វា វន្ទិត្វា “បដិគ្គណ្ហាតុ មេ ភន្តេ ភគវា យាគុ”ន្តិ អាហ។ តតោ “ជានន្តាបិ តថាគតា បុច្ឆន្តី”តិ ខន្ធកេ (មហាវ។ ១០៣) អាគតនយេន ភគវា បុច្ឆិត្វា ច សុត្វា ច តំ វុឌ្ឍបព្ពជិតំ

ចិករហិត្វា តស្មិំ ចត្ថុស្មិំ អកប្បិយសយាគាតសិក្ខាបទំ, ឲុរកល្ខបរិហរលសិក្ខាបទញ្ចាតិ ឥទ្ទ សិក្ខាបទាតិ បញ្ញាបេត្វា

“អចតកកប្បកោះជិរយា កិក្ខុរច រកោះត់ បរិរយយរត្តូរហច ចិតិតាយិតា , ឆ្លុធំ បត ឲុយាក់ អកប្បិយំ, អឆរយ្ឌុត ប្តប្បត្តុ រកោះត់ ឆ្លុយំ

បរិក្ខុញ្ញិត្វា អចតកាតិ អត្តកាចសហស្សាតិ អបិរយរស្វច តិត្ថាត្តិស្សត្តិ, អបេច យា គណ្ហាតា”តិ ចត្វា កិក្ខុចាទាកិយុរលា អកយាសិ,

ឲុកកិក្ខុតាបិ ត ពិញ្ចិ គហិតំ៉ ស្សុករក្ខា អតត្តយរតា ហុត្វា “អយំ សន្តិ ខាតាយិ”តិ អាហិល្លតិ, សរច ត ករហត្យការយា របរសត្វា

អាទរាងចតត្ថំ អស្ស, បក្ខាហារទា តាយ សត្តិចិទំ តិរួចត្តា សត្វាហយត្តំ តិរួច យ្យ, ឆ្លុតត្ថា យយ យារចិចំ បរិយត្តំ អស្ស, សត្តំ រពត តាសិតំ,

អហិតការយា អយំ យឃាត្តិ កកចតិ អាឈាតំ ពាត្ថិត្វា ឥរសពរល ឆរយារគ ពិញ្ចិ ចត្តំ តាសក្ខិ ឲុចំ ពិរស្ស អរហាសិ “អយំ ប្តត្ថា ពុលិ

បត្តខិរតា យហាបុរិរសា, សរច ពិញ្ចិ ឆរត្តស្ស ចក្ខាយិ, យយំរយច សត្តរឌ្ឍស្សតី”តិ៉

ប្លាយំ អត្ថ យហាកស្សបរត្ថុរទត សត្តិ គន្ធរត្តា “បរិតិត្តរតា កកចា”តិ ស្សត្វា លក្ខស្សារសា ចិយ ហត្ថុចុរត្ថា ឲុចយាហ៉ រឆរទា បត តំ

ស្សុត្វា ហរចរយ បហាទំ ចិយ, យត្តុពោ បតិតស្សក្ខាវតិ ចិយ (ស្សក្ខាវតិ ចិយ ចិ៉ តិ៉ អត្ថ៉ ១៉១១១) យត្តិ, ឆយ្ឌុស់រចពោ ចស្ស ប្តប្បត្ថិ

“សត្វាហយត្តបរិតិត្តរតា កកចា, អត្ថាបិស្ស ស្សុចណ្ហចណ្ហ សរិទំ ឆរតិរយច, ត្សុរក្ខត កកចតា អាទាធិតសាសរត តាយ ឲុចំ លហុំ យហត្តិ ឋិបំ

កាសជំ កល្ហុរកា ប្តប្បត្តុ, អលំ រលា បរតស ឋិរបិ ចត្តុយាតោ អរត្ថាបិ ឲុចវ្សូប សហារយ លកិត្វា សាសត ឌ្ឍសក្ខារបត្យ”ត្តិ៉

តរតា រឆរទា ចិរត្តសិ “សរច រលា បតាហំ ឆ្លុយំ យហល្លូក់ ឆ្លុរឆច ឋិរលិតិកំ តិចារសត្វា ឈាទិកាយ ឌ្ឍកិទារបត្វា តីហទារបស្សាយិ,

យតុស្សា ‘សយហាស្ស កោតយស្ស សរិររ ឆរយារតរយច សាចកា ចិចគត្តិ’តិ អយ្យាក់ រតាសំ ឥរស្សស្សត្តិ, អធិចាររយិ តាច៉ កកចតា ហិ

រឆសិតឆរយ្ឌុ អសក្កហិតបុប្បទាសិសជិរសា, តត្ថ យចា ចាររតត បហជបុប្បាតិ យរតា ចា តរតា ចា គន្ធត្តិ, ឲុចរយច ឲុចវ្សូបិតំ ចរសត

គន្ធរត្ត គន្ធរត្ត ពារល ចិតរយ ឲុក់ ឥទ្ទ សិក្ខាបទាតិ តស្សិស្សត្តិ, ស្សុរត្ត ឲុរកា ឥទ្ទ បញ្ញាចាទា តស្សិស្សត្តិ, អកិឆរយ្ឌុ ឲុក់ ឥទ្ទ ក្សុយត្តទាតិ

តស្សិស្សត្តិ, ឲុចំ អត្តុក្ខរយត យ្សុរល តរួច ឋិសាចសជិសា កចិស្សាយ, តស្វា ឆយ្ឌុចិតយសក្កហំ ពរិស្សាយិ, ឲុចំ សតិ ឥញ្ញហស្សុរត្តត

សក្កហិតបុប្បាតិ ចិយ អយំ ឆយ្ឌុចិតរយា តិត្ថុរលិ កចិស្សតិ៉ ឲុតឥត្ថុញ្ញិកចា យឃំតិលិ កាចុតាតិ បត្ថុក្កុយត់ អកាសិ, តិហិ ឌ្ឍចារឥហិ

(សំ៉ តិ៉ ១៉១៣៨, ១៤០, ១៤១) ប្តបសយ្យាំ អកាសិ, ពាយរតា ចិចរបរិចត្តត់ អកាសិ, អាពាររស ឋិលិ ចារលត្វា ចរត្ថាបយបជិបំ

ពរឆរត្តា យរត្ថាច សក្តិ ពត្វា ពរឆសិ, តិក្ខុត្តំ សកលសាសតរតាត់ បជិត្ថារបសិ, យាជិររស កិក្ខុយិញ្ហួយារគ អយំ ឋិរបិ សាសរត ចត្តិ យា

អលត្វ, យារច អឆរយ្ឌុ ត ជិប្បតិ, ឆរយ្ឌុ ត បជិតាហិយ្យតិ, អចិតរយា ត ជិប្បតិ, ចិតរយា ត បជិតាហិយ្យតិ, អឆយ្ឌុចាជិរតា ត

ពាលចរត្តា រហាត្តិ, ឆយ្ឌុចាជិរតា ត ត្សុត្តុលិ រហាត្តិ, អចិតយចាជិរតា ត ពាលចរត្តា រហាត្តិ, ចិតយចាជិរតា ត ត្សុត្តុលិ រហាត្តិ, តាច

ឆយ្ឌុត្ថា ចិតយត្ថា សក្កាឃិស្សាយិ, តរតា កិក្ខុ អត្តរតា អត្តរតា បរហាតក់ ករហត្វា កប្បិយាកប្បិរយ ករឆស្សត្តិ, អចាយំ ឋិរបិ

សយរយច តិក្កហំ ឋិបុហិស្សតិ, បុត សិសំ ប្តក្ខិបិតំ ត សក្ខិស្សតិ, សាសត់ ឆ្លុទ្ធរទ្ធាច ចិត្តុត្ថា កចិស្សតី”តិ ចិរត្តត្វា រសា “ឲុចំ តាយ យឃំាចិត្តុ

ប្តប្បត្តុ”ត្តិ កស្សចិបិ អតាទាទចត្វា កិក្ខុសង្ឃំ សយស្សាររសត្វា អច បត្ថា ឆាត្យកាឌតជិចររស ឆយ្ឌុចិតយសក្កាយតត្តុ កិក្ខុត់ ប្តស្សាហំ ឌរតសិ៉

រពត ចុត្តំ “អាយស្វា យហាកស្សរបិ សត្វាហបរិតិត្តរត...រប... ឆយ្ឌុចិតយសក្កាយតត្តុ កិក្ខុត់ ប្តស្សាហំ ឌរតសី”តិ៉

តត្ថ អលត្តិ បជិរក្ខបចចត់, ត យុត្តត្តិ អរត្ថា៉ អាចុរសាតិ បរិរឆចរត្ត កិក្ខុ អាលបតិ៉ យា រសាចិត្វាតិ ចិរត្ត ប្តប្បត្តុពាលចរសារកាត យា

សោកាយកត្ថ។ យា បរិច្ឆេទិត្ថាតិ វាចាយ យា វិលិបយកត្ថ។ “បរិច្ឆេទនំ វិលិបេ”តិ ហិ វុត្តំ។ អសោចតាទីនំ ការណមាហ “សុមុត្តា”តិអាទិនា។ តេន មហាសមណេនាតិ និស្សក្កេ ការណវចនំ, ស្វាវចនស្ស ច ភាញ្ញបទេសោ។ “ឧបដ្ឋតា”តិ បទេ បន កត្តរិ តតិយាវសេន សម្ពន្ធោ។ ឧភយាបេក្ខញ្ហិ បទំ។ ឧបដ្ឋតា ច ហោយាតិ តំកាលាបេក្ខវត្តមានវចនំ, “តទា”តិ ទេសោ។ អតីតេ ច វត្តមានវចនំ, អហុវាតិ អត្ថោ។ អនុស្សរន្តា ធម្មំ វេនវសេនេវ, ន បន កោធាទិវសេន។ ធម្មការោន្តាវសេន ហិ បវត្តំ សហោតប្បភាវេន ធម្មំ វេទេហោ។ វុត្តញ្ហិ –

“សព្ពសត្តធម្មស្ស, ញាតប្បការសណ្ឋិតំ;

នាគណមាហិតការានំ, ធម្មំ វេនយន្តិត”ន្តិ។ (សារត្ថ។ ដី។ ១។បឋមមហាសង្គីតិកថាវណ្ណនា);

អញ្ញា ឧស្សាហជនកការណំ ទស្សេន្តោ “ឧព្វិនស្សា”តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ ឧព្វិនស្ស ច សញ្ញត្តិបិតស្សាតិ សត្តសតសហស្សកណបិរេយាក្ខត្ថបប្បមុតកណតបទាតិក្ខត្តសញ្ញត្តិបិតំ សត្ថាយ ចខតិ។ “ធាតុ ហោ បភតំ ចិជ្ជតី”តិអាទិនាបិ អញ្ញា ការណំ ទស្សេតិ។ តិដ្ឋតិ ខេត្ត ឃល តទាយត្តវុត្តិតាយាតិ ធាតុ, ហេតុ។ ហោតីតិ អចធារណោ។ បកាតិ ចតកាលក្ខារេ, ខេតំ ធាតុ ចិជ្ជតេច, ហោ ត ចិជ្ជតីតិ អត្ថោ។ កិំ បន តត្ថ អាហ “យំ បិបកិក្ខ”តិអាទិ។ យត្ថ និបាតមត្តំ, ការណនិទ្ទេសោ ច, យេន ធាតេន អត្តរធារបញ្ញ, តទេតំ ធាតុ ចិជ្ជតិយេវាតិ។ បិរេបន លិមកោន ខ្ទ្ធាចចទេន សមត្ថកតា ភិក្ខ បិបកិក្ខ។ អតីតោ សត្ថា ខេត្ថ, ខេតស្សាតិ ច អតីតសត្ថុកំ យថា “ពហុកត្តកោ”តិ។ បធាតុ ចចតិ បិចចតិ។ បិ-សទ្ទោ ទេត្វ តិបិតោ “បិ ខេច ទុត្យស្សា”តិអាទីសុ វិយ។ ឧបសគ្គបទំ ច ខេតំ, ទីឃំ កត្វា បន តថា វុត្តំ យថា “បិចតី”តិបិ ចទន្តិ។ បក្ខន្តិ អលទ្ធិបក្ខ។ “យាវ ចា”តិអាទិនា សង្គីតិយា សាសនចិរដ្ឋិតិកការេច ការណំ, សាធកញ្ច ទស្សេតិ។ “តស្មា”តិ ហិ បទមជ្ឈាហរិត្វា “សក្ការេយ្យ”ន្តិ បទេន សម្ពន្ធិតព្ពំ។

តត្ថ យាវ ច ធម្មោ ច វិនយោ ច តិដ្ឋតីតិ យត្តកំ កាលំ ធម្មោ ច វិនយោ ច លទ្ធិបក្ខលស្ស តិដ្ឋតិ។ បរិនិព្ពានតោ បដ្ឋាយ ហិ បវត្តន្ត កាលមតា យថាបរិនិព្ពានតោ ឧទ្ធំ (ទី។ និ។ ២។២១៩) វុត្តំ សត្ថាយ “វុត្តញ្ហិ”ន្តិអាទិមាហ។ ហិ-សទ្ទោ អាកាយបសេន ខុទ្ទិសោតកោ។ ទេសិតោ បញ្ញត្តោតិ ធម្មោបិ ទេសិតោ ចេវ បញ្ញត្តោ ច។ សុត្តាភិធម្មសង្គហិតស្ស ហិ ធម្មស្ស អតិសជ្ជនំ បពោធនំ ទេសនា, តស្សេវ បការតោ ញាបនំ វិនេយ្យសន្តានេ ឋបនំ បញ្ញាបនំ។ វិនយោបិ ទេសិតោ ចេវ បញ្ញត្តោ ច។ វិនយតន្តិសង្គហិតស្ស ហិ អត្ថស្ស អតិសជ្ជនំ បពោធនំ ទេសនា, តស្សេវ បការតោ ញាបនំ អសង្ករតោ ឋបនំ បញ្ញាបនំ, តស្មា កាយវចីបិ កិរិយាទោសេន សំឃតំ យុជ្ជតីតិ វេទិតព្ពំ។

សោតិ សោ ធម្មោ ច វិនយោ ច។ មមច្ចយេនាតិ មម អច្ចយេន។ “ខុម្ហេ ការណនិទ្ទេសោ”តិ ហិ អក្ខរចិន្តកា វទន្តិ។ ហេតុទេ ច ការណវចនំ, មម អច្ចយហេតុ ខុម្ហាកំ សត្ថា ភាវ គមិស្សតីតិ អត្ថោ។ វុត្តញ្ហិ មហាបរិនិព្ពានសុត្តវណ្ណនាយំ “យម្ហិ បរិនិព្ពុតេ ខុម្ហាកំ សត្ថុកិច្ចំ សាធេស្សតី”តិ (ទី។ និ។ អដ្ឋ។ ២។២១៩)។ លក្ខណវចនញ្ហេតំ ហេត្វត្ថស្សាតិ យថា “ឥតោ ឧន្ទំ កតោ សតី”តិ (អ។ និ។ ៣។៥០;

នេត្តិ. ១០-៥០, ៥១). ឋានំ វុត្តំ ហោតិ – យថា ខោ ជិនេតេច “ឋានំ លហុកំ, ឋានំ គរុកំ, ឋានំ សតេកិច្ឆំ, ឋានំ អតេកិច្ឆំ, ឋានំ លោកវជ្ជំ, ឋានំ បណ្ណត្តិវជ្ជំ, អយំ អាបត្តិ បុគ្គលស្ស សន្តិកេ វុដ្ឋាតិ, អយំ គណស្ស, អយំ សង្ឃស្ស សន្តិកេ វុដ្ឋាតី”តិ សត្តន្នំ អាបត្តិក្ខន្ធានំ អធិតិក្កមតិយតាចវសេន ទុតិយញ្ចត្ថំ សមត្ថកបរិវារេន ឋិតោ វិនយោ យថាវិនយោ ភាស ទេសិតោ, តំ សកលម្បិ វិនយបិដកំ យម្ហិ បរិកិត្តេតេ តុម្ហាកំ សត្ថុកិច្ចំ សាធេស្សតិ “ឋានំ ខោ កថិតំ, ឋានំ ខោ ន កថិតំ”ន្តិ កថិតាកថិតស្ស វិភាគេន អនុសាសនតោ. ជិនេតេច ច យថា “ឋានេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា, ចត្តារោ សម្មប្បធានា, ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា, បញ្ចិន្ទ្រិយានិ, បញ្ច ពលានិ, សត្ត ពោជ្ឈង្គា, អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ”តិ តេន តេន វេនេយ្យានំ អជ្ឈាសយានុរូបេន បការេន ឋានេ សត្តតិំស ពោធិបក្ខិយធម្មេ វិភជិត្វា វិភជិត្វា សុត្តន្តបិដកំ ទេសិតំ, តំ សកលម្បិ សុត្តន្តបិដកំ យម្ហិ បរិកិត្តេតេ តុម្ហាកំ សត្ថុកិច្ចំ សាធេស្សតិ តំតំចរិយានុរូបំ សម្មាបដិបត្តិយា អនុសាសនតោ, ជិនេតេច ច យថា “ឋានេ បញ្ចក្ខន្ធា (ធី. តិ. អដ្ឋ. ១.១១៩), ទ្វាទសាយតនានិ, អដ្ឋារស ធាតុយោ, ចត្តារិ សច្ចានិ, ពាវីសតិន្ទ្រិយានិ, នវ ហេតូ, ចត្តារោ អាហារា, សត្ត ផស្សា, សត្ត វេទនា, សត្ត សញ្ញា, សត្ត ចេតនា, សត្ត ចិត្តានិ. តត្រាបិ ឯត្តកា ធម្មា កាមាវចរា, ឯត្តកា រូបាវចរា, ឯត្តកា អរូបាវចរា, ឯត្តកា បរិយាបន្នា, ឯត្តកា អបរិយាបន្នា, ឯត្តកា លោកិយា, ឯត្តកា លោកុត្តរា”តិ ឋានេ ធម្មេ វិភជិត្វា វិភជិត្វា អភិធម្មបិដកំ ទេសិតំ, តំ សកលម្បិ អភិធម្មបិដកំ យម្ហិ បរិកិត្តេតេ តុម្ហាកំ សត្ថុកិច្ចំ សាធេស្សតិ ខន្ធាទិវិភាគេន ញាណយានំ ចតុសច្ចសម្ពោធាវហត្តា. ឥតិ សព្ពមេតំ អភិសម្ពោធិតោ យាវ បរិនិព្ពានា បញ្ចចត្តាលីស វស្សានិ ភាសិតំ លបិតំ “តីណិ បិដកានិ, បញ្ច និកាយា, នវង្គានិ, ចតុរាសីតិ ធម្មក្ខន្ធសហស្សានី”តិ ឯវំ មហប្បភេទំ ហោតិ. ឥមានិ ចតុរាសីតិ ធម្មក្ខន្ធសហស្សានិ តិដ្ឋន្តិ, អហំ ឯកោវ បរិនិព្ពាយិស្សាមិ, អហញ្ច បនិទានិ ឯកោវ ឱវទាមិ អនុសាសាមិ, មយិ បរិនិព្ពុតេ ឥមានិ ចតុរាសីតិ ពុទ្ធសហស្សានិ តុម្ហេ ឱវទិស្សន្តិ អនុសាសិស្សន្តិ ឱវាទានុសាសនកិច្ចស្ស និប្ផាទនតោតិ.

សាសនន្តិ បរិយត្តិបដិបត្តិបដិវេធវសេន តិវិធម្បិ សាសនំ, និប្បរិយាយតោ បន សត្តតិំស ពោធិបក្ខិយធម្មា. អទ្ធានំ ករិតុយលត្តិ អទ្ធនិយំ, អទ្ធានកាលម្បិ អទ្ធានក្ខមន្តិ អត្ថោ. ចិរំ ឋិតិ ឯតស្សាតិ ចិរដ្ឋិតិកំ. ឋានំ វុត្តំ ហោតិ – យេន បការេន ឋានំ សាសនំ អទ្ធនិយំ, តេនេវាហ ច ចិរដ្ឋិតិកំ ភវេយ្យ, តេន បការេន ធម្មោ ចិរំ តិដ្ឋេយ្យ, ឋិតិ បភាវំ សង្កាយេយ្យ, សាធុ វទាតិ.

ឋានានិ សម្មាសម្ពុទ្ធេន អត្តនោ គតំ អនុគ្គហវិសេសំ សមនុស្សរិត្វា វិត្តការេនាបិ ធម្មស្សន្តោ “ឋានាហំ ភគវា”តិអាទិមាហ. តត្ថ “ឋានាហ”ន្តិ ឯតស្ស “អនុគ្គហិតោ, បសំសិតោ”តិ ឯតេហិ សម្ពន្ធោ. ឋត្តិ ឋានំ, កិរិយាបរាមសនំ វា ឯតំ, តេន “អនុគ្គហិតោ, បសំសិតោ”តិ ឯត្ថ អនុគ្គហណំ, បសំសនញ្ច បរាមសតិ. “ធារេស្សសី”តិអាទិកំ បន វចនំ ភគវា អញ្ញាតរស្មិំ រុក្ខមូលេ មហាកស្សបត្ថេរេន បញ្ញត្តសង្ឃាដិយំ និសិន្នោ តំ សង្ឃាដិំ បរាមសិត្វា បសំសិត្វា អត្តនោ បរាមសន្តោ អាហ. ចុត្តញ្ហេតំ កស្សបសំយុត្តេ (សំ. និ. ២.១៥៤) មហាកស្សបត្ថេរេនេវ អាគតត្ថេរំ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ –

“អជ្ជ ខោ អាវុសោ កស្សប យក្ខា ឧក្កមិ យេន អញ្ញតរំ រុក្ខមូលំ តេនុបសង្កមិ, អជ្ជ ខ្វាហំ អាវុសោ បដបិលោតិកានំ សង្ឃាដិំ ចតុគ្គុណំ បញ្ញាបេត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោចំ ‘ឥធ ភន្តេ ភគវា និសីទតុ, យំ មមស្ស ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយា’តិ. និសីទិ ខោ អាវុសោ ភគវា បញ្ញត្តេ អាសនេ, និសជ្ជ ខោ មំ អាវុសោ ភគវា ឯតទវោច ‘មុទុកា ខោ ត្យាយំ កស្សប បដបិលោតិកានំ សង្ឃាដី’តិ. បដិគ្គណ្ហាតុ មេ

ភន្តេ ភគវា បដបិលោតិកំ សង្ឃាដិំ អនុកម្បំ ឧបាទាយាតិ។ ធារេស្សសិ បន មេ ត្វំ កស្សប សាណានិ បំសុកូលានិ និព្ពសនានីតិ។ ធារេស្សាមហំ ភន្តេ ភគវតោ សាណានិ បំសុកូលានិ និព្ពសនានីតិ។ សោ ខ្វាហំ អាវុសោ បដបិលោតិកំ សង្ឃាដិំ ភគវតោ បាទាសិំ, អហំ បន ភគវតោ សាណានិ បំសុកូលានិ និព្ពសនានិ បដិបជ្ជិ”ន្តិ (សំ។ និ។ ២។១៥៤)។

តត្ថ មុទុកា ខោ ត្យាយន្តិ មុទុកា ខោ តេ អយំ។ កស្មា បន ភគវា ឯវមាហាតិ? ថេរេន សហ ចីវរំ បរិវត្តេតុកាមតាយ។ កស្មា បរិវត្តេតុកាមោ ជាតោតិ? ថេរំ អត្តនោ ឋានេ ឋបេតុកាមតាយ។ កិំ សារិបុត្តមោគ្គល្លានា នត្ថីតិ? អត្ថិ, ឯវំ បនស្ស អហោសិ “ឥមេ ន ចិរំ ឋស្សន្តិ, ‘កស្សបោ បន វីសវស្សសតាយុកោ, សោ មយិ បរិនិព្ពុតេ សត្តបណ្ណិគុហាយំ វសិត្វា ធម្មវិនយសង្គហំ កត្វា មម សាសនំ បញ្ចវស្សសហស្សបរិមាណកាលំ បវត្តនកំ ករិស្សតី”តិ អត្តនោ នំ ឋានេ ឋបេមិ, ឯវំ ភិក្ខូ កស្សបស្ស សុស្សូសិតព្វំ មញ្ញិស្សន្តី”តិ តស្មា ឯវមាហ។ ថេរោ បន យស្មា ចីវរស្ស វា បត្តស្ស វា វណ្ណេ កថិតេ “ឥមំ តុម្ហេ គណ្ហថា”តិ វចនំ ចារិត្តមេវ, តស្មា “បដិគ្គណ្ហាតុ មេ ភន្តេ ភគវា”តិ អាហ។

ធារេស្សសិបន មេ ត្វំ កស្សបាតិ កស្សប ត្វំ ឥមានិ បរិភោគជិណ្ណានិ បំសុកូលានិ បារុបិតុំ សក្ខិស្សសីតិ វទតិ។ តញ្ច ខោ ន កាយពលំ សន្ធាយ, បដិបត្តិបូរណំ បន សន្ធាយ ឯវមាហ។ អយញ្ហេត្ថ អធិប្បាយោ – អហំ ឥមំ ចីវរំ បុណ្ណំ នាម ទាសិំ បារុបិត្វា អាមកសុសានេ ឆឌ្ឌិតំ សុសានំ បវិសិត្វា តុម្ពមត្តេហិ បាណកេហិ សម្បរិកិណ្ណំ តេ បាណកេ វិធុនិត្វា មហាអរិយវំសេ ឋត្វា អគ្គហេសិំ, តស្ស មេ ឥមំ ចីវរំ គហិតទិវសេ ទសសហស្សចក្កវាឡេ មហាបថវី មហាវិរវំ វិរវមានា កម្បិត្ថ, អាកាសំ តដតដាយិ, ចក្កវាឡេ ទេវតា សាធុការំ អទំសុ, ឥមំ ចីវរំ គណ្ហន្តេន ភិក្ខុនា ជាតិបំសុកូលិកេន ជាតិអារញ្ញិកេន ជាតិឯកាសនិកេន ជាតិសបទានចារិកេន ភវិតុំ វដ្ដតិ, ត្វំ ឥមស្ស ចីវរស្ស អនុច្ឆវិកំ កាតុំ សក្ខិស្សសីតិ។ ថេរោបិ អត្តនា បញ្ចន្នំ ហត្ថីនំ ពលំ ធារេតិ, សោ តំ អតក្កយិត្វា “អហមេតំ បដិបត្តិំ បូរេស្សាមី”តិ ឧស្សាហេន សុគតចីវរស្ស អនុច្ឆវិកំ កាតុកាមោ “ធារេស្សាមហំ ភន្តេ”តិ អាហ។ បដិបជ្ជិន្តិ បដិបន្នោស្មិ។ ឯវំ បន ចីវរបរិវត្តនំ កត្វា ថេរេន បារុបិតចីវរំ ភគវា បារុបិ, សត្ថុ ចីវរំ ថេរោ។ តស្មិំ សមយេ មហាបថវី ឧទកបរិយន្តំ កត្វា ឧន្នទន្តី កម្បិត្ថ។

សាណានិ បំសុកូលានីតិ មតកឡេវរំ បរិវេឋេត្វា ឆឌ្ឌិតានិ តុម្ពមត្តេ កិមី បប្ផោដេត្វា គហិតានិ សាណវាកមយានិ បំសុកូលចីវរានិ។ និព្ពសនានីតិ និដ្ឋិតវសនកិច្ចានិ, បរិភោគជិណ្ណានីតិ អត្ថោ។ ឯត្ថ ច កិញ្ចាបិ ឯកមេវ តំ ចីវរំ, អនេកាវយវត្តា បន ពហុវចនំ កតន្តិ មជ្ឈិមគណ្ឋិបទេ វុត្តំ។ ចីវរេ សាធារណបរិភោគេនាតិ ឯត្ថ អត្តនា សាធារណបរិភោគេនាតិ អត្ថស្ស វិញ្ញាយមានត្តា, វិញ្ញាយមានត្ថស្ស ច សទ្ទស្ស បយោគេ កាមាចារត្តា “អត្តនា”តិ ន វុត្តំ។ “ធារេស្សសិ បន មេ ត្វំ កស្សប សាណានិ បំសុកូលានី”តិ (សំ។ និ។ ២។១៥៤) ហិ វុត្តត្តា “អត្តនា ច សាធារណបរិភោគេនា”តិ វិញ្ញាយតិ, នានញ្ញាត។ ន ហិ កេវលំ សទ្ទតោយេវ សព្ពត្ថ អត្ថនិច្ឆយោ, អត្ថបករណាទិនាបិ យេភុយ្យេន អត្ថស្ស និយមិតត្តា។ អាចរិយធម្មបាលត្ថេរេន បនេត្ថ ឯវំ វុត្តំ “ចីវរេ សាធារណបរិភោគេនាតិ ឯត្ថ ‘អត្តនា សមសមដ្ឋបនេនា’តិ ឥធ វុត្តំ អត្តនា – សទ្ទមានេត្វា ‘ចីវរេ អត្តនា សាធារណបរិភោគេនា’តិ យោជេតព្ពំ។

ឃស្ស េឃត ហិ សម្ពុទ្ធា, ក្ខន្ធេហិ ច តស្ស តំ;

អត្តេតា ហ្យសយាភាត់, អាសន្តត្តយការលត្តិ៍

អឆ ចា ភកចតា ខឹចេទ សាធារណបរិភោគេត ភកចតា អត្យុគ្គហិតោតិ េឃាជតឹយំ ឲកស្សាបិ ហិ ករលតិេន្តសស្ស សហាឌិេឃាកកត្តត្តេឌាតកត្តសម្ពុចេតា”តិ៍ សយាត់ ឆារណេយតស្សាតិ សាឆារណា, តាឌិេសា បរិភោគោតិ សាឆារណបរិភោគោ, េតត៍ សាឆារណបរិភោគេត ច សយសយដ្ឋបេតត ច អត្យុគ្គហិតោតិ សម្ពន្ធោ៍

គាថាតិ –

“អហំ ភិក្ខេច, ឃាចេទ អាកង្ខាយិ ចិចិេច្ចច ការេយហិ ចិចិច្ច អក្យុសេលហិ ឆេយ្មហិ សចិតក្កំ សចិចារំ ចិេចកជំ បីតិសុខំ បឋយំ ឈាត់ ឧបសយ្បជ្ជ ចិហរាយិ, កស្សបោបិ ភិក្ខេច ឃាចេទ អាកង្ខតិ ចិចិេច្ចច ការេយហិ ចិចិច្ច អក្យុសេលហិ ឆេយ្មហិ សចិតក្កំ សចិចារំ ចិេចកជំ បីតិសុខំ បឋយំ ឈាត់ ឧបសយ្បជ្ជ ចិហរតី”តិអាឌិតា (សំ៍ និ៍ ១៍៣៥១) –

ឥចាត្យុបុព្ពចិហារលច្ឆអភិញ្ញាបេភេទ ឧត្តរិមត្យុស្សឆេយ្ម អត្តតា សយសយដ្ឋបតត្តាយ ភកចតា ចុត្តំ កស្សបសំយុត្ត (សំ៍ និ៍ ១៍៣៥០) អាកតំ បិញ្ញពុយិយំ េបយ្យាលយុេលត, អាឌិគ្គហេណត ច សង្ខិបិត្វា ឌេស្សេត្តា អាហ “អហំ ភិក្ខេច”តិអាឌិ៍

តត្ថ ឃាចេទតិ ឃាចេទច, ឃត្តកំ កាលំ អាកង្ខាយិ, តត្តកំ កាលំ ចិហរាយីតិ អេត្ថា៍ តេតាេឃច ហិ យជ្ឈិមកណ្ឌិបេឌ, ទ្វីអកណ្ឌិបេឌ ច “ឃាចេទតិ ឃាចេទចាតិ ចុត្តំ េហាតី”តិ លិខិតំ៍ សំយុត្តដ្ឋកថាយម្បិ “ឃាចេទ អាកង្ខាយីតិ ឃាចេទច ពុទ្ធាយី”តិ (សំ៍ និ៍ អដ្ឋ៍ ២៍១៍ ៣៥១) អេត្ថា ចុេត្តា៍ តថា ហិ តត្ថ លីនត្ថបកាសតិយំ អាចរិយឆេយ្មបាលេត្ថេរេត “ឃាចេទចាតិ ពុយិតា សយាតត្ថំ ‘ឃាចេទ’តិ ពុឌំ បឌ”ត្តិ ចុត្តំ៍ េបាត្ថេកសុ បត កត្ថចិ “ឃាចេទចា”តិ អយេមច បាេឋា ឌិស្សតិ៍ អបិ ច ឃាចេទតិ ឃត្តកំ សយាបត្តិចិហារំ ចិហរិតុំ អាកង្ខាយិ, តត្តកំ សយាបត្តិចិហារំ ចិហរាយីតិ សយាបត្តិដ្ឋាេត, ឃត្តកំ អភិញ្ញាេចាហារំ េចាហរិតុំ អាកង្ខាយិ, តត្តកំ អភិញ្ញាេចាហារំ េចាហរាយីតិ អភិញ្ញាឋាេត ច សហ បាេឋេសេសត អេត្ថា េចឌិតេព្វា៍ អាចរិយឆេយ្មបាលេត្ថេរតាបិ តេឌេចត្ថំ ឃថាលិភតេឃត ឌេស្សតំ “ឃត្តេក សយាបត្តិចិហារេ, អភិញ្ញាេចាហារេ ចា អាកង្ខេត្តា ចិហារាយិ េចេច េចាហរាយិ ច, តថា កស្សបោបីតិ អេត្ថា”តិ ចុត្តំ៍ អបេរ បត “ឃាចេទតិ ‘ឃំ បឋយជ្ឈាត់ អាកង្ខាយិ, តំ បឋយជ្ឈាត់ ឧបសយ្បជ្ជ ចិហារាយី’តិអាឌិតា សយាបត្តិដ្ឋាេត, ពុទ្ធិចិឆាភិញ្ញាឋាេត ច អជ្ឈាហរិតស្ស ត-សទ្ទស្ស កយ្មេចសេត ‘ឃំ ឌិព្ពេសាតំ អាកង្ខាយិ, េតត ឌិព្ពេសាេតត សេទ្ទ សុណាយី’តិអាឌិតា េសសាភិញ្ញាឋាេត ករណេចសេត េឃាជតា ចត្តព្វា”តិ ចឌត្តិ៍ ចិចិេច្ចច ការេយហីតិ ឲត្ថ ឲច-សេទ្ទា តិឃេយត្ថា, ឧភយត្ថ េឃាេជតព្វា៍ ឃេយត្ថ ចត្តព្វំ, តទុបរិ អាចិ ភចិស្សតិ៍

តចាត្បុត្តចិហារលៀអភិញ្ញាប្យេកេតេតិ ឲត្ត តចាត្បុត្តចិហារា តាយ អត្បដិបិដិយា នយាបន្ថិតត្តត្តា ឲចំនត្តិតា តិនេរាឆនយាបត្តិយា នហ អដ្ឋ នយាបត្តិយោ· លៀអភិញ្ញា តាយ អាសចក្ខយតារេលាត នហ បដ្ឋាភិញ្ញាយោ· ពត្តធិ បេលិត្តេក ចេត្ត អាឌិនប្ផោ ឌិស្សតិ· សេ អតឆិបេ្យតា ឃចាច្ត្តាឃ បិញ្ញាយា កេហតត្តស្ស អត្តស្ស អតចសេនត្តា· យតុស្សុ, យតុស្សាត៌ ចា ដ្ឋត្តទិក្ខតាត៌, ដ្ឋត្តទីត៌ ចា យតុស្សាត៌ ឥសាឃិតច្ឆេច អទិយាតច្ឆា ឆយ្យាតិ ដ្ឋត្តទិយតុស្សឆយ្យា, យតុស្សឆយ្យា ចា ដ្ឋត្តទីតិ ដ្ឋត្តទិយតុស្សឆយ្យា· ឥន ព្យលកយ្យបធា ចេត្ត ចិតា កាចតាយតនិកាទេត បកតិឃាច យតុស្សហិ តិត្ថតត្តតត្ថតា, យតុស្សត្តកាចាចហតតា ឥ យតុស្សឆយ្យា តាយ, តតោ ដ្ឋត្តទិ បត ឥសាតាឌិ ដ្ឋត្តទិយតុស្សឆយ្យាតិ ចេឌិតេត្ថា· នយនយដ្ឋបតេតាតិ “អហំ ឃត្តកំ កាលំ, ឃត្តកេ ចា នយាបត្តិចិហារេ, ឃត្តកា អភិញ្ញាយោ ឥ ចៀអត្ថោយិ , តធា កស្សបេបិ”តិ ឲចំ នយនយំ កត្វា ឆបតេត· អតេតកដ្ឋារតេសុ ឆបត៌, កស្សធិបិ ដ្ឋត្តទិយតុស្សឆយ្យស្ស អសេនកាចេត ឲកត្តនយដ្ឋបត៌ ចា នត្ថាឃ “នយនយដ្ឋបតេតា”តិ ទុត្តំ, ត្ថឥច្ឆា តចាត្បុត្តចិហារលៀអភិញ្ញាកាចនាយត្ថោត បសំនាយត្តត្តិ ឥដ្ឋត្ថា· ត ហិ អាឃទ្ធា យហាកស្សបេបិ កកចា ចិឃ ឥចនិកំ ចតុចិនតិកោដិនតនហស្សនត្ឋ នយាបត្តិយោ នយាបត្ថតិ, ឃយកបិដិហារិយាឌិចេនេត ឥ អភិញ្ញាយោ ចៀអត្ថោតីតិ· ឲត្ត ឥ ដ្ឋត្តទិយតុស្សឆយ្យ អត្តតា នយនយដ្ឋបតេតា”តិ ត្ថាឆំ តិឆស្សតយត្តត្តិ ចេឌិតត្ថា· តធា ហិ –

“ត្ឋចឥ កស្សប ភិក្ខុ, កទេរាហិ កស្សប ភិក្ខុត៌ ឆយ្យំ កធំ, អហំ ចា កស្សប ភិក្ខុ ត្ឋចឥឃៀ, តុំ ចា· អហំ ចា កស្សប ភិក្ខុត៌ ឆយ្យំ កធំ កទេឃៀ, តុំ ចា”តិ –

ឲចយ្យិ អត្តតា នយនយដ្ឋបតយកានិឃេចាតិ·

តធាតិ ទូប្ទូបសំហារេរា ឃធា អត្ថក្កហិតោ, តធា បសំនិតោតិ· អាកាសេ បិលិំ ចារលត្វាតិ កកចតា អត្តតោឃេច បិលិំ អាកាសេ ចារលត្វា ក្យលេសុ អលក្កចិត្តតាឃ ចេច កទលាក្ខតាឃ បសំនិតោតិ នយ្ថត្ថា· អលក្កចិត្តតាឃាតិ ចា អាឆារេ ក្ខុំ, អាកាសេ បិលិំ ចារលត្វា ក្យល្ទបកស្ស ភិក្ខុតោ អលក្កចិត្តតាឃ ក្យលេសុ អលក្កតចិតេត្តត កចិត្យំ ឃុត្តតាឃ ចេច យត្ថោច នក្ខិ កត្វា បសំនិតោតិ អត្ថោ· ឃធាហ –

“អធ ខោ កកចា អាកាសេ បិលិំ ចារលសិ សេឃ្យធាបិ ភិក្ខុចេ, អយំ អាកាសេ បិលិ ត នជ្ជតិ ត កឃ្យតិ ត ពន្ឋតិ, ឲចមេច ខោ ភិក្ខុចេ ឃស្ស កស្សធិ ភិក្ខុតោ ក្យលិតិ ដ្ឋបនក្កយតោ ក្យលេសុ ចិត្តំ ត នជ្ជតិ ត កឃ្យតិ ត ពន្ឋតិ ‘លភត្ត្តុ លិភកាយា, បុញ្ញាកាយា កទេរាត្ត្តុ បុញ្ញានី’តិ· ឃធា នកោត លិភេត អត្តយតោ ហោតិ នុយតោ, ឲចំ បទេនំ លិភេត អត្តយតោ ហោតិ នុយតោ· ឲចទ្ទេបិ ខោ ភិក្ខុចេ ភិក្ខុ អទហតិ ក្យលិតិ ដ្ឋបនក្កយិត្យំ· កស្សបស្ស ភិក្ខុចេ ក្យលិតិ ដ្ឋបនក្កយតោ ក្យលេសុ ចិត្តំ ត នជ្ជតិ ត កឃ្យតិ ត ពន្ឋតិ ‘លភត្ត្តុ លិភកាយា, បុញ្ញាកាយា កទេរាត្ត្តុ បុញ្ញានី’តិ· ឃធា នកោត លិភេត អត្តយតោ ហោតិ នុយតោ, ឲចំ បទេនំ លិភេត អត្តយតោ ហោតិ នុយតោ”តិ (សំ· និ· ១·១៣៩)·

តត្ថ អាការេន បាឡឹ ធារេសីតិ តឹលេ កកត្តូទេ មមកចិន្ដេក្ខិ សព្ពាលមយាតោ ចិម ទេហដ្ឋាការេក , ខុបរិការេក, ខុកទោ ច បទេស្សស្ស បាឡឹ សព្ពារេលសិ, ព្ពុទព្ពា បត ទេបិដទេក ព្ពុទ្ធចទេត អសម្ពិក្ខបទំ តាយ។ អត្ថមទេតាតិ សកមទេតា, ត ទោមតទេស្សត បដ្ឋិត្វា កហិតមទេតា។ សុមទេតាតិ តុដ្ឋមទេតា, ព្ពុទាតិ ទេមា ហឹតាទិមុត្តិទេកា មិដ្ឋាបដិបទេត្តា ឯវំ ចទេយ្យ “សមុមុទ្ធេ ‘អលក្ខចិត្តតាយ អាការេន ចាលិតបាឡុបមា ក្យលិតិ ខុបសង្កមថា’តិ ចទេត្តា អដ្ឋាទេត ធទេបតិ, អសយ្យាការំ អាទេទាទេបតិ, ឃំ ត សក្កា កាតុំ, តំ ការេទហី”តិ, តស្ស ចាទបទំ បដ្ឋិត្វា “សក្កា ច ទេវា ឯវំ កាតុំ, អត្ថិ ឯវទ្ធូទេបិ កិក្ខូ”តិ អាមន្តេត្វា មហាកស្សបទេត្ថេរមេវ សក្ខឹ កត្វា ទេស្សេត្តា “កស្សបស្ស កិក្ខូទេច”តិអាទិមាហ។

អញ្ញម្បិ បសំសមាហ “ចទេន្ទាបមបដិបទាយ ចា”តិ, ចន្ទបដិភាគាយ បដិបទាយ ច ករណភូតាយ បសំសិតោ, តស្សា ចា អាធារភូតាយ មទេញ្ញាច សក្ខឹ កត្វា បសំសិទោតាតិ អទេត្ថា។ យថាហ –

“ចន្ទូបមា ភិក្ខវេ កុលានិ ឧបសង្កមថ អបកស្សេវ កាយំ, អបកស្ស ចិត្តំ និច្ចនវកា កុលេសុ អប្បគព្ភា។ សេយ្យថាបិ ភិក្ខវេ បុរិសោ ជរុទបានំ វា ឱលោកេយ្យ បព្ពតវិសមំ វា នទីវិទុគ្គំ វា អបកស្សេវ កាយំ, អបកស្ស ចិត្តំ, ឯវមេវ ខោ ភិក្ខវេ ចន្ទូបមា កុលានិ ឧបសង្កមថ អបកស្សេវ កាយំ, អបកស្ស ចិត្តំ និច្ចនវកា កុលេសុ អប្បគព្ភា។ កស្សបោ ភិក្ខវេ ចន្ទូបមោ កុលានិ ឧបសង្កមតិ អបកស្សេវ កាយំ, អបកស្ស ចិត្តំ និច្ចនវកោ កុលេសុ អប្បគព្ភោ”តិ (សំ។ និ។ ២។១៤៦)។

តត្ថ ចន្ទូបមាតិ ចន្ទសទិសា ហុត្វា។ កិំ បរិមណ្ឌលតាយ សទិសាតិ? នោ, អបិច ខោ យថា ចន្ទោ គគនតលំ បក្ខន្ទមានោ ន កេនចិ សទ្ធឹ សន្ថវំ វា សិនេហំ វា អាលយំ វា និកន្តឹ វា បត្ថនំ វា បរិយុដ្ឋានំ វា ករោតិ, ន ច ន ហោតិ មហាជនស្ស បិយោ មនាបោ, តុម្ហេបិ ឯវំ កេនចិ សទ្ធឹ សន្ថវាទីនំ អករណេន ពហុជនស្ស បិយា មនាបា ចន្ទូបមា ហុត្វា ខត្តិយកុលាទីនិ ចត្តារិ កុលានិ ឧបសង្កមថាតិ អត្ថោ។ អបិច យថា ចន្ទោ អន្ធការំ វិធមតិ, អាលោកំ ផរតិ, ឯវំ កិលេសន្ធការវិធមនេន, ញាណាលោកផរណេន ច ចន្ទូបមា ហុត្វាតិ ឯវមាទីហិបិ នយេហិ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។

អបកស្សេវ កាយំ, អបកស្ស ចិត្តន្តិ តេនេវ សន្ថវាទីនំ អករណេន កាយញ្ច ចិត្តញ្ច អបកស្សិត្វា, អបនេត្វាតិ អត្ថោ។ និច្ចនវកាតិ និច្ចំ នវកាវ, អាគន្តុកសទិសា ឯវ ហុត្វាតិ អត្ថោ។ អាគន្តុកោ ហិ បដិបាដិយា សម្បត្តគេហំ បវិសិត្វា សចេ តំ ឃរសាមិកា ទិស្វា “អម្ហាកំ បុត្តកាតរោបិ វិប្បវាសគតា ឯវំ វិចរិំសូ”តិ អនុកម្បមានា និសីទាបេត្វា ភោជេន្តិ, ភុត្តមត្តោយេវ “តុម្ហាកំ ភាជនំ គណ្ហថា”តិ ឧដ្ឋាយ បក្កមតិ, ន តេហិ សទ្ធឹ សន្ថវំ វា ករោតិ, កិច្ចករណីយានិ វា សំវិទហតិ, ឯវំ តុម្ហេបិ បដិបាដិយា សម្បត្តឃរំ បវិសិត្វា យំ ឥរិយាបថេសុ បសន្នា មនុស្សា ទេន្តិ, តំ គហេត្វា បច្ឆិន្នសន្ថវា តេសំ កិច្ចករណីយេ អព្យាវដា ហុត្វា និក្ខមថាតិ ទីបេតិ។ អប្បគព្ភាតិ ន បគព្ភា, អដ្ឋដ្ឋានេន កាយបាគព្ភិយេន, ចតុដ្ឋានេន វចីបាគព្ភិយេន, អនេកដ្ឋានេន មនោបាគព្ភិយេន ច វិរហិតា កុលានិ ឧបសង្កមថាតិ អត្ថោ។

ᩏᨴᨷᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩏᨴᨠᨠᩪᨷᩴ᪈ ᨷᨻ᩠ᨻᨲᩅᩥᩈᨾᨶ᩠ᨲᩥ ᨷᨻ᩠ᨻᨲᩮ ᩅᩥᩈᨾᩴ ᨷᨷᩣᨲᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ᪈ ᨶᨴᩦᩅᩥᨴᩩᨣ᩠ᨣᨶ᩠ᨲᩥ ᨶᨴᩥᨿᩣ ᩅᩥᨴᩩᨣ᩠ᨣᩴ ᨨᩥᨶ᩠ᨶᨲᨭᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ᪈ ᩑᩅᨾᩮᩅ ᨡᩮᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩍᨴᩴ ᩏᨷᨾᩣᩈᩴᩈᨶ᩠ᨴᨶᩴ – ᩏᨴᨷᩣᨶᩣᨴᨿᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩉᩥ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ ᨠᩩᩈᩃᩣᨶᩥ, ᩏᨴᨷᩣᨶᩣᨴᩥᨠᨶᨷᩩᩁᩥᩈᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ, ᨿᨳᩣ ᨷᨶ ᩋᨶᨷᨠ᩠ᨠᨾᩣᨿ ᨮᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᩣᨶᩥ ᩏᨴᨷᩣᨶᩣᨴᩦᨶᩥ ᨷᩩᩁᩥᩈᩮᩣ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨷᨲᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᩋᨷᩣᨿᩮᩉᩥ ᨠᩣᨿᩣᨴᩦᩉᩥ ᨠᩩᩈᩃᩣᨶᩥ ᩁᩪᨷᩈᨾ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩮᩣ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᨠᩩᩈᩃᩴ ᨶ ᨩᩣᨶᩣᨲᩥ, ᨲᨳᩣ ᨶᩣᨶᨷ᩠ᨷᨠᩣᩁᩴ ᩈᩦᩃᨷᩣᩁᨾᩥᨲᩣᨴᩥᨠᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨷᩣᨷᩩᨱᩣᨲᩥ᪈ ᨿᨳᩣ ᨷᨶ ᩋᨷᨠ᩠ᨠᨾᩣᨿ ᨮᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨷᩩᩁᩥᩈᩮᩣ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨶ ᨷᨲᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᩁᨠ᩠ᨡᩥᨲᩮᨶᩮᩅ ᨠᩣᨿᩮᨶ, ᩁᨠ᩠ᨡᩥᨲᩣᨿ ᩅᩣᨧᩣᨿ, ᩁᨠ᩠ᨡᩥᨲᩮᩉᩥ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᩉᩥ, ᩈᩩᨷᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣᨿ ᩈᨲᩥᨿᩣ ᩋᨷᨠ᩠ᨠᨾᩣᨿ ᨮᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣᨶᩥ ᩁᩪᨷᩈᨾ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩮᩣ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᨠᩩᩈᩃᩴ ᨶ ᨩᩣᨶᩣᨲᩥ, ᩋᨵᩥᩈᩦᩃᩈᩥᨠ᩠ᨡᩣᩈᨾᩣᨴᩥᨷᨬ᩠ᨬᩣᩈᩥᨠ᩠ᨡᩣᨲᩣᨶᩥ ᨷᩥᨴᩉᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣᨶᩥ ᨶ ᨽᨬ᩠ᨩᨲᩥ, ᩁᩣᨣᨴᩮᩣᩈᨾᩮᩣᩉᩣᨴᨿᩮᩣ ᨶ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩩᨲᩥ, ᩈᩩᨷᩥᩉᩥᨲᩮᩣ ᩈᩮᨶᨠᩣᨿᩴ ᩋᨶᩣᨲᩩᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩥ ᨶᩥᨷ᩠ᨷᩣᨶᨴᩥᩈᩴ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ, ᩑᩅᨾ᩠ᨷᩥ ᩋᨿᩴ ᨾᩉᩣᨠᩔᨷᩮᩣᨲᩥ ᩅᩥᨶᩣᨴᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥᨠᩔ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨷᨭᩥᨷᨶ᩠ᨶᩔ ᨧᩣᨴᩮᨷᩮᨵᨾ᩠ᨾᨲ᩠ᨳᩴ ᨾᩉᩣᨠᩔᨷᨲ᩠ᨳᩮᩁᩮᩤ ᩑᩅ ᩈᨠ᩠ᨠᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨴᩮᩔᩮᨶ᩠ᨲᩮᩤ "ᨠᩔᨷᩮᩣᨷᩥ ᨠᩥᩃᩮᩈ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉᩣᨲᩥ᪈ ᩑᩅᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩋᨲ᩠ᨳᨾᩥᨴ᩠ᨵᩥᩋᩃᨦ᩠ᨠᩥᨲᩣᨶᩣᨠᩣᩁᩣᨶᩣᨿ ᨵᨾ᩠ᨾᨴᩮᩈᨶᩣᨿ ᨠᩁᩥᨿᩣᨲᩣᨿ ᨷᩈᩴᩈᩥᨲᩣ, ᨲᩔᩣ ᨧ ᩋᩣᨠᩣᩁᨿᩣᨲᩣᨿ ᨾᩮᨲ᩠ᨲᩣᨶ ᩈᨠ᩠ᨡᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨷᩈᩴᩈᩥᨲᩣᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᩈᨲᩥ ᨶᩮᨶ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ, ᨶ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨧ ᨶ ᨷᨿᩩᨩ᩠ᨩᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ ᩉᩮᨲᩩᩴ ᨷᨴᩣᨶᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨶᩥᨿ᩠ᨿᩣᨴᩥᨠᩁᨱᨲ᩠ᨳᩣ, ᩋᨿᨾᩮᩅ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨷᩣᩊᩥᨿᩣ ᨧ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᨲᩁᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨴᩥᩔᨲᩥ ᨷᩈᩥᨲᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩈᩩᨲ᩠ᨲᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᨿᩴ "ᩋᩣᨠᩣᩈᩮ ᨷᩣᨱᩥᩴ ᨧᩣᩃᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨧᨶ᩠ᨴᨾᨱ᩠ᨯᩃᩴ ᨷᩁᩣᨾᩈᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨿᩴ ᨠᩣᨿᩈᨠ᩠ᨡᩥᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᩁᩮᩣᩈᩦ"ᨲᩥ (ᨴᩦ᪈ ᨶᩥ᪈ ᩋᨭ᩠ᨮ᪈ ᪑.᪑᪑᪑) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ᪈

ᨲᩔᩣᨠᩥᩁᩥᨿᩴ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽ ᨠᨳᩥᨿ᩠ᨿᨲᩥ, ᩋᨬ᩠ᨬᨳᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᨴᩮᩈᨶᩣᨿ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᩣ᪈ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨲᩔᩣᨲᩥ ᨿᩴ-ᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᨠᩣᩁᨱᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮ "ᨲᩔᩣ"ᨲᩥ ᩋᨩ᩠ᨫᩣᩉᩁᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᩔ ᩈᩮᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ, ᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨷᩁᩣᨾᩈᨶᩮ ᨷᨶ ᨲᩔ ᩋᨶᩩᨣ᩠ᨣᩉᩃᩔ, ᨷᩈᩴᩈᨶᩔ ᨧᩣᨲᩥ᪈ ᩑᨷᩥᨲ᩠ᩅᩮᩅᨾ᩠ᨷᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ "ᨲᩔ ᩈᩮ"ᨲᩥ ᨷᩣᩊᩥᨿᩣ ᨴᩥᩔᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᩈᨲᩥ ᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨷᩁᩣᨾᩈᨶᩮ "ᨲᩔᩣ"ᨲᩥ ᩋᨷᩁᩮ ᨷᨴᨾᨩ᩠ᨫᩣᩉᩁᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪈ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᨮᩣᨶᩴ ᨿᩔᩣᨲᩥ ᩋᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ, ᨲᩔ ᨶᩣᨾ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽ᪈ ᨵᨾ᩠ᨾᨴᩮᩈᨶᩣᨿ ᨷᩈᩴᩈᩣ ᨴᩮᩈᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᨠᩥᩴ ᨶᩣᨾ ᨲᩔ ᨮᩣᨶᩴ ᩅᩥᩁᩉᩥᨲᨲ᩠ᨳᩴ ᨠᨳᩥᨿ᩠ᨿᨲᩥ, ᨶ ᨠᨳᩥᨿ᩠ᨿᨲᩥ ᩑᩅᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪈ "ᨶᨶᩩ ᨿᩴ ᨶᨠᩮᩣᨧᩣ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅᨲ᩠ᨳᩴ ᩁᩪᨷᨠᩣᩅᩈᩮᨶ ᩅᩥᨽᩣᩅᩮᨲᩥ᪈ ᩈᨠᨠᩅᩣᨴᩥᩔᩥᩁᩥᨿᩣᨶᩩᨷ᩠ᨷᨴᩣᨶᩮᨶᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨠᩅᩮᩅᩣ ᨶᩣᨾ ᩁᩩᨠ᩠ᨡᩮᩣ, ᩈᩮᨶ ᩁᩩᨠ᩠ᨡᩮᩣ ᩅᩣᨴᩦᨿᨲᩮ, ᨲᩔ ᨧ ᩅᩦᩅᩁᩥᨿᩔᩮᨶ ᨣᩉᨱᩴ, ᨷᨿᩔᩥᩁᩥᨿᩔ ᨷᨶ ᩋᨽᩥᨬ᩠ᨬᩣᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩔᩮᨶᩣᨲᩥ ᨶᨭ᩠ᨮᩴ᪈ ᨠᩩᩈᩃᩅᩥᩈᨷ᩠ᨷᨭᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥ ᨠᩩᩈᩃᩅᩥᩈᨿᩔ ᨠᩩᩈᩃᨷᩮᩣᨵᩥᨿᩣ ᨷᨭᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥᩴ᪈ "ᩈᩮ"ᨲᩥ ᨷᨴᩔ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᨷᩩᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳᩣ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᨷᨭᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥᨷᨭᩥᨷᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨷᩣᩈᩮᩣ᪈ ᩍᨴᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ – ᩈᨾ᩠ᨾᩣᩈᨾ᩠ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩮᨶ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩣ ᨠᩩᩈᩃᩅᩥᩈᨷ᩠ᨷᨭᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥᨾ᩠ᨷᩥ ᩈᨠᨠᩅᩣᨴᩥᩔᩥᩁᩥᨿᩣᨶᩩᨷ᩠ᨷᨴᩣᨶᩮᨶ ᨠᩩᩈᩃᩅᩥᩈᨷ᩠ᨷᨭᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᨷᩩᨲ᩠ᨲ ᩁᩣᨩᩣ ᩅᩥᨿ ᨶᨠᩮᩣᨧᩣᨷᩥ ᨿᩴ ᨴᩦᨥᩔᩦ "ᩈᨾ᩠ᨾᩣᨷᨭᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥᨷᨭᩥᨷᨶ᩠ᨶᩮᩣ ᩈᩮ ᩋᨿᩴ ᨠᨳᩥᨿ᩠ᨿᨲᩦ"ᨲᩥ ᨿᨲ᩠ᨳ ᩈᩣᩈᨶᨷᨧ᩠ᨧᨲ᩠ᨳᩥᨠᩣᨶᩥᨷ᩠ᨷᩮᨶ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᨷᨭᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥᨷᨭᩥᨷᨶ᩠ᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᨴᩦᨷᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᨾᩈᨾᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣᨷᨶᩈᨾ᩠ᨷᩣᨴᩮᨶ ᨮᨷᩥᨲᩣ ᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱᩣᨶᩩᨣ᩠ᨣᩉᩮᨶ ᩋᨶᩩᨣ᩠ᨣᩉᩮᩈᩥ ᨶᩴ, ᨮᨷᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨧ ᩁᩩᨷ᩠ᨷᩋᩣᩁᩣᨿ ᨷᩈᩴᩈᩣᨿ ᨷᩈᩴᩈᩥ ᨶᨶ᩠ᨲᩥ᪈ ᨮᨷᩮᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨮᨷᩮᨲ᩠ᩅᩣᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ "ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩣᨷᩥ ᩅᨴᩮᨿ᩠ᨿᩴ, ᩈᨦ᩠ᨠᩮᩣᨧᩮᨿ᩠ᨿᩴ, ᨠᩥᩁᩥᨿᩴ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽ ᨠᨳᩥᨿ᩠ᨿᨲᩦ"ᨲᩥ ᩅᨧᨶᨷᩁᩥᨿᩣᨿᩴ, "ᨵᩣᨲᩩ ᩈᩮᩣ ᨷᨶᩮᨲᩴ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᨲᩦ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᨧᩣᨶᩩᨲ᩠ᨲᨾᩴ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᩔᨲᩥ᪈

ᨮᩣᨶᩣᨶᩥ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾᨲ᩠ᨳᩴ ᩈᩘᨣᩦᨲᩥᨠ᩠ᨠᨾᨷᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᩈᩣᨵᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩋᩣᩉ "ᨿᨳᩣᩉᩣ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪈ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨿᨳᩣᩉᩣᨲᩥ ᨠᩥᩴ ᩋᩣᩉ, ᨾᨿᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩔ ᩈᩣᨵᨠᩴ ᨠᩥᩴ ᩋᩣᩉᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪈ ᨿᨳᩣ ᨧ ᨿᩮᨶ ᨷᨠᩣᩁᩮᨶ ᨾᨿᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᨳᩣ ᨲᩮᨶ ᨷᨠᩣᩁᩮᨶ ᨷᩥᨭᨠᩮᨿᩮᩣ ᩋᩣᩉᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪈ ᨿᨳᩣ ᨧ ᨿᩴ ᨶᨿᩴ ᨷᩥᨭᨠᨿᩴ ᩋᩣᩉ, ᨲᨳᩣ ᨲᩮᨶ ᨶᨿᩮᨶ ᨾᨿᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩴ ᩈᩴᩈᨶ᩠ᨴᨲᩥ ᨶᩮᨶ ᩈᨾᩮᨲᩥ ᨧ ᨿᨳᩣ ᨲᩴ ᨠᨦ᩠ᨠᩣᩁᩮᨠᨶ ᨿᨾᩩᨶᩣᩁᨠ᩠ᨡᩥᨷᩥ ᨶᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨷᩥᨭᨠᨿᩣ ᩈᩣᨵᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩁᩣᩉᩥᨲᨠᩣᨶᩔ ᨷᨬ᩠ᨧᩮᨲᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨿᨿᩣᨶᨲ᩠ᨳᩣ, ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨿᨿᩣᨶᨲ᩠ᨳᩔ ᨧ ᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᨷᨾᩣᨱ ᨠᩣᨿᩣᨵᩣᩁᨲ᩠ᨲᩣ᪈

ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩅᩥᨽᩣᩅᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩉᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨿᩮᩣᨩᨶᩣ᪨ ᨿᨳᩣ ᨧ ᨿᩮᨶ ᨷᨠᩣᩁᩮᨶ ᨵᨾ᩠ᨾᩅᩥᨶᨿᩈᨦ᩠ᨣᩣᨿᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᩏᩔᩣᩉᩴ ᨩᨶᩮᩈᩥ, ᨲᨳᩣ ᨲᩮᨶ ᨷᨠᩣᩁᩮᨶ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩴ ᩋᩣᩉᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩑᨠᨾᩥᨴᩴᩈᩮᩈᩩ᪨

ᩑᨠᨾᩥᨴᩣᩉᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩍᨴᨶ᩠ᨲᩥ ᨶᩥᨷᩣᨲᨾᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩑᨠᩴ ᩈᨾᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᨧ ᨽᩩᨾ᩠ᨾᨲ᩠ᨳᩮ ᩏᨷᨿᩮᩣᨣᩅᨧᨶᩴ, ᩑᨠᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩈᨾᨿᩮᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨷᩣᩅᩣᨿᩣᨲᩥ ᨷᩣᩅᩣᨶᨣᩁᨲᩮᩣ, ᨲᨲ᩠ᨳ ᨷᩥᨱ᩠ᨯᩣᨿ ᨧᩁᩥᨲ᩠ᩅᩣ “ᨠᩩᩈᩥᨶᩣᩁᩴ ᨣᨾᩥᩔᩣᨾᩦ”ᨲᩥ ᩋᨯ᩠ᨰᩣᨶᨾᨣ᩠ᨣᨷ᩠ᨷᨭᩥᨷᨶ᩠ᨶᩮᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩋᨯ᩠ᨰᩣᨶᨾᨣ᩠ᨣᩮᩣᨲᩥ ᨧ ᨴᩦᨥᨾᨣ᩠ᨣᩮᩣ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᨴᩦᨥᨷᩁᩥᨿᩣᨿᩮᩣ ᩉᩮᨲ᩠ᨳ ᩋᨯ᩠ᨰᩣᨶᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ᪨ ᨾᩉᨲᩣᨲᩥ ᨠᩣᩃᨾᩉᨲ᩠ᨲᩮᨶᨷᩥ ᨴᩮᩈᨾᩉᨲ᩠ᨲᩮᨶᨷᩥ ᨾᩉᨲᩣ᪨ “ᨷᨬ᩠ᨧᨾᩉᨲ᩠ᨲᩮᩉᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ ᨴᩮᩈᨾᩉᨲ᩠ᨲᩴ ᨴᩥᩔᨲᩥ, ᨾᨣ᩠ᨣᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨧ ᩏᨷᩣᨿᩅᨧᨶᩮᩣ “ᩑᨠᩣᨿᨶᩮ ᨾᨣ᩠ᨣᨬ᩠ᨬᩩᨲᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ (ᩋ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪕᪨᪑᪙) ᩅᩥᨿ᪨ “ᨵᨾ᩠ᨾᩅᩥᨶᨿᩈᨦ᩠ᨣᩣᨿᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩏᩔᩣᩉᩴ ᨩᨶᩮᩈᩦ”ᨲᩥ ᩑᨲᩔᨲ᩠ᨳᩔ ᩈᩣᨵᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩋᩣᩉᨭᩣ “ᩋᨳ ᨡᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩣ ᨷᩣᩊᩥ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾᨲ᩠ᨳᩴ ᨶ ᩈᩣᨵᩮᨲᩥ᪨ ᨶ ᩉᩮᨲ᩠ᨳ ᩏᩔᩣᩉᨩᨶᨶᨷ᩠ᨷᨠᩣᩁᩮᩣ ᩋᩣᨣᨲᩮᩣᨲᩥ ᨧᩮᩣᨴᨶᩴ ᨷᩁᩥᩉᩁᩥᨲᩩᨾᩣᩉ “ᩈᨲ᩠ᨳᩩ ᩈᩩᨽᨴ᩠ᨴᨠᨱ᩠ᨯᩴ ᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᩮᨲᩮᩣ ᨴᩮᩈᩮᨲᩩᨠᩣᨾᩮᩣ”ᨲᩥ᪨ ᩏᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᩣ ᨴᩮᩈᨶᩣ ᨶᨿᩮᨶᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨲᨲᩮᩣ ᨷᩁᩴ ᩋᩣᩉᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨ ᩋᨷᩥᨧ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨳᩈᩣᨵᩥᨠᩣ ᨷᩣᩊᩥ ᨾᩉᨶ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨣᨶ᩠ᨳᨣᩁᩩᨲᩣᨷᩁᩥᩉᩁᨱᨲ᩠ᨳᩴ ᨾᨩ᩠ᨫᩮ ᨷᩮᨿ᩠ᨿᩣᩃᨾᩩᨡᩮᨶ ᩋᩣᨴᩥᩋᨶ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᨷᩣᩊᩥᩴ ᨴᩔᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᩈᨲ᩠ᨳᩩ ᩈᩩᨽᨴ᩠ᨴᨠᨱ᩠ᨯᩴ ᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᩮᨲᩮᩣ ᨴᩮᩈᩮᨲᩩᨠᩣᨾᩮᩣ”ᨲᩥ ᩋᩣᩉ᪨ ᨲᩮᨶ ᩉᩥ “ᩋᨳ ᨡ᩠ᩅᩣᩉᩴ ᩋᩣᩅᩩᩈᩮᩣ ᨾᨣ᩠ᨣᩣ ᩏᨠ᩠ᨠᨾ᩠ᨾ ᩋᨬ᩠ᨬᨲᩁᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩁᩩᨠ᩠ᨡᨾᩪᩃᩮ ᨶᩥᩈᩦᨴᩥᩴ”ᨲᩥ (ᨧᩪᩊᩅ᪨ ᪔᪓᪗) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨷᩣᩊᩥᨲᩮᩣ ᨷᨭ᩠ᨮᩣᨿ “ᨿᩴ ᨶ ᩍᨧ᩠ᨨᩥᩔᩣᨾ, ᨶ ᨲᩴ ᨠᩁᩥᩔᩣᨾᩣ”ᨲᩥ (ᨧᩪᩊᩅ᪨ ᪔᪓᪗) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨷᩣᩊᩥᨷᩁᩥᨿᩮᩣᩈᩣᨶᩴ ᩈᩩᨽᨴ᩠ᨴᨠᨱ᩠ᨯᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨

“ᨲᨲᩮᩣ ᨷᩁ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩣ ᨷᨶ ᨷᨴᩮᩈᩮᩣ “ᩉᨶ᩠ᨴ ᨾᨿᩴ ᩋᩣᩅᩩᩈᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩴ ᩏᩔᩣᩉᨩᨶᨶᨷ᩠ᨷᨠᩣᩁᨴᩔᨠᨷᩣᩊᩥᩴ᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨲᨲᩮᩣ ᨷᩁᩴ ᩋᩣᩉᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩈᩩᨽᨴ᩠ᨴᨠᨱ᩠ᨯᨲᩮᩣ ᨷᩁᩴ ᩏᩔᩣᩉᨩᨶᨶᨷ᩠ᨷᨠᩣᩁᨴᩔᨠᩅᨧᨶᨾᩣᩉᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ ᨿᨳᩣᨠ᩠ᨠᨾᩴ ᨷᨶᩮᨷᩥ ᩉᩥ ᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩋᩣᨧᩁᩥᨿᩈᩣᩁᩥᨷᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨳᩮᩁᩮᨶᩣᨷᩥ (ᩈᩣᩁᨲ᩠ᨳ᪨ ᨭᩦ᪨ ᪑᪨ᨷᨮᨾᨾᩉᩣᩈᨦ᩠ᨣᩦᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ) ᨲᨳᩮᩅ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩮᨲᩮᩣ᪨ ᩋᩣᨧᩁᩥᨿᨵᨾ᩠ᨾᨷᩣᩃᨲ᩠ᨳᩮᩁᩮᨶ ᨷᨶ “ᨲᨲᩮᩣ ᨷᩁᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᨲᩮᩣ ᩈᩩᨽᨴ᩠ᨴᨠᨱ᩠ᨯᨲᩮᩣ ᨷᩁᨲᩮᩣ”ᨲᩥ (ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᨭᩦ᪨ ᪑᪨ᨷᨮᨾᨾᩉᩣᩈᨦ᩠ᨣᩦᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᨾ᩠ᨷᩥ ᩅᩥᨧᩣᩁᩮᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᩉᩮᨭ᩠ᨮᩣ ᩏᩔᩣᩉᨩᨶᨶᨷ᩠ᨷᨠᩣᩁᩔ ᨷᩣᩊᩥᨿᩴ ᩋᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩋᨿᨬ᩠ᩉᩥ ᩏᩔᩣᩉᨩᨶᨶᨷ᩠ᨷᨠᩣᩁᩮᩣ ᨿᨴᩥᨴᩴ “ᩉᨶ᩠ᨴ ᨾᨿᩴ ᩋᩣᩅᩩᩈᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᨬ᩠ᨧ ᩅᩥᨶᨿᨬ᩠ᨧ ᩈᨦ᩠ᨣᩣᨿᩮᨿ᩠ᨿᩣᨾ, ᨷᩩᩁᩮ ᩋᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨴᩥᨷ᩠ᨷᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨ ᨿᨴᩥ ᨷᨶ ᩈᩩᨽᨴ᩠ᨴᨠᨱ᩠ᨯᨾ᩠ᨷᩥ ᩏᩔᩣᩉᨩᨶᨶᩉᩮᨲᩩᨽᩪᨲᩔ ᩈᩩᨽᨴ᩠ᨴᩔ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩅᨧᨶᩔ ᨷᨠᩣᩈᨶᨲᩮᩣ ᩏᩔᩣᩉᨩᨶᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨴᩮᨿ᩠ᨿ, ᨶᨿᩥᨴᩴ ᩅᩥᨧᩣᩁᩮᨲᨻ᩠ᨻᨾᩮᩅᩣᨲᩥ᪨ ᨷᩩᩁᩮ ᩋᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨴᩥᨷ᩠ᨷᨲᩦᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩋᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨶᩣᨾ ᨴᩈᨠᩩᩈᩃᨠᨾ᩠ᨾᨷᨳᨷᨭᩥᨷᨠ᩠ᨡᨽᩪᨲᩮᩣ ᩋᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ᪨ ᨵᨾ᩠ᨾᩅᩥᨶᨿᩈᨦ᩠ᨣᩣᨿᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩏᩔᩣᩉᨩᨶᨶᨷ᩠ᨷᩈᨦ᩠ᨣᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ ᨲᩴᩈᨦ᩠ᨣᩣᨿᨶᩉᩮᨲᩩᨠᩮᩣ ᨴᩮᩣᩈᨣᨱᩮᩣᨷᩥ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩥ, “ᩋᨵᨾ᩠ᨾᩅᩣᨴᩥᨶᩮᩣ ᨻᩃᩅᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ, ᨵᨾ᩠ᨾᩅᩣᨴᩥᨶᩮᩣ ᨴᩩᨻ᩠ᨻᩃᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᩦᩃᩅᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᩉᩮᨲᩩᨠᩮᩣ ᨷᩣᨷᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩥᨴᩮᩣᩈᨣᨱᩮᩣ ᩋᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣᨲᩥᨷᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨷᩩᩁᩮ ᨴᩥᨷ᩠ᨷᨲᩦᨲᩥ ᩋᨷᩥ ᨶᩣᨾ ᨴᩥᨷ᩠ᨷᨲᩥ᪨ ᩈᩴᩈᨿᨲ᩠ᨳᩮ ᩉᩥ ᨷᩩᩁᩮ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ᪨ ᩋᨳ ᩅᩤ ᨿᩣᩅ ᩋᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨷᨭᩥᨻᩣᩉᩥᨲᩩᩴ ᩈᨾᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᨲᩮᩣ ᨷᩩᩁᩮᨲᩁᨾᩮᩅᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩋᩣᩈᨶ᩠ᨶᩮ ᩉᩥ ᩋᨶᩣᨣᨲᩮ ᩋᨿᩴ ᨷᩩᩁᩮ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ᪨ ᨴᩥᨷ᩠ᨷᨲᩦᨲᩥ ᨴᩥᨷ᩠ᨷᩥᩔᨲᩥ, ᨷᩩᩁᩮ-ᩈᨴ᩠ᨴᨿᩮᩣᨣᩮᨶ ᩉᩥ ᩋᨶᩣᨣᨲᨲ᩠ᨳᩮ ᩋᨿᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᨷ᩠ᨷᨿᩮᩣᨣᩮᩣ ᨿᨳᩣ “ᨷᩩᩁᩣ ᩅᩔᨲᩥ ᨴᩮᩅᩮᩣ”ᨲᩥ᪨ ᨲᨳᩣ ᩉᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ –

“ᩋᨶᩣᨣᨲᩮ ᩈᨲ᩠ᨲᩥᨠ᩠ᨡᩮᨿ᩠ᨿᩮ, ᨲᨳᩣᨲᩦᨲᩮ ᨧᩥᩁᨲᨶᩮ;

ᨠᩣᩃᨴ᩠ᩅᨿᩮᨷᩥ ᨠᨳᩥᨲᩮᩣ, ᨷᩩᩁᩮᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨷᨿᩩᨩ᩠ᨩᨲᩮ”ᨲᩥ᪨ (ᨧᨶ᩠ᨴ᪨ ᨭᩦ᪨ ᨶᩥᨷᩣᨲᩁᩣᩈᩥᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ);

“ປຸເຣຍາວປຸຣາເຍາເກ , ຕິຏ຺ຐ ວາ ກຣຫິ ກຖາ;

ລພ຺ພາຍຍປິ ກິໍ ທຸເກ຺ຂ, ວຕ຺ຕຍາສາ ກຈິສ຺ສຕີ”ຕິ ຈໍ

ເກຈິ ປເນຕ຺ຖ ເອວໍ ວຓ຺ຓຍນ຺ຕິ – ປຸເຣຕິ ປຈ຺ຉາ ອນາຄເຕ, ຍຖາ ອທ຺ຘານໍ ຄຈ຺ຉນ຺ຕສ຺ສ ຄນ຺ຕພ຺ພເກ຺ກ “ປຸເຣ”ຕິ ວຸຈ຺ຈຕິ, ຕຖາ ຣູປາປິ ຍກ຺ຄຍນເຍນ ອນາຄຕກາເລປິ “ປຸເຣ”ຕິ ວຸຈ຺ຈຕີຕິໍ ເອວໍ ສຕິ ຕໍກາລວິປລ຺ລາສ ເຍຕ຺ຖ ວຕ຺ຕຍານປເຍາເຄາ ສມ຺ພວຕິໍ ສເຍ຺ຍາ ປຕິຏາຫິຍ຺ຍຕີຕິ ເອຕ຺ວາປິ ປຸເຣ-ສເທ຺ທນ ເຍາເຊຕ຺ວາ ວຸຕ຺ຕນເຍນ ອເຕ຺ຖາ ເວທິຕເພ຺ພາ, ຕຖາ ສເຍ຺ຍາປິ ອສຍ຺ຍວິປຣີຕວເສນ, ຣູເຕາ ປເຣຍ຺ຍ ເອເສວ ນເຍາໍ ອວິນເຍາຕິ ປຫານວິນຍສໍວຣວິນຍານໍ ປຕິປກ຺ຂເຕາ ອວິນເຍາໍ ວິນຍວາທິເນາ ທຸຏ຺ຐລີ ເຫານ຺ຕີຕິ ເອວໍ ຣູຕິ-ສເທ຺ທນ ປິເຘາ, ເສາ “ຕເຕາ ປເຣ ອາຫາ”ຕິ ເອຕ຺ຖ ອາຫ-ສເທ຺ທນ ສມ຺ພຎ຺ຍເຕ຺ຏາໍ

ເຕນ ຫີຕິ ມຸເຍ຺ຍາເຊນເຕ຺ຖ ນິປິເຕາໍ ມຸຊ຺ຊິນເນ ມຸເຍ຺ຍາເຊຕ຺ວາ ຫິ ຍຫາກສ຺ສປເຕ຺ຖໍ ເອວມາຫໍສຸ “ກິລ຺ລ ມຸຊ຺ຊິນຕ຺ວ”ຕິ, ສຄ຺ຄິຕິຍາ ອນຸຣູປ ກິລ຺ລ ມຸຊ຺ຊິນິຕ຺ວາ ມຸປສາເຣຕ຺ວາ ຄລ຺ຍາຕ຺ວຕິ ອເຕ຺ຖາໍ “ສກລ…ເປ… ປຣິກ຺ຄເຫສີ”ຕິ ເອເຕນ ສຸລ຺ລວິປສ຺ສກລີລາສວປຣິຍຕ຺ຕາສໍ ຍຖາວຸຕ຺ຕປຸກ຺ຄລີສໍ ສຕິປິ ອາກຍາສິກຍສມ຺ພເວ ສຫ ປຕິສມ຺ພິທາຫິ ປນ ເຕວິຊ຺ຊາທິກຸລາຍຸຕ຺ຕານໍ ອາກຍາສິກຍສຍ຺ຍຕ຺ຖຍາ ມຸກ຺ກິສກຕຕ຺ວາ ສຄ຺ຄິຕິຍາ ພາຫຸປກາຣຕໍ ທເສ຺ສຕິໍ ສກລໍ ສຸຕ຺ຕເຄຍ຺ຍາທິກໍ ນວງ຺ຄໍ ເອຕ຺ວ, ເອຕສ຺ສາຕິ ວາ ສກລນວງ຺ຄໍ, ສຕ຺ຕ ນຄວເຕາ ສາສນໍ ສຕ຺ຖສາສນໍ ສາສີຍຕີ ເອເຕນາຕິ ກຕ຺ວາ, ຕເທວ ສຕ຺ຖສາສນຕ຺ຕິ ສກລນວງ຺ຄສຕ຺ຖສາສນໍ ນວ ວາ ສຸຕ຺ຕເຄຍ຺ຍາທີນິ ອງ຺ຄານິ ເອຕ຺ສ, ເອຕສ຺ສາຕິ ວາ ນວງ຺ຄໍ, ຕເມວ ສຕ຺ຖສາສນໍ, ຕໍ ສກລເມວ, ນ ເອກເທສນ຺ຕິ ຕຖາໍ ອຕ຺ຖກາເມນ ປຣິຍາປຸຓິຕໍ ນິຕ຺ຖິຕໍ, ທິຏ຺ຐຘມ຺ມິກາທີປຸຣິສຕ຺ເທ ວາ ນິປ຺ປາເທຕ຺ວາ ປຣິຍຕ຺ຕໍ ສຍຕ຺ເວາຕິ ປຣິຍຕ຺ຕິ, ຕີຫິ ປິຏການີ, ສກລນວງ຺ຄສຕ຺ຖສາສນສງ຺ຂາຕາ ປຣິຍຕ຺ຕິ, ຕໍ ຘາເຣຕ຺ຕີຕິ ຕຖາ, ຕາທິເສຕິ ອເຕ຺ຖາໍ ປຸຖຸຊ຺ຊນ…ເປ… ສຸລ຺ລວິປສ຺ສກລີລາສວກິລ຺ລຕິ ເອຕ຺ຖ –

“ທ຺ວເວ ປຸຖຸຊ຺ຊນາ ວຸຕ຺ຕາ, ພຸເທ຺ທນາທິຈ຺ຈພນ຺ຘຸນາ;

ອເນ຺ຘາ ປຸຖຸຊ຺ຊເນາ ເອເກາ, ກລ຺ຍາເຓເກາ ປຸຖຸຊ຺ຊເນາ”ຕິໍ (ທີ. ນິ. ອຏ຺ຐ. ໑.ໄ; ມ. ນິ. ອຏ຺ຐ. ໑.໒; ສໍ. ນິ. ອຏ຺ຐ. ໒.໔໑; ອ. ນິ. ອຏ຺ຐ. ໑.໕໑; ຂ຺ຸທ຺ທ. ອຏ຺ຐ. ປັປັ; ປຕິ. ມ. ອຏ຺ຐ. ໒.໑໑໐); –

ວຸຕ຺ຕສຸ ຄລ຺ຍາຓປຸຖຸຊ຺ຊນາຈ ອສິເຍ຺ຍາ ສກ຺ກຣເສກ຺ຂສເຕນປິ ອຕ຺ວິເສສສ຺ສ ວິຊ຺ຊາຕພ຺ພຕ຺ຕາໍ ສຍຈກາວກາສີເຕຫາກາເຣນ ສຸລ຺ລາ ລຸຕາ ອສິກິຕ຺ຕາ ວິປສ຺ສາ ເອເຕສນ຺ຕິ ສຸລ຺ລວິປສ຺ສກາ, ເຕເຍວ ລີລາສວາຕິ ຕຖາໍ “ກິລ຺ລ”ຕິ ປນ ສທ຺ທເຕ຺ຖ ເຍາເຊຕພ຺ພໍ ວຸຕ຺ຕຍ຺ຍາ–

“ຍນ຺ທາຕ຺ວເນາ ສເທ຺ທາຄເມສເນາ ນາປິ ສຸຍ຺ເຍຕ;

តំ សម្ពន្ធេត្វា បច្ចេកំ, យថាលាភំ កថាទិបី”តិ។

តិបិដកសង្គហបរិយត្តិប្បភេទធរេតិ វុត្តំ តិណ្ណំ បិដកានំ សមាហារោ តិបិដកំ, តំសង្ខាតំ នវង្គាទិវសេន អនេកភេទភិន្នំ សព្វំ បរិយត្តិប្បភេទំ ធារេន្តីតិ តថា, តាទិសេ។ អត្ត អត្ត តំ សមុក្កិតំ ភាវេតិ វឌ្ឍេតីតិ អត្តភាវោ, សោយេវ អាត្តភាវោ, បភាវោ, មហន្តោ អាត្តភាវោ យេសំ តេ មហាត្តភាវា។ “ឧតង្គំ ភិក្ខវេ”តិ ភវតា វុត្តវចនប្បមាណំ បវត្តត្តា “ឧតង្គ”ន្តិ បទំ អត្តករណភាវេ ភាវ យថា “វេវាបភោ”ន្តិ, ឥន្ទវេន វុត្តង្គាភត្តរមិឆ ឧតង្គំ, ឥមាទោបិតេតិ អត្ថោ។ ឧតង្គំ ឧទោ ភិក្ខុ អត្តោតិ វា អាទោបិតោបិ វដ្ដតិ។ ឥងភាទោបិតាបិ អវសេសប្បលាសប្បន្នត្តា ដ្ឋិតិតា ឥទ្ធ សត្តីតិ ឥសេស្សតំ “វេមុវេឲ្យភា”តិ វុត្តំ។ តិរេស្សា ចិន្តា តេចិន្តា, តា អាទិ យេសំ លព្ភអភិញ្ញាឌិភត្តិ តេចិន្តាឥយោ, តេ ភេទា អនេកប្បការា យេសន្តិ តេចិន្តាទិភេទា។ អថ វា តិរេស្សា ចិន្តា អស្ស លិលាសវស្សាតិ តេចិរេន្តា, សោ អាទិ យេសំ លព្ភអភិញ្ញាឌិភត្តិ តេចិន្តាឥយោ, តេវេវ ភេទា យេសន្តិ តេចិន្តាទិភេទា។ តេចិន្តលព្ភអភិញ្ញាទិវសេន អនេកភេទភិន្នេ លិលាសវភិក្ខុយេវាតិ វុត្តំ ហោតិ។ យេ សន្ធាយ វុត្តន្តិ យេ ភិក្ខូ សន្ធាយ ឧទំ “អថ ខោ”តិអាទិវចនំ សង្គីតិក្កន្ធេហិ វុត្តំ។ ឧមិភា កិច្ចាបិ បិព្ពឧមំ អចិរេសវេតាវ វុត្តំ, តថាបិ ចិវេសេន យថាវុត្តលិលាសវភិក្ខុយេវ សន្ធាយ វុត្តន្តិ បិព្ពឧយា វិសត្តំ កតោតិ។

តត្ថ ច សកលភវង្គសព្វសាសនបរិយត្តិធរា លិលាសវា អនេកសតា, អនេកសហស្សា ច, កស្មា ខេទោ ឧកោត្តភយកាសីតិ ចោទនំ ឧទ្ធរិត្វា ចិសេសការណទស្សនេន តំ បរិហរិតុំ “កិស្ស បនា”តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ កិស្សាតិ កស្មា។ បណ្ណត្តិរឌោតកោ បន-សទ្ទោ។ ឧប្បាទការណត្តិ ឧប្បាទការណនិមិត្តំ ឧប្បាទការណហេតុ។ អត្ថ-សទ្ទោ ហិ “លហត្ថញ្ញា ភាវតោ និក្ខមិត្វា មិស្សកបន្តំ អភិរុហត្ថា”តិអាទីសុ ចិយ ការណធនោ, “កិស្ស ហេតុ”តិអាទីសុ (យ៰ និ៰ ១៰១១៦) ចិយ ច ហេតុហេតុ បច្ចត្តធនំ។ តថា ហិ ចណ្ណយន្តិ “លហត្ថន្តិ លហនិមិត្តំ លហហេតុតិ អត្ថោ”តិ។ ឧចក្ខា សតិ បុគ្គលសភាគតាចិស្សន្ទភាយ ហោតិ, ឧស ភយោ ច្ឆាទិសេសុ។

កស្មា បនស្ស ឧប្បាទយកាសីតិ អាហ “តេភា”តិអាទិ។ ហិ-សទ្ទោ ការណត្ថោ “យោ ហាយស្មា”តិអាទិភា “សហាបិ ចិតាបិ ភ សក្កា”តិ វុត្តធនេភ បច្ចេកំ ការណំ ឥសេស្សតិ។ កេចិ បន “តមត្ថំ ចិចរតី”តិ ចទន្តិ, តងយុត្តំ “តស្មា”តិ ការណធនភទស្សនតោ។ “តស្មា”តិអាទិភា ហិ ការណទស្សនដ្ឋានេន ការណឌោតកោយេវ ហិ-សទ្ទោ។ សញ្ញាណយត្តឌោតកា សាលាភទ្ទោបមា ហិ និបាតាតិ, ឧចឹមិសេសុ និក្ខមិតិ សេក្ខោ, និក្ខនំ វា និក្ខា, សាយេវ តស្ស សីលត្តិ សេក្ខោ។ សោ ហិ អបរិយោសិតនិក្ខត្តា, តទធិមុត្តត្តា ច ឧកន្តេន និក្ខនសីលោ, ភ អសេក្ខោ ចិយ បរិនិដ្ឋិតនិក្ខោ តត្ថ បដិប្បស្សទ្ធុស្សាហោ, ភាបិ ចិស្សដ្ឋនិក្ខោ បហ្យនោ ចិយ តត្ថ អភធិមុត្តោ, កិំ ចវេសន ចិយ ច តន្តិតចវសនិឆ តប្បកតិយត្តោ ករោតិ យថា “ការុណិកោ”តិ។ អថ វា អរិយាយ ជាតិយា តីសុបិ និក្ខាសុ ជាតោ, តត្ថ វា ភវោតិ សេក្ខោ។ អបិច ឥក្ខតិ ឧទាយាតិ ឥក្ខា, មគ្គផលសម្មាទិដ្ឋិ, សហ ឥក្ខាយាតិ សេក្ខោ។ ដ្ឋបរិយគ្គតយកិច្ចស្ស អបរិយោសិតត្តា សហ ករណីយេភាតិ សករណីយោ។ អស្សាតិ អនេន, “អប្បច្ចក្ខំ ភាយា”តិ ឧទេន សម្ពន្ធោ។ អស្សាតិ វា “ភត្តី”តិ វុត្តំ កិរិយាបដិគ្គហកវចនំ បក្ខបប្បចត្តិភាវតោ អប្បច្ចក្ខំ ភាយ ភត្តិ។ ចិភយដ្ឋកថាយំ បន “អសម្មុខា បដិគ្គហិតំ ភាយ ភត្តី”តិ (បរិវា៰ អដ្ឋ៰ ១៰

បឆយយហាសក្ខិតិកឆាចណ្ណុតា) ចុត្តំ, តំ” ឥ្ក សហស្សាតិ កិក្ខុតោតា”តិ ចុត្តម្បិ កកចតោតា សត្តិកោ បដិក្កហិតយេច តាយាតិ កត្វា ចុត្តំ៑ តឆា ហិ សាចកកាសិតម្បិ សុត្តំ “ពុទ្ធកាសិត”ន្តិ ចុច្ចតីតិ៑

“ឃឆាហា”តិអាឌិតា អាឃស្មុតា អាតតេ្កត ចុត្តកាឆយេច សាឆកកាតេចត ឥតេស្សតិ៑ អឃព្យោកាឆា កោាបកយោក្កល្លាតេតត តាយ (ទ្រាហ្វុលោត “ពុទ្ធសាសតេ ត្វំ ពហុស្សុតោតាតិ បិកោដ្ឋី, កិត្តកា ឆម្មា តេ សត្ថារា កាសិតា, តឃា ច ឆារិតា”តិ បុឆ្ឆិតោត តស្ស បដិចចតំ តេឥត្តេត អាឃស្មុតា អាតតេ្កតេច កោាបកយោក្កល្លាតស្សុត្តេ, អត្តតោ ក្យុលាឥស្សតចលេត ចា តេឆកាឆាឃម្បិ កាសិតា៑ តត្ថាឃំ សតេ្ខបតេ្ថា – ពុទ្ធតោតា សត្ថុ សត្តិកា ទ្វាសីតិ ឆម្មក្ខន្ធសហស្សាតិ អហំ កហ្យិអឌិកហ្យិតេ្ក ឆម្មក្ខន្ធសហស្សាតិ កិក្ខុតោតា ឆម្មសេតាបតិអាឌិតំ កិក្ខុតំ សត្តិកា កហ្យិ តេឃ ឆម្មា តេយ ឌិច្ឆាតេក្ក, ហឥតេឃ ចា បចត្តិតោតា បក្យុលា ចាក្ខក្កតា, តេត ឆម្មា តក្ខុកឃំ សម្បិតេល្លឆ្វា ចតុរាសីតិ ឆម្មក្ខន្ធសហស្សាតីតិ៑ តេកឌិ បត “តេឃតេយតិ ៩តួ ‘តេឃ ពួតេយ’តិ បឥតេឆ្លួ កត្វា តេឃ ពួតេយ ឆម្មា ពុទ្ធស្ស, កិក្ខុតហ្វា បចត្តិតោតា បចត្តិតា, តេតសុ ឆតេម្មសុ ពុទ្ធតោតា ទ្វាសីតិ សហស្សាតិ អហំ កហ្យិតេ្ក សហស្សាតិ កិក្ខុតោតា កហ្យិ៩ចំ ចតុរាសីតិ ឆម្មក្ខន្ធសហស្សាតី”តិ សម្ពន្ធំ ចឥត្តិ, អឃព្វា សម្ពតេ្ធា “៩ត្តកាតេឃច ឆម្មក្ខន្ធា”តិ សតិ្តដ្ឋាតស្ស អចិដ្ឋាឃយាតត្តា តេកឌិចាតេឥ តាយ កតោតា៑

“សហាបិ ត សក្កា”តិ ចត្តត្តាតេហតុតោតា “ចិតាបិ ត សក្កា”តិ ចត្តត្តាតេហតុតេឃច ពលចតតោរា សក្ខិតិឃា ពហុការតេ្តា៑ តស្មា តត្ថ តេចាឥតំ ឥតេស្សត្វា បរិហរិតុំ “ឃឌិ ៩ច”ន្តិអាឌិ ចុត្តំ៑ តត្ថ ឃឌិ ៩ចត្តិ ៩ចំ ចិតា ឃឌិ ត សក្កា, តឆា សតីតិ អតេ្ថា៑ តេសតេក្ខាបិ សយាតេតាតិ តេសក្ខបុក្កលេរ សយាតេតាបិ៑ យាត-សតេ្ក តេហតួ លក្ខតេណ៑ ពហុការតេ្តាតិ ពហុបការតេ្តា៑ ក្ខបការចចតេតា ហិ ការ-សតេ្ក “អប្យកម្បិ កតំ ការំ, បុត្តា តេហាតិ យហប្ឋល”ន្តិអាឌីសុ ចិឃ៑ អស្សាតិ កតេចម្យ៑ អឆ-សតេ្ក បុច្ឆាឃំ៑ បតេព្យ“អឆ ត្វំ តេកត ចតេណ្ណុតា”តិ ហិ បតេឃាកយុគាហរត្តិ៑ “៩ចំ សតេត្ត”តិ បត អតេ្ថា ចត្តតេត្តា៑ បទ្ទុបចាឥចិចត្តតេតាតិ ឃឆាចុត្តការលំ អឌាតត្តាតំ បតេរសំ

អាតេរាបិតិ៍តាបចាឥតោតា ចិចត្តិតុកាយត្តា៑ តំ ចិចរតិ “តេឆតេរា ហី”តិអាឌិតា៑ អតិចិឃ ចិស្សតេ្តាតិ អតិតេរកំ ចិស្សាសិតេកា៑ តេកត ចិដ្ឋាឃតីតិ អាហ “តឆា ហី”តិអាឌិ៑ ឥព្យហីកេរលំ ចា ៩តំ ចចតំ៑ “ចុត្តតេព្យ តឆា ហិ ពួតេច្ចតេត ឥព្យហីកេរលតេ្ថ”តិ ហិ ចឥត្តិ សក្កចិក្ខ៑ តត្តិ អាតតេ្កតេ្ថរៈ៑ “ព្កចឥតី”តិ ពួម្បិតា សម្ពតេ្ធា៑ អាតតេ្កតេ្ថរស្ស តេឃក្ខុតេឃ្យត តចកាឃ បរិសាឃ ចិពុឃតេត យហាកស្សបតេ្ថរោ “ត ចាឃំ ក្យុយារតេកា យត្តយត្តាសី”តិ (សំ៑ តិ៑ ១៑៧៥៦) អាហ៑ តឆា ហិ បរិតិត្តុតេត កកចតិ យហាកស្សបតេ្ថតេរា កកចតោតា បរិតិត្តាតេត សត្ថុបតិតស្ស កិក្ខុសឈ្ឈស្ស យតេ្សាតិសឹឌិត្វា ឆម្មចិតឃសក្កាឃតត្តំ បឆ្ហាសតេត កិក្ខុក្ខុច្ឆិតិត្វា “រាឌកតេហ អាចុសោ ចស្សំ ចសត្តា ឆម្មចិតឃំ សក្កាឃិស្សាយ, ក្យុតេយព្យុតេរ ចស្ស្យុបតាឃិកាឃ អត្តតោ អត្តតោ បលិតោពិឆំ បឆ្ហិតិត្វា រាឌកតេហ សត្តុបតឆា”តិ ចត្វា អត្តតា រាឌកហំ កតោតា៑

អាតតេ្កតេ្ថតោរាបិ កកចតោតា បត្តចីចរយាឥាឃ យហាឌតំ សព្ពាតេបតេ្តា សាចត្ថិំ កត្តា តតោតា តិក្ខុម្ម រាឌកហំ កច្ឆតេ្តា ឥក្ខិលាកិរិម្ហិ ចារិកំ ចរិ៑ តស្មិំ សយេឃ អាតតេ្កតេ្ថរស្ស តិសយត្តា សទ្ធិចិហារិកា តេឃក្ខុតេឃ្យត ក្យុយារកា ៩កចស្សិកក្ខុចស្សិកកិក្ខុ តេចច អត្ថុបសម្បត្តា ច ចិព្ភុមិំសុ៑ កស្មា បតេតតេត បព្ពឌិតា, កស្មា ច ចិព្ភុមិំសូតិ? តេតសំ កិរ យាតាបិតតោរា ចិតេត្តសុំ “អាតតេ្កតេ្ថតោរា សត្ថុចិស្សាសិតេកា អដ្ឋ ចតេរ ឃាចិត្វា ក្ខបដ្ឋហតិ, ពួឆ្ឋិតិឆ្ឋិតដ្ឋាតំ សត្ថារំ កតេហត្វា កត្តុំ សតេក្កាតិ, អម្យាកំ ឥារតេកា ៩តស្ស សត្តិតេកា បព្ពាតេឌម្យាយ, ៩ចំ តេសា សត្ថារំ កតេហត្វា អាកមិស្សតិ, តស្មិំ អាកតេត យឃំ យហាសក្ការរំ កាតុំ លកិស្សាយា”តិ៑ ពួម្បិតា តាច ការតេលាត តេតសំ ឥាតតកា តេត បព្ពាតេឌសុំ, សត្ថុរិ បត

បរិនិព្វុតេ តេសំ សា បត្ថនា ឧបច្ឆិន្នា, អថ តេ ឯកទិវសេនេវ ឧប្បព្វាជេសុំ។ អថ អានន្ទត្ថេរំ ទក្ខិណាគិរិស្មិំ ចារិកំ ចរិត្វា រាជគហមាគតំ ទិស្វា មហាកស្សបត្ថេរោ ឯវមាហាតិ។ វុត្តញ្ហេតំ កស្សបសំយុត្តេ –

“អថ កិញ្ចរហិ ត្វំ អាវុសោ អានន្ទ ឥមេហិ នវេហិ ភិក្ខូហិ ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារេហិ ភោជនេ អមត្តញ្ញូហិ ជាគរិយំ អននុយុត្តេហិ សទ្ធិំ ចារិកំ ចរសិ, សស្សឃាតំ មញ្ញេ ចរសិ, កុលូបឃាតំ មញ្ញេ ចរសិ, ឱលុជ្ជតិ ខោ តេ អាវុសោ អានន្ទ បរិសា, បលុជ្ជន្តិ ខោ តេ អាវុសោ នវប្បាយា, ន វាយំ កុមារកោ មត្តមញ្ញាសីតិ។

អបិ មេ ភន្តេ កស្សប សិរស្មិំ បលិតានិ ជាតានិ, អថ ច បន មយំ អជ្ជាបិ អាយស្មតោ មហាកស្សបស្ស កុមារកវាទា ន មុច្ចាមាតិ។ តថា ហិ បន ត្វំ អាវុសោ អានន្ទ ឥមេហិ នវេហិ ភិក្ខូហិ ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារេហិ ភោជនេ អមត្តញ្ញូហិ ជាគរិយំ អននុយុត្តេហិ សទ្ធិំ ចារិកំ ចរសិ, សស្សឃាតំ មញ្ញេ ចរសិ, កុលូបឃាតំ មញ្ញេ ចរសិ, ឱលុជ្ជតិ ខោ តេ អាវុសោ អានន្ទ បរិសា, បលុជ្ជន្តិ ខោ តេ អាវុសោ នវប្បាយា, ន វាយំ កុមារកោ មត្តមញ្ញាសី”តិ (សំ។ និ។ ២។១៥៤)។

តត្ថ សស្សឃាតំ មញ្ញេ ចរសីតិ សស្សំ ឃាតេន្តោ វិយ អាហិណ្ឌសិ។ កុលូបឃាតំ មញ្ញេ ចរសីតិ កុលានិ ឧបឃាតេន្តោ វិយ អាហិណ្ឌសិ។ ឱលុជ្ជតីតិ បលុជ្ជតិ ភិជ្ជតិ។ បលុជ្ជន្តិ ខោ តេ អាវុសោ នវប្បាយាតិ អាវុសោ អានន្ទ ឯតេ តុយ្ហំ បាយេន យេភុយ្យេន នវកា ឯកវស្សិកទុវស្សិកទហរា ចេវ សាមណេរា ច បលុជ្ជន្តិ។ ន វាយំ កុមារកោ មត្តមញ្ញាសីតិ អយំ កុមារកោ អត្តនោ បមាណំ ន ជានាតីតិ ថេរំ តជ្ជេន្តោ អាហ។ កុមារកវាទា ន មុច្ចាមាតិ កុមារកវាទតោ ន មុច្ចាម។ តថា ហិ បន ត្វន្តិ ឥទមស្ស ឯវំ វត្តព្ពតាយ ការណទស្សនត្ថំ វុត្តំ។ អយមេត្ថ អធិប្បាយោ – យស្មា ត្វំ ឥមេហិ នវេហិ ឥន្ទ្រិយសំវរវិរហិតេហិ ភោជនេ អមត្តញ្ញូហិ សទ្ធិំ វិចរសិ, តស្មា កុមារកេហិ សទ្ធិំ វិចរន្តោ “កុមារកោ”តិ វត្តព្ពតំ អរហសីតិ។

ន វាយំ កុមារកោ មត្តមញ្ញាសីតិ ឯត្ថ វា-សទ្ទោ បទបូរណោ។ វា-សទ្ទោ ហិ ឧបមានសមុច្ចយសំសយវវស្សគ្គវិកប្បបទបូរណាទីសុ ពហូសុ អត្ថេសុ ទិស្សតិ។ តថា ហេស “បណ្ឌិតោ វាបិ តេន សោ”តិអាទីសុ (ធ។ ប។ ៦៣) ឧបមានេ ទិស្សតិ, សទិសការេវតិ អត្ថោ។ “តំ វាបិ ធីរា មុនិ វេទយន្តី”តិអាទីសុ (សុ។ និ។ ២១៣) សមុច្ចយេ។ “កេ វា ឥមេ កស្ស វា”តិអាទីសុ (បារា។ ២៩៦) សំសយេ។ “អយំ វា ឥមេសំ សមណព្រាហ្មណានំ សព្ពពាលោ សព្ពមូឡ្ហោ”តិអាទីសុ (ទី។ និ។ ១៨១) វវស្សគ្គេ។ “យេ ហិ កេចិ ភិក្ខវេ សមណា វា ព្រាហ្មណា វា”តិអាទីសុបិ (ម។ និ។ ១។១៧០; សំ។ និ។ ២។១៣) វិកប្បេ។ “ន វាហំ បណ្ណំ ភុញ្ជាមិ, ន ហេតំ មយ្ហ ភោជន”ន្តិអាទីសុ បទបូរណេ។ ឥធាបិ បទបូរណេ ទដ្ឋព្ពោ។ តេនេវ ច អាចរិយធម្មបាលត្ថេរេន វា-សទ្ទស្ស អត្ថុទ្ធារំ ករោន្តេន វុត្តំ “ន វាយំ កុមារកោ មត្តមញ្ញាសី”តិអាទីសុ បទបូរណេ”តិ។ សំយុត្តដ្ឋកថាយម្បិ ឥទមេវ វុត្តំ “ន វាយំ កុមារកោ មត្តមញ្ញាសីតិ អយំ កុមារកោ អត្តនោ បមាណំ ន ជានាតីតិ ថេរំ តជ្ជេន្តោ អាហា”តិ (សំ។ និ។ អដ្ឋ។ ២។១៥៤)។ ឯត្ថាបិ “វតា”តិ វចនសិលិដ្ឋតាយ វុត្តំ។ “ន វាយ”ន្តិ ឯតស្ស វា “ន វេ អយ”ន្តិ បទច្ឆេទំ កត្វា វេ-សទ្ទស្សត្ថំ ទស្សេន្តេន “វតា”តិ វុត្តំ។ តថា ហិ វេ-សទ្ទស្ស ឯកំសត្ថការេ តេនេវ បិទ្ធំ បយោគំ កត្វា ឧទាហរន្តិ នេរុត្តិកា។ វជិរពុទ្ធិត្ថេរោ បន ឯវំ វទតិ “ន វាយន្តិ ឯត្ថ ន វាតិ វិភាសា, អញ្ញាសិបិ ន អញ្ញាសិបី”តិ,

(ថេរ. ទី. បឋមយមកានន្ទត្ថេរគាថាវណ្ណនា) តំ តស្ស យថាវុត្តំ សំយុត្តដ្ឋកថាយ តថា អត្ថុត្តត្តា។ ឥធេយំ បវុច្ចមានសម្ពន្ធការណំ “តត្ថ ខោ”តិអាទិនា សម្ពន្ធិតព្ពំ។

អញ្ញម្បិ គាថមាហ “សក្យកុលប្បសុតោ ចាយស្មា”តិ។ សាកិយកុលេ ជាតោ, សាកិយកុលភាវេន វា បាកដោ ច អាយស្មា អានន្ទោ។ តត្ថ...បេ... ឧបចេយ្យត្តិ សម្ពន្ធោ។ អញ្ញម្បិ គាថំ វទតិ “តថាគតស្ស ភាតា ចូឡបិតុបុត្តោ”តិ។ ភាតាតិ ចេត្ថ កនិដ្ឋភាតា ចូឡបិតុបុត្តភាវេន, ន បន វយសា សហជាតភាវតោ។

“សុទ្ធោទនោ ធោតោទនោ, សក្កសុក្កាមិតោទនា;

អមិតា បមិតា ចាតិ, ឥមេ បញ្ច ឥមា ទុវេ”តិ។

ពុទ្ធស្ស ហិ សព្ពកនិដ្ឋស្ស អមិតោទនសក្កស្ស បុត្តោ អាយស្មា អានន្ទោ។ វុត្តញ្ហិ មនោរថបូរណិយំ –

“កប្បសតសហស្សំ បន ទានំ ទទមានោ អម្ហាកំ ពោធិសត្តេន សទ្ធិំ តុសិតបុរេ និព្ពត្តិត្វា តតោ ចុតោ អមិតោទនសក្កស្ស គេហេ និព្ពត្តិ, អថស្ស សព្វេ ញាតកេ អានន្ទិតេ បមោទិតេ ករោន្តោ ជាតោតិ ‘អានន្ទោ’ត្វេវ នាមមកំសុ”តិ។

តថា ចេវ វុត្តំ បបញ្ចសូទនិយម្បិ –

“អញ្ញោ បន វទន្តិ – អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតា សហជាតោ, វយសា ច ចូឡបិតុបុត្តតាយ ច ភគវតោ កនិដ្ឋភាតាយេវ។ តថា ហិ មនោរថបូរណិយំ ឯកនិបាតវណ្ណនាយំ សហជាតភាវេន សោ ន វុត្តោ”តិ។

យំ វុច្ចតិ, តំ គហេតព្ពំ។ តត្ថាតិ តស្មិំ វិស្សត្ថាទិភាវេ សតិ។ អតិវិស្សត្ថសក្យកុលប្បសុតតថាគតភាតុភាវតោតិ វុត្តំ ហោតិ។ ភាវេនភាវលក្ខណេ ហិ កត្ថចិ ហេតុត្ថោ សម្បជ្ជតិ។ តថា ហិ អាចរិយធម្មបាលត្ថេរេន នេត្តិដ្ឋកថាយំ “គុន្នញ្ញោ តរមានាន”ន្តិ គាថាវណ្ណនាយំ វុត្តំ –

“សង្ខា វា ទិយ្យាសន្តីតិ សង្ខា វា ភាទិយោ គុប្បិលេយ្យ គច្ឆតិ, កស្មា? តេនេត្ត ទិយ្យាសេ សតិ តេនេត្ត គុប្បិលំ គតេ សតិ, តេនស្ស គុប្បិលំ គតត្តាតិ អត្ថោ”តិ។

ឧទានដ្ឋកថាយម្បិ “ឥតិ ឥមស្មិំ សតិ ឥទំ ហោតី”តិ សុត្តបទវណ្ណនាយំ “ហេតុអត្ថោ ភុម្មវចនស្ស ការណស្ស ភាវេន តទវិនាភាវី

ផលស្ស ការេចា លក្លិយតីតិ េចឌិតត្ថា”តិ (ធ្លា៉ អដ្ឋ៉ ១.១)៉ តត្ថាតិ ចា តិយិត្ថក្ខេត ចិយ្យត្ថាឌិយិត្វិ អេត្ថា, តស្មិំ ធ្វិតេតតិបិ ចេត្តិ៉ លេត្ថាកយត៌ ចិឃាតិ ៧ត្ថ លេត្ថា អាកយត៌ ចិឃាតិ បេខេឆ្វេខា៉ លេត្ថាតិ ឌ េហត្បិ គិស្សក្កចេត៌, លេត្តេត អាកយត៌ បចត្តត៌ ចិឃាតិ អេត្ថា, លេត្តេត អកត្តត្តាកេរលយិចាតិ ចុត្តំ េហាតិ, លត្តិ ចា អាកន្ធតិ ឃយ្យេយាកចេឃតាតិ លេត្ថាកយត៌, តឆា បចេត្តា អបិឃកយតីេឃា អក្យលចិត្តប្យាេខា៉ អឆ ចា អតត្រូប៌ កយត៌ អកយត៌៉ លេត្តេត អកយត៌ លេត្ថាកយត៌, លេត្តេត ឃិេតេហត អតត្រូប៌ កយត៌ បចត្តត៌ ចិឃ អកត្តត្តាកេរលំ ចិឃាតិ ចុត្តំ េហាតិ៉ អេឃក្លក្ខតា បឌិឃម្ភិគ្គា, តំបត្តាតិ តឆា, អេឃក្លា ឌ េត បឌិឃម្ភិគ្គាប្បត្តា ចាតិ ចា តឆា, តាឌិេឃ៉ េឃក្លបឌិឃម្ភិគ្គាប្បត្តត្តិ ៧ត្តាបិ ៧ឃ តេឃា៉ បរិចេឆ្ជេត្តាតិ េហត្វេត្ត អត្តឃេត្ថា, បរិចេឆ្ជតេហត្វតិ អេត្ថា៉ អត្យិតិឃាតិ អត្ថញ្ញាយ, ឃាចតាឃាតិ ចុត្តំ េហាតិ៉

“កិច្ចាបិ េឃេក្លា”តិ ឮឌំ អេឃក្លាត៌េយច ធ្វិតិតត្តា ចុត្តំ, ត េឃក្លាត៌ អកតិកយតឃម្ភេចត៉ បឆយេកេ្កតច ហិ ចត្តារិ អកតិកយតាតិ បហិឃត្តិ, តស្មា កិច្ចាបិ េឃេក្លា, តឆាបិ េឆេរា អាឃប្បត្តិ អាតត្ថិ ធ្វិតត្វតិ ឃព្ពេត្ថា៉ ត បត កិច្ចាបិ េឃេក្លា, តឆាបិ អកេត្ថា អកតិ៉ កត្វត្តិ៉ “អកេត្ថា”តិអាឌិតា បត ឆយុឃក្កិតិឃា តស្ស អេរហកាចំ ខេឃ្យេត្តា ចិឆ្ជយាតក្យេលា កេឆតិ, េតត ឃក្កិតិឃា ឆយុចិតឃចិតិឆ្វេឃ ឃយ្យេត្ត លេត្ថាឌិចេឃត អត្ថាឆា អកេឆត្ថា ឃឆាក្វតេយច កេឆស្សតីតិ ខេឃ្យតិ៉ ត កត្តត្ថា, អតត្រូបិ ចា កតីតិ អកតិ, តំ៉ បរិឃេត្តាតិ អឆិកេតា ធ្វក្កហិេតា៉

“៧ច”ត្តិអាឌិតា ឃត្តិដ្ឋាតកលាត៌ ខេឃ្យតិ៉ ធ្វិតិេតតាតិ ធ្វិតិត្ថា កហិេតត៉ អបិច ៧ចំ...េប... ធ្វិតីតិ តិកយត៌, “េតតាឃប្បតា”តិអាឌិ បត ឃត្តិដ្ឋាតកលាតខេឃ្យតត្តិបិ ចេត្តិ៉

៧ចំ ឃក្កាឃកចិចិតតប្យការំ ខេឃ្យត្ថា អញ្ញាយ្បិ ឃក្កាឃតត្ថំ េខឃចិចិតតាឌិប្យការំ ខេឃ្យេត្តា “អឆ េលា”តិអាឌិយាហ៉ តត្ថ ៧តខេហាឃីតិ ៧តំ បរិចិតក្កត៌ អេហាឃិ៉ ត្យ-ឃេត្តេត ហិ បរិចិតក្កត៌ ខេឃ្យតិ៉ រាឌកហត្តិ “រាឌកហឃាយត្តិ កេហត្ថា ចុត្ត”ត្តិ កល្លិបេខឃ្យ ចេត្តិ៉ ការេចា ចរត្តិ ៧ត្ថាតិ េកាចេរា, ក្យត្តិ ចរលដ្ឋាត៌, េឃា ចិឃាតិ េកាចេរា, កិក្លត៌ ចរលដ្ឋាត៌, យហេត្តា េឃា អស្ស, ៧ត្ថាតិ ចា យហាេកាចរំ៉ អដ្ឋារឃត្តិ យហាចិហារាតយ្បិ អត្ថិតាឃ បហ្វតេឃតាឃត៌៉

ឆាចរកយុត្តិ ចិរដ្ឋាឃិកយុំ៉ ចិឃកាកបុក្កេលិ ឃ្យកត្តឃឌិេឃា៉ ធ្វេក្កាេដឃ្យាតិ តិចាេរឃ្យ៉ ឮតិ-ឃេត្តា ឮខយេត្ត, ឮយិតា យតឃិកាេរត េហត្យក្ខេតត ៧តខេហាឃីតិ អេត្ថា៉ កេ្យកាចឌតតត្ថំ ឌាត្តិក្យតិេឃត កេយុត ឃជ្ឈឃាេចឃិ, ត អបេលិកតឌាត្តិកយុយេត្តតាតិ អឆិប្យាេឃា៉

កខា បតាឃំ កតាតិ អាហ “អឃំ បតា”តិអាឌិ៉ ៧ចំ កតការេចា ច ឮយាឃ កលតាឃ ចិញ្ញាឃតីតិ ខេឃ្យតិ “ភកចា ហិ”តិអាឌិតា៉ អឆាតិ អតត្តរេត្ត តិបិេតា, បរិតិត្ថាតត្តរេយចាតិ អេត្ថា៉ ឃត្តាហត្តិ ហិ បរិតិត្ថាតឌិចឃយ្បិ ឃក្កល្លិត្ថា ចុត្តំ៉ អឃ្យាតិ ភកចេតា, “ឃរិរ”ត្តិ ឮយិតា ឃព្ពេត្ថា៉ ឃំេចកចត្ថំ កិេត្តត្ថា កិេត្តត្ថា អតិច្ចតាបឌិឃញ្ញត្តាតិ កីតាតិ កាឃិត្ថា បុឌាចេឃត កីត្វអតេតា ឃ្យត្តំ

កិច្ចអត្ថនិឲសា សាត្ថកិច្ចអត្ថនិឲសា តាយ, សបទហិតសាឍតជ្ជេត ចា សាត្ថតិ ចុត្តាត់ សប្បុរិសាត់ សំទេចាចត្តុំ កិទេត្តត្វា កិទេត្តត្វា កិច្ចអត្ថនិឲសាតិបិ ឃុជ្ជតិ៝ ទ្ទូយស្ស៊ិញ្ញា បុរិយសត្តាទេហ ឲ្យកទេជទេសទេតច សាត្ថកិច្ចអតយក៌ស្ស៝ ចិទេសសទេតា បត ឆាតុប្បុឌានិឲទេសស្សុទេឃច៝ តឆា ហិ ចុត្តំ យហាបរិតិត្តាតស្សុត្តដ្ឋកឆាយំ (ឌី៝ ត៝ អដ្ឋ៝ ១៝១០៥) –

“ទ្ទូទេតា បុរិទេយស្សុ ហិ ក្ខិស្សុ សត្តាទេហស្សុ ទេត កិក្ខូ សជ្ឈស្ស ផាតតិសទេឌ្ឋាកាសំ កទេទាត្តា តាឌតឹយំ ទេកាឌតឹយំ សំចិជហត្តា សាត្ថកិច្ចទ្ទូកាឃ ឌ្ឍកាសំ ត លភិស្សុ, តទេតា ទេតសំ អទេហាសិ ‘ទ្ទូយំ សត្តាហំ សាត្ថកិច្ចទ្ទូតំ កិច្ចទ្ទូស្សាយ, ផាត់ ទេលា បទេតតំ ចិជ្ជតិ, ឃំ អយ្យាកំ បយត្តកាចំ ចាត្វា ទេកាឌិទេជច អាកត្តួា ឆាតុទេឃា កទេល្បាយ្យ, តស្ស៊ា អាទេក្លួ ផទេបត្វា កិច្ចទ្ទូស្សាយា’តិ, ទេតត ទេត ឲចយក៌ស្ស”តិ៝

តឆាបិ ទេត ឆាតុប្បុឌាឃបិ កតត្តា ឆាតុប្បុឌានិឲសា តាយ៝ ទ្ទូទេយទេឃច ចិទេសទេសត ភកចតិ កត្តត្តាស្ស អត្ថាស្ស អភាចទេតា ឲ្យកទេជទេសត កតយ្យិ សាត្ថកិច្ចអត់ ដ្ឋូបិតាឃ “សាត្ថកិច្ចអតនិឲសា”តិ បិកដិ ឌាតាតិ អាហ “ឲចំ សត្តាហំ សាត្ថកិច្ចអតនិឲសា តាយ អទេហស្សុ”ត្តិ៝

ចិតកាឃាតិ ចិសសតទតត្ថ្ចាឃ ចត្តតជាទ្ទុចិតកាឃ, បឆាតកិច្ចទេសទេតច ច សត្តាហំ ចិតកាឃំ អក្កិតា ឈសាឃិតិ ចុត្តំ៝ ត ហិ អច្ចត្តសំទេឃាកទេសត តិទត្តទំ សត្តាហទេយច អក្កិតា ឈសាឃិ តត្តួ បស្ថិយនិឲទេសទេឃច ឈសាឃិតត្តា, តស្ស៊ា សត្តាហស្ស៊ិត្តិ អទេត្វា ទេចនិតទេត្តា៝ បុរិយបស្ថិយាតញ៉ាក្ខ៊ិត្ត សត្តាហាតយត្តទេទ សត្តាទេហ ឃត្តួ កត្តួចិបិ និឲទេស ឈសាឃយាទេត សតិ “សត្តាទេហ ឈសាឃិ”តិ ចត្តុំ ឃុជ្ជតិ៝ ឃឆាហ –

“ទេតត ទេលា បត សយទេឃត ចត្តាទេទា យល្លបិទេយាក្លា សិសំ ត្សាលា អហតាតិ ចត្វាតិ តិចត្វា ‘យឃំ ភកចទេតា ចិតក៌ អាច្ចទ្ទូទេយ្យស្សាយា’តិ ត សក្កោត្តិ អាច្ចទ្ទូទេយ្យតុ”ត្តិអានិ (ឌី៝ ត៝ ១៝១១១)៝

សត្តិបញ្ញាទំកត្វាតិ សត្តិតក្កានិហទេត្វហិ បុរិទេសហិ យល្លទាត្វត់ ភកចទេតា ឆាតុអាទេក្លូកទេលំ ដ្ឋូបលក្លូលចទេសតាហ៝ សត្តិហត្វា បុរិសា ហិ សត្តិទេឃា ឃឆា “កុត្តា បចទត្តិ”តិ, តាហិ សយត្តទេតា ទេក្លូបតចទេសត បញ្ញរបដិភាកត្តា សត្តិបញ្ញទំ៝ សត្តាកាទំ តាយ ទាឌ្វត់ ឲ្យកា យហាសាលិ៝ ដ្ឋូទេឃ្យាកកាលិឌឹស្សុ ហិ ទាឌាទេតា តត្តួ ផត្វា “ឲត្តកា បុទទេតា កច្ឆត្តុ, ឲត្តកា បច្ឆទេតា, ឲត្តកា ដ្ឋូទេកាហិ បទេស្សហិ, ឲត្តកា ហត្ថិស្សុ អភិទ្ទុហត្តុ, ឲត្តកា អទេស្សស្សុ, ឲត្តកា ទទេឆស្សុ”តិ ឲចំ សត្ថិ កទេទាត្តិ យទិឃាជំ ចាត្តត្តិ, តស្ស៊ា តំ ផាត់ “សត្តាការ”ត្តិ ចុច្ចតិ៝ អបិច ដ្ឋូទេឃ្យាកដ្ឋាតទេតា អាកត្តួាបិ ឃាច ទេកទេហស្សុ អល្លទេកាឃឃបរិភត្ថាឌឹតិ កទេទាត្តិ, តាច ទេត្តួ តិលិ និឲសាតិ ទាឌាទេតា តត្តួ សត្តួយត្ត្តិ ចិស្សយត្តិ បរិស្សឃំ ចិទេតាទេគត្តិតិបិ សត្តាកាទំ, ទាឌ្វត់ ចា សហ អត្វាត្តុសាសត់ អកាទត្តិបិ សត្តាកាទំ ហ-ការស្ស ឆ-ការំ, អត្ថុសទាកយត្ថ្ថា កត្វា, ឃស្ស៊ា ចា ទាឌាទេតា តត្តួ សត្តិបតិត្វា “ទ្ទូយស្ស៊ិ កាទេល កសិត្តុំ ចដ្ឋតិ, ទ្ទូយស្ស៊ិ កាទេល ចបិត្តុ”ត្តិ ឲចយានិតា តទេឃត ឈទាចាសកិច្ចាតិ សយ្យត្តឃត្តិ, តស្ស៊ា លិត្តចិច្ចិត្ត ឈទាចាសំ តត្តួ សត្តាទទេត្តិតិបិ សត្តាកាទំ៝ ចិសាលបុណ្ណយិទេតា បដ្ឋាឃ ឃាច ចិសាលយាសស្ស អយាចាសិ, តាច ទេសាច្ចអស និឲសា សិហច្ចអទេចាហាទចទេសត កហិតត្តា, ទេឌ្ឋប្បុលយាសស្ស ស្សុក្កបទេក្លូ ច បញ្ញ និឲសាតិ អាហ “ទ្ទូតិ ឲ្យកចិសតិ និឲសា កតា”តិ៝ តត្តួ ចរិយនិឲទេសទេឃច ឆាតុទេឃា ភាឌឃិស្សុ, តស្ស៊ិទេឃច ច និឲទេស អឃំ កយ្យចាចា កតា៝ ទេតត ចុត្តំ “ទេឌ្ឋប្បុលស្សុក្កបក្លូបញ្ញយិឃ”ត្តិអានិ៝ តត្តួ ទេឌ្ឋតក្លួត្តំ ចា ប្បុលតក្លួត្តំ ចា តស្ស យាសស្ស បុណ្ណយិឃំ ចទេត្តត ឃុត្តំ, តស្ស៊ា ទេសា យាទេសា

“ជេដ្ឋមូលមាសោ”តិ វុច្ចតិ. អនាថារត្តិ ហេដ្ឋា វុត្តំ អនាថារិ.

យទិ ឯវំ កស្មា វិនយដ្ឋកថាយំ, (បារា. អដ្ឋ. ១.បឋមមហាសង្គីតិកថាវណ្ណនា) មង្គលសុត្តដ្ឋកថាយញ្ច (ខុ. បា. អដ្ឋ. មង្គលសុត្តវណ្ណនា) “សត្តសុ សាធុកីឡនទិវសេសុ, សត្តសុ ច ធាតុបូជាទិវសេសុ វីតិវត្តេសូ”តិ វុត្តន្តិ? សត្តសុ ធាតុបូជាទិវសេសុ គហិតេសុ តទវិនាភាវតោ មជ្ឈិមកាយ ឈាបនសត្តាហម្បិ គហិតមេវាតិ កត្វា វិសុំ ន វុត្តំ វិយ ទិស្សតិ. យទិ ឯវំ កស្មា “អឌ្ឍមាសោ អតិក្កន្តោ, ទិយឌ្ឍមាសោ សេសោ”តិ ច វុត្តន្តិ? នាយំ ទោសោ. អប្បកញ្ហិ ឩនមធិកំ វា គណនូបគំ ន ហោតិ, តស្មា អប្បកេន អធិកោបិ សមុទាយោ អនធិកោ វិយ ហោតីតិ កត្វា អឌ្ឍមាសតោ អធិកោបិ បច្ឆាទិវសេ “អឌ្ឍមាសោ អតិក្កន្តោ”តិ វុត្តំ ទ្វាសីតិខន្ធកវត្តានំ កត្ថចិ “អសីតិ ខន្ធកវត្តានី”តិ វចនំ វិយ, តថា អប្បកេន ឩនោបិ សមុទាយោ អនូនោ វិយ ហោតីតិ កត្វា ទិយឌ្ឍមាសតោ ឩនោបិ បច្ឆាទិវសេ “ទិយឌ្ឍមាសោ សេសោ”តិ វុត្តំ សតិបដ្ឋានវិភង្គដ្ឋកថាយំ (វិភ. ១៣៩) ឆមាសតោ ឩនោបិ អឌ្ឍមាសេ “ឆមាសំ សជ្ឈាយោ កាតព្វោ”តិ វចនំ វិយ, អញ្ញថា អដ្ឋកថានំ អញ្ញមញ្ញវិរោធោ សិយា. អបិច ទីឃភាណកានំ មតេន តិណ្ណំ សត្តាហានំ វសេន “ឯកវីសតិ ទិវសា គតា”តិ ឥធ វុត្តំ. វិនយសុត្តន្តបិដកដ្ឋកថាសុ បន ខុទ្ទកភាណកានំ មតេន ឯកមេវ ឈាបនទិវសំ កត្វា តទវសេសានំ ទ្វិន្នំ សត្តាហានំ វសេន “អឌ្ឍមាសោ អតិក្កន្តោ, ទិយឌ្ឍមាសោ សេសោ”តិ ច វុត្តំ. បឋមពុទ្ធវចនាទីសុ វិយ តំ តំ ភាណកានំ មតេន អដ្ឋកថាសុបិ វចនភេទោ ហោតីតិ គហេតព្ពំ. ឯវម្បិ វទន្តិ –

បរិនិព្ពានទិវសតោ បដ្ឋាយ អាទិម្ហិ សត្តាហេ សាធុកីឡនទិវសាយេវ, តតោ បរំ តយោ សាធុកីឡនទិវសា ចេវ ឈាបនទិវសា ច, តតោ បរំ ឯកោ ឈាបនទិវសោយេវ, តតោ បរំ តយោ ឈាបនទិវសា ចេវ ធាតុបូជាទិវសា ច, តតោ បរំ ចត្តារោ ធាតុបូជាទិវសាយេវ, ឥតិ តំ តំ កិច្ចានុរូបកាលវសេន តីណិ សត្តាហានិ បរិបូរេន្តិ, អគហិតគ្គហណេន បន អឌ្ឍមាសោវ ហោតិ. “ឯកវីសតិ ទិវសា គតា”តិ ឥធ វុត្តវចនញ្ច តំ តំ កិច្ចានុរូបកាលេនេវ. ឯវញ្ហិ ចតូសុបិ អដ្ឋកថាសុ វុត្តវចនំ សមេតីតិ វិចារេត្វា គហេតព្ពំ. វជិរពុទ្ធិត្ថេរេន បន វុត្តំ “អឌ្ឍមាសោ អតិក្កន្តោតិ ឯត្ថ ឯកោ ទិវសោ នដ្ឋោ, សោ បាដិបទទិវសោ, កោលាហលទិវសោ នាម សោ, តស្មា ឩនោ ន គហិតោ”តិ, (វជិរ. ដី. បឋមមហាសង្គីតិកថាវណ្ណនា) តំ ន សុន្ទរំ បរិនិព្ពានសុត្តន្តដ្ឋកថាយំ (ទី. និ. ១.១១៥) បាដិបទទិវសតោយេវ បដ្ឋាយ សត្តាហស្ស វុត្តត្តា, អដ្ឋកថាយញ្ច បរិនិព្ពានទិវសេន សទ្ធិំ តិណ្ណំ សត្តាហានំ គហិតត្តា. តថា ហិ បរិនិព្ពានទិវសេន សទ្ធិំ តិណ្ណំ សត្តាហានំ គណនេន ជេដ្ឋមូលសុក្កបក្ខបញ្ចមី ឯកវីសតិមោ ទិវសោ ហោតិ.

ចត្តាលីស ទិវសាតិ ជេដ្ឋមូលសុក្កបក្ខឆដ្ឋទិវសតោ យាវ អាសឡ្ហី បុណ្ណមី, តាវ គណេត្វា វុត្តំ. ឯត្តកេតិ ចត្តាលីសទិវសមត្តេន. រោគោ ឯវ រោគបលិពោធោ. អាចរិយុបជ្ឈាយេសុ កត្តព្វកិច្ចមេវ អាចរិយុបជ្ឈាយបលិពោធោ, តថា មាតាបិតុបលិពោធោ. យថាធិប្បេតំ អត្ថំ, កម្មំ វា បរិពុន្ធតិ ឧបរោធេតិ បវត្តិតុំ ន ទេតីតិ បលិពោធោ រ-ការស្ស ល-ការំ កត្វា. តំ បលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា តំ ករណីយំ ករោតូតិ សម្ពន្ធោ. ឆិន្ទិតព្វំ តំ សព្វំ បលិពោធំ ឆិន្ទិត្វា ធម្មវិនយសង្គាយនសង្ខាតំ តទេវ ករណីយំ ករោតុ.

អញ្ញាបិ មហាថេរាតិ អនុរុទ្ធត្ថេរាទយោ. សោកសល្លសមប្បិតន្តិ សោកសង្ខាតេន សល្លេន អនុបវិដ្ឋំ បវិទ្ធំ.

អសប្បដ្ឋិត្តអចិន្តាតល្យាត្យសយត្វា អចិន្តាតល្យាកិសប្លាតេត គល្យុតា កចេឃោតិកតិដ្ឋិតិសត្វាចារេសហ្ម លគ្គបច្ចាកសប្លាត់ អត្វកាចំ ជតេតិ អកិតិន្តាតេត្វតីតិ ជតេតា៎ កិលេលេស ជតេតិ, អជតិ, ជតិស្សតីតិ ចា ជតេតា, យហតេត្វា ជតេតា តឆា, ត់៎ អាកតាកតត្តិ អាកតយាកត់ ឃឆា “ឲកេកា”តិ៎ ឲត្វ សិឃា – “ឆេនេរា អត្វតេតា បច្ចាសតាឃ បរិសាឃ បរិចុតេត្វា រាជកហំ កតេតា, អនេញ្ញាបិ យហារេឆរា អត្វតេតា អត្វតេតា បរិចារេរ កតេហត្វា សោកសល្លសយប្បិត់ យហាជត់ អស្សារេសតុកាយា ត់ ត់ ឌិសំ បក្កត្តា”តិ ត្តាឆ ចុត្វចចត់ សយត្តបិសាឌិកាឃ “យហាកស្សបតេត្វេរា ‘រាជកហំ អាចុសោ គច្ឆាយា’តិ ដ្ឋបង្គំ កិក្ខុសង្ឃំ កតេហត្វា ឲក់ យក្កំ កតេតា, អត្សុរុទ្ធតេត្វេរាបិ ដ្ឋបង្គំ កតេហត្វា ឲក់ យក្កំ កតេតា”តិ (បរៃា៎ អដ្ឋ៎ បឆយយហាសង្គីតិកឆាចល្លុតា) ចុត្វចចតប្ចា អញ្ញាយញ្ញា ចិទុត្ធិ តេហាតិ៎ ត្តាឆ ហិ យហាកស្សបតេត្វរាជតេឃា អត្វតេតា អត្វតេតា បរិចារកិក្ខុហិតេឃច សត្ថិំ ត់ ត់ ឌិសំ គតាតិ អតេត្វា អាបជ្ជតិ, តត្វ បត យហាកស្សបតេត្វេអត្សុរុទ្ធតេត្វេរាតេឃច បតេច្ចកឲ្យបង្គសតេង្ឃត សត្ថិំ ឲកេកក់ យក្កំ គតាតិ? ចុច្ចតេត – តក្សុកឃយ្បិ ហិ ចចត់ ត ចិទុត្ថ្លាតិ អត្វតេតា សំសត្តុតត្វា៎ ត្តាឆ ហិ តិរចតេសតេសត តេឆរាត់ បតេច្ចកាយតចចតេយច តត្វ តឃចតេសត ជតេស្សតិ, ត្តាឆ អត្វតេតា អត្វតេតា បរិសាឃ កយតចចតច្ចា តត្វ ដ្ឋបង្គសតេង្ឃត សត្ថិំ កយតចចតេតត៎ ដ្ឋបង្គសតេង្ឃាតិ ហិ សកសកបរិសាក្សតេតា កិក្ខុកតេលា កឃ្យាតិ ដ្ឋបង្គសង្គស្ស អសតេយបិ ភាតេក បចត្តត្វា៎ ឃជិ ហិ សត្ថុបតិតេត សតេង្ឃ ដ្ឋបង្គសតេង្ឃត សត្ថិត្តិ អត្ថ កតេល្យយ្យ, តគា សង្ឃស្ស កលតបឆយតីតត្វា ត ឃុជ្ជតេតច , ឃជិ ច សក្កាឃតត្វ ដ្ឋច្ចិតិតាត់ បច្ចាត្តិ កិក្ខុសតាត់ យតេញ្ញ ដ្ឋបង្គសតេង្ឃត សត្ថិត្តិ អត្ថ កតេល្យយ្យ, ឲចយ្បិ តេតសំ កលបិតេយាក្លាត់តេឃច ដ្ឋច្ចិតិតត្វា ត ឃុជ្ជតេតច៎ បតេច្ចកាលិតេតា តេហតេត៎ ចុត្វតិត្យា “សត្វសតសហស្សាតិ, តេតហ្ម បិតេយាក្លកិក្ខុតេចា”តិ , ត្តាតិ អត្វតេតា សំសត្តុតត្វា តតេឆត់ ដ្ឋកឃយ្បិ ចចត់ អញ្ញាយញ្ញា ត ចិទុត្ថ្លាតីតិ៎ ត់ត់កាលកាត់ យតេតតេតច ចុត្វត្តិបិ ចគត្តិ៎

“អបរិតិន្តាតស្ស កកចតេតា”តិអាឌិតា តេឃាតេជតត្តំ៎ បត្វឌិចរយាគាឃាតិ ឲត្វ ចតុយហារាជគត្តិឃតេសលយឃបត្តំ, សុកតឌិចតេច្ចា កលិត្យាតិ អតេត្វា៎ តេសាតេឃច ហិ បតេត្វា កកចតា សគា បរិក្សុតេត្វា៎ ចុត្វតិត្យាសយចិត្វបជិបគាសុត្វដ្ឋកឆាឃំ “ចស្សិចុត្វាត្សាតេរត អតិតេរកឌិសតិចស្សកាតេលបិ តតេស្សច បរិក្សត្វកាចំ ឌិតេបតុកាតេយត បិតេតាច សទិតេបជិជក្កត់ កត្វា សុតិចត្វតិចាសតេតា សុកតឌិចតំ បិទុបិត្វា តេសលយឃបត្វយាគាឃ កិក្ខុសង្ឃបរិចុតេតា គក្ខិលក្ខាតេរត តកទំ បចិសិត្វា បិណ្ឌាឃ ចតេត្វា”តិ (អ៎ តិ៎ អដ្ឋ៎ ១៎១លិ) កគ្គយាលិគតេឃា តេតសំ ហតេត្វតិ កគ្គយាលិឌិហត្វា៎

តព្វាតិ តិស្សំ សាចត្វិឃំ៎ សុគត្តិ តិបិតយត្វ៎ អតិច្ចតាឌិបជិសំឃុត្វាឃាតិ “សតេត្វា សប្លារា អតិច្ចា”តិអាឌិតា (ឆ៎ ប៎ ១លិលិ) អតិច្ចសកាចបជិសញ្ញត្វាឃ៎ ឆតេឲ្យត ឃុត្វា, ឆឲ្យស្ស ចា បតិទុបិតិ ឆឲ្យិ, តាឌិសាឃ៎ សញ្ញាតេបត្វាតិ សុដ្ឋ ជាតាតេបត្វា, សយស្សារេសត្វាតិ ចុត្វំ តេហាតិ៎ ចសិតកគ្គក្យុជិត្តិ តិច្ចសារេបក្លត្វា សយាតេសា៎ បរិតេភាកេចតិឃភាចតេតា “កគ្គក្យុជិ ចត្តិត្វា”តិ ចុត្វំ៎ “ចត្តិត្វា”តិ ច “ចិចទិត្វា”តិ ឲត្វ បុព្វកាលកិរិឃា៎ តឆា ហិ អាចរិឃសារិបុត្វតេត្វេរត ចុត្វំ “កគ្គក្យុជិឃា ក្ខាទំ ចិចទិត្វាតិ បរិតេភាកេចតិឃភាចតេតា កគ្គក្យុជិ ចត្តិត្វា កគ្គក្យុជិឃា ក្ខាទំ ចិចទីតិ តេចឌិតព្វា”ត្តិ (សារត្វ៎ ឌី៎ ១៎បឆយយហាសង្គីតិកឆា) យិលិតា យាលិ, សារេឃច កចចទំ, យិលិត់ ចា យាលិសប្លាត់ កចចទំ តឆា៎ អតិហទិត្វាតិ បឆយំ ឆបិតដ្ឋាតយកិយុត់ ហទិត្វា៎ ឃឆាឆារេត ឆតេបត្វាតិ បឆយំ ឆបិតដ្ឋាត់ អតតិក្កយិត្វា ឃឆាឌិតដ្ឋាតេតេឃច ឆតេបត្វា៎ កកចតេតា ឌិតកាតេល កតេលិឃំ ចត្វំ សត្វាយកាឃឹតិ តេសតាសតេត កត្វត្វាចត្វំ សត្តាឃ ចុត្វំ៎ ក្សុរុយាតេតា ចាតិ ត់ សត្វំ ចត្វំ កតេរាតេត្វា ច៎ លក្ខតេលា ហិ អឃំ យាត-សតេង្គា៎ ត្យាតេកាដ្ឋកស្ស សឲ្យុជ្ជតច្ចា តស្សិ ដ្ឋគកស្ស ដ្ឋបដ្ឋាបតច្ចា, តាតិ អាឌិតិ តេឃសំ

ឆព្ពេសតាឡ្ហចានាឌីតត្តិ តថា, តេនំ ការេលស្មតិ អនេត្វា. សីហស្ស មិគរាជស្ស សេយ្យា សីហសេយ្យា, តទ្ធិតទេសេន, សទិសវោហារេន វា ភគវតោ សេយ្យាបិ “សីហសេយ្យា”តិ វុច្ចតិ. តេជុស្សទិរិយាបថត្តា ឧត្តមសេយ្យា វា, យំ សន្ធាយ វុត្តំ “អថ ខោ ភគវា ទក្ខិណេន បស្សេន សីហសេយ្យំ កប្បេសិ បាទេ បាទំ អច្ចាធាយ សតោ សម្បជានោ”តិ, (ទី. និ. ២.១៩៨) តំ. កប្បនាការោ វិភាវនាការោ ច ហេដ្ឋា យោជេតព្វំ.

“យថា ច”ន្តិអាទិនា យថាវុត្តយុត្តំ ឧបមាយ អាវិ ករោតិ. តត្ថ យថា អញ្ញេបិ ភគវតោ...បេ... បតិដ្ឋិតបេមា ចេវ អភិលាសវោ ច អនេកេសុ...បេ... ឧបការសញ្ញិតចិត្តវន្តោ ច អកាសិ, ឯវំ អាយស្មាបិ អានន្ទោ ភគវតោ គុណ...បេ... វន្តោ ច ហុត្វា អកាសីតិ យោជនា. ត្តិ តិបិតវត្តំ អបិច ឯតេន តថាគតហេតុំ ទស្សេតិ, យថា អញ្ញេបិ យថាវុត្តសភាវា អកំសុ, តថា អាយស្មាបិ អានន្ទោ ភគវតោ...បេ... បតិដ្ឋិតបេមត្តា ចេវ អភិលាសវត្តា ច អនេកេសុ...បេ... ឧបការសញ្ញិតចិត្តវន្តត្តា វាតិ ហេតុអត្ថស្ស លក្ខណត្តា. ហេតុគព្ភានិ ហិ ឯតានិ បទានិ តទត្ថទស្សន តថាគតហេតុភគវតោ. ឆតបិលទមត (ធម្មប. ១.១), សុវណ្ណកក្កដ (ជា. ១.៣.៥៣), ធម្មអហំស (ជា. ១.១៥.១១១) -មហាហំសជាតកាទីហិ (ជា. ២.២១.១៥) ទេត្ថ វិភាវេតព្ពោ. គុណាតិ ករណា, សោភេវ អមតនិព្ពានករសមិសតាយ អមតវសោ. តំ ជាតកបកតិតាយាតិ បតិដ្ឋិតបទេ ហេតុ. ឧបការ...បេ... មត្តវាតិ ឧបការបុព្ពការេន សម្មាជិតចិត្តមុត្តកោ. ឯវម្បិ សោ ព្យាតា ការណេត អណិវាសនីតិ ទស្សេន្តោ “តបេត”ន្តិអាទិមាហ. តត្ថ តបេតន្តិ តំ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ. ឯត-សទ្ទោ ហិ បគាលក្ខណយត្តំ អយជ្ជាសទ្ទបកតិ, យទិទំ ខ្ញុំសុ សព្ពតាវេយសុ បុព្ពបទស្សេវ អត្ថបទតា. និវេទេសីតិ “ភតុ ភគវា បដិកម្មេច អក្ខាតំ ‘សព្ពេ ហេវ បិយេហិ មនាបេហិ នានាភាវោ វិនាភាវោ’តិអាទិនា (ទី. និ. ២.១៥១; សំ. និ. ៥.២១៤; អ. និ. ១០.៤៨) និវេទំ ជនេសី”តិ (ទី. និ. ដី. បតិបទពហុសម្ពិតិកថាវណ្ណនា) អាចរិយធម្មបាលត្ថេរេន វុត្តំ, ឯវំ សតិ “ភគវា...បេ... អប្បោស្សុក្កោតិ បទំ ចត្វា”តិ សហ បាឋសេសេន យោជនា អស្ស. យថាវុត្តតោ បន អាធ្យេត្វេន ប្ផតិ-សទ្ទេន “ឯវមាទិនា និវេទេសី”តិ យោជនាបិ យុជ្ជតេវ. យេន ហេតុនិ ហិ វទន្តេន និវេទំ ជនេតិ, តំ សព្ពម្បិ និវេទនស្ស ការណំ សមុដ្ឋិតីតិ. សត្តម្ពិត្វាតិ បរិទេវនាទីហិ វិហេតុ អត្តានំ បដិពន្ធេត្វា បតិដ្ឋាបេត្វា. ឧបស្សគ្គសាធុការគតិ ឧបធិតបិត្តសេមជាទិទោសំ. បិត្តសេមត្ថាតទេវេន ហិ តិស្សា សាធុយោ ព្ពស ទោសសម្ពកណោយោគាវតាយ អទិស្សេតា, យា “ទោសា, ពលី”តិ ច ហោតិ វុត្តំ, បកតី អារេបិ តេជោ វាយោ អាការសាតិ ច ទោទេត បទេសំ បទ្ធានិសា. វុត្តញ្ហិ—

“វាយុបិត្តកផា ទោសា, ឆាតទោ ច ពលី តថា;

តត្ថាបិ បទ្ធាសាឡ្ហាតា, បទេសំ ទេហសារណា.

សមីរទ្ធសតា ទោសា, ពលីភករណា ពលី;

សារណា ឆាតទោ តេ តុ, ព្ផត្វមត្ថត្វសញ្ញកា”តិ.

สมสฺสาเสตฺติ สตฺตเปยฺยนฺตํ เวนตาย วิเวจิตชฺฌาเนน, เวตนจิหารํ ปฐมชฺฌาเนน วา ทุติยชฺฌาเนํ วิริทฺธิ อุเปตาติ

วิเสนํ, ขุสลปริกาจิตํ ลีรเสน วิเสนํ ตถา ยํ สตฺถายาติ ยํ เกสชฺชปินํ สตฺถาย อตฺถปจฺจตฺถ โสกนฺตีติ สุเก, มนุโน

อปจฺจํ มานโว, น-การสฺส ปน ณ-กาเร กเต มาณโวํ วุจฺจติ หิ ปเรมกปฺปิกกาเล มนุสฺสานํ มาตาปิตุฏฺฐาเน ฐิโต ปุริโส,

โย โสเสน “มหาสมฺมตราชา”ติ วุจฺจติ, โส หิ สกลโลกสฺส หิตํ มนสิ ชานาตีติ มนูติ วุจฺจติ, อุปเยตฺถ วทนฺติ “ตตฺถ น-

การสหิโต มานโวสทฺโท สตฺตสตฺตสาสารณวจโน, มุทฺธช ณ-การสหิโต ปน มาณวสทฺโท กุจฺฉิตมุฬฺหาปจฺจวจโน”ติ

ทีฆนิกายฏฺฐกถายมฺปิ (ม. นิ. อฏฺ. ๔.๒๕๙) หิ มุทฺธช ณ-การสหิตสฺเสว มาณวสทฺทสฺส อตฺโถ วณฺณิโต, ตฏีกายมฺปิ “ยํ

อปจฺจํ กุจฺฉิตํ มุฬฺหํ วา, ตตฺถ โลเก มาณวโวหาโร, เยภุยฺเยน จ สตฺตา วหรกาเล มุฬฺหธาตุกา โหนฺตีติ ตสฺเสวตฺถ

ปกาสิโต”ติ วทนฺติ อาจริยา, อญฺญตฺถ จ ชีวติสฺสุตฺตนฺตเร ยุวา มาณโว, ตตฺถ ปน ตรุณาหาเรน มหลฺลเกาปิ วุตฺโตติ

ทีฆนิกายฏฺฐกถายํ “มาณโวติ ปน ตํ ตรุณกาเล โวหรึสุ, โส มหลฺลกกาเลปิ เตเนว โวหาเรน

โวหรียตี”ติ, (ม. นิ. อฏฺ. ๔.๒๕๙) สุกนามเกน ลทฺธมาณวโวหาเรนาติ อตฺโถ, โส ปน “สตฺถา ปริกิณฺโณ, อาคนฺตฺวา

กิรสฺส ปตฺตชีวรมาทาย อากโต, มหาชโน ตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมตี”ติ สุตฺวา “วิหารํ โข ปน คนฺตฺวา มหาชนมชฺเฌน สกฺกา

สุเขน ปฏิสนฺถารํ วา กาตุํ, ธมฺมกถํ วา โสตุํ, เคหมาคตํ เยว นํ ทิสฺวา สุเขน ปฏิสนฺถารํ กริสฺสามิ, อุกา จ เม กงฺขา อตฺถิ, ตมฺปิ

นํ ปุจฺฉิสฺสามี”ติ จินฺเตตฺวา เอกํ มาณวกํ เปเสสิ, ตํ สนฺธายาห “ปหิตํ มาณวก”นฺติ อิทฺเธ เวตฺถ กปจฺจเย อุตวโวาติ เอตํ

“อกาโล”ติอาทิกํ วทนฺติ อาคนฺตฺวา อโวจ

อกาโลติ อฏฺฐ กตฺวา อยุตฺตกาโล ํ กสฺมาติ เจ “อตฺถิ เม”ติอาทิมาห ํ เภสชฺชมตฺตาติ อปฺปกํ เภสชฺชํ อปฺปเตฺวา เหตฺว มตฺตาสทฺโท

“มตฺตา สุขปริจฺจาคา”ติอาทีสุ (ธ. ป. ๒๙๐) วิย ปีตาติ ปิวิตา ํ เสฺวปีติ เอตฺถ “อปิ-สทฺโท อเปกฺขา มตฺตา ทุญฺญายา”ติ (วชิร. ฏี.

ปเยยหาสงฺคีติกถาวณฺณนา) วชิรพุทฺธิเตฺวเรน วุตฺตํ อยํ ปน ตสฺสาธิปฺปาโย – “อเปฺปว นามา”ติ สํสยเทตฺว วุตฺต

อนุญฺญาตกาโล น สิทฺโธ, ตสฺมา ตํ สาธนตฺถ “อปี”ติ วุตฺตํ, เตน ฐานยตฺถ ชีเวปติ “อเปฺปว นาม เสฺว มยํ อุปสงฺกเมยฺยาม, อุปสงฺกมิตํ

ปฏิพาหิ มยา อุปสงฺกมิสฺสาม วา”ติ

ทุติยชฺฌาเนติ วิริจิเรนปีตชฺฌาเนน ทุติยชฺฌาเน ํ เนตกเตฺตฺรนาติ เนติยเรฏฺ ชาตตฺตา เนตเกาติ เอวํ ลทฺธนาเมน

เฉเรน ํ ปฐมมโหสนาติ ปฐมตุเกตน มโหสนํ มหเทฺว เนตํ กรณวจนํ สุเกน มาณเวน ปุฏฺโฐติ “เยสุ ธมฺเมสุ ภวํ

โคตโม อิมํ โลกํ ปติฏฺเฐปสิ, เต ตสฺส อจฺจเยน นฏฺฐา นุ โข, ธรนฺติ นุ โข, สเจ ธรนฺติ, ภวํ (นตฺถิ ที. นิ. อฏฺ. ๑.๔๔๕)

อานนฺโท ชานิสฺสติ, ตสฺส นํ ปุจฺฉามี”ติ เอวํ จินฺเตตฺวา “เยสํ โส ภวํ โคตโม ธมฺมานํ วณฺณวาที อโหสิ, ยตฺถ จ อิมํ ชนตํ

สมาทเปสิ นิเวเสสิ ปติฏฺฐาเปสิ, กตเมสานํ โว เต อานนฺท ธมฺมานํ โส ภวํ โคตโม วณฺณวาที อโหสี”ติอาทินา (ที. นิ.

๑.๔๔๕) ปุฏฺโฐ, อสฺส เถโร ตีณิ ปิฏกานิ สีลกฺขนฺธาทีหิ ตีหิ ขนฺเธหิ สงฺคเหตฺวา ทสฺเสนฺโต “ติณฺณํ โข มาณว ขนฺธานํ โส ภวํ

วณฺณวาที”ติอาทินา (ที. นิ. ๑.๔๔๖) อิเมน สีลกฺขนฺธวคฺค ธมฺมํ สุตฺตมกาสิ, ตํ สนฺธายาห “อิมสฺส...เป... มกาสี”ติ

ពល្លត្ថិ លិត្ថ៑ ឋុល្លត្ថិ កិត្ថ, សេចាលិហិលេត្តកាឌិចិកស្សត៌ ចា, តេវស៌ បដិសន្ធុរល៌ សយ្ខា បិកពិកកេរល៌, អកិតចបដិកេរលត្តិ ចុត្តិ ទេហាតិ៑ ក្ខបកដ្ឋាឃាតិ អាសត្ថាឃ៑ ចស្សំ ក្ខបទេត្តិ ក្ខបកន្ធត្តិ ឲត្តាតិ ចស្សុបតាឃិកា, ចស្សុបកពកាលេលិ, តាឃ៑ សដ្ឋិតិបិញ្ញឰឃំ (ធ្វឹអច៑ ៣៣០) សាយេឡ្ហាត ចុត្តយ្បិ ចចត៌ ឲចំ កេតេឃេច សត្ថាឃ ចុត្តត្តិ សំសេត្ថពុំ សាឆេតុំ ចា អាហ "ឲចត្បឹ"តិអាឌិ៑

ទាឌកហំ បទិចាទេត្វាតិ ឆាហិភកេទ ជិតភាទេចត ចុត្តិ៑ លេឌ្ឌិតបតិទិ៍តាក្លាបិតិ លេឌ្ឌិតា ច បតិតា ច ក្ខក្លាបិ ច៑ ឰគំ ចុត្តិ ទេហាតិ – ភកចេតា បទិតិញ្ញាតដ្ឋាត៌ កន្ធេត្តហិ កិក្លហិ លេឌ្ឌិតា ចិស្សដ្ឋា, តតេតាឃេច ច ក្ខបទិកាឌិហិ ពាឌិតត្តា ឰគេតា ទិតេតា ច បតិតា, សឲ្ជឥាភាទេចត អាកិណ្ណកចចទេត្តា ក្ខក្លាបិ ចាតិ៑ តទេចត្វំ "ភកចេតា ហឹ"តិអាឌិតា ចិភាទេចតិ៑ អចក្យឹ ឬតិភាចយកយាឞិតិ ក្ខក្លាទេបិ ឆ-ការស្ស ល-ការំ កត្វា, ក្ខដ្ឋុត្ថដ្ឋា ចា កលិទេបិសប្បទេហាតិ ក្ខក្លាទេបិ, ចណ្ណសក្កយតចទេសទេតចំ ចុត្តិ ឃឆា "ក្ខបទេក្លទេសា, ទេស្ថទេហា" – ឰគ្ធាឌិ, តេត ឃុត្តាតិ តឆា៑ បទិទេច្ឆចទេសត ទេចលឹឃត្តិ ឌិស្សត្តិតិ បទិទេចលា៑ ក្យុរ្យាភាតិ កត្តកាយា៑ សេភាសតចត្តាត៌ បញ្ញាតតតា, សេភាសតក្លន្ធទេក ច សេភាសតបដិពាន្ធាត៌ ពាហុតយ្បិ ចចតាត៌ ចុត្តត្តា សេភាសតបដិសន្ធុរលយ្បិ តស្ស ឬឌាឃេច ភាយាតិ អាហ "ភកចេតា ចចតឬឌតត្វ"ត្តិ៑ បឆយំ យាសត្តិ ចស្សាភស្ស បឆយំ យាសំ៑ អត្ថត្តសំទេឃាទេក ទេចតំ ក្ខបទេឃាកចចត៌ "តិត្តិឃចាឌបទិទេយាចតត្វត្ថុា"តិ ចុត្តយត្វំ បិកដំ កាតុំ "តិត្តិឃា ហឹ"តិអាឌិ ចុត្តិ៑

ឃត្តិ កតិកចត្តកេរល៌ ឲឌិទេសឬ ហិ ឌាទេតឬ ឃំ-សទេន្ត្ថា តំ-សន្ធាតទេបទេក្លា តេតេតច អត្វស្ស បទិបុណ្ណត្តា៑ ឃំ ចា កតិកចត្តំ សត្ថាឃ "អចទេលា"តិអាឌិ ចុត្តិ, តទេឌច យឃាបិ ចុត្តត្តិ អទេត្វា៑ ឲស តទេឃា ឲ្វាឌិទេសឬ ភកចតា...ទេប... ចណ្ណិតត្តិ សេភាសតចត្តំ បញ្ញាទេបទេត្តត សេភាសតក្លន្ធទេក (ធ្វឹអច៑ ១០ប័) ច សេភាសតបដិពាន្ធចចត៌ កទេឆទេត្តត ចណ្ណិតំ៑ សក្កាឃិស្សាយាតិ ឲត្វ ឰតិ-សន្ធស្ស "ចុត្តិ អទេហាឞឹ"តិ ច ក្ខភឃត្វ សន្ធទេន្ត្ថា, ឲកស្ស ចា ឰតិ-សន្ធស្ស ទេលិទេបិ៑

ចុតិឃឌិចទេសតិ ឲចំ ចិត្តិតឌិចសទេតា ចុតិឃឌិចទេស, ទេសា ច ទេលា ចស្សុបតាឃិកឌិចសទេតា ចុតិឃឌិចទេសាច៑ ទេឆទា ហិ អាសញ្ញហិបុណ្ណឃិទេតា បិឌិបឌឌិចទេសទេឃច សត្ថិបតិត្វា ចស្សុបុបកត្វា ឲចំ ចិទេត្តុឬត្តិ៑ ទាឌន្ធាទេតិ ទាឌទេកហន្ធាទេ៑ ហត្វកយ្ខត្តិ ហត្វកិទិឃំ, ហត្វកយ្ខស្ស កទេលត្តិ ចុត្តិ ទេហាតិ៑ បដិទេចទេឆឬត្តិ ឌាភាទេបឃុំ៑ ចិសដ្ឋាតិ តិទាសក្កចិត្តា៑ អាលាទេឃច អប្បដិហតចុត្តិឃា បចត្តតដ្ឋេត ចក្កត្តិ អាលាចក្កំ៑ តឆា ឆទេយ្ខាទេឃច ចក្កត្តិ ឆយ្ខចក្កំ, តំ បតិឆ ទេឥសតាឌាលាបដិទេចឆឌាលាចទេសត ចុចិឆយ្បិ ឃុឌ្ឍតិ តក្យុកទេឃទេតច សដ្ឋិតិឃា បចត្តតទេតា៑ "ឆយ្ខចក្កត្តិ ទេចតំ ទេឥសតាឌាលាស្សាបិ តាឃំ, បដិទេចឆឌាលាស្សាបិ"តិ (សំ៑ តិ៑ អដ្ឋ៑ ១៑១៑លិប័) ហិ អដ្ឋកឆាឬ ចុត្តិ៑ សត្ថិសឌ្ឍដ្ឋាតត្តិ សត្ថិបតិត្វា តិឞឹឥតដ្ឋាត៌ សត្ត បណ្ណាតិ ឃស្សាតិ សត្តបណ្ណិ, ទេឃា "លេត្តបទេណ្ណា, ចិសឃទេគ្ឆគោ" តិបិ ចុច្ចតិ, តស្ស ឌាតក្យុហន្ធាទេតិ អទេត្វា៑

ចិស្សាកយ្ខភាតិ សក្កស្ស ទេឌចាតយិន្ត្ថស្ស កយ្ខាកយ្ខចិឆាឃកំ ទេឌចបុត្តំ សត្ថាឃាហ៑ ឬចិកត្តកិត្តិឆយ្ខទេសាបិតត្តិ ឲត្វ ឬចិកត្តបឌស្ស ឋ្វត្ថទេតា ឬទេត្ថា ឬឃ្យយាភត្តា សទេត្ថាហិ ឋ្វត្ថបទេឌហិ សន្ធទេន្ត្ថា, តឆា "ភាភាចិឆ...ទេប... ចិចិត្ត"ត្តិអាឌឹឬបិ៑ ទាឌកចតចិក្សតិត្តិ ទាឌកចតសយ្យត្តិ,

ទាជកចតសោកំ ចា់ អចហសត្តយិចាតិ អចហារំ ក្សុរុយាត់ ចិឃ់ សិទិឃាតិ សោកាសប្លាតាឃ លក្លិឃា់ តិកោតតយិចាតិ ចសត្ថ្នាតយិច, "ឌលត្តយិចា"តិបិ បិរេធា់ ឲកស្ថិ៍សេឃច បិតឹឃតិទេ្ត តិបតត្តា បក្លិទេតា ចិឃ សទេ្ឋសប្បិ ឌតាត់ ចក្ល្វិ យល្ហូបេឃច តិបតត្តិតិ ចុត្តំ "ឲកតិបិត...បេ... ចិហក្កាត"ត្តិ៍ តឃតចិហក្កាតត្តិ តឃតសប្លាតចិហក្កាត់ សេលិកទាយលោឃ្យកយិច សប្បិល្ហិតត្តិ ឃឌិ សេលិកេ ចិឌ្ឋយាត់ ទាយលោឃ្យកំ សទ្ឋេយច អាទេតត្វា ឲកត្ត សប្បិល្ហិតំ សិឃា, តំ ចិឃាតិ ចុត្តំ ហោតិ, ឃំ ឃំ ចា សេលិកេ ទយិត្យទេហតិ, តំ សទ្ឋា សប្បិល្ហិតយិចាតិបិ អទេ្ត់ា ឥត្ថ្នទ្ឋាសារយល្ហត្តិ ខេក្ក្យទហិតំ សារំ ចិឃ, កសឌចិតិយុត្តំ បសត្តិ ចិឃ ច ឥត្ថ្នយទហទ្វសេបុ សារក្វតំ, បសត្តកូតត្ថ្នា់ អបិច ឥត្ថ្នទេ្ឋា ឥស្សតឹសេឃា សារក្វទេតា ចិសិទ្ថ្នតទេរា យទេល្ហ យល្ហត់ អលក្កាទេរា ឲតស្សាតិ ឥត្ថ្នទ្ឋាសារយទេល្ហា, តំ់ យល្ហំ ស្វទិឃទស្ថិ៍ បិតិ តិចាទេតិ, សទេ្ឋសំ ចា ឌតាត់ យល្ហំ បសត្តិ បិតិ ទក្លូតិ, យល្ហតយលក្កាទំ ចា បិតិ បិចតិ អលក្កទិត្យំ ឃុត្តការចតាតិ យល្ហបេិ, តំ់

ក្សុយតាយាតិ ច តាតិ ទ្ធលយ្ហកាតិ ទេចតិ ក្សុយតារយាលយ្ហកាតិ់ ចិសេសតស្ស ទេចត្ត បទតិបិទេតា ឃថា "អក្យាហិទេតា"តិ់ ចិចិឆាតិសេឃច ក្សុយតារយាលយ្ហកាតិ តថា, តាតិ ចិតិក្កលត្តិ ចិសេសេត ចទេយត្តិ តិក្លាទេយត្តយិច ចារុ សោកត់ ចិតាត់ ឲត្ត្វាតិ តថា់ ក្សុទ្ថ្នត កហិទេតា សយំ កទេតាតិ ក្សុខ៉ុរេយា, ទោខ៉ុរេយា ចា, តាឌិសោរេឃច យលិតិ យលិទោខ៉ុរេយា, តាតារតទេតហិ ចិចិទេ្តា យលិទោខ៉ុរេយា, តស្ស តល់ តថា់ អថ ចា យលិទេឃា ទោកាទ្ថ្នត្វា កតតលត្តា យលិទោកាទ្ថ្នត តិបុត្តត្តិ យលិទោខ៉ុយំ, តទេយច តល់, តាតារតតចិចិត្តំ យលិទោខ៉ុយតល់ តថា់ តយិច ច តាតាបុបុ្វបហារចិចិត្តំ សុបទិតិទ្ថ្នតក្វយិកយុត្តិ សយ្ហទេ្ឋ់ា បុប្បុឌា បុបុ្វបហារេរា់ ឲត្ត ហិ តាតារតតចិចិត្តក្កហលំ តាតាបុបុ្វបហារចិចិត្តតាឃតិឥស្សត់, យលិទោខ៉ុយតលក្កហលំ សុបទិតិទ្ថ្នតក្វយិកយុតាឃាតិ ឥត្ថ្នទ្ឋា់ តត្តិ យល្ហបំ់ (ទាហុចិយាតសឌិសត្តិ កាចតបុំសកំ, ឃថា (ទាហុចិយាត់ សោកតិ, តថា អលក្កទិត្វាតិ អទេ្ត់ា ចិសេសេត យាទេតតទ្ឋាត្តិ ចិយាត់ា សទ្ថ្នចិក្វ បត "ចិទេហ អាកាទេស យាឃត្តិ កន្តត្តិ ទេធា សេឃតាតិ ចិយាត"ត្តិ ចតត្តិ់ ចិសេសេត ចា សុចទិតកយុតា យឹឃតិ តិយ៉ុឃតិតិ ចិយាត់, ចិតិ ចា សក្យលោ ចុត្តតិ, តំ សល្ហាទេតត យឹឃតិ តិយ៉ុឃតិតិ ចិយាតត្តិអាឌិតាបិ ចត្តទេ្ឋា់ ចិយាតទ្ថ្នកថាឃំ បត "ឲកសេឃាឌតទ្វិសេឃាឌតាឌិការចត បយាលចិសេសឃុត្តតាឃ, សោកាតិសឃសេឃាកេត ច ចិសេសទេតា យាតតឹឃតាឃ ចិយាត"ត្តិ (ចិ់ ច់ អត្ថ់ា កត្ថ្វាទយ្ហកថា) ចុត្តំ់ តត្តិ អល្ហូយទេតសត្តិ អតល្ហាតិ, អបទិយាលល្ហាតិ អល្ហិត្យយសក្យលោឃ្យាតិតិ ចុត្តំ ហោតិ់ បតិទ្វបំ, បទេ្ធកំ ចា អត្តទិតទ្ឋាតិតិ បត្តត្តទលាតិ, ទេតសំ សតាតិ តថា់ ក្ខត្តរាកិយុលត្តិ ក្ខត្តទឌិសាកិយុលំ់ ឆទេយ្ហបិ សត្តាសេឃច សត្ត្វកិច្ចតិបុ្បាគតទេតាតិ ចុត្តំ "ត្យុទ្ថស្ស កកចទេតា អាសតារហំ ឆយ្ហាសត់ បទ្ឋាបេត្វា"តិ់ ឃថាហ "សេឃា ទេលា...បេ... យយច្ចសេឃត សត្តា"តិអាឌិ, (ឌិ់ តិ់ ១់១៩៩) តថាកតប្បទេចឌិតឆយុទេឥសកស្ស ចា សត្តកិច្ចាចហត្តា តថារូ្វបេ អាសទេត តិសិឌិត្យទេហតិតិ ឥស្សត្យប្បិ ឲចំ ចុត្តំ់ អាសតារហត្តិ តិសិឥតារហំ់ ឆយ្ហាសតត្តិ ឆយុទេឥសកាសត់, ឆយ៉ុំ ចា កទេធត្យំ ឃុត្តាសត់ ឥត្តលចិតត្តិ ឥទេត្តហិ លចិតំ, ហត្តិឥទេត្តហិ កតត្តិ ចុត្តំ ហោតិ់ "ឥទេត្តា តាយ ហត្តិឥទេត្តា ចុច្ចតិ"តិ ហិ ចុត្តំ់ ឲត្វាតិ ឲតស្ថិ៍ ឆយ្ហាសទេត់ យយ កិច្ចត្តិ យយ កយ៉ុំ, យឃា ចា កទលិឃំ់

ទ្វុធាតិ អាឃស្ហទេតា អាតត្ថ្នស្ស អទេសក្លូក្វយិសយាបឌ្ឋត់ ឥទេស្សទេត្តា "តស្ថិច្ចា បតា"តិអាឌិយាហ់ តត្ត តស្ថិច្ចា បត ឌិចសឲតិ តថា ទទ្ឋា អារេរាចាបិតឌិចទេស, សាចលយាសស្សកាឡអបក្លូចត្យត្តឌិចទេសតិ ចុត្តំ ហោតិ់ អតត្តឌតតទេតា ចិសសក្កាសតាឃ កិទេលសោ ចិសំ, តស្ស លិលាសចកាចទេតា អទ្ឋាថាកាចសប្លាតា សត្តិ កទេត្ល់ា តថា ហិ សោ កកចទេតា បទិតិទ្ឋាតាឌិស្វ ចិលិបិឌិយកាសិ់ អបិច ចិសឌតតកបុប្បាឌិកត្ថបឌិកាកតាឃ តាតាចិឆក្ល្វទហត្យកិទិឃាឌតតទេកា កិទេលសោច "ចិសកទេត្ល"តិ ចុច្ចតិ់ តថា ហិ សោ "ចិសំ

ហរតីតិ ចិរដ្ឋិកា, ចិរមុលិតិ ចិរដ្ឋិកា, ចិរផលិតិ ចិរដ្ឋិកា, ចិរបរិភោគាតិ ចិរដ្ឋិកា”តិអាទិនា (មហានិ៑ ១) ចុទ្ទ្ធាតិ៑ អបិច ចិរកោដ្ឋាតាយ ចិទ្ធុបេ យំរាទិកោដ្ឋា, តំរទិរតាយ បត កិលេសោ៑ “ចិស្សរដ្ឋោ ហិ ចិទ្ធុប”តិ (ឆ៑ រ៑ ឌី៑ ៩១៣) អកិឆយូដីកាឃំចុត្តា៑ អដ្ឋាតិ ឲក់រតោ៑ រំចេកត្តិ ឆយុរំចេក៑ “ខ្ពហិតការាត”ត្តិ ហិ ឃេកុឃេ្យត, បឆាតេត ច ចុត្តំ៑ ឲទិរេមុ បត ធាតេមុ តទេឡោរយឿ ឆយុរំចេកោឃេច អឌិបេ្យតោ៑ តឆា ហិ “រំចេកោ តាយ រហោតួបំ ទាកាំ, ភោ តស្សា កកចតោ ឥស្សេត ខ្លប្បឌ្ហី”តិ (ចិ៑ ច៑ អដ្ឋ៑ ប័ឲ្យប័) រដ្ឋុមាលិចិមាតចល្លាតាឃំចុត្តំ, រា ច តគា អចិឌ្ឍាតរាររតា អតាកតផលិតិ៑ ខ្ពតរឆា ហិ ចិត្តា្រតារចរេត ឆោរោរោឃេច រំចេកោតិ អាបឌ្ឍតិ, ឲចត្ថា រតិ រោ តស្ស អរេរក្ខក្អូរិរមាបឌ្ឍតស្ស ឲក់រការលំ ត រិឃា៑ ឲចមក្ខតោ ច រោ ខ្ពឆ ត ចត្តឡោឃេចាតិ អលមតិបបឡោត៑ តេតាតិ តម្ជា ស្វ រឈ្ឈរត្កិបិតស្ស ចត្តមាតត្តា, សេក្ខរកាលិឃត្តា ចា៑ តេ ត ឃុត្តត្តិ តច ត ឃុត្តំ, តឃា ចា រត្កិបិតំ កត្តំ ត បតិទ្ធុបំ៑

មេតត្តិ មម ឲតំ កមតំ៑ ឃ្វាហត្តិ ឃោ អហំ, ឃត្តិ ចា កិរិឃាបរាយរតំ, តេត “កេច្ឆឃ្យ”ត្តិ ឲត្ត កមតកិរិឃំ បរាយរតិ, កិរិឃាបរាយរតស្ស ច ឃំ តំ-រដ្ឋស្ស អឃំ បកតិ, ឃទិទំ តប៉ុរកលិេក្កត, ឲកចចតេត ច ឃោព្យតា តឆាឃេច តត្ត តត្ត ឥស្សតតោ៑ កិរិឃាឃ ហិ រកាចតោ តប៉ុរកត្តមេកត្តត្ថា ខ្ពឆ្ឈត្តិ រដ្ឋចិទ្ធុ៑ អាចឌ្ឍឹតិ ខ្លបតាមេរិ៑ មត្តាតិ មត្ថិតា៑ អបេ្យត្តត្ថាតិ អកតត្ថា, ពិឡោហទេត ត តាច ធបិតត្តិ ចុត្តំ ហោតិ៑ ឲតម្ពិ អត្តទេតិ ឲត្តត្តទេ, ខ្ពមិតា បឆដ្ឋឃេត ឥស្សិតកាលិតំ ចេមឌ្ឈាក្ខលោ, តឆាឥស្សិតកាលដ្ឋឃស្ស ចា ចិចទេតិ ចុត្តំ ហោតិ៑

“កាទេលោ ចេច ទិតេ្ត ច, ចលល្ពិ ចិចទេបិ ច;

ចេមឌ្ឈាឌីមុ អត្តេមុ ‘អត្តទា’តិ ទេថា កេតា”តិ៑

ហិ ចុត្តា៑ អតុបិគាឃាតិ តល្បាទិឌ្ឍចរេត កត្ថិ ឆយុំ អក្កហេត្វា, ឃេហិ ចា កិលេសេហិ មុច្ចតិ, តេរំ លេសមត្តម្បិ អក្កហេត្វា៑ អាររេចហីតិ កចតោ អា កចក្កំ, ឆយុតោ ច អា កោ្រតក្កំ រចតតោ បចត្តតតោ អាររចរឌ្ឍាតេហិ កិលេសេហិ៑ ខ្លបលក្ខលាចចតមត្តឡោតំ៑ តទេកដ្ឋតាឃ ហិ រឡោហិបិ កិលេសេហិ រឡោហិបិ បិបឆយុហិ ចិត្តំ ចិមុច្ចតិឃេច៑ ចិត្តំ ចិមុត្តិតិ ចិត្តំ អទេហត្តមក្កក្ខលោ អាររេចហិ ចិមុច្ចមាតំ ហុត្វា អទេហត្តផលក្ខលោ ចិមុត្តិ៑ តឥត្តំ ចិចទេតិ “អឃឃ្ពី”តិអាទិតា៑ ចក្កមេតាតិ ចក្កមតកិរិឃាឃ៑ ចិរេរត្តិ អត្តតា លដ្ឋមក្កផលតោ ចិរេរមក្កផលំ៑ ចិចដ្ឋុបតិស្សឃក្ខុតំ កតំ ខ្លបចិតំ បុញ្ញា ឃេតាតិ កតបុឡោ, អទេហត្តាឌិកមាឃ កតាឌិការទេតិ អត្ថោ៑ បឆាតមត្ថុឃុឌ្ឍាតិ ឌីទិឃមត្ថុឃុឌ្ឍាហិ, អទេហត្តរមាបត្តិឃា អតុឃោក៑ កទេតាហីតិ ចុត្តំ ហោតិ៑ ហោហិរីតិ កចិស្សរិ៑ កឆាទោរោតិ កឆាឃ ទោរោ ចិតឆការេថា៑ អត្ថាទេត្តិ អតិចិឃ អាទេដ្ឋំ៑ ខ្លត្ថឃាតិ ខ្លដ្ឋតកាចាឃ៑ ហត្ថាតិ ចោស្សក្កចចតិ៑ តេត ហិ អធុតាឃេច ឃោមេឃិ, ត បតាហំ បបត្ថំ កទេឃិតិ ចោស្សក្កំ កទេតិ៑ ឌីទិឃរមតំ ឃោមេឃិតិ ចក្កមតឌីទិឃស្ស អឌិមត្តត្តា តស្ស ហាបតចរេត រមាឌិតា រមតាបិទេតេត ឌីទិឃស្ស រមតំ រមកាចំ ឃោមេឃិ, ឌីទិឃេត ចា រមធរឡោតំ រមាឌិ ឃោមេឃិតិបិ អត្ថោ៑ ខ្ពឆាបិ ហិ បិទេធា ទិស្សតិ៑ ចិស្សមិស្សាឃិតិ អស្សមិស្សាមិ៑ ខ្ពគាតិ តស្ស ចិរេររតោ

បសិសតារហកាចំ ឥស្សេតំ “ទេតា”តិអាទិ ចុត្តំ។ ទេតាតិ ចត្យុត្តិទិយាបឆចិទហិតតាការលោត។ “អតិបត្តោ”តិអាទីតិ

បច្ចុប្បត្តចចតាតេច។ បរិកិត្ឋតោបិ សោ អាកាសេយេច បរិកិត្ឋាយំ។ តស្មា ឆេទស្ស កិលេសបរិកិត្ឋាត់, ឈត្តបរិកិត្ឋាតញ្ញា ចិសេសេត

បសិសារហំ អច្ឆទិយត្ឋតេបចាតិ។

ទុតិយជិចសេតិ ឆេទេត អរហត្តបត្តជិចសតោ ទុតិយជិចសេ។ បញ្ញាយិយត្តិ តិថិបេក្ខាយ ចុត្តំ, “ទុតិយជិចសេ”តិ ត្តយិតា ព្យាខ្យានិការហំ។

កិត្តលិក្កុយ្យិ ហិ ព្យាល្យត្វបង់ ជិស្សតិ យថា “ក្យណោ បយាហំ, ឋិសតិ ចិត្តាតិ” ត្តច្ឆាជិ។ កាឡូអបក្ខស្សាតិ សាចឈយាសកាឡូអបក្ខស្ស។ បជេយតិព្យា

យាសំ ឈឈ្ឍុល្លបជិសត្តទឈយក់ស្ស, បជេយាសកាចោ ច យត្ថិយប្យេរសចោហាទេត។ តត្វ ហិ បុរិយបុណ្ណុយិតោ យាច អបទា បុណ្ណុមិ, តាច

ឲុកោ យាសោតិ ចោហទត្តិ។ តតោ តីលិ ជិចសាតិ ទាឌា យឈ្ឍុបយកាសិ, តតោ ទុតិយជិចសេ ឆេទោ អរហត្តំ សច្ឆាកាសិ, តតិយជិចសេ

បត សត្ថិបតិត្វា ឆេទា សក្កិតិយក់ស្ស, តស្មា អាសឡូហិយាសកាឡូអបក្ខបិជិបឥតោ យាច សាចឈយាសកាឡូអបក្ខបញ្ញាមិ, តាច

បញ្ញាជិចសាធិកោ ឲុកយាសោ ហោតិ។ សយាតោតិ ក្ខប្បជ្ជយាតោ។ ហដ្ឋុ ហដ្ឋុ ចិត្តាតិ អតិចិយ សោយតស្សចិត្តា, បិយោជ្ជត ចា

ហដ្ឋុ ចិត្តា បីតិយា ហដ្ឋុ ចិត្តា។ ឲុក់សត្តិ ឲុកម្ពិ អំសេ, ចាយំសេតិ អតេ្វា។ តថា ហិ ចក្កិស្សុត្តចណ្ណុតាយំ ចុត្តំ –

“ឲុក់សំ ឋិចទត្តិ ឲុត្វ បុត បល្ឌុាបតចសេត ឲុចំ ចុត្តំ, ឲុក់សត្តិ ច ចាយំសំ បិទ្យុបិត្វា ជិតស្សេតំ អជិចចត់។ យតោ យថា ចាយំសំ បិទ្យុបិត្វា

ជិតំ ហោតិ, តថា ឋិចទំ កត្វាតិ ឲុចយស្សតេ្វា ទេជិតេត្ថា”តិ (ឃុ។ តិ។ អដ្ឋុ។ ១។១៣៣)។

ពាត្ឋ...បេ... ចិយាតិ ចឈ្ឈូតោ បច្ចុត្តស្សុបរិបក្កតាលផលយិច។ បឈ្ឈុ...បេ... ចិយាតិ សិតបីតបកាឃ្យុត្តបឈ្ឈុទោយឌកម្ពុលេ ជបិតោ ឌាតិយា

យលិ ចិយ, ឌាតិចចតេត ទេត្វ កុត្តិយំ តិចទេត្តតិ។ សយ្យុក្កតបុណ្ណុចត្តោ ចិយាតិ ឌ្យាឈាបក្ខបត្តុទស្សុបិសេឆ សយ្យុក្កតោ

សោឡូអសកលិបរិបុណ្ណោ ចត្តោ ចិយ។ ពាលិ...បេ... ចិយាតិ តទុឈាឃុទិយបកាសយឡូស្សេត ឋុល្លិតស្សុចណ្ណុចណ្ណុបទាកាត្តុំ សតបត្តបត្តិ

ចិយ។ “បិត្ថទសត្តោ ហិ ទេយចណ្ណុបរិយាទោយា”តិ (សាទត្វ។ ឌី។ ១។១១) សាទត្វឌីបតិយំ ចុទត្តា។ បរិយោយាឌាទោតាតិ បកស្សទេត។

សប្យេកតាតិ ចណ្ណុប្យុកាយ, សីលប្យុកាយ ច សយត្ថាកោតត។ សស្សិរិកោតាតិ សទិសោកក្កាជិសត្ថាតាយ សិរិយា អតិចិយ សិរិយតា។

យុឈចទេតាតិ យថាចុត្តសោកាសយលក្កតត្តា ក្ខត្តយយុឈេត។ កាយំ “អហយម្ពិ អរហត្តំ បត្តោ”តិ តាទោទេចសិ, តថាទ្ធបិយ បត

ក្ខត្តយលិឡូអាយ កយតតោ បស្សត្តា សត្ថាបិ តយត្វំ ឌាតត្តិ, តស្មា អាទោទេចត្តា ចិយ ហោតីតិ អាហ “អត្តតោ អរហត្តប្បត្តិ

អាទោទេចយាតោ ចិយ អកយាសី”តិ។

កិយត្វំ បតាយំ ឲុចយាទោទេចយាតោ ចិយ អកយាសីតិ? ចុច្ចតេ – សោ ហិ “អត្តបតាយកំ អកត្វា អត្ថោឡូកោហំ កកចតា សំចល្លិត”ត្តិ

យតសិ ករិត្វា “សេក្ខតាយ ជយុចិតយសក្កិតិយា ករេហត្យុយឃ្យុត្តយ្យិ ពាហុស្សុតត្តា កល្យិស្សាយា”តិ តិសិត្ថាត់ ឆេទាត់ អរហត្តប្បត្តិចិឌាតេតត

សោយតស្សប្យាឥតត្វំ, “អប្បយតត្តា ហោហី”តិ កកចតា ជិត្ថុប្ឋចាឥស្ស ច សផលតាឌីបតត្វំ ឲុចយាទោទេចយាតោ ចិយ អកយាសីតិ។

អាយស្មតោយហាកស្សបស្សឲុតឥហោសិ សយសយដ្ឋុបតាជិតា យថាចុត្តការលោត សត្វុកប្បត្តា។ ឥទេឃ្យាតិ ចិជ្ជយាតោ កចេឃ្យ។

“សោកតិ ចត តេ អាចុសោ អាតត្ថុ អរហត្តសយជិកយតា”តិអាជិតា សាឝ្យុការយេាសិ។ អឃយិឆ ឌឹឈកាឈកាត់ ចាចោ។ ឲុក្កុកកាឈកេកស្ស

ច ឃុត្តតិបិតឲ្យក្កបិឌកាលកាត៌ ចាឥកាតិបិ ឃុដ្ឋតិ តឥដ្ឋកឆាឃុបិ តឆា ចុត្តត្តា៍

យន្លឹយំ តិកាឃំ កលាត្តិ ឃឹឥលភាតិ យន្លឹយកាលកា, តប្យក្យលា អាចទិឃា៍ ឃឆាចុដ្ឋត្តិ ចុដ្ឋបដិបិដិ, តឥតតិក្កយិត្វា ចា៍ តត្វាតិ តស្មិំ កិក្លុសឈ្ឈេ៍ អាភត្តុស្ស ឲតយាសតត្តិ សប្ពត្ថេ៍ តស្មិំ សយឥឃតិ តស្មិំ ឲចំកឆតសយឥឃ៍ ឥឆឥទា ចិឥត្តសិ “ក្យហិ កឥតា”តិ បុឆ្ឆត្តាត៌ អត្តាត៌ ឥឥស្សឥត្ត អតិចិឃ បិកឥការឥចត កចិស្សយាតត្តា, អឃយ្យិ យន្លឹយកាលឥកឥស្វ្វច ឲកច្ឆាត៌ ចាឥកា, តស្វា ឰតិបិ ឲឥក ចឥត្តិតិ សប្ពត្ថេ៍ អាកាឥសត អាកត្តា អត្តឥតា អាសឥតឥឃច អត្តាត៌ ឥឥស្សឹតិបិ ឥតសឥយច ឲកឥច្ឆ ចឥត្តិ៍ បុលិក្កចិសឥឃ ហិ “ឲឥក”តិ ចុឥត្ត សប្ពត្តូ “ឲកឥច្ឆ”តិ អឥត្វា ឥចឥិតឥត្ថា៍ តឹស្មិ ឥចត្វ ចាឥឥស្ម ឥតសំ ឥតសំ កាលកាត៌ ឥតត ឥតភាកាឥទត អាកតយត្តំ ឌឥបត្វា ចិស្មំ ចិស្មំ ចចឥត អញ្ញា ចិឥសសកាឥលំ តត្វិ៍ សត្តយាសំ កតាឃ ហិ ឆយុចិតឃសក្កីតិឃា កឥាទិ បកតិឃាច, កឥាទិ បឆចិឃំ តិយុឌ្ឍត្វា, កឥាទិ អាកាឥសត អាកតត្តា តំ តឥាកយតយុបិឥាឃ តឆា តឆា ចឥត្តិ៍ អបិច សក្កីតិឃា អាឥិឥិចឥសឥឃច បឌយំ បកតិឃា អាកត្តា តឥតា បទំ អាកាសយត្ថុកត្វា បទិសំ បត្តកាឥល តឥតា ឰតទិត្វា កិក្លុបត្តិ អបិឡឲឥត្តា បឆចិឃំ តិយុឌ្ឍត្វា អាសឥត អត្តាត៌ ឥឥស្សឹតិបិ ចឥត្តិ៍ ឃឆា ចា តឆា ចា អាកឆ្ឆត្យ, អាកយភាកាឥយត្តំ ត បយាលំ, អាកត្តា កតកាឥល អាឃស្វឥតា យហាកស្សបស្ស សាឆុកាឥឥាតឥយច បយាលំ សត្វាទា ឥាតត្ថសាឆុកាឥឥាតឥតឥច អឥហត្តប្យត្តិឃា អឥត្ថាសយ្យិ ឥាបិតត្តា, កកចតិ ឆទយាឥត បដិក្កឥហតត្ថាឃ ច បសំសាឃ ឥឆឥស្ស បដិក្កហិតត្តា៍ តស្វា តយត្វំ ឥឥស្សឥត្តា “ឃឆា ចា”តិអាឥិយាហ៍ សត្ថត្វាបឹតិ សឥត្ថាសុបិ តឹសុ ចាឥឥសុ៍

កិក្លុ អាយឥត្តសឹតិ កិក្លុ អាលបឹតិ អឃឥយត្វ អឥត្វា, អត្ថា្រ បត ឥាបឥតបិ ឥិស្សតិ ឃឆា “អាយត្តឃាយិ ឥចា កិក្លុឥច, (ឌី៍ តិ៍ ១៍១០ប័) បដិឥចឥឃាយិ ឥចា កិក្លុឥច”តិ (អ៍ តិ៍ លិ៍លិ១) បឥក្កាសឥតបិ ឥិស្សតិ ឃឆា “ឲហិ ត្វំ កិក្លុ យយ ចចឥតត សាទិបុត្តំ អាយឥត្តហឹ”តិ (អ៍ តិ៍ ៥៍១១) អាលបឥតបិ ឥិស្សតិ ឃឆា “ត្រ ឥលា កកចា កិក្លុ អាយឥត្តសិ ‘កិក្លុឥចា’តិ” (សំ៍ តិ៍ ០៍១៣៥), ឰឥាបិ អាលបឥតតិ សាទត្វឹបតិឃំ (សាទត្វ៍ ឌី៍ ០៍បឌយយហាសក្កីតិកឆាចណ្ណតា) ចុត្តំ៍ អាលបតយត្តស្ស បត អកាចឥតា “កិ៍ បឌយំ សក្កាឃាយា”តិអាឥិតា ចុឥត្តត ចិត្ថាបិឃយាតត្វត្តឥទត ច សហចទលឥតា ឥាបឥតច ចដ្ឋតិ, តស្វា អាយឥត្តសឹតិ បដិឥចឥឥសិ ចិត្ថាឥបសិតិ អឥត្វា ចត្តឥត្ថា៍ “ត្រ ឥលា កកចា កិក្លុ អាយឥត្តសិ ‘កិក្លុឥចា’តិ, ‘កដ្ឋឥត្ត’តិ ឥត កិក្លុ កកចឥតា បច្ឆឥស្សាសុ”ត្តិអាឌីសុ (សំ៍ តិ៍ ០៍១៣៥) ហិ អាលបតយត្តឥយច ឥិស្សតិ, ត ចិត្ថាបិឃយាតត្វត្តទំ, តំ បត “ក្មតបុត្តំ កិក្លុឥច”តិអាឥិតា (សំ៍ តិ៍ ០៍១៣៥) បឥច្ឆកឥយច អាទដ្ឋ៍ តស្វា តាឥិឥសឥស្វ្វច អាលបឥត ចដ្ឋតីតិ ឥតា តឥក្កា៍ សដ្ឋចិក្ខ បត ចឥត្តិ “អាយត្តឃិត្វា ឥឥចិឥត្ថា, ចិស្សកយុំ យហិឌ្ឋិក’ត្តិអាឌីសុ (ចទិឃា៍ ១០លិ) ចិឃ យត្តសឥដ្ឋា ក្យត្តកាសឥត៍ តស្វា ‘អាយឥត្តសឹ’តិ ឲតស្ស សយុត្តឃឹតិ អឥត្វា”តិ៍ “អាចុឥសា”តិអាឥិ អាយត្តភាកាឥឌឹបត៌ ឆយុំ ចា ចិតឃំ ចាតិ ឲត្វ ចា-សឥដ្ឋា ចិកប្យឥត, ឥតត “កិឥយកំ ឥតសុ បឌយំ សក្កាឃាយា”តិ ឥឥស្សតិ៍ កស្វា អាឃុតិ អាហ “ចិតឥឃ ចិឥត”តិអាឥិ៍ “ឃស្វា, តស្វា”តិ ច អត្ថាហទិត្វា ឥឃាឥឌតត្ថំ៍ តស្វាតិ តាឃ អាឃុសទិក្កុតាឃ ៍ ឆុទត្តិ ឥដ្ឋកំ៍ ឥតា តប្យឥហាតីតិ បឥហាតិឥឃច៍ ឌ្ឋិបដិឥសឥឆា ហិ សហ អតិសឥឃត បកត្យត្វឹបឥកា៍

ឲតឥក្កត្តិ ឲឥសា អឥក្កា៍ លិក្កចិបល្លាឥសត ហិ អឃំ តិឥដ្ឋឥសា៍ ឃឥិឥត្តិ ច ឥឃា អឃំ, ឃឥិឥំ ឰត្ថបច្ឆាកត្តិ ចា ឥឃាឥឌតត្ថំ៍ ឲចឥ្យាសតិ “ឲតឥក្ក”ត្តិ ឃឆាទុតលិក្កឥយច៍ “ឃឥិឥ”ត្តិ បឥស្ស ច អឃំ សកាឥចា, ឃា តស្ស តស្ស អត្វស្ស ចត្តត្ថាស្ស លិក្កាត្សុឥបត “ឥឃា អឃ”ត្តិ ចា

“ឃា អឃ”ត្តិ ចា “ឃំ ឰក”ត្តិ ចា ឈោរេឌតន្តូតា តឆារេឃចឃ្ស តត្វ តត្វ ឝឃ្សិតត្តា៉ កិក្លូតំ ចិតឃឆទាតត្តិ តិន្ទ្ររលាលេ្ចឹតិរេន្តុរសា៉

អត្តតាច អត្តាតំ សយ្ហត្តិតិ សឃរេបច អត្តាតំ សយ្ហតំ អកាសិ៉ “អត្តតា”តិ ហិ ឰគំ តតិឃាចិរេសសតំ កចតិ, តញ្ញា បរេទហិ សយ្ហត្តតំ តិចរេត្តតិ, “អត្តតា”តិ ចា អឃំ ចិកត្យត្តបតិទ្វបរេកា អត្យឃសន្តោ៉ រោចិ បត “លិក្ខរេត្វ តតិឃា អគិហិតពកត្យកាចរេតា”តិ ចគត្តិ៉ តគឃុត្តរេបច “រេឆរេទា”តិ ពត្តរេតា ចិន្ទូយាតត្តា៉ ចិឃ្សន្ទូតត្វាឃ អត្តតាច អត្តាតំ សយ្ហត្តិតិ ឈោរេឌតន្តុំ៉ បុន្ឋឆាត្យឃ្ស ន្តុំកយុំកត្តា “ន្តុបិលិ ចិតឃ”ត្តិ ពយ្ហុន្ទុឃំ ចុត្តុំ៉

ពិដតិ ករេហត្វាតិ ឲត្វ ពិដតិកហលំ ឆយ្ហកធិកាតំ ឆយ្ហតាតិ រេចឌិតន្តុំ៉ តាឃ ហិ ឆយ្ហកធិកាតំ បទិសាឃ ហត្វក្យក្កន្ទ្ធុយុលចិកាទាឌិ បជិន្ទ្ឋាឌឹឃតិ៉ កកចា ឆ ឆយ្ហកធិកាតំ ឆយ្ហតាឝឃ្សតត្វរេបច ចិចិ៌តពិដតិ កញ្ជាតិ៉ អន្ទ្ញាឆា ហិ សន្តុឃ្សបិ រេលិកឃ្ស អលក្កាទក្វុតំ បរេយ្យក្កុំសកតសិក្លាសំឃយាតំ ត្យន្ទ្ធាតំ យុលចន្ទ្រុយល្ឆុលំ បជិន្ទ្ឋារេគតន្តុំ ត សិឃា៉ “បផយំ អាចុរេសា ន្តុបិលិ បិទាឌិកំ ពត្វ បន្ទ្ញាតត្ត”ត្តិ ពស្វា ចុត្តុំ, តត្យ តឃ្ស សក្កុីតិឃា បុទិយកាលេ បផយកាចេចា ត ឃុរេត្តាតិ? រេតា ត ឃុរេត្តា កកចតា បន្ទ្ញាតត្តាត្យក្កុរេយត, បិតិរេយាក្លុរេន្តុសាត្យក្កុរេយត ឆ បផយកាចឃ្ស សិន្តូត្តា៉ រេឃក្យរេឃ្យត ហិ តិលិ បិជកាតិ កកចរេតា ឆរេយាតកាលេ ឌិតាត្យក្កុរេយតេច សក្កុីតាតិ, ចិរេសរេតា ចិតឃាគិឆយ្ហបិជកាតិតិ ឝន្តុន្ទុំ៉ កិស្ហុំ ចត្យស្ហុត្តិ, រេយត្យតឆរេយ្ហតិ ឆ តិយិត្តុរេត្វ ក្យយ្ហចគតំ៉ “ពត្វ បន្ទ្ញាតត្ត”ត្តិអាឌិតា ឝឃ្សិរេតត សហ តគចសិន្តុយិ សក្កុរេហត្វា ឝឃ្សតំ “ចត្យយិ បុន្ឋិ”តិអាឌិ ចុត្តុំ៉

សក្កុីតិកាទពចចតសយ្ហុឃ្ស ចា ត្យ រេលា, ឃុន្តុំ ចា ត្យន្ទ្ធចចតត្តិ អាសក្កាបទិហរេលាត្វុំ, ឃឆាសក្កុីតរេឃ្សច បយាលកាចំ ឝឃ្សតត្វញ្ញា បុន្ធុំ សយ្ហុន្ទ្ធទិត្វា ចិឃ្សរេន្ទូរេត្តា “កិំ បរេតត្វា”តិអាឌិយាហ៉ ឲត្វ បផយបិទាឌិរេកតិ ឲតិឃ្សុំ តឆាសក្កុីតាឃ បផយបិទាឌិកបិត្យន្តុឃំ៉ រេតរេតចាហ “ត ហិ តឆាកតា ឲកត្យញ្ញូតយិ តិទត្វកំ ចគត្តិ”តិ៉ អបរេតតន្តុត្តិ អតិរេទកកាចេត តិទត្វកតាឃ, ចិតឆកាចេត ចា អឃុត្តតាឃ លេន្ទ្ធុតន្តុចចតំ៉ បក្លុបិតន្តុត្តិ អសយ្យល្ហុតាឃ ន្តុបរេតតន្តុចចតំ៉ ពស្វាតិ អាហ “ត ហិ”តិអាឌិ៉ សាចកាតំ បត រេគចតាតំ ចា កាសិរេតតិ កកចរេតា បុន្ទ្ឋារេឆាយតាឌិចរេសត កាសិតំ សន្ទ្ធុឃាហ៉ សន្តុត្វាបឹតិ កកចរេតា សាចកាតំ រេគចតាតញ្ញា កាសិរេតបិ៉ តំ បត បក្លុបតំ សយ្ហន្ទ្ធុចចតយត្តរេឃ្សច, ត សកាចាឃុត្តិឃា អត្វឃ្សាតិ ឝរេឃ្សតិ “កិំ បត ត”ត្តិអាឌិតា សយ្ហន្ទ្ធុចចតយត្តត្តិ បុន្ទ្ធាបរេសយ្ហន្ទ្ធុចចតរេយច៉ ឰគំ បផយបិទាឌិកត្តិ ចចត្វរេបត្វា ឆរេបស្ហុំ ឰយិតាច ចាចតាយរេក្កុត ន្តុក្កុហលឆាទលាឌិកិន្ធុតិប្យាគតត្វុំ, តគត្វរេបច ឆ ពលសន្ទ្ញាឃយកំស្ហុ “រេតត…រេប… ចិហរេតិ”តិ៉ សន្ទ្ញាឃារេយ្ហកាលេឃេច បឆចិ អកយ្យិត្វាតិ ចគត្តិ, តឌិគំ បត បឆចិកយ្យតំ រេឆទាតំ ឆយ្ហសន្ទ្ញាឃាត្យកាចេតាតិ ញារេបតំ “សាត្យកាទំ គគយាតា ចិឃា”តិ ចុត្តុំ៉ ន្តុគកបទិឃត្តត្តិ បឆចិសន្ទ្ធាទរ៍កាគកបទិឃត្តុំ៉ តស្ហុិញ្ញាចលិរេតរេឃច សាបិ ឆលតិ, ឲរេតត ឆ បរេគសបឆចិកយ្យតំ តិចរេត្តតិ៉

កិន្ធុាបិ បិត្យន្តុឃំ ពលតា តត្វុិ, សក្កុីតិយារេទាបិតាតិ បត ឲត្តកាតេចាតិ ឌិរេបតុំ “បញ្ញាសត្តតិ សិក្លាបគាតិ”តិ ចុត្តុំ “បុទិយតរេឃតេចា”តិ ឲរេតត សាត្យកាទំ គគយាតា ចិឃាតិ អត្វយាហ៉ ត រោចលំ សិក្លាបគពល្ទ្ធចិកក្ខុតិឃរេយតេច, អឆ រេលា បយាលតិឃរេយតាបឹតិ ឝរេឃ្សតុំ “ចត្យសន្តុិកាលចាទោ”តិ ចុត្តុំ៉ ឲត្វ ឆ កាលចារេទាតិ –

“អដ្ឋក្ខរា ឯកបទំ, ឯកគាថា ចតុប្បទំ;

គាថា ចេកា យតោ គន្ថោ, គន្ថោ ពត្តិំសតក្ខរោ។

ពត្តិំសក្ខរគន្ថានំ, បញ្ញាសទ្វិសតំ បន;

ភាណវារោ យតោ ឯកោ, ស្វដ្ឋក្ខរសហស្សកោ”តិ។

ឯវំ អដ្ឋក្ខរសហស្សបរិមាណោ បាឋោ វុច្ចតិ។ ភណិតព្ពោ វារោ យស្សាតិ ហិ ភាណវារោ, ឯតេន សជ្ឈាយនមគ្គេន ភណេតព្ពវារោតិ អត្ថោ។ ឯត្តកន្តិ យថាវុត្តប្បមាណំ ឯត្តកំ សម្ពន្ធោ, បកាសិតោ វា ឯត្តកោតិ ហិ វុច្ចតិ, ឯត្តកាតិ ចេត្ថ បញ្ចុទ្ទេសបរិយាទានិ វិនយមាតិកាសន្តានា, ចារិត្តវារិត្តសិក្ខាបទសន្តានា ច បញ្ញត្តិយោ អធិប្បេតា។ បញ្ញត្តានីតិ ហិ ភណិតា បញ្ញត្តត្តា បញ្ញត្តិយោតិ វុច្ចន្តិ។ បញ្ញត្តិយញ្ច ឥត្ថសទ្ទោ ទិស្សតិ “ទារុក្ខន្ធោ, (អ॰ និ॰ ៩.៣៧) អគ្គិក្ខន្ធោ (អ॰ និ॰ ៧.៧២), ឧទកក្ខន្ធោ”តិអាទីសុ (អ॰ និ॰ ៥.៤៥; ៩.២៧) វិយ។ អបិច ភាគរាសដ្ឋេនាបិ យុជ្ជតិយេវ តាសំ បញ្ញត្តីនំ ភាគតោ, រាសិតោ ច វិភត្តត្តា, តំ បន វិនយបិដកំ ភាណវារេហិ ទស្សិតំ គោបិតំ សង្គហារុឡ្ហតាយេវ ឥមិនាការេន អនុស្សរាតំ ហុត្វា បតិដ្ឋហិស្សតីតិ អាយស្មតា ឧបាលិត្ថេរេន បតិដ្ឋាបេសុំ “អាចរិយា ឥមំ តុម្ហាកំ សិស្សានំ វាចេថា”តិ។

ឥមំ សង្គាយិតុកាមោតិ សុត្តន្តាភិធម្មសង្គីតិំ កត្តុកាមោ “ធម្មោ ច វិនយោ ច ទេសិតោ បញ្ញត្តោ”តិអាទីសុ (ទី॰ និ॰ ២.២១៦) វិយ បរិយេសនវសេន ធម្មសទ្ទស្ស សុត្តន្តាភិធម្មេសុ បវត្តនតោ។ អយមេត្ថ ឧបរិ អាវិ ភវិស្សតិ។

សង្ឃមជ្ឈេ បវារេតិ ឯត្ថ ខេត្តា ចុទ្ទសមេន អត្ថោ វេទិតព្ពោ។ ភគវា អាចរិយា បិដកត្តំ វិនយាចរិយេសុ ឋិតំ បិដកេសុ ភគវា បិដកំ វិនយាភិធម្មាទយោ ឧទ្ទេសសង្គីតិបរិយាបន្នត្តា ឋបេត្វា ចេត្ត “សុត្តន្តបិដកេ ចតស្សោ សង្គីតិយោ”តិ។ សង្គីតិយោតិ ច សង្គាយនការេហិ ទីឃាទិវសេន វិសុំ វិសុំ និយមេត្វា សង្គាយិតត្តា និកាយាវ វុច្ចន្តិ។ តេនាហ “ទីឃសង្គីតិ”ន្តិអាទិ។ សុត្តានេវ សម្បិណ្ឌេត្វា វគ្គភាវេន ឋបិតោ ទីឃោ វគ្គោ, តាទិសានីតិ ឥមស្សត្ថំ “ចតុត្តិំស សុត្តានិ ឥមស្ស វគ្គោ”តិ វុត្តំ។ តស្មា ចតុត្តិំស សុត្តានិ តស្ស វគ្គោ ហោន្តិ, សុត្តានិ វា ចតុត្តិំស, តេសំ វគ្គភាវេន ឋបិតោ វគ្គោ, តេសុ តីសុ វគ្គេសុ បឋមោ ឯតន្តិ “ព្រហ្មជាលសុត្តំ នាម អត្ថិ, តំ បឋមំ សង្គាយាមា”តិ វុត្តេ គន្ថោតិ ទោសភាវសម្មតោ “តិវិធសីលាលង្កត”ន្តិអាទិមាហ។ ហេតុបច្ចយានិ ហិ ឯតានិ។ ព្រហ្មជាលសុត្តំ មហាសីលវសេន តិវិធស្សាបិ សីលស្ស បកាសនត្តា តេន អលង្កតំ វិភូសិតំ តថា នានាវិធេ មិច្ឆាជីវកុហនលបនាទយោ វិទ្ធំសេតីតិ នានាវិធមិច្ឆាជីវកុហនលបនាទិវិទ្ធំសនំ។ តត្ថ កុហនាតិ កុហាយនា, បច្ចយបដិសេវនសាមន្តជប្បនឥរិយាបថសន្និស្សិតសង្ខាតេន តិវិធេន វត្ថុនា វិម្ហាបនាតិ អត្ថោ។ លបនាតិ វិហារំ អាគតេ មនុស្សេ ទិស្វា “កិមត្ថាយ ភោន្តោ អាគតា, កិំ ភិក្ខូ និមន្តេតុំ។ យទិ ឯវំ

គច្ឆ, អហំ បច្ឆតោ កិញ្ចិ គហេត្វា អាគច្ឆាមី”តិ ឯវមាទិនា ការណា· អាទិសទ្ទេន បុព្ពភាគនយោ, ឯតរហិ ទិស្សមានាការនយោ ច សង្គណ្ហាតិ· អបិចេត្ថ ឥច្ឆាទិវសេន គុហាលេណបព្ពតាហិ សេសំ អនេសនំ គណ្ហាតិ· អាទិសទ្ទេន បន តទនុសេសំ មហិច្ឆតាទិកំ ទុស្សីល្យន្តិ វេទិតព្ពំ· ទ្វាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិយោ ឯវ បរិវេធនភេទេន ជាលសទិក្ខតាយ ជាលំ, តស្ស វិនិវេធនំ អបរិវេធនការណំ តថា·

អន្តរា ច រាជគហំ អន្តរា ច នាឡន្ទន្តិ ឯត្ថ អន្តរាសទ្ទោ វិវរេ “អបិចាយំ តបោទា ទ្វិន្នំ មហានិរយានំ អន្តរិកាយ អាគច្ឆតី”តិអាទីសុ (បារា· ២៣១) វិយ· តស្មា រាជគហស្ស ច នាឡន្ទាយ ច វិវរេតិ អត្ថោ· អន្តរាសទ្ទេន បន យុត្តត្តា ឧបយោគវចនំ កតំ· ឦទិសេសុ ឋានេសុ អក្ខរចិន្តកា “អន្តរា គាមញ្ច នទិញ្ច យាតី”តិ ឯវំ ឯកមេវ អន្តរាសទ្ទំ បយុញ្ជន្តិ, សោ ទុតិយបទេនបិ យោជេតព្ពោ ហោតិ· អយោជិយមានេ ហិ ឧបយោគវចនំ ន បាបុណាតិ សាមិវចនស្ស បសង្គេ អន្តរាសទ្ទយោគេន ឧបយោគវចនស្ស ឥច្ឆិតត្តា· តត្ថ រញ្ញោ កីឡនត្ថំ បដិភានចិត្តវិចិត្តអគារំ អហោសិ, តំ “រាជាគារក”ន្តិ វុច្ចតិ, តស្មិំ អម្ពលដ្ឋិកាតិ រញ្ញោ ឧយ្យានំ· តស្ស កិរ ទ្វារសមីបេ តរុណោ អម្ពរុក្ខោ អត្ថិ, តំ “អម្ពលដ្ឋិកា”តិ វទន្តិ, តស្ស សមីបេ បវត្តត្តា ឧយ្យានម្បិ “អម្ពលដ្ឋិកា” ត្វេវ សង្ខ្យាតំ យថា “វរុណនគរ”ន្តិ, តស្មា អម្ពលដ្ឋិកាយំ នាម ឧយ្យានេ រាជាគារកេតិ អត្ថោ· អវិញ្ញាយមានស្ស ហិ វិញ្ញាបនត្ថំ ឯវំ អាធារទ្វយំ វុត្តំ រាជាគារកមេតស្សាតិ វា រាជាគារកំ, ឧយ្យានំ, រាជាគារកវតិ អម្ពលដ្ឋិកាយំ នាម ឧយ្យានេតិ អត្ថោ· ឥត្ថិលិង្គេបិ ហិ វិសេសនបទមេតន្តិ”តិ កេចិ វទន្តិ, ឯវំ សតិ រាជាគារំ អាធារោ ន សិយា· “រាជាគារកេតិ ឯវំនាមកេ ឧយ្យានេ អភិរមណារហំ កិរ រាជាគារម្បិ តត្ថ, យស្ស វសេនេតំ ឯវំ នាមំ លភតី”តិ (វជិរ· ដី· បឋមមហាសង្គីតិកថាវណ្ណនា) វជិរពុទ្ធិត្ថេរោ· ឯវំ សតិ “អម្ពលដ្ឋិកាយ”ន្តិ អាសន្នតរុណម្ពរុក្ខេន វិសេសេត្វា “រាជាគារកេ”តិ ឧយ្យានមេវ នាមវសេន វុត្តន្តិ អត្ថោ អាបជ្ជតិ, តថា ច វុត្តទោសោ ច សិយា· សុប្បិយម្បិ បរិព្ពាជកន្តិ សុប្បិយំ នាម សញ្ចយស្ស អន្តេវាសិំ ឆន្នបរិព្ពាជកម្បិ· ព្រហ្មទត្តម្បិ មាណវន្តិ ឯត្ថ តរុណោ “មាណវោ”តិ វុត្តោ “អម្ពដ្ឋោ មាណវោ, អង្គកោ មាណវោ”តិអាទីសុ (ទី· និ· ១·២៥៦, ៣១១) វិយ, តស្មា ព្រហ្មទត្តំ នាម តរុណបុរិសម្បិ អារព្ភាតិ អត្ថោ· វណ្ណាវណ្ណោតិ បសំសាយ ចេវ គរហាយ ច· អថ វា គុណោ វណ្ណោ, អគុណោ អវណ្ណោ, តេសំ ការណំ ឧត្តរបទលោបេន តថា វុត្តំ យថា “រូបភវោ រូប”ន្តិ·

“តតោ បន”ន្តិអាទិម្ហិ អយំ វចនក្កមោ – សាមញ្ញផលំ បនាវុសោ អានន្ទ កត្ថ ភាសិតន្តិ? រាជគហេ ភន្តេ ជីវកម្ពវនេតិ· កេន សទ្ធិន្តិ? អជាតសត្តុនា វេទេហិបុត្តេន សទ្ធិន្តិ· អថ ខោ អាយស្មា មហាកស្សបោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ សាមញ្ញផលស្ស និទានម្បិ បុច្ឆិ, បុគ្គលម្បិ បុច្ឆីតិ· ឯត្ថ ហិ “កិំ អារព្ភា”តិ អវត្វា “កេន សទ្ធិ”ន្តិ វត្តព្ពំ· កស្មាតិ ចេ? ន ភគវតា ឯវ ឯតំ សុត្តំ ភាសិតំ, រញ្ញាបិ “យថា នុ ខោ ឥមានិ បុថុសិប្បាយតនានី”តិអាទិនា (ទី· និ· ១·១៦៣) កិញ្ចិ កិញ្ចិ វុត្តមត្ថិ, តស្មា ឯវមេវ វត្តព្ពន្តិ· ឥមិនាវ នយេន សព្ពត្ថ “កិំ អារព្ភា”តិ វា “កេន សទ្ធិ”ន្តិ វា យថារហំ វត្វា សង្គីតិមការំសូតិ ទដ្ឋព្ពំ· តន្តិន្តិ សុត្តចក្កសមុទាយវសេន បវត្តិតំ បិដកំ· ឯវញ្ហិ កត្វា “តិវគ្គសង្គហំ ចតុត្តិំសសុត្តបដិមណ្ឌិត”ន្តិ វចនំ ឧបបន្នំ ហោតិ· បរិហរថាតិ ឧគ្គហណធារណាទិវសេន ធារេថ· តតោ អនន្តរំ សង្គាយិត្វាតិ សម្ពន្ធោ·

“ឆម្ពុស្សក្កហោ វា”តិអាទិនា សមានោ ឯវំ សំវណ្ណិតំ បោរាណេហីតិ អត្ថោ· ឯតេន “មហាឆម្ពហេមេន, មហាធាតុកថាយ វា សទ្ធិំ

សត្តប្បករណំ អភិធម្មបិដកំ នាមា”តិ វុត្តេ វិតណ្ឌវាទិមតំ បដិក្ខិបិត្វា “កថាវត្ថុនាវ សទ្ធិ”ន្តិ វុត្តេ សមានវាទិមតំ ទស្សេតិ។ សព្វាការណស្ស, សព្វាការណវន្តានំ ច វិសយភាវតោ សុញ្ញមកោករណោវ។

តត្ថ អភិធម្មមហាភិធម្មវសេន ទុវិធោបិ អភិធម្មោ។ ជាតកាទិកេ ខុទ្ទកនិកាយបរិយាបន្នេ, មេត្តសុត្តេ ច ធម្មាភិធម្មកថា តាទិសេ អភិធម្មបិដកេវ សង្គហិតុំ យុត្តំ, ន បន ទីឃនិកាយាទិប្បករណេ សុត្តន្តបិដកេ, តាបិ បញ្ញត្តិអភិធម្មកថា វិនយបិដកេតិ ទីឃភាណកា ជាតកាទីនំ អភិធម្មបិដកេ សង្គហំ វទន្តិ។ ចរិយាបិដកពុទ្ធវំសានម្បិ អដ្ឋកថា ជាតកកថិកត្តា, នេត្តិបេដកោបទេសានំ បន អភិធម្មបដិសម្ភិទាមគ្គកថិកត្តា។ មជ្ឈិមភាណកា បន អត្ថុប្បត្តិវសេន ទេសិតានំ ជាតកាទីនំ យថានុលោមទេសនាភាវតោ តាទិសេ សុត្តន្តបិដកេ សង្គហោ យុត្តោ, ន បន នការាធម្មាភិធម្មកថា យថាធម្មសាសនេ អភិធម្មបិដកេ, តាបិ បញ្ញត្តិអភិធម្មកថា យថាបរាធសាសនេ វិនយបិដកេតិ ជាតកាទីនំ សុត្តន្តបិដកបរិយាបន្នតំ វទន្តិ។ យុត្តមេត្ថ វិចារេត្វា គហេតព្វំ។

ឯវំ និមិត្តបយោជនកាលទេសការកករណប្បការេហិ បឋមំ សង្គីតិំ ទស្សេត្វា ឥទានិ តត្ថ វវត្ថាបិតេសុ ធម្មវិនយេសុ នានប្បការកោសល្លត្ថំ ឯកវិធាទិភេទំ ទស្សេតុំ “ឯវមេត”ន្តិអាទិមាហ។ តត្ថ “ឯវ”ន្តិ ឥមិនា ឯតសទ្ទេន បរាមសិតព្វំ យថាវុត្តសង្គីតិប្បការំ និទស្សេតិ។ “យញ្ហិ”តិអាទិ វិវរណំ។ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិន្តិ អនាវរណញាណបទដ្ឋានំ មគ្គញាណំ, មគ្គញាណបទដ្ឋានញ្ច អនាវរណញាណំ ឯត្ថន្តរេតិ អភិសម្ពុទ្ធស្ស, បរិនិព្ពាយន្តស្ស ច វិវរេ។ វរេនំ បញ្ចចត្តាលីស វស្សានីតិ កាលវសេន និមេមតិ។ បច្ចវេក្ខន្តេន វាតិ ឧទានាទិវសេន បវត្តធម្មំ សន្ធាយាហ។ មំ វទន្តិ វុត្តំ, សព្វំ តម្បិ សព្វន្ធំ កិំ បនេតន្តិ អាហ “វិមុត្តិរសមេវា”តិ, ន អញ្ញរសន្តិ វុត្តំ ហោតិ។ វិមុច្ចតីតិ វិមុត្តិ, រសីតព្វំ អស្សាទេតព្វន្តិ រសំ, វិមុត្តិសង្ខាតំ រសមេតស្សាតិ វិមុត្តិរសំ, អរហត្តផលស្សាទន្តិ អត្ថោ។ អយំ អាចរិយសារិបុត្តត្ថេរស្ស មតិ (សារត្ថ. ដី. បឋមមហាសង្គីតិកថាវណ្ណនា)។ អាចរិយធម្មបាលត្ថេរោ បន តំ គេវិចារំ កត្វា ឯវមត្ថមាហ “វិមុច្ចតីតិ វិមុច្ចិត្វាតិ វិមុត្តិ, យថារហំ មគ្គោ ផលញ្ច។ រសន្តិ គុណោ, សម្បត្តិកិច្ចំ វា, វុត្តនយេន សមានោ វិមុត្តានិសំសំ, វិមុត្តិសម្បត្តិកំ វា មគ្គផលនិព្វានតោ, វិមុត្តិកិច្ចំ វា កិលេសានំ អច្ចន្តវិមុត្តិសម្បាទនតោតិ អត្ថោ”តិ (ទី. និ. ដី. ១. បឋមមហាសង្គីតិកថាវណ្ណនា)។ អង្គុត្តរដ្ឋកថាយំ បន “អត្ថរសស្សាទីសុ អត្ថរសោ នាម ចត្តារិ សាមញ្ញផលានិ, ធម្មរសោ នាម ចត្តារោ មគ្គា, វិមុត្តិរសោ នាម អមតនិព្វាន”ន្តិ (អ. និ. អដ្ឋ. ១.១.១៩០) វុត្តំ។

កិញ្ចាបិ អវិសេសេន សព្ពម្បិ ពុទ្ធវចនំ កិលេសវិនយនេន វិនយោ, យថានុសិដ្ឋំ បដិបជ្ជមានេ អបាយបតនាទិតោ ធារណេន ធម្មោ ច ហោតិ, តថាបិ ឥធាធិប្បេតេវ ធម្មវិនយេ វត្តិច្ឆាវសេន សរូបតោ និទ្ទេសេតុំ “តត្ថ វិនយបិដក”ន្តិអាទិមាហ។ អវសេសំ ពុទ្ធវចនំ ធម្មោ ឧក្កាទិវសេន សភាវធម្មានំ ពាហុល្លតោ។ អថ វា យទិបិ វិនយោ ច ធម្មោយេវ បរិយត្តិយាទិភាវតោ, តថាបិ វិនយសទ្ទសន្និធានេ ភិន្នាធិករណភាវេន បយុត្តោ ធម្មសទ្ទោ វិនយតន្តិ វិបរីតំ តន្តិមេវ ទីបេតិ យថា “បុញ្ញញាណសម្ភារា, គោពលីពទ្ទ”ន្តិ។ បយោគវសេន តំ ទស្សេន្តេន “តេនេវាហា”តិអាទិ វុត្តំ។ យេន វិនយ...បេ... ធម្មោ, តេនេវ តេសំ តថាភាវំ សង្គីតិក្ខន្ធកេ (ចូឡវ. ៤៣៩) អាហាតិ អត្ថោ។

“អនេកជាតិសំសារ”ន្តិ អយំ គាថា ភគវតា អត្តនោ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណបទដ្ឋានំ អរហត្តប្បត្តិំ បច្ចវេក្ខន្តេន ឧប្បន្នបីតិវេគស្ស បច្ចវេក្ខណកាលស្ស អនន្តរំ ភាសិតា, តស្មា “បឋមពុទ្ធវចន”ន្តិ វុត្តា; ឥទំ កិរ សព្ពពុទ្ធេហិ អវិជហិតំ ឧទានំ; អយមស្ស សង្ខេបត្ថោ – អហំ ឥមស្ស អត្តភាវសង្ខាតស្ស គេហស្ស ការកំ តណ្ហាវឌ្ឍកិំ គវេសន្តោ យេន ញាណេន តំ ទដ្ឋុំ សក្កា, តស្ស ពោធិញាណស្សត្ថាយ ទីបង្ករបាទមូលេ កតាភិនីហារោ ឯត្តកំ កាលំ អនេកជាតិសំសារំ អនេកជាតិសតសហស្សសង្ខ្យំ សំសារវដ្ដំ អនិព្ពិសំ អនិព្ពិសន្តោ តំ ញាណំ អវិន្ទន្តោ អលភន្តោយេវ សន្ធាវិស្សំ សំសរឹ; យស្មា ជរាព្យាធិមរណមិស្សតាយ ជាតិ នាមេសា បុនប្បុនំ ឧបគន្តុំ ទុក្ខា, ន ច សា តស្មិំ អនិព្ពត្តេ និវត្តតិ, តស្មា តំ គវេសន្តោ សន្ធាវិស្សន្តិ អត្ថោ; ឥទានិ ហេ អត្តភាវសង្ខាតស្ស គេហស្ស ការក តណ្ហាវឌ្ឍកិ ត្វំ មយា សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ បដិវិជ្ឈន្តេន ទិដ្ឋោ អសិ; បុន ឥមំ អត្តភាវសង្ខាតំ មម គេហំ ន កាហសិ ន ករិស្សសិ; តវ សព្ពា អវសេសកិលេសផាសុកា មយា ភគ្គា ភញ្ជិតា; ឥមស្ស តយា កតស្ស អត្តភាវសង្ខាតស្ស គេហស្ស កូដំ អវិជ្ជាសង្ខាតំ កណ្ណិកមណ្ឌលំ វិសង្ខតំ វិទ្ធំសិតំ; ឥទានិ មម ចិត្តំ វិសង្ខារំ និព្ពានំ អារម្មណករណវសេន គតំ អនុបវិដ្ឋំ; អហញ្ច តណ្ហានំ ខយសង្ខាតំ អរហត្តមគ្គំ, អរហត្តផលំ វា អជ្ឈគា អធិគតោ បត្តោស្មីតិ; គណ្ឋិបទេសុ បន វិសង្ខារគតំ ចិត្តមេវ តណ្ហានំ ខយសង្ខាតំ អរហត្តមគ្គំ, អរហត្តផលំ វា អជ្ឈគា អធិគតន្តិ អត្ថោ វុត្តោ;

“សន្ធាវិស្ស”ន្តិ ឯត្ថ ច “គាថាយមតីតត្ថេ ភវិស្ស”ន្តិ នេរុត្តិកា; “តំកាលវចនិច្ឆាយមតីតេបិ ភវិស្សន្តី”តិ កេចិ; បុនប្បុនន្តិ អភិណ្ហត្ថេ និបាតោ; បីតព្ពា រក្ខិតព្ពាតិ ផាសុ ប-ការស្ស ផ-ការំ កត្វា, ផុសិតព្ពាតិ វា ផាសុ, សា ឯវ ផាសុកា; អជ្ឈគាតិ ច “អជ្ឈគមិយាត្តមិ វា អំ វា”តិ វទន្តិ; យទិ បន ចិត្តមេវ គត្តា, តទា បុរោក្ខានមេវ; អនន្តរុប្បន្នវសេន កិរ ភគវា “អនេកជាតិសំសារ”ន្តិ គាថាទ្វយមាហ, តស្មា ឯសា មនសា បវត្តិតធម្មានមាទិ; “យទា ហវេ បាតុភវន្តិ ធម្មា”តិ អយំ បន វាចាយ បវត្តិតធម្មានន្តិ វទន្តិ;

កេចីតិ ខន្ធកភាណកា; បឋមំ វុត្តា បន ធម្មបទភាណកានំ វាទោ; យទា...បេ... ធម្មាតិ ឯត្ថ និទស្សេត្វា, អាទ្យត្ថោ ច ឥតិ-សទ្ទោ លុត្តនិទ្ទិដ្ឋោ; និទស្សនេន ហិ បរិយាទវចនេន វិនា បទត្ថវិបល្លាសការិនា ច អត្ថោ បរិបុណ្ណោ ន ហោតិ; តត្ថ អាទ្យត្ថេន ឥតិ-សទ្ទំ គហេត្វា ឥតិ-សទ្ទោ អាទិអត្ថោ, “តេន អាតាបិនោ...បេ... សហេតុធម្ម’ន្តិអាទិគាថាត្តយំ សង្គាយតី”តិ (សារត្ថ. ដី. បឋមមហាសង្គីតិកថាវណ្ណនា) អាចរិយសារិបុត្តត្ថេរេន វុត្តំ; ខន្ធកេតិ មហាវគ្គេ; ឧទានគាថន្តិ ជាតិយា ឧគ្គិរិតំ, តត្ថាបិ វា បឋមគាថមេវ គហេត្វា វុត្តន្តិ វេទិតព្ពំ;

ឯត្ថ ច ខន្ធកភាណកា ឯវំ វទន្តិ “ធម្មបទភាណកានំ គាថា មនសាវ ទេសិតត្តា តទា មហតោ ជនស្ស ឧបការាយ នាហោសិ, អយំ បន គាថា វចីភេទំ កត្វា ទេសិតត្តា តទា សុណន្តានំ ទេវព្រហ្មានំ ឧបការាយ អហោសិ, តស្មា ឥទមេវ បឋមពុទ្ធវចន”ន្តិ; ធម្មបទភាណកា បន “ទេសនាយ ជនស្ស ឧបការានុបការការេ វា បឋមការេ វា លក្ខណំ ន ហោតិ, ភគវតា មនសា បឋមំ ទេសិតត្តា ឥទមេវ បឋមពុទ្ធវចន”ន្តិ វទន្តិ; តស្មា ឧភយម្បិ ឧភយថា យុជ្ជតីតិ វេទិតព្ពំ; តត្ថ ច យទិ “អនេកជាតិសំសារ”ន្តិ គាថា មនសាវ ទេសិតា, អថ កស្មា ធម្មបទដ្ឋកថាយំ “អនេកជាតិសំសារ’ន្តិ ឥមំ ធម្មទេសនំ សត្ថា ពោធិរុក្ខមូលេ និសិន្នោ ឧទានវសេន ឧទានេត្វា អបរភាគេ អានន្ទត្ថេរេន បុដ្ឋោ កថេសី”តិ (ធ. ប. អដ្ឋ. ១.១៥៦ ឧទានវត្ថុ) វុត្តន្តិ? អត្ថវសេន តទានេវ គហេតព្ពត្តា; តត្ថាបិ ហិ

យតសា ញាតេតព្វាតិ អទេព្វាទេយច កទេហតព្វោ៍ ទេវសតា ចិយ ហិ ញាតព្យិ យតសា ញាតំ, ចចសា ញាតត្តិ ញ្ចិសា ចិញ្ញាឃតិ៍ ឃតិ ចាឃំ ចចសា ញាតំ សិយា, ញាតបរិញ្ញាឃយាទ្យូហា កទេចយ្យ , តស្មា ញាតបរិញ្ញាឃយតាទ្យូហការេចាទេយច ចចសា អត្តទានេតព្វា យតសា ញាតការេច ការលត្តិ ទេដ្ឋាំ៍ “បរិបតតិចទេស”តិ ព្វាត “សព្វញ្ញាកាចបរិត្តស្សា”តិ ឧទេតត ត សមុដ្ឋិតាដ្ឋាំ, “បច្ចេចក្ខត្តស្ស ញ្ញបត្តា”តិ ឧទេតត បត សមុដ្ឋិតាដ្ឋាំ៍ ចិសាលបុណ្ណយាឃទេយច ហិ កកចា បច្ចុសសយទេយ សព្វញ្ញាតំ បទេត្វា៍ ទេលាកិយសយទេយ បត ឧចយ្យិ សមុដ្ឋាតំ កចតិ, តទាបិ ទេតស សាសតសយទេឃាតិ ត កទេហតព្វាំ៍ ទេសាយតស្សទេយច ទេសាយតស្សយំ ឃថា “ទាតយំ, សីលយំ”ត្តិ, (ទី៍ និ៍ ១.១០៥; ព្វាតិក្ខ៍ ៩០; ទេតត្តិ៍ ១៣) តំសយ្យឃុត្តការណាតាតិ អទេព្វា៍ ទេសាយតស្សេត ចា សហជាតាតិសត្តិឃា បកតំ, តាតិសេត តាការណាតាតិបិ ចត្តតិ៍

ហត្ថាតិ ទេចាតតទេព្វ តិបរិទេតា៍ ព្វាដ្ឋ សប្បាទេទាតិ ហិ ទេចាទេតិ៍ អាយត្តឃាយីតិ បតិទេចតឃាយិ, ទេតាទេតយីតិ អទេព្វា៍ ទេចាតិ បត “អាយត្តឃាយី”តិ ឧតស្ស កយ្យបតំ៍ “អាយត្តតទេព្វ ទុតិឃាទេយច, ត ចតុត្ថិ”តិ ហិ ចត្វា តទេយទុទាហទេត្តិ អត្ថាទចិត្តកា៍ ចឃតយ្យាតិ អតិច្ចលក្ខណយុទេលត សព្វាទាតំ ទុក្ខាតត្តលក្ខណយ្យិ ចិការេចតិ “ឃតតិច្ចំ, តំ ទុក្ខំ៍ ឃំ ទុក្ខំ, តតតត្តា”តិ (សំ៍ និ៍ ១.១៥, ៣៥, ៤៩, ៤៤; ១.១៍ ១, ៣; បតិ៍ យ៍ ១.១០) ចចតទេតា៍ លក្ខណត្តឃចិកាចតតទេយទេតច ច តទាទេយ្យាំ ចិបស្សតំ តទេយ្យទេត្តា សព្វតិត្តិឃាតំ អចិសឃក្ខតំ ព្យុដ្ឋាទេចាហំ ចត្យសច្ចកយ្យដ្ឋាតាតិដ្ឋាតំ អចិបទីតំ តិព្វាតការិតិបតិបតំ បការេសតីតិ ទេដ្ឋាំ៍ ព្វាតាតិ តត្វ សម្មាបតិបត្តិឃំ តិទេឃាទេតតិ “អប្បយាទេតត សប្បាទេទា”តិ, តាឃ ចត្យសច្ចកយ្យដ្ឋាតាតិដ្ឋាតាឃ អចិបទីតតិព្វាតការិតិបតិបតាឃ អប្បយាទេតត សប្បាទេទាតិ អទេព្វា៍ អបិច “ចឃតយ្យា សព្វាទា”តិ ឧទេតត សទេច្ចបត សំទេចទេតព្វា “អប្បយាទេតត សប្បាទេទា”តិ សទេច្ចបទេតច តិទេចទេសំ សម្មាបតិបត្តិ តទេយ្យតិ៍ អប្បយាទបតិញ្ញាសិក្ខត្តឃសក្កហិតំ ទេកចលបរិបុណ្ណំ សាសតំ បរិឃាតិឃិត្វា តិដ្ឋតិ, សិក្ខត្តឃសក្កហិតាឃ ទេកចលបរិបុណ្ណាឃ សាសតសព្វាតាឃ សម្មាបតិបត្តិឃា អប្បយាទេតត សប្បាទេទាតិ អទេព្វា៍ ញកិត្តួបត្តទេទតិ ញ្ញិត្តំ ចចតាតយត្តទាព្យុឧ ទេចយទេព្វ ឧត្តិ ហិ កាលចតា ការេលបិ តិទេស្យិទេតា តទេចិតាកាចិត្តាតិ ទេចតិតទេព្វា៍

សុត្តត្តបិដកត្តិ ឯត្ថ សុត្តទេយច សុត្តត្តំ ឃថា “កយ្យត្តំ, ចតត្ត”ត្តិ៍ សក្កិតព្វា អសក្កិតព្វាតិ សព្វាសទ្វបយាហ៍ “អសក្កិតត្តិ ច សក្កិតិក្ខត្តកកទាចត្តុប្បការណាតិ៍ ទេកចិ បត ‘ឃុកយុត្ត (ទី៍ និ៍ ១៍៣៣៣) បតយសក្កិតិឃយសក្កិត’ត្តិ ចតត្តិ, តំ ត យុដ្ឋតិ៍ បតយសក្កិតិទេតា បុទេទតទេយច ហិ អាឃស្មតា អាតត្តទេព្វទេទត ទេដតចទេត ចិហទេត្តត ឃុកស្ស យាលាចស្ស ការសិត”ត្តិ (ទី៍ និ៍ ទី៍ បតយយហាសក្កិតិកទាចណ្ណតា) អាចទិឃតយ្យបិលទេព្វទេទត ទុត្តំ៍ ឃុកយុត្តំ បត “ឧចំ ទេយ សុត្តំ ឧកំ សយំ អាឃស្មា អាតត្តា សាចត្តិឃំ ចិហទេតិ ទេដតចទេត អតាចបិណ្ឌិកស្ស អារាទេយ អចិទេបទិតិព្វទេតា កកចតី”តិអាតិតា (ទី៍ និ៍ ១៍៣៣៣) អាកតំ៍ តត្វ “ឧចំ ទេយ សុតំ”ត្តិអាតិចចតំ បតយសក្កិតិឃំ អាឃស្មតា អាតត្តទេព្វទេទតច ចត្តំ ឃុត្តទុបំ ត ទេហាតិ៍ ត ហិ អាតត្តទេព្វទេទា សឃទេយច ឃុកយុត្តំ ទេតទេសព្វា “ឧចំ ទេយ សុតំ”ត្តិអាតីតិ ចតតិ៍ ឧចំ បត ចត្តព្វា សិយា “ឧកយ្យិទាហំ កទេត្ត សយំ សាចត្តិឃំ ចិហរាយិ ទេដតចទេត អតាចបិណ្ឌិកស្ស អារាទេយ”តិអាតិ៍ តស្មា ទុតិឃតតិឃសក្កិតិការេកហិ “ឧចំ ទេយ សុតំ”ត្តិអាតិតា ឃុកយុត្តំ សក្កិតិយាទេទាបិតំ ចិយ តិស្សតិ៍ អទាចទិឃតយ្យបិលទេព្វទេទស្ស ឧចយតិប្បាទេឃា សិយា “អាតត្តទេព្វទេទតច ទុត្តព្យិ ឃុកយុត្តំ បតយសក្កិតិយាទេទាបត្វា តត្តិ តទេបតុការេយហិ យហាការស្សបទេព្វទាតីហិ អទេព្វាសុ សុទេព្វសុ អាកតតទេយទេតច ‘ឧចំ ទេយ សុត’ត្តិអាតិតា តត្តិ តបិតា”តិ៍ ឧចំ សតិ ឃុទេដ្ឋយ្យ៍ អច ចា អាឃស្មា អាតទេព្វា ឃុកយុត្តំ សយំ តទេសទេត្តាបិ សាយព្វាចលិតីសុ កកចតា ទេតសិតទេយទេតច ទេតទេសសីតិ កកចទេតា សម្មុតា លទ្ធតទេយ ចត្វា

ᨴᩮᩈᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨽᨣᩅᨲᩣ ᨴᩮᩈᩥᨲᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩥ ᩋᨵᩉᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᩑᩅᩴ ᨾᩮ ᩈᩩᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉᩣᨲᩥ ᩑᩅᨾᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᨶᨸᩥ ᩈᨲᩥ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨧᩮᨲᩴ “ᩋᨲ᩠ᨳᩈᨾ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ”ᨲᩥᨸᩥ ᨸᩣᩊᩥᨿᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩥᨿᨲ᩠ᨳᩥᨿᩈᨾ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨸᩩᨶ ᩈᨾ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨶᩮᨲ᩠ᨲᩥᨶᨿᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᨸᩁᩮᩉᩥ ᨻᩮᩣᨵᩮᨲ᩠ᨲᩣ ᨻᩥᨶᨿᨸᩥᨭᨠᩴ ᨶᩣᨾ ᨴᩮᩈᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ, ᩈᩩᨲ᩠ᨲ...ᨸᩮ... ᩋᨽᩥᨵᨾ᩠ᨾᨸᩥᨭᨠᩴ ᨶᩣᨾ ᨴᩮᩈᩥᨲᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨲᩥ ᨥᩮᩣᩈᩥᨲᩣᩴ

ᨠᩥᩃᩮᩈᨠᩥᩃᩮᩈᩦᨸᩥᨲᩥᨷᩮᩣᩃᩮᨶᩅᩮᩈᨶ ᨥᨭᨿᩣᨲᩥ ᨸᩥᨲᩥᨷᩮᩣᩃᩣᨲᩥᩴ ᨠᩥᩃᩮᩈᨠᩥᩃᩮᩈᩦᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣᩅᩮᩈᨶ ᩅᩮᨣ ᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣᩴ ᨾᩉᩣᩅᨣ᩠ᨣᩈᩩᨲ᩠ᨲᩋᩅᩮᨣ᩠ᨣᩈ᩠ᩈ ᩋᩣᨣᨲᩣ ᨥᩣᨩᩦᩈᨲᩥ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᩈᩮᩣᨲᩣᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩈ ᩉᩥ ᩅᩣᩁᩮᩉᩥ ᨥᨸᩃᨠ᩠ᨡᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᩮᩣᨲᩣᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩈ ᨸᩁᩥᩅᩣᩁᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨸᩁᩥᩅᩣᩁᨸᩥᨲ᩠ᨲᩣᨿᨲ᩠ᨲᩥᩉᩣᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣᩮ ᩈᩮᩣᨲᩣᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩈ ᩅᩣᩁᩣ, ᨠᩥᩃᩮᩈᩦᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣᩮ ᩈᩮᩣᨲᩣᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩈ ᩅᩣᩁᩣ ᩅᩣᨲᩥ ᩈᩣᩃᩥᨲ᩠ᨲᩥᨿ ᩅᩣᩁᩣ ᩋᩣᨣᨲᩣᩴ ᨸᩮᩣᩁᩣᨱᩮᩉᩥ ᨸᨶ ᨣᨶ᩠ᨳᩥ “ᨸᩁᩥᩅᩣᩁᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩮᩅ ᨴᩥᩔᨲᩥ, ᨻᩉᩪᩈᩩ ᨸᨶ ᨸᩮᩣᩁᩣᨱᩮᩈᩩ ᩅᩥᨶᨿᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ, ᩋᨽᩥᨵᨾ᩠ᨾᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ “ᩈᩮᩣᨲᩣᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩈ ᨸᩁᩥᩅᩣᩁᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᨶᩅ ᨴᩥᩔᨾᩣᨶᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨿᨾ᩠ᨸᩥ ᨸᩣᩊᩥ ᨶ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᨸᨭᩥᨻᩣᩉᩥᨲᩩᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩔᩣᩅᩮᨴᩮᨲᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩦ”ᨲᩥ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩅᨧᨶᩴ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᩈᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᨻᩩᨴ᩠ᨵ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩴ ᨸᩁᩣᨾᩈᨲᩥ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩦ-ᩈᨴ᩠ᨴᩣ ᩅᩣ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩅᨧᨶᩮ, ᨻᩩᨴ᩠ᨵᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩅᨲ᩠ᨳᨸᩥᨲᨻ᩠ᨻᨾᩣᨶᨲ᩠ᨲᩴ, ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩥ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩣ ᨸᩁᩥᨿᩣᨿᩅᨧᨶᩴ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩅᨧᨶᩮᨶᩅ ᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ “ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩣᨶᩴ ᨶᩮᨲᩣᩁᩮᩉᩥ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ ᩅᩥᨿᩴ ᩑᩈ ᨶᨿᩮᩣ ᨴ᩠ᩅᩣᨴᩥᩈᩩ ᨴ᩠ᩅᩮᩉᩣᨴᩣᩃᩥᨴᩦᨶᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥ ᩈᨦ᩠ᨣᨿ᩠ᩉᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨠᩴ, ᩑᨠᩴ ᩅᩮᨶ ᩅᩣ, ᩈᨲᩴ ᩅᩣ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᩣ ᨣᨱᨶᩣ ᩑᨲᩔᩣᨲᩥ ᨴ᩠ᩅᩮᩉᩣᨴᩣᩃᩥᨴᩦᨶᩥᩅᨲ᩠ᨲᩥᨲ᩠ᩅᩣᩈᩩᨲ᩠ᨲᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᩣ ᩑᩅᨾᩥᨲᩁᩮᩈᩩᨸᩥ ᩉᩮᨭ᩠ᨮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᨯᩦᨥᨠᩣᩃᨠᨾᨩ᩠ᨫᩥᨾᨠᩣᩃᨠᩣᨶᩴ ᩅᩣᩁᩮᩈᩩ ᨾᨩ᩠ᨫᩥᨾᨠᩣᩃᨠᩣᨶᩴ ᩅᩣᩁᩔ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᨲᩁᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣᨸᩥᨶᨿᩮᩣᨸᩥ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᨸᩥᨭᨠᩮᨶᩅ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨴᩔᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣ...ᨸᩮ... ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᨸᩥᨭᨠᩴ ᨶᩣᨾᩣ”ᨲᩥ ᩋᩣᩉᩴ ᨲᨲ᩠ᨳ “ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶ ᨠᩣᩅᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ, ᨣᩣᨳᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᨲᩥ (ᨵᩮᩁᨣᩣᩴ ᨶᩥᩅᩣᨲᨣᩣᨳᩣ) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ “ᨵᩮᩁᨣᩣᨳᩣ ᨵᩮᩁᩦᨣᩣᨳᩣ”ᨲᩥ ᨶ ᨸᩣᩊᩥᨿᩴ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ

ᩑᩅᩴ ᩈᩁᩪᨸᨲᩮᩣ ᨸᩥᨭᨠᨲ᩠ᨲᨿᩴ ᨶᩥᨿᨾᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩣᨶᩥ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᩈᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᨲᨲ᩠ᨳ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨲᨲ᩠ᨳᩣᨲᩥ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᨲᩦᩈᩩ ᨸᩥᨭᨠᩮᩈᩩ ᩅᩥᩅᩥᨵᩅᩥᩈᩮᩈᨶᨿᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩅᩥᩅᩥᨵᨶᨿᨲ᩠ᨲᩣ, ᩅᩥᩈᩮᩈᨶᨿᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ ᩅᩥᨶᨿᨶᨲᩮᩣ ᨧᩮᩅᩣᨲᩥ ᩅᩥᨶᨿᨶᨠᩣᩁᨱᨲᩮᩣ, ᨠᩣᩁᨱᨲ᩠ᨳᩮ ᨶᩥᩔᨠ᩠ᨠᩅᨧᨶᩴ, ᨠᩣᩁᨱᩃᩥᩉᩮᨸᩥ ᩅᩣ, ᨻᩩᨴ᩠ᨵᨲᩮᩣ ᨶᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨧᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᩥᨿᩣ, ᨲᨳᩣ ᨧ ᩈᨲᩥ ᩅᩥᨶᨿᨶᨲᩣᩋᩣᨴᨿᩮᩣᩈᨦ᩠ᨠᩣ ᩅᩥᨶᨿᨶᩅᩥᩈᩮᩈᨶᩮᨶ ᨷᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣᨲᩣ ᩅᩥᨶᨿᩮᩣᨲᩥ ᩋᨠ᩠ᨡᩣᨲᩮᩣ, ᨶ ᨸᨶ ᩅᩥᨶᨿᨶᨲᩣᩋᩣᨴᩦᨶᩣᨲᩥ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᨸᨿᩮᩣᨣᨸ᩠ᨸᨿᩮᩣᨣᩮᩣ ᨶ ᩅᨭ᩠ᨭᨲᩥ ᩋᨿᩴ ᨶᨿᩮᩣ ᩑᩅᩴᩅᩥᨵᩮᩣ ᨧ ᩅᩥᨶᨿᨲᩥ, ᨲᩮᨶᩣᨲᩥ ᩋᨶᩮᨶ ᩋᨿᩴ ᩅᩥᨶᨿᩮᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨷᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨷᨴᩮᨶ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᨶ ᩋᨿᩴ ᨲᩔ ᩅᩥᨶᨿᩮᩣ ᩅᩥᨶᨿᩮᩣᨲᩥ ᩋᨠ᩠ᨡᩣᨲᩮᩣᨲᩥ ᩈᨴ᩠ᨴᨷᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨷᨴᩮᨶ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᨶ ᩅᩥᨶᨿᩮᩣ ᨶᩣᨾᩣᨲᩥ ᨣᩉᩮᨲᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᨷᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩉᩥ ᨶᩣᨾᨷᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥᩅᩥᨽᩣᩅᨶᩴ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᩈᨶ᩠ᨲᩥᩴ

ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩣᨶᩥ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩮᩣᨸᩥ ᩅᩥᨾᩣᨿ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᩥᨽᩣᩅᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩋᩣᩉ “ᩅᩥᩅᩥᨵᩣ ᩉᩥ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᩴ “ᩅᩥᩅᩥᨵᩣ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨶᨿᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩅᩥᩅᩥᨵᨶᨿᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩥᨶᨿᩮᩣᨲᩥ ᩋᨠ᩠ᨡᩣᨲᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨥᩮᩣᩈᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᩅᩥᩅᩥᨵᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᩁᩪᨸᨲᩮᩣ ᨴᩔᩮᨲᩥ “ᨸᨬ᩠ᨧᩅᩥᨵᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ, ᨲᨳᩣ ᩅᩥᩈᩮᩈᨶᨿᩮᨸᩥ “ᨴᩊ᩠ᩉᩦᨠᨾ᩠ᨾᩴ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣᩴ ᩃᩮᩣᨠᩅᨩ᩠ᨩᩮᩈᩩ ᩈᩥᨠ᩠ᨡᩣᨸᨴᩮᩈᩩ ᨴᩊ᩠ᩉᩦᨠᨾ᩠ᨾᨸ᩠ᨸᨿᩮᩣᨩᨶᨲᩣ, ᨸᨱ᩠ᨱᨲ᩠ᨲᩥᩅᨩ᩠ᨩᩮᩈᩩ ᩈᩥᨳᩥᩃᨠᩁᨱᨸ᩠ᨸᨿᩮᩣᨩᨶᨲᩣᩴ ᩈᨬ᩠ᨬᨾᩅᩮᩃᩴ ᩋᨽᩥᨽᩅᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᩣᩅᩣᩁᩮᩣ ᩋᨩ᩠ᨫᩣᩅᩣᩁᩮᩣ, ᩅᩦᨲᩥᨠ᩠ᨠᨾᩮᩣ, ᨠᩣᨿᩮᩣ, ᩅᩣᩅᩣ ᨧ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩮᩣ, ᨲᩔ ᨶᩥᩅᩣᩁᨱᩴ ᨲᨳᩣ, ᩅᨧᨶ ᨲᨳᩣᨶᩥᩅᩣᩁᨱᨲᩮᩣ ᨸᩁᩥᨿᩣᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨠᩣᨿᩅᩣᩅᩣᩅᩥᨶᨿᨶᩴ ᨶᩣᨾᩣᨲᩥ ᨴᩥᩔᨲᩥᩴ “ᨲᩈ᩠ᨾᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨲᩔᩣᩁᨱᩴ ᨸᩁᩣᨾᩈᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩋᩣᩉ “ᩅᩥᩅᩥᨵᨶᨿᨲ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᩴ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨶ ᨠᩣᨳᩣ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᩮ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩔ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩔ ᨻᩈᩣᨴᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᩅᩮᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩮᨶᩣᨲᩥ ᩅᩥᩅᩥᨵᨶᨿᨲ᩠ᨲᩣᨴᩥᩉᩮᨲᩩᨶᩣ ᨠᩣᩁᨱᨽᩪᨲᩮᨶᩣᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥᩴ ᩋᨸᩥᩅ “ᩅᩥᩅᩥᨵᩣ ᩉᩥ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᩅᩣᨠ᩠ᨿᩔ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩔ ᨣᩣᨳᩴ ᨶᩥᩔᩣᨿᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᩅᩮᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨿᩣᩉᩣᨲᩥᨸᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᩴ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥᩴ ᩑᩅᩴ ᩈᨲᩥ ᩅᩮᨶᩣᨲᩥ ᩅᩥᩅᩥᨵᨶᨿᨲ᩠ᨲᩣᨴᩥᨶᩣ

ហេតុភូតោតិ អត្ថោ។ អថ វា យថាវុត្តវចនេយេវ សន្ធាយ បរិវារេហិ អយំ គាថា វុត្តាតិ សម្ពន្ធិត្វា “ឯតា”តិអាទិ វុត្តន្តិបិ វទន្តិ, ទុតិយវិកប្បេ បន “ឯតា”តិ បទស្ស អត្ថោ ឧត្តន្តិ គាថាវចនំ ឧត្តស្សាតិ វិនយសង្គស្ស, “វចនត្ថោ”តិ បទេន សម្ពន្ធោ “វចនស្ស អត្ថោ”តិ ហិ សម្ពន្ធេ វុត្តេបិ តស្ស វចនសាមញ្ញតោ វិសេសំ នេស្សន្តំ “ឧត្តស្សា”តិ បុន វុត្តំ។ នេរុត្តិកា បន សមាសតទ្ធិតេសុ សិទ្ធេសុ សាមញ្ញត្តា, នាមសទ្ទត្តា ច ឧទិសេសុ សទ្ទន្តរេន វិសេសិតាភិ ញាយន្តិ។

“អត្តាន”ន្តិ បទំ “សុខតោ...បេ... សុត្តាណា”តិ បទេហិ យថារហំ គហេតព្ពវសេន យោជេតព្ពំ។ តត្ថ វិវរតិ “តណ្ហា”តិអាទិនា អត្តត្ថបរត្ថាទិភេទេ អត្ថេតិ យោ តំ សុត្តំ សញ្ញាយតិ, សុណាតិ, វាចេតិ, ចិន្តេតិ, ទេសេតិ ច, សុត្តេន សង្គហិតោ សីលាទិអត្ថោ តស្សបិ ហោតិ, តេន បរស្ស សាធេតព្ពតោ បរស្សាបីតិ តទុភយំ តំ សុត្តំ សូចេតិ ទីបេតិ, តថា ទិដ្ឋធម្មិកសម្បរាយិកត្ថេ លោកិយលោកុត្តរត្ថេ វាតិ ឯវមាទិភេទេ អត្ថេ អាទិ-សទ្ទេន សង្គណ្ហាតិ។ អត្ថសទ្ទោ ចាយំ ហិតបរិយាយោ, ន ភាសិតត្ថវចនោ។ យទិ សិយា, សុត្តំ អត្ថេនាបិ ភាសិតត្ថំ សូចេតិ, បរស្សបីតិ អយុត្តវិសេសនត្ថោ វុត្តោ សិយា។ សុត្តេន ហិ យោ អត្ថោ បកាសិតោ, សោ តស្សេវ បកាសកស្ស សុត្តស្ស ហោតិ, តស្មា ន តេន បរត្ថោ សូចិតោ, តេន សូចេតព្ពស្ស បរត្ថស្ស និវត្តេតព្ពស្ស អភាវា អត្តគ្គហណញ្ច ន កត្តព្ពំ។

អត្តត្ថបរត្ថវិនិមុត្តស្ស ភាសិតត្ថស្ស អភាវា អាទិគ្គហណញ្ច ន កត្តព្ពំ, តស្មា យថាវុត្តស្ស ហិតបរិយាយស្ស អត្ថស្ស សុត្តេ អសម្ភវតោ សុត្តាធារស្ស បុគ្គលស្ស វសេន អត្តត្ថបរត្ថា វុត្តា។

អថ វា សុត្តំ អនបេក្ខិត្វា យេ អត្តត្ថាទយោ អត្ថប្បភេទា “ន ហ’ញ្ញទត្ថ’ត្ថិ បសំសលាភា”តិ ឯតស្ស បទស្ស និទ្ទេសេ (មហានិ· ៦៩) វុត្តា “អត្តត្ថោ, បរត្ថោ, ឧភយត្ថោ, ទិដ្ឋធម្មិកោ អត្ថោ, សម្បរាយិកោ អត្ថោ, ឧត្តានោ អត្ថោ, គម្ភីរោ អត្ថោ, គូឡ្ហោ អត្ថោ, បដិច្ឆន្នោ អត្ថោ, នេយ្យោ អត្ថោ, នីតោ អត្ថោ, អនវជ្ជោ អត្ថោ, និក្កិលេសោ អត្ថោ, វោទានោ អត្ថោ, បរមត្ថោ”តិ, (មហានិ· ៦៩) តេ អត្ថប្បភេទេ សូចេតីតិ អត្ថោ គហេតព្ពោ។ កិញ្ចាបិ ហិ សុត្តនិរបេក្ខំ អត្តត្ថាទយោ វុត្តា, សុត្តត្ថការេន អភិន្ទិដ្ឋត្តា, តេសុ បន ឯកោបិ អត្ថប្បភេទោ សុត្តេន ទីបេតព្ពតំ នាតិវត្តតីតិ។ ន្ហាយិត្វា អត្ថវិសេសំ អត្ថសទ្ទោ ភាសិតត្ថបរិយាយោបិ ហោតិ។ ឯត្ថ ហិ បុរិមកា បញ្ច អត្ថប្បភេទា ហិតបរិយាយា, តតោ បរេ ឆ ភាសិតត្ថប្បភេទា, បច្ឆិមកា ចត្តារោ ឧភយវសេន វេទិតព្វា។ តត្ថ សុវិញ្ញេយ្យតាយ វិភាវេន អកាឡករណោ ឧត្តានោ។ ទុរវគាហតាយ វិភាវេន អកាឡករណោ គម្ភីរោ។ អវិភាវិតោ គូឡ្ហោ។ មូលុទកាទយោ វិយ បំសុនា អក្ខរសន្និវេសាទិនា តិរោហិតោ បដិច្ឆន្នោ។ និទ្ធារេត្វា ញាបេតព្វោ នេយ្យោ។ យថារុតវសេន វេទិតព្វោ នីតោ។ អនវជ្ជនិក្កិលេសវោទានា បរិយាយវសេន វុត្តា, កុសលវិបាកកិរិយាធម្មវសេន វា យថាក្កមំ យោជេតព្វា។ បរមត្ថោ និព្ពានំ, ធម្មានំ អវិបរីតសភាវោ ឯវ វា។

អថ វា “អត្តនា ច អបវិទ្ធោ ហោតី”តិ អត្ថត្ថំ, “អបវិទ្ធបច្ឆា បរេន កតា ហោតី”តិ បរត្ថំ សូចេតិ។ ឯវំ “អត្តនា ច បាណាតិបាតា បដិវិរតោ ហោតិ, បរញ្ច បាណាតិបាតា វេរមណិយា សមាទបេតី”តិអាទិសុត្តានិ (អ· និ· ៤·៩៩, ១៩៨) យោជេតព្វានិ។ អបរេ បន “យថាសកំ កាយិកំ អត្ថំ, បុគ្គលស្សបិ ទិដ្ឋធម្មិកាទិភេទំ សយកតំ បទំ សូចេតិ, សុត្តេន វា សង្គហិតំ អត្ថំ, សុត្តានុលោមកតំ បទំ, សុត្តន្តកតំ វា អត្ថំ, វិនយាភិធម្មកតំ បទំ សូចេតី”តិបិ វទន្តិ។ វិនយាភិធម្មេហិ ច វិសេសេត្វា សុត្តសទ្ទស្ស អត្ថោ

ចត្តាឡោ, តស្មា ខេចតេឃ្យូឡ្លាឃយចឃបប្យចត្តាឃ ឆេឃតាឃ ឃាតិឃយំ អត្តហិតបទហិតាឌីតិ បកាឃិតាតិ ខោហន្តិ តប្យឆាតកាចខេតា, ត បត អាឃាឆយ្ឌឃកាច-ចឃបប្យចត្តាឃាតិ ព្ទឆខេច “អត្តាត់ ឃ្មចតខេតា ឃុត្តា”ត្តិ ចុត្តា៍ ឃ្មច-ឃទ្ទុឃ្ស ខេចត្ត ទខេឃ្យា៍ “ឲចត្វា កត្វា ‘ឲត្តាក់ តឃ្ស កាចខេតា ឃុត្តាកាតំ ឃុត្តបទិឃាបត្ត’ត្តិ (បាចិ៍ ៩៣៥, ១១៣១) ច ឃកចាខេឆ បត្វា ឃុត្តឃតាតី’តិ (អដ្ឋឃា៍ តិឆាតកចា, កចា៍ អដ្ឋ៍ តិឆាតកចា) ច ឲចយាឌីឃុ ឃុត្តឃខេ្តា ឱ្ឋបចទិខេតាតិ កខេហតខេ្តា”តិ (ឃាទត្ត៍ ឌី៍ បឆយឃហាឃទ្ឌីតិកចាចណ្ហតា)
អាចទិឃឃាទិបុត្តខេត្តទេត ចុត្តា៍ អខេ្លា បត ឃចាចុត្តឃឌិខេឃខេតច តិខ្ទាចខេតត ឃុត្តឃទ្ទុឃ្ស ចិតឃាកិឆយ្ឌាតឃ្យិ ចាចកត្តិ ចឆត្តិ៍

ឃុខេត្ត ច អាឃាឆយ្ឌឃកាខេចា ខេចតេឃ្យូឡ្លាឃឃយតុចត្តតិ, ត ចិតឃាកិឆខេយ្ឌឃុ ចិឃ ខេចតេឃ្យូឡ្លាឃខេឃា អាឃាឆយ្ឌឃកាខេច, តស្មា ខេចតេឃ្យាត់ ឲកត្តហិតបឌិលិកឃំចត្តតិកា ឃុត្តត្តឆេឃតាតិ អាហ “ឃុចុត្តា ខេចត្ត អត្តា”តិអាឌិ៍ “ឲកត្តហិតបឌិលិកឃំចត្តតិកា ឃុត្តត្តឆេឃតា”តិ ព្ទឆយ្យិ ខេចតេឃ្យាត់ ហិតឃយ្យាឆខេត ឃុត្តត្តឆេឃតាឃ តប្យទកាចខេយច ឃត្តាឃ ចុត្តា៍ តប្យទកាខេចា ច ខេចតេឃ្យូឡ្លាឃឃាតុខេលិយខេតា ឆដ្ឋខេ្តា៍ ខេតខេតចាហ “ខេចតេឃ្យូឡ្លាឃឃាតុខេលិខេយត ចុត្តត្តា”តិ៍ ឲខេតត ច ខេហតុតា តតុ ចិតឃាកិឆយ្ឌាបិ ឃុចុត្តា, អច កស្មា ព្ទឆខេយច ឲចំ ចុត្តត្តិ អតុខេឃាក៎ បទិហខេតិ៍

អតុបុត្តាឃិក្លាឌិចខេឃត កាលត្តខេទត អត្តាកិតិបុត្តិ ឆខេឃ្យតុំ “ឃឃ្យយិច ថល”ត្តិ ចុត្តា៍ ព្ទឆំ ចុត្តំ ខោហតិ – ឃចា ឃឃ្យំ តាយ ចបតខេទាបតាឌិក្លខេលាខេឃច ថលំ ត បឃចតិ, អតុបុត្តាឌក្កតាឌិចខេឃត កាលត្តខេទខេតច បឃចតិ, តចា ព្ទឆយ្យិ ឃចតឆាទលាឌិក្លខេលាខេឃច អខេត្ត ត បឃចតិ, អតុបុត្តាឃិក្លាឌិចខេឃត កាលត្តខេទខេតច បឃចតីតិ៍ បឃចតីតិ ច ថលតិ, អកិតិបុត្តាឆតីតិ អខេត្តា៍ អកិតិបុត្តាឆតខេយច ហិ ថលត់ ឱ្ឋបិឃឃយទ្ឌីតខេ្លាច អត្តាកិតិបុត្តិ ឆខេឃ្យខេត្តា “ឆេតុ ចិឃ លឹទ”ត្តិ អាហ៍ អឃខេយត្ត អឆិប្យាខេឃា – ឃចា ឆេតុ តាយ កាខេល ឌាតចន្លា៍ ចត់ កខេហត្វា ឌុហតំ ឱ្ឋបិឃចត្តាតខេយច លឹទំ បណ្ឌុទខេបតិ, ត អកាខេល អឌាតចន្លា៍ កាខេលបិ ចា ចិឃាលាឌិកំ កខេហត្វា ឌុហតំ អតុបិឃចត្តាត់, តចា ព្ទឆយ្យិ តិឃ្យទលាឌិតា ឃចតឆាទលាឌីតិ ក្យុទុតំ ឱ្ឋបិឃចត្តាតខេយច ឃីលិឌិអខេត្ត បណ្ឌុទខេបតិ, ត អលកទ្ទុបឃាឃ ឃចតឆាទលាឌីតិ ក្យុទុតំ អតុបិឃចត្តាតត្តិ៍ ឃឌិបិ “ឃ្មឆតី”តិ ឲតឃ្យ ឈទតិ ឃិត្វាតីតិ អខេត្តា, តចាបិ ឃកយ្ឌិកឆាតុត្តា បណ្ឌុទខេបតីតិ កាទិតចខេឃត អខេត្តា ចុខេត្តា ឃចា “តទតី”តិ ឲតឃ្យ តិបិខេតតីតិ អខេត្តា”តិ៍ “ឃុត្តាលា”តិ ឲតឃ្យ អត្តយាហ “ឃុដ្ឋ ច ខេត តាឃតី”តិ៍ ខេតតិ អខេត្ត៍

ឃុត្តឃកាកត្តិ ឃុត្តឃឌិឃំ៍ តត្វាចំ ឆខេឃ្យតិ “ឃចា ហឹ”តិអាឌិតា៍ តឆ្លកាត់ ឃុត្តត្តិ ចឆ្លកិត់ កាឡអឃុត្តា៍ បយាលាំ ខោហតិ តឆតុឃាខេទត តឆ្លតខេតា៍ ព្ទឆំ ចុត្តំ ខោហតិ – ឃចា កាឡអឃុត្តំ បឃាខេទត្វា ឃខេ្លាខេលា កខេត កខេហតត្វំ, ចិឃ្យខេឌ្ជតត្តត្វា បខេ្លាឃតិ, តស្មា តំ តឆ្លកាត់ បយាលាំ ខោហតិ, ឲចំ ចិចាខេឆឃុ ឱ្ឋប្យខេត្តឃុ ឃុខេត្ត អាតីតយខេត្ត “ព្ទឆំ កខេហតត្វំ, ព្ទឆំ ចិឃ្យខេឌ្ជតត្វា”ត្តិ បិកឌត្តា ចិចាខេឌា ឌុបឃយ្ឌតិ, តស្មា ឲតំ ចិត្វាត់ បយាលត្តិ៍ ព្ទឆាតិ អខ្លាចាបិ ឃុត្តឃកាកាតំ ចិកាខេចខេ្តា “ឃចា ចា”តិអាឌិយាហ៍ ឃុខេត្តតាតិ បុប្យាចុខេតត ខេឃត ខេកតឌិ ឌិទឃុខេត្តត៍ ឃក្កហិតាតីតិ ឃុដ្ឋ, ឃយំ ចា កហិតាតិ, អាចុតាតីតិ អខេត្តា៍ ត ចិកិទិឃត្តីតិ ព្ទខេតា ឌិខេតា ច ចិប្យកិណ្ហកាចយាហ, ត ចិទ្ធឃីឃត្តីតិ ខេលឌ្ជខេកឌ្ជាកាចំ៍ អឃខេយត្តាឌិប្យាខេឃា – ឃចា ឌិទឃុខេត្តត ឃក្កហិតាតិ បុប្យាតិ ចាខេតត ត ចិកិទិឃត្តិ ត ចិទ្ធឃីឃត្តិ, ឲចំ ឃុខេត្តត ឃក្កហិតា អត្តា យិឆ្នាចាខេឆត ត ចិកិទិឃត្តិ ត ចិទ្ធឃីឃត្តីតិ៍ ខេចតេឃ្យូឡ្លាឃឃចឃបប្យចត្តាឃ ច ឆេឃតាឃ អត្តត្តបទត្តាឌីត់

សាតិសឃប្យការសតតោ អាលាឆយូសការេចហិ ចិតឃាកិឆយេហិ ចិសេសេត្វា ព្ចុយេស្សច ឋុត្តសកាពតា ចុត្តា៉ “ពេតា”តិអាឌីសុ

ចុត្តតឃាត្សារេត សឞ្ចត្វា េចច អេត្វា ច ឃឆារេហំ ចត្តេត្វា៉ ខុត្វ ច “ឋុត្តត្តបិដេក”ត្តិ ហេដ្ឋា ចុរត្តបិ អត្ថសឌ្ឍ អចចតំ តស្ស ចិសុំ

អត្វាកាចឥស្សតត្វំ តក្កាចចុត្តិតោ៉ សហេឃាកស្ស ហិ សឌ្ឍស្ស អចចេតត សេសតា តស្ស ឮល្បាឆិកេលាតំ, អតត្វកតំ ចា ចាកេរបតិ៉

ឃត្ថិ ខុស តិបិនេតា ការេលោ, េឃតាតិ អេត្វា៉ ខុត្វ អកិឆយូ ចុឌ្ឍិយេត្វា ឆយូ េឃត ចុត្តា, ពេត អកិឆយូ តាឃ អក្លារតាតិ បច្ចេកំ

េឃារេឌតត្តា៉ អកិ-សឌ្ឍស្ស អត្វចសេតាឃំ បកេឌោតិ តស្ស តឥត្វប្យចត្តតាឥស្សេតត តបត្វំ សារេឆត្វា “អឃតិំ”តិអាឌិយាហ៉ អកិ-

សេឌ្ឍា កយតកិរិឃាឃ ចុឌ្ឍិកាចសឌ្ឍាតបតិរេកត្វំ ឌីេបតីតិ ចុត្តំ “អកិក្កយត្តីតិអាឌីសុ ចុឌ្ឍិឃំ អាការតា”តិ៉ អកិន្ការតាតិ អឌ្ឍចត្ថាឌិតា

េកតតិ សត្តារេលាត ចាតាតា, បត្តាតា បិកេដិតិ ចុត្តំ ហោតិ៉ អឌ្ឍចត្ថាឌិការេចា ហិ រត្តិឃា ឌ្ឍបលក្ខលាចសេត បត្តាលំ ហោតិ “ឃម្ភា

អេឌ្ឍ, តម្ភា អឌ្ឍឃឹ៉ ឃម្ភា ឌ្ឍរេតា, តម្ភា ចាតុឌ្ឍឹ៉ ឃម្ភា ឋុរេណ្ណា, តម្ភា បត្តរឹ”តិ៉ អកិលក្ខិតាតិ ខុត្វាបិ អឃេយចេត្វា េចឌិតេត្វា,

ព្ចុឌំ បត ឞុលបណ្ណាសេក កឃេកេចសុត្វ (ឋ៉ ត៉ិ ១.១៣) អកិលក្ខិតសឌ្ឍបរិឃាឃោ អកិន្ការតសេឌ្ឍាតិ អាហ “អកិន្ការតា

អកិលក្ខិតាតិអាឌីសុ លក្ខលោ”តិ៉ ឃេឌ្ឍចំ លក្ខិតសឌ្ឍេស្សច លក្ខលាត្វឌីបតតោ អកិ-សេឌ្ឍា អតត្វកោច សិឃាតិ? តេចំ ឥឌ្ឍត្តំ តស្សាបិ

តឥត្វឌោតតតោ៉ ចាចកសឌ្ឍសត្ថិឆារេត ហិ ឌ្ឍបសក្កុតិបិតា តឥត្វឌោតកយត្វាតិ លក្ខិតសេឌ្ឍត ចាចកការេចត បកាសិតស្ស

លក្ខលាត្វេស្សច ឌោតកការេចត បកាសតតោ អកិ-សេឌ្ឍាបិ លក្ខលោ បចត្វឹតិ ចុរត្វាតិ ឥឌ្ឍត្តំ៉ រាឌាកិរាឌាតិ បេរហិ រាឌ្ធហិ

ឞុឌិតុបេរហោ រាឌា៉ ឞុឌិតេតិ ឞុឌារេហោ៉ ព្ចុឌំ បត ឋុត្តតិបិនេត សេលសុត្វ (ឫ៉ ត៉ិ ៣៥៦ អាឥឃោ)៉

អកិឆយូតិ “ឋុបិតេត្តត ឋុក្កចិសឌ្ឍិឃា អតាបត្តិការេចបិ អក្សលេចតតា ឌ្ឍបលឌ្ឍឹ”តិអាឌិតា (សារត្វ៉ ឌី៉

បឆយេបហាសក្កីតិកចាចណ្ណតា) ចិតឃបត្តាត្តិឃា សក្កុរចិរហិតេត ឆយូ៉ ឞុត្តាបរចិរោឆាការេចត ឃចាចុត្តឆយូាតេយច

អត្តាយត្តាសក្កុរចិរហតោ អត្តាយត្តាសក្កុរចិរហិតេត ឆយូតិបិ ចឥត្តិ៉ “បិលាតិបិនេតា អក្សល”ត្តិ (ឋ៉ ត៉ិ ១.៨៥១) ខុចយាឌីសុ ចា

យេលាឆិប្បាឃស្ស ឌីចិតិត្វ្រឃុបេឆ្ឆកបឃោកសឃុឌ្ឍាបិកា េចតតា អក្សលេលិ, ត បិលាសត្ថាតឌីចិតិត្វ្រឃស្ស ឌ្ឍបេឆ្ឆឥសត្ថារេតា

អតិបិនេតា៉ តចា “អឌិត្តស្ស បរេសត្តកស្ស អាឥាតសត្ថាតា ចិន្ការត្តិ អញ្ញាកេតា ឆយូា, តំចិន្ការត្តិសឃុឌ្ឍាបិកា េឆឃេចតតា អក្សលេលិ

ឆយូា”តិ ខុចយាឌិតាបិ អត្តាយត្តាសក្កុរចិរហិតេត ឆយូតិ អេត្វា េចឌិតេត្វា៉ អកិចិតេឃតិ ខុត្វ បត “ឌាតរុបរេឌតំ ត បដិក្កុហេតត្វា”ត្តិ

ចឥត្វា ចិតេឃ ចិតេតិ តាឃ៉ ខុត្វ ច “ខុចំ បដិក្កហុបតា បិនិត្តិឃំ, ខុចំ បត ក្ខក្កុដ”ត្តិ ចឥត្វា អកិចិតេឃ ចិតេតិ តាឃាតិ ចឥត្តិ៉

តម្ភា ឌាតរុបរេឌតំ បរេសត្តកំ េឆឃ្យេឌិត្វត កណ្ណស្ស ឃចាចត្វំ បិរាឌិកត្តុលចូឃក្កុដេឌុ អត្តាតេរ, កណ្ណការិកសឹេសត កណ្ណស្ស

បិនិត្តិឃំ, អត្វតោ អត្វាឃ កណ្ណស្ស តិស្សក្កិឃំ បិនិត្តិឃំ, េកចលំ េលិលតាឃ កណ្ណស្ស អតាឃាឃក្ខក្កដំ, រុបិឃាឆ្ឆកាសឃូតស្ស

អតាបត្តីតិ ខុចំ អត្តាយត្តាសក្កុរចិរហិតេត ចិតេឃបិ បដិតេលិ ចិតេតត្តិ អេត្វា ឥឌ្ឍត្វា៉ ខុចំ បត បរិឌ្ឋិត្វតំ សរុបតោ សេឌ្ឍបេតច

ឥេស្សត្វា “អត្តាយត្តា...េប... ហោតី”តិ អាហ៉

អកិក្កេត្តតាតិ ខុត្វ កត្តិឃា អឆិកត្វ អកិ-សេឌ្ឍា ឌីេបតីតិ ចុត្តំ “អឆិកោ”តិ៉ តត្វ ច “អកិក្កយត្តី”តិ ខុត្វ អកិ-សេឌ្ឍា កយតកិរិឃាឃ ចុឌ្ឍិកាចំ

អតិេរកត្វ ឌីេបតិ, “អកិន្ការតា អកិលក្ខិតា”តិ ខុត្វ ចាកាលលក្ខលាកិរិឃាតំ ឋុបិកេដតំ ចិសេសំ, “អកិក្កេត្តតា”តិ ខុត្វ កត្តិឃា អឆិកត្វ

ចិនិដ្ឋកាចំ ជីនបតីតិ ឮគំ តាច ឃុត្តិ កិរិយាចិនេសេនកត្វា ៥បនក្កុស្ស៑ “បិឝនេយា កិរិយានេយានេក ៥បនក្កា”តិ ហិ នឝ្គនេត្ត ទុត្តិ៑

“អភិរាឌា, អភិចិតនេយ”តិ បត ប្ញុខិតបរិច្ឆិនេត្តុស្ស រាឌចិតនេយស្ស អភិ-នឝ្គា ចត្តតីតិ កឆនេយតំ ឃុនេឌ្ឍយ្យ៑ ត ហិ អសត្តចាឌី នឝ្គា

នត្តចាឝនេកា នឝ្គុចតីតិ? តត្តិ អ(ត្រ នេភានេសា ប្ញុឌតបរិនេច្ឆេឝតកិរិយាតយ្យិ ឌីបតនេតា, តាហិ ឥ កិរិយាហិ ឃុនេត្តុស្ស រាឌចិតនេយស្សបិ

បចត្តត្តា៑ អភិប្ញុខិនេតា រាឌាតិ ហិ អនេត្តត កិរិយាកោរកនព្ឝត្ត តិយិត្តិ កត្វា កព្ចនាឆតក្វតំ រាឌឝត្តិ អភិ-នឝ្គា បឆាតនេតា ចឝតិ,

ប្ញុឌតកិរិយំ បត អប្បឆាតនេតា៑ តឆា អភិបរិច្ឆិនេត្តា ចិតនេយាតិ អនេត្តត កិរិយាកោរកនព្ឝត្ត តិយិត្តិ កត្វា កព្ចនាឆតក្វតំ ចិតឃឝត្តិ អភិ-

នឝ្គា បឆាតនេតា ចឝតិ, បរិច្ឆិត្តកិរិយំ បត អប្បឆាតនេតា៑ តស្មា អតិយាលិឌីស្ស អតិ-នឝ្គា ចិឃ អភិ-នឝ្គា ឲត្ត នហ នាឆនេតត

កិរិយំ ចឝតីតិ អភិរាឌអភិចិតឃនឝ្គា នេសាបនក្កាច និឝ្គា៑ ឲចំ អភិឆព្ចនឝ្គបិ អភិនឝ្គា នហ នាឆនេតត ទុឝ្ឍិយាឌិកិរិយំ ចឝតីតិ

អឃយនេត្ត ឝស្សិនេតាតិ នេចឌិតត្តិ៑

នេហាត្យ អភិ-នឝ្គា ឃឆាទុនេត្តុស្ស អនេត្តុស្ស, តប្បនេយានេកត បត ឆព្ចនឝ្គត ឌីបិតា ទុឝ្ឍិយត្តាឝនេយា ឆព្ចា ឲត្ត ទុត្តា ត ករេចឃ្យំ, កឆំ

អឃយនេត្ត ឃុនេឌ្ឍយ្យាតិ អត្ញុនេយានេក នតិ តំ បរិហរនេត្តា “ឲត្ត ចា”តិអាឌិយាហ៑ តត្ត ឲត្តាតិ ឲតស្មិំ អភិឆនេព្ច៑ ៥បត្យានេស ឥ-នឝ្គា៑

ភានេចតីតិ ចិត្តស្ស ចឝ្ឍតំ ទុត្តិ, ឋរិត្វាតិ អារព្ចណស្ស ចឝ្ឍតំ, តស្មា តាហិ ភាចតាឋរណទុឝ្ឍីហិ ទុឝ្ឍិយនេត្តាបិ ឆព្ចា ទុត្តាតិ អនេត្តា៑

អារព្ចណាឌីហីតិ អារព្ចណនព្យឃុត្តកព្ឝ្ឆារបដិបឆាឌីហិ៑ ឲកត្តនេតា នេលិក្យត្តរឆព្ចាតនេព្ពាច ប្ញុឌារហត្តា “នេសក្កា ឆព្ចា”តិអាឌិតា

នេតនេយច ប្ញុខិតាតិ ឝស្សិតា៑ “ប្ញុឌារហា”តិ ឲនេតត កត្តាឌិនាឆតំ, អតីតាឌិកាលំ, នក្ក្យនេលាឃ្យត្តំ ចា តិចនេត្តតិ៑ ប្ញុខិតព្ពានេយច ហិ ឆព្ចា

កាលចិនេសនតិឃយរហិតា ប្ញុឌារហា ឲត្ត ទុត្តាតិ អឆិប្បានេយា ឝស្សិនេតា៑ នភាចបរិច្ឆិត្តត្តាតិ ឋុនតាឌិនភានេចត បរិច្ឆិត្តត្តា៑

កាយាចចនេរហិ យហត្តកាចនេតា យហក្កុតា ឆព្ចា អឆិកា, តនេតាបិ ៥ត្តរចិរហនេតា អត្ញុត្តរា ឆព្ចាតិ ឝនេស្សតិ “យហក្កុតា”តិអាឌិតា៑ នេតតាតិ

“ទុឝ្ឍិយនេត្តា”តិអាឌិតា ចចនេតត កនណក្វនេតត, នេហត្យក្វនេតត ចា៑

ឃំ បនេតត្តាតិ ឲនេតស្ស ចិតឃាឌីស្ស តីស្ស អព្ពាយព្ពាចិនិនេដ្ឋស្ស ឃំ អចិនិដ្ឋំ នយាតំ, តំ បិដកត្តិ អនេត្តា៑ ចិតឃាឝនេយា ហិ តនេយា នឝ្គា

អព្ពាយព្ពានាឆារណត្តា ចិនិដ្ឋា តាយ, បិដកនឝ្គា បត នេតហិ តីហិបិ នាឆារណត្តា “អចិនិនេដ្ឋា”តិ ទុច្ចតិ៑ បរិឃត្តិព្ពាឌតត្តនេតាតិ

បរិឃាបុលិតព្ពត្តបតិដ្ឋាតនេត្តហិ កនណក្វនេតហិ, ចិនេសនតក្វនេតហិ ចា៑ អបិច បរិឃត្តិព្ពាឌតត្តនេតា បរិឃត្តិកាឌតត្តិ អាហ្វតិ អនេត្តា

ឝដ្ឋនេព្ពា៑ បច្ចត្តនេត្ត ហិ នេតា-នឝ្គា ព្ពតិ-នឝ្គត តិឝ្គិនិតព្ពត្តា៑ ព្ពតិតា តិឝ្គិនិតនេព្ពហិនេតា – នឝ្គយិច្ឆត្តិ នេតទ្យត្តិកា ឃឆា “អតិច្ចនេតា

ទុក្ខនេតា អតត្តនេតា ចិបស្សត្តី”តិ (បដ្ឋា៑ ១៑១៑៣០៩, ៣០ប័, ៣១១) ឲនេតត បរិឃាបុលិតព្ពនេតា, តំតឝត្តាតំ ភាឌតនេតា ឥ បិដកំ តាយាតិ

ឝនេស្សតិ៑ អភិប្បត្តុបិឌិបឌិកបឝនេញាតំ៑ នឝ្គចិទ្វ បត “បិដ នឝ្គឈ្ញារនេដស្ស”តិ ចត្វា ព្ពឆ ទុត្តនេយច បនេយាកព្យាហរត្តិ, តស្មា នេតនំ យនេតត

បិឌីឃតិ នឝ្គិឃតិ បរិឃាបុលីឃតីតិ បិដកំ, បិឌីឃតិ ចា នឈ្ញាឌីឃតិ តំតឝនេត្ត ឲត្តាតិ បិដកត្តិ តិព្ពាចតំ កាតត្តិ៑ “នេតតា”តិអាឌិតា

នយានំ ឝនេស្សតិ៑

យាបិដកនព្យឝានេតតាតិ កាលិយនេស្សុត្ត, (អ៑ តិ៑ ១៑៩៩) នាញ្ហនេស្សុត្ត (អ៑ តិ៑ ១៑៩លិ) ឥ អាកតំ បិញ្ញព្ពយាហ៑ តឝដ្ឋកឆាឃច្ចា “អយ្យាតំ

បិដកតត្តិឃា នឝ្គិ នេយតីតិ យា កណិព្យត្តា”តិ (អ៑ តិ៑ អដ្ឋ៑ ១៑១៑៩៩) អនេត្តា ទុនេត្តា៑ អាចរិឃនារិបុត្តនេត្តនេត បត

“បិញ្ញត្តសយ្យគាភវចេនក យា កង្ខា”តិ (សារត្ថ· ដី· បឋមមហាសង្គីតិកថាវណ្ណនា) វុត្តំ· កុសលបិដកយាគាយាតិ កុសលត្ថា បិដកត្ថា អាគាយ· កុ វុច្ចតិ បធាំ, តស្សា គាលភតោ ចិគាលភតោ អភយាបរិយាបករណចិសេសោ កុសលំ ភាយ· តោសំ តោសំ វត្ថុំ ការភការវតោ តាលបណ្ណវេត្តលតាទីហិ ករតោ ការភចិសេសោ បិដកំ ភាយ· ឥទំ បន មូលបណ្ណាសកោ ននុភ្ទបយសុវត្ត (យ· តិ· ១· ១១៥)·

“តេន...បេ... ទោយ្យា”តិ ការាបធំ វិស្សជ្ជេត្វា “តេនា”តិអាទិនា វិវរតិ· សព្ពានីហិ សព្ពនាមេហិ វុត្តស្ស ចា លិង្គយាទិយតោ, វុច្ចមានស្ស ចា, តំ បន ចត្តិដ្ឋាយ វុត្តស្សាតិ គត្វា “វិនយោ ច សោ បិដកញ្ចា”តិ វុត្តំ· “យថាវុត្តេនេវ នយេនា”តិ ឋបិតា “ឯវំ ទុវិធេត្វន...បេ... គត្វា”តិ ច “បរិយត្តិភាវតោ, តស្ស តស្ស អត្ថស្ស ភាជនតោ ចា”តិ ច វុត្តំ សព្ពមតិទិសតិ· តេនាបីតិ ឯត្ថ អបិសទ្ទោ, បិ-សទ្ទោ ច អវយវសម្បិណ្ឌនត្ថេ· “អបី”តិ អវត្វា “បី”តិ វុត្តត្តា ហិ អបិ-សទ្ទោ វិយ បិ-សទ្ទោបិ វិសុំ និបាតោ អត្ថីតិ ទស្សេតិ·

កថេតព្ពានំ អត្ថានំ ទេសកាយត្តេន អាណាទិវិធិនា អតិសជ្ជនំ បពោធនំ ទេសនា· សាសិតព្ពបុគ្គលគតេន យថាបរាធាទិសាសិតព្ពភាវេន អនុសាសនំ វិនយនំ សាសនំ· កថេតព្ពស្ស សំវរាសំវរាទិនោ អត្ថស្ស កថនំ វចនបដិពទ្ធតាករណំ កថា, ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – ទេសិតារំ ភគវន្តមបេក្ខិត្វា ទេសនា, សាសិតព្ពបុគ្គលវសេន សាសនំ, កថេតព្ពស្ស អត្ថស្ស វសេន កថាតិ ឯវមិមេសំ នានាករណំ វេទិតព្ពន្តិ· ឯត្ថ ច កិញ្ចាបិ ទេសនាទយោ ទេសេតព្ពាទិនិរបេក្ខា ន ហោន្តិ, អាណាទយោ បន វិសេសតោ ទេសកាទិអធីនាតិ តំ តំ វិសេសយោគវសេន ទេសនាទីនំ ភេទោ វុត្តោ· យថា ហិ អាណាវិធានំ វិសេសតោ អាណារហាធីនំ តត្ថ កោសល្លយោគតោ, ឯវំ វោហារបរមត្ថវិធានានិ ច វិធាយកាធីនានីតិ អាណាទិវិធិនា ទេសកាយត្តតា វុត្តា· អបរាធជ្ឈាសយានុរូបំ វិយ ច ធម្មានុរូបម្បិ សាសនំ វិសេសតោ, តថា វិនេតព្ពបុគ្គលាបេក្ខន្តិ សាសិតព្ពបុគ្គលវសេន សាសនំ វុត្តំ· សំវរាសំវរនាមរូបានំ វិយ ច វិនិព្វេឋេតព្ពាយ ទិដ្ឋិយា កថនំ សតិ វាចាវត្ថុម្ហិ, នាមតីតិ វិសេសតោ តទធីនំ, តស្មា កថេតព្ពស្ស អត្ថស្ស វសេន កថា វុត្តា· ហោន្តិ ចេត្ថ –

“ទេសកស្ស វសេនេត្ថ, ទេសនា បិដកត្តយំ;

សាសិតព្ពវសេនេតំ, សាសនន្តិ បវុច្ចតិ·

កថេតព្ពស្ស អត្ថស្ស, វសេនាបិ កថាតិ ច;

ទេសនាសាសនកថា-ភេទេវំ បកាសយេ”តិ·

បឥត្តាយមេ្យតំ សមេយាឆារេតត្វា តាសំ រកេទាតិ ពត្វា រកេឥសេដ្ឋា ចិស្មំ ចិស្មំ ឃោរេដេតឡ្ហា ក្ខគ្គបឥរេតា បទិ ស្មឃ្យាគត្តា “ទេឥសតារកេ៌, សាសតរកេ៌, ពឆារកេឥឡ្ហា យឆារហំ បរិឌឹបយេ”តិ៍ រកេឥត្តិ ច តាគត្តំ, ចិមេសំ ចា៍ តេរស្មា បិដេពស្មា៍ សិក្លា ច បហាគឡ្ហា ពអ៊ឹកការចា ច, តឡ្ហា យឆារហំ បរិឌឹបយេ៍

ទុតិយកាឆាយ បរិយត្តិរកេ៌ បរិឃាបុលាគស្ស បកាទំ, ចិមេសឡ្ហា ចិកាចរេយ៍ ឃហិ ចិតឃាឌិពេ បិដេព៍ ឃំ សយ្យត្តិ៍, ចិបត្តិឡ្ហា ឃឆា កិក្ល បិបុលាតិ, តឆា តយ្យិ សឡ្ហំ តហិ ចិកាចរេយតិ សម្ពួរដ្ឋ៍ អឆ ចា ឃំ បរិយត្តិរកេ៌ សយ្យត្តិ៍, ចិបត្តិឡ្ហា ឃហិ ឃឆា កិក្ល បិបុលាតិ, តឆា តយ្យិ សឡ្ហំ តហិ ចិកាចរេយតិ រឃារេដេតឡ្ហំ៍ ឃឆាតិ ច រេឃហិ ក្តិបិរម្ពាឌិទេហតុបរិឃាបុលាគាឌិប្យការេហិ, ក្តិបិរម្ពតិស្សរលាឆយ្ឫពោសរក្លលទេហតុបរិឃាបុលាគំ ស្មប្យឌិបត្តិក្សប្យឌិបត្តីតិ ឲទេហិ បការេហីតិ ទុត្តំ រេហាតិ៍ សរេត្តស្មបិ ច អឡ្ហាស្ម តឆា បិបុលរេត្តស្ម ឌេដ្ឋរេសដ្ឋារសត្តសគាសត្តិហិតកាចរេតា, ឃឆាគ្សិដ្ឋិ សម្ពាបឌិបឌ្ឋរេតត ឆម្ពាឆិដ្ឋាគកាចរេតា ច កិក្លតិ ទុត្តំ៍

ត្ឈាតិ តាស្ម កាឆាស្ម៍ អឃត្តិ អឆ្សតា ចក្លយាគា ពឆា៍ បរិឌឹបតាតិ សយត្តរេតា បកាសតា, កិឡ្ហិយត្តយ្យិ អរេសរេសត្វា ចិកដតាតិ ទុត្តំ រេហាតិ៍ ចិកាចតាតិ ឲចំ បរិឌឹបតាឃបិ សតិ ក្សឡ្យហំ បដិដ្ឋត្តយពត្វា រេសាត្សតំ ស្មចិរេឡ្ហាឃ្យការេចត អាចិកាចតា៍ សរេទ្ធបេត បរិឌឹបតា, ចិត្វារេត ចិកាចតាតិបិ ចឥត្តិ៍ អបិច ឲតំ បឥដ្ឋឃំ រេហដ្ឋ ទុត្តាគ្សបរេតា ពឆិតំ, អត្វរេតា បគ ឲពរេយច៍ តស្មា បរិឌឹបតា បឆយកាឆាយ, ចិកាចតា ទុតិយកាឆាឃាតិ រឃារេដេតឡ្ហំ៍ ច-សរេដ្ឋត ក្តកឃត្តំ អឡ្ហាយឡ្ហា សយ្យរេច្ឆតិ៍ ពស្មា, ទុឆ្ឆត្តិតិ អាហ “ឲត្វ ហិ”តិអាឌិ៍ ហិតិ ការេណ តិបិរេតា “អក្លរចិបត្តិឃំ ហិ”តិអាឌីស្ម ចិឃ៍ ឃស្មា, ពស្មាតិ ចា អត្វោ៍ អាលំ បរលត្យ [ឆរេបត្យ (សារត្វ៍ ឌី៍ ១៍បឆយយហាសដ្ឋីតិពឆាចណ្ណគា)] អរហតីតិ អាលារេហា, សម្ពាសម្ពន្ធត្តា, យហាពារុលិពតាឃ ច អចិបរីតហិរេតាបរេឥសពការេចត បយាលចឥតត្វា អាលារេហត កពចតាតិ អត្វោ៍ រេចាហារបរយត្វឆម្ពាគយ្យិ តត្វ សឡ្ហាចរេតា “អាលាតាហុល្លរេតា”តិ ទុត្តំ, រេតត រេឃក្សឃ្យគឃំ ឥរេស្សតិ៍ ព្ពរេតា បររេស្មបិ ឲរេសច គរេឃា៍ ចិរេសរេសត សត្វាគំ យគំ អចហរតីតិ រេចាហារេរា, បឡ្ហាត្តិ, តស្មិ ក្សសរេលិ, រេតគ៍

បក្សរេរា ពហុរេលិ អបរារេឆា រេគរេសា ចីតិក្លរេយា រេឃសំ រេត បក្សរាបរាឆា, រេសឃ្យសពរេត្វរាឥរេឃា៍ ឃឆាបរាឆត្តិ រេគាសាគ្សបំ៍ “អរេគពឡ្ហាសឃា”តិអាឌីស្ម អាសរេឃាច អឡ្ហាសរេឃា, រេសា អត្វរេតា ឌិឌ្ឋិ, ឥាលាឡ្ហា, បរេកឥរេតា បគ ចតុឡ្ហារេឆា រេហាតិ៍ ទុត្តឡ្ហា –

“សស្សតុរេច្ឆឥឌិឌ្ឋិ ច, ពត្តិ រេចចាគ្សរេលិយិពា;

ឃឆាគ្សតឡ្ហា ឃំ ឥាលំ, ឲតំ អាសឃសដ្ឋិត”ត្តិ៍

តត្វ សឡ្ហាឌិឌ្ឋិគំ សស្សតុរេច្ឆឥឌិឌ្ឋិហិ សដ្ឋហិតត្តា សរេឡ្ហាបិ ឌិឌ្ឋិពតិពា សត្វា ព្ពយា ឲច រេទ្ធ ឌិឌ្ឋិរេឃា សត្តិស្សិតា៍ ឃឆាហ “ក្តយតិស្សិរេតា រេលា បគាឃំ ពច្ឆាគ រេលិរេពា រេឃក្សរេឃ្យគ អត្វិតឡ្ហា គត្វិតឡ្ហា”តិ, (សំ៍ តិ៍ ១៍១៥) អត្វិតាតិ ហិ សស្សតក្ការេហា អឆិរេប្យរេតា, គត្វិតាតិ ក្តរេច្ឆឥក្ការេហា៍ អឃំ តាច ចដ្ឋតិស្សិតាគំ បុឆុជ្ជគាគំ អាសរេឃា៍ ចិចដ្ឋតិស្សិតាគំ បគ ស្មឌ្ឍសត្តាគំ អគ្សរេលិយិពា ពត្តិ, ឃឆាគ្សតឥាលត្តិ

ទុវិធោ អាសយោ។ តត្ថ ច អនុលោមិកា ខន្តិ វិបស្សនាញាណំ។ យថាភូតញាណំ បន កម្មស្សកតាញាណំ។ ចតុព្ពិធោ បេសោ អាសយន្តិ សត្តា ឯត្ថ និវសន្តិ, ចិត្តំ វា អាគម្ម សេតិ ឯត្ថាតិ អាសយោ មិគាសយោ វិយ។ យថា មិគោ គោចរាយ គន្ត្វាបិ បច្ចាគន្ត្វា តត្ថេវ វនគហនេ សយតីតិ តំ តស្ស “អាសយោ”តិ វុច្ចតិ, តថា ចិត្តំ អញ្ញថាបិ បវត្តិត្វា យត្ថ បច្ចាគម្ម សេតិ, តស្ស សោ “អាសយោ”តិ។

កាមរាគាទយោ សត្ត អនុសយា។ ភូមិគតវិសំ វិយ ការណលាភេ ឧប្បជ្ជមានារហា អនាគតា, អតីតា, បច្ចុប្បន្នា ច តំសភាវត្តា តថា វុច្ចន្តិ។ ន ហិ ធម្មានំ កាលភេទេន សភាវភេទោតិ។ ចរិយាតិ រាគចរិយាទិកា ឆ មូលចរិយា, អត្ថភេទេន អនេកវិធា, សំសគ្គភេទេន បន តេសដ្ឋិ ហោន្តិ។ អថ វា ចរិយាតិ សុចរិតទុច្ចរិតវសេន ទុវិធំ ចរិតំ។ តព្ពិភាគោ ចរិតនិទ្ទេសេ និទ្ទិដ្ឋោ។

“អធិមុត្តិ នាម ‘អជ្ជេវ បព្ពជិស្សាមិ, អជ្ជេវ អរហត្តំ គណ្ហិស្សាមី’តិអាទិកា តន្និន្នភាវេន បវត្តមានា សន្និដ្ឋាន”ន្តិ (សារត្ថ. ដី. បឋមមហាសង្គីតិកថាវណ្ណនា) គណ្ឋិបទេសុ វុត្តំ។ អាចរិយធម្មបាលត្ថេរេន បន “អធិមុត្តិ នាម សត្តានំ បុព្ពចរិយវសេន អភិរុចិ, សា ទុវិធា ហីនប្បណីតភេទេនា”តិ (ទី. និ. ដី. បឋមមហាសង្គីតិកថាវណ្ណនា) វុត្តំ។ តថា ហិ យាយ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេយេវ សេវន្តិ, បណីតាធិមុត្តិកា បណីតាធិមុត្តិកេយេវ។ សចេ ហិ អាចរិយុបជ្ឈាយា សីលវន្តោ ន ហោន្តិ, សទ្ធិវិហារិកា សីលវន្តោ, តេ អត្តនោ អាចរិយុបជ្ឈាយេបិ ន ឧបសង្កមន្តិ, អត្តនា សទិសេ សារុប្បភិក្ខូយេវ ឧបសង្កមន្តិ។ សចេ អាចរិយុបជ្ឈាយា សារុប្បភិក្ខូ, ឥតរេ អសារុប្បា, តេបិ ន អាចរិយុបជ្ឈាយេ ឧបសង្កមន្តិ, អត្តនា សទិសេ អសារុប្បភិក្ខូយេវ ឧបសង្កមន្តិ។ ធាតុសំយុត្តវសេន (សំ. និ. ២.៩៩ អាទយោ) ឯវំ អត្ថោ ទីបេតព្វោ។ ឯវមយំ ហីនាធិមុត្តិកាទីនំ អញ្ញមញ្ញំ បសេវនាទិនិយមិតា អភិរុចិ អជ្ឈាសយធាតុ “អធិមុត្តី”តិ វេទិតព្វា។ អនេកា អជ្ឈាសយាទយោ តេ យេវ អត្ថិ, អនេកា ច អជ្ឈាសយាទយោ យេសន្តិ តថា យថា “ពហុកត្តុកោ, ពហុនទិកោ”តិ។ យថានុលោមន្តិ អជ្ឈាសយាទីនំ អនុលោមំ អនតិក្កម្ម, យេ យេ ច អជ្ឈាសយាទយោ អនុលោមា, តេហិ តេហីតិ អត្ថោ។ អាសយាទីនំ អនុលោមស្ស ច អនុរូបន្តិបិ វទន្តិ។ ឈានវិនិច្ឆយោ ទេសនាការណតោ ទិដ្ឋិយាតតល្លាបនេសេន “អហំ មម សត្តោ”ន្តិ ឯវំ បវត្តសញ្ញិតោ។ យថាហុ “តទេវេត អត្តា, អត្តនិយំ វា, លោកេ ធម្មយតនេវេត”ន្តិ ឯវមាទិកា ធម្មសភាវានុរូបន្តិ អត្ថោ។

និវេសនំ និវេសោ, កាមធាតាទីហិ អវីតិក្កមនំ។ យថាវុត្តា និវេសា អនិវេសោ។ វុទ្ធិអត្ថោ ហិ អយំ អ-ការោ យថា “អសេក្ខា ធម្មា”តិ (ធ. ស. តិកមាតិកា ១១) តំយោគតាយ ច ទុក្ខតា និវេសា បរិនិព្ពានាទិតោ និវេសោ, តញ្ញា ទុក្ខតា, យថាវុត្តា ច និវេសាតិ អត្ថោ។ តេនាហ “និវេសា និវេសោ”តិអាទិ។ ទិដ្ឋិ ចិតិវេទនាតិ ទិដ្ឋិយា វិនយានំ, អត្ថោ បន តស្ស ឧជុវិបច្ចនិកា សម្មាទិដ្ឋិអាទយោ ធម្មា។ តថា ចាហ “ទ្វាសដ្ឋិទិដ្ឋិបដិបក្ខភូតា”តិ។ នាមស្ស, រូបស្ស, នាមរូបស្ស ច បរិច្ឆិន្ទនំ នាមរូបបរិច្ឆេទោ, សោ បន “រាគាទិបដិបក្ខភូតា”តិ វចនតោ តថាបវត្តនេន ញាណំ។

“តីស្សបី”តិអាទិនា អបរេហិ ចតូហិ។ តីស្សបិ នាមំ វចនសម្ពន្ធេនា “វិសេសេនា”តិ វុត្តំ។ តេសំ សព្ពេសំ យោគេហិ។ តត្ថ “យាយំ អធិសីលសិក្ខា, អយំ ឥមស្មិំ អត្ថេ អធិប្បេតា សិក្ខា”តិ វចនតោ អាហ “វិនយបិដកេ អធិសីលសិក្ខា”តិ។ សុត្តន្តបិដកំ “វិវិច្ចេវ កាមេហី”តិអាទិនា (ទី. និ. ១.២២៦; សំ. និ. ១.៧៥២; អ. និ. ៤.១២៣) សមាធិទេសនាពាហុល្លតោ “សុត្តន្ត បិដកេ អធិចិត្តសិក្ខា”តិ វុត្តំ។ នាមរូបបរិច្ឆេទស្ស អធិបញ្ញាបទដ្ឋានតោ, អធិបញ្ញាយ ច អត្ថាយ ពាធកវសេន នាមរូបធម្មកថនតោ អាហ “អភិធម្មបិដកេ

អធិបញ្ញាសិក្ខា”តិ។

កិលេសានន្តិ សំក្លេសធម្មានំ, កម្មកិលេសានំ វា, ឧភយាបេក្ខេទ្ធានំ “យោ កាយវចីទ្វារេហិ កិលេសានំ វីតិក្កមោ, តស្ស បហានំ, តស្ស បដិបក្ខត្តា”តិ ច។ “វីតិក្កមោ”តិ អយំ “បដិបក្ខ”ន្តិ ការណេមាណេក សម្ពន្ធោ, “សីលស្សា”តិ បន ភាវបច្ចយេ។ ឯវំ សព្ពត្ថ។ អនុសយវសេន សន្តានេ អនុវត្តន្តា កិលេសា ការណលាភេ បរិយុដ្ឋិតាបិ សីលភេទភយវសេន វីតិក្កមិតុំ ន លភន្តីតិ អាហ “វីតិក្កមបដិបក្ខត្តា សីលស្សា”តិ។ ឱកាសាទានវសេន កិលេសានំ ចិត្តេ កុសលប្បវត្តិំ បរិយាទិយិត្វា ឋានំ បរិយុដ្ឋានំ, តស្ស បហានំ, ចិត្តសន្តានេ ឧប្បត្តិវសេន កិលេសានំ បរិយុដ្ឋានស្ស បហានន្តិ វុត្តំ ហោតិ។ “កិលេសាន”ន្តិ ហិ អធិការោ, តំ បន បរិយុដ្ឋានប្បហានំ ចិត្តសមាទហនវសេន ហោតីតិ អាហ “បរិយុដ្ឋានបដិបក្ខត្តា សមាធិស្សា”តិ។ អប្បហីនភាវេន សន្តានេ អនុ អនុ សយនកា អនុរូបការណលាភេ ឧប្បជ្ជនារហា ថាមគតា កាមរាគាទយោ សត្ត កិលេសា អនុសយា, តេសំ បហានំ, តេ បន សព្ពសោ អរិយមគ្គបញ្ញាយ បហីយន្តីតិ អាហ “អនុសយបដិបក្ខត្តា បញ្ញាយា”តិ។

ទីបាលោកេន វិយ តមស្ស ទានាទិបុញ្ញកិរិយវត្ថុគតេន តេន តេន កុសលង្គេន តស្ស តស្ស អកុសលស្ស បហានំ តទង្គប្បហានំ។ ឥធ បន អធិសីលសិក្ខាយ វុត្តត្តា តេន តេន សុសីល្យង្គេន តស្ស តស្ស ទុស្សីល្យង្គស្ស បហានំ “តទង្គប្បហាន”ន្តិ គហេតព្ពំ។ ឧបចារប្បនាភេទេន សមាធិនា បវត្តិនិវារណេន ឃដប្បហារេន វិយ ជលតលេ សេវាលស្ស តេសំ តេសំ នីវរណាទិធម្មានំ វិក្ខម្ភនវសេន បហានំ វិក្ខម្ភនប្បហានំ។ ចតុន្នំ អរិយមគ្គានំ ភាវិតត្តា តំ តំ មគ្គវតោ សន្តានេ សមុទយបក្ខិកស្ស កិលេសគណស្ស អច្ចន្តមប្បវត្តិសង្ខាតេ សមុច្ឆិន្ទនវសេន បហានំ សមុច្ឆេទប្បហានំ។ ទុដ្ឋុ ចរិតំ, សំកិលេសេហិ វា ទូសិតំ ចរិតំ ទុច្ចរិតំ។ តទេវ យត្ថ ឧប្បន្នំ, តំ សន្តានំ សម្មា កិលិសតិ វិពាធតិ, ឧបតាបេតិ ចាតិ សំកិលេសោ, តស្ស បហានំ។ កាយវចីទុច្ចរិតវសេន បវត្តសំកិលេសស្ស តទង្គវសេន បហានំ វុត្តំ សីលស្ស ទុច្ចរិតបដិបក្ខត្តា។ សិក្ខត្តយានុសារេន ហិ អត្ថោ វេទិតព្វោ។ តសតីតិ តណ្ហា, សា ច វុត្តនយេន សំកិលេសោ, តស្ស វិក្ខម្ភនវសេន បហានំ វុត្តំ សមាធិស្ស កាមច្ឆន្ទបដិបក្ខត្តា។ ទិដ្ឋិយេវ យថាវុត្តនយេន សំកិលេសោ, តស្ស សមុច្ឆេទវសេន បហានំ វុត្តំ បញ្ញាយ អត្តាទិវិនិមុត្តសភាវធម្មប្បកាសនតោ។

ឯកេកស្មិំទ្វោត្វាតិ ឯតេសុ តីសុ បិដកេសុ ឯកេកស្មិំ បិដកេ, ច-សទ្ទោ វាក្យារម្ភេ, បក្ខន្តរេ វា។ បិ-សទ្ទោ, អបិ-សទ្ទោ វា អវយវសម្បិណ្ឌនេ, តេន ន កេវលំ វត្ថុត្តយស្សេវ កុម្ភការេវា, អថ ខោ បទេច្ចំ តទវយវានម្បីតិ សម្បិណ្ឌនំ ករោតិ។ ឯស នយោ ព្រាទីសុ។ ឥទានិ តេ សទ្ទភេទោ ទេយ្យត្ថំ “តត្វា”តិអាទិ វុត្តំ។ តត្វ តត្ថីតិ បាឡិ។ សា ហិ ឧក្កដ្ឋានំ សីលាទិអត្ថានំ ពោធនតោ, សភាវនិរុត្តិភាវតោ, ពុទ្ធាទីហិ ភាសិតត្តា ច បកដ្ឋានំ វចនានំ អាឡិ បន្តីតិ “បាឡី”តិ វុច្ចតិ។

ឥធ បន វិនយកណ្ឌិបដកាទាទីនំ សទ្ធាទីនំ មេនន បុត្តោ វវត្វាបិតា បរមត្វសទ្ធប្បសន្នា តត្ថិ ធម្មោ នាម។ ឥតិ-សទ្ទោ ហិ នាមត្វេ, “ធម្មោ”តិ វា វុច្ចតិ។ តស្សាមេវាតិ តស្សា មថាវុត្តាយ ឯវ តត្ថិយា អត្វោ។ មនសា វវត្វាបិតាមាតិ ឧគ្គហណ-ធារណាទិវសប្បវត្តេន មនសា បុត្តោ វវត្វាបិតាយ មថាវុត្តាយ បរមត្វសទ្ធប្បសន្នតាយ តស្សា តត្ថិយា។ ទេសនាតិ បន្ធា

បរេរបយចរេនាឈតេ្វ រេសរតារស្ថាតា បរយតូ្វបដ្ឋប្បពាគ្គក្ខុតា តត្តិរេយច អបិច យចាទុក្តតត្តិ បដ្ឋាតបដ្ឋបយដ្ឋាបរេកា ចិត្តុប្បាទេរា រេសរតា តត្តិយា, តត្តិអត្តុ្ស្ស ចាតិ យចាទុក្តាយ ត្ថចិតាយបិ តត្តិយា, តតត្តុ្ស្ស ច យចាក្ខុតាចរេនារេតាតិ អរេត្វា រេចតិតរេត្តា រេត ហិ

កាចតា ទុក្ខុយាគស្ស អត្តុស្ស, រេចាហាទរស្ស ច ឌីបរេកា បរេត្តារេយច តត្តិ តាយាតិ ចតត្តិ រេតរំ បត ចាររេ ឆយុស្សាបិ បដ្ឋបកាចត្តា

ឆយុរេសរតាតំ រេកា ចិរេបរេបាតិ រេច? រេតរំ រេតរំ អត្វាតំ រេនាឈកការេចត ពារេតា, ខ្ពុកហលាតិចរេបត ច បុរេត្តា ចចត្វាបិរេតា

បរយត្តុបដ្ឋប្បពារេត្ត ឆរេយុា, បត្ថា បរេរបំ អចរេនាឈតេ្វ បចត្តិរេតា ថំ តតត្តុប្បកាយរេកា បរេត្តា រេសរតាតិ អយរិរេយរំ ចិរេបរេបាតិ អច

ចា យចាទុក្តបដ្ឋបយដ្ឋាបរេកា ចិត្តុប្បាទេរា រេសរតា រេសរឹយតិ បយដ្ឋាបឹយតិ បរេត្តា ឲុរេតតាតិ កត្វា ឫបាចាតាតរេយា ចិយ តត្វាបិ ហិ

ឫបាចាតាតិបយដ្ឋាបិកា រេចតតា ឫបាចាតាតិបរេត្តហិ រេចាហទឹយតីតិ កិត្ថាបិ អត្ថទាចលិក្ខុតា បត្តាត្តិបរេត្តារេយច អត្តុស្ស ពារបរេកា,

តចាបិ ឬលកាទលកាចរេតា “អត្ថរបត្តាទេរតា”តិអាតឹបុ ចិយ តស្សារេយច អរេត្វាតិ បរយត្តុបរេត្តារេយច អត្តុស្ស ពារបកការេចត ទុរេត្តាតិ

ដដ្ឋត្តំ “តស្សា តត្តិយា រេសរតា”តិ ច បឌិបរេចាហាររេត ទុត្តិ យចា “ខ្ពុប្បត្តា ច កុបលិឆយុា កិរេយ្យាកាចាយ រេចបុល្លាយ រំចតូត្តី”តិ

អកិឆយុាហ្លិបតការទាតិតំ បត បណ្ណត្តិចាតិតំ យរេតត បយុតិបរយត្តុរេកតស្ស អត្តុស្ស អត្ថុទ្ធបចាចកការេចត បរយត្តុបរេត្តុ ឲុកត្តេត កាចតា

យតបា ចចត្វាបិតា តាយបត្តាត្តិបពាគ្គក្ខុតា តត្តិ ឆរេយុា តាយ, “ឆរេយុា”តិ ចា ទុក្ខុតិ តស្សារេយចាតិ តស្សា តាយបត្តាត្តិក្ខុតាយ តត្តិយា

ឲុច អរេត្វា យតបា ចចត្វាបិតាយាតិ បយុតិបរយត្តុរេកតស្ស អត្តុស្សាត្ថុទ្ធបចាចកការេចត បរយត្តុបរេត្តុ កាចតា យតបា ចចត្វាបិតាយ

តាយបណ្ណត្តិបពាគ្គក្ខុតាយ តស្សា តត្តិយា រេសរតាតិ បរេរបំ បរេនាឈតេត អតិបដ្ឋតា ចាចាយ បកាយតា ចតឹរេកតក្ខុតា

បរយត្តុបដ្ឋប្បពាគ្គបដ្ឋាតា តត្តិ តត្តិយា, តត្តិអត្តុស្ស ចាតិ យចាទុក្តាយ ត្ថត្តិតាយបិ តត្តិយា, តតត្តុស្ស ច យចាក្ខុតាចរេនារេតាតិ

អរេត្វា រេត ហិ ឲុចំ ចតត្តិ – បកាចត្តុស្ស, បកាចរេចាហារស្ស ច អត្ថុទ្ធបចរេបរេតច កាចតា យតបា ចចត្វាបិតា បណ្ណត្តិ ត្ថល “តត្តី”តិ

ទុក្ខុតិ យតិ ច បដ្ឋចាតិតំ យរេតត បរេត្តារេយច ត្ថល តត្តិ តាយ បិយា តត្តិយា, រេសរតាយ ច តាតរេត្តត កចិតត្តំ, យតបា ចចត្វាបិតាយ

ច តត្តិយា ចតឹរេកតការលយត្តិ ឆរេបត្វា រេសរតាយ តាតតិ្ត តត្តិ តចា ហិ រេសរតំ តរេស្សរេត្តត យតបា ចចត្វាបិតាយ តត្តិយា រេសរតាតិ

ចតឹរេកតការលយត្តិ ចិតា តត្តិយា បហ រេសរតាយ អតត្ថាតា ទុត្វា តចា ច ខ្ពុបទិ “រេសរតាតិ បត្តាត្តី”តិ ទុត្តត្វា រេសរតាយ

អតត្ថាការេចត តត្តិយាបិ បណ្ណត្តិការេចា ពតិរេតា រេហាតិ

អបិច យតិ តត្តិយា អត្តារេយច រេសរតា បិយា, “តត្តិយា ច តត្តិអត្តុស្ស ច រេសរតាយ ច យចាក្ខុតាចរេនារេតា”តិ ចតូត្តំ បិយា ឲុចំ

បត អចត្វា “តត្តិយា ច តត្តិអត្តុស្ស ច យចាក្ខុតាចរេនារេតា”តិ ទុត្តត្វា តត្តិយា, រេសរតាយ ច អតត្ថាការេចា តស្សិរេតា រេហាតិ ឲុចត្ថា

កត្វា ខ្ពុបទិ “រេសរតា តាយ បត្តាត្តី”តិ តរេស្សរេត្តត រេសរតាយ អតត្ថាកាចរេតា តត្តិយា បណ្ណត្តិការេចា ពតិរេតា រេហាតីតិ តទុកយរ្យិ បត

បរយត្តុរេតា បរេត្តារេយច បរយត្តុចិតិយុត្តាយ បយុតិយា អកាចា, ត្ថយរេយច ច តរំ ករេហត្វា រេកចិ អារចទិយា “ឆរេយុា ច រេសរតា ច

បរយត្តុរេតា បរេត្តា ឲុចា”តិ រេចាហទត្តិ, រេតបិ អត្ថុបចដ្ឋារេយច យចា កាយាចចរបដិបត្តិចិបិកា “បទិត្តារេឫហា”តិ ទុក្ខុត្តិ, ឲុចំ

បយុតយិតំ ដដ្ឋត្តំ ត ហិ កាយាចចរបដិបត្តិចិបិកា “តិត្តាត្តិតបរយត្តុចិបយាររេយចា”តិ បក្កា ចត្តិ ត្ថាត្តិបុទិបាតិអាកាទបទិចិតត្ថបុត្តាកាតំ

ទាកាតិអកុបលិតំ, រេយត្វាតិកុបលិតត្ថា អារេឫហំ កររេហត្វាបិ បយុប្បដ្ឋតរេតា បរយត្តុឆយុឬលកត្វា បតស្ស បទិកប្បស្ស បរយត្តុចិបយតា

បក្កា បត្តារេបត្យំ, ឲុចយិតាបិ ដដ្ឋត្តត្តិ ច ឲុចយ្យិ បណ្ណត្តិចាតិតំ យតំ រេហាត្យ, បដ្ឋចាតិតំ យរេតបិ ឆយុរេសរតាតំ តាតតិ្ត ទុត្តតរេយរេតច

អាចរិយធម្មបាលត្ថេរេន ធីហិ បកាសិតន្តិ៎ ហោតិ ចេត្ថ –

"សង្ខា ធម្មា ចេតនា ច, ឯកច្ចាហុ អបរេ បន;

ធម្មា បណ្ណត្តិ សង្ខា វា, ចេតនា ចាតិ ចាបរេ"តិ៎

តីសុបិ ចេតេសុ វុត្តេ ធម្មត្តចេតនាបដិបេក្ខាតិ វុត្តំ តត្ថិអត្ថោ, តត្ថិចេតនា, តត្ថិអត្ថបដិបេក្ខា ចាតិ ឯវេ តយោ តត្ថិបិសយា ហោន្តីតិ ចិតយបិដកាធីតំ អត្ថចេតនាបដិបេក្ខាការកេចា យុត្តោ, បិដកាតិ បត តត្ថិយេចាតិ តេសំ ធម្មាការកេចា កថំ យុជ្ជេយ្យាតិ? តត្ថិសមុទាយស្ស អចយចតត្ថិយា អាការកាចតោ៎ សមុទាយោ ហិ អចយចស្ស បរិកប្បតាយត្តសិទ្ធេត អាការកេចត ទុដ្ឋតិ យថា "ទុក្ខ សាលា"តិ៎ វុត្ត ច ធម្មាធីតំ ទុក្ខាកាហកាចតោ តេហិ ធម្មាធីហិ ចិតយាគយោ កម្មីទាតិ ចិតយាធីតបិ ចតុត្ថិសោ កម្មីការកេចា ទុក្ខាយេច, តស្មា ធម្មាគយោ ឯច ទុក្ខាកាហត្តា កម្មី, ត ចិតយាគយោតិ ត ចេទេតត្ថទេបតំ សមុទេត, ចិសយចិសយីមុទេត ច ចិតយាធីតន្តោច កម្មីកាចស្ស ទុត្តត្តា៎ ធម្មា ហិ ចិតយាគយោ ឯច អភិគ្គត្តា៎ តេសំ ចិសយោ អត្ថោ ចាចកព្ទាតំ តេសមេច ចាត្ថកាចតោ, ចិសយិតោ ចេសតាបដិបេក្ខា ធម្មត្ថចិសយកាចតោតិ៎ តត្ថ បដិបេក្ខស្ស ទុក្ខការកាចតោ ធម្មត្តាតំ, ចេសតាតោលស្ស ទុក្ខការកាចតោ ចេសតាយ ច ទុក្ខាកាហការកេចា ចេចិតត្តោ, បដិបេក្ខស្ស បត ឋប្បាចេតុំ អសក្កុណេយ្យត្តា, តត្ថិសយតោលុប្បត្តិយា ច ទុក្ខការកាចតោ ទុក្ខាកាហតា ចេចិតត្តា៎ ធម្មត្ថចេសតាតំ កម្មីការកាចតោ តត្ថិសយោ បដិបេក្ខាបិ កម្មីទា យថា តំ កម្មីទស្ស ឋកាស្ស បយាលក្កហលោ ធីឈេត បយាលោត កចិតត្តំ, ឧចំសយប្បចេបិជត្តិ (ចឌីទ៎ ឌី៎ បធយយហាសក្តីតិកចាចណ្ណតា) ចឌីទប្បព្ទិត្ថេទោ៎ បិដកាចយចាតំ ធម្មាធីតំ ទុដ្ឋយាតោ កម្មីការកេចា តំសមុទាយស្ស បិដកស្សាបិ ទុក្ខាយេច, តស្មា តចា ត ចេទេតត្ថត្តិបិ ចតត្តិ, ចិចាទេតត្ថទេបតំ សទ្ទេសបិ តេសំ បិដកាចយចាសម្ពចតោ៎ យហាសមុទ្ទេ ទុក្ខាកាហេ, អលត្ថកតយ្យបតិដ្ឋោ ចិសយ ចាតិ សម្ពន្តោ៎ អត្ថចសា ហិ ចិកត្តិចចតលិក្ខបរិលាសយាតិ៎ ទុក្ខលត ឋកាយត្តិ, ទុក្ខា ចា ឋកាហោ អត្តោ បចិសតយេតេសុតិ ទុក្ខាកាហា៎ ត លភិតត្តោតិ អលត្ថកីយោ, សោយេច អលត្ថកតយ្យោ, លភីយតេ ចា លត្ថកំ, តំ តាទហតីតិ អលត្ថកតយ្យោ៎ បតិដ្ឋហត្តិ ឯត្ថ ឋកាសេតិ បតិដ្ឋោ, បតិដ្ឋហតំ ចា បតិដ្ឋោ, អលត្ថកតយ្យោ សោ យេសុ តេ អលត្ថកតយ្យបតិដ្ឋោ៎ ឯកចេសេត ឋកាហត្តេហិបិ បត្ថព្ទិហិ បតិដ្ឋោ លទ្ធុំ ត សក្កាយេចាតិ ចស្សេតុំ ឯតំ បុត ទុត្តំ៎ "ឯច"ត្តិអាធិ តិកបតំ៎

ឯកាតិ ហេតុហេតុផលាធីតបិ ចសេត កម្មីកាចំ ចស្សេត្តោ "អបទេ តយោ"តិអាធិមាហ៎ តត្ថ ហេតុតិ បច្ចយោ៎ សោ ច អត្ថតោ ផលំ ធហតិ ចិធហតីតិ ធម្មោ ធ-ការស្ស ឥ-ការំ កត្វា៎ ធម្មសទ្ទស្ស ចេត្ថ ហេតុបរិយាយតា កថំ ចិញ្ញាយតីតិ អាហ "ទុត្តំ ហេតុ"ត្តិអាធិ៎ ទុត្តំ បដិសម្ភិទាចិភង្គេ (ចិភ៎ លិ០០)៎ តត្ថ ច "ហេតុម្ហិ ញាណំ ធម្មបដិសម្ភិទា"តិ ឯតេត ចចនេត ធម្មស្ស ហេតុការកេចា កថំ ចិញ្ញាយតីតិ? "ធម្មបដិសម្ភិទា"តិ ឯតស្ស សមាសបទស្ស អចយចបទត្ថំ ចស្សេត្តេត "ហេតុម្ហិ ញាណ"ត្តិ ទុត្តត្តា៎ "ធម្មេ បដិសម្ភិទា ធម្មបដិសម្ភិទា"តិ ឯត្ថ ហិ "ធម្មេ"តិ ឯតស្ស អត្ថំ ចស្សេត្តេត "ហេតុម្ហី"តិ ទុត្តំ, "បដិសម្ភិទា"តិ ឯតស្ស អត្ថំ ចស្សេត្តេត "ញាណ"ត្តិ៎ តស្មា ហេតុធម្មសទ្ទា ឯកត្ថា, ញាណបដិសម្ភិទា សទ្ទា ចាតិ ឯចមត្ថំ ចចេត្តេត សាធិតោ ធម្មស្ស ហេតុការកេចាតិ៎ តថា "ហេតុផលេ ញាណំ អត្ថបដិសម្ភិទា"តិ ឯតេត

ចចេតេត សាធិតោ អត្ថស្ស ហេតុផលការេចាតិ ឥដ្ឋេន្តា៑ ហេតុតោ ផលំ ហេតុផលំ, តញ្ច ហេតុអត្ថសារេត អវិយតិ អធិកបីយតីតិ អនេត្វាតិ វុច្ចតិ៑

ឆេសតាតិបញ្ញាត្តីតិ ឲត្ថ សទ្ទចាឌីតំ ចារេឆ អត្ថញ្ញាតកា អចិបរីតាកិលិបឆយុគិទ្ធត្តិក្ខុតា បរយត្ថសទ្ទប្បតត្ថសង្គាតា តត្តិ “ឆេសតា”តិ វុច្ចតិ, ឆេសតា តាយាតិ ចា អនេត្វា៑ ឆេសឹយតិ អនេត្វា ឲតាយាតិ ហិ ឆេសតា៑ បការេន ឌាបីយតិ អនេត្វា ឲតាយ, បការេតា ចា ឌារេបតីតិ បញ្ញាត្តិ៑ តរេយច សទ្ទបេតា ឥស្សេត្វំ “យចាឆយុំ ឆយុាកិលិរេបិតិ អធិប្បាយោ”តិ វុត្តំ៑ យចាឆយុត្តិ ឲត្ថ បត ឆយុសទ្ទោ ហេតុំ, ហេតុផលញ្ច សត្តំ សក្កញ្ញាតិ៑ សកាចចាឆកោ ហេស ឆយុសទ្ទោ, ត បរិយត្តិហេតុអាឌិចាឆកោ, តស្មា យោ យោ អចិឌ្ឍាសង្គារាឌិឆរយុោ, តស្មិ តស្មិត្តិ អនេត្វា៑ តេសំ តេសំ អចិឌ្ឍាសង្គារាឌិឆយុាតំ អត្ថុរូបំ ចា យចាឆយុំ៑ ឆេសតាបិ ហិ បដិចេចឆា ចិយ អចិបរីតសចិសយចិកាចតេតា ឆយុាត្ថុរូបំ បចត្តតិ, តេតារេយច ឆ អចិបរីតាកិលិរេបិតិ វុច្ចតិ៑ ឆយុាកិលិរេបិតិ ហិ អត្ថញ្ញាតកា អចិបរីតាកិលិរេបិ ឆយុគិទ្ធត្តិក្ខុតា តត្តិសង្គារេតា បរយត្ថសទ្ទប្បតត្ថោ៑ សោ ហិ អកិលប្បតិ វុច្ចាវិយតីតិ អកិលិរេបិ, ឆរយុា អចិបរីតោ សកាចក្ខុតា អកិលិរេបិ ឆយុាកិលិរេបិតិ វុច្ចតិ, ឲេតត “តព្វ ឆយុគិទ្ធត្តាកិលិរេប ឌាគំ គិទ្ធត្តិបដិសម្ភិតា”តិ (ចិក៑ ល៏១ប័) ឲត្ថ វុត្តំ ឆយុគិទ្ធត្តិ ឥស្សតិ សទ្ទសកាចត្តា ឆេសតាយ៑ តចា ហិ គិទ្ធត្តិបដិសម្ភិតាយ បរិត្តារេយ្យាឌិការេចា បដិសម្ភិតាចិកក្កបិញ្ញត្តយំ (ចិក៑ ល៏១ប័) វុត្តា៑ តឥដ្ឋកចាយ ឆ “តំ សកាចគិទ្ធត្តិ សទ្ទំ អារេយ្យំ កត្វា”តិអាឌិតា (ចិក៑ អដ្ឋ៑ ល៏១ប័) តស្សា សទ្ទារេយ្យតា ឥស្សិតា៑ “ត្តុយស្ស អត្ថស្ស អយំ សទ្ទោ ចាឆកោ”តិ ហិ ចតេចតេត្ត ចចត្តបេត្វា តំ តំ ចតេត្តចិកាចតេសេត បចត្តិតោ សទ្ទោ “ឆេសតា”តិ វុច្ចតិ៑ “អធិប្បាយោ”តិ ឲេតត “ឆេសតាតិ បញ្ញាត្តី”តិ ឲតំ ចចតំ ឆយុគិទ្ធត្តាកិលិបំ សត្តាយ វុត្តំ, ត តេតា ចិគិយុត្តំ បញ្ញាត្តិំ សត្តាយាតិ ឥស្សតិ អនេកឆា អត្ថសម្ភេច អត្ថតា អធិប្បេតត្ថស្សេច វុត្តត្តាតិ អយំ សទ្ទចាឌីតំ ចារេតា ចិគិច្ឆយោ៑

បញ្ញាត្តិចាឌីតំ ចារេឆ បត សយុតិបរយត្ថកេឥស្ស អត្ថស្សាត្ថុរូបចាឆកការេចត បរយត្ថសទ្ទេសុ កកចតា យតសា ចចត្វាបិតា តត្តិសង្គាតា តាយបញ្ញាត្តិ ឆេសតា តាយ, “ឆេសតា”តិ ចា វុច្ចតីតិ អនេត្វា៑ តឆេច យ្វលការលក្ខុតស្ស សទ្ទស្ស ឥស្សតចេសេត ការល្វបចារេន ឥស្សេត្វំ “យចាឆយុំ ឆយុាកិលិរេបិតិ អធិប្បាយោ”តិ វុត្តំ៑ កិញ្ចាបិ ហិ “ឆយុាកិលិរេបិ”តិ ឲត្ថ អកិលប្បតិ វុច្ចាវិយតីតិ អកិលិរេបិតិ សទ្ទោ វុច្ចតិ, ត បណ្ណត្តិ, តចាបិ សទ្ទេ វុច្ចយារេត តឥត្ថុរូបំ ចោហារំ កហេត្វា តេត ចោហារេត ឌីបិតស្ស អត្ថស្ស ឌាតតេតា សទ្ទេ កឆិតេ តឥត្ថុរូបិ បណ្ណត្តិបិ ការល្វបចារេត កឆិតារេយច ហោតិ៑ អបិច “ឆយុាកិលិរេបិតិ អនេត្វា”តិ អចត្វា “ឆយុាកិលិរេបិតិ អធិប្បាយោ”តិ វុត្តត្តា ឆេសតា តាយ សទ្ទោ ត ហោតីតិ ឌីបិតរេយច៑ តេត ហិ អធិប្បាយយត្តរេយច យ្វលការលសទ្ទចេសេត កឆិតំ, ត ខ្ពុឆ កហេតរេត្តា “ឆេសតា”តិ ឲតស្ស អនេត្វាតិ អយំ បញ្ញាត្តិចាឌីតំ ចារេតា ចិគិច្ឆយោ៑ អត្ថត្តរយាហ “អត្ថលិយ...រេប... កឆត”ត្តិ, ឲេតត ហេដ្ឋា វុត្តំ ឆេសតាសយុដ្ឋាបកំ ចិត្តុប្បាទំ ឥស្សេតិ៑ កឆីយតិ អនេត្វា ឲេតតាតិ ហិ កឆតំ៑ អាឌិសទ្ទេត តឹតតេយ្យាឌិកា បិញ្ញត្តកតិរេយា, ឲកត្តាឌិតត្តិយាចត្តាឌិកា បិញ្ញត្តតិស្សិតា ឆ តយា សក្កហិតា៑

សយរេយច បដិចិឌ្ឍាតិ, ឲេតត ចា បដិចិឌ្ឍត្តីតិ បដិចេចឆា, ឌាគំ៑ តឆេច អកិសរេយតិ, ឲេតត ចា អកិសរេយត្តីតិ អកិសយរេយាតិបិ វុច្ចតិ៑ ត្តុឆាតិ តំ បដិចេចឆំ អកិសយយប្បកេឥតោ, អកិសយយាការេតា, អារេយ្យតោ, សកាចតោ ច បិកជំ កាត្វំ “សោ ចា”តិអាឌិ វុត្តំ៑ តត្ថ

ហិ លោកិយលោកុត្តរាតិ បភេទតោ, វិសយតោ, អសម្មោហតោតិ អាការតោ, ធម្មេសុ, អត្ថេសុ, បញ្ញត្តីសូតិ អារម្មណតោ, អត្ថានុរូបំ, ធម្មានុរូបំ, បញ្ញត្តិបថានុរូបន្តិ សភាវតោ ច បាកដំ ករោតីតិ។ តត្ថ វិសយតោ អត្ថាទិអនុរូបំ ធម្មាទីសុ អវពោធោ នាយ អវិជ្ជាទិធម្មារម្មណា, សង្ខារាទិអត្ថារម្មណា, តទុភយបញ្ញត្តារម្មណា ច លោកិយោ អភិសមយោ។ អសម្មោហតោ អត្ថាទិអនុរូបំ ធម្មាទីសុ អវពោធោ នាយ និព្ពានារម្មណា មគ្គសម្បយុត្តា យថាវុត្តធម្មត្ថបញ្ញត្តីសុ សម្មោហវិទ្ធំសនតោ លោកុត្តរោ អភិសមយោ។ តថា ហិ “អយំ ហេតុ, ឥទមស្ស ផលំ, អយំ តទុភយានុរូបោ វោហារោ”តិ ឯវំ អារម្មណករណវសេន លោកិយញាណំ វិសយតោ បដិវិជ្ឈតិ, លោកុត្តរញាណំ បន តេសុ ហេតុហេតុផលាទីសុ សម្មោហស្សពោការណេន សមុច្ឆិន្នត្តា អសម្មោហតោ បដិវិជ្ឈតិ។ លោកុត្តរេន បន បដិវេធោ វិសយតោ និព្ពានស្ស, អសម្មោហតោ ច ឥតរស្សាតិបិ វទន្តិ ឯកេ។

អត្ថានុរូបំ ធម្មេសូតិ “អវិជ្ជា ហេតុ, សង្ខារា ហេតុសមុប្បន្នា, សង្ខារេ ឧប្បាទេតិ អវិជ្ជា”តិ ឯវំ ការិយានុរូបំ ការណេសូតិ អត្ថោ។ អថ វា “បុញ្ញាភិសង្ខារអបុញ្ញាភិសង្ខារអានេញ្ជាភិសង្ខារេសុ តីសុ អបុញ្ញាភិសង្ខារស្ស អវិជ្ជា សម្បយុត្តបច្ចយោ, ឥតរេសំ យថានុរូប”ន្តិអាទិនា ការិយានុរូបំ ការណេសុ បដិវេធោតិបិ អត្ថោ។ ធម្មានុរូបំ អត្ថេសូតិ “អវិជ្ជាបច្ចយា សង្ខារា”តិអាទិនា (ម។ និ។ ២។១២៩; សំ។ និ។ ២។១; ឧទា។ ១; វិភ។ ២២៥) ការណានុរូបំ ការិយេសុ។ លត្ថីនាយ បញ្ញត្តិយា បថោ បញ្ញត្តិបថោ, តស្ស អនុរូបំ តថា, បញ្ញត្តិយា វុច្ចមានធម្មានុរូបំ បញ្ញត្តីសុ អវពោធោតិ អត្ថោ។ អភិសមយតោ អញ្ញម្បិ បដិវេធត្ថំ ទស្សេតុំ “ទេវ”ន្តិអាទិមាហ។ បដិវិជ្ឈីយតីតិ បដិវេធោតិ ហិ តំតំរូបាទិធម្មានំ អវិបរីតសភាវោ វុច្ចតិ។ តត្ថ តត្ថាតិ តស្មិំ តស្មិំ បិដកេ, បាឡិប្បទេសេ វា។ សលក្ខណសង្ខាតោតិ រុប្បននមនផុសនាទិសលក្ខណសង្ខាតោ។

យថាវុត្តេហិ ធម្មាទីហិ បិដកានំ គម្ភីរភាវំ ទស្សេតុំ “ឥទភាតី”តិអាទិមាហ។ ធម្មជាតន្តិ ការណប្បភេទោ, ការណមេវ វា។ អត្ថជាតន្តិ ការិយប្បភេទោ, ការិយមេវ វា។ យា ចាយំ ទេសនាតិ សម្ពន្ធោ។ តទត្ថវិជាននវសេន អភិសមេតា ហោតិ។ យោ ចេត្ថាតិ យោ ឯតាសុ តំ តំ បិដកាគតាសុ ធម្មត្ថទេសនាសុ បដិវេធោ, យោ ច ឯតេសុ បិដកេសុ តេសំ តេសំ ធម្មានំ អវិបរីតសភាវោតិ អត្ថោ។ សក្កុណិតព្ពតោ កុសលេយេវ សម្ភារោ, សោ សម្មា អនុបចិតោ យេហិ តេ អនុបចិតកុសលសម្ភារា, តតោច ទុប្បញ្ញេហិ, និប្បញ្ញេហីតិ អត្ថោ។ ន ហិ បញ្ញាវតោ, បញ្ញាយ វា ទុដ្ឋការវោ ទុស្សិតការវោ ច សម្ភវតីតិ និប្បញ្ញតាយេវ ទុប្បញ្ញា យថា “ទុស្សីលោ”តិ (អ។ និ។ ៣។១១៣; ១០។៨៧; បរិ។ ១៥៧; ធ។ ប។ ១០៧)។ ឯត្ថ ច អវិជ្ជាសង្ខារាទីនំ ធម្មត្ថានំ ទុប្បដិវិជ្ឈតាយ ទុក្ខោគាហតា, តេសំ បញ្ញាបនស្ស ទុក្ករភាវតោ តំទេសនាយ, អភិសមយសង្ខាតស្ស បដិវេធស្ស ឧប្បាទនវិសយីករណានំ អសក្កុណេយ្យត្តា, អវិបរីតសភាវសង្ខាតស្ស បដិវេធស្ស ទុព្ពិញ្ញេយ្យតាយ ទុក្ខោគាហតា វេទិតព្ពា។ ឯវម្បីតិ បិ-សទ្ទោ បុព្ពេ វុត្តំ បការន្តរំ សម្បិណ្ឌេតិ។ ឯវំ បទយោជនាយ អត្ថំ បរិបុណ្ណំ បរិទីបិតត្តភាវំ ទស្សេន្តោ “ឯត្តាវតា”តិអាទិមាហ។ “សិទ្ធេ ហិ សត្យារម្ភោ អត្ថន្តរវិញ្ញាបនាយ វា ហោតិ, និយមាយ វា”តិ ឥមិនា បុនារម្ភវចនេន អត្ថំ បរិបុណ្ណំ បរិទីបិតត្តភាវំ ទស្សេតិ។ ឯត្តាវតាតិ បរិច្ឆេទត្ថេ និបាតោ, ឯត្តកេន វចនក្កមេនាតិ អត្ថោ។ ឯតំ វា បរិមាណំ យស្សាតិ ឯត្តាវំ, តេន, ឯតបរិមាណវតា សទ្ទក្កមេនាតិ អត្ថោ។ “សទ្ទេ ហិ វុត្តេ តទត្ថោបិ វុត្តោយេវ នាមា”តិ វទន្តិ។ វុត្តា សំវណ្ណិតោ អត្ថោ យស្សាតិ វុត្តត្ថ។

ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩅᨲᩥᩔᩣ ᨠᩣᨳᩣᨿᩴ ᩅᨧᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ, ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᩣᨿᩣᨲᩥ ᨧ ᩈᩮᩣᨽᩮᩣ ᨲᩦᩈᩩ ᨷᩥᨭᨠᩮᩈᩩᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᩅᩮᨠᨠᩈᩥ”ᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᨵᩥᨠᩣᩁᨲᩮᩣ, ᨷᨠᩁᨱᨲᩮᩣ ᨧ ᨧᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ “ᩅᨠᨿᨠᩈᩥᨷ᩠ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥ (ᨴᩦ᩶ ᨶᩥ᩶ ᩋᨭ᩠ᨮ᩶ ᨴ᩶ᨷᨳᨾᨾᩉᩣᩈᨦ᩠ᨣᩦᨲᩥᨠᨳᩣ) ᩉᩥ ᩉᩮᨭ᩠ᨮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᨳ ᨧ ᨧᨲ᩠ᨳᩩᨲ᩠ᨲᩁᩈᩩᨲ᩠ᨲᨠᨲ᩠ᨳᩣ ᩈᨾ᩠ᨷᨭᩥᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᨾᩥᨣ ᩋᨧᨲ᩠ᨲᨠᩣᨿᨶ ᩋᩣᨣᩣᩁᩣᨿᨧ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨶ ᨧᩮᨲᩴ ᨧᩮᩣᨴᩮᨲᨻ᩠ᨻᩴ “ᨲᩦᩈᩩᨿᩮᩅ ᨷᩥᨭᨠᩮᩈᩩ ᨲᩥᨧᩥᨶ᩠ᨶᩣ ᨷᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥᨽᩮᨴᩣ ᨴᩔᩥᨲᩣ ᩈᩥᨿᩣ”ᨲᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᨿᨧᩮᩈᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩔᩣᨷᩥ ᨧᩣᨲᩩᩔ ᩋᨧᨿᨧᩣᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩈᨾ᩠ᨸᨧᨲᩮᩣ ᨴᩥᩔᨲᩥ ᩉᩥ ᩋᨧᨿᨧᩣᨲᩩᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩥ “ᨻᩣᩉᩩᩃ᩠ᩃᩣᨶᩮᨿᩣ ᩅᩩᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨳ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩋᩃᨿᨲᩥᨷᨷᩮᨬ᩠ᨬᨶᩴ ᨿᨳᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨶ ᨧᩥᩁᨭ᩠ᨮᩥᨲᩥ, ᨲᨳᩣᨿᨧ ᨠᨳᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳ ᨷᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥᨽᩮᨴᩣᨲᩥ ᨷᩁᩥᨿᩣᨷᩩᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨷᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᨷᩁᩥᨿᩣᨷᩩᨱᨶᨧᩣᨶᨠᩣ ᩉᩮᨲᩩ ᨷᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ, ᨶ ᨷᨶ ᨷᩥᨬ᩠ᨬᨷᩁᩥᨿᩣᨿᩮᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨷᩁᩥᨿᩣᨷᩩᨱᨶᨷ᩠ᨷᨠᩣᩁᩮᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩋᨳ ᨧ ᨲᩦᩉᩥ ᨷᨠᩣᩁᩮᩉᩥ ᨷᩁᩥᨿᩣᨷᩩᨱᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ ᨷᩥᨬ᩠ᨬᩣᨿᩣ ᩅᨧ “ᨷᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᨲᨳᩣ ᨧᩮᨧ ᩋᨽᩥᨵᨾ᩠ᨾᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿ ᩈᩦᩉᩊᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨧᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨧᩮᩣᨷᩥ ᩉᩥ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩪᨷᨾᩣᨷᩁᩥᨿᩣᨷᩩᨱᨶᩮᨿᩣᨠᨲᩮᩣ “ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩪᨷᨾᩣ ᨷᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ ᨷᩥᨬ᩠ᨬᩣᨷᩥ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᩅᨲ᩠ᨲᩩᩴ ᩅᨧᨶᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ “ᨴᩩᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣ ᩏᨷᩣᩁᨾ᩠ᨽᩣᨴᩥᩉᩮᨲᩩ ᨷᩁᩥᨿᩣᨷᩩᨭᩣ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩪᨷᨾᩣ”ᨲᩥ ᨷᩁᨲᩮᩣ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᨧᨶᨿᩮᩣᨷᩥ ᩏᨷᨷᨶ᩠ᨶᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩉᩥ ᨷᩥᨬ᩠ᨬᩣᨿᨧ “ᨴᩩᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣ, ᨷᩁᩥᨿᩣᨷᩩᨭᩣ”ᨲᩥ ᨶ ᩅᨲ᩠ᨲᩩᩴ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ

ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩮᩤ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ ᩏᨷᨾᩣ ᩅᨲᩥᩔᩣᨲᩥ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩪᨷᨾᩣ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩔ ᨣᩉᨱᩮᨶᩣᨲᩥ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ ᩋᩣᨷᩩᨷᩥᨠᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᩣᨷᩩᨷ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩋᩣᨷᩩᨷᨲᩣᨶᩴ ᩅᩥᨿ, ᨧᩮᩃᩥᨠᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨧᩦᩃᩣᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨧᩦᩃᩣᨧᩣᨶᨶ᩠ᨲᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ ᩅᩥᨿ ᨧ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᩉᩥ ᨷᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥ ᩏᨷᨾᩦᨿᨲᩥ , ᨶ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩮᨶ “ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᨣ᩠ᨣᩉᨱᩪᨷᨾᩣ”ᨲᩥ ᨧ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩮ ᨾᨩ᩠ᨫᩮᨷᨴᩃᩮᩣᨷᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ “ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩪᨷᨾᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨤᩩᨭᨵᩩᨾᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ ᩅᩥᨿ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩮᩤᨲᩥ ᨧ ᩋᩣᩈᩦᩅᩥᩈᩮᩣ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᨣᨴᩮᩣᨲᩥ ᩉᩥ ᩅᩥᩈᩔ ᨶᩣᨾᩴ, ᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᨲᩔ ᩋᩃᩴ ᨷᩁᩥᨷᩩᨱ᩠ᨱᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩋᩃᩴ ᨷᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨷᩁᩥᨷᩩᨱ᩠ᨱᩮᩣ ᨣᨴᩮᩣ ᩋᩔᩣᨲᩥ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩮᩤ ᩋᨠᩣᩁᩈ᩠ᩈ ᨶᩥᨠᩣᩁᩃᩮᩣᨷᩴ, ᨴ-ᨠᩣᩁᩣᨣᨾᨬ᩠ᨧ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ, ᩋᩃᩴ ᨧ ᨩᩦᩅᩥᨲᩉᩁᨱᩮ ᩈᨾᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨣᨴᩮᩣ ᨿᩔᩣᨲᩥ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩮᩤ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶ ᨧᩴᨴᩩᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣ ᨶᩥᩔᩁᨱᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨷᩮᨿ᩠ᨿᩣᨶᨶ᩠ᨲᩁᩥᨿᩔᩣᨲᩥ ᨶᩥᩔᩁᨱᨲ᩠ᨳᩣ ᨠᩩᩃ᩠ᩃᩪᨷᨾᩣ ᨶᩥᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨠᩩᩃ᩠ᩃᩪᨷᨾᩣᩁᩥᨠᩣ, ᩁᩣᨩᨽᨱ᩠ᨯᩣᩁᩥᨠᩣ, ᩈᩮᩣ ᩅᩥᨿᩣᨲᩥ ᨲᨳᩣ, ᨴᩩᩃ᩠ᩃᨽᨱ᩠ᨯᩣᩁᩥᨠᩣ ᨧᩦᩃᩣᩈᨴ᩠ᨴᩮᩤ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᩴ ᨾᩩᨧ᩠ᨧᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᩩᩃ᩠ᩃᩪᨷᨾᩣᩁᩥᨠᩮᩔᩩ ᩈᨲᩮᩣ ᨷᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥ ᨠᩩᩃ᩠ᩃᩪᨷᨾᩣᩁᩥᨠᨷᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥᩴ

ᨴᩩᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣᨲᩥ ᨴᩩᨭ᩠ᨮᩩ ᨣᩉᩥᨲᩣ ᨲᨲᩮᩣ ᩈᨾ᩠ᨷᨲᩮᩣ ᨶᩥᨿᨾᩮᨲ᩠ᩅᩣ “ᩏᨷᩣᩁᨾ᩠ᨽᩣᨴᩥᩉᩮᨲᩩ ᨷᩁᩥᨿᩣᨷᩩᨭᩣ”ᨲᩥ ᩋᩣᩉ, ᩏᨷᩣᩁᨾ᩠ᨽᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨷᨿᩮᩣᨩᨶᨾ᩠ᨷᩣᨴᩥᩉᩮᨲᩩ ᨴᩩᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩃᩣᨽᩈᨠ᩠ᨠᩣᩁᩣᨴᩥᩉᩮᨲᩩ ᨷᩁᩥᨿᩣᨷᩩᨱᨶᨾ᩠ᨷᩥ ᩅᩮᨲ᩠ᨳ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᩉᩥ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩈᩩᨲ᩠ᨲᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ –

“ᨿᩮᩣ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩅᨧᨶᩴ ᩏᨣ᩠ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ‘ᩑᩅᩴ ᨧᩦᩅᩁᩣᨴᩦᨶᩥ ᩅᩤ ᩃᨽᩥᩔᩣᨾᩥ, ᨧᨲᩩᨷᩁᩥᩈᨾᨩ᩠ᨫᩮ ᩅᩤ ᨾᩴ ᨩᩣᨶᩥᩔᨶ᩠ᨲᩦ’ᨲᩥ ᩃᩣᨽᩈᨠ᩠ᨠᩣᩁᩉᩮᨲᩩ ᨷᩁᩥᨿᩣᨷᩩᨱᩣᨲᩥ, ᨲᩔ ᩈᩤ ᨷᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᨷᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥ ᨶᩣᨾ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᨷᩁᩥᨿᩣᨷᩩᨱᨶᨲᩮᩣ ᩉᩥ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩅᨧᨶᩴ ᩋᨷᩁᩥᨿᩣᨷᩩᨱᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩣᨠ᩠ᨠᨾᨶᩴ ᩅᩁᨲᩁ”ᨶ᩠ᨲᩥ (ᨾ᩶ ᨶᩥ᩶ ᩋᨭ᩠ᨮ᩶ ᩑ᩶ᩑᩒᩑ)᩶

ᨲᨲ᩠ᨳ ᨧ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᨣ᩠ᨣᩉᨱᩪᨷᨾᩣ ᨷᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥ “ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩪᨷᨾᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᩅᨧᨶᩴ ᩈᨲᩥ ᨴᩩᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣᨷᩥ ᨷᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩥ “ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩪᨷᨾᩣ”ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᩩᩴ ᩅᨭ᩠ᨭᨲᩥ ᨲᨲ᩠ᨳᩣᨷᩥ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᨣ᩠ᨣᩉᨱᩔ ᩏᨷᨾᩣᨽᩣᩅᩮᨶ ᨷᩥᨬ᩠ᨬᩣᨿᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ᩶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᩉᩥ –

“ᩈᩮᨿ᩠ᨿᨳᩣᨷᩥ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨷᩩᩁᩥᩈᩮᩣ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᨲ᩠ᨳᩥᨠᩮᩣ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᨣᩅᩮᩈᩦ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᨷᩁᩥᨿᩮᩈᨶᩴ ᨧᩁᨾᩣᨶᩮᩣ, ᩈᩮᩣ ᨷᩔᩮᨿ᩠ᨿ ᨾᩉᨶ᩠ᨲᩴ ᩋᩃᨣᨴ᩠ᨴᩴ, ᨲᨾᩮᨶᩴ

អឌបេគត ឌេល្ឌត សុតិក្កហិតំ តិក្កហេលាយ្យ , អឌបេគត ឌេល្ឌត សុតិក្កហិតំ តិក្កហិត្វា កិចាឃ សុក្កហិតំ កហេលាយ្យៈ កិច្ចាបិ េសា កិក្លេច, អលកេង្កា តស្ស បុរិសស្ស ហត្ថេ ចា ឥរីហំ ចា អញ្ញាតរំ ចា អក្កបច្ចក្កំ េភាេកហិ បលិេចេឈយ្យ ៈ អឆ េលា េសា េតច តេតាតិតោតំ យេលំ ចា តិកេឆ្នយ្យ យេលាយត្តំ ចា ទ្យក្លំៈ តំ កិស្ស េហតុ, សុក្កហិតត្តា កិក្លេច, អលកង្កស្សៈ ឧចេយច េលា កិក្លេច, ព្វាេឆកេច្ច ក្យលបុត្តា ឆយ៉ំ បរិយាបុលត្តិ សុត្តំ េកយ្យ”ត្តិអាឌិ (យៈ តិៈ ១.១១៥)ៈ

តស្មា ព្វាឆ ទ្យក្កហិតា ឧច បរិយត្តិ អលកង្កបយាតិ អយំ ចិេសេសា ក្យេតា ចិញ្ញាឃតិ, េឃត ទ្យក្កហិតា ក្តបិរេម្ភាឌិេហតុ បរិយាបុដិ “អលកង្កបយា”តិ ទុច្ចតីតិ? សច្ចេយតំ, ព្វាឌំ បត បរិរិេសសតាេឃត ទុត្តត្តិ ឌដ្ឋាៈ តឆា ហិ តិស្សរលាត្តកណ្ឌាការិកបរិយត្តីតំ ចិសុំ កហិតត្តា បរិរិេសសេតា អលកង្កស្ស ទ្យក្កហល្ហបយាេឃច បរិយត្តិ “អលកង្កបយា”តិ ចិញ្ញាឃតិៈ អលកង្កស្ស សុក្កហល្ហបយា ហិ បរិយត្តិ តិស្សរលាត្តា ចា េហាតិ, កណ្ឌាការិកបរិយត្តិ ចាៈ តស្មា សុទុត្តេយតំ “ទ្យក្កហិតា…េប… បរិយត្តី”តិៈ ព្វាធាតិ តបត្តំ បិញ្ញព្វាយា សាេឆត្តា “ឃំ សត្ថាយា”តិអាឌិយាហៈ តត្ថ ឃត្តិ ឃំ បរិយត្តិទ្យក្កហលំៈ បដ្ឋិបតិកាេឃ ប្ទលបណ្ណាសេក អលកង្កសុត្តេ (យៈ តិៈ ១.១១៥) តកចតា ទុត្តំៈ

អលកង្កត្តិេកាតិ អាសីចិេសត, អាសីចិសំ ចា អត្តិេកា, អលកង្កំ កេចសតិ បរិេឃសតិ សីេលតាតិ អលកង្កកេចសីៈ អលកង្កបរិេឃសតំ ធេរយាេតាតិ អាសីចិសបរិេឃសតត្តំ ធេរយាេតាៈ តេឌត្តេ េហតំ បច្ចត្តចធតំ, ក្តបេឃាកចធតំ ចា, អលកង្កបរិេឃសតដ្ឋាតំ ចា ធេរយាេតាៈ អលកង្កំ បរិេឃសត្តិ ឧត្តាតិ ហិ អលកង្កបរិេឃសតំៈ តេយតត្តិ តំ អលកង្កំៈ េភាេកតិ សរីេរៈ “េភាេកា ត្យ ឋលិេតា តត្ថ”តិ ហិ ទុត្តំៈ ក្យឌិឃតិ ក្យដិលំ កទិឃតីតិ េភាេកាៈ តស្សាតិ បុរិសស្សៈ ហេត្ថ ចា ឥរីហាឃ ចាតិ សត្ថេត្តាៈ យលិតាត្តេតា បដ្ឋាឃ ឃាច អក្កតលា ហេត្ថាៈ សត្តិ អក្កឥរីហាឃ អចេសសា ឥរីហា, កត្តធិ បត កបរេតា បដ្ឋាឃ ឃាច អក្កតលា “ហេត្ថា”តិ ទុត្តំ ឥរីហាឃ ចិសុំ អតាកតត្តាៈ ទុត្តលក្ខលំ ហត្ថេច្ឆា ឥរីហច្ឆា ឌេបត្វា អចេសសំ សរីរំ អក្កបច្ចក្កំៈ តេតាតិតោតត្តិ តត្តិតោតំ, តំការេលាតិ អេត្ថាៈ តំ ហត្ថាឌីសុ ឌំសតំ តិតោតំ ការេលំ ឧតស្សាតិ “តត្តិតោត”ត្តិ ហិ ចត្តេឋ្ឋ “តេតាតិតោត”ត្តិ បុរិយបេឌ បច្ចត្តេត្ត តិស្សក្កចធតំ កត្វា, តស្ស ច េលិបយកត្វា តិេទ្ទេសា, េហត្តេត្ត ច បច្ចត្តចធតំៈ ការេលេត្ត តិបិតបេឌេយតត្តិបិ ចេឌត្តិៈ អបិច “តេតាតិតោត”ត្តិ ឧតំ “យេលំ ចា យេលាយត្តំ ចា ទ្យក្លំ”ត្តិ ឧត្ត ទុត្តតេឃត ចិេសសតំៈ តំកិស្ស េហត្យតិ ឃំ ទុត្តំ ហត្ថាឌីសុ ឌំសតំ, តត្តិតោតច្ឆា យេលាឌិក្តបកាយតំ , តំ កិស្ស េហតុ េកាត ការេលតាតិ េធ? តស្ស បុរិសស្ស អលកង្កស្ស ទ្យក្កហិតត្តាៈ

ព្វាឆាតិ ព្វាយស្មិ សាសេតៈ េយាឈបុរិសាតិ ក្យលសាររហិតតាឃ តុច្ឆបុរិសាៈ ឆយ្យត្តិ បិញ្ញព្វាឆយ៉ៈ បរិយាបុលត្តីតិ ក្តក្កល្ហត្តិ, សជ្ឈាឃត្តិ េធច ចាទ្យក្កតំ កេទាត្តា ឆាេទត្តិ ចាតិ ទុត្តំ េហាតិៈ “ឆយ៉”ត្តិ សាយញ្ញាេតា ទុត្តេយច សទ្វេបត ឌេស្សតិ “សុត្ត”ត្តិអាឌិតាៈ ត ហិ សុត្តាឌិតចក្កេតា អញ្ញោ ឆេយ្យា តាម អត្ថិៈ តឆា ហិ ទុត្តំ “េតសំ ឆយ្យាត”ត្តិៈ អត្ថត្តិ េធត្ត សព្វត្តិតិេទ្ទេសា ឧេសា, អត្ថត្តិ ច ឃឆាក្ទតំ កាសិតត្តំ, បេឃាឌតត្តេច្ឆា សាយញ្ញាតិេទ្ទេសត, ឧកេសសតេឃត ចា ទុត្តំៈ ឃតិញ្ញបឌំ សុតិសាយេញ្ញាត អេតកធា អត្ថំ ឌីេបតិ, តំ សាយញ្ញាតិេទ្ទេសត, ឧកេសសតេឃត ចាតិ សព្វត្ត េធឌិតព្វាៈ ត ក្តបបរិក្ខត្តីតិ ត បរិក្កល្ហត្តិ ត ចិធាេទត្តិៈ ព្វាក្លសទ្ទស្ស ហិ ឌស្សតេច្ឆសុ ព្វាឆ ឌស្សតេយច អេត្ថា, តស្ស ច បរិក្កល្ហតចក្ខុេលិធេតសុ បរិក្កល្ហតេយច, តច្ឆា ចិធាេលា បរិយាតាតចេសត ទ្យត្តិេឆសុ ចិធាេលាេឃច, សា ច ឌីឃំសាេឃច,

ន ចិនាទោ, ចិយំសា ច នានេយសា ការិតព្វចិយំសា, បយោគតព្វចិយំសា ចាតិ ទ្ធិធ ទុត្តិយនាច អធិប្បេតា, តាសុ “ទ្ធយស្មិំ ឋានេ សីលំ ពធិតំ, ទ្ធយស្មិំ សមាធិ, ទ្ធយស្មិំ បញ្ញា, យឃន្តោ តំ បុនេស្សាមា”តិ ឲចំ ការិតព្វចិយំសន្ទោច “សីលំ សមាធិស្ស ការណំ, សមាធិ ចិបស្សនាយា”តិអាឌិនា បយោគតព្វចិយំសន្ទោ ន ពនោត្តីតិ អនេត្ថោ អនុបបរិក្ខតត្តិ អនុបបរិក្ខត្តាតំ ទេតសំ ទេយាឈបុរិសានំ ន តិញ្ញាតក្ខយត្តីតិ តិញ្ញាតំ តិនេយ្យនេសត នេបក្ខតំ បញ្ញា ន លយត្តិ នេឈ-សទ្ទោ ហិ ទ្ធធ នេបក្ខនេនយេច, ន ចិត្តតឈាបនេសុ, តទ្ធោ ឆាពោលនេបក្ខនេយច, ន ចក្ខុនេបក្ខតំ, អានេយ្យុលុបតិញ្ញាតនេយច ចា, ន លក្ខលុបតិញ្ញាតំ, តស្មា បញ្ញាយ ឌិន្ធា ទេទានេចត្វា ពនេហតព្វា ន នេហាត្តីតិ អធិប្បានេយា នេចឌិតទេព្វា តិនេយ្យនេសត ឈាយនេត នេបក្ខនេតតិ ហិ តិញ្ញាតំ សត្តិចនេសត អនុស្វានេលិនេបរិ តិញ្ញាតក្ខយត្តីតិ, “តិញ្ញាតំ លយត្តី”តិបិ បាិនេធា, នេតត ទ្ធយយត្តំ ឌីនេបតិ “ទេតសំ បញ្ញាយ អត្តស្ស អនុបបរិក្ខតនេតា នេត ឆម្ពា ន ថ្ថបដ្ឋហត្តិ, ទ្ធយស្មិំ ឋានេ សីលំ, សមាធិ, ចិបស្សនា, យនេក្កា, ចដ្ឋំ, ចិចដ្ឋំ ពធិតត្តិ ឲចំ ឌាតិតុំ ន សក្កា នេហាត្តី”តិ

ថ្ថបិនេយ្យាតិសំសា នេចចាតិ បនេទសំ ចានេឆ នេឆាសានេទាបតាតិសំសា ច ហុត្វា កុនេសា អានេយ្យុតធ៌្យាបនេទសំ ចានេឆ នេឆាសានេទាបតំ ថ្ថបិនេយ្យុទា, បរិឃត្តិ តិស្សាយ បនេចយ្យុតត្តិ ចុត្តំ នេហាតិ តធា នេហស “បនេចឌ្ឍានុបតឃតលក្ខនេលា”តិ ចុនេត្តា ទ្ធតិ ចាឆប្បនេយាក្ខាតិសំសា ចាតិ ទ្ធតិ ឲចំ ឲតាយ បរិឃត្តិយា ចាឆប្បនេយាក្ខាតិសំសា អត្តនេតា ថ្ថបរិ បនេទហិ អានេទាបិតស្ស ចាឆស្ស តិក្កហស្ស អត្តនេតា, សពចាឆនេតា ចា បនេយាក្ខបនេយាឌតា ច ហុត្វា ទ្ធតិ សទ្ទោ ទ្ធឆយនេត្វ, នេតត “បរិឃាបុលត្តី”តិ ឲត្វ បរិឃាបុលតំ បរាយសតិ ចឆត្តិ តិក្កលត្ថិ ឲនេតតាតិ ចានេឆា, នេឆានេសា, បយ្យុត្តំ, បយ្យុត្តាបតំ ចា បនេយានេក្ខា, អត្តនេតា ថ្ថបរិ អានេទាបិតស្ស បនេយានេក្ខា អាតិសំនេសា នេឃសំ តធា អានេទាបិតចានេឆា ហិ “ចានេឆា”តិ ចុនេត្តា ឃធា “នេឆនេចត ឆនេត្តា ឆនេត្តា”តិ ចានេឆាតិ ចា ថ្ថបចានេឆាតិត្ថា ឃធាចុត្តតនេឃនេតច សយានេសា ទ្ធឆំ ចុត្តំ នេហាតិ – បនេទហិ សពចានេឆ នេឆានេស អានេទាបិនេត, តិត្ថាយ ចា អានេទាបិតាយ តំ នេឆាសំ, តិត្តំ ចា ឲចន្ទោ ឲចន្ទោ នេយានេចស្សាយាតិ ទ្ធយិតា ច ពានេលាត បរិឃាបុលត្តីតិ អធ ចា នេសា នេសា ចានេឆា ទ្ធតិ ចានេឆា ទ្ធតិ-សទ្ទស្ស សហ ចិន្ធាយ ត-សទ្ទនេត្វ បចត្តត្តា ទ្ធតិចាឆស បនេយានេក្ខា ឃធាចុត្តតនេឃត, នេសា អាតិសំនេសា នេឃសំ តធា, តំ តំ ចាឆបនេយាចតាតិសំសា ហុត្វាតិ អនេត្ថោ ឃស្ស ចត្វាយាតិ ឃស្ស ច សីលិឌិបុនេលាស្ស, យក្កបលតិព្វាតក្ខតស្ស ចា អនុបិឌាចិនេយាក្ខស្ស អត្ថាយ អនេកនេឆបិ នេកឆនេចាហានេទា ឲនេសា ឃធា “បឌិយាឃ សទីទ”ត្តិ, នេកឡ្យនេកឆពំ ចា ឲតំ ឃធា “ពធិតស្សត្វាយ អាកតំ ទុស្ស”ត្តិ “តទ្ធាស្ស អត្វ”ត្តិ ហិ ចុត្តំ ច-សទ្ទោ អចធានេលា, នេតត តឆត្វាយ ឲច បរិឃាបុលតំ សយ្យុចតិ, តាព្វាត្វាយាតិ ចិតិន្ធិនេតាតិ ឆយ៉ុ បរិឃាបុលត្តីតិ ហិ ឌាតិអាចានេចនេសត ទុចិធាបិ ក្យុលបុត្តា ឆាពនេឃត ឆយ៉ុ បរិឃាបុលត្តីតិ អនេត្វោ តទ្ធាស្ស អត្តំ តានុនេកាត្តីតិ អស្ស ឆយ៉ុស្ស សីលិឌិបុនេលាសព្វាតំ, យក្កបលតិព្វាតក្ខតំ ចា អនុបិឌាចិនេយាក្ខសព្វាតំ អត្តំ ឲនេត ទុក្កហិតពាហិនេតា តានុនេកាត្តិ ន ចិត្តត្តិនេឃចា

អបនេទា តនេយា – ឃស្ស ថ្ថបិនេយ្យុស្ស, ទ្ធតិចាឆប្បនេយាក្ខស្ស ចា អត្វាយ នេឃ នេយាឈបុរិសា ឆយ៉ុ បរិឃាបុលត្តិ, នេត បនេទហិ “អឃយនេត្វា ន នេហាតី”តិ ចុនេត្ត ទុក្កហិតត្តានេឃច “តឆនេត្វាច នេហាតី”តិ បឌិបិឆតក្ខយា ន នេហាត្តិ, តស្មា បនេស្ស ចានេឆ ថ្ថបិនេយ្យុំ អានេទានេបតុំ អត្តនេតា ចាឌំ បនេយានេចតុទ្ធោ អសនេក្កាត្តាបិ តំ អត្តំ តានុនេកាត្តិ ច ន ចិត្តត្តិនេឃចាតិ ឲចនេយ្យត្វ អនេត្វា ឆដ្ឋនេព្វា ទ្ធធាបិ ហិ ច-សទ្ទោ អចធានេលានេត្វាច “នេតស”ត្តិអាឌីសុ ទេតសំ នេត ឆម្ពា ទុក្កហិតត្តា ថ្ថបិនេយ្យុយាតឆព្វាយក្ខបលិសាឌិនេហតុការនេចត ឌីឈនេត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំចត្តត្តីតិ អនេត្វោ ទុក្កហិតាតិ ហិ នេហតុពទ្ធុចចតំ នេតតាហ “ទុក្កហិតត្តា ភិក្ខនេច, ឆម្ពាត”ត្តិ (យ៉ តិ៉ ១៉១១៦៉)៉ ឲត្វ ច ពានេលា

ផលេចាហារេចនេន “តេ ឆយ្ទា អហិតាយ ទុក្ខាយ វេចត្តត្តី’តិ ទុត្តំ យថា “ឈតយាឃុ, ដសិ ខាល”ត្តិ។ តថា ហិ កិច្ចាបិ ន តេ ឆយ្ទា អហិតាយ ទុក្ខាយ វេចត្តត្តិ, តថាបិ ទុត្តនេយេន បរិយាបុលាត្តាតំ សញ្ញាយនការេល, ចិចាដការេល ច តយ្លលកាតំ ប្លបិរយ្ហាឌីតំ អនេនកេវំ អក្សលិតំ ប្លប្បត្តិសយ្ហចនេតា “តេ...េប... វេចត្តត្តី”តិ ទុច្ចតិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តិ ឲត្តំ ត្តិ យថាទុត្តស្សត្តស្ស អនត្ថកចតំ, តេសញ្ចា ឆយ្ទាតំ អហិតាយ ទុក្ខាយ វេចត្តតំ បរាយសតិ។ កិស្សាតិ សាយិចចតំ ហេតុតេត្ត, តថា ហេតុតិ បច្ចត្តចចនញ្ចា។

ឃាបតាតិ ឲត្តំ កិរិយា បិញ្ញុចនេន ទុត្តនេយេន អនេត្តា ចេឌិតេត្តា។ តត្តំ កិរិយាបទេត្ត ឃា ស្តុកហិតាតិ អនេកេដបិ កេដេចាហារេរា “ចារិកំ បក្កមតិ, ចារិកំ ចរមានេតា”តិអាឌីស្ត (ធី. តិ. ១.១៥៥, ១០០) ចិឃ។ តេដេចត្តំ ចិចរតិ “សិលក្កត្តាឌី”តិអាឌិតា, អាឌិសេច្ចេន ចេត្តំ សយាឆិចិបស្សតាឌីតំ សង្គហោ។ ឃោ ហិ ព្ញុដ្ឋចចតំ ប្លក្កហិច្ចា សិលស្ស អាកពង្ការេត សិលំ ប្ញុរេត្តា, សយាឆិតោ អាកពង្ការេត សយាឆិ កត្តំ កហោបេត្តា, ចិបស្សតាឃ អាកពង្ការេត ចិបស្សតំ បដ្ឋបេត្តា, យក្កផលិតំ អាកពង្ការេត “យក្កំ ការេចស្សាមិ, ផលំ សច្ឆិកិរិស្សាមី”តិ ប្លក្កហាតិ, តស្សេច សា បរិយត្តិ តិស្សរហេត្តា តាយ ហោតិ។ ឃត្តិ ឃំ បរិយត្តិស្តុកហណំ ទុត្តំ អលកទ្ធស្តេត្តា ឌឹឈេតុំ ហិតាយ ស្តុខាយ វេចត្តត្តីតិ សិលាឌីតំ អាកពង្ការេត សិលាឌីតិ ប្ញុរេត្តាតយ្យិ អរហត្តំ បត្តា បរិសយេច្ឆ្លឆមុំ ដេសេត្តា ឆយ្ទេសតាឃ បសេត្ថហិ ប្លបតិតេ ចត្តារោ បច្ចយេ បរិក្ខញ្ញត្តាតយ្យិ បរេរំ ចារេដ សហឆមេត្ត ប្លបិរយ្ហំ អារោរបត្តាតយ្យិ សកចាដេតា បរេហិ អារោបិតេដាវំ បរិហរត្តាតយ្យិ ឌឹឈេតុំ ហិតាយ ស្តុខាយ វេចត្តត្តីតិ អនេត្តា។ តថា ហិ ន កោចលំ ស្តុកហិតបរិយត្តិ តិស្សាឃ យក្កកាចតាផលសច្ឆិកិរិយាឌីតិឃេច, អបិ ឲ បរចាដតិក្កហសកចាដបតិដ្ឋាបតាតិបិ ព្រញ្ញត្តិ។ តថា ច ទុត្តំ បរិតិព្ញាតស្តុត្តា ឌីស្ត “ប្លប្បត្តំ បរេប្បចាឌំ សហឆមេត្ត ស្តុតិក្កហិតំ តិក្កហេត្តា សប្បាដិហារិឃំ ឆមុំ ដេសេស្សត្តិ”តិអាឌិ (ធី. តិ. ១.៨៥)។

ឃំបតាតិ ឲត្តាបិ ទុត្តនេយេន ទុចិដេត អនេត្តា។ ទុក្ខបរិដាតេត បរិញ្ញាតក្កនេត្ត។ សមុទយប្បហាតេត បហីតកិលេសោ។ បដិចិត្តារហត្តផលតាឃ បដិចិត្តាកុប្បោ។ អក្សប្បត្តិ ច អរហត្តផលស្សេតំ តាម។ សតិបិ ហិ ចត្តត្តំ យក្កាតំ, ចតុត្តញ្ចា ផលិតំ អចិតស្សតការេច សត្តត្តំ សេក្ខាតំ សកសកតាឃបរិច្ឆារេកេ ប្លបទ្ទបិ តាឃត្តរប្បត្តិតោ តេវំ យក្កផលិតិ “អក្សប្បាមី”តិ ន ទុច្ចតិ។ អរហាបត សត្តតាបិ អរហារេឃច តាយាតិ តស្សេច ផលំ ប្ញុក្កលតាយចនេន “អក្សប្ប”ត្តិ ទុត្តំ, ព្ញូមិតា ច ព្ញូមយត្តំ ដស្សេតិ “ឃិលាឃចស្សេច បរិយត្តិ កល្ហាការិកបរិយត្តិ តាយា”តិ។ តស្ស ហិ អបរិញ្ញាតំ, អប្បហីតំ អភាចិតំ, អសច្ឆិកតំ ចា តត្តិ, តស្មា សោ ព្ញុដ្ឋចចតំ បរិយាបុលេត្តាបិ តត្តិឆារេកោ បចេឃីបិលេកោ ចំសាត្ស្រក្ខកោច ហុត្តា បរិយាបុណាតិ, តេតេតចាហ “បចេឃីបិលតត្តាឃា”តិអាឌិ។ បចេឃី ចេត្តំ ឆយ្ទសត្តតិ ឆយ្ទស្ស អចិតេច្ឆេដេត បចត្តិ។ ព្ញុដ្ឋស្ស កាចេតោ ចំសោតិ ច យថាទុត្តបចេឃីយេច។

តត្ត ច យឌិ បចេឃីបិលតត្តាឃ ព្ញុដ្ឋចចតស្ស បរិយាបុលតំ កល្ហាការិកបរិយត្តិ, អថ កស្មា “ឃិលាឃចោ”តិ ចិសេសេត្តា ទុត្តំ។ ឲកច្ចស្ស ហិ ប្ញុថុជ្ជនស្សាបិ អយំ តយោ លព្ញតិ។ តថា ហិ ឲកេច្ចា ប្ញុថុជ្ជនោ កិក្ខុ លាតពកឃាឌិតា កត្តូរេស្ត ឲកស្មិំ ឆារេត ចសិតុមយេក្កោរេត្តស្ត សឃំ កិក្ខាចារេត អតិកិលមយាតោ “អតិមឆុរំ ព្ញុដ្ឋចចតំ ឃា តស្សុឲ, តត្តិំ ឆារេស្សាមិ, ចំសំ ឆេបស្សាមិ, បចេឃីំ បិលេស្សាមី”តិ បរិយាបុណាតិ។ តស្មា តស្សាបិ បរិយត្តិ កល្ហាការិកបរិយត្តិ តាយ កស្មា ន ហោតីតិ? ទុច្ចតេ – ឲចំ សតេត្តបិ ហិ ប្ញុថុជ្ជនស្ស បរិយត្តិ កល្ហាការិកបរិយត្តិ តាយ ន ហោតិ។ កិច្ចាបិ ហិ ប្ញុថុជ្ជនោ “បចេឃីំ បិលេស្សាមី”តិ អជ្ឈាសយេន បរិយាបុណាតិ,

អត្ថតោ បន ភវកន្តារតោ អវិតិណ្ណត្តា តស្ស សា បរិយត្តិ និស្សរណត្ថាយេវ នាម ហោតិ, តស្មា បុថុជ្ជនស្ស បរិយត្តិ អលគទ្ទូបមា វា ហោតិ, និស្សរណត្ថា វា។ សត្តន្នំ សេក្ខានំ និស្សរណត្ថាវ។ ខីណាសវានំ ភណ្ឌាគារិកបរិយត្តិយេវាតិ វេទិតព្វា។ ខីណាសវោ ហិ ភណ្ឌាគារិកសទិសត្តា “ភណ្ឌាគារិកោ”តិ វុច្ចតិ។ យថា ហិ ភណ្ឌាគារិកោ អលង្ការភណ្ឌំ បដិសាមេត្វា បសាធនកាលេ តទុបិយំ អលង្ការភណ្ឌំ រញ្ញោ ឧបនាមេត្វា តំ អលង្ករោតិ, ឯវំ ខីណាសវោបិ ធម្មរតនភណ្ឌំ សម្បដិច្ឆិត្វា មោក្ខាធិកាយ ភព្ពរូបេ សទេវកេ សត្តេ បស្សិត្វា តទនុរូបំ ធម្មទេសនំ វឌ្ឍេត្វា មគ្គង្គពោជ្ឈង្គាទិសង្ខាតេន លោកុត្តរេន អលង្ការេន អលង្ករោតីតិ។

ឯវំ តិស្សោ បរិយត្តិយោ វិភជិត្វា ឥទានិ តីសុបិ បិដកេសុ យថារហំ សម្បត្តិវិបត្តិយោ និទ្ធារេត្វា វិភជន្តោ “វិនយេ បនា”តិអាទិមាហ។ “សីលសម្បទំ និស្សាយ តិស្សោ វិជ្ជា បាបុណាតី”តិអាទីសុ យស្មា សីលំ វិសុជ្ឈមានំ សតិសម្បជញ្ញពលេន, កម្មស្សកតាញាណពលេន ច សំកិលេសមលតោ វិសុជ្ឈតិ, បារិបូរិញ្ច គច្ឆតិ, តស្មា សីលសម្បទា សិជ្ឈមានា ឧបនិស្សយសម្បត្តិភាវេន សតិពលំ, ញាណពលញ្ច បច្ចុបដ្ឋបេតីតិ តស្សា វិជ្ជត្តយូបនិស្សយតា វេទិតព្វា សភាគហេតុសម្បាទនតោ។ សតិពលេន ហិ បុព្ពេនិវាសវិជ្ជាសិទ្ធិ។ សម្បជញ្ញពលេន សព្ពកិច្ចេសុ សុទិដ្ឋការិតាបរិចយេន ចុតូបបាតញាណានុពន្ធាយ ទុតិយវិជ្ជាយ សិទ្ធិ។ វីតិក្កមាភាវេន សំកិលេសប្បហានសព្ភាវតោ វិវដ្ដូបនិស្សយតាវសេន អជ្ឈាសយវុទ្ធិយា តតិយវិជ្ជាសិទ្ធិ។ បុរេតរសិទ្ធានំ សមាធិបញ្ញានំ បារិបូរិំ វិនា សីលស្ស អាសវក្ខយញាណូបនិស្សយតា សុក្ខវិបស្សកខីណាសវេហិ ទីបេតព្វា។ “សមាហិតោ យថាភូតំ បជានាតី”តិ (សំ។ និ។ ២។៥; ៥។១០៧១; នេត្តិ។ ៤០; មិ។ ប។ ១៤) វចនតោ សមាធិសម្បទា ឆឡភិញ្ញតាយ ឧបនិស្សយោ។ “យោគា វេ ជាយតេ ភូរី”តិ (ធ។ ប។ ២៨២) វចនតោ បុព្ពយោគេន គរុវាសទេសភាសាកោសល្លឧគ្គហណបរិបុច្ឆាទីហិ ច បរិភាវិតា បញ្ញាសម្បទា បដិសម្ភិទាប្បភេទស្ស ឧបនិស្សយោ។ ឯត្ថ ច “សីលសម្បទំ និស្សាយា”តិ វុត្តត្តា យស្ស សមាធិវិជម្ភនភូតា អនវសេសា ឆ អភិញ្ញា ន ឧប្បន្នា, តស្ស ឧក្កដ្ឋបរិច្ឆេទវសេន ន សមាធិសម្បទា អត្ថីតិ សតិបិ វិជ្ជានំ អភិញ្ញេកទេសភាវេ សីលសម្បទាសមុទាគតា ឯវ តិស្សោ វិជ្ជា គហិតា, យថា ច បញ្ញាសម្បទាសមុទាគតា ចតស្សោ បដិសម្ភិទា ឧបនិស្សយសម្បន្នស្ស មគ្គេនេវ ឥជ្ឈន្តិ មគ្គក្ខណេយេវ តាសំ បដិលទ្ធត្តា។ ឯវំ សីលសម្បទាសមុទាគតា តិស្សោ វិជ្ជា, សមាធិសម្បទាសមុទាគតា ច ឆ អភិញ្ញា ឧបនិស្សយសម្បន្នស្ស មគ្គេនេវ ឥជ្ឈន្តីតិ មគ្គាធិគមេនេវ តាសំ អធិគមោ វេទិតព្វោ។ បច្ចេកពុទ្ធានំ, សម្មាសម្ពុទ្ធានញ្ច បច្ចេកពោធិសម្មាសម្ពោធិសមធិគមសទិសា ហិ ពុទ្ធេយំ អរិយានំ ពុទ្ធេយ វិសេសាធិកយាតិ។

តាសំយេវ តត្ថ បភេទវចនតោតិ ឯត្ថ “តាសំយេវា”តិ អវធារណំ បាបុណិតព្វានំ ឆឡភិញ្ញាចតុបដិសម្ភិទានំ វិនយេ បភេទវចនាភាវំ សន្ធាយ វុត្តំ។ វេរញ្ជកណ្ឌេ (បារា។ ១២) ហិ តិស្សោ វិជ្ជាវ វិភត្តាតិ។ ចសទ្ទេន សង្គហិតត្តា តាសំ ឯត្ថ ឯកទេសវចនំ សន្ធាយ វុត្តំ អភិញ្ញាបដិសម្ភិទានម្បិ ឯកទេសានំ តត្ថ វុត្តត្តា។ ទុតិយេ “តាសំយេវា”តិ អវធារណំ ចតស្សោ បដិសម្ភិទា អបេក្ខិត្វា គតំ, ន តិស្សោ វិជ្ជា។ តា ហិ ឆសុ អភិញ្ញាសុ អន្តោគធត្តា សុត្តេ វិភត្តាយេវាតិ។ ច-សទ្ទេន ច បដិសម្ភិទានយេកទេសវចនំ សង្គណ្ហាតិ។ តតិយេ “តាសញ្ចា”តិ ច-សទ្ទេន សេសានម្បិ តត្ថ អត្ថិភាវំ ទីបេតិ។ អភិធម្មេ ហិ តិស្សោ វិជ្ជា, ឆ អភិញ្ញា, ចតស្សោ ច បដិសម្ភិទា វុត្តាយេវ។ បដិសម្ភិទានំ បន អញ្ញត្ថ បភេទវចនាភាវំ, តត្ថេវ ច សម្មា វិភត្តភាវំ ទីបេតុកាមោ ហេដ្ឋា វុត្តនយេន អវធារណផលកត្វា “តត្ថេវា”តិ បរិវត្តេត្វា អវធារណំ ទស្សេតិ “អភិធម្មេ បន តិស្សោ វិជ្ជា, ឆ អភិញ្ញា, ចតស្សោ ច បដិសម្ភិទា

អញ្ញោ ច សមុប្បទានាការយោ គុណវិសេសា ឋិតត្តា។ កិញ្ចាបិ ឋិតត្តា, វិសេសតោ បន បញ្ញាធិកត្តា ចតស្សោ ច បដិសម្ភិទា បាបុណាតីតិ យស្សត្ថំ ‘តាសញ្ញា ទេត្វចា’តិ អវធារណវិបល្លាសោ កតោ”តិ វជិរពុទ្ធិត្ថេរោ។ “ឯវ”ន្តិអាទិ និកាយតំ។

មុទុកា សម្ផស្សា ឯតេសន្តិ មុទុសម្ផស្សានិ, អនុញ្ញាតានិយេវ តាទិសានិ អត្ថរណបាវុរណាទីនិ, តេហិ ផស្សសាមញ្ញតោ មុទុកា វា សម្ផស្សា តថា, អនុញ្ញាតោ សោ យេសន្តិ អនុញ្ញាតមុទុសម្ផស្សានិ, តាទិសានិ អត្ថរណបាវុរណាទីនិ តេហិ ផស្សេន សមានតាយ។ ឧបាទិន្នកផស្សា ឥត្ថិផស្សា, មេថុនធម្មោយេវ។ វុត្តំ អរិដ្ឋេន នាម គទ្ធពាធិបុព្ពេន ភិក្ខុនា (ម។ និ។ ១.២៣៤; បាចិ។ ៤១៧)។ សោ ហិ ពាហុស្សុតោ ធម្មកថិកោ កម្មកិលេសវិបាកឧបវាទអាណាវីតិក្កមវសេន បញ្ចវិធេសុ អន្តរាយិកេសុ អាណាវីតិក្កមន្តរាយិកំ ន ជានាតិ, សេសន្តរាយិកេយេវ ជានាតិ, តស្មា សោ រហោគតោ ឯវំ ចិន្តេសិ “ឥមេ អគារិកា បញ្ច កាមគុណេ បរិភុញ្ជន្តា សោតាបន្នាបិ សកទាគាមិនោបិ អនាគាមិនោបិ ហោន្តិ, ភិក្ខូបិ មនាបិកានិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យានិ រូបានិ បស្សន្តិ ...បេ... កាយវិញ្ញេយ្យេ ផោដ្ឋព្ពេ ផុសន្តិ, មុទុកានិ អត្ថរណបាវុរណានិ បរិភុញ្ជន្តិ, ឯតំ សព្ពម្បិ វដ្ដតិ, កស្មា ឥត្ថីនំយេវ រូបសទ្ទគន្ធរសផោដ្ឋព្ពា ន វដ្ដន្តិ, ឯតេបិ វដ្ដន្តិយេវា”តិ អនវជ្ជេន បច្ចយបរិភោគរសេន សាវជ្ជំ កាមគុណបរិភោគរសំ សំសន្ទិត្វា សច្ឆន្ទរាគបរិភោគញ្ច និច្ឆន្ទរាគបរិភោគញ្ច ឯកំ កត្វា ថូលវាកេហិ សទ្ធិំ អតិសុខុមសុត្តំ ឃដេន្តោ វិយ, សាសបេន សទ្ធិំ សិនេរុនា សទិសតំ ឧបសំហរន្តោ វិយ ច បាបកំ ទិដ្ឋិគតំ ឧប្បាទេត្វា “កិំ ភគវតា មហាសមុទ្ទំ ពន្ធន្តេន វិយ មហតា ឧស្សាហេន បឋមបារាជិកំ បញ្ញត្តំ, នត្ថិ ឯត្ថ ទោសោ”តិ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណេន សទ្ធិំ បដិវិរុជ្ឈន្តោ វេសារជ្ជញាណំ បដិពាហន្តោ អរិយមគ្គេ ខាណុកណ្ដកាទីនិ បក្ខិបន្តោ “មេថុនធម្មេ ទោសោ នត្ថី”តិ ជិនស្ស អាណាចក្កេ បហារមទាសិ, តេនាហ “តថាហ”ន្តិអាទិ។

អតិក្កមនត្ថេន អន្តរាយេ និយុត្តា, អន្តរាយំ វា ផលំ អរហន្តិ, អន្តរាយស្ស វា ករណសីលាតិ អន្តរាយិកា, សគ្គមោក្ខានំ អន្តរាយករាតិ វុត្តំ ហោតិ។ តេ ច កម្មកិលេសវិបាកឧបវាទអាណាវីតិក្កមវសេន បញ្ចវិធា។ វិត្ថារោ អរិដ្ឋសិក្ខាបទវណ្ណនាយំ (បាចិ។ អដ្ឋ។ ៤១៧) គហេតព្ពោ។ អយំ បនេត្ថ បទត្ថសម្ពន្ធោ – យេ ឥមេ ធម្មា អន្តរាយិកា វុត្តា ភគវតា វុត្តា ទេសិតា ចេវ បញ្ញត្តា ច, តេ ធម្មេ បដិសេវតោ បដិសេវន្តស្ស យថា យេន បការេន តេ ធម្មា អន្តរាយាយ សគ្គមោក្ខានំ អន្តរាយករណត្ថំ នាលំ សមត្ថា ន ហោន្តិ, តថា តេន បការេន អហំ ភគវតា ទេសិតំ ធម្មំ អាជានាមីតិ។ តតោ ទុស្សីលភាវំ បាបុណាតីតិ តតោ អនវជ្ជសញ្ញិតាហេតុតោ វីតិក្កមិត្វា ទុស្សីលភាវំ បាបុណាតិ។

ចត្តារោ...បេ...អាទីសុ វិយ អាទិ-សទ្ទេន –

“ចត្តារោមេ ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ ចត្តារោ? អត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, បរហិតាយ បដិបន្នោ នោ អត្តហិតាយ, នេវត្តហិតាយ បដិបន្នោ នោ បរហិតាយ, អត្តហិតាយ ចេវ បដិបន្នោ បរហិតាយ ច...បេ... ឥមេ ខោ ភិក្ខវេ...បេ... លោកស្មិ”ន្តិ (អ។ និ។ ៤.៩៦) –

ឯវមាទិកា បុគ្គលទេសនាបដិសញ្ញុត្តសុត្តន្តបទេសំ និទស្សេតិ អធិប្បាយន្តិ “អយំ បុគ្គលទេសនា វោហារវសេន, ន បរមត្ថតោ”តិ ឯវំ ភគវតោ អធិប្បាយំ។ វុត្តញ្ហិ–

“ទុវេ សច្ចានិ អក្ខាសិ, សម្ពុទ្ធោ វទតំ វរោ;

សម្មុតិំ បរមត្ថញ្ច, តតិយំ នូបលព្ភតិ។

សង្កេតវចនំ សច្ចំ, លោកសម្មុតិការណា;

បរមត្ថវចនំ សច្ចំ, ធម្មានំ ភូតការណា។

តស្មា វោហារកុសលស្ស, លោកនាថស្ស សត្ថុនោ;

សម្មុតិំ វោហរន្តស្ស, មុសាវាទោ ន ជាយតី”តិ។ (ម· និ· អដ្ឋ· ១·៥៧; អ· និ· អដ្ឋ· ១·១·១៧០; ឥតិវុ· អដ្ឋ· ២៣);

ន ហិ លោកសម្មុតិំ ពុទ្ធា ភគវន្តោ វិជហន្តិ, លោកសមញ្ញាយ លោកនិរុត្តិយា លោកាភិលាបេ ឋិតាយេវ ធម្មំ ទេសេន្តិ។ អបិច “ហិរោត្តប្បទីបនត្ថំ, កម្មស្សកតាទីបនត្ថ”ន្តិ (ម· និ· អដ្ឋ· ១·៥៧; អ· និ· អដ្ឋ· ១·១·២០២; ឥតិវុ· អដ្ឋ· ២៣; កថា· អនុដី· ១) ឯវមាទីហិបិ អដ្ឋហិ ការណេហិ ភគវា បុគ្គលកថំ កថេតី”តិ ឯវំ អធិប្បាយមជានន្តោ។ អយមេត្ថា ស្ពូបរិ អាចិ កថិស្សតិ។ ទុគ្គហិតំ គណ្ហាតីតិ “តថាហំ ភគវតា ធម្មំ ទេសិតំ អាជានាមិ, យថា តទេវិទំ វិញ្ញាណំ សន្ធាវតិ សំសរតិ អនញ្ញ”ន្តិអាទិនា (ម· និ· ១·១៣៣) ទុគ្គហិតំ កត្វា គណ្ហាតិ, វិបរីតំ គណ្ហាតីតិ វុត្តំ ហោតិ។ ទុគ្គហិតន្តិ ហិ ភាវនបុំសកនិទ្ទេសោ កិរិយាវិសេសនភាវេន នបុំសកលិង្គេន និទ្ទិសិតព្ពត្តា។ អយញ្ហិ ភាវនបុំសកបទស្ស បកតិ, យទិទំ នបុំសកលិង្គេន និទ្ទិសិតព្ពត្តា, ភាវប្បធានតា, សកម្មាកម្មកិរិយានុយោគំ បច្ចត្តោបយោគវចនតា ច។ តេន វុត្តំ “ទុគ្គហិតំ កត្វា”តិ។ យត្ថ ទុគ្គហិតគាហំ មជ្ឈិមនិកាយេ មូលបណ្ណាសកេ មហាតណ្ហាសង្ខយសុត្តេ (ម· និ· ១·១៣៣) តថាវាទីនំ សាតិនាមកំ កេវដ្ដបុត្តំ ភិក្ខុំ អារព្ភ ភគវតា វុត្តំ។ អត្តនា ទុគ្គហិតេន ធម្មេនាតិ បិធេសេសោ, មិច្ឆាសភាវេនាតិ អត្ថោ។ អថ វា ទុគ្គហណំ ទុគ្គហិតំ, អត្តនាតិ ច សាមិអត្ថេ ករណវចនំ, វិភត្តិយន្តបតិរូបកំ វា អព្យយបទំ, តស្មា អត្តនោ ទុគ្គហណេន វិបរីតគាហេនាតិ អត្ថោ។ អព្ភាចិក្ខតីតិ អព្ភក្ខានំ ករោតិ។ អត្តនោ កុសលមូលានិ ខនន្តោ អត្តានំ ខនតិ នាម។ តេនាតិ ទុគ្គហិតភាវហេតុនា។

ធម្មចិន្តន្តិ ធម្មសភាវចិន្តំ។ អតិធាវន្តោតិ ធាតព្ពបរិយាទាយំ អដ្ឋកថា “ចិត្តុប្បាទមត្តកម្បិ ទានំ ហោតិ, សយមេវ ចិត្តំ អត្តនោ អារម្មណំ ហោតិ, សព្វម្បិ ចិត្តំ សភាវធម្មារម្មណមេវ ហោតី”តិ ច ឯវមាទិកា អតិក្កមិត្វា បវត្តមានោ ចិន្តេតុមសក្កុណេយ្យានិ ,

အဘဒၲဟၵုပါနိ ဝါ အဘိဒႝတ္တဃျာနိ ဘာယ, တာနိ ၼဒၼ္သုဒႝတ္တာ “ၸုတ္တဒဏျ်ဟ”ႝတ္တိအာၷိယာဟ႓ တတ္ထ အဘိဒႝတ္တဃျာနိတိ ဒတၼဲ ၼကာဝၼ္သုဘ႓

ဘဘိဒႝတ္တတဋ္ဌာနီတိ တတ္ထ ဂတ္တဋ္ဌာကိဍ္ဍၼ္သုဘ႓ “ဃာနီ”တိအာၷိ တၼ္သု ဒဟတုၼ္သုဘ႓ ဃာနိ ဝိဒႝတ္တဒတ္တာ ၸူယာၼၼ္သု ဝိတ္တဒၵ္လပၼ္သု, ဝိဃာတၼ္သု ဝိဒဟၼၼ္သု

ဝ ကာဂိ အၼ္သု, အဘိဒႝတ္တဃျာနိ ဋ္ဌယာနိ ဝတ္တာဒိ ဘ ဝိဒႝတ္တတဋ္ဌာနိ, ဋ္ဌယာနိ ဝာ ဝတ္တာဒိ အဘိဒႝတ္တဃျာနိ ဘာယ ဘ ဝိဒႝတ္တတဋ္ဌာနိ, ဃာနိ ဝာ...ဒပ...

အၼ္သု, တၼ္ပာ ဘ ဝိဒႝတ္တတဋ္ဌာနိ အဘိဒႝတ္တတဋ္ဌာၵ္တာနိ ဋ္ဌယာနိ ဝတ္တာဒိ အဘိဒႝတ္တဃျာနိ ဘာယာတိ ဒဃာၼဘာ႓ ဋ္ဌတိ-ၼဒၵ္ဘ ပဘ –

“ဂတယာနိ ဝတ္တာဒိ? ဏုဒ္ဓာဘ႓ ဂိၵ္လဒဝ ဏုဒ္ဓိပၼဒဃာ အဘိဒႝတ္တဒဃျာ ဘ ဝိဒႝတ္တတဒဋ္ဌာ, ဃံ ဝိဒႝတ္တဒတ္တာ ၸူယာၼၼ္သု ဝိဃာတၼ္သု ကာဂိ အၼ္သု႓ ၼသာဃိၼ္သု

ဂိၵ္လဒဝ ၼသာဘပိၼဒဃာ အဘိဒႝတ္တဒဃျာ...ဒပ... ဂၽုပိပါဒဂာ ဂိၵ္လဒဝ အဘိဒႝတ္တဒဃျာ...ဒပ... ဒလိဂဝိတ္တာ ဂိၵ္လဒဝ အဘိဒႝတ္တဃျာ...ဒပ... ဋ္ဌယာနိ...

ဒပ... အၼ္သုာ”တိ (အ႓ နိ႓ ၃႓လိလိ) –

ဝတုဒၵ္ဂတ္တဒဒ ၸုတ္တိ အဘိဒႝတ္တဃျၸုတ္တိ အာၷိ ဂတ္တာ ၼတ္တိ အဘိဒႝတ္တဃျကာဝၷီပဂံ ပါဏုတ္တိ ၼၵ္ဂဏျာတိ႓ ဂာပဲ အဘိဒႝတ္တဃျာနိ ၯ အၼာဆာဒလဘာလာၷီနိ,

တာနိ ပဘ အဘုၼ္သုဒတ္တၼ္သု ဂုၼလုပျတ္တိဒဟတုကာဝဒတာ ဝိဒႝတ္တတဋ္ဌာနိ, ဋ္ဌယာနိ ပဘ ၷုဝံ ဘ ဒဟာတ္တိ အဖလကာဝဒတာ, တၼ္ပာ ဘ ဝိဒႝတ္တတဋ္ဌာနိ႓

“ၵုၼ္သိလျ...ဒပ... ပဒဂၷ”ႝတ္တိ ဋ္ဌပိဘာ ဝိပတ္တိ ၼၵုပဒတာ ၼဒၼ္သုတိ႓ “ဂဓံ? ပိင္ဂဝဒၼဘာ”တိအာၷိဝဝဘၼၯၼ္ၼုဒဘဘ ပုဋ္ဌာပဒၼၯဋ္ဌိ ၼဒၼ္သုဒတ္တာ

“ၷုဝံ ဘာဘပျဂာဒတာ”တိအာၷိယာဟ႓ ပုဋ္ဌာပဒၼၯဋ္ဌဝိဒဟိတဏိုဝဝဘံ ဏျာဂုလ႓ ဒၼာတုဘဏ္ဍ အတ္ထဝိဋ္ဌာပဂံ ဘ ဒဟာတိ, ပုဋ္ဌာပဒဏ္ဍာဘဒယဝ

ဝ တဆာဝိဝာဒိတဝဝဘံ ဝိၼဒဃာ႓ ဃဆာဟ –

“ပုဋ္ဌာပဒဏ္ဍာ အတ္ထဏ္ဍာ, နိၵုတ္တိပၵဒဂာဝိဒဆာ;

ၵုၵ္ဂဟီတဏ္ဍာ ဂဏျာတိ, အတ္ထဒဏ္ဍာ’ ပပဒိၵ္လတီ”တိ႓ (ဒဆဒကာ႓ ၁၀၇၈);

ဒတၼတ္တိ ပိင္ဂာဘ႓ ၷုတတ္တိ ဏုဒ္ဓဝဘ႓

ၼိလၵ္လဒ္ဓဝၵ္ဂယဟာဝၵ္ဂပါဒိဂဝၵ္ဂၼၵ္လဒတဟိ တီဟိ ဝဒၵ္ဂဟိ ၼၵ္ဂဒဟာ ၷုဒတၼတ္တိ တိဝၵ္ဂၼၵ္ဂဟာဘ႓ ဂာဆာဃ ပဘ ဃၼ္သု ဘိဂာဃၼ္သု

ၸုတ္တဂလာဘဒတာ ဝတုတ္တိဒယဝ ၸုတ္တတ္တာ႓ ဝၵ္ဂၼၵ္ဂဟဝဒယဘ တဒဃာ ဝၵ္ဂါ အၼ္သု ၼၵ္ဂဟၼ္သုာတိ တိဝဒၵ္ဂါ ၼၵ္ဂဒဟာ႓ ပၼဒယာ ၷုၼ ဘိဂာဒဃာ

ၷီဃဘိဂာဒဃာတိ အဘုဒလိယိဒဂာ အပၶတ္တိဒဂာ, အတ္ထာဘုဒလိယဘဒတာ အတ္ထာဘုဒလိယဘာယိဒဂာ ဝာ, အဘ္ထတ္ထဘာဒယာတိ အဒတ္ထာ႓ တတ္ထ “တိဝဒၵ္ဂါ

ၼၵ္ဂဒဟာ”တိ ၷုတံ “ဃၼ္သုာ”တိ အဘ္ထဒိဒဂပိ ၼယာဒၼာဒယဝ ဒဟာတိ, ဘ ဝာဂျတ္တိ ၼၷ္ထံ “ဘဝ ပဘ ဂိၵ္လဘာ ၷီဝဒလိဒဂဘာ”တိ (ပါဝိ႓ ၉၄၀) ၷုတ္ထ

“ဘဝၷီဝဒလိဒဂဘာ”တိ ပၷ႓ ဝိဃ႓ တဆာ ဟိ အဋ္ဌဂဆာဝဒိယာ ဝဏ္ဍဃတ္တိ “အလၷ္ဓီတိ လဒဂာ, လဒဂာ ၷုဝ လိဒဂာ ဂိ အလၷ္ဓိ? ၷီဝဒဲ႓ ဂီၷီၼံ?

ဘဝ, ဋ္ဌတိ ‘ဘဝၷီဝဒလိဒဂဘာ’တိ ဝတ္တဒဋ္ဌာ အဘုဘာၼိဂဒလိပံ အဂတ္တာ ‘ဘဝံၷီဝဒလိဒဂဘာ’တိ ၸုတ္တိ, ပၷိလဒ္ဓဘဝၷီဝဒဒဘာတိ အဒတ္ထာ႓ ဃဒဏ္ဍာ

ၷိတပၼဒၵ္ဂဒဃ ပဘာတိ နိပါဒတာ႓ ဂိၵ္လဘာတိ ဒဃဘ လဒ္ဓိ, တၼ္သု နိၼၼ္သုဘ”ႝတ္တိ (ပါဝိ႓ အဋ္ဌ႓ ၉၄၀)႓ ဋ္ဌဆာပိ ၼဒၵ္ဂဒတာ, အတ္ထဒတာ ဝ ဝာဒဏျ

ဃုတ္တိဃာအဂာဝဒတာ ၼယာဒၼာဒယဝ ၼၽုၵ္ဂတိ႓ “တိဝဒၵ္ဂါ”တိ ပၼဏိုဝ“ၼၵ္ဂဒဟာ”တိ ၷုတ္ထ ဃၷိ ဂဒလံ, ၷုဝံ ၼတိ ဂဒလာဝဘဘတ္တဒယဝ ၼိဃာ႓

ឃដិ ច បកច្ចយេយត៌ ត្យល្យាឆិកាទណ៍, តថា ច សតិ តប៉ុសកលិក្កេយច សិឃា “តិលោក”ត្តិអាឌិបង៌ ឋិយ់ តថា “តិចក្កេ”តិ ឲតស្ស

“សក្កេហា”តិ បកយត្តទេត អញ្ញាត្វាសប្តេត្ត្វា ត សប្ផចតិ, តត្វ ច តាឌិសេត ចាទេញ្យត សប្ញ្ញត៌ ត ឃុត្តំ, តស្មា សយាទេតបិ បកត្តទត្តទិកោ

សក្ត្វាចិទេទាឆការចាទេឃច សយាសតាការលាត្តិ សយាសោ ឲច ឃុទេត្តា់ តឃោ ចក្កា អស្ស សក្កហស្សាតិ ហិ តិចក្កាសក្កេហា អការស្ស

ឰការាទេកសំ, ឰការាកយំ ចា កត្វា ឃថា “សត្តាហបរិតិត្ញុទេតា, អថិទបក្កេត្តា, យាសឌាទេតា”តិអាឌិ, អស្ស សក្កហស្សាតិ ច សក្កហិតស្ស

អស្ស តិកាឃស្សាតិ អទេត្វា់ អបទេទ បត “តឃោ ចក្កា ឃស្សាតិ កត្វា ‘សក្កេហា’តិ បទេកត ត្យល្យាឆិកាណេយច សប្ផចតិ, សក្កេហាតិ ច

កាលតា់ ឌិកាចទិឃេហិ (សាទត្វ់ ឌិ់ ១់បថយេយហាសក្កិតិកថាចល្លតា) បត ‘តឃោ ចក្កា អស្ស សក្កហស្សា’តិ បកច្ចយស្ស

ត្យល្យាឆិកាណតាឃេច កស្សិតា”តិ ចកត្តិ, តកឃុត្តេយច សត្យ៉សត្យ៉្យាត៌ យិស្សកត្តា, អបិកដត្តា ច់

អត្វាត្យលោយិកត្តំ ចិកាទេចត្យាហ “កស្មា”តិអាឌិ់ ក្យេណាបចាទេត, តទ្ទិតចទេសត ចា ឌិឃ-សទេ្ទត ឌិឃប្យាយាណាតិ ស្យត្តាតិទេឃច

កហិតាតិ , តិកាឃសទេ្ទា ច ទ្យ៉ហិចទេសត សប្ផហតិចាសទេត្វស្ប ចត្តតីតិ កទេស្សតិ “ឌិឃប្យាយាណាត”ត្តិអាឌិតា់ សទេក្កតសិទ្ធតា

ចចតិឃចាចកាត៌ បទេឃាកទេតា តកទេត្វស្ប តស្ស សទេក្កតសិទ្ធត៌ ឆាទេបទេត្តា “តាហ”ត្តិអាឌិយាហ់ ឲកតិកាឃយ្សិតិ ឲកសប្ផហយ្សិ់ ឲចំ

ចិត្តត្តិ ឲចំ ចិចិត្តំ់ ឃចឃិកត្តិ ឃថា ត្តេយ តិទេឆ្ឋាតកតា បិណា់ ទេបិលិកា, ចិក្កលិកា ច ឈត្តិឃា, ទេតសំ តិចាទេសា “ទេបិលិកតិកាទេឃា

ចិក្កលិកតិកាទេឃា”តិ ច្ឆ្ចតិ់ ឲត្វាតិ តិកាឃសទ្ទស្ស សប្ផហតិចាសាត៌ ចាចកការេច់ សាឆកាតីតិ អឆិទេប្យតស្សត្វស្ស សាឆតទេតា

រ្គកាហទេណាតិ ច្ឆ្ចត្តិ់ “សយាតីតាតី”តិ បិថេសទេសត ទេចតស្ស សប្ដេត្ត្វា, សក្កិតិ ចា ឃថាច្ឆត្តតទេឃត សាឆកាតិ់ ឃញ្ចិតិទ្ធាទេទត្វា

អឆិទេប្យតត្វំ សាទេឆត្តិ , ត៌ “សក្កិ”តិ ចកត្តិ់ តថា ហិ យទេតាទេចប្ញុទលិឃំ ច្ឆត្តំ “បច្ឆាក្យឌាតកំ (ឌា់ ១់១់១៦១) បត សក្កិកាចត្វាឃ

អាហទិត្វា កទេចតត្តា”ត្តិ (អ់ តិ់ អដ្ឋ់ ១់១់ ឃ) សាសតទេតាតិ សាសតបទេឃាកទេតា, សាសទេត ចា់ ទេលិកទេតាតិ ទេលិកិឃបទេឃាកទេតា,

ទេលិទេក ចា់ ត្ត្ចង៌ បត បិដកត្តទេឃ ត ចិត្តតិ, តស្មា ឲចំ ច្ឆត្តត្តិ ចកត្តិ់ ឲត្វ ច បថយយុកាហទេណ៌ សាសតទេតា សាឆកចចត៌, ត្យតិឃំ

ទេលិកទេតាតិ កដ្ឋត្តា់

ឫលបរិឃាឃ ចក្កាឌិចទេសត បច្ឆាកសចក្កសក្កហាតិ់ អទេឆ្ឋត ត្យតិឃំ ឌិឃឆ្ឋ, តទេកច សត៌, ឲកសត៌, បញ្ញាស ច ស្យត្តាតីតិ ច្ឆត្តំ ទេហាតិ់

ឃត្វាតិ ឃស្មិ តិកាទេឃ់ បច្ឆាកសចក្កបរិក្កេហាតិ បច្ឆាកសហិ ចទេក្កហិ បរិក្កហិទេតា សក្កហិទេតា់

សំឃុត្តត្តិ ឲត្វាតិ សំឃុត្តំ, ទេកសំ សំឃុត្តំ? ស្យត្តចក្កាត៌ ឃថា ហិ ត្យញ្ញតសយុកាទេឃ បង៌, បកសយុកាទេឃ ច ចាក្យ៉, ចាក្យ៉សយុកាទេឃ ស្យត្តំ,

ស្យត្តសយុកាទេឃ ចទេក្កាតិ សយញ្ញា, ឲចំ ចក្កសយុកាទេឃ សំឃុត្តសយញ្ញា់ ទេកចតាឃ បុឆ្ឋិទេតត កថិតស្យត្តចក្កាឌិត៌ សំឃុត្តត្តា

ទេកចតាសំឃុត្តាឌិកាទេចា (សំ់ តិ់ ១់១), ទេតតាហ “ទេកចតាសំឃុត្តាឌិចទេសតា”តិអាឌិ់ “ស្យត្តត្តាត៌ សហស្សាតិ សត្ត ស្យត្តសតាតិ ចា”តិ

បិទេថ ស្យត្តត្តាត៌ សត្ត សហស្សាតិ, សត្ត ស្យត្តសតាតិ ចាតិ ទេឃាទេឌតត្វា់ “សត្ត ស្យត្តសហស្សាតិ, សត្ត ស្យត្តសតាតិ ចា”តិបិ បិទេថា់

សំឃុត្តសក្កេហាតិ សំឃុត្តតិកាឃស្ស សក្កេហា កាលតា់

ឲទេកទេកហិ អទេក្កហិ រ្គបទ្យបរិ រ្គត្តទេទា អឆិទេកា ឲត្វាតិ អក្យត្តទេទាតិ អាហ “ឲទេកកអក្កាតិទេទកចទេសតា”តិអាឌិ់ តត្វ ហិ ឲទេកកទេតា

បដ្ឋាយ ឃាច ឲកាគស អក្កានិ ពន្ធិតានិ៍ អក្កត្តិ ច ឥមុកោដ្ឋានេសា៍

បុរេន្តោតិ សុត្តន្តបិដកនិទ្ទេសេ៍ ចុត្តរេបច បកាទេត្តរេទត សង្ខិបិត្វា អចិរេសរេសត្វា ងរេស្សត្វំ “ឥរេបត្វា”តិអាទិ ចុត្តំ៍ “សកលំ ចិតឃបិដក”ន្តិអាទិតា ចុត្តរេបច ហិ ទូឃិតា បកាទេត្តរេទត សង្ខិបិត្វា ងរេស្សតិ៍ អបិច ឃធាចុត្តរេតា អចសិដ្ឋំ ឃំ កិត្តិ កាចតា ទិន្នតរេឃ ឥត្វា រេងសិតំ, កាចតា ច អត្ថរេយាទិតំ រេតត្តិរេបដរេកាបរេងសាទិកំ, តំ សង្ខេប្បិ ឲរេត្តច បរិឃាបន្នត្តិ អតចរេសសបរិឃាគាតចរេសត ងរេស្សត្វំ ឲចំ ចុត្តត្តិបិ ឥដ្ឋត្តំ៍ សិរេទ្ធបិ ហិ សតិ អារេមូធា អត្ថត្ថរចិន្នាបតាឃ ចា រេហាតិ, តិឃយាឃ ចាតិ៍ ឲត្ត ច ឃធា “ឌីឈប្បយាលាត”ន្តិអាទិ ចុត្តំ, ឲចំ “លុទ្ធកប្បយាលាត”ន្តិអាទិយចត្វា សទ្ទបរេស្សច ពធតំ ចិតឃាកិឥមូាទីតំ ឌីឈប្បយាលាតយ្បិ តងរេត្តាកធតាឃាតិ ឥដ្ឋត្តំ, រេតាត ច ចិន្នាឃតិ “ត សត្តត្ត លុទ្ធកបរិឃាបរេន្នស្ស តស្ស អត្ថត្តសយន្នាតា, ឌីឈតិកាឃាទិសកាចចិបរិតកាចសាយរេន្នាត បត ពត្តទិ តរេន្តាហារេតា”តិ៍ តងន្នាត្តិ រេតហិ ចត្តហិ តិការរេឃហិ អន្នំា, អចរេសសត្តិ អរេត្ត៍

តចប្បរេកងត្តិ ឲត្ត ពធំ បរេតតំ តចប្បរេកងំ រេហាតិ៍ តធា ហិ តចហិ អរេក្ខហិ ចចត្តិរេតហិ អន្នាយន្នាសក្ខរេរហិរេតហិ កចិតន្តំ, តធា ច សតិ អសុត្តសកាចារេតច រេពឃ្យក្កាទីតិ សិឃំ, អធ សុត្តសកាចារេតច រេពឃ្យក្កាទីតិ, ឲចំ សតិ សុត្តត្តិ ចិសុំ សុត្តក្ករេបច ត សិឃា, ឲចំ សរេត្ត អដ្ឋក្ក សាសតត្តិ អាបជ្ជតិ៍ អបិច “សកាធកំ សុត្តំ រេពឃ្យំ, តិក្កាធកំ សុត្តំ រេចឃ្យាករេណ”ន្តិ (ឌី៍ តិ៍ អដ្ឋ៍, បារា៍ អដ្ឋ៍ បធេយហារសក្កិតិកធា) អដ្ឋកធាឃំ ចុត្តំ៍ សុត្តត្តា តាយ សកាធកំ ចា សិឃា, តិក្កាធកំ ចា, តស្មា អក្កត្តរេឃរេតច តក្ខកឃំ សក្កហិតត្តិ តក្ខកឃចិតិយុត្តំ សុត្តំ ក្ខរាតាទិចិរេសសសន្នារហិតំ តត្តិ, ឃំ សុត្តក្កំ សិឃា, អធាបិ ពធត្តិ ចិសុំ សុត្តក្កំ សិឃា, យក្កលសុត្តាទីតំ (ល្ហ៍ បា៍ ១; សុ៍ និ៍ ១៩១) សុត្តក្កសក្ករេហា ត សិឃា កាធាកាចរេតា ឥមូបងាទីតំ ចិឃ៍ រេពឃ្យក្កសក្ករេហា ចា សិឃា សកាធកត្តា សកាធាចក្កស្ស ចិឃ៍ តធា ក្ខករេតាចិកក្កាទីសុ សកាធកប្បរេងសាតត្តិ? ចុច្ចរេត –

សុត្តត្តិ សាយន្នាចិធិ, ចិរេសសចិធរេឃា បរេទ;

សតិមិត្វា តិទុត្វហត្វា, សហតារេន្នាត តាន្នារេតា៍ (ឌី៍ តិ៍ ឌី៍ ១៍បធេយហារសក្កិតិកធា);

ឃធាចុត្តស្ស រេងាសស្ស, តត្តិ ឲត្តាចកាហលំ;

តស្មា អសក្ករិរេឃច, តចក្កំ សត្តសាសតំ៍ (សារត្ត៍ ឌី៍ ១៍បធេយហារសក្កិតិកធា);

សន្តស្សាបិ ហិ ត្យក្ខចចតស្ស សុត្តត្តិ អឃំ សាយន្នាចិធិ៍ តធា ហិ “ឲត្តកំ តស្ស កាចរេតា សុត្តាគតំ សុត្តបរិឃាបន្នំ, (បាចិ៍ អដ្ឋ៍ ៩៣៣, ០៣៣០) សាចត្តិឃា សុត្តចិករេក្ក, (ក្ខញអច៍ ៣៥៩) សពចារេក បញ្ហា សុត្តសតាតិ”តិអាទិ (ធ៍ ស៍ អដ្ឋ៍ តិទាតកធា) ចចតរេតា ចិតឃាកិឥមូបរិឃត្តិ ចិរេសរេសសុបិ សុត្តរេចាហាររេរា ទិស្សតិ៍ រេតរេតច ច អាឃស្មា យហាកច្ចាឃរេតា រេតត្តិឃំ អាហ

“ភចចិឆសុត្តត្តបរិយេដ្ឋី”តិ (ទេត្តិៈ សក្កហចារចណ្ណភា) តត្ថ ហិ សុត្តាឌិចរេសត ភចក្កស្ស សាសភស្ស បរិយេដ្ឋិ បរិយេយសតា អត្ថចិចារលា “ភចចិឆ សុត្តត្តបរិយេដ្ឋី”តិ ចុត្តាៈ តរេកាឌេរេសុ បត បទេ រេកាឃ្យាឌេយា សតិឃិត្តា ចិរេសសចិឆេយា ទេតភ ទេតភ តិឃិទេត្តភ បតិដ្ឋិតាៈ

តឆា ហិ រេកាឃ្យស្ស សកាឆកត្តំ តត្ថាចតិឃិត្តំៈ ទេលិទេកាបិ ហិ សសិទេលិកំ សកាឆកំ ចុល្លិយកន្តុំ “រេកាឃ្យ”ន្តិ ចឆត្តិ, កាឆាចិរទេហ បត សតិ បុច្ឆំ កត្វា ចិស្សជ្ជភការទេចា ទេចឃ្យាកទេលាស្ស តត្ថាចតិឃិត្តំៈ បុច្ឆាចិស្សជ្ជភត្យា“ត្យាកទេលា”ន្តិ ចុច្ចតិ, ត្យាកទេលាទេយច ទេចឃ្យាកទេលំៈ ឲចំ សទេត្ត សកាឆកាឌិតយ្យិ បុច្ឆំ កត្វា ចិស្សជ្ជភចរេសត បចត្តាត់ ទេចឃ្យាកទេលាការទេចា អាបជ្ជតីតិ? តាបជ្ជតិ រេកាឃ្យាឌិសញ្ញាត់

អទេភាកាសកាចទេតាៈ សញ្ញកាសចិឆិទេតា ហិ អទេភាកាសចិឆិ ឋាលចាៈ អបិច “កាឆាចិរទេហ សតី”តិ ចិរេសសិតត្តាៈ យឆាឆិទេប្យតស្ស ហិ អត្ថស្ស អភឆិទេប្យតទេតា ត្យចទេច្ឆឆកំ ចិរេសសត់ៈ តឆា ហិ ឆយុបឆាឌិសុ រេកចលកាឆាឋាទេត្ថសុ, សកាឆកទេត្តបិ

ទេសាយភស្សឋាលាយយិកកាឆាបដិសញ្ញាទេត្តសុ, “ចុត្តំ ទេហត”ន្តិអាឌិចចភ សម្ពទេត្ថសុ, អត្ថុតឆយុបដិសំយុទេត្តសុ ច សុត្តចិរេសរេសសុ យឆាក្កយំ កាឆាត្លកាទិតតិចុត្តក អត្ថុតឆយុសញ្ញា បតិដ្ឋិតាៈ ឲត្ថ ហិ សតិបិ សញ្ញាន្តរតិឃិត្តទេយាទេក អទេភាកាសសញ្ញាត់ ឋាលចការទេចទេភច

កាឆាឌិសញ្ញា បតិដ្ឋិតា, តឆា សតិបិ កាឆាឋាត្ថការទេច ភកចទេតា អតីតាសុ ឌាតីសុ ចរិយាត្មកាចប្យកាសទេកាសុ ឌាតកសញ្ញា បតិដ្ឋិតា, សតិបិ បញ្ញាចិស្សជ្ជភការទេច , សកាឆកទេត្ត ច ទេកាសុចិ សុត្តទេត្តសុ ទេចឆស្ស លភាបភទេតា ទេចឆល្លសញ្ញា បតិដ្ឋិតា, ឲចំ ទេតភ ទេតភ

សកាឆកត្តាឌិភា តិឃិទេត្តភ ទេតសុ ទេតសុ សុត្តចិរេសរេសសុ រេកាឃ្យាឌិសញ្ញា បតិដ្ឋិតាតិ ចិរេសសចិឆេយា សុត្តក្កទេតា បទេ រេកាឃ្យាឌេយា, យំ បទេត្ថ រេកាឃ្យក្កាឌិតិឃិត្តទហិតំ, តំ សុត្តក្កទេយច ចិរេសសសញ្ញាបរិហារទេភ សាយញ្ញាសញ្ញាយ បចត្តភទេតាៈ ភត្យ ច ឲចំ សទេត្តបិ សកាឆកំ សុត្តំ

រេកាឃ្យំ, តិក្កាឆកំ សុត្តំ ទេចឃ្យាកទេលាន្តិ តត្យភយចិតិយុត្តស្ស សុត្តស្ស អភាចទេតា ចិសុំ សុត្តក្កទេយច ភ សិយាតិ ទេចាឌេភា តឆចត្វា ឲចាតិ? ភ តឆចត្វា ទេសាឆិតត្តាៈ ទេសាឆិតត្យាបុទេត្ត កាឆាចិរទេហ សតិ បុច្ឆាចិស្សជ្ជភការទេចា ទេចឃ្យាកទេលាស្ស តត្ថាចតិឃិត្តត្តិៈ

យត្ថា ចុត្តំ “កាឆាភាចទេតា យក្កលសុត្តាឌិត់ (ចុៈ បិៈ ១; សុៈ តិៈ ១៩១) សុត្តក្កសក្កទេហា ភ សិយា”តិ, តយ្យិ ភ, តិទ្ទេសហត្តាៈ តិទ្ទេសទេហា ហិ យក្កលសុត្តាឌិត់ សុត្តការទេចាៈ ភ ហិ តាតិ ឆយុបឆត្យច្ឆចំសាឌេយា ចិយ កាឆាការទេចភ សញ្ញិតាតិ, អឆ ទេលា សុត្តការទេចភចៈ ទេតភចច ហិ អកឆាយំ “សុត្តភាយក”ន្តិ ភាយក្កហលំ កតំៈ យត្ថា បត ចុត្តំ “សកាឆកត្តា រេកាឃ្យក្កសក្កទេហា ចា សិយា”តិ, តយ្យិ ភត្ថិៈ កស្មាតិ ទេច? យស្មា

សហតាទេញ្ញាភ, តស្មាៈ សហការទេចា ហិ ភាយ អត្ថទេតា អទេញ្ញាភ ទេហាតិៈ សហ កាឆាហីតិ ច សកាឆកំ, ភ ច យក្កលសុត្តាឌិសុ កាឆាចិតិយុទេត្តា ទេកាចិ សុត្តបទេឆទេសា អត្ថិ, ទេយា “សហ កាឆាហី”តិ ចុទេច្ចយ្យ, ភត្យ ច កាឆាសយុគាទេយា តទេឆកឌេសាហិ កាឆាហិ អទេញ្ញា ទេហាតិ, យស្ស ចរេសភ “សហ កាឆាហី”តិ សក្កា ចត្តុន្តិ? តំ ភៈ ភ ហិ អចយចចិតិយុទេត្តា សយុគាទេយា ភាយ ទេកាចិ អត្ថិ, ទេយា តទេឆកឌេសហិ សហ

ភទេចយ្យៈ កត្ថចិ បត “ឌិឈសុត្តក្កិតស្សា”តិអាឌិសុ សយុគាទេយកឌេសាត់ ចិភាកចចត់ ទេចាហារយត្តំ បតិ បរិយាយចចភទេយច, អយត្ថា តិប្យរិយាទេយភ បទេភចិភាកឆស្សភកឆាតិ ៈ យយ្យិ ចុត្តំ “វ្កទេតាចិភក្កាឌិសុ សកាឆកប្យទេឆសាត់ រេកាឃ្យក្កសក្កទេហា សិយា”តិ, តយ្យិ ភ,

អញ្ញាទេតាៈ អញ្ញាទេយច ហិ តា កាឆា ឌាតកាឌិបរិយាបត្តត្តាៈ តាឌិសាទេយច ហិ កាទេលាត្មទ្ទបេត តត្ថ ឆេសិតា, អទេតា ភ តាហិ វ្កទេតាចិភក្កាឌិត់ រេកាឃ្យក្កការទេចាតិៈ ឲចំ សុត្តាឌិភចក្កាត់ អញ្ញាយញ្ញាសក្ករាការទេចា ទេចឌិតទេព្វាតិៈ

ព្វឆាតិ ឲតាតិ ភចក្កាតិ ចិភឌិត្វា ឆទេស្សទេត្វា “តត្វា”តិអាឌិយាហៈ តិទេទ្ទសា ភាយ សុត្តតិបិទេត –

“កាមំ កាមយមានស្ស, តស្ស ចេ តំ សមិជ្ឈតិ;

អទ្ធា បីតិមនោ ហោតិ, លទ្ធា មច្ចោ យទិច្ឆតី”តិអាគតា (សុ. និ. ៧៧៣); –

អាគតស្ស អដ្ឋកវគ្គស្ស;

“កេនស្សុ និវុតោ លោកោ, (ឥច្ចាយស្មា អជិតោ);

កេនស្សុ ន បកាសតិ;

កិស្សាភិលេបនំ ព្រូសិ,

កិំសុ តស្ស មហព្ភយ”ន្តិអាគតា (សុ. និ. ១០៣៩); –

អាគតស្ស បារាយនវគ្គស្ស;

“សព្ពេសុ ភូតេសុ និធាយ ទណ្ឌំ,

អវិហេឋយំ អញ្ញតរម្បិ តេសំ;

ន បុត្តមិច្ឆេយ្យ កុតោ សហាយំ,

ឯកោ ចរេ ខគ្គវិសាណកប្បោ”តិអាគតា (សុ. និ. ៣៥); –

អាគតស្ស ខគ្គវិសាណសុត្តស្ស ច អត្ថវិភាគវសេន សត្ថុកប្បេន អាយស្មតា ធម្មសេនាបតិសារិបុត្តត្ថេរេន កតា និទ្ទេសា, យោ “មហានិទ្ទេសោ, ចូឡនិទ្ទេសោ”តិ វុច្ចតិ. ឯវមិធ និទ្ទេសស្ស សុត្តង្គសង្គហោ ភទន្តពុទ្ធឃោសាចរិយេន ទស្សិតោ, តថា អញ្ញត្ថាបិ វិនយដ្ឋកថាទីសុ , អាចរិយធម្មបាលត្ថេរេនាបិ នេត្តិប្បករណដ្ឋកថាយំ. អបរេ បន និទ្ទេសស្ស គាថាវេយ្យាករណង្គេសុ ទ្វីសុ សង្គហំ វទន្តិ. វុត្តញ្ហិ និទ្ទេសដ្ឋកថាយំ ឧបសេនត្ថេរេន –

“ឯវា បនេតឯ ចិតយបិដកំ...ឯប... អភិធម្មបិដកន្តិ ឥមិសុ បិដកេសុ សុត្តន្តបិដកបរិយាបន្នោ, ឌីឃនិកាយោ...ឯប... ខុទ្ទកនិកាយោតិ បញ្ចសុ និកាយេសុ ខុទ្ទកមហានិកាយបរិយាបន្នោ, សុត្តំ...ឯប... ឯចតល្លត្តិ តចសុ សត្ថុសាសនង្គេសុ ឃធាសម្ពុចំ កាឆក្ខុឯចឃ្យាករលក្ខគ្ខឃសក្ខហិឯតា”តិ (មហានិ៍ អដ្ឋ៍ កន្ថារម្ភកថា)៍

៤ត្ថ តាច កត្ថចិ បុច្ឆាចិស្សជ្ជនសម្ភាចឯតា តិឯទ្ទឯសកឯគសស្ស ឯចឃ្យាករលក្ខសក្ខឯហា ឃុជ្ជត្ត, អកាធាភាចឯតា កាឆក្ខសក្ខឯហា កថំ ឃុជ្ជេឃ្យាតិ ចីមំសិតព្ពុឯមតំ៍ ឆម្មាបគាឌីតំ ចិយ ហិ ឯកចលំ កាធាពត្ថការឯថា កាឆក្ខស្ស តព្ភាចតិមិត្តំ៍ ឆម្មបគាឌីសុ ហិ ឯកចលំ កាធាពន្ធេសុ កាធាសមញ្ញា បតិដ្ឋិតា, តិឯទ្ទឯស ច ត ឯកាចិ ឯកចឯលិ កាធាពត្ថប្បឯគឯសា ភូបលព្ភតិ៍ សម្មាសម្ពុទ្ធេន ភាសិតាតំឯឃច ហិ អដ្ឋកចក្កាឌិសក្ខហិតាតំ កាធាតំ តិឯទ្ទឯសមត្តំ ឆម្មឯសភាបតិភា កតំ៍ អត្ថចិភឌតត្ថំ អាតីតាបិ ហិ តា អដ្ឋកចក្កាឌិសក្ខហិតា តិទ្ទិសិតព្ពា ម្ភលកាធាឯយា សុត្តតិបិតបរិយាបន្នត្តា អញ្ញាឯឃចាតិ ត តិឯទ្ទឯសឌ្ឍ្យក្ឋត្តិ ភូកឯតាចិកក្ខាឌីសុ អាកតាបិ តំ ឯចាហារឯយលកយាភា ឌាតកាឌិបរិយាបន្នា កាធាឯយា ចិយ, តស្មា ការលត្ថុរឯមត្ថ កឯចសិតព្ពា, ឃុត្តតរំ ចា កឯហតព្ពា៍

ភាលកសុត្តំ ភាយ ឆម្មចក្កប្បចត្តិត ឌិចសឯតា សត្តឯម ឌិចឯស ភាលកឯត្ថរស្ស “ឯមាឯតឃ្យំ ឯត ភូបត្ថិស្ស”ត្តិអាឌិភា (សុ៍ តិ៍ ៧០៤) កកចតា ភាសិតំ ឯមាឯតឃ្យ បដិបគាបរិឌីបកំ សុត្តំ៍ ត្សចដ្ឋកសុត្តំ ភាយ មហាសមឃសុត្តន្តឯគសភាឃ សត្ថិបតិឯតសុ ឯគឯចសុ “កា ត្សុ ឯឈា អឯហត្តប្បត្តិឃា បដិបត្តិ”តិ ភូប្បត្តចិត្តាតំ ៤កច្ចាតំ ឯគចតាតំ តមត្ថំ បកាឯសតុំ តិម្មិតត្សុទ្ធេន អត្តាតំ បុច្ឆាឯបត្វា “ម្ភលំ បបញ្ចសង្ខាឃា”តិអាឌិភា (សុ៍ តិ៍ ៨១១) កកចតា ភាសិតំ សុត្តំ៍ ៤ចមិឆ សុត្តតិបិឯត អាកតាតំ មក្ខលសុត្តាឌីតំ សុត្តក្ខសក្ខឯហា គស្សិឯតា, តឯត្ថច អាកតាតំ អសុត្តតាមិកាតំ សុទ្ធិកកាធាតំ កាឆក្ខសក្ខហញ្ញា គស្សឃិស្សតិ, ៤ចំ សតិ សុត្តតិបិតដ្ឋកធារម្ភ –

“កាធាសតសមាកិណ្ណោ, ឯកឃ្យញ្យាករលក្ខិឯតា;

កស្មា សុត្តតិបិឯតាតិ, សង្ខ្យឯមឯស កឯតាតិ ឯច”តិ៍ (សុ៍ តិ៍ អដ្ឋ៍ ៧៍កន្ថារម្ភកថា); –

សកលស្សាបិ សុត្តតិបិតស្ស ឯកឃ្យឯចឃ្យាករលក្ខសក្ខឯហា កស្មា ឯចាឌិឯតាតិ? ភាយំ ចិឯទាឯឆា៍ ឯកចលញ្យាតត្ថ ឯចាគឯកាត សកាឆកត្តំ, កត្ថចិ បុច្ឆាចិស្សជ្ជនត្តញ្ញា កឯហត្វា ឯចាគភាមត្តំ កតំ, អញ្ញាធា សុត្តតិបិឯត តិក្កាឆកស្ស សុត្តឯស្សច អភាចឯតា ឯចឃ្យាករលក្ខសក្ខឯហា ត ឯចាឯគតព្ពោ សិឃា, តស្មា ឯចាគកស្ស ចចតឯមតំ អប្បមាលត្តិ ព្ពាឆ, អញ្ញាសុ ច ចិតយដ្ឋកធាឌីសុ ចុត្តតឯឃតច តស្ស សុត្តក្កាឆក្ខសក្ខឯហា គស្សិឯតាតិ៍ សុត្តត្តិ ចុល្លិឃសុត្តំ៍ ចិឯសឯសតាតិ ទាសិភាឯចត ជិតំ សត្ថាឃាហ៍ សកាធាចឯក្កា ឯកឃ្យត្តិ សម្ពុន្ធោ៍

“អដ្ឋហិ អឯក្ខហិ អសក្ខហិតំ ភាយ បដិសម្ភិគាឌី”តិ តីសុបិ កិរ កណ្ឋិបឯគសុ ចុត្តំ៍ អបឯរ បត បដិសម្ភិគាមក្កស្ស ឯកឃ្យឯចឃ្យាករលក្ខគ្ខឃសក្ខហំ ចគត្តិ៍ ចុត្តឯញ្យាំ តគដ្ឋកធាឃំ “តចសុ សត្ថុសាសនង្គេសុ ឃធាសម្ពុចំ

កោឃ្យចេឃ្យាការលាក្កេឃសក្កហិត”ន្តិ (បដិ៍ ម៍ អដ្ឋ៍ ១៍កត្ថាវណ្ណនា), ឥត្ថាបិ កោឃ្យក្កសក្កហិតការចា ចុត្តភវេឃភ ឌិមំសិតវត្ថា៍ ភោ សុត្តភាយិកាតិ អសុត្តភាយិកា សក្កីតិការេល សុត្តសមញ្ញាឃ អបញ្ញាតា៍ “សុទ្ធិកកាឆា ភាម ចតុក្កាឆា”តិ តីសុបិ កិរ កល្បិបេគសុ ចុត្តំ, ចតុក្កាឆាតិ ច បិរាឃភចក្កស្ស តិគាភយាទោទេបទេត្ថភ អាឃសុតា អាភត្ថុទេត្វទេភ សក្កីតិការេល ចុត្តា ឈប្បញ្ញាស កាឆាទេឃា, ភាលកសុត្តស្ស តិគាភយាទោទេបទេត្ថភ ទេតទេភច ឋគា ចុត្តា ឌិសតិមត្តា កាឆាទេឃា ច ចុទ្ធត្តិ៍ សុត្តតិបិតដ្ឋកឆាឃំ (សុ៍ តិ៍ អដ្ឋ៍ ១៍៩ប័រ) បភ “បរិកិត្តុទេត ភកចតិ សក្កីតិ៍ កទោទេត្តភាឃសុតា មហាកស្សទេបភ ឋទេមច ទេមាទេភឃ្យបដិបតំ បុទេដ្ឋា អាឃសុា អាភទេត្ថា ទេឃភ, ឃគា ច សមាគបិទេតា ភាលកទេត្វទោ ភកចត្តិ បុន្តិ, តំ សត្តុំ បិកដំ កត្វា គទេស្សាតុការេមា ‘អាភត្ថុឌាទេត’តិអាឌិកា (សុ៍ តិ៍ ៩ប័រ) ឌិសតិ ចតុក្កាឆាទេឃា ចត្វា ចិស្សទេឌ្ឍុសិ, តំ សត្តមឿ ‘ភាលកសុត្ត”ន្តិ ចុច្ចតី”តិ អាកតត្តា ភាលកសុត្តស្ស ចតុក្កាឆាទេឃា ភាលកសុត្តក្កហទេលាទេភច កហិតាតិ បិរាឃភចក្កស្ស ចតុក្កាឆាទេឃា ត្ថេឆ សុទ្ធិកកាឆាតិ កទេហតត្តំ៍ ឋទេត្វច ច បិរាឃភចទេក្ក អឌិតយាលចកាឌីតំ ទេសាត្យអសត្ថិ (ទ្រាហុលាតំ បុន្ធាកាឆា, ភកចទេតា ចិស្សជ្ជុភកាឆា ច បិត្យត្ថឃំ សុត្តភាទេមភ អចត្វា ‘អឌិតយាលចកបុន្ធា, តិស្សទេមទេត្តឃ្យមាលចកបុន្ធា”តិអាឌិភា (សុ៍ តិ៍ ១០១ប័) អាកតត្តា, ចុល្លិឃកទេត្វ ហិ អសម្បិស្សត្តា ច “ទេភា សុត្តភាយិកា សុទ្ធិកកាឆា ភាមា”តិ ចត្តំ ចដ្ឋតិ៍

“ទេសាមភស្សឆាលាមឃិកកាឆាបដិសំឃុត្តា”តិ ឥទេតភ ក្ខគាភទេដ្ឋភ ក្ខគាភន្តិ អត្ថតុសញ្ញាតំ គទេស្សតិ (ក្ខគា៍ អដ្ឋ៍ កត្ថាវណ្ណនា) កិមិតំ ក្ខគាតំ ភាម? បីតិទេចកសមុដ្ឋាបិទេតា ក្ខគាហារទោ៍ ឃគា ហិ ឃំ ទេតលិឌី មិតិតត្ថចតុ មាតំ កទេហតុំ ភ សក្កោតិ, ឌិស្សន្តិត្វា កន្ធតិ, តំ “អចទេសសទេកា”តិ ចុច្ចតិ៍ ឃច្ចា គល់ តត្យអាកំ កទេហតុំ ភ សក្កោតិ, អទេឡ្លាតុទ្ទិត្វា កន្ធតិ, តំ “មទេហាទេឈា”តិ ចុច្ចតិ, ឥចទេមច ឃំ បីតិទេចកសមុដ្ឋាបិតំ ឌិតក្កចិបទ្បាទំ អទេត្ថាហគឃំ សត្ថាទេទតុំ ភ សក្កោតិ, ទេសា អឌិទេកា ហុត្វា អទេត្ថា អសណ្ឋហិត្វា ឆាហិ ចឌីទ្វាទេទភ តិក្ខទេត្ថា បដិក្កាហកតិទទេបទេក្ខា ក្ខគាហារចិទេសទេសា “ក្ខគាភ”ន្តិ ចុច្ចតិ (ក្ខគា៍ អដ្ឋ៍ កត្ថាវណ្ណនា) “ក្ខឆ ទេមាទេគ កិត្យអាឃច្ចា”តិ ហិ អក្ខុទឌិត្តកា ចគន្តិ, ត្ថគច្ចា ទេឃកុទេឃ្យភ ចុត្តំ ឆមុសំទេចកចទេមភ ក្ខឌិតស្សាបិ “សទេច កាឃច ត្យុក្ខស្សា”តិអាឌិក្ខគាភស្ស (ក្ខគា៍ ល៉ិ១) ចុល្លិឃចាត្យចទេមភ ក្ខឌិតស្សាបិ តត្វ អាកតត្តា៍ ភត្ថ ច ក្ខគាតំ ភាម បីតិទេសាមភស្សសមុដ្ឋាបិទេតា, ឆមុសំទេចកសមុដ្ឋាបិទេតា ចា ឆមុបដិក្កាហកតិទទេបទេក្ខា កាឆាឆត្ថចទេមភ, ចុល្លិឃចាត្យចទេមភ ច បចទេត្តា ក្ខគាហារទោ, តឆា ទេចច សត្ថតុ អាកតំ, ត្ថេឆ កស្វា “កិក្ខុទេច”តិ អាមត្តតំ ចុត្តត្តិ? ទេតសំ កិក្ខុតំ សញ្ញាបភត្វំ ឥច, ភ បដិក្កាហកការេលាត្វំ៍ តិត្ថាភបដិសំឃុត្តត្យាភកចា ឆមុំ ទេគទេសត្វា តិត្ថាភក្យាលាត្យស្សទេលាភ ក្ខប្បត្តុបីតិទេសាមភស្សុភ ក្ខគាតំ ក្ខគាទេតទេត្ថា “អឃំ តិត្ថាភឆទេមា កចមបច្ចទេឃា ក្ខបលត្ថុក្កី”តិ ទេតសំ កិក្ខុតំ ទេចទេតាបរិចិតក្កមញ្ញាឃ ទេតសំ តមតុំ ឆាទេបតុការេមភ “តគាឃតភ”ន្តិ ចុត្តំ, ភ បភ ឥកត្តទេតា ទេត បដិក្កាហទេក កត្វាតិ ទេចឌិតត្តិ៍

តឃិទំ សត្តញ្ញាតុក្ខកាសិតំ បទេច្ចកតុក្ខកាសិតំ សាចកកាសិតន្តិ តិត្តិធំ ទេហាតិ៍ តត្ថ បទេច្ចកតុក្ខកាសិតំ –

“សទេត្តសុ ក្ខុទេតសុ តិធាឃ គណ្ឌំ,

អវិហេឋយំ អញ្ញតរម្បិ តេសំ”ន្តិ អាទិកា (សុ· និ· ៣៥) –

ខគ្គវិសាណសុត្តេ អាគតំ សាវកភាសិតម្បិ –

“សព្ពោ រាគោ បហីនោ មេ,

សព្ពោ ទោសោ សមូហតោ;

សព្ពោ មេ វិគតោ មោហោ,

សីតិភូតោស្មិ និព្ពុតោ”តិ អាទិកា (ថេរគា· ៧៩) –

ថេរគាថាសុ,

“កាយេន សំវុតា អាសិំ, វាចាយ ឧទ ចេតសា;

សមូលំ តណ្ហមព្ពុយ្ហ, សីតិភូតាម្ហិ និព្ពុតា”តិ (ថេរីគា· ១៥); –

ថេរីគាថាសុ ច អាគតំ· អញ្ញានិបិ សក្កាទីហិ ទេវេហិ ភាសិតានិ “អហោ ទានំ បរមទានំ, កស្សបេ សុប្បតិដ្ឋិត”ន្តិអាទីនិ (ឧទា· ២៧)· សោណទណ្ឌព្រាហ្មណាទីហិ មនុស្សេហិ ច ភាសិតានិ “នមោ តស្ស ភគវតោ”តិអាទីនិ (ទី· និ· ២·២៧១; ម· និ· ១·២៩០; ២·២៩០, ២៥៧; សំ· និ· ១·១៨៧; ២·២៨; អ· និ· ៥·១៩៤) តិស្សោ សង្គីតិយោ អារុឡ្ហានិ ឧទានានិ សន្តិ ឯវ, តានិ សព្ពានិបិ ឥធ ន អធិប្បេតានិ· យំ បន សម្មាសម្ពុទ្ធេន សាមំ អាហច្ចភាសិតំ ជិនវចនភូតំ, តទេវ ធម្មសង្គាហកេហិ “ឧទាន”ន្តិ សង្គីតំ, តទេវ ច សន្ធាយ ភគវតា បរិយត្តិធម្មំ នវធា វិភជិត្វា ឧទ្ទិសន្តេន “ឧទាន”ន្តិ វុត្តំ· យា បន “អនេកជាតិសំសារ”ន្តិអាទិកា (ធ· ប· ១៥៣) គាថា ភគវតា ពោធិមូលេ ឧទានវសេន បវត្តិតា, អនេកសតសហស្សានំ សម្មាសម្ពុទ្ធានំ ឧទានភូតា ច, តា អបរភាគេ ធម្មភណ្ឌាគារិកស្ស ភគវតា ទេសិតត្តា ធម្មសង្គាហកេហិ ឧទានបាឡិយំ សង្គហំ អនារោបេត្វា ធម្មបទេ សង្គហិតា, យញ្ច “អញ្ញាសិ វត ភោ កោណ្ឌញ្ញោ អញ្ញាសិ វត ភោ កោណ្ឌញ្ញោ”តិ (សំ· និ· ៥·១០៨១; មហាវ· ១៧; បដិ· ម· ២·៣០) ឧទានវចនំ ទសសហស្សិលោកធាតុយា ទេវមនុស្សានំ បវេទនសមត្ថនិគ្ឃោសវិប្ផារំ ភគវតា ភាសិតំ, តម្បិ បឋមពោធិយំ សព្ពេសំ ឯវ ភិក្ខូនំ សម្មាបដិបត្តិបច្ចវេក្ខណហេតុកំ “អារាធយិំសុ វត មំ ភិក្ខូ ឯកំ សមយ”ន្តិអាទិវចនំ (ម· និ· ១·២២៥) វិយ ធម្មចក្កប្បវត្តនសុត្តន្តទេសនាបរិយោសានេ អត្ថតោបិ

អនិកាតនេឡុកេនសស្ស យថាទេនសិតស្ស អរិយបក្កស្ស សត្ថុបនយំ សាចកោសុ ឆេនេត អនិកាតត្វា អត្តនោ បរិស្សយស្ស សឋលកាចបច្ចនេចក្ខុលាទេហតុតំ បីតិនេសាយតស្សឌតិតំ វ្ជាហារយត្តំ, ត បត “យថា ហនេច បិតុកចត្តិ នយុ”តិអានិចចតំ ចិយ (យហាច៍ ១; វ្ជា៍ ១) បចត្តិយា, តិចត្តិយា ចា បកាសតត្តិ នយុសក្កាហនេកហិ វ្ជាតបិញ្ញត្ថយំ ត សក្កិតត្តិ ដដ្ឋត្តាំ វ្ជាតបិញ្ញត្ថយំ បត អដ្ឋសុ ចនេក្កសុ ចស ចស កត្វា អសីតិនេយច ស្វុត្តត្តា សក្កិតា៍ តថា ហិ តនដ្ឋកថាយំ ចុត្តំ –

“អសីតិនេយច ស្វុត្តត្តា, ចក្កា អដ្ឋ សយាសនេតា”តិ៍ (វ្ជា៍ អដ្ឋ៍ កត្ថានេយ្គកថា)៍

ត្ថុន បត “នេ្ចអសីតិ ស្វុត្តត្តា”តិ ចុត្តំ, តំ វ្ជាតបិញ្ញត្ថយា ត សនេយតិ, តស្មា “អសីតិ ស្វុត្តត្តា”តិ បិនេចត កចិតព្វំ៍ អបិច ត នេកចលំ ត្ថុនេនច, អច នេលា អញ្ញាសុបិ (ចិ៍ អដ្ឋ៍ ១៍បនយយហាសក្កិតិកថា) ចិតយាកិនយុដ្ឋកថាសុ (ឆ៍ សំ៍ តិដាតកថា) តថានេយច ចុត្តត្តា “អប្យកំ បត វ្ជាតយនិកំ ចា កលាត្សុបកំ ត នេហាតី”តិ បរិយានេយត អនេតកំនេសត ចុត្តំ សិយា៍ យថា ចា តថា ចា អត្យានេតត កលាតនេយច ហិ តត្ថ តត្ថ វ្ជាតានិកសត្ថា, ត្ថុតទថា តានេយច ត សិយុត្តិបិ ចនត្តិ, បន្ថា បយាននេលាចចតំ ចា ឲុតំ៍

ចុត្តនេញ្ញាតំ កាចតាតិអានិតយប្យចត្តាតិ ឲុត្តំ អានិសនេ្ជត “ចុត្តនេញ្ញាតំ កាចតា, ចុត្តយនេហតាតិ នេយ សុតំ៍ ឲុកនយុំ កិក្ខុនេច, បឌហច, អហំ នេចា បិឌិនេកានេកា អតាកាយិតាយ៍ កតយំ ឲុកនយុំ? នេលិកំ កិក្ខុនេច, ឲុកនយុំ បឌហច, អហំ នេចា បិឌិនេកានេកា អតាកាយិតាយា”តិ (ត្ថុតិចុ៍ ១) ឲុចយានិតា ឲុកចុកាតិកចត្យក្កតិបិតាចនេសត ចុត្តំ ខ្វាដស្វុត្តនេសតស្វុត្តសមុហំ សក្កហ្យាតិ៍ តថា ហិ ត្ថុតិចុត្តកបិញ្ញត្ថយនេយច វ្ជាតកាថាហិ ខ្វាដស្វុត្តនេសតស្វុត្តាតិ កនេលាត្វា សក្កិតាតិ, តនដ្ឋកថាយម្បិ (ត្ថុតិចុ៍ អដ្ឋ៍ តិដាតចណ្ណតា) តថានេយច ចុត្តំ៍ តស្មា “ខ្វាដស្វុត្តនេសតស្វុត្តត្តា” ត្ថុនេច្ចុច បិនេចត កចិតព្វំ, យថាចុត្តតនេយត ចា អនេតកំសនេតា ចុត្តត្តិបិ ចត្តុំ សក្កា, តថាបិ ព្រាឌិនេស ដានេត បយាសំ ចនេស្សនេត្ថត យាថាចនេតាច តិយនេយត្វា ចនេស្សតព្វត្តិ “ចស្វុត្តនេសតស្វុត្តត្តា”តិ ត្ថុជំ បន្ថា បយាននេលាចនេយចាតិ កនេហតព្វត្តិ ចនត្តិ៍ ត្ថុតិ ឲុចំ កាចតា ចុត្តំ ត្ថុតិចុត្តំ៍ ត្ថុតិចុត្តត្តិ សក្កិតំ ត្ថុតិចុត្តកំ៍ ទុញ្ញហិតាយំ ចា ឲុតំ យថា “នេយចាបតកំ, តត្យប្បាកចនេក្កា”តិ, ចុត្តនេញ្ញាតំ កាចតា, ចុត្តយនេហតាតិ នេយ សុតត្តិ តិដាតចចនេតត សក្កិតំ យថាចុត្តស្វុត្តសមុហំ៍

ឌាតំ ក្វាតំ បុរាចុត្តំ កាចនេតា បុត្តចរិតំ កាយតិ កនេចតិ បកាសេតិ ឲុនេតតាតិ ឌាតកំ, តំ បត ត្ថុយាតីតិ ចស្សាតុំ “អបណ្ណកឌាតកាឌីតី”តិអានិយាហ៍ តត្ថ “បញ្ញាសសានិកាតិ បញ្ចាឌាតកសតាតី”តិ ត្ថុជំ អប្យកំ បត វ្ជាតយនិកំ ចា កលាត្សុបកំ ត នេហាតីតិ កត្វា អនេតកំនេសត, នេចាហារសុលតាយនេត្ថត ន ចុត្តំ៍ ឲុកំសនេតា ហិ សត្តចត្តាលីសានិកាតិនេយច យថាចុត្តកលាតនេតា តីហិ វ្ជាតត្វា៍ តថា ហិ ឲុកតិបិនេតា បញ្ញាសសតំ, ទុកតិបិនេតា សតំ, តិកតិបិនេតា បញ្ញាស, តថា ចតុក្កតិបិនេតា, បច្ចកតិបិនេតា បញ្ចាចិស, លក្កតិបិនេតា ចិស, សត្តតិបិនេតា ឲុកចិស, អដ្ឋតិបិនេតា ចស, តចតិបិនេតា ខ្វាដស, ចសតិបិនេតា នេសាឡស, ឲុកាចសតិបិនេតា តច, ខ្វាដសតិបិនេតា ចស, តថា នេតារសតិបិនេតា, បកិណ្ណកតិបិនេតា នេតារស, ចិសតិតិបិនេតា ចុដ្ឋស, តិំសតិបិនេតា ចស, ចត្តាលីសតិបិនេតា បញ្ចា, បណ្ណាសតិបិនេតា តីណិ, សដ្ឋិតិបិនេតា នេ្វ, តថា សត្តតិតិបិនេតា, អសីតិតិបិនេតា បញ្ចា, យហាតិបិនេតា ចសាតិ សត្តចត្តាលីសានិកានេតច បញ្ចា ឌាតកសតាតិ សក្កិតាតីតិ៍

ᩋᨻ᩠ᨽᩩᨲᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩈᨽᩣᩅᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨿᨲ᩠ᨳᩣᨲᩥ ᩋᨻ᩠ᨽᩩᨲᨵᨾ᩠ᨾᩴ, ᨲᩴ ᨸᨶᩥᨧ᩠ᨨᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣᨾᩮ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ. ᩋᩣᨴᩥᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨧᩮᨲ᩠ᨳ –

“ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣᨾᩮ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᩋᨧ᩠ᨨᩁᩥᨿᩣ ᩋᨻ᩠ᨽᩩᨲᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴᩮ. ᨠᨲᨾᩮ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ? ᩈᨧᩮ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩᨸᩁᩥᩈᩣ ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴᩴ ᨴᩔᨶᩣᨿ ᩏᨸᩈᨦ᩠ᨠᨾᨲᩥ, ᨴᩔᨶᩮᨶᨸᩥ ᩈᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨾᨶᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ. ᨲᨲ᩠ᩁ ᨧᩮ ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴᩮᩣ, ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨽᩣᩈᨲᩥ, ᨽᩣᩈᩥᨲᩮᨶᨸᩥ ᩈᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨾᨶᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩋᨲᩥᨲ᩠ᨲᩣᩅ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩᨸᩁᩥᩈᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩋᨳ ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴᩮᩣ ᨲᩩᨱ᩠ᩉᩦ ᨽᩅᨲᩥ. ᩈᨧᩮ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩᨶᩦᨸᩁᩥᩈᩣ...ᨸᩮ... ᩏᨸᩣᩈᨠᨸᩁᩥᩈᩣ...ᨸᩮ... ᩏᨸᩣᩈᩥᨠᩣ – ᨸᩁᩥᩈᩣ...ᨸᩮ... ᨲᩩᨱ᩠ᩉᩦ ᨽᩅᨲᩥ. ᩍᨾᩮ ᨡᩮᩣ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ...ᨸᩮ... ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴᩮ”ᨲᩥ (ᩋ. ᨶᩥ. ᪄.᪁᪂᪉) –

ᩑᩅᨾᩣᨴᩥᨶᨿᨸ᩠ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩴ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨠᨳᩥᨲᩴ ᩈᨻ᩠ᨻᨾ᩠ᨸᩥ ᩋᨧ᩠ᨨᩁᩥᨿᨻ᩠ᨽᩩᨲᨵᨾ᩠ᨾᨸᨭᩥᩈᩴᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩴ ᩈᨦ᩠ᨣᨱ᩠ᩉᩣᨲᩥ.

ᨧᩪᩊᩅᩮᨴᩃ᩠ᩃᩣᨴᩦᩈᩩ (ᨾ. ᨶᩥ. ᪁.᪄᪆᪀) ᩅᩥᩈᩣᨡᩮᨶ ᨶᩣᨾ ᩏᨸᩣᩈᨠᩮᨶ ᨸᩩᨭ᩠ᨮᩣᨿ ᨵᨾ᩠ᨾᨴᩥᨶ᩠ᨶᩣᨿ ᨶᩣᨾ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩᨶᩥᨿᩣ ᨠᨳᩥᨲᩴ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨧᩪᩊᩅᩮᨴᩃ᩠ᩃᩴ ᨶᩣᨾ. ᨾᩉᩣᨠᩮᩣᨭ᩠ᨮᩥᨠᨲ᩠ᨳᩮᩁᩮᨶ ᨸᩩᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᩋᩣᨿᩈ᩠ᨾᨲᩣ ᩈᩣᩁᩥᨸᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨳᩮᩁᩮᨶ ᨠᨳᩥᨲᩴ ᨾᩉᩣᩅᩮᨴᩃ᩠ᩃᩴ (ᨾ. ᨶᩥ. ᪁.᪄᪄᪉) ᨶᩣᨾ. ᩈᨾ᩠ᨾᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᩩᨲ᩠ᨲᨾ᩠ᨸᩥ (ᨾ. ᨶᩥ. ᪁.᪈᪉) ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩪᩉᩥ ᨸᩩᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨳᩮᩁᩮᨶ ᨠᨳᩥᨲᩴ, ᩑᨲᩣᨶᩥ ᨾᨩ᩠ᨫᩥᨾᨶᩥᨠᩣᨿᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩣᨶᩥ. ᩈᨠ᩠ᨠᨸᨬ᩠ᩉᩴ (ᨴᩦ. ᨶᩥ. ᪂.᪃᪄᪄) ᨸᨶ ᩈᨠ᩠ᨠᩮᨶ ᨸᩩᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨽᨣᩅᨲᩣ ᨠᨳᩥᨲᩴ, ᨲᩴ ᨴᩦᨥᨶᩥᨠᩣᨿᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩴ. ᨾᩉᩣᨸᩩᨱ᩠ᨱᨾᩈᩩᨲ᩠ᨲᩴ (ᨾ. ᨶᩥ. ᪃.᪈᪅) ᨸᨶ ᨲᨴᩉᩩᨸᩮᩣᩈᨳᩮ ᨸᨶ᩠ᨶᩁᩈᩮ ᨸᩩᨱ᩠ᨱᩣᨿ ᩁᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᨲᩁᩮᨶ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩᨶᩣ ᨸᩩᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨽᨣᩅᨲᩣ ᨠᨳᩥᨲᩴ, ᨲᩴ ᨾᨩ᩠ᨫᩥᨾᨶᩥᨠᩣᨿᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩴ. ᩑᩅᨾᩣᨴᨿᩮᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᩮᨸᩥ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨲᨲ᩠ᨳᩣᨣᨲᩣ ᩅᩮᨴᨬ᩠ᨧ ᨲᩩᨭ᩠ᨮᩥᨬ᩠ᨧ ᩃᨴ᩠ᨵᩣ ᩃᨴ᩠ᨵᩣ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩥᨲᩈᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩣ “ᩅᩮᨴᩃ᩠ᩃ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ. ᩅᩮᨴᨶ᩠ᨲᩥ ᨬᩣᨱᩴ. ᨲᩩᨭ᩠ᨮᩥᨶ᩠ᨲᩥ ᨿᨳᩣᨽᩣᩈᩥᨲᨵᨾ᩠ᨾᨴᩮᩈᨶᩴ ᩅᩥᨴᩥᨲ᩠ᩅᩣ “ᩈᩣᨵᩩ ᩋᨿ᩠ᨿᩮᩣ ᩈᩣᨵᩣᩅᩩᩈᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩋᨻ᩠ᨽᩣᨶᩩᨾᩮᩣᨴᨶᨸ᩠ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩴ ᨸᩦᨲᩥᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩴ. ᩃᨴ᩠ᨵᩣ ᩃᨴ᩠ᨵᩣᨲᩥ ᩃᨽᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩃᨽᩥᨲ᩠ᩅᩣ, ᨸᩩᨶᨸ᩠ᨸᩩᨶᩴ ᩃᨽᩥᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩑᨲᩮᨶ ᩅᩮᨴᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨬᩣᨱᩮ, ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩮ ᨧ ᩑᨠᩈᩮᩈᩮᨶ, ᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᨶ ᩅᩣ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ, ᩅᩮᨴᨿᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᨲᩔ ᩃᨽᩣᨸᨶᨲᩮᩣᨲᩥ ᩅᩮᨴᩃ᩠ᩃᨶ᩠ᨲᩥ ᨧ ᨴᩔᩮᨲᩥ.

ᩑᩅᩴ ᩋᨦ᩠ᨣᩅᩈᩮᨶ ᩈᨠᩃᨾ᩠ᨸᩥ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩅᨧᨶᩴ ᩅᩥᨽᨩᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩍᨴᩣᨶᩥ ᨵᨾ᩠ᨾᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩅᩈᩮᨶ ᩅᩥᨽᨩᩥᨲᩩᨠᩣᨾᩮᩣ “ᨠᨳᩴ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ. ᨲᨲ᩠ᨳ ᨵᨾ᩠ᨾᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᨵᨾ᩠ᨾᩁᩣᩈᩥᩅᩈᩮᨶ. “ᨴ᩠ᩅᩣᩈᩦᨲᩥ”ᨲᩥ ᩋᨿᩴ ᨣᩣᨳᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨳᩣᩅ. ᩑᩅᩴ ᨸᩁᩥᨴᩦᨸᩥᨲᨵᨾ᩠ᨾᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᨣᩮᩣᨸᨠᨾᩮᩣᨣ᩠ᨣᩃ᩠ᩃᩣᨶᩮᨶ ᨻ᩠ᩁᩣᩉ᩠ᨾᨱᩮᨶ ᨸᩩᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨣᩮᩣᨸᨠᨾᩮᩣᨣ᩠ᨣᩃ᩠ᩃᩣᨶᩈᩩᨲ᩠ᨲᩮ (ᨾ. ᨶᩥ. ᪃.᪇᪉) ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨣᩩᨱᨸ᩠ᨸᨠᩣᩈᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᩣ ᨳᩮᩁᨣᩣᨳᩣᨿᩴ (ᨳᩮᩁᨣᩣ. ᪁᪀᪂᪇ ᩋᩣᨴᨿᩮᩣ) ᩋᩣᨿᩈ᩠ᨾᨲᩣ ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴᨲ᩠ᨳᩮᩁᩮᨶ ᩈᨾᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨴᩦᨸᩥᨲᨵᨾ᩠ᨾᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩅᩈᩮᨶ ᨮᨸᩥᨲᩣ ᩑᩅᩴ ᨲᩮᨶ ᩋᨸᩁᩥᨴᩦᨸᩥᨲᩣᨸᩥ ᨵᨾ᩠ᨾᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩣ ᩈᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᨸᨠᩣᩈᩮᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨠᨳᩣᩅᨲ᩠ᨳᩩᨸ᩠ᨸᨠᩁᨱᨾᩣᨵᩩᩁᩥᨿᩈᩩᨲ᩠ᨲᩣᨴᩦᨶᩴ (ᨾ. ᨶᩥ. ᪂.᪃᪁᪇) ᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᩣᩅᨲ᩠ᨳᩣᨴᩦᩈᩩ ᨠᩮᩈᨬ᩠ᨧᩥ ᨠᨳᩣᨾᨣ᩠ᨣᩣᨶᩴ ᩅᩈᩮᨶ ᨧᨲᩩᩁᩣᩈᩦᨲᩥᩈᩉᩔᨲᩮᩣᨸᩥ ᨵᨾ᩠ᨾᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨶᩴ ᩋᨵᩥᨠᨲᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ.

ᩑᨲ᩠ᨳ ᨧ ᩈᩩᨽᩈᩩᨲ᩠ᨲᩴ (ᨴᩦ. ᨶᩥ. ᪁.᪄᪄᪄), ᨣᩮᩣᨸᨠᨾᩮᩣᨣ᩠ᨣᩃ᩠ᩃᩣᨶᩈᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᨧ ᨸᩁᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᩩᨲᩮ ᨽᨣᩅᨲᩥ ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴᨲ᩠ᨳᩮᩁᩮᨶ ᨠᨳᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨧᨲᩩᩁᩣᩈᩦᨲᩥᨵᨾ᩠ᨾᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩈᩉᩔᩮᩈᩩ ᩋᨶ᩠ᨲᩮᩣᨣᨵᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ? ᨸᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩣᨣᩣᩉᩥᨸᨴᩮ ᨲᩣᩅ ᩍᨴᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨿᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨵᨾ᩠ᨾᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩᨲᩮᩣ ᨣᩉᩥᨲᩮᩈᩩ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩑᩅᨾᩣᩉᩣᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ”ᨲᩥ, ᨠᨳᩮᨲᩣ ᨸᨶ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩᨽᩣᩅᩮ ᨮᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᨳᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ “ᨿᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾ᩠ᨸᩥ ᨲᩮᨶ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨴ᩠ᩅᨿᩴ ᨠᨳᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩᨲᩮᩣ ᨣᩉᩥᨲᩮᩈᩩ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ

ឯវម្បិ វត្វា យុត្តមិទំ វិយ ទិស្សតិ។ ភគវតា ហិ ទិន្ននយេ ឋត្វា សាវកា ធម្មំ ទេសេន្តិ, តេនេវ សាវកភាសិតម្បិ កថាវត្ថាទិកំ ពុទ្ធភាសិតំ នាម ជាតំ , តេនេវ ច អត្តនា ភាសិតម្បិ សុភសុត្តាទិកំ សង្គីតិមារោបេត្វា អាយស្មតា អានន្ទត្ថេរេន “ឯវំ មេ សុត”ន្តិ វុត្តំ។

ឯកានុសន្ធិកំ សុត្តំ សតិបដ្ឋានាទិ។ សតិបដ្ឋានសុត្តញ្ហិ “ឯកាយនោ អយំ ភិក្ខវេ, មគ្គោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា”តិអាទិនា (ទី។ និ។ ២។៣៧៣; ម។ និ។ ១។១០៦; សំ។ និ។ ៥។៣៦៧-៣៨៤) ចត្តារោ សតិបដ្ឋានេ អារភិត្វា តេសំយេវ វិភាគទស្សនវសេន បវត្តត្តា “ឯកានុសន្ធិក”ន្តិ វុច្ចតិ។ អនេកានុសន្ធិកំ បរិនិព្ពានសុត្តាទិ (ទី។ និ។ ២។១៣១ អាទយោ)។ បរិនិព្ពានសុត្តញ្ហិ នានាឋានេសុ នានាធម្មទេសនានំ វសេន បវត្តត្តា “អនេកានុសន្ធិក”ន្តិ វុច្ចតិ។

“កតិ ឆិន្ទេ កតិ ជហេ, កតិ ចុត្តរិ ភាវយេ;

កតិ សង្គាតិគោ ភិក្ខុ, ‘ឱឃតិណ្ណោ’តិ វុច្ចតី”តិ។ (សំ។ និ។ ១។៥); –

ឯវមាទិកា បញ្ហាបុច្ឆនំ គាថាពន្ធេសុ ឯកោ ធម្មក្ខន្ធោ។

“បញ្ច ឆិន្ទេ បញ្ច ជហេ, បញ្ច ចុត្តរិ ភាវយេ;

បញ្ច សង្គាតិគោ ភិក្ខុ, ‘ឱឃតិណ្ណោ’តិ វុច្ចតី”តិ។ (សំ។ និ។ ១។៥); –

ឯវមាទិកា ច វិស្សជ្ជនំ ឯកោ ធម្មក្ខន្ធោ។

តិកទុកភាជនំ ធម្មសង្គណិយំ និក្ខេបកណ្ឌអដ្ឋកថាកណ្ឌវសេន គហេតព្ពំ។ តថា យំ កុសលត្តិកមាតិកាបទស្ស (ធ។ ស។ ១) វិភជនវសេន និក្ខេបកណ្ឌេ វុត្តំ –

“កតមេ ធម្មា កុសលា? តីណិ កុសលមូលានិ…បេ… ឥមេ ធម្មា កុសលា។ កតមេ ធម្មា អកុសលា? តីណិ អកុសលមូលានិ…បេ… ឥមេ ធម្មា អកុសលា។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា”? កុសលាកុសលានំ ធម្មានំ វិបាកា…បេ… ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា”តិ (ធ។ ស។ ៩៨៥),

អយមេកោ ធម្មក្ខន្ធោ។ ឯស នយោ សេសត្តិកទុកបទវិភជនេសុបិ។ យទបិ អដ្ឋកថាកណ្ឌេ វុត្តំ –

“កតមេ ធម្មា កុសលា? ចតូសុ ភូមីសុ កុសលំ។ ឥមេ ធម្មា កុសលា។ កតមេ ធម្មា អកុសលា? ទ្វាទស អកុសលចិត្តុប្បាទា។ ឥមេ ធម្មា អកុសលា។ កតមេ ធម្មា អព្យាកតា? ចតូសុ ភូមីសុ វិបាកោ តីសុ ភូមីសុ កិរិយាព្យាកតំ រូបញ្ច និព្វានញ្ច។ ឥមេ ធម្មា អព្យាកតា”តិ (ធ។ ស។ ១៦៥៩),

អយំ កុសលត្តិកមាតិកាបទស្ស វិភង្គនយេន បវត្តោ ឯកោ ធម្មុទ្ទេសោ។ ឯស នយោ សេសេសុបិ។ វិត្ថារកថនំ បន ចិត្តុប្បាទកណ្ឌវសេន (ធ។ ស។ ១) គហេតព្ពោ។ យថាហ តត្ថ វុត្តំ កុសលចិត្តវិភង្គត្ថំ –

“កតមេ ធម្មា កុសលា? យស្មិំ សមយេ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ សោមនស្សសហគតំ ញាណសម្បយុត្តំ រូបារម្មណំ វា…បេ… តស្មិំ សមយេ ផស្សោ ហោតិ…បេ… អវិក្ខេបោ ហោតី”តិ (ធ។ ស។ ១),

អយមេកោ ធម្មុទ្ទេសោ។ ឯវំ សេសចិត្តុប្បាទវិភង្គេសុ។ ឯកោ ធម្មុទ្ទេសោតិ (ឯកមេកោ ធម្មុទ្ទេសោ [illegible] អដ្ឋ។) ច ឯកេកោ ធម្មុទ្ទេសោតិ អត្ថោ។ “ឯកមេកំ តិកទុកភាជនំ, ឯកមេកំ ចិត្តុប្បាទភាជន”ន្តិ ច វចនតោ ហិ “ឯកេកោ”តិ អវុត្តេបិ អយមត្ថោ សាមត្ថិយតោ វិញ្ញាយមានោ ហោតិ។

ឯត្ថ តាយ សុត្តវិភង្គាទិ។ មាតិកា តាយ “យោ បន ភិក្ខុ ភិក្ខូនំ សិក្ខាសាជីវសមាបន្នោ”តិអាទិកា (បារា។ ៤៤) តស្មិំ តស្មិំ អជ្ឈាចារេ បញ្ញត្តំ ឧទ្ទេសសិក្ខាបទំ។ បទភាជនីយន្តិ តស្ស តស្ស សិក្ខាបទស្ស “យោ បនាតិ យោ យាទិសោ”តិអាទិ (បារា។ ៤៥) នយប្បវត្តំ បទវិភជនំ។ អន្តរាបត្តីតិ “បដិលាតំ ឧក្ខិបតិ, អាបត្តិ ទុក្កដស្សា”តិ (បាចិ។ ១៤៤) ឯវមាទិកា សិក្ខាបទន្តរេសុ បញ្ញត្តា អាបត្តិ។ អាបត្តីតិ តំតំសិក្ខាបទានុរូបំ វុត្តា តិកច្ឆេទវសេន វុត្តា អាបត្តិវារោ។ អនាបត្តីតិ “អនាបត្តិ អជានន្តស្ស អសាទិយន្តស្ស ឧម្មត្តកស្ស ខិត្តចិត្តស្ស វេទនាដ្ដស្ស អាទិកម្មិកស្សា”តិអាទិ (បារា។ ៦៦) នយប្បវត្តោ អនាបត្តិវារោ។ តិកច្ឆេទោតិ “ទសាហាតិក្កន្តេ អតិក្កន្តសញ្ញី និស្សគ្គិយំ បាចិត្តិយំ, ទសាហាតិក្កន្តេ វេមតិកោ…បេ… ទសាហានតិក្កន្តេ អតិក្កន្តសញ្ញី និស្សគ្គិយំ បាចិត្តិយ”ន្តិ (បារា។ ៤៦៥) ឯវមាទិនយប្បវត្តោ តិកបាចិត្តិយ-តិក-ទុក្កដាទិភេទោ តិកបរិច្ឆេទោ។ យត្តាតិ យេសុ វត្ថុមាតិកាទីសុ។

ឯវំ អនេកាការវោការវសេន សង្គីតិប្បការំ ទស្សេត្វា “អយំ ធម្មោ, អយំ វិនយោ…បេ… ឥមានិ ចតុរាសីតិ ធម្មក្ខន្ធសហស្សានី”តិ វុត្តវចនំ ធម្មវិនយាទិភេទេន វវត្ថបេត្វា សង្គាយន្តេន មហាកស្សបប្បមុខេន វសីគណេន អនេកច្ឆរិយបាតុភាវបដិមណ្ឌិតាយ សង្គីតិយា វុត្តស្ស ពីជាកស្ស ធម្មភាវេ, បមាណព្យវត្ថានភាវេ ច វវត្ថាបិតេតិ ទស្សេន្តោ “ឯវមេត”ន្តិអាទិមាហ។ សាធារណវចនេន ទស្សិតេបិ ហិ “យញ្ច សម្ពុទ្ធោ ភាសតិ, ឧភោ ធម្មវិនយេន ទស្សិតា”តិ អាចរិយេហិ អយំ សង្គហេត្វា វុត្តា។ អបរោ នយោ – ហេដ្ឋា វុត្តេសុ ឯកវិធាទិភេទភិន្នេសុ បការេសុ ធម្មវិនយាទិភេទេ សង្គីតិការកេ ហេតុ សង្គីតិការេហិ វវត្ថាបិតោ, ន បន កេវលំ វុត្តប្បការេន វវត្ថាបិតេតិ ទស្សេន្តោ “ឯវមេត”ន្តិអាទិមាហាតិបិ វត្តុំ វដ្ដតិ។ ន កេវលំ យថាវុត្តប្បការេនេវ វវត្ថាបេត្វា សង្គីតំ, អថ ខោ អញ្ញម្បីតិ ទស្សេតិ “ន កេវលញ្ចា”តិអាទិនា។ ឧទានសង្គហោ នាម បឋមបារាជិកាទីសុ អាគតានំ វិនីតវត្ថុអាទីនំ សង្ខេបតោ

សង្គហទស្សនតចនេត ឆព្ពិសង្គាហកេហិ ឋបិតា –

“ឃគ្គនី ចន្ទិបុត្តា ច, កិម្ហិ ភគេក្កា ច ពិពិទ្ធិយា;

ឝាទិក្យប្យលចណ្ណា ច, ញ្យញ្ញតេហិ បនេ គុនេច”តិ៍ អាឌិកា (បរិ៍ ៩៩); –

កាឆានេឃា៍ ទុច្ចយាតស្ស ហិ ទុត្តស្ស ចា អត្ថស្ស ចិប្យកិណ្ណការេចត បចត្តិតំ អឝត្វា ក្ខិ ឝាតំ ទក្លហំ ក្ខាតំ, សង្គហចេតត្តិ អត្ថេ៍ ឃឹលក្លត្ថចក្កយ្ហុលបរិឃាឃចក្កាឌិចនេត ចក្កសង្គហេ៍ា ចេក្កាតិ ហិ ឆព្ពិសង្គាហកេហេច ពតា ឃុត្តសមុគាឃស្ស សមញ្ញា៍ ក្ខត្តទិមគុស្សបេឃ្យាលតឹលបេឃ្យាលិឌិចនេត បេឃ្យាលសង្គហេ៍ា បិតំ ទក្លិតំ, ចិត្តាទិតំ ចា អលត្ថិ ហិ បេឃ្យាលំ, សង្គិបិត្វា ឝស្សតចចត៍ អង្គុត្តទតិកាឃាឌីសុ តិបិតសង្គហេា, កាចង្គាឌិចនេត តិបិតត៍ សមុគាឃកទលាតិក្យតិបិតេា៍ ចេឝចតាសំឃុត្តាឌិចនេត (សំ៍ តិ៍ ១៊១) សំឃុត្តសង្គហេ៍ា ចក្កសមុគាឃ ឲច ឆព្ពិសង្គាហកេហិ ពតា សំឃុត្តសមញ្ញា៍ យ្ហុលបណ្ណាសកាឌិចនេត បណ្ណាសសង្គហេា, បញ្ញាស បញ្ញាស ឃុត្តានិ កលេត្វា សង្គហេាតិ ទុត្តំ ហេាតិ៍ អាឌិសង្គេត តស្សំ តស្សំ បិឡទ្ធឃំ ឌិស្សមាតំ សង្គិតិការកចចតំ សង្គញាតិ៍ ក្ខាតសង្គហ...បេ... បណ្ណាសសង្គហាឌីហិ អចេតកចិធំ តធា៍ សត្តហិ មាសេហីតិ កិរិឃាបចក្កេ តតិឃា “ឲកាសេហេតច ឆាំនាលាំនំ បិឃាសិ៍ ភចហិ មាសេហិ ចិហារំ តិដ្ឋាបេហី”តិអាឌីសុ ចិឃ៍ កិរិឃាឃ អាសុំ បរិតិដ្ឋាបតត្យាកិរិឃាបចក្កា៍

តឝា អចេតកច្ចទិឃបិត្យកាចឝស្សតេត សាធុតំ បសាឝឌតេតត្តយាហ “សង្គិតិបរិយោសាតេ ចស្សា”តិអាឌិ៍ អស្ស ញុឝ្ឋចចតស្ស សង្គិតិបរិយោសាតេ សញ្ញាតប្យយោឝា ចិឃ, សាធុការំ ឝឝយាតា ចិឃ ច សង្កប្បិ...បេ... បិត្យទេហសុត្តិ សម្មុត្ថេា៍ ចិឃាតិ ហិ ក្ខកឃត្ថេ ឃោសេឌេតព្វា៍ បចត្តតេត, បចត្តតាឃ ចា សមត្ថេ បចត្តតសមត្ថេ៍ ក្ខកបរិឃត្តត្តិ បឆចឹសក្ខាទកោឝកបរិយោសាតំ ពត្វា, សហ តេតត ក្ខឝកោត, តំ ចា ក្ខកំ អាហច្ចាតិ ទុត្តំ ហេាតិ, តេត ឲកេឝសកប្យតំ តិចានេទតិ៍ សង្កប្បិតិ ក្ខិក្ខិ កច្ឆត្តិ សុដ្ឋ កប្បិ៍ សប្បកប្បិតិ ក្ខឝ្ឋមេឆា ច កច្ឆត្តិ សប្ពេ បកាទេត កប្បិ៍ សប្បចេធិតិ ចត្វាសុ ឌិសាសុ កច្ឆត្តិ សុដ្ឋ កិឃ្យោ បចេធិ៍ ឲចំ ឲតេត បឝត្តឃេត លប្យការំ បឆចឹចលតំ ឝស្សតិ៍ អឆ ចា បុទត្ថិមតោ, បច្ឆិមតោ ច ក្ខត្តមតព្ហតមតចនេត សង្កប្បិ៍ ក្ខត្តទតោ, ឝក្ខិលាតោ ច ក្ខត្តមតព្ហតមតចនេត សប្បកប្បិ៍ មដ្ឋិមតោ, បរិឃត្តតោ ច ក្ខត្តមតព្ហតមតចនេត សប្បចេធិ៍ ឲចប្បិ លប្យការំ បឆចឹចលតំ ឝស្សតិ, ឃំ សន្ធាឃ អដ្ឋកធាសុ ទុត្តំ –-

“បុទត្ថិមតោ ក្ខត្តមតិ បច្ឆិមតោ ឱតមតិ, បច្ឆិមតោ ក្ខត្តមតិ បុទត្ថិមតោ ឱតមតិ, ក្ខត្តទតោ ក្ខត្តមតិ ឝក្ខិលាតោ ឱតមតិ, ឝក្ខិលាតោ ក្ខត្តមតិ ក្ខត្តទតោ ឱតមតិ , មដ្ឋិមតោ ក្ខត្តមតិ បរិឃត្តតោ ឱតមតិ, បរិឃត្តតោ ក្ខត្តមតិ មដ្ឋិមតោ ឱតមតីតិ ឲចំ លប្យការំ...បេ... អកប្បិត្ថា”តិ (ញុ៍ ចំ៍ អដ្ឋ៍ សិ១)៍

អច្ឆរំ បហទិតំ ឃុត្តាតិ អច្ឆរិឃាតិ, បុប្យចស្សចេលុទក្លបិឌីតិ អញ្ញាឃបិ សា សមញ្ញាឃ បិកដាតិ ឝស្សេត្វា អាហ “ឃា ទេវិតេក”តិអាឌិ៍ ឃា បឌមមហាសង្គិតិ ឆព្ពិសង្គាហកេហិ មហាកស្សបិឌីហិ បញ្ចហិ សតេហិ ថេរេត ពតា សង្គិតា, តេត បញ្ចា សតានិ ឲតិស្សាតិ

“បញ្ចាសតា”តិ ច ឆេឆេទេហច កតត្តា ឆេទា យហាកឃ្សបិកេឃា ឲតិឃ្សា, ឆេឆេទហិ ចា កតាតិ “ឆេទិកា”តិ ច លេិកេ បច្ចុតិ, អឃំ

បឍយយហាសក្ខិតិ ភាយាតិ សប្តតេ្តា៍

ឲចំ បឍយយហាសក្ខិតិ ឌេឃ្សត្វា ឃឌត្វំ សា ត្ពឆ ឌឃ្សិតា, ត្ពឌាភិ ចំ ភិឌាភំ ភិកយភចេសភ ឌេឃ្សេត្តា “ត្ពយិឃ្សា”តិអាឌិយាហ៍

អាឌិភិកាឃឃ្សាតិ ឃុត្តត្តបិឌេកបទិឃាបេត្តស្សុ បញ្ចាស្សុ ភិកាេឃស្សុ អាឌិក្សតឃ្ស ឌីឈភិកាឃឃ្ស៍ ឈុក្កបទិឃាបេត្តា ហិ ចិភេឃា បឍយំ

សក្ខិតេ៍ តឆា ហិ ចុត្តំ “ឃុត្តត្ត បិឌេក”តិ៍ េតភាតិ តឆាចុត្តត្តា, ត្ពយិភា ឃឆាចុត្តបឍយយហាសក្ខិតិឃំ តឆាចឆភេយច សត្តាឃ យឃា

េហដ្ឋា ឲចំ ចុត្តត្តិ បុព្ពាបទេសឃ្ពត្តំ, ឃឆាចុត្តចិត្វាទចឆភឃ្ស ចា ក្យហំ ឌេឃ្សតីតិ៍

ត្ពតិ ឃុយក្ខលចិលិសិភិឃា ឌីឈភិកាឃដ្ឋកឆាឃ បទេយស្សុឈុយកយ៉ិទត្សុទត្សុេពាិឆត្វបទិឌីបភាឃ ឃុចិយលចិបុលបញ្ញាេចឃ្យត្តិឃឌភភាឃ

អដ្ឋចយក្ខចេសាទក្ខសត្តាសតិឌិតិត្សុត្តិលត្តិ ចិទិឃាឌិឆយុសយក្ខិភា សាដ្ឋកេឆ បិឌេកត្តេឃ អសក្ខាសំហិទចិសាទឌោកាឈចាទិភា

អេភកប្យេកឌសកសយឃសយឃត្តទកហភេត្តាកាហិភា យហាកលិភា យហាេចឃ្យាកទេលាភ ពាកាលាកិចំសឆយុេសភាបតិភាយឆេទេភ

យហាឆយុទាឌាឆិទាឌកេភា កតាឃ សាឆ្សុចិលិសិភិឃា ភាយ លិភត្វបកាសភិឃា ពាហិទភិឌាភចណ្ហភាឃ លិភត្វបកាសភា៍

ភិឌាភកឆាចណ្ហភា ភិដ្ឋិតា៍

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

᪑᪨ ᨻᩕᩉ᩠ᨾᨩᩣᩃᩈᩩᨲ᩠ᨲᩴ

ᨸᩁᩥᨻ᩠ᨻᩣᨩᨠᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪨ ᩑᨲ᩠ᨲᩣᩅᨲᩤ ᨧ ᨸᩁᨾᩈᨱ᩠ᩉᩈᩩᨡᩩᨾᨣᨾ᩠ᨽᩦᩁᨴᩩᨴ᩠ᨴᩈᩣᨶᩮᨠᩅᩥᨵᨶᨿᩈᨾᩃᨦ᩠ᨠᨲᩴ ᨻᩕᩉ᩠ᨾᨩᩣᩃᩔ ᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨲᩮᩣ ᨻᩣᩉᩥᩁᨶᩥᨴᩣᨶᩴ ᨴᩔᩮᨲ᩠ᩅᩤ ᩍᨴᩣᨶᩥ ᩋᨻ᩠ᨽᨶ᩠ᨲᩁᨶᩥᨴᩣᨶᩴ ᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩣᨵᩥᨠᩣᩁᩔ ᩈᩩᨶᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᨸᨴᨾᩪᩃᨠᨲ᩠ᨲᩣ, ᩈᩩᨶᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᨸᨴᨠᩣᨿᩔ ᨧ …

[illegible]

តាញ្ញត្តិកា អត្ថិក្កាយតយក្កោ ឧតិស្សាតិ កត្វា ឧកាតាញ្ញត្តិកា តាយ៉ បដិបក្ខេ ទស្សេត្វា, បដិបក្ខស្ស ច ឧបាយំ ទស្សេត្វា, សបក្ខេ ទស្សេត្វា, សបក្ខស្ស ច ឧបាយំ ទស្សេត្វា, កថតំ ចតូហិ អាការេហិ វុត្តត្តា, ចត្តារោ ចា រស្សា សល្លក្ខណូបាយា ឧតិស្សាតិ កត្វា ចតុរស្សា តាយ,

ចិសកាកឆយុចសេតេច បរិយាយសាតំ កត្វា បុត សកាកឆយុចសេតេច បរិយាយសាតកយតំ តិសីទាបេត្វា បតិដ្ឋាបេត្វា អាចត្តតយុត្តត្តា, តិឃយតោ ចា តិសិត្តស្ស អារទ្ធស្ស ចតេត្វា សំចេត្វា ឧតិស្សាតិ កត្វា តិសិត្តចត្តិកា តាយ, យថារទ្ធស្ស អត្ថស្ស ចិស្សំ ចិស្សំ បរិយាយសាតាបិ តិយុត្តាតិ វុត្តំ ហោតិ, សោភាហណា បត កថា អក្ខត្តរដ្ឋកថាយ តដ្ឋីកាយំ ឧកាឆសតិបិតេ កោបិលកវុត្តចណ្ណតាតោ កហេតត្ថា៉

ឯកកថា តត្ថកថា, បរិយាយកថាបិ ច;

ឮតិ អត្ថក្កយ ចិន្តា, តិឆា សំចណ្ណតំ ចេទ៉

តត្ថ បកតិអាទិចិន្តារណា ឯកកថា យថា "ញុទ្ធោតិ ញុទ្ធោ"តិអាទិ៉ សទ្ទបចិន្តារណា តត្ថកថា យថា "ញុទ្ធោតិ យោ សោ ភកចា សយម្ភូ អតាចរិយកោ"តិអាទិ (យហាតិ៉ ១៥៧; ក្ខញអតិ៉ ៥៤; បដិ៉ យ៉ ១៉១៩១)៉ ចេចចតចិន្តារណា បរិយាយកថា យថា "ញុទ្ធោ ភកចា សព្ពញ្ញូ លោកតាយកោ"តិអាទិ (តេត្តិ៉ ៧៤ ចេចចតាហារចិភក្កតិស្សិតោ បិញ្ញត្ត)៉

បយោគត្ថោ បិណ្ឌេត្វា, អត្ថសន្ធិ ច ចោទនា;

បរិហារោ ច សព្ពត្ថ, បញ្ចធា ចណ្ណតំ ចេទ៉

តត្ថ បយោគតំ តាយ ចេសតាបល់, តំ បត វុតយឃតោណាទិ៉ បិណ្ឌេត្វា តាយ ចិប្បកិណ្ណស្ស អត្ថស្ស វុចិដាតតត្ថំ សម្បិណ្ឌេត្វា កថតំ៉ អត្ថសន្ធិ តាយ បុព្វាត្ថុសន្ធាទិ៉ ចោទនា តាយ យថាវុត្តស្ស ចចតស្ស ចិរោធិកថតំ៉ បរិហារោ តាយ តស្ស អចិរោធិកថតំ៉

ឧប្បញ្ញាតោ បទច្ឆេទ, បទត្ថោ បទចិក្កហោ;

ចាលតា បច្ចុបដ្ឋានំ, ឆធា សំចណ្ណតំ ចេទ៉ (ចរិយ៉ ឌី៉ បឋមបារាជិកចណ្ណតា);

តត្ថ អញ្ញាតិកាទិកិច្ចានំ ឧប្បញ្ញាតោ "ឧចបិទ"ន្តិ តាតាចិធេត បទចិភេសតាកថតំ បទំ, សទ្ធាទិចប្បាយត្ថាទិ បទត្ថោ៉ អតកឆា តិព្វចតំ បទចិក្កហោ៉ចាលតា តាយ ចោទនា៉ បច្ចុបដ្ឋានំ បរិហារោ៉

សម្ពុដ្ឋានំ បទត្ថោ ច, ភាចាត្ថុចាទចិឆយោ;

ចិនោទនា បរិហារោ ច, តិកបត្ថិ អដ្ឋធា។

តត្ថ សមុដ្ឋានន្តិ អជ្ឈត្តិកាទិតិកានំ បភេទ្ទាតិ អធិប្បេតាតធិប្បេតាទិចសេន អនេកធា បភេទ្ទំ អនេត្ថ។ ការចោតិ អធិប្បាយោ។ អត្ថាភចិធយោតិ បធយចចនំ ចិធិ, តកាចិកាលចសេន បន្ធា ចចនំ អត្ថាភោ, ចិសេសនចិសេស្សានំ ចា ចិធាត្ថាភ សមញ្ញា។ ចិនោទនាតិ អត្ថតិច្ឆយនត្ថំ ចោទនា។ បរិហារោតិ តស្សា សោធនា។ តិកបត្ថិ អត្ថសត្ថិយា អត្ថុទ្ធំ អប្បនា។

អាទិតោ តស្ស តិកានំ, ចត្តន្នំ តប្បយោជនំ;

បិណ្ឌត្ថោ ចេច បភេទ្ទោ, សព្ពន្ធោ អធិប្បាយកោ;

ចោទនា សោធនា ចេតិ, អដ្ឋធា ចណ្ណនំ ចេ។

តត្ថ សព្ពន្ធោ នាម បុព្ពាបរសព្ពន្ធោ, សោ "អត្ថសត្ថី"តិ ចុច្ចតិ។ សេសា ចុត្តត្ថាច, ឲចយាទិនា តត្ថ តត្ថាភេត សំចណ្ណនាប្បការេ ញាត្វា សព្ពត្ថ យធារហំ ចិនេតព្ពាតិ។

ឲចយនេកត្ថប្បភេទតា បយោភតោច ញាតព្ពាតិ តព្ពសេន តំ សមនេត្ថុំ "តធា ហេសា"តិអាទិ ចុត្តំ។ អធ ចា អយំ សន្ធោ ព្ពុយស្សត្ថស្ស ចាចកោតិ សន្ទេតចចត្ថិតាយេច សន្ធោ តំ តភត្ថស្ស ចាចកា , សន្ទេតា ច នាម បយោភចសេន សិទ្ធោតិ ភស្សត្ថុយិ ញ្ញាភំ ចុត្តន្តិ ភដ្ឋញ្ញំ ឲចយីទិសេសុ។ នត្ថ ច –

"យធាបិ បុប្ផរាសិម្ហា, កយិរា មាលាភុណេ ពហូ;

ឲចំ ជាតេន មច្ចេន, កត្តព្ពំ កុសលំ ពហុ"ន្តិ (ធ។ ប។ ៥៣);

ឲត្ថ ឲចំ-សទ្ទេន ឧបមាការស្សេច ចុត្តត្តា អាការត្ថោ ឲចំ-សទ្ទោ សិយាតិ? ន, ចិសេសសញ្ញាចតោ។ "ឲចំ ព្យា តោ"តិអាទីសុ (ម។ និ។ ១។១៣, ១៥៩) ហិ អាការមត្តចាចកោ ឲចំ អាការត្ថោតិ អធិប្បេតោ, ន បន អាការចិសេសចាចកោ។ ឲត្ថ ហិ កិញ្ចាបិ បុប្ផរាសិសទិសតោ មនុស្សុបបត្តិ សប្បុរិស្សុបនិស្សយ សទ្ធម្មសចន

យោនិសោមនសិការភោភសម្បត្តិអាទិទានាទិបុញ្ញកិរិយាហេតុសមុទាយតោ សោភាសុកន្ធតាទិភុណយោគេន មាលាភុណសទិសិយោ ពហុកា បុញ្ញកិរិយា មរិតព្ពសភាចតាយ មច្ចេន សត្តេន កត្តព្ពាតិ អត្ថស្ស ជោតិតត្តា បុប្ផរាសិមាលាភុណាច ឧបមា នាម ឧបមីយតិ

ឲតាឃាតិ កត្វា, តេសំ រូបយាការោ ច ឃចាយេត្ក អតិឃយតោ ខោតិតោ, តស្មា “ឲចំ-យេត្កា តិឃយតោ រូបយាការតិកយតេត្វា”តិ ចត្តុំ យុត្តំ, តថាបិ សោ រូបយាការោ តិឃយិឃយាតោ អត្ថតោ រូបយាច ហោតិ តិស្សយក្ខតំ តយត្តតេ តិស្សិតក្ខតស្ស រូបយាការស្ស អលក្ខយាតត្តាតិ អធិប្បាយឃេតាហ “រូបយាឃំ អាការេតា”តិ។ អឆ ចា រូបយីឃតំ យជីឝីការលត្តិ កត្វា បុប្បុរាសិយាលិវិក្រូលហិ យជីយកាចយន្លាតោ រូបយាការោរាឃេច រូបយា តាយ។ “យន្តុយត្តំ សិឃោបយា”តិ ហិ ចុត្តំ, តស្មា អាការយត្តចាចកោច អាការេត្វា ឲចំ-យេត្កា។ រូបយាយន្លាតអាការចិយេយចាចកោ បត រូបយាតេត្វាឃេចាតិ ចុត្តំ “រូបយាឃំ អាការេតា”តិ។

តចា “ឲចំ ក្ខយិតា អាការេត អកិក្កយិតត្ថា”ត្តិអាជិតា រូបជិសិឃយាតាឃ យយលយារុប្បាយ អាកប្បយយត្តិឃា រូបជិយតាការោបិ អត្ថតោ រូបជេយោឃេចាតិ អាហ “ឲចំ...បេ... រូបជេយ”តិ។ ឲចយេតត្តិ ឲត្ថ បត កកចតា ឃចាចុត្តយត្តំ អចិបរឹតតោ ខាតេត្តហិ កតំ តត្ថ សំចិខ្ជយាតក្រុលាតំ បការេហិ ហំយតំ រូជក្កតាការលំ យយ្យហំយតំ។ តត្ថ យយ្យហំយតាការោបិ អត្ថតោ យយ្យហំយតយេចាតិ ចុត្តំ “យយ្យហំយតេតិ។ ឲចយេច បតាឃត្តិ ឲត្ថ ច ជោយចិកាចតេត ការឃ្យចចតំ ករហលំ, តជាការោបិ អត្ថតោ ករហលំ តាយ, តស្មា “ករហលេ”តិ ចុត្តំ។ សោ ចេត្ថ ករហលាការោ “ចយលឹ”តិអាជិលុំយតយន្តយត្តិឆាតតោ ឲចំ-យេត្ក បកាសិតោតិ ចិញ្ញាឃតិ, ឃចា ចេត្ថ ឲចំ រូបយាការាជេឃាបិ រូបយាជិចយេត ចុត្តាតំ បុប្បុរាសិអាជិយន្កាតំ យត្តិឆាតតោតិ ជន្លត្ថាំ ខោតកយត្វា ហិ តិបិតាតិ។ ឲចយេចាតិ ច អត្ថតា កាសិតាការតេច។ អឃំ ចយលក្រុលឃោកេតា ចយលឹ កាឡអកល្លិ ឃស្មិំ ចា តស្មិំ ចា ធាតេ ការយតីតិ យន្តុត្ថា។ ឲចំ កត្តេតិ យាត្វ កត្តេ, យុដ្ឋ កត្តេតិ ចុត្តំ ហោតិ។ ឲត្ថ បត ឆយុស្ស យាត្វកំ យចតយតសិការេ យត្តិឃោជិតេហិ កិក្លហិ តត្ថ អត្ថតោ ជិតកាចស្ស បជិខាតតយេច ចចតយយ្យជិក្កហោ, តជាការោបិ អត្ថតោ ចចតយយ្យជិក្កហោឃេច តាយ, តេតាហ “ចចតយយ្យជិក្កហេ”តិ។

ឲចំ ញ្យា លោតិ ឲចំ ចិឃ លោ។ ឲចំ លោតិ ហិ ក្ខយេសំ បជាតយត្តរេ ចិឃយន្កស្ស ញ្យាបជេយោតិ តេរុត្តិកា “ច-ការស្ស, ញ-ការំ, ឃ-ការសំឃោកញ្ញ កត្វា ជិឈចយេត បជសិន្តិ”តិបិ ចជត្តិ។ អាការេតិ អាការយត្តេ។ អប្បាភាីឆត្តិ ចិយកាកចជតាកាចំ។ អប្បាតក្កត្តិកិច្ចឌីចិតការេរាកាកាចំ។ លហុដ្ឋាតត្តិ តិក្រុលញ្ញាតាឃ លហុតាឃុត្តំ រូដ្ឋាតំ។ ញលត្តិ កាឃញលំ។ ឞាយុចិហារត្តិ ចត្យុ ក្ខរិឃាបធេយុ យុលចិហារំ។ ចិត្តារោ ជយយ យុកយុត្តដ្ឋកធាឃ ឃេច (ជីំ។ តិ។ អដ្ឋ។ ១។៣៣៥) អាចិ កចិស្សតិ។ ឲចឡា ចជេហីតិ ឃចាហំ ចជាយិ, ឲចយ្យិ យយលំ អាតត្ថំ ចជេហិ។ “យាត្វ កិរ កច”ត្តិអាជិកំ ក្ខជាតិ ចត្តត្ថចចតំ, សោ ច ចជតាការោ ក្ខឆ ឲចំ-យេត្ក តិជស្សីឃតីតិ ចុត្តំ “តិជស្សតេ”តិ។ កាលិយាតិ កាលិយកោត្តយន្តុត្ថេ ឌេត អាលបតិ។ “ក្ខយេ...បេ... ចា”តិ ឃំ យឃា ចុត្តំ, តំ កិំ យញ្ញាធាតិ អត្វោ។ យយត្វាតិ បរិបុរិតា។ យយាជិត្តាតិ យយាជិឃិតា។ សំចត្តត្តិ ចា តោ ចា សំចត្តត្តិ ឲត្ថ ចចតក្កឃេ កធំ ចោ តុយ្យាកំ យតិ ហោតីតិ ឃោខេតត្ថាំ។ ឲចំ តោតិ ឲចយេច អយ្យាកំ យតិ ឲត្ថ ហោតិ, អយ្យាកយេត្ថ យតិ ហោតិ ឃេចាតិបិ អត្វោ។ ឲត្ថ ច តេសំ ឃចាចុត្តឆយ្យាតំ អហិតត្រុល្លាចហកាចេ យត្តិដ្ឋាតឌេតតត្ថំ អតុបតិក្កហលចយេត “សំចត្តត្តិ តោ ចា, កធំ ចោ ឲត្ថ ហោតី”តិ បុច្ឆាឃ កតាឃ “ឲចំ តោ ឲត្ថ ហោតី”តិ ចុត្តត្តា តជាការយត្តិដ្ឋាតំ ឲចំ-យេត្ក ចិកាចិតំ, សោ ច តេសំ ឆយ្យាតំ អហិតាឃ ត្រុល្លាឃ សំចត្តតាការោ តិឃយិឃយាតោ អត្ថតោ អចឆារលយេចាតិ ចុត្តំ “អចឆារលេ”តិ។ អាការត្ថយញ្ញុត យន្តត្ថ ចុត្តតេឃត ចោជតា, យោឆតា ច ចេជិតត្វា។

ອາທີນເວ຺ຕ ເຕຕ຺ຖ ພ຺ຣະຍຕ຺ວພຸທ຺ຘາປຣິຍາຍາທີອຕ຺ຖານໍ ສກ຺ໂຍຫາ ຮ຺ຣະເວຕ຺ຕ ຕຘາ ຫິ "ເອຣິກາຕາຕິ, ເອຣິຈິເຣສາ, ເອຣຍາກາເຣາ"ຕິ ຈ ອາທີສຸ ພ຺ຣະຍເຕ຺ວ, ກຕວິຈາກາຣສຕ຺ຕາ ປນ ປກາຣປຣິຍາຍາ. ກຕວິຈຍຸຕ຺ຕາກາຣສເຕ຺ຕ ຫິ ໂລກິຍາ ປກາຣເຕ຺ວ ຈຕນ຺ຕິ. "ເອຣິ ສຸ ເຕ ສຸຕ຺ຖາຕາ ສຸຈິລິຕ຺ຕາ ກປຶຕເກສຍສ຺ສ ອາຍຸຕ຺ຕຍລິກຸຝ຺ລວິໂກເຣຓາ ຍຸຄາຕຈເຕ຺ວຈສຕາ ປຕ຺ຖິຫິ ກາຍກຸເຣຫິ ສຍປິຕາ ສຍຕ຺ຖີກ຺ຂຕາ ປຣິຈາເຣນ຺ຕິ, ເສຍ຺ຍຖາປິ ຕ຺ວໍ ເອຕເຣຫິ ສາຈຣິຍເກາຕິ? ເສາ ຫິຈໍ ເກາ ເກາຕຍາ"ຕິອາທີສຸ (ທີ. ນິ. ໑.໑໒໙) ພຸທ຺ຘາຍໍ. "ເອຣິ ລຫຸປຣິວຕ຺ຕໍ (ອ. ນິ. ໑.໔໘), ເອຣຍາຍຸປຣິຍເສ຺ຕາ"ຕິ (ປາຣາ. ໑໑) ຈ ອາທີສຸ ປຣິຍາເຍ. ເອຕ຺ຖາປິ "ສຸຕ຺ຖາຕາ ສຸຈິລິຕ຺ຕາ"ຕິອາທີຈເຈນ ພຸທ຺ຘາ, ລຫຸປຣິວຕ຺ຕໍ, ອາຍຸຕໍ ປຍາຍໂຕ຺ ປຣິຍາຍໍ, ຕທາກາເຣາປິ ອເຕ຺ວຕາ ພຸທ຺ຘາ ຈ ປຣິຍາຍໂຕ຺ ນາຍ, ຕສ຺ມາ ເອເຕສຸ ພຸທ຺ຘເຕ຺ວ, ປຣິຍາຍເຕ຺ວ ຈ ເອຣິສເວ຺ຕ ເວທິຕເຕ຺ວາຕິ ພ຺ຣະຍ ປນ ເສາ ກຕເຍສຸ ກຈຕິ, ສຕ຺ຕເຕ຺ວ ຈາ, ອຕິສຍເຕາ ປເຈເສ ຈາຕິ ເຈາຄນາຍ "ສ຺ວາຍຍິສາ"ຕິອາທີ ວຸຕ຺ຕໍ.

ຕຕ຺ຖ ເອກສ຺ມິໍເຍວ ອເຕ຺ວ ສິຍາ, ກສ຺ມາ ພຫູປີຕີ ຈ, ເຫຕຸ ຕິຕ຺ຖິເລສຸ ອເຕ຺ວສຸ, ເກນ ກິຍຕ຺ເຕ ທີເປຕີຕິ ຈ ອນຸເຍາຄໍ ປຣິຫຣເນ຺ຕາ "ຕຕ຺ຖາ"ຕິອາທີຍາຫ. ຕຕ຺ຖາຕິ ເຕສຸ ຕີສຸ ອເຕ຺ວສຸ. ເອກຕ຺ຕນາຕຕ຺ຕອັຍ຺ຍາປິເທເອຣິສຍຸຕາສັກ຺ຂາຕາ, ນັກ຺ຍາຍຈຕ຺ຕິປຸກ຺ຄລສີຫຈິກ຺ກີຍ຺ຍຕອັກ຺ຄສັສາເລີນສັກ຺ຂາຕາ ຈາ ອາສາຣາທີເກເຈເສນ ນານາວິທາ ນຍາ ນານານຍາ, ປັຍ຺ຍຕ຺ຕິໂຍ ຈາ ນຍາ, ຕາ ຈ ປັຍ຺ຍຕ຺ຕິອນຸປັຍ຺ຍຕ຺ຕິ ອາທີເນເສນ, ສັງ຺ກປິຕ຺ຕາທີເນເສນ, ສັກິເລສຄາກິຍາທີໂລກິຍາທີຕທຸກຍເວາມິສ຺ສກາທີເນເສນ, ກຸສລາທີເນເສນ, ຂນ຺ຘາທີເນເສນ, ສັຄຫາທີເນເສນ, ສຍຍວິຍຸຕ຺ຕາທີເນເສນ, ອປຕາທີເນເສນ, ກຸສລມູລາທີເນເສນ, ຕິກປັຈ຺ຈາຕາທີເນເສນ ຈ ປິຏກຕ຺ຕຍານຸຣູປໍ ນານາປ຺ປກາຣາຕິ ນານານຍາ. ເຕຫິ ນິປຸຓໍ ສັຍ຺ຍຸຕ຺ຕໍ ຕຘາ. ອາສເຍາຈ ອັຍ຺ຍາສເຍາ, ເຕ ຈ ສສ຺ສຕາທີເກເຣເຈ, ຕຕ຺ຖ ຈ ອປ຺ປຣຊ຺ກ຺ຂຕາທີເນເສນ ອເນກາ, ອຕ຺ຕັຍ຺ຍາສຍາເນເຍາ ເອວ ຈາ ສຍຸຕ຺ຕານຸປ຺ປຕ຺ຕິເຫຕຸ ເອຕສ຺ສາຕິ ຕຘາ, ຮູປເຕຕຕ຺ຕາກາຈເຕາ ອຕ຺ເຕັຍ຺ຍເຊເນ ຫິ ສຍຸຕ຺ຕໍ ປຣິປຸຓ຺ຓໍ ຕຘາ. ອປິຈ ສັກ຺ຄສນປການສນຈິຈຣຓຈິກເຂັ້ນຕ຺ຕາຕີກຣຓປັຍ຺ຍຕ຺ຕິເສນ ລຫິ ອເຕ຺ວປເທຫິ, ອກ຺ຂຣປທພ຺ຍັຊນອາກາຣນິຣຸຕ຺ຕິນິທ຺ເທສເສນ ລຫິ ພ຺ຍັຊນປເທຫິ ຈ ສຍຸຕ຺ຕໍ ສຍຕ຺ຖກໍ ຕຘາ. ອຖ ວາ ຈິຕ຺ຕໍ ຫທຍັກ຺ຄມເຕາ, ສເຈເຕ ອຕິຕ຺ຕິຊນເນເຕາ, ພ຺ຍັຊນເສເນເສນ ປເຣຍກຍ຺ຍຸຣກາຈເຕາ, ຈິຈາເຣຓ ອຕິຕ຺ຕິຊນເນເຕາ, ອເຕ຺ວເສເນເສນ ຈ ສຍຸຕ຺ຕໍ ສາຄຣໍ ຕຘາ.

ປາຏິຫາຣິຍປທສ຺ສ ວຈນຕ຺ຖໍ "ປຏິປກ຺ຂຫຣະນໂຕ ຣາຄາທິກິເລສາປນຍນໂຕ ປາຏິຫາຣິຍ"ນ຺ຕິ ວທນ຺ຕິ. ພຄວໂຕ ປນ ປຏິປກ຺ຂາ ຣາຄາທະໂຍ ນ ສນ຺ຕິ, ເຍ ຫຣິຕພ຺ພາ ໂພທິມູເລເຍວ ສວາສນສກລສັກິເລສານໍ ປຫີນຕ຺ຕາ. ປຸຖຸຊ຺ຊນານມ຺ປິ ຈ ວິຄຕູປກ຺ກິເລເສ ອຏ຺ຐຄຸຓສມນ຺ນາຄເຕ ຈິຕ຺ເຕ ຫຕປຏິປກ຺ເຂ ອິທ຺ທິວິຘໍ ປວຕ຺ຕຕິ, ຕສ຺ມາ ປຸຖຸຊ຺ຊເນສຸ ປວຕ຺ຕໂວຫາເຣນປິ ນ ສກ຺ກາ ອິທ "ປາຏິຫາຣິຍ"ນ຺ຕິ ວຕ຺ຕຸໍ, ສເຈ ປນ ມຫາກາຣຸນິກສ຺ສ ພຄວໂຕ ເວເນຍ຺ຍຄຕາ ຈ ກິເລສາ ປຏິປກ຺ຂາ ສັສາຣປັກນິມຸຄ຺ຄສ຺ສ ສຕ຺ຕກາຍສ຺ສ ສມຸທ຺ທຣິຕຸກາມໂຕ, ຕສ຺ມາ ເຕສໍ ເວເນຍ຺ຍຄຕກິເລສສັຂາຕານໍ ປຏິປກ຺ຂານໍ ຫຣະນໂຕ ປາຏິຫາຣິຍນ຺ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ ອສ຺ສ, ເອວໍ ສຕິ ຍຸຕ຺ຕເມຕໍ.

ອຖ ວາ ພຄວໂຕ ສາສນສ຺ສ ປຏິປກ຺ຂາ ຕິຕ຺ຖິຍາ, ເຕສໍ ຕິຕ຺ຖິຍພູຕານໍ ປຏິປກ຺ຂານໍ ຫຣະນໂຕ ປາຏິຫາຣິຍນ຺ຕິປິ ຍຸຊ຺ຊຕິ. ກາມເຈ຺ຕ຺ຖ ຕິຕ຺ຖິຍາ ຫຣິຕພ຺ພາ ຕາສຸ, ເຕສໍ ປນ ສຕ຺ຕາກາຕທິຏ຺ຐິຫຣນວເສນ ທິຏ຺ຐິປ຺ປກາສເນ ອສມຕ຺ຖຕາກາຣເຓນ ຈ ອິທ຺ທິອາເທສນານຸສາສນີສັຂາເຕຫິ ຕີຫິປິ ປາຏິຫາຣິເຍຫິ ເຕ ຫຣິຕາ ອປນີຕາ ນາມ ໂຫນ຺ຕີ. ປຏີຕິ ວາ ອຍໍ ສທ຺ໂທ "ປຈ຺ຉາ"ຕິ ເອຕສ຺ສ ອຕ຺ຖໍ ໂພເຘຕິ "ຕສ຺ມິໍ ປຏິປວິຏ຺ຐມ຺ຫິ, ອັນ຺ໂຍ ອາຄັຈ຺ຉິ ພ຺ຣາຫ຺ມໂນ"ຕິອາທີສຸ (ສຸ. ນິ. ໙໘໕; ຈູຬນິ. ໓) ວິຍ, ຕສ຺ມາ ສມາຫິເຕ ຈິຕ຺ເຕ ວິຄຕູປກ຺ກິເລເສ ກຕກິຈ຺ເຈນ ປຈ຺ຉາ ຫຣິຕພ຺ພໍ

បចទេត្តពន្តត្តិ បដិហារិយំ, តនេច ឌឹឈចនេត, នកព្វចុត្តិបច្ចយចនេត ចា បិដិហារិយំ, អត្តនោ ចា ឧបក្កិលេសានំ ចត្យត្តញ្ញាតយកេ្កហិ ហរិនេតស្ស បច្ឆា តនេទ្ចិនំ ហនលំ បិដិហារិយំ ចុត្តតនេយត៑ ពួទ្ធិអាធេសនាតុសាសតិនេយា ហិ ចិកត្យបក្កិលេសេត, កពកិច្ចេត ច សត្តហិតព្វំ ប្ញតា បចទេត្តពន្តា, ហតេស្ស ច អត្តនោ ឧបក្កិលេសានំ បរសត្តានំ ឧបក្កិលេសហរណានិ ច ហោត្តីតិ តទុកយម្បិ តិន្តាចតំ យុដ្ឋតិ៑

អបិច យតាចុរេត្តហិ តិន្តាចនេតហិ ពួទ្ធិអាធេសនាតុសាសតិសង្គាហេតា សមុទាយោ បដិហារិយំ តាយ៑ ឲពេកំ បត តស្មិ៑ កចំ “បិដិហារិយ”ន្តិ ចុច្ចតិ ចិនេសសត្តទោតពកបច្ចយត្តទេត សង្គទេតាចិនេសសមុទាយោ, បដិហារិយំ ចា ចត្យត្តញ្ញាតំ, យកេ្កា ច បដិបក្ខហរណតោ, តត្ថ ឌាតំ, តស្មិ៑ ចា តិយិត្តកូនេត, តតោ ចា អាកតន្តិ បិដិហារិយំ៑ ចិចិធា ហិ តទ្ធិតចុត្តិ៑ តស្ស បត ពួទ្ធិអាធេសនាតុសាសតិភេទេត, ចិសយភេទេត ច ពហុចិធស្ស កាចទេតា ទេសនាយ លទ្ធយាតត្តា “ចិចិធបិដិហារិយន្តិ ចុត្តំ៑ កាចា ហិ ពហាចិ ពួទ្ធិចនេតាបិ ទេសតំ ពនេទាតិ តិម្មិតពុទ្ធេត សហ បុច្ឆាចិស្សជ្ជតាឌឹស្សុ, ពហាចិ អាធេសនាចនេតាបិ អាយកន្តព្រាហ្មណស្ស ធម្មទេសនាឌឹស្សុ (ស្ស៑ តិ៑ អដ្ឋ៑ ១៑៣១),
យេកុយ្យេត បត អតុសាសតិយា៑ អតុសាសតិបិដិហារិយត្យិញ្ញាតំ សតតំ ធម្មទេសតា៑ ពួតិ តំតំទេសនាកាទេត
អទេតកចិធបិដិហារិយតា ទេសនាយ លទ្ធតិ៑ អយមេត្ថ ឧបរិ ឲពាឝសមស្ស ពេចដ្ឋ សុត្តស្ស ចណ្ណតាយ (ឌឹ៑ តិ៑ អដ្ឋ៑ ១៑៣ប័១) អាចិ កចិស្សតិ៑ អថ ចា តស្ស ចិចិធស្សាបិ បិដិហារិយស្ស កាចទេតា ទេសនាយ សំសូចតទេតា “ចិចិធបិដិហារិយ”ន្តិ ចុត្តំ,
អទេតកចិធបិដិហារិយធស្សតន្តិ អទេត្ថា៑

ធម្មតិរុត្តិយាច កាចតិ ធម្មំ ទេសេន្តេ សន្តានំ សុលត្តានំ តាតាកាសិតានំ តំតំកាសាត្ទូបទេតា ទេសតា នោតបថយាកច្ឆតីតិ អាហ “សន្តា...បេ... យាកច្ឆន្តី”តិ៑ នោតនេយច នោតបទេតា, សចតំ ចា នោតំ, តស្ស បទេតា តថា, នោតទ្វាទន្តិ អទេត្ថា៑ សន្តាកាទេតាតិ យតានេសិតាកាទេត៑ ពកា សមេត្ថា ចិន្តាតំ, អសមេត្ថាទេយច, តស្វាតិ បិធទេសនោ៑ បតាតិ ឲកំសទេត្ថ , ទេតត
សទ្ធាសតិធិតិចិរិយាធិពលសន្ទាទេតត សន្តតាទេយត ឲកំសេតេច នោតុកាយតាសន្តាតក្យសលច្ឆន្ទស្ស ឌតតំ ធស្សតិ៑ ឌទេតត្វាបីតិ ឲត្ថ បិ-
សទ្ធា, អបិ-សទ្ធា ចា សម្មាចតទេត្ថា “ពុទ្ធោបិ ពុទ្ធកាចំ កាទេចត្វា”តិអាឌីស្សុ (ឌី៑ តិ៑ អដ្ឋ ១; ម៑ តិ៑ អដ្ឋ៑ ១; សំ៑ តិ៑ អដ្ឋ៑ ១; អ៑ តិ៑ អដ្ឋ
១៑បធយាកត្ថាទេយកថា) ចិយ, ទេតត “សន្តទាទេយត ឲកំសេតេច នោតុកាយតំ ឌទេតត្វាបិ តាយ ឲទេកតាកាទេត សុតំ, កិមង្គំ បត អញ្ញថា”តិ
តថាស្សទេត ធម្មំ សម្មាចតំ ពនេទាតិ៑ ពេធិ បត “ឲឌិនេសស្ស កទេហនេត្ថា”តិ ចទន្តិ, តទយុត្តទេយច កទេហត្ថស្ស អចិន្ទ្យយាតត្តា, ចិន្ទ្យយាតទ្វេស្សច
ច ឧបសក្កតិបិតានំ ទោតពកត្តា៑ “តាតាតយតិបុណ”ន្តិអាឌិតា ហិ សន្តប្បកាទេត នោតុយសក្កុលោឃ្យកាចេត ធម្មស្ស ពួធ សម្មាចតទេយច
ពនេទាតិ, តស្វា “អបិ ឌិទេន្តស្ស កាទេយស្ស, រតិ នោ តាធិកច្ឆតី”តិអាឌីស្សុទេយច (ឆ៑ ប៑ ១ប័សិ) កទេហត្ថសម្មុទេចស្ស កទេហទេត្ថា ទេចឌិតទេន្តាតិ៑
អបិ-សទ្ធា ច ព្រាឌិនេសស្ស ធាទេតស្ស តិបិទេតាទេយច, ត ឧបសទេក្កា៑ តថា ហិ “អបិ-សទ្ធា ច តិបិតបក្ខិកោ កាតទេន្តា, យត្ថ
កិរិយាចាចកតោ បុទេន្តា ត ទេហាតី”តិ អក្ខទចិន្តកា ចទន្តិ៑ យយាបីតិ ឲត្ថ បត ត ពេចលំ យយាច, អថ ទោ អញ្ញេហិបិ តថារូបេហីតិ
សម្បិណ្ឌតទេត្ថា កទេហតទេន្តា៑

សាយំ កចតីតិ សម្ពន្ធោ, អភាចទិយទេកា៑ ត យមំ ពួធំ សច្ឆិកតន្តិ ឲត្ថ បត “ត អត្តនោ ញាណទេណតេច អត្តតា សច្ឆិកត”ន្តិ បកទណទេតា អទេត្ថា
ចិញ្ញាយតិ៑ សាយញ្ញាចតស្សាបិ ហិ សម្ពោធោកចិប្បោកាសហចទណចិទេរាធសទ្ធត្តទសន្និធាតលិង្គច្ឆចិត្យកាលទេសបកទណាឌិចនេត

ចិរេសនត្តក្កហណំ នប្ពុចតិ៓ ឲចំ នត្ថត្ថ៓ បរិេយាេចេនត្តាតិ “បុត ចបទំ កិល្លេច, ត្ថេឆកេច្ឆា បិបកិល្ល តឆាកតប្យេចឌិតំ ឆេយ្ចិតឃំ បរិឃាបុហិត្វា អត្តេនា ឌហតី”តិ (បារា៓ ១៥៥) ចុត្តេឆាេនេតា បរិេយាចាបតេហត្យ៓ េហត្វេត្ថ ហិ អត្ត-នេដ្ឋ “អនយ្ពេងំ ត្បុឌ្ឋតិេនចិត”ត្តិអាឌីសុ (ចិ៓ អដ្ឋ៓ ១៓កត្ថារយ្ពុកឆា) ចិឃ៓ ត្ថយយ្យ សុត្តយ្យ និចល្លតាប្យកាេរចិចារេលាត អត្តេនា ឆាកាលយ្យ បច្ឆល្លតំ នត្ថាឃ “ត្ថចាតិ ចត្តត្ថា”ត្តិ ចុត្តំ៓ ឲនា ហិ និចល្លតាកាេរាតំ បកតិ, ឃឌិងំ និចេល្លាតត្ថឆេយ្យ នត្ថត្ថ “អឃយិយ្យ អេត្ថា, ឲចយិឆ និចល្លឃិយ្យាយិ”តិ បុេទតេរេយច និចល្លតាប្យកាេរចិចារេលា៓

ឲតឆក្កបឆយ្យេត្វា ចុេត្តាច៓ “ពាហុយ្យុតាត”ត្តិអាឌីសុ បត អេឡ្ឋាបិ េឆទា ពាហុយ្យុតា, នតិយេត្តា, កតិយេត្តា, ឌិតិយេត្តា, ក្លបដ្ឋាកា ច អត្ថិ, អឃំ បតាឃស្មា ត្បុឌ្ឋចចតំ កល្យត្តា ឆនពាលយ្យ នារនេត កល្ហាកាទិកបរិឃត្តិឃំ ឆត្វា កល្បិតស្មា ពាហុយ្យុតាតំ អេក្កា តាយ ឌាេតា៓ ត្ថយយ្យ ច េឆទយ្យ ត្បុឌ្ឋចចតំ ក្លក្កេហត្វា ឆារលានតិ អេឡ្ឋាហិ េឆេទហិ ពាលចតទា អេហានិ, តស្មា នតិយត្តាតំ អេក្កា តាយ ឌាេតា៓ អឃេយចាឃស្មា ឲកបេឆ ឆត្វា នដ្ឋបឆនហយ្យាតិ កល្យត្តា នត្វោទា កឆិតតិឃាេយត នត្ថបឆាតិ ឌាតាតិ, តស្មា កតិយត្តាតំ អេក្កា តាយ ឌាេតា ៓ តេយ្យច ចាឃស្វេតា ត្បុឌ្ឋចចតំ ក្លក្កល្យតចិទិឃំ, នត្ថាឃតចិទិឃត្ថា អេឡ្ឋាហិ អនឌិនំ អេហានិ, តស្មា ឌិតិយត្តាតំ អេក្កា តាយ ឌាេតា៓ តឆាកតំ ក្លបដ្ឋហេត្តា េឆន ត អេឡ្ឋានំ ក្លបដ្ឋាកកិល្លតំ ក្លបដ្ឋហតាកាេរត ក្លបដ្ឋហតិ៓ អេឡ្ឋាបិ ហិ តឆាកតំ ក្លបដ្ឋហិសុ, ត ច បត ត្បុឌ្ឋាតំ យតំ កេហត្វា ក្លបដ្ឋហិតំ នេក្កាត្តិ, អឃំ បត េឆេទា ក្លបដ្ឋាកដ្ឋាតំ លឌ្ឋឌិចនេតា បដ្ឋាឃ អារឌ្ឋចិទិេយា ហុត្វា តឆាកតយ្យ យតំ កេហត្វា ក្លបដ្ឋហិ, តស្មា ក្លបដ្ឋាកាតំ អេក្កា តាយ ឌាេតា៓ អត្តក្យនេលាតិ កានិតេត្ថ, បេឃាឌតេត្ថ ច េឈេកា៓ ឆេយ្យាតិ បិត្បត្ថឆេយ្យា, តាតាចិេឆា ចា េហត្យ៓ ត្យញ្ញាតត្តិ អល្លទំ អត្តយ្យ ត្យញ្ញាតេតា៓ បេឆត ហិ ត្យញ្ញាិេតាបិ អេត្ថា អល្លទយ្យលកត្តា បឆយ្យ “អល្លេទត ត្យញ្ញាិេតា”តិ ចុច្ចតិ៓ អត្តយ្យ ចិឃញ្ញាតេតា ចា ចាល្យយិ ត្ថឆ ត្យញ្ញាតំ តាយ៓ ចាេល្យត ហិ អេត្ថា បរិបុល្លំ ត្យញ្ញាីឃតិ, ឃេតា “ត្យញ្ញាេតហិ ចិចទតី”តិ អាឃស្វេតា យហាកច្ឆាឃតេត្វេទត ចុត្តំ៓ តិទុត្តីតិ តិត្ថចតំ, បច្ចាចិឆា ចា តិទុត្តិតឃា៓ េតានយិ ហិ នដ្ឋទចតាចិេនេនត អត្វាឌិកយេហត្យេតា ត្ថឆ កហណំ ឃុជ្ជតិ៓ បុត្ថាបទំ តាយ បុត្ថាបទាតុនឌ្ឋិ, សុត្តយ្យ ចា បុត្ថាការេកត អបទកាកយ្យ និនត្ថតំ៓ កកចតា ច បច្ចាចិឆឲតឆក្កដ្ឋាេរតត ឆេយ្យេនតាបតិតា ច បច្ចាចិឆេកានេល្លត បនដ្ឋកាចាតុទុបត្តិ នយ្ពេត្ថា៓ ឆារលាពាលត្តិ ឆារលានល្លាតំ ពាលំ, ឆារេលា ចា ពាលំ, ក្លកឃត្វាបិ ឆាេទតំ នាយត្វិឃត្តិ ចុត្ត េហាតិ៓ ឆេយ្យេត្តា ហុត្វា, ឆយ្យតេហត្យតិបិ អេត្ថា៓ តច្ចា េលា អត្វេតា ចា ត្យញ្ញាតេតា ចា អតុតយតឆិកត្តិ អចឆារលាឋលយាហ៓ ត អេឡ្ឋាឆា ឌដ្ឋត្ថាត្តិ បត តិចេត្តតត្ថាត្វំ៓ ត អេឡ្ឋាឆាតិ ច កកចេតា នយុលា សុតាកាេរតា ត អេឡ្ឋាឆា, ត បត កកចតា េឆនិតាកាេរតា៓ អចិេត្តឃ្យាតុកាចា ហិ កកចេតា េឆនតា, ឲចច្ចា កត្វា “នត្ថប្យកាេរត េកា នយេត្វា ចិឡ្ឋាត្យ”ត្តិ េហដ្ឋា ចុត្តចចតំ នយត្វិតំ េហាតិ, ត្ថតេទឆា កកចតា េឆនិតាកាេរេតច េនាតំ នយត្វត្តា តេឆតំ ត ចត្តត្ថំ និឃា៓ ឃឆាចុេត្តត បត អេត្វត ឆារលាពាលឆយ្យតច្ចា ត ចិទុឡ្ឋាតិ សុតាកាទាចិទុឡ្ឋតចេនត ឆារលាយ្យ អឌិេប្យតត្តា, អេឡ្ឋាឆា កកចតា េឆនិតាកាេរេតច ឆាទិតំ នយត្វតេតា េហដ្ឋា ចុត្តចេចតត ចិទុឡ្ឋឃ្យ៓ ត េហត្វ ដ្ឋិត្តំ អត្វាតំ អត្តត្តេទតាបរិហាេទា ឃុេត្តា េតានំ ដ្ឋិត្តយិ អត្វាតំ សុតកាចឌីបេតត ឲកចិនឃត្តា, ត្ថតេទឆា េឆេទា កកចេតា េឆនតាឃ នត្ថឆា បឌិក្កហេលា បឡ្ឋិយត្វចេនត នយេត្វា, បុទិយត្វចេនត ច អនយេត្វាតិ អាបេជ្ជឃ្យាតិ៓

“េឃា បេទា ត េហាតិ, េនា អត្តា”តិ ចុត្តាឃ តិឃកឡ្ឋាត្តនល្លាតាឃ នត្តតិឃា បចត្តតេកា តិចិេឆាបិ េយ-នេដ្ឋ, តស្មា កិច្ចាបិ

ᨶᩥᨿᨠᨩ᩠ᨫᨲ᩠ᨲᩈᨶ᩠ᨲᨲᩥᩅᩈᩮᨶ ᩑᨠᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨿᩮᩅᨲ᩠ᨳᩮ ᨾᩮ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨴᩥᩔᨲᩥ, ᨲᨳᩣᨸᩥ ᨠᩁᨱᩈᨾ᩠ᨸᨴᩣᨶᩈᩣᨾᩥᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᩈᩮᨶ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᩥᨽᩮᨴᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨲᩦᩈᩩ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩈᩩ ᨴᩥᩔᨲᩦ”ᨲᩥ, ᨲᩦᩈᩩ ᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲ᩠ᨿᨲ᩠ᨳᩮᩈᩩ ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᩈᨬ᩠ᨩᩣᨲᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣ ᨴᩥᩔᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨣᩣᨳᩣᨽᩥᨣᩦᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨣᩣᨳᩣᨿ ᩋᨽᩥᨣᩦᨲᩴ ᩋᨽᩥᨲ᩠ᨳᩩᨲᩴ ᨣᩣᨿᩥᨲᩴ᪨ ᩋᨽᩮᩣᨩᨶᩮᨿ᩠ᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᨽᩮᩣᨩᨶᩴ ᨠᩣᨲᩩᨾᨶᨶᩩᩁᩪᨸᩴ᪨ ᩋᨽᩥᨣᩦᨲᨸᨴᩔ ᨠᨲ᩠ᨲᩩᨸᨴᨲ᩠ᨲᩣ ᨾᨿᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩑᩅᩴ ᩈᩮᩈᩮᩈᩩᨸᩥ ᨿᨳᩣᩁᩉᩴ᪨ ᩈᩩᨲᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᨠᨾ᩠ᨾᨽᩣᩅᩈᩣᨵᨶᩅᩈᩮᨶ ᨴ᩠ᩅᩣᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩥᨠᩴ ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨿᨳᩣᨿᩮᩣᨣᩴ “ᨾᨿᩣ ᩈᩩᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨧ “ᨾᨾ ᩈᩩᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨧ ᩋᨲ᩠ᨳᨴ᩠ᩅᨿᩴ ᨿᩩᨩ᩠ᨩᨲᩥ᪨

ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩣᨸᩥ ᩏᨸᩈᨣ᩠ᨣᩮᩣ ᨠᩥᩁᩥᨿᩴ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨲᩥ, ᨩᩮᩣᨲᨠᨾᨲ᩠ᨲᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᨸᨶ ᩈᨲᩥᨸᩥ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩈᩩᨲᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣᨿᩮᩅ ᨲᩴ ᨲᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᨴᨲᩦᨲᩥ ᩋᨶᩩᨸᩈᨣ᩠ᨣᩔ ᩈᩩᨲᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩩᨴ᩠ᨵᩣᩁᩮ ᩈᩏᨸᩈᨣ᩠ᨣᩔ ᨣᩉᨱᩴ ᨶ ᩅᩥᩁᩩᨩ᩠ᨫᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᩏᨸᩈᨣ᩠ᨣᩮᩣ ᨧ ᩋᨶᩩᨸᩈᨣ᩠ᨣᩮᩣ ᨧᩣ”ᨲᩥ᪨ ᩋᩔᩣᨲᩥ ᩈᩩᨲᩈᨴ᩠ᨴᩔ᪨ ᩏᨸᩈᨣ᩠ᨣᩅᩈᩮᨶᨸᩥ ᨵᩣᨲᩩᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᩅᩥᩈᩮᩈᨲ᩠ᨳᩅᩣᨧᨠᩮᩣ ᨿᨳᩣ “ᩋᨶᩩᨽᩅᨲᩥ ᨸᩁᩣᨽᩅᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨣᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ”ᨲᩥ᪨ ᨲᨳᩣ ᩋᨶᩩᨸᩈᨣ᩠ᨣᩮᩣᨸᩥ ᨵᩣᨲᩩᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᩈᩏᨸᩈᨣ᩠ᨣᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩅᩥᩈᩮᩈᨲ᩠ᨳᩅᩣᨧᨠᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩅᩥᩔᩩᨲᨵᨾ᩠ᨾᩔᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ”ᨲᩥ᪨ ᩑᩅᨾᩦᨴᩥᩈᩮᩈᩩ᪨ ᩈᩮᩣᨲᩅᩥᨬ᩠ᨬᩮᨿ᩠ᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᩮᩣᨲᨴ᩠ᩅᩣᩁᨶᩥᩔᩥᨲᩮᨶ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᨶ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᨻ᩠ᨻᩴ, ᩈᨾᩩᨸᨵᩣᩁᨱᩣ ᩅᩣ ᩑᩈᩣ, ᩈᩮᩣᨲᨴ᩠ᩅᩣᩁᩮᨶ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩈᩮᩣᨲᨴ᩠ᩅᩣᩁᩣᨶᩩᩈᩣᩁᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩅᩦᨳᩥᨿᩣᨲᩥ ᩈᩮᩣᨲᨴ᩠ᩅᩣᩁᩣᨶᩩᩈᩣᩁᩮᨶ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᨶ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩅᩦᨳᩥᨿᩣ᪨ ᨶ ᩉᩥ ᩈᩮᩣᨲᨴ᩠ᩅᩣᩁᨶᩥᩔᩥᨲᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨾᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨿᨲᩥ, ᩋᨳ ᨡᩮᩣ ᨲᨴᨶᩩᩈᩣᩁᨾᨶᩮᩣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᨶᨸᩥ, ᩈᩩᨲᨵᨾ᩠ᨾᩣᨲᩥ ᨧ ᨲᨳᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᨻ᩠ᨻᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨲᨴᨲ᩠ᨳᩮᨿᩮᩅ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩦᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨠᨾ᩠ᨾᨽᩣᩅᩈᩣᨵᨶᩣᨶᩥ ᩈᩩᨲᩈᨴ᩠ᨴᩮ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᩍᨵ ᨸᨶ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᩣᨸᩁᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩅᩈᩮᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᩔ ᩏᨸᨸᨲ᩠ᨲᨲᩣ, ᩋᨶᩩᨸᨸᨲ᩠ᨲᨲᩣ ᨧ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨿᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩈᩩᨲᩈᨴ᩠ᨴᩔᩮᩅ ᩅᩈᩮᨶ ᩋᨿᨾᩮᨲ᩠ᨳ “ᩏᨸᨸᨶ᩠ᨶᩮᩣ, ᩋᨶᩩᨸᨸᨶ᩠ᨶᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩣ ᨶ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣᨲᩥ ᨧᩮᩣᨴᨶᩣᨿ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᩣᨸᩁᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩅᩈᩮᨶ ᩑᨲᩔ ᩏᨸᨸᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᨾᩮ-ᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᩉᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨾᨿᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮ ᩈᨲᩦᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᨲᩮ ᨠᩁᨱᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᩈᩮᨶ ᨾᨿᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮ ᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩮ ᩈᨲᩥ, ᨿᨴᩣ ᨾᩮ-ᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᨠᨲ᩠ᨲᩩᩅᩈᩮᨶ ᨠᩁᨱᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᩣ, ᨲᨴᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨾᨾᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮ ᩈᨲᩦᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩦᨿᨲ᩠ᨳᩮ ᩈᩣᨾᩥᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᩈᩮᨶ ᨾᨾᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮ ᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩮ ᩈᨲᩥ, ᨿᨴᩣ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩅᩈᩮᨶ ᩈᩣᨾᩥ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᩣ, ᨲᨴᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨

ᩑᩅᩴ ᩈᨴ᩠ᨴᨲᩮᩣ ᨶᩣᨶᨸ᩠ᨸᨠᩣᩁᩴ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨸᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩍᨴᩣᨶᩥ ᨲᩮᩉᩥ ᨴᩔᩥᨲᨸ᩠ᨸᨠᩣᩁᩴ ᨶᩥᨴᩔᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᩑᩅᨾᩮᨲᩔ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨ ᩈᩩᨲᩈᨴ᩠ᨴᩈᨶ᩠ᨶᩥᨵᩣᨶᩮ ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩑᩅᩴ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩈᩅᨶᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨩᩮᩣᨲᨠᩮᨶᩮᩅ ᨽᩅᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᨲ᩠ᨳᩔ ᨩᩮᩣᨲᨠᨾᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨶᩥᨸᩣᨲᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᩑᩅᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᩮᩣᨲᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᩥᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨠᩥᨧ᩠ᨧᨶᩥᨴᩔᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᩈᩅᨶᩣᨿ ᩑᩅ ᩉᩥ ᩋᩣᨠᩣᩁᩮᩣ, ᨶᩥᨴᩔᨶᩴ, ᩋᩅᨵᩣᩁᨱᨾ᩠ᨸᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩑᩅᩴ-ᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᨲᩥᩅᩥᨵᩮᩣᨸᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩈᩅᨶᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨩᩮᩣᨲᨠᨽᩣᩅᩮᨶ ᩍᨵᩣᨵᩥᨸ᩠ᨸᩮᨲᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨧᩮᨲ᩠ᨳ ᩈᨾ᩠ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨨᨶᩣᨴᩦᨶᩴ ᩈᩮᩣᨲᨴ᩠ᩅᩣᩁᩥᨠᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨶᩴ, ᨲᨴᨽᩥᨶᩥᨸᩣᨲᩣᨶᩴ ᨾᨶᩮᩣᨴ᩠ᩅᩣᩁᩥᨠ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨶᩴ ᨣᩉᨱᩴ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ, ᨿᨲᩮᩣ ᩈᩮᩣᨲᨴ᩠ᩅᩣᩁᩣᨶᩩᩈᩣᩁᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨶᩴ ᩍᨵ ᩈᩩᨲᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩋᩅᨵᩣᩁᨱᨹᩃᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᨴ᩠ᨴᨸ᩠ᨸᨿᩮᩣᨣᩔ ᩈᨻ᩠ᨻᨾ᩠ᨸᩥ ᩅᩣᨠ᩠ᨿᩴ ᩋᨶ᩠ᨲᩮᩣᨣᨵᩣᩅᨵᩣᩁᨱᩴ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ “ᩈᩩᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲᩔ ᩈᩩᨲᨾᩮᩅᩣᨲᩥ ᩋᨿᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩋᩔᩅᨶᨽᩣᩅᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩮᨸᨲᩮᩣ”ᨲᩥ᪨ ᩑᨲᩮᨶ ᩉᩥ ᩅᨧᨶᩮᨶ ᩋᩅᨵᩣᩁᨱᩮᨶ ᨶᩥᩁᩣᨠᨲᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨ ᨿᨳᩣ ᨸᨶ ᩍᨴᩴ ᩈᩩᨲᩴ ᩈᩩᨲᨾᩮᩅᩣᨲᩥ ᨶᩥᨿᨾᩮᨲᨻ᩠ᨻᩴ, ᨲᨳᩣ ᨧ ᨲᩴ ᩈᩩᨲᩴ ᩈᨾ᩠ᨾᩣ ᩈᩩᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᩅᨵᩣᩁᨱᨹᩃᩴ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᩋᨶᩪᨶᩣᨵᩥᨠᩣᩅᩥᨸᩁᩦᨲᨣ᩠ᨣᩉᨱᨶᩥᨴᩔᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᩋᨳ ᩅᩣ ᩈᨴ᩠ᨴᨶ᩠ᨲᩁᨲ᩠ᨳᩣᨸᩮᩣᩉᨶᩅᩈᩮᨶ ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᨴᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ “ᩈᩩᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲᩔ ᩋᩈᩩᨲᩴ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᨿᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩦᨲᩥ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ “ᩋᩔᩅᨶᨽᩣᩅᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩮᨸᨲᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᩍᨾᩥᨶᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨴᩥᩅᩥᨶᩥᩅᨲ᩠ᨲᨶᩴ ᨠᩁᩮᩣᨲᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨴᩥᩴ “ᩋᩈᩩᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᨴ᩠ᨴᨶ᩠ᨲᩁᨽᩣᩅᩮᨶ ᨶᩥᩅᨲ᩠ᨲᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩍᨴᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ – ᨶ ᩍᨴᩴ ᨾᨿᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨬᩣᨱᩮᨶ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩴ, ᨶ ᨧ ᩈᨿᨾ᩠ᨽᩩᨬᩣᨱᩮᨶ ᩈᨧ᩠ᨨᩥᨠᨲᩴ, ᩋᨳ ᨡᩮᩣ ᩈᩩᨲᩴ, ᨲᨬ᩠ᨧ ᨡᩮᩣ ᩈᩩᨲᩴ ᩈᨾ᩠ᨾᨴᩮᩅᩣᨲᩥ᪨ ᨲᩮᨶᩮᩅ

សព្វា សុតកាចំ សន្ធាយាហ “អត្តា...បេ... ឥស្សរ”ន្តិ ហោតិ ចេត្ថ –

“ឯវាទិសត្តិយា ចេវ, អញ្ញាត្ថាបិហេតេន ច;

ឆ្វិធា សទ្ទា អត្ថត្តយេ, និវត្តេន្តិ យថារហ”ន្តិ

អបិច អវធារណត្ថេ ឯវំ-សទ្ទេ អយមត្ថយោជនា ករីយតីតិ តទេវបក្ខស្ស សុតសទ្ទស្ស សាវធារណត្ថោ វុត្តោ “អស្សវនកាលបដិក្ខេបតោ”តិ, តទវធារណផលំ ទស្សេតិ “អត្ថ...បេ... ឥស្សរ”ន្តិ ញាយតិ។ សវន-សទ្ទោ ចេត្ថ កាលសទ្ទេន យោគតោ កម្មសាធនោ វេទិតព្ពោ “សុយ្យតី”តិ។ អត្ថានុគតាយ ករណតោ សមុទា សុតាការតោ អវិបរីតំ , អវិបរីតស្ស វា សុត្តស្ស គហណំ, តស្ស និទស្សនំ តថា, ញាតិ សវនហេតុ សុតាត្តបុគ្គលសវនវិសេសវសេន អយំ យោជនា កតា។

ឯវំ បទត្ថយស្ស ឯកេន បការេន អត្ថយោជនំ ទស្សេត្វា ញាតាតិ បការន្តរេនាបិ តំ ទស្សេតុំ “តថា”តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ តស្សាតិ យា កាលតោ សមុទា សមុស្សវនាការេន បវត្តា យេនាទ្វារិកវិញ្ញាណវីថិ, តស្សា។ សា ហិ នានាប្បការេន អារម្មណេ បវត្តិតុំ សមត្ថា, ន សោតទ្វារិក វិញ្ញាណវីថិ ឯការម្មណេយេវ បវត្តនតោ, តថា ចេវ វុត្តំ “សោតទ្វារានុសារេនា”តិ។ តេន ហិ សោតទ្វារិកវិញ្ញាណវីថិ និវត្តេតិ។ នានប្បការេនាតិ វក្ខមានេន អនេកវិហិតេន ព្យញ្ជនត្ថគ្គហណាការសណ្ឋានេន នានាវិធេន អាការេន, ឯតេន ញាយស្ស យោជនាយ អាការត្ថោ ឯវំ-សទ្ទោ គហិតោតិ ទស្សេតិ។ បវត្តិភាវប្បកាសនន្តិ បវត្តិយា អត្ថិភាវប្បកាសនំ។ យស្មិំ បការេ វុត្តប្បការា វិញ្ញាណវីថិ នានប្បការេន បវត្តា, តទេវ អារម្មណំ សន្ធាយ “សមុប្បកាសន”ន្តិ វុត្តំ, ន បន សុតសទ្ទស្ស សមុត្តំ, តេន វុត្តំ “អយំ ឯវមេ សុតោ”តិ។ តស្សា ហិ វិញ្ញាណវីថិយា អារម្មណមេវ “អយំ ឯវមេ សុតោ”តិ វុច្ចតិ។ តទា និយមិយមានំ យថាវុត្តាយ វិញ្ញាណវីថិយា អារម្មណត្តំ សុត្តមេវ។ អយមេត្ថាតិអាទិ វុត្តស្សេវត្ថស្ស បាកដីករណំ។ តប្បាកដីករណត្ថោ ហេត្ថ ហិ-សទ្ទោ។ វិញ្ញាណវីថិយា ករណភូតាយ មយា ន អញ្ញំ កតំ, ញាតំ បន អារម្មណំ កតំ។ កិំ បន តន្តិ ចេ? អយំ សមេ សុតោតិ។ អយំ បនេត្ថាធិប្បាយោ – អាការត្ថេ ឯវំ-សទ្ទេ “ឯកេនាការេនា”តិ យោ អាការោ វុត្តោ, សោ អត្ថតោ សោតទ្វារានុសារវិញ្ញាណវីថិយា នានប្បការេន អារម្មណេ បវត្តិភាវោវយេវ, តេន ច តទារម្មណភូតស្ស សមុស្សវ សវនំ កតំ, ន អញ្ញន្តិ។ ឯវំ សវនកិរិយាយ ករណកត្តុកម្មវិសេសោ ញាយស្សា យោជនាយ ទស្សិតោ។

អញ្ញាយបិ យោជនាយាហ “តថា”តិអាទិនា។ និទស្សនត្ថំ ឯវំ-សទ្ទំ គហេត្វា និទស្សេតព្ព ច និទស្សិតព្ពាស្សាវិនាភាវតោ “ឯវន្តិ និទស្សិតព្ពប្បកាសន”ន្តិ វុត្តំ។ ញាយិតា ហិ តទវិនាភាវតោ ឯវំសទ្ទេន សកលម្បិ សុត្តំ បច្ចាមដ្ឋន្តិ ទស្សេតិ, សុតសទ្ទស្ស កិរិយាបទត្ថា, សវនកិរិយាយ ច សាធារណវិញ្ញាណប្បពន្ធបដិពទ្ធត្តា តត្ថ ច្ចិ វិញ្ញាណប្បពន្ធេ បុគ្គលវោហារោតិ វុត្តំ “បុគ្គលកិច្ចប្បកាសន”ន្តិ។ សាធារណវិញ្ញាណប្បពន្ធោ ហិ បណ្ណត្តិយា ញាណ បុគ្គលោតិ នាម, សវនកិរិយា បន តស្ស កិច្ចំ នាម។ ន ហិ បុគ្គលវោហាររហិតេ សមុប្បពន្ធេ សវនកិរិយា លព្ភតិ វោហារវិសយត្តា តស្សា កិរិយាយាតិ ទដ្ឋព្ពំ។ “ញាណ”ន្តិអាទិ បិណ្ឌត្ថទស្សនំ យថាតិ

យថាវុត្តចិត្តក្ខណប្បពន្ធសង្ខាតបុគ្គលក្ខណេន យេសំ វុត្តិ សន្តតិកិរិយាសង្ខាតេន បុគ្គលកិច្ចេន យោជិតំ, តស្មិំ បន យោជនាយ បុគ្គលញ្ញាបនចិត្តស្ស បុគ្គលស្ស, បុគ្គលញ្ញាបនស្ស ច និស្សិតំ វត្តតិ ទដ្ឋព្ពំ។

អាការវន្តេន ចុតិ-សន្ធិ គហេត្វា បុរិមយោជនាយ អញ្ញថាបិ អត្ថយោជនំ ទស្សេតុំ “តថា”តិអាទិ វុត្តំ។ ចិត្តសន្តានស្សាតិ យថាវុត្តចិត្តក្ខណប្បពន្ធស្ស។ នានាការប្បវត្តិយាតិ នានប្បការេន អារម្មណេ បវត្តិយា។ នានប្បការំ អត្ថញ្ញាណស្ស គហណំ, នានប្បការស្ស វា អត្ថញ្ញាណស្ស គហណំ តថា, តេនេវ សា “អាការបញ្ញត្តី”តិ វុត្តាតិ តទេវត្ថំ សមេតិ “វុត្តំ ហិ”តិអាទិនា។ អាការបញ្ញត្តីតិ ច រូបិកាបញ្ញត្តិយេវ, សព្វានំ បន បវត្តិអាការរូបិកាយ បញ្ញត្តត្តា តទញ្ញាយ រូបិកាបញ្ញត្តិយា វិសេសនត្ថំ “អាការបញ្ញត្តី”តិ វុត្តា។ វិសយនិទ្ទេសោតិ រូបប្បវត្តិដ្ឋាននិទ្ទេសោ។ សោតព្ពក្ខណោ ហិ សព្វោ សន្តតិកិរិយាកត្តុកស្ស បុគ្គលស្ស សន្តតិកិរិយាវសេន បវត្តិដ្ឋានំ កិរិយាយ កត្តុកប្បវត្តា តព្ពសេន ច តទាធារស្សាបិ ទព្ពស្ស អាធារភាវស្ស ឧទ្ទិដ្ឋត្តា, ឧទ្ទ បន កិរិយាយ កត្តុបវត្តិដ្ឋានភាវោ ឧទ្ទិដ្ឋោតិ ករុណេន អាធារវសេន វុត្តំ, តេនាហ “កត្តុ វិសយគ្គហណសណ្ឋាន”ន្តិ, អារម្មណេន វា វិសយោ អារម្មណភូតការម្មណិកស្ស បវត្តិដ្ឋានំ។ វុត្តម្បិ ហិ អត្ថោ សុវិញ្ញេយ្យតរោ ហោតិ។ យថាវុត្តវសេន បិណ្ឌត្ថំ ទស្សេតុំ “វុត្តាវតា”តិអាទិ វុត្តំ។ វុត្តាវតា វុត្តេន យថាវុត្តវសេន បទត្ថេន, កិំ ហោតីតិ សម្ពន្ធោ។ នានាការប្បវត្តនាតិ នានប្បការេន អារម្មណេ បវត្តនា។ ចិត្តសន្តានេនាតិ យថាវុត្តចិត្តក្ខណវិសេសសង្ខាតេន ចិត្តប្បពន្ធេន។ គហណសណ្ឋានំ វេទំ ករណំ ចិត្តសន្តានវិសេសយុត្តស្ស កស្សចិ កត្តុ បរិវត្តនោ អភាវេបិ សណ្ឋានោហារេន ពុទ្ធិបរិកប្បិតភេទវសេនិស្សាយ ចិត្តសន្តានេន អញ្ញោវិយ នំ វិសេសិំ កត្វា អភេទេបិ ភេទោហារេន “ចិត្តសន្តានេន នំ វិសេសិតោ”តិ វុត្តំ។ វោហារវិសយោ ហិ សណ្ឋានោ ភេទកត្តុបរិវត្តនោតិ (ការកវិភត្តិវសិបុណ្ណំ យោ ការេតិ សហេតុវុត្តំ បស្សិតព្ពំ) សន្តតិកិរិយាវិសយោបិ សោតព្ពភព្ពោ សន្តតិកិរិយាវសេន បវត្តចិត្តសន្តានស្ស ទដ្ឋ បរិវត្តនោ កត្តុភាវតោ តស្ស វិសយោ យេវាតិ វុត្តំ “កត្តុ វិសយគ្គហណសណ្ឋាន”ន្តិ។

អបិច សន្តានេន ចិត្តប្បវត្តិយា វុត្ត សន្តតិកិរិយាភាវតោ តំវសេន តទញ្ញានាមរូបធម្មសមុទាយភូតស្ស តំកិរិយាកត្តុ ច វិសយោ ហោតីតិ កត្វា តថា វុត្តំ។ ទ្វេ វុត្តំ ហោតិ – បុរិមនយេ សន្តតិកិរិយា, តក្កត្តា ច បរិវត្តនោ តថាបវត្តចិត្តសន្តានយេវ, តស្មា កិរិយាវិសយោបិ “កត្តុ វិសយោ”តិ វុត្តោ។ បច្ឆិមនយេ បន តថាបវត្តចិត្តសន្តានំ កិរិយា, តទញ្ញធម្មសមុទាយោ បន កត្តា, តស្មា ការំ វុត្តតោ កិរិយាវិសយោយេវ ទដ្ឋព្ពោ, តថាបិ កិរិយាវសេន “តព្ពត្តកត្តុ វិសយោ”តិ វុត្តោតិ។ តំសណ្ឋានោតិ តេន ចិត្តសន្តានេន សណ្ឋានោ។ កត្តុតិ កត្តារស្ស។ វិសយោតិ អារម្មណវសេន បវត្តិដ្ឋានំ, អារម្មណវសេន វា។ វុត្តាការស្ស ច ទេវស្ស សម្ពន្ធ និដ្ឋិតភាវតោ “គហណសណ្ឋាន”ន្តិ វុត្តំ។

អបរេ បន – យស្ស...បេ... អាការបញ្ញត្តីតិ អាការវន្តេន ចុតិ-សន្ធេន យោជនំ កត្វា តទេវ អវធារណត្ថម្បិ គហេត្វា ទុតិយមេវ នយេ យោជេតុំ “គហណំ គតំ” ទស្សេតុំ អវត្វា “គហណសណ្ឋានំ គត”ន្តិ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ អវធារណេន ហិ សណ្ឋានបដិក្ខេបោ, តស្មា “វុត្តាវតា”តិអាទិនា អវធារណត្ថម្បិ ចុតិ-សន្ធិ គហេត្វា អយមេវ យោជនា កាតាតិ ទស្សេតីតិ វេទិតព្ពំ, តស្មិំ បន យោជនាយ គហណាការការកគតត្ថំ វិសយវិសេសនិស្សិតំ វត្តតិ ទដ្ឋព្ពំ។

អញ្ញាបិ ឃោជតយាហ “អឆ ចា”តិអាទិតា បុព្វេ អត្ថតា វុតាតំ តាតាចិហិតាតំ វុត្តបក្ខាតាតំ អត្ថព្យញ្ជតាតំ ក្ខបឆារិតទ្ធបស្ស អាការស្ស តិឥស្សតស្ស, អចឆារលស្ស ចា បកាសតសការចេ ឲចំ-សទ្ទោតិ តឥាការាទិក្ខតស្ស ក្ខបឆារលស្ស បុក្កលបញ្ញត្តិយា ក្ខបិទាតក្ខតឆម្ពុប្បាតន្តព្យាបិរតាយ “បុក្កលកិច្ចតិទ្ទេសោ”តិ ចុត្តំ អត្ថតា វុតាតព្យ៉ាអត្ថព្យញ្ជតាតំ បុត ក្ខបឆារលំ អាការាទិត្តយំ, តញ្ចុ ឲចំ-សទ្ទស្ស អត្ថោ សោ បត យំ ឆម្ពុប្បាតន្តំ ក្ខបិទាយ បុក្កលបញ្ញត្តិំ បចត្តា, តស្ស ព្យាបិរក្ខតំ កិច្ចមេច, តស្មា ឲចំ-សទ្ទេត បុក្កលកិច្ចំ តិទ្ទិសិយតីតិ។ ការំ សចតកិរិយា បុក្កលព្យាបិរោបិ អចិសេសេត, តថាបិ ចិសេសតោ ចិញ្ញាណព្យាបិរោចាតិ ចុត្តំ “ចិញ្ញាណកិច្ចតិទ្ទេសោ”តិ។ តថា ហិ បុក្កលចាឌិតយ្យិ សចតកិរិយា ចិញ្ញាណតិរបេក្ខា តត្ថិ សចតាឌិតំ ចិសេសតោ ចិញ្ញាណព្យាបិរការេចត ព្ពត្តិតត្តា។ មេតិ សទ្ទប្បចត្តិយា ឲកន្តេតេច សត្តចិសយត្តា, ចិញ្ញាណកិច្ចស្ស ច សត្តចិញ្ញាណាតមេកេកាលេចសេត តទេត្វច សមោឆហិតព្ពតោ “ក្ខកយកិច្ចយុត្តបុក្កលតិទ្ទេសោ”តិ ចុត្តំ។ “អយ”ន្តិអាទិ តប្បាកឌិការលំ។ ឲត្ថ ហិ សចតកិច្ចចិញ្ញាណសមក្កិតាតិ ឲចំ-សទ្ទេត តិទ្ទិដ្ឋំ បុក្កលកិច្ចំ សន្ទាយ ចុត្តំ, តំ បត បុក្កលស្ស សចតកិច្ចចិញ្ញាណសមក្កិការេចត បុក្កលកិច្ចំ តាមាតិ ទស្សេតុំ “បុក្កលកិច្ចសមក្កិតា”តិ អចត្វា “សចតកិច្ចចិញ្ញាណសមក្កិតា”តិ អាហ, តស្មា “បុក្កលកិច្ច”ន្តិ តិទ្ទិដ្ឋសចតកិច្ចចតា ចិញ្ញាណេត សមក្កិតាតិ អត្ថោ។ ចិញ្ញាណចសេត, លទ្ធសចតកិច្ចចោហារេតាតិ ច វុតសទ្ទេត តិទ្ទិដ្ឋំ ចិញ្ញាណកិច្ចំ សន្ទាយ ចុត្តំ។ សចតមេច កិច្ចំ មស្សាតិ តថា។ សចតកិច្ចន្តិ ចោហារោ សចតកិច្ចចោហារោ, លទ្ធោ សោ មេតាតិ តថា។ លទ្ធសចតកិច្ចចោហារេត ចិញ្ញាណសព្ពាតេត ចសេត សាមត្ថិយេតាតិ អត្ថោ។ អយំ បត សម្ពន្ធោ – សចតកិច្ចចិញ្ញាណសមក្កិតា បុក្កលេត មយា លទ្ធសចតកិច្ចចោហារេត ចិញ្ញាណចសេត ករណក្ខតេត វុតន្តិ។

អបិច “ឲច”ន្តិ សទ្ទស្សេត្វា អចិជ្ជមាតបញ្ញត្តិ, “វុត”ន្តិ សទ្ទស្សេត្វា ចិជ្ជមាតបញ្ញត្តិ, តស្មា តេ តថាទ្ធបបញ្ញត្តិ ក្ខបិទាតក្ខតបុក្កលព្យាបិរការេចតេច ទស្សេត្វា អាហ “ឲចន្តិ បុក្កលកិច្ចតិទ្ទេសោ។ វុតន្តិ ចិញ្ញាណកិច្ចតិទ្ទេសោ”តិ។ ត ហិ បរមត្ថតោ មេច តិមមិមមាតេ សតិ បុក្កលកិច្ចចិញ្ញាណកិច្ចចសេត អយំ ចិការោ លព្ភតីតិ។ ព្ពមិស្សា បត ឃោជតាយ កត្តព្យាបិរករណព្យាបិរកត្តុតិទ្ទេសោ កតោតិ ចេទិតព្ពោ។

សព្ពស្សាបិ សទ្ទាធិកមតិយស្ស អត្ថស្ស បញ្ញត្តិមុខេតេច បដិបជ្ជិតព្ពត្តា, សព្ពាសញ្ចុ បញ្ញត្តីតំ ចិជ្ជមាតាទិចសេត ឆស្ខ បញ្ញត្តិភេទេស្ខ អត្ថោកឆត្វា តាស្ខ “ឲច”ន្តិអាឌិតំ បញ្ញត្តីតំ សទ្ធបំ តិទ្ទារេត្វា ទស្សេត្តោ “ឲចន្តិ ចា”តិអាទិមាហ។ តត្ថ “ឲច”ន្តិ ច “មេ”តិ ច ចុច្ចមាតស្ស អត្ថស្ស អាការាទិក្ខតស្ស ឆម្ពុតំ អសល្លក្ខណការេតោ អចិជ្ជមាតបញ្ញត្តិការចាតិ អាហ “សច្ចិកដ្ឋបរមត្ថចសេត អចិជ្ជមាតបញ្ញត្តី”តិ។ សច្ចិកដ្ឋបរមត្ថចសេតាតិ ច ក្ខតរិត្វាត្តមត្ថចសេតាតិ អត្ថោ។ ព្ពកំ ចុត្តំ ហោតិ – មោ មាយាមរិចិអាទមោ ចិម អក្ខតត្វា, អត្ស្សចាឌិហិ កហេតព្ពោ ចិម អត្ស្ពមេត្វា ច ត ហោតិ, សោ ទ្ធបសទ្ទាទិសការចោ, ទ្ធប្បតាត្ខកចតាទិសការចោ ចា អត្ថោ “សច្ចិកដ្ឋោ, បរមត្ថោ”តិ ច ចុច្ចតិ, “ឲចំ មេ”តិ បតាតំ បត អត្ថោ អក្ខតត្តា, អត្ស្ពមត្តា ច ត តថា ចុច្ចតិ, តស្មា ក្ខតរិត្វាត្តមត្ថសព្ពាតេត សច្ចិកដ្ឋបរមត្ថចសេត ចិសេសតក្ខតេត អចិជ្ជមាតបញ្ញត្តិមេចាតិ។ ឲតេត ច ចិសេសតេត ឌាលចតេតហិ “អត្ថិ”តិ បរិកប្បិតំ បញ្ញត្តិមត្តំ តិចតេត្តតិ។ តទេចត្ថំ បិកាដំ ករោតិ, ហេតុតា ចា សាធេតិ “កិញ្ចាបិ ត”ន្តិអាទិតា។ យំ ឆម្ពុតំ, អត្ថុតំ ចា “ឲច”ន្តិ ចា “មេ”តិ ចា

និទ្ទេសំ លេកន, តំ ឥត្ថ រូបផស្សាទិសម្បយុត្តាយ, “ឥទំ មេ”តិ បកាតំ វា អត្ថ។ បរមត្ថតោ ន អត្ថីតិ យោជនា។ រូបផស្សាទិកានេន និទ្ទិដ្ឋា បរមត្ថតោ ឥត្ថ អត្ថេន, “ឥទំ មេ”តិ បន និទ្ទិដ្ឋា នត្ថីតិ អធិប្បាយោ។ សុតន្តិ បន សទ្ទាយតនំ សន្ធាយាហ “វិជ្ជមានបញ្ញត្តី”តិ។ “សច្ឆិកដ្ឋបរមត្ថវសេនា”តិ ឯត្ថ អធិការោ។ “យស្មា”តិអាទិ តប្បាកដិការណំ, ហេតុទស្សនំ វា។ យំ តំ សទ្ទាយតនំ សោតេន សោតវិញ្ញាណេន, តត្ថស្សិតវិញ្ញាណេន វា រូបលទ្ធំ អធិគមិតព្ពត្តា អត្ថ។ តេន ហិ សទ្ទាយតនមិទ គហិតំ គមុសាទេនោតិ ទស្សេតិ។

ឥទំ អដ្ឋកថានយេន បញ្ញត្តិសទ្ទំ និទ្ធារេត្វា វុត្តានិ អដ្ឋកថាយុត្តកោតាបិ នយេន ទស្សេតុ លហុ បញ្ញត្តិភេទស្ស “ឥទ”ន្តិអាទិនំ បញ្ញត្តិនំ សទ្ទំ និទ្ធារេន្តោ “តថា”តិអាទិមាហ។ រូបិតាបញ្ញត្តិ អាទយោ ហិ បរិយាយដ្ឋកថាតោ យុត្តា សង្គហការេនេវ អានុរូបេន ទុត្តា។ វិត្តារោ អភិធម្មដ្ឋកថាយ គហេតព្វោ។ តំ តត្ថិ តំ តំ ធម្មជាតំ, សោតបថយាគតេ ធម្មេ រូបិតាយ តេសំ រូបធាតុតាការនិទស្សនាទធាតុស្ស បច្ចាយសទ្ទេន ឥទត្តិ ច សមត្ថិបរិយាបន្នេ ចន្ទេ រូបិតាយ យេតិ ច ទត្តព្ពត្តាតិ អត្ថ។ រូបនេទនាទិភេទេហិ ធម្មេ រូបិតាយ និស្សាយ ការណំ កត្វា បញ្ញត្តិ រូបិតាបញ្ញត្តិ យថា “តាតិ តាតិ អង្គានិ រូបិតាយ រថោ ហោតិ, តេ តេ រូបសោទយោ រូបិតាយ ឃដោ បដោ, ចក្ខុសុវិញ្ញាណទយោ រូបិតាយ កាលោ ទិសា”តិអាទិ។ បញ្ញាបេតព្ពត្តា ទេសា បញ្ញត្តិ នាម, ន បញ្ញាបនត្តា។ យា បន តស្ស អត្ថស្ស បញ្ញាបនា, អយំ អវិជ្ជមានបញ្ញត្តិយេវ។ ទិដ្ឋាទីនិ រូបនិទាយតត្តព្ពតោតិ ទិដ្ឋសុតវិញ្ញាតេ រូបនិទាយ រូបតុម្ពំ កត្វា អបេក្ខិត្វា ចត្តព្ពត្តា។ ទិដ្ឋាទិសទ្ទានុរូបហិតេ សទ្ទាយតនេ ចត្តមានតាបិ ហិ សុតទេវាហារោ “ទុតិយំ តតិយ”ន្តិអាទិកោ វិយ បឋមាទីនិ ទិដ្ឋសុតវិញ្ញាតេ អបេក្ខិត្វា បចត្តោ “រូបនិធាបញ្ញត្តី”តិ ទុច្ចតេ។ សា បនេសា អនេកវិធា តទញ្ញាបេក្ខូបនិធា ហត្ថគតូបនិធា សម្បយុត្តូបនិធាសមារោបិតូបនិធា អវិទូរគតូបនិធា បដិភាគូបនិធា តព្ពហុលូបនិធាតព្ពិសិដ្ឋូបនិធា”តិអាទិនា។ តាសុ អយំ “ទុតិយំ តតិយ”ន្តិអាទិកា វិយ បឋមាទីនំ ទិដ្ឋាទីនំ អញ្ញមញ្ញំ អបេក្ខិត្វា ទុត្តត្តា តទញ្ញាបេក្ខូបនិធាបញ្ញត្តិ នាម។

ឥទំ បញ្ញត្តិទ្វយម្បិ អត្ថាធិការតោ សម្ពន្ធំ ទស្សេតព្ពំ ទស្សេត្វា ឋានានិ សទ្ទាយតនេហិ ទីបេតព្ពត្តំ និទ្ធារេត្វា ទីបេន្តោ “ឥទ្ធ ចា”តិអាទិមាហ។ ឥត្ថាតិ ឥតរស្មិំ ចនេតព្វេ។ ច-សទ្ទោ រូបត្ថនេសា អត្ថន្តរំ អារម្ភត្តាយេន យោជេតព្វា។ “សុត”ន្តិ ទុត្តេ អសុតំ ន ហោតីតិ បកាសិតោយបន្តោ, តស្មា តថា សុត-សទ្ទេន បកាសិតា អត្ថា បដិវិជ្ឈសុត្តស្ស បការទិសេសា “ឥទ”ន្តិ ទេនេន បច្ចាយដ្ឋាតិ តេន ឥទំ-សទ្ទេន អសម្មោហោ ទីបិតោ នាម, តេនាហ “ឥទន្តិ ចនេតន អសម្មោហំ ទីបេតី”តិ។ អសម្មោហន្តិ ច យថាសុតេ សុត្តេ អសម្មោហំ។ តទេវ យុត្តិយា, ញាតិនេទកោ ច សមុត្តហិ “ន ហិ”តិអាទិនា ចក្ខុមាតជ្ជា សុត្តំ នានប្បការំ ទុប្បដិវិជ្ឈា។ ឥទំ នានប្បការេ ទុប្បដិវិជ្ឈេ សុត្តេ គទំ សម្មូឡ្ហោ នានប្បការបដិវេធសមត្ថោ ភវិស្សតិ។ ឋានាយ យុត្តិយា, ឋបិតា ច ញាតិនេទកេ ទេសស្ស តត្ថ អសម្មូឡ្ហភាវសន្ទានោ ទីបេតព្ពា អត្ថោ វិញ្ញាយតីតិ ទុត្តំ ហោតិ។ ឥទមីទិសេសុ យថារហំ គហេតោ សម្មូឡ្ហា សុតាការស្ស យាថាវតោ រូបទិ ទេសេន ទស្សិតយានត្តា “សុត្តស្ស អសម្មោហំ ទីបេតី”តិ ទុត្តំ។ កាលន្តរេនាតិ សុតកាលតោ អបរេន កាលេន។ យស្ស...បេ... បដិបានាតិ, ទេសស្ស បន សុចណ្ណកាដតេ បក្ខិត្តសីហចសា វិយ អនស្សមានំ អសម្មុដ្ឋំ តិដ្ឋតិ, តស្មា សោ ឥទំ បដិបានាតីតិ ទុត្តំ ហោតិ។ ឥទំ ទីបិតេន បន អត្ថេន កិំ បកាសិតន្តិ អាហ “ឋានស្សា”តិអាទិ។ តត្ថ ឋានស្សាតិ ឋតិ អស្ស, តស្មា អសម្មោហស្ស,

ອສເຂຍາສສ຺ ຈ ຊີບິຕຕ຺ຕາ ອສ຺ສ ເຂຣສ຺ສປຍ຺ຍາວິມຸຕ຺ຕິອາທິກາ ສຍ຺ເຕ຺ວ຺ ອສເຂຍາເທຕາຕິ ສເຂຍາທາກາເຣຕ຺

ປຍ຺ຍາຈຍ຺ຍິຕສຍາຄິອາທິຄຍຸຊາເຕຕ ຕັສຍຍຸຕ຺ຕາຍ ປຍ຺ຍາຍ ສິທ຺ທິ ສທຊາຕາຄິສຕ຺ຕິຍາ ສິທ຺ທຸເຕາ຺ ສເຂຍາທປຊີປເຂ຺ກ ຈາ

ປຍ຺ຍາສຍ຺ຍາເຕຕ ຄຍຸຊາເຕຕ຺ ສຈຕກາລສຍ຺ຸຕາຍ ຫິ ປຍ຺ຍາຍ ຕຄຸຕ຺ຕິກາລປຍ຺ຍາສິທ຺ທິ ຮູປຕິສ຺ສຍາຄິເກາຊິຍາ ສິທ຺ທຸເຕາ຺ ຍ຺ຕເຕ຺ວ຺າປິ

ຍຄາເຣທັ ກເຍາ ເຕຕເຍ຺ຍາ຺

ອຸຕັ ປກາສິເຕຕ ປຕ ອເຕ຺ວ຺ຕ ກິ ຊິກາຊິຕຕິ ອາຫ "ຕຕ຺ຕ"ຕິອາທິ຺ ຕຕ຺ຕາຕິ ເຕສຸ ຄຸຍ຺ຍິເຄສຸ ຄເຍຸສ຺ຸ ຍຸຍ຺ຍາກາຕັ ປຊີຈິຍ຺ຍິກາເຍ຺ຍາ ອາກາເຣາ

ກາຕິກຍິ຺ເຣາ, ຍຄາສຸຕຄາຣຫເຍຈ ຕຕ຺ຕ ກຣຫິຍັ, ຕສ຺ສາ ຕຕ຺ຕ ສຕິຍາ ຍຸາປິເຣາ ອຄິເກາ, ປຍ຺ຍາ ປຕ ຄຸຫິກ຺ຕາຕິ ຄຸຕ຺ຕ

"ປຍ຺ຍາປຸຍ຺ຍຍາຍາ"ຕິອາທິ຺ ປຍ຺ຍາຍ ປຸຍ຺ຍຍາ ປຍ຺ຍາປຸຍ຺ຍຍາຕິ ຫິ ຄິຍ຺ຍຈຕັ, ປຸຍ຺ຍຍຕາ ເຈຕ຺ ປຄາກກາເຣາ "ຍເກາປຸຍ຺ຍຍາ

ຄຍຸາ"ຕິອາທີສຸ (ຄ຺ ປ຺ ໑) ຊິຍ຺ ອປິຈ ຍຄາ ຈກ຺ຂຸຊິຍ຺ຍາຫາທີສຸ ອາຈຍ຺ຍກາຄເຍາ ປຸຍ຺ຍຍາ ສຍາກາປິ ຕຄາເຣຍຫສ຺ສ ອຊິຊາກເຕາ

ອປຸຄາກກ຺ຕາ, ອຸຕັ ປຸຍ຺ຍຍາຍປິ ອປຸຄາກເຕ຺ວ ສຕິ ປຍ຺ຍາປຸຍ຺ຍຍາ ອຸຕິສ຺ສາຕິ ຄິຍ຺ຍຈຕຍຸ ຍຸຍ຺ຍຕິ຺ ປຸຍ຺ຍຍຕາ ເຈຕ຺ ປຸເຣຈາທິກາເຣາ຺

ຍ຺ຕິ ສທຊາຕປຸຍ຺ຍຍເຍາ ປຸເຣຊາຕປຸຍ຺ຍຍເຍາຕິ ຄຸຊິເຄາປິ ປຸຍ຺ຍຍເຍາ ຍ຺ຕຄ ສຍຸກຈຕິ, ຍຄາ ເຈຕ຺, ອຸຕັ ສຕິ "ປຸຍ຺ຍຍາຍາ"ຕິ ອຸຕ຺ຕາປິ

ຍຄາສຍຸກເຍສ ກເຍາ ເຈຊິຕເຍ຺ຍາ຺ ອຸຕັ ຊິກາຊິເຕຕ ສຍຕ຺ຕາຈເຈເກຕ ກິຍຄຸກາຊິຕຕິ ອາຫ "ຕຄຸກຍສຍຕ຺ຕາເຍາເກາ"ຕິອາທິ຺

ຕຕ຺ ອຕ຺ຕຍຸຍ຺ຍາກສຍຸກ຺ສ຺ສາຕິ ອຕ຺ຕຍຸຍ຺ຍາເກຕ ປຣິປຸຫ຺ຫສ຺ສ, ສຍ຺ຍາສກາທີຫິ ຈາ ລຫິ ອຕ຺ຕປເຄຫິ, ອຍ຺ຍຣາທີຫິ ຈ ລຫິ ຍຸຍ຺ຍາກປເຄຫິ

ສຍກ຺ຸາກຕສ຺ສ, ອຕ຺ຕຍຸຍ຺ຍາກສຍ຺ຍາເຕຕ ຈາ ຣເສຕ ສາຄຸຣສສ຺ສ຺ ປຣິຍຕ຺ຕິຄເຍຸາເຍຈ ກເຈລິກຸຕ຺ຕຣເຕກສຍ຺ຍິຄາກເຕາ ສຕ຺ຕຊິຄສ຺ສ,

ຄສຊິຄສ຺ສ ຈາ ຣຕກສ຺ສ ສຍ຺ຍິຄາເກາ ເກາເສາ ຊິຍາຕິ ຄຍຸເກາເສາ, ຕຈາ ຄຍຸກຫ຺ຫາກາເຣາ, ຕຕ຺ ຄິຍຸເຕ຺ວາຕິ ຄຍຸກຫ຺ຫາກາຣິເກາ຺ ອຈ ຈາ

ກາກາຣາຊກຫ຺ຣເຂ຺ເກາ ກຫ຺ຫາກາຣິເກາ ຊິຍາຕິ ກຫ຺ຫາກາຣິເກາ, ຄຍຸສ຺ສ ອກຸຣເຂ຺ເກາ ກຫ຺ຫາກາຣິເກາຕິ ຕເຍຈ ສຊິສຕາກາຣຫຄສ຺ສເຄຕ

ຊິເສເສຕ຺ວ "ຄຍຸກຫ຺ຫາກາຣິເກາ"ຕິ ຄຸເຕ຺ຕາ຺ ຍຄາຫ –

"ຂາທຸສ຺ເຕາ ຄຍຸຄເຣາ, ສຍ຺ຍປິຊີ ຈ ສາສເຕ;

ອາກເຍ຺ຍ຺ ກາຍ ກາເຍກ, ຄຍຸາເຣຍ຺ຍ ຕຕັ ຍຸເຕ"ຕິ຺ (ອປ຺ ໑຺໓໑);

ອຍ຺ຍາຈາປິ ຊີເປຕຍ຺ຍຍຕ຺ ຊີເປຕິ "ອປເຣາ ກເຍາ"ຕິອາທິກາ, ອຸຕັ ສເຍ຺ກ ຄຸຍ຺ຍຍາກາຕັ ອາກາຣກິຄສ຺ສກາຈຄາຣຫຕ຺ຕາຕັ

ອຊິປຣິຕສຍຍຸຊິສຍຕ຺ຕາ ຕຍ຺ຍິສເຍຫິ ເຕຫິ ອເຕ຺ວຫິ ເຍາກິເສາ ຍກສິກາຣສ຺ສ ຊີປຕັ ຍຸຕ຺ຕຕິ ຄຸຕ຺ຕ "ເຍາກິ...ເປ... ຊີເປຕີ"ຕິ຺

"ອເຍາກິເສາ"ຕິອາທິກາ ຍຸຕິເຣເກາກ ຊາປກເທຕຸຄສ຺ສຕັ຺ ຕຕ຺ ກຕ຺ຕິ ຫິ-ສເຍ຺ວ ຊິສ຺ສຕິ, ເສາ ກາເຣຫ, ກສ຺ສາຕິ ອເຕ຺ວາ, ຍ຺ຕຍິກາ

ຈເຣຕເຕຈ ເຍາກິເສາ ຍກສິກເຣາເຕາ ກາກປຸກາຣປຊີເຈຄສຍຸກເຕາ ອກິ ຊິຍ ຄຸເຍກ ກາຣິເຍກ ກາເຣຫຄຸເຕາ ເສາ ຊິຍ຺ຍາຍຕີຕິ

ຕຄກ຺ຍຍິຍຸ ອຕ຺ຕາປຕ຺ຕິຍາ ຄສ຺ສຕິ຺ ອຸສ ກເຍາ ສຍ຺ຍຕ຺ ຍຄາເຣທັ຺ "ຍຸທຸຊາລັ ອາຄຸເສາ ກຕ຺ ກາສິຕ"ຕິອາທິ ປຸຍ຺ຍາຈເສກ ອຄຸກາ

ປເກຫປຸຕ຺ຕສ຺ສ ຈກ຺ຂຍາກສ຺ສ ສຸຕ຺ຕສ຺ສ "ສຸຕ"ຕິ ປເຄກ ຄຸຍ຺ຍຍາຕັ ກກຈເຕາ ສຍຸາ ສຈຕັ ສຍາຄາກຍຕ຺ເຣກ ກ ສຍຸກຕີຕິ ກຕ຺ຕາ ຄຸຕ຺ຕ

"ອຊິເຂ຺ປັ ຊີເປຕີ"ຕິ຺ "ຊິກິ຺ຕຕຊິຕຕສ຺ສາ"ຕິອາທິກາ ຍຸຕິເຣກກາເຣຫກ ຊາປກເທຕຸ ຄສ຺ສຕ຺ຸວາ ຕເຄຈ ສເຍເຕ຺ວຕິ "ຕຈາ ຫີ"ຕິອາທິກາ຺

សព្ពសប្បត្តិយាតិ សព្ពេន អត្តញ្ញាតេឆេសពបយោដតាឌិតា សប្បត្តិយា។ កិំ ព្ពុយិតា បកាសិតត្ថិ អាហ “ឈោតិសោ យតសិកាវេត ចេត្តា”តិអាឌិ។ ឧត្តាតិ ឧតស្មិំ ឌយ្ហូយេ។ “ត ហិ ចិក្លិត្តចិតេត្តា”តិអាឌិតា ពាវលាក្ខុតេត អចិរេក្លិបេត, សប្បុរិស្សុបតិស្សយេត ច ថលក្ខុតស្ស សដ្ឋេប្បស្សចតស្ស សិទ្ធិយា ឧច សយត្តិំ ចុត្តំ, អចិរេក្លិបេត បត សប្បុរិស្សុបតិស្សយស្ស សិទ្ធិយា សយត្តិំ ត ចុត្តំ។ ពស្មាតិ ចេ? ចិក្លិត្តចិត្តាតំ សប្បុរិសេ បយិទ្ធបិសតាកាចស្ស អត្តេតា សិទ្ធត្តា។ អត្តចេសេតច ហិ សោ បិពេជាតិ ត ចុតេត្តា។

ឧត្តាហ – យធា ឈោតិសោ យតសិកាវេត ថលក្ខុតេត អត្តសប្បាបលិឌិបុព្ពេកាតបុញ្ញាតាតំ ពាវលាក្ខុតាតំ សិទ្ធិ ចុត្តា តឌចិតាកាចតោ, ឧចំ អចិរេក្លិបេត ថលក្ខុតេត សដ្ឋេប្បស្សចតសប្បុរិស្សុបតិស្សយាតំ ពាវលាក្ខុតាតំ សិទ្ធិ ចត្តត្ថា សិយា អស្សុតចតោ, សប្បុរិស្សុបតិស្សយចិរហិតស្ស ច តឌកាចតោ។ ឧចំ សន្តេបិ “ត ហិ ចិក្លិត្តចិតេត្តា”តិអាឌិសយត្តតចចតេត អចិរេក្លិបេត, សប្បុរិស្សុបតិស្សយេត ច ពាវលាក្ខុតេត សដ្ឋេប្បស្សចតេស្សច ថលក្ខុតស្ស សិទ្ធិ ចុត្តា, ពស្មា បតេចំ ចុត្តាតិ? ចុច្ចតេ – អឌិប្បាយត្តាវសយ្ហចតោ ហិ តធា សិទ្ធិ ចុត្តា។ អយំ បតេត្តាឌិប្បាយោ – សដ្ឋេប្បស្សចតសប្បុរិស្សុបតិស្សយា ត ឧកតេត្តត អចិរេក្លិបស្ស ពាវលំ ឌាហិវពាវលត្តា, អចិរេក្លិបេបិ បត សប្បុរិស្សុបតិស្សយោ ចិយ សដ្ឋេប្បស្សចតស្ស ឧកត្តពាវលំ អដ្ឋត្តិកពាវលត្តា, តស្មា ឧកត្តពាវលេ ហោតេត្តា កិយត្តិយា អតេកត្តពាវលំ បតិ ថលកាចបរិកប្បតាតិ តធាយេចេតស្ស សិទ្ធិ ចុត្តាតិ។ ឧត្ត ច បឌយំ ថលេត ពាវលស្ស សិទ្ធិឌស្សតំ តឌិប្បុវេត ចិយ ស្តបរិ ចុដ្ឋិសក្ខាចស្ស, ឝុតិយំ ពាវលេត ថលស្ស សិទ្ធិឌស្សតំ ឧកត្តចស្សិតា ចិយ យេឈចុដ្ឋាវេតត ចុដ្ឋិបចត្តិយា។

“អបវេវា តយោ”តិអាឌិតា អញ្ញាធាបិ ឌឹរបតព្ពត្តយាហ, យស្មា ត ហោតីតិ សព្ពេន្ត្ថា។ ឧចត្ថិ...បេ... តាតាពាវតិដ្ឋេសោតិ ហេដ្ឋា ចុត្តំ, សោ ច អាពាវោតិ សោតដ្ឋារាត្សារចិញ្ញាលចិឌិសក្លាតស្ស ចិត្តសត្តាតស្ស តាតាពាវេត អាវេប្បលោ បចត្តិយា តាតត្តញ្ញត្តហលាសក្លាវតោ សោ កកចតោ ចចតស្ស អត្តញ្ញាតប្បេកឌបរិច្ឆេឌចសេត សពលសាវតសប្បត្តិឌ្ឍកាហតាពាវោ។ ឧចំ កឌ្ឍេកាតិ តិវចសេសបវហិតបរិបុរិកាចពាវលត្តា ឧចំ យធាចុវេត្តត តាតត្តញ្ញត្តហលោត ស្សុឌ្ឍវោ សេដ្ឋោ, សយាសបធំ ចា ឧតំ ឧចំ ច្រាឌិសោ កឌ្ឍា យស្សាតិ ពត្តា។ ត បលិហិតោ អប្បលិហិតោ, សព្វា អប្បលិ ហិតោ អត្តា យស្សាតិ តធា, តស្ស។ បដ្ឋិយចក្កដ្ឋយសប្បត្តិត្ថិ អត្តសប្បាបលិឌិបុព្ពេកាតបុញ្ញាតាសក្លាតរុលដ្ឋយសប្បត្តិ។ រុលេស្សច ហិ អបរាបវចុត្តិយា បចត្តតឌ្ឋេត ចក្កកាចេចា។ ចវត្តិ ចា ឧតេត សត្តា សប្បត្តិកចំ, សប្បត្តិកចេចស្ទតិ ចា ចក្កំ។ យំ សន្ធាយ ចុត្តំ “ចត្តារិមាតិ ភិក្ខុចេ, ចក្កាតិ, យេហិ សមន្នាកតាតំ ឌេចមត្សុស្សាតំ ចតុចក្កំ ចត្តតី”តិអាឌិ (អ។ តិ។ ៤។៣១) បដ្ឋិយកាចេចា ចេត្ត ឌេសតាក្កុយចសេតេច។ បុរិយចក្កដ្ឋយសប្បត្តិត្ថិ បតិរូបឌេសចាសសប្បុរិស្សុបតិស្សយសក្លាតរុលដ្ឋយសប្បត្តិ។ សេសំ ចុត្តតយេចេ។ តស្មាតិ បុរិយពាវលំ បុរិយស្សេចាតិ ព្ពុឆ ពាវលយាហ “ត ហី”តិអាឌិតា។

តេត កិំ បកាសិតត្ថិ អាហ “ព្ពុច្ចស្សា”តិអាឌិ។ ព្ពុតិ ព្ពុយាយ ចតុចក្កសប្បត្តិយា ពាវលក្ខុតាយ។ អស្ស ឆេវស្ស។ បដ្ឋិយចក្កដ្ឋយសិទ្ធិយាតិ បដ្ឋិយចក្កដ្ឋយស្ស អត្តិកាចេត សិទ្ធិយា ៝ អាសយសុទ្ធីតិ ចិបស្សតាឆាលាសក្លាតាយ អត្សុលោមិកពលត្តិយា, កម្មស្សកតាឆាលា-មក្កឆាលាសក្លាតស្ស យធាក្ខុតឆាលាស្ស ចាតិ ឝុចិឌស្សាបិ អាសយស្ស អសុទ្ធិហេតុក្ខុតាតំ កិលេសាតំ ឝ្មុរីកាចេត សុទ្ធិ។ តឌេច ហិ ឝ្មយំ ចិចដ្ឋតិស្សិតាតំ សុទ្ធសត្តាតំ អាសយោ។ សប្បាបលិហិតេត្តា ហិ បុព្ពេ ច កតបុញ្ញោ សុទ្ធាសយោ ហោតិ។ តធា ហិ ចុត្តំ “សប្បាបលិហិតំ

ចិត្តំ, សេយ្យសោ នំ តតោ ករេ”តិ, (ធ. ប. ៤៣) “កតបុញ្ញោសិ ត្វំ អានន្ទ, បធានមនុយុញ្ជ ខិប្បំ ហោហិសិ អនាសវោ”តិ (ទី. និ. ២. ២០៧) ច. ឥធ បន “កត្តុកម្យតាឆន្ទោ អាសយោ”តិ វទន្តិ, តទយុត្តមេវ “តាយ ច អាសយសុទ្ធិយា អធិគមព្យត្តិសិទ្ធី”តិ វចនតោ វិរោធតោ. ឧចយ្យិ មគ្គញាណសម្បត្តស្ស អាសយស្ស សុទ្ធិ ន យុត្តា តាយ អធិគមព្យត្តិសិទ្ធិយា អវុត្តត្តាតោតិ? នោ ន យុត្តា បុរិមស្ស មគ្គស្ស, បច្ឆិមានំ មគ្គានំ, ផលានញ្ច ការណភាវតោ. បយោគសុទ្ធីតិ យោគិនោ មនសិការបុព្ពង្គមស្ស ធម្មស្សវនបយោគស្ស វិសទការេន សុទ្ធិ, សត្ថុស្ស ចា កាយវចីបយោគស្ស និទ្ទោសការេន សុទ្ធិ. បតិរូបទេសវាសី, ហិ សប្បុរិសសេវី ច យថាវុត្តវិសុទ្ធបយោគោ ហោតិ. តថាវិសុទ្ធេន យោគិនោ មនសិការបុព្ពង្គមេន ធម្មស្សវនបយោគេន, វិប្បដិសារាការាបគមេន ច កាយវចីបយោគេន អវិក្ខិត្តចិត្តោ បរិយត្តិយំ វិសារទោ ហោតិ, តថាភូតោ ច ធេរោ, តេន ចិន្តាមតិ បុរិមចក្កទ្វយសិទ្ធិយា ធេរស្ស បយោគសុទ្ធិ សិទ្ធា ចាតិ. តេន កិំ វិភាវិតន្តិ អាហ “តាយ ច”តិអាទិ. អធិគមព្យត្តិសិទ្ធីតិ បដិវេធសង្ខាតេ អធិគមេ ឆេកាវសិទ្ធិ. អធិគមព្យត្តតោ ហិ បដិវិជ្ឈិតព្ពតោ បដិវេធោ “អធិគមោ”តិ អដ្ឋកថាសុ វុត្តោ, អាគមោតិ ច បរិយត្តិ អាគច្ឆតិ អត្ថត្ថុបទេត្ថានយោ ឧទេន, អាគុសោ ចា គមិតព្ពោ ញាតព្ពោតិ កត្វា.

តេន កិរិយាការិតត្តំ អាហ “ឋិតី”តិអាទិ. ឋិតីតិ ឧទិ វុត្តនយេន, តស្មា សិទ្ធត្តាតិ ចា ការណនិទ្ទេសោ. វចនត្តំ និបាតវចនំ ទេសិតោ, ធម្មោ ច សិទ្ធោ រូបាយ តយត្តំ ញាណំ “អនុលោមំ វិយា”តិអាទិនាហ. “រូបាយ មិទេសកេច្ច, អត្តំ ញាតត្តិ បណ្ឌិតា”តិ (ញា. ២.១៨៥. ២៣) ហិ វុត្តំ. អនុលោមាតិ ឥន្ទ្រិយស្ស រូបយតោ បុព្ពការេ រូបិតានិ, តស្ស រូបំ រូបយតំ រូបយតោ រូបយត្តស្ស រូបយាវាសមគ្គន្ធតោ ឥន្ទ្រិយស្ស បុព្ពង្គមំ បុរេចរំ ភវិតុំ អរហតិ វិយាតិ សព្ពត្ថោ. ឋានំ វុត្តំ ហោតិ – អាគមាធិគមព្យត្តិយា វ្រាទិសស្ស ធេរស្ស វុត្តនិទានវចនំ ភវតោ វចនស្ស បុព្ពង្គមំ ភវិតុមរហតិ, និទានភាវំ គតំ ហោតីតិ ឋានមត្ថជាតំ អនុភាវិតត្តិ.

ឋានាទិ អបរេបិ បុព្ពេ វុត្តស្ស អសម្មោហាសម្មោហសង្ខាតស្ស ទីបតត្តស្សត្ថស្ស ទីបកេហិ ឧច្ច-នន្ទ សុត-នន្ទេហិ បការេហិ តព្ពមត្ថំ បការេនត្តា “អបរោ នយោ”តិអាទិមាហ. តត្ថ ហិ “ភាគប្បការបរិច្ឆេទទីបកេន, សោតាបត្តិយង្គបរិច្ឆេទទីបកោ”តិ ច ឋានិភា តេហិ នន្ទេហិ បុព្ពេ ទីបិតំ អសម្មោហាសម្មោហសង្ខាតំ ទីបតត្តមាហ អសម្មោហេន ភាគប្បការបរិច្ឆេទស្ស, អសម្មោហេន ច សោតាបត្តិយង្គបរិច្ឆេទស្ស សិជ្ឈនតោ. “អត្ថេតោ”តិអាទីហិ បន បការេហិ តព្ពមត្ថំ. តេន វុត្តំ អាចរិយធម្មបាលត្ថេរេន “ភាគប្បការបរិច្ឆេទទីបកោតិអាទិនា ឧច្ច-នន្ទ សុត-នន្ទានំ ធេរស្ស អត្ថព្យញ្ជនេសុ អសម្មោហាសម្មោហទីបនតោ វត្តុបដិសម្ភិទាវសេន អត្ថយោជនំ ទស្សេតី”តិ (ទី. និ. ដី. ១.១). ហេត្វាគមេនាបិ បនេត្ថំ, ភាគប្បការបរិច្ឆេទសង្ខាតស្ស, សោតាបត្តិយង្គ-បរិច្ឆេទសង្ខាតស្ស ច ទីបតត្តស្ស ទីបកត្តាតិ វុត្តំ ហោតិ. សត្ថុស្ស វិជ្ជមានស្ស ការោ សង្ខារោ, អត្ថបដិភានបដិសម្ភិទាហិ សម្បត្តិយា សង្ខារោ តថា. “សង្ខារ”ន្តិបិ បាឋោ, សង្ខារំ សង្ខារោ, អត្ថបដិភានបដិសម្ភិទាសម្បត្តិំ សង្ខារោ តថា. ឧច្ច ឋានតត្ថាបិ. “សោតាបត្តិយង្គបរិច្ឆេទទីបកោ”តិ ឧទេន បន អយំ សុត-នន្ទោ ឧច្ច-នន្ទសត្តិធាភតោ, ចក្ខាយាភារបក្ខាយ ចា សាមញ្ញេន វុត្តោបិ សោតាបត្តិធម្មវិសេសំ អាមសតីតិ ទស្សេតិ. ឧត្ត ច សោតាបត្តិធម្មសង្ខាតាយ បិញ្ញត្តិយា និទស្សេតព្ពានំ ការិតព្ពបយោជនត្ថានំ, តីសុ ច ឋានេសុ បវត្តនាកានស្ស ភាគប្បការភាវតោ តព្ពាវបរិច្ឆេទទីបកេន ឧច្ច-នន្ទេន អត្ថបដិភានបដិសម្ភិទាសម្បត្តិសង្ខារទីបនំ យុត្តំ, សោតាបត្តិធម្មស្ស បន អត្ថាធិគមហេតុតោ, តំវសេន ច នានាវិធសហេតុបច្ចយស្ស

កហិតត្តា, តិរុត្តិកាចតោ ច សោតន្តាប្បកេឌឹបកេត សុត-សន្ធេត ឆយ្យោតិរុត្តិបដិសម្ភិទាសយ្យត្តិសម្ភាចឹបត់ ឃុត្តត្តិ ចេឌិតន្តាំ តឌេចត្តេញ្ជា នានាបេត្វា "អសេយ្យោហឌឹបកេត, អសេយ្យោសឌឹបកេតា"តិ ច អចត្វា តឆា ចុត្តត្តិំ

ឯចំ អសេយ្យោហាសេយ្យោសន្ទាតស្ស ឌឹបេតន្តាស្សត្តស្ស ឌឹបកេហិ ឯចំ-សន្ធ សុត-សន្ធេហិ បការេសតន្តាយតុំ បការេសក្វា ន្តុឌាតិ ឃោតិសោយតសិការាចិក្លេបសន្ទាតស្ស ឌឹបេតន្តាស្សត្តស្ស ឌឹបកេហិបិ តេហិ បការេសតន្តាយតុំ បការេសត្តា "ឯចត្តិ ឆា"តិអាឌិយាហ៎ តត្ថ ហិ "ឯចត្តិ...បេ... ភាសយាតោ, សុតត្តិ ន្តុឆំ...បេ... ភាសយាតោ"តិ ច ន្តុយិតា តេហិ សន្ធេហិ បុន្តោ ឌឹបិតំ ឃោតិសោយតសិការាចិក្លេបសន្ទាតំ ឌឹបេតន្តាត្តយាហ, "ឯតេ យឃា"តិអាឌីហិ បត បការេសតន្តាតុំ សចតឃោកឌឹបកត្តិ ច អចិក្លេបចសេត សចតឃោកស្ស សិន្ត្សតោ តឌេច សន្ត្ឋាឃាហ ៉ តឆា ហិ អាចរិយឆយ្យោបិលេតូ្វត ចុត្តំ "សចតឆារលាចឌឹបរិចរិយា បរិយត្តិឆយ្យោត់ ចិសេសេត សោតាចឆារលាបដិពន្ធាតិ តេ អចិក្លេបឌឹបកេត សុតសន្ធេត ឃោឌេត្វា"តិ (ឌី៉ តិ៉ ឌី៉ ១៉១)៉ យតោឌិឌ្ឌឹហិ បរិយត្តិឆយ្យោត់ អតុបេក្លតសុប្បដិចេឆា ចិសេសតោ យតសិការបដិពន្ធា, តស្មា តឌ្ឌឹបកចតេតេច ឯតេ យឃា ឆយ្យោ យតសាតុបេក្លិតា ឌិឌ្ឌិឃា សុប្បដិចិន្ធាតិ ន្តុយយតុំ បការេសតីតិ ចុត្តំ "ឯចត្តិ ច...បេ... ឌឹបេតី"តិ តត្ថ ឆយ្យោតិ បរិយត្តិឆយ្យោ៉ យតសាតុបេក្លិតាតិ "ន្តុឆ សីលំ កឆិតំ, ន្តុឆ សយាធិ, ន្តុឆ បញ្ញា, ឯត្តកាច ឯត្ថ អតុសន្ធយោ"តិអាឌិកេឌេត យតសា អតុបេក្លិតា៉ ឌិឌ្ឌិឃា សុប្បដិចិន្ធាតិ តិន្ត្យាតក្លត្តិសន្ទាតាយ, នានាបរិញ្ញាសន្ទាតាយ ចា ឌិឌ្ឌិឃា តត្ថ ចុត្តរូបារូបឆម្យោ "ន្តុតិ រូបំ, ឯត្តកំ រូប"ត្តិអាឌិតា សុដ្ឋុ ចចត្វាបេត្វា បដិចិន្ធា៉

សចតឆារលាចឌឹបរិចរិយា ច បរិយត្តិឆយ្យោត់ ចិសេសេត សោតាចឆារលាបដិពន្ធា, តស្មា តឌ្ឌឹបកចតេតេច ពហុ យឃា ឆយ្យោ សុតា ឆាតា ចចសា បរិចិតាតិ ន្តុយយតុំ បការេសតីតិ ចុត្តំ "សុតត្តិ ន្តុឆំ...បេ... ឌឹបេតី"តិ៉ តត្ថ សុតាតិ សោតន្វារាតុសារេត ចិញ្ញាតា៉ ឆាតាតិ សុចណ្ណភាជតេ បក្លិត្តសីហចសា ចិយ យតសិ សុប្បតិឌ្ឋិតកាចសាឆតេត ឋបឆារិតា៉ ចចសា បរិចិតាតិ បក្រុលតាសយ្យាឆតេត ចាចាយ បរិចិតា សញ្ញាយិតា៉ ន្តុឌាតិ បការេសតន្តាតួឃឌឹបកេត ឃឆាចុត្តសន្តួឃេត ចិភាចេតន្តាយតុំ ចិភាចេតត្តា "តក្រុតេឃតបិ"តិអាឌិយាហ៉ តត្ថ តក្រុតេឃតាតិ បុរិយតេឃ, បន្ឋិយតេឃ ច ឃឆាចុត្តស្ស បការេសតន្តាស្សត្តស្ស បការេសកេត តេត ចុន្តាំឆេត សន្ធេត៉ អត្ថញ្ជញ្ជនបរិបុរំ ឌឹបេតត្តាតិ អាឌេឌតតស្ស ការលាចចត់៉ តឌេច ការលំ ញ្ជតិកេពត ចិចរតិ, ឃុត្តិឃា ចា ឆញ្ជហំ កេរាតិ "អត្ថញ្ជញ្ជនបរិបុណ្ណឌឹញ្ជ"តិអាឌិតា៉ អសុលេត្តាតិ ចេត្ថ លក្លេលា, េហតុយិញ្ជចា អត្ត-សន្ធោ៉ យហតា ហិតាតិ យហត្តតោ ហិតត្វា៉ បរិតាហិតោតិ សន្តោតោ ភាកេត តាហិតោ៉

ឯតេត បត ចិភាចេតន្តាតួឌឹបកេត សន្តួឃេត អតុភាចេតន្តាតួយតុភាចេត្តា "ឯចំ សេ សុតត្តិ ន្តុយិតា"តិអាឌិយាហ៉ បុន្តោ ចិសុំ ចិសុំ អត្ថេ ឃោឌិតាឃេច ឯតេ សន្ធា ន្តុឆ ឯកស្សេចាតុភាចត្តស្ស អតុភាចកភាចេត កហិតាតិ នានាបេត្វា "សកលេតា"តិ ចុត្តំ៉ កាយន្ធ្វា សេ-សន្ធោ ន្តុយស្មិំ ឋានេ បុន្តោត ឃោឌិតោ, តឌេបក្លាត់ បត ឯចំ-សន្ធ សុត-សន្ធាត់ សហចរលតោ, អចិតាកាចតោ ច តឆា ចុត្តត្តិ ឌេឌ្ឋព្វំ៉ តឆាកតប្បចេឌិតត្តិ តឆាកតេត បការតោ ចិឌិតំ, ភាសិតំ ចា៉ អត្ថតោ អឌហត្តាតិ អត្ថតិ "យេយឌ"ត្តិ អឌ្ឋបេត្តា៉ ក្រុយ្យត្វេ ចេតំ សាយិចចត់៉ អសប្បុរិសក្ឆុយិត្តិ អសប្បុរិសចិសយំ, សោ ច អត្ថតោ អបកតញ្ញុតាសន្ទាតា "ន្តុឆេកច្ឆា បិបកិច្ច តឆាកតប្បចេឌិតំ

ឆយ្ចិតឃំ បរិយាបុលិត្វា អត្ថតោ ឌហតី”តិ (ឋរា ១៥៥) ៦ចំ យហារចោរឌឹបពោត ភរាចតា ចុត្តា អតរិយចោហារាចត្វា, តឆា ចាហ “តឆាពត...ចប... អឌហន្តោ”តិ៍ ហុត្វាតិ ចេតួ ចសចសា៍ តឆា សាចពត្តំ បជិងាតន្តោតិ សប្បុរិសក្ខុយិឌ្ឍក្កុយតសទ្ទបពឆត៌ តត្ ច អាតត្ថុចត្វចស្ស “យចយតំ ចចត”ត្តិ អឆិយាតស្ស, យហាពស្សបចត្វចាឌឹតញ្ញា តឌាសក្កាយ អភាចចតា អសប្បុរិសក្ខុយិសយតិក្កុយាឌិចចត៌ តិចត្វពំ សិឃាតិ? តឃិឌចយចំ “៦ចំ ចយ សុត”ត្តិ ចឌចត្តត អឃយ្បិ អចត្វា អតុភាចិចតាតិ អត្វចស្សច ឌស្សតចតា៍ ចតត ហិ អតុភារចចតត្ថុយត្វំចឃច តឆា ឌចស្សតិ, ត បត អាតត្ថុចត្វចស្ស អឆិយាតស្ស, យហាពស្សបចត្វចាឌឹតញ្ញា តឌាសក្កាយ សយ្ហចត្តិ តិដ្ឋចយត្វ ពត្តត្តា៍ ពោចិ បត “ចេចតាត៌ បរិចិតក្កាចបក្លុ តឆាចចត៌, តស្វា ៦ឌីសឹ ចចាឌតា អតចពាសា”តិ ចឌត្តិ៍ តស៊្វិ ពិរ សយចឃ ៦ពច្ចាត៌ ចេចតាត៌ ៦ចំ ចេចតចសា បរិចិតក្កា ្តឌបិឌី “ភរាចា ច បរិតិត្ថុចតា, អឃញ្ញាយស្វា អាតត្ថុ ចេសតាក្យសលិ, ត្ថដាតិ ឆយុំ ចេចសតិ, សក្បក្យលប្បសុចតា តឆាពតស្ស ភាតា, ក្ខុញអបិត្យបុចត្វា ច, ពិ ត្ ចលា ចសា សឃំ សដ្ឋិពតំ ឆយុំ ចេចសតិ, ្តឌាហុ ភរាចចតាចឃច ចចត៌ ឃឆាសុត”ត្តិ, ចតសចយច ចេចតាបរិចិតក្កុយញ្ញាយ តឌកិបរិហចលាត្វំ អសប្បុរិសក្ខុយិសយតិក្កុយតាឌិអចត្វា អតុភាចិចតាតិ៍ សាចឃច ឃឆាចុត្តា អតរិយចោហារាចត្វា អសទ្ធចយ្ឋា, តឌចត្វាចតាក្កុយតសក្ខាតា ច សាចពត្តបជិងាតតា សទ្ធចយ្ឋា៍ ៦ចំ សតិ បរិយាឃត្តចទត បុរិយត្វចយច ឌចស្សតីតិ ពចហតត្ថា៍ អបិច ក្យហតលបតាឌិចចសត បចចត្វា អក្យសលរាសិ អសទ្ធចយ្ឋា, តត្ថិរហិតភាចចា ច សទ្ធចយ្ឋា៍“ពោចល”ត្តិអាឌិតាបិ ចុត្តចស្សចត្វស្ស បរិយាឃត្តចទត ឌស្សត៌, ឃឆាចុត្តាយ អតរិយចោហារាចត្វាយ បរិចយាចចតិ៍ សាចពត្តំ បជិងាតចតត សត្វាទំ អបឌិសតីតិ អចត្វា៍ អបិច សត្វុពប្បាឌិពិរិយចតា អត្ថាត៌ បរិចយាចចតិ តក្កិរិយាសក្កាយ សយ្ហចតា៍ “សត្វុ ភរាចចតាចឃច ចចត៌ យឃាសុត”ត្តិ សត្វាទំ អបឌិសតីតិ អត្ថត្ថុចយតុភាចត៌ ចហាតិ៍ “ឌិតចចត”ត្តិអាឌិបិ បរិយាឃត្តចឌស្សត៌, អត្ថត្ថុចយតុភាចតចយច ចា៍ អចប្បតីតិ តិឌចស្សតិ៍ ឌិដ្ឋឆយុំពសប្បរាឃិពបចយចត្វស្សុ ឃឆាចហំ សចត្វ ចតតីតិ ចតត្តិ, ឆចយ្ហាចឃច ចតត្តិ តឆា៍ ចុត្តតចឃត ចេត្វ ្តកឃឆា អឆិប្បាចឃា ចចឌិតចត្ថា៍

អបចយ្បិ អតុភារចចតត្ថុយត្វយតុភារចចតិ “អបិចា”តិអាឌិតា៍ តត្វ ្តប្បាឌិតភាចតត្តិ ចេសតាចចសត បចត្តិតភាចំ៍ បុរិយចចត៌ ចិចរចត្តាតិ ភរាចតា ចេសិតចចសត បុរិយតទំ សំចិឌ្ឍយាត៌ ភរាចតា ចចតចយច ្តត្វាតិ៍ ពចចារចត្តា, ត្ថដំ ចចតត្តិ សយ្ហចត្ថា៍ ចត្វហិ ចចសារឌ្ឍតាចលាហិ ចិសារឌស្ស, ចិសារឌចហត្យក្ខុតចត្យចចសារឌ្ឍតាលាសយ្បត្តុស្ស ចា៍ ឌសតាលាតាលឆចស្ស៍ សយ្ហាសយ្ហក្ខុភាចសក្ខាចត ្តត្វាយដ្ឋាចត ឋិតស្ស, ្តសភស្ស ត្ថឌត្តិ ចា អចត្វត អាសភសក្ខាចត អពយ្យតសភាចក្ខុចត ឋាចត ឋិតស្ស៍ “៦ចចយច ចលា ភិក្ខចច, ឃឌា តឆាពចតា ចលាចព ្តប្បឌ្ឍតិ...ចប... ចសា ឆយុំ ចេចសតី”តិអាឌិតា (អ៍ តិ៍ ៩៍១១) សឹចហាបយសុត្តាឌីសុ អាពចតត អចតពតចឃត សឹហតាឌតឌិចតា៍ សត្ថាសចត្វសុ, សត្ថាសត្វាត៌ ចា ្តត្វាយស្ស៍ ត ចេត្វ តិដ្ឋារលាលក្កុលាភាចចតា តិដ្ឋារលាចចសត សយាចសា៍ សត្ថាត្វ ហិ សក្កាតាពចត្វសុ, សាសតាពចត្វសុ ច ៦ចចយច ចុត្តំ៍ ឆចយ្ហត សត្វាតយិស្សចស្ស៍ ឆយុចស្សច ត្ថស្សចស្ស តក្យប្បាឌតចចសតាតិបិ ចឌត្តិ៍ ចសសបឌត្វឃំ តចស្សចត្វស្ស បរិយាឃត្តចឌឹបត៌ ឆចយ្ហត ចលិពស្ស បឌឹបយិច ក្ខុតស្ស, តក្យប្បាឌពភារចចត ចា ឆយុសក្ខាតបឌឹបសយ្បត្តុស្ស៍ “ឆយុពារចឃាតិ កិក្លុចច, តឆាពតចស្សតំ អឆិចចត”ត្តិ (ឌី៍ តិ៍ ១៍១១ប័) ហិ ចុត្តំ៍ ឆចយ្ហត ចលិពបជិសចលាក្ខុតស្ស, ឆយុសក្ខាចតត ចា បជិសចលាត សយ្បត្តុស្ស៍ “ឃំត្ខុតាហំ...ចប... តចយច ឆយុំ សក្កត្វា ពចុំ ពត្វា យាចតត្វា បុចឌត្វា ្តបតិស្សាយ ចិហចរយ្យ”ត្តិ (អ៍ តិ៍ ៩៍១៨; សំ៍ តិ៍ ១៍ ១៧១) ហិ ចុត្តំ៍ សដ្ឋិត្រឹយាឌិសទ្ធយ្ហសក្ខាតស្ស ចរចក្កុស្ស បចត្តិចតា, សទ្ធយ្ហាតចយតស្ស ចា អាលាចក្កុចស្ស បចត្តិចតា សយ្ហាសយ្ហុស្ស តស្ស ភរាចចតា ត្ថដំ ចចត៌ សយុលាច យឃា បជិក្កុហិតត្តិ ចឃារឌតត្ថា៍ ញ្យញ្ញាចតតិ បឌសយុភាយក្ខុចត ចាចញ្យ៍ ពក្ខា ចា ចិយតិ ចាតិ ៦ត្វ

ទព្ពហតំ វិចិន្តា វិចិកិច្ឆា កង្ខា។ នាតិសំសយិតំ មតិភេទមត្ថំ វិមតិ។ សម្មុខា បដិគ្គហិតមិទំ មយាតិ តថា អក្ខរព្យញ្ជនការណវចនំ។ អត្ថានុប្បាទិតភាវំ អប្បដិឃាតេន្តោ បុរិមវចនំ វិវរន្តោតិ បន អស្សទ្ធិយវិនាសនស្ស, សទ្ធាសម្បទុប្បាទនស្ស ច ការណវចនំ។ “ទេតេនេត”ន្តិអាទិនា យថាវុត្តមេវត្ថំ ឋានវសេន ទស្សេតិ។

“ឯវំ មេ សុត”ន្តិ ឯវំ វទន្តោ គោតមគោត្តស្ស សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស សាវកោ, គោតមគោត្តសម្ពន្ធោ វា សាវកោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតា ភាសិតភាវស្ស, សម្មុខា បដិគ្គហិតភាវស្ស ច សូចកតោ, តថាសូចនតេន ច ផលិតគុត្តិនុត្តាទិកហណទោសាភាវស្ស និយ្យាតនតោ សាវកេ អស្សទ្ធិយំ វិនាសេតិ, សទ្ធំ ជនេតីតិ អត្ថោ។ ឯត្ថ ច បញ្ចយោជនាសុ តិស្សោ អត្ថយោជនា អាការាទិអត្ថេសុ អគ្គហិតវិសេសេន ឯវំ-សទ្ទំ គហេត្វា ទស្សិតា, តតោ បរា តិស្សោ អាការត្ថេនេវ ឯវំ-សទ្ទំ គហេត្វា វិភាវិតា, បច្ឆិមា បន តិស្សោ យថាក្កមំ អាការត្ថំ, និទស្សនត្ថំ, អវធារណត្ថញ្ច ឯវំ-សទ្ទំ គហេត្វា យោជិតាតិ ទដ្ឋព្ពំ។ ហោន្តិ ចេត្ថ –

“ទស្សនំ ទីបនញ្ចាបិ, បកាសនំ វិភាវនំ;

អនុភាវនមិច្ចេត្វា, កិរិយាយោគេន បញ្ចធា។

ទស្សិតោ បមេយ្យរាយ, សិទ្ធោ នេកត្ថវុត្តិយា;

ឯវំ មេ សុតមិច្ចេត្ថ, បទត្ថោយំ នយញ្ញុនា”តិ។

ឯក-សទ្ទោ បន អញ្ញសេដ្ឋាសហាយសង្ខ្យាទីសុ ទិស្សតិ។ តថា ហេស “សស្សតោ អត្តា ច លោកោ ច, ឥទមេវ សច្ចំ មោឃមញ្ញន្តិ ឥត្ថេកេ អភិវទន្តី”តិអាទីសុ (ម។ និ។ ៣។២៧) អញ្ញត្ថេ ទិស្សតិ, “ចេតសោ ឯកោទិភាវ”ន្តិអាទីសុ (ទី។ និ។ ១។២២៨; បារា។ ១១) សេដ្ឋេ, “ឯកោ វូបកដ្ឋោ”តិអាទីសុ (ទី។ និ។ ១។៤០៥; ទី។ និ។ ២។២១៥; ម។ និ។ ១។៨០; សំ។ និ។ ២។៩២; ចូឡវ។ ៣។៣៣៥) អសហាយេ, “ឯកោវ ខោ ភិក្ខវេ, ខណោ ច សមយោ ច ព្រហ្មចរិយវាសាយា”តិអាទីសុ (អ។ និ។ ៨។២៩) សង្ខ្យាយំ, ឥធាបិ សង្ខ្យាយមេវាតិ ទស្សេន្តោ អាហ “ឯកន្តិ គណនបរិច្ឆេទនិទ្ទេសោ”តិ (ឧទា។ អដ្ឋ។ ១; ទី។ និ។ ដី។ ១។បរិព្ពាជកកថាវណ្ណនា) ឯកោយេវ សមយោ, ន ទ្វេ វា តយោ វាតិ ទ្វាទិកាភាវេន គណនស្ស បរិច្ឆេទនិទ្ទេសោ ឯកន្តិ អយំ សទ្ទោតិ អត្ថោ, តេន កស្ស បរិច្ឆិន្នន្តិ អនុយោគេ សតិ “សមយ”ន្តិ វុត្តន្តិ ទស្សេន្តោ អាហ “សមយន្តិ បរិច្ឆិន្ននិទ្ទេសោ”តិ។ ឯវំ បរិច្ឆេទបរិច្ឆិន្នវសេន វុត្តេបិ “អយំ នាម សមយោ”តិ សរូបតោ អនិយមិតត្តា អនិយមិតវចនមេវាតិ ទស្សេតិ “ឯកំ…បេ…ទីបន”ន្តិ ឥមិនា។

ឥទានិ សមយសទ្ទស្ស អនេកត្ថវុត្តិតំ អត្ថុទ្ធារវសេន ទស្សេត្វា ឥធាធិប្បេតមត្ថំ និយមេន្តោ “សមយ”ន្តិអាទិមាហ។ តត្ថាតិ តស្មិំ “ឯកំ សមយ”ន្តិ បទេ, សមយសទ្ទោ ទិស្សតីតិ សម្ពន្ធោ។ ន បន ឯកស្មិំ ទិស្សតីតិ តតោ អនេកត្ថេសុ ទិស្សនតោ តតោ អញ្ញេ អត្ថេ ទស្សេតិ

បច្ចយនាយគ្គិយំ, ការណានយចារេឃតិ អត្ថោ។ ឥលេតិ ជាការេន។ ហេតុដ៏ដ្ឋិ ឃ្វតិ ហេតុបិដ្ឋេច លទ្ធិឃម្ពា។ អស្សាតិ នយឃនទ្ទស្ស។ កាលម្ពា នយឃម្ពា ក្ខបិធាឃាតិ ខុត្តំ ការេលិ គាយ ក្ខបនក្កឃតស្ស ឃុត្តការេលិ។ នយឃោ គាយ តនេស្សច បច្ចឃនាយគ្គិ, អត្ថតោ បគ តឥគ្នូបនទីរពាលវេម្ពាច តប្បច្ចឃបរិស្សឃាការចោ ច។ ក្ខបិធាតំ គាយ ជាការណាគ ទេតរំ កហណំ, តម្ពា ឃឆាចុត្តំ កាលម្ពា នយឃម្ពា បញ្ញាឃ កេហត្វា ក្ខបឆារេទ្វាតិ អត្ថោ។ ឍូជំ ចុត្តំ ហោតិ – ននេច អយ្យាកំ ន្វេ កយគស្ស ឃុត្តការេលិ គចិស្សតិ, ការេឃ ពាលឃត្តា ច ឋរិស្សតិ, កយគបច្ចឃា ច អញ្ញោ អឋាឃុចិហារេរា គ គចិស្សតិ, អនេឆតំ កាលម្ពា កយគការណានយចាឃនក្កាតំ នយឃម្ពា ក្ខបឆារេទ្វា អបេបេច គាយ ន្វេបិ អាកេន្ធឃ្យាឃាតិ។ ឥណោតិ ឍ្កការេនា។ តឆាគតុប្បាឌាជិកោ ហិ យក្ក្រោតុ្ហចរិឃស្ស ឍ្កការេនា តប្បច្ចឃបដិលិកហេតុត្តា។ ឥណោ ខុច ច នយឃោ។ ឃោ “ឥណោ”តិ ច “នយឃោ”តិ ច ចុច្ចតិ, នោ ខុកោចាតិ អឍិប្បាឃោ។ ជិឃន្តោ យារេនា នេនេនា កិយ្យាគំ ក្ខណ្សនយឃោ។ ចស្សាគស្ស បឈេយា យារេនា បរិច្ឆអាហនយឃោ។ យហានយឃោតិ យហានមួហោ។ នយារេនា ចា ខុន, ច្បារេនា ចា។ បច្ចជ្ជិ ចគំ បចគំ, តស្មិំ, កបិលចក្ខុនាយត្តេ យហាចគនក្កាេត ចគនណ្ឌោតិ អត្ថោ។ នយឃោបិ តោតិ ខុត្តំ នយឃោតិ និក្កាបឥប្ខុរណស្ស ហេតុ។ កឌ្គាលីតិ តស្ស កិក្កស្ស គាឃំ។ ឍូជំ ចុត្តំ ហោតិ – តឃា កឌ្គាលិ បដិបិជ្ជិតាឍ្ឍុត្តកំ ខុកំ ការណំ អត្ថិ, តឃិ ទេត គ បដិបិទ្ធំ គ នលក្កិតត្តិ។ កិំ តំ ការណត្តំ អាហ “កកចាបិ តោ”តិអាឌិ។

“ក្ខក្កហឃារេគា”តិអាឌីសុ យារេគាតិ តស្ស បរិច្ឆាឌកស្ស បកតិគាឃំ, កិម្ពិ កិម្ពិ បគ និប្បំ ក្ខក្កហេតុំ នយត្ថតាឃ “ក្ខក្កហឃារេគា”តិ គំ នឈ្ញាគត្តិ, តម្ពា “ក្ខក្កហឃារេគា”តិ ចុច្ចតិ។ នយណឃុប្ពិកស្ស បុរេត្តា នយណឃុប្ពិកាបុរេត្តា។ នោ កិរ ឥេចឥត្តស្ស ក្ខបដ្ឋារេកា។ នយឃំ ដីដ្ឋិ បការេរគ ចឥត្តិ ខុត្តាតិ នយឃប្បចាឥេកោ, តស្មិំ, ដីដ្ឋិប្បចាឥេកេតិ អត្ថោ។ តស្មិំ កិរ ឈារេគ ចក្កិតាទុក្ខបេក្ខរេនាតិប្បក្នុតឃោ ត្រោតុ្ហណា, គិកណ្ឌារេចលកបរិច្ឆាឌកាឥឃោ ច បត្តខិតា នត្ថិបតិត្វា អត្តរគា អត្តរគា នយឃំ បការេរគ ចឥត្តិ ករេឆត្តិ ឌឹរេបត្តិ, តម្ពា នោ អារារេយា “នយឃប្បចាឥេកោ”តិ ចុច្ចតិ។ ន្វេច តិគ្កាឌីរនក្កាតាឃ តិឍ្ឍុនកទុក្ខបត្តិឃា បរិក្កិតតត្តា “តិគ្កាឌីរេរា”តិ ចុច្ចតិ។ ខុកា នាលិ ខុត្តាតិ ខុកនាលកោ។ ឃម្ពា បគេត្ត បឈេយំ ខុកា នាលិ អហោនិ, បន្ធា បគ យហាបុញ្ញា បេប្បិដ្ឋបិឥបរិច្ឆាឌកំ គិស្សាឃ ពាហុ នាលិ កតា, តម្ពា តនេយច បឈេយំ កតំ ខុកំ នាលំ ក្ខបិធាឃ លទ្ធបុត្តគាឃចនេគ “ខុកនាលកោ”តិ ចុច្ចតិ។ ឃល្លិកាឃ គាឃ បរេគជីរេញ្ញា ឥេចិឃា ក្ខឃ្យាគក្នុតា នោ បុប្បឋលនន្ធេត្តា អារារេយា, តេគ ចុត្តំ “ឃល្លិកាឃ អារារេយ”តិ។ បដិចនតីតិ តស្មិំ ឋាឃុតាឃ ចនតិ។

ជិន្នេ ឥឃ្យោតិ បច្ចក្ខេ អត្តការេច។ អត្ថោតិ ចុទ្ធិ។ កយ្យកិលេនចនេគ នយ្យេរតប្ពុតោ នយ្យា បិបុណិតប្ពុតោ នយ្យរារេឃា, បររេលិកោ, តត្ថ គិឃុត្តោ នយ្យរាឃិកោ, បររេលិកត្តោ។ អត្ថាគិនយឃាតិ ឃឆាចុទ្ធត្តាកឃត្ថនក្កាតហិតបដិលិកា។ នយ្យរាឃិកោបិ ហិ អត្ថោ ការណស្ស គិប្បត្តត្តា បដិលទ្ធោ គាឃ ហោតីតិ តំ អត្ថទ្ធឃយេកតោ កត្វា “អត្ថាគិនយឃា”តិ ចុត្តំ។ ឍិឃា បញ្ញាឃ តំតឥេត្ត រាតិ កណ្យាតិ, ឍី ចា បញ្ញា ខុតស្សត្ថីតិ ឍីរេរា។ បណ្ឌា ចុច្ចតិ បញ្ញា។ នា ហិ សុលុរេឃសុបិ អត្តេសុ បឥតិ កន្ធតិ, ទុក្ខាឌីគំ ចា បិច្ឆអគាជិអាការេ ឌាគាតីតិ បណ្ឌា។ តាឃ ឍ្កេតា កេតាតិ បណ្ឌិរេតា។ អឆ ចា ឍ្កតា នឈ្ញាតា បណ្ឌា ខុតស្ស, បឥតិ ចា ជាណកតិឃា កន្ធតីតិ បណ្ឌិរេតា។ នយ្យា ឃាគាគិនយឃាតិ ឃាគស្ស នយ្យា បហារេគគ។ នយ្យាតិ ទេត្ត អក្កយក្កជាការណាគ នយុរេន្ធឥប្បហាគំ ចុត្តំ។ អត្តត្ថិ អចនាគំ បិច្ឆអគំ តំនយក្កីរេគា ហិនគំ អចិប្បាទិតាកេណំ។ តទេច អត្ថោ តឆា ត្ថ-ការស្ស ដ្ឋ-ការំ កត្វា។ ននេយច្ច បច្ចេឃហិ កតការេចា នក្កតេដ្ឋា។

ຈຸລ຺ລຈຸລ຺ລຕາຂິຈເນທ ນຕ຺ຕາບທັ ບຣິຄຫທັ ນຕ຺ຕາບເຖ຺ຖາ ຂຣາຍ, ຍຣເຕທ ຮາຕິ ຊ຺ຈິສາ ຍິບຣິຕາເຍຕເຕ຺ຖາ ຍິບຣິຕາຍເຖ຺ຖາ ອກິນເຍຕເຕ຺ຖາ ບຂິຍິຊ຺ຊີກາເຕ຺ຖາ ອກິນຍຍເຖ຺ຖາ, ບີຄ຺ຍອຕາຂີກິເຍຈ ຕາກິ ທິ ອກິນເຍຕຕ຺ຖກາເຈທ ໂຄກິກາຈຍຸບເຕຕ຺ວາ "ອກິນຍຍເຖ຺ຖາ"ຕິ ຈຸຕ຺ຕາກິ ອກິນຍຍສ຺ສ ຮາ ບຂິເຈສສ຺ສ ອເຕ຺ວາ ເກາຈເຣາ ອກິນຍຍເຖ຺ຖາຕິ ຕາກິເຍຈ ຕຕ຺ຖິນຍ-ກາຈຸບກຍຕ-ນາຍຕ຺ຖາເຕາ ໂຄເຕ຺ຕທ ຈຸຕ຺ຕາກິ ໂຄຕ຺ວ ຈ ຊ຺ບນກ຺ກາກັ ເຂາຕກຍຕ຺ຕຕ຺ຕາ ຕສ຺ສ ຕສ຺ສ ອຕ຺ວສ຺ສ ຮາຈເກາ ນຍຍນເຖ຺ຖາ ໂຄຮາຕິ ນຍຍນຖ຺ຖສ຺ສ ອຕ຺ວ຺ຖາເຣບິ ຣິນາບນເກ຺ກາ ອກິນຍເຍາ ຈຸເຕ຺ຕາ

ເຕນ຺ ບທ ອເຕ຺ວນ຺ ອຍັ ຈຈທເຕ຺ວ – ນທກາຣິກາຣຕຈເນທ ນຕິ຺ຊ຺ຍນເຍຕິ ນຍເຈຕີຕິ ນຍເຍາ, ນຍຮາເຍາ ນເຍຕິ ນຍາກ຺ຖຕິ ຍກ຺ກ຺ຕາທູຈຣິຍເຍຕ຺ວ ຕຄາສາຣບຸກ຺ກລຈເນທາຕິ ນຍເຍາ, ຕເຕາ ນເຍຕ຺ຕິ ໂຄຕ຺ວ, ໂຄເຕທ ຮາ ນັກ຺ຖຕິ຺ ສຍຸາ, ນຕ຺ຕາ ຮາ ນທຂາຕາຂີທິ, ຊ຺ບ຺ຍາຄາຂີທິ ຮາຕິ ນຍເຍາ, ກາເລິ ສຍຸບ຺ຍຈຕ຺ຕິຍຕ຺ຕາຍ ທິ ອຕ຺ວເຕາ ອກ຺ຈເຕາບິ ກາເລິ ສຍຸບ຺ຍຈຕ຺ຕິຍາ ອສິກເຣັ, ກເຣັ ຍິຍ ຈ ບຣິກບ຺ຍຕາຍຕ຺ຕນິເຖ຺ຖທ ຈຸເບທ ເຮາທຣີຍຕິ ນຍໍ, ນຍຸາ ຮາ ອຈຍຈາກັ ອຍກັ ບຈຕ຺ຕິ ອຈຖ຺ຖາທຕ຺ຕິ ນຍເຍາ, ນຍຸເທາ ຍຊາ "ນຍຸຄາເຍາ"ຕິ ອຈຍຈາກັ ນທາຈຖ຺ຖາທເຍຈ ທິ ນຍຸເທາ, ທ ບທ ອຈຍຈຍິກິຍຸເຕ຺ຕາ ນຍຸເທາ ທາຍ ເກາຂິ ບເຣຍຕ຺ວເຕາ ອຕ຺ວິ ບຈ຺ຈຍຕ຺ຕຣນຍາກເຍ ໂຄຕິ ຜລັ ຊ຺ບ຺ຍຊ຺ຊຕິ, ບຈຕ຺ຕິ ຮາ ໂຄຕນ຺ຍາຕິ ນຍເຍາ, ເທຕຸ ຍຊາ "ນຍຸຄເຍາ"ຕິ ເນາ ທິ ບຈ຺ຈຍຕ຺ຕຣນຍາກຍເຕເຕຈ ອຕ຺ຕເຕາ ຜລັ ຊ຺ບ຺ຍາຄຖ຺ຖຕິນຍຈ຺ກຶກາຈັ ກເຣາຕິ ນເຍຕິ ນັເຍາຂຕກາຈເຕາ ນຍ຺ຕເຖ຺ຖ ທຸຕ຺ວາ ໂຄຕິ ອຕ຺ຕເຕາ ຍິນເຍ ບຈຕ຺ຕິ, ຄຄ຺ທກ຺ກຕກາຈເຕາ ຮາ ຕັນຊ຺ຍຸຕ຺ຕາ ນຕ຺ຕາ ອຍຕ຺ຕິ ໂຄເຕທ ຍຊາກິກິເຈນັ ບຈຕ຺ຕິ຺ຕິ ນຍເຍາ, ຂິຖ຺ຖິ ຂິຖ຺ຖິນັເຍາຂເຕທ ທິ ນຕ຺ຕາ ອຕິຍິຍ ຕຊ຺ຊ຺ຕິ ນຍິຕິ ນກ຺ຕິ ນເຍາສາກັ ນຍເຍາ, ບຂິລິເກາ ນຍສ຺ສ ກິເຣາຄສ຺ສ ຍາກັ ບິບຸຕັ, ນຍຸາ ຮາ ຍາກັ ອບກເຍາ ອບ຺ຍຈຕ຺ຕິ ນຍເຍາ, ບທາກັ ອກິຍຸຕ຺ ຂາກເຕທ ນຍຸາ ໂຄຕເຕ຺ຖາ ອກິກຕ຺ຕເຕ຺ຖາຕິ ອກິນຍເຍາ, ສຍຸາກັ ອຍິບຣີເຕາ ນກາເຈາ ອກິຍຸຕກາເຈທ ຕັ ຕັ ນກາຈັ ນຍຸາ ໂຄຕິ ກ຺ຖຕິ ຕຊ຺ຍຸຕີຕິ ອກິນຍເຍາ, ສຍຸາກັ ຍຊາກ຺ຈຕນກາຈາຈເຕີເສາ

ທຕຸ ຈ ອຕ຺ວຍຕ຺ຕິ ຍຊາສິເບ຺ຍຕັ ບຕິ ນຖ຺ຖາ ອກິກິຍິນຕ຺ຕີຕິ ທ ໂຄເກທ ນເຖ຺ຖທ ອເທເກ ອຕ຺ວາ ອກິສີຍຕ຺ຕິ, ອຊ ກນ຺ຍາ ຕ຺ຖສ ນຍຍນຖ຺ຖສ຺ສ ອເທກສາ ອເຕ຺ວາ ຈຸເຕ຺ຕາຕິ? ນຈ຺ຈເຍຕັ ນຖ຺ຖຍິເນເນ ອເບກ຺ລ຺ລເຕ ນຖ຺ຖຍິເນເນ ທິ ອເບກ຺ລ຺ລເຕ ທ ໂຄເກທ ນເຖ຺ຖທ ອເທກຕ຺ວາກິສາກັ ນຍຸກ຺ຈຕິ ທ ທິ ເຍາ ກາລິຂິອເຕ຺ວາ ນຍຍ-ນເຖ຺ຖາ, ເນາເຍຈ ນຍຸທາຂິອຕ຺ວ ຈຄຕິ ໂຄຕ຺ວ ບທ ເຕນັ ເຕນຍຕ຺ວາກັ ນຍຍນຖ຺ຖຈຈກີຍຕານາຍຕ຺ຖາຍຸບິຄາຍ ອເທກຕ຺ວຕາ ນຍຍ-ນຖ຺ຖສ຺ສ ຈຸຕ຺ຕາຕິ ໂຄຈັ ນຕ຺ຖຕ຺ວ ອຕ຺ວ຺ຖາເຣ ເທາຕິ ເຈຕ຺ວ –

"ນາຍຕ຺ຖາຈຈກີຍຕັ, ຊ຺ບິຄາຍ ອເທກສາ;

ອຕ຺ວ ຈເຄ ທ ທິ ນເຖ຺ຖາ, ໂຄເກາ ເທກຕ຺ວເກາ ນິຍາ"ຕິ

ນຍຈາຍາຂິອຕ຺ວາກັ ຕ຺ຖສ ອນຍຸກ຺ຈເຕາ, ກາລເສ຺ສຈ ຈ ອບຂີນິຕຕ຺ຖຕ຺ຕາ "ຕ຺ຖສ ບທສ຺ສ ກາເລິ ອເຕ຺ວາ"ຕິ ຈຸຕ຺ຕ຺ວາ ເຄນເຄນກາຂີກັ ຍິຍ ທິ ກາລສ຺ສ ກິຄາທກາເຈທ ອສິເບ຺ຍຕຕ຺ຕາ ເນາບິ ຕ຺ຖສ ອບຂີນີຍຕິ 'ຕ຺ຖຍິກາ ກິຂິນັ ກາລັ ຂີເບຕີຕິ ອາທ "ເຕກາ"ຕິອາຂີ ເຕກາຕິ

កាលត្ថេន សមយ-សទ្ទេន។ អឌ្ឍមាសោ បក្ខវសេន វុត្តោ, បុព្ពណ្ហាទិកោ ទិវសភាគវសេន, បឋមយាមាទិកោ បហារវសេន។ អាទិ-សទ្ទេន ខណលយាទយោ សង្គហិតា, អនិយមិតវសេន ឯកំ កាលំ ទីបេតីតិ អត្ថោ។

កស្មា បនេត្ថ អនិយមិតវសេន កាលោ និទ្ទិដ្ឋោ, ន ឧតុសំវច្ឆរាទិនា និយមិតវសេនាតិ អាហ "តត្ថ កិញ្ចាបី"តិអាទិ។ កិញ្ចាបិ បញ្ញាយ វិទិតំ សុវវត្ថាបិតំ, តថាបីតិ សម្ពន្ធោ។ វចសា ធារេតុំ វា មនសា ចិន្តិតុំ វា បរេន វិញ្ញាបេតុំ វា ន សក្កា នានប្បការភាវតោ ពហុ ច វត្តព្វំ ហោតិ យាវ កាលប្បភេទា, តាវ វត្តព្វត្តា។ "ឯកំ សមយ"ន្តិ វុត្តំ បន ន សោ កាលប្បភេទោ អត្ថិ, យោ ឯត្ថានន្តោគធោ សិយាតិ ទស្សេតិ "ឯកេនេវ បទេន តយត្ថំ សមោធានេត្វា"តិ ឋបិតា។ ឯវំ លោកិយសម្មុតិកាលវសេន សមយំ ទស្សេត្វា ឥទានិ សាសនេ បាកដកាលវសេន សមយំ ទស្សេតុំ "យេ វា ភូយេ"តិអាទិ វុត្តំ។ អបិច ឧតុសំវច្ឆរាទិវសេន និយមំ អកត្វា សមយសទ្ទស្ស វចនេ អយម្បិ គុណោ លទ្ធោ ហោតីតិ ទស្សេន្តោ "យេ វា ភូយេ"តិអាទិមាហ។ សាមញ្ញជោតនា ហិ វិសេសេ អវតិដ្ឋតិ តស្មា វិសេសបរិហារវិសយត្តា។ តត្ថ យេ វា ភូយេ សមយាតិ សម្ពន្ធោ។ ភគវតោ មាតុកុច្ឆិឱក្កមនកាលេ ចេវ គព្ភោក្កន្តិសមយោ។ ចត្តារិ និមិត្តានិ បស្សិត្វា សំវេគកាលេ សំវេគសមយោ។ លទ្ធស្សាទិ សម្ពោធិសមយសិក្ខាយ ចរិយាកាលេ ទុក្ករការិកសមយោ។ ឯវមិកំ ឈានផលសមាបត្តីហិ វីតិនាមិតកាលេ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារសមយោ, វិសេសតោ បន សត្តសត្តាហានិ ឈានសមាបត្តិច្ចន្តរិតកាលេ។ បញ្ចចត្តាលីសវស្សានិ តំតំធម្មទេសនាកាលេ ទេសនាសមយោ។ អាទិ-សទ្ទេន យមកបាដិហារិយសមយាទយោ សង្គណ្ហាតិ។ បកាសាតិ ទសសហស្សិលោកធាតុបកម្បនោភាសបាតុភាវាទីហិ បាកដា។ "ឯកំ សមយ"ន្តិ វុត្តំ តទញ្ញេបិ សមយា សន្តីតិ អត្ថាបត្តិតោ តេសុ សមយេសុ ឥធ ទេសនាសមយសង្ខាតោ សមយវិសេសោ "ឯកំ សមយ"ន្តិ វុត្តោតិ ទីបេតីតិ អធិប្បាយោ។

យថាវុត្តប្បភេទេស្វេវ សមយេសុ ឯកទេសំ បការន្តរេហិ សង្គហេត្វា ទស្សេតុំ "យោ ចាយ"ន្តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ ហិ ញាណកិច្ចសមយោ, អត្តហិតបដិបត្តិសមយោ ច អភិសម្ពោធិសមយោយេវ។ អរិយតុណ្ហីភាវសមយោ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារសមយោ។ ករុណាកិច្ចបរហិតបដិបត្តិធម្មីកថាសមយោ ទេសនាសមយោ, តស្មា តេសុ វុត្តប្បភេទេសុ សមយេសុ ឯកទេសោវ បការន្តរេន ទស្សិតោតិ ទដ្ឋព្វំ។ "សន្និបតិតានំ វោ ភិក្ខវេ ទ្វយំ ករណីយំ ធម្មី វា កថា អរិយោ វា តុណ្ហីភាវោ"តិ (ឧទា។ ១១) វុត្តសមយេ សន្ធាយ "សន្និបតិតានំ ករណីយទ្វយសមយេសូ"តិ វុត្តំ។ តេសុបិ សមយេសូតិ ករុណាកិច្ចបរហិតបដិបត្តិធម្មីកថាទេសនាសមយេសុបិ។ អញ្ញតរំ សមយំ សន្ធាយ "ឯកំ សមយ"ន្តិ វុត្តំ អត្ថតោ អនេកត្តា។

អញ្ញត្ថ វិយ ភុម្មវចនេន ច ករណវចនេន ច និទ្ទេសមកត្វា ឥធ ឧបយោគវចនេន និទ្ទេសប្បយោជនំ និទ្ធារេតុកាមោ បរិយោគេន ចោទនំ សមុដ្ឋាបេតិ "កស្មា បនេត្ថា"តិអាទិនា។ ឯត្ថាតិ "ឯកំ សមយ"ន្តិ ឥមស្មិំ បទេ, ករណវចនេន និទ្ទេសោ កតោ យថាតិ សម្ពន្ធោ។ ភវន្តិ ឯត្ថាតិ អយំ, ឯកការោ, តត្ថ បវត្តិ វចនំ វិភត្តិ ភុម្មវចនំ។ ករោតិ កិរិយំ អភិនិប្ផាទេតិ ឯតេនាតិ ករណំ, កិរិយានិប្ផត្តិការណំ, ឧបយុជ្ជិតព្ពា កិរិយាយាតិ ឧបយោគោ, កម្មំ, តត្ថ វចនំ តថា។ "តត្ថា"តិអាទិនា យថាវុត្តចោទនំ បរិហរតិ។ តត្ថាតិ តេសុ អភិធម្មតទញ្ញសុត្តបទវិនយេសុ។ តថាតិ ភុម្មវចនករណវចនេហិ អត្ថសម្ភវតោ ចាតិ យោជេតព្ពំ, អធិករណការណភាវលក្ខណត្ថានំ, ហេតុករណត្ថានញ្ច សម្ភវតោតិ អត្ថោ។ ឥធាតិ ឥធស្មិំ សុត្តបទេ។ អញ្ញថាតិ ឧបយោគវចនេន។ អត្ថសម្ភវតោតិ អច្ចន្តសំយោគត្ថស្ស

សម្ភវតោ។

“តត្ថ ហិ”តិអាទិ តព្ពិវរណំ។ ញាតោតិ “ឯកំ សមយ”ន្តិ វុត្តបទតោ។ អធិករណត្ថោតិ អាធារត្ថោ។ ភវនំ ភាវោ, កិរិយា, កិរិយាយ កិរិយន្តរលក្ខណំ ភាវេនភាវលក្ខណំ, តទេវេត្ថ តថា។ កេន សមយត្ថេន ញាតំ អត្ថទ្វយំ សម្ភវតីតិ អត្ថយោគេ សតិ តទត្ថទ្វយសម្ភវានុរូបេន សមយត្ថេន, តំ វត្តុំ ភេទេន្តោ “អធិករណញ្ហី”តិអាទិមាហ។ បទត្ថោ តាយេវ ហិ យថាវុត្តមត្ថទ្វយំ សិទ្ធំ, វិភត្តិ បន ជោតកាយត្តា។ តត្ថ កាលសង្ខាតោ, កាលសទ្ទស្ស វា អត្ថោ យស្សាតិ កាលត្ថោ។ សមូហសង្ខាតោ, ‘សមូហសទ្ទស្ស វា អត្ថោ យស្សាតិ សមូហត្ថោ, កោ សោ? សមយោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – កាលត្ថោ, សមូហត្ថោ ច សមយោ តត្ថ អភិធម្មេ វុត្តានំ ផស្សាទិធម្មានំ អធិករណំ អាធារោតិ, យស្មិំ កាលេ, ធម្មបុញ្ជេ វា កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ, តស្មិំយេវ កាលេ, ធម្មបុញ្ជេ វា ផស្សាទយោបិ ហោន្តីតិ អយញ្ហេត្ថ អត្ថោ។ ននុ ចាយំ ឧបាទាបញ្ញត្តិមត្តោ កាលោ, វោហារមត្តោ ច សមូហោ, សោ កថំ អធិករណំ សិយា តត្ថ វុត្តធម្មានន្តិ? នាយំ ទោសោ។ យថា ហិ កាលោ សយំ បរមត្ថតោ អវិជ្ជមានោបិ សភាវធម្មបរិច្ឆិន្នត្តា អាធារភាវេន បញ្ញាតោ, សភាវធម្មបរិច្ឆិន្នោ ច តង្ខណប្បវត្តានំ តតោ បុព្ពេ, បរតោ ច អភាវតោ “បុព្ពណ្ហេ ជាតោ, សាយន្ហេ អាគតោ”តិអាទីសុ, សមូហោ ច អវយវវិនិមុត្តោ អវិជ្ជមានោបិ កប្បនាមត្តសិទ្ធោ អវយវានំ អាធារភាវេន បញ្ញាបីយតិ “រុក្ខេ សាខា, យវរាសិយំ បត្តសម្ភូតា”តិអាទីសុ, ឯវមិធាបិ សភាវធម្មបរិច្ឆិន្នោ, កប្បនាមត្តសិទ្ធោ ច តទុភយំ តត្ថ វុត្តធម្មានំ អធិករណភាវេន បញ្ញាបីយតីតិ។

“ខណសមវាយហេតុសង្ខាតស្សា”តិអាទិ ភាវេនភាវលក្ខណត្ថសមត្ថនំ។ តត្ថ ខណោ នាម អដ្ឋក្ខណវិនិមុត្តោ នវមោ ពុទ្ធុប្បាទក្ខណោ, យានិ វា បនេតានិ “ចត្តារិមានិ ភិក្ខវេ, ចក្កានិ, យេហិ សមន្នាគតានំ ទេវមនុស្សានំ ចតុចក្កំ បវត្តតី”តិ (អ॰ និ॰ ៤.៣១) ឯត្ថ បតិរូបទេសវាសោ សប្បុរិសូបនិស្សយោ អត្តសម្មាបណិធិ បុព្ពេកតបុញ្ញតាតិ ចត្តារិ ចក្កានិ វុត្តានិ, តានិ ឯកជ្ឈំ កត្វា ឱកាសដ្ឋេន “ខណោ”តិ វេទិតព្ពានិ។ តានិ ហិ កុសលុប្បត្តិយា ឱកាសភូតានិ។ សមវាយោ នាម “ចក្ខុញ្ច បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ ចក្ខុវិញ្ញាណ”ន្តិអាទិនា (ម॰ និ॰ ១.២០៤; ៣.៤២១, ៤២៥, ៤២៦; សំ॰ និ॰ ២.៤៣, ៤៤; សំ॰ និ॰ ៣.៦០; កថា॰ ៤៦៥, ៤៦៧) និទ្ទិដ្ឋា ចក្ខុវិញ្ញាណាទិសាធារណផលនិប្ផាទកត្តេន សណ្ឋិតា ចក្ខុរូបាទិបច្ចយសាមគ្គី។ ចក្ខុរូបាទីនញ្ហិ ចក្ខុវិញ្ញាណាទិ សាធារណផលំ។ ហេតុ នាម យោនិសោមនសិការាទិកោ ហេតុ។ យថាវុត្តស្ស ខណសង្ខាតស្ស, សមវាយសង្ខាតស្ស, ហេតុសង្ខាតស្ស ច សមយស្ស សត្តាសង្ខាតេន ភាវេន តេសំ ផស្សាទីនំ ធម្មានំ សត្តាសង្ខាតោ ភាវោ លក្ខីយតិ វិញ្ញាយតីតិ អត្ថោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – យថា “គាវីសុ ទុយ្ហមានាសុ គតោ, ទុទ្ធាសុ អាគតោ”តិ ឯត្ថ ទោហនកិរិយាយ គមនកិរិយា លក្ខីយតិ, ឯវមិធាបិ យថាវុត្តស្ស សមយស្ស សត្តាកិរិយាយ ចិត្តស្ស ឧប្បាទកិរិយា, ផស្សាទីនំ ភវនកិរិយា ច លក្ខីយតីតិ។ តត្ថ ចេត្ថ សត្តាកិរិយា អវិជ្ជមានាបិ, កថំ តាយ លក្ខីយតីតិ? សច្ចំ, តថាបិ “យស្មិំ សមយេ”តិ ច វុត្តេ សតីតិ អយមត្ថោ វិញ្ញាយមានោ ឯវ ហោតិ អញ្ញកិរិយាសម្ពន្ធាភាវេ បទត្ថស្ស សត្តាវិរហាភាវតោ, តស្មា អត្ថតោ គម្យមានាយ តាយ សត្តាកិរិយាយ លក្ខីយតីតិ។ អយញ្ហេត្ថ អត្ថោ – យស្មិំ យថាវុត្តេ ខណេ, បច្ចយសមវាយេ, ហេតុម្ហិ ច សតិ កាមាវចរំ កុសលំ ចិត្តំ ឧប្បន្នំ ហោតិ, តស្មិំយេវ ខណេ, បច្ចយសមវាយេ, ហេតុម្ហិ ច សតិ ផស្សោបិ ហោតីតិ។ អយំ បន អត្ថោ អភិធម្មេយេវ (អដ្ឋសា॰ កាមាវចរកុសលបទភាជនីយ) និទស្សនវសេន ចុទេត្វា,

ឃទារហេយេង តេយា អញ្ញាសុបិ សុត្តបទេសូតិ តស្មាតិ អធិការលត្ថស្ស, ការេចតកាចលក្ខលត្ថស្ស ច សម្ភចតោ តេត្ថេឌាតតត្តិ តទុកឃត្ថស្ស សយឃសដ្ឋក្ការេចត ចិន្នយាតស្សេច កុមូចចតចសេត ឌីបតត្ថំ ចិកត្តិយោ ហិ បឌីបេបិ ចិឃ ចត្តុតោ ចិន្នយាតស្សេច អត្ថស្ស ឌេាតកាតិ, អឃយេត្ថោ សដ្ឋសេត្ថេសុ បិកេដោឃេច

ហេតុអត្ថោ, ការណត្ថោ ច សម្ភចតីតិ “អនេត្ថ ចរតិ, ចិន្នាឃ ចរតី”តិអាទីសុ ចិឃ ហេតុអត្ថោ, “ឲរសុតា លិត្តុតិ, កុកាលេត លលតី”តិអាទីសុ ចិឃ ការណត្ថោ ច សម្ភចតិ កធំ បត សម្ភចតីតិ អាហ “យោ ហិ សោ”តិអាទិ ចិតយេ (បិទា ១០)

អាកតសិក្ខាបទបញ្ញត្តិឃាចតចត្ថុចសេត ឆេរំ យទិឃាធំ កត្វា “សារិបុត្តាទីហិបិ ទុចិញ្ញេយ្យា”តិ ចុត្តំ តេត សយយេត ហេតុភូតេត ការណភូតេតាតិ ឲត្ថ បត តំតំចត្ថុចីតិក្កមេយាច សិក្ខាបទបញ្ញត្តិយា ហេតុ ចេច ការណញ្ច តថា ហិ ឃតា កាចា សិក្ខាបទបញ្ញត្តិយា បឆយេយេច តេសំ តេសំ តត្ថ តត្ថ សិក្ខាបទបញ្ញត្តិហេតុភូតំ តំ តំ ចីតិក្កមំ អបេក្ខមាតោ ចិហរតិ , តទា តំ តំ ចីតិក្កមំ អបេក្ខិត្វា តេត្ថំ ចរតីតិ សិន្ធោ ចត្ថុចីតិក្កមស្ស សិក្ខាបទបញ្ញត្តិហេតុភាចោ “អនេត្ថចរតី”តិអាទីសុ អត្ថមបេក្ខិត្វា តេត្ថំ ចរតីតិអាទិតា ការេណត អត្ថាទីតំ ហេតុភាចោ ចិឃ សិក្ខាបទបញ្ញត្តិការល បត តេតេច បុន្នាសិទ្ធេត ចីតិក្កមេត សិក្ខាបទំ បញ្ញាបេតិ, តស្មា សិក្ខាបទបញ្ញត្តិយា សាធកតមត្តា ការណភាចោបិ ចីតិក្កមស្សេច សិន្ធោ “អសិតា លិត្តុតី”តិអាទីសុ អសិតា លិត្តុតកិរិយំ សាធេតីតិអាទិតា ការេណត អសិអាទីតំ ការណភាចោ ចិឃ ឲចំ សន្តេបិ ចីតិក្កមំ អបេក្ខមាតោ តេតេច សន្ធិ តត្តិស្សិតម្បិ កាលំ អបេក្ខិត្វា ចិហរតីតិ កាលស្សាបិ ញាឆ ហេតុភាចោ ចុត្តោ, សិក្ខាបទំ បញ្ញាបេត្តោ ច តំ តំ ចីតិក្កមកាលំ អតតិក្កមិត្វា តេតេច កាលេត សិក្ខាបទំ បញ្ញាបេតីតិ ចីតិក្កមតិស្សយស្ស កាលស្សាបិ ការណភាចោ ចុត្តោ, តស្មា ញាមិតា បរិយាយេត កាលស្សាបិ ហេតុភាចោ, ការណភាចោ ច លព្ភតីតិ ចុត្តំ “តេត សយយេត ហេតុភូតេត ការណភូតេតា”តិ, តិប្បរិយាយេត បត ចីតិក្កមោយេច ហេតុភូតោ, ការណភូតោ ចៈ សោ ហិ ចីតិក្កមក្ខណេ ហេតុ ហុត្វា បច្ឆា សិក្ខាបទបញ្ញាបតក្ខណេ ការណម្បិ ហោតីតិៈ សិក្ខាបទានិ បញ្ញាបយេត្តាតិ ចីតិក្កមំ បុច្ឆិត្វា កិច្ចុសដ្ឋំ សត្ថុបិតាបេត្វា ឍូតិណ្ហចត្ថុំ តំ បុក្កលំ បដិបុច្ឆិត្វា, ចិករហិត្វា ច តំ តំ ចត្ថុឍូតិណ្ហកាលំ អតតិក្កមិត្វា តេតេច កាលេត ការណភូតេត សិក្ខាបទានិ បញ្ញាបេត្តោៈ សិក្ខាបទបញ្ញត្តិហេតុញ្ញ អបេក្ខមាតោតិ តតិយបិទាឌិកាទីសុ (បិទាៈ ១៩១) ចិឃ សិក្ខាបទបញ្ញត្តិយា ហេតុភូតំ តំ តំ ចត្ថុចីតិក្កមសមយំ អបេក្ខមាតោ តេត សយយេត ហេតុភូតេត កាចា តត្ថ តត្ថ ចិហាសីតិ អត្ថោៈ

“សិក្ខាបទានិ បញ្ញាបយេត្តា, សិក្ខាបទបញ្ញត្តិហេតុញ្ញ អបេក្ខមាតោ”តិ ញាធំ ឃថាក្កមំ ការណភាចស្ស, ហេតុភាចស្ស ច សមត្ថតចចតំ, តស្មា តេតត្ថុបំ “តេតសយយេត ការណភូតេត ហេតុភូតេតា”តិ ឲចំ ចត្តព្ពេបិ បទមំ “ហេតុភូតេតា”តិ ចុប្បដិបាដិចចតំ តត្ថ ហេតុភាចស្ស សាតិសយមធិប្បេតត្តា ចុត្តត្តិ ចេឌិតព្ពំៈ “កាចា ហិ ចេចញ្ញាយំ ចិហរេត្តា ឆមុសេតាបតិត្ថេទស្ស សិក្ខាបទបញ្ញត្តិយាចតហេតុភូតំ បរិចិតក្កសមយំ អបេក្ខមាតោ តេត សយយេត ហេតុភូតេត ចិហាសី”តិ តីសុបិ កិរ កណ្ឋិបទេសុ ចុត្តំៈ “កិំ បនេត្ថ ឃុត្តិចិត្តាឃ, អាចរិយស្ស ញាឆ កមចចតិដ្ឋា តត្ថីតិ ឲចរេតំ កហេតព្ពំ – អញ្ញាសុបិ ហិ អដ្ឋកថាសុ អឃមេច អត្ថក្កមោ ចុត្តោ, ត ច តាសុ ‘តេត សយយេត ចេចញ្ញាយំ ចិហរតី’តិ ចិតឃបិត្បញ្ញាបទេ ហេតុអត្ថស្សេច សាតិសយំ អធិប្បេតភាចឌីបតត្ថំ ចុត្តោ អចិសឃត្តា, សិក្ខាបទានិ បញ្ញាបយេត្តា ហេតុភូតេត, ការណភូតេត ច សយយេត ចិហាសិ, សិក្ខាបទបញ្ញត្តិហេតុញ្ញ អបេក្ខមាតោ ហេតុភូតេត សយយេត ចិហាសីតិ ឲចមេត្ថ ឃថាលាភំ សម្ពន្ធភាចតោ ឲចំ ចុត្តោ”តិបិ ចទន្តិៈ តស្មាតិ ឃថាចុត្តស្ស ទុចិញ្ញស្សាបិ អត្ថស្ស

សម្ពន្ធោ។ តត្ថាយំ បទត្ថោ សមត្ថិ ចុត្តសមន ករណចនេត តក្កយត្ថស្ស ខោតត្ថំ។ តត្ថាតិ តស្មិំ ចិតមេ។ ឯត្ថ ច និព្ពានបព្ភារត្តិយា ឯវ ចិតិក្កុយសយយស្ស សាឆកតយត្តា តស្ស ករណការេច “និព្ពានភាតិ បញ្ញាបយន្តា”តិ អត្ថាហរិតព្ពេន សម្ពន្ធោ, ទេហៀការេច បន តភេបព្ពនយត្តត្តា “ចិហរតី”តិ បទេភេតចាតិ ភដ្ឋត្តំ។ តចារេយច ហិ ចុត្តំ “ទេតន សយទេយន ទេហៀក្នុទេតន, ករណក្នុទេតន ច និព្ពានភាតិ បញ្ញាបយន្តា, និព្ពានបព្ពាត្តិទេហៀដ្ឋា អបេក្ខយាន្តា កកចា តត្ថ តត្ថ ចិហារីសី”តិ។ ករណតោ្យកិរិយត្តំ, ន ទេហៀ ចិយ កិរិយាការណំ ទេហៀ បន កិរិយាការណំ, ន ករណំ ចិយ កិរិយន្តោតិ។

“ឱ្ញធ បភា”តិអាជិតា ឧបយោគចនស្ស អត្ថត្ថសំយោគត្តសម្ពន្ធស្សត្តំ, អត្ថត្តទេយច ភន្តាក្យលកិរិយាហិ សំយោគោ អត្ថត្តសំយោគោ, តិរន្តរទេយច ទេតហិ សំយុត្តការេចាតិ ចុត្តំ ទេហាតិ។ សេរេយចទោ្ធ តធា។ ឯចំខាតិរេកតិ ឯចំសការេច។ កធំ សម្ពន្ធតីតិ អាហ “យជ៉ី”តិអាជិ។ អត្ថត្តទេយចាតិ អាទព្ពទោ ចដ្ឋាយ យាច ភេសតាតិដ្ឋានំ, តាច ឯកំសទេយច, តិរន្តរទេយចាតិ អទោ្ធ។ ករុណាចិហារទេនាតិ បរហិតបដិបត្តិសន្តាទេតន ករុណាចិហារទេន។ តធា ហិ ករុណាតិភាតត្តា ភេសតាយ ឱ្ញធ បរហិតបដិបត្តិ “ករុណាចិហារទេរា”តិ ចុត្តា, ន បន ករុណាសយាបត្តិចិហារទេរា។ ន ហិ ភេសតាការេល ភេសេតត្តភស្ស ចិសយស្ស ភេសតាភាលស្ស សត្តចិសយាយ យហាករុណាយ សម្ភវត្តិ សម្ពន្ធតិ ភិក្កចិសយត្តា, តស្មា ករុណាយ បចទោ្ធ ចិហារទោតិ កត្វា បរហិតបដិបត្តិចិហារទោ ឱ្ញធ “ករុណាចិហារទោ”តិ ទេចជិតន្តោ។

តស្មាតិ អត្ថត្តសំយោគត្តសម្ពន្ធោ។ តភេត្តទ្ធាតភត្តិ ចុត្តភេយន ឧបយោគចិកត្តិយា តភេត្តស្ស ខោតត្តំ ឧបយោគតិទ្ទេសា ករតា យធា “យាសំ សន្តាយតិ, ជិចសំ ក្សដ្ឋាតី”តិ។ ទេតសាតិ ទេយន ការទេណន អភិធខេយ្យ, ឱ្ញទោ អត្ថោប្ប ច ប្បត្តបទេប្ប ក្សុមចនស្ស អដិករណទោ្ធ, ភាទេចភាចលក្ខណទោ្ធ ច, ចិតមេ ករណចនស្ស ទេហៀអទោ្ធ, ករណទោ្ធ ច ឱ្ញធ ឧបយោគចនស្ស អត្ថត្តសំយោគទោ្ធ សម្ពន្ធតិ, ទេតសាតិ អទោ្ធ។ ឯតត្ថិ យធា ចុត្តស្សត្តស្ស សក្ខហកាធាបជំ អត្ថាតោតិ អភិធខេយ្យ ឱ្ញទោ អត្ថោប្ប ប្បត្តបទេប្ប, ចិតមេ ច។ សយទេយាតិ សយយសទ្ទោ។ សទ្ទេយច ហិ ចិកត្តិបទោ កចតិអទោ្ធ អសម្ពន្ធោ។ សោតិ ទេប្ចន សយយសទ្ទោ។

ឯចំ អត្ថទោ យតិ ភេស្សត្វា ឱ្ញភាតិ ទេបិទាណាចទិយយតិ ភេស្សត្វំ “ទេបិទាណា បភា”តិអាជិ ចុត្តំ។ ទេបិទាណាតិ ច បុរិយា អដ្ឋកធាចទិយា។ “តស្មិំ សយទេយ”តិ ចា…ទេប… “ឯកំ សយយ”ត្តិ ចា ឯសរ ទកទេភាតិ សម្ពន្ធោ។ អភិលិបយត្តទកទេភាតិ ចចសយទេត្តន ទកទេភា ចិទេសទេសា, ន បន អទេត្ថន, ទេតភាហ “សព្ពត្ថ ក្សុមទេយចទោ្ធ”តិ, សទ្ទោប្បិ អត្ថទោ អាធារទោ ឯច អទោ្ធតិ ចុត្តំ ទេហាតិ។ ឱ្ញយិតា ច ចចទេតន ប្បត្តចិតយេប្ប ចិកត្តិចិបរិណាទេយា កទេតា, ក្សុមទេត្វ ចា ឧបយោគករណចិកត្តិទេយា សិទ្ធាតិ ភេស្សតិ។ “តស្មា”តិអាជិតា ទេតសំ យតិភេស្សទេត ក្សលយាហ។

ការិយទេដ្ឋត ករុ។ តភេចត្តំ សន្តេតទោតា សយទេត្វតិ “ករុំ ហី”តិអាជិតា សន្តេតចិសយោ ហិ សន្ទោ តំចចត្តំទោតាទេយច ភេសរ អត្ថទោតឆកោតិ។ ករុត្តិ ករុកាតព្ពំ ឌតំ។ “ទេលិទេក”តិ ឱ្ញយិតា ន ទេកចលំ សាសទេតទេយច, ទេលិទេកបិ ករុកាតព្ពទេដ្ឋត កកចាតិ សន្តេតសិទ្ធិតិ ភេស្សតិ។ យជិ ករុកាតព្ពទេដ្ឋត កកចា, អធ អយទេយច សាតិសយំ កកចា តាយាតិ ភេស្សន្តោ “អយន្តា”តិអាជិយាហ។ តធា ហិ ទេលិកតាទធា អបរិមិតតិរុបយប្បកាចសីលិជិក្យលចិទេសសយទក្ខតាយ, សព្ពាតត្តបរិហារបុព្ពដ្ឋយាយ តិរចទេសហិតប្បលចិសាតតប្បទាយ តិរតិសយាយ បយោគសម្បត្តិយា សទេចយត្បប្បាយ បងាយ អត្ថត្តបការិតាយ ច អបរិយាណាប្ប ទេលិកឆាត្យប្ប អបរិយាណាតំ សត្តាតំ ឧត្តមំ ការចដ្ឋាតត្តិ។ ន ទេកចលំ ទេលិទេកទេយច, អធ ទេតា សាសទេតបិតិ ភេស្សតិ “ទេបិទាទេលហិ”តិអាជិតា, ទេបិទាទេលហិតិ ច

អដ្ឋកថាចរិយេហីតិ អត្ថោ។ សេដ្ឋចាឥកចចតយ្យិ សេដ្ឋក្យលាសហចរលាតោ សេដ្ឋរេយចាតិ ចុត្តំ “ភកចាតិ ចចតំ សេដ្ឋ”ន្តិ។ ចុច្ចតិ អត្ថោ, ឲុតោតាតិ ហិ ចចតំ, សេទ្ធោ។ អឆ ចា ចុច្ចតីតិ ចចតំ, អត្ថោ, តស្មា យោ “ភកចា”តិ ចចតេត ចចតីយោ អត្ថោ, សោ សេទ្ធោតិ អត្ថោ។ ភកចាតិ ចចតយុត្តយត្តិ ឲត្ថាបិ ឲុសេច តយោ។ ការចឃុត្តោតិ ករុភាចឃុត្តោ ករុក្យលាយោកត្តា, សាតិសយំ ចា ករុករលារហតាឃ ការចឃុត្តោ, ការចារហោតិ អត្ថោ។ យេត ការលាត្តយេត សោ តឆាករតោ ករុ ភារិយេដ្ឋេត, តោត “ភកចា”តិ ចុច្ចតីតិ សទ្ធត្ថោ។ ករុតាការលាត្សស្សតរញ្ញាំ បតត្តយំ។ “សិប្បាឌិសិក្ខាបកាបិ ករុយេច តាយ ហោត្តិ, ត ច ការចឃុត្តា, អយំ បត តាឌិសោ ត ហោតិ, តស្មា ករុតិ កត្វា ‘ការចឃុត្តោ’តិ ចុត្ត”ន្តិ គោឌិ។ ឲចំ សតិ តទេតំ ចិសេសតបទយត្តំ, បុរិមបទទ្វយេយច ការលាតស្សតំ សិយា។

អបិចាតិ អត្តត្ថរចិកប្បត្ថេ តិបាតោ, អបរោ តយោតិ អត្ថោ។ តត្ថ –

“ចណ្ណកយោ ចណ្ណចិបរិយារយោ,

ទេ្ធ ចាបទេ ចណ្ណចិការតាសា;

ឆាតុតយត្ថោតិសយេត យោគោ,

តទុច្ចតោ បញ្ចចិធា តិរុត្តិ”តិ។ –

ចុត្តំ តិរុត្តិលក្ខណំ ករហត្វា, “បិសោឌរាឌីតិ យថោបតិដ្ឋ”ន្តិ ចុត្តសទ្ទតយេត ចា បិសោឌរាឌិអាកតិកាលបក្ខេបលក្ខណំ ករហត្វា លោកិយ លោកុត្តរសុខាតិគិត្តាត្តកំ សីលាឌិបារប្បត្តំ ភាគ្យយស្ស អត្ថីតិ “ភាគ្យចា”តិ ចត្តត្តេ “ភកចា”តិ ចុត្តត្តិ អាហ “ភាគ្យចា”តិ។ តឆា អតេតកេភេគិត្តកិលេសសតសហស្សាតិ, សទ្ធេបតោ ចា បញ្ចមារេ អភញ្ជីតិ “ភក្កចា”តិ ចត្តត្តេ “ភកចា”តិ ចុត្តត្តិ ឌស្សេតិ “ភក្កចា”តិ ញ្ញាយិតា។ លោកេ ច ភក-សទ្ទោ ញ្ញស្សរិយឆម្មយសសិរីកាយបយត្តេសុ ឈសុ ឆម្មេសុ បចត្តតិ, តេ ច ភកសន្តាតា ឆម្មា អស្ស សន្តីតិ ភកចាតិ អត្ថំ ឌស្សេតុំ “ឃុត្តោ ភកេហិ ចា”តិ ចុត្តំ។ ក្យសលាឌីហិ អតេតកេភេឌេហិ សព្ពឆម្មេ ចិភជិ ចិភជិត្វា ចិចរិត្វា ឌេសេសីតិ “ចិភត្តចា”តិ ចត្តត្តេ “ភកចា”តិ ចុត្តត្តិ អាហ “ចិភត្តចា”តិ។ ឌិព្ពព្រហ្មអរិយចិហារេ, កាយចិត្តាបឌិចិចេកេ, សុញ្ញាតាតិមិត្តាប្បណិហិតចិមោក្ខេ, អញ្ញោ ច លោកិយលោកុត្តរេ ឧត្តរិមត្សស្សឆម្មេ ភជិ សេចិ ពហុលមកាសីតិ “ភត្តចា”តិ ចត្តត្តេ “ភកចា”តិ ចុត្តត្តិ ឌស្សេតិ “ភត្តចា”តិ ញ្ញាយិតា។ តីសុ ភចេសុ តណ្ហាសន្តាតំ កមតមតេត ចត្តំ ចមិតត្តិ “ភចេសុ ចត្តកមតោ”តិ ចត្តត្តេ ភចសទ្ទតោ ភ-ការំ កមតសទ្ទតោ ក-ការំ ចត្តសទ្ទតោ ច-ការំ អាឌាយ, តស្ស ច ឌីឃំ កត្វា ចណ្ណចិបរិយារយេត “ភកចា”តិ ចុត្តត្តិ ឌស្សេតុំ “ចត្តកមតោ ភចេសុ”តិ ចុត្តំ។ “យតោ ភាគ្យចា, តតោ ភកចា”តិអាឌិនា បទេច្ចកំ យោជេតព្ពំ។ អស្ស បឌស្សាតិ “ភកចា”តិ បឌស្ស។ ចិត្ថារតោតិ ចិត្ថារក្សតោ អត្ថោ។ “សោ ចា”តិអាឌិនា កត្ថយហត្តំ បរិហរតិ។ ចុតេត្តារយេច, ត បត ព្ពេឌ បត ចត្តត្តោ ចិសុទ្ធិមគ្គស្ស ញ្ញាយិស្សា អដ្ឋកថាយ ឲកតេសភាចតោតិ

អឞិប្បាយោ៏

អបិច ករេក ចតិ, ចយឹតិ ចា កកចា៏ រេសា ហិ ករេក ឞិលិខិក្យុលោ ចតិ កឌិ រេសចិ, រេ៣ ចា កកសក្លា៣ ឞិលិខិក្យុលោ ចិរេតឃ្យសក្តាតេសុ “៣ធំ ត្យ លោ ក្លប្យទ្ឞឃ្យ”ត្តិ ចតិ ឃាធិ បត្តឃិ, ៤ចំ ករេក ចតឹតិ កកចា, ករេក ចា សិទិ, ព្ពស្សទិឃំ, ឃសប្ញា ចយិ រេលឡអបិល្លំ ចិឃ ល្លឃិ៏ ៣ឆា ហិ កកចា ហត្តុកតំ ចក្កចត្តិសិទិ, ចត្យឹបិស្សទិឃំ, ចក្កចត្តិសយ្យត្តិសត្តិស្សយញ្ហា សត្តទ៣តសយ្ញ្ញូល៏ ឃសំ អតរេបរេក្លា ល្លឃិ៏ អឆ ចា កាតិ តាយ តក្លត្តាតិ, រេ៣ហិ សយំ កក្លត្តិ បចត្តត្តិតិ កកា អាកាទស្ស ទស្សំ ៣ត្តា, សិតេត្យុកត្ថទាឌិក៣ា កាឌតេលិ៣រេសាកា៏ ៣ា កកា ចយិ ៣ប្យចិពន្លល្លទាកប្យហាតេត បឌហិ, ៤ចំ ករេក ចយឹតិ កកចាតិ ៤ចយាឌិហិ ៣ត្ត ៣ត្តាក៣តរេឃហិ ចស្ស អរេត្តា ចត្តរេត្ញា, អរេយត្វិ បត រេសា កត្តកឹទុឌតាត្យក្កហលត្តំ, កត្តកទុ៣ាបទិហទលត្តញ្ហា អញ្ញ្ហុបក្លិរេ៣ាតិ៏

៤ចរេសរេ៣សំ អចឃចត្តំ ឌរេស្សត្តា ព្ពតាតិ សយុតាឃត្តំ ឌរេស្សរេត្តា បុទិយបឌត្តឃស្ស សយុតាឃរេត្តត ចុត្តាចរេសរេសត រេ៣សយត្តាតំ បឌិរេឃាកិ៣ាឃ រេ៣តាបិ សហ ឌរេស្សត្តំ “៤ត្តាច៣ា”តិអាឌិយាហ៏ ៤ត្តាច៣ាតិ ៤៣ស្ស “៤ចំ រេយ សុ៣”ត្តិ ចចតេត “៤កំ សយឃំ កកចា” តិចចតេតាតិ ព្ពរេយហិ សព្ពរេត្តា៏ ៤ត្តាតិ ៤៣ស្មិ តិតាតចចតេ៏ ឃឆាសុតំ ឌយ្ញុំ ឌតេសរេត្តាតិ ៤ត្ត អត្ត-សត្តា រេហត្យអរេត្តា៏ ៣ឆាឌសិ៣ត្តា ហិ បត្តក្លិ កទោតិ តាយ៏ ៤ស តរេឃា អបទត្តាបិ៏ “រេឃា រេលា អាតត្ត, យឃា ឌរេយុា ច...រេប... សត្តា”តិ ចចតរេ៣ា ឌយុស្ស សត្តកាចបទិឃារេឃា ចិត្តរេ៣ចាតិ ៣ត្តា “ឌយុសទិទំ បត្តក្លិ កទោតឹ”តិ ចុត្តិ៏ ឌយុកាឃត្តិ ហិ កកចរេ៣ា សព្ពត្តិកុតំ ឌយុសក្លាតំ កាឃត្តិ អរេត្តា៏ ៣ឆា ច ចុត្តិ “ឌយុការេឃាតិ កិក្លចេ, ៣ឆាក៣រេស្សតំ អឞិចចត”ត្តិ៏ តំ បត កិយត្តិឃត្តិ អាហ “រេ៣តា”តិអាឌិ៏ រេ៣តាតិ ច ៣ាឌិរេសត បត្តក្លកទោលេតាតិ អរេត្តា៏ ព្ពធំ អឆុតា ចក្លយាតសុត្តិ បិចចតំ បកត្តិ ក្លត្តយំ ព្យុន្លស្ស កកចរេ៣ា ចចតំ តាយ៏ ៣ស្វា ៣្យយ្យាកំ អតិក្កត្តសត្តកំ អតឹតសត្តកាតរេចា ត រេហាតឹតិ អរេត្តា៏ កាចប្យឆារេតា ហិ អឃំ តិរេត្តរេសា, កាចរេលិរេបិ ចា, ព្ពតទឆា បិចចតរេយច អតតិក្កត្តសត្តកំ, សត្តអឌស្សតេត បត ក្លក្កល្លិតស្ស ឌតស្ស អតិក្កត្តសត្តកាតរេចាតិ អរេត្តា អាបទ្ឞឃ្យ, ៤ចញ្ហា សតិ “អឃំ រេចា សត្តាតិ សត្តអឌស្សតេត ក្លក្កល្លិតំ ឌតំ សយស្សារេសតឹ” តិចចតេត សហ ចិរេទាឆា ករេចឃ្យាតិ ចតត្តិ៏ ព្ពធំ បិចចតំ សត្តកិច្ចតិបប្យាតេត ត អតឹតសត្តកត្តិ បត អរេត្តា៏ សត្តតិ កយុរេត្ត ល្លឹ, សយាសបធំ ចា ៤តំ សត្តអឌស្សតេតាតិ៏ ក្លក្កល្លតំ ក្លក្កលោ, កិច្ចឹចិតា៏ “កធ កិច្ចឹចតេ”តិ ហិ ចតត្តិ៏ ៣យិរេ៣ា បរេត្តាតិ ក្លក្កល្លិរេ៣ា, អតកិទតិឃា ចា ប៊ឡព្ពរេ៣ា ចិក្លត្តចិរេត្តា ហុត្តា ឞិសំ ក្លក្លិបិត្តា ក្លត្តិ កល្លំ ៣ត្តា ព្ពរេ៣ា ចិរេ៣ា ច ឌ្ឞលិរេករេត្តា អាហិល្លតិ, ចិហទតិ ចាតិ ក្លក្កល្លិរេ៣ា តិទុត្តិតរេឃត, តំ ក្លក្កល្លិតំ៏ សត្តឃាយត្តិឃាឆិក៣ាយរេត្តា រេចស, រេចាហាទរេ៣ា បត អតកិទតិឃា ប៊ឡព្ពតត្តិ អរេត្តា៏ ៤ស តរេឃា សព្ពត្តា៏ សយស្សារេសតឹតិ អស្សាសំ ឌតេតិ៏

៣ស្មិំ សយរេឃតិ ព្ពយស្ស សុត្តស្ស សក្កឹតិសយរេឃ៏ ៣ាយំ ចិឌ្ឞយាតេតបិ កកចតិ ៤ចំ ចត្យុយទហតិ, ព្ពធ បត អចិឌ្ឞយាតេតឃេច ៣ស្មិំ ៤ចំ ចឌតិ, ៣ស្វា សត្តាឃកាសិ៣ចរេសត ៣ឌត្តំ ឌរេស្សតឹតិ អាហ “អចិឌ្ឞយាតកាចំ ឌរេស្សរេត្តា”តិ៏ បទិតិត្តាតត្តិ អត្យុបិឌិរេសសតិត្តាតឆាត្យុចរេសត លត្តបទិតិត្តាត៏ រេ៣តាតិ ៣ឆាសាឆតេត៏ ៤ចំចិឆស្សាតិ ៤ចំបកាទស្ស, ៤ចំសកាចស្សាតិបិ អរេត្តា៏ តាយ-សត្តា កទហាឃំ តិបិរេ៣ា “អត្តិ តាយ អាតត្ត រេចទំ កិក្លុំ ចិរេហសិឃយាតំ អញ្ញ្ហុបក្លិស្សចា”តិអាឌិសុ (អ៏ តិ៏ ៥៏១៩៩) ចិឃ, រេ៣ត ៤ឌិរេសា អបិ កកចា បទិតិត្តរេ៣ា, ៣ា តាយ ៣ឆា អរេត្តាសត្តិ កទហត្តំ ឌោរេ៣តិ៏ អទិឃឌយុស្សាតិ អទិឃាតំ ឌយុស្ស, អទិឃត្យុ៣ស្ស ចា ឌយុស្ស៏ ឌសចិឌស្ស កាឃឌាលស្ស, ឌាកលឌាលស្ស

ច វសេន ឃនពាលឆរោ. វជិរស្ស នាម មណិវិសេសស្ស សង្ឃាតោ សមូហោ ឯកគ្ឃនតា, តេន សមាតោ កាយោ យស្សាតិ តថា. ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – យថា វជិរសង្ឃាតោ នាម ន អញ្ញេន មណិនា វា បាសាណេន វា ភេជ្ជោ, អបិ តុ សយមេវ អញ្ញំ មណិំ វា បាសាណំ វា ភិន្ទតិ. តេនេវ វុត្តំ “វជិរស្ស នត្ថិ កោចិ អភេជ្ជោ មណិ វា បាសាណោ វា”តិ, ឯវំ ភគវាបិ កេនចិ អភេជ្ជសរីរោ. ន ហិ ភគវតោ រូបកាយេ កេនចិ អន្តរាយោ កាតុំ សក្កាតិ. នាមសទ្ទស្ស គរហាជោតកត្តា បិ-សទ្ទោ សម្បិណ្ឌនត្ថជោតកោ “ន កេវលំ ភគវាយេវ, អថ ខោ អញ្ញោបី”តិ. ឯត្ថ ច ឯវំរូបសមន្នាគតត្តា អបរិភិន្ទិយសភាវេន ភវិតុំ យុត្តោបិ ឯស បរិភិន្ទិយោ ឯវាតិ បករណានុរូបមត្ថំ ទស្សេតុំ “ឯវ”ន្តិអាទិ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ. អាសា បត្តា កេន ជេតព្ពា, ន ជេតព្ពា ឯវាតិ អត្ថោ. “អហំ ចិរំ ជីវិ, ចិរំ ជីវាមិ, ចិរំ ជីវិស្សាមិ, សុខំ ជីវិ, សុខំ ជីវាមិ, សុខំ ជីវិស្សាមី”តិ មជ្ឈន្តវសេន ឧប្បន្នា យាតោ ជីវិតមទោ នាម, តេន មត្តា បមត្តា តថា. វិវេចេតីតិ វិវេកំ ទេតិ, តេនេវ អស្ស ជនស្ស សន្តេ មុញ្ចិស្សាមំ ទេតិ. វិវេចនតិត្ថស្សាហហេតុ “វិវិច្ចោ ខោ តិ សោ បជហតី”តិ វចនតោ.

ទេសនាសម្បត្តិំ និទ្ទិសតិ វក្ខមានស្ស សកលសុត្តស្ស “ឯវ”ន្តិ និទស្សនតោ. សាវកសម្បត្តិំ សុណន្តបុគ្គលសម្បត្តិំ និទ្ទិសតិ បដិសម្ភិទាប្បត្តេន បញ្ចសុ ឋានេសុ ភគវតា ឯតទគ្គេ ឋបិតេន, បញ្ចសុ ច កោសល្លេសុ អាយស្មតា ធម្មសេនាបតិនា បសំសិតេន យថា យថាវាចកេន សុតំ, តញ្ច ខោ សយមេវ សុតំ ន អនុស្សុតំ, ន ច បរម្បរាគតន្តិ អត្ថស្ស ទីបនតោ. កាលសម្បត្តិំ និទ្ទិសតិ ភគវាតិសទ្ទសន្និធានេន បយុត្តស្ស សមយសទ្ទស្ស ពុទ្ធុប្បាទ-បដិមណ្ឌិត-សមយ-ភាវ-ទីបនតោ. ពុទ្ធុប្បាទបរមា ហិ កាលសម្បទា. តេនេតំ វុច្ចតិ –

“កប្បកសាយកលិយុគេ , ពុទ្ធុប្បាទោ អហោ មហច្ឆរិយំ;

ហុតាវហមជ្ឈេជាតំ, សមុទិតមករន្ទមរវិន្ទ”ន្តិ. (ទី. និ. ដី. ១.១; សំ. និ. ដី. ១.១);

តស្សាយមត្ថោ – កប្បសង្ខាតកាលសង្ខាតស្ស លេខនវសេន បចត្ត កលិយុគសង្ខាតេ សកាទេសមូតេ វស្សាទិសមូហេ ជាតោ ពុទ្ធុប្បាទលលសង្ខាតោ ទិនសមូហោ អត្ថស្ស បត្តាទេវាហតមិវ កោចិ បចត្តនង្គេន, អច្ឆំ បហរិតុំ យុត្តដ្ឋេន ច មហច្ឆរិយំ ហោតិ. កិមិវ ជាតន្តិ ចេ? ហុតាវហសង្ខាតស្ស បាវកស្ស មជ្ឈេសមូ ឧទិតមករន្ទំ អរវិន្ទសង្ខាតំ បទុមមិវ ជាតន្តិ. ទេសកសម្បត្តិំ និទ្ទិសតិ ពុទ្ធវិសិដ្ឋសត្ថុការណាទីបនតោ.

ឯវំ បទត្តយស្ស បទានុក្កមេន នានប្បការតោ អត្ថវណ្ណនំ កត្វា ឥទានិ “អន្តរា ច រាជគហ”ន្តិអាទីនំ បទានមត្ថវណ្ណនំ ករោន្តោ “អន្តរា ចា”តិអាទិមាហ. អន្តរា ច រាជគហំ អន្តរា ច នាឡន្ទន្តិ ឯត្ថ សមីបត្ថវាចិកា អន្តរា-សទ្ទោ ទិស្សតិ. សាមញ្ញវចនីយត្ថាបេក្ខិតត្តា បករណាទិសាមត្ថិយា ទិដ្ឋតត្តេរតោតិ អត្ថោ. ឯវំ បនស្ស នានត្ថការេ បយោគតោ អវគមិយតីតិ ទស្សេតិ “តទន្តរ”ន្តិអាទិនា. តត្ថ តទន្តរន្តិ តំ ការណំ. មញ្ញ តញ្ញ មន្តន្តិ, កិមន្តរំ កិំ ការណន្តិ អត្ថោ. វិជ្ជន្តរិកាយាតិ វិជ្ជុនិច្ឆរណក្ខណេ. ធោវន្តិ ញាតិ អន្តរាតិ សម្ពន្ធា. អន្តរតោតិ ហទយេ. កោបាតិ ចិត្តកាលុស្សិយករណតោ ចិត្តបកោបា រាគាទយោ. អន្តរា វោសានន្តិ អារព្ភបដិបត្តិំ

ᩅᩮᨾᨩ᩠ᨫᨸᩁᩥᨿᩣᨿᩣᨶᩴ ᩋᩣᨸᩣᨵᩥᩴ ᩋᨸᩥᨵᩣᨲᩥ ᨲᨳᩣᨸᩥ, ᩍᨴᩴ ᨸᨠᩁᨱᩅᩈᩮᨶᩮᩅᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ. ᨴ᩠ᩅᩥᨶ᩠ᨶᩴ ᨾᩉᩣᨶᩥᩁᨿᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩃᩮᩣᩉᨠᩩᨾ᩠ᨽᩦᨶᩥᩁᨿᩮ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿᩣᩉ. ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩥᨠᩣᨿᩣᨲᩥ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩮᨶ. ᩁᩣᨩᨣᩉᨶᨣᩁᩴ ᨠᩥᩁ ᩋᩣᩅᩥᨬ᩠ᨫᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨾᩉᩣᨸᩮᨲᩃᩮᩣᨠᩮᩣ, ᨲᨲ᩠ᨳ ᨴ᩠ᩅᩥᨶ᩠ᨶᩴ ᨾᩉᩣᩃᩮᩣᩉᨠᩩᨾ᩠ᨽᩦᨶᩥᩁᨿᩣᨶᩴ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩮᨶ ᩋᨿᩴ ᨲᨸᩮᩣᨴᩣ ᨶᨴᩦ ᩋᩣᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩈᩣ ᨠᩩᨳᩥᨲᩣ ᩈᨶ᩠ᨴᨲᩦᨲᩥ. ᩈ᩠ᩅᩣᨿᨾᩥᨵ ᩅᩥᩅᩁᩮ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ ᨶᩥᨸᩣᨲᨸᨴᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᨲᩮᩣ. ᩑᨲ᩠ᨳ ᨧ "ᨲᨴᨶ᩠ᨲᩁᩴ ᨠᩮᩣ ᨩᩣᨶᩮᨿ᩠ᨿ, (ᩋ. ᨶᩥ. ᪖.᪔᪔; ᪑᪐.᪗᪕) ᨿᨴᩮᨲᩴ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣ ᨠᨸ᩠ᨸᩣ, ᨣᩃᨠᩣᨲᩮᩣ ᩋᩈᨩ᩠ᨫᩣᨿᩣ, (ᨩᩣ. ᨧᩪ. ᪑᪕᪘) ᩋᨶ᩠ᨲᩁᨶ᩠ᨲᩁᩣ ᨠᨳᩴ ᩒᨸᩣᨲᩮᨲᩦ"ᨲᩥᩌᨴᩦᩈᩩ (ᨾ. ᨶᩥ. ᪒.᪓᪒᪙; ᨾᩉᩣᩅ. ᪙᪙; ᨧᩪᩊᩅ. ᪒᪔᪙) ᩅᩥᨿ ᨠᩣᩁᨱᩅᩮᨾᨩ᩠ᨫᩮᩈᩩ ᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩣ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣᩈᨴ᩠ᨴᩣᨿᩮᩅ ᩏᨴᩣᩉᩁᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ ᩈᩥᨿᩩᩴ, ᨶ ᨸᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨡᨱᩅᩥᩅᩁᩮᩈᩩ ᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩣ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩥᨠᩋᨶ᩠ᨲᩁᩈᨴ᩠ᨴᩣ. ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᩉᩥ ᩋᨿᨾᨲ᩠ᨳᩩᨴ᩠ᨵᩣᩁᩮᩣᨲᩥ. ᩋᨿᩴ ᨸᨶᩮᨲ᩠ᨳᩣᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ ᩈᩥᨿᩣ – ᨿᩮᩈᩩ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩈᩩ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩥᨠᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ, ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨧ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ, ᨲᩮᩈᩩ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣᨸᩦᨲᩥ ᩈᨾᩣᨶᨲ᩠ᨳᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩮᩣ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩥᨠᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ, ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ, ᨧ ᩏᨴᩣᩉᨭᩮᩣᨲᩥ. ᩋᨳ ᩅᩣ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶᩮᩅ "ᨿᩔᨶ᩠ᨲᩁᨲᩮᩣ"ᨲᩥ (ᩏᨴᩣ. ᪒᪐) ᩑᨲ᩠ᨳ ᨣᩣᨳᩣᨻᨶ᩠ᨵᩈᩩᨡᨲ᩠ᨳᩴ ᩁᩔᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ –

"ᨿᩔᨶ᩠ᨲᩁᨲᩮᩣ ᨶ ᩈᨶ᩠ᨲᩥ ᨠᩮᩣᨸᩣ,

ᩍᨲᩥᨽᩅᩣᨽᩅᨲᨬ᩠ᨧ ᩅᩦᨲᩥᩅᨲ᩠ᨲᩮᩣ;

ᨲᩴ ᩅᩥᨣᨲᨽᨿᩴ ᩈᩩᨡᩥᩴ ᩋᩈᩮᩣᨠᩴ,

ᨴᩮᩅᩣ ᨶᩣᨶᩩᨽᩅᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩔᨶᩣᨿᩣ"ᨲᩥ. (ᩏᨴᩣ. ᪒᪐); –

ᩉᩥ ᩋᨿᩴ ᩏᨴᩣᨶᩮ ᨽᨴ᩠ᨴᩥᨿᩈᩩᨲ᩠ᨲᩮ ᨣᩣᨳᩣ. ᩈᩮᩣ ᩅᩮᨿ᩠ᨿᩴ ᨶ᩠ᨲᨠ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩈᨠᨲ᩠ᨳᨸᨴᩮᨶ ᨸᨴᩴ ᩅᨱ᩠ᨱᩮᨲ᩠ᩅᩣ "ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩥᨠᩣᨿᩣ"ᨲᩥ ᨧ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩏᨴᩣᩉᩁᨱᩮ ᩏᨴᩣᩉᩁᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᩅᩥᩅᩁᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ. ᨠᩥᨾᨲ᩠ᨳᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩅᩥᩈᩮᩈᨶᩥᨿᨾᩮᩣ ᨠᨲᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ "ᨲᩈ᩠ᨾᩣ"ᨲᩥᩌᨴᩥ. ᨲᨲ᩠ᨳ ᨧᩮᨲ᩠ᨳ ᩏᨸᨿᩮᩣᨣᩅᨧᨶᩮᨶᩮᩅ, ᩋᨳ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩥᨿᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ, ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩥᨿᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩣ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᩏᨸᨿᩮᩣᨣᩅᨧᨶᩴ ᨠᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨶᩩᨿᩮᩣᨣᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩮᩣ ᨲᩴ ᨸᩁᩥᩉᩁᨶ᩠ᨲᩮᩣ "ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨿᩮᩣᨣᩮ"ᨲᩥᩌᨴᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᩮᨶ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮ ᩈᩣᨾᩥᩅᨧᨶᨸ᩠ᨸᩈᨦ᩠ᨣᩮ ᩈᨴ᩠ᨴᨲ᩠ᨳᩅᩥᨴᩪ ᨶᩮᨿ᩠ᨿᩣᨴᩮᩈᩮᨶ ᩃᨴ᩠ᨵᩥᨾᩥᨶᩴ ᩏᨸᨿᩮᩣᨣᩅᨧᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ, ᨶ ᨠᩮᩅᩃᩴ ᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᩮᨶ, ᩃᩮᩣᨠᩮᨸᩥ ᩍᨴᩴᩅᩥᨵᩴ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ ᨴᩥᩔᨲᩦᨲᩥ "ᨸᩣᨶᩦᨿᩈᩩ ᨧ"ᨲᩥᩌᨴᩥᨾᩣᩉ. ᩅᩥᩈᩮᩈᨿᩮᩣᨣᨲᩣᨴᩔᨶᨾᩩᨡᩮᨶ ᩉᩥ ᩋᨿᨾᩮᩅᩣᨸᩥ ᨴᩔᩥᨲᩮᩣ. ᩍᨴᩣᨶᩥᨸᩥ ᩋᨶ᩠ᨲᩁᩣ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨴ᩠ᩅᩮ ᩏᨸᨿᩮᩣᨣᩅᨧᨶᩣᨶᩥ ᨠᨲᩣᨶᩦᨲᩥ. ᨠᩮᩉᩥ ᨸᨶ ᨿᩮᩣᨣᩮ ᨠᩣ ᨣᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩔ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨸᨶᨲᩮᩣ. ᩋᨠ᩠ᨡᩁᨧᩥᨶ᩠ᨲᩮᨶ᩠ᨲᩥ ᩃᩥᨦ᩠ᨣᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣᨴᩦᩉᩦᨲᩥ ᩋᨠ᩠ᨡᩁᨧᩥᨶ᩠ᨲᨠᩣ, ᩈᨴ᩠ᨴᩅᩥᨴᩪ. ᩋᨠ᩠ᨡᩁ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨧᩮᨲ᩠ᨳ ᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᨴᩥ ᨸᨴᩣᨶᩥᨸᩥ ᨣᩉᩥᨲᩣᨶᩦᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ. ᩈᨴ᩠ᨴᨲᩮᩣ ᩍᨲᩥᨿᩮᩅ ᨿᩩᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨸᨶ ᩈᩮᩣ ᨴ᩠ᩅᩥᨠ᩠ᨡᨲ᩠ᨲᩩᩴ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ ᩑᨠᩔᩣᨸᩥ ᨸᨴᩔ ᩌᩅᩩᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣᨴᩥᨶᨿᩮᨶ ᩋᨶᩮᨠᨵᩣ ᩈᨾ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨶᨲᩮᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ "ᨴ᩠ᩅᩥᨶ᩠ᨶᨾ᩠ᨸᩦ"ᨲᩥᩌᨴᩥᨶᩣ. ᨠᩮᩣ ᨸᨶ ᨴᩮᩣᩈᩮᩣ ᩋᨿᩮᩣᨩᩥᨲᩮᨲᩥ ᩋᩣᩉ "ᩋᨿᩮᩣᨩᩥᨿᨾᩣᨶᩮ ᩏᨸᨿᩮᩣᨣᩅᨧᨶᩴ ᨶ ᨸᩣᨸᩩᨱᩣᨲᩦ"ᨲᩥ. ᨴ᩠ᩅᩥᨶ᩠ᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨶ ᨸᩣᨸᩩᨱᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ. ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᨿᩮᩣᨣᩅᩈᩣ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᨶ ᩈᩣᨾᩥᩅᨧᨶᨸ᩠ᨸᩈᨦ᩠ᨣᩮ ᩏᨸᨿᩮᩣᨣᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨬᩣᨸᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ. ᩈᨴ᩠ᨴᩣᨵᩥᨠᩣᩁᩮᩣ ᩉᩥ ᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᩥᨸ᩠ᨸᨿᩮᩣᨣᩮᩣ

អដ្ឋាត-បទេក្ខា ឌីឈបរិយារយាតិ អាហ “ឌីឈយក្កុ”ត្តិ់ កិត្តាចតា បត ទេសា ឌីទេឈា តាយ តេឥត្តក្ខទេតាតិ ទេចាឥតយបទេតតិ “អដ្ឋាតកាយតសយយស្ស ហឹ”តិអាឌិតា់ អដ្ឋាតកាយតសយយស្ស ចិកទេក្កតិ កាលទេកាឌតសិក្ខាបគាឌឹសុ អដ្ឋាតកាយតសយយសទ្ទស្ស បឥកាឌតឹយក្ខទេត ចិកទេក្ក (បរិចិ់ ១៨សិ)់ អដ្ឋទេយាឌតយ្យិ អដ្ឋាតយទេក្កា, បទេកច តេត្តាទិ់ អដ្ឋទេយច ទេយាឌតស្ស អដ្ឋទេយាឌតំ, ក្ខិកាចុតយត្តិ់ ត្តាឆ បត ចត្យាកាចុតយុយាលំ ទេយាឌតទេយច, តស្មា “អដ្ឋាតយក្កបឌិបទេត្ថា”តិ ចឥតីតិ អធិប្បារេយា់

យហត្តសទេក្ខា ក្តូតយទេត្វា, ពាហូទេត្វា ច ត្តាឆាធិទេបុទេតាតិ អាហ “យហតា”តិអាឌិ់ ក្យាលយហទេត្តតាតិ អប្បិច្ឆតាឌិក្យាលយហត្តកាទេចត់ សញ្ញាយហទេត្តតាតិ កាលតយហត្តកាទេចត់ តទេឥចត្វំ សយទេត្វតិ “ទេសា ហឹ”តិអាឌិតា់ ទេសា កិក្ខុសទេញ្ញតិ ត្តាឆ អាកទេតា តគា បរិចារក្ខទេតា កិក្ខុសទេញ្ញ់ យហាតិ ក្តូតទេយា់ ចារេញ្យបិ ហិ តយិច្ឆត្តិ បទេយាកចសា់ អប្បិច្ឆតាតិ តិទេល្លាកតា សទេក្ខា ទេចត្វ សាចទេសទេសា, អទេត្វា បត តិរចទេសទេសា់ ត ហិ “អប្យុទេលិកតាតិ អកិត្វចិត្យុយទហតី”តិ អដ្ឋកចាសុ ចុត្តំ យញ្ញិយាកយឌិកាការទេរា បត អាចរិយឆយុបិលទេត្វទេរា ឲចយាហ “អប្យសទ្ទស្ស បរិត្តបរិយាយំ យតសិ កត្វា ‘ញ្យញ្ញាតំ សាចទេសសំ ចិយា’តិ (យហាតិ់ អដ្ឋ់ ប័រ៍) អដ្ឋកចាយំ ចុត្តំ អប្យសទ្ទា បទេតត្វ ‘អកាចទេត្វា’ តិបិ សក្កា ចិញ្ញាតុំ ‘អប្យាពាឆតញ្ញាសញ្ញាតាយឹ’តិអាឌីសុ (យ់ តិ់ ១់១១រ៍) ចិយា”តិ់ សញ្ញាយបិ យហាតិ កាលតាយបិ ពាហុ អទេហាសិ, “កិក្ខុសទេញ្ញា”តិ បគាចត្វិកត្តចចតចទេសត សំចទេល្លាតត្តាបឥស្ស ទេលឥតយិច ទេហាតីតិ តឥបរាយសិត្វា “ទេតាត កិក្ខុសទេញ្ញតា”តិ បុត ចារេញ្យាចត្វិកត្តចចតចទេសត សំចទេល្លាតត្តាបទេឥត សឌិសឹកទេលំ ឲសា ហិ សំចល្លាតកាតំ បកតិ, យឌិធំ ចិកត្តិយាតទេបក្ខាចទេសត យឆារហំ សំចទេល្លាតត្តាបឥត្វំ សំចទេល្លាត្វា បុត តត្វ ចិញ្ញយាតចិកត្តិចទេសត បរិចទេត្តត្វា តិក្ខុបតត្តិ់ ឌិឌ្ឋិសីលសាយទេញ្ញាត សំហតត្វា សទេញ្ញតិ ត្តាយយត្វំ ចិកាទេចទេត្តា អាហ “ឌិឌ្ឋិសីលសាយញ្ញាសញ្ញទេតាត សយលាទេលាតា”តិ់ ឲត្វ បត “យាយំ ឌិឌ្ឋិ អរិយា តិយ្យាតិកា តិយ្យាតិ តក្កុទេស្ស សម្មា ទុក្ខក្ខយាយ, តចាទ្ធបិយ ឌិឌ្ឋិយា ឌិឌ្ឋិសាយញ្ញាកទេតា ចិហទេតី”តិ (ឌឹ់ តិ់ ១់១១រ, ១រ៍៩; យ់ តិ់ ១់រង៍១; ១់រ៍រ; បរិ់ ១សិរ) ឲចំ ចុត្តាយ ឌិឌ្ឋិយា់ “យាតិ តាតិ សីលិតិ អចល្ឌាតិ អច្ឆិទ្ទាតិ អសពាលិតិ អកម្មាសាតិ កុជិស្សាតិ ចិញ្ញុប្យសត្វាតិ អបរាយដ្ឋាតិ សយាធិសំចត្តតិកាតិ, តចាទ្ធទេបសុ សីទេលសុ សីលសាយញ្ញាកទេតា ចិហទេតី”តិ (ឌឹ់ តិ់ ១់១១១; យ់ តិ់ ១់រង៍១; ១់រ៍រ; អ់ តិ់ ៩់១០; បរិ់ ១សិរ) ឲចំ ចុត្តាតត្ថា សីលិតំ សាយទេញ្ញាត សទេញ្ញតា សញ្ញទេតា សទេយទេតាតិ ឌិឌ្ឋិសីលសាយញ្ញាសញ្ញទេតា, សយលាទេលា, ឌិឌ្ឋិសីលសាយទេញ្ញាត សំហទេតាតិ ចុត្តំ ទេហាតិ់ “ឌិឌ្ឋិសីលសាយញ្ញាសញ្ញាឌសក្ខាទេតតា” តិបិ បាទេធា់ តចា សក្ខាទេតត កតិទេតតាតិ អទេត្វា់ តចា ហិ ឌិឌ្ឋិសីលិឌិតំ តិយតសកាចត្តា ទេសាតាបត្តាបិ អញ្ញាយញ្ញា ឌិឌ្ឋិសីលសាយទេញ្ញាត សំហតា, បទេកច សកគាកាយិអាឥទេយា, តចា ច ចុត្តំ “តិយទេតា សទេម្ពាធិបរាយទេលា”តិ, (សំ់ តិ់ ១់រ០; រ៍់០៨ប័, ១០០រ) “អដ្ឋាតទេយតំ កិក្ខទេច, អតចកាទេសា, យំ ឌិឌ្ឋិសយ្យទេត្តា បុក្កទេលា សញ្ចិច្ចបិលំ ឌីចិតា ទេចារទេរាបយ្យ, តេតំ ធាតំ ចិជ្ជតី”តិ ច អាឌិ់ អរិយបុក្កលស្ស ហិ យត្វ កត្វចិ ក្តូទេរ ឋិតាបិ អត្តទេតា ក្យាលសាយក្កិយា សំហតតាទេយច, “តចាទ្ធបិយ ឌិឌ្ឋិយា ឌិឌ្ឋិសាយញ្ញាកទេតា ចិហទេតិ, (យ់ តិ់ ១់រង៍១) តចាទ្ធទេបសុ សីទេលសុ សីលសាយញ្ញាកទេតា ចិហទេតី”តិ (យ់ តិ់ ១់រង៍១) ចចតទេតា បត បុថុជ្ជតាតយ្យិ ឌិឌ្ឋិសីលសាយទេញ្ញាត សំហតកាទេចា លព្ភតិទេយច់ សទ្ធិ-សទេក្ខា ឲកទេតាតិ អទេត្វ តិបិទេតា់ បញ្ចា…ទេប… យត្តាតីតិ បញ្ចា-សទេទ្ធត យត្តសទ្ទំ សក្ខិបិត្វា ពាហិរទេត្វសយាទេសា ចុទេត្តា់ ឲទេតសត្តិ កិក្ខុសតាតំ បុត បញ្ចា យត្តា បយាលាតិ ញ្យាទេសា, តិកាទេលទេបិ ទេចត្វ តប៉ុសកលិក្កត្តា់

សុប្បិទេយាតិ តស្ស តាយទេយច, ត ក្យាលាឌិ់ ត ទេកចលំ កិក្ខុសទេញ្ញត សទ្ធិ កកចាទេយច, អឆ ទេលា សុប្បិទេយាបិ បរិគ្គាឌទេកា (ពាហូទេត្វត

ຍາຫເຕຕ ນຕິຕຖິ ປຸກຄລ ນຍຢິເຕຖຕິ, ຕຊ຺ຊາ ເຕາ ຍຄ຺ຄປຊິປຕ຺ຕນກາກຕາຍ ຯຕ, ຕ ນີລິຈາຣາຊິນກາກຕາຍາຕີ ຖຸຕ຺ຕ "ປິ-ການເຣາ"ຕິອາຊີ

ນຸຕຸຊ຺ຊາຣຫຕເນຕ ປຸຕ຺ຕາປຣປຕາຕ໌ ນປຸຕ຺ຕຍຕ຺ຕກຣກາຕ໌ ນຕ຺ຕາຍ "ປຕນຕ຺ຕິກເຣາ"ຕິ ຖຸຕ຺ຕ, ຕ ປຕ ນຣຢ຺ຍຊາຕາຊິນຕ຺ຕິກາຕ໌, ເຕຕາຫ

"ຢ຺ຍຊາຕນິລິຕ຺ຕ຺ຕາຕເນຕ ຖຸເຕ຺ຕາ"ຕິ, ຯເຕຕ ປຕປຸຣຫຍຕ຺ຕຕ຺ຕິ ຕເນ຺ຍຕິ ອປິຕ ອຕສາຣຫເຕ຺ຕາປິ ເຕາ-ນເຕ຺ຕາ ຍຸເຕ຺ຕາ "ອເນ຺ຍາສິ ເຕາ

ເຕຣເຊາ (ຕາຫຸເຫາ"ຕິອາຊີນຸ (ປິຣາ ໑) ຕິຍ, ເຕຕ ອຕ຺ຕາຕຍຄ຺ຄປຊິປເຕ຺ຕາ ອເຫາສິເຍຕ, ຕາຍ຺ຍ ຍຄ຺ຄປຊິປຕ຺ຕິຍາ ເກາຕິ ອຕ຺ຕຣາເຍາ

ອເຫາສີຕີ ອຍຍເຕ຺ຕາ ຊີປິເຕາ ເຫາຕີ ນຊາຍນ຺ຍາຕີ ຣາຊກຫຕາສິເຕາ ນຊາຍຕາຍນ຺ຍ ປຣິຕ຺ຕາຊກນ຺ຍ, ຍນ຺ຍ ນຕ຺ຕິເກ ປຕຍິ

ຕ຺ຕປຕິນ຺ຍເກາລິຕາປິ ປຕ຺ຕາຊີນຸ ຫຕ຺ຕປຣິຕ຺ຕາຊເກາຕ , ຕ ອເຕລກປຣິຕ຺ຕາຊເກາ "ຍຕາ, ຕຕາ"ຕິ ຕ ຯເຕຕ ນຍກາລເຍຕ

ອຕ຺ຕາຕຍຄ຺ຄປຊິປຕ຺ຕໍ ຕເນ຺ຍຕິ ອຕີຕກາລເຕ຺ຕາ ປິຢ຺ຍຕ຺ຕຍໍ ເຫາຕິນເຕ຺ຕາ ເຍາກຕິກາເກຕ, ຕໍກາລິເປຕ຺ຕາຍ ຕາ ຯຕໍ ຖຸຕ຺ຕ, ຕຕາ ເຫາຕີຕີ

ອເຕ຺ຕາ

ອເຕ຺ຕຕິ ນຍີເປ ຕນຕີຕີ ຕຕ຺ຕປຊິຕຕ຺ຕາຊິກຣຫຕເນຕ ນຕ຺ຕິຣິຍາປຕນາສາຣຫຕຕໍ, ອຕຕຣຕີຕີ ຖຸຕ຺ຕ ເຫາຕິ, ເຕຕຕາຫ "ນຍີປຕາເຣາ

ນຕ຺ຕິກາຕເຕເຣາ ນິເນ຺ຍາ"ຕິ ເຕາຊິຕາ ເຕຕຫຸເຕຫີຕີ ຕຫຣຄຸຍາເຣາ ຊຣາຊິຕ຺ຕນເຕ຺ຕາ ກິລິເຕາ ກຍຸການຫາ, ກຍຸການຫິກາ ຕາ

ຍຕນເຕ຺ຕາຕີ ຕ຺ຕເຍຫິ ປຊ຺ຊາຫິ ເຕຕຫຸເຕຫີ ເຕາຊິຕາ ຕ຺ຕຕຊິຕາ ນໍເຕກໍ ຕ຺ຕປ຺ຍາຊິຕາ ນຍາຕາປິ ເຕ ຫີ ເຕຕາ ຕິຍ ຫຸຕາ, ຕິນຸຕ຺ຕິເຕຕາຕ໌ ຕາ

ຫຸຕາຕີ ເຕຕຫຸຕາ ຫີຕກາຍຸປກາຕີ ອປິຍກາຍຍຸປກຕາ ຕຣນຕ຺ຕາຕາ ເຕ ຍາຫຕາຕີ ນປຸເຕ຺ຕາ ນາຍຊ຺ຊາຕເນຕ ເຕຕ຺ຕ ນເຕ຺ຕາ

"ຍາຫເຕາ"ຕິ ຖຸເຕ຺ຕາ, ຕ຺ຕຕເຣ ປຕ ຕິເນນຕເນຕ ປກຣຫາສິກເຕາ ເຫນ ອຕ຺ຕຕ຺ຕາເຣາຕີ ກຕກເຍຸຫີຕີ ກຕເຕາຣກເຍຸຫີ ຕຣຸເຫາຕີ

ເນາຢ຺ຍອນຕນ຺ຍເຕາ ປຕ຺ຕາຍ ປຕ຺ຕີນຕີຕເນ຺ຍາ, ຕ຺ຕາຕ຺ຕກຕາຍຕີ"ນຕ຺ຕາ ຊາຕຊິຕນເຕາ ປຕ຺ຕາຍ ຍາຕ ປຊ຺ຊາຕນຕນ຺ຍກາ, ຕາຕ

'ຄຸຍາຣກາ, ຕາລິ'ຕິ ຕ ຖຸຕ຺ຕຕ຺ຕິ ຕເຕາ ປຣ໌ ຕີນຕີຕນ຺ຍາຕິ 'ຍຸຕາເຕາ'"ຕິ (ຕ຺ຕາ ອຕ຺ຕ ໓໓) ຖຸຕ຺ຕ ຕຣຸເຫາ, ຍາຫເຕາ, ຍຸຕາຕີ ຕ ອເຕ຺ຕເຕາ

ຯກໍ, ເລິກິຍາ ປຕ "ຕ຺ຕາຕນຕນ຺ຍເຕາ ປຕ຺ຕາຍ ຍາຕ ຊເຣຍປ຺ຍເຕ຺ຕາ, ຕາຕ ຕຣຸເຫາ"ຕິປິ ຕຕຕ຺ຕິ

ເຕນຸ ຕາ ຕ຺ຕີນຸ ຊເຕນຸຕີ ຕິຕ຺ຕາເຣຫ ຄຸຍໍ ເຍາ ຕາ "ຯກໍ ນຍຍ"ຕ຺ຕິ ປຸເຕ຺ຕາ ອສິກເຕາ ກາເຣລິ, ຕນ຺ຍ ປຊິຕິເຕ຺ຕເນາ ຕຕ຺ຕາຕີ ຍຕ຺ຕາຍນຍໍ

ຫກຕາ ອຕ຺ຕຣາ ຣາຊກຫຊ຺ຊາ ຕາຢ຺ຍອຕ຺ຕຊ຺ຊາ ອຕ຺ຕາຕຍຄ຺ຄປຊິປເຕ຺ຕາ, ຕນ຺ຍິເຍຕ ນຍເຍ ນຸປ຺ຍິເຍາປິ ຕໍ ອຕ຺ຕາຕຍຄ຺ຄ ປຊິປເຕ຺ຕາ ອຕຫ຺ຫ ຫາຍຕີ,

(ຕາຫຸຕເຕ຺ຕາ ຕ ຕຫ຺ຫ ຫາຍຕີຕີ ຕິປິຕຍຕ຺ຕຕ຺ຕິ ຯຕ຺ຕ ຍຕ຺ຕນເຕ຺ຕຕ ຕິເນນຕ຺ຕາກາຕເຕາ ປຕປຸຣຫຕ຺ຕ ຕເນ຺ຍຕິ ຍຕຸປິຕ຺ຕິກປຣິຍາເຍາຕີ

ຍຕຸປິຕ຺ຕິກເຕນຕາ ຕາຍ ຕ຺ຕຕີ ຕໍ ນຸຕ຺ຕຕ຺ຕໍ ສາເຣຫິ, ຣາຊຊ຺ຊາຕີ ປິຍາສິຣາຊຊ຺ຊາຕາຍກໍ ຣາຊາຕຍາລປຕີ ປຣິຍາຍຕີ ປຣິຕຕ຺ຕີຕີ

ປຣິຍາເຍາ, ຕາເຣາ ປຣິຍາເຍຕີ ເຕເນຕຕ຺ຕຍຕ຺ຕ ປຊິປິເຕຕີຕີ ປຣິຍາເຍາ, ເຕນຕາ ປຣິຍາຍຕີ ອຕ຺ຕເຕາ ຜລໍ ປຊິຄ຺ຄເຫຕ຺ຕາ

ປຕຕ຺ຕີຕີ ປຣິຍາເຍາ, ການໍ ອເຕກນເຕ຺ຕເຕຕ ອເຕກຕິເຕຕາຕີ ອເຕ຺ຕາ ຕິຊ຺ຊາຍຕີ ອສິປ຺ຍາຍຍເຕ຺ຕຕາຕີ ອາຫ "ອເຕກຕິເຕຕາ"ຕິ

ການຫເຕ຺ຕາຕ຺ຕ ການຫປຕິຣຸປກເຍຕ, ຕ ຯກໍນການໍ ອຕຫ຺ຫການຫນ຺ຍ ອກຸຕຕ຺ຕາ, ຕນ຺ຍາ ການເຫຕາຕີ ການຫປຕິຣຸປເກຕາຕີ ອເຕ຺ຕາ

ຕຕາ ຫີ ຕຄ຺ຄຕີ "ອການຫເຍຕ 'ການຫ'ຕ຺ຕິ ຕເຕ຺ຕາ"ຕິ (ຕີ ຕີ ອຕ຺ຕ ໑໑) ຊາຕີຕເນຕີຕ໌ ຕາຫຸເຕ຺ຕ ຯກຕຕຕ຺ຕິ ຕເນ຺ຍຕິ "ຕາຫຸຫີ"ຕິອາຊິຕາ

"ອຕຫ຺ຫຕິຣຫີຕນ຺ຍອນຍາຕຕຫ຺ຫນຍຕ຺ຕາກຕນ຺ຍປີ"ຕິ ຕຄ຺ຄຍາຕການຫນ຺ຍ ອການຫກາຕເຫຕຸຕນ຺ຍຕຕ຺ຕ ຖຸຕ຺ຕ, ເຕານຕິຣຫີຕນ຺ຍປິ

ອນຊິນຄຸຫນຍຕ຺ຕາກຕນ຺ຍາປີຕີ ອເຕ຺ຕາ ຕຸຕ຺ຕນ຺ຍ ຫກຕເຕາ ອຕຫ຺ຫ ເຕານໍ ຕິຕ຺ຕຕ຺ຕິ ນປຸເຕ຺ຕາ "ຍໍ ເລິເກ"ຕິອາຊິຕາ

អរសទ្ទុបតិត្ថាគអកិរិយចារិកាវេឆ្ផចាគេឌក្សិ្ញចេតយិកាតបឃ្សិអបកត្ថកាចាត់ ការលាបតិទ្វុបក់ គេឃ្សតិ៍ តឃ្វាតិ ហិ ខុតំ “អរសទ្ទុបេលិ...េប... អបកត្ថេរា”តិ ត្ពេយហិ បគេហិ សបូត្ថិតន្ត៌ា ត្ពគ់ ចុត្តំ ហោតិ – លោកសខ្ចេតា

អភិចាគតបច្ចុគ្គាតអង្គាលិកខ្ចសាយឹចិកខ្ចអាសតាកិតិយត្តតសប្លាតេតា សាយក្កិរេសា សយលាឃ្ស កោតយឃ្ស តត្តិ, តឃ្វា េសា សាយក្កិរសសប្លាតេតត រេសត អសយ្យត្កសការចា, េតត សាយក្កិរសសប្លាតេតត បរិកោរេកត អសយត្កាកេតា៍ តឃ្ស អកត្តត្ថាតាចារេកា, ត្ថាំខ្ចិតត្ថាតាចារេកា ឆ, តំ សត្ថំ ក្វត់ ចិយ យល្ហតខាតិេយា បុរិេសា ឌេក្សិ្ញ៍ តឃ្ស ចិតាសេកា េសាច តកការលាតេតា ចិគេតតេត្ថា៍ តកការេលាត ចេយាចុេឆ្ផ តាេបតិ តកាចារចិរហិតតាឃ ចា កបលាបុរិេសា៍ តកការេលាត គេចលោកកត្ថេតា អបកេតា, តកការលាតេតា ចា េសា ហឹតកត្ថេរា ចាតិ ខុចំ តគេច អភិចាគតាគិអការល់ អរសទ្ទុបតាគឹត់ ការលាបតិទ្វុបក់ គេច្ឆត្ថ៍ “តត្តិ...េប... ចិេសេសា”តិ ខុតឃ្ស បត “ឃុត្គុរិកាឃ តាយ បរិត្ថាខិកាឃ យេលាតចេពាឆា, សំសារឃ្ស អាគិកោឌិឃា អបត្ថាឃតបខិត្ថា, គបតឹយបុឆ្ផាឃ អច្បាកតចត្ថប្យាការលា”ត្តិ ខុចយាគឹតិ ការលាបតិទ្វុបកាតិ តិត្ថរិតត្ថាតិ, តឆា “តក្កបរិយាហតំ សយេណា...េប... សឃយ្យដិកាត”ត្តិ ខុតឃ្ស “អតាចរិយេកត សាយំ បខិេចេឆត តត្ត តត្ត តឆា តឆា គខ្ចេគសតា, កត្តចិ បេរសំ បខិបុឆ្ផាកឆត់, យហារេយាក្កល្លាតាគឹហិ អារេរាចិតតេឃតេច ប្បាការលា”ត្តិ ខុចយាគឹតិ, “សយេណា...េប... ត អក្កបុក្កលោ”តិ ខុេតសំ បត “សត្ថាគខ្ចាត់ កេយតេច អតចេពាឆា, លោកត្តឃ្ស អខាតត់, អត្តតា ត្ពត្ថិតតបចារាការចា”តិ ខុចយាគឹតិ៍ ឈាតចិេយាក្លាគិ េហគ្ចា ចុត្តតេឃត ត្តត្តរិយត្ឃ្សគខ្ចា៍ អរិឃំ ចិឃុគ្គ, ត្តត្តយំ ចា ធាលាសប្លាតំ គឃ្សត់, អល់ កិេលសចិគ្គសតសយត្ត អរិឃធាលាគឃ្សត់ ខុត្ត, ខុតឃ្សាតិ ចា អលយរិឃធាលាគឃ្សតោ៍ េឃ្វច ចិេសេសា តឆា៍ អរិឃធាលាគឃ្សតេយច ចា ចិេសសំ ចុត្តតេឃត អល់ បរិឃត្ត ឃឃ្ស, ឃឃ្វិត្តិ ចា អលយរិឃធាលាគឃ្សតចិេសេសា, ត្តត្តរិយត្ឃ្សគខ្ចាច៍ តក្កបរិយាហតត្តិ កប្បតាយេត្តត សយត្តេតា អាហរិតំ, ចិតេក្កត ចា បរិឈខិតំ៍ ចឹយំសាតុចរិតត្តិ ចឹយំសតាឃ បុតប្បុត់ បរិយខ្ចិតំ៍ សឃយ្យដិកាតត្តិ សឃេយច អត្តតោ ចិក្វតំ, តាគិសំ គយ្យត្តិ សបូត្ថេគ្គា៍ អការលាត្តិ អឃុត្ត អតុបបត្តិ៍ ការលាបគេ េចតំ ចិេសេសត់៍ ត ហិ អរសទ្ទុបតាគេយា េគាឃ្សា កកចតិ សំចិឌ្ឍត្តិ, គខ្ចសេឈ្វុ ឆ ឝុរក្លាតឝុប្បខិបត្កាគេយា អការលាត្តិ ចា ឃុត្តិការលារហិតំ អត្តតា បខិត្ថាយត្ត៍ បកតិកខ្ចបគេត្វាតំ៍ ត្ពយឃ្វិត្វា អេត្ត ការល់ ចត្វាតិ ខុត្ត ការល់ ត្ពចាតិ ត្ពច-សគ្គេត្ត ទ្វុបកតេឃត េឃារេខតេត្ថា បតិទ្វុបកការលាឃ្ស អឆិេប្យតត្តា៍ តឆា តឆាតិ ខាតិចុគ្គាតយតភិចាគតាគិតា េតត េតត អាកាេរត៍ ចល្ហសគ្គឃ្ស ក្សាលបសំសាឃុ បចត្តតេតា ឃឆាក្កយំ “អចល្ហំ េគាសំ តិគ្គ”ត្តិ ចុត្តំ៍

ឝុរក្លាេតាតិ គេច្ឆយាក្លាេតា, តឆា ឝុប្បខិេចគិេតា៍ ចខ្ចេតា តិឃ្យាតឹតិ តិឃ្យាត់, តគេច តិឃ្យាតិេកា, តេតា ចា តិឃ្យាត់ តិឃ្សរល់, តត្ត តិឃុេត្តាតិ តិឃ្យាតិេកា៍ ចខ្ចេតា ចា តិឃ្យាតឹតិ តិឃ្យាតិេកា ឃ-ការឃ្ស ក-ការំ, ច្រ-ការឃ្ស ឆ រឃ្សំ កត្វា៍ “អតិឃ-សគ្គោ ហិ ពាហុលិ កត្តអភិឆាឃេកា”តិ សគ្គចិទ្វ ចគត្តិ, ត តិឃ្យាតិេកា តឆា៍ សំសារឝុក្លឃ្ស អតុបសយសំចត្តតិេកា ចុត្តតេឃត៍ បច្ចឹកបខិបគត្តិ សខ្ចាបខិបត្តិឃា ចិទុគ្គបខិបគំ៍ អតតុលោយបខិបគត្តិ សប្បុរិសាត់ អតតុលោយបខិបគំ៍ អគខ្ចាតុលោយបខិបគត្តិ លោក្យុត្តរគខ្ចឃ្ស អតតុលោយបខិបគំ៍ កឃ្វា បេតត្ត “អចល្ហំ ការសតិ, ចល្ហំ ការសតី”តិ ឆ ចត្តយាតកាលតិេគ្គេសា កេតា, តតុ សត្តិ្កតិកាលេតា េសា អចល្ហចល្ហាត់ ការសតការលោ អតឹេតាតិ? សច្ចេយតំ, “អគ្គាតយក្កបខិបេត្កា េហាតី”តិ ខុត្ត េហាតិ-សេគ្គា ចិយ អតឹតកាលត្តត្តា បត ការសតិ-សគ្គឃ្ស ខុចំ ចុត្តត្តិ គេច្ឆត្ថ៍ អឆ ចា ឃឃ្វិ កាេល េតហិ អចេល្ហា ចេល្ហា ឆ ការសីឃតិ, តយេបក្លិត្វា ខុចំ ចុត្តំ, ខុចត្ថា កត្វា “ត(តា”តិ បគឃ្ស កាលបខិតិេគ្គសចិកប្បត់ អគ្ចកឆាឃំ អចុត្តយ្យិ ឃុបបត្កំ េហាតិ៍

“ສຸປ຺ປິຍສ຺ສ ປນ...ເປ... ກໂຣຕີ”ຕິ ປາຬິຍາ ສມ຺ພນ຺ຘສ຺ສາປິ “ອເນ຺ກຈາສີ ປນສ຺ສາ”ຕິອາທິວຈນັ ອປຣາຍສິຕ຺ຕຳ ອຣິຍູປວາທກມ຺ມໍ, ຕທາ ອຕກ຺ກຍິຕ຺ຕ຺ວາ ສ຺ວາຍຕ຺ຕິ ເສາ ອາຈຣິເຍາ ອສິຄາຣຕ຺ຕິ ອສິຕາ ຕິລິຫກາກໍ ກກຈຄຕ຺ຕ ປຕ຺ຕິຍຕ຺ຕິ ລຕ຺ຕກກຈສ຺ສ ຄຕ຺ຕສ຺ສາຕາຍ ຍິສຍປຕ຺ຕິຍາ ຫເຕ຺ວນ ວາ ປິເຄນ ວາ ເຍນ ເກນຈິ ວາ ອຕ຺ປຈ຺ເຈຕ ປຫຣິຕ຺ວາ ກິຍ຺ອຍາເນາ ຍິຍໍ ອກ຺ກລ຺ຫເກາສສ຺ລາຕ຺ຕາຕວເສນ ຕີຫິ ປກາເຣຫິ ກິເຕ຺ຕາ ຍເຄາ ຍສ຺ສາຕິ ປກິຕ຺ຕຍເຄາ, ຕໍ ອຈລ຺ຫ ກາສຍາເນາຕິ ອຈລ຺ຫ ກາສເນເຫຕຸ ເຫຕຸອເຕ຺ວາ ຫິ ອຍໍ ຍານ-ສເຕ຺ວາ ນ ອເຍາ ຈຸຕ຺ຕິ ອນເຍາ ເສາເຍວ ຕ຺ຍສຕັ, ອຕິເຣກຕ຺ຍສຕ຺ຕິ ອເຕ຺ວາ, ຕໍ ປິປຸລິສ຺ສຕິ ຉກຕ຺ຕຍຫາສາຈຊ຺ຕຕ຺ວາ ເຕຕຕ຺ວເຍາປວາຄສ຺ສ ເຕເນວາຫ –

“ເຍາ ຕິຕ຺ຕິຍໍ ປສໍສຕິ,

ຕໍ ວາ ຕິຕ຺ຕຕິ ເຍາ ປສໍສິເຍາ;

ຍິຍິຕາຕິ ຍຸເຂນ ເສາ ກລິ,

ກລິນາ ເຕນ ສຸຂໍ ນ ຍິຕ຺ຕີ”ຕິ (ສຸ· ນິ· ໖໙໑; ສໍ ນິ· ໑·໑໘໐-໑໘໑; ເນຕ຺ຕິ· ໘໑);

“ອຍາກິອາຈຣິເຍາ”ຕິອາທີນາ ຖຫຸຄຕ຺ສ຺ສ ສໍເວຄຸປ຺ປຕ຺ຕິ, ອຕ຺ຕເນາ ອາຈຣິເຍ ຈ ກາຣຸຕ຺ຕປ຺ປຕ຺ຕິ ຄເສ຺ສຕ຺ວາ ກິຍ຺ຈາປິ ອເຕ຺ຕຈາສິນາ ອາຈຣິຍສ຺ສ ອຕຸຄຸເລນ ກຍິຕ຺ຕຳ, ອຍໍ ປນ ປລິ຺ຕຂາຕິກຕ຺ວາ ນ ຖຣິເຍສຸ ຜາເຕສຸ ຕຍຕຸຈຕ຺ຕຕີຕິ ຄຸຄາຕິສ຺ສ ກຍ຺ຍສ຺ສກຕາກາລປ຺ປຕ຺ຕິ ຄເສ຺ສເຕ຺ວາ “ອາຈຣິເຍ ເຕາ ປຕາ”ຕິອາທິຍາຫໍ ຫລິຫລຕ຺ຕິ ຕສ຺ລາເສ຺ຕຈ ຍາເຣຫກໍ ຍິສໍ ຫຕຕີຕິ ຫິ ຫເລີ ຕ-ກາຣສ຺ສ ລ-ກາເຣ ກຕ຺ວາ, ຫລິຕຍິ ຍິເສເສາ ຫເລີ ຫລິຫເລີ ຍເຕ຺ສ຺ຄືຍເຈເສນ, ຉເຕນ ຈ ອເສ຺ຕາ ອຕ຺ຍິເຄ ຍິເສ ຕິຈເຕ຺ຕຕິ· ຈຸຕ຺ຕຕ຺ວາ –

“ປຸເຍ ປເສ຺ສ ຈ ກາເກາລ, ກາຍອກ຺ຄຸຕຫລິຫລິ;

ສເຣາຕ຺ວິເກາສຸກ຺ກິເກ ເຍາ, ຖຫຸປຸເຕ຺ຕາ ປຄືປເຕາ;

ຄາເຣາ ວສ຺ສາເກາ ຈ, ຍິສເກຄາ ຄຸເຍ ຕວາ”ຕິ·

ຂເຣາຄກຕ຺ຕິ ວລ຺ເສາເຕາຄກໍ “ຕາເຣາຄກ”ຕ຺ຕິປິ ປິເຄາ, ອຕິເລິຫຕາຍ ຕິເຕ຺ຕາຄກຕ຺ຕິ ອເຕ຺ວາ· ຕເຣກປປິຕຕ຺ຕິ ເວາຣປປິຕໍ ຍາຫຈກາຕິ ອຕ຺ຕາຕເຍວ ຂຸຈຊິຕໍ ອາລປຕິ “ສເຍເຍາປິ ເຕາ ເຕ ກຕ຺ລິ ອປ຺ປຸຍິຍິເຕ຺ຄອເຫາສີ”ຕິອາທີສຸ (ຍ· ນິ· ໑·໑໑໓) ຍິຍໍ· “ກຍ຺ສ຺ສກາ”ຕິ ກຍ຺ເຍວ ອຕ຺ຕສຕ຺ຕກາຈ ວຕ຺ວາ ຕເຄວ ຍິວເຣຕິ “ອຕ຺ຕເນາ ກຍ຺າຕຸຣູປເຍວ ກຕີ ກຈ຺ຈຕີ”ຕິອາທີນາ· ເຍາຕິເສາຕິ ຕຸປິເຍນ ຂາເຣເຍນ·

ភុញ្ជិត្វាតិ អាចរិយោ ចិយ អេយាតិសោ អវិឃុបចារេន អតិមុញ្ជេត្វា សេយាតិសោ អវិឃុបចារេនតា ភុញ្ជិត្វា, ភុត្តិ ហុត្វាតិ អត្ថោ។
បដ្ឋយាតេតាតិ បដ្ឋេត្វា កិត្តេត្វា។ ឲ្យកំសការលាសេបច ព្ទាឆ ការលាត្តិ ឌេស្សៀតុការេបត “សមុ្ញា”តិ ចុត្តំ។ “ឃឆា ត”ត្តិអាឌិតា តស្ស សបារេទ្ធកាចំ
ឌេស្សៀតិ, ត្តិ ច តិបិតបត្តំ។ ព្ទាជំ ចុត្តំ ហោតិ – ឃឆា អេញ្ញា បល្លិ្តតសការេចា ឌាតិ អាចារេចសេត ក្យលបុត្តា អេតកបរិយារេឃត តិល្លំ
រតតាត់ ចល្លំ កាសិតុ្យារកតិ, តឆា អឃយ្យិ អារេទ្ធ, តញ្ចា ឈោ អបិ តាយាឃយាចរិយោ ឲ្យតូកេតាបិ រតតត្តឃាចល្លកាសេតា
ឱ្ឆ្ករេបឃ្យាតិ។

សប្បរាឌចល្លត្តិ អហិរាឌចល្លំ។ ចល្លបេពិក្លូរតាឃាតិ ចល្លបុត្តូរតាឃ, ចល្លសរិរេត ចា។ ចារិឌំ កបលំ ត បហរាយិ ត កឌ្ឌាយិ, អារា
ក្ទូរេតាច ភបសិល្លូយីតិ អត្ថោ។ អឆាតិ ឲ្យចំ សត្តេបិ។ កត្តូត្វូតាតិ កត្តូចារោរា។ សញ្ញ្ញូហាតិ កត្តិ្វតា ខាត្តិតា។ កហបតីតិ ភបិលិកហបតិ។
តាងបុត្តស្ស អាលបតំ។ ឲ្យត្វូ ច ចល្លិតត្តា “អឃយីឌិសោ”តិ បកាសេតត្តាតិ ចល្លា, សល្លាតំ។ ចល្លិយតិ អសត្តូរេតា ចចត្វាបីឃតីតិ
ចល្លា, ឌាតិ។ ចល្លតិ ចិការយាបដ្ឋយាត់ ហងឃក្កតកាចំ បកាសេតីតិ ចល្លា, ទ្វបិឃតត់។ ចល្លិយតិ ចលេបេតត ឃឆាសកាចេតា
ចិកាចិឃតីតិ ចល្លា, ការលំ។ ចល្លិយតិ អប្បបហត្តាឌិចសេត បឃីឃតីតិ ចល្លា, បយាលំ។ ចល្លិយតិ បសំសីឃតីតិ ចល្លា, ក្យលា។
ចល្លត់ ក្យលសំកិត្តត់ ចល្លា, បសំសា។ ឲ្យចំ តត្វូ តត្វូ ចល្លសត្ថស្សប្បត្តិ ចេឌិតត្តា។ អាឌិសេទ្ធត ឌាតទ្វបបុឡ្ញតក្លូរាឌេយោ សក្កល្យាតិ។
“ព្ទាឆ ក្យលាបិ បសំសាបី”តិ ចុត្តសេច សបេត្វូតិ “អឃំ កិរា”តិអាឌិតា។ កិរាតិ ចេត្វូ អត្ថស្សចតេត្វូ, បងប្ទូរលាបេត្តូ ចា។ ក្យល្វូបសញ្ញ្យាតត្តិ
ក្យលាបសញ្ញ្យតំ។ “ក្យល្វូបសញ្ញ្យតំ បសំស”ត្តិ បត ចេឌត្តា បសំសាឃ ឲ្យច ក្យលកាសត់ សិត្ថិ តស្ស្យា តឌចិតាកាចេតា, តស្មា ព្ទាឌបត្តូឃំ
ឃុដ្ឋតីតិ ឌេស្សៀតិ។

កចំ កាសតីតិ អាហ “តត្វូ”តិអាឌិ។ ឲ្យកោ ច សោ បុក្កលោ ចាតិ ឲ្យកបុក្កលោ។ សេតស្វូត ឲ្យកបុក្កលោ? អសឌិសេទ្ធត, ក្យលចិសិទ្ធេទ្ធត,
អសបសបេទ្ធត ច។ សោ ហិ បឆយាកិតិហារការេល ឌសត្តិ បិរឃីតំ បឌិបិឌិឃា អាចដ្ឋត់ អាឌិ កត្វូ ឌៅឆិសង្ការសង្ករលាក្យលាហិ ចេច
ត្វូទ្ធក្យលាហិ ច សេសបហាឌេតត អសឌិសោ។ សេ ចស្ស ក្យលា, តេបិ អញ្ញ្ញសត្តាតំ ក្យលាហិ ចិសិទ្ធា, បុរិបកា ច សមុ្ញាសមុ្ញូទ្ធ សត្តាសត្តូហិ
អសបា, តេហិ បត អឃសេចចកោ ទ្វបកាឃតាយការឃហិ សេយា។សេិកេតិ សត្តូសេិកោ។ “ភុប្បដ្ឋយាតេតា ភុប្បដ្ឋតី”តិ បត ព្ទាជំ ភកឃយ្យិ
ចិប្បកតចចតេបច ភុប្បាឌកិរិឃាឃ ចត្តូយាតកាលិកត្តា។ ភុប្បដ្ឋយាតេតា ខហុឌតហិតាឃ ភុប្បដ្ឋតិ, ត អេញ្ញាត ការលាតាតិ ឲ្យចំ បតេត្វូ
អត្ថោ ចេឌិតត្តា។ លក្ខលោ ហេស យាត-សទ្ធា, ឲ្យចទ្វបន្លោត្វូ លក្ខលំ ត សក្កា អេញ្ញាត សទ្ធលក្ខលាត បឌិខាហិតុំ។ អបិច ភុប្បដ្ឋយាតេតា
តាយ, ភុប្បដ្ឋតិ តាយ, ភុប្បត្តោ តាយាតិ អឃយេត្វូ រកឌា ចេឌិតត្តា។ ឲ្យស ហិ ឌីបក្កូរបិឌប្អូលេតា បទ្ធាឃ ឃាច អតាកាយិចលំ, តាច
ភុប្បដ្ឋយាតេតា តាយ, អរហត្តូបក្កូលោ ភុប្បដ្ឋតិ តាយ, អរហត្តូចលក្ខលោ ភុប្បត្តោ តាយ។ ត្វូទ្ធាតញ្ញ្យាសាចកាត់ ចិយ ត បឌិបិឌិឃា
ព្ទាឌ្ធិចិឆខាលាឌីតិ ភុប្បដ្ឋត្តិ, សេហច បត អរហត្តូបក្កូត សកសេិបិ សត្តាញ្ញ្យក្យលរាសិ អាកេតាច តាយ ហោតិ, តស្មា តិត្តាតូសត្តាកិច្ចូតា
អរហត្តូចលក្ខលោ ភុប្បត្តោ តាយ, តងតិត្តាតូតា តងញ្ញាក្លូលោ ឃឆារហំ “ភុប្បដ្ឋយាតេតា ភុប្បដ្ឋតិ” ចេទ្ធុច ចុទ្ធុតិ។ ព្ទាយសិ្ម្យិ សុេត្តូ
អរហត្តូចលក្ខលំសេច សទ្ធាឃ “ភុប្បដ្ឋតី”តិ ចុត្តំ។ អតីតកាលិកស្សាបិ ចត្តូយាតបឃោកស្ស កត្វូចិ ឌិទ្ធត្តា ភុប្បត្តោ ហោតីតិ អឃសេត្ថ្វូ
អត្ថោ។ ឲ្យចំ សតិ “ភុប្បដ្ឋយាតេតា”តិ ចេត្វូ យាត-សទ្ធា សាយតិ្វឃេត្វូ។ ឃាចតា សាយតិ្វឃេត បហារេឌៅឆិសត្តាត់ ចរិយកេច ភុប្បតិ្ត
ព្ទាឌ្ឋិតត្តា, តាចតា សាយតិ្វឃេត ឌៅឆិសង្ការក្ទូតេត បរិបុល្លេត សេបត្តាកេតា ហុត្វាតិ អត្ថោ។ តឆាសាយតិ្វឃេឃារេកត ហិ ភុប្បដ្ឋយាតេតា

តាយាតិ សព្ពសត្តេហិ អសមេយា, អសមេយហិ បុរិមពុទ្ធេហេច សមេយា យន្តេ្ឋកិត្តុសុចណ្ណ តិក្ខ ចិយ តិគ្គិសិដ្ឋេ, "ទុកបុក្កលេ"តិ ចេតស្ស ចិសេសតំ អាលយសន្លាតំ តណ្ហាសមុក្ឃសេតតិ សមុច្ឆិត្តតីតិ អាលយសមុក្ឃសេតោ ចដ្ដំ ដ្ឋបច្ឆិត្តតីតិ ចដ្ដុបច្ឆេទោ

បសេហានេត្តតាតិ សក្កោនេត្តតំ "បច្ចាតិកាសេយ"តិ ចត្តាបិ អនេតកាចយចត្តា តេសំ ត ទុត្តកេត សព្ពុទា បរិយាគាតត្តិ "តចដ្ឋំ សត្វសានតំចត្វារារិតិឆល្លក្ខត្តសហស្សានិ"តិ ចុត្តំ អតិទេត្តតាតិ អនេតាតរសដ្ឋានេតតំ ត ចត្តនេត្តា អបរិយាសចណ្ណត្តា ពុទ្ធាតីតំ, តិរចសេសានត្វា តេសំ ព្ពុឆ បកាសេតេត បិព្ឋព្ឋសំចណ្ណតាយ ទុច សមុជ្ឈតេតា, ចិត្តសមុហំសតកាដ្ឋនាតសមុជ្ឈតចសេត ច សផលត្តា ទាសេយា ចេចតិតន្ត្តា សព្ពុទាសេយត បកាសិតត្តា កិ បត សោ តទា ព្ឋកាសេហត្វា កាសតីតិ អាហ "ព្រហ្មុទេត្តា បតា"តិអាទិ អត្តុក្កសេយត បុតប្បុតំ ចា សចតំ អត្តុស្សចេចា, បរម្បរសចតំ អាទិ-សទ្ទេត អាកាសបរិចិតក្កដ្ឋិតិន្នាតក្កត្តិសេយា សក្កល្យាតិ តត្ត "សុត្តរមិចំ កាសេហ"ត្តិ ទុចំ សយេច កាសេហបរិចិតក្កតំ អាកាសបរិចិតក្កោ អត្តនោ ដិដ្ឋិយា តិន្នាយិត្វា លមេតំ រុច្ចតំ ដិដ្ឋិតិន្នាតក្កត្តីតិ អដ្ឋកទាសុ ចុត្តំ, តេហិសេយច សព្ពត្តិតេតាតិ អនេត្វា យត្ត-សទ្ទោ ហេតុ ចិសេសតិចត្តិអនេត្វា, តេត យទាចុត្តំ កាសេហំ តិចទេត្តតិ អត្តនោ ទាសេយតាតិ អត្តនោ ពាសេពាសេលនេតច, ត បត ពុទ្ធាតីតំ ក្បាសាត្តុរុបត្តិ អធិប្បាសេយា អសទ្ធេយ្យាបរិសេយ្យប្បកេតា ហិ ពុទ្ធាតីតំ ក្បាសា ចុត្តំ ទេយ្យ –

"ពុទ្ធោបិ ពុទ្ធស្ស ករេយ្យ ចណ្ណំ,

កប្បម្បិ ចេ អញ្ញមកាសមាសេតា;

ខីសេយថ កេប្បោ ចិរទីឃមត្តរេ,

ចណ្ណោ ត ខីសេយថ តទាកតស្សា"តិ។ (ទី៑ តិ៑ អដ្ឋ៑ ១៑១០៤; ១៑៣០៨; ម៑ តិ៑ អដ្ឋ៑ ១៑៣១៥; ឧទា៑ អដ្ឋ៑ ៥១; ពុ៑ ចំ៑ អដ្ឋ៑ ៤៑០; អប៑ អដ្ឋ៑ ១៑៨០; ចរិយា៑ អដ្ឋ៑ ៨, ១១៨);

ព្ពុឆាបិ ចក្កតិ "អប្បមត្តកំ ទោ បនេត"ត្តិអាទិ

ព្ពតិ-សទ្ទោ តិដស្សតេត្វា ចុត្តប្បការំ តិដស្សតិ៑ ហ-កាសេរា តិបាតមត្តត្តិ អាហ "ទុចំ តេ"តិ៑ អញ្ញមញ្ញស្សា"តិ ព្ពតំ រុព្ឋហិបតំ "ទុសេកា ទុកាយា"តិ (បារា៑ ៣៣៣, ៣៥១) បតំ ចិយាតិ ដសស្សេត្តា "អន្នោអញ្ញស្សា"តិ រុព្ឋហិបតេតេច ចិចរតិ៑ "ដ្ឋុសេចា"តិ សាចឆាសេហសមាសតំ ចត្វា តេត តិចទេត្តតព្ពត្វំ អាហ "ព្រហ្មកម្បិ អបរិហរិត្វា"តិ, ទោកតរម្បិ អចិន្ត្រិព្ពាតិ អនេត្វា៑ កឆត្តិ អាហ "អាចរិសេយត ហិ"តិអាទិ៑ បុទន្ត្ត ទុកចាសេមិច អចណ្ណចណ្ណកាសតេ តិដ្ឋិដ្ឋេបិ "ដ្ឋុចិបច្ចតិកចាគា"តិ (ទី៑ តិ៑ ១៑១) ចុត្តត្តា អនេតកចាសេសេច តេ ទុចំ កាសត្តីតិ ចេចតិតព្ពត្តិ ដសស្សេតុំ "បុត ព្ពតទោ អចណ្ណំ ព្ពតទោ ចណ្ណ"ត្តិ ចុត្តំ៑ តេត ហិ ចិសទ្ទស្ស ចិចិឆត្វំ សមេទេត្វតិ៑ សារផលកេតិ សារគារុផលកេ , ដ្ឋុត្តមផលកេ ចា៑ ចិសរុក្ខអាលិត្តិ ចិសគារុមយបដិលិ៑ ព្ពរិយាបទាតុពន្ធេតេត អត្តុពន្ធា សេហាត្តិ, ត

ມຫາປຏິປຕ຺ຕິອນຸຍາຕ຺ຕເນນ

ສີລານຸເລາມິເກາຕິ ສີເລນ ອນຸເລາມິເກາ, ສີລໍ ຂ຺ລິປິຕ຺ວາ ມຄ຺ຄານຸຄ຺ຄເມນ ຊູເລາກມາຕາຕິ ອເຕ຺ຖາ. ຕສ຺ມິໍ ກາເລຕິ ຍມິ຺ຍໍຈຳເຣ, ຂຸຕຸມິ຺ຍ ມາເນ, ປເຄ຺ຄ ວາ ຫຄວາ ຕໍ ອທ຺ທານມຄ຺ຄໍ ປຏິປເນ຺ນາ, ຕສ຺ມິໍ ກາເລ. ເຕນ ຫິ ອຕິມເຕາ ນິຈຈ຺ຈຣິຣາຍາມທ຺ທມາສາຈ ນິຂິ຺ລິຕາ “ຕໍ ຍິຈສ”ນ຺ຕິ ຍິຈສສ຺ສ ຈິສໍຸ ນິຂິ຺ຂິຕ຺ວາ, ຍຸຫຸຕ຺ວາຍິນຍ຺ຍາ ຍິຈສປຣິມາປນ຺ເນາ. “ຕໍ ອທ຺ທານໍ ປຏິປເນ຺ນາ”ຕິ ເຈຕ຺ ອາຄາຣຈຈນເມຕໍ. ເຕເນຈ ຫິ ກິຣິມາຈິເຂ຺ຆຄສ຺ສນຈເສນ “ຣາຊເຄເຫ ປິຓ຺ຑາຍ ຈຣຕີ”ຕິ ສຫ ປຸພ຺ພກາລກິຣິມາຫິ ຈຕ຺ຕມາຕຕິເຂ຺ຕເສາ ກເຕາ, ຍຕເຣຍາ ຕສ຺ມິໍ ກາເລ ຣາຊເຄເຫ ປິຓ຺ຑາຍ ຈຣຕິ, ຕໍ ອທ຺ທານມຄ຺ຄໍ ປຏິປເນ຺ນາຕິ ອນຄີເປ຺ຕຕຕ຺ວາ ອາປເຊ຺ຊມ຺ມ. ນ ຫິ ອສມາຕຈິສມາ ກິຣິມາ ໂຄກາຍາຣາ ສມ຺ຸຈຕ຺ຕິ, ມາ ເຈຕ຺ ອຄີເປ຺ຕາ ອທ຺ທານປຏິປຊ຺ຊນກິຣິມາ, ສາ ຈ ອຕິມມິຕາ ນ ມຸຕ຺ຕາຕີ. ຣາຊຄຫປຣິຈຕ຺ຕເກາສ຺ຕິ ຣາຊຄຫໍ ປຣິຈເຕ຺ຕຕ຺ວາ ຍິເຕາສຸ “ອຍ຺ຍາຕເຣສ຺ມ”ນ຺ຕິ ຍຸມິກາ ເຕາສຸ ກາຈເຕາ ອຕິຕທ຺ທຈາຣນ ຄເສ຺ສຕີ. ເສາຕິ ໂຄຈໍ ຣາຊເຄເຫ ຈສມາເນາ ເສາ ກາຈາ ປິຓ຺ຑາຍ ຈຣເຣາຕປິ ຫິ ຕຕ຺ຕ ປຏິຕທ຺ທກາຈຈຈນເຕາ ສນ຺ຕິຈາສຕ຺ຕເມຈ ຄເສ຺ສຕີ. ມຄິ ປນ “ປິຓ຺ຑາຍ ຈຣມາເນາ ເສາ ກາຈາ”ຕິ ປຈ຺ຈາມເສຍ຺ມ, ມຄາຈຸເຕ຺ຕາຈ ອນຄີເປ຺ຕຕເຕ຺ຕາ ອາປເຊ຺ຊມ຺ມາຕີ. ຕໍ ຍິຈສນ຺ຕິ ມໍ ຍິຈສໍ ອທ຺ທານມຄ຺ຄໍ ປຏິປເນ຺ນາ, ຕໍ ຍິຈສ. ຕໍ ອທ຺ທານໍ ປຏິປເນ຺ນາຕິ ໂຄຕ຺ຕ ອຈ຺ຈນ຺ຕສໍເຍາຄຈຈນເມຕໍ. ກຕ຺ຕກ຺ຸຊາເນເຕາ ປນ຺ຖາ ປນ຺ຖາກຕ຺ຕໍ, ຕສ຺ມິໍ ປນ຺ຖາກຕ຺ຕສເມເຍ. ປິຓ຺ຑປາຕປຏິກ຺ກນ຺ຕາຕິ ມຕ຺ຕ ປິຓ຺ຑປາຕຕ຺ຕາຍ ຈຣິຕ຺ວາ ກ຺ຸຊນ຺ຕິ, ຕເຕາ ອປກ຺ກນ຺ຕາ. ຕໍ ອທ຺ທານໍ ປຏິປເນ຺ນາຕິ “ນາຍອທ຺ທາຍໍ ເຈເນມ຺ມານໍ ຈິຈິຄຫິຕປຸລຕິປ຺ປຕ຺ຕິ ອາກຄ຺ລມາເນາ ຍລິສ຺ສາ ອຊ຺ປປ຺ປຕ຺ຕິມາ ຕິຈິຄສີລິລຄ຺ຄໍ ນານາຈິຄກ຺ຸຫສລປນາຄີນິຖ຺ຖາຊີຈຈິທ຺ທສນ໌ ຄ຺ວາສຊ຺ຊີຊ຺ຊີຂາລຈິນິເຈຄນ໌ ຄສສຫສ຺ສິເລາກຄາຕຸປກມ຺ມນ໌ ຜຕຫຸຂາລສຸຕ຺ຕ ເຄເສສ຺ສາມີ”ຕິ ຕໍ ມຄາຈຸຕ຺ຕໍ ຊີຍມຄ຺ຄໍ ປຏິປເນ຺ນາ, ຍຄໍ ປນ ກາເຣາ ປກາເຣາເຕາຈ ປິກາຊນ຺ຕິ ນ ຈຸຕ຺ຕໍ. ໂຄຕ຺ຕາຈຕາ “ກເສ຺ມາ ປນ ກາຈາ ຕໍ ອທ຺ທານໍ ປຏິປເນ຺ນາ”ຕິ ເຈາທນາ ຈິເສາຄິຕາ ເຫາຕີ.

ຍຄາຕິ ຍຕເຣມິ ເຈາທນໍ ຈິເສາຄິຕໍ “ສຸປ຺ປິເຍາປີ”ຕິ ຈຸຕ຺ຕໍ. ຕສ຺ມິໍ ກາເລ, ຕໍ ຍິຈສໍ ອນຸພເນ຺ທາຕິ ຈ ຈຸຕ຺ຕນເຍນ ສມ຺ພເນ຺ທາ. ປິເຕາ ອປິຕເນ຺ຕາຕິ ປິຕຣາເສາ, ເສາ ຈຸເຕ຺ຕາ ເຍນາຕິ ຈຸຕ຺ຕປິຕຣາເສາ. ຍເຈ຺ຈາຕິ ໂຄເມຈ ມນສິ ສນ຺ຕິຄາຍ, ນ ປນ “ກາຈນ຺ຕິ, ກິລ຺ສຊ຺ຊາ ປິຊ຺ຊເຕາ ປິຊ຺ຊເຕາ ອນຸຕທ຺ທສ຺ສາມີ”ຕິ. ເຕນ ຈຸຕ຺ຕໍ “ກາຈເຕາ ຕໍ ມຄ຺ຄໍ ປຏິປນ຺ນກາຈໍ ອຊາຕເນ຺ຕາຈາ”ຕິ, ຕຖາ ອຊາຕເນ຺ຕາ ໂຄຈ ຫຸຕ຺ວາ ອນຸຕເນ຺ທາຕິ ອເຕ຺ຖາ. ນ ຫິ ເສາ ກາຈນ຺ຕິ ຄຊ຺ເມຈ ຍຖ຺ຖຕິ, ເຕນາຫ “ສເຈ ປນ ຊາເນຍ຺ມ, ນາຕຸທເນ຺ທມ຺ມາ”ຕີ. ໂຄຕ຺ຕາຈຕາ “ກສ຺ມາ ຈ ສຸປ຺ປິເຍາ ອນຸທເນ຺ທາ”ຕິ ເຈາທນາ ຈິເສາຄິຕາ ເຫາຕີ. “ເສາ”ຕິອາທິນາ ອປເຣມິ ເຈາທນໍ ຈິເສາເຣຕີ. ກຄາຈິ ປນ ກາຈາ ອຍ຺ຍາຕເຣຈເສນເຕຈ ຄນ຺ຕິ ອຊ຺ລິມາລຄມນປກ຺ກມາຕິອຫິກ຺ກມນາທີສຸ, ກຄາຈິ ຍຸທ຺ທສິຣິມາ, ຍຖາປິ ອິທິສາມ ຍຸທ຺ທສິຣິມາຕິ ຄເສ຺ສຕໍ “ຍຸທ຺ທສິຣິມາ ເສາກມາຕ”ນ຺ຕິອາທີ ຈຸຕ຺ຕໍ. ສິຣີຕິ ເຈຕ຺ ສຣີເຣາກກ຺ກທິສມຕ຺ຕິ, ຕເຄຈ ຂ຺ປມາຈເສນ ຄເສ຺ສຕິ “ຣຕ຺ຕກມ຺ພລປຣິກ຺ຂຕ຺ຕມິຈາ”ຕິອາທິນາ. ຄນ຺ຕີຕິ ຊຄ຺ເຍາ ມຖາ “ຈຄ຺ເຍາ”ຕິ. ຈຊ຺ລມາເນາ ຄນ຺ເຕ຺ຕາ ກິຣິ, ຕາທິສສ຺ສ ກຕກກິຣິເນາ ສີຫເຣມິຈາຕິ ອເຕ຺ຖາ.

“ຕສ຺ມິໍ ກິຣາ”ຕິອາທີ ຕຕ຺ຖິຈເຣາ, ປິຊ຺ຍໍ ອຄສ຺ສິຕຕ຺ວາ, ເປິຣາຫຸຂກຈາມຊ຺ຊາ ອນາຄຕຕ຺ວາ ອນຸສ຺ສຈນິທ຺ທາ ອມໍ ກຈາຕິ ຄເສ຺ສຕໍ “ກິຣາ”ຕິ ຈຸຕ຺ຕນ຺ຕິ ຈຄນ຺ຕິ, ຕຖາ ຈາ ເຫາຕ຺ ອຍ຺ຍາຖາ ຈາ, ອຕ຺ຕາ ອຄິຊ຺ຊໍ, ອສຸຕໍ, ອຍຸຕຊ຺ຊາ ອນຸສ຺ສຈເຍຈາຕິ ຄຊ຺ຊາ.

ᨶᩦᩃᨸᩦᨲᩃᩮᩣᩉᩥᨲᩮᩣᨴᩣᨲᨾᨬ᩠ᨩᩥᨭ᩠ᨮᨸᨽᩔᩁᩅᩈᩮᨶ ᨨᨻ᩠ᨻᨱ᩠ᨱᩣ᪨ ᩈᨾᨶ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩈᨾᨶ᩠ᨲᨲᩮᩣ ᨴᩈᩉᩥ ᨴᩥᩈᩣᩉᩥ᪨ ᩋᩈᩦᨲᩥᩉᨲ᩠ᨳᨸ᩠ᨸᨾᩣᨱᩮᩉᩥ ᨲᩮᩈᩴ ᩁᩈ᩠ᨾᩦᨶᩴ

ᨸᨠᨲᩥᨿᩣ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩅᩈᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩈᨾᨶ᩠ᨲᨲᩮᩣ, ᩑᩅᩴ ᨧ ᨷᨧ᩠ᨧᩮᨠᩴ ᩋᩈᩦᨲᩥᩉᨲ᩠ᨳᨾᨲ᩠ᨲᩮ ᨷᨴᩮᩈᩮ ᨷᨠᨲᩥᨿᩣᩅ ᨹᩁᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩁᩈ᩠ᨾᩥᨿᩮᩣ ᨲᩥᨭ᩠ᨮᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ

ᨴᨭ᩠ᨮᩴ, ᩅᩥᨶᨿᨭᩦᨠᩣᨿᩴ ᨷᨶ "ᨲᩣᨶᩮᩅ ᨻ᩠ᨿᩣᨾᨷ᩠ᨷᨽᩣ ᨶᩣᨾ᪨ ᨿᨲᩮᩣ ᨨᨻ᩠ᨻᨱ᩠ᨱᩣ ᩁᩈ᩠ᨾᩥᨿᩮᩣ ᨲᨳᩣᨣᨲᩮᩣ ᨿᩣᨲᩥᨠᩣ ᩅᩥᨿ ᨴᩈᩈᩩ ᨴᩥᩈᩣᩈᩩ ᨵᩣᩅᨶ᩠ᨲᩥ, ᩈᩣ

ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨻ᩠ᨿᩣᨾᨾᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩥᨿ ᨮᩣᨿᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨻ᩠ᨿᩣᨾᨷ᩠ᨷᨽᩣᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩦ"ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, (ᩅᩥ᪨ ᩅᩥ᪨ ᨭᩦ᪨ ᪁᪨᪁᪙) ᩈᩘ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᨿᩴ ᨷᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ

"ᨷᩩᩁᨲ᩠ᨳᩥᨾᨠᩣᨿᨲᩮᩣ ᩈᩩᩅᨱ᩠ᨱᩅᨱ᩠ᨱᩣ ᩁᩈ᩠ᨾᩥ ᩏᨭ᩠ᨮᩉᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᩈᩦᨲᩥᩉᨲ᩠ᨳᩴ ᨮᩣᨶᩴ ᨣᨱ᩠ᩉᩣᨲᩥ᪨ ᨷᨧ᩠ᨨᩥᨾᨠᩣᨿᨲᩮᩣ᪨ ᨴᨠ᩠ᨡᩥᨱᩉᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ᪨ ᩅᩣᨾᩉᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᩈᩩᩅᨱ᩠ᨱᩅᨱ᩠ᨱᩣ ᩁᩈ᩠ᨾᩥ ᩏᨭ᩠ᨮᩉᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᩈᩦᨲᩥᩉᨲ᩠ᨳᩴ ᨮᩣᨶᩴ ᨣᨱ᩠ᩉᩣᨲᩥ᪨ ᩏᨷᩁᩥ ᨠᩮᩈᨶ᩠ᨲᨲᩮᩣ ᨷᨭ᩠ᨮᩣᨿ ᩈᨻ᩠ᨻᨠᩮᩈᩣᩅᨭ᩠ᨭᩮᩉᩥ ᨾᩮᩣᩁᨣᩦᩅᩅᨱ᩠ᨱᩣ ᩁᩈ᩠ᨾᩥ ᩏᨭ᩠ᨮᩉᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᨣᨶᨲᩃᩮ ᩋᩈᩦᨲᩥᩉᨲ᩠ᨳᩴ ᨮᩣᨶᩴ ᨣᨱ᩠ᩉᩣᨲᩥ᪨ ᩉᩮᨭ᩠ᨮᩣ ᨷᩣᨴᨲᩃᩮᩉᩥ ᨷᩅᩣᩊᩅᨱ᩠ᨱᩣ ᩁᩈ᩠ᨾᩥ ᩏᨭ᩠ᨮᩉᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨥᨶᨷᨳᩅᩥᨿᩴ ᩋᩈᩦᨲᩥᩉᨲ᩠ᨳᩴ ᨮᩣᨶᩴ ᨣᨱ᩠ᩉᩣᨲᩥ᪨ ᩑᩅᩴ ᩈᨾᨶ᩠ᨲᩣ ᩋᩈᩦᨲᩥᩉᨲ᩠ᨳᨾᨲ᩠ᨲᩴ ᨮᩣᨶᩴ ᨨᨻ᩠ᨻᨱ᩠ᨱᩣ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩁᩈ᩠ᨾᩥᨿᩮᩣ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᩮᩣᨲᨾᩣᨶᩣ ᩅᩥᨷ᩠ᨹᨶ᩠ᨴᨾᩣᨶᩣ ᩅᩥᨵᩣᩅᨶ᩠ᨲᩦ"ᨲᩥ (ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪂᪨᪂᪘᪘) ᨠᩮᨧᩥ ᨷᨶ ᩋᨬ᩠ᨬᨳᩣᨷᩥ ᨷᩁᩥᨠᨷ᩠ᨷᨶᩣᨿ ᩅᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᩴ ᨶ ᨣᩉᩮᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᨲᨳᩣ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᩈᩩ ᩋᨶᩣᨣᨲᨲ᩠ᨲᩣ, ᩋᨿᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ᪨ ᨲᩣᩈᩴ ᨷᨶ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩁᩈ᩠ᨾᩦᨶᩴ ᨲᨳᩣ ᩋᨽᩥᨶᩦᩉᩥᨲᨠᩣᩁᨱᩔᩣᨽᩣᩅᨲᩮᩣ "ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨠᩥᩁ ᩈᨾᨿᩮ"ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨷᨠ᩠ᨠᩈᩣᨲᩥᩋᨽᩥᨠ᩠ᨠᨾᨶᩣᨴᩦᩈᩩ ᩅᩥᨿ ᩉᩥ ᨲᨳᩣ ᨲᩣᩈᩴ ᨶᩦᩉᩁᨱᩮ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᨠᩣᩁᨱᩴ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ᪨ ᩋᩣᨵᩣᩅᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᨽᩥᨾᩩᨡᩴ ᨴᩥᩈᩴ ᨵᩣᩅᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᩅᩥᨵᩣᩅᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩅᩥᩅᩥᨵᩣ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩥᨴᩥᩈᩴ ᨵᩣᩅᨶ᩠ᨲᩥ᪨

ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᨶᩮ ᨴᩥᩔᨾᩣᨶᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᨲᩣᩈᩴ ᩁᩈ᩠ᨾᩦᨶᩴ ᩈᩮᩣᨽᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨿᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ "ᩁᨲᨶᩣᩅᩮᩊᩩᨿᩣ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨ ᩁᨲᨶᩣᩅᩮᩊᩩᨿᩣ ᨶᩣᨾ ᩁᨲᨶᨾᨿᩅᩴᩈᨠᩴ ᨾᩩᨴ᩠ᨵᩥ ᩋᨧᨲᩥ ᩁᨠ᩠ᨡᨲᩦᨲᩥ ᩉᩥ ᩋᩅᩮᩊᩩᨿᩣ,ᩋᩣᩅᩮᩊᩩᨿᩣ ᨧᩣ, ᨾᩩᨴ᩠ᨵᨾᩣᩃᩣ᪨ ᩉᨠ᩠ᨡᩣ ᨶᩣᨾ ᨿᩣ ᩈᨴᩮᩣᩅᩣᨲᩥᨠ᩠ᩅᩣ, ᨲᩣᩈᩴ ᩈᨲᩴ, ᨶᩥᨷᨲᩴ ᨶᩥᨷᩥᨴᩮᩣᨲᩣ, ᨲᩔ ᨶᩥᨷᩥᨴᩮᩣᨲᩣ, ᨲᩮᨶ ᨾᩣᨶᨠᩩᩃᩴ ᨲᨳᩣ᪨ ᨷᩥᩈᩥᨲᨭ᩠ᨮᨲ᩠ᩅᩣ ᨷᩥᨱ᩠ᨯᩴ, ᨧᩥᨲᨾᩮᩅ ᨩᩣᨲᩴ ᨷᩥᨱ᩠ᨯᩴ ᨧᩥᨲᨷᩥᨱ᩠ᨯᩴ, ᩁᨲ᩠ᨲᨠᨾ᩠ᨻᩃᩴ, ᨿᩴ "ᩈᩥᨶ᩠ᨵᩪᩁᩣ"ᨲᩥᨷᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᨧᩥᨲᨷᩥᨱ᩠ᨯᨾᩮᩅ ᨠᨾ᩠ᨻᩃᩴ᪨ ᨵᩣᨲᩩᨿᩮᩣ ᩅᩮᨣᩮᨶ ᨴᩣᩃᩮᩣ ᩅᩥᨴᩮᩣ ᨧ ᩃᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨲᨳᩣ᪨ ᨴᩣᩃᩔ ᩅᨲ ᩃᩮᩣᨠᨾᨩ᩠ᨫᨲᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᨴᩣᩃᩅᨲ, ᩈᩩᩁᩥᨿᩁᩈ᩠ᨾᩥᩅᩈᩮᨶ ᨠᨠᨶ᩠ᨲ ᨷᨬ᩠ᨬᩣᨿᨾᩣᨶᩣᨠᩣᩁᩅᩥᩈᩮᩈᩣ᪨ ᨠᩩᨭᩥᩃᩴ ᩋᩅᩥᩁᨭ᩠ᨮᩣᨿᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩥᩁᩪᨷᩴ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᨩᩅᨲᩥ ᨵᩣᩅᨲᩦᨲᩥ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᩩ, ᩈᩣ ᩑᩅ ᩃᨲᩣ ᨲᩴᩈᨴᩥᩈᨲᩣᩅᨲᩣᨲᩥ ᨲᨳᩣ, ᨵᩣᨿᩩᨾᩮᩣᨠᩮᨲᩣ ᩅᩃᩣᩉᨠᨨᨭ᩠ᨮᨲᩮᨲᩮ ᨩᩣᨲᩁᩈ᩠ᨾᩥ᪨ ᨲᩣᨿᨲᩥ ᩋᩅᩥᨩᩉᨲᩅᩈᩮᨶ ᩋᩣᨠᩣᩈᩴ ᨷᩥᩃᩅᨲᩦᨲᩥ ᨲᩣᩁᩣ, ᨣᨱᩈᨴ᩠ᨴᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᩮᨠᩴ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᨲᩔ ᨷᨽᩣ ᨲᨳᩣ᪨ ᩅᩥᨷ᩠ᨹᩩᩁᩥᨲᩅᩥᨧ᩠ᨨᩩᩁᩥᨲᨾᩥᩅᩣᨲᩥ ᩋᩣᨠᩣᩈᩴ ᩅᩥᩅᩥᨵᩴ ᨹᩁᨾᩣᨶᩴ, ᩅᩥᨩ᩠ᨩᩮᩣᨲᨾᩣᨶᩴ ᩅᩥᨿ ᨧ᪨ ᩅᨲᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᩥᩅᩁᩴ ᩅᨲ᩠ᨳᩴ, ᩉᨲᩅᩣ ᨷᨲ᩠ᨲᨷᨲ᩠ᨲᩅᨲᨷ᩠ᨷᩮᨴᩮᩈᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨

ᩋᩈᩦᨲᩥᨿᩣ ᩋᨶᩩᨻ᩠ᨿᨬ᩠ᨩᨶᩮᩉᩥ ᨴ᩠ᩅᨲ᩠ᨲᩥᩴᩈᨲᩣᨴᩦᩉᩥ ᩋᨶᩩᩁᨬ᩠ᨩᩥᨲᩴ ᨲᨳᩣ᪨ ᨠᨾᩃᩴ ᨷᨴᩩᨾᨷᩩᨱ᩠ᨯᩁᩦᨠᩣᨶᩥ, ᩋᩅᩈᩮᩈᩴ ᨶᩦᩃᩩᨷ᩠ᨷᩃᩈᩮᨲᨠᩩᨾᩩᨴᩴ ᩈᩮᩣᨣᨶ᩠ᨵᩥᨠᩴ ᩏᨷ᩠ᨷᩃᩴ, ᨬᩣᨲᩥ ᨷᨬ᩠ᨧᩅᩥᨵᩣ ᨷᨴ᩠ᨾᨩᩣᨲᩥ ᨷᩁᩥᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩅᩥᨠᩈᩥᨲᩴ ᨹᩩᩃ᩠ᩃᩥᨲᩴ ᨲᨳᩣᨠᨳᩴ ᨿᩔ ᩈᩁᩔ ᨲᨳᩣ᪨ ᩈᩁᩮᩣᨲ ᨷᨠᩣᩁᩮᨶ ᨷᩁᩥᨲᩮᩣ ᩈᨾᨶ᩠ᨲᨲᩮᩣ ᨹᩩᩃ᩠ᩃᨲᩥ ᩅᩥᨠᩈᨲᩦᨲᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᨷᩣᩃᩥᨹᩩᩃ᩠ᩃᩴ ᩋ-ᨠᩣᩁᩔ ᩋᩣ-ᨠᩣᩁᩴ, ᩁ-ᨠᩣᩁᩔ ᨧ ᩃ-ᨠᩣᩁᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨿᨳᩣ "ᨷᩃᩥᨣᨧ᩠ᨨᩣ"ᨲᩥ, ᨲᩣᩁᩣᨶᩴ ᨾᩁᩦᨧᩥ ᨷᨽᩣ, ᨲᩣᨿ ᩅᩥᨠᩈᩥᨲᩴ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᩮᩣᨲᩥᨲᩴ ᨲᨳᩣ᪨ ᨻ᩠ᨿᩣᨾᨷ᩠ᨷᨽᩣᨿ ᨷᩁᩥᨠ᩠ᨡᩮᨷᩥ ᨷᩁᩥᨾᨱ᩠ᨯᩃᩥ, ᨲᩮᨶ ᩅᩥᩃᩣᩈᩥᨶᩦ ᩈᩮᩣᨽᩥᨶᩦ ᨲᨳᩣ᪨ ᨾᩉᩣᨷᩩᩁᩥᩈᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣᨶᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᨷᨭᩥᨻᨴ᩠ᨵᨲ᩠ᨲᩣ ᨾᩣᩃᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᨮᩥᨲᩣᨶᩦᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ "ᨴ᩠ᩅᨲ᩠ᨲᩥᩴᩈᩅᩁᩃᨠ᩠ᨡᨱᨾᩣᩃᩥ"ᨲᩥ᪨ ᨴ᩠ᩅᨲ᩠ᨲᩥᩴᩈᩅᩁᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣᨶᩴ ᨾᩣᩃᩥ ᩑᨠᨴᩥ ᨣᩮᨶ᩠ᨳᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨷᨭᩥᨷᩣᨭᩥᨿᩣ ᨧ ᨮᨷᩥᨲᩣᨲᩥ ᨶ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩣ "ᨾᩣᩃᩣ ᩅᩥᨿᩣ"ᨲᩥ ᨷᩁᩥᨠᨷ᩠ᨷᨶᩣᨿᩅᩩᨲ᩠ᨲᨠ ᩉᩥ "ᨣᩮᨶ᩠ᨳᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨮᨷᩥᨲᨴ᩠ᩅᨲ᩠ᨲᩥᩴᩈᩅᩁᩃᨠ᩠ᨡᨱᨾᩣᩃᩥᨿᩣ"ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨷᩁᩥᨠᨷ᩠ᨷᩣᨷᨴᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ, ᩃᩮᩣᨠᩮᨷᩥ ᨧ ᨴᩥᩔᨲᩥ᪨

"ᨾᩮᨥᩮᨶ ᨾᩩᨴᩮᩣᨠᩣᩁᩔ, ᨻ᩠ᨿᩣᩃᨾ᩠ᨻᩥᨲᩅᩥᨠᩣᩁᨠᩣ;

ឃរតាមួនេបិ សាត្តិតិ, បរិកេប្យាបយា អឃ”ត្តិ៍

ក្តត្តិសចត្ថយាលិឃ សិទិ៍ អត្តរតា សិទិឃា អកិកចត្តិ ព្ចាតិ សប្ពត្ថេ៍ ឲស តរឃា សេសេសុបិ៍

ឲចំ កកចេតា តគា រសាក៌ ឌេស្សត្វា ព្គាតិ កិក្លួសឈ្សាបិ រសាក៌ ឌេស្សត្តា “តត្វា បតា”តិអាឌិយាហ ៍ ចតុត្ថិឆាឃ អប្បិត្ថតាឃ អប្បិត្ថា៍ ក្វាគសហិ សត្តាសេហិ សត្តុដ្ឋា៍ តិចិឆេត ចិចេពាត បចិចិត្វា៍ ទាឌទាឌយហាយត្វាឌឹហិ អសំសដ្ឋ៍ ក្បជិបត្តិកាត៌ ចេរាគកា៍ បិសេប អក្សលេ កទហិរតា បទេសំ ហិតបជិបត្តិឃា ចត្តារទា៍ បទេសត្វា ចចតក្លួយា៍ ចិយុត្តិតាលាឌស្សត៌ តាយ បត្វចេក្លួលាតាល៌៍ “រតាស”ត្តិអាឌិតា តគកិសប្ពត្ថេត កកចេតា រសាក៌ ឌេស្សតិ៍ ទត្តបក្យាត៌ សណ្ឋា សឡូហា ចត៌, តស្ស យឡេរកតា តគា៍ “ទត្តិ បក្យ៌, សេត៌ បុណ្ឌទឹក”ត្តិ បត្តតិឃយយត្ថរេត តគា ក្មត្តិ, បត្តតិឃយេត បត សតបត្តិ បក្យ៌, ក្វាគកសតបត្តិ បុណ្ឌទឹក៌៍ បចាឡអំ ចិក្តេយា, រតាត កតាឃ រចជិកាឃ បទិក្លិត្វា ចិឃ៍ យិកបក្លិតយ្យឹតិ បិ-សេក្ត, អបិ-សេក្ត ចា សម្ឬាចតាឃំ, រតាតាហ “បរពេច ដេចយតុស្សាត”ត្តិ៍ យហារចទាតិ យហាសាចពេ សត្តាឃាហ៍ សុទឡឹតកាចេត ព្រាសក៌ កណ្ហុចណ្ណតាឃ រយឈចណ្ណិ៍ ឲក៌ស៌ កាទិត្វាតិ ឲក៌សបិទុបតចសេត ចាយ៌េស កាទិត្វា៍ កត្តទស្ស ឌិណ្ណស្ស អាលម្ពរតា ឌណ្ឌា កត្តទឌណ្ឌា, ឌាហុលុចសេតាឃំ សយឡ្លា៍ សុចម្ពុំ តាយ រសាកល្បទត្ថរគា, រតាត ចម្ពិតា សត្តុដ្ឋាតិ សុចម្ពុចម្ពិតា, ព្គង់ រតាសំ បំសុក្ខុលឆាទលាតិឌស្សត៌៍ រឃសំ ក្បត្ថិកាត៌ សព្គយ្យិ តិលាបលិសាឌិ កត្តឌាតេយច រហាតិ, រត កត្តហត្តិរតា តាយ, រឃ “រហយចតា”តិបិ ក្មត្តិ, រតាសយ្យិ ចេទាត៌ ឹលិឌិក្យាកត្តតាឃ ត៌សឌិសតា៍ អត្តាឌជិឌាហិឌជិសត្តាតាឃ តណ្ហាឌជិឃ ចិឌជិតកាចរតា ចិឌជិតឌជិ៍ តណ្ហាឌាត្ថតាឃ លិត្តត្វា លិត្តឌាត្ថតា៍ “រសា”តិអាឌិ ឃចាក្មត្តចចតស្ស ក្យាលាឌស្សត៌៍ អតុត្បុត្ថេហឹតិ ព្បុត្ថាតយតុត្បុត្ថេហិ៍ រតាបិ ហិ ឲពាឌេសេត កកចតា បជិចិត្ថបជិកាពេតេច ចត្តាទិ សត្វាតិ ព្គត្ថតិ៍ បត្តបរិចាទិតត្តិ បុបក្យឌេលេត បរិចាទិត៌៍ ក៌ ក្មត្វតិ កយលិឌិ, តម្ពិ សទតិ ចិទាឌតឹតិ រកាសទំ, កិឡ្លារក្លា៍ កណ្ណ កាឹឃតឹតិ កណ្ណិកា៍ កណ្ណាលក្លារទា, ត៌សឌិសណ្ណាតតាឃ កណ្ណិកា, ឌឹឌពាកេសា៍ លត្តុំ ហំសក្យលិត៌ សេសដ្ឋា ឆតាទដ្ឋា ហំសទាឌា ចិឃ, ហាទិរតា តាយ យហាត្រហ្វុា ចិឃ៍

ឲចំ កត្តត្តិ កកចត្តិ, កិក្លួ ច ឌិក្វា អត្តរតា បទិសំ ឲ្ឌលិរកាឹតិ សប្ពត្ថេ៍ កាឌឌណ្ឌពេតិ កាឌសត្តាទេត កាទាចហឌណ្ឌពេ, កាឌសម្ពិ ចា កាទលក្កិតឌណ្ឌពេ៍ លុត្តក៌ ឹចំ ឹចក៌៍ ម្មលេ, អពេក្ក ច តិឆា កេតា ឌណ្ឌា តិឌណ្ឌា៍ រយាទហត្វពេ រយាទបិត្ឋា៍ លុត្តក៌ បសិត្វិ បសិត្វក៌៍ ក្យិត្តិកា កយល្ហលុ៍ សា ហិ ក៌ ក្វគ៌ ក្វេតិ បសេចតិ, ទក្លុតឹតិ ចា ក្យិត្តិកា តិទុត្តិតយេត៌ កហិត៌ ឲ្ឌយករតា លុឌ្ឋិត៌, ចិចិឆំ លុឌ្ឋិតត្វា ឹចក...រប... ក្យិត្តិកាឌិអទេតកបរិក្លាទសត្ថាត៌ កាទំ ករតិ ចហតឹតិ កហិត...រប... កាទករិតា៍ ព្គឹតិ តិឌស្សតត្វេ៍ ឲចត្តិ ព្គេយត្វេ៍ ឲចំ ព្គង់ ចចតយាឌិ ឃស្ស ចចតស្ស តគា, តដេច តិទត្វក៌ ចចត៌ ឃស្សាតិ ឲចយាឌិតិទត្វកចចតា៍ យុលំ ឲតស្ស អត្ថិតិ យុលទា, សឡ្លាបិ យុលចត្តា ឲច, អឃំ បត សតុសាកិលិបយុលចតឹ, តក្វា ឲចំ ក្មត្តិ៍ តិក្ខាឃត្បិអឃំ រសុត្វរឃា៍ យុលេត ចា អយតាបំ កយ្យំ ទាតិ កណ្ហាតឹតិ យុលទា៍ ចិចិឆា កិណ្ហា ចាឌា ឃស្សាតិ ចិកិណ្ហចាឌា៍ តស្សាតិ សុប្បិឃស្ស បរិឡ្លាឌកស្ស៍ ត្តិ ឃចាក្មត្តប្បកាទំ បទិសំ៍

ព្គឌាតិតិ តស្ស តចាទុបិឃ បទិសាឃ ឌស្សតក្លួលា៍ បតាតិ អទុចិសំឃុចតត្វេ, តចាបឹតិ អចត្វេ៍ លិក...រប... ហាតិឃា រចច

ហេតុក្ខាតាយ៉ កឆំ ហាតីតិ អាហ “អញ្ញាតិតិ្តយាគតី្យ”តិអាឌិ៉ តិឃ្សិ្រឹកពត្តិ តិសោគតំ, អឃយទ្វោ យោឌោតកាឌឹហិបិ ឌឹបេតទ្ទោ៉ “ក្ខបតិឃ្សកោលិតាគត្ថ្យា”តិអាឌិតា បក្ខហាគិតាឃ ចិត្តោទោ៉ អាឃឞ្ទតោ ឃារិបុត្តឃ្ស, យហាយោក្កល្លាគឃ្ស ឆ កកចទោ ឃត្តិកេ បន្តាឌ្ន៍ ឃត្តាឃ “ទេតុ បគ បក្កទ្ទេតុ”តិ ចុត្តា៉ ទេតំ បន្តាឌិតកាលេយេច អឌ្ឍេតឃ្យឞតំ បរិន្តាឌកបរិឃា បន្តាឌិ, តទោ បទេយ្យ តឆតុបន្តាឌិតា បរិន្តាឌកបរិឃា អបរិយាណាតិ ឌទេឃ្សតិ “ឃាបិ ទេតំ បរិឃា កិត្តា”តិ ន្តយិតា៉ ឃាឃ កាឃឆិ ហិ បរិន្តាឌកបរិឃាឃ បន្តាឌិតាឃ តឃ្ស បរិឃា កិត្តាយេច គាយ ឃយាគកាណត្តាតិ តឆា ចុត្តា៉ “ន្តទេយហឹ”តិអាឌិតា លិកបក្ខហាតិ តិកយគចេឃគ ឌទេឃ្សតិ៉ ក្ខឃ្ញឃឃន្លាតឃ្ស ចិឃឃ្ស ក្ខក្កាទោ ក្ខក្កិលគំ ក្ខឃ្ញឃចិឃុក្កាទោ, តំ៉ ៩ត្តិ ឆ “ឃឞ្ទា បទេគឃា”តិអាឌិតាច “កឞ្ទា ឆ ទេឃា ទតេគត្តឃឃ្ស អចណ្ហិ គាឃតី”តិ ទេចាឆគំ ចិទេឃាឆេតិ, “ឃទេច”តិអាឌិកំ បគ ឃន្តាយ្យ តប្សរិចាទចឆគយេចាតិ ទេហិបិ ឃា ចិទេឃាឆិតាយេច គាយ៉ កកចទោ ចិទោឆាតុគឃាកាចចឹយំឃគត្តិ ៩ទេ អចណ្ហិ ចណ្ហិ គាឃត្តិ៉ “យាទោគ អត្ថាចិដ្ឋា ៩ចំ គាឃត្តី”តិ ឆ ទេកចិ ចឆត្តិ, តឆឃុត្តយេច អដ្ឋកថាឃ ក្ខខុចិបច្ចតិកត្តា៉ បិកទេបិទេឃចាឃយទ្វាតិ៉

១៉ ឃឞ្ទា អតូ្តក្កទោ ឃ្ញុរិទេឃា, តឞ្ទា អកាលេវ ឌាគិ កត្តុតិ ឃន្តទ្ទោ៉

អន្តលដ្ឋិកាតិ ឃាយឹបិកទេចាហាទោ ឃឆា “ចត្រុណគក់, ទោឌាការយោ”តិ អាហ “តឃ្ស កិទោ”តិអាឌិ៉ តត្រុណបរិឃាទេឃា លដ្ឋិកា-ឃទ្ទោ ត្រក្ខចិឃទេយ ឃឆា “យហាចគំ អន្តោ្យការហត្វា ទេលុចលដ្ឋិកាឃ ឃ្ញុទេល ឌិចាចិហាក់ តិឃីឌី”តិអាឌីឃ្ញុតិ ឌទេឃ្សតិ” “តត្រុណឃ្នុទេក្ខា”តិ ន្តយិតា៉ ទេកចិ បគ “អន្តលដ្ឋិកា គាយ ចុត្តគយេគ ៩ទេកា ការយោ”តិ ចឆត្តិ, ទេតំ យទេ អន្តលដ្ឋិកាឃត្តិ ឃយឹបទ្ទេ ក្ញុញុចចគំ៉ ណាឃ្ញុឆកាឃយ្យត្តត្តិ ណាឃាឃ ទេចច ក្ខឆទេកគ ឆ ឃយ្យត្ថំ៉ យញ្ញុឃាតិ ទេបញ្ញុអា៉ បដិកាគចិត្តចិចិត្តត្តិ ន្តត្តិ្វុរិឃឃទ្ទោកាឌិតា បដិកាគចិទ្ទេតគ ចិចិត្តំ, ៩ទេតគ ទទ្ទោ អកាក់, តទេឆច ទាឌាការកត្តិ ឌទេឃ្សតិ៉ ទាឌាការកំ គាយ ចេឃ្សចណយហាទាឌឃ្ស ទេចាឃតគត្តិ ៩ទេក៉

តាហុបរិឃ្សទេឃាតិ តាហុបឌ្ឍទេចា៉ ទេកហឹតិ ចុត្តា “ទេចាទេទ’ហិបឹ”តិអាឌិ៉ ហត្ថាតិ ចឆគទេចាឃ្សក្កទេត្ត តិបិទេតា, តឌាតុកាចទេតា តិប្សរិឃ្សឃត្វាឃ ន្តឌាតិ ក្ខបកត្តា ទេវ្ហ កយិឃ្សាយឹតិ អឌិប្បាទេឃា៉ “ឃន្ទី អទេត្តចាឃិតា ព្រាហ្ទឆទេត្តគ យាណទេចតា” តិទេច្ចច ឃីហញុអដ្ឋកថាយំ ចុត្តា, តន្តា ទេលា បិញ្ញុន្តអាត្រុញុហចទេឃទេគច, គ បគ តឌា ឃុប្បិឃឃ្ស បរិឃាឃ អកាចទេតាតិ ន្តយយត្វិ ឌទេឃ្សតុំ “ឃន្ទី អត្តទេតា បរិឃាឃា”តិ ន្តឆ ចុត្តា៉ កឞ្ទា បទេគត្ត ព្រាហ្ទឆទេត្តាទេយច បិញ្ញុន្តឃយាត្រុញុទេហា, គ បគ តឆចទេឃឃា ឃុប្បិឃឃ្ស បរិឃាតិ ? ទេឆឃគាគឌិគកាទេចគ បទេឃាឌគាកាចទេតា៉ ឃឆា ទេចតំ, ៩ចំ អន្តាយ្យ ៩ឌិឃំ បទេឃាឌគាកាចទេតា ឃគ្គិតិការទេកហិ គ ឃគ្គិតត្តិ ឌដ្ឋន្តា៉ ទេកចិ បគ “បិញ្ញុន្តឃំ ចុត្ត”ត្តិ អាឆាក់ ចត្វា ‘តទេឆតំ គ ឃីហញុអដ្ឋកថាគឃឌឃ្សគំ, បិញ្ញុន្តឃំ ចុត្តកាចឌឃ្សគយេចា’តិ” ចឆត្តិ, តំ គ ឃុឌ្ឍតិ៉ បិញ្ញុន្តអាត្រុញុហចទេឃទេគច បិញ្ញុន្តឃំ ចុត្តត្តិ អឌិប្បេតត្តឃ្ស អាបន្ទគទេតា៉ តឞ្ទា ឃឆាចុត្តគយេគច អទេត្វា កទេហតទ្ទោតិ៉ “ចុត្តត្តិ ចា អទេយត្វិបិ ន្តឆ ចត្តន្តាត្តិ អទេត្វា៉ ៩ចតី្យាតឌា អន្តាឃឃបិ បរិឃាឃ ចិន្ទយាគកាចឌឃ្សគត្តិ ៩ចំ ចុត្តា, បិញ្ញុន្តឃយាត្រុញុហចទេឃគ បគ អន្តាចាបិ ន្តឆ ចត្តន្តាត្តិ អឌិប្បាទេឃា ឃុទេត្តា”តិ ចឆត្តិ៉

ញាណាតិ “តត្រាបិ សុខ”ន្តិអាទិបាឡិយា សព្ពត្ថំ ទស្សេតុំ “ឥទំ ចាវំ រូបកេតា បភា”តិអាទិ វុត្តំ· បរិចារេត្វា និសិន្នា ហោតីតិ សព្ពន្នា· កុច្ឆិតំ កត្តព្ពន្តិ កុកតំ, តស្ស ភាវោ កុក្កុច្ចំ, កុច្ឆិតកិរិយា, ញាតោ ជិតោ ច ចញ្ចលតន្តិ អត្ថោ, ហត្ថស្ស កុក្កុច្ចំ តថា· “សា ហី”តិអាទិនា តថាក្ខតតាយ ការណំ ទស្សេតិ· និចាតេតិ ចាតបិទហិតដ្ឋានេ· យថាវុត្តទោសាការេន និច្ចលិ· តំ បិក្ខិតន្តិ តាទិសំ សោភំ· បិប្បលបត្តិតិ សតិទោសប្បក្ខនេន បិបិឆា លបត្តិ· និល្លាលិតជិវ្ហាតិ ញាតោ ជិតោ ច និល្លត្តជិវ្ហា· កាកច្ឆយាតាតិ កាកានំ សទ្ទសទិសំ សទ្ទំ កុរុយាតា· ឃរុឃរុបស្សាសិនោតិ ឃរុឃរុឞ្ឋាតិ សទ្ទំ ជនេត្វា បស្សសន្តា· ញស្សាចសេនាតិ យថាវុត្តេហិ ទ្វីហិ ការណេហិ រូបឃនចសេន· “សព្ពំ ចត្តព្ព”ន្តិ ញាបិតា “អាទិបេឃ្យាលនយោឃ”ន្តិ ទស្សេតិ·

៥· សព្វា បហោន្តិ តំ តំ កយូត្តិ សប្បហុលិ, ឋាហចោ, តេនាហ “ឋាហុកាន”ន្តិ· សព្ពន្តិយេន បរិច្ឆេទេន ចតុចក្កសញ្ឈេនច ចិនយកម្មស្ស កត្តព្ពត្តា “ចិនយបរិយាយេន”តិអាទិ វុត្តំ· តយោ ជនាតិ ចេស រូបលក្ខណនិទ្ទេសោ ទ្វិន្នម្បិ សប្បហុលត្តា· តត្ថ តត្ថ តថាយថាកតត្តា “សុត្តន្តបរិយាយេន”តិអាទិយាហ· តំ តំ បាឡិយា អាកតចោទាហរណេន ហិ អយំ ភេទោ· តយោ ជនា តយោ ឥច នាយ, តតោ បដ្ឋាយ រូត្តរិ ចតុបញ្ចជនាទិកា សប្បហុលាតិ អត្ថោ· តតោតិ ចាយំ យរិយាទានំ· យណ្ឌលយាឡត្តិ អនេកត្ថុបចត្តា សយញ្ញា, ញាណ បន ព្រាទិសាយ ឥចាតិ និយមេន្តោ អាហ “កត្ថចិ”តិអាទិ· កណ្ណិកា វុច្ចតិ កូដំ· ហំសវដ្ដកច្ឆន្នេនាតិ ហំសយណ្ឌលិការលន្តេន· តេនេច លទ្ធំ អញ្ញត្ថ “សុបណ្ណវដ្ដកច្ឆទន”ន្តិ វុត្តំ· កូដេន យុត្តា អការា, សោភេច សាលាតិ កូដាការសាលា· ឆឃ្ឃបន្តិ បរិក្ខិបិត្វាតិ ឆឃ្ឃយាលំ បរិចារេត្វា, បរិយណ្ឌលិការេន ឆឃ្ឃបន្តិ កត្វាតិ វុត្តំ ហោតិ· រូបដ្ឋានសាលិ នាម បយិរុបាសនសាលា· យត្ថ រូបដ្ឋានយន្តំ កនោន្តិ, ន ឥកត្តទិវត្តាទិចសេន និសីទនំ, ញាណ បន តថា កតា និសីទនសាលាយេចាតិ ទស្សេតិ “ញាណ បនា”តិអាទិនា· តេនេច បាឡិយំ “សន្និបតិតាន” ន្តេច អចត្វា “សន្និសិន្នាន”ន្តិបិ វុត្តំ· យានិតព្ពាតិ យាឡត្តា, យីយតិ បយីយតីតិ ចា យាឡត្តា· យណ្ឌលិការេន បដិច្ឆន្នា យាឡត្តិ យណ្ឌលយាឡត្តា, អនេកកោណចន្តា បដិស្សយចិសេសោ· “សន្និសិន្នាន”ន្តិ និសជ្ជនចសេន វុត្តំ, និសជ្ជនចសេន ចា “សន្និសិន្នាន”ន្តិ សំចណ្ណតព្ពបទយញ្ញាហរិត្វា សព្ពន្នា· ញាបិតា និសីទនំនិរិយាបចំ, កាយសាយក្កិចសេន ច សយោជនំ សន្លាយ បទទ្វយមេតំ វុត្តន្តិ ទស្សេតិ· សង្ខិយា វុច្ចតិ កថា សព្វា លិយតេតា កចតេតា· កថាធម្មោតិ កថាសការោ, រូបបរិក្ខា ចិនីតិ កោចិ·

“អច្ឆរិយ”ន្តិអាទិ តស្ស ទុបទស្សនន្តិ អាហ “កតមោ បន សោ”តិអាទិ· សោតិ កថាធម្មោ· “និយតីតិ នយោ, អត្ថោ, សទ្ទសត្ថំ អក្កោតោ នយោ សទ្ទនយោ”តិ (ទី· និ· ដី· ១·១) អាចរិយធម្មបាលត្ថេរេន វុត្តំ· និយតិ អត្ថោ ឯតេនាតិ ចា នយោ, រូបនយោ, សទ្ទសត្ថំ អាកតោ នយោ អត្ថាហរណូបនយោ សទ្ទនយោ· តត្ថ ហិ អនភិញ្ញាតត្តនេ អច្ឆរិយ-សទ្ទោ ញាតិតោ ទុល្លភចសេន· តេនេចាហ “អន្ធស្ស បព្ពតារោហណំ ចិយា”តិអាទិ· តស្ស ហិ តទារោហណំ ន និច្ចំ, កទាចិទេច សិយា, ឥចមិទម្បិ· អច្ឆរាយោគ្គំ អច្ឆរិយំ និរុត្តិនយេន· យោគ្គសទ្ទស្ស លោបតោ, តន្តិធម្មចសេន ចា អភិយបច្ចយស្ស ចិធិព្ភាវុត្តិតោ, សោ បន បោរាណដ្ឋកថាយមេច អាកតត្តា “អដ្ឋកថានយោ”តិ វុត្តោ· បុព្ពេ អភូតន្តិ អភូតបុព្ពំ, ឥតោ ន ភូតំ អភូតន្តិ និព្ពចនំ, ភូត-សទ្ទស្ស ច អតីតត្ថំ ទស្សេតិ· យាចញ្ចិទន្តិ សន្ធិចសេន និក្កហិតាគមោតិ អាហ “យាច ច ញាណ”ន្តិ, ឥតស្ស ច “សុប្បដិចិទិតា”តិ ឥមិនា សព្ពន្នា· យាច ចយត្តកំ ញាណំ អយំ នានាធិមុត្តិកតា សុប្បដិចិទិតា, តំ “ឥត្តកមេចា”តិ ន សក្កា អម្ហេហិ បដិចិច្ឆិតុំ, អក្កាតព្ពាតិ សម្ភាវេសន្តោ· តេនេចាហ “តេន

សុប្បជីចិនិតទាយ អប្បរេយ្យតំ ឥសេ្សតី”តិ។

“កកចតា”តិអាឌីហិ បឥេហិ សយាតានិករលាករេចត ទុត្តត្តា រេតតាតិ ៩ត្ត៍ ព-សរេខ្ចា សកត្តបជិតិរេខ្ចរេសា, តស្មា រេយត អកិសម្ពុទ្ធការេចត កកចា បករេតា សយារេតា សុបិពរេជ តាយ រេហាតិ, តឥកិសម្ពុទ្ធកាចំ សជ្ជិ អាកយតបជិបឥាយ តស្ស អត្ថករេចត ឥសេ្សរេត្តា “រេយា រេសា”តិអាឌីយាហ ។ ត រេហត្ថ រេសា បុរេត្តា ទុរេត្តា អត្ថិ, រេយា អរេត្ថា រេតហិ រេឆរេទហិ ព-សរេខ្ចត បរាយសិតរេត្តា ករេចយ្យ។ តស្មា យឆាទុត្តក្យាលសត្ថាតំ សកត្តរេយរេចស បឆាតករេចត បរាយសតីតិ ឥខ្ចត្ថា។ អត្ថត្តរំ សមូាសម្តោឌិត្តិ អក្កុយក្កុតាលាបឥខ្ចាតំ អតាចរលាតាលាំ, អតាចរលាតាលាបឥខ្ចាតត្ថា អក្កុយក្កុតាលាំ។ តទុកយតិក្យសមូា អចិបរិតំ សយរេយច ត្ថុត្ថា, សមូា ចា បសខ្ចា សុត្ថំ ត្ថុត្ថាតិ សមូាសម្តោឌិ។ សា បត ត្ថុត្ថាតំ សត្តក្យាលសយ្យត្តិ រេឥតិ អកិរេសរេកា ចិយ រេទត្តា សត្ថរេលាកិស្សរិយកាចំ, តស្មា “អត្ថត្តរា សមូាសម្តោឌិ”តិ ទុត្តតិ។ អកិសម្ពុទ្ធាតិ អត្ថុត្តាសិ បជិចិន្ទ្រិ រេតត តាឌីរេយត កកចតាតិ អរេត្ថា។ សតិបិ តាលាឥស្សតាតំ ត្ថាឆ បត្តារេចចឆតករេច រេតត រេតត ចិរេសរេយត រេតសំ ចិសយចិរេសសប្បចត្តិ ឥសេ្សរេត្តា “រេតសំ រេតសំ សត្តាត”ត្តិអាឌីយាហ។ ៩ត្ត៍ ហិ បឥយយត្ថុ អសាឆារលាតាលាចរេសត ឥសេ្សតិ។ អាសយាត្ថុសយតារេលាត ខាតតា សត្តុត្តាតាតាចរលាតារេលាហិ បស្សតាតិ អរេត្ថា។

ទុតិយំ ចិឌ្ឍត្តុយចរេសត។ បុរេត្តាតិចាឃាឌីហិតិ បុរេត្តាតិចាឃាសចក្កុយតារេលាហិ។ តតិយំ អកិត្តាតាចរលាតាលាចរេសត។ អកិត្តាបរិយាបត្តេបិ “តីហិ ចិឌ្ឍាហី”តិ តាសំ រាសិរេកឥស្សតត្ថុ ទុត្តំ។ អតាចរលាតាលាសត្តារេតត សយត្តចក្កុតា បស្សតាតិ អរេត្ថា។ ឥតុត្ថុ សត្តុត្តាតត្តាលាយំសចក្កុចរេសត។ បត្តាយាតិ សត្តុត្តាតត្តារេលាត។ ពុទ្ធស្ស កិត្តិយា តិរេទា បរំ, អរេត្តា ចា, តឥាឌីសុ ពតាតិ។ អតិចិសុរេខ្ចតាតិ អតិចិយ ចិសុរេខ្ចត បត្តាចក្កុសយត្តារេតត សុតិលបិសាឌិកអក្កិរេលិយសយលក្ខរេតត រេត្តិរេត្តាច ឌិចា ច សយត្តា រេយាឌតំ បស្សរេត្តត យំសចក្កុតា។ បត្ថាយំ បជិរេចឆរេឥសតាតាលាចរេសត។ “អត្ថហិតសាឌិកាយា”តិ ៩កំសរេតា ទុត្តំ, បរិយាយរេតា បរេតសា បរេហិតសាឌិកាបិ រេហាតិ។ តាយ ហិ ឆយូសកាចបជិត្ថាឥកកិរេលសសយុក្កតាយ រេឥសតាតាលាឌិ សម្ពុចតិ។ បជិរេចឆបត្តាយាតិ អរិយយក្កុបត្តាយ។ ចិបស្សតាសហករេតា សយាឌិ បឥខ្ចាតំ អាសត្តការេលាយតិស្សាតិ សយាឌិបឥខ្ចាតា, តាយ។ រេឥសតាបត្តាយាតិ រេឥសតាកិច្ចតិប្បាឥកាត សត្តុត្តាតត្តារេលាត។ អរិតត្តិ កិរេលសារិតំ, បត្ថាយារាតំ ចា, សាសតបត្តិកាតំ ចា អត្តាតិត្ថិយាតំ។ រេតសំ ហតតំ បិជិហារិយេហិ អកិកចតំ អប្បជិកាតតាតារលំ, អត្ថ្យុបត្តុតត្ថា យត្ថ្យុបត្តាសរេកា បត្ថាយចរេក្កុ សក្កិតំ ចក្កិសុត្តរេត្ថាត្ថុ (យ។ តិ។ ១។១១) តិឥស្សតំ, ៩រេតត អររេយា ហតា អរេតតាតិ តិរុត្តិតរេយត បឥសិទ្ធិយាហ។ អរេតា តាចឆតស្ស តាត្យប្បរេឥសា យហាចិសរេយតាតិ ឥខ្ចត្ថា។ អបិច អររេយា ហតតីតិ អត្ថសរេខ្ចត បឥសិទ្ធិ, ត្ថការរេស្ស ច អការរេទា។ បត្ថុយាឌិតំ សយ្យឆាតក្យុតាតំ, រេតសំ ចា បជិក្កុហាលំ, បជិក្កុហិតុំ ចា អរហតីតិ អរហត្តិ ឥស្សេតិ “បត្ថុយាឌិតត្ថា អរហត្តា”តិ ត្ថុយិតា។ សមូាតិ អចិបរិតំ។ សាយត្ថាតិ សយរេយច, អបររេតយ្យ្យា ហុត្វាតិ ទុត្តំ រេហាតិ។ កចំ បរេតត្ថុ “សត្តុឆយូាត”ត្តិ អយំ ចិរេសរេសា លក្ខតីតិ? សាយត្ថារេខាតតាយ ចិរេសរេស អចខ្ចាតរេតា, ចិរេសសត្ថិតា ច ចិរេសសស្ស អត្ថុបរេយារេខតត្តរេតា យរេឌ្ឍចំ “ឆយូាត”ត្តិ ចិរេសរេសាចាត្ថុបរេយាឌិរេតា សិយា, កស្មា សត្តុឆយូាតត្តិ អយរេត្ថា អត្ថុបរេយាឌីយតីតិ? ៩ករេឥសស្ស អក្កុហលរេតា។ បរេឥសក្កុហរេលា ហិ អសតិ ករេហតត្តស្ស តិប្បរេឥសតា ចិត្តាយតិ យឆា “ឌិក្កុរេតា ត ឥតាតី”តិ, ៩សតរេយា ព្រាឌិរេសសុ។

ឋានានិ ច ចតូហិ បទេហិ ចតុទេសនាវជ្ជនេន អត្ថតោ អធិប្បេតានំ លក្ខណានំ គន្ធានំ “អត្ថរាសិកាលមេវ ចា”តិអាទិ វុត្តំ។ តថា ហិ តទេវ និកមនំ កទេវាតិ “ឯវ”ន្តិអាទិនា តត្ថ អត្ថរាឃកាលមេវ ជាតតោ, និយ្យានិកាលមេវ បយ្យតោ, អាសវក្ខយញាណេន អរហតោ, សព្ពញ្ញុតញ្ញាណេន សម្មាសម្ពុទ្ធោតិ យថាក្កមំ យោជេតព្ពំ។ អត្តនោ កិលេសា ឯវ អរយោតិ កិលេសារយោ, តេសំ កិលេសារីនំ ហតត្តា – យស្ស ញាណស្ស វសេន សម្មា សាមញ្ញ សព្ពធម្មានំ ពុទ្ធត្តា ភគវា សម្មាសម្ពុទ្ធោ នាម ជាតោ, កិំ បនិទំ ញាណំ សព្ពធម្មានំ ពុជ្ឈនវសេន បវត្តមានំ សកិំយេវ សព្ពស្មិំ វិសយេ បវត្តតិ, ឧទាហុ កមេនាតិ។ កិញ្ចេត្ថ – យទិ តាវ សកិំយេវ សព្ពស្មិំ វិសយេ បវត្តតិ, ឯវំ សតិ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នអជ្ឈត្តពហិទ្ធាទិភេទភិន្នានំ សង្ខតធម្មានំ, អសង្ខតសម្មុតិធម្មានញ្ច ឯកជ្ឈំ ឧបដ្ឋានេ ទូរតោ ចិត្តបដំ បេក្ខន្តស្ស វិយ បដិភាគោ ភាវេនាទេស ន សិយា, តថា ច សតិ “សព្ពេ ធម្មា អនត្តា”តិ (អ· និ· ៦·៦៦៤; ធ· ប· ១៦៨; មហានិ· ១៦៤; ចូឡនិ· ប៍, ១០; នេត្តិ· ៥) វិបស្សន្តានំ អនត្តាការេន វិយ សព្ពេ ធម្មា អនិរូបិតរូបេន ភគវតោ ញាណវិសយា ហោន្តីតិ អាបជ្ជតិ។ យេបិ “សព្ពញេយ្យធម្មានំ ឋិតិលក្ខណវិសយំ វិកប្បរហិតំ សព្ពកាលំ ពុទ្ធានំ ញាណំ បវត្តតិ, តេន តេ ‘សព្ពវិទូ’តិ វុច្ចន្តិ។ ឯវញ្ច កត្វា –

‘គច្ឆំ សមាហិតោ នាគោ, ឋិតោ នាគោ សមាហិតោ;

សយំ សមាហិតោ នាគោ, និសិន្នោបិ សមាហិតោ’តិ· (អ· និ· ៤·៣៦); –

ឥទម្បិ សព្ពទា ញាណបវត្តិំ សន្ធាយ ភាសិតំ ឋុត្តំ ភាវ ហោតី”តិ វទន្តិ, តេសម្បិ វាទេ វុត្តទោសា នាតិវត្តិ· ឋិតិលក្ខណារម្មណតាយ ច អតីតានាគតធម្មានំ តទេកទេសានញ្ច ញាណេនបដិវេធេ ភវតោ ញាណំ សិយា, តស្មា សកិំយេវ សព្ពស្មិំ វិសយេ ញាណំ បវត្តតីតិ ន យុជ្ជតិ· អថ កមេន សព្ពស្មិំ វិសយេ ញាណំ បវត្តតិ, ឯវម្បិ ន យុជ្ជតិ· ន ហិ ជាតិភូមិសភាវាទិវសេន, ទិសាទេសកាលាទិវសេន ច អនេកភេទភិន្នេ ញេយ្យេ កមេន គយ្ហមានេ តស្ស អនវសេសបដិវេធោ សម្ភវតិ អបរិយន្តភាវតោ ញេយ្យស្ស· យេ បន “អត្ថស្ស អវិសំវាទនតោ ញេយ្យស្ស ឯកទេសំ បច្ចក្ខំ កត្វា សេសេបិ ឯវន្តិ អធិមុច្ចិត្វា វវត្ថាបនេន សព្ពញ្ញូ ភាវ ភគវា ជាតោ, តញ្ច ញាណំ ន អនុមានិកំ ភាវ សំសយាភាវតោ· សំសយានុពទ្ធញ្ហិញាណំ លោកេ អនុមានិក”ន្តិ វទន្តិ, តេសម្បិ តំ ន យុត្តំ· សព្ពស្ស ហិ អប្បច្ចក្ខភាវេ អត្ថាវិសំវាទនេន ញេយ្យស្ស ឯកទេសំ បច្ចក្ខំ កត្វា សេសេបិ ឯវន្តិ អធិមុច្ចិត្វា វវត្ថាបនស្សេវ អសម្ភវតោ· តថា អសក្កុណេយ្យត្តា ច· យញ្ហិ សេសំ, តទប្បច្ចក្ខំ, អថ តម្បិ បច្ចក្ខំ, តស្ស សេសភាវោ ឯវ ន សិយា, អបរិយន្តភាវតោ ញេយ្យស្ស តទាវវត្ថាបនេ ន សក្កាតិ? សព្ពមេតំ អការណំ· កស្មា? អវិសយវិចារណភាវតោ· វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា “ពុទ្ធានំ ភិក្ខវេ, ពុទ្ធវិសយោ អចិន្តេយ្យោ ន ចិន្តេតព្ពោ, យំ ចិន្តេន្តោ ឧម្មាទស្ស វិឃាតស្ស ភាគី អស្សា”តិ (អ· និ· ៤·៧៧) ឥទំ បនេត្ថ សន្និដ្ឋានំ – យំ កិញ្ចិ ភគវតា ញាតុំ ឥច្ឆិតំ, សកលមេកទេសោ វា, តត្ថ តត្ថ អប្បដិហតវុត្តិតាយ បច្ចក្ខតោ ញាណំ បវត្តតិ និច្ចសមាធានភាវតោ វិក្ខេបាភាវតោ, ញាតុំ ឥច្ឆិតស្ស ច សកលស្ស អវិសយភាវេ តស្ស អាកង្ខាបដិពទ្ធវុត្តិតា ន សិយា, ឯកន្តេនេវ សា ឥច្ឆិតព្ពា, សព្ពេ ធម្មា ពុទ្ធស្ស ភគវតោ អាវជ្ជនបដិពទ្ធា អាកង្ខាបដិពទ្ធា មនសិការបដិពទ្ធា ចិត្តុប្បាទបដិពទ្ធាតិ (មហានិ· ៦៩, ១៥៦; ចូឡនិ· ប៍៥; បដិ· ម· ៣·៥) វចនតោ· អតីតានាគតវិសយម្បិ

ករចរតា ឆាកាស អត្ថុយាភាកយតក្កកហឈចិរហិតត្តា បច្ចក្ករយច៑

ភត្ថ ច ឧតស្ថិយ្យិ បរក្ក ឃគា សកល៑ ឆាតំ ត្តដ្ឋិតំ, តគា សកិរឃច សកលចិសឃតាឃ អតិទ្ធិបិតទ្ធរបគ ករចរតា ឆាកាស បចរត្តឃ្យាតិ ទុត្តុរដាឃា ភាតិចត្តិរឃចាតិ? ភ, តស្ស ចិរឃាឌិតត្តា៑ ចិរឃាឌិរតា ហិ រឃា ឆ្នុច្ឆិចិឃរឃា អចិរត្តរឃ្យាតិ៑ អត្ថាឆា បទ្ទុរឌភតាកាលឃយាភទុត្តិតាឃ ត្នុឌ្ឍាតិ ករចត្តាតិ ឆាកាលស្ស អចិរត្តឃ្យតា ភ សិឃា, តស្មា សកលឆខ្មាទរខ្ទូឈាយ្យិ តំ ឧកឆខ្មាទរខ្ទូឈា ចិឃ ស្វចចត្ថាបិរតាឃច រត ឆរខ្ទុ កត្វា បចត្តតិតិ ត្លដរយត្ថ អចិរត្តឃ្យំ, "ឃាចតកំ រគឃ្យំ, តាចតកំ ឆាកាស៑ ឃាចតកំ ឆាកាស, តាចតកំ រគឃ្យំ៑ រគឃ្យបរិឃត្តិកំ ឆាកាស, ឆាកាលបរិឃត្តិកំ រគឃ្យំ៑ រគឃ្យំ អតិក្កមិត្វា ឆាកាស តបុចត្តតិ, ឆាកាស អតិក្កមិត្វា រគឃ្យបរធា តត្ថិ៑ អត្ថាយត្ថាបរិឃត្តដ្ឋាឃិរតា រត ឆរខ្ទុ, ឃធា ខ្វិត្តិ ឃយុក្កបដលិតំ ឃរខ្ទុ ទុឃិតាតំ រហដ្ឋិយំ ឃយុក្កបដល៑ ខ្វបរិយំ ភាតិចត្តតិ, ខ្វបរិយំ ឃយុក្កបដល៑ រហដ្ឋិយំ ភាតិចត្តតិ៑ អត្ថាយត្ថាបរិឃត្តដ្ឋាឃិរតា, ឧចរយច ត្នុឌ្ឍស្ស ករចរតា រគឃ្យត្ថា ឆាកាលត្ថា អត្ថាយត្ថាបរិឃត្តដ្ឋាឃិរតា...រប... រត ឆរខ្ទុ"តិ (យហាតិ៑ ៩៨, ១៩៩; ត្នូអតិ៑ ប៉ឺ; បដិ៑ យ៑ ១៑ឺ) ឧចរយកត្ថ្យ ចិស្វំ, សកិ, កយេភ ចា ត្ថដ្ឋាត្ថុឃំ បចត្តស្ស តស្ស ឆាកាលស្ស ចរឃភ ឃរខ្ទុ ឃាយត្ថា ឃត្ថាឆខ្មាតំ ត្នុឌ្ឍត្ថា ករចា ឃរខ្មាឃត្ថ្ឆា ភាឃ ឌារតាតិ៑

អឃំ បរភត្ថ អដ្ឋកថាយុត្តរកា ភរឃា – ធាភាធាភាឌីតិ ឈត្តិឃឃាតិ ឈហិ ឆាររលហិ ឌាភតា, ឃធាកម្ពុបរក ឃរត្ត ទុត្តុបបិតឌិត្តចក្កុឆាររលហិ បស្សុតា, ឃចាឃភាភយាឃចាតិ អាឃចក្កឃឆាររលាភ ឍីលត្តា អរហតា, ឈាភាឌីឆរខ្ទុ សំកិរលឃចោដាភចរឃភ ឃាយំរឃច អចិបទិតាចរចាឆរតា ឃរខ្មាឃត្ថ្ឆត, ឧចំ ឌឃពាលឆាកាលចរឃភ ចត្តុហាការរហិ រធាយិរតភ៑ អបិច តិស្ថ ការរលស្ថ អប្បដិហតឆាកាលតាឃ ឌាភតា, តិណ្ណម្បិ កម្មាតំ ឆាកាលាទុបទិចត្តិរតា តិឃខ្ទុការិតាឃ បស្សុតា, ឌចាឌីតំ ឈត្តុយកាចឃាឌិកាឃ បហាភឃយ្យដាឃ អរហតា, ឈត្តាឌីតំ ឈត្តុយហាតិរហតុក្ខតាឃ អបទិក្កឃបដិកាភឃាឌិកាឃ ឃត្ថាត្ថាតាឃ ឃរខ្មាឃត្ថ្ឆត, ឧចំ អដ្ឋារឃារចលិកត្នុច្ឆឆខ្មូចរឃភ (ឌី៑ តិ៑ អដ្ឋ៑ ១៑១០ឺ) ចត្តុហាការរហិ រធាយិរតភាតិ ឧចយាឌីតា រតឃំ រតឃំ ឆាកាលឆ្សុភបហាភរចាឌភត្ថិ ឃក្កហិតាតំ ត្នុច្ឆក្ខុលាតំ ចរឃភ រឃាឌភា កាតត្ថាតិ៑

ចត្តុរចឃារច្ចុ ឃត្ថាឃ "ចត្តុហាការរហិ"តិ ទុត្តំ៑ "រធាយិរតភា"តិ ឧរតាភ ត្លរយឃំ "ករចតា"តិ បឌស្ស ចិរឃឃភតំ ឌស្សុតិ៑ ឃដិបិ ហឹភបហឹតរភរដភ ទុចិឆាច អឌិយុត្តិ បិឆ្នុត្លឃំ ទុត្តា, បចត្តិអាការរចរឃភ បភ អភរកភរភតិត្តាចាតិ អាហ "ភាភាឌិយុត្តិកតា"តិ៑ ឃា បភ អឌិយុត្តិ អត្ថ្ឆាឃឃធាទុរឃច, តដបិ តធា តធា ដស្សុតំ, ឈយតំ, ររាចតត្ថាតិ អត្ថំ ចិត្ថាររបតិ "ភាភត្ថ្ឆាឃឃតា"តិ ត្លយិភា៑ តធា ហិ ចក្កតិ "ភាភាឌិយុត្តិកតា ភាភត្ថ្ឆាឃឃតា ភាភាឌិដ្ឋិកតា ភាភក្កត្តិតា ភាភាទុចិតា"តិ៑ "ឃាចត្ថិរដ"ត្តិ ឧតស្ស "ស្វុប្បដិចិឌិតា"តិ ត្លយិភា ឃត្ថុត្តរ៑ តត្ថ ច ត្លដត្តិ បឌឃុរលាយត្តំ, "ភាភាឌិយុត្តិកតា"តិ ឧរតាភ ចា បរដភ ឃយាភាឌិការសំ, តស្សុត្ថោ បភ បិករដិរឃចាតិ អាហ "ឃាច ច ស្វដ្ឋុ បដិចិឌិតា"តិ៑

"ឃា ច អឃ"ត្តិអាឌិភា ឆាតុឃំយុត្តុបិឆ្នុត្ថំ ឌរស្សុរត្វា តរដច ឃំយុត្ត យភសិ កទិត្វា រតឃំ អចល្អចល្អកាឃរគភ ឃឌ្ធំ ឈររត្វា រឆទាភយំ ឃត្តិឃឆរខ្ទុ ខ្វឌបិឌីតិ ឌស្សុតិ៑ អរតា អស្ស ករចរតា ឆាតុឃំយុត្តរដឃភាភរឃភ តាឃំ ស្វុប្បដិចិឌិតកាចំ ឃយត្ថភចរឃភ

ទស្សេតុំ “អហំ ហី”តិអាទិមាហាតិ អនេត្វា ទដ្ឋព្វោ។ សុប្បដិវិទិតការណមេត្ថតេហិ “អហំ ហី”តិអាទិវចនំ។ តត្ថ យា អហំ នានាធិមុត្តិកតា...បេ... រុចិតាតិ សម្ពន្ធោ។ ធាតុសោតិ អជ្ឈាសយធាតុយា។ សំសន្ទន្តីតិ សម្ពន្ធន្តិ វិស្សាសេន្តិ។ សមេន្តីតិ សមា, សហ វា ភវន្តិ។ “ហីនាធិមុត្តិកា”តិអាទិ តទាការវិការវចនំ។ អតីតម្បិ អទ្ធានន្តិ អតីតស្មិំ កាលេ, អច្ចន្តសំយោគេ វា ឯតំ ឧបយោគវចនំ។ នានាធិមុត្តិកតា-បទស្ស នានជ្ឈាសយតាតិ អត្ថវចនំ។ នានាទិដ្ឋិ...បេ... រុចិតាតិ តស្ស សទ្ទបទស្សនំ។ សស្សតាទិលទ្ធិវសេន នានាទិដ្ឋិកតា។ បិបិតាសកល្យាណាទានាទិបកតិវសេន នានាខន្តិកតា។ បិបិដ្ឋាអប្បិដ្ឋាទិវសេន នានារុចិតា។ នានាវុត្តិយាតិ វុទ្ធតោ, អាវូហនតោ វា។ វុលិយាតិ យានេនេ។ នានាធិមុត្តិកតាញាណន្តិ ឯត្ថ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណមេវ អធិប្បេតំ, ន ទសពលញាណន្តិ អាហ “សព្ពញ្ញុតញ្ញាណេនា”តិ។ ឯវំ អាចរិយធម្មបាលត្ថេរេន (ទី។ ដី។ ១។១) វុត្តំ, អភិធម្មដ្ឋកថាយំ, ទសពលសុត្តដ្ឋកថាសុ (ម។ និ។ អដ្ឋ។ ១។១៤៨; អ។ និ។ អដ្ឋ។ ៣។១០។២១; វិភ។ អដ្ឋ។ ៧៦១) ន ឯវមាគតំ។

បរវាទី បនាហ “ទសពលញាណំ នាម បាដិយេក្កំ នត្ថិ, សព្ពញ្ញុតញ្ញាណស្សេវាយំ បភេទោ”តិ, តំ តថា ន ទដ្ឋព្វំ។ អញ្ញមេវ ហិ ទសពលញាណំ, អញ្ញំ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ។ ទសពលញាណញ្ហិ សកសកកិច្ចមេវ ជានាតិ, សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ បន តម្បិ តតោ អវសេសម្បិ ជានាតិ។ ទសពលញាណេសុ ហិ បឋមំ ការណាការណមេវ ជានាតិ, ទុតិយំ កម្មន្តរវិបាកន្តរមេវ, តតិយំ កម្មបរិច្ឆេទមេវ, ចតុត្ថំ ធាតុនានត្តការណមេវ, បញ្ចមំ សត្តានំ អជ្ឈាសយាធិមុត្តិមេវ, ឆដ្ឋំ ឥន្ទ្រិយានំ តិក្ខមុទុភាវមេវ, សត្តមំ ឈានាទីហិ សទ្ធិំ តេសំ សំកិលេសាទិមេវ, អដ្ឋមំ បុព្វេនិវុត្ថក្ខន្ធសន្តតិមេវ, នវមំ សត្តានំ ចុតិបដិសន្ធិមេវ, ទសមំ សច្ចបរិច្ឆេទមេវ, សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ បន ឯតេហិ ជានិតព្វញ្ច តតោ ឧត្តរិញ្ច បជានាតិ, ឯតេសំ បន កិច្ចំ ន សព្ពំ ករោតិ។ តញ្ហិ ឈានំ ហុត្វា អប្បេតុំ ន សក្កោតិ, ឥទ្ធិ ហុត្វា វិកុព្វិតុំ ន សក្កោតិ, មគ្គោ ហុត្វា កិលេសេ ខេបេតុំ ន សក្កោតិ។ អបិច បរវាទី ឯវំ បុច្ឆិតព្វោ “ទសពលញាណំ នាម ឯតំ សវិតក្កសវិចារំ អវិតក្កវិចារមត្តំ អវិតក្កអវិចារំ, កាមាវចរំ រូបាវចរំ អរូបាវចរំ, លោកិយំ លោកុត្តរ”ន្តិ។ ជានន្តោ បដិបាដិយា សត្ត ញាណានិ “សវិតក្កសវិចារានី”តិ វក្ខតិ, តតោ បរានិ ទ្វេ “អវិតក្កអវិចារានី”តិ វក្ខតិ, អាសវក្ខយញាណំ “សិយា សវិតក្កសវិចារំ, សិយា អវិតក្កវិចារមត្តំ, សិយា អវិតក្កអវិចារ”ន្តិ វក្ខតិ, តថា បដិបាដិយា សត្ត កាមាវចរានិ, តតោ បរំ ទ្វេ រូបាវចរានិ, អវសានេ ឯកំ “លោកុត្តរ”ន្តិ វក្ខតិ, សព្ពញ្ញុតញ្ញាណំ បន សវិតក្កសវិចារមេវ, កាមាវចរមេវ, លោកិយមេវាតិ។ ឥតិ អញ្ញទេវ ទសពលញាណំ, អញ្ញំ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណន្តិ, តស្មា បញ្ចមពលញាណសង្ខាតេន នានាធិមុត្តិកតាញាណេន ច សព្ពញ្ញុតញ្ញាណេន ច វិទិតាតិ អត្ថោ វេទិតព្វោ។ ច-ការោបិ ហិ លោបេត្វាកស្ស ទិស្សតិ។ សាតិ យថាវុត្តា នានាធិមុត្តិកតា។ “ទ្វេបិ នាមា”តិអាទិនា យថាវុត្តស្សត្ថស្ស សមត្ថនេន ទស្សេត្វា “ខាទេយ្យ វាបី”តិអាទិនា តស្ស សម្ពន្ធស្ស តទភិសម្ពន្ធំ អាវិ ករោតិ។ ខាទតិ ហ រមតិ ឯត្ថ ឯវំសទ្ទេន ខាទតិ-សទ្ទោ, ហ-ការោ និបាតមត្តំ, អាគមោ វា។ សន្ធិវសេន ខាការលោបោបិ, អការាទេសោ វាតិ ទស្សេតិ “ឯវំ ខាទេ”តិ ខាយិតា។

៣។ “វិទិត្វា”តិ ឯត្ថ បកតិយត្តក្ខតា វិជានតកិរិយា សាមញ្ញេន អនេកធាតុបិ សមានា តំតំករណយោគ្យតាយ អនេកប្បភេទាតិ ទស្សេតុំ “ភវា ហី”តិអាទិ វុត្តំ។ វត្តតីតិ ឈាយតិ។ “សព្ពញ្ញុតញ្ញាណេន វិទិត្វា អញ្ញាសី”តិ ច វោហារវចនមេវេតំ។ ន ហិ តេន ទស្សនេន អញ្ញំ ជាននំ នាម អត្ថិ។ តទិទំ ញាណំ អាវជ្ជនបដិពទ្ធំ អាកង្ខាបដិពទ្ធំ មនសិការបដិពទ្ធំ ចិត្តុប្បាទបដិពទ្ធំ ហុត្វា បវត្តតិ។ កិំ នាម

ពរទារត្តា កកចា រពត ចាពរលាត អាចឌ្ឍតាឌិបដិពរទ្ឋត អញ្ញាសិតិ រសាត្វតយត្វស្ស ស្ចិញ្ញាបតត្វំ បរយ្ទុលា ចិយ រចាគត់ សយ្ទ៍ារបតិ “កិ ពរទារត្តា អញ្ញាសិ”តិ ព្ទុយិតា, បន្ធិយឃាយកិច្ចំ ពរទារត្តា ត់ ចាពល់ អាចឌ្ឍតាឌិបដិពទ្ធំ ហ្វត្វា រពត តឆា អញ្ញាសិតិ ចុត្តំ រហោតិ៍

សាយញ្ញាសិ្ម សតិ ចិររសសចចត់ សាត្វក់ សិឃាតិ អត្វុរឃារកតាហ “កិច្ចញ្ញាតារយត”ត្តិអាឌិ៍ អទហត្តយរក្កត សយញ្ឈាត់ ពត់ តស្ស

សយ្ទ៍ាបពកិរលសសយញ្ឈាដរតត, ឃរពា “តត្វំ អព្យាចដយរតា”តិ អដ្ឋារសស្ ព្យុទ្ធឆរយ្ទុស្ ចុច្ចតិ៍ គិរត្វរកា ចិត្តសយុគាចារទា តត្វីតិ

រហត្វ អរត្វា៍ ឲចយ្យិ ចុត្តាត្វុរឃារកា ពគចរត្វារឃចាតិ រចាគតយបរតតិ “ត់ បញ្ចាចិឆ”ត្តិអាឌិតា៍ ពត្វ ប្ទុរិយកិច្ចច្ចយំ

ឌិចសកាកចរសត, ព្ទុពទត្តយំ ទត្តិកាកចរសត ករហពញ្ញា ពឆារឃច ចក្លយាតត្វា៍

“ដ្ឋបដ្ឋាកាត្វក្កហលត្វំ, សទីរឋាស្កត្វច្ចា”តិ ឲរពត អរតកកប្យសយ្ទុបចិតប្ញ្ញាសយ្ហារដតិត់ កកចរពា យុលចទ់ ទ្វក្កត្ធាឌិរចាសំ តាយ តត្វំ,

ពទ្វុកឃត្វរយច បត យុលឆាចតាឌីគិ ពរទាតីតិ ឌរស្សតិ៍ សរញ្ញាបិ ហិ ព្យុទ្ធាត់ ពាររឃា ពាហិទញ្ញត្តទហិ យរលហិ អត្វុបក្កិលិរដ្ឋា

ស្ទុឆាពយលិ ចិយ រហោតិ៍ ចិចិត្តាសរតតិ ឋលសយាបត្តីតយត្វុទ្ធប ចិរចកាត្វ្រ្ទាហតាសរតា៍ ឌីតិតារយត្វាតិ ឋលសយាបត្តីហិ ឌីតិតាយត់

ចុត្តំ, ពយ្យិ ត ចិរចកតិត្តពាយ, បររសច្ចា ឌិដ្ឋាត្វុកាតិ អាបដ្ឋតត្វំ៍ ស្ទុរត្តទ្វុបដ្ឋិ អត្តទចាសក់ ចិហាទតិចាសតបទិចត្តតចរសត តិចារសត្វា

ចិឌ្ឍូលតាសឌិសំ កាយពាត្តត់ ពាត្តិត្វា រយឈចណ្ឌ ស្កពឌីចទ់ បិទ្វុបិត្វា រសលយឃបត្តំ អាគាឃាតិ អឆិប្បារឃា៍ ពឆារឃច ហិ ពត្វ ពត្វ

ចុរត្វា៍ “ពគាចិ ឲពរកា”តិអាឌិ រពសំ រពសំ ចិរតឃ្យាត់ ចិតឃតាត្វក្កុលំ កកចរពា ដ្ឋបសក្កយតឌស្សត់៍ កាយំ ចា តិកយំ ចាតិ ឲត្វ ចា-

សរដ្ឋា ចិកប្យតរត្វា, រពត តការយ្យិ ចិករប្យតិ៍ ឃឆាទ្វុចិ ចត្តយារតហិ អរតរកហិ បិឌិហាទិរឃហិ បចិសតីតិ សយ្ញរត្ថា៍

“រសឃ្យចិឆ”ត្តិអាឌិតា បន្ធិយបក្លុ ចិត្វាររទតិ៍ រសឃ្យចិឆត្តិ ច ត់ ពតយត្តិ អរត្វ តិបិរពា, ព្ទុឆំ ចា សប្យាឌិហិរបចិសត់ ពតយត្តិបិ ចដ្ឋតិ៍

យុទ្វាពចាពាតិ យុទ្វុក្វតា, យុទ្វុការចត ចា កពា ចាពា៍ ដ្ឋគាប្ទុសិពាតីតិ ដ្ឋគាពិត្វុតិ៍ យុច្ចាត្តាតិ ខ្ញុសិច្ចាត្តា៍ ទរល្យំ ច្ទុបសរយត្វាតិ ទដំ

សត្តិ្តសិគារបត្វា ដ្ឋបទិ ចិតាត់ ហ្វត្វា ពិដ្ឋត្តិ ចណ្ឌ-ចាពាពប-ហិយបិពាឌិ-ហររលាត ចិតាតកិច្ចតិប្បាគកត្វា, ពរពា ពរពា ហិយចត្តាឌីស្

ប្ទុប្ប្ទុបកាទ្វក្លរពា ដ្ឋបសំហទិត្វាតិ អត្វស្ស ចិញ្ញាឃយាតត្វា ពឆា ត ចុត្តំ៍ សយកាកពរលាយរត្វត ខ្ញុតយត្តិ, ដ្ឋត្តយត្តិ ច, ពរពារឃច

បិឆតិរក្លបសរយរឃ សយាច ក្វុយិ រហោតិ៍ តិឌស្សតយត្វរច្ចាត់ សក្លទកចលពណ្ឌពសដ្ឋពលលិឌិអបកយតស្សាបិ សយ្ហចរពា, ពច្ចា

ស្ទុប្យពិដ្ឋិតបិឆតាលក្លលាស្ស តិស្សត្ថុឋលំ, ត ព្ទុទ្ធិតិយុាត់៍ បទ្វុយប្ទុប្បាតិ ចាតិ ឲត្វ ចា-សរដ្ឋា ចិកប្យតរត្វា, រពត “ឃឌិ ឃឆាចុត្តតរឃត

សយា ក្វុយិ រហោតិ, ឲចំ សតិ ពាតិ ត បដិក្កលត្តិ, ពឆា បត អសតិរឃច បដិក្កលត្តិ”តិ កកចរពា ឃឆាទ្វុចិ បចត្តត់ ឌរស្សតិ៍ សញ្ញាគាច

កកចរពា កយត់ បឆយំ ឌក្លិលាបិទ្វុទ្ធរលាសក្លាពាត្វព្យញ្ញាតបដិយល្ធិពត្តិ អាហ “ឆបិពយរត្វ ឌក្លិលាបិរឆ”តិ៍ ព្យុទ្ធាត់ សញ្ញាឌក្លិលាពាយ ពឆា

ចុត្តត្តិ អាចទិយឆយុបិលរត្វរទា,(ឌី៍ តិ៍ ឌី៍ ១៍៣) អាចទិយសាទិប្ទុត្តរត្វរទា (អ៍ តិ៍ អដ្ឋ៍ ១៍៧៦) ច ចគតិ, សរញ្ញាសំ ដ្ឋត្តយពាយ ឲចំ ចុត្តត្តិ

អរត្វា៍ ឲចំ សតិ ដ្ឋត្តយប្ទុរិសាត់ ពឆាបកតិពាឃាតិ អាបដ្ឋតិ៍ ឆបិពយរត្វ តិក្លយិត្វា ឆាចត្តីតិ សយ្ញរត្ថា៍ ព្ទុគច្ចា ឃាចរគច

ចិរតឃ្យដតចិតឃតត្វំ សត្វុ បិឌិហាទិយត្តិ រពសំ ឌស្សតដ្ឋាត់ សត្ធាឃ ចុត្តំ៍ “លញ្ញាណ្ណទសិ្ម រឃា”តិ ចត្វាបិ “ស្ទុចណ្ណរសបិញ្ញរទាតិ ចិឃា”តិ

ចចត់ កកចរពា សទីរទ បីពាកាឃ រឃត្វុឃ្យពាឃាតិ ឌដ្ឋញ្ញា៍ “ទស-សរដ្ឋា រចត្វ ដ្ឋគាបទិឃាររឃា, បិញ្ញុទ-សរដ្ឋា រហយចណ្ណបទិឃាររឃា,

ស្ទុចណ្ណដលឆារា ចិយ ស្ទុចណ្ណចណ្ណាតីតិ អរត្វា”តិ (សារត្វ៍ ឌី៍ ១៍ព្យុទ្ធាចិណ្ណកឆា៍១១) សារត្វឌីបតិយំ ចុត្តំ៍ បិសាគក្វុដិកាទាឌីតិ រពស្

រពស្ កាយតិកយាឌីស្ សំចិឌ្ឍយាតាតិ អលដ្ឋររាត្តិរឃា ហ្វត្វា៍

“ឥធា”តិអាទិនា ឋយសេច ធម្មតាចសេត ទេឥសំ សង្គហេលំ ធសេស្សតិ៑ ឥធា កាយំ ឞបកច្ឆត្តីតិ កាយ្ទបកាតិ, ត ឃត្ត ពត្តូទិ ជិតាតិ៑ “អត្ថរចិឆិ”ត្តិ ព្ថមិតា ភកចទេតា បិណ្ឌាឃ កយតាត្ទ្បបឆិឆិ ធសេស្សតិ៑ ត ហិ ភកចា ទេលិលុប្បចារបិណ្ឌចារិទេកា ចិឃ ឃត្ត ពត្តូទិ កច្ឆតិ៑ ទេឃ បធយំ កតា, ទេឃ ចា ឥធត្ទច្ឆចិកំ បិណ្ឌបាតំ ភាតុំ ឋយត្តា, ទេឥ ភកចទេតាបិ បត្តំ កណ្ហ្ណិតិ ទេចឌិតព្វា៑ បដិយាទេតត្តីតិ បតិស្សយាតឋា ប្ទទេឌត្តិ, ភកចត្តំ ចា បដិយាតាទេបត្តិ បដិយាតត្តំ ពទេរាត្តិ៑ ទេចាហារយត្តទេញ្ចាតំ, ភកចទេតា បត អបដិយាតតា តាយ តត្តិ៑ ចិត្តឋត្តាតាតីតិ អតីទេឥ, ៧ឥទេហិ ឆ បចត្តចិត្តឋត្តាតាតិ៑ ឃធា ទេពធិ អរហទេត្ត បតិដ្ឋហត្តិ, ឥធា ធម្មំ ទេធទេឋតីតិ ឋម្ពទេន្ធា៑ ទេពធិ បត្តាឌិត្វាតិ ឆ អរហត្តឋយាបត្តាតំ បត្តាឌ្ឌាឋទេញ្ចបកាឥធស្សតត្តំ , ត បត កិហីតំ អរហត្តឋយាបត្តាបដិទេញ្ចបតត្តំ៑ អឃតិច្បអរហត្តប្បត្តាតំ កិហីតំ ឋការទេចា, ឃា ឥធទេហច បត្តាឌ្ឌា ចា, ពាលំ កិរិឃាចាតិ៑ ឥធា ហិ ទុត្តំ អាឃស្មុតា តាកទេឋតទេត្តទេរត “ចិឋយំ យហារាជ, កិហិលិង្គំ, ចិឋទេយ លិទេង្គ លិង្គត្ទត្តាលតាឃ អរហត្តំ បទេត្តា កិហី ឥស្មិំទេឃច ឌិចទេឋ បត្តាឌតិ ចា បរិតិត្តាឃតិ ចា ទេតទេឋា យហារាជ, ទេធាទេឋា អរហត្តស្ស, កិហិលិង្គទេស្សចទេឋា ទេធាទេឋា ឃឌិធំ លិង្គត្ទត្តាលតា”តិ (មិ៑ ប៑ ៥៑១៑១) ឋត្តំ ចត្តត្តំ៑ ៧ត្ត ឆ ឋប្បាឌិហីរប្បទេចឋតឋម្ពទេន្ធទេតច យហាឌតាត្តក្កហលំ ធស្សិតំ, អប្បាឌិហីរប្បទេចឋទេតត ឆ បត “ទេឥ ឋុតិចត្តា ឋុបិរុតា”តិអាឌិចធតំ ឃធារឋំ ឋម្ពត្តិត្វា យហាឌតាត្តក្កហលំ អត្តទេតា ចិការទេចតព្វំ ទេហាតិ៑ ឥយ្បិ ហិ ឞុទេរកត្តកិច្ចទេយចាតិ៑ ឞបដ្ឋាតឋាលិ ទេចត្ត យណ្ឌលយាឡត្ថ៑ ឥត្ត កត្វា យណ្ឌលយាឡ៧តិ ព្ថឆ បិទេធា លិលិទេតា៑ “កត្តយណ្ឌលយាឡ៧”តិបិ (អ៑ តិ៑ អដ្ឋ៑ ១៑៥៤) យទេតារឆប្ទទេហិឃា ឌិស្សតិ, ឥដ្ឋិកាឃត្ថា “ចត្បត្ថាតិឃកទេត្តត បរិកទេណ្ណ យណ្ឌលយាឡ៧”តិ ទុត្តំ៑ កត្តក្បដិ៑ បចិឋតីតិ ឆ បចិឋតកិរិឃាឋម្ពត្តតាឃ, ឥស្សឞិបតាឃ ឆ ទុត្តំ, ឥស្មា បចិឋិតុំ កច្ឆតីតិ អទេត្វា ឥដ្ឋទេត្តា, ត បត អទេត្តា តិដ្ឋតីតិ៑ ៧ចតិច្ប“អថ ទេឃា ភកចា”តិអាឌិចធតំ (ឌី៑ តិ៑ ១៑៣) ឞ្ទបបត្តំ ទេហាតិ៑

អថ ទេឃាតិ ៧ចំ កត្តក្បដិ៑ បចិឋិតុំ កយតកាទេល៑ ឞបដ្ឋាទេតតិ ឋយីបបទេធទេឋ៑ “បិទេធ បក្ខារេលត្វា បិធបីទេធ ធត្វា កិក្ខឋង្ឃំ ឲ្បចធតី”តិ ៧ត្ត បិទេធ បក្ខារេលទេត្វាច បិធបីទេធ តិដ្ឋទេត្វា ឲ្បចធតីតិ ទេចឌិតព្វំ៑ ៧ឥធត្តទេឃច ហិ កិក្ខំ កត្តកិច្ចបរិទេឃាឋាតំ អាកយឃយាទេតា តិឋិឌិ៑ ទុល្លកា ឋយ្បត្តីតិ ឋតិបិ យត្ទស្សត្តបដិលិទេក បតិទ្ទបទេធឋចារិឋត្ថ៌ិឃាទេចកល្លឋន្ធាបដិលិកាធទេឃា ឋយ្បត្តិឋន្លាតា ក្យលា ទុល្លកាតិ អទេត្វា៑ ទេបិត្តទេពឋុ បត “ទុល្លកា ឋន្ធាឋយ្បត្តី”តិ បិទេធា ឌិស្សតិ, ទេឋា អឃុទេត្វាច៑ ឥត្វាតិ ឥស្មិំ បិធបីទេធ ធត្វា ឲ្បចធតកាទេល, ទេឥឋុ ចា កិក្ខុឋុ, រត្តិឃា ចឋតំ ធាតំ រត្តិដ្ឋាតំ, ឥធា ឌិចាធាតំ៑ “ទេពធី”តិអាឌិ ឥត្តិចរេលំ៑ ចាតុយហារាឌិកកចតត្តិ ចាតុយហារាឌិកទេធចទេលិទេក ឋុត្តាចិយាតាតិ ឋត្តាឃ ទុត្តំ៑ ៧ឋ តទេឃា ឥាចតិឋកចតាឌីឋុបិ៑ ឥទេឥា ភកចា កត្តក្បដិ៑ បចិឋិត្វា បច្ឆាកត្តំ ឥទេឃា ការេក ពត្វា បធយការេក ឋទេច អាកច្ឆតិ, ធក្ខិទេលាត បទេស្សត ឋីហទេឋយ្យំ កទេប្បតិ, ឋទេច តាកច្ឆតិ, ត្យន្ធាចិណ្ណំ ថលឋយាបត្តិំ ឋយាបជ្ជតិ, អថ ឃធាកាលបរិទេច្ឆធំ ឥទេឥា ចុដ្ឋហិត្វា ទុតិឃការេក បច្ឆិយឃាយស្ស ឥតិឃទេកាដ្ឋាទេឋ ចិឃ ទេលិកំ ទេចាទេលិទេកតិ ទេចទេតឃ្យាតំ ធាកាលបរិបិកំ បឋ្សិតុំ, ទេឥតាហ “ឋទេច អាកច្ឆតី”តិអាឌិ៑ ឋីហទេឋយ្យត្តិអាឌីតយទេត្វា ទេហដ្ឋា ទុទេត្វាច៑ ឃតិច្បអបុត្តំ បធំ អត្ថត្វាតំ, ឥទេធច ចណ្ណឃិស្សាយ៑ ឋយ្យា អស្សាឋិតទេត្វាតិ កាហាបតចទេឋត ឞបត្តូម្ពិតទេត្វាតិ ឋយស្សាឋិទេតា៑ តាឌិទេឋា ពាទេឃា ឃស្សាតិ ឥធា៑ ធម្មស្សចតត្តំ ឋត្តិបតតិ៑ ឥស្សា បរិឋាឃ ចិត្តាចារំ ធាត្វា ពឥកាចំ ឋន្ធាឃាហ “ឋយ្បត្តបរិឋាឃអត្ទ្បទេបត បិដិហារិទេឃតា”តិ៑ ឃត្ត ធម្មំ ឋហ ការឋត្តិ, ឋា ធម្មឋកា តាយ៑ ពាលឃុត្តត្តិ “ព្ថមិស្សា ទេចលិឃ ព្ថយស្ស ៧ចំ ចត្តត្តា”ត្តិ តំតំកាលិត្ទ្បំ៑ ឋយឃឃុត្តត្តិ ឥទេស្សច ទេចចធតំ, អដ្ឋប្បត្តិអត្ទ្បំ ចា ឋយឃឃុត្តំ៑ អថ ចា ឋយឃឃុត្តត្តិ ទេហតុធាហរេលាហិ ឃុត្តំ៑ ពាទេលត ឋាបទេធឋតិច្បកកចា ធម្មំ ទេធទេឋតិ៑

កាលំ ចិនិត្វា បរិសំ ក្តុរឃ្យោរខេតិ, ត ឃាច សយត្តការា ឆយ៉ុ ខេខសតីតិ អឆិប្បាយោ "សយឃំ ចិនិត្វា បរិសំ ក្តុរឃ្យោរខេសី"តិបិ កត្វចិ បរិឃាឃចចតបិខោ ខិស្សតិ, សោ បច្ឆា បយាខលិខិតោ។

កត្វានីតិ ការឃោឃច អខតកាចឃចត្វា ចុខត្វា "វត្វំ កណ្ហាបេតី"តិ ត្លូយិតា វត្វកណ្ហាបតត្វយេច ឆ្លូសិក្ខាតំ, ត បត យលចិក្លាលតត្វត្តិ ខស្សតិ។ ត ហិ កកចខោ ការយ ឧខោខល្លិ វុបលិយ្យតីតិ។ ចត្វឆ្លាតិខោត ក្តេត្ត បរិកាចិតា ក្យុំ កត្តក្យុំ។ តស្សា បរិខេចាំ តចា។ ចលសយាបត្តីតិ ឃុហុត្តំ បដិសល្លីខោ។ តខោ តខោតិ អត្តខោ អត្តខោ ឧត្តិដ្ឋាតខិចាឆាតខោ, វុបកត្តា, សយិខេ ចា ឆាតំ វុបដ្ឋាតំ, កខតំ សេចតត្តិ អខត្វា។ តត្វាតិ តស្មិំ គិសីខតដ្ឋាខេ, ប៉ុរិយឃាខេ ចា, ខោសុ ចា កិក្លូសុ។

បញ្ហាកចតាខិចខេត អឆិប្បាយំ សយ្យាខេខត្តា "ខសសហស្សិខលិកខាត្វ"តិ ឲចំ អចត្វា តស្សា អខតកាចឃចសក្តហណត្វំ "សកលខសសហស្សិខលិកខាត្វ"តិ ចុត្តំ។ ប៉ុខេកត្តបច្ឆាកត្តប៉ុរិយឃាខេសុ យតុស្សបរិសោនាំហុល្លខោ ឆ្លូការំ អលកិត្វា ត្លូខាតិ យខ្លួយឃាខេឃេច ឆ្លូការំ លកយាតា, កកចតា ចា ពខោតាការតាឃ ឆ្លូការំ លកយាតាតិ អឆិប្បាយោ។ គីខិសំ បត ប៉ុឆ្ឆីតិ អាហ "ឃចាកិសដ្ឋតំ អត្តយសោ ចត្វខក្លូខយ្យី"តិ។ ឃចាកិសដ្ឋតត្តិ អកិសដ្ឋតាត្វុប៉ំ, តខតតិក្តយ្យំ ចា, ឲខោត ឃចា តចា អត្តខោ បដិកាតាត្វុប៉ំ ប៉ុឆ្ឆីតិ ខស្សតិ។

បច្ឆាកត្តកាលស្ស តីសុ កាខេកសុ បឆយកាខេក និហខេឃ្យាកប្បតំ ឲកត្តិ ត ខោហាតីតិ អាហ "ប៉ុខេកត្តខោ បដ្ឋាឃ តិសដ្ឋាឃ បិឡុត្តតស្ស សទិខស្សា"តិ។ ខោខតច ហិ ប៉ុខ្លួ "សខេ អាកាត្តតី"តិ តខា និហខេឃ្យាកប្បតស្ស អតិតត្តិតា ចិកាចិតា។ កិលិសុការចា កិលយខចា។ សទិខស្ស កិលិសុកាចខយាចតត្វំ ចក្តយេត ចិតិតាខេយតិ និហខេឃំ កាខេប្បតីតិ សត្តខេត្តា។ ត្វុត្តចក្លូតាតិ អាឃឃាត្វសខ៍ឃត្រ្កឃបខោបរិឃត្តកាលាសត្តាខោត បច្ចាយលដ្ឋពលក្ខុខោត ត្វុត្តចក្លូតា។ ខោត ហិ ខលិកខចាខលិកតនាំហុល្លតាឃ តំ "ត្វុត្តចក្លូ"តិ ចុច្ចតិ, ត្លូខន្យា បដ្ឋីយឃាខេ កកចខោ ពហុលំ អាខិល្លាចខេខត ចុត្តំ។ អខប្បាកខា អចសិដ្ឋពលខាការលាហិ, សត្តន្យាតត្យាខោលាខតច ច កកចា តយត្វំ សារខតិ។

"បដ្ឋីយឃាយកិច្ចំ កខោរាខត្តា អត្យាឃិ"តិ ប៉ុខ្លួ ចុត្តយត្វំ សយខត្វខត្តា "តស្មិំ បត ខិចខេ"តិអាខិយាហ។ ត្វុត្តាតំ កកចត្តាតំ ឃត្វ កត្វចិ ចសត្តាតំ ត្លូខំ បញ្ហាចិខំ កិច្ចំ អចិខហិតខេយច ខោហាតិ សត្តកាលំ ប៉ុប្បតិដ្ឋិតសតិសយ្យខត្យាត្វា, តស្មា តខខេហបិ តខចិខហតកាចខស្សតត្វំ ត្លូខ បញ្ហាចិខកិច្ចបឃោខតត្តិ ខដ្ឋត្វំ។ ចក្លូយត្តិ តត្វ ចក្លូយតាត្វុបដ្ឋាតំ។ ចក្លូយាខតា អត្យាឃិតិ ឃោខេតត្វំ។ ប៉ុខ្លូ ចុខត្វ អត្ថុខេឃ បដ្ឋីយត្វខ្លាច កខេហត្វា "សត្តន្យាតត្យាលាំ អារខត្តា"តិ ចុត្តំ។ ប៉ុរិយខត្វ ហិ បកាលាឆិកតត្វា សុចិខត្លាខឃ្យាតិ។

"អច ខោ កកចា ខោសំ កិក្លូតំ ត្លូឃំ សដ្ឋិឃឆយុំ ចិនិត្វា ឃេត យណ្ហលយាឡឆ្ល, ខោតុបសដ្ឋយី"តិ អឃំ សាចខេសបិខោ, តស្មា ឲតំ ចិនិត្វា, ឲចំ ចិខេត្តត្វា ច វុបសដ្ឋយីតិ អខត្វា ខេចិតខេត្តាតិ ខស្សត្វំ "នាត្វា ច បតស្សា"តិអាខិ ចុត្តំ។ តត្វ អស្ស ឲតខេហាសីតិ អស្ស កកចខោ ឲតំ បរិចិតត្តតំ, ឲខេសា ចា ខេចតខេសា បរិចិតខេត្តា អខោហាសិ, លិក្តចិបល្លាសេឃំ "ឲតខេក្ក"ត្តិអាខិសុ (អ៑ តិ៑ ១៑១ប៉ប៉ អាខេយា) ចិឃ។

ᩈᨻ᩠ᨻᨬ᩠ᨬᩩᨲᨬ᩠ᨬᩣᨱᨠᩥᨧ᩠ᨧᩴ ᨶ ᩈᨻ᩠ᨻᨳᩣ ᨸᩣᨠᨭᩴ᩼ ᨶᩥᩁᨶ᩠ᨲᩁᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨶᩩᨸᩩᨻ᩠ᨻᩣᩁᩮᩣᨧᨶᩅᩈᩮᨶ ᨶᩥᩁᨶ᩠ᨲᩁᩴ, ᨿᨳᩣᨠᩣᨾᩥᨲᩔ ᩅᩣ ᩋᩣᩁᩮᩣᨧᨶᩅᩈᩮᨶ ᨶᩥᩁᨶ᩠ᨲᩁᩅᩈᩴ᩼ ᨠᩣᩅᨶᨸᩩᩈᨠᩮᨬ᩠ᨬᩣᨲᩴ᩼ ᨲᩴ ᩋᨭ᩠ᨮᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᨣᨲᩣᨲᩥ ᨲᩴ ᨿᨳᩣᩁᩮᩣᨧᩥᨲᩴ ᩅᨧᨶᩴ ᨿᩔ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩔ ᩋᨭ᩠ᨮᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᩁᨱᩴ ᨣᨲᩣ, ᨿᩔ ᩅᩣ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩔ ᨴᩮᩈᨶᩣᨿ ᩋᨭ᩠ᨮᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᩁᨱᩴ ᨣᨲᩣᨲᩥᨸᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᩼ ᩋᨲ᩠ᨳ-ᩅᩈᩮᨶ ᩅᩣ ᨴᩮᩈᨶᩣᨠᩣᩁᨱᩮ, ᨿᩮᨶ ᨿᩔ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩔ ᩋᨭ᩠ᨮᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠᩴ ᨶᩥᨠ᩠ᨡᩮᨸᩴ ᩉᩮᩔᨲᩥ᩼ ᨴ᩠ᩅᩣᩈᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᨮᩣᨶᩮᩈᩩᨲᩥ ᨴ᩠ᩅᩣᩈᨭ᩠ᨮᩥᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩈᩩ᩼ ᩋᨸ᩠ᨸᨭᩥᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᨾᨱᩮᨶ ᩅᩣ ᨻᩕᩣᩉ᩠ᨾᨱᩮᨶ ᩅᩣ ᨴᩮᩅᩮᨶ ᩅᩣ ᨾᩣᩁᩮᨶ ᩅᩣ ᨻᩕᩉ᩠ᨾᩩᨶᩣ ᩅᩣ ᨠᩮᨶᨧᩥ ᩅᩣ ᩃᩮᩣᨠᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩋᨸ᩠ᨸᨭᩥᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩴ᩼ ᩈᩦᩉᨶᩣᨴᩴ ᨶᨴᨶ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩈᩮᨭ᩠ᨮᨶᩣᨴᩴ ᨶᨴᨶ᩠ᨲᩮᩣ, ᩋᨽᩦᨲᨶᩣᨴᩴ ᨶᨴᨶ᩠ᨲᩮᩣ᩼ ᨿᩴ ᨸᨶ ᩃᩮᩣᨠᩥᨿᩣ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ –

“ᩁᨲ᩠ᨲᩁᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨸᨶᩮ ᨩᨿᩴᨠᩮᩣᩅᩣᨶᨠᨾ᩠ᨾᩣᨶᨷᩣ;

ᩈᩦᩉᩈᨴ᩠ᨴᩃᨶᩣᨠᩣᨴ᩠ᨿᩣ, ᨸᩩᩁᩮ ᩅᩮᨴ᩠ᨵᨠᩮᩣᨵᩁᩣ”ᨲᩥ᩼

ᨲᩴ ᩅᩮᨿ᩠ᨿᩣᨠᩁᨱᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᩼ ᩈᩦᩉᨶᩣᨴᩈᨴᩥᩈᩴ ᩅᩣ ᨶᩣᨴᩴ ᨶᨴᨶ᩠ᨲᩮᩣ᩼ ᩋᨿᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩈᩦᩉᨶᩣᨴᩈᩩᨲ᩠ᨲᩮᨶ (ᩋ᩼ ᨶᩥ᩼ ᪄᩼᪃᪃; ᪁᪀᩼᪂᪁) ᨴᩦᨸᩮᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᩼ ᨿᨳᩣ ᩅᩣ ᨠᩮᩈᩁᩮᩣ ᨾᩥᨣᩁᩣᨩᩣ ᩈᩉᨶᨲᩮᩣ, ᩉᨶᨶᨲᩮᩣ, ᨧ “ᩈᩦᩉᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᨲᨳᩣᨣᨲᩮᩣᨸᩥ ᩃᩮᩣᨠᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᩈᩉᨶᨲᩮᩣ, ᨸᩁᨸ᩠ᨸᩅᩣᨴᩣᨶᩴ ᩉᨶᨶᨲᩮᩣ ᨧ “ᩈᩦᩉᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ᩼ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩈᩦᩉᩔ ᨲᨳᩣᨣᨲᩔ ᨶᩣᨴᩴ ᨶᨴᨶ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥᨸᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ᩼ ᨿᨳᩣ ᩉᩥ ᩈᩦᩉᩮᩣ ᩈᩦᩉᨻᩃᩮᨶ ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩮᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳ ᩅᩥᩈᩣᩁᨴᩮᩣ ᩅᩥᨣᨲᩃᩮᩣᨾᩉᩴᩈᩮᩣ ᩈᩦᩉᨶᩣᨴᩴ ᨶᨴᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᨲᨳᩣᨣᨲᩈᩦᩉᩮᩣᨸᩥ ᨲᨳᩣᨣᨲᨻᩃᩮᩉᩥ ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩮᩣ ᩋᨭ᩠ᨮᩈᩩ ᨸᩁᩥᩈᩣᩈᩩ ᩅᩥᩈᩣᩁᨴᩮᩣ ᩅᩥᨣᨲᩃᩮᩣᨾᩉᩴᩈᩮᩣ “ᩁᩪᨸᩮ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨶᨿᩮᨶ ᨶᩣᨶᩣᩅᩥᨵᨴᩮᩈᨶᩣᩅᩥᩃᩣᩈᩈᨾ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩴ ᩈᩦᩉᨶᩣᨴᩴ ᨶᨴᨲᩥ᩼ ᨿᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᩈᩦᩉᩮᩣᨲᩥ ᨡᩮᩣ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨲᨳᩣᨣᨲᩔᩮᨲᩴ ᩋᨵᩥᩅᨧᨶᩴ ᩋᩁᩉᨲᩮᩣ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᩈᨾ᩠ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩔ᩼ ᨿᩴ ᨡᩮᩣ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨲᨳᩣᨣᨲᩮᩣ ᨸᩁᩥᩈᩣᨿ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨴᩮᩈᩮᨲᩥ, ᩍᨴᨾᩔ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᩈᩦᩉᨶᩣᨴᩈ᩠ᨾᩥ”ᨶ᩠ᨲᩥ (ᩋ᩼ ᨶᩥ᩼ ᪁᪀᩼᪂᪁)᩼ “ᩁᩪᨸᩮ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩣ ᩉᩥ ᩁᩪᨸᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᨴᩮᩈᨶᩣ ᨿᩮᨧ ᩈᩦᩉᨶᩣᨴᩮᩣ᩼ ᨲᩮᨶ “ᩅᩮᨴᨶᩣᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨲᨱ᩠ᩉᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᨶᨿᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨠᩣᩁᩔ ᩈᩮᨿ᩠ᨿᨳᩣᨸᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᩼ ᩈᩥᨶᩮᩁᩩ…ᨸᩮ… ᩅᩥᨿ ᨵᩣᨲᩥ ᩏᨸᨿᩣᨲᩮᩣ ᨿᩮᨶ ᨻᩕᩉ᩠ᨾᨩᩣᩃᨴᩮᩈᨶᩣᨿ ᩋᨶᨬ᩠ᨬᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᩩᨸᨠ᩠ᨠᩁᨲᩴ ᩉᩮᩔᨲᩥ᩼ ᩈᩩᨴᩩᨠ᩠ᨠᩁᩮᩣᨲᩣᨲᩥ ᩈᩩᨴᩩᨠ᩠ᨠᩁᨿᨷᩉᩁᩮᩣᩉᩣᨸᨠᩁᨱᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨶ ᩁᨲᨶᨲ᩠ᨲᨿᩮᨶ ᩅᩥᨿ ᩋᨠᩣᩁᩮ ᩋᩁᩉᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᨿᩮᨶ ᨻᩕᩉ᩠ᨾᨩᩣᩃᩈᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩮᨸᩮᨲ᩠ᩅᩣ, ᨲᨿᩮᨶᩣᨲᩥ ᨧ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨣᨲᩮᨶ ᩋᨶᩩᨠ᩠ᨠᨾᨲᨿᩮᨶᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᩼ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩣ ᩋᩁᩉᨲ᩠ᨲᨹᩃᨸᩁᩥᨿᩮᩣᩈᩣᨶᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᨬ᩠ᨬᩩᨲᩣᨿ ᨲᩮᩈᩴ ᩈᨻ᩠ᨻᩮᩈᩴ ᩁᨲ᩠ᨲᩥᨶ᩠ᨲᩥᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩼ ᨸᩩᩁᩥᨿᩮᩣ ᨸᨶ ᨿᩮ-ᩅᩈᩮᨶ ᨴᩮᩈᨶᩣᨿ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣᨸᩥ ᨸᩁᩥᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩔᩣᨸᩥ ᨿᩮ ᩈᩣ ᨴᩮᩈᨶᩣ ᩋᨸᩁᩣᨸᩁᩮ ᨸᨬ᩠ᨧᩔᩈᩉᩔᩣᨶᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩋᩉᩮᩣᨲᩥ᩼ ᩈᩩᩅᨱ᩠ᨱᨠᩩᩈᩣᩃᩴᨠᩣᩁᨾᩩᨴ᩠ᨴᩥᨠᩣᩅᩈᩮᨶ ᨸᩁᩥᩅᨲ᩠ᨲᩴ ᨠᩁᩮᩣᨶ᩠ᨲᩮᩣ, ᨲᨳᩣ ᨧ ᨸᨭᩥᨸᨩ᩠ᨩ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᩈᨾ᩠ᨸᩣᨸᩥᨠᩣ ᨽᩅᩥᩔᨲᩦᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᩼

ᨿᩈᨠ᩠ᨠᨶ ᨿᩮᨶᩣᨲᩥ ᨠᩁᨱᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᩣ, ᨲᩈᨠ᩠ᨠᨶ ᨲᩮᨶᩣ ᨲᩥᨸᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩼ ᩑᨲ᩠ᨳ “ᨿᩮᨶ ᨲᩮᨶᩣ”ᨲᩥ ᩑᨲᩴ ᨸᨴᨴ᩠ᩅᨿᩴ᩼ ᨲᨲ᩠ᨳᩣᨲᩥ ᩉᩥ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮ ᩋᨲ᩠ᨳᩮ᩼ ᨿᩮᨶᩣᨲᩥ ᩅᩣ ᨿᨳᩣᨲᩥ ᨠᩁᨱᩅᨧᨶᩴ᩼ ᨲᩮᨶᩣᨲᩥ ᨸᨶ ᩁᩪᨸᨿᩮᩣᨣᩮ᩼ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨲᨲ᩠ᨳᩣᨲᩥ ᨲᩴ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾᨲ᩠ᨳᩥᨸᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ᩼ ᩁᩪᨸᩈᨬ᩠ᨬᩦᨲᩥ ᨧ ᩁᩪᨸᩈᨬ᩠ᨬᩥᨶᩮᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨸᨧ᩠ᨧᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᨠᩣᩃᩔ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩮᨲᨲ᩠ᨲᩣ, ᨲᨴᩩᨸᩈᨬ᩠ᨬᩥᨶᩔ ᨸᨶ ᩋᨲᩦᨲᨠᩣᩃᩔ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩮᩣ “ᩁᩪᨸᩈᨬ᩠ᨬᩦ”ᨲᩥ ᨲᨠ᩠ᨠᩣᩃᩥᨠᨸᨠ᩠ᨡᩅᩈᩮᨶ ᩋᨲᩦᨲᨸᨿᩮᩣᨣᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ᩼ ᩑᩅᨬ᩠ᩉᩥ“ᩁᩪᨸᩈᨬ᩠ᨬᩦᨲᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᨧᨶᩴ ᩈᨾ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᩼ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩁᩮᩣ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨸᩥ ᩅᨧᨶᩣᨶᩴ ᩋᨲᩦᨲᨠᩣᩃᩥᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᨲᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩮᨿᩮᩅ ᨶ ᩈᩥᨿᩣ᩼ ᩁᩪᨸᩈᨬ᩠ᨬᩦᨶᩔ ᨧ ᨠᨿᨶᩴ, ᩁᩪᨸᨠᨿᨶᨧ᩠ᨧᩣᨲᩥ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ, ᨻᩩᨴ᩠ᨵ ᨸᨶ ᨠᨿᨶᩮᨿᩮᩅ ᩈᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᨠᩣᨿᨲᩣᨿ

ហិ ឃំ កិច្ចំ ធាតំ កច្ចន្តោ តំ តំ បរេយាតិក្កមតចរេមត "តំ ធាតំ ខ្ពបរន្ថមិ ខ្ពបរន្ថមន្តោ"តិ ចតួត្ថាតំ លកតិ, ខេតតាហ "តត្ថ កេតា"តិ, ខេតត ខ្ពបកាមតត្ថ តិចខេត្តតិៈ ឃតោ្យធាតំ បត្តមិន្ធន្តោ កច្ចតិ, តំ បត្តតារេឃច "ខ្ពបកាមត"ត្តិ ទុច្ចតិៈ ឃរេមត្ថ ត ឋិចល្លិតំ "ខ្ពបរន្ថមិត្វា"តិ បឌំ, តំ ខ្ពបរន្ថមតបរិយោមាឃាតឌឹបត៌ៈ អឆ ចា កេតាតិ ខ្ពបកេតាៈ អតុបរេក្កាបិ ហិ បរន្ថ ទិសាបរេក្កា ខិឃ អត្ថត្ថទ៍ ចឌតិ

ទិសាបរេក្កាបិ អតុបរេក្កា ខិឃាតិៈ អតោ "ខ្ពបរន្ថមិត្វា"តិ បឌយ្យ ឲចំ ខ្ពបកេតា តេតា អាឃត្ថតទ៍ កិក្ខត៌ បរឹបរន្ថាតំ បតោ្យធា កេធត្ថំ, ឆមុំ ចា ឌេរេយត្ថំ បក្កលោឃ្យន្ថោត៌ ខ្ពបកន្តាតិ អត្ថោ ខេចឌិតត្ថោៈ អបិធ ខេឃតាតិ ខេហត្វមិ្យខ្ពលាចឌត៌ៈ ខេឃត កាទេលោត កកចតា ខេសា មល្ហលមាឆ្ឆ ខ្ពបរន្ថមិតត្ថោ, ខេតត កាទេលោត ខ្ពបរន្ថមឹតិ អត្ថោៈ កាទេលំ បត "ខ្ពមេ កិក្ខ"តិអាឌិតា អដ្ឋកធាយំ

ទុត្តរេមធៈ

បញ្ញរេត្តអាឃតេ តិឃឹឌឹតិ ឲត្ថ ខេកតិឌំ បញ្ញាតត្តិ អតុខោរេក ឃតិ កិក្ខហឹតិ ឌេយ្យត្ថំ "ព្យក្ខកាលេ កិទា"តិអាឌិមាហៈ តត្ថ ព្យក្ខកាលេតិ ឆរមាតយ្យ កកចតា កាលេៈ ខិរេឃបត្តិ ឃធាលក្ខតា ខ្ពត្តទ៍ ឆសាតមក្កឲលៈ អធាតិ ឋិឃឃរេត្ថ តិបិរេតា, ឃឌិ បយ្យឹតិ អត្ថោៈ

ខិតក្កឃមាតំ តំ កិក្ខត្តិ បម្ពន្ត, តធា តេតា បយ្យតហេត្វ ឌេយ្យត្ថា, ឆ្ពចឌិត្វាតិ ចៈ អតមតរេក្កតិ អតាឌិមតិៈ អាកាឃំ ខ្ពប្យតិត្វាតិ អាកាឃេ ខ្ពក្ខត្វា ព្រាឌិរេឃុ ហិ ក្មុំខេត្វា ឲច ឃុក្ខឹតិ ខ្ពធាតដ្ឋកធាយំ ទុត្តៈ ការេទាតិ តក្ខលោរេឃច កកចតា អតុក្ខចិកាឃតយ្យ

ទុលកត្វា កទុកម៉ុៈ ឲលកាក្តិ តិឃឹឌតត្វាឃ កតំ ឲលៈ កដ្ឋកាក្តិ តិឃឹឌតខោក្យ ឲលកេតា អត្ថា ខាទុក្ខត៌ បរន្ថិត្វាតិ ឋិហទិត្វាៈ តត្វាតិ

បុទាលាបណ្ណាឃុ, ខេកចល់ ខេតឃុ ឲច តិឃឹឌិតុមតត្ថចិកត្វា តធា ទុត្តំ, តត្វាតិ ចា ខេតឃុ ឹធាឌឹឃុៈ ឲចំ ឃតិ បន្ថិត្វា បញ្ញោរេបត្តិតិ

អត្ថចរេសា ខិកត្តិ ខិបរិលាខេមត្វា បម្ពន្ត បរេប្យាខេឌត្វាតិ ឃធាឌិតំ ទរេខាឌល្លាឌិ-ឋិកិល្លមតត្ថុបត្តិ តត្តិខេសាឆតត្ថំ បច្ចាទេលត្វាៈ

"អមា្យរំ ព្រាឌិសា កធា អត្ថាតទិយ្យា ឌេឃតាឃ កាទេលំ កចិត្ថំ ឃុត្តា, អចយ្យំ កកចតា អាកមិយ្យតិ"តិ ខាត្វា ឃធាតិឃឹឌត៌ បរន្ថាឃ ឲចំ

ទុត្តំៈ ឲត្ថ ច "ខ្ពធាកេតា បរេលា ចា ព្រាហ្មុំលោ ចា តាចកាលិកំ កល្យ្យា បរិកុញ្ជត្ធុ"តិ ទេត្តា ធបិតំ, ខេតត ច អាកតកាលេ បរិកុត្តំ

អាឃតំ ទេត្តា តិឃឹឌតាឃតត្តិ ខេចឌិតត្ថំៈ ត ហិ តធា អដ្ឋបិតំ កិក្ខហិ បរិកុញ្ជិត្ថំ, កកចតា ច បញ្ញោរេបត្ថំ ចដ្ឋតិៈ តឃ្មា តាឌិឋំ ទេត្តា

តិឃឹឌតាឃតំ បិញ្ញុត្ថឃំ កខិតត្តិ ឌេយ្យត្ថំ "តំ បរន្ថាឃា"តិអាឌិ ទុត្តំៈ អឌិមុត្តិខាកាលាត្តិ ច បត្តាត៌ តាតាឌិមុត្តិកតាទេមុលំ បត្តញ្ញាតញ្ញាលំ,

ខាលខាកាលញ្ញា, ទុខេត្តាធាឃខេត្ថៈ

"តិបន្ថា"តិ ខ្ពឌំ តិឃឹឌតបរិយោមាឃាតឌឹបតត្តិ ឌេយ្យតិ "ឲច"ត្តិអាឌិតាៈ "ខេតឋំ កិក្ខត៌ ខ្ពមេ បន្ថិឃឆមុំ ខិឌិត្វា"តិ ទុត្តត្តា ខាតខេត្តារេឃច

បុត្តិតិ អឃមរេត្ថ ឋិរេន្តាតិ អាហ "ខាតខេត្តារេឃចា"តិៈ អឃតិ កធាចត្តមិ្យឌត្តុបិ ខ្ពបទុបទិ ចតួត្ថា ខិរេឃឃកធា ត បមុបត្រ្វាហតិតិ

កធាឃមុដ្ឋាបតត្ថំ បុន្ធត៌ ខេចឌិតត្ថៈ តុ-ខ្ពតិ បុន្ធតខេត្ត អឃ-បរន្ថ បចត្តតខេត្តតិ ទុត្តំ "កតមាឃ តុ...ខេប... កចធា"តិៈ ឲត្វាតិ ឲតឃ៉ុំ

ធាតេ បក្តិចរេមត ខ្ពការេយ្យ ឆ្ពការាឌេរេឃាច, ត បចមាឃ បិញ្ញុត្ថឃា អត្ថខេតា ខិរេឃរេឃាតិ ឌេយ្យតិ "តយ្យាបិ បុទិខេមារេឃច អត្ថោ"តិ

ខ្ពមិតាៈ បុទិខេមារេឃចខេត្តាតិ ច "កតមាឃ តុ កចធា"តិ ឲចំ ទុខេត្តា អត្ថោៈ

"កា ច បតា"តិ ឲត្ថ ច-បរន្ថ ញ្ញតិទេកោ "ខេឃា ច ព្យក្ខញ្ញា ឆមុញ្ញា, បញ្ញ្ញា បទេលំ កេតា"តិអាឌីឃុ ខិឃៈ ញ្ញតិទេកោ ច តាឃ បុខេត្ត

ទុត្តត្វាទេបក្ខកោ ខិរេឃឃាតិទេកេត្វា, ខេសា ច តំ បុខេត្ត ឃធាបុត្តិតាឃ កធាឃ ចក្កមាត៌ ខិប្យកតកាចបរន្ថាតំ ញ្ញតិទេកត្ថំ ខេខាតតិៈ

ปน-สทฺทา ธนกาลกฺการเร ๋ ตาทิเสา ปน อเตฺถ สทฺสตฺเตาธ ฐุธิเญฺญเยฺยาติ กตฺวา ตเทญฺญเสยธ อตฺถํ ทสฺเสตุํ “อตฺตรากธาติ

กยฺฎฺฐาก...เป... กธา”ติอาทิยาห๋ กยฺฎฺฐากยกนิกาเรีราเทฺสปริปุฑฺฒาเทเยา สยเฒกรเฬียกฺขตาติ อตฺตราสเทฺก อเปกฺขิเต

กรเฬียธิเสเส สยฺฏฺฐาปิเทาภการเธก ธตฺตเฏฺฐ เตสเยธ ธตฺตฏฺฐาสฺปตฺตา “กยฺฎฺฐากยกนิกาเรีราเทฺสปริปุฑฺฒาทีก”ตฺติ ฐุตฺตํ๋ ยาฆ หิ

กธาฆ เต กิกฺจิ สกฺกิสิกฺกา, สา ๑ธ อตฺตรากธา ธิปฺปกตา ธิเสเสก ปุก ปุจฺฉียติ, ก ตเทญฺญา

กยฺฎฺฐากยกนิกาเรีราเทฺสปริปุฑฺฒาเทเยาติ๋ อตฺตราสทฺทสฺส อญฺญตฺถยาห “อญฺญา, ๑กา”ติ ธ๋ ปริยายธธกเทฺตตํ ปเทฺธยํ๋ ยถา

อญฺญาเตฺถ อยํ อตฺตราสทฺโท “ฐยกฺตเร, สยยกฺตเร”ตฺติอาทีสุ ธิย๋ ตถา “กยฺฎฺฐากยกนิกาเรีราเทฺสปริปุฑฺฒาทีก”ตฺติ ตีสฺสกฺเถ สายิธธตํ

ทจฺฉตฺถํ๋ เธยเญฺยธา อตฺตราสเทฺท, สา ปน เตสํ เธยญฺฆตฺตา อญฺญาเยธ, เตหิ ธ อสยิสฺสตฺตา ธิฐํ ๑กาเยธาติ อธิปฺปายํ

ทสฺเสตุํ “อญฺญา, ๑กา”ติ ธ ฐุตฺตํ๋ ปกาเรก กรณํ ปกเตา, ตเตา ธิกตา, ธิกตํ ธา ปกตํ ยสฺสาติ ธิปฺปกตา, อปรินิฏฺฐิตา๋ สิตฺตฺถิ

ปริเยาสาตํ๋ อยํ ปน ตทกิสยฺฏฺฐธเสก ทฺตตฺถิ กเธตฺกยฺยตาปุฑฺฒา, ตํ สตฺถาฆห “กาห”ตฺติอาทิ๋ กธากฏฺฐตตฺถิ กธาฆ กฎฺฐาตตฺตํ๋

อตฺตเตา อาปกฺตฺตา สตฺตฺญฺญาปธารณํ ปธาเรติ๋ อกิยฺยาตีกตฺตา สกฺกยาตฺตยกฺกาตํ ติเรฑฺฒากกฺขตา กธา ติเรฑฺฒากกธา๋ ติเรฑฺฒากกฺขตาติ ธ

ติเรากเรกฺขตา, ธิตฺตกฺขตาติ อเตฺถ๋ อาทิ-สเทฺทก เธตฺถ เธาเยหายตฺตเสภาภยกธาทีกํ อเภกธิหิตํ ตีเรตฺถกกธํ สกฺกเหฺยาติ๋

อยํ กธา ๑ธาติ อเกฺขาก๑าธ๑าเรฒตํ , อญฺญตฺถาเรปิหติํ ธา สกฺตาย เธตํ ฐุตฺตํ๋ อธาติ ตสฺสา อธิปฺปกตกาเรตเยธ๋ “ตํ

เภา”ติอาทีกา อตฺตเตา อาปกฺยาห๋ ๑ส ภเยา ภูฒิเสยฺ๋ ภกฺ ธ เตหิ กิกฺจิหิ สา กธา “ฏฺฐติ ห เย”ติอาทีกา ยธาธิปฺปายํ

กิฏฺฐาปิตาเยธาติ? ก กิฏฺฐาปิตา ภกธเตา ฏฺฐปสกฺกยเภก ฏฺฐปสิฏฺฐิกฺขตา๋ ยทิ หิ ภกธา ตสฺมึ ฒเณ ก ฏฺฐปสกฺกเยยฺย, กิเสฺสปิ

ตปฺปธิตฏฺฐาเยธ ตธา ปธเตฺตยฺย๋, ภกธเตา ฏฺฐปสกฺกยเภก ปน ก ปธเตฺตสฺส๋, เตเภธาห “อยํ เภา...เป... อตฺปฺปเตฺตา”ติ๋

ฏฺฐทาติ กิธาภสฺส, กิธาภธญฺญภาย ธา ปริกิฏฺฐิตภาธํ ทเสฺสเตฺวา ตสฺส ภกธเตา ธภภสฺสาภฺกฺกฺลภาธยิ สยเตฺถตุํ

“๑ตฺตาธตา”ติอาทิยาห๋ ๑ตฺตาธตาติ หิ ๑ตฺตเกก “๑ธํ เย ฐุต”ตฺติอาทิธภกฺกเยก ยํ กิธาภํ ภาสิตตฺถิ ธา ๑ตฺตเกก “ตตฺถ ๑ธตฺถิ

กิปิตปท”ตฺติอาทิธภกฺกเยก อตฺถธญฺญตา สยตฺตาติ ธา ฏฺฐิธา อเตฺถ ทเฎฺฐตา๋ “กยล...เป... สลิลิยา”ติอาทีกา ปน ตสฺส กิธาภสฺส

ภกธเตา ธภภสฺสาภฺกฺกฺลภาธํ ทีเปติ๋ ตตฺถ กยลกฺธลยฺฎฺฐลธิยลสาฒฺรสสลิลิยาติ กยลสฏฺฐาเตหิ

ปฑฺยปุฑฺฒีกเสตฺปฺปลรตฺตุปฺปเลหิ เธธ กฺธลยสฏฺฐาเตก กีลุปฺปเลก ธ ฏฺฐฺฎฺฐลธิยลสาฒฺรสสลิลธติยา๋

กิยฺยลสิลิตลรธกธิลิสเสากิตรตกเสาปิกตฺติ กิยฺยเลก สิลิตเลก รธกาย ธิลิเสก ลีลิย เสากิตรตกเสาปิกธตฺตํ,

กิยฺยลสิลิตเลก ธา รธกธิลิเสก, ฐุสฏฺฐตกิรียาเสาเภก ธ เสากิตรตกเสาปิกํ, ธิลิสเสากิตสเทฺหิ ธา อติธิย

เสากิตภาเธา ฐุเตฺตา๋ ธิปฺปกิณฺณฐุตฺตาตลสทิสธาลุกาฐฺณฺปณฺฑรฺกฺขยิภากตฺติ ธิธิเธก ปกิณฺณาย ฐุตฺตาย ตลสทิสาตํ ธาลุกาตํ

ฐฺณฺณหิ ปณฺฑรภณฺณฺขยิภากธตฺตํ๋ ฐุธิภตฺตภิตฺติธิธิตฺรเธทิกาปริกฺขิตฺตสฺสาติ ฐุฏฺฐ ธิภตฺตาหิ ภิตฺตีหิ ธิธิตฺรสฺส, เธทิกาหิ ปริกฺขิตฺตสฺส ธ๋

ฏฺฐฺฐตเรก ตกฺกตฺตปธํ อากาสํ ฐฺปิตฺกายตาย ธิย, ธิชยิตฺตสเทฺก เธตสฺส สยฺฏฺเฐฺวา๋ ธิชยิตฺตสยุสฺสยสฺสาติ ธิกฺกิตฺอกสยุหธกฺตสฺส๋

ทตฺตยยสณฺฑฺฐฺฐลภภฏฺฐาภลตาธิกฺฐยหีภณปฺปกาสยุตยฺฎฺฐลเสากตฺติ ทตฺตยเย อติธิย สิกิฏฺฐลเภ กฏฺฐาภยยาหิ ลตาหิ

ธิภฏฺฐาตํ ยหีตํ ภณปฺปกาสยุตาเยภ สยุฏฺฐลเสากาสยฺภตฺตํ๋ ฐุธณฺณธลยภฺปฺรทิสญฺญฺฎฺฐภสเทฺสยิสฺสิตภธิตหสิต-

ยฒุรสฺสรเภหฑภธิธรีตสฺสาติ ฐุธณฺณยภกิยฺรปิเภฑภาทีกํ อญฺญายญฺญา สญฺญฏฺฐเภก ฑกิตสเทฺหิ

សម្មិស្សិតាកធិតសរហសិតសរសន្លារេតត យឆុរស្សរេត សេយ្យត្ថាត៌ រេកហតិចាឃឹត៌ តរតារឹត៌ ចិចរិតដ្ឋាតក្មតស្ស៍
ដ្ឋញអារិស្សរិយចិកចរេសាកិតស្សាតិ ដ្ឋញអារេតាសេយ្យត្ថដេរិតស្សរិយសេយ្យត្ថដតចិកចសេយ្យត្ថដេតហិ, តត្ថិចាឃឹត៌ ចា តរតារឹត៌
ដ្ឋត្តយាឆិបច្ចេកាេរកហិ រេសាកិតស្ស៍ ឃុចល្លាដេតយលិយុត្តាបចាញអាឌិទុតិចិស្សរចិេឌ្ឍាតិតឃុប្បតិដ្ឋិតចិសាល ក្ខារេពាហត្តិ
ឃុចល្លាដេតភាភាយលិយុត្តាបចាញអាឌឹត៌ ទុតឹហិ បកស្សរចិេឌ្ឍាតិតឃុប្បតិដ្ឋិតចិត្តតក្ខារេពាហ៌៍

តិចិឆឹសិលិឌិឥស្សុតចសេត ញុទ្ធស្ស ក្យាលាតុកាច៌ សេមុា ឃ្នុចេតឹតិ ញុទ្ធក្យាលាតុកាចសំឃ្នុចក៌, តស្ស៍ កាលេលិ ច េឥសេសា ច េឥសេកោ ច ចត្តុ ច បរិសា ច, តាសំ អបេឥសេសត តិឥស្សេតត បដិយល្ហិត៌ តធា៍

កិយត្តុ បេតត្តុ ឆយ្យុចិតយសក្ខហេ ករិយយាេត តិឥាតចចត៌ ចុត្តំ, តតុ ភកចតា កាសិតចចតស្សេច សក្ខហោ កាតេឡាតិ? ចុច្ចេត –
េឥសតាយ ឌិតិអសេម្យាសសេទ្ធឃ្យកាចសេយ្យាឥតត្ត៍ កាលេឥសេឥសកចត្តុបរិសាបេឥសេហិ ដ្ឋបតិពាគ្គិត្តា ឆបិតា ហិ េឥសតា ចិរដ្ឋិតិកា
េហាតិ, អសេម្យាសឆម្យា, សេទ្ធឃ្យា ច េឥសកាលចត្តុហេតុតិយិេត្តហិ ដ្ឋបតិពាេគ្គា ចិយ េចាហារចិតិច្ឆេយា, េតេតច ធាយម្មុតា
យហាកស្សបេត “ចាហុឌាលំ អាចុេសា អាតត្ថ កត្តុ កាសិត”ត្តិអាឌិតា (ខ្មុញអច៍ ៖១៦៥) េឥសាឌិបុច្ឆាឃុ កតាឃុ តាសំ ចិស្សជ្ជត៌ កេទាេត្តត
ឆយ្យុកល្ហាការិេកត អាយម្មុតា អាតត្ថេត្តេរត តិឥាត៌ កាសិតត្តិ តេឥចិឆាបិ ចុត្តំ “កាលេឥសេឥសកចត្តុបរិសាបេឥសបដិយល្ហិត៌
តិឥាត”ត្តិ៍

អបិច សត្តុសេយ្យត្តិបកាសេតត្តុ តិឥាតចចត៌៍ តធាកតស្ស ហិ ភកចេតា បុត្ថា-រចតា-តុយាភាកយ-តក្កាកាចេតា សម្យាសម្ពុទ្ធត្តសិទ្ធិ៍
សម្យាសម្ពុទ្ធកាេចត ហិស្ស បុេរតាទ៌ រចតាយ, “ឲចម្បិ តាយ ភេចឃ្យា”តិ អតុយាតស្ស, អាកយត្តាទ៌ តិស្សាយ បរិចិតក្កស្ស ច អភាេចា សត្ថាតុ
អប្បដិហតញាណាចារេតាយ ឲកប្បយាណត្តា េពាឃ្យឆម្យុឃុ៍ តធា អាចរិយម្បដ្ឋិឆយ្យុយច្ឆរិយសាសតសាចកាតុេរាឥកាចេតា
តិណាសចត្តសិទ្ធិ៍ តិណាសចតាយ ហិ អាចរិយម្បដ្ឋិអាឌិតយកាេចា, ចិឃុទ្ធា ច បទាតុក្កហប្បចត្តិ៍ ឡតិ េឥសកសំកិេលសក្មតាត៌
ដិដ្ឋិសិលសេយ្យត្តិក្មុសកាត៌ អចិេឌ្ឍាតល្យាត៌ អកាចសំឃ្នុចេកហិ , ញាណប្បហាតសេយ្យាកិញ្ឈាតេកហិ ច សម្ពុទ្ធចិឃុទ្ធកាេចហិ
បុរិយេចសារេឌ្ឍក្ខយសិទ្ធិ៍ តេតាេយច ច អត្ថទាឃិកតិឃ្យាតិេកឃុ សេម្យាហាកាចសិទ្ធិេតា បច្ឆិយេចសារេឌ្ឍក្ខយសិទ្ធីតិ ភកចេតា
ចតុេចសារេឌ្ឍសេយត្ថាកេយា, អត្តហិតបរហិតបដិបត្តិ ច តិឥាតចចេតត បកាសិតា េហាតិ សេយ្យត្តបរិសាយ អឌ្ឍាសយាត្មុប៌
ធាតុប្បត្តិកបដិកាេតត ឆយ្យុេឥសតាឌឹបតេតា, “ឌាតតា បស្សតា”តិអាឌិចចតេតា ច, េតត ចុត្តំ “សត្តុសេយ្យត្តិបកាសេតត្តុ តិឥាតចចត”ត្តិ៍

អបិច សាសតសេយ្យត្តិបកាសេតត្តុ តិឥាតចចត៌៍ ញាណាកុណាបរិក្កហិតសត្ថាកិរិយស្ស ហិ ភកចេតា តត្តិ តិរត្តិកា បចត្តិ, អត្តហិតត្តា ចា,
តម្មា បេរេសំេយច ហិតាយ បចត្តសត្ថាកិរិយស្ស សម្យាសម្ពុទ្ធស្ស សកលម្បិ កាយចចឹយេតាកម្មំ យធាបចត្តំ ចុច្ចយាត៌
ដិដ្ឋឆម្មិកសេយ្យរាឃិកបរេយត្តហិ យធារហំ សត្តាត៌ អតុសាសតដ្ឋេត សាសត៌, ត កត្ថារចតា៍ តឃិឥ៌ សត្តុ ចរិត៌
កាលេឥសេឥសកចត្តុបរិសាបេឥសេហិ សទ្ធិ តត្តុ តត្តុ តិឥាតចចេតហិ យធាសម្ភចំ បកាសិយតិ៍ អឆ ចា សត្តុេតា
បយាណកាចប្បកាសេតត សាសតស្ស បយាណកាចប្បកាសេតត្តុ តិឥាតចចត៌, តច្ចាស្ស បយាណកាចឥស្សត៌ “ភកចា”តិ ឡាយិតា តធាកតស្ស

ក្យលចិបិដ្ឋ បន្តានត្តុត្តយកាចឌីបនេត នេច “ខានតា បស្សតា”តិអាឌិតា អាសឃាត្យបឃោណោណាឌិបខោយាកឌីបនេត ច ចិកាចិតំ ហោតិ, ព្ទតេយេត្ទ តិទាតចចតបយោខតស្ស យុលយត្តតិទស្សតំ ពោ ហិ សបទេត្វា ទុដ្ឋាតុទុទ្ធត ធម្មកណ្ឌាការិពេត ការិតស្ស តិទាតស្ស បយោខតានិ តិវេចេសសតោ ចិកាចិតុត្តិ ហោន្តិ ចេត្ថ –

“ខេមតាធិរដ្ឋិតត្ថំ, អបខេម្មាសាយ ការិតំ;

សន្ធាយ ចាបិ តិទាតំ, ចេចេទេហេត ឃបស្សិតា៝

សត្ថុសយ្យត្តិយា ចេច, សាសតសយ្យទាយ ច;

តស្ស បយាលកាចស្ស, ទស្សតត្ថម្បិ ការិត”ន្តិ៝

ព្ទតិ សុយង្គលចិលាសិតិយា ឌីឈតិកាយដ្ឋកថាយ បខេយសុលុយកម្ពីខុខុខោគៃធត្ថបខិឌីបតាយ សុចិយលចិបុលបញ្ញាចេយ្យត្តិយជតតាយ អដ្ឋចយគ្គចេសាខុសុបន្ធាសតិធិតិញុទ្ធិពត្តិចិខិយាឌិធម្មសមង្គិតា សាដ្ឋកថេ បិដកត្តយេ អសង្គាសំហីរចិសារទញ្ញាណចារិតា អនេកប្បភេទសកសមយបរសមយន្តុខកហតខ្លោកាហិតា មហាកលិតា មហាវេយ្យាករណេត ញាណាភិចំសធម្មសេតាបតិតាមចេឌ្ឌេត មហាធម្មរាជាធិរាជករុតា ពតាយ សាធុចិលាសិតិយា តាម លីនត្ថបកាសតិយា អត្ថភូតនិទាតចណ្ណតាយ លីនត្ថបកាសតា៝

តិទាតចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៝

៣៝ ឯចំ អត្ថភូតនិទាតសំចណ្ណតំ កត្វា ព្ទតានិ យធានិក្ខិត្តស្ស សុត្តស្ស សំចណ្ណតំ ករោខេត្តោ អត្ថុប្បត្តាចិខោឌិតី សំចណ្ណតា កយាតតិក្កមេតេត ញ្យាក្យលខោសបញ្ហាយិតី, ចិញ្ញាតត្ថា ចិត្តាខាឌិតី, អាកពការខោ ច អចស្សំ អាចហិតព្ពោតិ សំចណ្ណកស្ស សយ្យត្តកាខាចហតេត បណ្ឌិតាចារសយតិក្កមាកាចចិកាចិតី, តម្ហា តទាចិករលសាធតំ សំចណ្ណតោកាសចិចារណំ កាតុមាហ “ព្ទតានី”តិអាទិ៝ តិក្ខិត្តស្សាតិ ខេសិតស្ស, “ខេសតា តិខេក្ខបោ”តិ ហិ ឯតំ អត្ថតោ កិត្តម្បិ សទ្ទតោ ឯកមេច, ខេសតាបិ ហិ ខេសេតព្ពស្ស សីលាឌិអត្ថស្ស ចេតេយ្យសត្តាតេសុ តិក្ខិបតតោ “តិខេក្ខបោ”តិ ចុច្ចតិ៝ តតុ សុត្តមេច សំចណ្ណិយតីតិ អាហ “សា បនេសា”តិអាទិ៝ ព្ទតំ ចុត្តំ ហោតិ – សុត្តតិខេក្ខបំ ចិចារេត្វា ចុច្ចមាតា សំចណ្ណតា “អយំ ខេសតា ឯចំសមដ្ឋាតា”តិ សុត្តស្ស សម្មទេច តិទាតបរិញ្ញាតេត តព្ពណ្ណតាយ សុចិញ្ញេយ្យត្តា បាកដា ហោតិ, តម្ហា តទេច សាធារណតោ បឋមំ ចិចារយិស្សាមាតិ៝ ឃា ហិ សា កថា សុត្តត្ថសំចណ្ណតាបាកដកាខិតី, សា សព្ពាបិ សំចណ្ណពេត ចត្តព្ពា៝ តទត្ថចិជាតតុបាយត្តា ច សា បរិយាយេត សំចណ្ណតាយេចាតិ៝ ព្ទធ បត តម្ហិ ចិចាខិតេ យស្សា អដ្ឋុប្បត្តិយា ព្ទតំ សុត្តំ តិក្ខិត្តំ, តស្សា ចិកាកចសេត “យមំ ចា កិក្ខចេ”តិអាឌិតា (ឌី៝ តិ៝ ១៝៣), “អប្បមត្តកំ ខោ បនេត”ន្តិអាឌិតា (ឌី៝ តិ៝ ១៝៥), “អត្ថិ កិក្ខចេ”តិអាឌិតា (ឌី៝ តិ៝ ១៝១៥) ច ចុត្តាតំ សុត្តបខេសាតំ សំចណ្ណតា ចុច្ចមាតា តំតំអត្ថុបត្ថិទស្សតសុខតាយ

សុចិណ្ណោឃ្យាតិ ឥច្ចត្ថំ៍ តត្ថ យថា អនេកាសវតអនេកាសវហេតុសេនាតិបិ សុត្តន្តាតិ និកិលេសកាកិយានិសាសវតបដ្ឋានតេយេត សេវាឡអសចិឆកាចំ គាតិចត្តត្ថិ, ឯចំ អត្តជ្ឈាសយានិ-សុត្ត-តិកេក្កបចេសេត ចតុត្ថិឆកាចត្ថិ អាហ “ចត្តារោ សុត្តតិកេក្កបិ”តិ៍ តត្ និសក្កេកេនោបិ សយុក្កចតិ, អឆ កស្មា “ចត្តារោ សុត្តតិកេក្កបិ”តិ ចុត្តត្ថិ? និសក្កេកេឧស្ស សព្ទត្ថ អលក្ខុយាតត្វា៍ អត្តជ្ឈាសយស្ស, ហិ អជ្ជប្បត្តិយា ច បរេត្ថាសយបុដ្ឋាចសិកេហិ សង្ខិ និសក្កេកនោ សយុក្កចតិ៍ “អត្តជ្ឈាសយោ ច បរេត្ថាសយោ ច, អត្តជ្ឈាសយោ ច បុដ្ឋាចសិកោ ច, អត្តជ្ឈាសយោ ច បរេត្ថាសយោ ច បុដ្ឋាចសិកោ ច, អជ្ជប្បត្តិកោ ច បរេត្ថាសយោ ច អជ្ជប្បត្តិកោ ច បុដ្ឋាចសិកោ ច, អជ្ជប្បត្តិកោ ច បរេត្ថាសយោ ច បុដ្ឋាចសិកោ ចា”តិ អត្ថាសយបុដ្ឋាតុសត្ថិសក្ខាចេតោ៍ អត្តជ្ឈាសយជ្ជប្បត្តិកំ បត អត្ថាយត្ថា និសកេ្កា តត្តិ, តស្មា តិរចេសេសំ បត្តារតេយេត និសក្កេកេឧស្ស អលក្ខុតេតា ឯចំ ចុត្តត្ថិ ឥច្ចត្ថំ៍

អឆ ចា អជ្ជប្បត្តិយា អត្តជ្ឈាសយេតបិ សិយា និសក្កេកនោ, តឧន្តោកឆត្តា បត និសក្កចេសេត ចុត្តាតំ សេសតិកេក្កបិតំ ឫលតិកេក្កបេយេច សង្ខាយ “ចត្តារោ សុត្តតិកេក្កបិ”តិ ចុត្តំ៍ ញ្ញសយ្យិ បត អត្ថចិកេប្យ យឆារហំ ឯកកក្សតិកចតុកចេសេត សាវតបដ្ឋានតេយេត សុត្តតិកេក្កបិ ចត្តត្ថាតិ តយេត្តំ ឧស្សតិតិ ចេឌិតត្ថំ៍ តព្រាយំ ចចតេត្វា – តិក្កិបតំ កឆតំ តិកេក្កបិ, សុត្តស្ស តិកេក្កបិ សុត្តតិកេក្កបិ, សុត្តឧេសតាតិ អត្ថេ្វា៍ តិក្កិបិយតីតិ ចា តិកេក្កបិ, សុត្តេយេច តិកេក្កបិ សុត្តតិកេក្កបិ៍ អត្តតោ អត្ថាសយោ អត្តជ្ឈាសយោ, សោ អស្ស អត្ថិ ការលាចេសេតាតិ អត្តជ្ឈាសយោ, អត្តតោ អត្ថាសយោ ចា ឯតស្ស យឆាចុត្តតេយេតាតិ អត្តជ្ឈាសយោ៍ បរេត្ថាសយេបិ ឯសេច តយោ៍ បុដ្ឋាយ ចសោ បុដ្ឋាចសោ, សោ ឯតស្ស អត្ថិ យឆាចុត្តតេយេតាតិ បុដ្ឋាចសិកោ៍ អរហិយតោ អចកត្ថត្ថតោ អត្ថេ្វា ចុទ្ធតិ សុត្តឧេសតាយ ចត្ត, តស្ស ឧប្បត្តិ អត្តប្បត្តិ, សា ឯច អជ្ជប្បត្តិ ត្ត-ការស្ស ជ-ការំ កត្វា, សា ឯតស្ស អត្ថិ ចុត្តតេយេតាតិ អជ្ជប្បត្តិកោ៍ អបិច តិក្កិបិយតិ សុត្តេយេតេតាតិ តិកេក្កបិ, អត្តជ្ឈាសយានិសុត្តឧេសតាការលេយេច៍ ឯតស្មិ បត អត្ថចិកេប្យ អត្តតោ អត្ថាសយោ អត្តជ្ឈាសយោ៍ បរេសំ អត្ថាសយោ បរេត្ថាសយោ៍ បុដ្ឋិយតីតិ បុដ្ឋា, បុដ្ឋិតេត្ថោ អត្ថេ្វា៍ តស្សា បុដ្ឋាយ ចសេត បចត្តំ ឧយុបដិក្កាហកាតំ ចចតំ បុដ្ឋាចសិកំ៍ តឧេច តិកេក្កបសង្ខាបេក្កាយ បុលិក្ខចេសេត ចុត្តំ “បុដ្ឋាចសិកោ”តិ៍ ចុត្តតេយេត អជ្ជប្បត្តិយេច អជ្ជប្បត្តិកោតិ ឯចំ អត្ថេ្វា ឥច្ចេត្ថោ៍

ឯត្ថ ច បរេសំ ញ្ញត្រិយបរិបិកានិការណំ តិរេបេក្កិត្វា អត្តតោ អត្ថាសយេតេច ឧយុតត្តិធបតត្វំ បចត្តិតឧេសតត្វា អត្តជ្ឈាសយស្ស ចិសុំ តិកេក្កបភាវោ យុត្តោ៍ តេតេច ចក្កុតិ “អត្តតោ អត្ថាសយេតេច កេឆតី”តិ (ឌី៍ តិ៍ អជ្ជ៍ ១៍ទ)៍ បរេត្ថាសយបុដ្ឋាចសិកាតំ បត បរេសំ អត្ថាសយបុដ្ឋាតំ ឧេសតាតិមិត្តក្សុតាតំ ឧប្បត្តិយំ បចត្តត្តា កធំ អជ្ជប្បត្តិកេ អតចេរោឆា សិយា, បុដ្ឋាចសិកជ្ជប្បត្តិកាតំ ចា បរេត្ថាសយាតុរោឆត បចត្តិតឧេសតត្វា កធំ បរេត្ថាសយេ អតចេរោឆា សិយាតិ ត ចោឧេតព្វមេតំ៍ បរេសញ្ញា អភិតីហារបរិបុដ្ឋានិចិតិមុត្តស្សេច សុត្តឧេសតាការល្យប្យាឧស្ស អជ្ជប្បត្តិចេសេត កហិតត្វា បរេត្ថាសយបុដ្ឋាចសិកាតំ ចិសុំ កហណំ៍ តឆា ហិ ឧយុធាយាឧសុត្តាឌីតំ (យ៍ តិ៍ ១៍១៥) អាមិសុប្បាឧានិឧេសតាតិមិត្តំ “អជ្ជប្បត្តី”តិ ចុទ្ធតិ៍ បរេសំ បុដ្ឋំ ចិតា អត្ថាសយមេច តិមិត្តំ កត្វា ឧេសិតោ បរេត្ថាសយោ៍ បុដ្ឋាចសេត ឧេសិតោ បុដ្ឋាចសិកោតិ បិកេដេ្ឋាឆាយេត្វា៍

អតន្តិសន្ធាតិ បុដ្ឋានិតា អតេន្តោសិតោ អយាចិតោ, អត្តតោ អត្ថាសយេតេច កេឆតិ ឧយុតត្តិធបតត្តិ អធិប្បាយោ៍ ហារោតិ អាចឡត្ត

ឃថា “យុត្តាហារេរា”តិ, ឯ្វច ហារកោ, នយុប្បឆាតស្ញុត្តត្ថាត៌ ហារកោ ពថាៈ អត្យុបុរេឡ្កត ហិ សំឃុត្តកេ តិទ្ទិ៥ាត៌

នយុប្បឆាតបដិសំឃុត្តាត៌ ស្ញុត្តត្ថាត៌ អាចឡុត្ត “នយុប្បឆាតស្ញុត្តត្ថហារកោ”តិ ចុច្ចតិ, ពថា ត្ពុទ្ទិបិឌហារកាឌិៈ

ត្ពុទ្ទិបិឌេ(ត្ថិឃពាលចៅឡ្សុជ្ញយក្កជ្ញស្ញុត្តត្ថហារកោតិ បុត្តាបគេស្វ បរបគេលិរេបិ, ត្ថុត្តកាត្ពុនយាន់សា ចា ឲុសា, របឃ្យាលតិឌ្ឍេសា ចាៈ

ពេតសត្តិ ឃថាចុត្តស្ញុត្តាត៌ៈ

បរិបក្កាតិ បរិលាតាៈ ចិយុត្តិបរិបិចតឹឃាតិ អរុហត្តុមលំ បរិបិចេត្ថា នឌ្ឍិ(ត្ថិឃាឌេឃា ឆយុាៈ លេឃតិ លឃតត្វំ, លឃការលក្ខតាឃ ចា

ឆយុឌេសតាឃៈ អឡ្ជាសឃត្តិ អឆិយុត្តិ៍ៈ លត្តិត្តិ ឌិឌិតិឡ្ជាតក្លត្តិ៍ៈ យតត្តិ ចិត្តំៈ អកិតឹហារត្តិ បលិឆាត៌ៈ ពុឡ្ជុតកាចត្តិ ពុឡ្ជុតសកាចំ, ពុឡ្ជុតាកាទ្

ចាៈ អចេក្លិត្វាតិ បច្ចុចេក្លិត្វា, អរេបក្លិត្វា ចាៈ

ចត្តារេរា ចល្លាតិ ចត្តារិ ក្យុលិតិ, ចត្តារេរា ចា ទ្វុបិឌិបយាលា សត្តាៈ យហារាឌារេតាតិ ចត្តារេរា យហារាឌារេតា ឌេចាៈ ចុច្ចត្តិ កិ,

បឡ្ញាបិឌាតក្លត្ថា កិត្តិ អេត្វាៈ

កម្ពុាតិ អាហ “អឌ្ជប្បត្តិឃំ ហឹ”តិអាឌិៈ ចល្លាចល្លាតិ តិយិគេត្ត ក្យុំ, ចល្លសឌ្ឍេត ចេត្ត “អច្ឆរិឃំ អាចុសា”តិអាឌិតា (ឌីៈ តិៈ ១ៈ៣)

កិក្លុសឡ្ឈេត ចុគេត្តាបិ ចល្លា សក្កហិរេតាៈ ពយ្បិ ហិ អឌ្ជប្បត្តិ កត្វា “អត្ថិ កិក្លុចេ អឡ្ញោ ឆយុា”តិអាឌិតា (ឌីៈ តិៈ ១ៈ១ប័) ខ្លុបរិ ឌេសត៌

អារកិស្សតិៈ ពឌេច ចិចរតិ “អាចរិរេឃា”តិអាឌិតាៈ “យយំ ចា កិក្លុចេ, បរេ ចល្លុ ការេឃ្យ”ត្តិ ត្ពុយិស្សា ឌេសតាឃ (ត្ពាហុឌេត្តត ចុត្តំ

ចល្លុ អឌ្ជប្បត្តិ កត្វា ឌេសិតត្វា អាហ “អត្តេចាឝិ ចល្ល”ត្តិៈ ត្ពុឌាតិ បិឡុត្ពុឃា នយ្ពុត្តិ ឌស្សេត្វំ “ត្ពុតី”តិអាឌិ ចុត្តំៈ ឌេសតាក្យុសលិតិ

“ត្ពុយិស្សា អឌ្ជប្បត្តិឃា អយំ ឌេសតា នយ្ពុចតី”តិ ឌេសតាឃ ក្យុសលិ, ឲុពេត បកាលាត្យុក្យុលំ ភកចរេតា ចោយតយកាសិៈ ឲុសា ហិ

សំចល្លុតកាត៌ បកតិ, ឃឌិជំ ពត្វ ពត្វ បការលាឌិកពក្យុលាត ភកចរេតា ចោយតាៈ ចា-សឌ្ឍ្វា ចេត្វ

ខ្លុបយាតនយុច្ចឃសំសឃចចតរចាស្សក្កុបឌប្ញុលាសឌិសចិកប្បាឌឹស្វ ពាហុស្វុគេត្វស្វ ឌិស្សតិៈ ពថា ពេហស “បល្ដិរេតាចាបិ ពេត សា”តិអាឌឹស្វ

ខ្លុបយារេត ឌិស្សតិ, សឌិសការេចតិ អេត្វាៈ “តំ ចាបិ ឆឹរា យុតិ បចេចឃត្តិ”តិអាឌឹស្វ (ស្វុៈ តិៈ១០១) នយុច្ចរេឃៈ “រេក ចា ត្ពុរេយ កស្ស

ចា”តិអាឌឹស្វ (បិរាៈ ១៥៩) សំសរេឃៈ “អឃំ ចា (អឃត្ថា) (ឌីៈ តិៈ ១ៈ១ប័១) ត្ពុរេយសំ សយលា(ត្ពាហុលាត៌ សត្ពាពិរេលិ

សត្ពាយុត្វុរេហា”តិអាឌឹស្វ (ឌីៈ តិៈ ១ៈ១ប័១) ចចតរចាស្សក្កេៈ “ត ចាឃំ ក្យុយារកោ យត្តុយឡ្ញាឝិ”តិអាឌឹស្វ (សំៈ តិៈ ១ៈ១៥៣) បឌប្ញុរេលាៈ

“យឆ្វំ ចា យឡ្ញាតិ ពាិលិ, ឃាច បិបំ ត បច្ចតី”តិអាឌឹស្វ (ឆៈ បៈ ៩៥) សឌិរេសៈ “រេឃ ហិ រេកចិ កិក្លុចេ, សយលា ចា (ត្ពាហុលា

ចា”តិអាឌឹស្វ (យៈ តិៈ ១ៈ១លិ០; សំៈ តិៈ ៣ៈ១០៥១) ចិកប្បេៈ ត្ពុឆាបិ ចិកប្បេឃេចៈ យយ ចា ឆយុស្ស ចា សឡ្ឈស្ស ចាតិ ចិចិឆា ចិសុំ

ចិកប្បតស្ស ឌោពកត្តាតិ អាហ “ចា-សឌ្ឍ្វា ចិកប្បតេត្វា”តិៈ បរ-សឌ្ឍ្វា បត អេត្វច អឡ្ញាគេត្វា “អហេត្វាច រេលា បត ឆយុំ ឌេសេឃ្យំ,

បរេ ច រេយ ត អាឌាររេតឃ្យ”ត្តិអាឌឹស្វ (ឌីៈ តិៈ ១ៈ៩៣; យៈ តិៈ ១ៈ១ប័៧; ១ៈ១១លិ; យហាចៈ លិ, ប័) អត្តិ អឆិករេត្វា

“ត្ពុ(ត្ថិឃបរេរាបរិឃត្ត”ត្តិអាឌឹស្វ (ចិកៈ ប័៣; អៈ តិៈ ១០ៈ១៧; យៈ តិៈ ១ៈ៣ប័; បដិៈ យៈ ១ៈ៩ប័; ១ៈ១១១) អត្តិ បច្ឆាកាករេត្វា “បររេតា

អាកាយិស្សតី”តិអាឌឹស្វៈ អត្តិ បច្ចុតិកេត្វា “ខ្លុប្បត្តុំ បរប្បចាជំ សហឆរេយុត ស្វុតិក្កហិតំ តិក្ករេហត្វា”តិអាឌឹស្វ (ឌីៈ តិៈ ១ៈ១៩ប័; សំៈ តិៈ ៣ៈ

ប័១១; អៈ តិៈ ប័ៈលិ០; ខ្លុឌាៈ ៣១) ត្ពុឆាបិ បច្ចុតិករេត្វាតិ ឌស្សេតិ “បដិចិទុឌ្ឍា សត្តា”តិ ត្ពុយិតាៈ សាសតស្ស បច្ចុតិកក្ខតា បច្ចុត្តិកា សត្តាតិ

អត្ថោ។ ត-សទ្ទោ បទេតិ វុត្តបទំ អជ្ឈាចារស្សកិរិយាវិសិដ្ឋំ បរាមសតីតិ វុត្តំ “យេ អជ្ឈា ចរន្តិ, តេសម្ពា”តិ។

តត្ថ តេសំ អាចារោ តត្ថ គោចរោ គហេតព្វោ, អថ កស្មា ឥធ វុត្តន្តិ ចោទនាលេសំ ទស្សេត្វា តំ បរិហរតិ “កិញ្ចាបី”តិអាទិនា។ កិញ្ចាបិ តត្ថ, អថ ខោ តថាបីតិ អត្ថោ។ ភិក្ខុនីសុបីតិ ឯត្ថ បិ-សទ្ទោ សម្ពោធនត្ថោ, តេន ភេទវត្ថុសិក្ខាបទេសុ អកុសលចិត្តំ ន ឧប្បាទេតព្វំ, សចេ បន្នាមិសលោកាមិសនិមិត្តន្តិ សម្ពោធេតិ។ បរិយត្តិធម្មោ វេទ សន្តិបត្ថនាទេ ន តេត្តីតិ ធម្មតេត្តិ។ អាហតតីតិ អាភុសោ ឈដ្ដេតិ, ហិំសតិ ចា, វិជ្ឈតិ, ឧបឃាតេតិ ចាតិ អត្ថោ។ កត្ថចិ “ឧព្ភា”តិ បាឋោ ទិស្សតិ, សោ បច្ឆាលិខិតោ បោរាណបាឋោត្រូបតាយ ជិកាយ វិវរណត្តា, អត្ថយុត្តិយា ច អភាវតោ។ យទិបិ ទោសតស្សាទយោ ច អាហតន្តិ, តោនេវ បនាយំ គិរុឡ្ហោតិ ទស្សេតិ “ភោបស្សេតិ អធិវចន”ន្តិ វុត្តំ។ អចយចត្ថព្រាទស្សេត្វា ពន្ធ បរិយាយេន អត្ថំ ទស្សេន្តោ ឧចយាហ អធិវចនន្តិ ច អធិកិច្ច បវត្តំ វចនំ, បសិទ្ធំ វា វចនំ, នាមន្តិ អត្ថោ។ ឧចបិតរេសុបិ ឯត្ថ ច សភាវនិរុត្តា អញ្ញស្ស កត្ថអភាវតោបតត្ថំ “អាហតតី”តិ កត្តុនោ អាឈាតសទ្ទំ ទស្សេតិ អាហតតិ ឧតេន, អាហតនបត្តំ វា អាឈាតោតិ ករណភាវត្ថាបិ សម្ពន្ធំយេវ “អប្បតីតា”តិ ឧតស្សត្ថា “អតុដ្ឋា អសោមនស្សិកា”តិ វុត្តា, ឯតំ បន បិណ្ឌបរិយាយេន អបច្ចយសទ្ទស្ស តិព្ពចនទស្សនំ, តមុខេន បន ន បច្ចតិ តេនាតិ អប្បច្ចយោតិ កាតព្វំ អភិរាធយតីតិ សាធយតិ ឧត្តាតិ ឧតេសុ តីសុ បទេសុ ទ្វីហីតិ អាឈាតអភិរទ្ធិបទេហិ ឧភោតាតិ អបច្ចយបទេន ឧត្តភោសុ កហិតេសុ តំសម្បយុត្តា អក្ខិតា សិយំ, ន ច សក្កា តេបិ អក្ខិតំ ឧក្ខបាទានិសភាវត្តាតិ ទោទនំ វិសោធេតុំ “តេសំ”ត្តិអាទិ វុត្តំ, តេសន្តិ យថាវុត្តានំ សង្ខារក្ខន្ធវេទនាក្ខន្ធភេទសានំ សេសានន្តិ សញ្ញាវិញ្ញាណានំ សង្ខារក្ខន្ធភេទសានំ ករណត្តិ ឧប្បាទនំ អាឈាតាទីនំព្រាបវត្តិយា បច្ចយភាវនំ ទ្ទន “ករណ”ន្តិ វុត្តំ, តំ បន អត្ថតោ ឧប្បាទនមេវ ពលនុប្បាទនព្រាសត្ថាយ បិឡត្ថយំ “ន ករណីយា”តិ វុត្តំ បដិក្ខិត្តមេវ យថារហំ ឧក្ខបាទនិរោធានុបស្សនាវគោតោ។

ពត្វាតិ ពស្មិំ យទេតាបទេនេស “តេសុ អជ្ឈាចារេកស្ម”តិ ផ្លុយិតា អាឆារេត្វ ក្រុមំ ទស្សេតិ តិមិត្តុទេ្វ, ការលក្ខណោ ចា ឧតំ ក្រុមត្តិ អាហ “ពស្មិំ ចា អជ្ឈាណោ”តិ។ ន ហិ អក្ខាណោ, តិដ្ឋា ចា ភោបទោយតស្សាត់ អាឆារោ សម្ពុទ្ធតិ ពផ្ទាសកាយត្តត្ថា តេសំ អស្សទាតិ សត្តមិយា ទ្វុបំ ទេ-សទ្ទោយាគោន បរិកប្បនវិសយត្តាតិ ទស្សេតិ “ភទេចយ្យ្យាធា”តិ ផ្លុយិតា “ភទេចយ្យ្យាធ ទេ, យទិ ភទេចយ្យ្យាធា’តិ ច ចរន្តោ ‘យធាក្កម្មំ បុត្តាបទោយាគិទេតា ឧទេព សទ្ទា’តិ ឥហាបតី”តិ ចន្តិ “ក្រុបិតា ភោបន អត្តមនតា ទោមនស្សតា”តិ ផ្លុយិតា “ឧចំ បជ្ជេយ្យ តទេយតា”តិអាទិនា ចុត្តចចនំ អត្តមនោភាវតស្សភេន សយទេត្វតិ “ក្រុបប្បា”ត្តិ ផ្លុយិតា សយាតទេត្វា “ក្រុបឡ្ហ”ត្តិ ឧទេកា សទ្ទ “អប្បា”ត្តិ ផ្លុយិតា សយាតទេត្វា “អប្បឡ្ហ”ត្តិ សទ្ទ វិយ យធា “ពម្ពា ហិ អប្បន្នូមហោ ន យីយទេ”តិ (ឌា។ ១។៤៦) អាហ “ក្រុបប្បាទោយចា”តិ។ អត្ថចសា លិង្គវិបរិយាយោតិ កត្វា “ពាយ ច អត្តមនតាយា”តិ ចុត្តំ “អត្តមនោយា”តិ ចុទេត្ត សយណឆម្មិទេសសាតត្តិ អត្ថស្ស បករណទោតា វិញ្ញាយមានត្តា, វិញ្ញាយមានត្ថស្ស ច សទ្ទស្ស បទោយាគេ កាមចារត្តា “បជ្ជេយ្យញ្ញាតាទីតំ អត្តមនោយា”តិ ចុត្តំ ឧត្ត ច “អត្តមនោយា”តិ ផ្លុំ យទេតាបទោនស្ស អករណីយតាយ ការណចចនំ យស្មា ក្រុបប្បាទោយច ទោត ភោបិទិតា បជ្ជេយ្យញ្ញាតាទីតយត្តមនោយា ភទេចយ្យ, តស្មា ទោ ភោបិទិបរិយាយេន ចុត្តា អាឈាតាទោយា ន ករណីយាតិ អធិប្បាយោ, ទោត “តាហំ សន្តាញ្ញា”តិ ផ្លុស្សទករចន ក្រុបប្បាទេតា តិចារទេយិ, អថ ខោ ផ្លុយិតាច ការទេណតាតិ ទស្សេតិ។ តំ បន ការណចចនំ យស្មា អាទីនចវិភាចនំ ទោហតិ, តស្មា “អាទីនចំ

ទស្សេន្តោ”តិ ហេដ្ឋា វុត្តត្ថំ ទដ្ឋព្វំ។

សោ បន មនោបទោសោ ន កេវលំ កាលន្តរេនេវ និវត្តេតិ អត្តនោ អត្តទាយកេន, អថ ខោ តង្ខណម្ពិតទហស្សបិ និមិត្តស្ស អត្តទាយកេនាតិ មនោបទោសេ អាទីនវំ ទស្សេន្តោ ទស្សេតុំ “អបិ នុ”តិអាទិមាហាតិបិ សម្ពន្ធោ វត្តព្វោ។ បទេសត្ថិ សេយ អត្តនោ អញ្ញា, ខោសត្តិ អត្ថោ, ន បន “បទេ អវណ្ណំ ភាសេយ្យុ”ន្តិអាទីសុ វិយ បដិវិរុទ្ធវត្ថានត្តិ អាហ “សេយសំ កោសល្លិ”តិ។ តទេវត្ថំ សមត្ថេតិ “កុបិតោ ហិ”តិអាទិនា។ បរិយន្តេយំ សុភាសិតទុព្ភាសិតានំ ជានាតិយាបិ តទត្ថំ ជានាតីតិ សិទ្ធន្តិ អាហ “សុភាសិតទុព្ភាសិតស្ស អត្ថ”ន្តិ។

អត្ថវសេន្តិ អត្ថភាវេន តយំ, អតិវិយ វា តយំ។ យំ នាម សភាវ អភិភវតិ, តស្ស អត្ថវសេន្តិ សម្ពន្ធោ។ យន្តិ វា កុម្ភេ បច្ចត្តវចនំ, យស្មិំ កាលេ សភាវ, តទា អត្ថវសំ ហោតីតិ អត្ថោ, ការណានិទ្ទេសោ វា, យេន ការណេន សភាវ, តេន អត្ថវសន្តិ ឧបចំ សតិ យំ-សទ្ទានំ និច្ចសម្ពន្ធត្តា “យទា”តិ អជ្ឈាហរិតព្វំ។ កិរិយាបរាមសនំ វា ឯតំ, “កោធោ សភាវ”តិ យេនេតំ កោធស្ស អភិភវនំ វុត្តំ, ឯតំ អត្ថវសន្តិ តទា ច កុទ្ធោ អត្ថំ ន ជានាតិ, កុទ្ធោ ធម្មំ ន បស្សតីតិ យោជេតព្វំ។ អត្ថំ ធម្មន្តិ បាឡិអត្ថំ, បាឡិធម្មំ។ ចិត្តប្បកោបនោតិ ចិត្តស្ស បកតិភាវវិជហនេន បកោបនោ។ អត្តរខោតិ អញ្ញត្ថរខោ, ចិត្តខោ វា កោធវសេន ភយំ ជាតំ ន្តិ តមាសភាវំ កោធំ, កោធស្ស វា អន្តោជនតាទិប្បការំ។

សព្ទ្ធាបីតិ សព្ទ្ធាសុបិ បឋមទុតិយតតិយនយេសុ “អវណ្ណំ បដិបន្ទិតព្វាការ”ន្តិ អធិការោ។ អវណ្ណភាសកានមវិសយត្តា “តត្ថា”តិ បទស្ស តស្មិំ អវណ្ណេតិ អត្ថោ វសសិតោ។ អភូតន្តិ កត្តុភូតំ វចនំ, យំ វចនំ អភូតំ ហោតីតិ អត្ថោ។ អភូតតោតិ បន អភូតតាកិរិយាវ ភាវប្បធានត្តា, ភាវលោបត្តា វាតិ ទស្សេតិ “អភូតភាវេនេវា”តិ ឧលិបតា។ “ឧត្តិបេត”ន្តិអាទិ និទ្ទេសាការនិទស្សនន្តិ ទស្សេតុំ “កេវ”ន្តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថាតិ តស្មិំ វចនេ។ សោយជនាតិ អធិប្បាយបកាសនា។ ច្យុតិហិ អការវន្តេហិ និបាតេហិ, ភាវនប្បំសកោ វេស។ “ឧត្តិបេតំ អភូត”ន្តិ វត្វា “ឯំ ច្យុមេត្វា”តិអាទិនា តទត្ថំ វិវរតិ។ ឧលិបតាបីតិ បិ-សទ្ទេន អវេកវិធំ ការណំ សមុច្ចិនោតិ។ ការណសរូបមាហ “សព្ទ្ធាសេយា”តិអាទិនា។ ឧច-សទ្ទោ ពីសុបិ បទេសុ សោយជេតព្វោ, សព្ទ្ធាភាវេនោ ន អសព្ទ្ធា, ហ្វាល្លាតត្តា ន ហ្វល្លោតោ, សុប្បដិបន្នត្តា ន ទុប្បដិបន្នោតិ ឧលិបតាបិ ការណេន និទ្ទេសេតព្វន្តិ វុត្តំ ហោតិ។ “កស្មា បន សព្ទ្ធា”តិអាទិបដិនិទ្ទេសតាយបិ ឋំការណទស្សនេន និទ្ទេសេតព្វេយ្យាតិ អាហ “តត្ថ ឧលទិ្ធទិ្ធ ការណ”ន្តិ។ តត្ថាតិ តេសុ សព្ទ្ធាតាទីសុ។ ឧលទ្ធ ឧលទ្ធ ការណន្តិ អនេកវិធេន ការណានុការណំ ទស្សេត្វា “ន សព្ទ្ធា”តិអាទិវចនំ និទ្ទេសេតព្វន្តិ អត្ថោ។ តត្រិទំ ការណំ – សព្ទ្ធា ឧច អម្ហាកំ សត្វា អវិបរីតធម្មទេសកត្តា, ហ្វាល្លាតោ ឧច ធម្មោ ឧភតោភាគវិមុត្តិកត្តា, សុប្បដិបន្នោ ឧច សង្ឃោ សំកិលេសរហិតត្តាតិ។

ការណានុការណទស្សនមេវេត្ថ អសព្ទ្ធាតាទិវចន-និទ្ទេសនមេវ តទាទស្សនស្ស តោសមេវ ការណភាវតោតិ ទដ្ឋព្វំ។ ការណការណម្បិ ហិ “ការណ”ន្តេ វុច្ចតិ, បតិដ្ឋានបតិដ្ឋានម្បិ “បតិដ្ឋាន”ន្តេ យថា “តិណេហិ ភត្តំ សិទ្ធំ, បិសាទេ ធម្មម្បញ្ញាយតី”តិ។ ទុតិយំ បទន្តិ “អតទ្ធ”ន្តិ បទំ បឋមស្ស បទស្សាតិ “អភូត”ន្តិ បទស្ស។ ចតុត្ថន្តិ “ន ច បនេតំ អម្ហេសុ សំវិជ្ជតី”តិ បទំ តតិយស្សាតិ “នត្ថិ ចេតំ អម្ហេសូ”តិ បទស្ស។ វិវិធម្មេហិ ទេវេហិ បវត្តំ វចនំ វិវចនំ, តទេវ វេវចនំ, វចនន្តិ ចា អត្ថោ សទ្ទេន វចនីយត្តា “ភវោតិ វចនំ វេដ្ឋំ, ភវោតិ វចនប្បត្ថ”ន្តិអាទីសុ (ទី៎ និ៎ អដ្ឋ៎ ១.១ ម៎ និ៎ អដ្ឋ៎ ១.១; អ៎ និ៎ ១.ទុកនិបាតវណ្ណនា; បារា៎ អដ្ឋ៎ ១.១) វិយ។

នានាសភាវតោ វិគតំ វចនំ យស្សាតិ វេវចនំ វុត្តនយេន, បរិយាយវចនន្តិ អត្ថោ។

ឯត្ថាហ – កស្មា បនេត្ថ បរិយាយវចនំ វុត្តំ, ននុ ឯកេកបទវសេន អធិប្បេតោ អត្ថោ សិទ្ធោ, ឯវំ សិទ្ធេ សតិ កិមេតេន តេន បរិយាយវចនេន។ តទេតរិយាក្ខការេចាតិអនេកទោសាវហំ, យទិ ច តំ វត្តុំ សិយា, តទេវ វុត្តំ អស្ស, ន តទញ្ញន្តិ? វុច្ចតេ – ទេសនាកាលេ, ហិ អាយតិញ្ច កស្សចិ កច្ចិ តទត្ថបដិវេធនត្ថំ បរិយាយវចនំ វុត្តំ។ ទេសនាបដិគ្គាហកស្ស ហិ យោ តេសំ បរិយាយវចនានំ យំ បុព្ពេ សង្កេតំ កតោតិ "ឥទមិមស្សត្ថស្ស វចន"ន្តិ, តស្ស តេនេវ តទត្ថបដិវេធោ ហោតិ។ អបិច តស្មិំ ខណេ វិក្ខិត្តចិត្តានំ អញ្ញវិហិតានំ វិបរិយាយានំ អញ្ញេន បរិយាយេន តទត្ថាវពោធនត្ថម្បិ បរិយាយវចនំ វុត្តំ។ យត្យាយេ ន សុលាន្តិ, តប្បរិហាយនវសេន តេសំ សព្វថា បរិបុណ្ណស្ស យថាវុត្តស្ស អត្ថស្ស អនវពោធោ សិយា, បរិយាយវចនេ បន វុត្តេ តព្វសេន បរិបុណ្ណមត្ថាវពោធោ ហោតិ។ អថ វា មន្ទពុទ្ធីនំ បុនប្បុនំ តទត្ថូបលក្ខណេន អសម្មោហត្ថំ បរិយាយវចនំ វុត្តំ។ មន្ទពុទ្ធីនញ្ហិ ឯកេកេន បទេន ឯកត្ថស្ស សល្លក្ខណេន សម្មោហោ ហោតិ, អនេកេន បរិយាយេន បន ឯកត្ថស្ស សល្លក្ខណេន តថាសម្មោហោ ន ហោតិ អនេកប្បវត្តិនិមិត្តេន ឯកត្ថេយេវ បវត្តនតោ យថាធិប្បេតស្ស អត្ថស្ស តិដ្ឋិតត្តា។

អបរោ នយោ – "អនេកេបិ អត្ថា សមានព្យញ្ជនា ហោន្តី"តិ យា អត្ថុទ្ធារបរិកប្បនា សិយា, តស្សា បរិវជ្ជនត្ថម្បិ បរិយាយវចនំ វុត្តន្តិ វេទិតព្វំ។ អនេកេសម្បិ ហិ អត្ថានំ ឯកបទវចនីយតាវសេន សមានព្យញ្ជនត្តា យថាវុត្តស្ស បទស្ស "អយមត្ថោ នុ ខោ អធិប្បេតោ, ឧទាហុ អយមត្ថោ វា"តិ បវត្តំ សោតុជនបរិកប្បនំ វេវចនំ អញ្ញមញ្ញំ ភេទកវសេន បរិវជ្ជេតិ។ វុត្តញ្ហិ –

"នេកត្ថវុត្តិយា សទ្ទា, ន វិសេសត្ថាបកោ;

បរិយាយេន យុត្តោ វា, បរិយាយោ ច ភេទកោ"តិ។

អបរោ នយោ – អត្ថញ្ញស្សាបិ បរិយាយវចនស្ស វចនេ អនេកាហិ តាហិ តាហិ នាមបញ្ញត្តីហិ តេសំ តេសំ អត្ថានំ បញ្ញាបនត្ថម្បិ បរិយាយវចនំ វត្តព្វំ ហោតិ។ តថា ហិ បរិយាយវចនេ វុត្តេ "ឥមស្សត្ថស្ស ឥទមិទម្បិ នាម"ន្តិ សោតូនំ អនេកធា នាមបញ្ញត្តិវិជាននំ។ តទា ច តំតំបញ្ញត្តិកោសល្លំ ហោតិ សេយ្យថាបិ និឃណ្ឌុសត្ថេ បរិចយតំ។ អបិច ធម្មកថិកានំ តត្ថិអត្ថុបនិពន្ធនបទាវពោធនានំ សុលសិទ្ធិយាបិ បរិយាយវចនំ។ តព្វចនេន ហិ ធម្មទេសកានំ តត្ថិអត្ថស្ស អត្ថតោ វិទិត្វា ឧបនិពន្ធនេន ឋបនេន បរេសំ សោតុជនបពោធនំ សុលសិទ្ធំ ហោតិ។ អថ វា សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស អត្តនោ ធម្មនិរុត្តិបដិសម្ភិទាសម្បត្តិយា វិភាវនត្ថំ, វេនេយ្យានញ្ច តត្ថ ពីជវាបនត្ថំ បរិយាយវចនំ ភគវា និទ្ទិសតិ។ តទសប្បត្តិកស្ស ហិ តថាវចនំ ន សម្ភវតិ។ តេន ច បរិយាយវចនេន យថាវុត្តា តស្សំ ធម្មនិរុត្តិបដិសម្ភិទាសម្បត្តិយំ តប្បរិចយេន, តទញ្ញាសុចតិសម្ភិទាសុបត្វាហតេន ច បុញ្ញាសង្ខាតស្ស ពីជស្ស វបនំ សម្ភវតិ។ កោ ហិ ឥមិនាយ សម្បត្តិយា វិញ្ញាយមានាយ តទេតំ នាភិបត្ថេយ្យាតិ, កិំ វា ពហុនា។ យស្សា ធម្មធាតុយា សុប្បដិវិទ្ធត្តា សម្មាសម្ពុទ្ធោ យថា សព្វេសុ អត្ថេ អប្បដិហតញាណចារោ, តថា សព្វេសុ សទ្ទេវោហារេតិ ឯកម្បិ អត្ថំ អនេកេហិ

បរិយាយេហិ ទេសេតិ, នត្ថិ តត្ថ ទន្ធាយិតត្តំ វិត្ថាយិតត្តំ, នាបិ ធម្មទេសនាយ ហានិ, អាវេណិកោ ចាយំ ពុទ្ធធម្មោ។ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណស្ស ហិ សុប្បដិវិទិតាការេន បដិសម្ភិទាញាណេហិ វិយ តេនបិ ញាណេន អត្ថេ, ធម្មេ, និរុត្តិយា ច អប្បដិហតចារិតាយ ពុទ្ធលីឡាយ ឯកម្បិ អត្ថំ អនេកេហិ បរិយាយេហិ ទេសេតិ, ន បន តស្មិំ សទ្ទេហាហារេ, តទាទេសេន វា យត្ថការេវា សម្មាទេសនស្ស សានត្តា, ន ច តេន អត្ថស្ស វិត្ថារការេវា ឯកស្សេវត្ថស្ស ទេសិតត្ថស្ស សុដ្ឋុ ជាននការណត្តា, នាបិ តត្ថ វេនេន ធម្មទេសនាហានិ តស្ស ទេសនាសម្បត្តិការណតោ។ តស្មា សាត្ថកំ បរិយាយវចនំ, ន វាបិ តំ កត្ថការណាទិអនេកនយសការន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ យំ បនេតំ វុត្តំ “យទិ ច តំ វត្តព្ពំ សិយា, តទេវ វុត្តំ អស្ស, ន តទញ្ញ”ន្តិ, តម្បិ ន យុត្តំ បយោជនន្តរសព្ភាវតោ។ តទេវ ហិ អវត្វា តទញ្ញស្ស វចនេន ទេសនាវិលាសោ សយាហិតវិត្ថារម្បិ សម្មាទេវ បដិក្កុលត្ថានំ តំតំបទន្តរានុបវត្តិនិមិត្តយាទក្ខ វេទត្ថាធិគមោ ហោតិ, ធាតុទា តស្មិំ យេវ បទេ បុនប្បុនំ វុត្តេ តេសំ វេទត្ថាធិគមតា សិយាតិ។ ហោន្តិ ចេត្ថ –

“យេន កេនចិ អត្ថស្ស, ទេសនាយ អញ្ញសទ្ទតោ;

វិក្ខិត្តកាយនានាយម្បិ, បរិយាយកថា កតា។

យត្ថានញ្ញា អព្ភុញហត្ថំ, អត្តត្តទតិសេធយា;

តំតំនាយតិរុញហត្ថំ, បរិយាយកថា កតា។

ទេសនាតំ សុករត្ថំ, វត្តិអត្ថាចទេសេន;

ធម្មនិរុត្តិទេសត្ថំ, បរិយាយកថា កតា។

វេនេយ្យានំ វត្ថ ពីជាបនត្ថញ្ញ អត្ថនោ;

ធម្មធាតុយា លីឡាយ, បរិយាយកថា កតា។

វេទេន ញ អវត្ថាន, វេទេញ្ញាហិ បទេសនំ;

សម្មាបដិក្កុលត្ថានំ, អត្ថាធិគមាយ កត”ន្តិ។

ຊາຣ໌ ປນ ຄິເຣຕຸຣ໌ ຕຼັລຣໄຍ, ຊ ສວ່ຢຸ ກາຕສຖາ ຮສຸຕຕາ "ຊາຊສ"ຕິອາຍາທ ຕຸ ອຈເຫຼເຍຊາຕີ ການປຕິທູປິ ຈດວາ,

ອຈດວາ ຈາ ແຂາ ສປຕິດຼາປຕຈຣສຕ ຄີກາຍ ໑ຈ ຊ ສວ່ຢຸວາຕີ ຊ ເກຈລ໌ ອເກວາສຕລ໌ສຕຈອູກາຍີສ ສວ່ຢຸ ຄິເຣຕຸຣ໌ ກາຕສຖາ ອເຕວາ

ຕເຣຈຕຸ "ຍຍ ທີ"ຕິອາຍິກາ ປິເກຣ໌ ກເຣາຕີ "ສາສຈກີເຍາ ເທາຕີ"ຕິ ຈຸຕຸ ຕຊາຄີເຣຕຸເຣຕສຖາຕາຍ ການເຍຈ "ຕສຸາ"ຕິ

ປຣິຄິຖິສຕິ "ຊະເຕຼາສີ"ຕິອາຍິ "ຊ ສວ່ຢຸວາ"ຕິ ໑ຕສຸ ຍິຈເລັ ຂາຕີກາຍເກາຕຸກຢູສີປຍອາຄາເອ ລິກ ກິເລສ ອາປຕຸ

ອເກວາສຕສວ່າເຕທິ ຮສທິ ອເກວາສຈຕຸທີ ອລິຈາສຕເຍຈ ລຄຸ, ຊ ຣີດີກີສຸາຕກູຍຄາຮເຍາຕີ ອລິຈາສຕລຄຸ

໑໑ ໑ຈ໌ ອຈເຫຼກຸຍິຍາ ຮຈເຫຼຣ໌ ເກດວາ ຊາຮາຕີ ຈເຫຼກຸຍິຍາປິ ຮຈເຫຼຣ໌ ກາຕຸຍາທ "໑ຈ"ຕິອາຍິ ຕຸ ອຈເຫຼກຸຍິຍຄຸ

ອຈເຫຼປຍກາສຕດຼາເຕ ຕາຍິລກູລຄຸ ໑ຸ "ປຸຕຼາທາກາເຣທິ ຕາຊີ ຊາດຼາຄີເຣ ຕາຊີ, ຈຕຸາຊີຕີ ຕາຊີ, ຕິເຫຼາຊີຕີ ຕາຊີ, ຍຸຕຸາຊີຕີ ຕາຊີ,

ຕຳຄີເຣສາ ຕາຊີ"ຕິ (ຍທາຄີ ໑ປ) ຄີເຣສຕເຍຕ ປຸຕຼາສຸ ອເຕສຸ ຊາລ ປເຣຍຕເຣຕ ຕາຊີ ຕວາຍ໌ ຄີເຣເສາ –

ເກຣ໌ ອເຣທາ ຊາດຼາຄີເຣ ຕາຊີ, ອເຣທາ ລິເຣກປິ ຕາຊີ, ອລິເຣກປິ ຕາຊີ, ຍເຣສປິ, ອຍເຣສປິ, ປຣສາຍປິ, ຄີກາຍປິ, ສຸເລປິ , ກຸເຣກູປິ

ຕາຊີ, ໑ກເຣຈ ຄາທ໌ ກເຣຕຼ ລິເຍຍຸ, ໑ກເຣຈ ຄາທ໌ ຈາສິຍາ ຕເຣຖຸຍຸ, ອຍຸສີ ຕຸ ຣາເກາ, ອຍຸສີ ຕຸ ປຣີເຍາ ,

ອກຸຕຍປຣີຍຈິປຍຫີເຕາ ຕຸຊີຄີກີຊີຊີຕີຈເຕວາ, ອກຸເຣາອຈິເຣາອສຍຕິກູເຕວາ, ໑ຈ໌ ອເຣທາ ຊາດຼາຄີເຣ ຕາຊີຕີ (ຍທາຄີ ໑ປ)

ຈຈເຕວາ ປຕ ຕຍິຈ ຍິສຸຕີຕີ ຕາຊີ, ຊາເຣຍິຈ ອຄີເຣຍິ ປສຸຕີຕີ ອເຕວາ ຕສຸ ລກູລ໌ ຕາຍິລກູລ໌, ຊາດຼາຄີເຣສຸ ສເຍເປກູຕສກາເຣາ

ອຈ ຈາ ຕຍິຈ ຍິສຸເຕ ຕາຊີ, ເສາ ໑ຈ ສກາເຣາ, ຕເຣຈ ລກູລ໌ ຕາຍິລກູລຄຸ ຈເຫຼກຸຍິຍ໌ ຕາຍິລກູລ໌ ຮສຸຕຸຄຸ ສຍເຕວາ ປຣ-ສເຕວາ

ອຕຼາເຕວຕີ ອາທ "ເຍ ເກຈີ"ຕິອາຍິ ອາຄຕຸຄຸ ກຸສ໌ ປເຍາຮຸ ຕຳສຍກິເຕາ ສວາ ໑ເຕກາຕີ ອາຄຕຸສວສຸ ກເຣາຕຸຕ໌ ຮສຸຕີ

ເສາກຕເຍເຕາ ສຸເຍເຕາ, ຍິຕຸ, ເສາກຕ໌ ຈາ ເຍເຕາ ຍສຸາຕີ ສຸເຍເຕາ, ຕຳສຍກີປຸກູເລ ຕຸ ຈ ຍິຕຸຈາຈກາເຣ ສຕີ ເຈຕສິກສຸລສຸ

ກາຈຕຸຕາ ຍຸຕຸາ, ປຸກູລຈາຈກາເຣ ປຕ ຍິຕຸເຍຈ ກາຈເຕວາ ສິຍາ, ຊ ເຈຕສິກສຸລ໌, ສຸຍຕສວສຸ ຮຸກຸຄີຍິຕຸ ປຕີ ປຈຕຸຕາ ຍຈາ

"ຮຸກິຕຸ ສິຍິຕຸ"ຄຸອາຊີຕີ? ສຈສເຍຕ໌ ຮຕຸາ ອເປກູເຕ, ຊາລ ປຕ ຕຮຕເປກູວາ ເຕຕ ຮເຣຕຸຕ ຍຸຕຸ ຍຸລຄີຍິຕຸກຸຕ໌ ເຈຕສິກສຸລເຍຈ

ອເປກູວາ ສຸເຍຕສເຣ ປຈເຕວາ, ຕສຸາ ໑ຕຸາປິ ເຈຕສິກສຸລເຍຈ ກາຈເຕວາ ສຍຸຈຕີ, ເຕຄາທ "ເຈຕສິກສຸລສຸຕ໌ ອລິຈຈຕ"ຄຸ

໑ເຕຕ ທີ ຈຈເຕຕ ຕຮຕຸາເຈຕສິກາຕຍິ ຍິຕຸປຣີຄາຮຸຕຸາ, ຍິຕຸກິຣິຍຕຸາ ຈ ຍຈາສຍູຈ໌ ເສາຍຕສຸກາເຣາ ອາປຊຸຕີຕີ ເຈາຮຕ໌

ຄາປຊຸເຕຈ ຣຸຍທິສຈຕຸາ ຕສຸ ຍຈາ "ປກູຊ"ຄຸ ປຣິທເຣຕີ ຕຸຕີລຍຕີຕີ ຕຸຕີລ໌, ກິຕີຕີ ປຸຣິຍາຈຕຸາຍ ຍິເສສ໌ ອາປຊຸຕີຕີ ອເຕວາ ຕເຣຈ

ຕຸຕີລິຍິຕ໌ ປຈຸຍຕຸຣາກຍາຍິຈເສຕ ຕຸຣີ ປລຈຕີຕີ ຈາ ຕຸຕີລິຍິຕ໌ ອກາຣາຄ໌ ຊາກາຣ໌, ອາກາເຣຈ ກເດວາ, ຍິຕຸເຍຈ "ເຈຕເສາ"ຕິ ຈຸຕຸຕຸາ

ຕຄີເຕ ປຕ ສິເຣ ຕ໌ ອຍຸຕີຣິຕຸ ຕສີ ປເຣ ຈຈຄີຍສຸ ສາຍຕຸາກາຈເຕາ, ຕສຸ ຈາ ສຈສຸ ຄາຍປຣຕຸາ, ຕສຸາ ກສຸາຕີ

ສຍູຄີຍິເສສາກຸເຍາເກ "ເຈຕເສາ"ຕິ ຈຸຕຸຄຸ ຮສຸຕຸ໌ "ກສຸາ"ຕິອາຍິ ຈຸຕຸ ໑ສ ຕເຍາ ຕຼັລເສສຸ ຍາຍ ຕຸປຍຄາຍ ກາຍຍິຕຸ

ຈາຕປຸຣິຕກຸາ ຍິຍ ຕຸຕຍາຍຕາກາຣປຍຕຸ ເທາຕີ ຕສຸາ ເກທສີຕາຍ ຊູຊຍປີຕີຍາ ໑ຕ໌ ອລິຈຈຕຄຸ ສຣູປ໌ ຮສຸຕີ

"ຕຸຕຸຈາຈທາຍາ"ຕິອາຍິກາ ຕຸຕຸຈາຈທາຍາຕີ ຕຸຕຕາຈາຈທາຍ ຕຸປິລິເປຕີ ຍິຕຸ ຕຸປິລິຍິຕ໌ ກເຣາຕີຕີ ຕຸຕີລິປກາ, ສາ ໑ຈ ປີຕີ,

ຕສຸາ ລກູຈເສຕ ຮຍູຈິເສສຕຸ ອາທ "ຊາລາປີ"ຕິອາຍິກາ ອຈເຫຼກຸຍິຍເປກູາຍ ອປິ-ສເຕວາ "ອຍຍິ ປິຣາຊີເກາ"ຕິອາຊີສຸ (ປິຣາ ໑

᪖᪕, ᪕᪑, ᪑᪙᪔, ᪑᪔᪑, ᪑᪕᪓, ᪑᪕᪔) ᩍᨿ, ᨻᩮᩣᨵᩥ ᨧ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩣᨸᩥ ᨲᩮᩈᩴ ᨠᩥᩃᩮᩈᩣᨶᩴ ᩏᨻ᩠ᨻᩥᩃᩣᩅᩥᨲᩮᨶ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ, ᩋᨳ ᩅᩤ ᩋᩣᨿᨲᩥᩴ ᨠᩩᩃᨸᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ

ᩅᩥᩉᩁᨲᩮᩣᨸᩥ ᨬᩣᨱᩔ ᩋᨠᩩᩈᩃᩩᨷ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥ ᨸᨭᩥᩈᩮᨵᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩈᨾ᩠ᨾᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ ᨬᩮᨿ᩠ᨿᨲᩦᨲᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩉᩥ ᨸᨶᩮᩉᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᩩᩁᨾ᩠ᨽᩮᨲ᩠ᩅᩣ, ᩅᩮᨶ ᨧᩮᨲᨶᩣᨾ᩠ᨽᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨸᩥ

“ᨲᩮᩈᩴ ᨧᩮᩅ ᩈᩮᩣᩈᩣᨶᩴ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᩈᨾ᩠ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩣᨶᩴ ᨶᩥᨿᩴ ᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᩮᨾᩣ”ᨲᩥ ᨧ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩮᨲᩩᨶ᩠ᨲᩥ ᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨸᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ

ᩈᨾ᩠ᨽᩣᩅᨶᨲ᩠ᨳᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶ ᨧᩮᨲ᩠ᨳ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨿᨳᩣᩈᨾ᩠ᨽᩅᩴ ᨧᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᩺

ᨾᩩᨴᩥᨲᩣᨿ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩔ ᨲᩮᨶ ᩋᨲ᩠ᨲᨾᨶᩮᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨸᩥ “ᩋᨲ᩠ᨲᨾᨶᩮᩣ”ᨲᩥ ᨷᨴᩴ “ᩏᨻ᩠ᨻᩥᩃᩣᩅᩥᨲᨲ᩠ᨲᩔ ᩋᨠᩣᩁᨱᩴ ᨲᨳᩣᨠᩣᩁᨶ᩠ᨲᩮᨶ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩉᩮᨭ᩠ᨮᩣ ᩋᨶᩩᩃᩮᩣᨾᨲᩮᩣ

ᩋᨸᩮᨠ᩠ᨡᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩣᨶᩩᩈᩣᩁᩮᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ᩺ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨧ “ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴᩮᩣ ᩏᨻ᩠ᨻᩥᩃᩣᩅᩥᨲᩣ”ᨲᩥ ᨴᩦᨸᩥᨲᩴ ᨷᩦᨲᩥᨿᩮᩅ ᨠᩮᩉᩥᨧᩥ “ᨲᩮᨶ ᩏᨻ᩠ᨻᩥᩃᩣᩅᩥᨲᨲ᩠ᨲᨶᩣ”ᨲᩥ

ᩅᨧᨶᩴ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩁᩉᩥᨲᩣᨿ ᨷᩦᨲᩥᨿᩣ ᩋᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᨲᨴᨦ᩠ᨣᩅᩈᩮᨶ “ᩈᩩᨾᨶᩣ”ᨲᩥ ᨴᩦᨸᩥᨲᩴ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩔᩣᨸᩥ ᩅᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᩮᨿᩣᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩺ ᩋᨳ ᩅᩤ

ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩁᩣᨿᨠᩁᨲᩣ ᨷᩣᨠᨭᩣ, ᨶ ᨲᨳᩣ ᨷᩦᨲᩥᨿᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᩺ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᨸᨶᩮᨲ᩠ᨳ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᩋᨽᩥᨣᩣᩉᩮᨲᩣ ᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ

ᨧᩮᩣᨴᩮᨲᩥ᩺ ᩋᩣᨧᩁᩥᨿᩮᩣ “ᩈᩩᨡ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᨿᩴ ᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᩅᩣ “ᨲᩴ ᨷᨶ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩅᩥᨽᨩ᩠ᨩᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᩁᨱᩅᩈᩮᨶ ᨷᩁᩥᩉᩁᨲᩥ᩺

ᨲᨲ᩠ᨳ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴᩣᨴᩥᨶᩣ ᨠᩁᨱᩦᨿᨲᩣᨠᩁᨱᩴ, ᨶᨶᩩ ᨽᨣᩅᨲᩣ ᩅᩥᨱ᩠ᨱᩩᨲᩣᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᩣ᩺ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩮᩣᨲᩥ ᨠᩥᨲ᩠ᨲᨿᨲ᩠ᨳᩔᩣᨲᩥ “ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᨧᨶᩴ

ᨠᩩᩈᩃᩣᨶᩩᩔᩁᨱᩅᩈᩮᨶ ᨠᩣᨿᨲ᩠ᨳᩔ ᩈᩣᨿᨶ᩠ᨲᩔ᩺ ᨠᩣᨿᩈᩮᩣᨲᩣᨲᩥ ᨠᩣᨿᩈᩮᩣᨲᩣᨿ ᩈᨠᩃᨽᩣᩅᩮᨶ᩺ ᨹᩩᨭ᩠ᨮᩦᨷᩔᩣᨲᩥ ᩅᩮᨲᩔ ᩋᩅᨿᩅᨽᩣᩅᩮᨶ

ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᩣ᩺ ᩋᨷᩁᩮ ᨷᨶ “ᨹᩩᨭ᩠ᨮᩦᨷᩔᩣᨲᩥ ᨠᩁᨱᩅᨧᨶᨲ᩠ᨳᩮ ᩈᩣᨾᩥᩅᨧᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᩮᩈᩴ ᨾᨲᩮᨶ ᨠᩣᨿᩈᩮᩣᨹᩩᨭ᩠ᨮᩦᨷᩈᨴ᩠ᨴᩣᨶᩴ ᩈᨾᩣᨶᩣᨵᩥᨠᩁᨱᨽᩣᩅᩮᩣ

ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ, ᨠᩁᨱᩅᨧᨶᩴ ᨶᩥᩔᨠ᩠ᨠᩅᨧᨶ᩺ ᨷᩮᩣᩅ ᩅᩥᨠᩮᩅᩃᨲᩮᩣ ᨷᨶᩣᨲᩥ ᩋᨷᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᩈᨾ᩠ᨽᩣᩅᨶᩮ᩺ ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨧᩮᨲ᩠ᨳ –

“ᨿᩣ ᩈᩮᩣᨵᩥ ᨷᩩᨾᩣᨿᩥ, ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴᩮᩣ ᩋᨽᩥᨶᩦᩉᩣᩁᩮᨠᩣ ᨠᩣᩃᩴ ᨠᩁᩮᨿ᩠ᨿ, ᨲᩮᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨸᩈᩣᨴᩮᨶ ᩈᨲ᩠ᨲᨠ᩠ᨡᨲ᩠ᨲᩩᩴ ᨴᩮᩅᩁᨩ᩠ᨩᩴ ᨠᩣᩁᩮᨿ᩠ᨿ, ᩈᨲ᩠ᨲᨠ᩠ᨡᨲ᩠ᨲᩩᩴ ᨻᩮᩣᨾ᩠ᨾᩮᩣᨿᩮᨶ

ᨩᨾ᩠ᨻᩩᨴᩦᨷᩮ ᨾᩉᩣᩁᨩ᩠ᨩᩴ ᨠᩣᩁᩮᨿ᩠ᨿ, ᩋᨷᩥᨧ ᨷᩩᨾᩣᨿᩥ ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴᩮᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩮᩅ ᨵᨾ᩠ᨾᩮ ᨷᩁᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨿᩥᩔᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᩈᩩᨲ᩠ᨲᩴ (ᩋ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪓᩺᪖᪑) –

ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᩴ᩺ ᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩁᩮ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨷᩦᨲᩥᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩴ᩺ ᨶᩥᨷ᩠ᨹᨶ᩠ᨶᨾᩮᩅᩣᨲᩥ ᨠᩣᨿᨲᩮᩣ ᨶᩥᨷ᩠ᨹᨶ᩠ᨶᩮᨶ ᨠᩩᩈᩃᨵᨾ᩠ᨾᩮ ᨶᩥᩔᩥᨲᩴ᩺ ᨻᩮᩣᨵᩣᨲᩥ ᨻᩮᩣᨵᩥᩴ ᩈᩩᨲ᩠ᩅᩣ᩺ ᨣᩉᩥᨲᨶ᩠ᨲᩥ

ᨣᩉᨱᩣᩈᩦᨶᩴ ᩈᨾᩩᨴᩣᨧᩥᨱ᩠ᨱᨲᩮᩣ ᨣᩉᨱᨷ᩠ᨷᩮᩣᨲ ᨠᩣᨿᨣᩩᨱᩮᩣ ᨶᩥᩔᩥᨲᩴ᩺ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᨲᨴᩮᩅᨧᨶᩣᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᨲ᩠ᨳᩥ ᩋᩣᩉ “ᨻᩮᩣᨵᩥᨿ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᩺ “ᩋᩣᨿᩈ᩠ᨾᨲᩮᩣ ᩃᨠᩩᨱ᩠ᨭᨠᩔ

ᨷᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨲᩈᨶᩥᩅ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾᨲ᩠ᨳᩴ ᨷᩣᨠᨭᩴ ᨠᩣᨲᩩᩴ, ᩈᨾᩮᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨧᩣ “ᨲᩮᨶᩮᨲᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩺ ᨧᩥᩁᩈᩴ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩮᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᩣᩈᨠ᩠ᨠᩥ ᨽᩅᨲᩥ, ᨹᩃᩮᩣ ᨧ

ᨷᨧ᩠ᨧᨣᩉᩥᨲᩮᨷᨿᨲᩣᨿ᩺ ᨷᩁᩥᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨠᩣᩃᩮᨲᩥ ᨷᩁᩥᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᩈᨶ᩠ᨶᨠᩣᩃᩮ ᨽᩅᨲᩣ ᨷᨬ᩠ᨬᩣᨲᩮᨲ᩠ᨳ ᨲᨩ᩠ᨩᩮᨲᩣᨲᩥ ᨧᩣ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᩣ᩺ ᨷᩁᩥᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨠᩣᩃᩮᨲᩥ

ᨧᩣ ᨽᩅᨲᩣ ᨷᩁᩥᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᨠᩣᩃᩮ ᩈᨬ᩠ᨬᩮᨲ ᨲᨩ᩠ᨩᩮᨲᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨧᩣ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᩣ᩺ ᨻᩣᩉᩩᨶᩮᩃ᩠ᩃᨶᩣᨲᩥ “ᨠᩥᩃ᩠ᩃᩉᩥ ᨷᩩᨲ᩠ᨲᨧ᩠ᨨᩮᨿᩣ ᨶᩮᩅ ᨧᨲ᩠ᨲᩮᨭᩣ, ᨶ

ᨸᩅᩮᨴᩥᨲᩮᨭᩣ, ᨶᩣᨶᩩᩈᩣᩈᩥᨲᩮᨭᩣ”ᨲᩥ (ᨡᩩᨴ᩠ᨴᨸᩤ᩺ ᩓᩓ᪓) ᨠᨲᩮᨶ ᨻᩣᩉᩩᨶᩮᩃ᩠ᩃᨶ᩺ ᨲᨩ᩠ᨩᩮᨲᩣᨲᩥ ᩈᩴᩅᩮᨩᩮᨲᩣ᩺ ᨲᩈ᩠ᨾᩣᨲᩥ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨣᩉᩥᨲᨷᩦᨲᩥᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩴ

ᩋᩣᩈᩣᨶᩣᨴᩥᨶᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩁᩣᨿᨠᩁᩴ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ᩺ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾᩮᨲᩴ ᨽᨣᩅᨲᩣ ᩈᨠ᩠ᨠᨷᨬ᩠ᩉᩈᩩᨲ᩠ᨲᩮ “ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᨾ᩠ᨷᩣᩉᩴ ᨴᩮᩅᩣᨶᨾᩥᨶ᩠ᨴ, ᨴ᩠ᩅᩥᨵᩮᨶ ᩅᨴᩣᨾᩥ ᩈᩮᩅᩥᨲᨻ᩠ᨻᨾ᩠ᨷᩥ

ᩋᩈᩮᩅᩥᨲᨻ᩠ᨻᨾ᩠ᨷᩦ”ᨲᩥ (ᨴᩦ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪒᩺᪓᪕᪖)᩺

“ᩋᨾᩴᨷᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨲᩮᨶᩮᩅ ᨠᩣᩁᨱᩮᨶ ᩈᩮᩣᨲᩮᩣᨲᩥ᩺ ᩁᩣᨣᩈᩉᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩉᩥ ᩈᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩁᩣᨿᨠᩁᩣᨲᩥ᩺ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨷᨶ “ᨷᩩᨶᩁᩪᨷ᩠ᨷᩁᩣᨣᩈᩉᩥᨲᩴ

បីតិសោមនស្ស”ន្តិ ចត្តត្ថា និយា, តថាបិ បីតិក្កហលោត សោមនស្សម្បិ កហិតមេច ហោតិ សោមនស្សរហិតាយ បីតិយា អភាវតោតិ ទេដ្ឋា វុត្តនយេន បីតិយេច កហិតា៑ អបិច សេចិតព្ពាសេចិតព្ពចិភាកស្ស ស្វត្ត ចចនតោ សោមនស្សស្ស បាឡិដៅ អត្ថាវាយកនភាវេចា, ន តថា បីតិយាតិ សាវេយច វាកេហិតទេត្ថន ចិសេសេត្វា វុត្តា៑ អចណ្ណក្ខុយិយា សង្ខិ សព្ពត្ថិត្វា បាឡិដំ កាតុំ

“សេវិកោ ចា”តិអាទិ វុត្តំ៑ កោឆសមិសោចាតិ អចណ្ណក្ខុយិយំ វុត្តកោឆសមិសោ ឲច៑ “លុទ្ទោ”តិអាទិកាចាតំ “កុទ្ធោ”តិអាទិកាចាសុ វុត្តនយេន អទេត្វា ទដ្ឋព្ពោ៑

“យមំ ចា កិក្លេច បទេ ចណ្ហិ ការសេឃុំ, ឆយ្ហស្ស ចា ចណ្ហិ ការសេឃុំ, សញ្ញស្ស ចា ចណ្ហិ ការសេឃុំ, តហ្ម ទេច ឲុសេយ្យអស្សុទ អាតត្ថិតោ ស្សយតា វដ្ឋិលិចិតា , អបិ តុ ឲុសេយ្យសេទំ ស្វភាសិតព្វាសិតំ អាឌាតេឃ្យាចាតិ? តោ ហេតំ កតត្ត”តិ អយំ ឲតិយចាទេរា តាយ អចណ្ហក្ខុយិយំ វុត្តតយចសេត ឲតិយចាទដ្ឋានេត តឹហទិតព្ពត្តា, សោ ឆេសតាការេល ទោត ចាទេត ទៅនឆតព្ពបុក្កលិកាចតោ ឆេសតាយ អតាកតោបិ តឆត្វេសមុក្កចតោ អត្វតោ អាកតោតាសេយច៑ យថា តំ ចិត្វាទចសេត កចាចត្វស្សកោលាត្តិ ឌស្សេតុំ “ឲតិយចាទេរា បតា”តិអាទិ វុត្តំ, ឲទោត សំចណ្ណតាការេល តថាត្វេញ្ញកសត្តាគំ ចសេត សោ ចាទេរា អាតេតត្វា សំចណ្ណតទេព្ពាតិ ឌស្សេតិ៑ “យចេច ហឹ”តិអាទិតា តឆេចត្វសមុក្កចំ ចិភាវេចតិ៑ កុទ្ធោ អត្វំ ត ឌាតាតិ យចេចាតិ សព្ពទ្ធោ៑

បដិបត្តិតព្ពាការឆស្សតចាទេតិ យថាវុត្តំ ឲតិយចាទំ ស្តបិឌាយ ចត្តទេព្ព ចតុត្ថចាទេ៑ “ឲុយ្យាកំ សត្វា”តិ ចចនតោ បតុតិ ឃាច “ព្តមិតាបិ ការលោត តន្ត”ន្តិ ចចតំ, តាច ឃោឌតា៑ “សោ ហិ កកចា”តិអាទិ តត្ថិចទលោ៑ តត្វ ព្តតិបីតិ ព្តមិតាបិ ការលោត៑ ចិត្វាទេរា ចិសុទ្ធិមេក្កេ (ចិសុទ្ធិ៑ ១១១ អាឌយោ) “អភាបត្តិ ស្តបសមុក្ខស្ស ក្វតំ អាទេរាចតី”តិ (បាចិ៑ លិលិ) ឲុទេត្តបិ សកាកាតមេច អាទេរាចតំ យុត្តត្តិ អាហ “សកាកាតំ កិក្លុតំយេច បដិឌាតិតព្ព”ន្តិ៑ ទោតយេច ហិ តស្ស អត្វកាយា, សទ្ទេឃ្យចនតព្វុត្ត យព្ពាត្តិ, តទោត ច “សាសតស្ស អយោឈតា ឌីបិតា ហោតី”តិ វុត្តត្វសមេត្វំ និយា៑ “ឲចតីយ”តិអាទិ ការលាចតំ៑ បរិបិន្នតា ទេច បទិចន្ដិតា, កត្តក្ខតា ចា សា, ហោតីតិ សព្ពទ្ធោ៑ អយោឈតាតិ តិឃ្យាតិកភាចេត អតុន្នតា៑ វុត្តនយេតាតិ “តហ្ម ឲុសេយ្យីតិ តស្មិំ ចណ្ណ ឲុសេយ្យី”តិអាទិតា ទេច “ឌុតិយំ បតំ បចយស្ស បតស្ស, ចតុត្ថេស្ស តតិយស្ស ចេចចត”ន្តិអាទិតា ច វុត្តនយេត៑

ឌុសអឹលចណ្ណតា

លិ៑កោ អតុសន្ធីតិ បុច្ឆា “តតុ ឲត្តកោតេច យថាវុទេត្តហិ អចណ្ណចណ្ណេហិ សព្ពត្ថា ឆេសតាយត្វកំ បត្តា”តិ អតុយោកសមុក្កចតោ កតា៑ ចណ្ណេត ច អចណ្ណេត ចាតិ តទុកយបឆេត៑ អត្វតិទ្ទេសោ ចិយ ហិ សទ្ទតិទ្ទេសោបីតិ អក្លុទតិត្តកា៑ អច ចា តថាភាសតស្ស ការលាត្តា, កោដ្ឋាសត្តា ច “បឆេហី”តិ វុត្តំ៑ អចណ្ណេត ច ចណ្ណេត ចាតិ បត អក្វាឡាវាចសេត, តិត្ថាបសំសាចសេត ច សត្វបឆស្សតំ៑ “តិចទេត្វា អយុលកាតាយ ចិស្សជ្ជតព្ពតាភាចតោ”តិ (ឌី៑ តិ៑ ឌី៑ ១៑លិ) អាចទិយឆយ្យបិលទេត្វទេត វុត្តំ៑ តំ ចិត្វាទេត្វា ឆេសតាយ ទៅនឆតព្ពបុក្កលិកាចតោ ឲត្តកាច សា យុត្តរូបិតិ កាចតោ អញ្ញាសយេតេច អឆេសតាការេចត តិចទេត្វា, យថា តំ ចណ្ហក្ខុយិយំ ឲតិយចាទេរាតិបិ ទដ្ឋព្ពំ៑ តថា ទៅនឆតព្ពបុក្កលសមុក្កចេត ចិស្សជ្ជតព្ពតាយ អឆិកតកាចតោ អតុចត្តតិសេយច៑ ព្តតិសេបតំ ក្វតត្តិ ឲត្វ

ញាតិ-សទ្ទោ អាទិអត្ថោ តទុបរិបិ អត្ថុចត្តកត្ថា, តេន ចក្ខុតិ “ញាឆ បតា”តិអាទិ៍ ឥត្ថាចតា អយំ ចណ្ណាត្ថុបត្តិតិ ងេវ្យុត្ថា ត្ថុចិឆេស្វ បត តេសុ ចណ្ណេសុ (ពាហុងត្តស្ស ចណ្ណាត្ថុបត្តិតិ ងេវ្យុត្តោ “សោ បតា”តិអាទិយាហ៍ ខ្លបទិ សុញ្ញាតាបកាសតេ អត្ថុបត្តិ ងេវ្យុស្សតិ “អត្ថិ កិញ្ចិទេ”តិអាទិតា (ជី៍ ត៍ ១៍១៥)៍

ឥចំ បុច្ឆាចិស្សជ្ជនាយុទេន សមុដ្ឋាយត្ថំ ចត្វា ញ្ញកាតិ អចយចត្តំ ងេវ្យុតិ “តត្ថ”តិអាទិតា៍ អប្បទេន បរិទោតា សមត្ថទោតា ឃល្លិតត្ថា បរិត្តំ តាយាតិ អាហ “អប្បយត្តកត្តិ បរិត្តស្ស តាយ”ត្តិ៍ យត្ថា ចុច្ចតិ បយាហំ ឃិឃតេ បរិឃិឃតេតិ កត្វា៍ សយាសត្តកកាទេត អប្បយត្តកំ ឃថា “ពាហុបុត្តកោ”តិ, ឥចំ ឱ្យទយត្តកេបិ៍ ឥទេតេន “អប្បា យត្តា អប្បយត្តា, សា ឥតស្សាតិ អប្បយត្តក”ត្តិអាទិតា កបច្ចយស្ស សាត្ថកតយ្បិ ងេវ្យុតិ អត្ថទោតា អកិត្តត្តា៍ យត្តកសទ្ទស្ស អតត្ថកកាចទោតា សីលយេច សីលយត្តកំ៍ អតត្ថកកាទចាតិ ច សកត្ថតា បុរិយបឌទេត្តយេច បចត្តតទោតា៍ ត ហិ សទ្ទា ទេកចលំ អតត្ថកា កចត្តិតិ អក្លុទចិត្តកា៍ តត្ថ ច ភកចទោតា បរិទបិតាត្ថុការទចត តិទត្ថកទេយកក្លុទយ្បិ យុលចទំ តាទេវាហតិ, សកលញ្ចា បរិឃត្តិសាសតំ បទេ បទេ ចត្យសច្ចប្បកាសតត្តិ ចុត្តំ, កចំ តស្ស អតត្ថកតា សម្ភចតីតិ? សច្ចំ, តយ្បិ បឌត្តទាកិហិតស្ស អត្ថស្ស ចិទេសសតចទេសត តទកិហិតំ អត្ថំ ចឌតិ ឥច, សោ បត អទេត្ថា ចិតាបិ តេត បឌត្តទេតេច សក្កា ចិញ្ញាតុត្តិ អតត្ថកយិទេច្ចច ចុត្តត្តិ៍ តត្ថ អទេចាទុយ្ប“អតត្ថកការទេចា...បេ... បចត្តតទោតា”តិ៍ អបិច ចិទេតយ្យុញ្ញាសឃាត្ថុរុបចទេសត ភកចទោតា ទេសតា បចត្តតិ, ចិទេតយ្យា ច អតាទិយតិសំសារេទ ទេលោកិយេឃបុឃេច សទ្ទេសុ បរិកាចិតចិត្តា, ទេលោកេ ច អសតិបិ អត្តត្តទាចទេបាទេឆ ចាចាសិលិដ្ឋតាទិចទេសត សទ្ទបយោគោកា ងិស្សតិ “លក្ខតិ បលក្ខតិ, ឥច្ចូតិ តិឥច្ចូតិ, អាកច្ឆតិ បច្ចាកច្ឆតី”តិអាទិតា៍ តឆាបរិចិតាតញ្ចា តឆាចិឆេតេច សទ្ទបយោគេត អត្ថាចកទេយា សុទោ ទេហាតីតិ អតត្ថកសទ្ទបយោគោកា ចុទេត្តាតិ៍ ឥចំ សព្ពត្ថ ទេហាតិ ទេចត្ថ –

“បឌត្តទេចចតិឃ-ស្សត្ថស្ស ចិទេសសតាឃ;

ទេពាឆតាឃ ចិទេតយ្យាតំ, តឆាតត្ថបឌំ ចទេឌ”តិ៍

អឆ ចា សីលយត្តកត្តិ ឥត្ថ យត្ត-សទ្ទោ ចិទេសសតិចត្តិអទេត្ថា “អចិតក្កចិចាទយត្តា ឆយ្ខា (ឆ៍ ស៍ តិកយាតិកា) យទេតាយត្តា ឆាត្យ យទេតាឆាត្យ”តិ (ឆ៍ ស៍ យុលជី៍ ៣៥៥) ច អាឌីសុ ចិឃ៍ “អប្បយត្តកំ ឱ្យទយត្តក”ត្តិ បឌទេឃទេត សាយញ្ញទោតា ចុទេត្តាទេឃច ហិ អទេត្ថា “សីលយត្តក”ត្តិ បទេឌត ចិទេសសទោតា ចុទេត្តា, ទេតត ច សីលំ ឥច សីលយត្តំ, តទេឌច សីលយត្តកត្តិ តិត្ថាចតំ កាតត្ថាត្តិ ឌទេស្សត្តំ “សីលទេយច សីលយត្តក”ត្តិ ចុត្តំ៍

អយំ បត អដ្ឋកថាយុត្តកោ តទេយា – ឱ្យទយត្តកត្តិ ឥត្ថ ឱ្យទត្តិ អបរិទការកោ “ឱ្យទទោតា ទេកាកំ (យហាច៍ ៩៩) ឱ្យទំ បរិទ”ត្តិអាឌីសុ ចិឃ៍ អឆ ចា ទេហដ្ឋាអទេត្ថា ឱ្យទសទ្ទោ ឱ្យទំ អាកយតាឃ ទេឃ បច្ចឃា, ទេត ឱ្យទយ្ហាកិឃាតិ សំទេឃាឌតាតីតិអាឌីសុ ចិឃ៍ សីលតិក្យាសយាឌិបញ្ញាទេឃា អទេបក្ខិត្វា អបរិទការទេក, ទេហដ្ឋាការទេក ច ទេហាតិ, ខ្លកឃត្ថាបិ “ឱ្យទេ បចត្តំ យត្តំ ឃស្សា”តិអាទិតា ចិក្កទេហា៍ សីលយត្តកត្តិ ឥត្ថាបិ យត្តសទ្ទោ អយហត្ថចាចទេកា “ទេកសជ្ជយត្តា”តិអាឌីសុ ចិឃ៍ អឆ ចា សីទេលបិ តទេឌកទេឌសទេស្សច សក្កហណត្ថំ អយហត្ថចាចទេកា ឥត្ថ

មត្តសទ្ទោ វុត្តោ។ តថា ហិ ឥន្ទ្រិយសំវរបច្ចយសន្និស្សិតសីលានិ ឥធ ទេសនំ អនារុឡ្ហានិ។ កស្មាតិ ចេ? យស្មា តានិ បាតិមោក្ខសំវរអាជីវបារិសុទ្ធិសីលានិ វិយ ន សព្វបុថុជ្ជនេសុ បាកដានីតិ។ មត្តន្តិ ចេត្ថ វិសេសនិវត្តិអត្ថេ នបុំសកលិង្គំ បយាលប្បកត្តេសុ បន “មត្ត”ន្តិ ច “មត្តា”តិ ច នបុំសកិត្ថិលិង្គំ។

“ឥទំ វុត្តំ ហោតី”តិអាទិនា សហ យោជនាយ បិណ្ឌត្ថំ ទស្សេតិ។ យេន សីលេន វទេយ្យ, ឯតំ សីលមត្តកំ នាមាតិ សម្ពន្ធោ។ “វណ្ណំ វទាមីតិ ឧស្សាហំ កត្វាបី”តិ ឥទំ “វណ្ណំ វទមានោ”តិ ឯតស្ស វិវរណំ។ ឯទេន ហិ “ឯកបុគ្គលោ ភិក្ខវេ, លោកេ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតី”តិអាទីសុ (អ។ តិ។ ១។១៧០) វិយ មានសទ្ទស្ស ហាយត្តិយត្តំ ទស្សេតិ។ “ឧស្សាហំ កុរុមានោ”តិ អវត្វា “កត្វា”តិ ច វទតិ ត្វាទិបច្ចយន្តបទានមិវ មានន្តបច្ចយន្តបទានម្បិ បរកិរិយាបេក្ខមេវាតិ ទស្សេតុំ។ “តត្ថ វិយា”តិអាទិនា សង្ខាយកាសិតមត្ថំ អជានិត្វា និវត្ថមេវ គហេត្វា សុត្តន្តរវិទោណំ មញ្ញមានស្ស កស្សចិ ព្រាទិនី ចោទនា វិយាតិ ទស្សេតិ។ តត្ថាតិ តស្មិំ “អប្បមត្តកំ ខោ បនេត”ន្តិអាទិវចនេ (ទី។ និ។ ១។៧)។ កណ្ឌាតការណេ យុជ្ជតិ សីលេនាតិ យោគី, តស្ស។

អលង្ករណំ វិភូសនំ អលង្ការោ, បសាធនកិរិយា។ អលំ ករោតិ ឯតេនាតិ វា អលង្ការោ, កុណ្ឌលាទិបសាធនំ។ គន្ធិយតេ គន្ធំ, ឋានដ្ឋានប្បវណំ។ គន្ធិយតិ ឯតេនាតិ វា គន្ធំ, មុខចុណ្ណាទិឋានប្បវណោបករណំ ឥធ បន សទិសវោហារេន, តន្និតវេសេន វា សីលមេវ តថា វុត្តំ។ គន្ធេតីតិ គន្ធហេតុ, គន្ធកិរិយានិមិត្តំ ករោតីតិ អត្ថោ។ អថ វា គន្ធេតិ សីលេនាតិ គន្ធោ, គន្ធជាតិកោ បុរិសោ។ ពាហុល្យេវចនំ ជាត្យាបេក្ខាយ ឯកវចនំ។ ស្មាហតត្ថេបិ ហិ ឯកវចនមិច្ឆន្តិ កេចិ, តទយុត្តមេវ សទ្ទសត្ថេ អនាគតត្តា, អត្ថយុត្តិយា ច អភាវតោ។ កេចិយ ឯកវចនមិច្ឆតោ ស្មាហតការណំ យុត្តំ វិយ ឯកស្មិំ យេវ ទេ ស្មាហិតត្ថស្ស អញ្ញស្សត្ថស្ស អភាវតោ។ តស្មា វិបល្លាសវសេន ពហុត្តេ ឯកវចនំ ឥដ្ឋំ, គន្ធសីលស្សាតិ អត្ថោ។ អាចរិយធម្មបាលត្ថេរេនបិ ហិ អយមេវ វិនិច្ឆយោ (ទី។ និ។ ដី។ ១។៧) វុត្តោ។ អគ្គតន្តិ ញត្តមការំ។

អប្បំ កចិប្បាយីតិ អាគន្ធព្យាតិ សម្ពន្ធោ។ អប្បាតិ ករេយ្យ។ បរិបុណ្ណាទីតិ ឯត្ថ ឥតិ-សទ្ទោ អាទិអត្ថោ, បការត្ថោ វា, តេន សកលម្បិ សីលទោយតុត្តំ ទស្សេតិ។

កិកីវ អណ្ឌន្តិ ឯត្ថាបិ វនេត្តក ឥតិ-សទ្ទេន –

“កិកីវ អណ្ឌំ ចមរីវ វាលធិំ,

បិយំវ បុត្តំ នយនំវ ឯកកំ;

តថេវ សីលំ អនុរក្ខមានា,

សុបេសលា ហោថ សទា សគារវា”តិ (វិសុទ្ធិ។ ១.១៨); –

កាមំ សង្កល្យាតិ។ “បុប្ផគន្ធោ”តិ វត្វា តទេកទេសេន ទស្សេតុំ “ន ចន្ទន”ន្តិអាទិ វុត្តំ។ ចន្ទនំ តគរំ មល្លិកាតិ ហិ តំសហចរណតោ តេសំ គន្ធោវ វុត្តោ។ បុប្ផគន្ធោតិ ច បុប្ផញ្ញា តទេកទេសោ គន្ធោ ជាតិ អវត្វា។ តគរមល្លិកាហិ វា អវិសិដ្ឋោ “បុប្ផគន្ធោ”តិ វុត្តោ។ សព្ពញ្ញុ គន្ធោតិ ឯត្ថ សីលមយោ សំវេទាហារេន វា តទ្ធិតបទេន វា គន្ធោ។ សីលគន្ធោ វា ធុតិគន្ធោ វា វុត្តនយេន “គន្ធោ”តិ អធិប្បេតោ។ សីលវន្តានំ កិត្តិយា និស្សិតត្តា។ យថាហ “សីលវតោ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆតី”តិ (ទី។ និ។ ២.១៥០; ៣.៣១៦; អ។ និ។ ៥.២១៣; មហាវ។ ២៨៥; ឧទា។ ៧៦)។ សមុទិតោ បវាយតិ បការេហិ គន្ធតិ តស្ស គន្ធបរិត្តបរិភាវិតត្តា។

វស្សិកីតិ សុមនបុប្ផំ, “វស្សិក”ន្តិបិ បាឋោ, តទេវត្ថោ។ គន្ធា ឯវ គន្ធជាតា, គន្ធប្បការា វា។ វាយតីតិ វាយតិ, វត្តមានោ គន្ធោ វាតីតិ សម្ពន្ធោ។

សព្ពញ្ញុ វិយត្តាតត្តិ សព្វា អញ្ញាយ ជានិត្វា, អក្កុសេក្កុន វា វិយត្តានំ មក្កុ ន វិទ្ធីតិ ការណំ ន លភតិ, ន ជានាតិ វា។

“សីលេ បតិដ្ឋាយា”តិ ការាយ បដិសន្ធិបញ្ញាយ សបញ្ញោ អាតាបី វីរិយវា បារិហារិកបញ្ញាយ និបកោ ភយេក្ខនតោ ភិក្ខុ សីលេ បតិដ្ឋាយ ចិត្តំ តប្បធានេន វុត្តំ សមាធិំ ភាវយំ ភាវយន្តោ ភាវនាហេតុ តថា បញ្ញំ វិបស្សនញ្ច ឯតំ អន្តោជដាពហិជដាសង្ខាតំ ជដំ វិជដយេ វិជដេយ្យ វិជដិតុំ សមត្ថោ សិយាតិ សម្ពន្ធោ។

បថវិំ និស្សាយាតិ បថវិំ សហជាតបទេន និស្សាយ, សីលស្មិំ បន បរិបូរណបទេន និស្សាយ បតិដ្ឋាតិ វុត្តំ។

អប្បកេហត្ថតាយ បិរាបិរាទិ វិយ ឧបនិស្សយបញ្ញត្តិកាមតោ អញ្ញមញ្ញំ ឧបនិស្សាយ អាហាតិ វិស្សជ្ជេតុំ “ឧបរិ គុណា ឧបនិស្សយា”តិ វុត្តំ។ សីលញ្ហិ ឯត្ថ ហិ-សទ្ទោ ការណត្ថោ, តេនេតំ ការណំ ទស្សេតិ “យស្មា សីលំ កិញ្ចាបិ បតិដ្ឋាការេន សមាធិស្ស ពហូបការំ, បការាទិគុណវិសេសេ បនស្ស ឧបនិស្សយ កាលេបិ ការកំ ន ឧបេតិ, តថា សមាធិ ច បញ្ញាយា”តិ។ តេនេវាហ “យស្មា”តិអាទិ។ ន បិបុណាតីតិ គុណសមការេន ន សម្បាបុណាតិ, ន សមេតីតិ វុត្តំ ហោតិ។ ឧបរិមត្ថិ សមាធិបញ្ញា ឧបនិស្សយាតិ ឧបត្ថម្ភំ កត្វា។ តទិទំ តាទិសាយ បញ្ញត្តិយា ឧបត្ថម្ភំ ហោតិ។ ហេដ្ឋិមត្ថិ សីលសមាធិទ្វយំ។

“កថ”ន្តិអាទិ វិត្ថារេតុំ កល្យាណមិត្តបារិហារិយកថនេន យថាកថញ្ចិបិ សីលស្ស សមាធិបរិបុណ្ណតាសិទ្ធិយា វិសាទិប្បេតាតិ បាកដតរបារិហារិយការេន, និស្សិតត្តយេន ជាតិ វុត្តំ។ “អកិ…បេ… តិត្ថិយមទ្ទន”ន្តិ ឋានំ បន តស្ស យមកបារិហារិយស្ស ឧបបាកដការណស្សត្តំ, អញ្ញាហិ ទោសិទ្ធុលេ ជាតិសមាការាទីសុ ច កតបារិហារិយេហិ វិសេសសិស្សតត្តា វុត្តំ។ សម្មាទិដ្ឋិតោ ហិ

អដ្ឋមេបិ ទិវសេ ទេវតានំ “ពុទ្ធោ វា នោ វា”តិ ឧប្បន្នកង្ខាវិធមនត្ថំ អាកាសេ រតនចង្កមំ មាបេត្វា ចង្កមន្តោ បាដិហារិយំ អកាសិ, តតោ ទុតិយសំវច្ឆរេ កុលនគរគតោ កបិលវត្ថុបុរេ និគ្រោធារាមេ ញាតីនំ សមាគមេបិ តេសំ មានមទប្បហានត្ថំ យមកបាដិហារិយំ អកាសិ។ តត្ថ អភិសម្ពោធិតោតិ អភិសម្ពុជ្ឈនកាលតោ។ សាវត្ថិនគរទ្វារេតិ សាវត្ថិនគរស្ស ទក្ខិណទ្វារេ។ គណ្ឌម្ពរុក្ខមូលេតិ គណ្ឌេន នាម បសេនទិរញ្ញោ ឧយ្យានបាលេន រោបិតត្តា គណ្ឌម្ពនាមកស្ស រុក្ខស្ស មូលេ។ យមកបាដិហារិយករណត្ថាយ ភគវតោ ចិត្តេ ឧប្បន្នេ “តទនុច្ឆវិកំ ឋានំ ពុដ្ឋិតត្ថ”ន្តិ រតនមណ្ឌបាទិ សក្កេន ទេវរញ្ញា អាណត្តេន វិស្សកម្មុនា កតន្តិ វទន្តិ កេចិ។ ភគវតា និម្មិតន្តិ អបរេ។ អដ្ឋកថាសុ បន អនេកាសុ “សក្កេន ទេវានមិន្ទេន អាណាបិតេន វិស្សកម្មទេវបុត្តេន មណ្ឌបោ កតោ, ចង្កមោ បន ភគវតា និម្មិតោ”តិ វុត្តំ។ និព្ពេសតន្ធេត្វា ទេវតាហិ ធារិយមានេតិ អទេត្វា វិញ្ញាយតិ អញ្ញមញ្ញមុខតោ។ “ទ្វាទសយោជនាយ បរិសាយា”តិ ឋានំ ចតូសុ ទិសាសុ បច្ចេកំ ទ្វាទសយោជនំ មនុស្សបរិសំ សន្ធាយ វុត្តំ។ តទា កិរ ទសសហស្សិលោកធាតុតោ ចក្កវាឡគព្ភំ បរិបូរេត្វា ទេវព្រហ្មានោបិ សន្និបតិំសុ។ យោ កោចិ ឯវរូបំ បាដិហារិយំ កាតុំ សមត្ថោ ចេ, សោ អាគច្ឆតូតិ ឃោសនាយ និសត្វា វុត្តំ “អត្តានានបរិទីបន”ន្តិ។ អត្តានានញ្ញានុយោគោ បដិបក្ខស្ស អត្តស្ស អានានំ គហណន្តិ គត្វា។ តិត្ថិយមទ្ទនន្តិ “បាដិហារិយំ ករិស្សាមា”តិ កុហាយនវសេន បុព្ពេ ឧដ្ឋិតានំ តិត្ថិយានំ មទ្ទនំ, តទា តថា កាតុំ អសមត្ថតាសម្បាទនមេវ។ តទេតំ បទទ្វយំ “យមកបាដិហារិយ”ន្តិ ឯតេន សម្ពន្ធិតព្ពំ។ រាជគហសេដ្ឋិនោ ចន្ទនឃដិកុប្បត្តិតោ បដ្ឋាយ សព្ពមេវ វត្ថុ វត្តព្ពំ។

ឧបរិមកាយតោតិអាទិ បដិសម្ភិទាមគ្គេ (បដិ. ម. ១.១១៦) អាគតមេវស្សតំ, តេន វុត្តំ “ឥតិអាទិនយប្បវត្ត”ន្តិ, “សព្ពំ វិត្ថារេតព្ព”ន្តិ ច។ តត្រាយំ បាឡិវិសេសោ –

“ហេដ្ឋិមកាយតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, ឧបរិមកាយតោ ឧទកធារា បវត្តតិ។ បុរត្ថិមកាយតោ អគ្គិ, បច្ឆិមកាយតោ ឧទកំ។ បច្ឆិមកាយតោ អគ្គិ, បុរត្ថិមកាយតោ ឧទកំ។ ទក្ខិណអក្ខិតោ អគ្គិ, វាមអក្ខិតោ ឧទកំ។ វាមអក្ខិតោ អគ្គិ, ទក្ខិណអក្ខិតោ ឧទកំ។ ទក្ខិណកណ្ណសោតតោ អគ្គិ, វាមកណ្ណសោតតោ ឧទកំ។ វាមកណ្ណសោតតោ អគ្គិ, ទក្ខិណកណ្ណសោតតោ ឧទកំ។ ទក្ខិណនាសិកាសោតតោ អគ្គិ, វាមនាសិកាសោតតោ ឧទកំ។ វាមនាសិកាសោតតោ អគ្គិ, ទក្ខិណនាសិកាសោតតោ ឧទកំ។ ទក្ខិណអំសកូដតោ អគ្គិ, វាមអំសកូដតោ ឧទកំ។ វាមអំសកូដតោ អគ្គិ, ទក្ខិណអំសកូដតោ ឧទកំ។ ទក្ខិណហត្ថតោ អគ្គិ, វាមហត្ថតោ ឧទកំ។ វាមហត្ថតោ អគ្គិ, ទក្ខិណហត្ថតោ ឧទកំ។ ទក្ខិណបស្សតោ អគ្គិ, វាមបស្សតោ ឧទកំ។ វាមបស្សតោ អគ្គិ, ទក្ខិណបស្សតោ ឧទកំ។ ទក្ខិណបាទតោ អគ្គិ, វាមបាទតោ ឧទកំ។ វាមបាទតោ អគ្គិ, ទក្ខិណបាទតោ ឧទកំ។ អង្គុលង្គុលេហិ អគ្គិ, អង្គុលន្តរិកាហិ ឧទកំ។ អង្គុលន្តរិកាហិ អគ្គិ, អង្គុលង្គុលេហិ ឧទកំ។ ឯកេកលោមតោ អគ្គិ, ឯកេកលោមតោ ឧទកំ។ លោមកូបតោ លោមកូបតោ អគ្គិក្ខន្ធោ បវត្តតិ, លោមកូបតោ លោមកូបតោ ឧទកធារា បវត្តតី”តិ។

អដ្ឋកថាយំ បន “ឯកេកលោមកូបតោ” ឥច្ចេវ (បដិ. ម. អដ្ឋ. ១.១.១១៦) អាគតំ។

ឆន្នំ វណ្ណានន្តិ ឥធាបិ នីលានំ បីតកានំ លោហិតកានំ ឱទាតានំ មញ្ជិដ្ឋានំ បភស្សរានន្តិ អយំ បនេត្ថាបិ បាឡិវិសេសោ

បេយ្យាលនយេន, អាទិ-សទ្ទេន ច គហិតោ។ ឯត្ថ ច ឆន្នំ វណ្ណានំ ឧទ្ធាហនក្ខណានំ យមកា យមកា វណ្ណា បវត្តន្តីតិ បិ ទេសេសេន សម្ពន្ធោ, តេន វក្ខតិ “ទុតិយា ទុតិយា រស្មិយោ”តិអាទិ។ តត្ថ ហិ តាសំ យមកំ យមកំ បវត្តនាការេន សហ អាវជ្ជនបរិកម្មាធិដ្ឋានានំ វិសុំ បវត្តិ ទស្សិតា។ កេចិ បន “ឆន្នំ វណ្ណាន”ន្តិ ឯតស្ស “អគ្គិក្ខន្ធោ ឧទកធារា”តិ បុរិមេហិ បទេហិ សម្ពន្ធំ វទន្តិ, តទយុត្តមេវ អគ្គិក្ខន្ធឧទកធារានំ អត្ថាយ តេជោកសិណអាបោកសិណានំ សមាបជ្ជនស្ស វក្ខមានត្តា។ ឆន្នំ វណ្ណានំ ឆព្វណ្ណា បវត្តន្តីតិ វត្តព្វេ សេសេន វា សម្ពន្ធោ យថា “ឯកស្ស ចេបិ ទិក្ខតោ ន បដិករេយ្យ តំ ទិក្ខតិ អបរាធេតុ”ន្តិ (បាចិ។ ៣៣៥)។ កត្តុអត្ថេ ហិ ពហុលំ សាមិវចនំ អាខ្យាតប្បយោគេបិ ទិស្សន្តិ នេរុត្តិកា។

ឯវំ បាឡិនយេន យមកបាដិហារិយំ ទស្សេត្វា ឥទានិ តំ អដ្ឋកថានយេន វិវរន្តោ បច្ចាសត្តិនយេន “ឆន្នំ វណ្ណាន”ន្តិ បទេមេវ បទេយំ វិវរិតុំ “តស្សា”តិអាទិមាហ។ តត្ថ តស្សាតិ ករោតោ។ “សុវណ្ណវណ្ណា រស្មិយោ”តិ ឥទំ តាសំ បីតាភានំ យេភុយ្យតាយ វុត្តំ, ឆព្វណ្ណាហិ រស្មីហិ អលង្ករណការេហិ វិយាតិ អត្ថោ។ តាបិ ហិ ចក្កវាឡគ្គតោ ឧគ្គន្ត្វា ព្រហ្មលោកមាហច្ច បដិនិវត្តិត្វា ចក្កវាឡមុខវដ្ដិយេវ គណ្ហឹសុ។ ឯកចក្កវាឡគព្ភំ វង្កគោបានសិកំ វិយ ចេតិយឃរំ អហោសិ ឯកាលោកំ។ ទុតិយា ទុតិយា រស្មិយោតិ បុរិមបុរិមតោ បច្ឆា បច្ឆា និក្ខន្តា រស្មិយោ។ កស្មា សទិសាការេន “ទុតិយា”តិ វចនំ វុត្តន្តិ អាហ “ទ្វិន្នា”តិអាទិ។ ទ្វិន្នា ចិត្តានំ ឯកក្ខណេ បវត្តិ នាម នត្ថិ, យេហិ តា ឯវំ សិយុំ, តថាបិ ពុទ្ធានំ ការណេន ឯវមេវ ញាយន្តីតិ អធិប្បាយោ។ ភវង្គបរិវាសស្សាតិ ភវង្គេន បរិវាសស្ស, ភវង្គសង្ខាតស្ស បរិវាសស្ស វា, ភវង្គបាតស្សាតិ វុត្តំ ហោតិ។ អាចិណ្ណវសិតាយាតិ អាវជ្ជនសមាបជ្ជនាទីហិ បញ្ចហាការេហិ សមាចិណ្ណបរិចយតាយ។ ន ច ឯកស្សាបិ ចិត្តស្ស បវត្តិយា ទ្វេ តិស្សោ រស្មិយោបិ សម្ភវន្តិ អត្ថយោជនា បនេតិ “តស្សា តស្សា បន រស្មិយា”តិអាទិនា ចិត្តចារនានត្តា អាវជ្ជនបរិកម្មចិត្តានិ, កសិណនានត្តា អធិដ្ឋានចិត្តចារាទីនិបិ វិសុំ វិសុំយេវ បវត្តន្តិ។ អាវជ្ជនាទិវសេន តិក្ខត្តុំ បវត្តជវនានិ បរិកម្មានេវេតេន ពហុ វុត្តានិ។

កថន្តិ អាហ “នីលរស្មិអត្ថាយ ហី”តិអាទិ។ “មញ្ជិដ្ឋរស្មិអត្ថាយ លោហិតកសិណំ, បភស្សររស្មិអត្ថាយ បីតកសិណ”ន្តិ ឥទំ លោហិតបីតរស្មីនំ ការណមេវ វុត្តំ សិទ្ធន្តិ ន វុត្តំ។ តាសមេវ ហិ មញ្ជិដ្ឋបភស្សររស្មិយោ វិសេសបភេទភូតាតិ។ “អគ្គិក្ខន្ធត្ថាយា”តិអាទិនា “ឧបរិមកាយតោ”តិអាទីនំ វិវរណំ។ អគ្គិក្ខន្ធោទកក្ខន្ធាបិ អញ្ញមញ្ញមសម្មិស្សា យាវ ព្រហ្មលោកា ឧគ្គន្ត្វា ចក្កវាឡមុខវដ្ដិំ បហរិំសុ, តំ ទិវសំ បន សត្ថា យោ យោ យម្ហិ យម្ហិ ធម្មេ ច បាដិហារិយេ ច បសន្នោ, តស្ស តស្ស អជ្ឈាសយវសេន តំ តំ ធម្មំ កថេសិ, បាដិហារិយញ្ច ទស្សេសិ, ឯវំ ធម្មេ កថិយមានេ, បាដិហារិយេ ច ករិយមានេ មហាជនោ ធម្មាភិសមយោ អហោសិ។ តស្មិំ សមាគមេ អត្តនោ មនំ គហេត្វា បញ្ហំ បុច្ឆិតុំ សមត្ថំ អគិស្វា និម្មិតំ ពុទ្ធំ មាបេសិ, តេន បុដ្ឋំ បញ្ហំ សត្ថា វិស្សជ្ជេសិ។ សត្ថារា បុដ្ឋំ បញ្ហំ សោ វិស្សជ្ជេសិ, សត្ថុ ចង្កមនកាលេ និម្មិតោ ឋានាទីសុ អញ្ញតរំ កប្បេសិ, តស្ស ចង្កមនកាលេ សត្ថា ឋានាទីសុ អញ្ញតរំ កប្បេសីតិ ឯតមត្ថំ ទស្សេតុំ “សត្ថា ចង្កមតី”តិអាទិ វុត្តំ។ “សព្ពំ វិត្ថារេតព្វ”ន្តិ ឯតេន “ភគវា តិដ្ឋតិ, និម្មិតោ ចង្កមតិ វា និសីទតិ វា សេយ្យំ វា កប្បេតី”តិអាទិនា (បដិ។ ម។ ១។១១៩) វុត្តេសុ ឥរិយាបថេសុ ឯកេកមូលកា សត្ថុបទេ ចត្តារោ, និម្មិតបទេ ចត្តារោតិ សព្ពេ អដ្ឋ វារា វិត្ថារេត្វា វត្តព្វាតិ ទស្សេតិ។ យស្មា សីលំ សមាធិស្ស បតិដ្ឋាយត្តមេវ ហុត្វា និព្ពត្តតិ, សមាធិនា ច តត្ថ បតិដ្ឋាយ យថាវុត្តំ សព្ពំ បាដិហារិយកិច្ចំ បវត្តតិ, តស្មា តទេតំ សមាធិកិច្ចមេវាតិ វុត្តំ “ឯត្ថ ឯកស្ស”តិអាទិ។

“ឃំ បតា”តិអាទិតា សយាឌិស្ស បញ្ញាយបិបុណតា ចិកាចិតា, ឃំ បត បដិចិជ្ជិ ព្ទត់ បដិចិជ្ជត់ បញ្ញាកិច្ចត្តិ អទេត្វា តំ អត្ថក្កយទេតា ឥទេស្សតិ “ភកចា”តិអាទិតា “កប្បសតសហស្សាធិកានិ ចត្តារិ អសង្ខ្យេយ្យានី”តិ ព្ទត់ ឌីបង្ករបាទមូលេ កតបណយាគិតីហារទោតា បដ្ឋាយ ចុត្តំ, តទេតា បុរេត្តាបិ ឃត្តទេកត តស្មិំ ករេច ព្ទន្ធទេត្តា សាចកទេវានិ បត្តំ សក្កុណេយ្យ, តត្តកំ បុញ្ញាសម្ភារំ សមុបចិនីតិ ទេចឌិតព្ចំ តទេតាទេយច ហិ “យត្ស្សត្តំ លិង្គសម្បត្តិ, ហេតុ សត្ថារទស្សត”ត្តិអាទិតា (ពុ ចំ ៥៨) ចុទេត្តាសុ អដ្ឋធម្មេសុ ហេតុសម្បត្តិតា អទេហាសិ ទេកចិ បត យទេតាបលិធាតចឌីបលិធាតចទេយត អទេតកធា អសង្ខ្យេយ្យបរិច្ឆេទំ កត្វា បុញ្ញសម្ភារំ ចឥត្តិ, តឥយុត្តទេយច សង្គហារុឡ្ហាសុ អដ្ឋកថាសុ តធា អចុត្តត្តា តាសុ ហិ ឃធាចុត្តតទេយត បណយាគិតីហារទោតា បុរេត្តា ហេតុសម្បត្តាទេយច ឥស្សិតា ឲក្ខតតិសចស្សកាទេល តិក្ខខ្ខ បញ្ញាឌិត្វាតិ សព្ចទេត្តា ចក្កទេតតារហបុញ្ញាចត្តតាយ ទេវាធិសទេត្តា ចក្កចត្តិសិរិសម្បទេត្តាតិ តស្ស តិចារកចតំ “ចក្កចត្តិសិរិតិចារក្ខត”ត្តិ ចុត្តំ កចតាតិ រម្មសុរម្មសុកសម្ភាតា តិទេកតតា បធាតទេយាកត្តិ ចុក្កទេចរិយាយ ឆ្គុត្តយចីរិយាត្សទេយាគំ

ឆ្គុរទេចលិឃំ កិរ ទេសតាតិកទេយ ក្សដ្ឋុម្ពិកស្ស ធីតា សុជាតា តាយ ធារិកា ចឃប្បត្តា ទេតរទេ្ឋរាយ តីទេរ តិទ្រោធមូលេ បត្ថតយការិ “សចាហំ សមជាតិកំ កុលឃរំ កត្ថា បឋយកត្ថំ បុត្តំ លភិស្សាមិ, ចិរបិយាទេសត ពលិកម្មំ ករិស្សាមី”តិ, (យ. តិ. អដ្ឋ. ១.១បថ; ជា. អដ្ឋ. ១.អចិទូទេ តិធាតកថា) តស្សា សា បត្ថតា សមិជ្ជិ សា សត្ត ទេធតុទេយា លដ្ឋិចទេត ចាធារេបត្វា តាសម្បិ ធីតទេរា កាចិទេយា លទ្ធា តទេធច ចាធារេបត្វា បុត តាសម្បិ ធីតទេរា តទេធចាតិ សត្តបុត្តិតត្តិបតត្តិបទេបររាកតាហិ ទេធត្វហិ ចិរំ កទេហត្វា ចិរបិយាសំ បចិត្យាទេកំ តស្មិំ ចទេណ យហាប្រាហ្មា តិទេយាជតិកំ ទេសតន្តត្តំ ឆ្គុបរិ ធាទេរសិ, សទេក្កា ទេធចរាជា អគ្គិំ ឆ្គជ្ជាទេលសិ, សកលទេលាកេ ចិជ្ជមាតទេសំ ទេធចតា បក្ខិបិំសុ, បិយាសំ ឥក្ខិលាចដ្ឋំ ហុត្វា បចតិ, តំ សា សុចណ្ណបាតិយា សតសហស្សគ្ឃតិកាយ សទេហច ទេវាធិសត្តស្ស ឥត្វា បក្កាមិ អធ ទេវាធិសទេត្តា តំ កទេហត្វា ទេតរទេ្ឋរាយ តីទេរ សុប្បតិដ្ឋិទេត តាយ តិទេត្វ ឲកតាលដ្ឋិប្បមាទេណ ឲក្ខតបញ្ញាសបិណ្ឌេ កទេរាទេត្តា បរិក្សជ្ជិ, តំ សទ្ធាយ ចុត្តំ “ចិសាខាបុណ្ណមាយំ ឆ្គុរទេចលកាទេយ សុជាតាយ ទិន្នំ បក្ខិត្តមិទេត្តាជំ យធុបិយាសំ បរិក្សជ្ជិត្វា”តិ តត្វ សុជាតាយាតិ អាយមូទេតា ឃសទេត្វរស្ស យាតុក្ខតាយ បច្ឆា សទេណកយតដ្ឋរេត ឲតឥក្កប្បត្តាយ សុជាតាយ តាយ ទេសដ្ឋិកធិយាយ អង្គមង្គាត្សាទិទេតា រេសស្ស សារទេរា ឆ្គុបត្វយុត្តាលកទេរា ក្ខតតិស្សិទេតា ឲទេកា ចិទេសទេសា ឍូជា តាយ, សា ជិចិ កចា បក្ខិត្តា ឲត្វាតិ បក្ខិត្តមិទេត្តាទេជា, តំ បិតទេត្តា ច ទេសា អសិតទេត្តា ចាតិ បិយាទេសា, រសំ កត្វា បិចិតុំ, អាទេលិបំ កត្វា ច ក្សជ្ជិតុំ ឃុទេត្តា ទេកាជតចិទេសទេសា, យធុតា សិទេត្តា បិយាទេសា យធុបិយាទេសា, តំ

តទេតា ទេតរទេ្ឋរាយ តីទេរ យហាសាលចទេត តាតាសយាបត្តីហិ ឌិចាចិហារស្ស កតត្តា “សាយត្សាហេយ”តិអាទិ ចុត្តំ ចិត្វារទេរា តត្វ តត្វ កទេហតទេត្តា ឥក្ខិលុត្តទេរតាតិ ឌិចាចិហារទេតា ទេវាធិយា បចិសតយក្កំ សន្ធាយាហ, ឆ្គុក្សកំ ឥក្ខិលុត្តរកទេតត ទេធចតាហិ អលង្កទេតត យទេក្កតាតិ អទេត្វា ឲចម្បិ ចឥត្តិ “ឥក្ខិលុត្តទេរតាតិ ឥក្ខិលបដ្ឋិមុត្តទេរត អាឌិអចសាតកាហទេណត យដ្ឋិមស្សាបិ កហិតត្តា, តធា លុត្តបទេយាកស្ស ច ឥស្សតទេតា ឲចញ្ហិសតិ ‘ឥក្ខិលបដ្ឋិមុត្តរឌិសាកាទេកត ទេវាធិយណ្ឌិ បចិសិត្វា តិដ្ឋតី’តិ (ជា. អដ្ឋ. ១. អចិទូទេរតិធាតកថា) ជាតកតិធាទេត ចុត្តចទេតត សទេយតី”តិ ឥក្ខិលធិសទេតា កត្តទេត្តា ឆ្គុត្តរឌិសាកាទេកា ឥក្ខិលុត្តទេរា, ទេតត បចិសិត្វាតិ អបទេរ ទេកចិ បត “ឆ្គុត្តរសទេន្ដា ទេចត្វ យក្កចាធទេកា ឃធិ ហិ ឌិសាចាធទេកា ករេចយ្យ, ‘ឥក្ខិលុត្តរាយា’តិ ចទេឥយ្យា”តិ, តំ ត “ឆ្គុត្តទេរត តធិ

សីតា, កម្បិតា ទុរតិក្កមា”តិអាទិនា ទិសាវាចកស្សាបិ ឧបយោគស្ស ទស្សនតោ, ឧត្តរសទ្ទស្ស ច មគ្គវាចកស្ស អភាវត្តា។ អបិច ទិសាភាគំ សន្ធាយ ឥទំ វុត្តំ។ ទិសាភាគោបិ ហិ ទិសា វុច្ចតិ។ អថ អន្តរាមគ្គេ សោត្ថិយេន នាម តិណហារកព្រាហ្មណេន ទិន្នា អដ្ឋ កុសតិណមុដ្ឋិយោ គហេត្វា អសិតញ្ញាតកិរិសង្កានំ សព្ពពោធិសត្តានមស្សាសនដ្ឋានេ សមាចិណ្ណំ ពោធិយា មណ្ឌភូតំ ពោធិមណ្ឌុបគន្ត្វា តិក្ខត្តុំ បទក្ខិណំ កត្វា ទក្ខិណទិសាភាគេ អដ្ឋាសិ, សោ បន បទេសោ បទុមិនិបត្តំ ឧទកបិដ្ឋេ វិយ បកម្បិត្ថ, តតោ បច្ឆិមទិសាភាគំ, ឧត្តរទិសាភាគញ្ច គន្ត្វា ឋិតេបិ មហាបុរិសេ តថេវ តេ អកម្បិំសុ, តតោ “កាមំ សព្ពោបិ បទេសោ មម គុណំ សន្ធារេតុំ សមត្ថោ”តិ បុរត្ថិមទិសាភាគមគមាសិ, តត្ថ បល្លង្កប្បមាណំ និច្ចលមហោសិ, តស្សេវ ច និប្បរិយាយេន ពោធិមណ្ឌសញ្ញា, មហាបុរិសោ “ឥទំ កិលេសវិទ្ធំសនដ្ឋាន”ន្តិ សន្និដ្ឋានំ កត្វា បុព្ពុត្តរទិសាភាគេ ឋិតោ តត្ថ អកម្បិតប្បទេសេ តានិ តិណានិ អគ្គេ គហេត្វា សញ្ចាលេសិ, តាវទេវ ចុទ្ទសហត្ថោ បល្លង្កោ អហោសិ, តានិបិ តិណានិ វិចិត្តការេន តូលិកាយ លេខា គហិតានិ វិយ អហេសុំ។ សោ តត្ថ តិសន្ធិបល្លង្កំ អាភុជិត្វា ចតុរង្គសមន្នាគតំ មេត្តាកម្មដ្ឋានំ បុព្ពង្គមំ កត្វា ចតុរង្គិកំ វីរិយំ អធិដ្ឋហិត្វា និសីទិ, តមត្ថំ សង្ខិបិត្វា ទស្សេន្តោ “ពោធិមណ្ឌំ បវិសិត្វា”តិអាទិមាហ។

តត្ថ ពោធិ វុច្ចតិ អរហត្តមគ្គញាណំ, សព្ពញ្ញុតញ្ញាណញ្ច, សា មណ្ឌតិ ថាមគតតាយ បសីទតិ ឯត្ថាតិ ពោធិមណ្ឌោ, និប្បរិយាយេន យថាវុត្តប្បទេសោ, បរិយាយេន បន ឥធ ទុមរាជា។ តថា ហិ អាចរិយានន្ទត្ថេរេន វុត្តំ “ពោធិមណ្ឌស្សាបរិយាភិសម្ពុទ្ធដ្ឋានេ ឧច្ចដ្ឋេត្វា, ន យត្ថ កត្ថចិ ពោធិរុក្ខស្ស បតិដ្ឋិតដ្ឋានេ”តិ, តំ។

មារវិជយសព្ពញ្ញុតញ្ញាណបដិលាភាទីហិ ភគវន្តំ អស្សាសេតីតិ អស្សត្ថោ។ អាបុព្ពិកាសាសទ្ទំ អតុមិដ្ឋេតាសេសុ ឥច្ឆន្តិ, យំ តុ លោកេ “ចលទលោ, កុញ្ជរាសនោ” តិបិ វទន្តិ។ អព្ភុគ្គតាការេន, អវេឃ្យក្ខមិសីសកតាការេន, សកលសព្ពញ្ញុតញ្ញាណបដិលាភដ្ឋានវិរូឡ្ហការេន ច ទុមានំ រាជាតិ ទុមរាជា, អស្សត្ថោ ច សោ ទុមរាជា ចាតិ អស្សត្ថទុមរាជា។ តំ។ ជង្ឃូរុជាណុសន្ធិំ, ឧរុមូលកដិសន្ធិស្ស ច វសេន តយោ សន្ធយោ, សណ្ឋានភេទេន វា តយោ កោណា យស្សាតិ តិសន្ធិ, ស្វេវ បល្លង្កោ ឧរុពទ្ធាសនំ បរិសមន្តតោ អង្កំ អាសនន្តិ អនេន រ-ការស្ស ល-ការំ, ទ្វិភាវញ្ច កត្វា, តីហិ វា សន្ធីហិ លក្ខិតោ បល្លង្កោ តិសន្ធិបល្លង្កោ, តំ។ អាភុជិត្វាតិ អាពន្ធិត្វា, ឧភោ បាទេ សមប្បិតេ កត្វាតិ វុត្តំ ហោតិ។ វិត្ថារោ សាមញ្ញផលសុត្តវណ្ណនាយំ (ទី។ និ។ អដ្ឋ។ ១។២១៦) អាគមិស្សតិ។ អត្តា, មិត្តា, មជ្ឈត្តា, វេរីតិ ចតូសុបិ សមប្បវត្តនវសេន ចតុរង្គសមន្នាគតំ មេត្តាកម្មដ្ឋានំ។ “ចតុរង្គសមន្នាគត”ន្តិ ឥទំ បន “វីរិយាធិដ្ឋាន”ន្តិ ឯតេនាបិ យោជេតព្ពំ។ តថា ហិ –

កាមំ តចោ ច ន្ហារុ ច អដ្ឋិ ច អវសិស្សតុ, ឧបសុស្សតុ សរីរេ មំសលោហិតំ, យំ តំ បុរិសថាមេន បុរិសវីរិយេន បុរិសបរក្កមេន បត្តព្ពំ, ន តំ អបាបុណិត្វា វីរិយស្ស សណ្ឋានំ ភវិស្សតី”តិ (ម។ និ។ ២។១៨៤; សំ។ និ។ ១។២៣៧; អ។ និ។ ២។៥; អ។ និ។ ៨។១៣; មហានិ។ ១៧, ១៩៦) –

វុត្តនយេន ចតុរង្គសមន្នាគតមេវ។

ភ្ទុស ហត្វា ចិត្តុប្បាយាលកាតេច ឃស្សាតិ ភ្ទុសហតេ្វា. បរិនយត្តតោ អក្ដឹឃតោ លក្ខឹឃតោ បរិច្ឆេទចេនតាតិ បល្លេក្កា ន-ការស្ស ល-ការំ, តស្ស ច ទ្វិត្តំ កត្វា. អបិច “ឡាជំ កិលេសចិន្តិសតដ្ឋាត”ត្តិ អដ្ឋកថាសុ ចេតតោ បល្លិ កិលេសចិន្តិសតំ កតេរាតិ ឲត្វាតិ បល្លេក្កា តិក្កហិតាកយចេនត, អលុត្តសយាសចេនត ចា, ភ្ទុសហតេ្វា ច សោ បល្លេក្កា ច, សេ្វច វុត្តយដ្ឋេត បត្តឹឃដ្ឋេត ច ចេរាតិ ភ្ទុសហត្តបល្លក្កចេរា, តត្ថ កតោ បចេត្វា តិសិតេ្កា តឆា. ភ្ទុសហត្តតា តេច្ច ចិត្តាទចេនត កតេហតេ្ហា. តាតិឃេច ហិ ពិលាតិ អបរិមិតបុញ្ញាតុកាចេតា ភ្ទុសហត្តចិត្តុបល្លក្កកាតេច បចត្តាតិ, ត ច តាតិ អដ្ឋុដ្ឋិប្បយាលាតិ ភ្ទុសហត្តអដ្ឋក្កតាតិ សម្មុចត្តិ. តតោតាឃេច ច ឡាឆ “ពិលាសត្តេំ សត្តទិត្វា”តិ ភុត្តំ, ឆម្មបដ្ឋកថាឌឹសុ ច “ពិលាតិ សត្តទិត្វា...បេ... បុរត្តិយាកិយុតោ តិសិចិត្វា”តិ (ឆ. ស. អដ្ឋ. ០.សារិបុតេ្តរចណ្ណតា; ឆ. ស. អដ្ឋ. ០.តិឌាតកថា). អញ្ញត្ថ ច “ពិលាសេត ភ្ទុសហត្តសម្មតា”តិ. តេកឹ បត “អដ្ឋក្កតាកាតេចតេច ភ្ទុសហតេ្វា”តិ ឃឆា តឆា បរិកប្បតាចេនត ចេគត្តិ, តំ ត កតេហតត្តំ ឃឆាភុតេ្តត ការលោត, សាឆតោត ច ចិទុត្តតា. កាយត្ត្ហោ យតោរេឆបុរលិឃា ចត្យុរក្កត្តរចណ្ណតាឃ “ពិក្ខត្តំ តេរៀឌឹ បគក្ខលំ កត្វា តេរៀឌិឃល្លំ អារុឃ្យាភ្ទុសហត្តុតេ្ហរឆ ឆាតេត ពិលាសត្តេំ សត្តទិត្វា ចត្យុរក្កឌិទិឃំ អឆិដ្ឋាឃ តិសិត្តកាលតោ”តិ (អ. តិ. អដ្ឋ. ១.៣.១១) បិតេឆា ឌិស្សតិ, តឆាបិ តត្ថ វុតេ្ហឆសតេ្កា ចិត្តាទចាចតោតិ តេចឌិតតេ្ហា, ឃឆា “ពិទិឃំ សោត្យអសុតេ្ហតឆា, វុឌ្ឍយាហុ សហស្សឆា”តិ (ខា. ០.១.៣០) យហាបតាឌខាតកោ. តឆា ហិ តដ្ឋកថាឃំ ភុត្តំ “ពិទិឃំ សោត្យអសុតេ្ហតឆាតិ ចិត្តាតោតា សោត្យអសកល្លបិតចិត្តាតោរា អតោហាសី”តិ (ខាតក អដ្ឋ. ១-១០១ បិដេ្ឋ). អញ្ញឆា ហិ អាកាតេសឃេច វុក្ខិបិត្វា ពិលាសត្តេលំ កតំ, ត អចេលបតេឆេសតិ អតេ្វា អាបជេ្ឈយ្យ សត្តលាកិទិឃាឆារកាចេតា តស្ស, សោ ចតេ្វា អតឆិប្បេតោ អញ្ញត្ថ អតាកាតត្តាតិ.

រេខតក្ខន្តំ បិដ្ឋិតោ កត្វា ចិឃាតិ សម្ពុតេ្ឋា. អត្តិត្តិ បឌ្ឋិយបត្តតំ. យាតេពលត្តិ យាតំ, យាតេពលត្ហោ, យាតេស្ស ចា សាយត្តិឃំ. បុតេ្ហតិចាសត្តិ បុតេ្ហតិភុត្តក្ខន្តំ ខិត្តចក្ខត្តិ ខិត្តចក្ខុតាកលំ “កិត្ថិ ចតាឃំ តេលិតោកា អាបតេ្កា”តិអាឌិតា (ឌី. តិ. ១.៥៤; ស. តិ. ១.៣) ឌេតាយសេលយុតោត បត្ថឃាកាតេរ តាកាលំ ខ្លុតាតេត្វា. អាគាបិគចត្យុត្ត្រាគត្តិ ឲត្វាបិ “សត្តាត្យឌ្ឍាតំ អាចិណ្ណា”ត្តិ ចិកត្តិចិបរិលាឃំ កត្វា តេឃាតេឌតត្ហំ. តយិ ហិ ត្យឌ្ឍាតយាចិណ្ណតេយចាតិ ចេគត្តិ. បិគកំ កត្វាតិ ការលំ, បតិដ្ឋាតំ ចា កត្វា. “ចិបស្សតំ ចតេ្ឈត្វាតិ លត្តិសតោកាឌិសតសហស្សយុតោត អាសចក្ខឃតាកាលសក្ខាតយហាចឌិតេាកាលកត្តុំ កល្យាបគចេនត ចិបស្សតំ កាតេត្វា. សត្តេត្យាតេ្ហាលាឆិកយាឃ អតុបគឆម្មចិបស្សតាចេនត អតេកាការតេចាការតេ សក្ខាតេ សម្មសតោ លត្តិសតោកាឌិសតសហស្សយុតោត បចត្តំ ចិបស្សតាតាកាលយ្យិ ហិ “យហាចឌិតេាកាល”ត្តិ ភុច្ចតិ, ចត្យុឌឹសតិតោកាឌិសតសហស្សសក្ខ្យាឃ តេគចសិកំ ចត្យអញ្ញាតកសយាបត្តិតំ បុតេរចរាតុចតោកាលយ្យិ. ឡាឆ បត យក្កតាកាលេយច, ចិតេសសតោ ច អក្កយក្កតាកាលំ, តម្មា តតេស្សច ចិបស្សតាកត្តុកាតេចា តេចឌិតតេ្ហាតិ. សត្តាត្យឌ្ឍាតោលតិ សត្តេត្យាតាឌិតិរចតេសសត្យឌ្ឍាតោលា. តស្សា បិគកំ កត្វា សយាឆិ តិចតេ្វាតិ ភុត្តំ “ឡាគយស្ស បញ្ញាកិច្ចំ”ត្តិ. អស្សាតិ កកចេតោ.

“តត្ថ ឃឆា ហតេ្វ”តិអាឌិតា វុបយាឃ បិកឌឹករលំ. ហតេ្វតិ ហត្តបសតោ, ករបុតេ ចា. បិតិឃត្តិ សរាចតោ. ឈតេតិ វុគកហតេលឈតេ. ខ្វិត្តិសតេឆាលាកល្យាបប្បយាលំ កុល្ហិ តោកាលេត្ហា. តតោ យហតរា ចាឌិ. តតោាបិ យហតី យហាកុម្ភិ. សោហ្ថិ កុសោាត្កោ. តឌឹកាតោកា កត្តតោ. ចក្កចាត្យអបិតេគសុ សមុតេ្ហា ចក្កចាត្យអយហាសមុតេ្ហា. សិតេតុបិគេក យហាសមុតេ្ហតិ សឹគត្តរសម្ពុ សត្ថាឃាហ. “បិតិឃ”ត្តិអាឌិតាបិ តតេចត្តំ បការត្តរេត ចិការចេតិ. បរិត្តំ តោហាតិ ឃឆាតិ សម្ពុតេ្ឋា. ឃស្សា បិត្យត្តយា អត្តចិកាចតត្តាឃ ឃា

សំវណ្ណនា វុត្តា, តេនេវ តស្សា ពហុការេន ទស្សេតុំ “ទេវតាហា”តិអាទិ វុត្តំ. ឯវំ សព្ពត្ថ.

“ទុវេ បុថុជ្ជនា”តិអាទិ បុថុជ្ជនេសុ លក្ខណាទិវិភាគទស្សនត្ថេន វុត្តំ, ន បន មូលបរិយាយសំវណ្ណនាទីសុ (ម॰ និ॰ អដ្ឋ॰ ១.១) វិយ បុថុជ្ជនវិសេសនិទ្ធារណត្ថំ និព្ពិសេសបុថុជ្ជនស្សេវ ឥធ អធិប្បេតត្តា. សព្ពោបិ ហិ បុថុជ្ជនោ ភាវតោ ឧបរិគុណេ វិភាវេតុំ ន សក្កោតិ, តិដ្ឋតុ តាវ បុថុជ្ជនោ, អរិយសាវកបច្ចេកពុទ្ធានម្បិ អវិសយា ឯវ ពុទ្ធគុណា. តថា ហិ វក្ខតិ “សោតាបន្នោ”តិអាទិ (ទី॰ និ॰ អដ្ឋ॰ ១.៧). គោត្តសម្ពន្ធតាយ អាទិច្ចស្ស សូរិយទេវបុត្តស្ស ពន្ធូតិ អាទិច្ចពន្ធុ, តេន វុត្តំ និទ្ទេសេ –

“អាទិច្ចោ វុច្ចតិ សូរិយោ. សូរិយោ គោតមោ គោត្តេន, ភគវាបិ គោតមោ គោត្តេន, ភគវា សូរិយស្ស គោត្តញាតកោ គោត្តពន្ធុ, តស្មា ពុទ្ធោ អាទិច្ចពន្ធូ”តិ (មហានិ॰ ១៥០; ចូឡនិ॰ ៨៨).

សង្ខិត្តំ បន “ពុទ្ធស្សាទិច្ចពន្ធុនា”តិ បិ បឋន្តិ. អាទិច្ចស្ស ពន្ធុនា គោត្តេន សមានោ គោត្តសម្ពន្ធោ ពន្ធុ យស្ស, ពុទ្ធោ ច សោ អាទិច្ចពន្ធុ ចាតិ កត្វា. យស្មា បន ខន្ធធាតាទិកោសល្លតាបិ ឧបក្កិលេសានុបក្កិលេសានំ ជាននហេតុកំ ពាហុសច្ចំ ហោតិ, យថាហ –

“កិត្តាវតា នុ ខោ ភន្តេ ពហុស្សុតោ ហោតីតិ? យតោ ខោ ភិក្ខុ ខន្ធកុសលោ ហោតិ. ធាតុ...បេ... អាយតន...បេ... បដិច្ចសមុប្បាទកុសលោ ហោតិ, ឯត្តាវតា ខោ ភិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតី”តិ.

តស្មា “យស្ស ខន្ធធាតុអាយតនាទីសុ”តិអាទិ វុត្តំ. អាទិ-សទ្ទេន ចេត្ថ យាវ បដិច្ចសមុប្បាទា សង្គណ្ហាតិ. តត្ថ វាចុគ្គតករណំ ឧគ្គហោ. អត្ថស្ស បរិបុច្ឆនំ បរិបុច្ឆា. អដ្ឋកថាវសេន អត្ថស្ស សោតទ្វារបដិពទ្ធតាករណំ សវនំ. ព្យញ្ជនត្ថានំ សុតិក្កមបនយេន ធម្មស្ស បរិហរណំ ធារណំ. ឯវំ សុតធាតុបរិចិតានំ វិតក្កនំ មនសានុបេក្ខនំ បច្ចវេក្ខណំ.

ឯវំ បភេទំ ទស្សេត្វា វចនត្ថម្បិ ទស្សេតិ “បុថូនន្”តិអាទិនា. បុថូនន្តិ អនេកវិធានំ កិលេសាទីនំ. បុថុជ្ជនន្តោគធត្តាតិ ពហុន្នំ ជនានំ អន្តោគធត្តា. បុថុជ្ជនោតិ សម្ពន្ធោ. បុថុ ឯវ វិសុំយេវ អយំ សង្ខ្យាគតោ វាតិ តស្មា បុថុជ្ជនោតិ សម្ពន្ធោ. ឯវំ គាថាពន្ធេន សង្ខេបតោ ទស្សិតមត្ថំ “សោ ហី”តិអាទិនា វិវរតិ. “នានប្បការាន”ន្តិ ឥមិនា បុថុ-សទ្ទោ ឥធ ពហុត្ថោតិ ទស្សេតិ.

អាទិ-សទ្ទេន សង្គហិតបទត្ថំ, តទត្ថស្ស ច សាធកំ អប្បសេវនការុស្សិតាការេន និទ្ទេសបាឡិយា ទស្សេន្តោ “យថាហា”តិអាទិមាហ. អវិហតា សក្កាយទិដ្ឋិយោ, បុថុ ពហុកា តា ឯតេសន្តិ បុថុអវិហតសក្កាយទិដ្ឋិកា, ឯតេន អវិហតត្តា បុថុ សក្កាយទិដ្ឋិយោ ជនេន្តិ, បុថុហិ វា សក្កាយទិដ្ឋីហិ ជនិតាតិ អត្ថំ ទស្សេតិ. អវិហតត្តេយេវ វា ជនសទ្ទោ វទតិ, តស្មា បុថុ សក្កាយទិដ្ឋិយោ ជនេន្តិ ន វិហនន្តិ, ជនា វា អវិហតា បុថុ សក្កាយទិដ្ឋិយោ ឯតេសន្តិ អត្ថំ ទស្សេតីតិបិ វទន្តិ, វិសេសនបរនិបាតនស្សេត្ថ ឥដ្ឋត្តា យថា “អគ្យាហិតោ”តិ.

“ពុទ្ធ សត្តារាតិំ យុត្តល្លោកិកា”តិ វុត្តេន ពុទ្ធ ពាហេចា ឯតា សត្តារោ វុត្តេសន្តិ និទ្ទេសតំ ទស្សិតំ។ ពុទ្ធ សទ្ទាគតីហិ អចុដ្ឋិតាតិ វុត្តំ បន

គប្បុកិលេសេហិ ឯតេតទ្ទា, ឋាឃន្តិ ចា សត្តា វុត្តាតិ ឯតា, គតិយោ, ពុទ្ធ សទ្ទា វុច ឯតា គតិយោ វុត្តេសន្តិ ចចនេត្វា។ “ពុទ្ធ

នានាភិសម្ពារេរអភិសម្ពោរាគ្គី”តិ វុត្តេន ច ឋាឃន្តិ វុត្តេហិ សត្តាតិ ឯតា, បុញ្ញាភិសម្ពារាទយោ, ពុទ្ធ នានាចិធា ឯតា សម្ពារា វុត្តេសំ

ចិជ្ជន្តិ, ពុទ្ធ ចា នានាភិសម្ពារេ ឯតេន្តិ អភិសម្ពោរាគ្គីតិ អត្ថយាហ។ តេតា បរំ បន “ពុទ្ធ នានាវិធេហិ ចុឃន្តី”តិអាទិអត្ថត្ថយំ ឯតេន្តិ

វុត្តេហិ សត្តាតិ ឯតា, ការេយាឃាទយោ, រាគសន្តាបាទយោ, រាគបរិឡាហាទយោ ច, សព្ពេបិ ចា កិលេសបរិឡាហា។ ពុទ្ធ

នានប្បការា តេ វុត្តេសំ ចិជ្ជន្តិ, តេហិ ចា ឯតេន្តិ ចុឃន្តិ, សន្តាបេន្តិ, បរិឌហន្តិ ចាតិ និទ្ទេសតំ ទស្សេតុំ ចុត្តំ។ “រត្តា គិទ្ធា”តិអាទិ

បរិយាយចចនំ។

អបិ ច រត្តាតិ ចត្ថំ ចិយ រដ្ឋាទេនេន ចិត្តស្ស ចិបរិណាមករេន ឆន្ទរាគេន រត្តា។ គិទ្ធាតិ អភិកង្ខនសភាវេន អភិគិជ្ឈនេន គិទ្ធា។

គធិតាតិ គន្ថិតា ចិយ ទុម្មោចនីយភាវេន តត្ថ បដិពទ្ធា។ មុច្ឆិតាតិ កិលេសាធិមត្តតាយ ចិសញ្ញីភូតា ចិយ អនញ្ញកិច្ចយោគំ

សមាបន្នា។ អជ្ឈោសន្នាតិ អនញ្ញសាធារណេ ចិយ កត្វា គិលិត្វា បរិនិដ្ឋបេត្វា ឋិតា។ លគ្គាតិ ការេចា គណេក ចិយ អាសត្តា,

មហាបលិបេ ចា បតិតោ ភាសិកគ្គបលិបន្នបុរិសោ ចិយ ដ្ឋង្គរិតុំ អសក្កុណេយ្យភាវេន និមុគ្គា។ លគ្គិតាតិ មក្កដាលេបេន ចិយ មក្កដោ

បញ្ចង្គគ្គហណំ ចនេន អាសង្គិតា, បលិពុទ្ធាតិ សម្ពទ្ធា, ឧបទ្ទុតា ចាតិ អយមេត្ថ អដ្ឋកថាចិកាយំ (អ។ និ។ អដ្ឋ។ ១។៣១) ចុត្តោ។ វុត្តេន

ឋាឃតីតិ ឯតា, “រាគោ ទោសោ”តិ វុចយាទីគោ, ពុទ្ធ នានាចិធោ ឯតោ រាគាទីគោ វុត្តេសំ, ពុទ្ធស្ស ចា បញ្ចស្ស កាយគ្គណោស្ស ឯតា

រត្តា គិទ្ធា…បេ… បលិពុទ្ធាតិ អត្ថំ ទស្សេតិ។

“អាវុតា”តិអាទិបិ បរិយាយចចនមេច។ អបិច “អាវុតាតិ អាវរិតា។ និវុតាតិ និវារិតា។ ឱផុតាតិ បលិគុណ្ឋិតា, បរិយោនទ្ធា ចា។

បិហិតាតិ បិទហិតា។ បដិច្ឆន្នាតិ ឆាទិតា។ បដិកុជ្ជិតាតិ ហេដ្ឋាមុខជាតា”តិ តេត្ថេច (អ។ និ។ អដ្ឋ។ ១។៣១) ចុត្តំ។ វុត្តំ ច ឯតេន្តិ

វុត្តេហីតិ ឯតា, នីវរណា, ពុទ្ធ នានាចិធា ឯតា នីវរណា វុត្តេសំ, ពុទ្ធេហិ ចា នីវរណេហិ ឯតា អាវុតា…បេ… បដិកុជ្ជិតាតិ និទ្ទេសតំ

ទស្សេតិ។ ពុទ្ធស្ស នីវរណប្បយោគាទីសុ ឋាឃតិ, ពុទ្ធំ ចា អត្តភាវេ ឯតោ អនេកាកោ, ពុទ្ធ ចា ពហុកោ ឯតោតិ អត្ថំ ទស្សេតិ

“ពុទ្ធន”ន្តិអាទិនា, វុត្តេន ច តតិយបាទំ ចិវរតិ, សមេត្វតិ ចា។ “ពុទ្ធចា”តិអាទិនា បន ចតុត្ថបាទំ។ ពុទ្ធ ចិសំសដ្ឋោ វុច ឯតោ

ពុទ្ធជ្ជនោតិ អយមេត្ថ ចចនត្ថោ។

យេហិ គុណចិសេសេហិ និមិត្តភូតេហិ ភកចតិ “តថាគតោ”តិ អយំ សមញ្ញា បចត្តា, តំ ទស្សេន្តោ “អដ្ឋហិ ការណេហិ ភកចា

តថាគតោ”តិអាទិ ចុត្តំ។ វុគោបិ ហិ សទ្ទោ អនេកបចត្តិនិមិត្តមន្តិគិច្ច អនេកគណា អត្ថប្បការសកា, ភកចតោ ច សព្ពេបិ ភាវសទ្ទា

អនេកគុណនេមិត្តិកាសេច។ ចចាហ –

“អសង្ខ្យេយ្យានិ នាមានិ, សគុណេន មហេសិនោ;

ក្យេលាភ តាយបុរេន្តឃ្យ៉ា, អបិ តាយសហស្សេតា”តិ៓ (ធ៓ ស៓ ១១១១; ក្តា៓ អដ្ឋ៓ ៥៧; បដិ៓ យ៓ អដ្ឋ៓ ១.៥៩; ឌី៓ តិ៓ ឌី៓ ១.៣១១);

កាតិ បត តាតីតិ អតុរយារេក សតិ បធម់ តស្សុទ្ធំ សទេ្ទបទេតា ក្ដីសិត្វា “កេច”ត្តិអាឌិតា តិក្ខិសតិ៓ តថា អាការេតាតិ ទុត្ត អាការតិឃយតចរេសត ឌុបយុសយុដិបិឝតទ្វា តថា-សទ្ដោ៓ សាយធ្លារខាតតាឃ ចិរេសសាចដ្ឋោតេតា, ចិរេសបត្តិតា ច សាយធ្លាសទ្ទស្សាបិ ចិរេសរេត្តយេច អតុបឃុឌ្ឋិតព្ទរេតា បដិបគាបយតទ្វា អាកាត សទេ្ទា ឌដ្ឋទេ្ទា, ត ខាលាកាយតទ្វា តចលក្ខណំ អាការេតា”តិអាឌីសុ (ឌី៓ តិ៓ អដ្ឋ៓ ១.៥; យ៓ តិ៓ អដ្ឋ៓ ១.១១; សំ៓ តិ៓ អដ្ឋ៓ ១.១.៥៥; អ៓ តិ៓ អដ្ឋ៓ ១.១៥០; ខេទកា៓ អដ្ឋ៓ ១.៣១; ឌ្ហតិទុ៓ អដ្ឋ៓ ១៥; បដិ៓ យ៓ អដ្ឋ៓ ១.១៥; ត្យ៓ ចំ៓ អដ្ឋ៓ ១; យហាតិ៓ អដ្ឋ៓ ១៣) ចិឃ , តាបិ កាឃកយតាឌិ អទេ្ទា “អាការេតា ទោ យហាសយណោ, យាកផាតំ កិរិទ្ធាខ”ត្តិអាឌីសុ (យហាច៓ ៥១) ចិឃ៓ តត្វ ឃស្ស អាការស្ស តិឃយតចរេសត ឌុបយុសយុដិបិឝតទ្វា តថា-សទ្ដោ, តគាការំ ការុណាបផាតត្វា តស្ស យហាការុណាយុទេត ប៉ុរិយត្ថុន្តាត់ អាកាយតបដិបគាឃ ក្ដាហទលេចរេសត សាយធ្លាទេតា ឌទេស្សទេត្វា “ឃថា សទ្ធាលេរៃក”តិអាឌិយាហ៓ ឃំតំ-សទ្ដាត់ ទុកត្ថសព្ទត្ថកាចទេតា ទេចត្វ តថា-សទ្ទស្សតូឌស្សទេត ឃថា-សទេ្ទត អទេ្ទា ចិកាចិទេតា៓ តទេច ចិត្តាទេទតិ “ឃថា ចិបស្សី កកចា”តិអាឌិតា, ចិបស្សីអាឌីតទ្វាត្វ លត្ថ៍ សយុាសមុព្វាត់ យហាបគាតុត្តាឌីសុ (ឌី៓ តិ៓ ១.៣) សយុហុលតិទេ្ទសត (ឌី៓ តិ៓ អដ្ឋ៓ ១.សព្ទហុលបរិទេ្ធចធណ្ណតា) សុបិកដេតា, អាសតត្តា ច ទេតសំ ចរេសត តំ បដិបធំ ឌទេស្សតីតិ ឌដ្ឋទ្វា៓ អាការេតា ឃថា, តថា អាការេតាតិ សព្ទត្រ សព្ទទេ្ទា៓ “កំ ចុត្តំ ទោហាតី”តិអាឌិតាបិ តទេច បដិតិក្ខិសតិ៓ តត្វ ទេយត អតិតីហារទេតាតិ យតុស្សត្តលិក្ខុសយុត្តិទេហតុសត្វាទេឌស្សតបព្ទខ្លាក្យាលសយុត្តិអធិការទេលក្ខាត់ ចទេសត អដ្ឋក្ខបយត្ថាកេតាត យហាបលិផាទេតត៓ សទេ្ទាសញ្ញា តុទ្ធាត់ បធយបលិផាត់ ត្ថបិតាច តីហារទេត សបិញ្ញាតិ៓ អតិតីហារទេតាតិ ទេចត្វ ម្ញុលបលិផាតទេស្សតំ អធិចចតត្តិ ឌដ្ឋទ្វា៓

ទុចំ យហាកិតីហារចរេសត “តថាការេតា”តិ បឌស្ស អត្វំ ឌទេស្សត្វា ត្ហគាតិ បិរេយីប្ញុទេលចរេសតបិ ឌទេស្សតុំ “អធ ចា”តិអាឌិយាហ៓ “ទុត្ត ច សុត្តត្តិកាតំ យហាទេពាធិឃាតបដិបគាឃ ទេពាសល្លខតតត្វំ បិរេយីសុ អយំ ចិត្តាទេកចា”តិអាឌិតា អាចរិយឆយុបិលទេត្វទេត (ឌី៓ តិ៓ ឌី៓ ១. ៥) ឃា បិរេយីសុ ចិតិន្ធឃកចា ចុត្តា, កិត្វាបិ សា អទេយត្តំ ត្ហឆ ចុទ្ធយាតា កត្វចិត្តាទេកទោ ចិឃ កចិស្សតិ, ឃស្វា បតាឃំ សំចណ្ណតា ទុតិស្សំ បត្ថា បយាគទេលចចិរេសាឆតចរេសត, តឌចរេសតត្វបរិឃាគាតចរេសត ច បចត្តា, តស្វា សាបិ បិរេយីកចា ត្ហឆ ចត្តព្វាទេឃចាតិ តទេតា ទេចច ចរិឃាបិដកដ្ឋកចាទេតា ច អាហរិត្វា ឃចាទេហំ កាចាខាទេន្តហិ សយលក្ខុរិត្វា អត្ថយធិប្បាឃត្តុ ចិរេសាឆឃយាតា កចិស្សតិ៓ កចំ?

កា បទេតតា បិរេយិទេយា, ទេកាតទេ្ទត កតីចិផា;

ទេកា ច តាសំ កទេយា កាតិ, លក្ខណាឌីតិ សព្ទចា៓

ទេកា បច្ចទេយា, សំកិទេលទេសា, ទេចាគាតំ បដិបក្ខទេកា;

ປຏິປຕ຺ຕິວິກາເກາ ຈ, ສງ຺ຄເຫາ ສຍ຺ຍາ ຕຖາˋ

ກິຕ຺ຕເກນ ສຍ຺ຍາເຄນໍ, ອານິສໍເສາ ຈ ກິໍ ຜລໍ;

ປຍ຺ຍາເຍຕໍ ວິພຊ຺ຊິຕ຺ວາ, ກຖິຍ຺ຍຕິ ວິຕ຺ຖາເຣາˋ

ຕຕ຺ຖາຍໍ ວິພຊ຺ຊນໍ –

ກາ ປເນຕາ ປາຣມິເຍາຕິ –

ຕຓ຺ຫາມານາທິພຍ຺ຍາຕ຺ຕາ, ກຣຸຓູປາຍເກາສລ຺ລ ຍາ;

ທານາເທາ ປຣິຄ຺ຄຫິຕາ, ປາຣມີ ສາ ວິກາຍິຕາˋ

ຕຓ຺ຫາມານາທິນາ ຫິ ອນຸປຫຕາ ກຣຸຓູປາຍເກາສລ຺ລປຣິຄ຺ຄຫິຕາ ທານາທເຍາ ຄຸຓສຫ຺ຖາຕາ ຊຸຕາ ກິຣິຍາ “ປາຣມີ”ຕິ ວິກາຍິຕາˋ

ເກນຕ຺ເຖນ ປາຣມິເຍາຕິ –

ປເຣເມາ ສຸຕ຺ຕມເຖ຺ນ, ຕສ຺ສາຍໍ ປາຣມີ ຕຖາ;

ກມ຺ມໍ ກາເຣາຕິ ທານາທິ, ຕທ຺ທິຕເຕາ ຕິຄາ ມຕາˋ

ປູເຣຕິ ມຈຕິ ປເຣ, ປຣໍ ມຊ຺ຊຕິ ມຍຕິ;

ມຸຕາຕິ ມິເນາຕິ ຕຖາ, ມິນາຕີຕິ ຈາ ປເຣມາˋ

ປາເຣ ມຊ຺ຊຕິ ເສາເຣຕິ, ມຈຕິ ມຍຕີຕິ ຈາ;

ມາເຍຕິ ຕໍ ຈາ ມຸຕາຕິ, ມິເນາຕິ ມິນາຕິ ຕຖາˋ

បារមីតិ មហាសត្តោ, វុត្តានុសារតោ បន;

តទ្ធិតត្តយេនេវ, បារមីតិ អយំ មតា។

ទានសីលាទិគុណវិសេសយោគេន ហិ សត្តុត្តមតាយ មហាពោធិសត្តា បរមា, តស្ស អយំ, ភាវោ, កម្មំ វា បារមី, ទានាទិកិរិយា។ អថ វា បរតិ បូរេតីតិ បរមោ និរុត្តិនយេន, ទានាទិគុណានំ បូរកោ, បាលកោ ច មហាសត្តោ, បរមស្ស អយំ, ភាវោ, កម្មំ វា បារមី។ អបិច បរេ សត្តេ បចតិ អត្តនិ ពន្ធតិ គុណវិសេសយោគេន, បរំ វា អតិរេកំ មជ្ជតិ សំកិលេសមលតោ, បរំ វា សេដ្ឋំ និព្វានំ វិសេសេន មយតិ គច្ឆតិ, បរំ វា លោកំ បមាណភូតេន ញាណវិសេសេន ឥធលោកមិវ មិនាតិ បរិច្ឆិន្ទតិ, បរំ វា អតិវិយ សីលាទិគុណគណំ អត្តនោ សន្តានេ មិនាតិ បក្ខិបតិ, បរំ វា អត្តភូតតោ ធម្មកាយតោ អញ្ញំ, បដិបក្ខំ វា តទនុគតំ កិលេសចោរគណំ មិនាតិ ហិំសតីតិ បរមោ, មហាសត្តោ, “បរមស្ស អយ”ន្តិអាទិនា វុត្តនយេន បារមី។ បារេ វា និព្វានេ មជ្ជតិ សុជ្ឈតិ, សត្តេ ច សោធេតិ, តត្ថ វា សត្តេ បចតិ ពន្ធតិ យោជេតិ, តំ វា មយតិ គច្ឆតិ, សត្តេ ច មាបេតិ គមេតិ, តំ វា យាថាវតោ បរិច្ឆិន្ទតិ, តត្ថ វា សត្តេ មិនាតិ បក្ខិបតិ, តត្ថ វា សត្តានំ កិលេសារិំ មិនាតិ ហិំសតីតិ បារមី, “តស្ស អយ”ន្តិអាទិនា ទានាទិកិរិយាវ បារមីតិ។ ឥមិនា នយេន បារមីនំ វចនត្ថោ វេទិតព្វោ។

កតិវិធាតិ សង្ខេបតោ ទសវិធា, តា បន ពុទ្ធវំសបាឡិយំ (ពុ· វំ· ១·៧៦) សរូបតោ អាគតាយេវ។ យថាហ “វិចិនន្តោ តទាទក្ខិំ, បឋមំ ទានបារមិ”ន្តិអាទិ (ពុ· វំ· ២·១១៦)។ យថា ចាហ –

“កតិ នុ ខោ ភន្តេ ពុទ្ធការកា ធម្មាតិ? ទស ខោ សារិបុត្ត ពុទ្ធការកា ធម្មា, កតមេ ទស? ទានំ ខោ សារិបុត្ត ពុទ្ធការកោ ធម្មោ, សីលំ នេក្ខម្មំ បញ្ញា វីរិយំ ខន្តិ សច្ចំ អធិដ្ឋានំ មេត្តា ឧបេក្ខា ពុទ្ធការកោ ធម្មោ, ឥមេ ខោ សារិបុត្ត ទស ពុទ្ធការកា ធម្មាតិ។ ឥទមវោច ភគវា, ឥទំ វត្វាន សុគតោ អថាបរំ ឯតទវោច សត្ថា –

‘ទានំ សីលញ្ច នេក្ខម្មំ, បញ្ញាវីរិយេន បញ្ចមំ;

ខន្តិសច្ចមធិដ្ឋានំ, មេត្តុបេក្ខាតិ តេ ទសា’តិ”។ (ពុ· វំ· ១·៧៦);

កេចិ បន “ឆឡេវា”តិ វទន្តិ, តំ ឯតាសំ សង្គហវសេន វុត្តំ។ សោ បន សង្គហោ បរតោ អាវិ ភវិស្សតិ។

កោ ច តាសំ កមោតិ ឯត្ថ កមោ នាម ទេសនាក្កមោ, សោ ច បឋមសមាទានហេតុកោ, សមាទានំ បវិចយហេតុកំ, ឥតិ យថា អាទិម្ហិ

បឆយាកិតិហារការេល បចិចិតា, នយាឌិត្ថា ច, ពឆា ឧេសិតា៉ ឃឆាហ “ចិចិតឧត្ថា ពឌាឌក្លិ, បឆយំ ឌាតបរិយិ”ត្តិអាឌិ (ឮ៉ ចិ៉ ១៉១១៩) ខេពតេតាំ ចុ្ច្ចតិ –

“បឆយំ នយាឌាតតា-ចនេតាយំ ករេយា ទុេតា;

អឆ ចា អញ្ញាយញ្ញាស្ស, ពាហុបការេតាបិ ចា”តិ៉

ពត្ថ ហិ ឌាត់ សីលស្ស ពាហុបការ៉, ស្វាកេទ្ធាតិ តំ អាឌិយិត្រុ្តា៉ ឌាត់ បត សីលបរិក្ខិតំ យហប្ឋល់ ខេហាតិ យហាតិរំនត្តិ ឌាតាតត្ថុទ៉ សីល់ ចុ្ត្តា៉ សីល់ ខេតក្លួយបរិក្ខិតំ...ខេប... ខេតក្លួយំ បញ្ញាបរិក្ខិតំ...ខេប... បញ្ញា ចិរិយបរិក្ខិតា...ខេប... ចិរិយំ ឧត្តិបរិក្ខិតំ...ខេប... ឧត្តិ នច្ចបរិក្ខិតា...ខេប... នច្ចំ អឆិដ្ឋានបរិក្ខិតំ...ខេប... អឆិដ្ឋាន់ ខេយត្តាបរិក្ខិតំ...ខេប... ខេយត្តា ដ្ឋេបក្លាបរិក្ខិតា យហប្ឋលា ខេហាតិ យហាតិរំនាតិ ខេយត្តាតត្ថុទ៉ ដ្ឋេបក្លា ចុ្ត្តា៉ ដ្ឋេបក្លា បត ករុណាបរិក្ខិតា, ករុណា ច ដ្ឋេបក្លាបរិក្ខិតាតិ ខេចឌិតត្ថា៉ ករ៉ំ បត យហាការុលិកា ខេពាឌិនត្តា នខេត្តស្ស ដ្ឋេបក្លកា ខេហាត្តិតិ? ដ្ឋេបក្លិតត្ថាឃុត្តខេកស្ស កត្ថិ កាល៉ ដ្ឋេបក្លកា ខេហាត្តិ, ត បត នត្ថាត្ត, នត្ថាឌា ចាតិ ខេកចិ៉ អបខេទ បត ត ច នខេត្តស្ស ដ្ឋេបក្លកា, នត្តកខេតាស្ស បត ចិប្បកាខេទស្ស ដ្ឋេបក្លកា ខេហាត្តិតិ, ត្តាឌខេយខេចត្ត ឃុត្តា៉

អបខេទា តខេយា –

នត្ថានាឆារណាតាឌិ-ការណោហិបិ ជ្រាទិតំ;

ឌាត់ អាឌិយិត្រូនននា ពុ, បុទិខេយបិ អខេបក្លកា៉

បភូនេជតេស្សបិ ហិ បចត្តិឃា នត្ថានត្តនាឆារណាត្តា, អប្បផលត្តា, ស្វាខេទត្តា ច ឌាត់ អាឌិយិត្រុ្តា៉ សិខេលត ឌាឃកបជិក្ខាហកស្ឌ្ធិខេតា បខេទត្ថក្ខហំ ចត្វា បខេបិត្យអាតិចត្តិចចតខេតា, កិរិយឆយំ ចត្វា អកិរិយឆយចចតខេតា, ខេកាកនយ្យត្តិខេហតុំ ចត្វា កចនយ្យត្តិខេហតុចចតខេតា ច ឌាតស្សាតត្ថុទ៉ សីល់ ចុ្ត្តា៉ ខេតក្លួខេយត សីលនយ្យត្តិនិទ្ធិខេតា, កាឃចឌីស្ឋចរិតំ ចត្វា យខេតាស្ឋចរិតចចតខេតា, ចិស្ឋខ្ឌសីលស្ស ស្ឋខេឧខេតច ឃនាតនយិញ្ញខេតា, កយ្វបខេទាឆប្បហាខេតត បខេឃាកស្ឌ្ធិ ចត្វា កិខេលនាបខេទាឆប្បហាខេតត អានឃស្ឌ្ធិចចតខេតា, ចិតិក្កយប្បហាខេត ជិតស្ស បរិឃុដ្ឋានប្បហាតចចតខេតា ច សីលស្សាតត្ថុទ៉ ខេតក្លួយំ ចុ្ត្តា៉ បញ្ញាឃ ខេតក្លួយស្ស និទ្ធិបរិស្ឌ្ធិខេតា, ឃនាតាការេច បញ្ញាកាចចតខេតា៉ នយាឆិបដ្ឋានា ហិ បញ្ញា, បញ្ញាបច្ចុបដ្ឋានេតា ច នយាឆិ៉ នយឆតិយិត្តំ ចត្វា ដ្ឋេបក្លាតិយិត្តចចតខេតា, បខេហិតញ្ញខេតត បខេហិតកខេរុហ្វបិឃខេកានល្លចចតខេតា ច ខេតក្លួយស្សាតត្ថុទ៉ បញ្ញា ចុ្ត្តា៉ ចិរិឃារម្ភខេត បញ្ញាកិច្ចនិទ្ធិខេតា, នត្តស្វញ្ញាតាឆយ្វតិញ្ញាតក្លត្តិ ចត្វា នត្តហិតាឃ អារម្ភស្ស អច្ឆរិយតាចចតខេតា, ដ្ឋេបក្លាតិយិត្តំ ចត្វា បក្ខហតិយិត្តចចតខេតា, តិនយ្វការិតំ ចត្វា ដ្ឋានចចតខេតា ច៉ តិនយ្វការិខេតា ហិ ដ្ឋាន់ ផលចិខេនននយាចហតីតិ បញ្ញាឃាតត្ថុទ៉ ចិរិយំ ចុ្ត្តា៉

វីរិយេន តិតិក្ខានិទ្ទេសោ។ វីរិយវា ហិ អារទ្ធវីរិយត្តា សត្តសង្ខារេហិ ឧបនីតំ ទុក្ខំ អភិភុយ្យ វិហរតិ។ វីរិយស្ស តិតិក្ខាលង្ការភាវតោ។ វីរិយវតោ ហិ តិតិក្ខា សោភតិ។ បក្កហតិមិត្តំ វត្វា សយឆតិមិត្តវចនតោ, អច្ចារម្ភេន ឧទ្ធច្ចកោសជ្ជហានវចនតោ។ ធម្មនិជ្ឈានក្ខន្តិយា ហិ ឧទ្ធច្ចកោសជ្ជា បហីយតិ។ វីរិយវតោ សាតច្ចការវចនតោ។ ខន្តិពាហុល្លេ ហិ អក្កុទ្ធោ សាតច្ចការី ហោតិ។ អប្បមាទវតោ បរហិតកិរិយារម្ភេ បច្ចុបការតណ្ហាភាវវចនតោ។ យាថាវតោ ធម្មនិជ្ឈានេ ហិ សតិ តណ្ហា ន ហោតិ។ បរហិតារម្ភេ បរយេបិ បរកតទុក្ខសហនតាវចនតោ ច វីរិយស្សានន្តរំ ខន្តិ វុត្តា។ សច្ចេន ខន្តិយា ចិរាធិដ្ឋានតោ, អបការិនោ អបការខន្តិ វត្វា តទុបការករណេ អវិសំវាទវចនតោ, ខន្តិយា អបវាទវាទាវិកម្បនេន ភូតវាទិតាយ អវិជហនវចនតោ, សត្តសុញ្ញតាធម្មនិជ្ឈានក្ខន្តិំ វត្វា តទុបព្រូហិតញាណសច្ចស្ស វចនតោ ច ខន្តិយានន្តរំ សច្ចំ វុត្តំ។ អធិដ្ឋានេន សច្ចសិទ្ធិតោ។ អចលាធិដ្ឋានស្ស ហិ ចិរតិ និប្ផត្តិ។ អវិសំវាទិតំ វត្វា តត្ថ អចលភាវវចនតោ។ សច្ចសន្ធោ ហិ ទានាទីសុ បដិញ្ញានុរូបំ និច្ចលោ បវត្តតិ។ ញាណសច្ចំ វត្វា សម្ភារេសុ បវត្តិនិដ្ឋាបនវចនតោ។ យថាភូតញាណវា ហិ ពោធិសម្ភារេសុ អធិដ្ឋាតិ, តេ ច និដ្ឋាបេតិ បដិបក្ខេហិ អកម្បិយភាវតោ ច សច្ចស្សានន្តរំ អធិដ្ឋានំ វុត្តំ។ មេត្តាយ បរហិតករណសមាទានាធិដ្ឋានសិទ្ធិតោ, អធិដ្ឋានំ វត្វា ហិតូបសំហារវចនតោ។ ពោធិសម្ភារេ ហិ អធិតិដ្ឋមានោ មេត្តាវិហារី ហោតិ។ អចលាធិដ្ឋានស្ស សមាទានាទិកោបនេន សមាទានសម្ភវតោ ច អធិដ្ឋានស្សានន្តរំ មេត្តា វុត្តា។ ឧបេក្ខាយ មេត្តាវិសុទ្ធិតោ, សត្តេសុ ហិតូបសំហារំ វត្វា តទបរាធេសុ ឧទាសីនតាវចនតោ, មេត្តាភាវនំ វត្វា តន្និស្សន្ទភាវនាវចនតោ, “ហិតកាមសត្តេបិ ឧបេក្ខកោ”តិ អច្ឆរិយព្ភុតតាវចនតោ ច មេត្តាយានន្តរំ ឧបេក្ខា វុត្តាតិ ឯវមេតាសំ កមោ វេទិតព្វោ។

កានិ លក្ខណាទីនិ សព្ពាវាតិ ឯត្ថ បន អវិសេសេន –

បរេសមនុគ្គហណំ, លក្ខណន្តិ បវុច្ចតិ;

ឧបការោ អកម្បោ ច, រសោ ហិតេសិតាបិ ច។

ពុទ្ធត្តំ បច្ចុបដ្ឋានំ, ទយា ញាណំ បវុច្ចតិ;

បដ្ឋានន្តិ តាសន្តុ, បទុក្ខំ តានិ តេនតោ។

សព្ពាបិ ហិ បារមិយោ បរានុគ្គហលក្ខណា, បរេសំ ឧបការករណរសា, អវិកម្បនរសា វា, ហិតេសិតាបច្ចុបដ្ឋានា, ពុទ្ធត្តបច្ចុបដ្ឋានា វា, មហាករុណាបទដ្ឋានា, ករុណូបាយកោសល្លបទដ្ឋានា វា។

វិសេសេន បន យថា ករុណូបាយកោសល្លបរិគ្គហិតា អត្តុបករណបរិច្ចាគចេតនា ទានបារមី។ ករុណូបាយកោសល្លបរិគ្គហិតំ កាយវចីសុចរិតំ អត្ថតោ អកត្តព្វវិរតិ, កត្តព្វករណចេតនាទយោ ច សីលបារមី។ ករុណូបាយកោសល្លបរិគ្គហិតោ អាទីនវទស្សនបុព្វង្គមោ កាមភវេហិ និក្ខមនចិត្តុប្បាទោ នេក្ខម្មបារមី។ ករុណូបាយកោសល្លបរិគ្គហិតោ ធម្មានំ សាមញ្ញវិសេសលក្ខណាវពោធោ បញ្ញាបារមី។ ករុណូបាយកោសល្លបរិគ្គហិតោ កាយចិត្តេហិ បរហិតារម្ភោ វីរិយបារមី។ ករុណូបាយកោសល្លបរិគ្គហិតោ សត្តសង្ខារាបរាធសហនសង្ខាតោ អទោសប្បធានោ តទាការប្បវត្តោ ចិត្តុប្បាទោ ខន្តិបារមី។ ករុណូបាយកោសល្លបរិគ្គហិតំ វិរតិចេតនាទិកំ អវិសំវាទនំ សច្ចបារមី។ ករុណូបាយកោសល្លបរិគ្គហិតោ អចលសមាទានាធិដ្ឋានសង្ខាតោ តទាការប្បវត្តោ ចិត្តុប្បាទោ អធិដ្ឋានបារមី។ ករុណូបាយកោសល្លបរិគ្គហិតោ លោកស្ស ហិតសុខូបសំហារោ អត្ថតោ អព្យាបាទោ មេត្តាបារមី។ ករុណូបាយកោសល្លបរិគ្គហិតា អនុនយបដិឃវិទ្ធំសនសង្ខាតា ឥដ្ឋានិដ្ឋេសុ សត្តសង្ខារេសុ សមប្បវត្តិ ឧបេក្ខាបារមី។

តថា បរិច្ចាគលក្ខណំ ទានំ, ទេយ្យធម្មេ លោភវិទ្ធំសនរសំ, អនាសត្តិបច្ចុបដ្ឋានំ, ភវវិភវសម្បត្តិបច្ចុបដ្ឋានំ វា, បរិច្ចជិតព្វវត្ថុបទដ្ឋានំ។ សីលនលក្ខណំ សីលំ, សមាធានលក្ខណំ, បតិដ្ឋានលក្ខណំ វាតិ វុត្តំ ហោតិ។ ទុស្សីល្យវិទ្ធំសនរសំ, អនវជ្ជរសំ វា, សោចេយ្យបច្ចុបដ្ឋានំ, ហិរោត្តប្បបទដ្ឋានំ។ កាមតោ, ភវតោ ច និក្ខមនលក្ខណំ នេក្ខម្មំ, តទាទីនវវិភាវនរសំ, តតោយេវ វិមុខភាវបច្ចុបដ្ឋានំ, សំវេគបទដ្ឋានំ។ យថាសភាវបដិវេធលក្ខណា បញ្ញា, អក្ខលិតបដិវេធលក្ខណា វា កុសលិស្សាសខិត្តុសុបដិវេធោ វិយ, វិសយោភាសនរសា បទីបោ វិយ, អសម្មោហបច្ចុបដ្ឋានា អរញ្ញគតសុទេសកោ វិយ, សមាធិបទដ្ឋានា , ចតុសច្ចបទដ្ឋានា វា។ ឧស្សាហលក្ខណំ វីរិយំ, ឧបត្ថម្ភនរសំ, អសំសីទនបច្ចុបដ្ឋានំ, វីរិយារម្ភវត្ថុបទដ្ឋានំ, សំវេគបទដ្ឋានំ វា។

ខមនលក្ខណា ខន្តិ, ឥដ្ឋានិដ្ឋសហនរសា, អធិវាសនបច្ចុបដ្ឋានា, អវិរោធបច្ចុបដ្ឋានា វា, យថាភូតទស្សនបទដ្ឋានា។ អវិសំវាទនលក្ខណំ សច្ចំ, យាថាវវិភាវនរសំ, សាធុតាបច្ចុបដ្ឋានំ, សោរច្ចបទដ្ឋានំ។ ពោធិសម្ភារេសុ អធិដ្ឋានលក្ខណំ អធិដ្ឋានំ, តេសំ បដិបក្ខាភិភវនរសំ, តត្ថ អចលតាបច្ចុបដ្ឋានំ, ពោធិសម្ភារបទដ្ឋានំ។ ហិតាការប្បវត្តិលក្ខណា មេត្តា, ហិតូបសំហាររសា, អាឃាតវិនយនរសា វា, សោម្មភាវបច្ចុបដ្ឋានា, សត្តានំ មនាបភាវទស្សនបទដ្ឋានា។ មជ្ឈត្តាការប្បវត្តិលក្ខណា ឧបេក្ខា, សមភាវទស្សនរសា, បដិឃានុនយវូបសមបច្ចុបដ្ឋានា, កម្មស្សកតាបច្ចវេក្ខណបទដ្ឋានា។ ឯត្ថ ច ករុណូបាយកោសល្លបរិគ្គហិតតា ទានាទីនំ បរិច្ចាគាទិលក្ខណស្ស វិសេសនការេន ចត្តព្វា, យតោ តានិ បារមីសង្ខ្យំ លភន្តិ។ ន ហិ សម្មាសម្ពោធិយាធិបត្ថនយញ្ញាណព អករុណូបាយកោសល្លបរិគ្គហិតានិ វដ្ដគាមីនិ ទានាទីនិ បារមីសង្ខ្យំ លភន្តីតិ។

កោ បច្ចយោតិ –

អភិនីហារោ ច តាសំ, ទយា ញាណញ្ច បច្ចយា;

ອຸສ຺ສາຫຸປ຺ປາທນຕ຺ຖໍ, ຫິຕາຈາຣາພເວາ ຕຖາ.

ອພິນີຫາເຣາ ຕາວ ປາຣມີນໍ ສພ຺ພາສມ຺ປິ ປຈ຺ຈເຍາ. ເສາ ຫິ ອຍໍ “ມນຸສ຺ສຕ຺ຕໍ ລິງ຺ຄສມ຺ປຕ຺ຕີ”ຕິອາທິ (ພຸ. ວໍ. ໒.໕໙) ອຏ຺ຐທມ຺ມສເມາທານສມ຺ປາທິເຕາ “ຕິຓ຺ໂຓ ຕາເຣຍ຺ຍໍ, ມຸຕ຺ເຕາ ເມາເຈຍ຺ຍໍ, ພຸທ຺ເທາ ເພາເທຍ຺ຍໍ, ສຸທ຺ເທາ ເສາເທຍ຺ຍໍ, ທນ຺ເຕາ ທເມຍ຺ຍໍ, ສນ຺ເຕາ ສເມຍ຺ຍໍ, ອສ຺ສຕ຺ເຖາ ອສ຺ສາເສຍ຺ຍໍ, ປຣິນິພ຺ພຸເຕາ ປຣິນິພ຺ພາເປຍ຺ຍ”ນ຺ຕິອາທິນາ ປວຕ຺ເຕາ ອພິນີຫາເຣາ, ເສາ ອວິເສເສນ ສພ຺ພປາຣມີນໍ ປຈ຺ຈເຍາ. ຕປ຺ປຈ຺ຈຍາ ຫິ ອຸທ຺ທໍ ປາຣມີນໍ ປວິຈຍຸປຏ຺ຐານສມາທານາທິຏ຺ຐານນິປ຺ຜຕ຺ຕິເຍາ ມຫາປຸຣິສານໍ ສມ຺ປຊ຺ຊນ຺ຕິ, ອພິນີຫາເຣາ ຈ ນາເມສ ອຏ຺ຐນ຺ນໍ ທມ຺ມານໍ ສເມາທາເນນ ຕຖາປວຕ຺ເຕາ ຈິຕ຺ຕຸປ຺ປາເທາ, “ອເຫາ ວຕາຫໍ ອນຸຕ຺ຕຣໍ ສມ຺ມາສມ຺ເພາທິໍ ອພິສມ຺ພຸຊ຺ເຌຍ຺ຍໍ, ສພ຺ພສຕ຺ຕານໍ ຫິຕສຸຂໍ ນິປ຺ຜາເທຍ຺ຍ”ນ຺ຕິອາທິປວຕ຺ຕາການສຓ຺ຐິເຕາ ອພິປຕ຺ຖຍໍ ພຸທ຺ທພູມິໍ, ອປຣິຍາທໍ ເລາກຫິຕຎ຺ຈ ອາຣພ຺ພ ປວຕ຺ຕິຍາ ສພ຺ພພຸທ຺ທກາຣກທມ຺ມມູລພູເຕາ ປຣມກຸສເລາ ປຣມກລ຺ຍາເຓາ ອປຣິເມຍ຺ຍປ຺ປພາເວາ ປຸຎ຺ຎາພິເສເສາຕິ ເວທິຕພ຺ເພາ.

ຕສ຺ສ ຈ ອຸປ຺ປຕ຺ຕິຍາ ສເຫວ ມຫາປຸຣິສາ ມຫາເພາທິຍານປຏິປຕ຺ຕິໍ ເອາຕິຓ຺ຓາ ນາມ ເຫານ຺ຕິ, ນິຍຕາວສມທິຄມນເຕາ, ຕເຕາ ຈ ອນິວຕ຺ຕນສພາວເຕາ “ເພາທິສຕ຺ເຕາ”ຕິ ສມຎ຺ຎໍ ລພຕິ, ສພ຺ພາກາເຣນ ສມ຺ມາສມ຺ເພາທິຍໍ ສມ຺ມຕ຺ຕນິຍຕຕາ, ເພາທິສມ຺ພາເຣ ສິກ຺ຂາປຍຸຕ຺ຕຕາ ຈສ຺ສ ສິຊ຺ຊຕິ. ຍຖາວຸຕ຺ຕາພິນີຫາຣສມິທ຺ທິເຕນ ຫິ ມຫາປຸຣິສາ ສພ຺ພຎ຺ຎຸຕຎ຺ຎາຓາທິຄມາຍ ປຸພ຺ພລິງ຺ເຄນ ສມຸທາຄເມນ ສມ຺ມເທວ ສພ຺ພປາຣມິເຍາ ວິຈິນິຕ຺ວາ ສມາທາຍ ອນຸກ຺ກເມນ ປຣິປູເຣນ຺ຕິ, ຍຖາ ຕໍ ກຕມຫາພິນີຫາເຣາ ສຸເມທປຓ຺ຑິເຕາ. ຍຖາຫ –

“ຫນ຺ທ ພຸທ຺ທກເຣ ທມ຺ເມ, ວິຈິນາມິ ອິເຕາ ຈິເຕາ;

ອຸທ຺ທໍ ອເທາ ທສ ທິສາ, ຍາວຕາ ທມ຺ມທາຕຸຍາ;

ວິຈິນເນ຺ຕາ ຕທາ ທກ຺ຂິໍ, ປຖມໍ ທານປາຣມິ”ນ຺ຕິ. (ພຸ. ວໍ. ໒.໑໑໖, ໑໑໗); –

ວິຕ຺ຖາເຣາ. ລກ຺ຂຓາທິເຕາ ປເນສ ສມ຺ມາສມ຺ເພາທິປຓິທານລກ຺ຂເຓາ, “ອເຫາ ວຕາຫໍ ອນຸຕ຺ຕຣໍ ສມ຺ມາສມ຺ເພາທິໍ ອພິສມ຺ພຸຊ຺ເຌຍ຺ຍໍ, ສພ຺ພສຕ຺ຕານໍ ຫິຕສຸຂໍ ນິປ຺ຜາເທຍ຺ຍ”ນ຺ຕິອາທິປວຕ຺ຕິຣເສາ, ເພາທິສມ຺ພາຣເຫຕຸພາວປຈ຺ຈຸປຏ຺ຐາເນາ, ມຫາກຣຸຓາປທຏ຺ຐາເນາ, ອຸປນິສ຺ສຍສມ຺ປຕ຺ຕິປທຏ຺ຐາເນາ ວາ.

ຕສ຺ສ ປນ ອພິນີຫາຣສ຺ສ ຈຕ຺ຕາເຣາ ປຈ຺ຈຍາ, ຈຕ຺ຕາເຣາ ເຫຕູ, ຈຕ຺ຕາຣິ ຈ ພລານິ ເວທິຕພ຺ພານິ. ຕຕ຺ຖ ກຕເມ ຈຕ຺ຕາເຣາ ປຈ຺ຈຍາ ມຫາພິນີຫາຣາຍ? ອິທ ມຫາປຸຣິເສາ ປສ຺ສຕິ ຕຖາຄຕໍ ມຫຕາ ພຸທ຺ທານຸພາເວນ ອຈ຺ຉຣິຍພ຺ພຸຕໍ ປາຏິຫາຣິຍໍ ກເຣານ຺ຕໍ, ຕສ຺ສ ຕໍ ນິສ຺ສາຍ ຕໍ ອາຣມ຺ມຓໍ ກຕ຺ວາ ມຫາເພາທິຍໍ ຈິຕ຺ຕໍ ສນ຺ຕິຏ຺ຐຕິ “ມຫານຸພາວາ ວຕາຍໍ ທມ຺ມທາຕຸ, ຍສ຺ສາ ສຸປ຺ປຕິຏ຺ຐິຕຕ຺ຕາ ອຍໍ ເອວໍ ອຈ຺ຉຣິຍພ຺ພຸຕທມ຺ເມາ, ອຈິນ຺ເຕຍ຺ຍານຸພາເວາ ຈາ”ຕິ, ເສາ ຕເມວ ມຫານຸພາວທສ຺ສນໍ ນິສ຺ສາຍ ຕໍ ປຈ຺ຈຍໍ ກຕ຺ວາ ສມ຺ເພາທິຍໍ ອທິມຸຈ຺ຈນ຺ເຕາ ຕຕ຺ຖ ຈິຕ຺ຕໍ ຐເປຕິ, ອຍໍ

បឋមោ បច្ចយោ មហាកិតិហារាយ៌

ត ខេច ខោ បស្សតិ តថាគតស្ស យថាទុត្តំ មហាត្រុកាចតំ, អបិច ខោ ស្វណាតិ “ឧនីលោ ច ឧនីលោ ច ករុចា”តិ, លោ តំ តិស្សាយ តំ បច្ចយំ ពត្វា សន្តានីយំ អនិយុច្ចន្តោ តត្ត ចិត្តំ ឋបេតិ, អយំ ទុតិយោ បច្ចយោ មហាកិតិហារាយ៌

ត ខេច ខោ បស្សតិ តថាគតស្ស យថាទុត្តំ មហាត្រុកាចតំ, តាបិ តំ បខេតា ស្វណាតិ, អបិច ខោ តថាគតស្ស ឌយ្ហំ ខេខេលត្តស្ស “ឌលពាលសមន្តាគតោ កិល្លេច, តថាគតោ”តិអាឌិតា (សំ៌ តិ៌ ១៌១១) ព្យន្តាត្រុកាចបដិសំយុត្តំ ឌយ្ហំ ស្វណាតិ, លោ តំ តិស្សាយ...បេ... អយំ តតិយោ បច្ចយោ មហាកិតិហារាយ៌

ត ខេច ខោ បស្សតិ តថាគតស្ស យថាទុត្តំ មហាត្រុកាចតំ, តាបិ តំ បខេតា ស្វណាតិ, តាបិ តថាគតស្ស ឌយ្ហំ ស្វណាតិ, អបិច ខោ ល្វឌ្ឍអាវន្លាសយោ ពល្យាណានិយុត្តិកោ “អហមេតំ ព្យន្តចំ ព្យន្តតត្តិ ព្យន្តបេចហិ ព្យន្តឌម្ពុតំ បរិបិលេស្សាមី”តិ ឃាចខេច ឌយុន្តោច សល្លេខានត្តា ពន្ទុំ ពខេខានត្តា មាខេតន្តោ ប្វខេខន្តោ ឌយ្ហំ អបេចមយាខេតា តំ តិស្សាយ...បេ... ឋបេតិ, អយំ ចតុត្ថោ បច្ចយោ មហាកិតិហារាយាតិ៌

ពតមេ ចត្តារោ ហេតុ មហាកិតិហារាយ? ព្លេឆ មហាបុរិសោ បពតិយា ខ្ពបតិស្សយសម្បន្នោ ហោតិ បុរិមពោស្ស ព្យន្តេស្វ ពតានិការោ, អយំ បឋមោ ហេតុ មហាកិតិហារាយ៌ បុត ចបរំ មហាបុរិសោ បពតិយាបិ ពរុណាន្លាសយោ ហោតិ ពរុណានិយុន្តោ សត្តានំ ឌុក្ខ អបខេតុការមោ, អបិច អត្តខេតា ពាយញ្ចុ ឌឹចិតញ្ចុ បរិច្ចុជិ, អយំ ទុតិយោ ហេតុ មហាកិតិហារាយ៌ បុត ចបរំ មហាបុរិសោ សពលខេតាបិ ចឌ្ឌុក្ខខេតា សត្តហិតាយ ឌុក្ខខេចរិយខេតា ស្វចិរម្បិ ពាលំ ឈខេខន្តោ ចាយមន្តោ អតិន្តិខេន្តោ ហោតិ អត្ឋាយំ, ឃាច ព្លេឆ្ចិតត្តតិប្បត្តិ, អយំ តតិយោ ហេតុ មហាកិតិហារាយ៌ បុត ចបរំ មហាបុរិសោ ពល្យាណមិត្តសត្តិស្សិខេតា ហោតិ, ខេឃា អហិតខេតា តំ តិចារេតិ, ហិខេត បតិដ្ឋាបេតិ, អយំ ចតុត្ថោ ហេតុ មហាកិតិហារាយ៌

តត្ថាយំ មហាបុរិសស្ស ខ្ពបតិស្សយសម្បទា – ឧពន្តគតចស្ស យថា អន្លាសយោ សន្តានីតិន្តោ ហោតិ សន្តានីបេមណោ សន្តានីបត្ថារោ, តថា សត្តានំ ហិតចរិយាយ, ឃខេតា អខេតត បុរិមព្យន្តានំ សត្តិពេ សន្តានីយា បណិធានំ ពតំ ហោតិ មតមា, ចាចាយ ច “អហម្បិ ឧនីលោ សម្មាសម្ពុន្ធោ ហុត្វា សម្មេច សត្តានំ ហិតសុខំ តិប្បានេយ្យ”ន្តិ៌ ឧចំ សម្បត្តបតិស្សយស្ស បតស្ស ព្លេយាតិ ខ្ពបតិស្សយសម្បត្តិយា លិង្គានិ សម្ភួចន្តិ, យេហិ សមន្តាគតស្ស សាចពរោពិនីសខេត្តហិ, បខេច្ចុពរោពិនីសខេត្តហិ ច មហាចិខេសោ មហន្តិ តាតាពារណំ បញ្ញាយតិ ព្លេន្ត្រិយខេតា, បដិបត្តិខេតា, ពោរាសល្លខេតា ច៌ ព្លេឆ ហិ ខ្ពបតិស្សយសម្បន្នោ មហាបុរិសោ យថា ចិសនិន្ត្រិយោ ហោតិ ចិសខេទាខេណា, ត តថា ព្លេតខេ៌ បរហិតាយ បដិបន្នោ ហោតិ, ខេតា អត្តហិតាយ៌ តថា ហិ លោ យថា ពហុជនហិតាយ ពហុជនស្វតាយ ខេលាកាត្រុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ ស្វតាយ ខេខេមត្រុស្សានំ បដិបជ្ជិ, ត តថា ព្លេតខេ, តត្ថ ច ពោរាសល្លំ អាចហតិ ធាត្រុប្បត្តិពបដិការខេត, ធាតាធាតពព្យលតាយ ច៌

តថា មហាបុរិសោ បកតិយា ទានជ្ឈាសយោ ហោតិ ទានាភិរតោ, សតិ ទេយ្យធម្មេ ទេតិយេវ, ន ទានតោ សង្កោចំ អាបជ្ជតិ, សតតំ សមិតំ សំវិភាគសីលោ ហោតិ, បមុទិតោវ ទេតិ អាទរជាតោ, ន ឧទាសីនចិត្តោ, មហន្តម្បិ ទានំ ទត្វា នេវ ទានេន សន្តុដ្ឋោ ហោតិ, បគេវ អប្បំ។ បរេសញ្ច ឧស្សាហំ ជនេន្តោ ទានេ វណ្ណំ ភាសតិ, ទានបដិសំយុត្តំ ធម្មកថំ ករោតិ, អញ្ញេ ច បរេសំ ទេន្តេ ទិស្វា អត្តមនោ ហោតិ, ភយដ្ឋានេសុ ច បរេសំ អភយំ ទេតីតិ ឯវមាទីនិ ទានជ្ឈាសយស្ស មហាបុរិសស្ស ទានបារមិយា លិង្គានិ។

តថា បាណាតិបាតាទីហិ បាបធម្មេហិ ហិរីយតិ ឱត្តប្បតិ, សត្តានំ អវិហេឋនជាតិកោ ហោតិ, សោរតោ សុខសីលោ អសឋោ អមាយាវី ឧជុជាតិកោ សុព្ពចោ សោវចស្សករណេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ មុទុជាតិកោ អថទ្ធោ អនតិមានី, បរសន្តកំ នាទិយតិ អន្តមសោ តិណសលាកមុបាទាយ, អត្តនោ ហត្ថេ និក្ខិត្តំ ឥណំ វា គហេត្វា បរំ ន វិសំវាទេតិ, បរស្មិំ វា អត្តនោ សន្តកេ ព្យាមុឡ្ហេ, វិស្សរិតេ វា តំ សញ្ញាបេត្វា បដិបាទេតិ យថា តំ ន បរហត្ថគតំ ហោតិ, អលោលុប្បោ ហោតិ, បរបរិគ្គហិតេសុ បាបកំ ចិត្តម្បិ ន ឧប្បាទេតិ, ទិដ្ឋិព្យសនាទីនិ ទូរតោ បរិវជ្ជេតិ, សច្ចវាទី សច្ចសន្ធោ ភិន្នានំ សន្ធាតា សហិតានំ អនុប្បទាតា បិយវាទី មិហិតបុព្វង្គមោ បុព្វភាសី អត្ថវាទី ធម្មវាទី អនភិជ្ឈាលុ អព្យាបន្នចិត្តោ អវិបរីតទស្សនោ កម្មស្សកតាញាណេន, សច្ចានុលោមិកញាណេន ច, កតញ្ញូ កតវេទី វុឌ្ឍាបចាយី សុវិសុទ្ធាជីវោ ធម្មកាមោ, បរេសម្បិ ធម្មេ សមាទបេតា សព្ពេន សព្ពំ អកិច្ចតោ និវារេតា កិច្ចេសុ បតិដ្ឋាបេតា អត្តនា ច តត្ថ កិច្ចេ យោគំ អាបជ្ជិតា, កត្វា វា បន សយំ អកត្តព្ពំ សីឃញ្ញេវ តតោ បដិវិរតោ ហោតីតិ ឯវមាទីនិ សីលជ្ឈាសយស្ស មហាបុរិសស្ស សីលបារមិយា លិង្គានិ។

តថា មន្ទកិលេសោ ហោតិ មន្ទនីវរណោ បវិវេកជ្ឈាសយោ អវិក្ខេបពហុលោ, ន តស្ស បាបកា វិតក្កា ចិត្តមន្វាស្សវន្តិ, វិវេកគតស្ស ចស្ស អប្បកសិរេនេវ ចិត្តំ សមាធិយតិ, អមិត្តបក្ខេបិ ធុវំ មេត្តចិត្តតា សន្តិដ្ឋតិ, បគេវ ឥតរស្មិំ, សតិមា ច ហោតិ ចិរកតម្បិ ចិរភាសិតម្បិ សុសរិតា អនុស្សរិតា, មេធាវី ច ហោតិ ធម្មោជបញ្ញាយ សមន្នាគតោ, និបកោ ច ហោតិ តាសុ តាសុ ឥតិកត្តព្វតាសុ, អារទ្ធវីរិយោ ច ហោតិ សត្តានំ ហិតកិរិយាសុ, ឧត្ថិពលសមន្នាគតោ ច ហោតិ សព្ពសហោ, អចលាធិដ្ឋានោ ច ហោតិ ទឡ្ហសមាទានោ, អជ្ឈុបេក្ខកោ ច ហោតិ ឧបេក្ខាឋានីយេសុ ធម្មេសូតិ ឯវមាទីនិ មហាបុរិសស្ស នេក្ខម្មជ្ឈាសយាទីនំ វសេន នេក្ខម្មបារមិយាទីនំ លិង្គានិ វេទិតព្វានិ។

ឯវមេតេហិ ពោធិសម្ភារលិង្គេហិ សមន្នាគតស្ស មហាបុរិសស្ស យំ វុត្តំ "មហាភិនីហារាយ កល្យាណមិត្តសន្និស្សយោ ហេតូ"តិ, តត្រិទំ សង្ខេបតោ កល្យាណមិត្តលក្ខណំ – ឥធ កល្យាណមិត្តោ សទ្ធាសម្បន្នោ ហោតិ សីលសម្បន្នោ សុតសម្បន្នោ ចាគវីរិយសតិសមាធិបញ្ញាសម្បន្នោ។ តត្ថ សទ្ធាសម្បត្តិយា សទ្ទហតិ តថាគតស្ស ពោធិំ កម្មំ, កម្មផលញ្ច, តេន សម្មាសម្ពោធិយា ហេតុភូតំ សត្តេសុ ហិតេសិតំ ន បរិច្ចជតិ។ សីលសម្បត្តិយា សត្តានំ បិយោ ហោតិ មនាបោ គរុ ភាវនីយោ ចោទកោ បាបគរហិកោ វត្តា វចនក្ខមោ។ សុតសម្បត្តិយា សត្តានំ ហិតសុខាវហំ គម្ភីរំ ធម្មកថំ កត្តា ហោតិ។ ចាគសម្បត្តិយា អប្បិច្ឆោ ហោតិ សន្តុដ្ឋោ បវិវិត្តោ អសំសដ្ឋោ។ វីរិយសម្បត្តិយា អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ សត្តានំ ហិតបដិបត្តិយា។ សតិសម្បត្តិយា ឧបដ្ឋិតស្សតី ហោតិ

អនវជ្ជេសុ ធម្មេសុ. សមាធិសម្បត្តិយា អវិក្ខិត្តោ ហោតិ សមាហិតចិត្តោ. បញ្ញាសម្បត្តិយា អវិបរីតំ បជានាតិ. សោ សតិយា កុសលានំ ធម្មានំ គតិយោ សមន្នេសមានោ បញ្ញាយ សត្តានំ ហិតាហិតំ យថាភូតំ ជានិត្វា សមាធិនា តត្ថ ឯកគ្គចិត្តោ ហុត្វា វីរិយេន អហិតា សត្តេ និសេធេត្វា ហិតេ និយោជេតិ. តេនាហ –

“បិយោ គរុ ភាវនីយោ, វត្តា ច វចនក្ខមោ;

គម្ភីរញ្ច កថំ កត្តា, នោ ចដ្ឋានេ និយោជកោ”តិ. (អ. និ. ៧.៣៧; នេត្តិ. ១១៣);

ឯវំ គុណសមន្នាគតញ្ច កល្យាណមិត្តំ ឧបនិស្សាយ មហាបុរិសោ អត្តនោ ឧបនិស្សយសម្បត្តិំ សម្មទេវ បរិយោទបេតិ. សុវិសុទ្ធាសយប្បយោគោ ច ហុត្វា ចតូហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ តទិរេកេ ច អដ្ឋង្គេ សមោធានេត្វា មហាភិនីហារំ ករោន្តោ ពោធិសត្តភាវេ ច បតិដ្ឋហតិ អនិវត្តិធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយណោ.

តស្សិមានិ ចត្តារិ ពលានិ អជ្ឈត្តិកពលំ យា សម្មាសម្ពោធិយំ អត្តសន្និស្សយា ធម្មគារវេន អភិរុចិ ឯកន្តនិន្នជ្ឈាសយតា, យាយ មហាបុរិសោ អត្តាធិបតិលជ្ជាសន្និស្សយោ, អភិនីហារសម្បន្នោ ច ហុត្វា បារមិយោ បូរេត្វា សម្មាសម្ពោធិំ បាបុណាតិ. ពាហិរពលំ យា សម្មាសម្ពោធិយំ បរសន្និស្សយា អភិរុចិ ឯកន្តនិន្នជ្ឈាសយតា, យាយ មហាបុរិសោ លោកាធិបតិឱត្តប្បសន្និស្សយោ, អភិនីហារសម្បន្នោ ច ហុត្វា បារមិយោ បូរេត្វា សម្មាសម្ពោធិំ បាបុណាតិ. ឧបនិស្សយពលំ យា សម្មាសម្ពោធិយំ ឧបនិស្សយសម្បត្តិយា អភិរុចិ ឯកន្តនិន្នជ្ឈាសយតា, យាយ មហាបុរិសោ តិក្ខិន្ទ្រិយោ, វិសទធាតុកោ, សតិសន្និស្សយោ, អភិនីហារសម្បន្នោ ច ហុត្វា បារមិយោ បូរេត្វា សម្មាសម្ពោធិំ បាបុណាតិ. បយោគពលំ យា សម្មាសម្ពោធិយា តជ្ជា បយោគសម្បទា សក្កច្ចការិតា សាតច្ចការិតា, យាយ មហាបុរិសោ វិសុទ្ធបយោគោ, និរន្តរការី, អភិនីហារសម្បន្នោ ច ហុត្វា បារមិយោ បូរេត្វា សម្មាសម្ពោធិំ បាបុណាតិ. ឯវមយំ ចតូហិ បច្ចយេហិ, ចតូហិ ហេតូហិ, ចតូហិ ច ពលេហិ សម្បន្នសម្ភារោ អដ្ឋង្គសមោធានសម្បាទិតោ អភិនីហារោ បារមីនំ បច្ចយោ ហោតិ មូលការណភាវតោ.

យស្ស ច បវត្តិយា មហាបុរិសេ ចត្តារោ អច្ឆរិយា អព្ភុតា ធម្មា បតិដ្ឋហន្តិ, សព្ពំ សត្តនិកាយំ អត្តនោ ឱរសបុត្តំ វិយ បិយចិត្តេន បរិគ្គណ្ហាតិ, ន ចស្ស ចិត្តំ បុន សំកិលេសវសេន សំកិលិស្សតិ, សត្តានំ ហិតសុខាវហោ ចស្ស អជ្ឈាសយោ, បយោគោ ច ហោតិ, អត្តនោ ច វុទ្ធការកធម្មា ឧបរូបរិ វឌ្ឍន្តិ, បរិបច្ចន្តិ ច, យេន មហាបុរិសោ ឧឡារតរេន បុញ្ញាភិសន្ទេន កុសលាភិសន្ទេន បវឌ្ឍិយា [បវត្តិយា (ចរិយា. អដ្ឋ. បកិណ្ណកកថា)] បច្ចយេន សុខស្សាហារេន សមន្នាគតោ សត្តានំ ទក្ខិណេយ្យោ ឧត្តមំ គារវដ្ឋានំ, អសទិសំ បុញ្ញក្ខេត្តញ្ច ហោតិ. ឯវមនេកគុណោ អនេកានិសំសោ មហាភិនីហារោ បារមីនំ បច្ចយោតិ វេទិតព្ពោ.

យថា ច មហាភិនីហារោ, ឯវំ មហាករុណា, ឧបាយកោសល្លញ្ច. តត្ថ ឧបាយកោសល្លំ នាម ទានាទីនំ ពោធិសម្ភារភាវស្ស និមិត្តភូតា

បញ្ញា, ឃាហិ យហាកទ្រុល្ហុបិឃរោកាវល្លតាហិ យហាបុទិវាត់ អត្តរុលតិរេបក្ខតា, តិទត្តទិ បទរុលកទលាបរុតតា, រុទ្រក្កទេហិ យហាទេនាឌិវត្តចទិទេតហិ ចិវាគាការេចា, បវាគសំចុទ្ធិគរ្សូតវចតាត្សូរលាចត្វារុបិ វត្តាត់ ហិតរុលបដិលិកទេហត្យការេចា ច វយ្យជ្ជូតិ៍ តចា ហិ តរ្សូ បញ្ញាឃ ត្យុដ្ឋកាចយិទ្ធិ, កទ្រុលាឃ ត្យុដ្ឋកយុ៍យិទ្ធិ៍ បញ្ញាឃ វយំ តទតិ, កទ្រុលាឃ បទេទ តាទេទតិ៍ បញ្ញាឃ បទទ្រុក្ខិ បទិឌាតាតិ, កទ្រុលាឃ បទទ្រុក្ខបដិកាទិ អាទកតិ៍ បញ្ញាឃ ទ្រុក្ខិ តិក្ខិគ្គុតិ, កទ្រុលាឃ ទ្រុក្ខិ វយ្យដិត្ថតិ៍ បញ្ញាឃ តិក្ខាតាកិយុទេលា ទេហាតិ, កទ្រុលាឃ ចំ ត បិបុលាតិ៍ តចា កទ្រុលាឃ សំវារាកិយុទេលា ទេហាតិ, បញ្ញាឃ ត(ព តាកិទយតិ៍ បញ្ញាឃ វត្តាត្វ ចិទជ្ជូតិ, កទ្រុលាត្យុកតត្តា ត ច ត វទត្តាវយត្យុក្កហាឃ បចទេត្តា, កទ្រុលាឃ វទត្តាបិ អត្យុកយ្យតិ, បញ្ញាត្យុកតត្តា ត ច ត វត្តាត្វ ចិទត្តចិទេត្តា៍ បញ្ញាឃ អចំការាទយមំការាទាការេចា, កទ្រុលាឃ អាលវិឃដីតតាការេចា៍

តចា បញ្ញាកទ្រុលាហិ ឃចាក្កយំ អត្តតាឆបទតាឆតា, ឌឹទចឹទការេចា, អតត្តត្តបិបទត្តបតា, អត្តហិតបទហិតតិបឲ្យត្តិ, តិក្ខឃាកឹវតកការេចា, ឆយុ៍ឌិបតិទេលិកាឌិបតិតា, កតញ្ញាបុត្តាកាទិការេចា, ទេយាហតញ្ញាចិកទេយា, ចិជ្ជាចទលាយិទ្ធិ, ពាលទេចវារជ្ជតិបឲ្យត្តិតិ វត្តារ្សូាបិ បិទេយិតាចលរ្សូ ចិទេវទេវត ភ្លុបិឃកាចទេតា បញ្ញា កទ្រុលា បិទេយិត់ បច្ចទេយា៍ ឰជំ បត ភ្លួំ បិទេយិត់ ចិឃ បហិតាតរ្សូាបិ បច្ចទេយា៍

តចា ភ្លុរ្សូាទិហាយុ៍ក្កអចត្វាតហិតចទិឃា ច បិទេយិត់ បច្ចទេយាតិ ទេចឌិតត្តា៍ ឃា ច ត្យុដ្ឋកាចរ្សូ ភ្លុបត្តិដ្ឋាតតាឃ "ត្យុដ្ឋត្យុយិទេយា"តិ ទុច្ចត្តិ៍ តត្វ ភ្លុរ្សូាទេហា តាយ ទេនាឌិវយ្យាទាត់ អត្យុរ្សូាហតចិទិឃំ៍ ភ្លុយុ៍ទក្កា តាយ ទេនាឌិវយ្យាទេរុ ភ្លុបិឃរោកាវល្លក្ខតា បញ្ញា៍ អចត្វាត់ តាយ អឌិដ្ឋាត់, អចលិឌិដ្ឋាតតា៍ ហិតចទិឃា តាយ ទេយត្តាកាចតា, កទ្រុលាកាចតា ច៍ ឃចាហ –

"កតិ បត ភទត្ត, ត្យុដ្ឋត្យុយិទេយាតិ? ចតទេរ្សូា ទេលា វាទិបុត្ត, ត្យុដ្ឋត្យុយិទេយា៍ កតយា ចតទេរ្សូា? ភ្លុរ្សូាទេហា ច ទេហាតិ ចឹទិឃំ, ភ្លុយុ៍ទក្កា ច ទេហាតិ បញ្ញាកាចតា, អចត្វាតត្លុ ទេហាតិ អឌិដ្ឋាត់, ហិតចទិឃា ច ទេហាតិ ទេយត្តាកាចតា៍ ឰយា ទេលា វាទិបុត្ត, ចតទេរ្សូា ត្យុដ្ឋត្យុយិទេយា"តិ (រុ៍ តិ៍ អដ្ឋ៍ ១៍៦៣)៍

តចា ទេតក្ខយុ៍បចិទេចកអទេលិការទេគាវាទេយាហតិរ្សូទលាបយ្យទេកគា ច ៧ អត្សូាវឃា៍ ទុត្តទេញ្ញាំ –

"ទេតក្ខយុត្សូាវឃា ច ទេនាឌិវត្តា កាទេយរុ, ឈទាចាទេវ ច ទេគាវគរ្សូាចិទេតា, បចិទេចកត្សូាវឃា ច ទេនាឌិវត្តា វក្កហិកាឃ ទេគាវគរ្សូាចិទេតា៍ អទេលិក...ទេប... ទេលិទេក...ទេប... អទេគាវ...ទេប... ទេគាទេវ...ទេប... អទេយាហ...ទេប... ទេយាទេហ...ទេប... តិរ្សូទលា...ទេប... វត្តាកទេចរុ ទេគាវគរ្សូាចិទេតា"តិ (រុ៍ តិ៍ អដ្ឋ៍ ១៍៦៣; ចិរុទ្ធិ៍ ១៍៣៨)៍

តហ្វា ៤ទេត ច ៧ អត្សូាវឃាបិ បិទេយិត់ បច្ចឃាតិ ទេចឌិតត្តា៍ ត ហិ ទេលិកាឌឹរុ អាឌឹតចគរ្សូទេតត, អទេលិកាឌឹត់ អឌិកការេចត ច ចិតា ឌាតាឌិបិទេយិទេយា វយុ៍ចត្តិ៍ អទេលិកាឌឹតញ្ញាអឌិកការេចត បទិច្ចាកាឌិតិក្ខចិត្តតា, អទេលិកត្សូាវឃាឌិតា ចាតិ, ឃចា ទេចទេត, ៤ចំ

ឝាត្ត្យានយតាឝយោបិ៉ យធាហ –

“ពតិ បត កន្តេ ឧតៃឆាយ ធរត្តាត៌ ឧតៃឌិនត្តាត៌ អត្ត្យានយាតិ? ឝន ឧតា នារិបុត្ត, ឧតៃឆាយ ធរត្តាត៌ ឧតៃឌិនត្តាត៌ អត្ត្យានយា៉ ពតឧយ ឝន? ឝាត្ត្យានយា នារិបុត្ត, ឧតៃឌិនត្តា យធ្នួរ ឧឝាយឝយ្យាចិឧតា៉ សីល...ឧប... អឆំធរ...ឧប... ឧតក្ក្ខុ...ឧប... ពារឧយុ...ឧប... យធាក្ខុតពោណ...ឧប... ចិចិកិច្ឆាយ៉...ឧប... ចីរិយ ...ឧប... ឧពាឝឧជ្ជ...ឧប... ពត្តិ...ឧប... អក្ខត្តិយំ...ឧប... នច្ឆ...ឧប... ចិឆំចាឝឧត...ឧប... អឆិដ្ឋាត...ឧប... អតឆិដ្ឋាឧត...ឧប... ឧយត្តា...ឧប... ញ្យាបិឧឝ...ឧប... ដូឧបក្ខា...ឧប... ឃុពឝ្ឈក្ខុ អាឌីតធឝយ្យាចិឧតា”តិ៉

ឲឧតា ហិ យធ្នួរអឆំធរពាយចិចិកិច្ឆាឧពាឝឧជ្ជអក្ខត្តិចិឆំចាឝឧតអតឆិដ្ឋាត- ញ្យាបិឝឃុពឝ្ឈក្ខនដ្ឋាឧតាឃុ អាឌីតធឝយ្យតបុត្តដ្ឋយា ឝាតាឌិតិត្តចិត្តតាឃដ្ឋាតា ឝាត្ត្យានយតាឝយោ ឝាតាឌិបិាឧយឹត៌ តិត្តាត្តិយា បច្ចឧយា៉ តធា អបរិច្ឆាពបរិច្ឆាពាឌឹឃុ យធាក្ខុយំ អាឌីតចាតិឆំនបច្ចឧចក្ខុណយ្យិ ឝាតាឌិបិាឧយឹត៌ បច្ចឧយា ឧហាតិ៉

តព្វាយំ បច្ចឧចក្ខុណាចិឆិ – ឧពត្តធត្តុហិឧដ្ឋាឃុធណ្ណឧពាយហិ នឝាឃិឝាឃបុត្តឝារាឌិបរិក្ខហញ្យានត្តចិត្តាត៌ នត្តាត៌ ឧពត្តាឌីត៌ ធត្តុពាយការឧធត ឆាហុបត្តិឹយពាធឧតា, រាឌឧធារាឌិឃាឆារណពាធឧតា, ចិចាឝាឆិដ្ឋាតឧតា, នបត្តកាណឧតា, តិឃ្សារឧតា, បដិលិកបរិបិលឧតឃុ បឧចិឧហឆតឧហតុកាធឧតា, ចិតាឃតិបិត្តច្ឆូឧឃាពាឌិអឧតពចិហិតញ្យឃតាធហឧតា តឝាឃត្តិតិឝាតច្ឆា យធ្នួរយលបរិឃ្សដ្ឋិ តចិត្តាត៌ អបិឃ្សុបបត្តិឧហតុកាធឧតាតិ ឲច៌ ចិចិឆចិបុលិតត្តាធហាតិ បរិក្ខហិតធត្តុតិ តាយ, ឧតឆំ បរិច្ឆារពារឧយឧធពា ឧឃាត្តិការចាតិ បរិច្ឆារព អប្បយាឧឝា ពរលឹឧយា៉

អបិធ “យាធឧពា យាធយាឧតា អត្តឧតា ក្សឃ្សុ អាចិក្ខុតឧតា យឃំ្យចិឃ្យានិឧពា”តិ ធ “បហាយ ពយតឹយំ អត្តឧតា នត្តុក៌ ពឧហត្វា បឧលោពំ យាហិតិដ្ឋបឌីនតឧតា យឃំ្យដ្ឋបឧឝនឧពា”តិ ធ “អាឌិឧត្ត ចិយ អកាឧរ យឧណក្កិតា អាឌិឧត្ត ឧលាឧព តឧតា យឃំ្យនត្តុកាឃ្ស អបហឧណឧតា អបចាហពនហាឧយា”តិ ធ “អបចាហិតឃ្ស ធឃ្ស អត្ត្យាបតតិក្ខុបដ្ឋាតក្ខុតា”តិ ធ “ឝាតនដ្ឋាឧត ពល្យាណពយ្ត្តិ នហាយពាធឧតា, នត្តនយត្តិត៌ អក្កុតាយ បឧយឝ្សុកាយ ឆុឌ្ឍុមិយា នយត្តិឧហតុកាធឧតា ធ បឧយយា ពល្យាណយិឧត្ត”តិ ធ បច្ចឧចក្ខុតត្តា៉

តធា “ដូញអាឧរ ពយុត្តិ អឧតតាហំ នយ្ហាចិឧតា, តឃ្វា នា នយ្ហាធតា អចិតធា ពាតត្តា”តិ ធ “ឲពត្តឧកឌិតាយ ឌីចិតឃ្ស អាឃាធិឧតតាបិ យយា ឝាតត្តំ, បឧពាធ យាធិឧតតា”តិ ធ “ដូញអារត្ត្យានឧយហិ ពឧធនិត្វាបិ ឝាតឧត្តា, [ឝាតត្តឧតា (ធរិយា៉ អដ្ឋ៉ បកិណ្ណពពធាធណ្ណតា)] នយឧយចាពឧតា យយ បុឧត្តតា”តិ ធ “យាធពឃ្ស ឝាតាបឧឝឧនត យឃ្យឧយចាយតក្កុឧហា”តិ ធ “អហំ ចិយ អយំ នឧត្តាបិ ឧលាឧពា យយា អត្តុឧហតឧត្តា”តិ ធ “អឃតិ យាធឧព ពធំ យឃំ្យឝាតបិាឧយឹ ឃ្លូឧរឃ្សា”តិ ធ “យាធពាតឧយធត្វាយ យយា នឧត្តាបិ បរិក្ខុឧហតឧត្តា”តិ ធ “អយាចិត្វាបិ យំ យយ នត្តុក៌ យាធពា ពឝា នយឧយធ ពឧណាឃ្យុ”ត្តិ ធ “ពធឧយហំ យាធពាត៌ បិឧយា ធឃ្សំ យតាឧបិ”តិ ធ “ពធំ ធា ឧត យឃំ្យបិយា ធឃ្សុ យតាបិ”តិ ធ “ពធំ ធាហំ ឝឝយាឧតា ឝត្វាបិ ធ អត្តយឧតា អឃ្សំ បយុឌិឧតា

បីតិសោមនស្សជាតោ”តិ ច “កថំ ចា មេ យាចកា ភវេយ្យុំ, ឧឡារោ ច ទាតព្ពវិសយោ”តិ ច “កថំ ចាហមយាចិតោ ឯវ យាចកានំ ហទយមញ្ញាយ ទទេយ្យ”ន្តិ “សតិ ធនេ, យាចកេ ច អបរិច្ចាគោ មហតី មយ្ហា វច្ចតា”តិ ច “កទាហំ អត្តនោ អង្គានិ, ជីវិតញ្ចាបិ បរិច្ចជេយ្យ”ន្តិ ច ចាគនិន្នតា ឧបដ្ឋបេតព្ពា·

អបិច “អទ្ធា មមាយំ និរបេក្ខ ទាយកមនុរក្ខតិ យថា តំ និរបេក្ខ លេបនំ កិជកោ”តិ អត្ថ និរបេក្ខតាយ ចិត្តំ ឧប្បាទេតព្ពំ· យាចមានោ បន យទិ បិយបុគ្គលោ ហោតិ “បិយោ មំ យាចតី”តិ សោមនស្សំ ឧប្បាទេតព្ពំ· អថ ឧទាសីនបុគ្គលោ ហោតិ “អយំ មំ យាចមានោ អទ្ធា ឥមិនា បរិច្ចាគេន មិត្តោ ហោតី”តិ សោមនស្សំ ឧប្បាទេតព្ពំ· ទទន្តោ ហិ យាចកានំ បិយោ ហោតីតិ· អថ បន វេរីបុគ្គលោ យាចតិ, “បច្ចត្ថិកោ មំ យាចតិ, អយំ មំ យាចមានោ អទ្ធា ឥមិនា បរិច្ចាគេន វេរីបិ បិយោ មិត្តោ ហោតី”តិ វិសេសតោ សោមនស្សំ ឧប្បាទេតព្ពំ· ឯវំ បិយបុគ្គលេ វិយ មជ្ឈត្តវេរីបុគ្គលេសុបិ មេត្តាបុព្វង្គមំ ករុណំ ឧបដ្ឋបេត្វាវ ទាតព្ពំ·

សចេ បនស្ស ចិរកាលំ បរិភាវិតត្តា លោកស្ស ទេយ្យធម្មវិសយា លោភធម្មា ឧប្បជ្ជេយ្យុំ, តេន ពោធិសត្តបដិញ្ញេន ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខិតព្ពំ “ននុ តយា សប្បុរិស សម្ពោធាយ អភិនីហារំ ករោន្តេន សព្ពសត្តានមុបការាយ អយំ កាយោ និស្សដ្ឋោ, តប្បរិច្ចាគមយញ្ច បុញ្ញំ, តត្ថ នាម តេ ពាហិរេបិ វត្ថុស្មឹ អភិសង្គប្បវត្តិ ហត្ថិសិនានសទិសី ហោតិ, តស្មា តយា ន កត្ថចិ អភិសង្គោ ឧប្បាទេតព្ពោ· សេយ្យថាបិ នាម មហតោ ភេសជ្ជរុក្ខស្ស តិដ្ឋតោ មូលំ មូលត្ថិកា ហរន្តិ, បបដិកំ, តចំ, ខន្ធំ, វិដបំ, សាខំ, បលាសំ, បុប្ផំ, ផលំ ផលត្ថិកា ហរន្តិ, ន តស្ស រុក្ខស្ស ‘មយ្ហំ សន្តកំ ឯតេ ហរន្តី’តិ វិតក្កសមុទាចារោ ហោតិ, ឯវមេវ សព្ពលោកហិតាយ ឧស្សុក្កមាបជ្ជន្តេន មយា មហាទុក្ខេ អកតញ្ញុកេ និច្ចាសុចិម្ហិ កាយេ បរេសំ ឧបការាយ និយ្យាតិយមានេ អណុមត្តោបិ មិច្ឆាវិតក្កោ ន ឧប្បាទេតព្ពោ· កោ វា ឯត្ថ វិសេសោ អជ្ឈត្តិកពាហិរេសុ មហាភូតេសុ ឯកន្តភេទនវិកិរណវិទ្ធំសនធម្មេសុ· កេវលំ បន សម្មោហវិជម្ភិតមេតំ, យទិទំ ‘ឯតំ មម, ឯសោហមស្មិ, ឯសោ មេ អត្តា’តិ អភិនិវេសោ, តស្មា ពាហិរេសុ មហាភូតេសុ វិយ អជ្ឈត្តិកេសុបិ ករចរណនយនាទីសុ, មំសាទីសុ ច អនបេក្ខេន ហុត្វា ‘តំ តទត្ថិកា ហរន្តូ’តិ និស្សដ្ឋចិត្តេន ភវិតព្ព”ន្តិ· ឯវំ បដិសញ្ចិក្ខតោ ចស្ស សម្ពោធាយ បហិតត្តស្ស កាយជីវិតេសុ និរបេក្ខស្ស អប្បកសិរេនេវ កាយវចីមនោកម្មានិ សុវិសុទ្ធានិ ហោន្តិ, សោ វិសុទ្ធកាយវចីមនោកម្មន្តោ វិសុទ្ធាជីវោ ញាយបដិបត្តិយំ ឋិតោ អាយាបាយុបាយកោសល្លសមន្នាគមេន ភិយ្យោសោ មត្តាយ ទេយ្យធម្មបរិច្ចាគេន, អភយទានសទ្ធម្មទានេហិ ច សព្ពសត្តេ អនុគ្គណ្ហិតុំ សមត្ថោ ហោតិ, អយំ តាវ ទានបារមិយំ បច្ចវេក្ខណានយោ·

សីលបារមិយំ បន ឯវំ បច្ចវេក្ខិតព្ពំ – “ឥទញ្ហិ សីលំ នាម គង្គោទកាទីហិ វិសោធេតុំ អសក្កុណេយ្យស្ស ទោសមលស្ស វិក្ខាលនជលំ, ហរិចន្ទនាទីហិ វិនេតុំ អសក្កុណេយ្យស្ស រាគាទិបរិឡាហស្ស វិនយនំ, មុត្តាហារមកុដកុណ្ឌលាទីហិ បច្ចន្តាលង្ការេហិ អសាធារណោ សាធុជនាលង្ការវិសេសោ, សព្ពទិសាវាយនកោ អតិកិត្តិមោ [សព្ពទិសាវាយនតោ អកិត្តិមោ (ចរិយា· អដ្ឋ· បកិណ្ណកកថាវណ្ណនា; ទី· និ· ដី· ១·លី)] សព្ពកាលានុរូបោ ច សុរភិគន្ធោ, ខត្តិយមហាសាលាទីហិ, ទេវតាហិ ច វន្ទនីយាទិភាវាវហនតោ បរមោ វសីករណមន្តោ, ចាតុមហារាជិកាទិទេវលោការោហណសោបានបង្តិ, ឈានាភិញ្ញានំ អធិគមុបាយោ, និព្ពានមហានគរស្ស សម្បាបកមគ្គោ, សាវកពោធិបច្ចេកពោធិសម្មាសម្ពោធីនំ បតិដ្ឋានភូមិ, យំ យំ វា បនិច្ឆិតំ បត្ថិតំ, តស្ស តស្ស សមិជ្ឈនូបាយភាវតោ

ចិន្តាមណិកប្បរុក្ខាទិកេ ច អតិសេតិ. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា “ឥជ្ឈតិ ភិក្ខវេ, សីលវតោ ចេតោបណិធិ វិសុទ្ធត្តា”តិ (ទី. និ. ៣.៣៣៧; សំ. និ. ៤.៣៥២; អ. និ. ៨.៣៥). អបរម្បិ វុត្តំ “អាកង្ខេយ្យ ចេ ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីនំ បិយោ ច អស្សំ មនាបោ ច គរុ ច ភាវនីយោ ចាតិ, សីលេស្វេវស្ស បរិបូរការី”តិអាទិ (ម. និ. ១.៦៥). តថា “អវិប្បដិសារត្ថានិ ខោ អានន្ទ កុសលានិ សីលានី”តិ, (អ. និ. ១០.១; ១១.១) “បញ្ចិមេ គហបតយោ, អានិសំសា សីលវតោ សីលសម្បទាយា”តិអាទិសុត្តានញ្ច (ទី. និ. ២.១៥០; អ. និ. ៥.២១៣; ឧទា. ៧៦; មហាវ. ២៨៥) វសេន សីលគុណា បច្ចវេក្ខិតព្វា. តថា អគ្គិក្ខន្ធូបមសុត្តាទីនំ (អ. និ. ៧.៧២) វសេន សីលវិរហេ អាទីនវា.

អបិច បីតិសោមនស្សនិមិត្តតោ, អត្តានុវាទបរានុវាទទណ្ឌទុគ្គតិភយាភាវតោ, វិញ្ញូហិ បាសំសតោ, អវិប្បដិសារហេតុតោ, បរមសោត្ថិដ្ឋានតោ, កុលវំសាបតេយ្យាធិបតេយ្យជីវិតរូបដ្ឋានពន្ធុមិត្តសម្បត្តីនំ អតិសយនតោ ច សីលំ បច្ចវេក្ខិតព្វំ. សីលវតោ ហិ អត្តនោ សីលសម្បទាហេតុ មហន្តំ បីតិសោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ “កតំ វត មយា កុសលំ, កតំ កល្យាណំ, កតំ ភីរុត្តាណ”ន្តិ.

តថា សីលវតោ អត្តា ន ឧបវទតិ, ន ច បរេ វិញ្ញូ, ទណ្ឌទុគ្គតិភយានញ្ច សម្ភវោយេវ នត្ថិ, “សីលវា បុរិសបុគ្គលោ កល្យាណធម្មោ”តិ វិញ្ញូនំ បាសំសា ច ហោតិ. តថា សីលវតោ យ្វាយំ “កតំ វត មយា បាបំ, កតំ លុទ្ទំ, កតំ កិព្ពិស”ន្តិ ទុស្សីលស្ស វិប្បដិសារោ ឧប្បជ្ជតិ, សោ ន ហោតិ. សីលញ្ច នាមេតំ អប្បមាទាធិដ្ឋានតោ, ភោគព្យសនាទិបរិហារមុខេន មហតោ អត្ថស្ស សាធនតោ, មង្គលភាវតោ, បរមំ សោត្ថិដ្ឋានំ. និហីនជច្ចោបិ សីលវា ខត្តិយមហាសាលាទីនំ បូជនីយោ ហោតីតិ កុលសម្បត្តិំ អតិសេតិ សីលសម្បទា, “តំ កិំ មញ្ញសិ មហារាជ, ឥធ តេ អស្ស ទាសោ កម្មករោ”តិអាទិ (ទី. និ. ១.១៨៣) វក្ខមានសាមញ្ញសុត្តញ្ចេត្ថ សាធកំ, ចោរាទីហិ អសាធារណតោ, បរលោកានុគមនតោ, មហប្ផលភាវតោ, សមថាទិគុណាធិដ្ឋានតោ ច ពាហិរធនំ សាបតេយ្យំ អតិសេតិ សីលំ. បរមស្ស ចិត្តិស្សរិយស្ស អធិដ្ឋានភាវតោ ខត្តិយាទីនមិស្សរិយំ អតិសេតិ សីលំ. សីលនិមិត្តញ្ហិ តំតំសត្តនិកាយេសុ សត្តានមិស្សរិយំ, វស្សសតាទិទីឃប្បមាណតោ ច ជីវិតតោ ឯកាហម្បិ សីលវតោ ជីវិតស្ស វិសិដ្ឋតាវចនតោ, សតិបិ ជីវិតេ សិក្ខានិក្ខិបនស្ស មរណតាវចនតោ ច សីលំ ជីវិតតោ វិសិដ្ឋតរំ. វេរីនម្បិ មនុញ្ញភាវាវហនតោ, ជរារោគវិបត្តីហិ អនភិភវនីយតោ ច រូបសម្បត្តិំ អតិសេតិ សីលំ. បាសាទហម្មិយាទិដ្ឋានវិសេសេ រាជយុវរាជសេនាបតិអាទិឋានវិសេសេ ច សុខវិសេសាធិដ្ឋានភាវតោ អតិសេតិ សីលំ. សភាវសិនិទ្ធេ សន្តិកាវចរេបិ ពន្ធុជនេ, មិត្តជនេ ច ឯកន្តហិតសម្បាទនតោ, បរលោកានុគមនតោ ច អតិសេតិ សីលំ. “ន តំ មាតា បិតា កយិរា”តិអាទិ (ធ. ប. ៤៣) វចនញ្ចេត្ថ សាធកំ. តថា ហត្ថិអស្សរថបត្តិពលកាយេហិ, មន្តាគទសោត្ថានប្បយោគេហិ ច ទុរារក្ខានមនាថានំ អត្តាធីនតោ, អនបរាធីនតោ, មហាវិសយតោ ច អារក្ខភាវេន សីលមេវ វិសិដ្ឋតរំ. តេនេវាហ “ធម្មោ ហវេ រក្ខតិ ធម្មចារិ”ន្តិអាទិ (ថេរគា. ៣០៣; ជា. ១.១០.១០២). ឯវមនេកគុណសមន្នាគតំ សីលន្តិ បច្ចវេក្ខន្តស្ស អបរិបុណ្ណា ចេវ សីលសម្បទា បារិបូរិំ គច្ឆតិ, អបរិសុទ្ធា ច បារិសុទ្ធិំ.

សចេ បនស្ស ទីឃរត្តំ បរិចយេន សីលបដិបក្ខធម្មា ទោសាទយោ អន្តរន្តរា ឧប្បជ្ជេយ្យុំ, តេន ពោធិសត្តបដិញ្ញេន ឯវំ បដិសញ្ចិក្ខិតព្វំ “ននុ តយា ពោធាយ បណិធានំ កតំ, សីលវេកល្លេន ច ន សក្កា ន ច សុករា លោកិយាបិ សម្បត្តិយោ បាបុណិតុំ, បគេវ លោកុត្តរា”តិ. សព្ពសម្បត្តីនមគ្គភូតាយ សម្មាសម្ពោធិយា អធិដ្ឋានភូតេន សីលេន បរមុក្កំសគតេន ភវិតព្វំ, តស្មា “កិកីវ អណ្ឌ”ន្តិអាទិនា (ទី. និ. អដ្ឋ.

១.៧; វិសុទ្ធិ. ១.១៦) វុត្តនយេន សម្មទេវ សីលំ រក្ខន្តេន សុដ្ឋុ តថា បេសលេន ភវិតព្ពំ.

អបិច តថា សម្មេសនាយ យាតត្តេយ សត្តានមវតារហបរិបាចនានិ កាតព្វានិ, សីលវេកល្លស្ស ច វចនំ ន បច្ចេតព្វំ ហោតិ, អសប្បាយាហារវិចារស្ស វិយ វេជ្ជស្ស តិកិច្ឆិតំ, តស្មា “កថាហំ សទ្ធេយ្យោ ហុត្វា សត្តានមវតារហបរិបាចនានិ ករេយ្យ”ន្តិ សភាវបរិសុទ្ធសីលេន ភវិតព្ពំ. កិញ្ច ឈានាទិគុណវិសេសយោគេន ចេ សត្តានមុបការករណសមត្ថតា, បញ្ញាបរិយោទាទិបរិបូរណញ្ច ឈានាទយោ គុណា ច សីលបរិសុទ្ធិំ វិនា ន សម្ភវតីតិ សម្មទេវ សីលំ សោធេតព្ពំ.

តថា “សម្ពាធោ ឃរាវាសោ រជាបថោ”តិអាទិនា (ទី. និ. ១.១១១; ម. និ. ១.២៦១, ២៧១; ២.១០; ២.១៣, ២១៨; សំ. និ. ២.១៥៤; ៥.១០០៣; អ. និ. ១០.៦៦; ឥតិវុ. ៦៤) ឃរាវាសេ, “អដ្ឋិកង្កលូបមា កាមា”តិអាទិនា (ម. និ. ១.២៣៤; ២.៤២; បាចិ. ៤១៧; មហានិ. ១៤៧) “មាតាបិ បុត្តេន វិវទតី”តិអាទិនា (ម. និ. ១.១៦៨) ច កាមេសុ, “សេយ្យថាបិ បុរិសោ ឌ្គាលំ អាទាយ កមុទ្ទេ បយោទេយ្យា”តិអាទិនា (ម. និ. ១.៤១៦) កាមច្ឆន្ទាទីសុ អាទីនវទស្សនបុព្វង្គមា, វុត្តវិបរិយាយេន “អព្ភោកាសោ បព្វជ្ជា”តិអាទិនា (ទី. និ. ១.១៦១, ២៦៨; ម. និ. ១.២៦១, ២៧១; ២.១០; ២.១៣, ២១៨; សំ. និ. ១.២៦១; សំ. និ. ៥.១០០៣; អ. និ. ១០.៦៦; ឥតិវុ. ៦៨) បព្វជ្ជាទីសុ អានិសំសបដិសង្ខានេន នេក្ខម្មបរិយេដ្ឋិំ បច្ចវេក្ខណា កាតព្វា. អយមេត្ថ សង្ខេបោ, វិត្ថារោ បន ទុក្ខក្ខន្ធអាសីវិសោបមសុត្តាទិ (ម. និ. ១.១៦៣, ១៧៥; សំ. និ. ៤.២៣៨) វសេន វេទិតព្វោ.

តថា “បញ្ញាយ វិនា ទានាទយោ សម្មា ន វិសុជ្ឈន្តិ, យថាសកំ ព្យាបារសមត្ថា ច ន ហោន្តី”តិ បញ្ញាយ គុណា មនសិ កាតព្វា. យថេវ ហិ ជីវិតេន វិនា សរីរយន្តំ ន សោភតិ, ន ច អត្តនោ កិរិយាសុ បដិបត្តិសមត្ថំ ហោតិ. យថា ច ចក្ខាទីនិ ឥន្ទ្រិយានិ វិញ្ញាណេន វិនា យថាសកំ វិសយេសុ កិច្ចំ កាតុំ នប្បហោន្តិ, ឯវំ សទ្ធាទីនិ ឥន្ទ្រិយានិ បញ្ញាយ វិនា សកកិច្ចបដិបត្តិយមសមត្ថានីតិ បរិច្ចាគាទិបដិបត្តិយំ បញ្ញា បធានការណំ. ឧម្មីលិតបញ្ញាចក្ខុកា ហិ មហាសត្តា ទេវនីយត្តា អត្តនោ អង្គបច្ចង្គានិបិ ទត្វា អនត្តុក្កំសកា, អបរម្ភកា ច ហោន្តិ, ភេសជ្ជរុក្ខា វិយ វិកប្បរហិតា កាលត្តយេបិ សោមនស្សជាតា. បញ្ញាវសេន ហិ ឧបាយកោសល្លយោគតោ បរិច្ចាគោ បរហិតបវត្តិយា ទានបារមីភាវំ ឧបេតិ. អត្តត្ថញ្ហិ ទានំ យុទ្ធសវិធំ [វុទ្ធិសវិធំ (ទី. និ. ដី. ១.៧)] ហោតិ.

តថា បញ្ញាយ អភាវេន តណ្ហាទិសំកិលេសាវិយោគតោ សីលស្ស វិសុទ្ធិយេវ ន សម្ភវតិ, កុតោ សព្វញ្ញុគុណាធិដ្ឋានភាវោ. បញ្ញវា ឯវ ច ឃរាវាសេ កាមគុណេសុ ច អាទីនវំ, បព្វជ្ជាយ ឈានសមាបត្តិយំ និព្វានេ ច អានិសំសំ សុដ្ឋុ សល្លក្ខេត្វា បព្វជិត្វា ឈានសមាបត្តិយោ និព្វត្តេត្វា និព្វានតន្និន្នោ, បរេ ច តត្ថ បតិដ្ឋាបេតិ.

វីរិយញ្ច បញ្ញារហិតំ យថិច្ឆិតមត្ថំ ន សាធេតិ ទុរារម្ភការតោ. អនារម្ភោយេវ ហិ ទុរារម្ភតោ សេយ្យោ, បញ្ញាសហិតេន បន វីរិយេន ន កិញ្ចិ ទុរធិគមំ ឧបាយបដិបត្តិតោ. តថា បញ្ញវា ឯវ បរាបការាទីនំ អធិវាសកជាតិយោ ហោតិ, ន ទុប្បញ្ញោ. បញ្ញាវិរហិតស្ស ច បរេហិ ឧបនីតា អបការា ខន្តិយា បដិបក្ខមេវ អនុព្រូហេន្តិ. បញ្ញវតោ បន តេ ខន្តិសម្បត្តិយា អនុព្រូហនវសេន

អស្សា ធិរកាចាយ និចត្តត្តិ៍ បញ្ញាចា ឲច ទីហិបិ សច្ចានិ តេសំ ការណានិ បដិបក្ខេ ច យថាភូតំ ជានិត្វា បរេសំ អចិនំចាឌកោ ហោតិ៍ តថា បញ្ញាពលេន អត្តានុបត្តុប្បន្នេត្វា ឆិតិសម្បទាយ សត្តុបរេសុ អចលសមាធាតានិដ្ឋានតា ហោតិ៍ បញ្ញាចា ឲច ច បិយមុដ្ឋុត្តេចទិចិកាកាយកត្វា សត្តត្ត ហិត្វាបសំហារក្សសលេ ហោតិ៍ តថា បញ្ញាចរេន លោកាលោកាជិលោកឆមុសត្តុបតេ តិដ្ឋិការតាយ យដ្ឋុត្តា ហោតិ៍ ឲចំ សត្តានំ បារមីនំ បញ្ញាច បារិសុទ្ធិហេតុតិ បញ្ញាក្សលា បច្ចវេក្ខិតព្ពា៍

អបិច បញ្ញាយ ចិតា ន ឧស្សនសម្បត្តិ, អត្តទេន ច ជិដ្ឋិសម្បជំ ន សីលសម្បជា, សីលជិដ្ឋិសម្បជារហិតស្ស ច ន សមាធិសម្បជា, អសមាហិតេន ច ន សក្កា អត្តហិតមត្តម្បិ សាធេតុំ, បគេវ ឧក្កំសកោតំ បរហិតន្តិ៍ "តស្ស តយា បរហិតាយ បដិបន្នេន សក្កច្ចំ បញ្ញាបារិសុទ្ធិយា អាយោគោ ករណីយោ"តិ ទោធិសត្តេន អត្តា ឱចធិតព្ពោ៍ បញ្ញានុភាវេន ហិ មហាសត្តោ ចតុរធិដ្ឋានាធិដ្ឋានោ ចតុហិ សង្គហវត្ថូហិ លោកំ អនុគ្គណ្ហន្តោ សត្តេ និយ្យានមគ្គេ អវតារេតិ, ឥន្ទ្រិយានិ ច នេសំ បរិបាចេតិ៍ តថា បញ្ញាពលេន

ខន្ធាយតនាទីសុ បចិចយតាហុលោ បចត្តិនិចត្តិយោ យាថាវតោ បរិជានន្តោ ឧានាឌយោ ក្សលចិសេសេ និរន្តរកាកិយកាចំ នយន្តោ ទោធិសត្តនិក្ខាយ បរិបូរការី ហោតីតិ ឲចមាទិនា អនេកាការវោការេ បញ្ញាក្សលេ ចចត្ថេបត្វា បញ្ញាបារមី អនុព្រូហេតព្ពា៍

តថា ឌិស្សមានបារានិបិ លោកិយានិ កម្មានិ និហីនចីរិយេន បាបុណិតុំ សក្កុណេយ្យានិ, អកណិតខេទេន បន អារទ្ធចីរិយេន ទុរធិកមំ នាម នត្ថិ៍ និហីនចីរិយោ ហិ "សំសារមហោឃតោ សព្ពសត្តេ សន្តារេស្សាមី"តិ អារភិតុមេវ ន សក្កុណោតិ៍ មជ្ឈិមោ បន អារភិត្វាន អន្តរាវេចាសាធមាបជ្ជតិ៍ ឧក្កដ្ឋចីរិយោ បន អត្តសុខនិរបេក្ខោ អារភិត្វា បារមធិកច្ឆតីតិ ចីរិយសម្បត្តិ បច្ចវេក្ខិតព្ពា៍

អបិច "យស្ស អត្តនោ ឲច សំសារបង្កតោ សមុទ្ធរណត្ថមារម្ភោ, តស្សាបិ ចីរិយស្ស សិថិលភាវេន មនោរថានំ មត្ថកប្បត្តិ ន សក្កា សម្ភាវេតុំ, បគេវ សទេចកស្ស លោកស្ស សមុទ្ធរណត្ថំ កតាភិនីហារេនា"តិ ច "រាកាឌីនំ ទោសកណានំ មត្តមហាគាកាតមិច ទុន្និចារណភាវតោ, តន្និធានាតន្តា កម្មសមាធានានំ ឧក្កិត្តានិកចឆកសជិសភាវតោ, តន្និមិត្តានន្តា ទុក្ខានំ សព្ពទា ចិចដម្មុខភាវតោ, តព្ព និយោជកានន្តា បាបមិត្តានំ សទា សន្និហិតភាវតោ, តទោចាទការិតាយ ច ធសលស្ស បុថុជ្ជនភាវស្ស សតិ សម្ភវេ យុត្តំ សយមេវ សំសារទុក្ខតោ និស្សរិតុ"ន្តិ ច "ឃិច្ឆាចិតព្ពា ចីរិយានុភាវេន ទ្ធារិ កចត្តី"តិ ច "យទិ បន សម្ពោធិ អត្តាធិនេន ចីរិយេន សក្កា សមធិកន្តុំ, កិមេត្ថ ទុក្ករ"ន្តិ ច ឲចមាទិនា នយេន ចីរិយក្សលា បច្ចវេក្ខិតព្ពា៍

តថា "ខន្តិ នាមាយំ និរចសេសក្សលបដិបក្ខស្ស កោធស្ស ចិធមនតោ ក្សលសម្ភារេសុ សាធុតំ អប្បដិហតមាយុធំ, បរានិកហេន សមត្ថានមលង្ការោ, សមណព្រាហ្មណានំ ពលសម្បជា, កោធគ្គិចិនយតា ឧទកធារា, កល្យាណកិត្តិសទ្ទស្ស សញ្ជាតិទេសោ, បាបបុគ្គលានំ ចខីចិសទ្ធុបសមកោ ឲន្តាកទោ, សំចរេ ឋិតានំ បរមា ធីរបកតិ, កម្មិានសយតាយ សាកោ, ទោសមហាសាករស្ស ទេលា, អបាយទ្វារស្ស បិធានកចាដំ ទេចព្រហ្មលោកានំ អារោហណសោបានំ, សព្ពក្សលាតមធិចាសភូមិ, ឧត្តមា កាយចចីមនោចិសុទ្ធី"តិ មនសិ កាតព្ពា៍ អបិច "ឲតេ សត្តា ខន្តិសម្បត្តិយា អភាវតោ ឥធលោកេ តបន្តិ, បរលោកេ ច តបនីយធម្មានុយោគតោ"តិ ច "យទិបិ បរាបការនិមិត្តំ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជតិ, តស្ស បន ទុក្ខស្ស ខេត្តភូតោ អត្តភាវោ, ពីជភូតញ្ច កម្មំ មយាច អភិសង្ខត"ន្តិ ច "តស្ស ច ទុក្ខស្ស

អារាល្យការណាយេត”ន្តិ ច “អបការេក អសតិ កឹ យញ្ហាលត្តិសយ្យា សម្ភចតិ”តិ ច “យទិបាយំ ខុតរហិ អបការេកា , អយំ គាយ ប្ុគ្គ អេគត យញ្ហាប្ុបការេរា កេតា”តិ ច “អបការេរា ខុច ចា លត្តិតិយិត្តតាយ ប្ុបការេរា”តិ ច “សេត្ថាបិេយ សត្តា យញ្ហាបុត្តសទិសា, បុត្តកតាបរាេធសុ ច េកា កុន្ធ្យស្សតី”តិ ច “េយត េកាធក្ននារេចេសត អយំ យញ្ហាអបរទ្ធោតិ, ស្វាយំ េកាធក្ននារេចេសា យធា ចិេគតេព្ពា”តិ ច “េយត អបការេរត ត្ថាទំ យញ្ហាក្រុក្លុ ប្ុប្បត្តំ, តស្ស អហម្បិ តិយិត្តា”ន្តិ ច “េយហិ ធេម្មហិ អបការេរា កេតា, យត្ថេ ច កេតា, សេត្ថាបិ េត តស្មិំេយច លេណ តិរុទ្ធា, កស្សិទានិ េកត េកាេបា កាតេព្ពា”តិ ច “អគត្តតាយ សព្ពធម្មានំ េកា កស្ស អបរទ្ធោតី”តិ ច បច្ចេចក្ខេត្តត លត្តិសយ្យា ព្រូេហតព្ពា។

យទិ បគស្ស ទីឃរត្តំ បរិចេយត បរាបការតិយិត្តេកា េកាេធា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋេយ្យ, េតត ត្ថាតិ បដិសង្ខ្យាក្កុតត្ថំ “លត្តិ គាេយសា បរាបការស្ស បដិបក្ខុបដិបត្តីតំ បច្ចុបការការណ”ន្តិ ច “អបការេរា ច យញ្ហាក្រុក្ខុប្បាទេនគត ក្រុក្ខុបតិសាយ សន្ធាយ, សព្ពេលរិេក អតកិរតិសញ្ញាយ ច បច្ចេយា”តិ ច “ត្ថុត្រ្ថិយបកតិេរេសា, យទិទំ ត្ថុដ្ឋាតិដ្ឋចិសយសយាេយាេកា, តត្ថ អតិដ្ឋចិសយសយាេយាេកា យញ្ហាត សិយាតិ តំ កុេតត្ថ លព្ភា”តិ ច “េកាធចសិេកា សេត្តា េកាេធត ប្ុខ្ខេត្តា ចិក្ខិត្តចិេត្តា, តត្ថ កឹ បច្ចបការេគា”តិ ច “សេត្ថាបិេយ សត្តា សម្មាសម្ពុេទ្ធត ខុរសប្ុត្តា ចិយ បរិបាលិតា, តស្មា ត តត្ថ យធា ចិត្តេកាេបា កាតេព្ពា”តិ ច “អបរាធេក ច សតិ កុេណ កុណចតិ យធា េកាេបា ត កាតេព្ពា”តិ ច “អសតិ កុេណ កស្សចិបិ កុណស្សាភាចេតា ចិេសេសត ករុណាយិតេព្ពា”តិ ច “េកាេបត យញ្ហាកុណយសា តិហីយត្តី”តិ ច “កុន្ធ្យេគត យញ្ហាក្រុក្ខុល្លាក្រុក្ខុេសយ្យាេធយា សបត្តកន្តា អាកច្ឆន្តី”តិ ច “េកាេធា ច គាយាយំ សព្ពាក្រុក្ខុហិតការេកា សព្ពាហុលហិតចិគាសេកា ពលចា បច្ចត្ថិេកា”តិ ច “សតិ ច លត្តិយា ត េកាចិ បច្ចត្ថិេកា”តិ ច “អបរាធេកាគ អបរាធតិយិត្តំ យំ ក្រុក្ខុ អាយតិំ លទ្ធព្ពំ, សតិ ច លត្តិយា យញ្ហាតទភាេចា”តិ ច “ចិេត្តេត្តគ, កុន្ធ្យេត្តគ ច យធា បច្ចត្ថិេកាេយច អត្ុចត្តិេតា”តិ ច “េកាេធ ច យធា លត្តិយា អតិក្ខុេត តស្ស ធាសក្ខុេតា បច្ចត្ថិេកា សម្មេទច អតិក្ខុេតា”តិ ច “េកាធតិយិត្តំ លត្តិកុណបរិច្ចាេកា យញ្ហាគ យុេត្តា”តិ ច “សតិ ច េកាេធ កុណចិេរាធបច្ចតីកធេម្ម កឹ េយ សីលាទិធម្មា បារិបូរិំ កេច្ឆយ្យុំ, អសតិ ច េតសុ កធាហំ សត្តានំ ប្ុបការពាហុេលា បដិញ្ញានុរូបំ ប្ុត្តមំ សម្បត្តិំ បាបុណិស្សាមី”តិ ច “លត្តិយា ច សតិ ពាហិទ្ធា ចិេក្ខបាភាចេតា សមាហិតស្ស សេព្ព សង្ខារា អតិច្ចេតា ក្រុក្ខុេតា សេព្ព ធម្មា អគត្តេតា តិព្ពាតំ អសង្ខតាមតសន្តបណីតតាទិភាចេតា តិជ្ឈាតំ លមត្តិ, ‘ពុទ្ធធម្មា ច អចិេន្តយ្យាបរិេមយ្យប្បភចា’តិ”, តេតា ច “អត្ុេលាមិកលត្តិយំ ចិេតា ‘េកចលំ ត្ថុេយ អត្តត្តតិយកាចរហិតា ធម្មមត្តា យធាសកំ បច្ចេយហិ ប្ុប្បជ្ជត្តិ ចិគស្សត្តិ, ត កុេតាចិ អាកច្ឆត្តិ, ត កុហិញ្ចិ កច្ឆត្តិ, ត ច កត្ថចិ បតិដ្ឋិតា, ត េចត្ថ េកាចិ កស្សចិ ព្យាបាេរា’តិ អហំការមមំការាគធិដ្ឋាគតា តិជ្ឈាតំ លមតិ, េយត េពាធិសេត្តា េពាធិយា តិយេតា អភាចត្តិធេម្មា េហាតី”តិ ខុចយាទិគា លត្តិបារមិយា បច្ចេចក្ខណា េចទិតព្ពា។

តថា “សេច្ចគ ចិគា សីលាទីគយសម្ភចេតា, បដិញ្ញានុរូបបដិបត្តិយា អកាចេតា, សច្ចធម្មាតិក្កមេយ ច សព្ពាបិបធម្មានំ សេយាសេលាកាចេតា, អសច្ចសន្ធស្ស អប្បច្ចយិកកាចេតា, អាយតិញ្ច អគាេទយ្យចចគតាចហេតា, សម្បន្តសច្ចស្ស សព្ពាកុណាធិដ្ឋាគកាចេតា, សច្ចាធិដ្ឋាេគត សព្ពសេព្ពាធិសម្ភារានំ បារិសុទ្ធិបារិបូរិសមត្ថតាយេតា, សភាចធម្មាចិសំចាទេគត សព្ពេពាធិសម្ភារកិច្ចករណេតា , េពាធិសត្តបដិបត្តិយា ច បរិតិប្ផត្តិេតា”តិអាទិគា សច្ចបារមិយា សម្បត្តិេយា បច្ចេចក្ខិតព្ពា។

តថា “ទានាទីសុ ឧស្សាហនយាទានិ, តប្បដិបក្ខវត្ថុបហានេន ច តេសំ អចលាធិដ្ឋានំ, តត្ថ ច សីឃសីឃាដំ ចិត្តំ ន ទានាទិសម្ភារា សម្ពោធិនិមិត្តា សម្ភវន្តី”តិអាទិនា អធិដ្ឋានក្កមា បច្ចវេក្ខិតព្វា។

តថា “អត្តហិតាយេត្ត អចតិដ្ឋេត្តតាបិ សន្តេសុ ហិតចិត្តំ ចិត្តំ ន សក្កា ឥធលោកបរលោកសម្បត្តិយោ បិបុលិតុំ, បគេវ សព្ពសត្តេ និព្វានសម្បត្តិយំ បតិដ្ឋាបេតុការេន”តិ ច “បច្ឆា សព្ពសត្តានំ លោកុត្តរសម្បត្តិយាកង្ខន្តេន ឥធានិ លោកិយសម្បត្តិយាកង្ខា យុត្តរូបា”តិ ច “ឥធានិ អាសយមនុត្តរ បរេសំ ហិតសុខូបសំហារេ ការុយនក្កោន្តោ កទា បនាហំ តំ សាធយិស្សាមី”តិ ច “ឥធានិ យយា ហិតសុខូបសំហារេន សង្គហិតា បច្ឆា ធម្មសំវិភាគសហាយា យយាកវិស្សន្តី”តិ ច “ឧទេតហិ ចិតា ន យយាទោនីសម្ភារា សម្ភវន្តិ, តស្មា សព្ពញ្ញុក្ខាលចិត្តតិតិប្បត្តិការាលត្តា យយាឧទេ បរេយំ បុញ្ញាកេក្ខត្តំ អត្តត្តាទិ កុសលិយតត់ ខ្លត្តយំ ការចដ្ឋាន”ន្តិ ច “សចិសេសំ សព្ពាសុបិ សន្តេសុ ហិតញ្ញាសយតា បច្ចុបដ្ឋេបេតព្វា, កិច្ចា ករុណាធិដ្ឋានតោបិ សព្ពសន្តេសុ មេត្តា អត្តទ្រាសេតព្វា។ ចិយទិយាទីកតោត ហិ ទេតសា សន្តេសុ ហិតសុខូបសំហារនិរតស្ស តេសំ អហិតទុក្ខាបនយនកាមតា ពលចតី ខ្លប្បជ្ជតិ ទឡ្ហមូលា, ករុណា ច សព្ពាសំ ពុទ្ធការកធម្មានំ អាទិ ចរណំ បតិដ្ឋា មូលំ មុខំ បមុខ”ន្តិ ឧចយាទិនា មេត្តាក្រមា បច្ចវេក្ខិតព្វា។

តថា “ខ្លួបក្ខាយ អភាវេច សន្តេហិ កតា ចិប្បការា ចិត្តស្ស ចិការា ខ្លប្បជ្ជេយ្យុំ, សតិ ច ចិត្តចិការេ ទានាទីសម្ភារានំ សម្ភវោ ឧច ន ហោតី”តិ ច “មេត្តាសិនេហេន សិនេហិតេ ចិត្តេ ខ្លួបក្ខាយ ចិនា សម្ភារានំ បារិសុទ្ធិ ន ហោតី”តិ ច “អនុបេក្ខកោ សម្ភារេសុ បុញ្ញសម្ភារេ, តព្ពិបាកញ្ច សព្ពហិតត្ថំ បរិណាមេតុំ ន សក្កោតី”តិ ច ខ្លួបក្ខាយ អភាវេច ទេយ្យធម្មបដិគ្គាហកានំ ចិភាគមកត្វា បរិច្ចជិតុំ ន សក្កោតី”តិ ច “ខ្លួបក្ខាវិរហិតេន ជីវិតបរិក្ខារានំ, ជីវិតស្ស ចា អន្តរាយំ អមនសិករិត្វា សីលចិសោធនំ កាតុំ ន សក្កា”តិ ច តថា “ខ្លួបក្ខាចសេន អរតិរតិសហស្សេច នេក្ខម្មពលសិទ្ធិតោ, ខ្លួបត្តិតោ ញាណកិច្ចសេនេច សព្ពសម្ភារកិច្ចនិប្បត្តិតោ, អច្ចារទ្ធចីរិយស្ស អនុបេក្ខនេ បធានកិច្ចាការាលតោ, ខ្លួបេក្ខតោ ឧច តិតិក្ខានិជ្ឈានសម្ភវតោ, ខ្លួបេក្ខាចសេន សត្តសង្ខារានំ អចិសំចាទនតោ, លោកធម្មានំ អជ្ឈុបេក្ខនេន សមាទិន្នធម្មេសុ អចលាធិដ្ឋានសិទ្ធិតោ, បរាបការាទីសុ អនាភោគចសេនេច មេត្តាចិហារនិប្បត្តិតោតិ សព្ពសម្ភារានំ សមាទានាធិដ្ឋានបារិបូរិនិប្បត្តិយោ ខ្លួបេក្ខានុភាវេន សម្បជ្ជន្តី”តិ ឧចយាទិនា នយេន ខ្លួបេក្ខាបារមី បច្ចវេក្ខិតព្វា។ ឧចំ អបរិក្ខាបរិក្ខាកាទីសុ យថារហំ អាទីនវានិសំសបច្ចវេក្ខណា ទានាទិបារមីនំ បច្ចយោតិ វេទិតព្វា។

តថា សបរិក្ខារា បញ្ចទស ចរណធម្មា បញ្ច ច អភិញ្ញាយោ។ តត្ថ ចរណធម្មា នាម សីលសំវរោ, ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតា, ភោជនេ មត្តញ្ញុតា ជាគរិយានុយោគោ, សត្ត សទ្ធម្មា, ចត្តារិ ឈានានីតិ ឥម៉ េតេសុ សីលាទីនំ ចតុន្នំ ទេតរេបិ តេរសធម្មា, អប្បិច្ឆតាទយោ ច បរិក្ខារា។ សទ្ធម្មេសុ សទ្ធាយ ពុទ្ធធម្មសង្ឃសីលចាគទេវតូបសមានុស្សតិ លូខបុគ្គលបរិវជ្ជនតា, សិនិទ្ធបុគ្គលសេវនតា, សម្បសាទនីយធម្មបច្ចវេក្ខណា, តទធិមុត្តតា ច បរិក្ខារា។ ហិរោត្តប្បានំ អកុសលាទីនវបច្ចវេក្ខណា, អបាយាទីនវបច្ចវេក្ខណា, កុសលធម្មូបត្ថម្ភកាវបច្ចវេក្ខណា, ហិរោត្តប្បរហិតបុគ្គលបរិវជ្ជនតា, ហិរោត្តប្បសម្បន្នបុគ្គលសេវនតា, តទធិមុត្តតា ច។ ពាហុសច្ចស្ស បុព្ពយោគោ, បរិបុច្ឆកភាវោ, សទ្ធម្មាភិយោគោ, អនវជ្ជវិជ្ជាដ្ឋានាទីបរិចយោ, បរិបក្កិន្ទ្រិយតា, កិលេសទូរីភាវោ, អប្បស្សុតបុគ្គលបរិវជ្ជនា ពហុស្សុតបុគ្គលសេវនតា, តទធិមុត្តតា ច។ វីរិយស្ស អបាយភយបច្ចវេក្ខណា, គមនវីថិបច្ចវេក្ខណា,

ສຕ຺ຖຸມຫຕ຺ຕປຈ຺ຈເວກ຺ຂຓາ, ຖິນມິທ຺ຘວິເນາທນາ, ກຸສີຕປຸຄ຺ຄລປຣິວ຺ຊນາ, ອາຣທ຺ຘວີຣິຍປຸຄ຺ຄລເສວນາ, ສມ຺ມປ຺ປທານປຈ຺ຈເວກ຺ຂຓາ, ຕທຘິມຸຕ຺ຕຕາ ຈ. ສຕິຍາ ສຕິສມ຺ປຊຎ຺ຎໍ, ມຸຏ຺ຐສ຺ສຕິປຸຄ຺ຄລປຣິວ຺ຊນາ ອຸປຏ຺ຐິຕສ຺ສຕິປຸຄ຺ຄລເສວນາ, ຕທຘິມຸຕ຺ຕຕາ ຈ. ປຎ຺ຎາຍ ປຣິປຸຉ຺ຉກຕາ, ວຕ຺ຖຸວິສທກິຣິຍາ, ອິນ຺ທ຺ຣິຍສມຕ຺ຕປຏິປາທນາ, ທຸປ຺ປຎ຺ຎປຸຄ຺ຄລປຣິວ຺ຊນາ, ປຎ຺ຎວນ຺ຕປຸຄ຺ຄລເສວນາ, ຄມ຺ຠີຣຎາຓຈຣິຍປຈ຺ຈເວກ຺ຂຓາ, ສຕ຺ຖຸມຫຕ຺ຕປຈ຺ຈເວກ຺ຂຓາ, ຕທຘິມຸຕ຺ຕຕາ ຈ. ຈຕຸນ຺ນໍ ຌານານໍ ສີລາທີຈຕຸກ຺ກໍ, ອຏ຺ຐມີສາຍ ອາຣມ຺ເພາ ປຸຎ຺ຎກາຣກາຈຕາ, ອາຈ຺ຊຕາທີຈສີການຈການາຫ຺າ ປຣິກ຺ຂາຣາ.

ຕຕ຺ຖ ສີລາທີຫິ ປເຍາຄສຸທ຺ຘິຍາ ສຕ຺ຕານໍ ອຠຍທາເນ, ອາສຍສຸທ຺ຘິຍາ ອາມິສທາເນ, ອຸຠຍສຸທ຺ຘິຍາ ຘມ຺ມທາເນ ສມຕ຺ຖາ ເຫານ຺ຕີຕິອາທິນາ ຈຣຓາທີນໍ ທານາທິສມ຺ຠາຣປຈ຺ຈຍຕາ ຍຖາຣຫໍ ນິທ຺ຘາເຣຕພ຺ພາ. ອຕິວິຕ຺ຖາຣຠເຍນ ປນ ມຍໍ ນ ວິຕ຺ຖາຣຍິມ຺ຫາ ຕຖາ ສພ຺ພຕ຺ຖວຸຕ຺ຕນເຍນາປິ ທານາທີນໍ ປຈ຺ຈເຍາຕິ ເວທິຕພ຺ພາ.

ເກາ ສໍກິເລເສາຕິ ເອຕ຺ຖ –

ຕຓ຺ຫາທີຫິ ປຣາມຏ຺ຐ-ຠາເວາ ຕາສໍ ກິລິສ຺ສນໍ;

ສາມຎ຺ຎເຕາ ວິເສເສນ, ຍຖາຣຫໍ ວິກປ຺ປິຕາ.

ອວິເສເສນ ຫິ ຕຓ຺ຫາທີຫິ ປຣາມຏ຺ຐຠາວໍ ປາຣມີນໍ ສໍກິເລເສາ. ວິເສເສນ ປນ ເທຍ຺ຍປຏິຄ຺ຄາຫກວິກປ຺ປນາ ທານປາຣມິຍາ ສໍກິເລເສາ. ສຕ຺ຕກາລວິກປ຺ປນາ ສີລປາຣມິຍາ. ກາມຠເວສຸ ອຠິຣຕິອນຠິຣຕິວິກປ຺ປນາ ເນກ຺ຂມ຺ມປາຣມິຍາ. “ອຫໍ ມມາ”ຕິ ວິກປ຺ປນາ ປຎ຺ຎາປາຣມິຍາ. ລີນຸທ຺ຘຈ຺ຈວິກປ຺ປນາ ວີຣິຍປາຣມິຍາ. ອຕ຺ຕປຣວິກປ຺ປນາ ຂນ຺ຕິປາຣມິຍາ. ອທິຏ຺ຐາທີສຸ ທິຏ຺ຐາທິວິກປ຺ປນາ ສຈ຺ຈປາຣມິຍາ. ເພາຘິສມ຺ຠາຣຕປ຺ປຏິປກ຺ເຂສຸ ເທາສຄຸຓວິກປ຺ປນາ ອທິຏ຺ຐານປາຣມິຍາ. ຫິຕາຫິຕວິກປ຺ປນາ ເມຕ຺ຕາປາຣມິຍາ. ອິຏ຺ຐານິຏ຺ຐວິກປ຺ປນາ ອຸເປກ຺ຂາປາຣມິຍາ ສໍກິເລເສາຕິ ເວທິຕພ຺ເພາ.

ກິໍ ເວາທານນ຺ຕິ –

ຕຓ຺ຫາທີຫິ ອນຸປຄາຕຕາ, ຣຫິຕຕາ ວິກປ຺ປານໍ;

ເວາທານນ຺ຕິ ວິຊານິຍາ, ສພ຺ພາສເມວ ຕາສມ຺ປິ.

ອນຸປຄາຕຕາ ຫິ ຕຓ຺ຫາ ມານ ທິຏ຺ຐິ ເກາຘູປນາຫ ມກ຺ຂ ປລາສ ອິສ຺ສາມຈ຺ເຉຣິຍ ມາຍາ ສາເຐຍ຺ຍ ຖມ຺ຠ ສາຣມ຺ຠ ມທ ປມາທາທີຫິ ກິເລເສຫິ

ទេយ្យបដិគ្គាហកវិកប្បាទិរហិតា ច ទានាទិបារមិយោ បរិសុទ្ធា បភស្សរា ភវន្តីតិ។

កោ បដិបក្ខោតិ –

អកុសលា កិលេសា ច, បដិបក្ខា អភេទតោ;

ភេទតោ បន បុព្វេបិ, វុត្តា មច្ឆរិយាទយោ។

អវិសេសេន ហិ សព្វេបិ អកុសលា ធម្មា, សព្វេបិ កិលេសា ច ឯតាសំ បដិបក្ខា។ វិសេសេន បន បុព្វេ វុត្តា មច្ឆរិយាទយោតិ វេទិតព្វា។ អបិច ទេយ្យបដិគ្គាហកទានផលេសុ អលោភាទោសាមោហគុណយោគតោ លោភទោសមោហបដិបក្ខំ ទានំ, កាយាទិទោសត្តយវង្កាបគមតោ លោភាទិបដិបក្ខំ សីលំ, កាមសុខបរូបឃាតអត្តកិលមថបរិវជ្ជនតោ ទោសត្តយបដិបក្ខំ នេក្ខម្មំ, លោភាទីនំ អន្ធីករណតោ, ញាណស្ស ច អនន្ធីករណតោ លោភាទិបដិបក្ខា បញ្ញា, អលីនានុទ្ធតញាយារម្ភវសេន លោភាទិបដិបក្ខំ វីរិយំ, ឥដ្ឋានិដ្ឋសុញ្ញតានំ ខមនតោ លោភាទិបដិបក្ខា ខន្តិ, សតិបិ បរេសំ ឧបការេ, អបការេ ច យថាភូតប្បវត្តិយា លោភាទិបដិបក្ខំ សច្ចំ, លោកធម្មេ អភិភុយ្យ យថាសមាទិន្នេសុ សម្ភារេសុ អចលនតោ លោភាទិបដិបក្ខំ អធិដ្ឋានំ, នីវរណវិវេកតោ លោភាទិបដិបក្ខា មេត្តា, ឥដ្ឋានិដ្ឋេសុ អនុនយបដិឃវិទ្ធំសនតោ, សមប្បវត្តិតោ ច លោភាទិបដិបក្ខា ឧបេក្ខាតិ ទដ្ឋព្វំ។

កា បដិបត្តីតិ –

ទានាការាទយោ ឯវ, ឧប្បាទិតា អនេកធា;

បដិបត្តីតិ វិញ្ញេយ្យា, បារមីបូរណក្កមេ។

ទានបារមិយា ហិ តាវ សុខូបករណសរីរជីវិតបរិច្ចាគេន, ភយាបនយនេន, ធម្មោបទេសេន ច ពហុធា សត្តានំ អនុគ្គហករណំ បដិបត្តិ។ តត្ថ អាមិសទានំ អភយទានំ ធម្មទានន្តិ ទាតព្វវត្ថុវសេន តិវិធំ ទានំ។ តេសុ ពោធិសត្តស្ស ទាតព្វវត្ថុ អជ្ឈត្តិកំ, ពាហិរន្តិ ទុវិធំ។ តត្ថ ពាហិរំ អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលំ គន្ធំ វិលេបនំ សេយ្យំ អាវសថំ បទីបេយ្យន្តិ ទសវិធំ។ អន្នាទីនំ ខាទនីយភោជនីយាទិវិភាគេន អនេកវិធំ។ តថា រូបារម្មណំ យាវ ធម្មារម្មណន្តិ អារម្មណតោ ឆព្វិធំ។ រូបារម្មណាទីនញ្ច នីលាទិវិភាគេន អនេកវិធំ។ តថា មណិកនករជតមុត្តាបវាឡាទិខេត្តវត្ថុអារាមាទិ ទាសីទាសគោមហិសាទិនានាវិធវត្ថូបករណវសេន អនេកវិធំ។

តត្ថ មហាបុរិសោ ពាហិរំ វត្ថុំ ទេន្តោ “យោ យេន អត្ថិកោ, តំ តស្សេវ ទេតិ។ ទេន្តោ ច តស្ស អត្ថិកោ”តិ សយមេវ ជានន្តោ អយាចិតោបិ ទេតិ, បគេវ យាចិតោ។ យុត្តចារកោ ទេតិ, នោ អយុត្តចារកោ។ បរិយត្តំ ទេតិ, នោ អបរិយត្តំ។ សតិ ទេយ្យធម្មេ បច្ចុបការសន្និស្សិតោ ន ទេតិ, អសតិ ទេយ្យធម្មេ, បរិយេត្ត ច សំវិភាគារហំ វិភជតិ។ ន ច ទេតិ បរូបឃាតាវហំ សត្ថវិសមជ្ជាទិកំ, នាបិ កីឡនកំ, យំ អនត្ថុបសំហិតំ, បមាទាវហញ្ច, ន ច គិលានស្ស យាចកស្ស បានភោជនាទិអសប្បាយំ, បមាណរហិតំ វា ទេតិ, បមាណយុត្តំ បន សប្បាយមេវ ទេតិ។

តថា យាចិតោ គហដ្ឋានំ គហដ្ឋានុច្ឆវិកំ ទេតិ, បព្ពជិតានំ បព្ពជិតានុច្ឆវិកំ ទេតិ។ មាតាបិតរោ ញាតិសាលោហិតា មិត្តាមច្ចា បុត្តទារទាសកម្មករាទិ ឯតេសុ កស្សចិ បីឡំ អជនេន្តោ ទេតិ, ន ច ឧឡារំ ទេយ្យធម្មំ បដិជានិត្វា លូខំ ទេតិ, ន ច លាភសក្ការសិលោកសន្និស្សិតោ ទេតិ, ន ច បច្ចុបការសន្និស្សិតោ ទេតិ, ន ច ផលបាដិកង្ខី ទេតិ អញ្ញត្រ សម្មាសម្ពោធិយា, ន ច យាចិតោ, ទេយ្យធម្មំ វា ជិគុច្ឆន្តោ ទេតិ, ន ច អសញ្ញតានំ យាចកានំ អក្កោសកបរិភាសកានម្បិ អបវិទ្ធំ ទានំ ទេតិ, អញ្ញទត្ថុ បសន្នចិត្តោ អនុកម្បន្តោ សក្កច្ចមេវ ទេតិ, ន ច កោតូហលមង្គលិកោ ហុត្វា ទេតិ, កម្មផលមេវ បន សទ្ទហន្តោ ទេតិ, នាបិ យាចកេ បយិរុបាសនាទីហិ សំកិលមេត្វា ទេតិ, អបរិកិលមេន្តោ ឯវ បន ទេតិ, ន ច បរេសំ វញ្ចនាធិប្បាយោ, ភេទាធិប្បាយោ វា ទានំ ទេតិ, អសំកិលិដ្ឋចិត្តោវ ទេតិ, នាបិ ផរុសវាចោ ភាកុដិកមុខោ ទានំ ទេតិ, បិយវាទី ច បន បុព្ពភាសី មិហិតសិតវចនោ ហុត្វា ទេតិ, យស្មិំ ចេ ទេយ្យធម្មេ ឧឡារមនុញ្ញតាយ វា ចិរបរិចយេន វា គេធសភាវតាយ វា លោភធម្មោ អធិមត្តោ ហោតិ, ជានន្តោ ពោធិសត្តោ តំ ខិប្បមេវ បដិវិនោទេត្វា យាចកេ បរិយេសិត្វាបិ ទេតិ, យញ្ច ទេយ្យវត្ថុ បរិត្តំ, យាចកោបិ បច្ចុបដ្ឋិតោ, តំ អចិន្តេត្វា អបិ អត្តានំ ពាធិត្វា ទេន្តោ យាចកំ សម្មានេតិ យថា តំ អកិត្តិបណ្ឌិតោ, ន ច មហាបុរិសោ អត្តនោ បុត្តទារទាសកម្មករបោរិសេ យាចិតោ តេ អសញ្ញាបេត្វា ទោមនស្សប្បត្តេ យាចកានំ ទេតិ, សម្មទេវ បន សញ្ញាបេត្វា សោមនស្សប្បត្តេ ទេតិ, ទេន្តោ ច យក្ខរក្ខសបិសាចាទីនំ វា មនុស្សានំ វា កុរូរកម្មន្តានំ ជានន្តោ ន ទេតិ, តថា រជ្ជម្បិ តាទិសានំ ន ទេតិ, យេ លោកស្ស អហិតាយ ទុក្ខាយ អនត្ថាយ បដិបជ្ជន្តិ, យេ បន ធម្មិកា ធម្មេន លោកំ បាលេន្តិ, តេសំ រជ្ជទានំ ទេតិ។ ឯវំ តាវ ពាហិរទានេ បដិបត្តិ វេទិតព្ពា។

អជ្ឈត្តិកទានម្បិ ទ្វីហាការេហិ វេទិតព្ពំ។ កថំ? យថា នាម កោចិ បុរិសោ ឃាសច្ឆាទនហេតុ អត្តានំ បរស្ស និស្សជ្ជតិ, វិធេយ្យភាវំ ឧបគច្ឆតិ ទាសព្យំ, ឯវមេវ មហាបុរិសោ សម្ពោធិហេតុ និរាមិសចិត្តោ សត្តានំ អនុត្តរំ ហិតសុខំ ឥច្ឆន្តោ អត្តនោ ទានបារមិំ បរិបូរេតុកាមោ អត្តានំ បរស្ស និស្សជ្ជតិ, វិធេយ្យភាវំ ឧបគច្ឆតិ យថាកាមករណីយតំ, ករចរណនយនាទិអង្គបច្ចង្គំ តេន តេន អត្ថិកានំ អកម្បិតោ អលីនោ អនុប្បទេតិ, ន តត្ថ សជ្ជតិ, ន សង្កោចំ អាបជ្ជតិ យថា តំ ពាហិរវត្ថុស្មិំ។ តថា ហិ មហាបុរិសោ ទ្វីហាការេហិ ពាហិរវត្ថុំ បរិច្ចជតិ យថាសុខំ បរិភោគាយ វា យាចកានំ, តេសំ មនោរថំ បូរេន្តោ អត្តនោ វសីភាវាយ វា។ តត្ថ សព្ពេន សព្ពំ យុត្តចារកោ ឯវមាហ “និស្សក្កភាវេនាហំ សម្ពោធិំ បាបុណិស្សាមី”តិ, ឯវំ អជ្ឈត្តិកវត្ថុស្មិម្បិ វេទិតព្ពំ។

តត្ថ យំ អជ្ឈត្តិកវត្ថុ ទីយមានំ យាចកស្ស ឯកន្តេនេវ ហិតាយ សំវត្តតិ, តំ ទេតិ, ន ឥតរំ។ ន ច មហាបុរិសោ មារស្ស, មារកាយិកានំ

ចា ងេចតាត់ ចិហិឃាឆិប្យាឃាត់ អត្ថតោ អត្តកាច់ , អក្ខបច្ចក្ខាតិ ចា ឌាតយាតោ ងេតិ “យា តេមំ អតតេ្វា អតេហាសឹ”តិ៑ ឃធា ច យារេកាឃិកាត់, ឲុច់ តេហិ អត្ថាចិដ្ឋាតយ្យិ ត ងេតិ, តាបិ ស្ថុលុត្តកាត់, ថ្លាតទេរំ បត ឃាចិឃយាតោ ឃយតត្តូរេយច ងេតិ តាឌិឃាឃ

ឃាចតាឃ ទុល្លកកាចតោ, តាឌិឃស្ស ច ដាតស្ស ទុក្កូរកាចតោ៑

អកឃដាត់ បត ទាឌតោ តោទាទតោ អក្កិតោ ស្ថកកតោ តេចឹបុក្កលតោ ឃឹហញ្ញណ្ឈឹចាញអយិកតោ តាកាឃក្លូទក្លូឃបិឃាធាឌិតោ

ឃត្តាត់ កតេឃ បច្ចុបដ្ឋិតោ តតោ បទិត្តាលាកាតេចត ដាតត្ថា៑

ឆយ្ចាត់ បត អឃំកិលិដ្ឋចិត្តស្ស អចិបទឹតឆយុងេឃតា៑ ឍូបាឃិតោកា ហិ តស្ស ស្ថបងេឃោ ឌិដ្ឋឆយ្ហិកឃយ្យទាឃិកបទេយតុចងេត, តេឃត

ឃាឃតេ អតោតិណ្ណាត់ អចតាទលា ឍូតិណ្ណាត់ បទិបិចត់៑ តត្វាឃំ តតេឃា – ឃក្ខេបតោ តាច ដាតកចា ឃឹលកចា ឃក្កកចា កាយាត់

អាឌឹតចោ ឃំកិលេឃោ ឍូកាទោ ច តេក្កូឃុ អាតិឃំឃោ៑ ចិត្វាទតោ បត ឃាចកាតោតិឌិឃំ អឆិយុត្តចិត្តាត់ ឃទលាកាយត់, ឃឹលឃំចទោ,

ថ្លាត្រ្តឹតេឃោ កុត្តក្ខាទតា, តកាឌតេ យត្តញ្ញុតា, ឌាកទិឃាតុតេឃាតកា, ឃត្ត ឃទ្ធយ្យា, អដ្ឋតិឃាឃ អាទយុលាឃុ កយុកទលាចតេឃត

ឃយធាតុតេឃាតកា, ទូបយុលាឌឹឃុ ចិបយ្យូតាកិតិតេចឃឃុ ឃធាទហំ អកិតិតេចឃតយុលាត ចិបឃ្យូតាតុតេឃាតកា, តធា ចិឃុទ្ធិបជិបតាឃ

ឃយុត្តកាហលា, តិតេឃ្យា ចិញ្ញា, ល អកិញ្ញា, ចតតេឃ្យា បជិឃម្ពិទា, ឃាចកាតោតិឌិតិ ឲុតេមំ កុលាឃំកិត្តតចតេឃត ឃធាទហំ តត្វ តត្វ

បតិដ្ឋាបតា, បទិតេឃាឌបតា ច៑ តធា បច្ចេកតោតិឌិឃំ, ឃយ្យាឃតេ្វាឆិឃត្តា អឆិយុត្តចិត្តាត់ ឃធាទហំ ដាតាឌិបិទេឃិត់

ឃកាចឃទេឃលក្ខលាឌិឃំកិត្តតយុលាត តិឃុបិ អចត្វាតកងេឃុ តេមំ ញុទ្ធាត់ យហាតុកាចតាចិកាចតេតត ឃាតច្ចតេឃ បតិដ្ឋាបតា,

បទិតេឃាឌបតា ច៑ ឲុច់ យហាបុទិតេឃា ឃត្តាត់ ឆយ្ចាត់ ងេតិ៑

តធា យហាបុទិតេឃា អាយិឃដាត់ ងេតេត្តា “ថ្លាយិតាហំ ដាតេតត ឃត្តាត់ អាឃ្យចណ្ណាឃុលចាលបជិកាតាឌិឃយ្យត្តិញ្ញា ទេយលឹឃំ អក្កចលឃយ្យត្តិញ្ញា

តិបា្យាងេឃ្យ”ត្តិ អត្ថ ងេតិ, តធា ឃត្តាត់ កាយកិលេឃបិបិឃធុបឃយាឃ បាត់ ងេតិ, តធា ឃុចណ្ណចណ្ណតាឃ, ហិតេទាត្តប្យាលក្ខាទស្ស ច

តិប្យាត្តិឃា ចត្វាតិ ងេតិ, តធា ថ្លាខ្ចិចិឆស្ស តេច តិគ្គាតឃុលស្ស ច តិប្យាត្តិឃា ឃាត់ ងេតិ, តធា ឃឹលកគ្គតិប្យាត្តិឃា កាគ្គ ងេតិ, តធា

ញុទ្ធក្យាលេឃាកាតិប្យាត្តិឃា យាលិចិតេលបត់ ងេតិ, តធា តោឌិយណ្ឌឃតតិប្យាត្តិឃា អាឃត់ ងេតិ, តធាកាតតេឃ្យតិប្យាត្តិឃា តេឃ្យំ ងេតិ,

ឃទលាកាចតិប្យាត្តិឃា អាចឃឆំ ងេតិ, បញ្ចកក្លូបជិលិកាឃ បឌឹតេឃ្យំ ងេតិ៑

ញ្យាយប្យកាតិប្យាត្តិឃា ទូបដាត់ ងេតិ, ព្រាហ្មុឃ្យទតិប្យាត្តិឃា ឃដ្ឋាត់ ងេតិ, ឃញ្ញតេលិកស្ស បិឃកាចាឃ ទឃដាត់ ងេតិ,

ញុទ្ធឃុលុយាលកាចាឃ តោហាដ្ឋត្តដាត់ ងេតិ, អឌទាយទលាកាចាឃ តេឃញ្ញដាត់ ងេតិ, កិលេឃដាឃញ្ញចិតេយាចតត្វ ដាឃាត់ កុឌិឃ្យាតាដាត់

ងេតិ, ឃទ្ធយ្យាកិទតិឃា អតចញ្ញលិទ្ធទតិតេហចុដាត់ ងេតិ, ឃត្ថេបិ ឃតេ្ត អទិឃាឃ ឌាតិឃា អត្តតោ បុត្តកាធុបតឃតាឃ បុត្តដាត់ ងេតិ,

ឃកលស្សាបិ តេលិកស្ស បតិកាធុបកាយតាឃ ដាទដាត់ ងេតិ, ឃុកលក្ខលាឃយ្យត្តិឃា ឃុចណ្ណយលិយុត្តាបចាញអាឌិដាត់,

អតុញ្ញញ្ញាតឃយ្យត្តិឃា តាតាចិឆចិក្ខុឃតដាត់, ឃដ្ឋយុតោកាឃាឆិកយាឃ ចិត្តតោកាឃដាត់, ឆយុទាឌកាចាឃ ទញ្ញដាត់, ដាតាឌិឃយ្យត្តិឃា

អាទាយុឃ្យាតាឌិចតដាត់, ចក្កក្តិតេហិ បិតេហិ តោឌិយណ្ឌុបឃក្ខយតាឃ ចទលាដាត់, ចតុទោឃតិត្វទេលា ឃត្តាត់ ឃដ្ឋយុហត្វដាតត្វ

ហត្ថទានំ, សទ្ធិន្ទ្រិយាទិបដិលាភាយ កណ្ណនាសាទិទានំ, សមន្តចក្ខុបដិលាភាយ ចក្ខុទានំ, “ទស្សនសវនានុស្សរណបារិចរិយាទីសុ សព្ពកាលំ សព្ពសត្តានំ ហិតសុខាវហោ សព្ពលោកេន ច ឧបជីវិតព្ពោ មេ កាយោ ភវេយ្យា”តិ មំសលោហិតាទិទានំ។ “សព្ពលោកុត្តមោ ភវេយ្យ”ន្តិ ឧត្តមង្គទានំ ទេតិ។

ឯវំ ទេន្តោ ច ន អនេសនាយ ទេតិ, ន បរោបឃាតេន, ន ភយេន, ន លជ្ជាយ, ន ទក្ខិណេយ្យរោសនេន, ន បណីតេ សតិ លូខំ, ន អត្តុក្កំសនេន, ន បរវម្ភនេន, ន ផលាភិកង្ខាយ, ន យាចកជិគុច្ឆាយ, ន អចិត្តីការេន, អថ ខោ សក្កច្ចំ ទេតិ, សហត្ថេន ទេតិ, កាលេន ទេតិ, ចិត្តឹ កត្វា ទេតិ, អវិភាគេន ទេតិ, តីសុ កាលេសុ សោមនស្សិតោ ទេតិ, តតោ ឯវ ច ទត្វា ន បច្ឆានុតាបី ហោតិ, ន បដិគ្គាហកវសេន មានាវមានំ ករោតិ, បដិគ្គាហកានំ បិយសមុទាចារោ ហោតិ វទញ្ញូ យាចយោគោ សបរិវារទាយកោ។ អន្នទានញ្ហិ ទេន្តោ “តំ សបរិវារំ កត្វា ទស្សាមី”តិ វត្ថាទីហិ សទ្ធឹ ទេតិ, តថា វត្ថទានំ ទេន្តោ “តំ សបរិវារំ កត្វា ទស្សាមី”តិ អន្នាទីហិ សទ្ធឹ ទេតិ។ បានទានាទីសុបិ ឯសេវ នយោ, តថា រូបទានំ ទេន្តោ ឥតរារម្មណានិបិ តស្ស បរិវារំ កត្វា ទេតិ, ឯវំ សេសេសុបិ។

តត្ថ រូបទានំ នាម នីលបីតលោហិតោទាតាទិវណ្ណេសុ បុប្ផវត្ថធាតូសុ អញ្ញតរំ លភិត្វា រូបវសេន អាភុជិត្វា “រូបទានំ ទស្សាមិ, រូបទានំ មយ្ហ”ន្តិ ចិន្តេត្វា តាទិសេ ទក្ខិណេយ្យេ ទានំ បតិដ្ឋាបេតិ, ឥទំ រូបទានំ នាម។

សទ្ទទានំ បន ភេរីសទ្ទាទីនំ វសេន វេទិតព្ពំ។ តត្ថ សទ្ទំ កន្ទមូលានិ វិយ ឧប្បាដេត្វា, នីលុប្បលហត្ថកំ វិយ ច ហត្ថេ ឋបេត្វា ទាតុំ ន សក្កាតិ, សវត្ថុកំ បន កត្វា ទេន្តោ សទ្ទទានំ ទេតិ នាម, តស្មា យទា “សទ្ទទានំ ទស្សាមី”តិ ភេរីមុទិង្គាទីសុ អញ្ញតរេន តូរិយេន តិណ្ណំ រតនានំ ឧបហារំ ករោតិ, ការេតិ ច, “សទ្ទទានំ ទស្សាមិ, សទ្ទទានំ មេ”តិ ភេរីអាទីនិ ឋបេតិ, ធម្មកថិកានំ បន សរភេសជ្ជំ, តេលផាណិតាទីនិ ច ទេតិ, ធម្មស្សវនំ ឃោសេតិ, សរភញ្ញំ ភណតិ, ធម្មកថំ កថេតិ, ឧបនិសិន្នកថំ, អនុមោទនកថញ្ច ករោតិ, ការេតិ ច, តទា សទ្ទទានំ នាម ហោតិ។

តថា មូលគន្ធាទីសុ អញ្ញតរំ រជនីយំ គន្ធវត្ថុំ, បិសិតមេវ វា គន្ធំ យំ កិញ្ចិ លភិត្វា គន្ធវសេន អាភុជិត្វា “គន្ធទានំ ទស្សាមិ, គន្ធទានំ មយ្ហ”ន្តិ ពុទ្ធរតនាទីនំ បូជំ ករោតិ, ការេតិ ច, គន្ធបូជនត្ថាយ អគរុចន្ទនាទិកេ គន្ធវត្ថុកេ បរិច្ចជតិ, ឥទំ គន្ធទានំ។

តថា មូលរសាទីសុ យំ កិញ្ចិ រជនីយំ រសវត្ថុំ លភិត្វា រសវសេន អាភុជិត្វា “រសទានំ ទស្សាមិ, រសទានំ មយ្ហ”ន្តិ ទក្ខិណេយ្យានំ ទេតិ, រសវត្ថុមេវ វា អញ្ញំ គវាទិកំ បរិច្ចជតិ, ឥទំ រសទានំ។

តថា ផោដ្ឋព្ពទានំ មញ្ចបីឋាទីនំ, អត្ថរណបាវុរណាទីនញ្ច វសេន វេទិតព្ពំ។ យទា ហិ មញ្ចបីឋភិសិពិម្ពោហនាទិកំ, និវាសនបារុបនាទិកំ វា សុខសម្ផស្សំ រជនីយំ អនវជ្ជំ ផោដ្ឋព្ពវត្ថុំ លភិត្វា ផោដ្ឋព្ពវសេន អាភុជិត្វា “ផោដ្ឋព្ពទានំ ទស្សាមិ, ផោដ្ឋព្ពទានំ មយ្ហ”ន្តិ ទក្ខិណេយ្យានំ ទេតិ។ យថាវុត្តំ ផោដ្ឋព្ពវត្ថុំ លភិត្វា បរិច្ចជតិ, ឥទំ ផោដ្ឋព្ពទានំ។

ធម្មទានំ បន ធម្មារម្មណស្ស អធិប្បេតត្តា ឱជាបានជីវិតវសេន វេទិតព្ពំ។ ឱជាទីសុ ហិ អញ្ញតរំ ទេនីយំ ធម្មវត្ថុំ លភិត្វា ធម្មារម្មណវសេន អាវជ្ជិត្វា “ធម្មទានំ ទស្សាមិ, ធម្មទានំ យញ្ញត្តិ សប្បិនវនីតាទិ ឱជទានំ ទេតិ, អម្ពបានាទិអដ្ឋវិធំ បានទានំ ទេតិ, ជីវិតទានន្តិ អាវជ្ជិត្វា សលាកភត្តបក្ខិកភត្តាទីនិ ទេតិ។ អហាយុកការេន អភិក្ខតានំ ព្យាធិកានំ វេជ្ជំ បដ្ឋបេតិ, ជាលំ ផាលេតិ, កុមីនំ វិទ្ធំសាបេតិ, សកុណបញ្ជរំ វិទ្ធំសាបេតិ, ពន្ធនេន ពទ្ធានំ សត្តានំ ពន្ធនមោក្ខំ ការេតិ, មាឃាតភេរិំ ចរាបេតិ, អញ្ញានិបិ សត្តានំ ជីវិតបរិត្តាណត្ថំ ឯវរូបានិ កម្មានិ ករោតិ, ការាបេតិ ច, ឥទំ ធម្មទានំ នាម។

សព្ពម្បេតំ យថាវុត្តទានវសេន សកលលោកហិតសុខាយ បរិណាមេតិ អត្តនោ ច អកុប្បាយ វិមុត្តិយា អបរិក្ខយស្ស ឆន្ទស្ស អបរិក្ខយស្ស វីរិយស្ស អបរិក្ខយស្ស សមាធិស្ស អបរិក្ខយស្ស បដិភានស្ស អបរិក្ខយស្ស ញាណស្ស អបរិក្ខយាយ សម្មាសម្ពោធិយា បរិណាមេតិ , ឥមញ្ច ទានបារមិំ បដិបជ្ជន្តេន មហាសត្តេន ជីវិតេ អនិច្ចសញ្ញា បច្ចុបដ្ឋបេតព្ពា។ តថា ភោគេសុ, ពហុសាធារណតា ច ភោគានំ, សត្តេសុ ច មហាករុណា សតតំ សមិតំ បច្ចុបដ្ឋបេតព្ពា។ ឯវញ្ហិ ភោគេហិ គហេតព្ពសារំ គណ្ហន្តោ អាទិត្តតោ វិយ អគារតោ សព្ពំ សាបតេយ្យំ, អត្តានញ្ច ពហិ នីហរន្តោ ន កិញ្ចិ សេសេតិ, ន កត្ថចិ វិភាគំ ករោតិ, អញ្ញទត្ថុ និរបេក្ខោ និស្សជ្ជតិ ឯវ។ អយំ តាវ ទានបារមិយា បដិបត្តិក្កមោ។

សីលបារមិយា បន អយំ បដិបត្តិក្កមោ – យស្មា សព្ពញ្ញុសីលាលង្ការេហិ សត្តេ អលង្កាតុកាមេន មហាបុរិសេន អាទិតោ អត្តនោ ឯវ តាវ សីលំ វិសោធេតព្ពំ។ តត្ថ ចតូហាការេហិ សីលំ វិសុជ្ឈតិ អជ្ឈាសយវិសុទ្ធិតោ, សមាទានតោ, អវីតិក្កមនតោ, សតិ វីតិក្កមេ បុន បាកតិករណតោ ច។ វិសុទ្ធាសយតាយ ហិ ឯកច្ចោ អត្តាធិបតិ ហុត្វា បាបជិគុច្ឆនសភាវោ អជ្ឈត្តំ ហិរិំ បច្ចុបដ្ឋបេត្វា សុបរិសុទ្ធសមាចារោ ហោតិ, តថា បរតោ សមាទានេ សតិ ឯកច្ចោ លោកាធិបតិ ហុត្វា បាបតោ ឧត្តសន្តោ ឱត្តប្បំ បច្ចុបដ្ឋបេត្វា សុបរិសុទ្ធសមាចារោ ហោតិ, ឥតិ ឧភយថាបិ ឯតេ អវីតិក្កមនតោ សីលេ បតិដ្ឋហន្តិ។ អថ ច បន កទាចិ សតិសម្មោសេន សីលស្ស ខណ្ឌាទិការោ សិយា, តាយេវ យថាវុត្តាយ ហិរោត្តប្បសម្បត្តិយា ខិប្បមេវ នំ វុដ្ឋានាទិនា បដិបាកតិកំ ករោន្តីតិ។

តយិទំ សីលំ វារិត្តំ ចារិត្តន្តិ ទុវិធំ។ តត្ថាយំ ពោធិសត្តស្ស វារិត្តសីលេ បដិបត្តិក្កមោ – តេន សព្ពសត្តេសុ តថា ទយាបន្នចិត្តេន ភវិតព្ពំ, យថា សុបិនន្តេនបិ ន អាឃាតោ ឧប្បជ្ជេយ្យ, បរូបការាភិរតតាយ បរសន្តកំ អលគទ្ទោ វិយ ន បរាមសិតព្ពំ។ សចេ បព្ពជិតោ ហោតិ, អព្រហ្មចរិយតោបិ អារាចារី ហោតិ សត្តវិធមេថុនសំយោគវិរតោ, បគេវ បរទារគមនតោ។ គហដ្ឋោ សមានោ បរេសំ ទារេសុ សទា បាបកំ ចិត្តម្បិ ន ឧប្បាទេតិ។ កថេន្តោ សច្ចំ ហិតំ បិយំ បរិមិតមេវ ច កាលេន ធម្មិំ កថំ ភាសិតា ហោតិ។ សព្ពត្ថ អនភិជ្ឈាលុ , អព្យាបន្នចិត្តោ, អវិបរីតទស្សនោ កម្មស្សកតាញាណេន ច សមន្នាគតោ។ សម្មគ្គតេសុ សម្មាបដិបន្នេសុ និវិដ្ឋសទ្ធោ ហោតិ និវិដ្ឋបេមោតិ។

ឥតិ ចតុរាបាយវដ្ដទុក្ខានំ បវត្តកេហិ អកុសលកម្មបថេហិ, អកុសលធម្មេហិ ច ឱរមិត្វា សគ្គាបវគ្គានំ បវត្តកេសុ កុសលកម្មបថេសុ,

កុសលធម្មេសុ ច បតិដ្ឋិតស្ស មហាបុរិសស្ស បរិសុទ្ធាសយបយោគតោ យថាភិបត្ថិតា សត្តានំ ហិតសុខូបសំហិតា មនោរថា សីឃំ សីឃំ អភិនិប្ផជ្ជន្តិ, បារមិយោ បរិបូរេន្តិ។ ឲចិក្ខតោ ហិ អយំ តត្ថ ហីនាធិមុត្តិយា សព្ពសត្តានំ អភយទានំ ទេតិ, អប្បកសិរេនេវ មេត្តាភាវនំ សម្បាទេតិ, ឯកាទស មេត្តានិសំសេ អធិគច្ឆតិ, អប្បាពាធោ ហោតិ អប្បាតង្កោ, ទីឃាយុកោ សុខពហុលោ, លក្ខណវិសេសេ បាបុណាតិ, ទោសវាសនញ្ច សមុច្ឆិន្ទតិ។ តថា អទិន្នាទាននិវត្តិយា ចោរាទីហិ អសាធារណេ ភោគេ អធិគច្ឆតិ, បរេហិ អសង្កនីយោ, បិយោ, មនាបោ, វិស្សាសនីយោ, ភវសម្បត្តីសុ អលគ្គចិត្តោ បរិច្ចាគសីលោ, លោភវាសនញ្ច សមុច្ឆិន្ទតិ។ អព្រហ្មចរិយនិវត្តិយា អលោលោ ហោតិ សន្តកាយចិត្តោ, សត្តានំ បិយោ ហោតិ មនាបោ អបរិសង្កនីយោ, កល្យាណោ ចស្ស កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆតិ, អលគ្គចិត្តោ ហោតិ មាតុគាមេសុ អលុទ្ធាសយោ, នេក្ខម្មពហុលោ, លក្ខណវិសេសេ អធិគច្ឆតិ, លោភវាសនញ្ច សមុច្ឆិន្ទតិ។

មុសាវាទនិវត្តិយា សត្តានំ បមាណភូតោ ហោតិ បច្ចយិកោ ថេតោ អាទេយ្យវចនោ ទេវតានំ បិយោ មនាបោ សុរភិគន្ធមុខោ អសទ្ធម្មារក្ខិតកាយវចីសមាចារោ, លក្ខណវិសេសេ អធិគច្ឆតិ, កិលេសវាសនញ្ច សមុច្ឆិន្ទតិ។ បេសុញ្ញនិវត្តិយា បរូបក្កមេហិ អភេជ្ជកាយោ ហោតិ អភេជ្ជបរិវារោ, សទ្ធម្មេ ច អភេជ្ជកសទ្ធោ, ទឡ្ហមិត្តោ ភវន្តរបរិចិតានម្បិ សត្តានំ ឯកន្តបិយោ, អសំកិលេសពហុលោ។ ផរុសវាចានិវត្តិយា សត្តានំ បិយោ ហោតិ មនាបោ សុខសីលោ មធុរវចនោ សម្ភាវនីយោ, អដ្ឋង្គសមន្នាគតោ ចស្ស សរោ និព្ពត្តតិ។ សម្ផប្បលាបនិវត្តិយា សត្តានំ បិយោ ហោតិ មនាបោ, គរុករណីយោ ច, អាទេយ្យវចនោ បរិមិតាលាបោ, មហេសក្ខោ ច ហោតិ មហានុភាវោ, ឋានុប្បត្តិកេន បដិភានេន បញ្ហាព្យាករណកុសលោ, ពុទ្ធភូមិយញ្ច ឯកាយ ឯវ វាចាយ អនេកភាសានំ សត្តានំ អនេកេសំ បញ្ហានំ ព្យាករណសមត្ថោ ហោតិ។

អនភិជ្ឈាលុតាយ អកិច្ឆលាភី ហោតិ, ឧឡារេសុ ច ភោគេសុ រុចិំ បដិលភតិ, ខត្តិយមហាសាលាទីនំ សម្មតោ ហោតិ, បច្ចត្ថិកេហិ អនភិភវនីយោ, ឥន្ទ្រិយវេកល្លំ ន បាបុណាតិ, អប្បដិបុគ្គលោ ច ហោតិ។ អព្យាបាទេន បិយទស្សនោ ហោតិ សត្តានំ សម្ភាវនីយោ, បរហិតាភិនន្ទិតាយ ច សត្តេ អប្បកសិរេនេវ បសាទេតិ, អលូខសភាវោ ច ហោតិ មេត្តាវិហារី, មហេសក្ខោ ច ហោតិ មហានុភាវោ។ មិច្ឆាទស្សនាភាវេន កល្យាណេ សហាយេ បដិលភតិ, សីសច្ឆេទំ បាបុណន្តោបិ បាបកម្មំ ន ករោតិ, កម្មស្សកតាទស្សនតោ អកោតូហលមង្គលិកោ ច ហោតិ, សទ្ធម្មេ ចស្ស សទ្ធា បតិដ្ឋិតា ហោតិ មូលជាតា, សទ្ទហតិ ច តថាគតានំ ពោធិំ, សមយន្តរេសុ នាភិរមតិ ឧក្ការដ្ឋានេ រាជហំសោ វិយ, លក្ខណត្តយវិជាននេ កុសលោ ហោតិ, អន្តេ ច អនាវរណញាណលាភី, យាវ ច ពោធិំ ន បាបុណាតិ, តាវ តស្មិំ តស្មិំ សត្តនិកាយេ ឧក្កដ្ឋុក្កដ្ឋោ ហោតិ, ឧឡារុឡារសម្បត្តិយោ បាបុណាតិ។

“ឋិតិ ហិទំ សីលំ នាម សព្ពសម្បត្តីនំ អធិដ្ឋានំ, សព្ពពុទ្ធគុណានំ បភវភូមិ, សព្ពពុទ្ធការកធម្មានំ អាទិ ចរណំ ការណំ មុខំ បមុខន្”តិ ពហុមានំ ឧប្បាទេត្វា កាយវចីសំយមេ, ឥន្ទ្រិយទមនេ, អាជីវបារិសុទ្ធិយំ, បច្ចយបរិភោគេ ច សតិសម្បជញ្ញពលេន អប្បមត្តោ ហោតិ, លាភសក្ការសិលោកំ ឧក្ខិត្តាសិកបច្ចត្ថិកំ វិយ សល្លក្ខេត្វា “កិកីវ អណ្ឌ”ន្តិអាទិនា (វិសុទ្ធិ. ១.១៩; ទី. និ. អដ្ឋ. ១.១៩) វុត្តនយេន សក្កច្ចំ សីលំ សម្បាទេតព្ពំ។ អយំ តាវ ចារិត្តសីលេ បដិបត្តិក្កមោ។

ចារិត្តសីលេ បន បដិបត្តិ ឯវំ វេទិតព្វា – ឥធ ពោធិសត្តោ កល្យាណមិត្តានំ គរុដ្ឋានិយានំ អភិវាទនំ បច្ចុដ្ឋានំ អញ្ជលិកម្មំ សាមីចិកម្មំ កាលេន កាលំ កត្តា ហោតិ, តថា តេសំ កាលេន កាលំ ឧបដ្ឋានំ កត្តា ហោតិ, គិលានានំ កាយវេយ្យាវដិកំ, វាចាយ បុច្ឆនញ្ចា កត្តា ហោតិ, សុភាសិតបទានិ សុត្វា សាធុការំ កត្តា ហោតិ, គុណវន្តានំ គុណេ វណ្ណេតា, បរេសំ អបការេ ខន្តា, ឧបការេ អនុស្សរិតា, បុញ្ញានិ អនុមោទិតា, អត្តនោ បុញ្ញានិ សម្មាសម្ពោធិយា បរិណាមេតា, សព្ពកាលំ អប្បមាទវិហារី កុសលេសុ ធម្មេសុ, សតិ អច្ចយេ អច្ចយតោ ទិស្វា តាទិសានំ សហធម្មិកានំ យថាភូតំ អាវិ កត្តា, ឧត្តរិញ្ច សម្មាបដិបត្តិំ សម្មទេវ បរិបូរេតា។

តថា អត្តនោ អនុរូបិសុ អត្ថូបសំហិតាសុ សត្តានំ ឥតិកត្តព្ពតាបុរេក្ខរោ អនលសោ សហាយភាវំ ឧបគច្ឆតិ។ ឧប្បន្នេសុ ច សត្តានំ ព្យាធិអាទិទុក្ខេសុ យថារហំ បតិការវិធាយកោ, ញាតិភោគាទិព្យសនបតិតេសុ សោកបនោទនោ, ឧល្លុម្បនសភាវាវដ្ឋិតោ ហុត្វា និគ្គហារហានំ ធម្មេនេវ និគ្គណ្ហនកោ យាវទេវ អកុសលា វុដ្ឋាបេត្វា កុសលេ បតិដ្ឋាបនាយ, បគ្គហារហានំ ធម្មេនេវ បគ្គណ្ហនកោ។ យានិ បុរិមកានំ មហាពោធិសត្តានំ ឧឡារតមានិ បរមទុក្ករានិ អចិន្តេយ្យានុភាវានិ សត្តានំ ឯកន្តហិតសុខាវហានិ ចរិតានិ, យេហិ តេសំ ពោធិសម្ភារា សម្មទេវ បរិបាកំ អគមិំសុ, តានិ សុត្វា អនុព្ពិគ្គោ អនុត្រាសោ “តេបិ មហាបុរិសា មនុស្សា ឯវ, អនុក្កមេន បន សិក្ខាបរិបូរិយា ភាវិតត្តា តាទិសាយ ឧឡារតមាយ អានុភាវសម្បត្តិយា ពោធិសម្ភារេសុ ឧក្កំសបារមិប្បត្តា អហេសុំ, តស្មា មយាបិ សីលាទិសិក្ខាសុ សម្មទេវ តថា បដិបជ្ជិតព្ពំ, យាយ បដិបត្តិយា អហម្បិ អនុក្កមេន សិក្ខំ បរិបូរេត្វា ឯកន្តតោ បទំ អនុបាបុណិស្សាមី”តិ សទ្ធាបុរេចារិកំ វីរិយំ អវិស្សជ្ជេន្តោ សម្មទេវ សីលេសុ បរិបូរការី ហោតិ។

តថា បដិច្ឆន្នកល្យាណោ ហោតិ វិវដាបរាធោ, អប្បិច្ឆោ សន្តុដ្ឋោ បវិវិត្តោ អសំសដ្ឋោ ទុក្ខសហោ អវិបរីតទស្សនជាតិកោ អនុទ្ធតោ អនុន្នឡោ អចបលោ អមុខរោ អវិកិណ្ណវាចោ សំវុតិន្ទ្រិយោ សន្តមានសោ កុហនាទិមិច្ឆាជីវវិរហិតោ អាចារគោចរសម្បន្នោ, អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ, អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោ កាយេ ច ជីវិតេ ច និរបេក្ខោ, អប្បមត្តកម្បិ កាយេ, ជីវិតេ វា អបេក្ខំ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ, បគេវ អធិមត្តំ។ សព្ពេបិ ទុស្សីល្យហេតុភូតេ កោធូបនាហាទិកេ កិលេសុបក្កិលេសេ បជហតិ វិនោទេតិ, អប្បមត្តកេន វិសេសាធិគមេន អបរិតុដ្ឋោ ហោតិ, ន សង្កោចំ អាបជ្ជតិ, ឧបរូបរិវិសេសាធិគមាយ វាយមតិ។

យេន យថាលទ្ធា សម្បត្តិ ហានភាគិយា វា ឋិតិភាគិយា វា ន ហោតិ, តថា មហាបុរិសោ អន្ធានំ បរិណាយកោ ហោតិ, មគ្គំ អាចិក្ខតិ, ពធិរានំ ហត្ថមុទ្ទាយ សញ្ញំ ទេតិ, អត្ថមនុគ្គាហេតិ, តថា មូគានំ។ បីឋសប្បិកានំ បីឋំ ទេតិ, វាហេតិ វា។ អស្សទ្ធានំ សទ្ធាបដិលាភាយ វាយមតិ, កុសីតានំ ឧស្សាហជននាយ, មុដ្ឋស្សតីនំ សតិសមាយោគាយ។ វិព្ភន្តចិត្តានំ សមាធិសម្បទាយ, ទុប្បញ្ញានំ បញ្ញាធិគមាយ វាយមតិ។ កាមច្ឆន្ទបរិយុដ្ឋិតានំ កាមច្ឆន្ទបដិវិនោទនាយ វាយមតិ។ ព្យាបាទថិនមិទ្ធុទ្ធច្ចកុក្កុច្ចវិចិកិច្ឆាបរិយុដ្ឋិតានំ វិចិកិច្ឆាវិនោទនាយ វាយមតិ។ កាមវិតក្កាទិបកតានំ កាមវិតក្កាទិមិច្ឆាវិតក្កវិនោទនាយ វាយមតិ។ បុព្ពការីនំ សត្តានំ កតញ្ញុតំ និស្សាយ បុព្ពភាសី បិយវាទី សង្គាហកោ សមានេន, អធិកេន វា បច្ចុបការេន សម្មានេតា ហោតិ។

អាបទាសុ សហាយកិច្ចំ អនុតិដ្ឋតិ, តេនំ តេសញ្ច សត្តានំ បកតិំ, សភាវញ្ច បរិជានិត្វា យេហិ យថា សំវសិតព្ពំ ហោតិ, តេហិ តថា សំវសតិ។ យេសុ ច យថា បដិបជ្ជិតព្ពំ ហោតិ, តេសុ តថា បដិបជ្ជតិ។ តញ្ច ខោ អកុសលតោ វុដ្ឋាបេត្វា កុសលេ បតិដ្ឋាបនវសេន, ន អញ្ញថា។ បរចិត្តានុរក្ខណា ហិ ពោធិសត្តានំ យាវទេវ កុសលាភិវឌ្ឍិយា។ តថា ហិតជ្ឈាសយេនាបិ បរេ ន សាហសិតព្ពា, ន ភណ្ឌិតព្ពា, ន មង្កុភាវមាបាទេតព្ពា, ន បរស្ស កុក្កុច្ចំ ឧប្បាទេតព្ពំ, ន និគ្គហដ្ឋានេ ចោទេតព្ពា, ន នីចតរេ បដិបន្នស្ស អត្តា ឧច្ចតរេ ឋបេតព្ពោ, ន ច បរេសុ សព្ពេន សព្ពំ អសេវិនា ភវិតព្ពំ, ន អតិសេវិនា, ន អកាលសេវិនា ភវិតព្ពំ។

យុត្តេ បន សត្តេ ទេសកាលានុរូបំ សេវតិ, ន ច បរេសំ បុរតោ បិយេបិ គរហតិ, អប្បិយេ វា បសំសតិ, ន អវិស្សាសេ វិស្សាសី ហោតិ, ន ធម្មិកំ ឧបនិមន្តនំ បដិក្ខិបតិ, ន បណ្ណត្តិំ ឧបគច្ឆតិ, នាធិកំ បដិគ្គណ្ហាតិ, សទ្ធាសម្បន្នេ សទ្ធានិសំសកថាយ សម្បហំសេតិ, សីលសុតចាគបញ្ញាសម្បន្នេ បញ្ញានិសំសកថាយ សម្បហំសេតិ។ សចេ បន ពោធិសត្តោ អភិញ្ញាពលប្បត្តោ ហោតិ, បមាទាបន្នេ សត្តេ អភិញ្ញាពលេន យថារហំ និរយាទិកេ ទស្សេន្តោ សំវេជេត្វា អស្សទ្ធាទិកេ សទ្ធាទីសុ បតិដ្ឋាបេតិ, សាសនេ ឱតារេតិ, សទ្ធាទិគុណសម្បន្នេ បរិបាចេតិ។ ឯវមស្ស មហាបុរិសស្ស ចារិត្តកូតោ អបរិមាណោ បុញ្ញាភិសន្ទោ កុសលាភិសន្ទោ ឧបរូបរិ អភិវឌ្ឍតីតិ វេទិតព្ពំ។

អបិច យា សា “កិំ សីលំ, កេនដ្ឋេន សីល”ន្តិអាទិនា បញ្ហំ កត្វា “បាណាតិបាតាទីហិ វិរមន្តស្ស, វត្តបដិបត្តិំ វា បូរេន្តស្ស ចេតនាទយោ ធម្មា សីល”ន្តិអាទិនា នយេន នានប្បការតោ សីលស្ស វិត្ថារកថា វិសុទ្ធិមគ្គេ (វិសុទ្ធិ. ១.៩) វុត្តា, សា សព្ពាបិ ឥធ អាហរិត្វា វត្តព្ពា។ កេវលញ្ហេត្ថ សាវកពោធិសត្តានំ សីលកថា អាគតា, ឥធ មហាពោធិសត្តានំ ករុណូបាយកោសល្លបុព្ពង្គមំ កត្វា វត្តព្ពាតិ អយមេវ វិសេសោ។ យតោ ឥមំ សីលំ មហាបុរិសោ យថា ន អត្តនោ ទុគ្គតិយំ បរិកិលេសវិមុត្តិយា, សុគតិយម្បិ ន រជ្ជសម្បត្តិយា, ន ចក្កវត្តិ, ន ទេវ, ន សក្ក, ន មារ, ន ព្រហ្មសម្បត្តិយា បរិណាមេតិ, តថា ន អត្តនោ តេវិជ្ជតាយ, ន ឆឡភិញ្ញតាយ, ន ចតុបដិសម្ភិទាធិគមាយ, ន សាវកពោធិយា, ន បច្ចេកពោធិយា បរិណាមេតិ, អថ ខោ សព្ពញ្ញុភាវេន សព្ពសត្តេ អនុត្តរសីលាលង្ការសម្បាទនត្ថមេវ បរិណាមេតីតិ អយំ សីលបារមិយា បដិបត្តិក្កមោ។

តថា យស្មា ករុណូបាយកោសល្លបរិគ្គហិតា អាទីនវទស្សនបុព្ពង្គមា កាមេហិ ច ភវេហិ ច និក្ខមនវសេន បវត្តា កុសលចិត្តុប្បត្តិ នេក្ខម្មបារមី, តស្មា សកលសំកិលេសនិវាសនដ្ឋានតាយ, បុត្តទារាទីហិ មហាសម្ពាធតាយ, កសិវាណិជ្ជាទិនានាវិធកម្មន្តាធិដ្ឋានព្យាកុលតាយ ច ឃរាវាសស្ស នេក្ខម្មសុខាទីនំ អនោកាសតំ, កាមានញ្ច “សត្ថធារាលគ្គមធុពិន្ទុ វិយ ច កទលី វិយ ច អចេលយ្យមាតបរិត្តស្សាទវិបុលានត្ថានុពន្ធា”តិ ច វិជ្ជុលតោភាសេន គហេតព្ពំ នច្ចំ វិយ បរិត្តកាលូបលទ្ធា, ឧម្មត្តកាលង្ការោ វិយ វិបរីតសញ្ញាយ អនុភវិតព្ពា, ករីសាវច្ឆាទនតយុំ វិយ បដិការភូតា, ឧទកតេមិតង្គុលិយា វិយ អតិត្តិករា, ឆាតជ្ឈត្តភោជនំ វិយ សាពាធា, ពលិសាមិសំ វិយ ព្យសនុបនិបាតការណា (ព្យសនសន្និបាតការណា – ទី. និ. ដី. ១.សី), អគ្គិសន្តាបោ វិយ កាលត្តយេបិ ទុក្ខុប្បត្តិហេតុភូតា, មក្កដាលេបោ វិយ ពន្ធនិមិត្តា, ឃាតកាវច្ឆន្នកិរិយាលយោ វិយ

អតព្ឆ្ឆាឥតា, សបព្ពកាយចារេសា ចិយ កយដ្ឋាតក្វតា, បច្ចត្តិកេបិសេកា ចិយ កិលេសយារាឌីតំ អាយិសក្វតា, ឈាសយ្យត្តិយោ ចិយ ចិបរិឈាយក្វត្លា, កោដេរក្តិ ចិយ អតេត្តាឥាហកា, បុរាណក្វបិចលន្តតីរណាយក្វបិណ្ឌ ចិយ អតេតកាឌីតចា, សេហីក្វឥកបិតំ ចិយ បិបិសារេហត្យក្វតា, សុរាយេរម៉ំ ចិយ តីចឌតសេចិតា , អប្បញ្ញាឥតាយ អដ្ឋិកជ្ជល្វបយា”តិអាឌិតា ច តេយត អាឌីតចំ សល្លេក្ខព្ធា តព្តិបរិយាយេត តេក្ខុេយ្យ អាតិសំសំ បស្សេត្តត តេក្ខយ្យបចិចេចិកាបសយសុលាឌីសុ តិត្តេបិលាបត្ថារចិតេព្តត តេក្ខេយ្យបិរេមិយំ បដិបន្ចិតព្ពា៑

យស្មា បត តេក្ខេយ្យំ បត្តជ្ជាយុលកំ, តស្មា បត្តជ្ជា តាច អត្ថដ្ឋាតព្ពា៑ បត្តជ្ជយត្ថិដ្ឋេត្តត យហាសេព្តត អសតិ ត្យុត្តប្បាេដ កយុចាឌីតំ កិរិយចាឌីតំ តាបសបរិត្តាឌកាតំ បត្តជ្ជា អត្ថដ្ឋាតព្ពា៑ ដ្ឋប្បេត្តសុ បត សយ្យាសត្យួេស្ថសុ តេម៉ំ សាសេត ខុច បត្តខិតព្ពា៑ បត្តខិត្វា ច យឆាចុេព្ត សីេល បតិដ្ឋិតេត តស្សា ខុច សីលបិរេមិយា ចោឥាបតត្វំ ឝុតក្យណា សយាឥាតព្ពា៑ សយាឌិត្តក្ចុតឆយ្យា ហិ យហាបុរិសា សយ្យេឌច េត បរិហេត្តា អប្បិច្ឆាសត្ថដ្ឋ សេល្លេខបចិចេចកអសំសក្កចិរិយារម្ភកេតាឌិក្យណាសលិលចិក្ខាលិតកិលេសយលតាយ អតចព្ជសីលចតក្យណបរិសុទ្ធសយាចារា េបិរាណេណ អរិយចំសព្តេយ បតិដ្ឋិតា ចត្យត្វំ កាចតារាយតាសដ្ឋាតំ អរិយចំសំ កត្ចុំ ចត្តារីសាយ អារយ្យណេសុ យឆារហំ ដ្ឋបចារប្បតាេកឌំ ឈាតំ ដ្ឋបសយ្យជ្ជ ចិហេត្តុំ៑ ខុចព្យុស្ស សយ្យេឌច តេក្ខុយ្យបិរេមី បរិបុរិតា េហាតិ៑ ត្តលយុត្តិ បត ឌាេត េតរេសហិ ឝុតឆេយ្យហិ សព្ធិ ឌស កសិណាតិ ឌសាសុកាតិ ឌសាត្យុស្សតិយោ ចត្តារេរា (ពហុចិហារា ចត្តារេរា អារុប្បា ខុកា សញ្ញា ខុកំ ចចត្ថាតត្តិ ចត្តារីស សយាឌិកាចតាកម្ពដ្ឋាតាតិ, កាចតាចិឆាតប្ចា ចិត្វារេតា ចត្តព្ពាតិ, តំ បេតតំ សព្ធំ យស្មា ចិសុទ្ធិយេក្ក (ចិសុទ្ធិ៑ ១.១១, ៦៧) សព្ធាការេតា ចិត្វារេត្វា ចុត្តំ, តស្មា តត្វ ចុត្តតេយេតច េចឌិតព្ពា៑ េកចលព្យាតត្វ សាចកេពាធិសត្តស្ស ចេសេត ចុត្តំ, ត្តឆ យហាេពាធិសត្តស្ស ចេសេត ករុណ្វបិយេកាសល្លបុព្ពដ្ឋយំ កត្វា ចត្តព្ធត្តិ អយេយច ចិសេសោ៑ ខុចេរយត្វ តេក្ខុយ្យបិរេមិយា បដិបត្តិក្កេយា េចឌិតព្ពា៑

តឆា បត្តាបិរេមិំ សយ្យាេឥត្យកាេយត យស្មា បត្តា អាេលាកោ ចិយ អត្ថការេត េយាេហត សហ ត ចត្តតិ, តស្មា េយាហការណាតិ តាច េពាឌិសេព្តត បរិចេជ្ជតព្ពាតិ៑ តត្វិយាតិ េយាហការណាតិ-អេតិ តត្តិ ចិដយ្យិតា អាលសិយំ កណសច្ចហិការាយតា តិទ្ធាសីលតា អតិច្ឆយសីលតា ពាណាស្សុំ អក្យត្វហលតា យិច្ឆាឌិយាេតា អបរិបុច្ឆកតា កាយស្ស តសយ្យាបរិហារេរា អសយាហិតចិត្តតា ក្យប្បញ្ញាតំ បុក្កលាតំ េសចតា បញ្ញាចត្តាតំ អបយិរុបិសតា អត្តបរិករេចា យិច្ឆាចិកេប្បា ចិបរីតាភិតិចេចេសា កាយឥព្យហីពាហុលតា អសំចេចកសីលតា បញ្ចតីចរណាតិ, សព្ធបេតា េយចាបតឆយ្យ អាេសចេតា អត្យុប្បត្តា បញ្ញា ត្យប្បជ្ជតិ, ដ្ឋប្បត្តា បរិហាយតិ , ត្តតិ ត្តយាតិ េយាហការណាតិ, តាតិ បរិចជ្ជេត្តត ពាហុសច្ចេ, ឈាតាឌីសុ ច េយាេកា ករណីេយា៑

តត្វាយំ ពាហុសច្ចស្ស ចិសយចិភាេកា – បញ្ចក្ខន្ធា ទ្វាឥសាយតតាតិ អដ្ឋារេស ឆាតុេយា ចត្តារិ សច្ចាតិ ពាចីសតិន្ទ្រិយាតិ ទ្វាឥសបឌិកោ បដិច្ចសយុប្បាេឌា, តឆា សតិបដ្ឋាតាឥេយា ក្យសលាឌិឆយ្យប្បេភឌា ច, យាតិ ច េលាេក អតចជ្ជាតិ ចិជ្ជាដ្ឋាតាតិ, េយា ច សត្តាតំ ហិតសុខចិឆាតតេយា ព្យាករណចិេសេសា៑ ត្តតិ ខុចំ បការេ សកេលេច សុតចិសយំ ដ្ឋបិយកោសល្លបុព្ពដ្ឋយាយ បញ្ញាយ, សតិយា, ចិរិេយត ច សាឆុកំ ដ្ឋក្កហណសចតឆារណបរិចយបរិបុច្ឆាហិ ឱ្កាេហត្វា តត្វ ច បេរេសំ បតិដ្ឋាបេតត សុតយយា បញ្ញា តិព្ពេព្តតព្ពា, តឆា សត្តាតំ ត្តតិកត្តព្ពតាសុ ឌាត្យុប្បត្តិកា បដិកាតក្វតា, អាយាបិេ៍យាបិយេកាសល្លក្វតា ច បញ្ញា ហិេតសិតំ តិស្សាយ តត្វ តត្វ

ឃធារហំ បចទេត្តតញ្ញា, តធា ពត្ថាឌីតំ ឞកាចឈយ្ញាតំ អាការរបរិតក្កតយុទេពត ទេច តិញ្ញាតំ ពយារបទេត្តត ច ចិត្តាយឃា បញ្ញា តិញ្ញាទេត្តតញ្ញា៉

ពត្ថាឌីតំទេឃច បត ឞលក្ខលាឞាយញ្ញាលក្ខលាបរិក្កហលាចទេឞត ទេលាកិឃបរិញ្ញា តិញ្ញាទេត្តទេត្តត បុញ្ញាកាកាចតាបញ្ញា ឞយ្យាទេឌតញ្ញា៉ ខុចពាំ្យ "តាឃទ្បុបយត្តឃំគំ, ឃធារហំ បច្ចទេឃហិ ប្បូញ្ញូតិ ទេច តិទ្ធញ្ញុាតិ ច, ត ខុត្ត ទេកាចិ កត្វា ចា ពាទេវតា ចា, ហុត្វា អកាចទេដ្ឋត អតិច្ចិ, ប្បូឌឃញ្ញាឃបចីបឹឡអតទេដ្ឋត ទុក្ខិ, អចឞចត្តតទេដ្ឋត អតត្តា"តិ អញ្ញត្តិកាឆយ្យេ, ញាហិទកាឆយ្យេ ច តិញ្ញីទេឞឃំ បរិជាតទេត្តា តត្ថ អាឞទ្ធិ បឌហទេត្តា, បទេទ ច តត្ថ តំ បឌហារបទេត្តា ពោចលំ ពទ្រលាចទេឞតេច ឃាច ត ញុដ្ឋក្រលា ហត្ថតលំ អាកេឃ្ហត្តិ, តាច ឃាតត្តទេឃ ឞទេត្ត អចតារលាបរិបិចទេតហិ បតិដ្ឋាទេបទេត្តា, ឥសាតចិទេយាក្ខឞយាឌិឞយាបត្តិទេឃា, អតិញ្ញាទេឃា ច ទេលាកិឃចឹកាចំ បិទេបទេត្តា បញ្ញាឃ យត្តក្កំ បិបុលាតិ៉

តត្ថ ឃាចិយា ញ្ញត្តិចិឆពាល់ ចិត្តាទេឞាតឆាតុពាល់ ទេចទេតាបរិឃពាល់ បុទេត្តតិចារឞាតុប្បត្តិពាល់ ចិត្តាចក្ខុពាល់ ឃធាពយ្យុបកពាល់ អតាកតំឞពាលត្តិ ឞបរិកណ្ហា បច្ចទេលាកិឃាតិញ្ញាឞដ្ឋាតា កាចតាបញ្ញា, ឃា ច ពត្ថាឃតតឆាតុញ្ញត្រិឃឞច្ចបដិច្ចឞមុប្បាទាឌីទេភទេឌេស ចតុក្ខុមទេពស ឆទេម្ពុស ប្បក្កហបរិបុច្ឆាចទេឞត ញាណាបរិចយំ កត្វា ឞីលចិឞុទ្ធិ ចិត្តចិឞុទ្ធីតិ មូលក្ខុតាឞុ ញ្ញាយាឞុ ទ្វីឞុ ចិឞុទ្ធីឞុ បតិដ្ឋាឃ ឌិដ្ឋិចិឞុទ្ធិ កដ្ខាចិតរលាចិឞុទ្ធិ យក្កាយក្កញាណាឌឞ្សតចិឞុទ្ធិ បដិបទាញាណាឌឞ្សតចិឞុទ្ធិ ញាណាឌឞ្សតចិឞុទ្ធីតិ ឞទីទក្ខុតា ញ្ញាយា បញ្ចា ចិឞុទ្ធិទេឃា ឞយ្យាទេឌទេត្តត កាទេចតញ្ញា ទេលាកិឃទេលាក្កុត្តទេភទា កាចតាបញ្ញា, តាឞំ ឞយ្យាឌតចិឆាតំ ឃឞ្មា "តត្ថ 'ខុទេកាបិ ហុត្វា ពហុធា ទេហាតី'តិអាឌិកំ ញ្ញត្ថិចិក្កុព្វតំ កាតុកាទេមត អាឌិកម្មិកទេកាត ទេឃាកិតា"តិអាឌិតា, (ចិឞុទ្ធិ៉ ២៉១៩៥) "ពត្ថាតិ បញ្ចា ពត្ថា ទ្បុបក្ខទេត្ថា ទេចឌតាក្ខទេត្ថា ឞញ្ញាក្ខទេត្ថា ឞត្ថារក្ខទេត្ថា ចិញ្ញាណាក្ខទេត្ថា"តិអាឌិតា (ចិឞុទ្ធិ៉ ២៉៣១១) ច ចិឞឃចិឞឃំចិកាទេកត (ចិឞឃចិកាទេកត – ឧទិឃា៉ អដ្ឋ៉ បកិណ្ណកកធា) ឞង្គិ ចិឞុទ្ធិមគ្គេ ឞត្ថាការទេតា ចិត្តាទេវត្តា ទុត្តំ, តឞ្មា តត្ថ ទុត្តតទេឃតេច ទេចឌិតញ្ញា៉ ពោចលពាំ្យតត្ថ ឞាចកទេញាឌិឞត្តឞ្ស ចទេឞត បញ្ញា អាកាតា, ញ្ញួឌ យហារទេញាឌិឞត្តឞ្ស ចទេឞត ពទ្រុលុបិឃពោឃឞល្លបុញ្ញូដ្ឋយំ កត្វា ចត្តញ្ញា៉ ញាណាឌឞ្សតចិឞុទ្ធិ អបិទេបត្វា បដិបទាញាណាឌឞ្សតចិឞុទ្ធិឃំទេឃច ចិបឞ្សតា ឆទេបតញ្ញាតិ អឃទេមច ចិទេឞទេឞាតិ៉ ខុចទេមត្ត បញ្ញាបិទេមិឃា បដិបត្តិក្កទេមា ទេចឌិតទេញ្ញា៉

តធា ឃឞ្មា ឞម្មាឞទេម្ពាឌិឃា កតាកិតីហារទេត ឃហាឞទេត្តត បិទេមីបរិបូទេលត្ថំ ឞញ្ញាកាលំ ឃុត្តប្បឃុទេត្តត កចិតញ្ញំ អាតាទ្ធបរិកទេពាត, តឞ្មា ពាទេលត ពាលំ "ទេកា ត្ ទេខា អដ្ឋ ឃឃា បុញ្ញាឞម្ភាទេរា, ញាណាឞម្ភាទេរា ចា ប្បូបចិទេតា, កិំ ចា ឃឃា បទេហិតំ កត"ត្តិ ឌិចទេឞ ឌិចទេឞ បច្ចទេចក្ខទេត្តត ឞត្តហិតត្តំ ប្បូឞ្សាទេហា ពទេលីទេឃា, ឞទេត្តឞឃ្យំ ឞត្តាតំ ប្បូបការាឃ អត្តទេតា បរិក្កហក្ខុតំ ចត្តំ, កាឃំ, ឌីចិតញ្ញា តិទេរបក្ខុតចិទេត្តត ឧប្បឞ្ឍូតញ្ញំ, ឃំ កិញ្ចិ កម្មំ ពទេរាតិ ពាទេឃត, ចាចាឃ ចា, តំ ឞព្វំ ឞម្មាឞទេម្ពាឌិឃំ តិត្តចិទេត្តតេច កាតញ្ញំ, ទេញាឌិឃា បរិលាទេមតញ្ញា, ប្បូឡអាទេហិ, ញ្ញូត្តទេហិ ច ពាទេមហិ ចិតិចត្តចិទេត្តតេច កចិតញ្ញំ, ឞញ្ញាឞុ ច ញ្ញតិកត្តញ្ញតាឞុ ប្បូបិឃពោឃឞល្លិ បច្ចុបដ្ឋទេបត្វា បដិបជ្ជិតញ្ញំ៉

តស្មិំ តស្មិញ្ច សត្តហិតេ អារទ្ធវីរិយេន ភវិតព្ពំ ឥដ្ឋានិដ្ឋានិសព្ពសហេន អធិវាសនិកា។ សព្ពេបិ សត្តា អនោធិសោ មេត្តាយ, ករុណាយ ច ផរិតព្ពា។ យា កាចិ សត្តានំ ទុក្ខប្បត្តិ, សព្ពា សា អត្តនិ បដិកង្ខិតព្ពា។ សព្ពសញ្ច សត្តានំ បុញ្ញំ អព្ភនុមោទិតព្ពំ, ពុទ្ធានំ មហន្តតា មហានុភាវតា អភិណ្ហំ បច្ចវេក្ខិតព្ពា, យញ្ច កិញ្ចិ កម្មំ ករោតិ កាយេន, វាចាយ វា, តំ សព្ពំ ពោធិនិន្នចិត្តបុព្ពង្គមំ កាតព្ពំ។ ឥមិនា ហិ ឧបាយេន ទានាទីសុ យុត្តប្បយុត្តស្ស វាយមតោ ទឡ្ហបរក្កមស្ស មហាសត្តស្ស ពោធិសត្តស្ស អបរិមេយ្យា បុញ្ញសម្ភារា, ញាណសម្ភារា ច ទិនេ ទិនេ ឧបចីយន្តិ។

អបិច សត្តានំ បរិភោគត្ថំ, បរិបាលនត្ថញ្ច អត្តនោ សរីរំ, ជីវិតញ្ច បរិច្ចជិត្វា ខុប្បិបាសសីតុណ្ហវាតាតបាទិទុក្ខប្បដិការោ បរិយេសិតព្ពោ ច ឧប្បាទេតព្ពោ ច, យញ្ច យថាវុត្តទុក្ខប្បដិការជំ សុខំ អត្តនា បដិលភតិ, តថា រមណីយេសុ អារាមុយ្យានបាសាទតឡាកាទីសុ, អរញ្ញាយតនេសុ ច កាយចិត្តសន្តាបាភាវេន អភិនិព្ពុតត្តា អត្តនា សុខំ បដិលភតិ, យញ្ច សុណាតិ “ពុទ្ធានុពុទ្ធបច្ចេកពុទ្ធា, មហាសត្តា ច នេក្ខម្មបដិបត្តិយំ ឋិតា”តិ ច “ទិដ្ឋធម្មិកសុខវិហារភូតំ ព្រាទិនំ ភាយ ឈានសមាបត្តិសុខមនុភវន្តី”តិ ច, តំ សព្ពំ សត្តេសុ អនោធិសោ ឧបសំហរតិ។ អយំ តាវ នយោ អសមាហិតភូមិយំ បតិដ្ឋិតស្ស។

សមាហិតភូមិយំ បន បតិដ្ឋិតោ អត្តនា យថានុភូតំ វិសេសាធិគមនិព្ពត្តំ បីតិំ, បស្សទ្ធិំ, សុខំ, សមាធិំ, យថាភូតញាណញ្ច សត្តេសុ អធិមុច្ចន្តោ ឧបសំហរតិ បរិណាមេតិ, តថា មហតិ សំសារទុក្ខេ, តស្ស ច និមិត្តភូតេ កិលេសាភិសង្ខារទុក្ខេ និមុគ្គំ សត្តនិកាយំ ទិស្វា តត្រាបិ ខាទនឆេទនភេទនសេទនបិសនហិំសនអគ្គិសន្តាបាទិជនិតា ទុក្ខា តិព្ពា ខរា កដុកា វេទនា និរន្តរំ ចិរកាលំ វេទយមានេ នេរយិកេ, អញ្ញមញ្ញំ ឃដ្ដនសន្តាសនវិហេសនហិំសនបរាធីនតាទីហិ មហាទុក្ខំ អនុភវន្តេ តិរច្ឆានគតេ, ជោតិមាលាកុលសរីរេ ខុប្បិបាសវាតាតបាទីហិ ឌយ្ហមានេ, វិសុស្សមានេ ច វន្តខេឡាទិអាហារេ, ឧទ្ធពាហុ វិចរន្តេ និជ្ឈាមតណ្ហិកាទិកេ មហាទុក្ខំ វេទយមានេ បេតេ ច បរិយេដ្ឋិមូលកំ មហន្តំ អនយព្យសនំ បាបុណន្តេ ហត្ថច្ឆេទាទិការណយោគេន ទុព្ពណ្ណទុទ្ទសិកទលិទ្ទាទិភាវេន ខុប្បិបាសាទិអាពាធយោគេន ពលវន្តេហិ អភិភវនីយតោ, បរេសំ វហនតោ, បរាធីនតោ ច នរេ, ទេវេ, តិរច្ឆានគតេ ច អតិវិយន្តេ អបាយទុក្ខនិព្ពិសេសំ ទុក្ខមនុភវន្តេ មនុស្សេ ច តថា វិសយបរិភោគវិសត្តចិត្តតាយ រាគាទិបរិឡាហេន ឌយ្ហមានេ វាតវេគសមុដ្ឋិតជាលាសមិទ្ធសុក្ខកដ្ឋសន្និបាតេ អគ្គិក្ខន្ធេ វិយ អនុបសន្តបរិឡាហវុត្តិកេ អនុបសន្តនិហតបរាធីនេ (អនិហតបរាធីនេ ធី។ តិ។ ដី។ ១។លិ) កាមាវចរទេវេ ច មហតា វាយាមេន វិទូរមាកាសំ វិគាហិតសកុន្តា វិយ, ពលវតា ធនុនា បាហិតា ឧសុសរា វិយ ច “សតិបិ ចិរប្បវត្តិយំ អនច្ចន្តិកតាយ បាតបរិយោសានា អនតិក្កន្តជាតិជរាមរណា ឯវា”តិ រូបាវចរារូបាវចរទេវេ ច បស្សន្តោ មហន្តំ សំវេគំ បច្ចុបដ្ឋបេត្វា មេត្តាយ, ករុណាយ ច អនោធិសោ សត្តា ផរិតព្ពា។ ឯវំ កាយេន, វាចាយ, មនសា ច ពោធិសម្ភារេ និរន្តរំ ឧបចិនន្តេន យថា បារមិយោ បរិបូរេន្តិ, ឯវំ សក្កច្ចការិនា សាតច្ចការិនា អនោលីនវុត្តិនា ឧស្សាហោ បវត្តេតព្ពោ, វីរិយបារមី បរិបូរេតព្ពា។

អបិច “អចិន្តេយ្យាបរិមេយ្យវិបុលោឡារវិមលនិរុបមនិរុបក្កិលេសគុណគណនិចយនិទានភូតស្ស ពុទ្ធភាវស្ស ឧស្សក្កិត្វា

សយ្ហំ សតយោគ្គំ វីរិយំ តាយ អចិន្តេយ្យាការេន, យំ ន បច្ចេកា ពោធិយម្បិ សក្កុណន្តិ, បគេវ បដិបជ្ជិតុំ។ តថា ហិ តិវិធា អភិនីហារចិត្តុប្បត្តិ, ចតស្សោ ពុទ្ធភូមិយោ, (សុ॰ និ॰ អដ្ឋ॰ ១.៣៤) ចត្តារិ សង្គហវត្ថូនិ, (ទី॰ និ॰ ៣.២១០; អ॰ និ॰ ៤.៣២) ករុណេករសតា, ពុទ្ធធម្មេសុ សច្ឆិករណេន វិសេសប្បច្ចយោ, និជ្ឈានក្ខន្តិ, សព្វធម្មេសុ និរុបលេបោ, សព្វសត្តេសុ បិយបុត្តសញ្ញា, សំសារទុក្ខេហិ អបរិខេទោ, សព្វទេយ្យធម្មបរិច្ចាគោ, តេន ច និរតិមានតា, អធិសីលាទិអធិដ្ឋានំ, តត្ថ ច អចញ្ចលតា, កុសលកិរិយាសុ បីតិបាមោជ្ជតា, វិវេកនិន្នចិត្តតា, ឈានានុយោគោ, អនវជ្ជធម្មេសុ អតិត្តិមតា, យថាសុតស្ស ធម្មស្ស បរេសំ ហិតជ្ឈាសយេន ទេសនាយ អារព្ភទឡ្ហតា, ធីរវីរភាវោ, បរាបវាទបរាបការេសុ វិការាភាវោ, សច្ចាធិដ្ឋានំ, សមាបត្តីសុ វសីភាវោ, អភិញ្ញាសុ ពលប្បត្តិ, លក្ខណត្តយាវពោធោ, សតិបដ្ឋានាទីសុ អភិយោគេន លោកុត្តរមគ្គសម្ភារសម្ភរណំ, នវលោកុត្តរាវក្កន្តី”តិ ឯវមាទិកា សព្វាបិ ពោធិសម្ភារបដិបត្តិ វីរិយានុភាវេនេវ សមិជ្ឈតីតិ អភិនីហារតោ យាវ មហាពោធិ អនោស្សជ្ជន្តេន សក្កច្ចំ និរន្តរំ វីរិយំ យថា ឧបរូបរិ វិសេសាវហំ ហោតិ, ឯវំ សម្បាទេន្តំ។ សម្បជ្ជមានេ ច យថាវុត្តេ វីរិយេ, ខន្តិសច្ចាធិដ្ឋានាទយោ ច ទានសីលាទយោ ច សព្វេបិ ពោធិសម្ភារា តទធីនវុត្តិតាយ សម្បន្នា ឯវ ហោន្តីតិ ខន្តិអាទីសុបិ ឥមិនាវ នយេន បដិបត្តិ វេទិតព្វា។

ឥតិ សត្តានំ សុខូបករណបរិច្ចាគេន ពហុធា អនុគ្គហករណំ ទានេន បដិបត្តិ, សីលេន តេសំ ជីវិតសាបតេយ្យទាររក្ខាអភេទបិយហិតវចនាវិហិំសាទិករណានិ, នេក្ខម្មេន តេសំ អាមិសបដិគ្គហណធម្មទានាទិនា អនេកវិធា ហិតចរិយា, បញ្ញាយ តេសំ ហិតករណូបាយកោសល្លំ, វីរិយេន តត្ថ ឧស្សាហារម្ភអសំហីរករណានិ, ខន្តិយា តទបរាធសហនំ, សច្ចេន តេសំ អវញ្ចនតទុបការកិរិយាសមាទានាវិសំវាទនាទិ, អធិដ្ឋានេន តទុបការេ អនត្ថសម្បាតេបិ អចលនំ, មេត្តាយ តេសំ ហិតសុខានុចិន្តនំ, ឧបេក្ខាយ តេសំ ឧបការាបការេសុ វិការាភាវោតិ ឯវំ អបរិមាណេ សត្តេ អារព្ភ អនុកម្បិតសព្វសត្តស្ស ពោធិសត្តស្ស បុថុជ្ជនេហិ អសាធារណោ អបរិមាណោ បុញ្ញញាណសម្ភារូបចយោ ឯត្ថ បដិបត្តីតិ វេទិតព្វំ។ យោ ចេតាសំ បច្ចយោ វុត្តោ, តត្ថ ច សក្កច្ចំ សម្បាទនំ។

កោ វិភាគោតិ –

សាមញ្ញភេទតោ ឯកា, ទសវិធា វិភាគតោ;

តិធា ហុត្វាន បច្ចេកំ, សមតិំសវិធា សម។

ទស បារមិយោ ទស ឧបបារមិយោ ទស បរមត្ថបារមិយោតិ ហិ សមតិំស បារមិយោ។ តត្ថ “កតាភិនីហារស្ស ពោធិសត្តស្ស បរហិតករណាភិនិន្នាសយបយោគស្ស កណ្ហធម្មវោកិណ្ណា សុក្កា ធម្មា បារមិយោ, តេហិ អវោកិណ្ណា សុក្កា ធម្មា ឧបបារមិយោ, អកណ្ហា អសុក្កា ធម្មា បរមត្ថបារមិយោ”តិ កេចិ។ “សមុទាគមនកាលេសុ បូរិយមានា បារមិយោ, ពោធិសត្តភូមិយំ បុណ្ណា ឧបបារមិយោ, ពុទ្ធភូមិយំ សព្វាការបរិបុណ្ណា បរមត្ថបារមិយោ។ ពោធិសត្តភូមិយំ វា បរហិតករណតោ បារមិយោ, អត្តហិតករណតោ ឧបបារមិយោ,

ញាត្តុយិឃំ ពាលចេសារឌ្ឍួសយសិកេយត ក្កឃហិតបរិប្ទុរហរតោ បរយត្ថបិរយិយោតិ ឲចំ អាឌិយន្ទ្បុរិយោសារតស្ប បហិឆាភាសេរឬ្កបរិតិដ្ឋ្ធារតស្ប រតាឃំ ចិការកោ”តិ អបរេ “ចោស្បបសយការុហាបកតិកាតំ កចស្បលឌ៏យុត្តិស្ប លបរយស្បលប្បត្តាតំ ប្ញញ្ញាបចឃរកឌរតា តត្តិការកោ”តិ អរញ្ញា

“លឌ្ឍារតិយាភាបឈ្សយាតំ លោិក្យត្តរឌយ្ហាឌិបតីតំ ឃឹលសយាឌិបញ្ញាការុកាតំ តារិតតរិតតារឃិត្យតំ អត្យុញ្ញុបរឆ្នកញ្ញុសយ្ហាសយ្ញាតំ បិរយិប្បុបបិរយិបរយត្ថបិរយិហិ រៅឌិត្តឃប្បត្តិរតា ឃចាចុត្តចិការកោ”តិ រកចិ៍ “ចិត្តបហិឌិរតា ឃាច ចឌឹបហិឌិ, តាច បចត្តា សម្មារា បិរយិរយោ , ចឌឹបហិឌិរតា ឃាច កាឃបហិឌិ, តាច បចត្តា ក្តបបិរយិរយោ, កាឃបហិឌិរតា បក្ខុតិ បរយត្ថបិរយិរយោ”តិ អបរេ អរញ្ញា បត “បរប្ញញ្ញាត្យុយោគតចរសត បចត្តា សម្មារា បិរយិរយោ, បរេរឃំ ការាបតចរសត បចត្តា ក្តបបិរយិរយោ, សឃំ ករហចរសត បចត្តា បរយត្ថបិរយិរយោ”តិ ចឌត្តិ៍ តចា “កចស្បហាចរហា បុញ្ញញោកាហសម្មារា បិរយឹ, អត្តរតា តិត្តាតស្បហាចរហា ក្តបបិរយឹ, បរេរឃំ តក្យុកឃស្បហាចរហា បរយត្ថបិរយឹ”តិ ឲរកា៍

ប្បត្តឌារឆតាឌិក្តបករហបរិច្ឆារកោ បត ឌាតបិរយឹ, អត្តរតា អក្កុបរិច្ឆារកោ ឌាតិតាបបិរយឹ, អត្តរតា ឌឹចិតបរិច្ឆារកោ ឌាតបរយត្ថបិរយឹ៍ តចា ប្បត្តឌារាឌិកាឈ្ស តិចិឌឈ្សាបិ រហត្យ អឌឹតិក្កូយតចរសត តិរឈ្សា ឃឹលបិរយិរយោ, រតាស្ប ឲច តិចិរឆស្ប ចត្វ្នស្ប អាលឃំ ក្តបឆ្ថឹតិត្វា តិក្កូយតចរសត តិរឈ្សា តេក្កុយុបិរយិរយោ, ក្តបករហអក្កុឌឹចិតតល៍្យាឃម្ញហតិត្វា សត្តាតំ ហិតាហិតចិតិត្ថឃករហចរសត តិរឈ្សា បញ្ញាបិរយិរយោ, ឃចាចុត្តរកឌាតំ បរិច្ឆាកាឌឹតំ ចាឃយតចរសត តិរឈ្សា ឌឹរិយបិរយិរយោ, ក្តបករហអក្កុឌឹចិតត្តរាឃករាតំ លយតចរសត តិរឈ្សា លត្តិបិរយិរយោ, ក្តបករហអក្កុឌឹចិតរហត្យ សច្ចាបរិច្ឆាកចរសត តិរឈ្សា សច្ចបិរយិរយោ, ឌាតាឌិបិរយិរយោ អក្យប្បាឌិដ្ឋាតចរសរតច សយិឌ្ឍត្តិតិ ក្តបករហាឌិចិតារសបិ អចលិឌិដ្ឋាតចរសត តិរឈ្សា អឌិដ្ឋាតបិរយិរយោ, ក្តបករហាឌិចិឈាតរកស្បបិ សត្តាស្ប រយត្តាឃ អចិឌហតចរសត តិរឈ្សា រយត្តាបិរយិរយោ, ឃចាចុត្តចត្ត្វាឃឈ្ស ក្តបការាបការេស្ប សត្តសក្ការេស្ប យឌ្ឍា្ហតាបឌិលិកចរសត តិរឈ្សា ក្តរបក្ខាបិរយិរយោតិ ឲចយាឌិតា ឲតាឃំ ចិការកោ ចេឌិតញ្ញា៍

រកាសក្កុរហាតិ ឲត្ត បត –

ឃចា ចិកាករតា តិឃ-ចិឆា សក្កុហរតា ឌឃ;

លប្បការាច ឲតាស្ប, ឃុកញ្ជអាឌឹហិ សាឌរយ៍

ឃចា ហិ ឲសា ចិកាករតា តិឃចិឆាបិ ឌាតបិរយិអាឌិកាចរតា ឌឃចិឆា, ឲចំ ឌាតឃឹលតត្តិឌឹរិយឆោតបញ្ញាសការេចត លត្តិឆា៍ ឲតាស្ប ហិ តេក្កុយុបិរយឹ ឃឹលបិរយិឃា សក្កុហិតា តឈ្សា បន្តន្ធាការេច៍ តឹចរហចិរេចកការេច បត ឆោតបិរយិឃា, ក្យសលឌយ្ហការេច លហិបិ សក្កុហិតា, សច្ចបិរយឹ ឃឹលបិរយិឃា ឲករឌសា ឲច ចឌឹសច្ចចិរតិឃសច្ចបរក្លោ៍ ញាណសច្ចបរក្ល បត បញ្ញាបិរយិឃា សក្កុហិតា,

មេត្តាបារមី ឈានបារមិយា ឯវ, ឧបេក្ខាបារមី ឈានបញ្ញាបារមីហិ, អធិដ្ឋានបារមី សព្ពាហិបិ សង្គហិតាតិ។

ឯតេសញ្ច ទានាទីនំ ឆន្នំ គុណានំ អញ្ញមញ្ញសម្ពន្ធានំ បញ្ចទស យុគឡានិ បញ្ចទស យុគឡាទិសាធកានិ ហោន្តិ។ សេយ្យថិទំ? ទានសីលយុគឡេន បរហិតាហិតានំ ករណាករណយុគឡសិទ្ធិ, ទានខន្តិយុគឡេន អលោភាទោសយុគឡសិទ្ធិ, ទានវីរិយយុគឡេន ចាគសុតយុគឡសិទ្ធិ, ទានឈានយុគឡេន កាមទោសប្បហានយុគឡសិទ្ធិ, ទានបញ្ញាយុគឡេន អរិយយានធុរយុគឡសិទ្ធិ, សីលខន្តិទ្វយេន បយោគាសយសុទ្ធិទ្វយសិទ្ធិ, សីលវីរិយទ្វយេន ភាវនាទ្វយសិទ្ធិ, សីលឈានទ្វយេន ទុស្សីល្យបរិយុដ្ឋានប្បហានទ្វយសិទ្ធិ, សីលបញ្ញាទ្វយេន ទានទ្វយសិទ្ធិ, ខន្តិវីរិយទ្វយេន ខមាតេជទ្វយសិទ្ធិ, ខន្តិឈានទុកេន វិរោធានុរោធប្បហានទុកសិទ្ធិ, ខន្តិបញ្ញាទុកេន សុញ្ញតាខន្តិបដិវេធទុកសិទ្ធិ, វីរិយឈានទុកេន បគ្គហាវិក្ខេបទុកសិទ្ធិ, វីរិយបញ្ញាទុកេន សរណទុកសិទ្ធិ, ឈានបញ្ញាទុកេន យានទុកសិទ្ធិ។ ទានសីលខន្តិតិកេន លោភទោសមោហប្បហានតិកសិទ្ធិ, ទានសីលវីរិយតិកេន ភោគជីវិតកាយសារាទានតិកសិទ្ធិ, ទានសីលឈានតិកេន បុញ្ញកិរិយវត្ថុតិកសិទ្ធិ, ទានសីលបញ្ញាតិកេន អាមិសាភយធម្មទានតិកសិទ្ធីតិ ឯវំ អញ្ញេហិបិ តិកេហិ, ចតុក្កេហិ ច យថាយោគំ តិកានិ, ចតុក្កានិ ច យោជេតព្ពានិ។

ឯវំ ឆព្ពិធានម្បិ បន សព្ពាសំ បារមីនំ ចតូហិ អធិដ្ឋានេហិ សង្គហោ វេទិតព្ពោ។ សព្ពបារមីនំ សមូហសង្គហតោ ហិ ចត្តារិ អធិដ្ឋានានិ។ សេយ្យថិទំ? សច្ចាធិដ្ឋានំ, ចាគាធិដ្ឋានំ, ឧបសមាធិដ្ឋានំ, បញ្ញាធិដ្ឋានន្តិ។ តត្ថ អធិតិដ្ឋតិ ឯតេន, ឯត្ថ វា អធិតិដ្ឋតិ, អធិដ្ឋានមត្តមេវ វា តន្តិ អធិដ្ឋានំ, សច្ចញ្ច តំ អធិដ្ឋានញ្ច, សច្ចស្ស វា អធិដ្ឋានំ, សច្ចំ វា អធិដ្ឋានមេតស្សាតិ សច្ចាធិដ្ឋានំ។ ឯវំ សេសេសុបិ។ តត្ថ អវិសេសតោ តាវ កតាភិនីហារស្ស អនុកម្បិតសព្ពសត្តស្ស មហាសត្តស្ស បដិញ្ញានុរូបំ សព្ពបារមិបរិគ្គហតោ សច្ចាធិដ្ឋានំ, តេសំ បដិបក្ខបរិច្ចាគតោ ចាគាធិដ្ឋានំ, សព្ពបារមិតាគុណេហិ ឧបសមតោ ឧបសមាធិដ្ឋានំ។ តេហិ ឯវ បរហិតោបាយកោសល្លតោ បញ្ញាធិដ្ឋានំ។

វិសេសតោ បន “យាចកានំ ជនានំ អវិសំវាទេត្វា ទស្សាមី”តិ បដិជាននតោ, បដិញ្ញំ អវិសំវាទេត្វា ទានតោ, ទានំ អវិសំវាទេត្វា អនុមោទនតោ , មច្ឆរិយាទិបដិបក្ខបរិច្ចាគតោ, ទេយ្យបដិគ្គាហកទានទេយ្យធម្មក្ខយេសុ លោភទោសមោហភយវូបសមតោ, យថារហំ យថាកាលំ យថាវិធានញ្ច ទានតោ, បញ្ញុត្តរតោ ច កុសលធម្មានំ ចតុរធិដ្ឋានបទដ្ឋានំ ទានំ។ តថា សំវរសមាទានស្ស អវីតិក្កមតោ, ទុស្សីល្យបរិច្ចាគតោ, ទុច្ចរិតវូបសមតោ, បញ្ញុត្តរតោ ច ចតុរធិដ្ឋានបទដ្ឋានំ សីលំ។ យថាបដិញ្ញំ ខមនតោ, កតាបរាធវិកប្បបរិច្ចាគតោ, កោធបរិយុដ្ឋានវូបសមតោ, បញ្ញុត្តរតោ ច ចតុរធិដ្ឋានបទដ្ឋានា ខន្តិ។ បដិញ្ញានុរូបំ បរហិតករណតោ, វិសាទបរិច្ចាគតោ, អកុសលវូបសមតោ, បញ្ញុត្តរតោ ច ចតុរធិដ្ឋានបទដ្ឋានំ វីរិយំ។ បដិញ្ញានុរូបំ លោកហិតានុចិន្តនតោ, នីវរណបរិច្ចាគតោ, ចិត្តវូបសមតោ, បញ្ញុត្តរតោ ច ចតុរធិដ្ឋានបទដ្ឋានំ ឈានំ។ យថាបដិញ្ញំ បរហិតូបាយកោសល្លតោ, អនុបាយកិរិយបរិច្ចាគតោ, មោហជបរិឡាហវូបសមតោ, សព្ពញ្ញុតាបដិលាភតោ ច ចតុរធិដ្ឋានបទដ្ឋានា បញ្ញា។

តត្ថ ពោយ្យបដិញ្ញានុវិធានេហិ សច្ចាធិដ្ឋានំ, វត្ថុកាមកិលេសកាមបរិច្ចាគេហិ ចាគាធិដ្ឋានំ, ទោសទុក្ខូបសមេហិ ឧបសមាធិដ្ឋានំ, អនុពោធបដិពោធេហិ បញ្ញាធិដ្ឋានំ។ តិវិធសច្ចបរិគ្គហិតំ ទោសត្តយវិរោធិ សច្ចាធិដ្ឋានំ, តិវិធចាគបរិគ្គហិតំ ទោសត្តយវិរោធិ ចាគាធិដ្ឋានំ, តិវិធូបសមបរិគ្គហិតំ ទោសត្តយវិរោធិ ឧបសមាធិដ្ឋានំ, តិវិធញាណបរិគ្គហិតំ ទោសត្តយវិរោធិ បញ្ញាធិដ្ឋានំ។ សច្ចាធិដ្ឋានបរិគ្គហិតានិ ចាគូបសមបញ្ញាធិដ្ឋានានិ អវិសំវាទនតោ, បដិញ្ញានុវិធានតោ ច។ ចាគាធិដ្ឋានបរិគ្គហិតានិ សច្ចូបសមបញ្ញាធិដ្ឋានានិ បដិបក្ខបរិច្ចាគតោ, សព្ពបរិច្ចាគផលត្តា ច។ ឧបសមាធិដ្ឋានបរិគ្គហិតានិ សច្ចចាគបញ្ញាធិដ្ឋានានិ កិលេសបរិឡាហូបសមនតោ, កាយបរិឡាហូបសមនតោ ច។ បញ្ញាធិដ្ឋានបរិគ្គហិតានិ សច្ចចាគូបសមាធិដ្ឋានានិ ញាណបុព្ពង្គមតោ, ញាណានុបរិវត្តនតោ ចាតិ ឯវំ សព្ពាបិ បារមិយោ សច្ចប្បភាវិតា ចាគបរិព្យញ្ជិតា ឧបសមោបព្រូហិតា បញ្ញាបរិសុទ្ធា។ សច្ចញ្ហិ ឯតាសំ ជនកហេតុ, ចាគោ បរិគ្គាហកហេតុ, ឧបសមោ បរិវុឌ្ឍិហេតុ បញ្ញា បារិសុទ្ធិហេតុ។ តថា អាទិម្ហិ សច្ចាធិដ្ឋានំ សច្ចបដិញ្ញត្តា, មជ្ឈេ ចាគាធិដ្ឋានំ កតបណិធានស្ស បរហិតាយ អត្តបរិច្ចាគតោ, អន្តេ ឧបសមាធិដ្ឋានំ សព្ពូបសមបរិយោសានត្តា។ អាទិមជ្ឈបរិយោសានេសុ បញ្ញាធិដ្ឋានំ តស្មិំ សតិ សម្ភវតោ, អសតិ អសម្ភវតោ, យថាបដិញ្ញញ្ច សម្ភវតោ។

តត្ថ មហាបុរិសា សតតំ អត្តហិតបរហិតករេហិ គរុបិយភាវករេហិ សច្ចចាគាធិដ្ឋានេហិ គិហិភូតា អាមិសទានេន បរេ អនុគ្គណ្ហន្តិ។ តថា អត្តហិតបរហិតករេហិ, គរុបិយភាវករេហិ, ឧបសមបញ្ញាធិដ្ឋានេហិ ច បព្ពជិតភូតា ធម្មទានេន បរេ អនុគ្គណ្ហន្តិ។

តត្ថ អន្តិមភវេ ពោធិសត្តស្ស ចតុរធិដ្ឋានបរិបូរណំ។ បរិបុណ្ណចតុរធិដ្ឋានស្ស ហិ ចរិមកភវូបបត្តីតិ វទន្តិ។ តត្រាបិ ហិ គព្ភោក្កន្តិអភិនិក្ខមនេសុ បញ្ញាធិដ្ឋានសមុទាគមេន សតោ សម្បជានោ សច្ចាធិដ្ឋានបារិបូរិយា សម្បតិជាតោ ឧត្តរាភិមុខោ សត្តបទវីតិហារេន គន្ត្វា សព្ពា ទិសា ឱលោកេត្វា សច្ចានុបរិវត្តិនា វចសា “អគ្គោហមស្មិ លោកស្ស, ជេដ្ឋោហមស្មិ លោកស្ស, សេដ្ឋោហមស្មិ លោកស្សា”តិ (ទី។ និ។ ២។៣១; ម។ និ។ ៣។២០៧) តិក្ខត្តុំ សីហនាទំ នទិ, ឧបសមាធិដ្ឋានសមុទាគមេន ជិណ្ណាតុរមតបព្ពជិតទស្សាវិនោ ចតុធម្មប្បទេសកោវិទស្ស យោព្ពនារោគ្យជីវិតសម្បត្តិមទានំ ឧបសមោ, ចាគាធិដ្ឋានសមុទាគមេន មហតោ ញាតិបរិវដ្ដស្ស, ហត្ថគតស្ស ច ចក្កវត្តិរជ្ជស្ស អនបេក្ខបរិច្ចាគោតិ។

ទុតិយេ ឋានេ អភិសម្ពោធិយំ ចតុរធិដ្ឋានបរិបូរណន្តិ កេចិ។ តត្ថ ហិ យថាបដិញ្ញំ សច្ចាធិដ្ឋានសមុទាគមេន ចតុន្នំ អរិយសច្ចានំ អភិសមយោ។ តតោ ហិ សច្ចាធិដ្ឋានំ បរិបុណ្ណំ។ ចាគាធិដ្ឋានសមុទាគមេន សព្ពកិលេសូបក្កិលេសបរិច្ចាគោ។ តតោ ហិ ចាគាធិដ្ឋានំ បរិបុណ្ណំ។ ឧបសមាធិដ្ឋានសមុទាគមេន បរមូបសមសម្បត្តិ។ តតោ ហិ ឧបសមាធិដ្ឋានំ បរិបុណ្ណំ។ បញ្ញាធិដ្ឋានសមុទាគមេន អនាវរណញាណបដិលាភោ។ តតោ ហិ បញ្ញាធិដ្ឋានំ បរិបុណ្ណន្តិ, តំ អសិទ្ធំ អភិសម្ពោធិយាបិ បរមត្ថភាវតោ។

តតិយេ ឋានេ ធម្មចក្កប្បវត្តនេ ចតុរធិដ្ឋានំ បរិបុណ្ណន្តិ អញ្ញេ។ តត្ថ ហិ សច្ចាធិដ្ឋានសមុទាគតស្ស ទ្វាទសហិ អាការេហិ អរិយសច្ចទេសនាយ សច្ចាធិដ្ឋានំ បរិបុណ្ណំ, ចាគាធិដ្ឋានសមុទាគតស្ស សទ្ធម្មមហាយាគករណេន ចាគាធិដ្ឋានំ បរិបុណ្ណំ, ឧបសមាធិដ្ឋានសមុទាគតស្ស សយំ ឧបសន្តស្ស បរេសំ ឧបសមនេន ឧបសមាធិដ្ឋានំ បរិបុណ្ណំ, បញ្ញាធិដ្ឋានសមុទាគតស្ស វិនេយ្យានំ

ອາສຍາທິປຣິຊານເນນ ປັຍ຺ຍິນ຺ທ຺ຣິຍັງ ປຣິປຸນ຺ນັນ຺ຕິ, ຕມ຺ປິ ອວິຊ຺ຊັງ ອປຣິຍາທິຍິຕ຺ວາ ທຸກ຺ກຣັສ຺ສ.

ຈຕຸພ຺ພິທ຺ເທນ ຊາເນນ ປຣິຄ຺ຄາເຫນ ຈຕຸຣິນ຺ທ຺ຣິຍັງ ປຣິປຸນ຺ນັນ຺ຕິ ອປເຣ. ຕັດ຺ຖ ຫິ ປຣິຄ຺ຄຫິຕ຺ວາ ປວັດ຺ຕສັທ຺ທາຍ ສັທ຺ທິນ຺ທ຺ຣິຍປຣິປູຣນັງ, ສັມ຺ມປ຺ປທານວິຣິຍະເຍນ ວິຣິຍິນ຺ທ຺ຣິຍປຣິປູຣນັງ, ສັດ຺ຕິປັດ຺ຖານສະຕິຍາ ສະຕິນ຺ທ຺ຣິຍປຣິປູຣນັງ, ປັຍ຺ຍາປເວສນປຣິຄ຺ຄາເຫນ ປັຍ຺ຍິນ຺ທ຺ຣິຍປຣິປູຣນັນ຺ຕິ.

ຕັດ຺ຖ ຍຖາປຸຣິສັສ຺ສ ຈິເຕສິເກ ເສດ຺ເຖ ອທິມາຕິເກ ສັທ຺ທິນ຺ທ຺ຣິຍສມາຄເຕ ສັທ຺ທິນ຺ທ຺ຣິຍປຣິປູຣນາຍຸດ຺ຕັງ, ຈິເຕສິເກ ວີຣິເຍ ອທິມັດ຺ເຕ ປັຍ຺ຍິນ຺ທ຺ຣິຍສມາຄເຕ ປັຍ຺ຍິນ຺ທ຺ຣິຍປຣິປູຣນາຍຸດ຺ຕັງ, ຈິເຕສິເກ ວຸຕິເສ ເຕດ຺ເຕ ນຍັນ຺ນປ຺ປສັນ຺ເນ ວີຣິຍິນ຺ທ຺ຣິຍສມາຄເຕ ວີຣິຍິນ຺ທ຺ຣິຍປຣິປູຣນາຍຸດ຺ຕັງ, ຈິເຕສິເກ ສະຕິເປດ຺ເຕ ປຣິຄ຺ຄາເຫ ສະຕິນ຺ທ຺ຣິຍສມາຄເຕ ສະຕິນ຺ທ຺ຣິຍປຣິປູຣນາຍຸດ຺ຕັດ຺ຕິ ວັດ຺ຕັງ.

ຕັດ຺ຖາປິ ສັທ຺ທິນ຺ທ຺ຣິຍສມາຄຕັສ຺ສ ນິເທເສນ ສີລັງ ເວທິຕັພ຺ພັງ, ວີຣິຍິນ຺ທ຺ຣິຍສມາຄຕັສ຺ສ ນິເທຫາເນນ ເສເວຊ຺ຊັງ ເວທິຕັພ຺ພັງ, ສະຕິນ຺ທ຺ຣິຍສມາຄຕັສ຺ສ ອາປາຕາສຸ ທາເຍາ ເວທິຕັພ຺ພາ, ປັຍ຺ຍິນ຺ທ຺ຣິຍສມາຄຕັສ຺ສ ສາມັນ຺ຍາ ປັຍ຺ຍາ ເວທິຕັພ຺ພາ. ວຸດ຺ຕັງ ສີລວິສຸທ຺ທິຈິດ຺ຕວິສຸທ຺ທິທິຕ຺ຖິວິສຸທ຺ທິເຍາ ເວທິຕັພ຺ພາ. ຕທາ ສັທ຺ທິນ຺ທ຺ຣິຍສມາຄເຕນ ເສາສາຄຕິ ນ ຄັຈ຺ຈຕິ ອທິນັທາທິເຕາ, ວີຣິຍິນ຺ທ຺ຣິຍສມາຄເຕນ ໂຄສ຺ສາຄຕິ ນ ຄັຈ຺ຈຕິ ອນິຍສັກ຺ເຕາ, ສະຕິນ຺ທ຺ຣິຍສມາຄເຕນ ນຍາຄຕິ ນ ຄັຈ຺ຈຕິ ອສຸປເຣາຊເຕາ, ປັຍ຺ຍິນ຺ທ຺ຣິຍສມາຄເຕນ ເຍາຫາຄຕິ ນ ຄັຈ຺ຈຕິ ຍທາພູຕາທເຣາສເຕາ.

ຕທາ ປທເຍນ ອສຸເທ຺ທາ ອທິສາເຣຕິ, ສຸຕິເຍນ ອລຸເທ຺ທາ ປຕິເຣຕິ, ຕຕິເຍນ ອທິເຕາ ປຣິເທເສ຺ຕິ, ຈຕຸດ຺ເຖນ ອນິຍຸດ຺ເຕາ ທິເຄາເທຕິ. ປທເຍນ ເຄລ຺ລຍສຸຂຸປ຺ປຕ຺ຕິ, ສັຕເຣຫິ ປທິເທຍ຺ກາປສເຍສເທ຺ທານິສຸຂຸປ຺ປຕ຺ຕິເຍາ ເຫາຕິ. ຕທາ
ທິເທກປີຕິສຸຂສຍານິປີຕິສຸຂອປີຕິເກາຍສຸຂ ສຕິປາຣິສຸທ຺ທິເທາເປສ຺ສາສຸຂຸປ຺ປຕ຺ຕິເຍາ ວຸເຕຫິ ຈຕຸຫິ ຍທາສັງ ເຫາຕິຕິ. ວຸທເຍເກຄຸຫາສຸເຕ຺ຫິ ຈຕູຫິ ອທິຕາເນຫິ ສັຕ຺ປາເຣາຍສ຺ຍຸທສັກ຺ເຫາ ເວທິຕັພ຺ພາ. ຍທາ ຈ ຈຕູຫິ ອທິຕາເນຫິ ສັຕ຺ປາເຣາຍສັກ຺ເຫາ, ວຸດ຺ຕັງ ຄຸຣາປັຍ຺ຍາຫິປີຕິ ວັດ຺ຕັງ. ສເຕ຺ຕາປິ ຫິ ເທາສິສທ຺ຊາເຣາ ຄຸຣາປັຍ຺ຍາຫິ ສັກ຺ຫິເຕາ. ຄຸຣາປັຍ຺ຍາປຣິຄ຺ຫິຕາ ຫິ ທາຕາທິຄຸຣາ ຍທາເທາສິສຊ຺ຊາເຣາ ຄຈັດ຺ຕິ ທຸກ຺ຂຕ຺ຕນິສ຺ສປຣິເຍາສາຕາຕິ. ວຸທເຍຕານັງ ສັກ຺ເຫາ ເວທິຕັພ຺ພາ.

ເຄາສັລ຺ລາຄຕປາເທາຕິ –

ສັພ຺ພານັງ ປນ ຕາວນິ, ອຸປາເທາຕິ ວັຍ຺ເທເນ;

ອເນກປ຺ປກາເຣາ ອຍ຺ໂຍ-ນິຍ຺ຍາຕກາເຣາ ຍຕາ.

សកលស្សាបិ ហិ បុញ្ញាភិសង្ខារស្ស សម្មាសម្ពោធិំ ឧទ្ទិស្ស អនវសេសសម្ភរណំ អវេកល្លការិតាយោគេន, តត្ថ ច សក្កច្ចការិតា អាទរពហុមានយោគេន, សាតច្ចការិតា និរន្តរបយោគេន, ចិរកាលាធិយោគោ ច អន្តរា អវោសានាបជ្ជនតោតិ។ តំ បនស្ស កាលបរិយាយំ បរតោ អាវិ ករិស្សតិ។ ឥតិ ចតុរង្គយោគោ ឯតាសំ បារមីនំ សម្បាទនូបាយោ។

តថា មហាសត្តេន ពោធាយ បដិបជ្ជន្តេន សម្មាសម្ពោធាយ ពុទ្ធានំ បុរេតរេវ អត្តា និយ្យាតេតព្វោ "ឥមាហំ អត្តភាវំ ពុទ្ធានំ និយ្យាតេមី"តិ។ តំ តំ បរិគ្គហវត្ថុញ្ច បដិលាភតោ បុរេតរេវ ទានមុខេ និស្សជ្ជិតព្វំ "យំ កិញ្ចិ មយ្ហំ ឧប្បជ្ជនកំ ជីវិតបរិក្ខារជាតំ, តំ សព្វំ សតិ យាចកេ ទស្សាមិ, តេសំ បន ទិន្នាវសេសំ ឯវ មយា បរិភុញ្ជិតព្វ"ន្តិ។

ឯវញ្ចស្ស សម្មទេវ បរិច្ចាគាយ កតេ ចិត្តាភិសង្ខារេ យំ ឧប្បជ្ជតិ បរិគ្គហវត្ថុ អចិត្តកំ, សចិត្តកំ វា, តត្ថ យេ ឥមេ បុព្វេ ទានេ អកតបរិចយោ, បរិគ្គហវត្ថុស្ស បរិត្តភាវោ, ឧឡារមនុញ្ញតា, បរិក្ខយចិន្តាតិ ចត្តារោ ទានវិនិពន្ធា។ តេសុ យទា មហាពោធិសត្តស្ស សំវិជ្ជមានេសុ ទេយ្យធម្មេសុ, បច្ចុបដ្ឋិតេ ច យាចកជនេ ទានេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ ន កមតិ, តេន និដ្ឋមេត្ថ គន្តព្វំ "អទ្ធាហំ ទានេ បុព្វេ អកតបរិចយោ, តេន មេ ឯតរហិ ទាតុកម្យតា ចិត្តេ ន សណ្ឋាតី"តិ។ សោ "ឯវំ មេ ឥតោ បរំ ទានាភិរតំ ចិត្តំ ភវិស្សតិ, ហន្ទាហំ ឥតោ បដ្ឋាយ ទានំ ទស្សាមិ, ននុ មយា បាដិកង្ខំ បរិគ្គហវត្ថុំ យាចកានំ បរិច្ចត្ត"ន្តិ ទានំ ទេតិ មុត្តចាគោ បយតបាណិ វោស្សគ្គរតោ យាចយោគោ ទានសំវិភាគរតោ។ ឯវំ មហាសត្តស្ស បឋមោ ទានវិនិពន្ធោ ហតោ ហោតិ វិហតោ សមុច្ឆិន្នោ។

តថា មហាសត្តោ ទេយ្យធម្មស្ស បរិត្តភាវេ សតិ បច្ចយវេកល្លេ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ "អហំ ខោ បុព្វេ អទានសីលតាយ ឯតរហិ ឯវំ បច្ចយវេកល្លោ ជាតោ, តស្មា ឥទានិ មយា បរិត្តេន វា ហីនេន វា យថាលទ្ធេន ទេយ្យធម្មេន អត្តានំ បីឡេត្វាបិ ទានមេវ ទាតព្វំ, យេនាហំ អាយតិម្បិ ទានបារមិំ មត្ថកំ បាបេស្សាមី"តិ។ សោ ឥតរីតរេន ទានំ ទេតិ មុត្តចាគោ បយតបាណិ វោស្សគ្គរតោ យាចយោគោ ទានសំវិភាគរតោ។ ឯវំ មហាសត្តស្ស ទុតិយោ ទានវិនិពន្ធោ ហតោ ហោតិ វិហតោ សមុច្ឆិន្នោ។

តថា មហាសត្តោ ទេយ្យធម្មស្ស ឧឡារមនុញ្ញតាយ អទាតុកម្យតាចិត្តេ ឧប្បជ្ជមានេ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ "ននុ តយា សប្បុរិស ឧឡារតមា សព្វសេដ្ឋា សម្មាសម្ពោធិ អភិបត្ថិតា, តស្មា តទត្ថំ តយា ឧឡារមនុញ្ញេ ឯវ ទេយ្យធម្មេ ទាតុំ យុត្តរូប"ន្តិ។ សោ ឧឡារំ, មនុញ្ញញ្ច ទានំ ទេតិ មុត្តចាគោ បយតបាណិ វោស្សគ្គរតោ យាចយោគោ ទានសំវិភាគរតោ។ ឯវំ មហាបុរិសស្ស តតិយោ ទានវិនិពន្ធោ ហតោ ហោតិ វិហតោ សមុច្ឆិន្នោ។

តថា មហាសត្តោ ទានំ ទេន្តោ យទា ទេយ្យធម្មស្ស បរិក្ខយំ បស្សតិ, សោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ "អយំ ខោ ភោគានំ សភាវោ, យទិទំ ខយធម្មតា វយធម្មតា, អបិច មេ បុព្វេ តាទិសស្ស ទានស្ស អកតត្តា ឯវំ ភោគានំ បរិក្ខយោ ទិស្សតិ, ហន្ទាហំ យថាលទ្ធេន

ទេយ្យធម្មេន បរិត្តេន វា, វិបុលេន វា ទានមេន ទទេយ្យ, យេនាហំ អាយតិំ ទានបារមិយា មត្ថកំ បាបុណិស្សាមី'តិ។ សោ យថាលទ្ធេន ទានំ ទេតិ មុត្តចាគោ បយតបាណិ វោស្សគ្គរតោ យាចយោគោ ទានសំវិភាគរតោ។ ឯវំ មហាសត្តស្ស ចតុត្ថោ ទានវិនិពន្ធោ ហតោ ហោតិ វិហតោ សមុច្ឆិន្នោ។ ឯវំ យេ យេ ទានបារមិយា វិនិពន្ធកា អត្តា, តេសំ តេសំ យថារហំ បច្ចវេក្ខិត្វា បដិវិនោទនំ ឧបាយោ។ យថា ច ទានបារមិយា, ឯវំ សីលបារមិអាទីសុបិ ទដ្ឋព្វំ។

អបិច យំ មហាសត្តស្ស ញាណំ អត្តសន្និយ្យាតនំ, តំ សម្មទេវ សព្វបារមីនំ សម្បាទកបច្ចយោ, ញាណសម្បា អត្តានំ និយ្យាតេត្វា ឋិតោ មហាបុរិសោ តត្ថ តត្ថ ពោធិសម្ភារបរិបូរិយា ឃដេន្តោ វាយមន្តោ សត្តានំ, ស្វាបកាណាតញ្ញ ឧបច្ឆេទកេសុ ទុក្ខេសុបិ កិច្ចេសុ (កិច្ចេសុ ចរិយា· អដ្ឋ· បកិណ្ណកកថា) ទុរភិសម្ភវេសុបិ សត្តសង្ខារសមុបនីតេសុ អនត្ថេសុ តិព្ពេសុ បិឡាហរេសុ “អយំ មយា អត្តភាវោ ពោធិសម្ភារបរិច្ចត្តោ, យំ វា តំ វា ឯត្ថ ហោតូ”តិ តត្តិមត្តំ ន កម្បតិ ន វេធតិ ឦសកម្បិ អញ្ញថត្តំ ន គច្ឆតិ, កុសលារម្ភេ អញ្ញទត្ថុ អចលាធិដ្ឋានោ ច ហោតិ, ឯវំ អត្តសន្និយ្យាតនម្បិ ឯតាសំ សព្វាសំ បច្ចយោ។

អបិច សមាសតោ កតាភិនីហារស្ស អត្តនិ សិនេហស្ស បរិយាទានំ, (បរិយោសានំ ចរិយា· អដ្ឋ· បកិណ្ណកកថា) បរេសុ ច សិនេហស្ស បរិវឌ្ឍនំ ឯតាសំ សព្វាសំ បច្ចយោ។ សម្មាសម្ពោធិសមធិគមាយ ហិ កតមហាបណិធានស្ស មហាសត្តស្ស យាថាវតោ បរិជានតោ សព្វេសុ ធម្មេសុ អនុបលិត្តស្ស អត្តនិ សិនេហោ បរិក្ខយំ បរិយាទានំ គច្ឆតិ, មហាករុណាសមាយោគវសេន (សមាវេសវសេន ចរិយា· អដ្ឋ· បកិណ្ណកកថា) បន បិយបុត្តេ វិយ សព្វសត្តេ សម្បស្សមានស្ស តេសុ មេត្តាករុណាសិនេហោ បរិវឌ្ឍតិ, តតោ ច តំ តទាវត្ថានុរូបំ អត្តបរសន្តានេសុ លោភទោសមោហវិគមេន វិទូរីកតមច្ឆរិយាទិពោធិសម្ភារបដិបក្ខោ មហាបុរិសោ ទានបិយវចនត្ថចរិយា សមានត្តតាសង្ខាតេហិ ចតូហិ សង្គហវត្ថូហិ (ទី· និ· ១·១១១; អ· និ· ៣·១១) ចតុរធិដ្ឋានានុគតេហិ អច្ចន្តំ ជនស្ស សង្គហករណេន ឧបរិ យានត្តយេ អវតារណំ, បរិបាចនញ្ច ករោតិ។

មហាសត្តានញ្ហិ មហាករុណា, មហាបញ្ញា ច ទានេន អលង្កតា, ទានំ បិយវចនេន, បិយវចនំ អត្ថចរិយាយ, អត្ថចរិយា សមានត្តតាយ អលង្កតា, សង្គហិតា ច។ តេសញ្ហិ សព្វេបិ សត្តេ អត្តនា និព្ពិសេសេ កត្វា ពោធិសម្ភារេសុ បដិបជ្ជនតោ សព្វត្ថ សមានសុខទុក្ខតាយ សមានត្តតាសិទ្ធិ។ ពុទ្ធភូតាបិ ច តេហេវ ចតូហិ សង្គហវត្ថូហិ ចតុរធិដ្ឋានបរិបូរិតាភិវុឌ្ឍេហិ ជនស្ស អច្ចន្តិកសង្គហករណេន អភិវិនយនំ សិជ្ឈតិ។ ទានញ្ហិ សម្មាសម្ពុទ្ធានំ ចាគាធិដ្ឋានេន បរិបូរិតាភិវុឌ្ឍំ។ បិយវចនំ សច្ចាធិដ្ឋានេន, អត្ថចរិយា បញ្ញាធិដ្ឋានេន, សមានត្តតា ឧបសមាធិដ្ឋានេន បរិបូរិតាភិវុឌ្ឍា។ តថាគតានញ្ហិ សព្វសាវកបច្ចេកពុទ្ធេហិ សមានត្តតា បរិនិព្ពានេ។ តត្រ ហិ នេសំ អវិសេសតោ ឯកីភាវោ។ តេនេវាហ “នត្ថិ វិមុត្តិយា នានត្ត”ន្តិ។ ហោន្តិ ចេត្ថ –

“សច្ចោ ចាគី ឧបសន្តោ, បញ្ញវា អនុកម្បកោ;

សម្ភតសព្វសម្ភារោ, កំ នាម ត្វំ ន សាធយេ។

យថាការុណិកោ សត្ថា, ហិតេសី ច ឧបេក្ខកោ;

និរបេក្ខោ ច សព្ពត្ថ, អហោ អច្ឆរិយោ ជិនោ។

វិរត្តោ សព្ពធម្មេសុ, សត្តេសុ ច ឧបេក្ខកោ;

សទា សត្តហិតេ យុត្តោ, អហោ អច្ឆរិយោ ជិនោ។

សព្ពទា សព្ពសត្តានំ, ហិតាយ ច សុខាយ ច;

ឧយ្យុត្តោ អកិលាសុ ច, អហោ អច្ឆរិយោ ជិនោ”តិ។ (ចរិយា។ អដ្ឋ។ បកិណ្ណកកថា);

កិត្តកេន កាលេន សម្បាទេន្តីតិ –

បញ្ញាធិកាទិភេទេន, ឧគ្ឃដិតញ្ញូអាទិនា;

តិណ្ណម្បិ ពោធិសត្តានំ, វសា កាលោ តិធា មតោ។

ហេដ្ឋិមេន ហិ តាវ បរិច្ឆេទេន ចត្តារិ អសង្ខ្យេយ្យានិ, មហាកប្បានំ សតសហស្សញ្ច, មជ្ឈិមេន អដ្ឋ អសង្ខ្យេយ្យានិ, មហាកប្បានំ សតសហស្សញ្ច, ឧបរិមេន បន សោឡស អសង្ខ្យេយ្យានិ, មហាកប្បានំ សតសហស្សញ្ច។ ឯតេ ច ភេទា យថាក្កមំ បញ្ញាធិកសទ្ធាធិកវីរិយាធិកវសេន វេទិតព្ពា។ បញ្ញាធិកានញ្ហិ សទ្ធា មន្ទា ហោតិ, បញ្ញា តិក្ខា។ សទ្ធាធិកានំ បញ្ញា មជ្ឈិមា ហោតិ។ វីរិយាធិកានំ បញ្ញា មន្ទា។ បញ្ញានុភាវេន ច សម្មាសម្ពោធិ អភិគន្តព្ពាតិ (សុ។ និ។ អដ្ឋ។ ១។៣៨ អត្ថតោ សមានំ) អដ្ឋកថាយំ វុត្តំ។

អបរេ បន “វីរិយស្ស តិក្ខមជ្ឈិមមុទុភាវេន ពោធិសត្តានំ អយំ កាលវិភាគោ”តិ វទន្តិ, អវិសេសេន បន វិមុត្តិបរិបាចនីយានំ ធម្មានំ តិក្ខមជ្ឈិមមុទុភាវេន យថាវុត្តកាលភេទេន ពោធិសម្ភារា តេសំ បារិបូរិំ គច្ឆន្តីតិ តយោបេតេ កាលភេទា យុត្តាតិបិ វទន្តិ។ ឯវំ តិវិធា ហិ ពោធិសត្តា អភិនីហារក្ខណេ ភវន្តិ ឯកោ ឧគ្ឃដិតញ្ញូ, ឯកោ វិបញ្ចិតញ្ញូ, ឯកោ នេយ្យោតិ។ តេសុ យោ ឧគ្ឃដិតញ្ញូ, សោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស សម្មុខា ចតុប្បទគាថំ សុណន្តោ គាថាយ តតិយបទេ អបរិយោសិតេ ឯវ ឆហិ អភិញ្ញាហិ សហ បដិសម្ភិទាហិ អរហត្តំ អធិគន្តុំ សមត្ថូបនិស្សយោ ហោតិ, សចេ សាវកពោធិយំ អធិមុត្តោ សិយា។

ទុតិយោ ភគវតោ សម្មុខា ចតុប្បទិកគាថំ សុណន្តោ អបរិយោសិតេ ឯវ គាថាយ ចតុត្ថបទេ ឆហិ អភិញ្ញាហិ អរហត្តំ អធិគន្តុំ សមត្ថូបនិស្សយោ ហោតិ, យទិ សាវកពោធិយំ អធិមុត្តោ សិយា។

ឥតរោ បន ភគវតោ សម្មុខា ចតុប្បទិកគាថំ សុត្វា បរិយោសិតាយ គាថាយ ឆហិ អភិញ្ញាហិ អរហត្តំ អធិគន្តុំ សមត្ថូបនិស្សយោ ហោតិ។

តយោបេតេ វិនា កាលភេទេន កតាភិនីហារា, ពុទ្ធានំ សន្តិកេ លទ្ធព្យាករណា ច អនុក្កមេន បារមិយោ បូរេន្តា យថាក្កមំ យថាវុត្តភេទេន កាលេន សម្មាសម្ពោធិំ បាបុណន្តិ។ តេសុ តេសុ បន កាលភេទេសុ អបរិបុណ្ណេសុ តេ តេ មហាសត្តា ទិវសេ ទិវសេ វេស្សន្តរទានសទិសំ មហាទានំ ទេន្តាបិ តទនុរូបំ សីលាទិសព្ពបារមិធម្មេ អាចិនន្តាបិ បញ្ច មហាបរិច្ចាគេ បរិច្ចជន្តាបិ ញាតត្ថចរិយំ លោកត្ថចរិយំ ពុទ្ធត្ថចរិយំ បរមកោដិំ បាបេន្តាបិ អន្តរាវ សម្មាសម្ពុទ្ធា ភវិស្សន្តីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ។ កស្មា? ញាណស្ស អបរិបក្កតោ, ពុទ្ធការកធម្មានញ្ច អបរិនិដ្ឋិតតោ។ បរិច្ឆិន្នកាលនិប្ផាទិតំ វិយ ហិ សស្សំ យថាវុត្តកាលបរិច្ឆេទេន បរិនិប្ផាទិតា សម្មាសម្ពោធិ តទន្តរា បន សព្ពុស្សាហេន វាយមន្តេនាបិ ន សក្កា អធិគន្តុន្តិ បារមិបារិបូរិ យថាវុត្តកាលវិសេសេន សម្បជ្ជតីតិ វេទិតព្ពំ។

កោ អានិសំសោតិ –

យេ តេ កតាភិនីហារានំ ពោធិសត្តានំ –

“ឯវំ សព្ពង្គសម្បន្នា, ពោធិយា និយតា នរា;

សំសរំ ទីឃមទ្ធានំ, កប្បកោដិសតេហិបិ។

អវីចិម្ហិ នុប្បជ្ជន្តិ, តថា លោកន្តរេសុ ច;

និជ្ឈាមតណ្ហា ខុប្បិបាសា, ន ហោន្តិ កាលកញ្ជកា។ (កាលកញ្ជិកា ចរិយា។ អដ្ឋ។ បកិណ្ណកកថា);

ន ហោន្តិ ខុទ្ទកា បាណា, ឧប្បជ្ជន្តាបិ ទុគ្គតិំ;

ជាយមានា មនុស្សេសុ, ជច្ចន្ធា ន ភវន្តិ តេ។

សោតវេកល្លតា នត្ថិ, ន ភវន្តិ មូគបក្ខិកា;

ឥត្ថិភាវំ ន គច្ឆន្តិ, ឧភតោព្យញ្ជនបណ្ឌកា។

ន ភវន្តិ បរិយាបន្នា, ពោធិយា និយតា នរា;

មុត្តា អានន្តរិកេហិ, សព្វត្ថ សុទ្ធគោចរា។

មិច្ឆាទិដ្ឋិំ ន សេវន្តិ, កម្មកិរិយទស្សនា;

វសមានាបិ សគ្គេសុ, អសញ្ញំ នុបបជ្ជរេ។

សុទ្ធាវាសេសុ ទេវេសុ, ហេតុ នាម ន វិជ្ជតិ;

នេក្ខម្មនិន្នា សប្បុរិសា, វិសំយុត្តា ភវាភវេ;

ចរន្តិ លោកត្ថចរិយាយោ, បូរេន្តិ សព្វបារមី”តិ។ (អដ្ឋសា៑ និទានកថា; ចរិយា៑ បកិណ្ណកកថា; អប៑ អដ្ឋ៑ ១៑ទូរេនិទានកថា; ជា៑ អដ្ឋ៑ ១៑ទូរេនិទានកថា; ពុ៑ វំ៑ អដ្ឋ៑ ៣៧៑ទូរេនិទានកថា); –

ឯវំ សំវណ្ណិតា អានិសំសា, យេ ច “សតោ សម្បជានោ អានន្ទ ពោធិសត្តោ តុសិតា កាយា ចវិត្វា មាតុកុច្ឆិំ ឱក្កមតី”តិអាទិនា (ម៑ និ៑ ៣៑៣០២) សោឡសអច្ឆរិយព្ភុតធម្មប្បការា, យេ ច “ឋិតំ ព្យាកតំ ហោតិ, ឧណ្ហ្ណា ធុវយបតី”តិអាទិនា, (ញុ៑ និ៑ ២-៣៣៣ បិដ្ឋេ) “ជាយមានេ ខោ សារិបុត្ត, ពោធិសត្តេ អយំ ទសសហស្សិលោកធាតុ សង្កម្បតិ សម្បកម្បតិ សម្បវេធតី”តិអាទិនា ច ទ្វត្តិំស បុព្វនិមិត្តប្បការា, យេ វា បនញ្ញេបិ ពោធិសត្តានំ អធិប្បាយសមិជ្ឈនំ, កម្មាទីសុ ច វសីភាវោតិ ឯវមាទយោ តត្ថ តត្ថ ជាតកពុទ្ធវំសាទីសុ ទស្សិតប្បការា អានិសំសា, តេ សព្វេបិ ឯតាសំ អានិសំសា, តថា យថានិទស្សិតភេទា អលោភាទោសាទិគុណយុគឡាទយោ ចាតិ វេទិតព្ពា។

អបិច យថា ពោធិសត្តោ អភិនីហារតោ បដ្ឋាយ សព្វសត្តានំ បិតុសមោ ហោតិ ហិតេសិតាយ, ទក្ខិណេយ្យកោ គរុ ភាវនីយោ បរមញ្ច បុញ្ញក្ខេត្តំ ហោតិ គុណវិសេសយោគេន, យេភុយ្យេន ច មនុស្សានំ បិយោ ហោតិ, អមនុស្សានំ បិយោ ហោតិ, ទេវតាហិ

អត្ថបាលិយតិ, ខេយត្តាកទ្វោលាបរិកាចិតរសត្តាតតាយ ចាត្យអយិកាឌិហិ ច អតកិកចតិរេយា ហោតិ, ឃរ៉ិ ឃរ៉ិត្ថា សត្តតិកាខេយ បច្ចាខាឃតិ, តស្មិំ តស្មិំ ក្ខត្យអាខេទត ចខល្លោត ក្ខត្យអាខេទត ឃខេសត ក្ខត្យអាខេទត ឞុខេលត ក្ខត្យអាខេទត ឥខេលត ក្ខត្យអាខេទត អាឆិបខេតខេឃ្យត អខេញ្ញា សខេត្ត អកិកចតិ បុញ្ញាចិខេសសខេយាកខេតា។

អប្បាឥារេឆា ហោតិ អប្បាតខេណ្ហា, ឞុចិឞុទ្ធា ចឞ្សុ សទ្ធា ហោតិ ឞុចិសគា, ឞុចិឞុទ្ធិ ចិរិឃំ, សតិ សយាឆិ បញ្ញា ឞុចិសគា, យគ្គកិលេសា ហោតិ យគ្គខេទចា យគ្គបរិត្យអាហោ, កិលេសាតំ យគ្គកាខេចតច ឞុញ្ញខេចា ហោតិ បគក្លិលាក្កាហិ, ឈខេយា ហោតិ ខេសារខេតា, សលិខេលិ ហោតិ បជិសត្តាទក្យុសលិ , អខេកាឆខេតា ហោតិ អត្ថុបតាហិ, អយក្លិ ហោតិ អបត្យអាឃិ, អតិឞ្សុកិ ហោតិ អយថ្នូរិ, អសខេឆា ហោតិ អយាឃាឌិ, អចខេទ្ធា ហោតិ អតតិយាតិ, អសារខេទ្ធា ហោតិ អប្បយខេត្តា , បខេតា ក្ខបតាបសហោ ហោតិ បខេទសំ អត្ថុបតាបិ, ឃរ៉ិត្ថា កាយខេលខេត្ត បជិចសតិ, តត្ត សត្តាតំ កឃាគខេយា ក្ខបទ្ទចា ខេយក្យុខេឃ្យត អត្ថុប្បត្តា ត្បុប្បជ្ជត្តិ, ក្ខប្បត្តា ច ច្ចុបសយត្តិ, ខេឃត្ថុ ច អបិខេឃត្ថុ ក្ខប្បជ្ជតិ, ត តត្ត បត្ថុខេឥខេតា ចិឃ ត្ថុខេណ្ណុត អឆិយត្ត បិត្យូត្រឃតិ, កិខេឃ្យាខេសា យត្តាឃ សំខេចកកឃាយាបជ្ជតិ។ តស្មា យហាបុរិសឞ្ស ឃចាទហំ តស្មិំ តស្មិំ កខេច លក្ខាយាតា ខុខេត សត្តាតំ បិត្យសយតាគក្លិលោឃ្យតាគខេយា ក្យលាចិខេសសា អាតិសំសាតិ ខេចឌិតត្ថា។

តចា អាឃុសយ្បគា ទ្ធុបសយ្បគា ក្យលសយ្បគា ពន្ឞ្សុរិឃសយ្បគា អាខេឥឃ្យចចតតា យហាត្យុកាចតាតិ ខុខេតបិ យហាបុរិសឞ្ស បិខេទឃិតំ អាតិសំសាតិ ខេចឌិតត្ថា។ តត្ត អាឃុសយ្បគា តាយ តស្មឹ តស្មឹ ក្ខបបត្តិឃំ ឌិឃាឃុកតា ចិខេទដ្ឋិតិកតា, តាឃ ឃចាខេទ្ធាតិ ក្យសលសយាគាតាតិ បរិខេយាសាខេបតិ, ឥហុត្ថា ក្យសលំ ក្ខបចិខេតាតិ។ ទ្ធុបសយ្បគា តាយ អកិទ្ធុបតា ឥស្សាតិឃតា បិសាឌិកតា, តាឃ ទ្ធុបប្បយាលាតំ សត្តាតំ បសាគាចខេហា ហោតិ សម្មាចតិខេយា។ ក្យលសយ្បគា តាយ ក្ខត្យអាខេទឞុ ក្យខេលឞុ អកិតិព្វត្តិ, តាឃ [ឌាតិយគាឌិយគសត្តាតយ្បិ (យគយត្តាតយ្បិ ចរិឃា។ អដ្ឋ។ បកិណ្ណកកថា)] ក្ខបសង្កយតិខេយា ហោតិ បឃិទ្ទុបិសតិខេយា, ខេតត ខេត តិខ្ពិខេសចខេត កខេទាត្តិ។ ពន្ឞ្សុរិឃសយ្បគា តាយ យហាចិកចតា, យខេហសក្លតា, យហាបរិចាទតា ច, តាហិ សក្កហិតខេត្ត ចត្យុហិ សក្កហចត្ត្ថហិ (ឌី។ តិ។ ១។ ១១១; អ។ តិ។ ០។១៥៩) សក្កហិត្យំ, តិក្កខេហតខេត្ត ឆខេយ្យត តិក្កខេហត្យុញ្ញ សយខេត្ត ហោតិ។ អាខេឥឃ្យចចតតា តាយ សខេទ្ធឃ្យតា បច្ចឃិកតា, តាឃ សត្តាតំ បយាលាទ្ធុតា ហោតិ, អលត្ឆឹឃា ចឞ្សុ អាលា ហោតិ។ យហាត្យុកាចតា តាយ បកាចយហត្តតា, តាឃ បខេទហិ ត អកិក្យឃ្យតិ, សឃខេយច បត បខេទ អត្តាគត្ត អកិកចតិ ឆខេយ្យត, សខេយត, ឃចាក្ខតាក្យខេលាហិ ច, ខុចខេយខេតសំ អាឃុសយ្បគាគខេយា យហាបុរិសឞ្ស បិខេទឃិតំ អាតិសំសា, សឃត្ថា អបរិយាលាឞ្សុ បុញ្ញាសម្ភាទឞ្ស បរិច្ចុព្ធិខេហត្យក្ខុតា ឃាតត្តខេយ សត្តាតំ អចតាទលាឞ្សុ បរិបិចតឞ្សុ កាទលាក្ខុតាតិ ខេចឌិតត្ថា។

កិំឞលត្តិ –

សម្មាសម្ពុទ្ធតា តាសំ, ឥត្ថា ឞលំ សយាសខេតា;

ចិត្តាខេទតា អតត្តាប-ខេយឃ្យា ក្យលាកលា យតា។

ນຍານເຕາ ຫິ ຕາຌ ນຍ຺ານຍ຺ູຌຄາເຣາ ໑ຕານໍ ຜລ໌ ຍິຕ຺ຓາເຕາ ບຄ ຄາໂຕ຺ນຍຫາບຸຣິນລກ຺ຂໍ (ឌី៌ ត៌ិ ໑.໑໑ ອາເຄຍາ; ໑.໑໔໒; ຍ៌ ត៌ិ ໑.໑໑໙) ອນີຕາຄຸຍ຺ຍາຄ, ຍ຺ຍາຍບຍ຺ກາຂິອເຄກຄ຺ຫກຫນຍຸຌ຺ລຣ຺ບກາຍນຍ຺ຕ຺ຕິອຜິ຺ຌາຄາ ຄນຄລ- (ຍ៌ ត៌ិ ໓.໑; ອ៌ ត៌ិ ໑໐.໑໑)

ຉຄຸເຉນາຣຌ- (ອ៌ ត៌ិ ໓.໑) ລອນາຂາຣຫກາຫອຌ຺ຣນາເຉຫິກຄຸຌ຺ຄຜຍຸ- (ឌី៌ ត៌ិ ອຌ຺៌ ໑.໑໐໓;)

ບກຸຕິອຄ຺ຄາບຣິຍາຫກຸຫນຍຸຄເຍາບເນາກິຄີ ຜຍຸກາຍນິຣີ, ຍາຉຕາ ບຄ ຄຸຌ຺ຄກຸຫາ ເຍ ອເຄເກຫິບິ ກເບຍ຺ຫິ ນຍ຺ານຍ຺ເຄ຺ຄາບິ

ຉາຉາຍ ບຣິເຍານາເບຕໍ ຄ ນກ຺ກາ, ຍ຺ຄເຍຉ ຕານໍ ຜລ໌ ຄຸຕ຺ຕເຣາຕໍ ຄກຉຕາ –

“ຄຸເຣ຺າບິ ຄຸຣ຺ຣສ຺ສ ກເລາຍ຺ຍ ຌຓ຺ຓໍ,

ກບ຺ຍບິ ເຉ ອຍ຺ຍຍກາສຍາເຄາ;

ຄີເຍຉ ກເບ຺ຍາ ຌິຣຂີຍຄ຺ຄເຣ,

ຉເຓ຺ຓາ ຄ ຄີເຍຉ ຕຉາກຕສ຺ສາ”ຕິ៌ (ឌី៌ ត៌ិ ອຌ຺៌ ໑.໑໐໓; ໑.໓໑; ຄຸຂາ៌ ອຌ຺៌ ໕໑; ຉຣິຍາ៌ ອຌ຺៌ ຄິຂາຄກຉາ, ບກິຓ຺ຓກກຉາ) –

໑ຉເຍຕ຺ຕ ບິເຣຍີນຸ ບກິຓ຺ຓກກຉາ ເຉຂິຕຌ຺ຍາ៌

໑ຉໍ ຍຉາຄຸຕ຺ຕາຍ ບຂິບຄາຍ ຍຉາຄຸຕ຺ຕຂິກາກາຄໍ ບິເຣຍີຄໍ ບຸຣິຕກາຂໍ ນຄ຺ຄາຍາຫ “ນຍຕິນ ບິເຣຍິເຍາ ບຸເຣຕ຺ຕາ”ຕິ៌ ນຕິບິ

ຍຫາບຣິຈ຺ຈາກາຄໍ ຄາຄບິເຣຍິກາເຉ ບຣິຈ຺ຈາກຂິເນນກາຉຄສ຺ສຄຕ຺ຕໍ, ຂິເນນນຍ຺ຍາຣຕາຄສ຺ສຄຕ຺ຕໍ, ນຸຄຸກ຺ກຣກາຉຄສ຺ສຄຕ຺ຕຍ຺ຍາ ເຕນໍ ຂິນຸ ກຫຫໍ,

ຕເຕາເຍຉ ຉ ອກ຺ກບຣິຈ຺ຈາກເຕາ ຄຍຄບຣິຈ຺ຈາກສ຺ສ, ບຣິກ຺ກຫບຣິຈ຺ຈາກກາຉນາຍເຍ຺ຍາບິ ຜຄຣຌ຺ຌບຣິຈ຺ຈາກເຕາ ບຸຕ຺ຕຄາຣບຣິຈ຺ຈາກສ຺ສ ຂິນຸ

ກຫຫໍ ກຕໍ, ຕຉາເຍຉ ອາຉຣິຍຜຍຸບິລເຕ຺ຕເຣຄ (ឌី៌ ត៌ិ ຂີ៌ ໑.ລິ) ຄຸຕ຺ຕໍ៌ ອາຉຣິຍນາຣິບຸຕ຺ຕເຕ຺ເຣຄບິ ອກ຺ກຸຕ຺ຕຣຂີກາຍໍ, (ອ៌ ត៌ិ ຂີ៌ ໑.

໑ກບຸກ຺ກລຉກ຺ກສ຺ສ ບຜເຍ) ກຕ຺ຕຂິ ບຄ ບຸຕ຺ຕຄາຣບຣິຈ຺ຈາເກ ຂິນຸ ກຕ຺ຕາ ຄຍຄບຣິຈ຺ຈາກຍຍ຺ຍາຕ ຂີຂິຕບຣິຈ຺ຈາກໍ ຉາ ບກ຺ລິບິຕ຺ຕາ

ຣຌ຺ຌບຣິຈ຺ຈາກຍຍ຺ຍາຕ ບຈ຺ຈາ ຍຫາບຣິຈ຺ຈາເກ ຉຄຕ຺ຕິ៌

ກຕບຈ຺ຈາກຕິກຉຕ຺ຕນຄ຺ຄາຕາຍ (ឌី៌ ត៌ិ ອຌ຺៌ ໑.໔; ຍ៌ ត៌ិ ອຌ຺៌ ໑.໑໐.໔; ນໍ៌ ត៌ិ ອຌ຺៌ ໑.໓.໑໙໑; ຂິກ៌ ອຌ຺៌ ໓໑໑; ນຸ៌ ត៌ិ ອຌ຺៌ ໑.໑.

໑໓) ບຸຌ຺ຌກາກບຂິບຄາຍ ນຄ຺ຄິ ອກິຍ຺ຍານຍາບຕ຺ຕິຄິບຍ຺ຍາຄໍ ບຸຌ຺ຌເຍາເກາ៌ ຄາຄາຂີນຸເຍຉ ນາຕິນຍບຂິບຕ຺ຕິຄິບຍ຺ຍາຄໍ ບຸຌ຺ຌຉຣິຍາ៌ ຍາ

ຉາ ຉຣິຍາບິຂກນກ຺ກຫິຕາ, ນາ ບຸຌ຺ຌຉຣິຍາ៌ ເກຂິ ບຄ “ອກິຄີຫາເຣາ ບຸຌ຺ຌເຍາເກາ៌ ຄາຄາຂິບຂິບຕ຺ຕິ ຉາ ກາຍຂິເຉກຉເນຄ ໑ກຉຣິຍາ

ຉາ ບຸຌ຺ຌຉຣິຍາ”ຕິ ຉຄຕ຺ຕິ៌ ຄາຄາຂີຄເຍາຉ ອບຍ຺ຈ຺ຈຕາຂີຄຍ຺ຍາ ນໍນາຣຕິຌ຺ຌາເຄນຸ ອາຂີຄຉາຄິນໍນາຄຍ຺ຍາ ຂິກາຉຄເຉເນຄ, ນຕ຺ຕາຄໍ ເຂາສິຕ຺ຕເຍ

ບຕິຌ຺ຌາບຄບຣິບິເຉຄເຉເນຄ ຉ ບຉຕ຺ຕາ ກຉາ ຜຍຸກ຺ລາຄໍ ຂາຕີຄຍຕ຺ຕສ຺ສ ຉຣິຍາ ຂາຕຕ຺ຕຉຣິຍາ, ນາບິ ກຣຸຫາຍຄເຉເນເຄຉ໌ ອາຂິ-

សទ្ធេត ទេលិកត្ថចទិយាគយោ សក្កព្យាតិ៍ កប្ចុស្សកតាគាលចទេសត, អតចជ្ជកប្ចាយតតសិប្បាយតតចិជ្ជាដ្ឋាតបទិចយចទេសត, ពត្ថាយតតាឌិបទិចយចទេសត, លក្ខលត្តយតិទលចទេសត ច ឥាលចាទេរា ឮក្ខិចទិយា, សា បតត្ថទេតា បដ្ឋាបិទេយីទេយច, ឥាលសម្ភារគស្សតត្ថំ បត ចិស្សុំ កហលំ៊ ទេកាជិត្តិ បទិយត្តិ ស្កក្កិសំ៊ តធា អយព្យាយឿ ករចា អាកទេតាតិ ឲត្តាបិ “គាតបិទេយិ បុទទេត្វា”តិអាឌិតា សប្តូទេត្ថា៊

ឲចំ បិទេយិបុទលចទេសត “តធា អាកទេតា”តិ បគស្សត្តំ គទេស្សត្វា ព្ថគាតិ ទេពាឌិបក្ខិយឆប្ចុចទេសតបិ គទេស្សទេត្តា “ចត្តាទេរា សតិបដ្ឋាទេត”តិអាឌិយាហ៊ តត្ថ សតិបដ្ឋាតាឌិក្កហទេលត អាកយតបជិបឆំ យត្តកំ បិទេបត្វា គទេស្សតិ យក្កឋលបក្ខិកាតទេឡាច កទេហតត្តត្តា, ចិបស្សតាសក្កហិតា ឲច ចា សតិបដ្ឋាតាគទេយា គដ្ឋត្តា បុត្តកាកបជិបគាយ កហលទេតា៊ កាទេចត្វាតិ ស្កប្បាទេគត្វា៊ ឞ្វាទេហត្វាតិ ចទេឆ្ឆត្តា៊ ឲត្ថ ច “ទេយត អភិតីហាទេទតា”តិអាឌិតា អាកយតបជិបគាយអាឌិ គទេស្សតិ, “គាតបិទេយិ បុទទេត្វា”តិអាឌិតា យទេឡ្យ “ចត្តាទេរា សតិបដ្ឋាទេត”តិអាឌិតា បទិទេយាសាត៌៊ តស្វា “អាកទេតា”តិ ចុត្តស្ស អាកយតស្ស ឥាទេលក្ខតបជិបគាចិទេសសគស្សត៌ទេយច តិល្លិ តយាត៌ ចិទេសទេសាតិ គដ្ឋត្តំ៊ ព្ថគាតិ យធាចុទេត្តត អត្ថទេយាឌតត្តទេយត សិទ្ធិ បឆយឥាទេលទេយច កាធាឥត្ថចទេសត គទេស្សតំ “យទេធចា”តិអាឌិ ចុត្តំ៊ តត្ថ ព្ថឆទេលិកយិ ឲ្យចិបស្សិអាគទេយា យុតទេយា សត្តត្សាកាចំ យធាចុទេត្តត ឥាទេលត្តទេយត អាកតា យទេធច, តធា បត្វាហិ ចក្ខុហិ ចក្ខុយា អយំ សក្យយុតិបិ ទេយត ឥាទេលត អាកទេតា, ទេតទេតស តធាកទេតា តាយ ចុទ្ធតីតិ ទេយាឌតា៊

សប្បតិឌាទេតាតិ យត្សស្សាត៌ ហត្ថទេតា យុទ្ធិត្វា យុហុត្តឌាទេតា, ត បត យាត្យក្សិទេតា តិល្លត្តយទេត្តា យាត្យក្សិទេតា តិល្លត្តយត្តព្យាយហាសត្តំ បឆយំ ឞាហ្វាទេតា សុចល្លឌាទេលត បជិក្កហិព្យុ, ទេតសំ ហត្ថទេតា ចត្តាទេរា យហារាឌាទេតា អឌិតប្បទេចហិយា, ទេតសំ ហត្ថទេតា យត្សស្សា ឌក្ខុលឌុប្លូដទេកាត បជិក្កហិព្យុ, “យត្សស្សាត៌ ហត្ថទេតា យុទ្ធិត្វា បធចិយំ បតិដ្ឋិទេតា”តិ (ឌី៊ តិ៊ អដ្ឋ៊ ៧៊១៧) ចក្ខុតិ៊ “កធទ្ធា”តិអាឌិ ចិត្តាទគស្សត៌៊ យធាហ ករចា យហាបគាតទេគសតាយំ៊ ទេសតបិព្យទេត្តតិ ឌិត្តទេសតឆ្លទេត្តា៊ អត្យហិទេយាទេតតិ ឆាទិយយាទេត៊ “អត្យឆាទិយយាទេត”តិបិ ព្ថគាតិ បិទេធា៊ “ឲត្ថ ច លត្តក្កហទេលទេតច ពក្កឌិតិ បត្វា កក្យឆកល្លាតិបិ កហិតាទេតចាតិ គដ្ឋត្តា៊ ពក្កតាលចល្ចទេយាទហត្តកចាលពិឌតិស្កលិព្យុបដ្ឋាបិ ហិ លទេត្តត សហ តគា ស្កបដ្ឋិតា អទេហស្សុំ៊ លត្តាឌិតិទេយច ច តគា បត្តាយិស្សុ, ត លត្តាឌិកាហកា”តិ (ឌី៊ តិ៊ ឌី៊ ១៊លិ) អាចទិយឆប្ចុបិលទេត្ថទេត ចុត្តំ, អាចទិយសាទិបុត្តទេត្ថទេតាបិ អក្កុត្តទេឌិកាយំ (អ៊ តិ៊ ឌី៊ ១៊ ឲកបុក្កលចក្កស្ស បឆយ) ឲចំ សតិ តាលចល្ចាឌិតយឿ កក្យឆកល្លសយត្តា៊ អបិច ពក្កាឌិតិ កក្យឆកល្លាតិ, តគត្តាតិបិ តាលចល្ចាឌិតិ តគា ស្កបដ្ឋិតាតីតិ អឆិប្បាទេយត តធា ចុត្តំ៊

សត្តា ច ឌិសាតិ គស ឌិសា៊ អត្យចិទេលិទេកតីតិ បុត្តាត្យកាទេចត ទេលិកចិចទលបិជិហាទិទេយ ឌាទេត បត្តាយយាត៌ គសសហស្សិទេលិកឆាតំ យំសចក្ខុតាច ឌ្វទេលិទេកតីតិ អទេត្វា៊ តយិគំ សត្តាឌិសាត្យចិទេលិកត៌ សត្តបគឌិតិហាទ្យត្តទកាលិ បឆយទេយចាត្យចិទេលិកតទេតា៊ យហាសទេត្តា ហិ យត្សស្សាត៌ ហត្ថទេតា យុទ្ធិត្វា បុទត្តិំយិ ឌិសំ ឌ្វទេលិទេកសិ៊ តត្ថ ទេគចយត្សស្សា កត្ថយាលិឌិហិ បុឌយយាតា “យហាបុទិស ព្ថឆ ត្យទេយត្យិ សឌិទេសាបិ តត្តិ, ក្យទេតា តយា ស្កត្តទិតទេរា”តិ អាហំសុ៊ ឲចំ ចតស្សា ឌិសា ចតស្សា អត្យឌិសា ទេហដ្ឋា ស្កបរីតិ សត្តា ឌិសាអត្យចិទេលិទេកត្វា សត្តត្ថ អត្តតា សឌិសយឌិស្វា “អយំ ស្កត្តទា ឌិសា”តិ សត្តបគឌិតិហាទេទត អកយាសីតិ អាចទិយឆប្ចុបិលទេត្ថទេត (ឌី៊ តិ៊ ឌី៊ ១៊លិ)

អាចរិយសារិបុត្តត្ថេរេន (អ. និ. ដី. ១.ឯកបុគ្គលវគ្គស្ស បឋមេ) ច វុត្តំ មហាបទានសុត្តដ្ឋកថាយម្បិ (ទី. និ. អដ្ឋ. ២.៣១) ឯវមេវ វណ្ណិតំ. តស្មា សត្តបទវីតិហារតោ បឋមំ សព្ពទិសានុវិលោកនំ កត្វា សត្តបទវីតិហារេន គន្ត្វា តទុបរិ អាសភិំ វាចំ ភាសតីតិ ទដ្ឋព្ពំ, បន អញ្ញាសុ ច អដ្ឋកថាសុ សមេហិ បាទេហិ បតិដ្ឋហនតោ បដ្ឋាយ យាវ អាសភិវាចាភាសនំ តាវ យថាក្កមំ ឯវ បុព្ពនិមិត្តកានិ វិភាវេត្វា “សត្តមបទុបរិ ឋត្វា សព្ពទិសានុវិលោកនំ សព្ពញ្ញុតានាវរណញាណបដិលាភស្សា”តិអាទិនា វទតិ, ឯវម្បិ យថា ន វិរុជ្ឈតិ, តថា ឯវ អត្ថោ គហេតព្ពោ “សត្តមបទុបរិ ឋត្វា”តិ ច វិសេសា បច្ឆា បមាទលោចនេសន ឯទិសេន វចនក្កមេន មហាបទានដ្ឋកថាយមិស្សមានត្តាតិ. អាសភិន្តិ ឧត្តមំ, អកម្បិតំ វា, និព្ភយន្តិ អត្ថោ. ឧសភស្ស ឥទន្តិ ហិ អាសភំ, សូរភាវោ, តេន យុត្តត្តា បនាយំ វាចា “អាសភី”តិ វុច្ចតិ. អគ្គោតិ សព្ពបឋមោ. ជេដ្ឋោ, សេដ្ឋោតិ ច តស្សេវ វេវចនំ. សង្គាមយត្តតោ បន អគ្គោតិ គុណេហិ សព្ពបធានោ. ជេដ្ឋោតិ គុណវសេន សព្ពេសំ វុទ្ធតមោ, គុណេហិ មហល្លកតមោតិ វុត្តំ ហោតិ. សេដ្ឋោតិ គុណវសេន សព្ពេសំ បសត្ថតមោ. លោកស្សាតិ និទ្ធារណេ សាមិវចនំ. អយន្តិ អយំ ជាតិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោតិ ឥមស្មិំ អត្តភាវេ បត្តព្ពំ អរហត្តំ ព្យាកាសិ តត្ថេវេន បុនព្ភវាភាវតោ.

ឥទានិ តថាគតំ សម្ពោធេន្តោ “តត្រស្សា”តិអាទិមាហ. បុព្ពនិមិត្តភាវេន តំ អវិតថន្តិ សម្ពន្ធោ. វិសេសាធិគមានន្តិ គុណវិសេសាធិគមានំ. តេនេវ វិទូរតោ នេស្សតិ “យថា”តិអាទិនា. តត្ថ យន្តិ កិរិយាបរាមសនំ, តេន “បតិដ្ឋហី”តិ ឯត្ថ បតិដ្ឋហនបតិដ្ឋានកិរិយំ បរាមសតិ. ឥទស្សាតិ ឥទំ បតិដ្ឋហនំ អស្ស ភគវតោ. បដិលាភសទ្ធេ សាមិទ្ធិទ្ធេសា ចេស, គត្យន្តិទ្ធេសា ច. បុព្ពនិមិត្តន្តិ តប្បដិលាភស្ស អាយតិំ ឧប្បជ្ជមានកស្ស ហិតស្ស បឋមំ បវត្តំ សញ្ញាណការណំ. ទេវតោ ហិ អច្ឆរិយព្ភុតចិត្តសម្បន្នសមាធិកម្មេន បច្ឆា មហាបុរិសាទយោ ចិរំ ឯវាតិ សញ្ញាណនិមិត្តានិ បវត្តេន្តិ, យថា តំ លោកេ បុញ្ញាវន្តានំ បុញ្ញផលវិសេសាធិគមេតិ.

សត្តលោកុត្តរធម្មបទិស្សាតិ សត្តលោកុត្តរធម្មបទស្ស, សត្តលោកុត្តរធម្មបទិស្ស វា. សត្ត បទានិ សត្តបទំ, តស្ស វីតិហារោ វិសេសេន អតិហរណំ សត្តបទវីតិហារោ, សត្តបទនិក្ខេបោតិ អត្ថោ. សោ បន សមគមនេ ឆ្និន្នំ បទានំ អន្តរេ មុដ្ឋិរតនមត្តន្តិ វុត្តំ.

“អនេកសាខញ្ច សហស្សមណ្ឌលំ,

ឆត្តំ មរូ ធារយុមន្តលិក្ខេ;

សុវណ្ណទណ្ឌា វីតិបតន្តិ ចាមរា,

ន ទិស្សរេ ចាមរឆត្តគាហកា”តិ. (សុ. និ. ៦៩៣); –

ឞុត្តតិបិទេត តាឡអកឞុទេត្ត អាឃឞ្ញតា អាគត្ថុទេត្ត្ធនេត ចុត្តំ តិធាគកាឆាបធិ ឞត្ថាឃ “ឞុចណ្ហធណ្ហា ឱតិបតត្តិ ឆាយរាតិ ឲត្ត្វា”តិ ចុត្តំ៍ ឲត្ត្វាតិ ហិ ឲតឞ្ញិ៍ កាឆាបឆេតិ អទេត្ត្វា៍ យហាបធាគឞុទេត្ត អគាកតត្តា បគ ឆាយរុទេក្លបឞ្ឞ តឆា ចធគំ ធដ្ឋត្តាំ៍ តត្ត្វ អាកតាគុឞាទេគ ហិ ត្ពុឆ បុត្តគិយិត្តកាចំ ចធតិ, ចយទេរា គាយ យិកចិទេឞទេឞា៍ ឃឞ្ញ ចាទេលគ រាឌកកុឆក្នុតំ ចាលតឹឌតិ៍ កទេរាត្តិ, តឞ្ញ អឃត្តិ ឆាយទិ៍ តឞ្ញា ដ្ឋទេក្លទេបិ តឆា, ចុទេត្តា ទេឞាតិ ចុត្តឆាយរុទេក្លទេបិ៍ អទហត្តចិយុត្តិចទចិយលទេឞតដ្ឋត្តបឌិលិកឞ្ញាតិ
អទហត្តផលឞយាបត្តិឞត្លាតចទចិយលទេឞតដ្ឋត្តបឌិលិកឞ្ញ៍ ឞត្តយបក្នុបទឹតិ ឲត្ត្វ បធ-ឞទេក្ខា បធចឡអញ្ញូគចាចទេកា, តឞ្ញា ឞត្តយឞ្ញ បធចឡអញ្ញូគឞ្ញ ដ្ឋបទឹតិ អទេត្ត្វា៍ ឞត្តញ្ញាតញ្ញាលាទេយច ឞត្តត្ត្វ អប្បុឌិហតចារតាឃ អគាចទលត្តិ អាហ
“ឞត្តញ្ញាតាគាចទលទោលាបឌិលិកឞ្ញា”តិ៍ តឆា អយំ ករចា...ទេប... បុត្តគិយិត្តកាចគាតិ ឲត្ត្វ “ឃតិញ្ញ”តិអាឌិ អឆិការត្តា, កឡ្យាគត្តា ច គ ចុត្តំ, ឲទេតគ ច អកិឌាតិយំ ឆយ្ញតាចទេឞគ ដ្ឋប្បឌ្ឈកកចិទេឞឞា ឞត្តទេខាឆិឞត្តាគំ ឞាឆារលាតិ ធទេឞ្ញតិ៍ បិរយិតាគិឞ្ញត្ថា ហិ ទេត៍

ទេបិរាលាតិ អដ្ឋកឆាចរិយា៍ កចយតិ ដ្ឋឞទេកា ឞទេយហិ បិទេធហិ ចឞុត្តំ រតគាគំ ឆារលាទេតា ចឞុត្តុរឞត្លាតំ ក្នុយិ ផុឞិ ឃឆា, តឆា យតុឞ្ញាគំ ហត្ត្វទេតា យុត្ថិត្វា យុហុត្តឌាទេតា ទេឞា ទេកាតទេយា ឞទេយហិ បិទេធហិ ចឞុត្តុ ផុឞិតិ អទេត្ត្វា៍ ចិក្លឹតិ អកយាឞិ៍ ឞត្ត បធាតឹតិ ឞត្តបធចឡអញ្ញូតដ្ឋាគាតិ៍ អច្ឆត្តឞំទេឃាទេក ទេធតំ ដ្ឋបទេឃាកចធគំ, ឞត្តបធចាទេរទហឹតិ ចា កទេលទេត្ត្វា ដ្ឋត្តរបធទេលិបចទេឞគ ធដ្ឋទេត្តា៍ យទ្នុតិ ទេធចា ឃឆាយរិឃាធិ យទេលាឞកាចទេតា៍ ឞយាតិ ចិទេលិកគឞយតាឃ ឞយា ឞឌិឞិទេឃា៍ យហាបុរិទេឞា ហិ ឃឆា ឲកំ ឌិឞំ ចិទេលិទេកឞិ, ឲចំ ទេឞឞឌិឞាបិ, គ កត្ត្វឌិ ចិទេលិកទេគ ចិតិតទេត្ថា តឞ្ញ អទេហាឞិ, ឞយាតិ ចា ចិទេលិទេកតុំ ឃុត្តាតិ អទេត្ត្វា៍ គ ហិ តធា ទេខាឆិឞត្តឞ្ញ ចិក្នុបតឹកច្ឆចិឞយក្នុបិតិ ចិទេលិទេកតុយឃុត្តាគិ ឌិឞាឞុ ដ្ឋបដ្ឋហត្តិ , ចិឞ្ញុដ្ឋយញ្ញូចិទេញ្ញាឃ្យាឌិចទេឞគ អដ្ឋក្ញុទេបតំ កិទំ អត្ត្រុឌិទេឞយិ បត្តតយុត្តតិដ្ឋិទេតា ឞិទេហា ឃឆា អកិតឌិតិ អទេត្ត្វា៍

ឲចំ កាឃកយគទេត្ត្វគ កតឞទេត្ថគ តឆាកតឞត្ថិ តិត្ថិឞិត្ត្វា ត្ពុធាតិ ឆាលាកយគទេត្ត្វគ តិត្ថិឞិតំ “អឆ ចា”តិអាឌិយាហ៍ តត្ត្វ “ឃឆា ចិបឞ្ញិ ករចា”តិអាឌិឞុបិ “គគ្លទេយុគ កាយដ្ឋត្តំ បហាឃា”តិអាឌិគា ទេឃាទេឌតត្តាំ៍ គគ្លទេយុគាតិ អទេលិកបធាគគ កុឞលចិត្តប្បាទេធគ៍ កុឞលិ ហិ ឆយ្ញា ត្ពុឆ គគ្លទ្ធំ ទេតឞំ ឞទេត្តឞយ្ញិ កាយដ្ឋត្តបឌិបក្លត្តា, គ បត្តឌ្ឋាធទេឃា ឲច៍ “បធយញ្ញាគគា”តិបិ ចធត្តិ ទេកចិ, តធឃុត្តទេយច បធយញ្ញាគឞ្ញ បុត្តកាកបឌិបធាឃ ឲច ត្ពុឆ ត្ពុច្ឆិតត្តា៍ បហាឃាតិ បឌហិត្ត្វា៍ កទេតាតិ ដ្ឋត្តរិចិទេឞឞំ ឆាលាកយគទេគ បឌិបទេក្ខា៍ បហាឃាតិ ចា បហាគទេហតុ, បហាទេគ ចា ឞតិ៍ ទេហតុលក្ខលទេត្ត្វឞុ ហិ អយំ ត្ត្វ-ឞទេក្ខា “ឞទេក្កា ហុត្ត្វា គិត្តាត្តិ”តិអាឌិឞុ (ឌី៍ គិ៍ អដ្ឋ៍ ១៍ ១៣៥) ចិឃ៍ កាយដ្ឋត្តាឌិប្បហាគទេហតុកត្តា “កទេតា”តិ ឲត្ត្វ ចុត្តំ អចទេខាឆឞត្លាតំ, បឌិបត្តិឞត្លាតំ ចា កយគំ កាយដ្ឋត្តាឌិប្បហាគទេគ ច តំ លក្ខឹឃតិ, ឲឞ គទេឃា “បធាទេលត្ត្វា”តិអាឌិឞុបិ៍ អញ្ញាបិទេធគាតិ ទេយត្តាឃ៍ អាទេលិកឞញ្ញាឃាតិ ចិក្នុតំ កត្ត្វា យគឞិការទេគ ដ្ឋបឌ្ឋិតាទេលិកឞញ្ញាគទេគគ៍ អចិទេក្លទេបគាតិ ឞយាធិគា៍ ឆយ្ញចចត្ត្វាគគាតិ កុឞលិឌិឆយ្ញាគំ ឃាឆាចតិត្ថទេឃគ,
ឞប្បត្ថឃគាយទ្នុបចចត្ត្វាគគាតិបិ ចធត្តិ៍

ឲចំ កាយដ្ឋត្តាឌិគិចទលប្បហាគគ “អកិត្ឋិទេលិទេក បហាឃា”តិអាឌិគា ចុត្តាឃ បធយញ្ញាគឞ្ញ បុត្តកាកបឌិបធាឃ ករចទេតា ឆាលាកយគចិឞិត្ថិ តឆាកតកាចំ ធទេឞ្ញត្ត្វា ត្ពុធាតិ ឞហ ដ្ឋបិទេឃគ អដ្ឋហិ ឞយាបត្តីហិ, អដ្ឋារឞហិ ច យហាចិបឞ្ញគាហិ តំ ធទេឞ្ញតុំ

“ញាណលោភា”តិអាទិមាហ។ តាយ រូបបរិគ្គហកង្ខាវិតរណញាណវិសុទ្ធត្តស្ស មោហស្ស ទូរីករណេន ញាតបរិញ្ញាយំ ឋិតស្ស អនិច្ចសញ្ញាទយោ សិទ្ធាតិ, តស្មា អវិជ្ជាបហានំ វិបស្សនាយ ឧបរិ យោ។ តថា សមាធិ សមាបត្តិសុ អភិរតិ ភិយ្យោ តត្ថ បរិយោទាតេន, តត្ថ អនភិរតិយា វិនោទិតាយ សមាធាទីនំ សមថានុយោគិ សមាបត្តិយា អភិរតិវិនោទនំ ឧបរិ យោ។ សមាបត្តិវិបស្សនានុក្កមេន បន ឧបរិ ចក្ខុមាតនយេន និព្ពិទានុបស្សនាទិ និរោធានុបស្សនាយ អវិជ្ជាយ ហេដ្ឋា កាយវិស្សជ្ជនេន ឧស្សុក្កនិរោធនាបិ សង្ខារស្សនត្ថំ ឧប្បាទិ បាទិកិរិយោ ឧដ្ឋេត្វា។

សមាបត្តិវិហារបវេសនត្ថេន ញាណចរិយាតិ ពោធនត្ថិកាតិតិ អាហ “ញាណចរិយា បវត្តេត្វា”តិ។ “រត្តិំ អនុវិតក្កេត្វា អនុវិចារេត្វា ទិវា កម្មន្តេ បយោជេតី”តិ មជ្ឈិមាគមេ មូលបណ្ណាសកេ ចូឡគោសិង្គសុត្តេ (ម॰ និ॰ ១॰៣៥៦) វុត្តត្ថានេ វិយ វិតក្កវិចារា ធូមាយនា [ធូមាយនា (ទី॰ និ॰ ដី॰ ១॰សី)] អធិប្បេតាតិ អត្ថោ។ “វិតក្កវិចារធូមំ ធូមាយេត្វា”តិ វុត្តំ, វិតក្កវិចារសង្ខាតំ ធូមំ ធូមាយេត្វាតិ អត្ថោ។ “វិតក្កវិចារ”មិច្ចេវ អត្ថោ បនេត្ថ, សោ ច បនាយំ អាចរិយធម្មបាលត្ថេរេន, អាចរិយសារិបុត្តត្ថេរេន ច វណ្ណិតោ បន្នរសន្នំ វិតក្កវិចារានំ ឧបច្ចិត្វា, សមាបត្តិយា វា តត្ថ ធមយេត្វា ហេស “បីតិយា ច វិរាគា”តិអាទីសុ (ទី॰ និ॰ ១॰សី; ម॰ និ॰ ១៖១៥៥; បារា॰ ១១; វិភ॰ ៥៩៥) វិយ។ កាយំ បរិមជ្ជនត្ថេន ឧច ធុរំ, ធម្មញ្ញាត្ថេន ឧច ច សុខំ បហីយតិ, អតិសយប្បហានំ បន សន្ធាយាហ “ធម្មញ្ញាណេន សុខទុក្ខំ បហាយា”តិ។

រូបសញ្ញាតិ សញ្ញាសីសេន រូបាវចរជ្ឈានានិ ចេវ តទារម្មណានិ ច វុត្តានិ។ រូបាវចរជ្ឈានម្បិ ហិ “រូប”ន្តិ វុច្ចតិ ឧត្តរបទលោបេន “រូបី រូបានិ បស្សតី”តិអាទីសុ (ធ॰ ស॰ ២៤៨) តស្ស អារម្មណម្បិ កសិណរូបំ បុរិមបទលោបេន “ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានី”តិអាទីសុ (ធ॰ ស॰ ២០៤ អាទយោ) តស្មា ឥធ រូបេ រូបជ្ឈានេ តំសហគតា សញ្ញា រូបសញ្ញាតិ ឯវំ សញ្ញាសីសេន រូបាវចរជ្ឈានានិ វុត្តានិ, រូបំ សញ្ញា អស្សាតិ រូបសញ្ញំ, រូបស្ស នាមន្តិ វុត្តំ ហោតិ។ ឯវំ បថវីកសិណាទិភេទស្ស តទារម្មណស្ស ចេតំ អធិវចនន្តិ វេទិតព្ពំ។ បដិឃសញ្ញាតិ ចក្ខាទីនំ វត្ថូនំ, រូបាទីនំ អារម្មណានញ្ច បដិឃាតេន បដិហននេន សមុប្បន្នា សមុប្បន្នា ទ្វិបញ្ចវិញ្ញាណសហគតា សញ្ញា។ នានត្តសញ្ញាតិ អដ្ឋ កាមាវចរកុសលសញ្ញា, ទ្វាទស អកុសលសញ្ញា, ឯកាទស កាមាវចរកុសលវិបាកសញ្ញា, ទ្វេ អកុសលវិបាកសញ្ញា, ឯកាទស កាមាវចរកិរិយសញ្ញាតិ ឯតាសំ ចតុចត្តាលីសសញ្ញានមេតំ អធិវចនំ។ ឯតា ហិ យស្មា រូបសទ្ទាទិភេទេ នានត្តេ នានាសភាវេ គោចរេ បវត្តន្តិ, យស្មា ច នានត្តា នានាសភាវា អញ្ញមញ្ញំ អសទិសា, តស្មា “នានត្តសញ្ញា”តិ វុច្ចន្តិ។

អនិច្ចស្ស, អនិច្ចន្តិ វា អនុបស្សនា អនិច្ចានុបស្សនា, តេភូមកធម្មានំ អនិច្ចតំ គហេត្វា បវត្តាយ វិបស្សនាយេតំ នាមំ។ និច្ចសញ្ញន្តិ សង្ខតធម្មេ “និច្ចា សស្សតា”តិ បវត្តវិបរីតសញ្ញំ, សញ្ញាសីសេន ចេត្ថ ទិដ្ឋិចិត្តានម្បិ គហណំ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯស នយោ ឥតោ បរេសុបិ។ និព្ពិទានុបស្សនាយាតិ សង្ខារេសុ និព្ពិទាការេន បវត្តាយ អនុបស្សនាយ។ នន្ទិន្តិ សប្បីតិកតណ្ហំ វិរាគានុបស្សនាយាតិ សង្ខារេសុ វិរជ្ជនាការេន បវត្តាយ អនុបស្សនាយ។ និរោធានុបស្សនាយាតិ សង្ខារានំ និរោធស្ស អនុបស្សនាយ, “តេ សង្ខារា និរុជ្ឈន្តេវ, អាយតិំ សមុទយវសេន ន ឧប្បជ្ជន្តី”តិ ឯវំ វា អនុបស្សនា និរោធានុបស្សនា។ តេនេវាហ “និរោធានុបស្សនាយ និរោធេតិ, នោ

សមុទេតី”តិ។ មុញ្ចិតុកម្យតា ហិ អយំ ពលប្បត្តាតិ។ បដិនិស្សជ្ជនាការេន បវត្តា អនុបស្សនា បដិនិស្សគ្គានុបស្សនា។ បដិសង្ខាសន្តិដ្ឋនា ហិ អយំ។ អាទានន្តិ និច្ចាទិវសេន គហណំ។ សន្តតិសមូហកិច្ចារម្មណានំ វសេន ឯកត្តគ្គហណំ ឃនសញ្ញា។ អាយូហនំ អភិសង្ខរណំ។ អវត្ថាវិសេសាបត្តិ វិបរិណាមោ។ ធុវសញ្ញន្តិ ថិរភាវគ្គហណសញ្ញំ។ និមិត្តន្តិ សមូហាទិឃនវសេន សកិច្ចបរិច្ឆេទតាយ សង្ខារានំ សវិគ្គហំ។ បណិធិន្តិ រាគាទិបណិធិំ។ សា បនត្ថតោ តណ្ហាវសេន សង្ខារេសុ និន្នតា។

អភិនិវេសន្តិ អត្តានុទិដ្ឋិំ។ អនិច្ចាទិវសេន សព្វធម្មតីរណំ អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនា។ សារាទានាភិនិវេសន្តិ អសារេ សារគ្គហណវិបល្លាសំ។ ឥស្សរកុត្តាទិវសេន លោកោ សមុប្បន្នោតិ អភិនិវេសោ សម្មោហាភិនិវេសោ នាម។ កេចិ បន “អហោសិំ នុ ខោ អហមតីតមទ្ធាន’ន្តិអាទិនា បវត្តសំសយាបត្តិ សម្មោហាភិនិវេសោ”តិ វទន្តិ។ សង្ខារេសុ លេណតាណភាវគ្គហណំ អាលយាភិនិវេសោ។ “អាលយរតា អាលយសម្មុទិតា”តិ (ទី. និ. ២.៦៤; ម. និ. ១.២៨១; ២.៣៣៧; មហាវ. ៧, ៨) វចនតោ អាលយោ តណ្ហា, សាយេវ ចក្ខាទីសុ, រូបាទីសុ ច អភិនិវេសវសេន បវត្តិយា អាលយាភិនិវេសោតិ កេចិ។ “ឯវំវិធា សង្ខារា បដិនិស្សជ្ជីយន្តី’តិ បវត្តញាណំ បដិសង្ខានុបស្សនា។ វដ្ដតោ វិគតត្តា វិវដ្ដំ, និព្ពានំ, តត្ថ អារម្មណករណសង្ខាតេន អនុបស្សនេន បវត្តិយា វិវដ្ដានុបស្សនា, គោត្រភូ។ សំយោគាភិនិវេសន្តិ សំយុជ្ជនវសេន សង្ខារេសុ អភិនិវិសនំ។ ទិដ្ឋេកដ្ឋេតិ ទិដ្ឋិយា សហជាតេកដ្ឋេ, បហានេកដ្ឋេ ច។ ឱឡារិកេតិ ឧបរិមគ្គវជ្ឈកិលេសេ អបេក្ខិត្វា វុត្តំ, អញ្ញថា ទស្សនបហាតព្ពា ច ទុតិយមគ្គវជ្ឈាបិ ឱឡារិកាតិ តេសម្បិ តព្ពហុលតាយ សិយា។ អណុសហគតេតិ អណុភូតេ។ តព្ភាវវុត្តិកោ ហិ ឯត្ថ សហគតសទ្ទោ។ ឥទំ បន ហេដ្ឋិមមគ្គវជ្ឈេ អបេក្ខិត្វា វុត្តំ។ សព្ពកិលេសេតិ អវសិដ្ឋសព្ពកិលេសេ។ ន ហិ បឋមាទិមគ្គេហិ បហីនា កិលេសា បុន បហីយន្តិ។ សព្ពសទ្ទោ ចេត្ថ សប្បទេសវិសយោ “សព្ពេ តសន្តិ ទណ្ឌស្សា”តិអាទីសុ វិយ (ធ. ប. ១២៩)។

កក្ខឡត្តំ កឋិនភាវោ។ បគ្ឃរណំ ទវភាវោ។ លោហិតាយុតា កណ្ឌុស្ស វិយ យេន តំតំកលាបស្ស ឧទ្ធុមាយនំ, ថម្ភភាវោ វា, តំ វិត្ថម្ភនំ។ វិជ្ជមានេបិ កលាបន្តរភូតានំ កលាបន្តរភូតេហិ ឬដ្ឋភាវេ តំតំភូតវិវិត្តតា រូបបរិយន្តោ អាកាសោតិ យេសំ យោ បរិច្ឆេទោ, តេហិ សោ អសម្ផុដ្ឋោវ, អញ្ញថា ភូតានំ បរិច្ឆេទភាវោ ន សិយា ព្យាបិតភាវាបត្តិតោ។ យស្មិំ កលាបេ ភូតានំ បរិច្ឆេទោ, តេហិ តត្ថ អសម្ផុដ្ឋភាវោ អសម្ផុដ្ឋលក្ខណំ, តេនាហ ភគវា អាកាសធាតុនិទ្ទេសេ “អសម្ផុដ្ឋា ចតូហិ មហាភូតេហី”តិ (ធ. ស. ៦៣៧)។

វិរោធិបច្ចយសន្និបាតេ វិសទិសុប្បត្តិ រុប្បនំ។ ចេតនាបធានត្តា សង្ខារក្ខន្ធធម្មានំ ចេតនាវសេនេតំ វុត្តំ “សង្ខារានំ អភិសង្ខរណលក្ខណ”ន្តិ។ តថា ហិ សុត្តន្តភាជនិយេ សង្ខារក្ខន្ធវិភង្គេ “ចក្ខុសម្ផស្សជា ចេតនា”តិអាទិនា (វិភ. ១២) ចេតនាវ វិភត្តា។ អភិសង្ខារលក្ខណា ច ចេតនា។ យថាហ “តត្ថ កតមោ បុញ្ញាភិសង្ខារោ, កុសលា ចេតនា”តិអាទិ (វិភ. ២២៦) សម្បយុត្តធម្មានំ អារម្មណេ ឩហនំ អភិនិរោបនំ។ អារម្មណានុមជ្ជនំ អនុមជ្ជនំ។ សវិប្ផារិកតា ផរណំ។ អធិមុច្ចនំ សទ្ទហនំ អធិមោក្ខោ។ អស្សទ្ធិយេតិ អស្សទ្ធិយហេតុ។ និមិត្តត្ថេ ចេតំ ភុម្មំ។ ឯស នយោ កោសជ្ជាទីសុបិ។ កាយចិត្តបរិឡាហូបសមោ វូបសមលក្ខណំ។ លីនុទ្ធច្ចរហិតេ អធិចិត្តេ វត្តមានេ បគ្គហនិគ្គហសម្បហំសនេសុ អព្យាវដតាយ អជ្ឈុបេក្ខនំ បដិសង្ខានំ បក្ខបាតុបច្ឆេទតោ។

មុសាវាទាទីនំ វិសំវាទនាទិកិច្ចតាយ លូខានំ អបរិគ្គាហកានំ បដិបក្ខភាវេន បរិគ្គាហកសភាវា សម្មាវាចា សិនិទ្ធភាវេន សម្បយុត្តធម្មេ, សម្មាវាចាបច្ចយសុភាសិតំ សោតារញ្ច បុគ្គលំ បរិគ្គណ្ហាតីតិ សា បរិគ្គហលក្ខណា។ កាយិកកិរិយា កិញ្ចិ កត្តព្ពំ សមុដ្ឋាបេតិ, សយញ្ច សមុដ្ឋានំ ឃដនំ ហោតីតិ សម្មាកម្មន្តសង្ខាតា វិរតិ សមុដ្ឋានលក្ខណាតិ ទដ្ឋព្ពា, សម្បយុត្តធម្មានំ វា ឧក្ខិបនំ សមុដ្ឋានំ កាយិកកិរិយាយ ភារុក្ខិបនំ វិយ។ ជីវមានស្ស សត្តស្ស, សម្បយុត្តធម្មានំ វា ជីវិតិន្ទ្រិយវុត្តិយា, អាជីវស្សេវ វា សុទ្ធិ វោទានំ។

“សង្ខារា”តិ ឯត្ថ ចេតនា អធិប្បេតា, ន បន “សង្ខារា សង្ខារក្ខន្ធោ”តិអាទីសុ (ធ. ស. ៣៥៩, ៤៥៣; វិភ. ១, ៩០, ៣៩) វិយ សមបញ្ញាសចេតសិកាតិ វុត្តំ “សង្ខារានំ ចេតនាលក្ខណ”ន្តិ។ អវិជ្ជាបច្ចយា ហិ បុញ្ញាភិសង្ខារាទិកាវ ចេតនា។ អារម្មណាភិមុខការេន នយនំ។ អាយតនំ បវត្តនំ។ សព្វាយតនេសុ ហិ ចិត្តចេតសិកានំ បវត្តិ។ ពាហុល្លេន ហេតុលក្ខណាតិ ឯត្ថ ចតុន្នំ ឧភយហេតុភាវេន ពាហុល្លេន ហេតុលក្ខណំ, មគ្គស្ស បន វក្ខមានស្ស និព្ពានសម្បាបកត្តំ អយមេតេសំ វិសេសោ។ អារម្មណស្ស គហណលក្ខណំ។ បុន ឧប្បត្តិយា អាយូហនលក្ខណំ។ សត្តជីវសោ សុញ្ញតាលក្ខណំ។ បវត្តំ ឧស្សាហនំ ញាណំ សម្មត្តំ ចតោ និស្សរណំ និយ្យានំ អភិបវិតភាវេន តថលក្ខណំ។ អញ្ញមញ្ញានតិវត្តនំ ឯករសោ, អត្ថានិកភាវោ យុគនទ្ធា នាម សមថវិបស្សនា អញ្ញមញ្ញោបការតាយ យុគនទ្ធេវ ភវតិ ឥតិ វុត្តំ “សទ្ធាបញ្ញា បគ្គហាវិក្ខេបា”តិបិ វទន្តិ។ ចិត្តវិសុទ្ធិ នាម សមាធិ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ នាម បញ្ញា។ ខយោតិ កិលេសក្ខយោ មគ្គោ, តស្មិំ បវត្តស្ស សម្មាទិដ្ឋិសង្ខាតស្ស ញាណស្ស សមុច្ឆេទលក្ខណំ។ កិលេសានមនុប្បាទបរិយោសានតាយ អនុប្បាទោ, ផលំ។ កិលេសវូបសមោ បស្សទ្ធិ។ ឆន្ទស្សាតិ កត្តុកាមតាឆន្ទស្ស។ បតិដ្ឋាភាវេន មូលលក្ខណំ។ អារម្មណបដិបាទកតាយ សម្បយុត្ត-ធម្មានុប្បត្តិហេតុតា សមុដ្ឋាបនលក្ខណំ។ វិសយាទិសន្និបាតេន គហេតព្ពាការោ សមោធានំ។ យា “សង្គតី”តិ វុច្ចតិ “តិណ្ណំ សង្គតិ ផស្សោ”តិអាទីសុ។ សមំ, សមា ច ឱទហន្តិ សម្បិណ្ឌិតា ភវន្តិ សម្បយុត្តធម្មា អនេនាតិបិ សមោធានំ, ផស្សោ, តស្មា ច សមោធានលក្ខណំ។ សមោធានន្តិ សន្និបតន្តិ ឯត្ថាតិ សមោសរណំ, វេទនា។ តាយ ហិ វិនា អប្បវត្តមានា សម្បយុត្តធម្មា វេទនានុភវនត្ថមិវ សមោសដា វិយ ហោន្តីតិ ឯវំ វុត្តំ, តស្មា ច សមោសរណលក្ខណំ។ បិសាចាទីសុ កោដិសីសំ ភូតំ វិយ សម្បយុត្តធម្មានំ បមោក្ខភាវេន បមុខលក្ខណំ។ សតិយា សព្វត្ថកា សម្បយុត្តានំ អធិបតិភាវេន អាធិបតេយ្យលក្ខណំ។ តតោ សម្បយុត្តធម្មតោ, តេសំ វា សម្បយុត្តធម្មានំ ឧត្តរិ បធានំ តទុត្តរិ, តស្មា ច តទុត្តរិយលក្ខណំ។ បញ្ញុត្តរា ហិ កុសលា ធម្មា។ វិមុត្តីតិ ផលំ កិលេសេហិ វិមុច្ចិត្វាតិ កត្វា។ តំ បន សីលាទិគុណសារស្ស បរមុក្កំសភាវេន សារំ។ តតោ វុត្តិ សម្មាភាវតោ បរិយោសានំ អមតំ លក្ខណវិការោ ជរាមរណាភាវតោ ... អមតំ ... ទុក្ខាបគមាភាវតោ បរិយោសានលក្ខណំ នាម វុត្តោតិ ទដ្ឋព្ពំ។ តថា ហិ បុព្ពេ វុត្តោបិ លោកិយ ធម្មោ បរិយាយនិប្បរិយាយតោ បុន ទស្សិតោ។ តតោ ឯវ ច “ឆន្ទមូលកា ធម្មា មនសិការសមុដ្ឋានា ផស្សសមោធានា វេទនាសមោសរណា”តិ “បញ្ញុត្តរា កុសលា ធម្មា”តិ, “វិមុត្តិសារមិទំ ព្រហ្មចរិយ”ន្តិ, “និព្ពានោគធញ្ហិ អាវុសោ ព្រហ្មចរិយំ និព្ពានបរិយោសាន”ន្តិ [សំ. និ. ៥.៣៩៩ (អត្ថតោ សមានំ)] ច សុត្តបទានំ វសេន ឆន្ទស្ស មូលលក្ខណ”ន្តិអាទិ វុត្តំ។ តេសំ តេសំ ធម្មានំ តំ អវិតថំ លក្ខណំ អាការោតិ អត្ថំ ទស្សេតិ “ឯវ”ន្តិអាទិនា។ តំ បន ញាណំ ឯត្ថ ញាណការណន្តិ វុត្តំ “ញាណការិយា”តិ។ សតិបិ ញាណស្ស អវេនិកភាវេ ញាណការណតោ វិនាភាវតោ សិទ្ធាតិ ន វុត្តា។ អា-សទ្ទស្ស វេទ្ទ

គតសទ្ទានុវត្តិមត្តមេវ។ តេនាហ “បេត្តា អនុប្បេត្តា”តិ។

អវិបរីតសភាវត្តា “តថមិមា នាម ចត្តារិ អរិយសច្ចានី”តិ វុត្តំ។ អវិបរីតសភាវតោ តថានិ។ អមុសាសភាវតោ អវិតថានិ។ អញ្ញាការរហិតតោ អនញ្ញថានិ។ សច្ចសំយុត្តាទីសុ អាគតំ បរិបុណ្ណសច្ចលក្ខណំ សន្ធាយ “ឥតិ វិត្ថារោ”តិ អាហ។ “តស្មា”តិ វត្វា តទបរាយសិតដ្ឋមេវ ទស្សេតិ “តថានំ អភិសម្ពុទ្ធត្តា”តិ ឥមិនា។ ឯស នយោ សព្វេសុ។

ឯវំ សច្ចវសេន ចតុព្វិធាការេហិ ទស្សេត្វា ឥទានិ បច្ចយបច្ចុប្បន្នការេន អវិបរីតសភាវត្តា តថត្តាទិំ បដិច្ចសមុប្បាទង្គានំ វសេនាបិ ទស្សេន្តោ “អបិ ចា”តិអាទិមាហ។ តត្ថ ជាតិបច្ចយសម្ភូតសមុទាគតដ្ឋេនាតិ ជាតិបច្ចយា សម្ភូតំ ហុត្វា សហិតស្ស អត្តនោ បច្ចយានុរូបស្ស ឧទ្ធំ ឧទ្ធំ អាគតភាវោ, អនុបវត្តដ្ឋោតិ អត្ថោ។ អថ វា សម្ភូតដ្ឋោ ច សមុទាគតដ្ឋោ ច សម្ភូតសមុទាគតដ្ឋោ បុព្វបទេ ឧត្តរបទលោបេនេត។ សមាហារទ្វន្ទេបិ ហិ បុល្លិង្គមិច្ឆន្តិ នេរុត្តិកា។ ន ហេត្ថ ជាតិតោ ជរាមរណំ ន ហោតិ, ន ច ជាតិំ វិនា អញ្ញតោ ហោតីតិ ជាតិបច្ចយសម្ភូតដ្ឋោ។ ឥត្ថមេវ ជាតិតោ សមុទាគច្ឆតីតិ ជាតិ បច្ចយសមុទាគតដ្ឋោ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – យា យា ជាតិ យថា យថា បច្ចយោ ហោតិ, តទនុរូបំ បាតុភូតសភាវោតិ។ បច្ចយបទេ បន អវិជ្ជាយ សង្ខារានំ បច្ចយដ្ឋោតិ ឯត្ថ ន អវិជ្ជា សង្ខារានំ បច្ចយោ ន ហោតិ, ន ច អវិជ្ជំ វិនា សង្ខារា ឧប្បជ្ជន្តិ។ យា យា អវិជ្ជា យេសំ យេសំ សង្ខារានំ យថា យថា បច្ចយោ ហោតិ, អយំ អវិជ្ជា សង្ខារានំ បច្ចយដ្ឋោ បច្ចយសភាវោតិ អត្ថោ។ តថានំ ធម្មានន្តិ បច្ចយាការធម្មានំ។ “សុគតោ”តិអាទីសុ (បារា។ ១) វិយ គមុសទ្ទស្ស ពុទ្ធិយត្ថំ សន្ធាយ “អភិសម្ពុទ្ធត្តា”តិ វុត្តំ, ន គមនត្ថំ។ គតិពុទ្ធិយត្ថា ហិ សទ្ទា អញ្ញមញ្ញបរិយាយា។ តស្មា “អភិសម្ពុទ្ធត្តា ហេតុ គតសទ្ទោ”តិ អធិការោ, គម្យមានត្តា ចា ន បយុត្តោ។

យំ រូបារម្មណំ នាម អត្ថិ, តំ ភគវា ជានាតិ បស្សតីតិ សម្ពន្ធោ។ សទេវកេ...បេ... បជាយាតិ អាធារោ “អត្ថី”តិ បទេន បុន អបរិយន្តាសុ លោកធាតូស្វាតិ តំតិវាសវត្តានេកាយ, អាបាថគតានេកាយ វា វុត្តំ។ តេន ភគវតា វិភជ្ជមានំ តំ រូបាយតនំ តថមេវ ហោតីតិ យោជេតព្វំ។ តថាវិតថការេន ការណមាហ “ឯវំ ជានតា បស្សតា”តិ។ សព្វាការតោ ញាតត្តា បស្សិតត្តាតិ ហិ ហេត្វត្ថគព្ភមេតំ បទទ្វយំ។ ឥដ្ឋានិដ្ឋាទិវសេនាតិ ឯត្ថ អាទិ-សទ្ទេន មជ្ឈត្តំ សង្គណ្ហាតិ។ តថា អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នបរិត្តអជ្ឈត្តពហិទ្ធាតទុភយាទិភេទភិន្នំ លព្ភមានកបទវសេនាតិ “រូបាយតនំ ទិដ្ឋំ សទ្ទាយតនំ សុតំ គន្ធាយតនំ រសាយតនំ ផោដ្ឋព្វាយតនំ មុតំ សព្វំ រូបំ មនសា វិញ្ញាត”ន្តិ (ធ។ ស។ ៩៦៦) វចនតោ ទិដ្ឋបទញ្ច វិញ្ញាតបទញ្ច រូបារម្មណេ លព្ភតិ។ រូបារម្មណំ ឥដ្ឋំ អនិដ្ឋំ មជ្ឈត្តំ បរិត្តំ អតីតំ អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ អជ្ឈត្តំ ពហិទ្ធា ទិដ្ឋំ វិញ្ញាតំ រូបំ រូបាយតនំ រូបធាតុ វណ្ណនិភា សនិទស្សនំ សប្បដិឃំ នីលំ បីតកន្តិ ឯវមាទីហិ អនេកេហិ នាមេហិ។ “ឥដ្ឋានិដ្ឋាទិវសេនា”តិអាទិនា ហិ អនេកនាមកំ សភាវតោ និទស្សេតិ។ តេរសហិ វារេហីតិ ធម្មសង្គហេ រូបកណ្ឌេ (ធ។ ស។ ៩១៣) អាគតេ តេរស និទ្ទេសវារេ សន្ធាយាហ។ ឯកេកស្មិំ វារេ ចត្តារោ ចតុក្កេ ចតុក្កវវត្ថាបនកនយានំ វសេន “ទ្វេបញ្ញាសាយ នយេហី”តិ វុត្តំ។ តថមេវាតិ យថាវុត្តេន ជានតេន អប្បដិវត្តិយញាណេន ញាតតាយ, យថាវុត្តេន ច បស្សតេន អវិបរីតទស្សិតាយ សច្ចមេវ។ តយិទំ វុត្តខេត្តេ កាឡកាការាមសុត្តេ (អ។ និ។ ៤។២៤) សារធម្មោ “វុត្តខេត្ត”ន្តិអាទិមាហ។ ច-សទ្ទោ ចេត្ថ ឥច្ឆិតការណជោតកោ, តេន យថាវុត្តស្សត្ថស្ស ឥច្ឆិតការណំ ជោតេតិ, សម្បិណ្ឌនត្ថោ វា

ᩋᨭ᩠ᨮᩣᨶᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ, ᨶ ᨠᩮᩅᩃᩴ ᨿᨳᩣ ᩍᨵ, ᩋᨳ ᨡᩮᩣ ᨽᨣᩅᨲᩣᨸᩦᨲᩥ᩺ ᩋᨶᩩᩅᩥᨧᩁᩥᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᩁᩥᨧᩁᩥᨲᩴ᩺ ᨩᩣᨶᩣᨾᩥ ᩋᨻ᩠ᨽᨬ᩠ᨬᩣᩈᩥᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᨧ᩠ᨧᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣᨲᩦᨲᨠᩣᩃᩮᩈᩩ ᨬᩣᨱᨸ᩠ᨸᨧ᩠ᨧᨲ᩠ᨲᩥᨴᩔᨶᩮᨶ ᩋᨶᩣᨣᨲᩮᨸᩥ ᨬᩣᨱᨸ᩠ᨸᨧ᩠ᨧᨲ᩠ᨲᩥ ᨴᩔᩥᨲᩣᨿᩮᩅ ᨶᨿᩮᩣ ᨴᩔᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ᩺ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩥᨲ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨸᨶ ᩋᨶᩣᨣᨲᨠᩣᩃᩅᩥᩈᨿᩮᩣ ᨠᩣᩃᨲ᩠ᨲᨿᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩣ “ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩴ ᩈᩩᨲᩴ ᨾᩩᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ (ᨴᩦ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪓.᪑᪘᪗; ᨾ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪑.᪗; ᩈᩴ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪓.᪓᪐᪘; ᩋ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪔.᪒᪓; ᨸᨭᩥ᩺ ᨾ᩺ ᪑.᪑᪒᪑) ᩅᩥᨿ, ᨸᩥᨠᨭᩴ ᨣᨲ᩠ᩅᩣ ᨬᩣᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ, ᨴ᩠ᩅᩥᨿᨶᩣ ᨧᩮᨲᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ “ᩋᨬ᩠ᨬᩮ ᨩᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥᨿᩮᩅ, ᨿᨳᩣ ᨸᨶ ᨸᩥᨠᨭᩴ ᨣᨲ᩠ᩅᩣ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩥᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ᩺ ᨽᨣᩅᨲᩣ ᩉᩥ ᨴ᩠ᩅᩮᩉᩥ ᨸᨴᩮᩉᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᨬ᩠ᨬᩩᨲᨾ᩠ᨸᩥ ᨶᩣᨾ ᨠᨳᩥᨲᩣ᩺ ᨶ ᨴᩩᨸ᩠ᨸᨭ᩠ᨮᩣᨿᩦᨲᩥ ᨲᩴ ᨣᩮᩣᨧᩁᩥᨠᨾᩣᩁᩮᩣᨸᩮᨲᩥ ᨲᨳᩣᨿ ᨧ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᨧ ᨲᨳᩣᨣᨲᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᨶᩥᨿᨧᩮᨲᩈᩮᩣ ᨶ ᨴᩩᨸ᩠ᨸᨭ᩠ᨮᩣᨿᩥ ᨶ ᨴᩩᨸ᩠ᨸᨠᨲ᩠ᨳᨲᩥ, ᨴ᩠ᩅᩥᨲᩣ ᨸᨶ ᨸᨴᩮᨶ ᩃᩮᩣᨠᩮᩈᩩᨸᩥ ᨠᨳᩥᨲᩣ᩺ ᨿᨳᩣ ᩁᩪᨸᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣᨴᩦᨶᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣ ᩅᩥᩈᨿᨽᩪᨲᩣ, ᩅᩥᩈᨿᨠᩣᩁᩣ ᨧ, ᨲᨳᩣ ᨲᩮᨶ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩮ ᨲᩴ ᩈᨽᩣᩅᩮᨶ ᨲᩴ ᨸᨠᩣᩁᩮᨶ ᨣᨾᨲᩥ ᨸᩔᨲᩥ ᨩᩣᨶᩣᨲᩦᨲᩥ ᨲᨳᩣᨣᨲᩮᩣᨲᩥ ᨴ᩠ᩅᨿᨾ᩠ᨸᩥ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ “ᨲᨳᨴᩔᩦᩋᨲ᩠ᨳᩮ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩺ ᩋᨶᩮᨠᨲ᩠ᨳᩣ ᩉᩥ ᨵᩣᨲᩩᩈᨴ᩠ᨴᩣ᩺ ᨠᩮᨧᩥ ᨸᨶ ᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩥᨶᨿᩮᨶ, ᨸᩥᩈᩮᩣᨴᩁᩣᨴᩥᨣᨱᨸᨠ᩠ᨡᩮᨸᩮᨶ (ᨸᩣᩁᩣ᩺ ᩋᨭ᩠ᨮ᩺ ᪑; ᩅᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥ᩺ ᪑.᪑᪓᪑) ᨧ ᨴᩔᩦ-ᩈᨴ᩠ᨴᩃᩮᩣᨸᩴ, ᩋᩣᨣᨲ-ᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᨧᩣᨣᨾᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ “ᨲᨳᩣᨣᨲᩮᩣ”ᨲᩥ ᨸᨴᩈᩥᨴ᩠ᨵᩥ ᩅᨱ᩠ᨱᩮᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᨴᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᨸᨴᩴ ᩃᨴ᩠ᨵᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᨸᨴᩔ ᨣᩉᨱᨲᩮᩣ᩺ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᨧ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩅᩴᩈᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ –

“ᨲᨳᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᨿᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮ, ᨩᩣᨶᩣᨲᩥ ᩋᨶᩩᨸᩔᨲᩥ;

ᨲᨳᨴᩔᩦᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩮᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨲᨳᩣᨣᨲᩮᩣ”ᨲᩥ᩺ (ᨻᩩ᩺ ᩅᩴ᩺ ᩋᨭ᩠ᨮ᩺ ᩁᨲᨶᨧᨦ᩠ᨠᨾᨶᨠᨱ᩠ᨯᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ);

ᩍᨲ᩠ᨳ “ᩋᨶᩩᨸᩔᨲᩦ”ᨲᩥ ᩋᩣᨣᨲᩈᨴ᩠ᨴᩴ ᩅᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᨴᩥᨴᩴ ᨬᩣᨱᨸᩔᨶᩮᨿᩮᩅᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ “ᨩᩣᨶᩣᨲᩦ”ᨲᩥ, ᩈᨴ᩠ᨴᩣᨴᩥᨠᨾᩮᩅ ᨸᨶ ᩅᩥᨠᩣᩁᩮᨶ “ᨲᨳᨴᩔᩦ”ᨲᩥ ᩅ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩺

ᨿᩴ ᩁᨲ᩠ᨲᩥᨶ᩠ᨲᩥ ᨿᩔᩴ ᩁᨲ᩠ᨲᩥᨿᩴ, ᩋᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩈᩴᨿᩮᩣᨣᩮ ᨧ ᩑᨲᩴ ᩏᨸᨿᩮᩣᨣᩅᨧᨶᩴ ᩁᨲ᩠ᨲᩮᨠᨴᩮᩈᨽᩪᨲᩔ ᩋᨽᩥᩈᨾ᩠ᨻᩩᨩ᩠ᨫᨶᨠ᩠ᨡᨱᩔ ᩋᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩈᩴᨿᩮᩣᨣᨲᩣ, ᩈᨠᩃᨾ᩠ᨸᩥ ᨧ ᩍᨾᩣ ᩁᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᨽᩥᩈᨾ᩠ᨻᩩᨩ᩠ᨫᨶᨲ᩠ᨳᩣᨿ ᨸᨭᩥᨸᨶ᩠ᨶᨠᩣᩃᨲ᩠ᨲᩣ ᨸᩁᩥᨿᩣᨿᩮᨶ ᩋᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩈᩴᨿᩮᩣᨣᩮᩣ ᨲᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᩺ ᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᨸᩩᨻ᩠ᨻᨽᩣᨣᩮᩈᩩ ᨴ᩠ᩅᩦᩈᩩ ᨿᩣᨾᩮᩈᩩ ᨠᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨶ ᨸᩁᩣᨩᩥᨲᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᩉᩥ ᩍᨲᩮᩣᨲᩥ ᩋᨸᩁᩣᨩᩥᨲᩮᩣ, ᩈᩮᩣᩅ ᨸᩃ᩠ᩃᨦ᩠ᨠᩮᩣᨲᩥ ᩋᨸᩁᩣᨩᩥᨲᨸᩃ᩠ᩃᨦ᩠ᨠᩮᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ᩺ ᨲᩥᨱ᩠ᨱᩴ ᨾᩣᩁᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨠᩥᩃᩮᩈᩣᨽᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨴᩮᩅᨸᩩᨲ᩠ᨲᨾᩣᩁᩣᨶᩴ, ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨽᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨾᩣᩁᩣᨶᩴ ᨶᩥᨸ᩠ᨸᩁᩥᨿᩣᨿᨲᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨸᩁᩥᨿᩣᨿᨲᩮᩣ ᨸᨶ ᩉᩮᨭ᩠ᨮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶ ᨸᨬ᩠ᨧᨶ᩠ᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨾᩣᩁᩣᨶᩴ ᨾᨴ᩠ᨴᨶᩴ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᩺ ᨾᨴ᩠ᨴᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᩮᨶ ᨾᩥᩈᩥ᩺ ᩍᨲ᩠ᨳᨶ᩠ᨲᩁᩮᨲᩥ ᩁᩪᨸᨶ᩠ᨲᩁᩮ ᩁᨲ᩠ᨲᩥᨽᩣᨣᨶ᩠ᨲᩁᩮ “ᨸᨮᨾᨻᩮᩣᨵᩥᨿᩣᨸᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨸᨬ᩠ᨧᨧᨲ᩠ᨲᩣᩃᩦᩈᩅᩔᨸᩁᩥᨾᩣᨱᨠᩣᩃᩮᨶ ᩋᨶᩮᨠᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᨶᩥᨿᨾᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨲᩥ᩺ ᨲᩣᩈᩩ ᨸᨶ ᩅᩦᩈᨲᩥᩅᩔᨸᩁᩥᨧ᩠ᨨᩥᨶ᩠ᨶᩣ ᨸᨮᨾᨻᩮᩣᨵᩦᨲᩥ ᩅᩥᨶᨿᨣᨱ᩠ᨮᩥᨸᨴᩮ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᨬ᩠ᨧ ᨲᨴᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩮᩅ “ᨽᨣᩅᨲᩮᩣ ᩉᩥ ᨸᨮᨾᨻᩮᩣᨵᩥᨿᩴ ᩅᩦᩈᨲᩥᩅᩔᩣᨶᩥ ᨶᩥᨻᨴ᩠ᨵᩩᨸᨭ᩠ᨮᩣᨠᩮᩣ ᨶᩣᨾ ᨶᨲ᩠ᨳᩦ”ᨲᩥ (ᨸᩣᩁᩣ᩺ ᩋᨭ᩠ᨮ᩺ ᪑.᪑᪙) ᨠᨳᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨸᨮᨾᨻᩮᩣᨵᩥ ᨶᩣᨾ ᩅᩦᩈᨲᩥᩅᩔᩣᨶᩦᨲᩥ ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩺ ᩋᩣᨧᩁᩥᨿᨵᨾ᩠ᨾᨸᩣᩃᨲ᩠ᨳᩮᩁᩮᨶ ᨸᨶ “ᨸᨬ᩠ᨧᨧᨲ᩠ᨲᩣᩃᩦᩈᩣᨿ ᩅᩔᩮᩈᩩ ᩋᩣᨴᩥᨲᩮᩣ ᨸᨶ᩠ᨶᩁᩈ ᩅᩔᩣᨶᩥ ᨸᨮᨾᨻᩮᩣᨵᩦ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᩑᩅᨬ᩠ᩉᩥ ᩈᨲᩥ ᨾᨩ᩠ᨫᩥᨾᨸᨶ᩠ᨶᩁᩈ ᩅᩔᩣᨶᩥ ᨾᨩ᩠ᨫᩥᨾᨻᩮᩣᨵᩥ, ᩋᨶ᩠ᨲᩮ ᨸᨶ᩠ᨶᩁᩈ ᩅᩔᩣᨶᩥ ᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᨻᩮᩣᨵᩦᨲᩥ ᨲᩥᨱ᩠ᨱᩴ ᨻᩮᩣᨵᩦᨶᩴ ᩈᨾᨸ᩠ᨸᨾᩣᨱᨲᩣ ᩈᩥᨿᩣ, ᨲᨾ᩠ᨸᩥ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩺ ᨸᨶ᩠ᨶᩁᩈᨾᩮᨠᩮ ᩉᩥ ᨸᨬ᩠ᨧᨧᨲ᩠ᨲᩣᩃᩦᩈᩅᩔᩣᨶᩥ ᨸᩁᩥᨸᩪᩁᩮᨶ᩠ᨲᩥ᩺ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ ᨸᨶ ᨸᨶ᩠ᨶᩁᩈᩅᩔᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩣᨿ ᨸᨮᨾᨻᩮᩣᨵᩥᨿᩣ ᩅᩦᩈᨲᩥᩅᩔᩮᩈᩩᨿᩮᩅ ᩋᨶ᩠ᨲᩮᩣᨣᨵᨲ᩠ᨲᩣ “ᨸᨮᨾᨻᩮᩣᨵᩥᨿᩴ ᩅᩦᩈᨲᩥᩅᩔᩣᨶᩦ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨵᩣᨸᩥ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᩩᩴ᩺ “ᨿᩴ ᩁᨲ᩠ᨲᩥᩴ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᩣ᩺

តិទេ្ទារសតាយ អត្ថបច្ចុ អត្ថបចតតឹឃំ បក្លិបិតព្ពាការទេចត អត្ថតំ អបទេតព្ពាការទេចត អតតិកំ អត្តញ្ញាតាឌិសយត្តិយា សព្ពាការបរិបុណ្ណំ តិប្ផតទេហតុ តិប្ផតំ ចាលក្កុយត្តយ្បឹតិ ចាលតិទេលិយប្ប ទេកាឌិបយាលយ្បិ អចក្លិតត្តិ ចិទាតិតំ យុសា កលិតំ ឲ្យកយុទ្ធិកាឃាតិ ឲ្យកទាឌលញ្ញទេតត ឲ្យកតាឡព្ពឃាតិ ឲ្យកាឡហទេកត, ឲ្យកតុទេព្ទត ចាំ ឲ្យកតុលិឃាតិ ឲ្យកយាទេតត “តធទេយចា”តិ ចុត្តទេយចត្វំ ទេតា អព្ញាធាតិ ញតិទេទកទេតា តទេប្បតិ, ទេតត ឃតត្វំ កាសិតំ, ឲ្យកទេត្តត តតត្វតិបព្វាតតទេតា ឃធា កាសិតំ កកចតា, តធាទេឃចាតិ អចិបរឹតទេតសតតំ តទេប្បតិ “កតទេត្វា”តិ ឲ្យទេតត តធំ កតតិ កាសតឹតិ តធាកទេតា ត-ការប្ប ត-ការំ, តិរុត្តិតទេឃត ច អាកាទាកយំ កត្វា, តាតុសទ្ធាត្យកទេតត ចា អាកាទេទតាតិ តិព្ពចតំ តទេប្បតិ

ឲ្យចំ “ប្បកទេតា”តិអាតឹប្ប (បាទាំ ១) ចិឃ តាតុសទ្ធតិបត្តិបទិកទេបត តិរុត្តិំ តទេប្បត្វា ពាហិទេត្វសយាទេសតបិ តទេប្បតំ “អបិចា”តិអាតិ ចុត្តំ អាកតតត្តិ សព្ពហិតតិបព្វាតតទេតា កុសំ កធតំ ចចតំ, តក្អាចយទេត្វា ចា អា-សទេទ្ធា

តធា កតយប្បាតិ តធាកទេតាំ ឃធា ចាចាឃ កតំ បចត្តិ, តធា កាឃប្ប, ឃធា ចា កាឃប្ប កតំ បចត្តិ, តធា ចាចាឃ អប្ប, តប្ហា តធាកទេតាតិ អទេត្វាំ តទេតច តិព្ពចតំ តទេប្បតំ “កកចទេតា”តិអាតិយាហំ តត្វ ហិ “កទេតា បចទេត្តា, កតា បចត្តា”តិ ច ឲ្យទេតត កាឃចចីកិរិឃាតំ អព្ញាយព្ញាត្យទេលិយតចចតិស្នាឃ កាឃប្ប, ចាចាឃ ច បចត្តិ ព្ទត កត-សទេទ្ធត កធិតាតិ តទេប្បតិ, “ឲ្យចំក្ខតប្បា”តិអាតិតា ពាហិទេត្វសយាសំ, “ឃធា តធា”តិ ឲ្យទេតត ឃំតំ-សទ្ធាតំ អញ្ចកិចាទិតសព្ទត្តតាឃ “តធា”តិ ចុទេត្ត “ឃធា”តិ អឃយទេត្វា ស្ក្បដ្ឋិទេតាទេឃច ទេហាតឹតិ តធាសទ្ធត្វំ, “ចាតី កាទឹ”តិ ឲ្យទេតត បចត្តិសទ្ធបំ, “កកចទេតា ហិ”តិ ឲ្យទេតត ឃធាចាតឹតធាកាទិតាតិការលត្តិំ “ឲ្យចំក្ខតប្បា”តិ ឃធាចាតឹតធាកាទិតាតិតា បកាទេទត បចត្តប្ប, ព្ទយំ បកាទំ ចា បត្តប្បំ ព្ទតឹតិ ចុត្តបកាទំ តិទ្ទិសតិំ ឃប្ហា បទេតត្វ កត-សទេទ្ធា ចាចាឃ បចត្តិយ្បិ តទេប្បតិ, តប្ហា កាយំ តធាចាតិតាឃ តធាកទេតាតិ អឃយ្បិ អទេត្វា សិទេទ្ធា ទេហាតិ, ទេសា បត បុទេព្ទា បកាទេត្តទេទត តប្បិទេតាតិ បិទិទេសសតទេឃត តធាកាទិតាអត្វទេយច តទេប្បតំ “ឲ្យចំ តធាកាទិតាឃ តធាកទេតា”តិ ចុត្តំ ចុត្តព្ពា –

“ឃធា ចាចា កតា ឃប្ប,

តធា កាទេឃា កទេតា ឃទេតា;

ឃធា កាទេឃា តធា ចាចា,

តទេតា សត្វា តធាកទេតា”តិ

កចក្កុ បទិឃត្តិ កត្វាតិ សព្ទទេត្តាំ ឃំ បទេតទេក ចតត្តិ “តិទិឃំ ចិឃ ស្កបទិ, អទេតា ច សត្តិ អបទិយាលា ទេលិកតាតុទេឃា”តិ, ទេតសំ តំ

បដិសេធេតុំ ឲុចំ ចុត្តត្តិ ឥដ្ឋន្តា ចិយុត្តិយាតិ ថេលេត ចិយុត្តិកាលាឥស្សតេតាតិ បច្ចេចក្លលាកាលាសន្ទាតេតត ឥស្សតេត ត្យេលិតិ សឌិសេវា បយាលត្តិ យិតតការលំ បវេ អភិកចតិ ព្យលេត អវេន្ទ្យាតូទតិ អឆិកោ កចតីតិ អភិក្ក បទេហិ ត អភិក្កទេតា អវេន្ទ្យាតូវេដាតិ អតកិក្កទេតា អន្ទ្ញាតត្ធតិ ឲុក់សចចតេ តិបិទេតា ឥស្សតចសេត ឥសេវា, សន្តា បស្សតីតិ អទេត្វា បវេ អត្ថតោ ចសំ ចទេត្តតីតិ ចសចត្តិ

“អភិកចតទ្ធេត តឆាកទេតា”តិ អយំ ត សច្ចទេតា លទ្ធតិ, សច្ចទេតា បត ឲុចត្តិ ឥទេស្សតុំ “តទេ(តច”ត្តិអាឌិ ចុត្តំ តត្ត អកទេឥាតិ ឌិន្តាកទេឥា អក់ ទេវាក់ ឥាតិ អចលត្ថតិ, តត្តិ ចា កទេឥា ទេវាទេកា ឲុទេតតាតិ កត្វា , តស្សឌិសទ្ធេត ត្ថឆ ទេឥសតាចិលិសស្ស, បុត្តាស្សយស្ស ច អកឥតា លទ្ធតីតិ អាហ “អកទេឥា ចិយា”តិ យាយ ឆយ្ឆាត្យយា ទេឥសតាចិឌយ្ឋតប្បត្តា, សា ទេឥសតាចិលិទេសា ឆយ្ឆាត្យាតិ ច សត្ថត្ញាតត្ញាលទេយច ទេតត ហិ ឆយ្ឆាតយាកាទេកង់ ចាត្វា តឥត្វប់ ទេឥសត់ តិយាទេយតិ ទេឥសតាចិលិទេសាទេយច ទេឥសតាចិលិសយទេយា យឆា “ឥាតយំ និលយយ”ត្តិ (ឌី តិ ១.១០៥; ត្ថតិចុ ៩០; ទេតត្តិ ១៣) អច្ចតា បត ទេបិត្វទេកាប្ ចាហ្វប្បិ យយ-សទេទ្ធា ត ឌិស្សតិ បុត្តាស្សទេយាតិ ប្លស្សត់, អតិទេក់ ចា ចាលាឌិសម្មាទេក្ខត់ បុត្តា “ទេតតា”តិអាឌិ ឌ្ឋបយ្ឆសយ្យាឥត់ ទេតតាតិ ច តច្ចកទេយត ទេឥសតាចិលិទេសត ទេចច បុត្តាស្សទេយត ច ទេសា កកចា អភិកចតីតិ សម្មទេទ្ធា “ត្ថតី”តិអាឌិតា ចាហិទេត្វសយាសំ ឥទេស្សតិ សត្ថទេលិកាភិកចទេតត តទេឆា, ត អន្ទ្ញាឆាតិ ចុត្តំ ទេហាតិ

តឆាយ កទេតាតិ បុទិយសច្ចត្តយំ សន្ទាយាហ, តទំ កទេតាតិ បត បន្ថិយសច្ចំ ចត្យសច្ចាត្យក្កទេយត ទេចត្វ កត-សទ្ធស្ស អត្វចត្យក្កិ ចុត្តំ ចាចកសទ្ធសត្តិឆាទេត ប្លបសក្កិតិបិតាត់ តឥត្វទេឌាតតភាទេចត បចត្តតទេតា កត-សទេទ្ធាទេយច អត្ថបសទេក្ក អចកតត្វំ, អតីតត្វចា ចឥតីតិ ឥទេស្សតិ “អចកទេតា អតីទេតា”តិ ត្ថយិតា

“តត្វា”តិអាឌិ តត្តិចទេលំ ទេលិកត្តិ ច្ចក្លសច្ចក្ខត់ ទេលិក់ តឆាយ តីទេលាបទិន្តាយាតិ ទេយាទេឌតត្តា ទេលិកតិទេវាឆកាយីតិ បដិបឥត្តិ អទិយយក្កំ, ត បត អភិសម្ពុទ្ធតយត្តំ តត្វ កត្តត្ថាកិច្ចយ្យិ កតទេយចាតិ ឥទេស្សតុំ “ទេលិកត្វា តឆាកទេតា ចិសំយុទេត្តា”តិអាឌិតា សច្ចចត្យទេក្កបិ ចុតិយបក្លិ ចុត្តំ, អភិសម្ពុទ្ធតទេហតុំ ចា ឲុទេតហិ ឥទេស្សតិ តទេតាទេយច ហិ តាតិ អភិសម្ពុទេទ្ធាតិ “យំ ភិក្ខទេច, សទេឥចកស្ស ទេលិកស្ស សយាទេកស្ស ស(ព្រហ្មកស្ស សស្សយណ(ព្រាហ្មណិយា បឌាយ សទេឥចយត្តស្សាយ ឌិដ្ឋំ ស្វុត់ យុត់ ចិន្តាត់ បត្តំ បទិទេយសិត់ អត្តចិចទិត់ យតសា, សន្តំ ត់ តឆាកទេតត អភិសម្ពុទ្ធំ, តស្វា តឆាកទេតាតិ ចុច្ចតី”តិ (អ តិ ៣.១១) អត្ថត្តទាកទេយ ចត្យក្កតិបិទេត អាកត់ បិតុត្ថយិយំ ទេបឃ្យាលយុទេលត ឥទេស្សតិ, តត្វា អត្វសម្ពុទ្ធតាយ ឲុច, ត ត្ថយស្សត្វស្ស សាឆកតាយ សា ហិ ទេបឃ្យាលតិត្ថិដ្ឋា បិតុត្ថ តឆឥស្សិតា អត្វស្ស សាឆិកាតិ “តស្សបិ ឲុចំ អទេត្វា ទេចឌិតទេត្តា”តិ ត្ថយិតា សាឆ្យសាឆកសំសត្ថត់ កទេវាតិ “ត្ថឥយ្យិ ចា”តិអាឌិតា តឆាកតបឥស្ស យហាចិសយត់ , អដ្ឋចិឆស្សាបិ យឆាចុត្តការលស្ស តិឥស្សតយត្តច្ចា ឥទេស្សតិ តត្វ ត្ថឥត្តិ អតិត្យាសទ្វទេបត ចុត្តំ អដ្ឋចិឆំ ការលំ, បិ-សទេទ្ធា, អបិ-សទេទ្ធា ចា សម្ភាចទេត “ត្ថត្វយ្យិ យុលយត្តទេយច, បទេកច អន្ទ្ញាឆា”តិ តឆាកតភាចឌីបទេតតិ តឆាកតតាយឌីបទេត ព្យលេត ហិ កកចា តឆាកទេតា តាយ, តាទេយត ច កកចតិ តឆាកត-សទេទ្ធាតិ “អសទេត្ត្យ្យាតិ តាយាតិ, សព្យលេត យទេហសិទេតា”តិអាឌិ (ប្លឥា អដ្ឋ ១០៩; បដិ យ អដ្ឋ ១.១លិលិ) ហិ ចុត្តំ អប្បយាឥបឥំ ចិយ សកលក្សលឆយ្ឆបដិបត្តិយា សត្ថាត្យទ្ធក្យលាត់ តឆាកតបឥំ សក្កាហកត្តិ ឥទេស្សតុំ “សត្ថាកាទេវតា”តិអាឌិយាហ ៱ ចទេល្លាឃ្យាតិ បទិកប្បចចតទេយត់ “ចទេល្លាឃ្យ ចា, ត ចា ចទេល្លាឃ្យា”តិ ចុត្តត្វា –

“ពុទ្ធោបិ ពុទ្ធស្ស ភណេយ្យ វណ្ណំ,

កប្បម្បិ ចេ អញ្ញមភាសមានោ;

ខីយេថ កប្បោ ចិរទីឃមន្តរេ,

វណ្ណោ ន ខីយេថ តថាគតស្សា”តិ· (ទី· និ· អដ្ឋ· ២·១០៤; ១·២៤២; ឧទា· អដ្ឋ· ៥១; អប· អដ្ឋ· ១·៧·១០; ពុ· វំ· អដ្ឋ· ខោណ្ឌញ្ញពុទ្ធវំសវណ្ណនា; ចរិយា· បកិណ្ណកកថា); –

សមត្ថេន វា ឥទំ “សោ ឥមំ វិជដយេ ជដ”ន្តិអាទីសុ (សំ· និ· ១·១៣) វិយាតិបិ វទន្តិ កេចិ·

អយំ បនេត្ថ អដ្ឋកថាមុត្តកោ នយោ – អភិនីហារតោ បដ្ឋាយ យាវ សម្មាសម្ពោធិ, ឯត្ថន្តរេ មហាពោធិសត្តបដិបត្តិយា ហានដ្ឋានសំកិលេសនិវត្តីនំ អភាវតោ យថាបណិធានំ តថាគតោ អភិនីហារានុរូបំ បដិបន្នោតិ តថាគតោ· អថ វា មហិទ្ធិកតាយ, បដិសម្ភិទានំ ឧក្កំសាធិគមេន អនាវរណញាណតាយ ច កត្ថចិបិ បដិឃាតាភាវតោ យថារុចិ, តថា កាយវចីចិត្តានំ គតានិ គមនានិ បវត្តិយោ ឯតស្សាតិ តថាគតោ· អបិច យស្មា លោកេ វិធយុត្តគតបការសទ្ទា សមានត្ថា ទិស្សន្តិ, តស្មា យថា វិធា វិបស្សិអាទយោ ភគវន្តោ និខិលសព្ពញ្ញុគុណសមង្គិតាយ, អយម្បិ ភគវា តថា វិធោតិ តថាគតោ, យថា យុត្តា ច តេ ភគវន្តោ វុត្តនយេន, អយម្បិ ភគវា តថា យុត្តោតិ តថាគតោ· អបរោ នយោ-យស្មា សច្ចំ តច្ឆំ តថន្តិ ញាណស្ស អធិវចនំ, តស្មា តថេន ញាណេន អាគតោតិ តថាគតោតិ·

“បហាយ កាមាទិមលេ យថា គតា,

សមាធិញាណេហិ វិបស្សិអាទយោ;

មហេសិនោ សក្យមុនី ជុតិន្ធរោ,

តថា គតោ តេន តថាគតោ មតោ·

តថញ្ច ធាតាយតនាទិលក្ខណំ,

សកាចសាយញ្ញាចិកាកេកចេតា;

សឃយ្កុកាកេហត ឌិតេតា សយាកេតា,

ពឆាកេតា ចុច្ឆតិ សញ្យបុក្កេចា៍

ពឆាតិ សច្ឆាតិ សយត្តចក្លុតា,

ពឆា ព្ពុចប្យច្ឆយតា ច សព្ពេសា;

អតញ្ញាតេតេឃ្យត យេតា ចិកាចិតា,

ឃាឆាចេតា តេតា ឌិតេតា ពឆាកេតា៍

អតេតកេកចាឃ្សបិ តេលិកឆាព្ទុឃ្ស,

ឌិតឃ្សុ ទ្ទុបិឃតតាឌិកោចេទ;

ចិចិព្តកេតេក ពឆេយច ចស្សុតំ,

ពឆាកេតា តេតត សយត្តតេលិចតេតា៍

ឃេតា ច ឆយ្ងំ ពឆេយច កាសតិ,

កេទាតិ ចាចាឃត្សុតេលិយយព្តតេតា;

ក្សតេហតិ តេលិកំ អកិក្សឃ្សិទីឃតិ,

តថាគតោ តេនបិ លោកនាយកោ។

យថាភិនីហារតោ យថារុចិ,

បវត្តវាចាតនុចិត្តភាវតោ;

យថាវិធា យេន បុរា មហេសិនោ,

តថាវិធោ តេន ជិនោ តថាគតោ។

យថា ច យុត្តា សុគតា បុរាតនា,

តថាវ យុត្តោ តថោការតោ ច សោ;

សមាគតោ តេន សមន្តលោចនោ,

តថាគតោ វុច្ចតិ សក្យបុង្គវោ”តិ។ (ឥតិវុ។ អដ្ឋ។ ១៣ ទោតំ ចិនជិនំ); –

សង្គហគាថា។

“គតបញ្ញូ តំ កិច្ចេន”តិ អយំ កស្ស ពុទ្ធោតិ អាហ “ខេមា”តិអាទិ។ ឧបធិ សារមញ្ញតោ យថាវុត្តស្ស សីលមត្តកស្ស ពុទ្ធាភាវំ ទស្សេត្វា ព្រាហ្មណាតិ ពុទ្ធាទិសេសសភាវញាណតំ្ត មហាភិនីហារេ (មហាភិ។ ១៣០) អាគតា សត្តាវ ពុទ្ធា អនុត្តរេវសេន ទស្សេតិ “តត្ថ ពុទ្ធា ភាយា”តិអាទិនា។ តត្ថ តត្ថាតិ “តំ គតបន្តិ ពុទ្ធតី”តិ ឧត្ត យទេតំ សារមញ្ញតោ ពុទ្ធាវេនំ វុត្តំ, តស្មិំ។

បកតិយាតិ អត្តនោ ធម្មតាយ, សភាវេនាតិ វុត្តំ ហោតិ។ លក្ខណន្តិ ខេមា កោចិ ញាណុប្បត្តិតោ សការេវា។ អញ្ញាតន្តិ ទស្សនាទិវិសេសយុត្តេន, ញាតេន វា ខេមា កេនចិបិ ញាណេន អញ្ញាតំ អវត្វាវិសេសាតិ ហិ ញាណទស្សនពលនិរោធាតិ។ អទិដ្ឋន្តិ ទស្សនក្ខេន ញាណេន បច្ចក្ខមិវ អទិដ្ឋំ។ អវុលិតន្តិ “ឧត្តរមេត”ន្តិ វុលនក្ខេន អវុលិតំ។ អតីរិតន្តិ “ឧវមេវិធ”ន្តិ តីរណក្ខេន អគតញាណកិរិយាវសេនបត្តំ។ អវិក្ខតន្តិ ញាណស្ស អបិកដក្ខតំ។ អវិភាវិតន្តិ ញាណេន អបិកដគតំ។ តស្សាតិ យថាវុត្តលក្ខណស្ស។ អទិដ្ឋំ ខោតីយតិ បកាសីយតិ ឧតាយាតិ អទិដ្ឋខោតនា។ ធម្មតត្វាយាតិ សភាវធម្មវសេន វិតិច្ឆយការណត្វាយ។ ធម្មតញ្ញា

សាកច្ឆាវសេន វិនិច្ឆយករណំ។ ទ្វិធា សំសិព្វីយតិ ឯតាយាតិ ទ្វិធា សំសិព្វតា "សំសយបក្ខន្ទា"តិអាទីសុ ទេឡ្ហកាទិវិធា វិចិកិច្ឆា សំសយោ។ នាតិសំសប្បនយតិភេទយត្តំ វិនេតិ។ តេនាបិ អប្បិតេ "ឯវំ នុ ខោ, ន នុ ខោ"តិអាទិនា ទ្វិធា វិយ បវត្តំ ទ្វេឡ្ហកំ។ ទ្វិធា ឯលតិ កម្បតិ ចិត្តំ វេវតនាតិ ហិ ទ្វេឡ្ហកំ ហទយំ, សកត្តក្ខន្តិកបទយស្ស កត្វា, ទោន ឧទោតា, តំ ចា ឧតំ យស្សាតិ ទ្វេឡ្ហកឧទោតា។ វិនេតិ វិជ្ជតិ ឯតាយាតិ វិនេតិទេឡ្ហកា។ អនត្ថលក្ខណស្សុត្តាទីសុ (ម៉ា៑ ន៑ ១.១៩) អាគតំ ឯត្ថបទ្ទការបទិសំយុត្តំ បុច្ឆំ សន្ធាយាហ "សត្តំ ចត្តារ"ន្តិ។ អនុមតិយា បុច្ឆា អនុមតិបុច្ឆា។ "តំ កិំ មញ្ញថ ភិក្ខវេ"តិអាទិបុច្ឆាយ ហិ "កា តុម្ហាកំ អនុមតី"តិ អនុមតិ បុច្ឆិតា ហោតិ។ កថេតុកម្យតាតិ កថេតុកាមតាយ។ "អញ្ញាណតា អាបជ្ជតី"តិអាទីសុ (បរិវា៑ ២៩៥) វិយ ហិ ឯត្ថ យ-ការលោបោ, ករណេ ចេ ចា បច្ចត្តវចនំ, កថេតុកម្យតាយ ចា បុច្ឆា កថេតុកម្យតាបុច្ឆាតិបិ វទន្តិ។ អត្ថតោ បន សព្ពាបិ តថា បវត្តវចនំ, តប្បការោ ចា ចិត្តប្បាទោតិ វេទិតព្ពំ។

យទត្ថំ បនាយំ និទានបទោយោ អាហដោ, តស្ស បុច្ឆាវិសេសកាចស្ស ពាបនត្ថំ "ព្យាយាស្ម"តិអាទិមាហ។ វិត្ថារោការោ សមត្ថាហារោរំ ក្សំ, សមត្តទោ ច សំសប្បតា កញ្ហ អានប្បតា, បរិសប្បតា ច។ សព្ពា កញ្ហា ឯត្តា សព្ពញ្ញុតញ្ញាណបទដ្ឋានេន អក្ខយោក្ខន សមុដ្ឋិតនេតា។ បទេសំ អនុមតិយា, កថេតុកម្យតាយ ច ឧមុទេសនាសមុជ្ជេតា, តថា ឯវ តត្ថ តត្ថ ទិដ្ឋត្វា ច វុត្តំ "អវសេសា បន ចេ បុច្ឆា ពុទ្ធានំ អត្ថិ"តិ។ យា បនេតា "សត្តាធិដ្ឋានា បុច្ឆា ធម្មាធិដ្ឋានា បុច្ឆា ឯកាធិដ្ឋានា បុច្ឆា អនេកាធិដ្ឋានា បុច្ឆា"តិអាទិកា អបរាបិ អនេកធា បុច្ឆានយោ និទ្ទេសេ អាគតា, តា សព្ពាបិ និទ្ទានេទត្វា ព្ពន អបិធយតំ "អលំ ឯត្តាវតាច, អត្ថិកេហិ បន ព្ពយិតា នយេន និទ្ទានេទត្វា វិនេតព្ពា"តិ នយទានស្ស សិទ្ធត្ថតោតិ វេទិតព្ពំ។

ប៉ា បុច្ឆា ច នាទេយសា វិស្សជ្ជនាយ សតិយេច យុត្តរូបាតិ ទោទនាយ "ព្ពទានី"តិអាទិ វុត្តំ។ អតិបាតតំ អតិបាតោ។ អតិ-សទ្ទោ ឯត្ថ អតិក្កមិត្វា សីឃការេចា ឯវ ច អតិក្កមតា, តស្មា សរសេនេវ បតនសកាចស្ស អត្ថុរា ឯវ អតិក្កំ បាតនំ, សណិកំ បតិតុំ អទត្វា សីឃំ បាតនន្តិ អត្ថោ, អភិកចនទត្វា ចា, អតិក្កម្ម សត្តាទីហិ អភិកចិត្វា បាតនន្តិ វុត្តំ ហោតិ, ចោហារចនន៝យតំ "អតិបាតោ"តិ។ អត្ថតោ បន បករណាទិចសេនាអធិគតត្តា បាណចវណា បាណឃាតោតាតិ វុត្តំ ហោតីតិ អធិប្បាយោ។ ចោហារតោតាតិ បញ្ញត្តិតោ។ សត្តោតិ ឯត្ថសត្តានោ។ ឯត្ថ ហិ សត្តបញ្ញត្តិ។ វុត្តញ្ហិ –

"យថា ហិ អង្គសម្ភារា, ហោតិ សទ្ទោ រថោ ព្ពតិ;

ឯវំ ខន្ធេសុ សន្តេសុ, ហោតិ សត្តោតិ សម្មុតី"តិ។ (សំ៑ និ៑ ១.១៧១);

ជីវិតិន្ទ្រិយន្តិ រូបារូបជីវិតិន្ទ្រិយំ។ រូបជីវិតិន្ទ្រិយេ ហិ វិកោបិតេ ព្ពតរម្បិ តំសម្ពន្ធតាយ វិនស្សតិ។ តស្មា បនេត្ថ "បាណស្ស អតិបាតោ"តិ, "បាណោតិ ឯត្ថ ចោហារតោ សត្តោ"តិ ច ឯកចនតិទ្ទេសោ កតោ, តត្ថ តិរច្ឆានគតំ បាណាតំ អតិបាតោតោ វិរតិ ព្ពន អធិប្បេតោ។ តថា ហិ វក្ខតិ "សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បីតិ សព្ពេ បាណភូតេ"តិអាទិនា (ទី៑ និ៑ អដ្ឋ៑ ១.សិ) ពហុវចននិទ្ទេសន្តិ?

សច្ចេយតំ, បិលាកាចសាយេន្ញាត បនេតព្វ ឧពចចតតិទ្ទេសា ពនេតា, តព្វ បត សន្តាសទ្ទសត្តិឆាគេតត បុទ្ធត្តំ សុចិន្ញាយយាតេយចាតិ សាយន្ញាតិទ្ទេសយពត្វា កេឥចចតិន្ឋាចសេត ពាហុចចតតិទ្ទេសា ពនេតា៑ កិច្ចា កិនេយ្យា – សាយន្ញាទេតា និចទសយាកាតំ, តន្តិសេសទេតា និចទទេកនោតិ ព្ពយស្ស ចិនេសសស្ស ពាបតព្វយ្យិ អយំ ចចតកេនោ ពនេតាតិ ទេចឌិតន្តោ៑ “បិលាស្ស អតិបិនេតា”តិអាឌិ ហិ និចទទេកឥឥស្សត៑ “សទ្ធោ បិលាក្ខុទេត”តិអាឌិ បត និចទសយាកាតឥស្សតត្តិ៑ សទ្ទចិក្ខុ បត “ព្រាឌិសេសុ ធាទេតសុ ឌាតិឥន្តាសេបក្ខចសេត ចចតកេឥយត្តំ, អព្វទេតា សយាត”ត្តិ ចឥត្តិ៑

តស្សិ បត បិនេលាតិ យធាចុទេព្វ ឥន្តិនេឆិ បិនេលា៑ បិលាសន្តិទេតាតិ បិលាសន្ញាសយក្ខិទេតា បុក្ខលស្ស ៑ យាយ បត ទេចតតាយ បចព្វយាតស្ស ឌិចិតិត្រ្តិយស្ស តិស្សយក្ខទេតាសុ យហាក្ខទេតាសុ ខ្ទបក្ខយពទលាទហេតុ ចំយហាក្ខុតបច្ចយា ខ្ទប្បន្ទូតពយហាក្ខុតា តុប្បន្ទិស្សត្តិ, សា តាឌិសបនេយាពសយុទ្ធាបិកា ទេចតតា បិលាតិបិទេតាតិ អាហ “ឌិចិតិត្រ្តិយុបនេឆ្ឆឥទ៍ពាបក្ខយសយុទ្ធាបិកា”តិ, ឌិចិតិត្រ្តិយុបនេឆ្ឆឥពស្ស ពាយចឌីបនេយាពស្ស តត្តិស្សនេយសុ យហាក្ខុទេតាសុ សយុទ្ធាបិកាតិ អទេព្វោ៑ លទ្ធបក្ខយាតិ ហិ ក្ខុតាតិ បុរិយក្ខុតាតិ ចិយ ត ចិសឥាតិ, តស្មា សយាតឌាតិយាតំ ក្ខុតាតំ ពារលាតិ ត ទេហាត្តិតិ ទេពសុយេច ខ្ទបក្ខទេយ ពទេព តទេតា បទាតំ អសតិ អត្ថទាទេយ ខ្ទប្បន្ទូយាតាតំ ក្ខុតាតំ, តត្តិស្សិតស្ស ច ឌិចិតិត្រ្តិយស្ស ខ្ទបនេឆ្ឆឥា ទេហាតិ៑ “ពាយចឌិក្ខុទាត”ត្តិ ឧទេពត ចិតណ្ឌចាឌិយតំ យនេតាក្ខុទេទ បចព្វាយ ចឥពទេចតតាយ បិលាតិបិតកាចំ បឌិក្ខិបតិ៑

បនេយាពចព្វុយហត្តតាឌិហិ យហាសាចន្ទូតា ទេតហិ បច្ចុយហិ ខ្ទប្បន្ទូយាតាយ ទេចតតាយ ពលចកាចទេតា ទេចឌិតន្តោ៑ ឧពស្សាបិ ហិ បនេយាពស្ស សហសា តិប្បាឥតចសេត, កិច្ចសាឌិពាយ ពាហុល្លត្តំ បចព្វឌចទេតហិ លទ្ធាទេសចតាយ ច សត្តិទ្ធាបពទេចតតាយ ចសេត បនេយាពស្ស យហត្តកាទេចា៑ សតិបិ ពឥាឌិ ឲុទ្ទពទេចច យហទេត្ត ច បិទេលា បនេយាពស្ស សយកាទេច យហត្តំ ហតត្តស្ស ទេចតតា តិន្តាតទា ខ្ទប្បន្ទូតីតិ ចព្វុស្ស យហត្តកាទេចា៑ ព្ពតិ ខ្ទកយទេយ្យតំ ទេចតតាយ ពលចកាទេចតេច ទេហាតិ៑ សតិបិ ច បនេយាពចព្វុតំ អយហត្តកាទេច ហត្តន្តាស្ស ក្យាលយហទេព្វតបិ តព្វ បចទ៍ព្វាបពាទទេចតតា ចិយ ទេពព្វចិសេសតិប្បត្តិយា អបពាទទេចតតាបិ ពលចតី, តិន្តាតទា ច ខ្ទប្បន្ទូតីតិ តស្សា យហាសាចន្ទូតា ឥទ្ធន្តា ៑ ទេតតាហ “ក្យាលចទេត្តស្ម”តិអាឌិ៑ “កិទេលសាត”ត្តិអាឌិតា បត សតិបិ បនេយាពចព្វក្យាលាតំ អយហត្តកាទេច កិទេលសុបក្ខយាតំ យុក្ខុតិន្តាតាយ ទេចតតាយ ឥន្តាលពលចកាចចសេត អប្បសាចន្ទូយហាសាចន្ទូកាទេចា ទេចឌិតន្តោតិ ឥទេស្សតិ៑

សយ្ពុទីយត្តិ សហទីយត្តិ ឧទេពហីតិ សយ្ពុទា, អព្វាតិ៑ ទេពសុ បិលាសន្ញាតា, ចឥពចិព្វច្ចា បុន្តាកាពិយាតិបិ ទេហាត្តិ៑ ខ្ទបក្ខទេយា បត ចឥពទេចតតាសយុទ្ធាបិទេតា សហឌាទេតាច៑ បញ្ចសយ្ពុទចតី បត បិលាតិបិតទេចតតាតិ សា បញ្ចសយ្ពុទចិតិយុព្វា ឥទ្ធន្តា៑ ឧស តនេយា អឌិត្តាឥាតាឌីសុបិ៑

ឧព្វាហ – លទេល លទេល តិទ្ទត្ថុសកាទេចសុ សន្តាទេសុ ទេពា ហត្តិ, ទេពា ចា ហន្តាតិ, យឌិ ចិព្វទេចតសិពសត្តាទេតា, ឧចំ ទេសា អត្ថុបតាបតទេលឆតទេកឥតាឌិចសេត ត ចិទេពាបតសយទេព្វា, តាបិ ចិទេពាបតិទេយា, អច ទ្ធុបសត្តាទេតា, ឧចយ្យិ ទេសា អទេចតតតាយ ពទ្ធពលិក្ខទ្ធុបទេយាតិ ត តព្វ ទេលឆតាឌិតា បិលាតិបិទេតា លត្ថតិ យធា យតសទីទេទ៑ បទេយាទេពាបិ បិលាតិបិតស្ស

បហទលាប្យការាឌិអតីតេតាស្ ចា សង្ហារេទស្ កទេចឃ្យ, អតាកេតាស្ ចា បង្ក្សប្យេត្កស្ ចា៑ តត្វ ត តាច អតីតាតាកេតាស្ សមុ្គចតិ តេតរំ អកាចេតា៑ បង្ក្សប្យេត្កស្ ច សង្ហារាត៌ ពលិកត្តា សទេសេតច តិទ្ធ្រ្ឈូតសកាចតាយ ចិតាសាកិយុលេស្ តិប្យេឃាឌេតា ៧ច បឃោរេកា សិឃា៑ ចិតាសស្ស ច ការលារហិតត្តា ត បហទលាប្យការាឌិបឃោកេហត្យក៌ យទលំ, តិរីហកតាយ ច សង្ហារាត៌ កស្ស ឃសា បឃោរេកា, ពលិកត្តា ចឆាឌិប្យាឃសយកាលកិឌ្ជូតកស្ស កិរិឃាបរិឃោសាតកាលិតច្ង្ហាតេតា កស្ស ចា បិណាតិបិតកយ្ចុ៎ពេទ្ថាតិ?

ចុដ្ឋេតា – ចឆកេចតតាសហិតេតា សង្ហារាត៌ បុទ្ឌេរា សត្តសង្ហារេតា ហត្តិ, តេតត
បចត្តិតចឆប្យឃោកតិយិត្តាបកព្ធ្យ្ទាចិព្វាលាឌិចិតិត្រ្គិឃោ យតាចោហារប្យចត្តិតិពត្ត្ឋតា ឃឆាចុត្តចឆប្យឃោកាការេលា
ស្ទ្រប្យឌ្ជូតារេហា ទ្វបិទ្វបឆយ្ខ្មស្យរុហា ហព្វាតិ, កេចលេលិ ចា ចិត្តេចតសិកសត្តារេតា, ចឆប្យឃោកាចិសឃកាចេបិ តស្ស
បញ្ហេចាការកចេ ទ្វបសត្តាតាឌឹតចុត្តិតាយ ទ្វបសត្តារេត បទេទត បឃោខិតឌឹចិតិត្រ្គិឃ្យបច្ឆេឆកបឃោកចេសត
តត្ត្ឈ្បព្តិចិពត្ត្ឋកចិសឌិសទ្វបុប្យត្តិឃា ចិហេត ចិឆ្ឆេឆា ហោតីតិ ត បិណាតិបិតស្ស អសមុ្គចា, តាបិ អហេតុកោ បិណាតិបិតោ, ត ច
បឃោរេកា តិប្យេឃាឌេតា បង្ក្សប្យេត្កស្ សង្ហារេទស្ កតបឃោកចេសត តឆតត្តទំ ស្ទ្រប្យឌ្ជូតារហស្ស សង្ហារកលិបស្ស តចាអត្យប្យត្តិតោ,
ពលិកាត៌ សង្ហារាត៌ ពលិកយទលាស្ស ព្អូឆ យទលាកាចេត អតឆិបេ្យតត្តា សត្តតិយទលាស្ស ច ឃឆាចុត្តតេឃត សហេតុកកាចេតា ត
អហេតុក៌ យទលំ, ត ច កត្តុហិតេតា បិណាតិបិតប្យឃោរេកា តិរីហកេស្បិ សង្ហារេទស្ សត្កិហិតតាយឡេត្តត ស្ទ្របការេកស្ អត្តតោ អត្តតោ
អត្ទ្វបចលុប្យាឆតតិឃតេស្ ការេលាស្ កត្តុចោហារសិទ្ធិតោ ឃឆា “បឌឹបេបិ បការេសតិ, តិសាកេទា ចត្គិយា”តិ, ត ច កេចលស្ស
ចឆាឌិប្យាឃសហក្ទតា ចិត្តេចតសិកកលិបស្ស បិណាតិបិតោ ព្អូឆ្ទិតោ សត្តាតចេសត អចង្ងឹតស្សេច បឌិឌាតតេតា, សត្តាតចេសត
បចត្តយាតាតញ្ហា បឌឹបិឌឹត៌ អត្តកិរិឃាសិទ្ធិ ឌិស្សតីតិ អតេត្វច បិណាតិបិតេត កយ្ចុ៎ពេទ្ថាតិ៑ អឃញ្ហា ចិចាទេទា អឌិត្តាឆាតាឌឹស្បិ
ឃឆាសមុ្គចំ ចិការេចតព្វា៑

សាហត្តិ្វកោតិ សឃំ យាទេត្តស្ស កាឃេត ចា កាឃបឌិពទ្ធេត ចា បហទលំ៑ អាលាត្តិកោតិ អព្វា អាលាបេត្តស្ស “៧ចំ ចិទ្ធិព្វា ចា
បហទិត្វា ចា យាទេហី”តិ អាលាបត៌៑ តិស្សក្គិឃោតិ ធ្មទេ ឌិតំ យាទេត្យកាយស្ស កាឃេត ចា កាឃបឌិពទ្ធេត ចា ស្ទស្ឃត្តបិសាលាឌិត៌
តិស្សឌ្ជូត៌៑ ឆាចទេទាតិ អសញ្ហារិយេត ស្ទ្របកទេលាត យាទេត្យកាយស្ស ឆ្លបិតាបស្សទ៍តាបតិក្កូបត៌, កេសឌ្ជូសំចិឆាតញ្ហា៑ ចិឌ្ជាយឃោតិ
យាទលាត្វំ យត្តបរិឌប្យត៌ អាឆព្វាលិកាឌិត៌ ចិឃ៑ អាឆព្វាលិកា ហិ អាឆព្វាលំ បឃោឌត្តិ តកេទ ចា ទុទ្ធ្ឋ សក្គាយ ចា បង្ក្សបង្ងឹតេ
បឌិសេតាឃ បដ្ឋត្តិ្វកេស្ បដ្ឋាយិត្តេស្ ថ្រាតិ៑ ស្ទប្យាឆេត្តិ ស្ទបឆ្គចំ ស្ទប្យាឆេត្តិ ទេទាក៌ ស្ទប្យាឆេត្តិ បឌ្ជូទក៌ ស្ទប្យាឆេត្តិ ស្វចិក៌ ស្ទប្យាឆេត្តិ ចិស្វចិក៌
កទេទាត្តិ បក្លូគ្គិយំ កទេទាត្តិ៑ ចិឌ្ជាឆទា ច ចិឌ្ជូ បរិចេត្តត្វា តកេទ ចា ទុទ្ធ្ឋ...បេ... បក្លូគ្គិយំ កទេទាត្តិ៑ ព្អូទ្ធិយឃោតិ កយ្ចុ៎ចិបិកឌិទ្ធិយឃោ
ឌាឆាកោឌតាឌឹតិ ចិឃ៑ បិត្យទេព្វា កិទ សឹហត្យអតទិត្គិស្ស ឌាឆាកោឌេតត ធ្វត្យអស្យតក្យដ្ឋ្យតិឃស្ស យទលំ ហោតិ៑ “ព្អូយស្និ្ង
បតេត្វ”តិអាឌិតា កត្វការចំ បរិហទិត្វា តស្ស អត្វតកាចយ្បិ កទេទាតិ “អត្វិកោហី”តិអាឌិតា៑ ព្អូឆ អចុទេត្តាបិ ហិ ៧ស អតេត្វ អតិឌិសេតត
ចុទេត្តា ចិឃ អត្វតោ បរិបុទេណ្ណាតិ៑

ទុស្សឹលស្ស ការេចា ទុស្សឹល្យំ, ឃឆាចុត្តា ចេតតា៑ “បហាឃា”តិ ៧ត្វ ត្វា-សទ្ថោ បុត្ពកាលេតិ អាហ “បហឹតកាលេតា បង្ងាឃា”តិ,

ហេតុអត្ថំ ចា សន្ធាយ ឧចំ ទុត្តំ៉ ឧទេតត ហិ បហាតហេតុកា ពួឆាធិបេតា សមុដ្ឋេឆតិកា ចិទតិតិ ឥឈសុតិ៉ កយុក្កួយតោរេណត ហិ បិណាតិបិតទុស្សីល្យស្ស បហីតត្តា កកចា អច្ឆត្តុរេបច តទេតា បដិចិទទេតាតិ ទុច្ចតិ សមុដ្ឋេឆចរេសត បហាតចិទតិតយធិបេតត្តា៉ កិច្ចាបិ “បហាយ បដិចិទទេតា”តិ បទេឆហិ ទុត្តាតំ បហាតចិទយណាតំ បុទិយបច្ឆិយកាលតា តត្ថិ, យក្កួឆយុ្ខតំ បត សយុ្ខាឌិឌ្ជិអាឌីតំ, បច្ចយក្ខុតាតំ សយុ្ខាចាចាឌីតត្វា បច្ចយុប្បត្តក្ខុតាតំ បច្ចយបច្ចយុប្បត្តកាទេច អទេបក្ខិទេត សហឌាតាតយ្យិ បច្ចយបច្ចយុប្បត្តកាទេចត កហណំ បុទិយបច្ឆិយកាទេចត ចិយ ទេហាតិ៉ បច្ចទេយា ហិ បុទិយតទំ បច្ចយសត្តិយា ឋិទេតា, តទេតា បទំ បច្ចយុប្បត្តំ បច្ចយសត្តិ បដិច្ច បចត្តតិ, តស្មា កហណប្បចត្តិអាការចេទេសត សហឌាតាឌិបច្ចយក្ខុទេតសុ សយុ្ខាឌិឌ្ជិអាឌីសុ បហាយកឆទេយុ្ខសុ បហាតកិទិយាយ បុទិយកាលទេចាហាទេទា, តប្បច្ចយុប្បត្តាសុ ច ចិទតិសុ ចិទយណកិទិយាយ អបទកាលទេចាហាទេទា សយុ្ហចតិ៉ តស្មា “សយុ្ខាឌិឌ្ជិអាឌីហិ បិណាតិបិតំ បហាយ សយុ្ខាចាចាឌីហិ បិណាតិបិតា បដិចិទទេតា”តិ បិឡុឡួយំ អទេត្ថា ឥឌ្ជទេត្ថា៉

អយំ បទេតត្ថ អឌ្ជកថាយុត្តទេកា តទេយា – បហាតំ សមុដ្ឋេឆចទេសត ចិទតិបដិប្បស្សទ្ធិចទេសត ទេយាទេឌតត្ថា, តស្មា យទេក្កុត បិណាតិបិតំ បហាយ ឞទេលត បិណាតិបិតា បដិចិទទេតាតិ អទេត្ថា៉ អបិច បិទេណា អតិបិតីយតិ ឧទេតតាតិ បិណាតិបិទេតា, បិណឈាតទេហតុក្ខុទេតា ឆយុ្ខសមុ្ខទេហា៉ ទេកា បទេតទេសា? អហិទិកាទេតាត្តប្បទោឌសទេយាហចិហិសាឆទេយា កិទេលសា៉ ទេត ហិ កកចា អទិយយទេក្កុត បហាយ សមុ្ឈាទេឌត្ថា បិណាតិបិតទុស្សីល្យទេតា អច្ឆត្តុរេបច បដិចិទទេតា កិទេលទេសសុ បហីទេតសុ តត្តិមិត្តកយុ្ខស្ស អនុប្បឌ្ជតទេតា, តស្មា យទេក្កុត បិណាតិបិតំ យធាទុត្តកិទេលសំ បហាយ ទេតទេតច បិណាតិបិតា ទុស្សីល្យទេចតតា បដិចិទទេតាតិ អទេត្ថា៉ ឧស តទេយា “អឌិត្តាឌាតំ បហាយា”តិអាឌីសុបិ៉

ឞូទទេតាចិទទេតាតិ បទិយាយចចតទេយតំ, បតិ-ចិសទ្ធាតំ ចា បទេច្ចកំ ទេយាទេឌតព្វទេតា តធា ទុត្តំ៉ ឞូទទេតាតិ ហិ អចទទេតា អកិយុលំ ទទេតា, ទេតត ក្ខុកំ ចិទយណចទេសត សាតិសយតំ ឥឈសុតិ៉ បដិទតស្ស ទេចតំ អត្ថចចតំ៉ ចិទទេតាតិ ចិទេសទេសត ទទេតា, ទេតត សហ ចាសតាយ ចិទយណកាចំ, ក្ខកទេយត បត សមុដ្ឋេឆចិទតិកាចំ ចិកាទេចតិ៉ ឧច-សទេទ្ធា បត តស្សា ចិទតិយា កាលិឌិចទេសត អបទិយត្តតំ ឥឈសុតំ ទុទេត្ថា៉ ទេសា ក្ខកយត្ថ ទេយាទេឌតទេត្ថា៉ យធា ហិ អទេត្ថា សយាឌិត្តចិទតិកាបិ អតចឌ្ជិតចិត្តតាយ លិកឌីចិតាឌិទេហតុ សយាឌាតំ កិត្តត្តិ, ត ឧចំ កកចា, សព្វទេសា បហីតបិណាតិបិតត្តា បទេតស អច្ឆត្តចិទទេតា ឧចាតិ៉ “តត្ថិ តស្សា”តិអាឌិតា ឧច-សទេទ្ធត ឥឈស្សិតំ យធាទុត្តយត្ថិ តិចទេត្តតព្វត្ថចទេសត សយទេត្ថតិ៉ តត្ថ ចីតិក្កមិស្សាមីតិ ក្ខប្បឌ្ជតកា ឆយុ្ខាតិ សហ បិធេសទេសត សព្វទេទ្ធា៉ ទេត បត អតចឌ្ជឆទេយុ្ខហិ ទេចាកិណ្ហា អត្តទត្តទា ក្ខប្បឌ្ជតកា ទុព្វលិ សាចឌ្ជា ឆយុ្ខា, យស្មា ច “កាយចឌីបទេយាកំ ក្ខបលកិត្វា ព្វយស្ស កិទេលសា ក្ខប្បត្តា”តិ ចិឡ្ហាតា សក្កា ឥាតុំ, តស្មា ទេត ព្វយិតាច បទិយាទេយត “ចក្ខុទេសាតចិទេឡាឃ្យា”តិ ទុត្តា, ត បត ចក្ខុទេសាតចិឡ្ហាណាទយុ្ខណត្តា៉ អទេតា សសយ្ហាទកថាយ ចក្ខុទេសាទេតហិ, តត្តិស្សិតចិឡ្ហាទេណហិ ចា កាយិកចាចសិកបទេយាកយុបលកិត្វា យទេតាចិឡ្ហាទេណត ចិទេឡាឃ្យាតិ អទេត្ថា ឥឌ្ជទេត្ថា៉ កាយិកាតិ កាទេយត កតា បិណាតិបិតាឌិតិប្បាឆកា ពលចទេត្តា អកុសលិ៉ “កាឡុអកា” តិបិ ឌីកាយំ ក្ខឌ្ឍតបិទេធា, កណ្ឌក្ខិកា ពលចទេត្តា អកុសលិតិ អទេត្ថា៉ “ព្វយិតាចា”តិអាឌិតា តយឌាតំ កទេទាតិ, តត្វា ទេចា “អឌិត្តាឌាតំ បហាយ អឌិត្តាឌាតា បដិចិទទេតា”តិអាឌិបទេឆសុ៉

បិនេប សេយតីតិ សយណោ, កោតយសយន្នោ, តេត កោរេត្តតសន្តន្ត្វា កោតរេយាតិ អត្ថំ សន្ទាយ “សយណោតិ កកចា”តិអាឌិ ទុត្តំ

កោត្តចសេត លទ្ធចោហារេទាតិ សន្តន្ត្វំ ព្រហ្មេនត្តត កាសិតចណ្ណាតុសត្ថិយា ត្ថាយិស្សា នេសតាយ បចត្តតតោ, តេត ច

កិច្ចសង្ឃចណ្ណស្សាបិ កាសិតត្តា កិច្ចសង្ឃចណ្ណាបិ ទុត្តតេឃត នេសិតន្តោ, សោ ត នេសិតោ៎ ក៏ សោ បិលោតិបិតា បដិចិទតកាធោ

កិច្ចសង្ឃស្ស ត ចិឌ្ឍីតិ អតុយោកយបតេន្តោ “ត កេចលត្ថា”តិអាឌិយាហ៎ ឲចំ សតិ ពស្មា ត នេសិតោតិ បុតាតុយោក៌ បរិហទតិ

“នេសតា បតា”តិអាឌិតា៎ ឲចត្តិ ឲចរេយច៎

ឲត្ថាឃយឌិប្បាយោ –“អត្ថិ កិច្ចេច, អញ្ញោ ច ឆយុា”តិអាឌិតា អតញ្ញសាឆារេណ ព្យុត្តក្រេណ អាទេក្ខុ រូបរិ នេសតំ ចនេទ្ធព្រុការេយា កកចា

អាឌិតោ បដ្ឋាយ “តឆាកតស្ស ចណ្ណ៍ ចនេយាតោ ចនេឃ្យា”តិអាឌិតា ព្យុត្តក្រុលចសេតច នេសតំ អាទកិ, ត កិច្ចសង្ឃក្រុលចសេតាបិ៎ ឲសា

ហិ កកចតោ នេសតាយ បកតិ, ឃឌិធំ ឲពទេសេតច នេសតំ ននេស្សតំ លក្ខយាតស្សាបិ ពស្សធិ អក្កហល៎ តឆា ហិ រូបកណ្ឌេ ទុកាឌីសុ,

តត្តិខ្ចេសុ ច ហនេឃចត្ថុ ត កហិតំ៎ ត្ថតរេចត្ថុហិ អសយាតកតិកត្តា នេសតាតេនោ ហោតីតិ៎ ឃឆា ហិ ចក្ខុចិញ្ញាណាឌីតិ ឲកត្តតោ

ចក្ខុឌិតិស្សឃាតិ, ត ឲចំ យតោចិញ្ញាណំ ឲកត្តត ហនេឃចត្ថុតិស្សឃំ អាទុបេ្យ តនកាចតោ, តិស្សឃតិស្សិតចសេត ច ចត្ថុទុកាឌិនេសតា

បចត្តា “អត្ថិ រូបំ ចក្ខុចិញ្ញាណស្ស ចត្ថុ, អត្ថិ រូបំ ត ចក្ខុចិញ្ញាណស្ស ចត្ថុ”តិអាឌិតា៎ ឃយឹ យតោចិញ្ញាណំ ឲកត្តតោ ហនេឃចត្ថុតិស្សឃំ,

តស្ស ចសេត “អត្ថិ រូបំ យតោចិញ្ញាណស្ស ចត្ថុ”តិអាឌិតា ទុកាឌីសុ ទុច្ចយាតេតសុបិ ត តនតុរូបិ អាទេម្មណទុកាឌេយា សម្ភចត្តិ៎ ត ហិ “អត្ថិ

រូបំ យតោចិញ្ញាណស្ស អាទេម្មណំ, អត្ថិ រូបំ ត យតោចិញ្ញាណស្ស អាទេម្មណ”ត្តិ សក្កា ចត្តុំ តនតាទេម្មណរូបស្សាកាចតោតិ ចត្តារេម្មណទុកា

កិត្តាតិកា សិយុំ, តស្មា ត ឲពទសា នេសតា កនេចឃ្យាតិ ត ទុត្តំ, តឆា តិក្ខេបកណ្ឌេ ចិត្តុប្បាទចិកាកេត ចិសុំ អទុច្ចយាតត្តា

អចិតក្កអចិចារបទចិស្សជ្ជនេត “ចិចារោ ចា”តិ ចត្តុំ ត សក្កាតិ អាចិតក្កចិចារយត្តបទចិស្សជ្ជនេត លក្ខយាតោបិ ចិតក្កោ ត ខ្ទេតោ៎

អញ្ញឆា ហិ “ចិតក្កោ ចា”តិ ចត្តព្វំ សិយា, ឲចរេយចិឆាបិ កិច្ចសង្ឃក្រេណា ត នេសិតោតិ៎ កាយំ សទ្ទតោ ឲចំ ត នេសិតោ, អត្ថតោ បត

ព្រហ្មេនត្តត កាសិតចណ្ណស្ស អតុសន្ធិស្សុតចសេត ត្ថាយិស្សា នេសតាយ អាទេន្តត្តា ឌីបេតុំ ចដ្ដីតិ អាហ “អត្ថំ បតា”តិអាឌិ៎

តត្ថាឃំ ឌីបតា – “បិលោតិបិតំ បហាយ បិលោតិបិតា បដិចិទេតោ សយណស្ស កោតយស្ស សាចកសង្ឃោ តិហិតនណ្ណោ តិហិតសន្តោ”តិ

ចិត្តារេតត្ថំ៎ តតុ ឆយុស្សាបិ ចណ្ណោ ព្រហ្មេនត្តត កាសិតោតិ? សន្ទំ កាសិតោ, សោ បត សយុាសយុទ្ធបកចត្តា, អទិឃសង្ឃឆារត្តា ច

ឆយុស្ស ឆយុាតុកាចសិទ្ធត្តា ច តោឋំ, តទុកឃចណ្ណឌីបតេតច ឌីបិតោតិ ចិសុំ ត ខ្ទេតោ៎ សទ្ធយុាតុការេចតេច ហិ កកចា, កិច្ចសង្ឃោ ច

បិលោតិបិតាឌិប្យហាតសយេត្តា ហោតិ៎ អត្ថាបត្តិចសេត បរចិទេហឆតស្ស បរិចត្ថិតកាចឌីបតត្ថំ នណ្ណសត្ថាតំ តិក្ខេបចត្តិ អាហ

“បទ្ទបឈាតត្ថាយា”តិអាឌិ៎ អចត្តតតោតិ អបចត្តតតោ, អសទ្ធារលតោ ចា៎ តិក្ខិត្តា នណ្ណោ ឃេតាតិ តិក្ខិត្តនណ្ណោ៎ តឆា

តិក្ខិត្តសន្តោ៎ បត្តិបស្ស បុរិសស្ស ចត្តុហត្ថុប្បយាណោ ចេត្តុ នណ្ណោ៎ តនចសេសោ ប្បក្ខេលក្ខានយោ សត្តំ, តេត ទុត្តំ “ឲត្ថុ ចា”តិអាឌិ៎

ចិហេឆតកាចតោតិ ចិហិំ សតកាចតោ, ឲទេតត សសតិ ហិសតិ អនេតាតិ សត្ថិត្តិ អត្ថំ ននេស្សតិ៎ “បទ្ទបឈាតត្ថាយា”តិអាឌិតា អាបត្តេយត្តំ

ចិចទិតំ “ឃំ បតា”តិអាឌិ ទុត្តំ៎ ពតរោ ឌីណ្ណោ, តស្ស, តេតតចា អាលម្ពិតោ នណ្ណោ ពត្តនណ្ណោ៎ នត្តសោឆតំ ពាតំ យោក្កំ ពដ្ឋំ

នត្តពដ្ឋំ, ត បត នត្តសោឆតពដ្ឋំ៎ “នត្តពដ្ឋចាសិំ ចា”តិបិ បិនេឋា, នត្តពដ្ឋនេច្ឆតតពចាសិត្តិ អនេត្ថា៎ ល្ខ្ពក់ តលនេច្ឆតាឌិកិច្ចតិប្យាតក់ សត្តំ

បិប្យលិក៌ ត្ថាធំ បត កិច្ចសង្ឃាឌិតចតំ៎ “កិច្ចសង្ឃចសេតបិ ឌីបេតុំ ចដ្ដី”តិ ទុត្តតា តស្សាបិ ឲពនេសេត ឌីបតត្ថំ ទុត្តំ៎

លជ្ជា-សទ្ទោ ហិរិអត្ថោតិ អាហ “បាបជិគុច្ឆនលក្ខណាយា”តិ៍ ឆយុក្ខតាយ ហិ ត្យុទ្ធាតំ, ឆយុស្ស ច អត្តាធិភត្តា អត្តាធិបតិក្ខតា លជ្ជាច ចុត្តា, ន លោកាធិបតិក្ខតំ ជុត្តប្បំ៍ អបិច “លជ្ជី”តិ ឲត្ថ ចុត្តលជ្ជាយ ជុត្តប្បយិ ចុត្តរបេច, តស្មា លជ្ជាតិ ហិរិជុត្តប្បានយធិចចនំ ទដ្ឋព្វំ៍ ន ហិ បាបជិគុច្ឆនំ បាបុត្តាសនសហិតំ, បាបភយំ ចា អលជ្ជនំ នាយ អត្ថីតិ៍ “ទយំ មេត្តចិត្តតំ អាបន្នោ”តិ កស្មា ចុត្តំ, ននុ ទយា-សទ្ទោ “ទយាបន្នោ”តិអាទីសុ ករុណាយបិ ចត្តតីតិ? សច្ចមេតំ, អយំ បន ទយាសទ្ទោ អនុរក្ខណត្ថំ អន្តោនីតំ កត្វា បចត្តយានតោ មេត្តាយ, ករុណាយ ច បចត្តតីតិ ឮឆ មេត្តាយ បចត្តយានតោ ចុត្តោ ករុណាយ, ចក្ខុយានត្តា៍ យិទតិ និនោហតីតិ មេត្តា, សា ឲតស្ស អត្ថីតិ មេត្តំ, មេត្តំ ចិត្តំ ឲតស្សាតិ មេត្តចិត្តោ, មេត្តាយ សម្បយុត្តំ ចិត្តំ ឲតស្សាតិ ចា, តស្ស ភាវោ មេត្តចិត្តតា មេត្តា ឲច ម្ពុលក្ខោតន តត្ថិយិត្តេន បុគ្គលស្មិំ ត្យុទ្ធិយា, សទ្ទស្ស ច បចត្តនតោ៍

“បាណភូតេតិ បាណជាតេ”តិ ចុត្តំ៍ ឲចំ សតិ បានោ ភូតោ មយសត្តិ បាណភូតាតិ និព្វចនំ កត្តព្វំ៍ អថ ចា ឌីចិតិន្ទ្រិយសម្ពន្ធាយ បាណសញ្ញាតេ តំតំកម្មានុរូបំ បចត្តនតោ ភូតានមកោ សត្តេតិ អត្ថោ៍ អនុកម្បកោតិ ករុណាយតកោ៍ យស្មា បន មេត្តា ករុណាយ ចិសេសបច្ចយា ហោតិ, តស្មា ចុរិមបទត្ថភូតា មេត្តា ឲច បច្ចយភាវេន “តាយ ឲច ទយាបន្នតាយា”តិ ចុត្តំ៍ ព្រហ្មិនា ហិ បនេន ករុណាយ កហិតាយ មេហិ ឆមេហិ បាណាតិបាតា បដិចិរតិ សម្បជ្ជតិ, តេហិ លជ្ជាមេត្តាករុណាហិ សម្បក្កិយោចា យថាភូតំ បទត្តមេន ទស្សិតោ៍ បទេហ្លាបគយតកាយតាបិ ហិ ហិតានុកម្បនមេចាតិ អថស្ស អយមត្ថោ សម្បជិន្ធិតព្វោតិ៍ ព្យាយាយ បិញ្ចព្យយា, សំចណ្ណតាយ ច តស្សា ចិរតិយា សត្តចរេន អបរិយន្តតំ ទស្សេតិ៍

ចិហរតីតិ ឲត្ថ ចិ-សទ្ទោ ចិច្ឆិន្ទនត្ថោ, ហរ-សទ្ទោ នយនត្ថោ, នយនញ្ច នារេតំ ឮឆ បចត្តនំ, យាបនំ, បាលនំ ចាតិ អាហ “ឮរិយតិ យបេតិ យារេតិ បាលេតី”តិ៍ យបេតិ យារេតីតិ ទេត្ថ បរិយាយចចនំ៍ តស្មា យថាចុត្តប្បការោ ហុត្វា ឲកស្មិំ ឮរិយាបថេ ឧប្បន្នំ ទុក្ខំ អញ្ញេន ឮរិយាបថេន ចិច្ឆិន្ទិត្វា ហរតិ បចត្តេតិ, អត្តភាវំ ចា យារេតិ បាលេតីតិ អត្ថោ ទេចិតព្វោ៍ ឮតិ ចា ហីតិ ឲត្ថ ហិ-សទ្ទោ ចចនសិលិដ្ឋតាយ ចុត្តោ កស្សចិបិ ទោន ខោតិតត្ថស្ស អភាចតោ៍ ទេតាហ “ឲចំ ចា កិច្ចេច”តិ៍ ចិសុំ កប្បនមេច អត្ថោ ចិកប្បត្ថោតិ មេសា អនេកកិនត្ថសុមេច អត្ថេសុ លព្ភតិ, អនេកតេគោ ច អត្ថោ ឧបរិចក្ខយាតោ ឲចាតិ ចុត្តំ “ឧបរិ អនិត្តា...បេ... អនេបក្ខិត្វា”តិ៍ “ឲច”ន្តិអាទិ កត្វាការចបរិហរណំ, នយនាតំ ចា៍

ឮទានិ សម្បិណ្ឌត្ថំ ទស្សេន្តោ “អយំ បនេត្ថ”តិអាទិមាហ៍ តត្ថ ន ហនតីតិ ន ហិំសតិ៍ ន ឃាតេតីតិ ន ចធតិ៍ តត្ថាតិ បាណាតិបាតេ៍ សមនុញ្ញោតិ សន្តុដ្ឋោ៍ អទោ ចត ទេតិ កោនេត្តា ឲកំសតោ អច្ឆរិយាតិ អត្ថោ៍ អាចារសីលមត្តកត្តិ សាធុជនាចារមត្តកំ, មត្ត-សទ្ទោ ទេចត្ថ ចិសេសនិចត្តិអត្ថោ, ទេន ឮន្ទ្រិយសំចរាទិគុណហិបិ លោកិយបុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស ចណ្ណំ ចត្តុំ ន សក្កោតីតិ ទស្សេតិ៍ តថា ហិ ឮន្ទ្រិយសំចរបច្ចយបរិភោគសីលានិ ឮឆ ន ចិកត្តានិ៍ ឲច-សទ្ទោ បទបូរណមត្តំ, មត្ត-សទ្ទេន ចា យថាចុត្តត្ថស្សាចធារណំ ករោតិ, ឲច-សទ្ទេន អាចារសីលមេច ចត្តុំ សក្កោតីតិ សន្និដ្ឋានំ៍ ឲចមិធិមេសុ “ឮតិ ចា ហិ កិច្ចេច បុថុជ្ជនោ តថាគតស្ស ចណ្ណំ ចទមានោ ចទេយ្យា”តិ ចចនសាមត្ថិយេនេច ទេក្ខតិ គុណំ ចត្តុំ ន សក្កោតិ៍ “តំ ចោ ឧបរិ ចក្ខាមី”តិ ច អត្ថស្សាបជ្ជនតោ តថាបត្តមត្តំ ទស្សេតុំ

“រូបទិ អសាធារណកាច”ន្តិអាទិ ចុត្តំ “ន កេចលញ្ចា”តិអាទិនា បុគ្គលចិសេសេនេន បន “បុថុជ្ជនោ”តិ ញាតំ តិដស្សនយត្តត្តិ ដស្សិតំ “ញាតោ បទ”ន្តិអាទិនា កត្តុការេចំ បរិហរតិ បុទ្ធោ ចុត្តំ បទំ បុទ្ធបទំ,ន បុទ្ធបទំ តថា, ន បុទ្ធំ ចា អបុទ្ធំ, តយេច បទំ តថា

សទ្ធត្ថរសយោគេន ធាតុនយត្ថចិសេសចាចកត្តា “អាដាន”ន្តិ ឧតស្ស កហណន្តិ អទេត្វា ដដ្ឋេត្វា, តេនាហ “ហទណ”ន្តិអាទិ បទស្សាតិ អត្ថសត្ថកេតោ បទក្ខតស្ស សត្ថកស្ស, យោ ចា អត្ថតោ អញ្ញោ, សោ បុគ្គលោ បទោ នាម, តស្ស ញាតំ បទន្តិបិ យុជ្ជតិ, “បទរសហណ”ន្តិបិ បរិថា, រសំ-សន្ធោ ទេត្វ ឆតេត្វា,បទរសត្ថកហណន្តិ ចុត្តំ ហោតិ ឆេនោ ចុច្ចតិ ចោទោ, តស្ស ការចា ឆេដ្ឋំ, ចោទកេន ចោទិកាតិ ចោទស្ស កិរិយា តថត្ថំ ចិចទតិ “តត្វា”តិអាទិនា តត្វាតិ “អាទិត្តាដាន”ន្តិ បទេ បទបរិក្គហិតេយេច ឧត្វ អធិត្តំ, ន បន ដត្ថបរិណាមិក្កាបទេ ចិយ អបរិក្គហិតកំ អត្ថសត្ថកន្តិ អធិប្បាយោ “យត្វ បទោ”តិអាទិ រូកយត្វ សម្ពន្ធោ អាចុត្តិយាទិនយេន តស្មា “តំ បទបរិក្គហិតំ នាម, តស្មិំ បទបរិក្គហិតេ”តិ ច យោជេតព្ពំ យថាកាមំ ករោតីតិ យថាកាមការី, តស្ស ការចា យថាកាមការិតា, តំ តថារុចិកហណំ អាបជ្ជេត្វាតិ អទេត្វា សសត្ថកត្វា អដញ្ញេហោ ធតដញ្ញេនាដដញ្ញចរសេន អត្ថុបចជ្ជេ ច ចោធតាសារណាទិចរសេន តំ បទបរិក្គហិតំ អាទិយតិ ឧតេតាតិ តដាដាយកោ, ស្វេច រូបក្កយោ, តំ សម្ពុដ្ឋាបេតីតិ តដាដាយសំកាបក្កយសម្ពុដ្ឋាបិកា ចេត្យា ឧច ចេតនា ចេត្យចេតនា ចុក្គកាតាអប្បញ្ញត្តាទិចរសេន ហីនេ យហត្តតាយហញ្ញត្តាទិចរសេន បណីតេ កស្មា? ចត្តុហីនតាយាតិ កយ្យាតត្ថា ន ចុត្តំ, ហីនេ, ហីនក្ខណាតំ សត្តេ ច ចេតនា ជុត្តាលិ, បណីតេ, បណីតក្ខណាតំ សត្តេ ច តាលចតីតិ ហេដ្ឋា ចុត្តនយេន តេហិ ការណេហិ អប្បសាចជ្ជយហាសាចជ្ជតា ចេទិតព្ពា អាចទិយា បន ហីនបណីតតោ ចុក្គកយហត្ត ចិសុំ កហេត្វា “ញាណាបិ ចុក្គកេ បទសត្ថកេ អប្បសាចជ្ជំ, យហត្តេ យហាសាចជ្ជំ កស្មា? បយោកយហត្តតាយ ចត្ថុក្ខណាតំ បន សយការេ សតិ កិលេសានុបក្កយាតញ្ញា យុក្តតាយ អប្បសាចជ្ជំ, តិព្ពតាយ យហាសាចជ្ជន្តិ អយម្បិ នយោ យោជេតព្ពោ”តិ ចទន្តិ

សាហត្ថិកាទយោតិ ឧត្វ បទសត្ថកស្ស សហត្វា កហណំ សាហត្ថិកោ អញ្ញេ អាណាបេត្វា កហណំ អាណត្តិកោ អត្ថោផុដ្ឋក្កឈាទេ ជិតេន ជាហិប្បក្កឈាតំ បរិតេត្វា កហណំ តិស្សក្កិយោ “អមុកំ កដ្ឋំ យថា សក្កោសិ, តថា អចហរា”តិ អត្វសាធការចហារតិប្បាដេកេន, អាណាបនេន ចា, យថា កតាចិ បទសត្ថកចិតាសកេន សប្បិតេលក្កុម្ភិអាទីសុ ទុក្កុលសាដកាចយុណ្ណាទិបក្កិបនាទិនា ចា កហណំ ធាចទោ យត្តបរិដប្បនេន កហណំ ចិដ្ឋាយយោ ចិនា យន្តេន, កាយចចីបយោគេហិ តាទិសេសដ្ឋិយោគេន បទសត្ថកស្ស អាកដ្ឋនំ ញាដ្ឋិយោ កាយចចីបយោគាសុ ហិ សត្តាសុយេច ញាដ្ឋិយោ អចហរណបយោគោ ហោតិ, នោ អសត្តាសុ តថា ហិ ចុត្តំ “អនាបត្តិ កិច្ចេច, ញាដ្ឋិយស្ស ញាដ្ឋិចិសយេ”តិ (បារា ១១៥), តេ ច ខោ បយោគា យថានុរូបំ បចត្តាតិ សម្ពន្ធោ តេសំ បន បយោគានំ សន្ទានំ សព្ពត្វ អចហារេសុ អសម្ភចតោ “យថានុរូប”ន្តិ ចុត្តំ

សត្តិរេចជាតិតិ កត្វា អធិស្សាយាតេន ចា, ក្ខុដយានក្ខុដកហាបណាតីហិ ចញ្ចនេន ចា, អចហរណំ ចេយ្យាចហារោ បសយ្ហាចលសា អភិភុយ្យ សត្តេជ្ជត្វា, ភយំ ដស្សេត្វា ចា អចហរណំ បសយ្ហាចហារោ បរកដ្ឋំ បដិច្ឆាទេត្វា អចហរណំ បដិច្ឆន្នាចហារោ ករណ្ឌកាចសបរិកប្បចសេន បរិកប្បេត្វា អចហរណំ បរិកប្បាចហារោ កុសំ សង្កាមេត្វា អចហរណំ កុសាចហារោ ញាតិ-សង្ខេប ទេត្វ អាទិអត្ថេន, តិដស្សនតេន ចា អចសេសា ចត្តារោ បញ្ចកាបិ កហិតាតិ ចេទិតព្ពា បញ្ចាត្តត្តិញ្ចបញ្ចកាតំ សយោធានត្វា បញ្ចចិសតិ

អវហារា សន្តាបិ អទិន្នាទានេន, អវិញ្ញត្តិយា វា អរិយាយ វិញ្ញត្តិយា វា ទិន្នមេវាតិ អត្ថោ។ “ទិន្នាទាយី”តិ ឥទំ បយោគតោ បរិសុទ្ធភាវទស្សនំ “ទិន្នបាដិកង្ខី”តិ ឥទំ បន អាសយតោតិ អាហ “ចិត្តេនា”តិអាទិ។

អថេនេនាតិ ឯត្ថ -សទ្ទោ ន-សទ្ទស្ស ការិយោ, អ-សទ្ទោ វា ឯកោ និបាតោ ន-សទ្ទត្ថោតិ ទស្សេតុំ “ន ថេនេនា”តិ វុត្តំ។ បិណ្ឌត្ថំ ទិស្សមានចាគ្យាចត្តិកចិកត្តិមត្តបដិរូបកតាការេណន សទ្ធិំ សមាសទស្សនេមេតំ។ បករណាធិកេន បន អត្ថេ វិសេសិយមានេ ឥធ អថេនតោយេវ សុចិភូតតា អធិគមីយតិ អទិន្នាទានាធិការត្តាតិ អាហ “អថេនត្តាយេវ សុចិភូតតា”តិ។ តេន ហេតាលង្ការវចនមេតន្តិ ទស្សេតិ។ អាហិតោ អហំមានោ ឯត្ថាតិ អត្តា, អត្តភាវោ។ ខន្ធបញ្ចកំ បន សោ ហិរិយា មនោ ទំ និច្ចាទិបរាមាសស្ស សន្តានោបហារោ។ អបិច ច ហិ សារាធិគន្តិ អត្តា, តេនាហ “អត្តភាវេនា”តិ។ បអត្តនោបិ ឥត្ថិយុត្តលក្ខណេ ការណទានត្ថិ វាការេបំ “អថេនំ...បេ... ភត្វា”តិ វុត្តំ។ អថេនេន អត្តនា អថេនត្តា ហុត្វា សុចិភូតេន អត្តនា សុចិភូតត្តា ហុត្វា វិហរតីតិបិ អត្ថោ។

សេសន្តិ “បហាយ បដិវិរតោ”តិ ឯវមាទិកំ។ តញ្ហិ បុព្ពេ វុត្តនយំ ភិក្ខាបិ តយិធ សិក្ខាបទវោហារេន វិរតិ វុត្តា, ឥធតោ អនេញ្ញាសុ បន សុត្តបទេសេសុ, វិតយាភិធម្មេសុ ច បទត្ថវោហារេន វិរតិយោ, ចេតនា ច អធិសីលសិក្ខាភាវទីបនភាវតោ, តេសមញ្ញាតបរោចាកតាវភាវតោ ច “សិក្ខាបទ”ន្តេ៍ច ចត្តព្ពាតិ អាហ “បទមសិក្ខាបទេ”តិ។ ភាវសោក្ខុ “លជ្ជី ទយាបន្នោ”តិ ន វុត្តំ, អធិការវសេន, បន អត្ថតោ ច វុត្តមេវាតិ វេទិតព្ពំ។ យថា ហិ លជ្ជាទយា បាណាតិបាតប្បហានស្ស វិសេសបច្ចយា, ឯវំ អទិន្នាទានប្បហានស្សាបីតិ។ ឯស នយោ ឥតោ បរេសុបិ។ អថ វា សុចិភូតតាតិ ហិរោត្តប្បាទិសមន្នាគមតំ, អហិរិកាទីនញ្ច បហានំ វុត្តមេវាតិ “លជ្ជី ទយាបន្នោ”តិ ន វុត្តំ។

ព្រហ្ម-សទ្ទោ ឥធ សេដ្ឋវាចកោ, អព្រហ្មានំ និហីនានំ, អព្រហ្មំ វា និហីនំ ចរិយំ វុត្តិ អព្រហ្មចរិយំ, មេថុនធម្មោ។ ព្រហ្មំ សេដ្ឋំ អាចារន្តិ មេថុនវិរតិំ ន អាចរតីតិ អនាចារី, [អារាចារី (ទី· ដី· ១·ប៉)] វិគាចារវិរហិតោតិ អត្ថោ, តេនាហ “អព្រហ្មចរិយតោ ទូរចារី”តិ។ ទូរេ មេថុនសង្ខាតោ អាចារោ, សោ វិរហេន យស្សត្ថីតិ ទូរចារី, មេថុនធម្មតោ វា ទូរោ ហុត្វា វត្តតិ អាចរតីតិ ទូរចារីតិបិ វទន្តិ។ មិថុនានំ រាគបរិយុដ្ឋានេន សទិសានំ ឥត្ថិបុរិសានំ អយំ មេថុនោតិ អត្ថំ ទស្សេតិ “រាគបរិយុដ្ឋានវសេនា”តិអាទិនា។ អសទ្ធំ ធម្មំ អាចារោតិ អសទ្ធម្មោ, តម្មា អនេកវោហារេន គាមវាសីនំ គហិតាតិ វុត្តំ “គាមធម្មា”ត្តិ, គាមេ វសន្តំ ធម្មោតិបិ យុជ្ជតិ។ “ទូរចារី”តិ វត្វា ចនតោ, បិញ្ញត្តំ ច “មេថុនា” វត្វា អនត្វា “គាមធម្មា”តិបិ វុត្តត្តា។

“ឥធ ព្រាហ្មណ, ឯកច្ចោ សមណោ វា ព្រាហ្មណោ វា សម្មា ព្រហ្មចារី បដិជានមានោ ន ហេវ ខោ មាតុគាមេន សទ្ធិំ ទ្វយំទ្វយសមាបត្តិំ សមាបជ្ជតិ, អបិច ខោ មាតុគាមស្ស ឧច្ឆាទនបរិមទ្ទននហាបនសម្ពាហនំ សាទិយតិ, សោ តំ អស្សាទេតិ, តំ និកាមេតិ, តេន ច វិត្តិំ អាបជ្ជតិ, ឥទម្បិ ខោ ព្រាហ្មណ ព្រហ្មចរិយស្ស ខណ្ឌម្បិ ឆិទ្ទម្បិ សពលម្បិ កម្មាសម្បិ, អយំ វុច្ចតិ ព្រាហ្មណ អបរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ សំយុត្តោ មេថុនេន សំយោគេន, ន បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ន បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមិ។

បុន ចបរំ...បេ... នបិ មាតុគាមស្ស ឧច្ឆាទនបរិមទ្ទនន្ហាបនសម្ពាហនំ សាទិយតិ, អបិច ខោ មាតុគាមេន សទ្ធិំ សញ្ជគ្ឃតិ សំកីឡតិ សំកេឡាយតិ...បេ... នបិ មាតុគាមេន សទ្ធិំ សញ្ជគ្ឃតិ សំកីឡតិ សំកេឡាយតិ, អបិច ខោ មាតុគាមស្ស ចក្ខុនា ចក្ខុំ ឧបនិជ្ឈាយតិ បេក្ខតិ...បេ... នបិ មាតុគាមស្ស ចក្ខុនា ចក្ខុំ ឧបនិជ្ឈាយតិ បេក្ខតិ, អបិច ខោ មាតុគាមស្ស សទ្ទំ សុណាតិ តិរោកុដ្ដំ វា តិរោបាការំ វា ហសន្តិយា វា ភណន្តិយា វា គាយន្តិយា វា រោទន្តិយា វា...បេ... នបិ មាតុគាមស្ស សទ្ទំ សុណាតិ តិរោកុដ្ដំ វា តិរោបាការំ វា ហសន្តិយា វា ភណន្តិយា វា គាយន្តិយា វា រោទន្តិយា វា, អបិច ខោ យានិស្ស តានិ បុព្ពេ មាតុគាមេន សទ្ធិំ ហសិតលបិតកីឡិតានិ, តានិ អនុស្សរតិ...បេ... នបិ យានិស្ស តានិ បុព្ពេ មាតុគាមេន សទ្ធិំ ហសិតលបិតកីឡិតានិ, តានិ អនុស្សរតិ, អបិច ខោ បស្សតិ គហបតិំ វា គហបតិបុត្តំ វា បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតំ សមង្គីភូតំ បរិចារយមានំ...បេ... នបិ បស្សតិ គហបតិំ វា គហបតិបុត្តំ វា បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតំ សមង្គីភូតំ បរិចារយមានំ, អបិច ខោ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ “ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វា”តិ។ សោ តំ អស្សាទេតិ, តំ និកាមេតិ, តេន ច វិត្តិំ អាបជ្ជតិ។ ឥទម្បិ ខោ ព្រាហ្មណ ព្រហ្មចរិយស្ស ខណ្ឌម្បិ ឆិទ្ទម្បិ សពលម្បិ កម្មាសម្បិ។ អយំ វុច្ចតិ ព្រាហ្មណ, អបរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ សំយុត្តោ មេថុនេន សំយោគេន, ន បរិមុច្ចតិ ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ, ន បរិមុច្ចតិ ទុក្ខស្មាតិ វទាមី”តិ (អ. និ. ៧.៥០) –

អង្គុត្តរាគមេ សត្តកនិបាតេ ជាណុស្សោណិសុត្តេ អាគតា សត្តវិធមេថុនសំយោគាបិ បដិវិរតិ ឥច្ឆិតាតិ ទដ្ឋព្វា។ តថាបិ អសទ្ធម្មសេវនាធិប្បាយេន កាយទ្វារប្បវត្តា មគ្គេនមគ្គបដិបត្តិសមុដ្ឋាបិកា ចេតនា អព្រហ្មចរិយំ។ បញ្ចសិក្ខាបទក្កមេ មិច្ឆាចារេ បន អគមនីយដ្ឋានវីតិក្កមចេតនា យថាវុត្តា កាមេសុ មិច្ឆាចារោតិ យោជេតព្វា។

តត្ថ អគមនីយដ្ឋានំ នាម បុរិសានំ តាវ មាតុរក្ខិតាទយោ ទស, ធនក្កីតាទយោ ទសាតិ វីសតិ ឥត្ថិយោ។ ឥត្ថីសុ បន ទសន្នំ ធនក្កីតាទីនំ, សារក្ខសបរិទណ្ឌានញ្ច វសេន ទ្វាទសន្នំ អញ្ញេ បុរិសា។ យេ បនេកេ វទន្តិ “ចត្តារោ កាមេសុ មិច្ឆាចារា អកាលេ, អទេសេ, អនង្គេ, អធម្មេ ចា”តិ, តេ វិប្បដិបត្តិមត្តំ បតិ បរិកប្បេត្វា វទន្តិ។ ន ហិ គមនីយដ្ឋានេ បវត្តា វិប្បដិបត្តិ មិច្ឆាចារោ នាម សម្មតិ។ សា បនេសា ទុវិធាបិ វិប្បដិបត្តិ គុណវិរហិតេ អប្បសាវជ្ជា, គុណមហន្តេ មហាសាវជ្ជា។ គុណរហិតេបិ ច អភិភវិត្វា វិប្បដិបត្តិ មហាសាវជ្ជា, ឧភិន្នំ សមានច្ឆន្ទភាវេ អប្បសាវជ្ជា, សមានច្ឆន្ទភាវេបិ កិលេសានំ, ឧបក្កមានញ្ច មុទុតាយ អប្បសាវជ្ជា, តិព្វតាយ មហាសាវជ្ជាតិ វេទិតព្វា។

តស្ស បន អព្រហ្មចរិយស្ស ទ្វេ សម្ភារា សេវេតុកាមតាចិត្តំ, មគ្គេនមគ្គបដិបត្តីតិ។ មិច្ឆាចារស្ស បន ចត្តារោ សម្ភារា អគមនីយវត្ថុ, តស្មិំ សេវនចិត្តំ, សេវនប្បយោគោ, មគ្គេនមគ្គបដិបត្តិអធិវាសនន្តិ ឯវំ អដ្ឋកថាសុ “ចត្តារោ សម្ភារា”តិ (ធ. ស. អកុសលកម្មបថកថា; ម. និ. អដ្ឋ. ១.១.៤៨; សំ. និ. អដ្ឋ. ២.១០៨-១១១) វុត្តត្តា អភិភវិត្វា វីតិក្កមនេ មគ្គេនមគ្គបដិបត្តិអធិវាសនេ សតិបិ បុរិមុប្បន្នសេវនាភិសន្ធិបយោគាភាវតោ អភិភុយ្យមានស្ស មិច្ឆាចារោ ន ហោតីតិ វទន្តិ កេចិ។ សេវនចិត្តេ សតិ

បយោគាការេន ន បយាលំ ញត្វា សេវនបយោគស្ស យេភុយ្យេន អការណតោ, បុរិសស្សេវ យេភុយ្យេន សេវនបយោគោ ហោតីតិ ញត្វា បុរេតរំ សេវនចិត្តំ ឧបដ្ឋបេត្វា និសិន្នាយ [និបន្នាយ (សី។ ស្យា។ អដ្ឋិ។ មូលដីកាសុ)] មិច្ឆាចារោ ន សិយាតិ អាបជ្ជតិ។ តស្មា បុរិសស្ស សេវន ឧបក្កមតោ “ចត្តារោ សម្ភារា”តិ វុត្តំ។ អញ្ញថា ហិ ញត្វា បុរិសកិច្ចករណកាលេ បុរិសស្សាបិ សេវនាបយោគាការណតោ មិច្ឆាចារោ ន សិយាតិ វទន្តិ ឯកេ។

ឥទំ បនេត្ថ សន្និដ្ឋានំ – អត្តនោ រុចិយា បវត្តិតស្ស សេវនាបយោគេនេវ សេវនចិត្តតាសិទ្ធិតោ អកាមតាយបិ វត្វា, សេវនាបយោគោ, មគ្គេនមគ្គបដិបត្តិអធិវាសនត្ថិ តយោ, ពលក្ការេន បវត្តិតស្ស បុរិសុប្បក្កមសេវនាភិសន្ធិបយោគាការណតោ អកាមតាយបិ វត្វា, តស្មិំ សេវនចិត្តំ , មគ្គេនមគ្គបដិបត្តិអធិវាសនត្ថិ តយោ, អនវសេសគ្គហណេន បន វុត្តនយេន ចត្តារោតិ, តេបិ កេចិ ឯវ វទន្តិ, ចិន្តេត្វា គហេតព្ពន្តិ អភិធម្មានុដីកាយំ (សី។ ស្យា។ អនុដី។ អភិធម្មមូលដីកាចត្ថកា) វុត្តំ។ ឯកោ បយោគោ សាហត្ថិកោវ។

៤។ មុសាតិ តតិយន្តោ, ទុតិយន្តោ វា និបាតោ មិច្ឆាបរិយាយោ, កិរិយាវិសេសនតោតិ អាហ “វិសំវាទនបុរេក្ខារស្សា”តិអាទិ។ បុរេ ក្ខារំ បុរេក្ខារោ, វិសំវាទនស្ស បុរេក្ខារោ យស្សាតិ តថា, តស្ស គយុបច្ចត្តេន ទស្សេតុំ “អត្ថភញ្ជនកោ”តិ វុត្តំ, បរស្ស ហិតវិនាសកោតិ អត្ថោ។ មុសាវាទោ បន សមត្ថស្ស អទាតុកាមតាយ, ហសាធិប្បាយេន ច ភណតិ។ វចសា គតា ទាយាទប្បធានា កិរិយា វចីបយោគោ។ តថា កាយេន គតា កាយបយោគោ។ វិសំវាទនាធិប្បាយោ បុព្ពភាគក្ខណេ, តង្ខណេ ច។ វុត្តញ្ហិ “បុព្វេវស្ស ហោតិ ‘មុសា ភណិស្ស’ន្តិ, ភណន្តស្ស ហោតិ ‘មុសា ភណាមី’តិ” (បារា។ ១០០; បាចិ។ ៣) ឯតេនេវ ហិ ទ្វយំ អង្គភូតំ។ ញាតំ “ភណិតស្ស ហោតិ ‘មុសា មយា ភណិត’ន្តិ” (បារា។ ១០០; បាចិ។ ៣) វុត្តំ បន ហោតុ វា, មា វា, អការណមេតំ។ អស្សាតិ វិសំវាទកស្ស។ “ចេតនា”តិ ឯតេន សព្ពេសំ វិសំ វាទេតិ ឯតេនាតិ វិសំវាទនំ, តេនេវ កាយវចីបយោគោ, តំ សមុដ្ឋាបេតីតិ តថា, ញាយិតា មុសាសម្ពន្ធេន កាយវចីបយោគេន, មុសាសទ្ទោ ច កាយវចីបយោគំ វទតិ វិញ្ញាបេតិ, សមុដ្ឋាបេតិ ច ឯតេនាតិ មុសាវាទោតិ អត្ថមាហ។ “វាទោ”តិ វុត្តេ វិសំវាទកចិត្តំ, តទេវ វាចាយ, បរស្ស តទត្ថវិជាននត្ថំ លក្ខណត្ថំ វិភាវិតមេវ ហោតិ។

“អតថំ វត្ថុ”ន្តិ លក្ខណំ បន អវិភាវិតមេវ មុសា-សទ្ទស្ស បយោគសទ្ទាតកិរិយាវាចកត្តា។ តស្មា ឥធ តេន លក្ខណស្ស អញ្ញាបិតតាយ, មុសា-សទ្ទស្ស ច វិសំវាទិតព្ពវាចកតាសម្ពន្ធតោ បរិបុណ្ណំ កត្វា មុសាវាទលក្ខណំ ទស្សេតុំ “អបរោ នយោ”តិអាទិ វុត្តំ។ លក្ខណតោតិ សភាវតោ។ តថាតិ តេន តថាការេន។ កាយវចីវិញ្ញត្តិយោ សមុដ្ឋាបេតីតិ វិញ្ញត្តិសមុដ្ឋាបិកា។ ឥមស្មិំ បន នយេ មុសា វត្ថុ វទីយតិ វុច្ចតិ ឯតេនាតិ មុសាវាទោតិ និព្វចនំ ទដ្ឋព្វំ។ “សោ យមត្ថ”ន្តិអាទិនា គយុបច្ចត្តស្ស វត្ថុនោ អប្បសាវជ្ជមហាសាវជ្ជភាវមាហ។ យស្ស អត្ថំ ភញ្ជតិ, តស្ស អប្បគុណតាយ អប្បសាវជ្ជោ , មហាគុណតាយ មហាសាវជ្ជោតិ អធិប្បាយេន វិយ គុណវសេនាបិ យោជេតព្វំ។ កិលេសានំ មុទុតិព្វតាវសេនាបិ អប្បសាវជ្ជមហាសាវជ្ជតា លព្ភតិយេវ។

“អបិចា”តិអាទិនា មុសាវាទសាមញ្ញស្សាបិ អប្បសាវជ្ជមហាសាវជ្ជភាវំ ទស្សេតិ។ អត្តនោ សន្តកំ អទាតុកាមតាយាតិ, ហិ ហសាធិប្បាយេនាតិ ច មុសាវាទសាមញ្ញតោ វុត្តំ។ ឧភយត្ថាបិ ច វិសំវាទនបុរេក្ខារតោវ មុសាវាទោ, ន បន វចនមត្តេន។ តត្ថ បន

ᬘᬾᬢᬦᬵ ᬩᬮᬯᬢᬷ ᬦ ᬳᭀᬢᬷᬢᬶ ᬅᬧ᭄ᬧᬲᬵᬯᬚ᭄ᬚᬢᬵ ᬯᬸᬢ᭄ᬢᬵ᭟ ᬦᬶᬂ ᬬᬾᬡ᭄ᬡᬢᬶ ᬦᬶᬂ ᬯᬶᬬ᭟ ᬅᬧ᭄ᬧᬢᬵᬬ ᬕᬸᬡᬲ᭄ᬲ ᬅᬢ᭄ᬣᬲ᭄ᬲ ᬧᬸᬭᬾᬮᬯᬾᬲᬾᬦ ᬧᬯᬢ᭄ᬢᬵ ᬓᬣᬵ ᬧᬸᬭᬾᬮᬓᬣᬵ, ᬩᬳᬸᬯᬘᬦᬾᬦ ᬯᬸᬢ᭄ᬢᬓᬣᬵᬢᬶ ᬯᬸᬢ᭄ᬢᬂ ᬳᭀᬢᬶ᭟

ᬢᬣᬵᬓᬵᬭᬾᬦ ᬚᬵᬦᬾᬢᬵ ᬢᬾᬚᬵ, ᬢᬲ᭄ᬲ ᬯᬶᬲᬂᬯᬵᬤᬦᬲ᭄ᬲ ᬅᬢ᭄ᬣᬸᬧ᭄ᬧᬢ᭄ᬢᬶ ᬅᬢ᭄ᬣᭀ᭟ ᬯᬵᬬᬵᬫᬾᬬ᭄ᬬᬵᬢᬶ ᬯᬵᬬᬵᬫᬲᬷᬲᬾᬦ ᬧᬬᭀᬕᬫᬵᬳ᭟ ᬯᬷᬭᬶᬬᬧ᭄ᬧᬥᬵᬦᬵ ᬳᬶ ᬓᬵᬬᬶᬓᬯᬵᬘᬲᬶᬓᬓᬶᬭᬶᬬᬵ ᬏᬢ᭄ᬣ ᬅᬥᬶᬧ᭄ᬧᬾᬢᬵ, ᬦ ᬯᬵᬬᬵᬫᬫᬢ᭄ᬢᬂ᭟ ᬯᬶᬲᬂᬯᬵᬤᬦᬵᬥᬶᬧ᭄ᬧᬵᬬᬾᬦ ᬧᬬᭀᬕᬾ ᬓᬢᬾᬧᬶ ᬅᬧᬭᬾᬦ ᬢᬲ᭄ᬫᬶᬂ ᬅᬢ᭄ᬣᬾ ᬅᬯᬶᬜ᭄ᬜᬵᬢᬾ ᬯᬶᬲᬂᬯᬵᬤᬦᬲ᭄ᬲ ᬅᬲᬶᬤ᭄ᬥᬢ᭄ᬢᬵ ᬧᬭᬲ᭄ᬲ ᬢᬤᬢ᭄ᬣᬯᬶᬚᬵᬦᬦᬫ᭄ᬧᬶ ᬏᬓᬲᬫ᭄ᬪᬵᬭᬓᬵᬭᬾᬦ ᬯᬸᬢ᭄ᬢᬂ᭟ ᬓᬾᬘᬶ ᬧᬦ “ᬅᬪᬹᬢᬯᬢ᭄ᬣᬸᬂ, ᬯᬶᬲᬂᬯᬵᬤᬦᬘᬶᬢ᭄ᬢᬂ, ᬧᬭᬲ᭄ᬲ ᬢᬤᬢ᭄ᬣᬯᬶᬚᬵᬦᬦ”ᬦ᭄ᬢᬶ ᬢᬬᭀ ᬲᬫ᭄ᬪᬵᬭᬾ ᬯᬤᬦ᭄ᬢᬶ᭟ ᬓᬵᬬᬶᬓᭀᬯ ᬲᬵᬳᬢ᭄ᬣᬶᬓᭀᬢᬶ ᬓᭀᬘᬶ ᬬᬾᬦᬸᬬ᭄ᬬᬵᬢᬶ ᬢᬂ ᬦᬶᬯᬵᬭᬾᬢᬸᬂ “ᬏᬲᭀ ᬓᬵᬬᬾᬦ ᬯᬵ”ᬢᬶᬆᬤᬶ ᬯᬸᬢ᭄ᬢᬂ᭟ ᬢᬵᬬ ᬘᬾ ᬓᬶᬭᬶᬬᬵᬬ ᬧᬭᭀ ᬢᬫᬢ᭄ᬣᬂ ᬚᬵᬦᬵᬢᬷᬢᬶ ᬢᬫ᭄ᬩᬮᬾᬦ ᬯᬵ ᬤᬶᬝ᭄ᬞᬢᬵᬬ ᬯᬶᬯᬵᬭᬾᬢ᭄ᬯᬵ ᬧᬘ᭄ᬙᬵ ᬯᬵ ᬚᬵᬦᬦ᭄ᬢᬂ ᬲᬦ᭄ᬥᬵᬬ ᬯᬸᬢ᭄ᬢᬂ᭟ ᬅᬬᬦ᭄ᬢᬶ ᬯᬶᬲᬂᬯᬵᬤᬓᬓᬶᬭᬶᬬᬲᬫᬸᬝ᭄ᬞᬵᬧᬶᬓᬘᬾᬢᬦᬵᬓ᭄ᬔᬡᬾᬬᬾᬯᬵᬢᬶ ᬓᬵᬬᬶᬓᬯᬵᬘᬲᬶᬓᬓᬶᬭᬶᬬᬲᬫᬸᬝ᭄ᬞᬵᬧᬶᬓᬵᬬ ᬘᬾᬢᬦᬵᬬ ᬧᬯᬢ᭄ᬢᬓ᭄ᬔᬡᬾ ᬏᬯ ᬫᬸᬲᬵᬯᬵᬤᬓᬫ᭄ᬫᬂ ᬩᬚ᭄ᬛᬢᬷᬢᬶ ᬯᬶᬲᬂᬯᬵᬤᬦᬘᬾᬢᬦᬵᬲᬫ᭄ᬧᬬᬸᬢ᭄ᬢᬂ ᬫᬸᬲᬵᬯᬵᬤᬓᬫ᭄ᬫᬂ ᬲᬫ᭄ᬧᬚ᭄ᬚᬢᬶ, ᬅᬲᬶᬮ᭄ᬮᬷᬬᬢᬷᬢᬶ ᬯᬵ ᬅᬢ᭄ᬣᭀ᭟ ᬲᬘᬾᬧᬶ ᬤᬶᬝ᭄ᬞᬢᬵᬬ ᬯᬶᬯᬵᬭᬾᬢ᭄ᬯᬵ ᬧᬘ᭄ᬙᬵ ᬯᬶᬚᬦᬵᬢᬶ ᬧᬭᭀ ᬢᬤᬢ᭄ᬣᬂ ᬚᬵᬦᬵᬢᬶ, ᬲᬫᬸᬝ᭄ᬞᬵᬧᬓᬘᬾᬢᬦᬵᬬ ᬦᬶᬝ᭄ᬞᬶᬢᬢ᭄ᬢᬵ ᬢᬓ᭄ᬔᬡᬾᬬᬾᬯ ᬩᬚ᭄ᬛᬢᬷᬢᬶ ᬯᬸᬢ᭄ᬢᬂ ᬳᭀᬢᬶ᭟

“ᬏᬓᭀ ᬧᬬᭀᬕᭀ ᬲᬵᬳᬢ᭄ᬣᬶᬓᭀᬯᬵ”ᬢᬶ ᬇᬤᬂ ᬯᬶᬪᬗ᭄ᬕᬝ᭄ᬞᬓᬣᬵᬲᬸ ᬆᬕᬢᬦᬬᬾᬦ ᬯᬸᬢ᭄ᬢᬦ᭄ᬢᬶ ᬇᬥ ᬲᬗ᭄ᬕᬳᬝ᭄ᬞᬓᬣᬵᬬ ᬲᬗ᭄ᬕᬳᬓᬵᬭᬲ᭄ᬲ ᬅᬢ᭄ᬢᬦᭀ ᬫᬢᬶᬪᬾᬤᬂ ᬤᬲ᭄ᬲᬾᬢᬸᬂ “ᬬᬲ᭄ᬫᬵ ᬧᬦᬵ”ᬢᬶᬆᬤᬶ ᬯᬸᬢ᭄ᬢᬂ᭟ ᬢᬢ᭄ᬣ “ᬬᬣᬵ...ᬧᬾ... ᬢᬣᬵ”ᬢᬶ ᬏᬢ᭄ᬣ ᬲᬵᬳᬢ᭄ᬣᬶᬓᭀ ᬯᬶᬬ ᬆᬡᬢ᭄ᬢᬶᬓᬤ᭄ᬯᬬᭀᬧᬶ ᬕᬳᬾᬢᬩ᭄ᬩᬵ, ᬅᬜ᭄ᬜᬣᬵ ᬓᬵᬭᬡᬂ ᬦᬢ᭄ᬣᬶ ᬧᬭᬲ᭄ᬲ ᬯᬶᬲᬂᬯᬵᬤᬦᬓᬵᬭᬾᬦ ᬢᬲ᭄ᬲᬯᬶᬲᬢ᭄ᬢᬵᬢᬶ ᬤᬲ᭄ᬲᬾᬢᬶ, “ᬏᬤᬶᬲᬲ᭄ᬲ...ᬧᬾ... ᬆᬡᬵᬧᬾᬢ᭄ᬯᬵᬧᬷ”ᬢᬶ ᬆᬡᬢ᭄ᬢᬶᬓᬲ᭄ᬲ ᬕᬳᬡᬓᬵᬭᬡᬂ, “ᬧᬡ᭄ᬡᬾ...ᬧᬾ... ᬦᬶᬲ᭄ᬲᬚ᭄ᬚᬾᬢ᭄ᬯᬵᬧᬷ”ᬢᬶ ᬦᬶᬲ᭄ᬲᬕ᭄ᬕᬶᬬᬲ᭄ᬲ, “ᬅᬬᬫᬢ᭄ᬣᭀ...ᬧᬾ... ᬞᬧᬾᬢ᭄ᬯᬵᬧᬷ”ᬢᬶ ᬣᬵᬯᬭᬲ᭄ᬲ᭟ ᬬᬲ᭄ᬫᬵ ᬯᬶᬲᬂᬯᬵᬤᬾᬢᬷᬢᬶ ᬲᬫ᭄ᬩᬦ᭄ᬥᭀ ᬲᬫ᭄ᬩᬦ᭄ᬥᬾᬢᬩ᭄ᬩᭀ᭟ ᬧᬡ᭄ᬡᬾ ᬮᬶᬔᬶᬢ᭄ᬯᬵᬢᬶ ᬢᬵᬮᬧᬡ᭄ᬡᬵᬤᬶᬓᬾ ᬧᬡ᭄ᬡᬾ ᬅᬓ᭄ᬔᬭᬾ ᬮᬶᬔᬶᬢ᭄ᬯᬵ, ᬧᬡ᭄ᬡᬢ᭄ᬢᬶ ᬘ ᬓᬸᬤ᭄ᬭᬩ᭄ᬩᬶᬓᬧᬬᭀᬕᬯᬲᬾᬦ ᬏᬢᬾᬦ ᬯᬸᬢ᭄ᬢᬂ “ᬢᬶᬭᭀᬓᬸᬝ᭄ᬞᬵᬤᬶᬲᬸ”ᬢᬶ [ᬓᬸᬝ᭄ᬞᬵᬤᬶᬲᬸ (ᬤᬷ᭟ ᬦᬶ᭟ ᬅᬝ᭄ᬞ᭟ ᭑᭟ᬧ)] ᬧᬡ᭄ᬡᬾ ᬅᬓ᭄ᬔᬭᬸ ᬮᬾᬔᬦᬶᬬᬵ ᬮᬶᬔᬶᬢ᭄ᬯᬵᬢᬶ ᬅᬢ᭄ᬣᭀ᭟ ᬤᬷᬧᬶᬢ᭄ᬯᬵ ᬕᬳᬾᬢᬩ᭄ᬩᬵᬢᬶ ᬅᬢ᭄ᬢᬦᭀ ᬅᬥᬶᬧ᭄ᬧᬵᬬᬂ ᬲᬩ᭄ᬩᬜ᭄ᬜᬸᬢᬜ᭄ᬜᬵᬢᬢ᭄ᬢᬵ ᬅᬦᬢ᭄ᬢᬸᬓ᭄ᬓᬂᬲᬾᬦ ᬯᬸᬢ᭄ᬢᬂ᭟ ᬓᬶᬜ᭄ᬘᬶ ᬯᬶᬥᬵᬬᬢᬩ᭄ᬩᬓᬵᬭᬡᬂ ᬅᬢ᭄ᬣᬶ ᬲᬬᬫᬾᬯ ᬯᬶᬥᬵᬢᬩ᭄ᬩᬂ᭟

ᬲᬦ᭄ᬢᬶ ᬯᬥᬷᬲᬸ, ᬲᬦ᭄ᬢᬾᬦ ᬲᬦ᭄ᬢᬶ ᬧᬸᬭᬶᬲᬾᬦ ᬯᬥᬷᬲᬦ᭄ᬢᬾᬦ ᬧᬢ᭄ᬣᬶᬬᬂ ᬯᬥᬷᬲᬦ᭄ᬢᬶ᭟ ᬧᬦ᭄ᬢᬬᬯᬲᬾᬦ ᬥᬵᬢᬸᬧᬤᬢ᭄ᬣᬾᬮᬶᬧᬂ ᬲᬦ᭄ᬥᬵᬬ “ᬲᬦ᭄ᬥᬳᬢᬷ”ᬢᬶ ᬯᬸᬢ᭄ᬢᬂ᭟ ᬲᬦ᭄ᬥᬶᬯᬶᬥᬸ ᬧᬦ —

“ᬯᬶᬧᬸᬩ᭄ᬩᭀ ᬥᬵ ᬓᬭᭀᬢᬢ᭄ᬣᬾ, ᬅᬪᬶᬧᬸᬩ᭄ᬩᭀ ᬢᬸ ᬓᬣᬦᬾ;

ᬲᬫ᭄ᬧᬸᬩ᭄ᬩᭀ ᬬᬣᬵᬬᭀᬕᬾ, ᬲᬫ᭄ᬲᬵᬭᬵᬧᬦᬲᬦ᭄ᬥᬶᬲᬸ”ᬢᬶ᭟ —

ᬥᬵ-ᬲᬤ᭄ᬤᬾᬦ ᬪᬯᬦ᭄ᬢᬾ ᬧᬯᬢ᭄ᬢᬶ᭟ ᬢᬲ᭄ᬫᬵ ᬧᬭᬶᬬᬵᬬᬯᬲᬾᬦ “ᬲᬦ᭄ᬥᬳᬢᬷ”ᬢᬶ ᬯᬸᬢ᭄ᬢᬦ᭄ᬢᬶᬧᬶ ᬯᬤᬦ᭄ᬢᬶ᭟ ᬢᬤᬥᬶᬧ᭄ᬧᬵᬬᬂ ᬤᬲ᭄ᬲᬾᬢᬶ “ᬦ ᬅᬢ᭄ᬢᬭᬢ᭄ᬢᬵ”ᬢᬶᬆᬤᬶᬦᬵ᭟ “ᬏᬲᭀ ᬳᬶ”ᬢᬶᬆᬤᬶ ᬢᬩ᭄ᬩᬶᬯᬭᬡᬂ᭟ ᬅᬢ᭄ᬢᬭᬶᬢᬢ᭄ᬢᬵᬢᬶ ᬅᬢ᭄ᬢᬭᬵ ᬧᬭᬶᬘ᭄ᬙᬶᬦ᭄ᬦᬢ᭄ᬢᬵ᭟ ᬦ ᬢᬵᬤᬶᬲᭀᬢᬶ ᬦ ᬏᬯᬂᬯᬶᬥᬲᬓᬵᬭᬯᬵ᭟ ᬤᬷᬧᬶᬢᬳᬾᬢᬸᬧᬶ, ᬧᬦᬾᬯ ᬅᬜ᭄ᬜᬳᬾᬢᬸᬢᬶ

អបិ-សទ្ទោ សម្ភាវនត្ថោ។

“សច្ចតោ ថេតតោ”តិអាទីសុ (ម។ និ។ ១។១៨) វិយ ថេត-សទ្ទោ ថិរបរិយាយោ, ថិរភាវោ ច សច្ចវាទិតាទិការត្តា កថាវសេន វេទិតព្ពាតិ អាហ “ថិរកថោតិ អត្ថោ”តិ។ ថិតស្ស ភាវោតិ ហិ ថេតោ, ថិរភាវោ, តេន យុត្តត្តា បុគ្គលោ ឥធ ថេតោ នាម។ ហលិទ្ទីតិ សុវណ្ណវណ្ណកន្ទិបុត្តកោ គច្ឆវិសេសោ។ ថុសោ នាម ធញ្ញត្តចោ, ធញ្ញបលិសោ ច។ កុម្ភណ្ឌន្តិ មហាផលោ សូបសេយ្យាទកោ លតាវិសេសោ។ ឥន្ទខីលោ នាម គម្ភីរនេមោ ឯសិកាថម្ភោ។ យថា ហលិទ្ទិរាគាទយោ អនវដ្ឋិតសភាវតាយ ន ឋិតា, ឯវំ ន ឋិតា កថា ឯតស្សាតិ នឋិតកថោ [នថិរកថោ (ទី។ និ។ អដ្ឋ។ ១។២)] យថា បាសាណលេខាទយោ អវដ្ឋិតសភាវតាយ ឋិតា, ឯវំ ឋិតា កថា ឯតស្សាតិ ឋិតកថោតិ [ថិរកថោ (ទី។ និ។ អដ្ឋ។ ១។២)] ហលិទ្ទិរាគាទយោ យថា កថាយ ឧបមាយោ ហោន្តិ, ឯវំ យោជេតព្ពា កថាយ ហិ ឯតា ឧបមាយោតិ។

បត្តិសង្ខាតា សទ្ធា អយតិ បវត្តតិ ឯត្ថាតិ បច្ចយិកោតិ អាហ “បត្តិយាយិតព្ពកោ”តិ។ បត្តិយា អយិតព្ពា បវត្តេតព្ពាតិ បត្តិយាយិតព្ពា យ-ការាគមេន, វាចា។ សា ឯតស្សាតិ បត្តិយាយិតព្ពកោ, តេនាហ “សទ្ធាយិតព្ពកោ”តិ។ តទេវត្ថំ ព្យតិរេកេន, អន្វយេន ច ទស្សេតុំ “ឯកច្ចោ ហិ”តិអាទិ វុត្តំ។ វត្តព្ពតំ អាបជ្ជតិ វិសំវាទនតោ។ ឥតរបក្ខេ ច អវិសំវាទនតោតិ អធិប្បាយោ។ “លោក”ន្តិ ឯតេន “លោកស្សា”តិ ឯត្ថ កម្មត្ថេ ឆដ្ឋីតិ ទស្សេតិ។

សតិបិ បច្ចេកំ បរិក្កមេ អញ្ញាសុ អភិធម្មដ្ឋកថាទីសុ (ធ។ ស។ អដ្ឋ។ អកុសលកម្មបថកថា; ម។ និ។ ១។២៨) សំវណ្ណនាក្កមេន តិណ្ណម្បិ បទានំ ឯកត្ថសំវណ្ណនំ កាតុំ “យាយ វាចាយា”តិអាទិមាហ, យាយ វាចាយ ករោតីតិ សម្ពន្ធោ។ បរស្សាតិ យំ កិញ្ចិ តំ វាចំ ភាសតិ, តស្ស។ ច-សទ្ទោ អដ្ឋានបយុត្តោ, សោ ឧតក្កភាវំ ជោតេតុំ កម្មទ្វយេ បយុញ្ជិតព្ពោ។ សុញ្ញភាវន្តិ បិយវិរហិតតាយ រិត្តភាវំ។ សាតិ យថាវុត្តា សទ្ទសភាវា វាចា, ឯតេន បិយញ្ច សុញ្ញញ្ច បិយសុញ្ញំ, តំ ករោតិ ឯតាយាតិ បិសុណា និរុត្តិនយេនាតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ, បិសតីតិ វា បិសុណា, សមគ្គេ សត្តេ អវយវភូតេ វគ្គេ ភិន្ទេ ករោតីតិ អត្ថោ។

ផរុសន្តិ សិនេហាភាវេន លូខំ។ សយម្បិ ផរុសាតិ ទោមនស្សសមុដ្ឋិតត្តា សភាវេន សយម្បិ កក្កសា។ ផរុសសភាវតោ តេវ កណ្ណសុលា។ អត្ថវិបន្នតាយ ន ហទយង្គមា។ ឯត្ថ បន បឋមនយេ ផរុសំ ករោតីតិ វចនត្ថេ វា ផលូបចារេន វា វាចាយ ផរុសសទ្ទបវត្តិ វេទិតព្ពា។ ទុតិយនយេ យមុទ្ទវសេន បវត្តិយា ឯកន្តនិដ្ឋុរតាយ រុឡ្ហិសទ្ទវសេន សភាវេន, ការណូបចារេន វា វាចាយ ផរុសសទ្ទបវត្តិ ទដ្ឋព្ពា។

យេនាតិ បលិបសង្ខាតេន និរទ្ទកវេនេន។ សម្ផន្តិ “សំ”ន្តិ វុត្តំ សុខំ, ហិតញ្ច ផលតិ បហរតិ វិនាសេតីតិ អត្ថេន “សម្ផ”ន្តិ លទ្ធនាមំ អត្តនោ, បរេសញ្ច អនុបការកំ យំ កិញ្ចិ អត្ថំ, តេនាហ “និរត្ថក”ន្តិ, ឥមិនា សម្ផំ បលបតិ ឯតេនាតិ សម្ផប្បលាបោតិ វចនត្ថំ ទស្សេតិ។

“ទេវ”ន្តិអាទិនា ចេតនាយ ផលទោហារេន បិណ្ឌាទិវន្ទប្បចត្តិ ទស្សេតិ។ “វា ឧចា”តិអាទិនា បន ចេតនាយ បចត្តិបរិកប្បនាយ ហេតុំ ទីបេតិ។ តត្ថ “បហាយា”តិអាទិចចនវត្ថុនានេតា តស្សាយេច ច បហាតព្ពតា យុត្តិតោ អធិប្បេតាតិ អត្ថោ។

តត្ថាតិ តាសុ បិណ្ឌចាចាទីសុ។ សំកិលិដ្ឋចិត្តស្សាតិ លោភេន, ទោសេន វា វិពាធិតចិត្តស្ស, ឧបតាបិតចិត្តស្ស វា, ទូសិតចិត្តស្សាតិ ទុត្តំ ហោតិ, “ចេតនា”តិ ឧទេតន វព្ពន្ធោ។ យេន វហ បទេវំ នេកាយ ចកតិ, តស្ស អត្ថតោ បិយកប្បតាយាតិ អត្ថោ។ ចេតនា បិណ្ឌចាចា នាយ បិណ្ឌំ ចកត្តិ ឧតាយាតិ កត្វា។ វយាវចិវយេ ហិ យុញ្ជចវេត អត្ថោ កហេតព្ពោ, ញ្ញាវចិវយេ ឧបចារចវេតាតិ ទដ្ឋព្ពំ។ យស្ស យតោ នេកំ កទោតិ, តេសុ អកិត្តេសុ អប្បវាចជ្ជំ, កិត្តេសុ យហាវាចជ្ជំ។ តថា កិលេវានំ យុទុតិព្ពតាចិវេវេវស្សបិ យោជេតព្ពំ។

យស្ស បេស្ទុញ្ញំ ឧបសំហរតិ, វោ កិច្ចតុ ចា, យា ចា, តស្ស តកត្តចិញ្ញាបនយេច បយាលត្តិ អាហ “តស្ស តកត្តចិជាតន”ន្តិ។ នេកប្បទេក្ខាទតាបិយកប្បតានយេកកបក្ខបនេន ចត្តារោ។ កប្បចឆប្បត្តិ បន កិត្តេ ឧច។ ព្ពយេវត្តិ អតិយយតាយ បទេម្ពតាបចត្តានយ្យិ អត្ថតោ ញុក្ខិយំ បរិចត្តយានេន វត្ថាយ ទុត្តត្តិ ទស្សេតុំ “យេវ”ន្តិអាទិយាហ។ ព្ពតោតិ ព្ពឆ បទេទេវ, ទុត្តានំ យេវំ វត្តិកោ ស្ទុតត្តិ យោជេតព្ពំ។

“ទិន្ន”ន្តិ និទស្សនចចនំ ពាហុនយ្យិ វន្ធនតោ។ “យិត្តាន”ន្តិអាទិ “វន្ធាន”ន្តិ ឧតុ កយុំ, តេន បិញ្ញព្ពយំ “កិន្នាន”ន្តិ ឧតស្ស កយុកាចំ ទស្សេតិ។ វន្ធនកទោលញ្ហា នាយ តេវយតុទ្ទបកទោលយេចាតិ ទុត្តំ “អតុកត្តា”តិ។ អតុប្បទាតាតិ អតុពាលប្បទាតា, អតុចត្តនចវេន ចា បទាតា។ កស្ស បន អតុពាលប្បទានំ, អតុចត្តនញ្ហាតិ? “វហិតាន”ន្តិ ទុត្តត្តា វន្ធនស្សាតិ ចិញ្ញាយតីតិ អាហ “វន្ធនាតុប្បទាតា”តិ។ យស្មា បន អតុពាលចវេន, អតុចត្តនចវេន ច វន្ធនស្ស បទានំ អាទានំ, ទក្ខណំ ចា ទញ្ញឹកទណំ ហោតិ, តស្មា ទុត្តំ “ទញ្ញឹកយុំ កត្វា”តិ។ អាទយត្តិ ឧត្តាតិ អាទារយោ ទយិតព្ពដ្ឋានំ វយក្កោតិ ហិ តទធិដ្ឋានានំ ចវេន តព្ពិវេវនតា ទុត្តា។ “វយក្កេ”តិបិ បធត្តិ, តទយុត្តំ “យត្វា”តិអាទិចចនេន ចិទុទ្ធត្តា។ យស្មា បន អាកាទេន ចិនាបិ អយយត្វោ លព្ភតិ, តស្មា “អយយេចតុ អត្ថោ”តិ ទុត្តំ វយក្កេស្វតិ វយក្កេស្វតុ ជនកាយេសុ, តេនាហ “តេ បហាយា”តិអាទិ។ តប្បកតិយត្វោបិ កត្តុអត្ថោចាតិ ទស្សេតិ “នត្ថតី”តិ ព្ពយិនា។ តប្បកតិយត្ថេន ហិ “ទិស្វាបិ ស្វត្វាបី”តិ ចចនំ ស្ទុបបន្នំ ហោតិ។ វយក្កេ កទោតិ ឧតាយាតិ វយក្កកទណី។ វាទេយច ចាចា, តំ ការិតាតិ អត្ថយាហ “យា ចាចា”តិអាទិនា។ តាយ ចាចាយ វយក្កកទណំ នាយ។ “ស្ទុលា វស្ស្ស នាយក្តិ, វយក្កានំ តេបិ ស្ទុលោ”តិអាទិនា (ធ៉ ប៉ ១៨៣) វយក្កាតិរំវទស្សនយេចាតិ ទុត្តំ “នាយក្កិកុលបរិឌឹបិកយេចា”តិ។ ព្ពតទត្តិ តព្ពិបរីតំ នេកតិកំ ចាចំ។

យយ្ហាតីតិ ទដ្ឋាទ្ធតិ, តស្សាទិវតាយ បន ព្ពឆ អទេក្កាវចតុត្តិ “យយ្ហាតី”តិ ទុច្ចត្តិ។ យថា ហិ ទដ្ឋាទ្ធស្ស យេន កេនចិ ចត្ថុនា ឈដិតោសុ ចិត្តំ អធិយត្តំ ទុក្ខប្បត្តំ ហោតិ, តថា តេសុ ទវស្សុជាតិអាទីសុ អទេក្កាវចតុសុ ចទុវចាចាយ ចុរិតយត្តស្សតិ។ តថា ហិ ទុត្តំ “យយ្ហាតិ ចិយ យយ្ហាតិ, យេសុ ចទុវចាចាយ លុបិតយត្តស្ស ទដ្ឋាទ្ធស្ស ចិយ ឈដ្ឋិតោសុ ចិត្តំ អធិយត្តំ ទុក្ខប្បត្តំ ហោតិ, កាតិ បន តានិ? ជាតិអាទីនិ

អក្កោសវត្ថូហី”តិ (ទី. និ. ដី. ១.៨) “យស្ស សរីរប្បទេសស្ស សត្ថាទិបដិហតេន កុម្ភំ រុជ្ជតិ, សោ មម្មំ តាវ. ឯវំ បន យស្ស ចិត្តស្ស ផរុសវាចាវសេន ទោមនស្សុប្បាទនំ កុម្ភំ រុជ្ជតិ, តំ មម្មំ វិយាតិ មម្ម”ន្តិ អបរេ. តានិ មម្មានិ ឆិជ្ជន្តិ ភិជ្ជន្តិ យេនាតិ មម្មច្ឆេទកោ, សោ ច កាយវចីបយោគោ, តានិ សមុដ្ឋាបេតីតិ តថា. ឯកន្តផរុសចេតនា ផរុសា វាចា ផរុសំ វទន្តិ ឯតាយាតិ កត្វា. “ផរុសចេតនា” ឥច្ចេវ អវត្វា “ឯកន្តផរុសចេតនា”តិ វចនំ ទុដ្ឋចិត្តតាយ ឯវ ផរុសចេតនា អធិប្បេតា, ន បន វចនផរុសតាយ បវត្តាតិ ញាបនត្ថំ. តស្សាតិ ឯកន្តផរុសចេតនាយ ឯវ. អាវិការណត្ថំ ផរុសវាចាភាវស្ស បាកដការណត្ថំ តស្សាតិ វា ឯកន្តផរុសចេតនាយ ឯវ, ផរុសវាចាភាវស្សាតិ អត្ថោ. មនេចាតិ មាតុបុត្តាការេនេវ, ឋានំ អនុបាន្តិត្តិ អត្ថោ. សច្ចកិរិយន្តិ ឥមំ “ចណ្ឌា តំ មហិសី អនុបាន្តត្វា”តិ វចនំ មុខេន កថេសិ, តំ មាតុចិត្តេ នត្ថិ, តស្មា “តំ មា ហោតុ, ឥមំ បន ខ្ញុលបត្តុម្បិ មយ្ហំ ឧបរិ ន បតតូ”តិ ការណំ ចិត្តេន ចិន្តេសិ, តេនេវ មាតុចិត្តេ អត្ថិ, តស្មា “តថេវ ហោតូ”តិ សច្ចការណំ, កត្តព្ពសច្ចំ វា. ទដ្ឋវាចាតិ ឋានាឋានគវេសនំ ពន្ធា ចិយាតិ ពោធិតាសិកា បរិព្ពត្តិ ចិយំ. ឯវំ មហុច្ឆេទកោតិ ឯត្ថ សចតផរុសតាយបវត្តន មហុច្ឆេទកតា ចេទិតព្ពា.

បយោគោតិ វចីបយោគោ. ចិត្តសណ្ហតាយាតិ ឯកន្តផរុសចេតនាយ អភាវយោគ. តទេវាវេន ហិ ផរុសវាចា ន ហោតិ

កម្មបថប្បត្តា, កម្មភាវំ បន ន សក្កា វារេតុន្តិ ទដ្ឋព្ពំ. “មាតាបិតរោ ហិ”តិអាទិនាបិ តមេវត្ថំ សមត្ថេតិ. ឯវំ ញាតិពោធនវសេន

ចេតនាផរុសតាយ ផរុសវាចាភាវំ សាធេត្វា ពុទ្ធានំ តម្មេវ អត្ថវសេន សាធេតុំ “មេតា”តិអាទិ វុត្តំ. អផរុសា វាចា ន ហោតិ

ផរុសា វាចា ហោតិមេវាតិ អត្ថោ. សាតិ ផរុសវាចា. មន្តិ បុគ្គលំ.

ឯត្ថាបិ កម្មបថភាវំ អប្បត្តា អប្បសាវជ្ជា, បត្តា មហាសាវជ្ជា. តថា កិលេសាទិ មុទុតិព្ពតាវសេនបិ វេទិតព្ពំ. គេហំ បន “ឥមំ

ឋានិស្ស ផរុសវាចា បច្ចុដ្ឋតិ, តស្ស សមុដ្ឋានេ សីសំ ឯតី”តិ វទន្តិ, ឯតេ បន “បរម្មុខាបិ ផរុសវាចា ហោតិយេវា”តិ

តត្ថាយមធិប្បាយោ យុត្តោ សិយា, សម្មុខា បយោគេ អាការចាឌិតំ ពាលចកាទោតោ សិយា ចេតនា ពាលចតី, បរស្ស ច តទត្ថវិជានទំ,

ន តថា បរម្មុខា. យថា បន អក្កោសិតេ មតេ អាឡអហនេ កតា លមកា ខ្ញុបចាគន្តរាយំ និចន្តេតិ, ឯវំ បរម្មុខា បយុត្តាបិ ផរុសវាចា

ហោតិយេវាតិ សក្កា ញាតុន្តិ, តស្មា ខ្ញុមត្វាបិ ផរុសវាចា សមុដ្ឋតីតិ ទដ្ឋព្ពំ. តថា ហិ បរស្ស តទត្ថវិជានទមន្តរេន តយោធ តស្សា

សម្ពាទោ អដ្ឋកថាសុ វុត្តោតិ. កុបិតចិត្តត្តិ អក្កោសនាធិប្បាយេន វុត្តំ, ន បន មរណាធិប្បាយេន. មរណាធិប្បាយេន ហិ សតិ

ចិត្តកោបេ អត្ថសិទ្ធិយា, តទាការេន ច ធនាទិសំ បិណាតិបិតញ្ញាបិវាច ហោតីតិ.

ឯសំ ទុដ្ឋតិ នោរសា ពលតិ ចិត្តំ, បុក្កលិ ចា កយ្យតិ ឯតេតាតិ កត្វា. ឯត្ថាតិ –

“នេលង្គោ វេរបន្ថានោ, ឯកោរោ ចត្តតី វេធោ;

អតីឃំ បស្ស អាយន្តំ, លិត្តនេរាតំ អពាន្ធន”ន្តិ. (សំ. និ. ៤.៣៤៧; ឧទា. ៦៥; បេដកោ. ២៥); –

ຕຸປິຍ຺ຍາ ຽຄາຄກາຄາຍ໌ ນິລເຄຍ຺ຍຕ຺ຕ ຕິເຄາ຺ຍຕາຍ "ເຄລ"ນ຺ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ ເຕເນວາຫ ຂີເຕ຺ຕາ ກທປຕິ ອາຍນ຺ຕາ ກາຍກ຺ນເຊເຣນ ປຸເຣ຺ຕາ

ນັຍຸຕ຺ຕາກາຍເຈເຣ ນຍ຺ຍອາຍຕາຕເຈເກ຺ກ "ເຄລກ຺ກ"ນ຺ຕິ ເຕາ ກເຣ຺ຕ ນີລິຕເຍຕໍ ອສິຈເຈຕ"ນ຺ຕິ (ນັ. ຕິ. ໓.໒໓ລິ) ຈາຈາ ຄາຍ ນຄ຺ຄກາຈາ

ຕໍຕຄຕ຺ຕຄິຕຄ຺ຄຄາຕິ ນາຄ຺ຣນນຄິນຕ຺ຕາ ຍຄ຺ຣເຍຈ ຍຸຍ຺ຍາຄໍ, ອເຕ຺ຕາ ຈ ຕຄ຺ຄາຈເຕາຕິ ອຕ຺ຕເຍຈ ນຄ຺ຄາຍ ຍຸຍ຺ຍາຄຍຄ຺ຣຕາຍ,

ອຕ຺ຕຍຄ຺ຣຕາຍາ"ຕິ ຈ ວຸຕ຺ຕໍ ຈິເນນຄປຣຄິປິເຕາປິ ຫິ ເລິເກ ຄິສ຺ສຕິ "ອຍ຺ຍາຫິເຕາ"ຕິອາຄີສຸ ອປິຈ ອຈຍຈາເປກ຺ກເຄ ນຕິ "ຍຄ຺ຣໍ

ຍຸຍ຺ຍາຄໍ ຍສ຺ສາ"ຕິອາຄິກາ ຈຕ຺ຕເຕ຺ຕາ ນຸຕາຕິ ນຸຕກເຣຫີ, ນຸຕເຫຕຸຕິ ວຸຕ຺ຕໍ ເຫາຕີ ກຸລຸນ຺ນລຕ຺ຕິ ກຸລຸນຄ຺ຄໍ ກຸລຸນເຄ຺ຄຄ ເຈຕ຺ຕ

ເນາຕຈິຍ຺ຍາລປຄີຕຄ຺ຄຕຄຄຸຈຕ຺ຕກາ ຈິຍ຺ຍາລຈີຈີເຍາ ກຫິຕາ ເຈາຫາຣເກຈາ ເຫນາ ນຸຕ຺ຕຄ຺ຄເຄນຄາ, ຕນ຺ນາ ຈຸລຸຄາ ຈ, ຕຈາ ເຈຈ ວຸຕ຺ຕໍ

"ນກລນຣີເຣ ເກາປໍ, ເປຍ"ນ຺ຕິ ຈ ຄ ຫິ ຫຄຍຈຕ຺ຕຄິນ຺ນິເຕາ ເກາເປິ, ເປເຍາ ຈ ນກລນຣີເຣ ຈຕ຺ຕຕິ ໑ນ ຄເຍາ ຈຸຣຄິເຍນຸ ນຸເຣຄ

ຂີຕ຺ຕໍ ປຈິນຕິ ຍຈາວຸຕ຺ຕກາເຣລຄ຺ຄເຍຄາຕິ ອເຕ຺ຕາ, ອລຸຕ຺ຕນຍາເນາ ເຈນ ຍຈາ "ອຍຕກ຺ກເຕາ"ຕິ ປຸເຣຕິ ກຸລປິຣິປຸເຣ, ເຕເຄາຫ

"ກຸລປຣິປຸລ຺ລຕາຍາ"ຕິ ປຸເຣ ນິຈຄ຺ຄາ ເປິຣີ, ຕາຄິນາ ຄາຣີ ຂີຍາຕິ ຈາຈາປິ ເປິຣີຕິ ອຕ຺ຕຍາຫ "ປຸເຣ"ຕິອາຄິຄາ ນຸກຸຍາຣາຕິ ນຸຕຣຸລາ

ຽປເຍຍຸປເກ຺ກ ປຄ ອຜຣຸນຕາຍ ຍຄ຺ຣກກາເຈາ ໑ຈ ນຸກຸຍາຣຕາ ປຸຣສ຺ສາຕິ ໑ຕ຺ຕ ປຸຣ-ນເຄ຺ຄາ ຕຄ຺ຄິຈານີຈາຈເກາ ນຫຈຣລຈເນຄ

"ກາເຍາ ອາກເຕາ"ຕິອາຄີນຸ ຂີຍ, ເຕເນວາຫ "ຄກຣຈານີຄ"ນ຺ຕິ ໑ນາຕິ ຕໍນຍ຺ຍຄີຄິເຄ຺ຄນາ ຈາຈາ ໑ຈຣຸປີ ກຈາຕິ ອຕ຺ຕຕ຺ຕເຍຄ ປກາສິຕາ

ກຈາ ກຄ຺ຄາຕິ ກາຍິຕາ ຕຸຄ຺ຄາ ຍຈາ "ປກ຺ກເຕ຺ຕາ"ຕິ, ຍາຄ-ນຄ຺ຄສ຺ສ ຈາ ອຄ຺ຄຍຸຍຸເຄເນາ, ກາຍິຍຍາຄາຕິ ອເຕ຺ຕາ ຍຈາ "ອຄາປຕ຺ຕິ

ອນຍຍຸກາລຄ຺ຄສ຺ສາ"ຕິ (ປາຣາ. ໓໑໙, ໓໒໐, ໓໓໑) ຍຄໍ ອເປຍຕິ ຈເຄ຺ຄຕີຕິ ຍຄາປິ, ເຕຄ ວຸຕ຺ຕໍ "ຂີຕ຺ຕຣຸຄ຺ຄິກຣາ"ຕິ ຕຈາກາຣີຄີຕິ ອເຕ຺ຕາ

ອເຕາ ຄຫຸເຄາ ຂຄສ຺ສາຕິ ຄຸລ ນຄ຺ຄເຄ຺ຄ ນາຍິຈເຈຄໍ, ຄ ຕຸ ປຸຣິຍສ຺ສິ ຂີຍ ກຕ຺ຕຣີ

ກາຍໍ ເຕຫິ ຈຕ຺ຕຸຍິຄ຺ຄິເຕາ ອເຕ຺ຕາ ນຍ຺ຍຈຕິ, ເນາ ປຄ ອຜລຕ຺ຕາ ກາສິຕຕ຺ຕປຣິຍາເຍຄ ອເຕ຺ຕາເຍຈ ຄາຍ ຄ ເຫາຕີຕິ ອາຫ

"ອຄຕ຺ຕຈິຍ຺ຍາປິກາ"ຕິ ອປິຈ ປເຍາຂຄຕ຺ຕາກາຈເຕາ ອຄຕ຺ຕາ, ຈາຈາ, ຕໍ ຈິຍ຺ຍາປິກາຕິປິ ຈຄ຺ຄຕິ ອກຸນລເຈຕຄາ ນຍຸປຍຸລິເປິ ນຍຸ

ປລປຕ຺ຕິ ໑ຕາຍາຕິ ກຕ຺ຕາ ອາເຣນຈໍ ກາຈໍ ຄຫຸລີກເຣລໍ ຍໍ ຂຄໍ ກາຫາປຍິຕໍ ປຈຕ຺ຕິເຕາ, ເຕຄ ອກ຺ກຫິເຕ ອປຍນາຈເຂ຺ຂາ, ກຫິເຕ

ຍຫານາຈເຂ຺ຂາ ກິເລນາຄໍ ຍຸຄ຺ຄຕິຄ຺ຄຕາຈເຣຄາປິ ອປຍນາຈຂ຺ຂຍຫານາຈຂ຺ຂຕາ ເຍາເຂຕຄ຺ຄາ ກາຣຕຄາຍກາຄໍ ເຄ຺ຄກາຕຸກຣາຄ຺ຄຄໍ ຍຸຄ຺ຄກຈາ,

ຄນກິຣິຍເກ຺ກຄ ນີຕາຍ ຄາຍ ເຂຂີຍາ ອາຫຣລກຈາ, ຣາຍເຍ຺ຍາ ປຄ຺ຄາຫຣລກຈາ , ຍຈາ ຕໍ ອຄຸຄາ ຄາຫິຣເກຫິ ປຣິຈຍິຕາ

ນກ຺ກຂກາສາຍ ກຄ຺ຄິຕາ ຣາຍປຸຣາລກາຣຕປຸຣາລາຄິກຈາຕິ, ໑ຈຍາຄິກາ ຄິຣຕ຺ຕກກຈາ ນຍຸປຍຸລິເປິຕິ ວຸຕ຺ຕໍ "ກາຣຕ…ເປ…

ປຸເຣກ຺ກາຣຕາ"ຕິ

"ກາລຈາຄີ"ຕິອາຄີ ນຍຸປຍຸລິປິ ປຂີຈິຣຕສ຺ສ ປຂີປຕ຺ຕິນຄ຺ຄສ຺ສຄໍ ຍຈາ "ປິລາຕິປິຕາ ປຂີຈິເຣເຕາ"ຕິອາຄີ (ຄີ. ຄິ. ໑.ປັ, ໑໘໓)

ປິລາຕິປິຕປຍຫາຄສ຺ສ ປຂີປຕ຺ຕິຄສ຺ສຄໍ "ປິລາຕິປິຕໍ ປຫາຍ ຂີຫເຣຕີ"ຕິ ຫິ ວຸເຕ຺ຕ ກຄໍ ປິລາຕິປິຕປຍຫາຄໍ ເຫາຕີຕິ

ອເປກ຺ການຍ຺ຍຈເຕາ "ປິລາຕິປິຕາ ປຂີຈິເຣເຕາ ເຫາຕີ"ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ ນາ ປຄ ຂີຣຕິ ກຈຄ຺ຄິ ອາຫ "ຄິຫິຕຄເຄ຺ຄາ ຄິຫິຕ ນເຕ຺ຕາ"ຕິ ຕຄ຺ຄາ

ຄລ຺ລນຕ຺ຕຄິລາຄໍ ກຈຄ຺ຄິ ວຸຕ຺ຕໍ "ລຂ຺ຂີ"ຕິອາຄີ ໑ຈໍ ຽຕ຺ຕຣຸຕ຺ຕໍ ປຸຣິຍສ຺ສ ປຸຣິຍສ຺ສ ຽປິຍນຄ຺ຄສ຺ສຄໍ ຕຈາ ອຄິຄ຺ຄາຄາຄາຄີນຸປິ ຍຈານຍ຺ຍຈໍ

ເຍາເຂຕຄ຺ຄໍ ເຕຄ ວຸຕ຺ຕໍ "ກາລຈາຄີຕິອາຄີ ນຍຸປຍຸລິປິ ປຂີຈິຣຕສ຺ສ ປຂີປຕ຺ຕິນຄ຺ຄສ຺ສຄ"ນ຺ຕິ ອຕ຺ຕນິຫິຕາປິ ຫິ ຈາຈາ

ອຍຸຕ຺ຕກາລປເຍາເກຄ ອຕ຺ຕາຈຫາ ຄ ນິຍາຕິ ອຄຕ຺ຕຈິຍ຺ຍາປຄກາຈໍ ອຄຸເລິເຍຕິ, ຕນ຺ນາ ນຍຸປຍຸລິປໍ ປຂຫເຣ຺ຕຄ ອກາລຈາຄິຕາ

បរិចឆេ្ជតញ្ញាតិ ឥស្សេត្យំ “កាលចាតី”តិ ចុត្តំ៉ ការេល ចឥត្តេតាបិ ្កកយត្វ អយាឆតេតា អក្យំ បរិចឆេ្ជតញ្ញាត្តិ អាហ “ក្វតចាតី”តិ៉ ក្វតញ្ញា ចឥត្តេត ឃំ ព្លឆលោកបរលោកហិតយេព្យាឥតក់, តេឥច ចត្តញ្ញាត្តិ ចុត្តំ “អត្ថចាតី”តិ៉ អត្ថំ ចឥត្តេតាបិ ត លោកិយឆម្ពតិស្សិតយេច ចត្តញ្ញំ, អឆ លោ លោកុត្តរឆម្ពតិស្សិតយ្យឹតិ អាហ “ឆម្ពចាតី”តិ៉ ឃឆា ច អត្ថោ លោកុត្តរឆម្ពតិស្សិតោ ហោតិ, តឆា ឥស្សេតត្ថំ “ចិតយចាតី”តិ ចុត្តំ៉

បាតិមោក្ខសំចរោ, សតិកោណាលត្តិចិរិយសំចរោតិ ហិ បញ្ចក្តំ សំចរចិតយាតំ តឥក្កប្យហាតំ, ចិក្ខុក្កសម្ពុធ្វឆបដិប្បស្សទ្ធិតិស្សរណប្យហាតត្តិ បញ្ចក្តំ បហាតចិតយាតញ្ញា ចេសេត ចុព្វយោតោ អត្ថោ តិព្វាតាធិកាយេហេតុកាចេតា លោកុត្តរឆម្ពសត្តិស្សិតោ ហោតិ៉ ឲចំ ក្យលចិសេសយុត្តោ ច អត្ថោ ចុព្វយោតោ ឥសេតាកោសល្លេ សតិ សោកតិ, កិច្ចករោ ច ហោតិ, តាញ្ញោឆាតិ ឥស្សេត្យំ “តិឆាតចតិ ចាចំ កាសិតា”តិ ចុត្តំ៉ ព្លកាតិ តយេច ឥសេតាកោសល្លំ ចិកាចេត្យំ “កាលេតា”តិអាឌិមាហ៉ អប្បាសយឆ្ពប្បត្តិតំ, បុច្ឆាយ ច ចសេត ឆ្ពតិណ្ណោ ឥសេតាចិសេយ ឲក់សាឌិព្យាកណាចិកាក់ សល្លក្ខេត្វា ឥបតាហេតុគាហណាសំសត្តាតិ តំតំកាលិត្យុប៉ ចិកាចេត្តិឃា បរិមិតបរិច្ឆិត្តប្បិយ កម្ពុគាតបហុតត្ថចិត្ថារសង្កាហិកាយ ឥសេតាយ បរេ ឃឆាព្យាសយំ បរមត្ថសិទ្ធិឃំ បតិដ្ឋាបេត្តា “ឥសេតាក្យសលោ”តិ ចុច្ចតីតិ ឲចមេត្ថាបិ អត្ថយោជតា ចេឌិតព្វា៉

ចត្តញ្ញាយុត្តកាលត្តិ ចត្តញ្ញចឥតស្ស អត្ថុប្បកាលំ, តត្ថ ចា បយុទ្ធិតព្វកាលំ៉ សកាចចេសេតច ក្វតតាតិ អាហ “សកាចយេចា”តិ៉ អត្ថំ ចឥតីតិ អត្ថចាតី៉ អត្ថចឥតញ្ញា តត្តិស្សិតចាចាកឆតយេចាតិ អធិប្បាយេត ចុត្តំ “ទិដ្ឋឆម្ពិកសម្បរាយិកត្ថសត្តិស្សិតយេច កត្វា”តិ៉ ឆម្ពចាតី”តិអាតីស្វបិ ឲសេច តយោ៉

តិឆេតិ សត្តិឆាតំ កេរាតិ ឲត្ថាតិ តិឆាតំ៉ ឥបតោកាសោ៉ “ឥាតចតី”តិ ចុត្តេ តម្ពិ ឥាតេ ឥបេត្យំ យុត្តាតិបិ អត្ថោ សម្ពុចតីតិ អាហ “ហឥយេ”តិអាឌិ៉ តិឆាតចតីបិ ចាចា កាលយុត្តាច អត្ថាចហា, តស្មា “កាលេតា”តិ ព្លក់ “តិឆាតចតី” ចាចំ កាសិតា”តិ ឲតស្សាបក្ខចតត្តិ ឥស្សេតិ “ឲចរូបិ”ត្តិអាឌិតា៉ ព្លដ្ឋិតត្ថតិព្វត្តតត្ថំ អបឌិសិតព្វា, អបឌិសីយតិ ចា ព្លដ្ឋិតត្ថា អតេតាតិ អបឥសោ, ្ករូបយា, ហេតុគាហណាឌិការណំ ចា, តេត សហ ចត្តតីតិ សាបឥសា, ចាចា, តេតាហ “ទិសាបយំ សការណត្តិ អត្ថោ”តិ៉ បរិច្ឆេឌំ ឥស្សេត្វាតិ ឃាចតា បរិយោសាតំ សម្ពុចតិ, តាចតា យរិយាឌំ ឥស្សេត្វា, តេត ចុត្តំ “ឃឆា…បេ… កាសតី”តិ៉ សិលយប្បត្តា ហិ កឆា អត្ថាចហា តាយ ត ហោតិ៉ អត្ថសំហិតត្តិ ឲត្ថ អត្ថ-សទ្ទោ កាសិតត្ថបរិយាយោតិ ចុត្តំ “អតេកេកាហិបិ”តិអាឌិ៉ កាសិតត្ថោ ច តាយ សទ្ទាត្យសារេត អធិកតោ សព្វោបិ បកព្យត្ថបច្ចយត្ថកាចត្ថាឌិកោ, តតោតាយេច ភកាចតោ ចចតំ ឲកកាឆាបឥម្បិ សទ្ទុបចិត្ថារាឌិឲកត្តាឌិតត្តិយាចត្តាឌិតយេហិ អតេកេកាហិបិ តិទ្ធារណាក្ខមតាយ បរិយាគាត្យមសក្កុណេយ្យំ អត្ថមាចហតីតិ៉ ឲចំ អត្ថសាមញ្ញតោ សំចណ្ណេត្វា ព្លដ្ឋិតត្ថចិសេសសតោបិ សំចណ្ណេត្យំ “ឃំ ចា”តិអាឌិមាហ៉ អត្ថចាឌិតា ចត្តុមិច្ឆិតត្ថោយេច ហិ ព្លឆ កហិតោ៉ តត្យ សព្វោសម្បិ ចចតំ អត្ថតា ព្លដ្ឋិតត្ថសហិតំយេច, កិមេត្ថ ចត្តញ្ញំ អត្ថីតិ អត្ថោលីតចោឥតំ បរិសោឆេតិ “ត អញ្ញា”ត្តិអាឌិតា៉ អញ្ញមត្ថំ បឥមំ តិក្ខិបិត្វា អតត្យសត្តិចសេត បច្ឆា អញ្ញមត្ថំ ត កាសតិ៉ ឃឆាតិក្ខិត្តាត្យសត្តិចសេតេច បរិយោសាបេត្វា កឆេតីតិ អធិប្បាយោ៉

១០. ឯវំ បដិបាដិយា សត្តមូលសិក្ខាបទានិ វិភជិត្វា សតិបិ អភិជ្ឈាទិប្បហានស្ស សំវរសីលសង្គហេ ឧបរិគុណសង្គហតោ, លោកិយបុថុជ្ជនាវិសយតោ ច ឧត្តរិទេសនាយ សង្គហិតំ តំ បរិហរិត្វា បចុរជនបាកដំ អាចារសីលមេវ វិភជន្តោ ភគវា “ពីជគាមភូតគាមសមារម្ភា”តិអាទិមាហាតិ បិណ្ឌត្ថំ សម្ពន្ធោ វត្តព្វោ. តត្ថ វិជាយន្តិ វិរុហន្តិ ឯតេហីតិ ពីជានិ. បច្ចយន្តរសមវាយេ សទិសផលុប្បត្តិយា វិសេសការណភាវតោ វិរុហនសមត្ថានំ សារផលាទីនមេតំ អធិវចនំ. ភវន្តិ, អហុវុន្តិ ចាតិ ភូតា, ជាយន្តិ វឌ្ឍន្តិ ជាតា, វឌ្ឍិតា ចាតិ អត្ថោ. វឌ្ឍមានកានំ វឌ្ឍិតា, ឋិតាភត្វា រុក្ខគច្ឆាទីនំ យថាក្កមំ មូលិនវន្តំ វិរុឡ្ហមូលា ហិ នីលភាវំ អាបន្នា តរុណរុក្ខគច្ឆា ជាយន្តិ វឌ្ឍន្តីតិ វុច្ចន្តិ, វឌ្ឍិតា ឋិតា មហន្តា រុក្ខគច្ឆា ជាតា វឌ្ឍិតាតិ. គាមោតិ សមូហោ, សោ ច សុទ្ធដ្ឋកាសមូហំ, ពីជានំ, ភូតានញ្ច តថាលទ្ធសមញ្ញានំ អដ្ឋមាទីនំ គាមា, ឯតេនេវ ចា គាមាតិ តថា. អវយវវិនិមុត្តស្ស ហិ សមុទាយស្ស អភាវតោ ភុវិនេតាបិ អសត្ថ ឯតេមេវ តិណរុក្ខលតាទយោ គយ្ហន្តិ.

អបិច ភូមិយំ បតិដ្ឋហិត្វា ហរិតភាវមាបន្នា រុក្ខគច្ឆាទយោ ទេវតា បរិគ្គណ្ហន្តិ, តស្មា ភូតានំ និវាសដ្ឋានតាយ គាមោតិ ភូតគាមោតិបិ វទន្តិ, តេ សន្ធាយ ទស្សេតុំ “មូលពីជ”ន្តិអាទិមាហ. មូលមេវ ពីជំ មូលពីជំ. ឯសេវ នយោ សេសេសុបិ. អយំ ភេទោ. ផឡុពីជន្តិ បព្ពពីជំ. បច្ចយន្តរសមវាយេ សទិសផលុប្បត្តិយា វិសេសការណភាវតោ វិរុហនសមត្ថេ សារផលេ និរុឡ្ហោ ពីជ-សទ្ទោ តទត្ថសិទ្ធិយា មូលាទីសុបិ កេសុចិ បវត្តតីតិ មូលាទិតោ និវត្តនត្ថំ ឯកេន ពីជ-សទ្ទេន វិសេសេត្វា “ពីជពីជ”ន្តិ វុត្តំ យថា “រូបរូបំ, ទុក្ខទុក្ខ”ន្តិ ច. នីលតិណរុក្ខាទិកស្សាតិ អល្លតិណស្ស ចេវ អល្លរុក្ខាទិកស្ស ច. អាទិ-សទ្ទេន ឱសធិគច្ឆលតាទយោ វេទិតព្វា. សមារម្ភោ ពាធ វិកោបនំ, តស្មា ឆេទនាទិមេវាតិ វុត្តំ “ឆេទនភេទនបចនាទិភាវេនា”តិ. ននុ ច រុក្ខាទយោ ចិត្តរហិតតាយ ន ជីវា, ចិត្តរហិតតា ច បរិប្ផន្ទនាភាវតោ, ឆិន្នេ វិរុហនតោ, វិសទិសជាតិកភាវតោ, ចតុយោនិអបរិយាបន្នតោ ច វេទិតព្វា. វុឌ្ឍិ បន បវាឡសិលាលវណាទីនម្បិ វិជ្ជតីតិ ន តេសំ ជីវតាការណំ. វិសយគ្គហណញ្ច នេសំ បរិកប្បនាមត្តំ សុបនំ វិយ ចិញ្ចាទីនំ, តថា ពទុពម្ពិលិសាទិនា ទោហឡាទយោ. តត្ថ កស្មា ពីជគាមភូតគាមសមារម្ភា បដិវិរតិ វណ្ណិតាតិ? សមណសារុប្បតោ, តន្និស្សិតសត្តានុកម្បតោ ច. តេនេវាហ អាឡវកានំ រុក្ខច្ឆេទនាទិវត្ថុស្មិំ “ជីវសញ្ញិនោ ហិ មោឃបុរិសា មនុស្សា រុក្ខស្មិ”ន្តិអាទិ (បារា. ៨៩).

ឯកំ ភត្តំ ឯកភត្តំ, តមស្ស អត្ថិ ឯកស្មិំ ទិវសេ ឯកវារមេវ ភុញ្ជនតោតិ ឯកភត្តិកោ. តយិទំ ឯកភត្តំ កទា ភុញ្ជិតព្វន្តិ សន្ធាយ វុត្តំ “បាតរាសភត្ត”ន្តិអាទិ, ទ្វីសុ ភត្តេសុ បាតរាសភត្តំ សន្ធាយាហាតិ អធិប្បាយោ. បាតោ អសិតព្វន្តិ បាតរាសំ, សាយំ អសិតព្វន្តិ សាយមាសំ, តទេវ ភត្តំ តថា. ឯក-សទ្ទោ ចេត្ថ មជ្ឈន្ហិកកាលបរិច្ឆេទការេន បយុត្តោ, ន គណនវារការេនាតិ ទស្សេតិ “តស្មា”តិអាទិនា.

រត្តិយា ភោជនំ ឧត្តរបទលោបេន រត្តិ-សទ្ទេន វុត្តំ, តន្និវត្តេន វា តថាវេទនាធិប្បាយសម្ភវតោ, តេនាហ “រត្តិយា”តិអាទិ. អរុណុគ្គមនតោ បដ្ឋាយ យាវ មជ្ឈន្ហិកា អយំ ពុទ្ធាទីនំ អរិយានំ អាចិណ្ណសមាចិណ្ណោ ភោជនស្ស កាលោ នាម, តទញ្ញោ វិកាលោ. តត្ថ ទុតិយបទេន រត្តិភោជនស្ស បដិក្ខិត្តត្តា អបរណ្ហោ ឥធ វិកាលោតិ បារិសេសនយេន តតិយបទស្ស អត្ថំ ទស្សេតុំ “អតិក្កន្តេ មជ្ឈន្ហិកេ”តិអាទិ វុត្តំ. ភាវសាធនោ ចេត្ថ ភោជន-សទ្ទោ អជ្ឈោហរណត្ថវាចកោតិ ទីបេតិ “យាវ សូរិយត្ថង្គមនា ភោជន”ន្តិ ពាធិតា.

ពស្ស បន តទន្លោហរលត្តិ? ឃាឃកាលិកាឌីតបត្សណ្ណាតត្តា, ចិកាលកោដតសន្តស្ស ច ឃាចកាលិកន្លោហរណោឃេច តិន្ទ្យហត្តា "ឃាចកាលិកស្សា"តិ ចិណ្ណាឃតិ។ អយំ បនេត្ថ អដ្ឋកថាចរិយានំ អាចរិយានំ តយោ – ក្សិនាតព្ពាដ្ឋេត កោដតំ, ឃាក្សកត្តាឌិ សត្ថំ ឃាចកាលិកចត្វេ។ ឃថា ច "រត្តបរោតា"តិ ឲត្ត រត្តិកោដតំ រត្តិសន្តេត ចុច្ចតិ, ឲចរេយត្ត កោដតន្លោហរណំ កោដតសន្តេត។ ចិការេល កោដតំ ចិកាលកោដតំ, តទេតា ចិកាលកោដតា។ ចិការេល ឃាចកាលិកចត្វស្ស អន្លោហរណាតិ អតេ្ថាតិ។ ច្រាឌិសា ក្សាលចិក្សតិ ត ឮច្ឆការលឃេចាតិ អាហ "អនេតាយាតឌីតីរេ"តិអាឌិ។ អយំ បន បិច្ចព្ពយំ អត្យសត្តិក្កយោ – ឲកស្មិំ ឌិចរេ ឲកចាររេយច ក្សត្ថាតតោ "ឲកកត្តិកោ"តិ ចុតេ្ត រត្តិកោដតោតាបិ សិឃាតិ តត្តិចារលត្តំ "រត្តបរោតា"តិ ចុត្តំ។ ឲចំ សតិ សាឃត្សាកាឌីបិ ឲកកត្តិកោ សិឃាតិ តឆាយស្កាតិចត្តតត្វំ "ចិរោតា ចិកាលកោដតា"តិ ចុត្តត្តិ។

សន្លេបតោ "សត្តាបិបស្ស អកាលោ"ត្តិអាឌិ (ឌី៌ តិ៌ ១៌៨០; ឆ៌ ប៌ ០៤៦; តេត្តិ៌ ១០, ៥០, ០១៩, ០១៣) តឃប្យចត្តំ កាចតោ សាឃតំ សលត្តរាកប្យចត្តិតោ តច្ចាឌីតំ ឥស្សតំ តាត្យលិរេយតីតិ អាហ "សាឃតស្ស អតត្យលិយត្តា"តិ។ ចិស្សចតិ សាឃតំ ចិន្នាតិ អតត្យលិយិកការចតាតិ ចិស្សកំ, បដិចិទ្ធត្តិ ចុត្តំ ហោតិ។ ត៣ ឝ្ហបំ ឥស្សតិ "បដាលិក្សត"ត្តិ ព្ពយិតា, បដាលិសព្ពាតំ កិលំ ចិឃ ក្សតត្តិ អតេ្ថា៌ "ចិស្សក"ត្តិ ឲតស្ស បដាលិក្សតត្តិ អត្ថយាហាតិបិ ចឥត្តិ។ អត្តតា បឃោឌិឃយាតំ, បរេហិ បឃោឌាបិឃយាតច្ចា តច្ចំ តច្ចកាចសាយណ្ណោតា បិច្ចព្ពយំ ឲកោតេច តច្ចសន្តេត សាយណ្ណាតិទ្ធេសតឃេត ពហិតំ, ឲកសេសតឃេត ចា៌ តថា កិតចាឌិតសទ្ធេហិ កាឃតកាឃាបតចាឥតចាឥាបតាតីតិ អាហ "តច្ចតតច្ចាបតាឌិចរេសតា"តិ។ ស្សទ្ធេហត្យតារឌាតតចរេសត ហិ ខ្លាឌិប្យាឃិកា ឲតេ សទ្ធា៌ តច្ចច្ចា កិតច្ចា ចាឌិតច្ចា ចិស្សកឥស្សតច្ចា តច្ចកិតចាឌិតចិស្សកឥស្សតំ, សយាហារចរេសតេត្ថ ឲកត្តា៌ អដ្ឋកថាយំ បន ឃថាបិឆំ ចាព្យាចត្តិកត្តចឥេតត សហ សយុច្ចយសយាសឥស្សតត្តំ "តច្ចា ចា"តិអាឌិ ចុត្តា៌ ឲចំ សន្ទាត្ថ ច្រាឌិរេស្ស៌ (ឥស្សតចិសេឃ ឃឃ្សតច្ចាឌិបដិក្លិបតេត តច្ចាបតចិសេឃបិ បដិក្លិបតំ ឥដ្ឋព្ពំ) "តច្ចាឌីតិ ហិ"តិអាឌិតា ឃថាចុត្តត្តសយត្តតំ ឥស្សតេត ចេត្ត សចតយ្យិ សក្កហិតំ ចិទ្ធបេកសេសតឃេត, ឃថាសកំ ចា ចិសឃស្ស អារេលចតសកាចតាឃ បច្ចាត្តំ ចិណ្ណាណាតំ សចតកិរិឃាឃបិ ឥស្សតសន្លេបសម្ភូតោ "ឥស្សតា" ព្ពតេច្ចច ចុត្តា៌ តេតតចាហ "បច្ចាហិ ចិណ្ណារេណហិ ត កិច្ចិ ឆយំ បដិឌាតាតិ អណ្ណា៣ អតិតិបិតយត្តា"តិ។

"ចិស្សកក្សតា ឥស្សតា ចា"តិ ឲតេត អចិស្សកក្សតស្ស បន កិតស្ស សចតំ ពឥាឌិ ចដ្ឋតីតិ ឥស្សតិ។ តថា ហិ ចុត្តំ បរេយត្តេឌាតិកាឃ ព្យគ្គកបិដ្ឋកថាឃ "ឆយ្វបសំហិតយ្យិ តេត្ត កិតំ ត ចដ្ឋតិ, កិត្យបសំហិតោ បន ឆរេយា ចដ្ឋតី"តិ (ព្យ៌ បិ៌ អដ្ឋ៌ បន្ធិយបច្ចាសិក្លាបឥចណ្ណតា) ពត្ថិឌិ បន ត-ការចិបរិឃារេឃត បិរេធា ឌិស្សតិ។ ឝ្ហកឃត្តាបិ ច កិតោ តេច ឆយាត្យលិយត្តបដិសំឃុតេ្តាបិ ត ចដ្ឋតិ, ឆរេយា តេច កិតសន្តបដិសំឃុតេ្តាបិ ចដ្ឋតីតិ អឆិប្យារឃា តេចឌិតត្ថោ៌ "ត កិច្ចេច, កិតស្សរេត ឆរេយា កាឃិតត្ថោ, រេឃា ការេឃ្យ, អាបត្តិ ទុក្កដស្សា"តិ (ត្វច្យអច៌ ០៣៨) ហិ ឥេសតាឃ ឲច បដិរេក្លបិ, ត សចតាឃ៌ ព្ពយស្ស ច សិក្លាបឥស្ស ចិសុំ បណ្ណាបតោ ចិណ្ណាឃតិ "កិតស្សរេត ឥេសិតោបិ ឆរេយា ត កិតោ"តិ។ ឃច្ចា សក្កបព្យស្សត្តចណ្ណតាយំ សេចិតត្ថារេសចិតត្ថាសន្តំ តិឥ្ឋទ្ធេត្តត "ឃំ បន អត្ថតិស្សិតំ ឆយ្វតិស្សិតំ ក្សម្ពកាសិកិតយ្យិ ស្សលត្តស្ស បសារេធា ចា ឝ្ហប្យជ្ជតិ, តិត្ថិឥា ចា សណ្ឋាតិ, ឲចទ្ធេបិ សទ្ធា សេចិតត្ថោ"តិ (ឌី៌ តិ៌ អដ្ឋ៌ ១៌១៩៥) ចុត្តំ, តំ អសយាឥាតសិក្លាបឥស្ស សេចិតត្ថាតាយត្តបរិឃារេឃត ចុត្តំ៌ សយាឥាតសិក្លាបឥស្ស ហិ ឲចទ្ធេបំ ស្សលត្តស្ស សិក្លាបឥសំចទំ កិជ្ជតិ កិតសន្តកាចតោតិ តេចឌិតត្ថំ៌ តថា ហិ ចិតឃដ្ឋកថាឃ្ស ចុត្តំ "កិតត្តិ តដាឌីតំ ចា កិតំ ហោត្យ, អទិឃាតំ បរិតិត្ថាតការេល

รตกตฺตยกฺกฺลฺพนํหิตํ นาคฺกิตฺยฺอตกิตํ ចា, អនំយតกิจฺจํ ฉยุกาลกกิตํ ចា, អตฺตยเยา ឥตฺตกิตยฺยิ, ឃំ "กายิฤฺยฺายา"ติ บุฒฺฒการก ชฺฌกฺฎฺฐิตํ กโรนฺติ, ยฎฺฐเยตํ กิตํ ตายา"ติ (ปาจิ॰ អฏฺ॰ ป.១៥; ចិ॰ ยฎฺ॰ អฏฺ॰ ១.១.១៥)॰

กิญฺจาปิ ยาลิ-ยโทฺท โลเก ពทฺธบุปฺผจาริโก, นายเต ปต รุฌฺหิยา អពทฺธบุเปฺผนฺปิ ឥฎฺติ, ตฺยฺมา ឃំ កិญฺจិ បុปฺผํ ពทฺธพทฺธํ ចា, តំ ยฎฺฐิ "ยาลิ" เตฺวต ឥฎฺฐาตฺติ អាហ "ឃំ កិญฺจិ បុปฺผ"นฺติ॰ "ឃំ កិญฺจិ กนฺธ"นฺติ เรตฺถ ចាយรุฬฺหฺยฺปิติกํ ចិលេបនโตตា អฺญฺญា ឃំ កិญฺจិ กนฺธชาតំ॰ รุตฺตกฺตํ ចិយ หิ รุฏฺฐยาตฺตฺยตฺตเรตาปิ ยโทฺท អตฺถจิយេយចារិកោ॰ លចិរាកករណត្តិ ចិលេបនេត លចិយា រฺขาតต្តំ បិសិត្វា បដិយត្តំ ឃំ កិญฺจិ กนฺธรุณฺณํ॰ បិญฺอทฺทิตํ ឆារណំ ក្ខាតក្ខាតបុរណំ ยณฺฑตํ॰ กนฺธรเยត, លចិរាកចេយេត ច នាតិយតំ ចិក្ខុนตํ॰ ตโตจตฺถํ บุกฺกลิตฺถิกาเตต ตีเปติ "តត្ថ បិញฺอทฺทตฺตา"តិអាតិតា॰ តថា ចេច យฺอุณฺหกจายยฺยิ (ย॰ ติ॰ អฎ្ឋ॰ ១.៣៥៦) รุตฺตํ, บเยตฺตฺวาติกายំ បត ลุทฺทกปิตฺตกจាយំ "ยาลิตีนุ ឆារណាតីតិ យចាយជฺฌฺเยาเชตฺฐาតិ"តិ (ลุ॰ ปิ॰ អฏ្ឋ॰ បន្ហិយបញ្ចាមិក្ខាបទវណ្ណនា) ឲុត្តកេយេច រុត្តំ॰ តត្ថាបិ ហោរេជត្តេត យចារុត្តតេយតេច ហោរេជត្ថាតិ॰ កិ បតេតំ ការណត្តិ អាហ "ឃាយា"តិអាតិ॰ ឃាយ ត្យ្យុតិល្យចេតតាយ ករោតិ, នា ពុធ ការណំ "តេតា បដិចិរេតា"តិ ហិ ក្ខកយត្ថ យฎฺฐตฺติតឋា, ឲុតេតេច "ยาลิ...เป... ចិក្ខុនតាតំ ឆាតំ, ยาลิ...เป... ចិក្ខុនតាតេច ចា ឆាត"ត្តិ យយាយยฺยิ ឥយ្យុតិ॰ តការការប្យចេត្តា ចេតតាតិឆយុោយេច ហិ ឆារណាតិកិរិយា॰ តត្ថ ច ចេតតាយប្យាយុត្តឆយុាតំ ការណំ យហជាតាវោបការករោតា, បឆាតេតា ច॰ "ចេតយិត្វា កម្មំ ករោតិ ការេយត ចាចាយ យតយា"តិ (អ॰ តិ॰ ៩.១៣) ហិ រុត្តំ॰ ឆារណាតិក្ខាតា ឲច ឆ ចេតតា ឆាតត្តិ॰ ឆាត-យេទ្ទា បទេក្ខកំ ហោរេជតេត្តា ក្ខត្តបឆេតា ន្យុយាតត្តា॰

ក្ខេក្ខាតិ ក្ខេក្ខយេទ្ទត អកាវេត្តត យយាតត្តំ អាការេត្តិ ឲកំ យទ្ទត្ថេ អក្ខកូតចាឆកត្តិ អាហ "បយាណាតិក្កត្ត"ត្តិ॰ យេតិ ឲត្វាតិ យយតំ, យក្ខាតិ॰ យយាណាយារុប្យវិតត្តា, កាហដ្ឋេហិ ច យេដ្ឋយុតត្តា អកប្បិយបក្ខត្ថរណំ "យហាយយត"ត្តិ ពុឆាតិប្យេតត្តិ ឥយ្យុតំ "អកប្បិយត្ថរណ"ត្តិ រុត្តំ॰ តិនិឆតំ បតេតត្ថ យយតេតេច យក្កហិតត្តិ ឥឋ្ឋត្ថា॰ យក្ខា បត អាឆារេ បដិក្ខិត្តេត្ត តតាឆារកិរិយាបិ បដិក្ខិត្តាច ហោតិ, តក្ខា "ក្ខេក្ខាយយតយហាយយតា" ពុធេទ្ទច រុត្តំ॰ អត្ថេតា បត តក្ខបេកោកក្ខតតិយន្ឋាតិបឆ្ហេតហិ ចិរតិ ឥយ្យិតាតិ ចេតិតត្ថា॰ អឆ ចា "ក្ខេក្ខាយយតយហាយយតា"តិ ឲយ តិខេក្ខេយា ឲកេយយតេយត យថា "តាយរុបបក្ខយា យត្ថអាយតត"ត្តិ (ย॰ តិ॰ ១.១១៩; ឃំ॰ តិ॰ ១.១; ក្ខក॰ ១) ឲតក្ខិយ្យិ ចិកេប្យ អាយតបុត្តកត្តា យយតកិរិយាយ យយតក្កហកោតេច អាយតយ្យិ កហិតត្តិ ចេតិតត្ថា॰ កិរិយាចាឆកអាយតតយយតយកទ្ទលិបតេតា ក្ខត្តរបឆលិបតិខេក្ខយោតិបិ ចិតយតីកាយំ (ចិ॰ ចិ॰ តិ॰ ១.១០៩) រុត្តំ॰

ជាតតេច រុបយ្យ ត ចិប្យការត្តិ ជាតរុបំ, យត្ថចណ្ណំ រឌ្ឍីយតិ យេតចណ្ណតាយ, រឌ្ឍត្តិ ចា ឲត្ថ យត្តាតិ រជតំ យថា "តេតំ បឆក្កត្ត"ត្តិ॰ "ចត្តារោ ឌីហយោ ក្ខញ្ញា, ទ្វេ ក្ខញ្ញា យាយកោ កចេ"តិ រុត្តលក្ខណេត ឌីយតិយាយកោ តីលកហាបណោ ចា ត្យ្រឆាយកាតិកោ ចា តំតំទេយេចាហារាត្ត្យុបំ ករោតា កហាបណោ॰ លោហាតីហិ ករោតា លោហយាយកាតិកោ॰ យេ ចេចាហារំ កច្ឆត្តិតិ បរិយាឆាតចេតំ॰ ចេចាហារត្តិ ឆ កាយចិក្ខយចេយេត យេត្ថាហារំ॰ អឡ្ឡោហិ កាហាបតេ, ក្ខបតិក្ខិត្តនាតិយតេ ច បដិក្កហណត្វា លត្ថតីតិ អាហ "ត ក្ខក្កហ្យាលេបតិ ត ក្ខបតិក្ខិត្តំ នាតិយតី"តិ॰ អឆ ចា តិចិធំ បដិក្កហណំ ការេយត ចាចាយ យតយា॰ តត្ថ ការេយត បដិក្កហណំ ក្ខក្កហណំ॰ ចាចាយ បដិក្កហណំ ក្ខក្កហាបតំ॰ យតយា បដិក្កហណំ នាតិយតំ॰ តិចិធេយ្យតំ បដិក្កហណំ នាយត្ឋាតិខេក្ខយេត, ឲកេយយតេយត ចា

គហេត្វា បដិគ្គហណាតិ វុត្តន្តិ អាហ “នេវ តំ ឧគ្គណ្ហាតី”តិអាទិ។ ឯស នយោ អាយកណ្ណបដិគ្គហណាតិអាទីសុបិ។

តិចារាទិរូបកណ្ណស្ស សាលិយាទិមូលកណ្ណគ្គេគណ្ហត្វា “សត្តាហនិស្សាបី”តិ វុត្តំ។ សទ្ធិកបរិភោគា សុកណ្ណាទិសេសោ សាលិ តាយ សលិយេត សីលិលេតិ គត្វា។ ទណ្ឌុលាបការេ បត –

“អច ឥណ្ណា តិណា សាលិ-សទ្ធិគចិហិទេភទេតា;

សាលយោ ទេហិត្តា តាត, សទ្ធិកា កិបន្នា អបិ;

ចិហយោ ត្វាសព្វហាព្យាតា, ចស្សកាលសមុដ្ឋ ចា”តិ។ –

វុត្តំ ចហតិ, ឆ្វារេហតិ ចា សត្តានំ ខីចិតន្តិ ចិហិ, សស្សំ យុចិតទេណ្ណា មិស្សិតទេណ្ណាតិ យទេចា។ សោ ហិ អតិលុឆតាយ អទេណ្ណត មិស្សេត្វា បរិភុញ្ជិយតិ។ រុឆតិ បរិទេចឆតិ បលិពុទ្ធតីតិ ទោឆុយោ, តំ “មិលក្ខុភោជត”ន្តិបិ ចឥន្តិ។ សោភត្វា កមតីយភាចំ គច្ឆតីតិ គត្ថុ, អតិសុលុមឥណ្ណាចិសេសោ។ ចទីយតិ អតិលុឆតាយ តិចាទីយតិ, លុក្ខាបដិចិតយភទេតា ចា ភខីយតីតិ ចទទេកា។ ទោរាទំ រុសិទំ ឆ្នុសតីតិ គុទ្រូសទេកា, ចណ្ហសក្កយទេភត យោ “ទោចឆ្វេភា”តិបិ វុច្ចតិ។ តាតិ សត្តបិ សព្វភេទា តិឆាទេភ ទេបិសភេ សាឆុទេត្តភ “ឆណ្ណាតី”តិ វុច្ចតិ។

“ត ទោចលព្វា”តិអាទិតា សព្វជិដ្ឋតំ, បទាយសតព្វា ឌ្ឍ បដិគ្គហណសទេក្ខ វុត្តន្តិ ឥទេស្សតិ។ ឲចមិទិសេសុ “អនុជានាមិ ភិក្ខវេ, វសានិ ភេសជ្ជានិ អច្ឆវសំ មច្ឆវសំ សុសុកាវសំ សូករវសំ គទ្រភវស”ន្តិ (មហាវ. ១៩១) វុត្តត្តា ឌ្ឍំ បព្វាចិឆមិ ភេសជ្ជំ ឆ្វទិស្ស អនុញ្ញាតំ តាយ។ តស្ស បត “កាលេ បដិគ្គហិត”ន្តិ វុត្តត្តា បដិគ្គហណំ ចដ្ឋតីតិ អាហ “អញ្ញត្រ ឆ្វទិស្ស អនុញ្ញាតា”តិ។ មំស-សទេក្ខ យដ្ឋាតមិ មំសំ គហិតំ ឲចាតិ ឥទេស្សតុំ “អាយកមំសយដ្ឋាត”ន្តិ វុត្តំ, តិទោចិបរិសុទ្ធំ យដ្ឋមំសំ អនុញ្ញាតំ អទិដ្ឋំ, អសុតំ, អបរិសង្កិតន្តិ ចា បទេយាគស្ស ឥស្សតទេតា ចិទ្ធបេគទេសសតយោ ឥស្សិទេតា អទេតតាតិ ទេចទិតព្វំ។

កាមំ ទេលិកិយា –

“អដ្ឋចស្សា ភទេច ទោឆី, ឥសចស្សា តុ គណ្ណកា;

សព្វេត្ត ក្វាឥសចស្ស, គុមារីតិកិឌីយតេ”តិ។ –

ចឥន្តិ។ ឌ្ឍ បត បុរិសត្តភាវាកាចទេសភ ឌ្ឍត្តិគុមារិកាភេទាតិ អាហ “ឌ្ឍត្តីតិ បុរិសត្តភាវា”តិអាទិ។ ឥាសិឥាសទេសភចាតិ ឥាសិឥាសទោហារទេសភច។ ឲចំ វុទេត្តតិ តាទិសេភ គហិយចទេភត វុទេត្តា។ ចិភយដ្ឋគចាសុ អាកាតចិតិច្ឆយំ សត្តាយ

“ᩅᩥᨶᨿᩅᩈᩮᨶᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩈᩮᩣ ᨠᩩᨭᩥᨠᩣᩁᩈᩥᨠ᩠ᨡᩣᨸᨴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᨴᩦᩈᩩ (ᨸᩣᩁᩣ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪒᪙᪓) ᨣᩉᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨

ᨻᩦᨩᩴ ᨡᩥᨸᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ, ᨡᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩣ ᨻᩦᨩᩴ ᨲᩣᨿᨲᩦᨲᩥ ᨡᩮᨲ᩠ᨲᩴ, ᨠᩮᨴᩣᩁᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨿᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨱ᩠ᨱᩴ ᩁᩩᩉᨲᩦ”ᨲᩥ᪨ ᩋᨸᩁᨱ᩠ᨱᩔ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᩮ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨱ᩠ᨱᩣᨶᩥ ᨶ-ᨠᩣᩁᩔ ᨱ-ᨠᩣᩁᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ, ᩈᩣᩃᩥᩋᩣᨴᩥ᪨ ᩅᩈᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᨲᩥᨭ᩠ᨮᩉᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨸᩁᨱ᩠ᨱᩣᨶᩥ ᩑᨲ᩠ᨳᩣᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ “ᩅᨲ᩠ᨳᩩ ᨶᩣᨾᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ᪨ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨱ᩠ᨱᩔ ᩋᨸᩁᩴ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨸᩁᨱ᩠ᨱᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶ᪨ ᨠᩮᨧᩥ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨶᩩᩁᩪᨸᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨴᩔᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᨮᨶ᩠ᨲᩥ “ᨡᩮᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᩣᨾ ᨿᨲ᩠ᨳ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨱ᩠ᨱᩴ ᩅᩣ ᩋᨸᩁᨱ᩠ᨱᩴ ᩅᩣ ᩁᩪᩉᨲᩦ”ᨲᩥ (ᨸᩣᩁᩣ᪨ ᪑᪐᪓) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩅᩥᨶᨿᨸᩥᨭᨠᩣᨶᩩᩁᩪᨸᨾ᩠ᨸᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨴᩔᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᨿᨲ᩠ᨳ ᩅᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨ ᨲᨴᨲ᩠ᨳᩣᨿᩣᨲᩥ ᨡᩮᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨳᩣᨿ᪨ ᩋᨠᨲᨽᩪᨾᩥᨽᩣᨣᩮᩣᨲᩥ ᩋᨸᩁᩥᩈᨦ᩠ᨡᨲᩮᩣ ᨲᨴᨲ᩠ᨳᩥᨠᩮᩣ ᨽᩪᨾᩥᨽᩣᨣᩮᩣ᪨ “ᨡᩮᨲ᩠ᨲᩅᨲ᩠ᨳᩩᩈᩦᩈᩮᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨶᩥᨴᩔᨶᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨ ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨸᩮᩣᨠ᩠ᨡᩁᨱᩦᨠᩪᨸᩣᨴᨿᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣ᪨

ᨴᩪᨲᩔ ᩍᨴᩴ, ᨴᩪᨲᩮᨶ ᩅᩣ ᨠᩣᨲᩩᨾᩁᩉᨲᩦᨲᩥ ᨴᩪᨲᩮᨿ᩠ᨿᩴ᪨ ᨸᨱ᩠ᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᩃᩮᨡᩈᩣᩈᨶᩴ᪨ ᩈᩣᩈᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨾᩩᨡᩈᩣᩈᨶᩴ᪨ ᨥᩁᩣ ᨥᩁᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᩈ᩠ᨾᩣ ᨥᩁᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᨥᩁᩴ᪨ ᨡᩩᨴ᩠ᨴᨠᨣᨾᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩪᨲᩮᨿ᩠ᨿᨣᨾᨶᨲᩮᩣ ᩋᨸ᩠ᨸᨲᩁᨣᨾᨶᩴ, ᩋᨴ᩠ᨵᩣᨶᨣᨾᨶᩴ ᩁᩔᨣᨾᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨲᨴᩩᨽᨿᩴ ᩋᨶᩩᨿᩩᨬ᩠ᨩᨶᩴ ᩋᨶᩩᨿᩮᩣᨣᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨲᨴᩩᨽᨿᨠᩁᨱ”ᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨲᩔᩣᨲᩥ ᨲᨴᩩᨽᨿᨠᩁᨱᩔᩮᩅ ᩋᨶᩩᨿᩮᩣᨣᩅᨧᨶᨲᩮᩣ᪨

ᨠᨿᨶᩴ ᨠᨿᩮᩣ, ᨸᩁᩮᩈᩴ ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨵᨶᩔ ᨴᩣᨶᩴ᪨ ᩅᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᩅᩥᨸᩁᩦᨲᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩥᨠ᩠ᨠᨿᨶᩴ ᩅᩥᨠ᩠ᨠᨿᩮᩣ, ᨸᨿᩮᩣᨣᩮᨶ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨵᨶᩔ ᨸᩁᩮᩈᩴ ᨴᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᩈᩣᩁᨲ᩠ᨳᨴᩦᨸᨶᩦᨿᩣᨴᩦᩈᩩ ᨸᨶ “ᨠᨿ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᩁᨽᨱ᩠ᨯᩔ ᨣᩉᨱᩴ᪨ ᩅᩥᨠ᩠ᨠᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨽᨱ᩠ᨯᩔ ᨴᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ (ᩈᩣᩁᨲ᩠ᨳ᪨ ᨭᩦ᪨ ᪒᪨᪓᪘᪓) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨲᨳᩮᩅ “ᨠᨿᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᨸᩁᨽᨱ᩠ᨯᩴ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᩉᨲ᩠ᨳᨣᨲᩴ ᨠᩁᩮᩣᨶ᩠ᨲᩮᨶ, ᩅᩥᨠ᩠ᨠᩥᨱᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨽᨱ᩠ᨯᩴ ᨸᩁᩉᨲ᩠ᨳᨣᨲᩴ ᨠᩁᩮᩣᨶ᩠ᨲᩮᨶᩣ”ᨲᩥ (ᨸᩣᩁᩣ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪓᪘᪓) ᩅᩥᨶᨿᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᩅᨧᨶᩮᨶ ᩈᨾᩮᨲᩥ᪨ ᩅᨬ᩠ᨧᨶᩴ ᨾᩣᨿᩣᨠᩣᩁᨱᩴ, ᨸᨭᩥᨠᩣᩁᨠᨠᩁᨱᩅᩈᩮᨶ ᩁᩪᨸᩥᨿᨠᩩᩈᩃᨲᩣᨿ ᨸᩁᩈᨶ᩠ᨲᨠᨣ᩠ᨣᩉᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨲᩩᩃᩣ ᨶᩣᨾ ᨿᩣᨿ ᨲᩩᩃᩦᨿᨲᩥ ᨸᨾᩦᨿᨲᩥ, ᨲᩣᨿ ᨠᩪᨭᩴ “ᨲᩩᩃᩣᨠᩪᨭ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ᪨ ᨲᩴ ᨸᨶ ᨠᩁᩮᩣᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨲᩩᩃᩣᨿ ᩁᩪᨸᩋᨦ᩠ᨣᨣᩉᨱᩣᨠᩣᩁᨸᨭᩥᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨶᩈᨱ᩠ᨮᩣᨶᩅᩈᩮᨶ ᨠᩁᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩅᩥᨽᨩᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩣ ᨣᩉᨱᩮ ᨡᨶ᩠ᨵᩴ ᨸᨧ᩠ᨨᩣᨽᩣᨣᩮ, ᨸᩁᩮᩈᩴ ᨴᩣᨶᩮ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨽᩣᨣᩮ ᨣᨱ᩠ᩉᩣᨿᩥᨲᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨣᨱ᩠ᩉᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨸᨧ᩠ᨨᩣᨽᩣᨣᩮ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨ ᩋᨠ᩠ᨠᨾᨲᩦᨲᩥ ᨶᩥᨸ᩠ᨸᩦᩊᨿᨲᩥ, ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨽᩣᨣᩮ ᩋᨠ᩠ᨠᨾᨲᩦᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᩣ᪨ ᨿᩩᨣᩃ ᩁᨩ᩠ᨩᩩᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩩᩃᩣᨿ ᨿᩩᨣᩃ ᨿᩮᩣᨩᩥᨲᩴ ᩁᨩ᩠ᨩᩩᩴ᪨ ᨲᨳᩣ ᩋᨣ᩠ᨣᩮ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩋᨿᨧᩩᨱ᩠ᨱᩴ᪨

ᨠᨶᨲᩥ ᨴᩥᨻ᩠ᨻᨲᩦᨲᩥ ᨠᩴᩈᩮᩣ, ᩈᩩᩅᨱ᩠ᨱᩁᨩᨲᩣᨴᩥᨾᨿᩣ ᨠᩮᩣᨭᩥᨸᩣᨲᩥᨸᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩍᨵ ᨸᨶ ᩈᩮᩣᩅᨱ᩠ᨱᨾᨿᩮ ᨸᩣᨲᩥᨸᨲ᩠ᨲᩮᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᩩᩅᨱ᩠ᨱᨸᩣᨲᩦ”ᨲᩥ᪨ ᨲᩣᨿ ᩅᨬ᩠ᨧᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨶᩥᨠᨲᩥᩅᩈᩮᨶ ᩅᨬ᩠ᨧᨶᩴ᪨ “ᨸᨭᩥᩁᩪᨸᨠᩴ ᨴᩔᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᩁᩈᨶ᩠ᨲᨠᨣ᩠ᨣᩉᨱᨶᩥᨠᨲᩥ, ᨸᨭᩥᨠᩣᩁᨠᨠᩁᨱᩅᩈᩮᨶ ᨸᨶ ᩁᩪᨸᩥᨿᨠᩩᩈᩃᨲᩣᨿ ᩅᨬ᩠ᨧᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨶᩥᨠᨲᩥᩅᨬ᩠ᨧᨶᩴ ᨽᩮᨴᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨾᨩ᩠ᨫᩥᨾᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨴᩦᩈᩩ (ᨡᩩ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪓᪨᪑᪐᪐᪨᪑᪔; ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪑᪨᪑᪐; ᨾ᪨ ᨶᩥ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪒᪨᪑᪓᪔; ᩈᩴ᪨ ᨶᩥ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪒᪨᪓᪨᪑᪑᪙᪓; ᩋ᪨ ᨶᩥ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪒᪨᪓᪨᪑᪔᪙ ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᩈᨾᩣᨶᩴ) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᩍᨵ ᨸᨶ ᨲᨴᩩᨽᨿᨾ᩠ᨸᩥ “ᩅᨬ᩠ᨧᨶ”ᨾᩥᨧ᩠ᨧᩮᩅ᪨ “ᨠᩴᩈ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩉᩥ ᨸᨭᩥᩁᩪᨸᨠᩴ ᨴᩔᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᩁᩈᨶ᩠ᨲᨠᨣ᩠ᨣᩉᨱᨾᩮᩅ ᩅᩥᨽᩣᩅᩮᨲᩥ᪨ ᩈᨾᨠᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩣᩈᩴ ᨸᩣᨲᩦᨶᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᩴ ᩈᨾᩴ ᩋᨧ᩠ᨨᩥᨶ᩠ᨶᩈᩴ᪨ ᨸᨾᩣᨱᩮᨲᩥ ᩉᩣᩉᩣᨠᩣᩁᩈᨬ᩠ᨬᩣᨲᨠᩮ ᨸᨾᩣᨱᩮ᪨ ᨾᨶᩈᩣᨶᩮᨲᩮᩅ ᩈᩩᩅᨱ᩠ᨱᨠᩣᩁᩈᨬ᩠ᨬᩣᨸᨶᩴ ᩅᩥᨶ᩠ᨴᨲᩦᨲᩥ “ᨾᩥᩈᩮᨲ᩠ᩅᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨

ហងយត្តិ តាឡុឬអាឌិយិតតកាឌតាត់ អព្ភត្តទ៊ិ, ៣ស្ទិ៍ ខកខងា ល៊ិក្កូពេទល៉ា ហងយខកខងា៊ ៣ិលិខ៊ីត់ តាឡុឬអាឌីហិ យិតតពោលេ ក្ខស្សាបិតា

សិលោខយច សិលា, ៣ស្សា ខកខងា ហាបត់ សិលោខកខងា៊

ទខ្ញុយា ខកខងា ចិបយពេទល៉ា ទខ្ញុខកខងា៊ ៣ាតិ៣ិ បប្បិខ៣លិខ៊ីត៊ិ អខត្តាកាឌខតតិ បជយ៊ិ តិក្ខិត្តកាឌខត៊ា ក្ខស្សាខបត្វាតិ ក្ខក្កុយាខបត្វា, ក្ខន្ធិ

ទាសិ៍ ពត្វាតិ ចុត្តំ ខហាតិ៊ ល៊ិក្កុខត្តាតិ អបខតខត្តា៊

ពត្តក្កាពយូខ៣ា ក្ខន្ធិ ខពាងត់ បឌិហតត់ ក្ខខក្កាងត៊ា អក្វុ៣ពាទិត់ លច្ឆាក្កហល៉ា, ត បត បុត ពយ្វាយ ក្ខខក្កាងតយត្តត្តិ អាហ "អស្សាយិខព...ខប... ក្កហលា"ត្តិ៊ ក្ខបិខយហិតិ ពោលាបតិទុបខពហិ៊ ៣(ពាតិ ៣ស្ទិ៍ ចញ្ជាខត៊ា "ចត្តុ"ត្តិ អចត្វា "ខុព៌ា ចត្តុ"ត្តិ ចងខត្តា អញ្ញាតិបិ អត្តិ ខាហ្វិតិ

ងខស្សតិ៊ អញ្ញាតិបិ ហិ បបចត្តុអាឌីតិ ៣ត្តុ ៣ត្តុ ចុត្តាតិ៊ យិពត្តិ យហត្តិ យិព៊ា៊ ខ៣ត ហីតិ យិពក្កហខលា ក្ខខយ្យាឌត់, ខយត ចា ពោខលាត "យិព៊ា

ខយ ខងហិ"តិ អាហ, ខ៣ត ពោខលាតាតិ អខត្វា៊ ហិ-បខក្ខា តិបិ៣យត្តំ៊ ខយាពចខបតាតិ ចិឌ្ឍាឌប្បតាឌិបខយាពចខបត៊ា

យាយាចខបតាតិ យត្តាឌប្បត់ ចិតា អក្វុ៣ស្សាបិ ក្វុ៣ាពោខបញ្ញាបតាយ ចក្កុខយាហតយាយាយ ចខបត៊ា យាយ ហិ អយលិអាងខយាបិ

យលិអាឌិអាពោខទត ឌិស្សត្តិ៊ បិយខក្កា តាយ ពុលិចាខយុខត្តា អាកខលាចិខបខបា, យំ ខលិខព "យខញ្ញាបចិត្ត"ត្តិ ចងត្តិ៊

ចក្កលិខត្វុទាបងាខតបិ ចុត្តំ –

"បស្សខធត់ យាលាចព៌ា, ឃិ៣យក្ខតិចាបត់;

ខហយយខញ្ញាបចិត្តក្កំ, ឌតខតត្តុយខតាហខ"ត្តិ៊ (អប៊ា ១៊ាវ៊ា៣០);

៣ងក្ខពធាយប្បិ "ឃិ៣យក្ខតិចាបតត្តិ សិលិក្ខ បុចល្លចល្លចខត្វុ តិចត្តត្តិ អខត្វា៊ ខហយយខញ្ញាបចិត្តក្កត្តិ បុចល្លបិយក្ខលក្កិ៣ាពត្តត្តិ អខត្វា"តិ

(អប៊ា អក្ខ៊ា ១៊ាវ៊ា៣០) បចត់ បជត់ បាចិ, អត្វុក្ខពតា, ខ៣តាហ "ពុឌិលខយាខកា"តិ, ឌិយឡាខយាខកាតិ អខត្វា៊

"ខុខ៣ស៊ខយធា"តិអាឌិតា ពុល្យាឌិពោលាត់ ងខស្សតិ៊ "៣ខ្ពុា"តិអាឌិ លខ្កក្កុលាងស្សត់៊ ខយ បត ចពុត្វប្បិ បងាត់ កិត្តាឌិពោលាត់ ចងត្តិ,

ខ៣ស៊ិ ចាឌយាហ "ខពចិ"តិអាឌិតា៊ ៣ត្តុ "ខពចិ"តិ បាទបយាបពោខកា អាចទិយា, ក្ខត្តទចិហាទចាសិខតា ច, ខ៣ស៊ិ ៣ំ ត យុត្តំ ចញ្ជាខតត

បក្កហិ៣ស្សច បុត ពហិ៣ត្តាតិ ងខស្សតិ "៣ំ បតា"តិអាឌិតា៊

យាខលាត្តិ យក្ខិបហាខពបា៣ាឡុអតាឌីហិ ហិបត់ ចិខហជត់ បត្វាយ ចុត្តំ, ត ពុ បិលាតិបិ៣៊ា ចិខហជតខត្វុបិ ហិ ចង-បខក្ខា ឌិស្សតិ "អត្តាត់

ចឌិត្វា ចឌិត្វា ខទាខងយ្យា"តិអាឌីសុ (បិចិ៊ា ប៉ប៉០) យាខលា-បខក្ខាបិ ឬជ ចិខហជខតខយច ចត្តាតិតិ ងក្ខខត្តា៊ ពោចិ បត "បុខត្តា

បិលាតិបិ៣ំ បហាយា'តិអាឌីសុ បឃំពោខទា, ឬជ បទំពោខទា"តិ ចងត្តិ, ៣ំ ត បក្កា ៣ធា ចត្តុ "ពាយចឌីបខយាពបយក្ខាបិពា ខចតតា,

ល បខយាពា"តិ ច ចុត្តត្តា៊ យធា ហិ អប្បឌិក្កាហកាចបាយខញ្ញាបិ បតិ បត្តាឌិខ៣ហិ អប្បឌិក្កហិតត្តាចត្វុចិខបបកាចបក្ខស្សតត្តំ

ឬត្តិក្កុយាទិតាសិតាបាងខយា ចិកាខពត ចុត្តា៊ យធា ច បខបត្តពស្ស ហខលាកាចខតា អឌិត្តាងាតកាចបាយខញ្ញាបិ បតិ ពុលិក្វុឌិងខយា

អដិត្ថាងាតចិរេបរកាចបត្ថុស្សតព្វំ ចិការេកត ចុត្តា, ត ៦ចំ បិលាតិបិតបរិឃាឃស្ស ចឌស្ស បុត កហរេល បរឃាឌត់ អត្ថិ

តធាចិកឌិតព្ពុស្សាកាចរេតា, តស្វា ឃធាចុរេត្តារេឃចរេត្វា ស្វុត្ថរតរេទាតិៈ

ចិបទារេយារេសាតិ ចិរេបរេបត បយត្តរេតា ក្សំ រេយាសាបត់ យុឃ្សកការេលំ, រេធតត់ ចាៈ រេធឃ្យំ រេចាទិកា រេយារេសាតិ ហិ បរិឃារេឃាៈ រេសា

ការេលចរេបត ត្សចិរេឆាតិ អាហ "ហិយចិបទារេយារេសា"តិអាឌិៈ យុបត្តិតិ រេចារេទត្តិ, រេយារេបត្តិ ចា យុឃ្យត់ ករេទាត្តិ, រេយារេបត្វា រេតរេំ បត្តាក់

កល្សត្តិតិ ចុត្តំ រេហាតិៈ ឃត្តិ ច តស្សា កិរិឃាឃ បរាយបត់ៈ យក្កប្បឌិបត្ថំ ឌតត្តិ បរបរេក្លបិ អឆិការេទាៈ អារេលិបត់ ចិល្យត់ អារេលិរេបិៈ

បហបា ករេលំ បហបាការេទាៈ បហបា បចត្តិតា បាហបិកា, បាច កិរិឃា តធាៈ

៦ត្តាចតាតិ "បិលាតិបិតំ បហាឃា"តិអាឌិតា "បហបាការា បឌិចិររេតា"តិ បរិរេឃាបារេតត ៦តប្យទិយារេលត បិរេធតៈ អត្តរេកឌំ

អក្កុរេហត្វា បិត្សត្តុឃំ ឃធាទ្សតយាកតចរេបរេតច លត្តឹបតិបិក្លាបឆបក្កហរេយតំ ឃឹលំ រេឃក្សរេឃ្យត បិក្លាបឆាតយចិកត្តត្តា ធ្វូឡអឃឹលំ

តាយាតិ អរេត្វាៈ រេឆបតាចរេបត ហិ ត្តុឆ ធ្វូឡអយត្ថិយាឌិការេចា រេចឌិតរេត្តា, ត ឆយ្ងចរេបតៈ តធា ហិ ត្តុឆបក្លិរេត្តត ត្សត្ថិត្សាត់ បិក្លាបឆាត់

អចិកត្តាត់ ចិកឌតចរេបត យត្ថិយឃឹលរេឆបតា បចត្តា, រេតរេតចាហ "យត្ថិយឃឹលំ ចិត្វារេទត្តា"តិៈធ្វូឡអឃឹលចល្លតា តិត្សិតាៈ

យត្ថិយឃឹលចល្លតា

១១ៈ "ឃធា ចា បរេតរេក រេការេត្តា"តិអាឌិរេឆបតាឃ បយ្ងត្ថយាហ "ត្តុឆាតឹ"តិអាឌិតាៈ តត្វាឃយត្សកធាយុត្តរេកា តរេឃា – ឃធាតិ

ត្តុបយូរេត្វ តិបិរេតាៈ ចាតិ ចិកប្យតរេត្វ, រេតត ត្តុយយត្វំ ចិករេប្យតិ "ត្សស្សាហំ កត្វា យយ ចល្លុ ចឆយារេតាបិ បុត្សត្ថរេតា បិលាតិបិតំ បហាឃ

បិលាតិបិតា បឌិចិររេតា"តិអាឌិតា បទាត្សរេត្ថបិកតរេឃត ចា បត្តុធាបិ អាចារបឹលយត្តរេយច ចរេឆឃ្យ, ត តត្សត្តុទិៈ "ឃធាបរេតរេក

រេការេត្តា បយលគ្រាហូលកាចំ បឌិឌាតយាតា, បររេហិ ច តធា បយ្គាចិឃយាតា តឆត្សទ្ធបបឌិបត្តិ អឌាតតរេតា, អបយត្វតរេតា ច ត

អកិបយ្ក្សលត្តិ, ត ៦ចយឃំៈ អឃំ បត បយរេលា រេកាតរេយា បត្តុធាបិ បយលបាទ្សប្យបឌិបត្តិ បុ្ធរេទបិរេឃចា"តិ ៦ចំ អត្តុាត្សរេត្ថបិកតរេឃត ចា

បត្តុធាបិ អាចារបឹលយត្តរេយច ចរេឆឃ្យ, ត តត្សត្តុទិត្តិៈ បតាតិ ចចតាលក្ការេទ ចិកប្យតរេត្វរេតច ត្សបត្សាបាឌិអត្វុស្ស បិត្ថុតរេតាៈ ៦រេកាតិ

អរេត្តាៈ "៦ករេច្ច"តិបិ ចឆត្តិៈ រេការេត្តាតិ បាឆ្វត់ បិឃបយុត្សាហារេទាៈ បាឆរេចា ហិ បររេទ "រេការេត្តា"តិ ចា "រេឆចាត់ បិឃា"តិ ចា

"អាឃបូរេត្តា"តិ ចា បយាលបត្តិៈ បយលគ្រាហូលាតិ ឃំ កិត្តិ បត្តុត្ថុំ ត្សបកតតាឃ បយលាៈ ឌាតិយរេត្តត ច គ្រាហូលាតិៈ

បត្ថា តាយ ត្តុឆ ចត្សត្តិរេឆស្វ ធារេតស្វតិ អាហ "កយូត្សា"តិអាឌិៈ កយូកយូចលបយ្ងរេត្ថរេតច ត្តុឆរេលិកបររេលិកបត្សហត់ ត្សត្តុំ "៦ត្វ កយុំ

ចិបច្ចតិ, កយូចលច្ចា អត្សកចិតត្តា"ត្តិៈ តឆត្វំ ត្យតិរេទករេតា ធាររេបតិ "អឃំ រេយ"តិអាឌិតាៈ បឌិកទិស្សតីតិ បច្ចបកាទំ កទិស្សតិៈ តរេឆច

បយរេត្វត្យំ "៦ចំឌិត្ថាតិ ហឹ"តិអាឌិយាហៈ រេឆបតាឃឹបយត្តុ បឆាត់ កត្វា តិឆស្សតរេតាៈ រេតត ចត្សត្តិឆយ្យិ បច្ចឃំ តិឆរេស្សតីតិ ចុត្តំ "អត្វរេតា

បតា"តិអាឌិៈ

“សេឃ្យធិទ”ន្តិ អយំ សទ្ទោ “សោ កតរោ”តិ អត្ថេ ឧកោ តិបិតោ, តិបិតសយុតាសោ ចា, តេត ច ពីឌការយក្វតការយសយារយ្ហបជេ សទ្ទក្កមេត អប្បសាតក្វតោបិ ពីឌការយក្វតការយា ចិកន្ជិតត្ថាងេត បឆាតក្វតោ ចិឃ បជិតិត្តិសីឃតិ៍ អញ្ញោ ហិ សទ្ទក្កមោ អញ្ញោ អត្ថក្កមោតិ អាហ “កតរោ សោ ពីឌការយក្វតការយា”តិ៍ តស្មិំញ្ញាចិកតេត្ថ តត្ថិសឃសយារយ្ហាបិ ចិកតេត្ថាច ហោតិ៍ ត្ថយយត្ថញ្ញាគស្សតុំ “ឃស្ស សយារុំ្ក អត្ថយុត្តា ចិហរត្តិ”តិ ចុត្តំ៍ តោតេច ច បិញត្ថយំ “យ្ហុលពីឌ”ត្តិអាជិតា សោ តិក្តិដ្ឋោតិ៍ យ្ហុលយេច ពីឌំ យ្ហុលពីឌំ, យ្ហុលំ ពីឌំ ឧតស្សាតិបិ យ្ហុលពីឌត្តិ ត្ថាឆ ក្ខិឆា អត្ថោ៍ សេសបជេស្វបិ ឧសេច តយោ៍ អតោ ត ចោតេតត្ថាយេតំ “កស្មា បតេត្ថ ពីឌការយក្វតការយំ បុឆ្ចិត្វា ពីឌការយា ឧច ចិកតេត្ថា”តិ៍ តត្ថ ហិ បឌយេត អត្ថេត ពីឌការយា តិក្តិដ្ឋោ, ក្វតិយេត ក្វតការយា, ក្វចិឆោបស

សាយត្ថាតិក្តេសេត ចា យ្ហុលពីឌញ្ញា យ្ហុលពីឌញ្ញា យ្ហុលពីឌត្តិ ឧកសេសតយេត ចា តិក្តិដ្ឋោតិ ចេជិតត្ថោ, តោតេច ចក្ខុតិ

“សត្ថាត្យេញ្ញ”ត្តិអាជិ៍ អតីច ចិសតិ កេសជ្ជបយោរកាស្វតិ អតិចិសំ, អតិចិសា ចា, ឃា “យហោសឆ”ត្តិបិ ចុច្ចតិ កឆ្ឆកោតិ កាញ្ញអកឆ្ឆកោ, ឃំ “បិលក្ខោ”តិបិ ចគត្តិ៍ កបិត្ថតោតិ អយ្ហិលក្ខុរបលេរិ សេតរុក្ខោ៍ សោ ហិ កយ្យតិ ចលតីតិ កបិឆតោ ឆតបច្ចយេត, កបិតិ ចា យក្កដោ, តស្ស ឆតសជិសំ ឋលំ ឃស្សាតិ កបិត្ថតោ៍ “កបិត្ថតោតិ បិប្បលិរុក្ខោ”តិ (ចិសុទ្ធិ៍ ជី៍ ១៍១០ប័) ហិ ចិសុទ្ធិយក្កជីកាយំ ចុត្តំ៍ ឋញ្ញ្សពីឌំ តាយ បត្ថពីឌំ៍ អជ្ជកត្តិ សេតបណ្ណាសំ៍ ឋលិជ្ជកត្តិ សយីរណ៍ ហិរិចេរត្តិ ចាទំ៍ បច្ចឃត្តរសយចាយេ សជិសឋលុប្បត្តិយា ចិសេសការណាកាចតោ ចិរុហតសយត្ថេ សារឋលេ តិរុឡ្ហោ ពីឌសទ្ទោតិ គស្សតិ “ចិរុហតសយត្ថយេចា”តិ ត្ថយិតា៍ ត្ថតរញ្ញាអពីឌសង្ក្យិ កតំ, តញ្ញា លោ រុក្ខតោ ចិយោជិតយេច៍ អចិយោជិតំ បត តឆា ចា ហោតុ, អញ្ញាឆា ចា “ក្វតការយា”តេ្តច ចុច្ចតិ យឆាចុត្តេត ក្វតិឃដ្ឋេត៍ ចិតយា (បារា៍ ៥១) ត្ថុស្វបតោ តោសំ ចិសេសំ គស្សតិ “តត្ថា”តិអាជិតា៍ ឃយេត្ថ ចត្តត្ថំ, តំ ហេដ្ឋា ចុត្តយេច៍

១៧៍ សត្ថិឆាតំ សត្ថិឆិ, តាឃ កវីឃតេតិ សត្ថិឆិការោ, អត្ថបិតាជិ៍ ឧចំ ការ-សទ្ទស្ស កយ្យត្ថំ សត្ថាឃ “សត្ថិឆិការបរិភោក”ត្តិ ចុត្តំ៍ អឃយបរោ តយោ – ឃឆា “អាចឃំ កាយិតោ”តិ ចត្តត្ថេ អត្ថតាសិកលេបត “អាចឃកាយិតោ”តិ (ឆ៍ ស៍ ១០) តិក្តេសោ កតោ, ឧចយិឆាបិ “សត្ថិឆិការំ បរិភោក”ត្តិ ចត្តត្ថេ អត្ថតាសិកលេបត “សត្ថិឆិការបរិភោក”ត្តិ ចុត្តំ, សត្ថិឆិ កត្វា បរិភោកត្តិ អត្ថោ៍ ចិតយចសេតាតិ ចិតយាកតាចារចសេត៍ ចិតយាកតាចារោ ហិ ឬត្តរលេបត “ចិតយោ”តិ ចុត្តោ, កាឃចាចាតំ ចា ចិតយតំ ចិតយោ៍ ស្វត្តត្តឃបជិបត្តិយា ចិសុំ កហិតត្តា ចិតយាចារោរឃេច ត្ថាឆ លត្ថតិ៍ សយ្ហោ កិលេសេ លិខតីតិ សល្លេខោតិ ច ចិតយាចារស្ស ចិសុំ កហិតត្តា ស្វត្តត្តឃបជិបត្តិ ឧច៍ បជិក្កហិតត្តិ ការយេត ចា កាឃបជិតតេ្តត ចា បជិក្កហិតំ៍ អបរេ្ជតិ អបរិស្មិំ ឌិចសេ៍ គត្វាតិ បរិចត្តតចសេត គត្វា៍ ឆបិបេត្វាតិ ច អត្តតោ សត្តកការលោត ឆបិបេត្វា៍ តោសឃ្យិ សត្តាហំ ចិស្សាសក្កាហាជិចសេត បរិភុញ្ជិតុំ ចដ្ដតិ៍ ស្វត្តត្តឃចសេត សល្លេខោ ឧច ត ហោតិ៍

ឃាតិ ច តោសំ អត្ថលេយាតីតិ ឧត្ថ សាត្ថលេយឆញ្ញារសំ, យគ្គុបុប្ផរសំ, បក្កដាការសញ្ញា ឆបេត្វា អចសេសា សត្ថេបិ ឋលបុប្ផបត្តរសា អត្ថលេយបិតាតីតិ គដ្ឋត្ថំ, ឃឆាបរិច្ឆេឆកាលំ អតឌិក្កំ អចិកប្បិតត្តិ អត្ថោ៍

សត្ថិឆីឃតេតិ សត្ថិឆិ, ចត្តយេច៍ បរិឃាឃតិ កប្បិយតីតិ បរិឃារោឃោ, កប្បិយចាចាត្តសារេត បជិបត្តិ, តស្ស កឆាតិ បរិឃាឃកឆា៍ តត្ថិបរីតោ តិប្បរិឃារោឃោ, កប្បិយយ្យិ អត្ថបក្កុំ សត្ត្តដ្ឋិចសេត បជិបត្តិ, បរិឃាឃ-សទ្ទោ ចា ការណោ, តស្មា កប្បិយការណចសេត

វុត្តា កថា បរិយាយកថា។ តេនបិ អចត្វា សត្តុដ្ឋិចេសេន វុត្តា និប្បរិយាយេន“សចេ”តិអាទិ អញ្ញស្ស នានាការេនស្សតំ។ បរិញ្ញាយា វុឌ្ឍិសតំ វុឌ្ឍេសោ។ អត្តស្ស បុច្ឆា បរិបុច្ឆតំ។ “អនាតុំ ន វដ្ដតី”តិ ពុយិតា អនាគេ សល្លេខកោបតំ នស្សតិ។ អប្បហោនន្តេតិ ការុំ អប្បហោនកេ សតិ។ បច្ចាសាយាតិ ឌិចរបដិលាភាសាយ។ អត្តញ្ញាតការេលតិ អគត្វេត កមិនេ ខុកោ បន្ធិយកត្តិកាយានោ, អត្វេត កមិនេ បន្ធិយកត្តិកាយានេន សហ ហេមន្តិកា ចត្តារោ មាសា, បិដ្ឋិសមយេ ខោ កោចិ ខុកោ យានោតិ ខុចំ តតិយកមិនសិក្ខាបទាទីសុ អត្តញ្ញាតសមយេ។ សុត្តន្តិ ឌិចរនិដ្ឋានសុត្តំ។ ចិនយកម្មំ កត្វាតិ មូលឌិចរំ បរិក្ខារចោឡំ អធិដ្ឋហិត្វា បច្ចាសាឌិចរេយច មូលឌិចរំ កត្វា នបេតព្វំ, តំ បុន មាសបរិហារំ លភតិ, ខុពេន ន្តុបិនេយន យាច ពុដ្ឋតិ, តាច អញ្ញមញ្ញំ មូលឌិចរំ កត្វា នបេតុំ លព្ភតីតិ វុត្តនយេន, ចិកប្បនាចេសេន វា ចិនយកម្មំ កត្វា។ កម្មា ន វដ្ដតីតិ អាហ “សត្តិចិ ន ហោតិ សល្លេខច្ចា កោបេតី”តិ។

ន្តុបរិ យណ្ឌបសមិសំ បនរច្ឆន្តំ, សព្វបលិក្បុដ្ឋិមំ វា លាភេត្វា កតំ ចយ្យំ ន្តុគោសុ បនស្សសុ សុចណ្ណរេជតាទិមយា កោបិនសិយោ នត្វា ការុញអបក្ខកនេយន កតា សត្តុយាតិតា។ ឋលកាទីតា កតំ បីឌកយាតំ សិចិកា។ អនេត្តាលិកាសព្វាតា បដេបិដលិកា បិដដ្ឋិ។ “ខុកកិក្ខុស្ស ហី”តិអាទិ តនត្វស្ស សយត្វតំ។ អនញ្ញាត្វាយាតិ អនញ្ញាកយតត្វាយ។ ធោតបិនកត្វាយាតិ ធោចិតបិនាតយតុរក្ខណត្វាយ។ សំហតិតព្វា ពាន្ធិតព្វាតិ សឈ្ឈាដិ, ន្តុបិហតានេយច សឈ្ឈាដិ តថា, យុកញអក្ខតា ន្តុបិហតាតិ អនេត្វ។ អញ្ញស្ស នាតព្វាតិ ខុត្វ វុត្តនយេន នាតំ ចេឌិតព្វំ។

យនេច្ចាតិ និនស្សនយត្តំ។ សព្វបិ ហិ បីឌកិសាននេយា និសីទនសយននេយាគ្គា ករេហតព្វា តេសុបិ តថាបដិបជ្ជិតព្វតោ។

អាខាឡេបច្ចយា ខុច អត្តតា បរិក្ខជ្ជិតព្វា ករ្ដា វដ្ដន្តីតិ នេស្សតិ “កណ្ឌកច្ឆលចិនោសានិអាខាឡេឆ សតី”តិ ពុយិតា “លក្ខណេ ហិ សតិ ហេតុនេត្វាបិ កត្វចិ សម្ពុចតី”តិ ហេដ្ឋា វុត្តោនយេច។ តត្វ កណ្ឌុតិ លញ្ជ។ កច្ឆូតិ ចិតច្ឆិកា។ លចិនោសោតិ កិលិសាទិ។ អាហរាបេត្វាតិ ឧាតិបចារិតតោ កិក្ខាចារចេត្តន វា ន ឧេយន កោតចិ វា អាការេន ហរាបេត្វា។ គេសដ្ឋបច្ចយេហិ កិលិតស្ស ចិញ្ញត្តិបិ វដ្ដតិ។ “អនុជាតាមិ កិក្ខវេ, កន្ទ្ទ កេហត្វា កចារេដ បញ្ចង្គុលិកំ ឧាតុំ, បុប្ផំ កេហត្វា ចិហារេ ខុកមន្តំ និក្ខិបិតុ”ន្តិ (ក្ខ្ញអច។ ១៩៣) ចចនតោ “ន្តារេ”តិអាទិ វុត្តំ។ ឈរទ្វបតំ ចិហារចារតា, នេតិយឈរចារតា វា។ អាទិ-សទ្ទេន នេតិយបដិមាឃុរាទីនិ សង្គណ្ហាតិ។

កិលេសេហិ អាយសិតព្វតោ អាយិសំ, ឃំ កិញ្ចិ ន្តុបកោការេហំ ចត្ថុ, តស្មា យថាវុត្តានម្បិ បសង្គំ និចារេតុំ “វុត្តាចនេសំ ឧេដ្ឋព្វ”ន្តិ អាហ, បិទិសេសនយតោ កហិតព្វា វុត្តាចនេសំ ឧដ្ឋព្វន្តិ អធិប្បាយោ។ កំ បនេតន្តិ វុត្តំ “សេឃ្យចិឌ”ន្តិអាទិ។ តថារូបេ កាលេតិ ការំ បចិសិតុំ ឌុក្កនាទិកាលេ។ ចល្លនេតិ សុក្ខមិសំ។ កាឌត-សទ្ទោ សប្បិតេលក្បុញអសទ្ទេហិ យោជេតព្វោ។ តទេចិតាភាចិត្តា។ កាលស្សចាតិ បគេច។ ន្តុកកន្ទេយតិ ន្តុនេក ច កន្ទេយ ច។ និមិត្តេ ចេតំ ក្បុម្ពំ, កាចលក្ខណេ ចា។ អច្ឆទាតិ និសីនថ។ កុជ្ជាន្តស្សចាតិ កុជ្ជោតា ខុច កិក្ខូតា, សប្បនាគចនតំ, អតានេត្វ ចា សាមិចនតំ។ កិរិយន្តរាចេច្ឆនេយាកោគ ហេត្វ អតានេតា។ កឹចាយាយកន្តិ កាចតប្បសកចនតំ, កឹចំ អាយមេត្វា អាយតំ កត្វាតិ អនេត្វា, យថា ចា កុនេត្ត អតិក្កុត្តតាយ កឹចា អាយមិតព្វា ហោតិ, តថាតិបិ ចដ្ដតិ។ ចតុយាសម្បីតិ ចស្សានស្ស ចត្តារោ មាសេបិ។ ក្បុដ្ឋិំ វុច្ចតិ ឧតំ, តនស្សត្ថីតិ ក្បុដ្ឋិកោ, យុណ្ឌោ ច សោ ក្បុដ្ឋិកោ ចាតិ យុណ្ឌក្បុដ្ឋិកោ, តស្ស ឌីចិកំ

តទា, តំ គហេត្វា ឧចតីតិ អរេត្វា៉ តឃតស្សតយត្តរេត្ថាតំ អាយិឃបរេគត តស្សិតាគំ ឃត្តិនិចត្ត្វតត្តិ ឥដ្ឋត្ថា៉

តត្ថិរហិតំ ឃយលបដិបត្តិ គរស្សរេត្តា "កិក្ខុរតា បតា"តិអាឥយាហ៉ តត្ថ "ក្យញអបិរេល្ហា តាលបក្កប្យាយាល"ត្តិ ឃារត្ថឹបតិឃំ ចុត្តា៉

ចត្យកាកាយត្តត្តិ ក្យុទ្ធយត្តត្តិ ចុត្តា៉ "ឲកា តល្ហុលតាញព្រ"តិ ចុត្តត្តា បត តស្សា ចត្យការេកា ឲកបរេត្វាតិ ចគត្តិ៉ ចុត្តត្ថា –

"ក្យឝុរចា បឃរេតា ឲរេកា, បរេត្វា រេត ចត្យរេរា ឃិឃុំ;

អាញហរេកា ចត្យរេរា បត្វា, រេគាលំ ចា ចត្យរាញហក"ត្តិ៉

កក្ខាតិ ចុត្តិ "រេត ហឹ"តិអាឥ៉ អាហរារេបត្វាបិ ឥរេបត្យំ ចដ្តិ, បរេកច ឃឆាលទ្ធិ៉ "អឋាឃុកការេល"តិអាឥតា ឃុទ្ធចិរេត្តត ឥបិតស្ស

បរិរេការេកា ឃរេល្លល៉ំ ត រេការេបតីតិ គរស្សតិ៉ ឃយ្យុតិក្យដិកាគរេយា ចតរេស្សា, អចាឃាការក្សុរេតត ចា ឪរេបិឃឆាការាឥតា ឃហ

បញ្ជាក្យដិរេយា ឃគ្គាឃ "កប្បិយក្យដិយ"ត្តិអាឥ ចុត្តិ៉ ឃត្តិឆិ តាយ តត្ថិ តត្ថ អរេគ្គាចុត្តអរេគ្គាបក្កស្ស អត្យញ្ញាតត្តា៉ "តឆាកតស្សា"តិអាឥតា

អឆិការាត្សុបំ អត្ថ បរេយាឌេតិ៉ បិរេលិតិកលល្ហត្តិ ឥល្ហារេចាញអលល្ហ៉

១៣៉ "កិចំបឃារេទ្វា"តិ ឲរេតត ឃឃរេយច អាបិឆកយរេគ រេគារេឃា តត្ថិតិ គរេស្សតិ៉ ឲត្តកយ្យិតិ ចិតិឆ្ឋយចិចារលា ចត្តុកិត្តតយ្យិ៉

បរេយាឌេតយត្តរេយចាតិ បគត្វរេយាឌេតយត្តរេយច៉ យស្ស បត បគស្ស ចិត្វារេកឆំ ចិតា ត ឃក្កា អរេត្វា ចិញ្ញាតំ, តត្ថ ចិត្វារេកឆាបិ

បគត្វឃក្កហរេយច កឆ្ឋតិ៉

ក្យត្យហលចរេឃត រេបក្ខិតន្តរេតា រេបក្ខិ, តដឃត្តុចិឆិតា បរេយារេកា៉ តដឃយ្យុរេហត បត ឌតឃយ្យុរេហ កត្តន្តាចរេឃត "តដឃយ្យុ"ត្តិ ចុត្តិ៉ ឌតាគំ

ឃយ្យុរេដ្ឋ ឃយ្យុរេហ កតត្តិ ហិ ឃយ្យុដ្ឋ៉ ឃារេឃយារេឃ បត "រេបក្ខាយហ"ត្តិបិ ចគត្តិ, "ឃយ្យុដ្ឋគស្សត្យស្សច"ត្តិ រេតឃំ យរេត អរេត្វា៉ ការតតាយកាគំ

រេឆ្កាត្យការាឌ្ជតំ, រាយរេញ្ញា ច ឃញ្ញតាឥកំ តប្យឃុរេតហិ អាចិក្ខិតន្តរេតា អក្ខាតំ៉ កត្តុយ្យិ ត ចដ្តិ, បរេកច តំ រេឃាត្យំ៉ បិលិតា

តាញព្ទតន្ត ឃទំ បិលិស្សរត្តិ អាហ "កំឃតាញអ"ត្តិ, រេលិហយរេយា ត្សុរិយឌាតិចិរេឃរេឃា កំរេឃា, រេលិហយឃបរេត្វា ចា, តស្ស

តាញអតឃដ្ឋត្តិ អរេត្វា៉ បិលឹគំ តាញអតឃរត្តិ អត្ថ ឃគ្គាឃ បិលិតាញអត្តិបិ ចគត្តិ៉ ឈតឃល្លាតាគំ ត្សុរិយចិរេឃឃាគំ តាញអគំ

ឈតតាញអំ តាយ, គល្ហយឃឃយ្យុតាញអំ ឃិលិតលិកតាញអំ ចា៉ យរេគ្គតាតិ ក្សុតាចិឃតយរេគ្គត៉ ឲរេកតិ ឃារឃយាឃាចរិយា,

ឪត្តរចិហារចាឃិរេតា ច, ឃឆា រេចត្វ, ឲចយិរេតា បររេឃុបិ "ឲរេក"តិ អាកតដ្ឋារេតឃុ៉ រេត កិរ ឌីឈតិកាយស្សត្វចិរេឃឃចាឥរេតា៉

ចត្យរស្សអឡ្ហលកតាញអំ តាយ ឃុក្ខឃារគល្ហាឌឹឃុ រេយត រេកតចិ ចត្យរស្សអឡ្ហលំ កត្វា ចត្យុឃុ បរេស្សឃុ ឥរេយ្យុត ឌ្គតខ្ញិត្វា ចាឥតកល្ហស្ស

តាញអគំ៉ តចិញ្ញឲកាគឃរេគាលប្យាយាលយាតចិរេឃឃឃល្ហាតត្តា "អឡ្ហលក"ត្តិ ចុច្ចតិ, ពិឡ្ហិឃកត្តិបិ តរេស្សច តាយំ៉ តឆា ក្យុត្សឃល្ហាតតាយ

ក្យុត្សុឆា, ឈរេដរេយច ចា, តស្ស ឝុតតត្តិ ក្យុដ្ឋកកាលកា៉ អត្សុចាក្ខិរលំ រេដ្កពាលិករលំ៉ រេត ហិ តឆ្ឌារេត រេគចតាគំ ពាលិករលំ តាយ កត្វា

កិញអត្តិ, ឃំ "តត្តិ"តិបិ ចុច្ចតិ ៉ ពួត្តិបុរិឃឃំរេយាកាឥកិរេលឃឌតកំ បដិកាតចិត្ថ រេឃាកតការលរេតា រេឃាកតកាទំ តាយ៉ "រេឃាកតឈរេក"ត្តិ

សាធារណេន វុត្តំ។ ចណ្ឌាលន្តិ ចណ្ឌាលំ, អយោគុឡកីឡា។ ចណ្ឌាលី តាយ ហីនជាតិកា បុគ្គលសំសគ្គោ, តេសំ ពលន្តិ ចណ្ឌាលំ។ សាលេ វុត្តេ តេសំ វត្វា អញ្ញមញ្ញំ អាគោដនកីឡា សាលាធោវនកីឡា។ ចិន្តេន គតំ កីឡនំ ចិន្តន្តិ អាហ “វេឡុំ ឧស្សាបេត្វា កីឡន”ន្តិ។

និខណិត្វាតិ ភូមិយំ និខាតំ កត្វា។ បក្កត្តកាលេតិ បក្កត្តភាវកាលេ។ តយិទំ អង្គុត្តរាគមេ ទសកនិបាតបាឡិយា (អ។ និ។ ១០។ ១០៩) អាគតត្តា “វុត្តម្បិ ចេត”ន្តិអាទិមាហ។ តត្ថាតិ តស្មិំ អដ្ឋិធោវនេ។ ញាតកាលេនាតិ អដ្ឋិធោវនត្ថំ បរិយេសិត្វា យថា បនេ អដ្ឋីនិ ធោវន្តិ, ន រោទនីតិ, ឯវំ រោទនីយត្ថំ ធាវនយាមាយ។ ញាតកស្ស កាលំ ហិ បដិច្ឆាទិតំ អមត្តនតោ “ញាតកាល”ន្តិ នាមា វុច្ចតិ ញាតកាបីនយា ធនំ។ អដ្ឋិធោវនន្តិ អដ្ឋិធោវនកីឡា។

ហត្ថិអាទីហិ សទ្ធិំ យុជ្ឈន្តីតិ ហត្ថិអាទីសុ អភិរុហិត្វា អញ្ញេហិ សទ្ធិំ យុជ្ឈន្តិ, ហត្ថិអាទីហិ ច សទ្ធិំ សយមេវ យុជ្ឈន្តិ សន្ធាយ វុត្តំ, ហត្ថិអាទីហិ សទ្ធិំ អញ្ញេហិ យុជ្ឈិតុំ, សយំ វា យុជ្ឈិតុន្តិ ហិ អត្ថោ។ តេហិ ហត្ថិអាទយោ អញ្ញមញ្ញំ មទ្ទេន្តិ និព្ពុទ្ធន្តីតិ មល្លា, ពាហុយុទ្ធការកា, តេសំ យុទ្ធំ។ សម្បហារោតិ សង្គាមោ។ ពលស្ស សេនាយ អគ្គំ គណនកោដ្ឋាសំ ករោន្តិ ឯត្ថាតិ ពលគ្គំ, “ឯត្តកា ហត្ថី, ឯត្តកា អស្សា”តិអាទិនា ពលគណនដ្ឋានំ។ សេនំ និព្យូហន្តិ ឯត្ថ និក្ខិបិត្វា ឋបេន្តិ, សេនាយ វា ឯត្ថ ព្យូហំ និព្យូហនំ វាតិ សេនាព្យូហោ, “ឥមេ ហត្ថី ហោន្តុ, ឥមេ អស្សា ហោន្តូ”តិអាទិនា យុទ្ធត្ថំ ចតុរង្គពលិយា សេនាយ ឋបនដ្ឋានំ និវាសដ្ឋានំ, តំ បន ឋបេតព្ពំ សកដព្យូហាទិវសេន អាទិ-សទ្ទេន ចក្កព្យូហបទុមព្យូហាទិ ឋានកោដ្ឋាសំ សង្គហិតំ ព្យូហានំ គហណំ, “តយោ ហត្ថី បច្ឆិមំ ហត្ថានីកំ, តយោ អស្សា បច្ឆិមំ អស្សានីកំ, តយោ រថា បច្ឆិមំ រថានីកំ, ចត្តារោ បុរិសា សរហត្ថា បច្ឆិមំ បត្តានីក”ន្តិ (បាចិ។ ៣១៤ ឧយ្យោធិកសិក្ខាបទេ) អាគតសិក្ខាបទស្ស បទភាជនំ សន្ធាយ “តយោ...បេ...អាទិនា នយេន វុត្តស្សា”តិ អាហ។ តត្ថ ហិ “ទ្វាទសបុរិសោ ហត្ថី, តិបុរិសោ អស្សោ, ចតុបុរិសោ រថោ, ចត្តារោ បុរិសា សរហត្ថា បត្តី”តិ (បាចិ។ ៣១៣ ឧយ្យុត្តសេនាសិក្ខាបទេ) វុត្តលក្ខណោ ហត្ថិអាទិការោ អនីកោតិ ទដ្ឋព្ពំ, វុត្តញ្ច “ឯកោ ហត្ថី ហោតិ ហត្ថានីកំ, ឯកោ ច ហត្ថី អនេកា”តិ (មហាវ។ អដ្ឋ។ ៣១៤) ទស្សនការណំ អនីកទស្សនំ វុត្តំ បដិក្ខិបតិ។

១៣។ ការណំ នាម ផលស្ស ឋានន្តិ វុត្តំ “បមាទោ...បេ... ឋាន”ន្តិ។ បទានីតិ សារិអាទីនំ បតិដ្ឋានានិ។ អដ្ឋ បទានិ ឯត្ថាតិ អដ្ឋបទំ, ឯកេកាយ បន្តិយា អដ្ឋ អដ្ឋ បទានីតិ អត្ថោ។ បទានិ ឯត្ថ “អដ្ឋបទ”ន្តិបិ វុច្ចតិ។ ទសបទំ តាយ ទ្វីហិ បន្តីហិ ទសហិ ទសហិ បទេហិ កីឡនំ។ អដ្ឋបទទសបទេសុតិ អដ្ឋបទទសបទផលកេសុ។ អាកាសេយេវ កីឡនន្តិ “អយំ សារី អមុកបទំ មយា នីតា, អយំ អមុកបទ”ន្តិ កេវលំ មុខេនេវ វទន្តា អាកាសេយេវ ទ្យូតស្ស កីឡនំ។ នានាបថមណ្ឌលន្តិ អនេកបថេហិ សារីហិ បរិហរិតព្ពំ។ បរិហរិតព្ពន្តិ សារិយោ បរិហរិតុំ យុត្តំ។ ឥតោ ចិតោ ច សង្កមិតព្ពន្តិ អត្ថោ សារិយោ, យេន កេនចិ គតានិ អក្ខានិ។ តត្ថាតិ តាសុ សារីសុ, តស្មិំ វា អបនយនុបនយនេ។ ទូតផលកេតិ ទូតមណ្ឌលេ “ទូតផលកេ”តិបិ អធុនា បាឋោ។ បាសកំ វុច្ចតិ ខលុ បស្សេសុ ឯកេកំ យាវ ខគ្គំ ឋបេត្វា គតកីឡនកំ, តំ ឆឍ្ឍេត្វា យថាលទ្ធំ ឧគ្គាហិតវសេន សារិយោ អបនេន្តោ, ឧបនេន្តោ ច កីឡន្តិ, បរាជិ អដ្ឋបទាទីសុ ជានាតិ, ឃរតិ ជាតិ ហិ បាសកោ, ចតុត្ថីសតិនិទានា អញ្ញា។ យំ សន្ធាយ វុត្តំ –

“អដ្ឋកំ យាលិកំ ចុត្តំ, សាចដ្ដោ លកំ យតំ;

ចតុក្កំ ពាហុលំ ខោឃ្ជំ, ខ្ចំ ខិត្តុសត្តិកេកំ;

ចតុចឹសតិ អាឃា ច, យុតិខេត្ត បកាសិតា”តិ។

ខេតត កិច្ចអតយិឆ បិសកកិច្ចអតំ ឈដតំ បហទលំ, ខេតត កិច្ចអា ឈដិកាតិ អាហ “ឌីឈឆល្ឌខេកតា”តិអាឌិ។ ឈខេដត ក្យុគ្គខេត កិច្ចអា ឈដិកាតិ ឲខេក។ យញ្ញិដ្ឋិកាឃ ចាតិ យញ្ញិដ្ឋិសន្លាតស្ស ខឃាឌតចល្លិទ្ធក្កស្ស សាទំ កខេហត្វា បក្កកសាចំ សត្ថាឃ ចឆតិ។ សិខេត្វាឆខេកត ចាតិ [បិខេដ្ឋាឆខេកត ចា (អដ្ឋកថាឃំ)] ច បក្កយតុសិខេត្វាឆកំ។ សលិកហត្ថត្តិ តាលហីទាឌីតំ កលិបខេស្សតំ អឆិចចតំ។ ពាហុសុ សលិកាសុ ចិខេសសទហិតំ ឲកំ សលិកំ កខេហត្វា តាសុ បក្ខិបិត្វា បុត តខេញ្ញាច ថ្ដខ្ខទត្តា សលិកហខេត្វត កិច្ចអត្តិតិ ខេកចិ។ ក្យុអកិច្ចអាតិ ក្យុអបលកិច្ចអា, ខេឃត ខេកតចិ ចា កតក្យុអកិច្ចអា។ បខេល្លត ចំសាកាខេទត កតា តាច្ចត្តកា បល្លតាច្ចត្តកា, ខេតខេតចាហ “តំឆយត្តា”តិ។ លុដ្ឋខេក ក-បច្ចខេយាតិ ឆខេស្សតិ “លុដ្ឋកតក្កល”ត្តិ ខ្ពយិតា។ ហត្វបិឌាតំ ខេយាខេក្លត ខេយាចខេតត ចឃតិ បទិចត្តតិ ឲតាឃាតិ ខេយាក្លចិកា, ខេតតាហ “អាកាខេស ចា”តិអាឌិ។ បទិត្ថុយតត្តាខេឃច តំ ចក្កំ តាយាតិ ឆខេស្សតុំ “បទិត្ថុយតចក្ក”ត្តិ ចុត្តំ។

បខេល្លត កតា តាច្ចត្ត បល្លតាច្ចត្ត, ខ្ពយិតា បត្តាច្ចហកបឆត្ថយស្ស ឃថាក្កយំ បទិឃាឃំ ឆខេស្សតិ។ ខេតត កតា បត បិច្ចអា បត្តាច្ចហកាតិ ចុត្តំ “តាឃា”តិអាឌិ។ លុដ្ឋខេកា ទខេថា ទថខេកា ក-សទ្ទស្ស លុដ្ឋកត្វចចតខេតា។ ឲស តខេយា ខេសសបខេតុបិ។ អាកាខេស ចា ឃំ ចាខេបតិ, តស្ស បិដ្ឋិឃំ ចា ឃថា ចា តថា ចា អក្លទំ លិលិត្វា “ឲចយិឆ”ត្តិ ឌាតខេតត កិច្ចអា អក្លទិកា, បុច្ឆត្តស្ស យុលាកតំ អក្លទំ កខេហត្វា តដ្ឋយុត្តិលិកាឌិឌាតតកិច្ចអាតិបិ ចឆត្តិ។ ចជ្ជ-សទ្ទោ អបទាឆខេត្វាតិ អាហ “ឃថាចជ្ជំ តាយា”តិអាឌិ។ ចាឌិតាតុ្ទបំ តច្ចតំ, កាឃតំ ចា ឃថាចជ្ជត្តិបិ ចឆត្តិ។ “ឲចំ កខេត ឌខេយា កចិស្សតិ, ឲចំ កខេត បទាឌខេយា”តិ ឌឃបទាឌឃំ បុទក្លត្វា បខេយាកកទលចខេសត បទិហាទបថាឌឹតយ្បិ ឌ្ញុតប្បយាឆដ្ឋាតការខេចា ខេចឌិតខេត្តា, បក្កឌីទាឌីហិ ច ចំសាឌីហិ កត្តត្តា កិច្ចសិទ្ធិ, អសិទ្ធិ ចាតិ ឌឃបទាឌឃាចខេហា បខេឃាខេកា ចុខេត្តា, ឃថាចជ្ជត្តិ ច កាលាឌីហិ សឌិសាការឆស្សខេតហិ ឌឃបទាឌឃចខេសត ឌ្ញុតកិច្ចត្តកការខេចត ចុត្តំ។ សខេត្តាបិ ខេហខេត ខេឌាខេតត្តិ បកាខេសត្តិ ឲខេតហិ តប្បខេយាកិកា ឌឃបទាឌឃចខេសត, ឌចត្តិ ច កច្ឆត្តិ ឌឃបទាឌឃំ ឲខេតហីតិ ចា អខេត្វត ឌ្ញុតសទ្ទចចតឹឃតំ តាតិចត្តត្តិ។

១៤៥. បយាលាតិក្កត្តាសតត្តិ “អដ្ឋក្កលបិឌកំ កាខេទតព្ពំ សុកតក្កខេលតា”តិ ចុត្តប្បយាលខេតា អតិក្កត្តាសតំ។ កយុចខេសត បខេឃាឌតខេតា “អតុឃុត្តា ចិហទត្តិតិ បចំ អខេបក្លិត្វា”តិ ចុត្តំ។ ចាច្ចអទុបិតីតិ អាហទិយាតិ សីហច្ឆ្យាឌិចាច្ចអទុបិតិ។ ចុត្តចាក្យកិក្លតិចិកខេក្ក “បលូខេក្កា តាយ អាហទិខេយហិ ចាច្ចឲហិ កខេតា”តិ (បិចិ។ ៥ប៉ះ) “អកប្បិឃទុបិក្យុខេលិ អកប្បិឃយខេច្ចា បលូខេក្កា”តិ សាទខេសយាខេស ចុត្តំ។ ឌីឈខេលិយខេកា យហាខេកាឌខេចាតិ ចតុទក្កលិឆិកខេលិខេយា កាច្ចអចខេល្លា យហាខេកាឌខេចា។ ក្យុចុច្ចតិ បឆចិ, តស្សំ ឌចតិ ខេសាកតចិត្វដចខេសតាតិ

ករោឌចោ៉ “ចតុរង្គុលិឆិកានិ កិរ តស្ស លោមានី”តិ ចចតតោ ចតុរង្គុលតោ ហេដ្ឋា ចដ្ឋតីតិ ចឝត្ថិ៉ ក្ខុលោមី ឲកត្ថលោមីតិ ចិរេសរឝស្សតយេតំ, តស្មា ឃឝិ តាសុ ត បចិរតិ, ចដ្ឋតីតិ ករហតព្ពិ៉ ចាតចិចិត្តត្តិ កិត្តិច្ឆាឌិអាការរេត ចារតត សិដ្ឋារតត ចិចិព្ពាំ៉ ក្ខណ្ណាយឃត្វរលាត្តិ មិករលោមបកតយត្វរលាំ៉ រេតត្វរណាតិ ឆចលត្វរណា៉ ឺតត្តិរកហិ រេចិតព្ពតា្ត រេតត្វរណា, “ឌាហុមុក្ខលោមរកោ”តិបិ ចឝត្ថិ៉ ឈតបុប្បរកោតិ រដ្ឋឆា បុប្ផាការឝម្យរត្តា៉ “ក្ខណ្ណាយឃត្វរណាតិ ក្ខណ្ណាយឃោ លោហិតត្វរណា”តិ (រោរត្វ៉ ឌី៉ ៧៣ប៉) រោរត្វឌឹបតិឃំ ចុត្តិ៉ អាយលកបត្តាការាហិ បុប្ផបត្តិហិ រឃក្យុរតោ កតត្តា អាយលកបតេ្តាតិបិ ចុច្ចតិ៉

តិឈ្ហំ ត្វាលិតត្តិ ទុក្ខត្វាលលតាត្វាលបេដកិត្វាលរដ្ឋាតាតំ តិឈ្ហំ ត្វាលិតំ៉ ក្ខឌិតំ ខ្ញិសុ លោមំ ឝរោ ឃស្សាតិ ក្ខុលោមី ព្ព-ការស្ស អការោ, ត-ការស្ស លោមំ, ខ្ញិកាចញ្ជា កត្វា៉ ឲកស្វិ អត្ថេ លោមំ ឝរោ ឃស្សាតិ ឲកត្ថលោមី៉ ក្ខកឃត្វ រកឌីតិ រារឝមារោចរិយា, ក្ខត្តុចិហារចាសិរតា ច៉ រតរំ ចារឆ បត ក្ខឌិតរយករតា ក្ខក្កតំ លោមយឃំ បុប្ផំ ឃស្សាតិ ក្ខុលោមី ចុត្តតរឃត៉ ក្ខករតា អត្ថរតា ឲកំ រឌិរំ លោមយឃំ បុប្ផំ ឃស្សាតិ ឲកត្ថលោមីតិ ចចតរត្វា៉ ចិតឃដ្ឋកចាឃំ បត “ក្ខុលោមីតិ ឲករតា ក្ខក្កតលោមំ ក្ខណ្ណាយឃត្វរលាំ៉ ‘ក្ខុលោមី’តិបិ បិរេឌា៉ ឲកត្ថលោមីតិ ក្ខករតា ក្ខក្កតលោមំ ក្ខណ្ណាយឃត្វរលា”ត្តិ (មហាច៉ អដ្ឋ៉ ៧៣៣) ចុត្តិ, តាយមត្តរមរ ចិរេសរោ៉ អត្វរតា បត អក្កហិតាចរេសរោ អដ្ឋកចាក្ខមេយបិ តត្តិតិ ឌដ្ឋរដ្ឋា៉

រកោរេឃ្យជ្ញា កជ្ជិស្សជ្ញា កជ្ជិស្សានិ ចិន្ទរបករេរចរេត៉ រតហិ បកតយត្វរលាំ កជ្ជិស្សំ៉ ឲតរឆចត្វំ ឌរស្សតំ “រកោរេឃ្យកជ្ជិស្សយឃបច្ចត្វរលា”ត្តិ ចុត្តិ, រកោរេឃ្យសុត្តាតយត្តរត្តរំ សុចណ្ណយឃសុត្តានិ បរចរេត្វា ឌីតយត្វរលាត្តិ ចុត្តិ រហោតិ៉ សុចណ្ណសុត្តិ កិរ “កជ្ជិស្សំ, កស្សជ”ត្តិ ច ចឝត្ថិ៉ រតរតច “រកោរេឃ្យកស្សជយឃ”ត្តិ អាចរិយឆមុបិលរត្វរេត (ឌី៉ តិ៉ ឌី៉ ១៉៨៥) ចុត្តិ៉ កជ្ជិស្សំ តាយ ចាកចិរេសរោតិបិ ចឝត្ថិ៉ រតតបរិសិដ្ឋិតត្តិ រតរតហិ សំសិដ្ឋិតំ, សុចណ្ណលិត្តត្តិ រកចិ៉ សុទ្ធរកោរេឃ្យត្តិ រតតបរិសិដ្ឋតរហិតំ៉ ចិតរឃតិ ចិតឃដ្ឋកឆំ, ចិតឃបរិយាឃំ ចា រត្ថាឃ ចុត្តិ៉ ព្វាឆ ហិ សុត្តត្តិកបរិយារឃ “ឌរបត្វា ត្វាលិកំ រដ្ឋារតច រកាតកាឌីតិ រតតបរិសិដ្ឋិតានិ ចដ្ឋត្តិ”តិ ចុត្តិ៉ ចិតឃបរិយាឃំ បត បត្វា ករុរក ឌាតព្ពតា្ត សុទ្ធរកោរេឃ្យរេច ចដ្ឋតិ, រតតរានីតិ ចិតិច្ឆរឃា រចឌិតរដ្ឋា, សុត្តត្តិកបរិយារឃ បត រតតបរិសិដ្ឋតរហិតាបិ ត្វាលិកា ត ចដ្ឋតិ, ព្វាតរានិ ចដ្ឋត្តិ, ររចបិ តានិ រតតបរិសិដ្ឋិតានិ, ក្វាយត្វរលាចរេត ឃឆាត្រុប្បំ មញ្ជាបីឌាឌីសុ ច ក្ខបរតតំ ចដ្ឋត្តិតិ៉ សុត្តត្ថរឆរតាយ កហដ្ឋាតយ្បិ ចរេត ចុត្តត្តា រតរំ រក្ខលាឆ្ហាតត្វំ “ឌរបត្វា…រប… ត ចដ្ឋត្តិតិ ចុត្ត”ត្តិ អបររ៉ ឌីឈតិកាឃដ្ឋកចាឃត្តិ កត្វចិ បិរេឌា, របិរាលាឌីឈតិកាឃដ្ឋកចាឃត្តិ អរត្វា៉ តច្ចរឃាក្កត្តិ តច្ចិតំ បរហាតកំ៉ កររាត្តិ ឲត្វ តច្ចត្តិ កត្តកំ, តំ បត ក្ខុលោមីឲកត្ថលោមីចិរេសររេច៉ ចុត្តញ្ជា –

“ខ្ញិឆរេកឆរោត្យុក្ខ-លោមីឲកត្ថលោមិរតា;

តរឆច រោាឌ្យអសិត្តិតំ, តច្ចរឃាក្កឌិព្ពាកត្តក”ត្តិ៉

ហត្តិរតា បិដ្ឋឃំ អត្វទំ ហត្តត្វទំ៉ ឲចំ រេររបរឆសុបិ៉ អឌិតចរមុហីតិ អឌិតមិកចរមុហិ, តានិ កិរ ចមូានិ សុលុយតរានិ, តស្មា

ဍុបដ្ឋ ...

ឧបដ្ឋិតិបដ្ឋានិ កត្វា និដ្ឋាត្តិ៍ ខេតត ចុត្តំ “អឌិតប្បទេលី”ពិ, ក្ខបទ្ធបរិ ផេបត្វា និដ្ឋាតខេរេត ហិ នត្តពិក្ខតា “បខេលី”ពិ ចុត្តពិ៍

កេលឹយិខេកាពិ យញ្ញារាការយិខេកា, តស្ស ឆខេយ្ចត កតំ បចរបច្ចត្តរលំ តធា៍ “តំ កិរា”ពិអាឌិ តឌាការធស្សត់, តស្មា បុទ្ធេខេច

កេលឹយិកចយ្ចំ ចដ្ឋតីពិ ចឆត្តិ៍ ក្ខត្តាទំ ក្ខបរិកាកំ លាខេឆតីពិ ក្ខត្តរដ្ឋខេឆា, ចិតាត៌ តប្បិ ខេលិហិតខេច ព្ពឆាឌិបេប្បតត្តិ អាហ

“រត្តចិតាខេតតា”តិ៍ “ឃំ ចត្តពិ, តំ ទិបាត្តរខេដ្ឋឆ”ត្តិ ឲុត្ត ខេបខេបា, ឃំនិច្ឆិតការខេចត បឌ្ឍិ ចត្តតីពិ អខេត្វា៍ រត្តចិតាខេតប្ប ច កាបាចំ ចដ្ឋតិ,

ក្សប្បញ្ញាឌិរត្តខេយខេច ត ចដ្ឋតិ, តញ្ញា ខេលា បន្ធាភត្តខេយខេច៍ ឃំ បត តាតាចល្លិ ចាតចិត្តំ ចា ខេលបចិត្តំ ចា, តំ ចដ្ឋតិ៍ បច្ចត្តរលខេឡ្យច

បឆាតត្តា តប្បឌិតង្គិ ខេបតចិតាតប្បិ ត ចដ្ឋតីពិ ចុត្តំ៍ ក្ខខេតាពិ ក្ខកយត្ត យញ្ញាស្ស ឃឹបការខេក, បិឆការខេក ចាតិ អខេត្វា៍ ឲុត្តាបិ

ទិបាត្តរខេដ្ឋឆ ចិឃ ចិតិដ្ឋខេយា៍ បឆុយចល្លិ ចាតិ តាតិរត្តំ បន្ធាយាហ៍ ចិចិត្រំ ចាតិ បត បន្ធាធា កប្បិយត្តា ចុត្តំ, ត បត ក្ខខេតា

ក្ខបឆាតប្ប អកប្បិយត្តា៍ ត ហិ ខេលិហិតក-បខេដ្ឋា ចិខេត្ត ចដ្ឋតិ៍ បដលិកក្កហខេលាខេតច ចិត្តកប្បាបិ អត្ថខេលាប្ប បក្ខខេហតព្ពប្បបក្ខខេតា៍

បខេច បយាលាឃុត្តត្តិ ចុត្តខេយចត្តំ ញ្ញពិខេរកខេតា បខេយត្តំ អាហ “យហាក្ខបឆាត់ បត បដិក្លិត្ត”ត្តិ៍ យហាក្ខបឆាតត្តិ ច បយាលាពិក្លត្តិ

ក្ខបឆាត់៍ ឃឹបប្បយាលាខេយច ហិ តស្ស បយាលំ៍ ចុត្តញ្ញ “អតុឌាតាយិ កិក្លខេច, ឃឹបប្បយាលំ ឌិខេន្តាហត់ កាត្យ”ត្តិ (ធ្វញអច៍ ១៨ល៍)

ឃឹបប្បយាលាញ្ញា តាយ ឃប្ប ចិត្តារខេតា តីប្ប កខេល្លាប្ប ឌ្និត្ត កល្លាត់ អត្ថាទំ យិតិឃយាត់ ចិឆត្តំ ខេចច ចត្យរក្ខលញ្ញា ខេហាតិ៍ ឌិខេន្តាហតប្ប

យដ្ឋដ្ឋាត់ តិទិឃខេតា យដ្ឋិរតត់ ខេហាតិ, ឌឹឈខេតា បត ឌិឃឌ្ឍរតត់ ចា ឌ្និរតត់ ចា៍ តំ បត អកប្បិយត្តាខេឃច បដិក្លិត្តំ, ត ត្យ

ក្ខញ្ញាបឃតយហាបឃតបរិឃាបត្តត្តា៍ ខេត្ចឹពិ ឃឹប្បបឆាត់, បិត្តបឆាតញ្ញា៍ បច្ចត្តរលំ ឆត្វាពិ បច្ចត្តរលំ កត្វា អត្តទិត្វាពិ អខេត្វា, ព្ពឆញ្ញា

កិលិតខេយច បន្ធាយ ចុត្តំ៍ ខេតតាហ ខេបតាបតក្លត្តកចល្លតាឃំ “អកិលិតប្បាបិ ឃឹប្បបឆាតញ្ញា បិត្តបឆាតញ្ញាពិ ឌ្នយខេយច ចដ្ឋតិ៍

កិលិតប្ប ឌិខេន្តាហតាតិ បត្តទិត្វា ក្ខបរិ បច្ចត្តរលំ កត្វា តិបឌ្ឍិត្យប្បិ ចដ្ឋតី”ពិ (ធ្វញអច៍ អដ្ឋ៍ ១៨ល៍) ចុត្តតខេឃខេតចាតិ ចិតខេឃ

កកចតា ចុត្តតខេឃខេតច៍ កតំ បត ចុត្តត្តិ អាហ “ចុត្តខេញ្ញា”ត្តិអាឌិ៍ ឃធា អដ្ឋក្ខលបិឆកំ ខេហាតិ, ឲចំ អាបត្តិយា បិឆន្និត្តត់ ខេចឌិតត្តា៍

បល្លក្កប្ប បត អាហរិយាតិ ចាញអទ្ធបិតិ អាហទិត្វា បុត អប្បឌិតង្គតាការលាយិ ខេកតខេយច៍ ចិឌខេដត្វាពិ ឌដំ តិខេន្តាឆេត្វា៍ ឌិខេន្តាហត់

កាត្យត្តិ តាតិ ចិឌឌិតត្យលិតិ អខេត្តា បក្លិបិត្វា ឌិខេន្តាហត់ កាត្យំ៍

១៩៍“យាត្យក្សន្និខេតា តិក្លត្តឌារកាត”ត្តិ ឲខេតត អល្លឌឌលិត្យឌាតខេយច កហលំ, យាត្យក្សន្និខេតា តិក្លត្តត្តាពិ ច ការលំ ឆខេប្បពិ,

ខេតតចាឃខេត្វា និច្ចាពិ “អខេតកឌិចបាតិ អខេត្តាបឃតខេហត្យ ឲប កខេន្តា”ពិ៍ ក្ខដ្ឋាឆត្តិ ក្ខដ្ឋាចដ្ឋត្តិ៍ បល្លាតបប្បាឆតត្តត្តិ

បុបល្លាតតាបប្បាឆតត្តំ៍ បរិយដ្ឋត្តិពិ បខេត្តខេតា យដ្ឋត្តិ៍

ខេតឃំខេយច ឌារកាតត្តិ បុញ្ញាចត្តាតខេយច ឌារកាត់៍ ខេតបខេយច ហិ បកខេលាត្ថទ្ធបតាឃ កហលំ៍ យហាយល្លាតត្តិ យហតំ ឆាហិឃុឌ្ឍការកាត់៍

អាឌាខេបា តាយ យល្លតកបកតិកាត់ យតុប្បាត់ អត្តខេតា យុតលាឃាបប្បតត្តំ កំបខេលិហាឌឹហិ កខេតា កល្លចិខេបខេបា៍ តាឌិបំ បន្ធាយ “ឃំ

កិញ្ចិ...ខេប... ត ចដ្ឋតី”ពិ ចុត្តំ៍ អលក្លារញ្ញាតខេយច ត ខេកបឌ្ឍញ្ញាត់៍ យល្លតាតុខេយាកប្ប ហិ អឌិបេប្បតត្តា តយិឆាតឌិបេប្បតំ៍ ខេលិខេក យាលិ-

បខេដ្ឋា ពង្គយាលិឃខេយច “យាលិ យាល្យំ បុប្បឌាខេយ”ពិ ចចតខេតា៍ បាបខេត បត បុទ្ធបុបេប្បបុបិ តិទុញ្ញខេហាតិ អាហ “អពង្គយាលិ ចា”ពិ៍

កាញអបឹញអកាឌឹតត្តិ កាញអចល្លបឹញអកាឌឹត់៍ យត្តិកកក្លត្តិ ឌ្ឍបខេឆហិ អកិបង្ខតំ ខេយាកយត្តិកាចុល្លិ ខេឆត្តីពិ ចិខេលខេបត្តិ៍ ចលិខេតពិ

ចិការាបឌ្ឍតខេរេត ចលត់ បខេត្ត , ក្សបិខេតពិ អខេត្វា៍ ខេតតាពិ បាបបកខេក្កត៍ ខេឌាខេបពិ កាញអបឹញអកាឌឹត់ ខេហត្យក្ខខេត

លោហិតចោរស្ស ឃាដិតេតិ អបរាយតនស្ស ឃាដិតោ សត្ថិសិត្ថតិ ឃាដិស្ស ទុដ្ឋលោហិតោ បរិក្ខិណោ មុខទុណ្ណកេតាតិ មុខចិលេបនេតត្ត ទុណ្ណត្ថិតិ ចិលិម្បេត្តិ តំ សន្តត្តិ មត្តិកាកក្កសាសបតិលហលិទ្ទិកក្កាទិតសន្តតំ មុខទុណ្ណំ, មុខចិលេបនញ្ច ត ចក្ខតិ អត្ថាតក្កមសមុច្ចេតា ហិ អយំ បក្ខេយស្ស ចណ្ណតា មុខទុណ្ណសន្តតំ មុខចិលេបនត្ថិ ចា បក្ខេយស្ស តុល្យាធិករណស្ស អត្ថចិកាចតា

ហត្ថបាទន្តិ ហត្ថេ បាទ្ទិតន្តមាករណំ, តំ បន សន្តកបិលិន្ទេយាតិ អាហ “ហត្ថេ”តិអាទិ សន្តោ ឲុច កបិលំ តថា “អបរេ”តិអាទិតា យថាក្កមំ “សិលាបាទន្ត”ត្តិអាទិ បទាតមត្ថំ សំចណ្ណេតិ តត្ថ សិលត្តិ ទុម្មអំ ចីរកំ តាយ មេហត ទុម្មអាយ ចិរករណត្ថំ, សោកតត្ថញ្ច ចិន្តត្តិ មុត្តាយ, មុត្តា ឲុច ចា លតា មុត្តាលតា, មុត្តាចម្ពត្ថ ទណ្ឌោ តាយ ចតុហត្ថេត្តិ ទុត្តំ “ចតុហត្ថទណ្ឌំ ចា”តិ អលដ្ឋេតណ្ឌកន្តិ បន តេតា ខ្ទមកំ ខទយដ្ឋិអាទិកំ សន្តាយាហ កេសដ្ឋេតាច្ឆកន្តិ កេសដ្ឋេមុន្តំ បត្តាទិខ្ទលមត្តំ ចាមំនេសមេច អធិណ្ណត្តិ ទុត្តំ “ចាមបស្ស ខ្ទលក្កិត”ត្តិ កណ្ឌិកា តាយ កុច្ចំ, តាយ ច រតនេត ច បរិក្ខិត្តា កោសោ យស្ស តថា បញ្ចចណ្ណសុត្តសិព្វិតន្តិ គិលបីតលោហិតោតាទោតមញ្ជិដ្ឋចណ្ណេស បញ្ចចណ្ណេហិ សុត្តេហិ សិព្វិតំ តិចិធយំ លក្ខំ រតតមត្តាយាមំ ចតុរក្កលចិត្ថតត្ថិ តេតំ បរិចយតិយាមេត ចា គលិនេដ បាទ្ទិតំ បនោហាតកប្បមាលោត ចា ទុត្តំ “កោសត្តបរិច្ឆិត្តំ ទេស្សុត្ថ”តិ ឲុតោត តទតត្តេស្សត្តករណស្ស បាទត្តាកាទំ ទេស្សតិ មេណមុខេតិ អត្តត្ថនេ “មលិ”ត្តិ ខ្ទដំ សិទេរាមលិ សន្តាយ ទុត្តត្តិ អាហ “ទុម្មអាមលិ”ត្តិ, ទុម្មអាយំ មលិត្តិ អទេត្ថា ចមនស្ស អយំ ចាមនេរា, នេច្ចច ចាលេខិ, តេត កតា ខីដតី ចាមរចាលខីដតី អញ្ញាសំ បន មកាសខីដតីចាកមយខីដតីត្វីសីរមយខីដតីមោរបិញ្ឆមយខីដតីតិ, ចិន្ទុបតតាលចណ្ដាតញ្ច កប្បិយត្តា តស្សាមេច កហណំ ទដ្ឋព្វំ

១លិ ទុក្កតិតោ, សំសារតោ ច តិយ្យាតិ ឲុតេតាតិ តិយ្យាតំ, សក្កមេក្កោ, មោក្ខមេក្កោ ច តំ តិយ្យាតមរហតិ, តស្មិំ ចា តិយ្យាតេ តិយុត្តា, តំ ចា តិយ្យាតំ ឋលក្ខតំ ឲុតិស្សាតិ តិយ្យាតិកា, ចធីទុក្ខទិតកិលេសតោ តិយ្យាតីតិ ចា តិយ្យាតិកា ឝ្រា-ការស្ស រស្សត្តំ, យ-ការស្ស ច ក-ការំ កត្វា អតិយ-សន្តោ ហិ ពាហុលំ កត្តត្តាភិធាយកោ ទេចតាយ សគ្គ សមុប្បលិបចិរតិ ខ្ទង អធិបេតោ តប្បដិបក្ខតោ អតិយ្យាតិកា, សមុប្បលិរេបិ, តស្សា ភាវេចា អតិយ្យាតិកត្តំ, តស្មា អតិយ្យាតិកត្តា តិរច្ឆាតកថាតិ តិរោករណកថា ចិតត្តតកថា មោបិ តាយាតិ ឲុត្ត តាយ-សន្តោ ករហាយំ កម្មដ្ឋាតការេចតិ អតិច្ចាបដិសំយុត្តត្តា ចតុសច្ចកម្មដ្ឋាតការេចា កាយស្សាទេចស្សតាតិ កាយសន្តាតអស្សាទេចសេតា សហ អទេត្តតាតិ សាត្តកំ, ហិតបដិសំយុត្តត្តិ អទេត្ថា ហ្វបិហេតាតិ យាតកចាមសម្ពុត្តិ សន្តាយ ទុត្តំ សុដ្ឋ តិចេចសិតឋេត្តាតិ សុតិចិដ្ឋោ តថា ទុត្តិចិដ្ឋោ កាយ-សន្តោ កាយចាសី ជនោតាបិ កហិតោតាតិ អាហ “អសុកកាយចាសិនោ”តិអាទិ

សូរកថាតិ ឲុត្ត សូរ-សន្តោ ចីរចាចកោតិ ទេស្សតិ “សូរោ អហោសី”តិ ខ្ទមិតា ចិសិលា តាយ មក្កសត្តិចេសោ, ខ្ទង បន ចិសិលាកហណេត តត្ថិចាសិតោបិ កហិតា “សត្តោ ការេយា អាកតោ”តិអាទីសុ ចិយ, តេតេតចាហ “សន្តា បសត្តា”តិអាទិ

កុម្ភស្ស ឋាតំ តាយ ស្វាកដ្ឋាតត្តិ ទុត្តំ “ស្វាកដ្ឋាតកថា”តិ ស្វាកតិត្តកថាតិបិ ទុច្ចតិ តទេត្ថច សមចសេរាធតោ អបិច កុម្ភស្ស ករណដ្ឋាតំ កុម្ភដ្ឋាតំ តទបទេសេត បន កុម្ភតាសិមោ ទុត្តាតិ ទេស្សតិ “កុម្ភតាសិកថា ចា”តិ ខ្ទមិតា បុរេត្តោ បេតា កាលក្កតាតិ បុត្តោ បេតា “បេតា បេរេតា កាលក្កតោ”តិ ហិ បរិយាយចចនំ ហេដ្ឋា ទុត្តតយមតិទិសិតុំ “តត្ថ”តិអាទិ ទុត្តំ

បុរិមបច្ឆិមកថាហិ វិមុត្តាតិ ឥធាគតាហិ បុរិមាហិ, បច្ឆិមាហិ ច កថាហិ វិមុត្តា។ នានាសភាវាតិ អត្ត-សទ្ទស្ស សភាវបរិយាយភាវមាហ។ អសុកេន នាមាតិ បជាបតិនា ព្រហ្មុនា, ឥស្សរេន វា។ ឧប្បត្តិឋិតិសំហារាទិវសេន លោកំ អក្ខាយតិ ឯតាយាតិ លោកក្ខាយិកា, សា បន លោកាយតសញ្ញេ វិតណ្ឌសត្ថេ និស្សិតា សល្លាបកថាតិ ទស្សេតិ "លោកាយតវិតណ្ឌសល្លាបកថា"តិ ឥមិនា។ លោកា ពាលជនា អាយតន្តិ ឯត្ថ ឧស្សហន្តិ វាទស្សាទេនាតិ លោកាយតំ, លោកោ វា ហិតំ ន យតតិ ន ឦហតិ តេនាតិ លោកាយតំ។ តញ្ហិ គន្ថំ និស្សាយ សត្តា បុញ្ញកិរិយាយ ចិត្តម្បិ ន ឧប្បាទេន្តិ។ អញ្ញមញ្ញវិរុទ្ធំ, សគ្គមោក្ខវិរុទ្ធំ វា កថំ ទេន្តិ ឯត្ថាតិ វិតណ្ឌោ, វិរុទ្ធេន វា វាទទណ្ឌេន តាឡេន្តិ ឯត្ថ វាទិនោតិ វិតណ្ឌោ, សព្ពត្ថ និរុត្តិនយេន បទសិទ្ធិ។

សាគរទេវេន ខណិតាតិ ឯត្ថ សាគររញ្ញោ បុត្តេហិ ខណិតាតិបិ វទន្តិ។ វិជ្ជតិ បមោទនហេតុភូតា មុទ្ធា យស្សាតិ សមុទ្ទោ ទ-ការស្ស ទ-ការំ កត្វា, សហ-សទ្ទោ ចេត្ថ វិជ្ជមានត្ថវាចកោ "សលោមកោ សបក្ខកោ"តិអាទីសុ វិយ។ ភវោតិ វុទ្ធិ ភវតិ វឌ្ឍតីតិ កត្វា។ វិភវោតិ ហានិ តព្ពិរហតោ។ ភូតោ បុព្ពេ សុយ្យមានោ ឥតិសទ្ទោ បច្ចេកំ យោជេតព្ពោតិ អាហ "ឥតិ ភវោ ឥតិ អភវោ"តិ។ យំ វា តំ វាតិ យំ កិញ្ចិ, អថ តំ អនិយមត្ថំ អសេត្វា អភូតវិញ្ញាអនិយមត្ថំ សហ វិកប្បេន យំតំ-សទ្ទេហិ ទីបេតិ អាចរិយោ។ អបិច ភវោតិ សស្សតោ។ អភវោតិ ឧច្ឆេទោ។ ភវោតិ វា កាមសុខំ។ អភវោតិ អត្តកិលមថោ។

ឥតិ ឥមាយ ឆព្ពីសាយ ឥតិភវាភវកថាយ សទ្ធិំ ពាត្តិំស តិរច្ឆានកថា នាម ហោន្តិ។ អថ វា បាឡិយំ សរូបតោ អនាគតាបិ អរញ្ញបព្ពតនទីទីបកថា ឥតិ-សទ្ទេន សង្គហេត្វា ពាត្តិំស តិរច្ឆានកថាតិ វុត្តន្តិ។ បាឡិយំ "ឥតិ វា"តិ ឯត្ថ ឥតិ-សទ្ទោ បការត្ថេ, វា-សទ្ទោ វិកប្បត្ថេ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ "ឯវំបការំ, ឥតោ អញ្ញា វា តាទិសំ និរត្ថកកថំ អនុយុត្តា វិហរន្តី"តិ, អាទិអត្ថោ វា ឥតិ-សទ្ទោ ឥតិ វា ឥតិ ឯវរូបិ "នច្ចគីតវាទិតវិសូកទស្សនា បដិវិរតោ"តិអាទីសុ (ទី. និ. ១.១០, ១៩៣; ម. និ. ១.២៩២, ៣១១; ២.១១, ៣១៨; ២.១៣, ១០២; អ. និ. ១០.៩៩) វិយ, ឥតិ ឯវមាទិំ អញ្ញម្បិ តាទិសំ កថមនុយុត្តា វិហរន្តីតិ អត្ថោ។

១៨. វិរុទ្ធស្ស គហណំ វិគ្គហោ, សោ ឯតស្សត្ថីតិ វិគ្គាហិកា, តេសំ កថា, វិរុទ្ធំ វា គណ្ហាតិ ឯតាយាតិ វិគ្គាហិកា, សាយេវ កថា តថា។ សារម្ភកថាតិ ឧបារម្ភកថា។ សហិតន្តិ បុព្ពាបរាវិរុទ្ធំ។ តេនាហ "សិលិដ្ឋំ"តិ។ តំ បន អត្ថការណយុត្តតាយាតិ ទស្សេតុំ "អត្ថយុត្តំ ការណយុត្តន្តិ អត្ថោ"តិ វុត្តំ។ ត្តំ វចនំ បរិវត្តិត្វា ឋិតំ សបត្តកេន អសមេត្វា ឃោសោ វិយ ន កិញ្ចិ ជានាសិ, កិន្តុ សយមេវ បរាជេសីតិ អធិប្បាយោ។ វាទោ ទោសោតិ បរិយាយវចនំ។ តថា ចរវិចរាតិ។ តត្ថ តត្ថាតិ តស្មិំ តស្មិំ អាចរិយកុលេ។ និព្ពេឋេហីតិ មោចេហិ យមា អារោបិតំ វាទំ វិស្សជ្ជេហិ។

១៩. ទូតស្ស កម្មំ ទូតេយ្យំ, តស្ស កថា តថា, តស្សំ ឥធ, អមុត្រាតិ ឧបយោគត្ថេ ភុម្មវចនំ, តេនាហ "អមុកំ នាម ឋានន"្តិ។ វិត្ថារតោ វិនិច្ឆយោ វិនយដ្ឋកថាយំ (បារា. អដ្ឋ. ៣២៩-៣២៨) វុត្តោតិ សង្ខេបតោ ឥធ ទស្សេតុំ "សង្ខេបតោ បនា"តិអាទិ វុត្តំ។ គិហិសាសនន្តិ

ឃធាវុត្តចិបរីតំ វេវេតិ អវេញ្ញាវត្តិ ពិហិតវេញ្ញាច។

១០។ តិចិវេឆតាតិ វេាយត្តឌប្បទ៌តរិយាបឆវត្តិស្សិតបច្ចយបជិវេចតវេកេឌវេតា តិចិវេឆត។ ចិយ្យាបយត្តិតិ “អឃយច្ឆរិយបុរិវេសា”តិ អត្តតិ បវេទវំ ចិយ្សំ វេយ្យហំវេតិ អច្ឆរិយំ ក្ខប្បាវេឌត្តិ។ ចិបុគ្គាញ្យាយិព្សវក្ខ៌ វេយ្យហំវេត ចឌត្តិ វេក្ខចិទ្វ។ វេយ្យហំវេតាពាវេរា ឆ អច្ឆរិយំ។ លបត្តិតិ អត្តាតិ ចា ឌាឃក់ ចា ក្ខក្កិបិត្វា ឃធា វេសា ពិគ្ចិ ឌឌាតិ, ៤ចំ ក្ខក្កាវេចត្វា ក្ខក្កិបតចវេសត ឌឹវេបត្វា ពវេឆត្តិ។ តិយិត្តំ វឹលវេយវេតវេត្តិ វេតយិត្តិពាតិ តក្ខិតចវេសត តស្សឹលវេត្វា ឃធា “បំវុក្ខលិវេពា”តិ (យហាតិ។ ១៦) អបិឆ តិយិវេត្តត ចឌត្តិ, តិយិត្តំ ចា ពវេរាត្តិតិ វេតយិត្តិពា។ តិយិត្តត្តិ ឆ បវេទវំ បច្ចយឌាតវេញ្ញាប្បាឌក់ ពាឃចឌឹពម្ពំ ចុច្ចតិ។ តិវេប្បវេសា តិប្បិវេតិ ច្ឆាល្ហិ ចិឃ ពវេរា។ តិប្បិវេត្តិតិ ចា តិវេប្បវោ, តិវេប្បវាវេឃច តិវេប្បវិពា, តិប្បិវេតិ ចា តិវេប្បវេសា, តំ ពវេរាត្តិតិបិ តិវេប្បវិពា។ តិវេប្បវេសា ឆ តាយ កឌបុរិវេសា ចិឃ លិកវេក្កាវេតុំ អវេក្កាវេតល៉ុវេត្បញ្ញ្ជតបរបិដ្ឋិយំវិពតា។ លិវេកត លិកត្តិ ខ្ពុវេតា លិវេកត អយុក្រ លិក់។ តិឌិពឹវេត្តិ យក្កត្តិ បរិវេឃវេត្តិតិ បរិឃាឃចឆត់។ ក្យហពាឌវេឃា វេក្ខា ក្យហាតាឌឹតិ តិយិត្តំ ពត្វា តំវេយក្ខិបុក្កវេលវុ បចត្តាតិ អាហ “ក្យហតា…វេប… អឆិចឆត”ត្តិ។ អដ្ឋពឆញ្ជាតិ តំតំបិញ្ញខ្ពុវំចណ្ណតាក្វតំ វេបិរាលាដ្ឋពឆញ្ជា។

យន្ត្សុបឹលចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

យហាឹលចណ្ណតា

១១។ អក្កាតិ អារទ្ឋ បចត្តត្តា អក្កវេហចរិតំ វេត្ត៌ “អក្ក”ត្តិ ចុត្តំ ក្ខត្តវេបឌវេលិវេបត ចា។ តិយិត្តត្តិ ៤ត្តាបិ ៤វេសច តវេឃា, វេតតាហ “ហត្តបិឌាឌឹស្ន”តិអាឌិ។ វេពឆិ បត “អក្កត្តិ អក្កចិពាវេ បវេទវំ អក្កចិពាវេឌស្សវេតតាបិ លិកាលិកាឌិចិឌាតត”ត្តិ ចឌត្តិ។ តិយិត្តវេតត្តិ តិយិវេត្តត វេញ្ញាតតប្បពាវេឌឹបក់ វេត្ត៌, តំ ចត្តតា ចិកាវេចតុំ “បណ្ឌុរាឌា”តិអាឌិយាហ។ បណ្ឌុរាឌាតិ ឆ “ឌក្កិលាវេយាឆិបតិ” ខ្ពុវេច្ចច ចុត្តំ។ ឹហត្យអឌឹវេប ឌក្កិលាវេយតាយពស្ស វេឈ្សាវេយស្ស ពាវេពាតិ ចឌត្តិ។ “ឌក្កិលាយឌុវេឆិបតី”តិ ឆ ពត្តិឆិ លិលិតំ, ឌក្កិលាយឌុវេតពាវេស្ស អឆិបតីតិ អវេត្តា។ យុត្តាវេឃាតិ យុត្តិពា។ យដ្ឋិឃាតិ ហត្តយុក្ខាយ។ ឈវេពាលិពាឃាតិ វេរត្យុតា។ វេសា “យុត្តា”តិ វេញ្ញាតិយិវេត្តតាហ, វេញ្ញាតិយិវេត្តត បត “តិវេស្សា”តិ។

“យហត្តាត”ត្តិ ៤វេតត អប្បក់ តិយិត្តវេយច, យហត្តំ បត ក្ខប្បាវេឌាតិ តិយិត្តប្បាឌាតិ ចិវេសវំ ឌវេស្សតិ។ ក្ខប្បតិតត្តិ ក្ខប្បតតិ។ វុកាវុកឆល់ បពាវេសវេត្តា ក្ខប្បឌ្ឋតិ ពច្ឆតិតិ ក្ខប្បាវេឌា, ក្ខប្បាវេតាបិ, វុកាវុកវ្នចិពា ក្វតចិពតិ។ វេសា ហិ ឆ្ងវេយា ចិឃ អក្កិស្ស ពយ្ធឆលស្ស បពាវេតយត្តវេយច ពវេរាតិ, ត ត្យ តយុប្បាវេឌតិតិ។ ខ្ពុឌត្តិ ខ្ពុឌ់ តាយ ឆល់។ ៤ចត្តិ ខ្ពុយិតា តាយ អាពាវេរត។ អាឌិវេត្តិតិ តិក្ខិវេត្តិ។ បុគ្គាល្យវេយវេឃតិ ពាលចវេសត។ ខ្ពុឌំ តាយាតិ ចត្តចវេសត ចឌតិ។ វេឃា ចវេក់, ក្យញ្ញាវេ់, បិវេសាឌំ, បគ្គាតំ ចា អារុញ្ញហយត្តាតិ វុបិវេត បវេស្សតិ, តស្ស “ខ្ពុឌំ តាយ ឆល”ត្តិអាឌិតា ហិ ចត្តកិត្តត់ វេហាតិ។ វុបិតពត្តិ វុបិតវេត្ត៌។ អក្កវេយ្យត្តិចិបត្តិឌស្សតយវេត្តត បុវេត្តា “អក្ក”ត្តិ ចុត្តំ, ខ្ពុឆ បត យហាតុកាចតាឌិតិប្បាឌពាលក្កលាចិវេសវេឌស្សវេតត “លក្កលា”ត្តិ អឃវេយវេតវំ ចិវេសវេសា, វេតតាហ “ខ្ពុយិតាលក្កវេលាតា”តិអាឌិ។ លក្កលាត្តិ

ហិ អដ្ឋបច្ចេក្កេសុ ឪឞ្យយាតាការចិនេសំ នត្តិនិរិចន្លកគាបិរងគាឪកយឆិបេ្យតំ តំ តំ ថស់ លក្លឹឃតិ អនេតតាតិ ពត្វា, នតុំ បត តប្យពាងតនេតា លក្លលំ អាហនេតតិ បុទារេលា អតាហនេតតិ តនេច អហនេតតិ បត បិនេផ ចុត្តចិបរិឃារេឃត អនេត្វា ឰនេតា បដ្ឋាឃាតិ នេឌចទក្លនយតុឞ្យាឪនេកនេឌត ឃឆាថស់ បទិកប្បិនេតត ចិចិឆចត្វការេក ឰនេតា ចា ឲនេត្វា ចា នឆ្លិនេត្ក ឰឆំ តាយ នេកាកាឪថស់ នេហាតិ ឲចទ្វនេបត ឌាទុតាតិ បលិងនិរិថលិឪឌាទុតា, តឆា ឌត្តឹឃា ឃឌិ ឌត្តឹនេហាយាឌីតិបិ អក្កិនេហាយានេតច , អឆ ពង្វា ចិង្សំ ចុត្តាតីតិ អាហ “ឲចទ្វបិឃា”តិអាឪ ឌត្តឹនេហាយាឌីតិ នេហានេយាបពទណាឪចិនេងនេងហិ ថលចិនេងនឌឞ្យតចនេងត ចុត្តាតិ, អក្កិនេហាយំ បត ចុត្តាចនេងងងាឆតចនេងត ចុត្តក្តិ អឆិប្បានេឃា នេតតាហ “ឌត្តឹនេហាយាឌីតិ”តិអាឪ

ក្យុឆ្លនេកាតិ តឆ្វលពឆ្លំ, តិលឞ្យ ឰឌត្តិ នេតល់, នយាងតឆ្លឹតបឌាតិ បងិនេឆ្លសុ ងាយឈ្នាក្វតាតីតិ ចិនេងនពទណតុំ “តិលនេតលិឪក”ត្តិ ចុត្តំ បក្លិបតត្តិ បក្លិបតតុំ “បក្លិបតចិឌ្ឍ”ត្តិបិ បិនេផា, បក្លិបតនេហតុក្វតំ ចិឌ្ឍត្តិ អនេត្វា ឌក្លិណក្លកឌឆ្លុនេលិហិតាឌីហិតិ ឌក្លិណក្លកនេលិហិតឌក្លិណឌឆ្លុនេលិហិតាឌីហិ “បុនេត្ត”តិអាឪតា អដ្ឋអដ្ឋចិឌ្ឍាតំ ចិនេងនឌឞ្យនេតត បុតទុត្តកាចឃបនេតតិ អង្គុលដ្ឋិ ឪង្វាតិ អង្គុលិក្វតំ, អង្គុលិឃា ចា ឌាតំ អង្ឋិ បង្សិត្វា, អង្គុលិឆ្លចិយត្តំ អបង្សិត្វា តឌង្ឋិចិបឞ្យតចនេងនេតច ឰ្យាពនេទាត្តិតិ ចុត្តំ នេហាតិ “អដ្ឋលង្ឋិត្តិ នឌឹទ”ត្តិ (ឌិ តិ ឌិ ១.៧១) បត អាចទិឃឆយុបិលនេត្វនេទត ចុត្តំ, ឲចំ នតិ អដ្ឋបច្ចដ្ឋាតំ ចិទុហតការេចត លង្ឋិនឌិនត្វា នឌឹទនេយច អដ្ឋលង្ឋីតិ ចិឈ្នាឃតិ ក្យុលបុនេត្តាតិ ឌាតិក្យុលបុនេត្តា, អាចារក្យុលបុនេត្តា ច ឪង្វាបីតិ ឲត្វ អបិ-ននេដ្ឋា អឪង្វាបីតិ នយ្យិឆ្លតនេត្វា អឆ្កិនេតា នតុំ អឆ្កនេឃ្យ យាសុទនេក្លត ពនេតា ពនេត្វា យាសុទនេក្លា ទាឌ្វហិ បទិក្វត្តំ នតុំ ទាឌនតុំ នឆ្លាតិនេបតាតិ ពត្តចិឌ្ឍាបពទណាតិ និច-ននេដ្ឋា នត្តិអនេត្វាតិ អាហ “នត្តិពទណចិឌ្ឍា”តិ, ង្គបនក្វបនយតចិឌ្ឍាតិ អនេត្វា និចា-នដ្ឋនេយច ទង្សិ ពត្វា ឲចយហាតិ នត្លាឃ “និក្កាលទុតចិឌ្ឍា”តិ ចឌត្តិ, និក្កាលិតំ ទុនេត ឃុកាឃុកនឈ្នាតតចិឌ្ឍាតិ អនេត្វា “ក្វតនេចឌ្ឍយនេត្តាតិ ក្វតចងីពទណយនេត្តា ក្វទិឈនេទតិ អនេត្តាបឆចិឃំ ពតឈនេទ, យត្តិកាយឃឈនេទ ចា “ក្វទិចិឌ្ឍា នឞ្យតុឆ្លិពទណចិឌ្ឍា”តិ ងានេនយានេង នប្យាច្យាឃតចិឌ្ឍាតិ នប្យាកយតចិឌ្ឍា ចិនចត្តនេយច ចាតិ ចិនចយាតនេយច ចា កាចតិនេដ្ឋនឞ្យ ហិ យាត-នដ្ឋឞ្យ អត្តញ្យប្យនេឌនេងា ឃាឃ ពនេទាត្តិ, ងា ចិនចិឌ្ឍាតិ នេឃាឌតា “ចិនតត្រ្តនេយច ចា”តិបិ បិនេផា ឲចំ នតិ នទ្វបឌឞ្យតំ នេហាតិ, ចិនចិចារណានេត្វានេឃចាតិ អនេត្វា តត្រ្តត្តិ ហិ ពត្វឞ្យ បទនយឈ្នា នបក្លពអបក្លពក្វិបឌចតុប្យឌាតត្តិ បិក្កលយក្លិកាឪនបក្លពឈនេកាលិកាឪអបក្លពនេឌចយតុឞ្យចនេក្កាទាឪក្វិបឌ-ពល្វងនឌ្យូកាឪចតុប្យឌាតំ ៉ ទុតំ ចង្សិតំ ពតំ ពយតំ, ឲនេតត “នក្យុណចិឌ្ឍា”តិ ឰឆ យិពនដ្ឋឞ្យ នេលិបំ, តិឌឞ្យតយត្តំ ចា ឌឞ្យតិ នក្យុណគាលាត្តិ នក្យុណចនេងត ឃុកាឃុកថលឞ្យ ឌាតតំ តត្ត នក្យុណចិឌ្ឍាឃ ឲច ចាឃនចិឌ្ឍាបចិង្ឋាតិ អាហ “តំ ចិនុនេឈ្នច នត្វ”ត្តិ តំតំបពាងពនត្វាតុទ្វបចនេងត ហិ ឰឆ តឞ្យ តឞ្យ ចឌតត្តិ ឌង្ឋត្តា

បទិបក្កាតការេចា អត្តកាចឞ្យ, ឌីចិតពាលឞ្យ ច ចនេងត ពនេហតនេត្តាតិ ឌនេឞ្យតិ “ឰឌាតី”តិអាឪតា អាឪង្ឋគាតត្តិ អាឪនិតត្លាឞ្យ គាលំ នទទក្លណត្តិ នទនេតា អត្តាតំ, អត្តនេតា ចា នទឞ្យ ទក្លណំ “នត្លានក្កាហិក”ត្តិ ឰយិតា យិព-នដ្ឋឞ្យ នត្លានក្យុណចតុប្យនេឌសុ បចត្តិ ឌនេឞ្យតិ, ឲពនេងនតិនេដ្ឋនេងា ចា ឲង ចតុប្យនេឌនេង្វច យិព-នដ្ឋឞ្យ តិទុឡ្យហត្វា នត្លេននយ្យិ នក្យុណចតុប្យឌាតំ ទុតឌាតតនត្វឞ្យ យិពចក្លនយឈ្នា, ឃឆា តំ ឃុកាឃុកឌាតតប្យពានេទ នត្លានេតា តថ្រ ចក្លាឪនយឈ្នាតិ អាហ “នត្លា...នេប... ចុត្វ”ត្តិ

១១. “សាមិនោ”តិអាទិ បសង្គាបសង្គការណវចនំ។ លក្ខណន្តិ ឯតំ លក្ខណប្បការសកសត្ថំ បរិទីបេសនតេយេន អវសេសនំ អាទុធំ។ “មណិព្យាកុល”តិអាទិកា ព្ទាមស្មិំ ធាតេ តទាឌាតតេហតុ ឯវ សេសំ លក្ខណន្តិ ទស្សេតិ។ អយំ វិសេសោតិ “លក្ខណ”ន្តិ ហេដ្ឋា វុត្តា លក្ខណតោ វិសេសោ។ តទត្ថាវិការណត្ថំ “ព្ទាទឡោត្ថ ចត្ថ”តិ វុត្តំ អគ្គិ ទមយាតន្តិ អគ្គិ មុលចាតេន ឌាលេត្វា មក្ខសីតិ វិនាសេតិ។ បិត្យអត្តកល្លិកាមាតិ កណ្ណាលង្ការស្ស ពេហកល្លិកាមាតិ ពេហកញ្ចស្ស, ឯតេន ឯកសេសនយំ, នាមដ្ឋានិតិន្នំ វា ង្គេបតំ។ កន្ធបលក្ខណន្តិ កព្ទលក្ខណំ។ សត្តវតុប្បទាតន្តិ មិគ-សទ្ធស្ស វតុប្បទវាទកត្តមាហ។

១២. អសុកទិវសេតិ ទុតិយាតតិយាទិតិថិទិវសេន វុត្តំ។ អសុកនក្ខត្តេនាតិ អស្សយុជករត្តិកត្តិការោហណីអាទិនក្ខត្តយោគវសេន។ វិប្បវុត្ថានន្តិ វិប្បវសិតានំ សទេសតោ និក្ខន្តានំ ឧបសង្កមនំ ឧបយានំ អបយានំ បដិក្កមនំ ទុតិយបទេបីតិ “ពាហិរានំ រញ្ញោ…បេ… ភវិស្សតី”តិ វុត្តេ ទុតិយវារេបិ “អព្ភន្តរានំ រញ្ញោ ជយោ”តិអាទីហិ ឆ្ហិ វារេហិ វុត្តា ជយបរាជយា បាកដាយេវ។

១៣. រាហូតិ រាហុ នាម អសុរិន្ទោ អសុររាជា។ តថា ហិ មហាសមយសុត្តេ អសុរនិកាយេ វុត្តំ –

“សតញ្ច ពលិបុត្តានំ, សព្វេ វេរោចនាមកា;

សន្នយ្ហិត្វា ពលិសេនំ, រាហុភទ្ទមុបាគមុ”ន្តិ។ (ទី॰ និ॰ ២.៣៣៨);

តស្ស ចន្ទិមសូរិយានំ គហណំ វិយុត្តិការេន ចន្ទិមសូរិយសូរេហិ ទីបេតព្ពំ។ ឡតិ-សទ្ទោ ចេត្ថ អាទិអត្ថោ “ចន្ទគ្គាហោ”តិ វុត្តត្តា, តេន សូរិយគ្គាហនក្ខត្តគ្គាហា សង្គយ្ហន្តិ។ តស្មា ចន្ទិមសូរិយានមិវ នក្ខត្តានម្បិ រាហុនា គហណំ វេទិតព្ពំ។ តេនាហ ឯវ ហិ “អបិ វា”តិអាទិនា នក្ខត្តាទេហ ទុតិយនយោ វុត្តោ។ អង្គារកាទិកាហនយានយោគោបីតិ អគ្គិហិតគ្គហនេន

អង្គារកសនិបុត្តស្សុក្កសុក្កវិសុនកេតុសង្ខាតានំ គហានំ សមាគមោ អបិ នក្ខត្តគ្គហនេនេវ សហ បយោគេន គហណតោ។ សហបយោគោបិ ហិ វេទសមយេន គហណន្តិ វុច្ចតិ។ ឧក្កានំ បតនន្តិ ឧក្កាភាសានំ បតនំ វាតសង្ឃាតេសុ ហិ វេគេន អញ្ញមញ្ញំ សង្ឃដ្ដេន្តេសុ ទីបិកោភាសោ វិយ ជោតិភាសោ ឧប្បជ្ជិត្វា អាកាសតោ បតតិ, តព្ភាវំ ឧក្កាបាតវោហារោ។ ខោតិសត្ថេបិ វុត្តំ –

“មហាសិខា ច សុក្កា-រត្តានិលសិខោទ្ធលិ;

បេរិទីសិ ច បមាណេន, ឧក្កា នានាវិធា មតា”តិ។

ទិសាកាលុសិយន្តិ ទិសាសុ ខោភនំ, តំ សទ្ទបតោ ទស្សេតិ “អគ្គិសិខធូមសិខាទីហិ អាកុលភាវោ វិយា”តិ ព្ទាយិនា, អគ្គិសិខធូមសិខាទីនំ ពាហុល្លា បិណ្ឌភាវោ ឯវ ទិសាទាហោ នាមាតិ វុត្តំ ហោតិ។ តនេវ “ធូមកេតុ”តិ វេលិកិយា វទន្តិ។ វុត្តញ្ច ខោតិសត្ថេ –

“ᨠᩮᨲᩩ ᩅᩥᨿ ᩈᩥᨡᩣᩅᨲᩦ, ᨩᩮᩣᨲᩥ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨲᨴᩦᨸᩥᨶᩦ”ᨲᩥ.

ᩈᩩᨠ᩠ᨡᩅᩃᩣᩉᨠᨣᨩ᩠ᨩᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨭ᩠ᨮᩥᨾᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩅᩣᨿᩩᩅᩮᨣᨧᩃᩥᨲᩔ ᩅᩃᩣᩉᨠᩔ ᨶᨴᨶᩴ. ᨿᩴ ᩃᩮᩣᨠᩥᨿᩣ “ᨶᩥᨣ᩠ᨥᩣᨲᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ. ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᨧ ᨩᩮᩣᨲᩥᩈᨲ᩠ᨳᩮ –

“ᨿᨴᩣᨶ᩠ᨲᩃᩥᨠ᩠ᨡᩮ ᨻᩃᩅᩣ, ᨾᩣᩁᩩᨲᩮᩣ ᨾᩣᩁᩩᨲᩣᩉᨲᩮᩣ;

ᨸᨲᨲ᩠ᨿᨵᩮᩣ ᩈ ᨶᩥᨣ᩠ᨥᩣᨲᩮᩣ, ᨩᩣᨿᨲᩮ ᩅᩣᨿᩩᩈᨾ᩠ᨽᩅᩮᩣ”ᨲᩥ.

ᩏᨴᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩃᨣ᩠ᨣᨶᩣᨾᩣᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ.

“ᨿᨴᩮᩣᨴᩮᨲᩥ ᨲᨴᩣ ᩃᨣ᩠ᨣᩴ, ᩁᩣᩈᩦᨶᨾᩩᨴᨿᩴ ᨠᨾᩣ”ᨲᩥ –

ᩉᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ. ᩋᨲ᩠ᨳᨦ᩠ᨣᨾᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨡᩮᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᨾᩁᩣᩈᩥᨸ᩠ᨸᨾᩣᨱᩅᩈᩮᨶ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ. ᩋᨻ᩠ᨽᩣ ᨵᩪᨾᩮᩣ ᩁᨩᩮᩣ ᩁᩣᩉᩪᨲᩥ ᩍᨾᩮᩉᩥ ᨧᨲᩪᩉᩥ ᨠᩣᩁᨱᩮᩉᩥ ᩋᩅᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᨲᩣ. ᨲᨻ᩠ᨻᩥᨶᩥᨾ᩠ᨾᩩᨲ᩠ᨲᨲᩣ ᩅᩮᩣᨴᩤᨲᩴ. ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᨧ “ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣᨾᩮ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨧᨶ᩠ᨴᩥᨾᩈᩪᩁᩥᨿᩣᨶᩴ ᩏᨸᨠ᩠ᨠᩥᩃᩮᩈᩣ, ᨿᩮᩉᩥ ᩏᨸᨠ᩠ᨠᩥᩃᩮᩈᩮᩉᩥ ᩏᨸᨠ᩠ᨠᩥᩃᩥᨭ᩠ᨮᩣ ᨧᨶ᩠ᨴᩥᨾᩈᩪᩁᩥᨿᩣ ᨶ ᨲᨸᨶ᩠ᨲᩥ ᨶ ᨽᩣᩈᨶ᩠ᨲᩥ ᨶ ᩅᩥᩁᩮᩣᨧᨶ᩠ᨲᩥ. ᨠᨲᨾᩮ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ? ᩋᨻ᩠ᨽᩣ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨧᨶ᩠ᨴᩥᨾᩈᩪᩁᩥᨿᩣᨶᩴ ᩏᨸᨠ᩠ᨠᩥᩃᩮᩈᩣ, ᨿᩮᨶ...ᨸᩮ... ᨵᩪᨾᩮᩣ...ᨸᩮ... ᩁᨩᩮᩣ...ᨸᩮ... ᩁᩣᩉᩩ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ...ᨸᩮ... ᩍᨾᩮ ᨡᩮᩣ...ᨸᩮ... ᨶ ᩅᩥᩁᩮᩣᨧᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ (ᩋ. ᨶᩥ. ᪔.᪕᪐).

᪑᪓. ᨴᩮᩅᩔᩣᨲᩥ ᨾᩮᨥᩔ. ᨵᩣᩁᩣᨶᩩᨸ᩠ᨸᩅᩮᨧ᩠ᨨᩴ ᩅᩔᩴ. ᩋᩅᨣ᩠ᨣᩉᩮᩣᨲᩥ ᨵᩣᩁᩣᨿ ᩋᩅᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ ᨴᩩᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ, ᨲᩮᨶᩣᩉ “ᩅᩔᩅᩥᨻᨶ᩠ᨵᩮᩣ”ᨲᩥ. ᩉᨲ᩠ᨳᨾᩩᨴ᩠ᨴᩣᨲᩥ ᩉᨲ᩠ᨳᩮᨶ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩮᨲᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨸᨶᩴ, ᨲᩴ ᨸᨶ ᩋᨦ᩠ᨣᩩᩃᩥᩈᨦ᩠ᨠᩮᩣᨧᨶᩮᨶ ᨣᨱᨶᩣᨿᩮᩅᩣᨲᩥ ᩋᩣᨧᩁᩥᨿᨵᨾ᩠ᨾᨸᩣᩃᨲ᩠ᨳᩮᩁᩮᨶ (ᨴᩦ. ᨶᩥ. ᨭᩦ. ᪑.᪒᪑) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ. ᩋᩣᨧᩁᩥᨿᩈᩣᩁᩥᨸᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨳᩮᩁᩮᨶ ᨸᨶ “ᩉᨲ᩠ᨳᨾᩩᨴ᩠ᨴᩣ ᨶᩣᨾ ᩋᨦ᩠ᨣᩩᩃᩥᨸᨻ᩠ᨻᩮᩈᩩ ᩈᨬ᩠ᨬᩴ ᨮᨸᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᨱᨶᩣ”ᨲᩥ ᨴᩔᩥᨲᩣ. ᨣᨱᨶᩣ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ ᩋᨧ᩠ᨨᩥᨴ᩠ᨴᨠᨣᨱᨶᩣ ᨸᩁᩥᩈᩮᩈᨶᨿᩮᨶ, ᩈᩣ ᨸᨶ ᨸᩥᨴᩈᩥᨠᨾᩥᩃᨠ᩠ᨡᩩᨠᩣᨴᨿᩮᩣ ᩅᩥᨿ “ᩑᨠᩴ ᨴ᩠ᩅᩮ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨶᩅᨶ᩠ᨲᩅᩥᨵᩥᨶᩣ ᨶᩥᩁᨶ᩠ᨲᩁᨣᨱᨶᩣᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ. ᩈᨾᩪᩉᨶᩴ ᩈᨦ᩠ᨠᩃᨶᩴ ᩅᩥᩈᩩᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨶᩴ ᩋᨸᨶᨿᨶᩴ ᨸᨭᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᨶᩴ [ᩈᨭᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᨶᩴ (ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿᩴ)] “ᩈᨭᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥᨸᩥ ᨸᨮᨶ᩠ᨲᩥ, ᩈᨾ᩠ᨾᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ. ᩋᩣᨴᩥ-ᩈᨦ᩠ᨡᩮᨶ ᩅᩮᩣᨠᩃᨶᨽᩣᨣᩉᩣᩁᩣᨴᩥᨠᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨠᩃ᩠ᨿᩣᨲᩥ. ᨲᨲ᩠ᨳ ᩅᩮᩣᨠᩃᨶᩴ ᩅᩥᩈᩩᩴ ᩈᨾᩪᩉᨠᩁᨱᩴ, ᩅᩮᩣᨾᩥᩔᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ. ᨽᩣᨣᨠᩁᨱᩴ ᨽᩣᨣᩮᩣ. ᨠᩩᨬ᩠ᨩᩴ ᩅᩥᨽᨩᩴ ᩉᩣᩁᩮᩣ. ᩈᩣᨲᩥ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨸᩥᨱ᩠ᨯᨣᨱᨶᩣ. ᨴᩥᩈ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᨾᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨣᨱᩮᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨣᩉᩮᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ.

ᨸᨭᩥᨽᩣᨶᨠᩅᩦᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩋᨦ᩠ᨣᩩᨲ᩠ᨲᩁᩣᨣᨾᩮ (ᩋ. ᨶᩥ. ᪔.᪒᪓᪑) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᩮᩈᩣ, ᨠᩅᩥᨲᩴ ᨠᨻ᩠ᨿᨠᩁᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᩣ, ᩑᨲᩮᨶ ᨠᩅᩦᩉᩥ ᨠᨲᩴ, ᨠᩅᩥᨲᩴ ᩅᩣ ᩑᨲᩴ ᨠᩣᩅᩮᨿ᩠ᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ. “ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩣᩅᩈᩮᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᨲᩮᩈᩴ ᩈᨽᩣᩅᨴᩔᨶᩴ. ᨲᨳᩣ ᩉᩥ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩴ, ᩋᨶᩩᩈᨶ᩠ᨵᩥᨬ᩠ᨧ ᩈᨿᨾᩮᩅ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᩁᨱᩅᩈᩮᨶ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩣᨠᩅᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ. ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᩈᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᩩᨲᩮᨶ ᩋᩈᩩᨲᩴ ᩋᨶᩩᩈᨶ᩠ᨵᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᩁᨱᩅᩈᩮᨶ ᩈᩩᨲᨠᩅᩥ, ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᩏᨸᨵᩣᩁᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᩔ

សន្តិបតចិត្តារលាឌិចសេត អត្តពចិ, ឃំ កិត្តិ បទេត ពតំ កត្តាំ ចា តាដកំ ចា ឌិស្វា តំសឌិសេយច អត្តាំ អត្តេតា ផាត្យប្បត្តិកបជិការេតត ពេរលចសេត បជិកាតពឌិតិ៍ ត្តិ តយត្តំ៍ តប្បជិកាកត្តិ ទេតត ឌិទេដ្ឋត សឌិសំ៍ “កត្តត្តា”ត្តិ ឲត្ត ចិទេសសតំ, “កទិស្សាយី”តិ ឲត្ត ចា កាចតប៉ុសកំ៍ ផាត្យប្បត្តិកបជិកាតចសេតាតិ ការលាត្យ្វប៉ បចត្តតពធាលចសេត៍ ឌីចិកត្តាឃាតិ បករលាឌិកតចសេតេច ចុត្តំ៍ ពឌិតំ ត្តេកត្តិ កញ្ញំ, ឃំ “កិត”ត្តិ ចុច្ចតិ៍

១៩៍ បរិក្កហការេចត ឌាទិកាឃ ពល្លត៌ អាចាតហតំ៍ តធា ឌាតំ ចិចាតហតំ៍ ត្តេឆ បត តធាពរលាស្ស ដ្ឋត្តរបឌទេលិទេបត តិទេ្ឋសេរា, ទេហត្យកត្តចសេត ចា, ទេតតាហ “ត្តេយស្ស ឌារកស្សា”តិអាឌិ៍ ត្តតឹតិ ឲចំទេហារត្តស្យ, ឲចំកាចទេតា ចា៍ ដ្ឋ្នាតត្តិ ទេលត្តាឌិទេតា ដ្ឋប្បត្តយាឃំ៍ ត្តលាត្តិ ឆតចដ្ឋតត្តំ បទស្ស ឌិត្ត បរិឃុឌត្វាតំ៍ ប៉ុត្តោ បរិឆ្និត្តការេល អសយប្បទេត្តបិ ដ្ឋត្តិទិតយិលំ ដ្ឋ្នាតំ, ឃធាបរិឆ្និត្តការេល បត សយប្បទេត្ត ត្តលាត្តិ ទេពចិ, តឌឃុត្តសេយច ត្តលាពហទេលាតេច បិដ្ឋាតទេតា៍ បទេសំ ឌិត្ត ត្តលំ ចា ឆតត្តិ សម្ពទេត្តា៍ ឆាចទត្តិ ចិទដ្ឋិតិកំ៍ ទេឌសត្តទេ ឌិក្យលតិក្យលាឌិកហលចសេត កល្លប្បសេយាឌតំ បសេយាទេកា៍ តត្ត ចា អត្តាត្ត ចា ឃធាកាលបរិទេឆ្នំ ចឌ្លិកហលចសេត បសេយាឌតំ ដ្ឋ្នាទេរា៍ “កល្លយ្យលទហិតាតំ ចាលិឌំ កត្វា ឲត្តទេពត ដ្ឋទេឃត សហ យ្យលំ ទេឆចា’តិ ឆតឌាតំ បសេយាទេកា, តាចកាលិកឌាតំ ដ្ឋ្នាទេរា”តិបិ ចឌត្តិ៍ អត្ត បសេយាឌិតំ ឌិក្យលំ ចត្យក្យលំ ទេហាតិតិ ឃឌិ អត្ត បសេយាឌិតំ កល្លំ, ឲចំ អបទេត្ត ឌិក្យលំ, អត្ត ចត្យក្យលំ ទេហាតិតិ អទេត្តា៍ ស្ញុកស្ស, ស្ញុទេកត ចា កយតំ បចត្តតំ ស្ញុកទេកា, តស្ស ពរលំ ស្ញុកពរលំ, តំ បត បិឃយតាបស្ស, សស្សិទិកស្ស ចា ពរលទេយចាតិ អាហ “បិឃយតាបពរល”ត្តិអាឌិ៍ សស្សិទិកពរលត្តិ សទិទេសាកក្កពរលំ៍ ចិលិតស្សាតិ បតិដ្ឋិហិត្វាបិ បរិបក្កយបិប្យលិត្វា ចិទេលិបស្ស៍ តធា បរិបក្កការេចត អដ្ឋិតស្ស៍ បរិឃាឃចចតយេតំ បឌចត្យក្កិ៍ ទេកសត្តឌាតត្តិ កត្តសណ្ឌាបតទេកសត្តស្ស ឌាតំ៍ តឹហិ ការទេលហឹតិ ឲត្ត ចារេតត, បិលាទេពហិ ចា កត្តុទេ ចិតស្សទេត្ត ត ប៉ុទិយកត្តា ត្តកាទេរា ពទេតា, តប្បច្ចយា ឲច កយំ ចិបច្ចតិ, សឃសេយច បត កយុតា ត្តកាទេរ ពទេត ត ឲពទេត្តត ចាតា, បិលាកា ចា អទេបត្តិតត្តាតិ កយស្ស ចិស៉ំ ការលាការេចា ចុទេត្តាតិ ឌត្តត្តាំ៍ ចិតឃត្តពធាឃំ (ចិ៍ អដ្ឋ៍ ១៍១ប័ឌ) បត ចារេតត បិលាទេពហិ ចា កត្តុទេ ចិតស្សទេត្តា កយំ ចិតា ត ចិតស្សតឹតិ អឌិប្បាទេឃត តយត្តា៣ ត្តិហិ ការទេលហឹតិ ចុត្តំ៍ តិត្តាបតឹយត្តិ ដ្ឋបសយកទ៌ បជិកយុត្តិ ឃធា ទេត ត លាឌត្តិ, តធា បជិពរលំ៍

ឆាត្តពរលត្តិ ឃធា ឌិ ចារេលតំ ត សទេត្តាតិ, ឲចំ អតាទេលិត្យត្តតពរលំ៍ បរិចត្តតត្តិ អាចុឆាឌិតា សហ ដ្ឋក្កិត្តហត្វាតំ អត្តាត្ត បរិចត្តតត្តំ, អត្តតា ទេកាបិតដ្ឋាទេត អលិទេបត្វា បទត្ត លិបតត្តិ ចុត្ត ទេហាតិ៍ លិបតីតិ ច អត្តាត្ត លិបតីតិ អទេត្តា៍ ចិតិត្ថឃដ្ឋាទេតតិ អត្តចិតិត្ថឃដ្ឋាទេត៍ ត្តត្តិតត្តស្ស ទេឆចតាឃ កទេណ្ហ កធតចសេត ឌប្បតំ កណ្ហឌប្បតត្តិ ច ចឌត្តិ៍ ទេឆចតំ ត្តតារទេត្វាតិ ឲត្ត យត្តឌប្បទេតត ទេឆចតាឃ ត្តតារលំ៍ ឌីចិកត្តាឃាតិ ឃធា បិទិចទិឃំ កត្វា ឌីចិតចុត្តិ ទេហាតិ, តធា ឌីចិតចុត្តិករលត្វាឃ៍ អាឌិច្ចបិទិចទិឃាតិ ករយាលិហិ ប្ញុឌ កត្វា សកលឌិចសំ អាឌិច្ចាភិមុលាចដ្ឋាទេតត អាឌិច្ចស្ស បរិចរលំ៍ “តរឆចា”តិ ត្តឃិតា “ឌីចិកត្តាឃា”តិ បឌយាកដ្ឋតិ៍ សិទិច្ឆាឃតត្តិ ថ្ងា-ការទេតា អ-ការទេលិទេបត សត្តិតិទេ្ឋសេរា, ទេតតាហ “សិទិឃា អច្ឆាឃត”ត្តិ៍ “សិទេតា”តិ បត ផាតចសេត អច្ឆាឃតាកាទ៌ ឌទេស្សតិ៍ ទេឃ ត្យ អ-ការទេតា អ-ការស្ស ទេលិប៉ កត្វា “សិទច្ឆាឃត”ត្តិ បឌត្តិ, ទេតសំ បិទេឆ អឃយទេត្វា “យត្តិ ឌទេប្បត្វា សិទសា ត្តត្តិតស្ស អត្តស្ស អច្ឆាឃត”ត្តិ៍

ឲលិំ ចេចទ្ធានត្តិ ចេចាឃតតំ ុបហារត្តិ ប្ញុជំ សយិទ្ធិកាលេតិ អាឃាចិតស្ស អត្តស្ស សិទ្ធកាលេ សត្តិបដិស្សចកាយុត្តិ ចេចតាឃាចតាឃ ឃា សត្តិ បដិកត្តព្ពា, តស្សា បដិស្សចករណំ សត្តិតិ ចេត្ត យត្តុជប្បតេត ប្ញុជាករណំ, តាឃ សត្តិឃា អាឃាចតប្បយោគោតិ អត្ថោ តប្បិត្តិ ឃំ "សចេ មេ ព្ពាជំ តាយ សយិទ្ធិស្សតី"តិ វុត្តំ, តស្មិំ បដិស្សចបលក្ខេត ឃថាកិបត្តិតកាយុស្មិំ តស្សាតិ យោ "បហិជិ"តិ ច វុត្តោ, តស្ស បដិស្សចស្ស ឃថាបដិស្សចតព្ពុបហារេ កតេត បហិជិអាឃាចតា កតា តិឃ្យាតិតា ហោតីតិ កហិតយត្តស្សាតិ ុក្កហិតយត្តស្ស បយោកកណត្តិ ុបចារកាយុករណំ ព្ពាតីតិ ការណេត្ត តិបិតោ, តេត ចស្សចោស្ស-សត្ថាតំ បុរិសបណ្ឌកោស្ស បចត្តិ ការណកាចេត ជស្សតិ, បណ្ឌកោតា ចិសេសេត អសតិ កចតីតិ ចស្សា បុរិសលិង្គតោ ចិរេហេត អចអសតិ ហិឡព្ពតោ ហុត្វា កចតីតិ ចោស្សា ចិសេសា រាកស្សចា ឃស្សាតិ ចស្សា ចិកេតា រាកស្សចា ឃស្សាតិ ចោស្សាតិ តិរុត្តិតយេត បដសិទ្ធិតិបិ ចជត្តិ ចស្សករណំ តជត្រុបកេសន្ថេត ចោស្សករណំ បត ុទ្ធតពីជតាជិតាបិ, តេតេច ជាតកដ្ឋកថាឃំ "ចោស្សចរាតិ ុទ្ធតពីជា ច្ញូរោឆបិលកា"តិ វុត្តំ អច្ឆត្តិកកាចយត្តត្តិ ព្ពាត្តិឃា អកាយកាចយត្តំ លិង្គត្តិ បុរិសតិបិត្តំ

ចត្តុពាលិកាយុករណត្តិ ឈរេចត្តុស្មិំ ពាលិកាយុស្ស ករណំ, តំ បត ុបត្ថចបដិពាហតត្តំ, ចន្ទតត្វា កេរោត្តិ, យត្តុជប្បតេត អត្តតោ, អញ្ញោសត្វា យុលស្សទ្ធិករណំ តេសត្តិ អញ្ញោសំ ឃោកត្តិ កេសន្ថបឃោកំ ចយតត្តិ បដ្ឋិត្តតំ ុទ្ធិចិរេចតត្តិ ចយតកេជេយេច "ុទ្ធិ ចោសាតំ តឹហេណ"ត្តិ វុត្តត្តា ចិរេចតត្តិ បកតិចិរេចតយេច អនោចិរេចតត្តិ ស្វទ្ធចត្តិកសាចចត្តិអាជិចត្តិកិរិឃា "អនោ ចោសាតំ តឹហេណ"ត្តិ វុត្តត្តា អនោ ចយតំ ុក្កិរណយេច, ុទ្ធិចិរេចតំ ចោសតឹហេណំ តឆា ចិរេចតំ ចិរេកោច, អនោចិរេចតំ ចោសតឹហេណត្តិ អឃយេតេសំ ចិសេសា បិកេជិ ហោតិ ចោសាតត្តិ ច បិត្តាជិចោសាតត្តិ អត្ថោ សេយត្វាហេណាជិ សិរោចិរេចតំ កណ្ហពាត្តតត្តិ លិត្តកណ្ហាតំ សញ្ញុតត្តំ ចណហេណត្តិ អរុបតឃតត្តំ អក្ខិតប្បតេតលត្តិ អក្ខិស្ស ុស្សយស្ស តឹហេណតេលំ ឃេត អក្ខិបិអញ្ជិតេ ុលំព្ភុស្សយំ តិក្ខិបតិ ឃំ តាសិកាឃ កហិឃតិ, តំ តត្តុបដលិតីតិ អក្ខិបដលិតំ តឹហេណសយត្តិ អបតឃតសយត្តំ ឈារញ្ជាតត្តិ ឈារកាយញ្ជាតំ សិតយេច សត្តំ តិរុត្តិតយេត, តស្ស ការណំ អញ្ជាតំ សត្តញ្ជាតត្តិ អាហ "សិតលកេសញ្ជញ្ជាត"ត្តិ សលិកចេញ្ជកាយុត្តិ អក្ខិរោកចេញ្ជកាយុំ សលិកសជិសត្តា សលិកសត្តាតស្ស អក្ខិរោកស្ស ចេញ្ជកាយុត្តិ ហិ សាលិកិឃំ ព្ពាជំ បត វុត្តាចសេសស្ស អក្ខិរោកបដិកាយុស្ស សក្កហណត្តំ វុត្តំ "តប្បតាជយោបិ ហិ សាលិកិឃាតេចា"តិ បដិចិទ្ធស្ស សលិកស្ស តិក្ខិបតត្តំ ចេញ្ជកាយុំ សលិកចេញ្ជកាយុត្តិ កោចិ, តំ បត សល្លកត្តិឃបជេតេច សក្កហិតត្តិ ជដ្ឋព្ពំ

សល្លស្ស បដិចិទ្ធស្ស កត្តតំ ុព្ពាហតំ សល្លកត្តំ, តជត្តាឃ ចេញ្ជកាយុំ សល្លកត្តចេញ្ជកាយុំ កុមារំ ភរតីតិ កុមារភរតោ, តស្ស ភាវោ កោមារភច្ចំ, កុមារេ ទុច ចា កោមារេ, ភតតំ ភច្ចំ, តស្ស ភច្ចំ តឆា, តជកិតិប្បាជកំ ចេញ្ជកាយុត្តិ អត្ថោ ម្ញុលិតិ បធាតាតិ រោក្ញុបសមេត សមត្ថាតិ កេសញ្ជាតិ ម្ញុលកេសញ្ជាតិ, ម្ញុលិតំ ចា ព្យាធិតំ កេសញ្ជាតិ តឆា ម្ញុលិត្តុពាត្តចសេត ហិ វុចិធោ ព្យាធិ តព ម្ញុលព្យាធិបិព្រាតិកិច្ឆិតេ ឃេក្ខុឃ្យេត ព្ពាតរំ ក្ញុបសយតិ, តេតាហ "កាឃតិកិច្ឆតំជស្សតី"តិអាជិ ។ តត្ត កាឃតិកិច្ឆតត្តិ ម្ញុលកាចតោ សឹរក្ញុតោហិ កេសន្ថេហិ, សឹរក្ញុតាតំ ចា រោកាតំ តិកិច្ឆកកាចំ ឈារាជិតីតិ ឈារោជកាជិតិំ តជត្រុបេ ចណេតិ ក្ញុបសយិតស្ស ម្ញុលព្យាធិតោ អត្ថចិកេ អរុយិវាតេសត្តិ ម្ញុលកេសញ្ជាតំ អបតឃតំ អបហេណំ, តេហិ អតិកិច្ឆតត្តិ វុត្តំ ហោតិ ព្ពាជត្វា កោមារភច្ចសល្លកត្តសាលិកិឃាជិចិសេសក្ញុតាតំ តត្តីតំ បុព្ពោ វុត្តត្តា បរិសេសសចសេត វុត្តំ, តស្មា តជចសេសាឃ តត្តិឃា ព្ពាឆ សក្កហោ

ទដ្ឋព្ពា, សព្ពានិ ចេតានិ អាជីវហេតុកានិយេវ ពុទ្ធប្បដិក្កុដ្ឋានិ “មិច្ឆាជីវេន ជីវិកំ កប្បេន្តី”តិ (ទី. និ. ១.២១) វុត្តត្តា. យំ បន តត្ថ តត្ថ បាឡិយំ “ឥតិ វា”តិ វុត្តំ. តត្ថ ឥតី-តិ បការត្ថេ និបាតោ, វា-តិ វិកប្បនត្ថេ. ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – ឥមិនា បការេន, ឥតោ អញ្ញេន វាតិ. តេន យានិ ឥតោ ពាហិរកបព្ពជិតា សិប្បាយតនវិជ្ជាដ្ឋានានិ ជីវិកោបាយភូតានិ អាជីវិកបកតា ឧបជីវន្តិ, តេសំ បរិគ្គហោ កតោតិ វេទិតព្ពោ.

មហាសីលវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

បុព្ពន្តកប្បិកសស្សតវាទវណ្ណនា

២៨. ឥទានិ សុញ្ញតាបកាសនវារស្សត្ថំ វណ្ណេត្វា អនុសន្ធិំ បកាសេតុំ “ឯវ”ន្តិអាទិមាហ. តត្ថ វុត្តវណ្ណស្សាតិ សហេត្វ ឈដ្ឋិវនំ, សាមិអត្ថេ វា អនុសន្ធិ-សទ្ទស្ស ការកម្មវសេន កិរិយាភេសនាសុ បវត្តនតោ. ភិក្ខុសង្ឃេន វុត្តវណ្ណស្សាតិ “យាវញ្ចិទំ តេន ភគវតា”តិអាទិនា វុត្តវណ្ណស្ស. តត្រ បាឡិយំ អយំ សម្ពន្ធោ – ន ភិក្ខវេ, ឯត្តកា ឯវ ពុទ្ធគុណា យេ តុម្ហាកំ បាកដា, អបាកដា បន “អត្ថិ ភិក្ខវេ, អញ្ញេវ ធម្មា”តិ វិត្ថារោ. “ឥមេ ទិដ្ឋិដ្ឋានា ឯវំ គហិតា”តិអាទិនា សស្សតាទិទិដ្ឋិដ្ឋានានំ យថាគហិតាការស្ស សុញ្ញភាវប្បកាសនតោ, “តញ្ច បជានាតិ ន បរាមសតី”តិ សីលាទីនញ្ច អបរាមសនីយភាវទីបនេន និច្ចសារាទិវិរហប្បកាសនតោ, យាសុ វេទនាសុ អវីតរាគតាយ ពាហិរកា ឯតានិ ទិដ្ឋិវិប្ផន្ទិតានិ សម្ភវន្តិ, តាសំ បច្ចយក្ខាតញ្ញ សមុទយាទីនំ វេទនាការកការាការវេទស្សនយុគេន សព្ពធម្មានំ អត្តត្តនិយតាវិរហទីបនតោ, អនុបាទាបរិនិព្ពានទីបនតោ ច អយំ ទេសនា សុញ្ញតាវិភាវនប្បធានាតិ អាហ “សុញ្ញតាបកាសនំ អារភី”តិ.

បរិយត្តីតិ វិនយាទិភេទភិន្នា មនសា វវត្ថាបិតា តន្តិ. ទេសនាតិ តស្សា តន្តិយា មនសា វវត្ថាបិតាយ វិភាវនា, យថាធម្មំ ធម្មាភិលាបភូតា វា បញ្ញាបនា, អនុលោមាទិវសេន វា កថនន្តិ បរិយត្តិទេសនានំ វិសេសោ បុព្ពេយេវ វវត្ថាបិតោតិ ឥមមត្ថំ សន្ធាយ “ទេសនាយ, បរិយត្តិយា”តិ ច វុត្តំ. ឧភយាទីស្វបិ ឯត្ថ អាទិ-សទ្ទេន សច្ចសភាវសមាធិបញ្ញាបកតិបុញ្ញាបត្តិញេយ្យាទយោ សង្គយ្ហន្តិ. តថា ហិ អយំ ធម្ម-សទ្ទោ “ចតុន្នំ ភិក្ខវេ, ធម្មានំ អននុពោធា”តិអាទីសុ (អ. និ. ៤.១) សច្ចេ បវត្តតិ, “កុសលា ធម្មា អកុសលា ធម្មា”តិអាទីសុ (ធ. ស. តិកមាតិកា ១) សភាវេ, “ឯវំធម្មា តេ ភគវន្តោ អហេសុ”ន្តិអាទីសុ (ទី. និ. ២.១៣, ៩០, ១៤៥; ៣.១៤២; ម. និ. ៣.១៩៧; សំ. និ. ៥.៣៧៨) សមាធិម្ហិ, “សច្ចំ ធម្មោ ធិតិ ចាគោ, ស វេ បេច្ច ន សោចតី”តិអាទីសុ (សំ. និ. ១.២៤៦; សុ. និ. ១៨០) បញ្ញាយំ, “ជាតិធម្មានំ ភិក្ខវេ, សត្តានំ ឯវំ ឥច្ឆា ឧប្បជ្ជតី”តិអាទីសុ (ម. និ. ១.១៣១; ៣.៣៧៣; បដិ. ម. ១.៣៣) បកតិយំ, “ធម្មោ សុចិណ្ណោ សុខមាវហាតី”តិអាទីសុ (សុ. និ. ១៨៤; ថេរគា. ៣០៣; ជា. ១.១០.១០២; ១៥.៣៨៥) បុញ្ញេ, “ចត្តារោ បារាជិកា ធម្មា”តិអាទីសុ (បារា. ២៣៣) អាបត្តិយំ, “សព្ពេ ធម្មា សព្ពាការេន ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ញាណមុខេ អាបាថមាគច្ឆន្តី”តិអាទីសុ (មហានិ. ១៥៦; ចូឡនិ. ៨៥; បដិ. ម. ៣.៥) ញេយ្យេ បវត្តតិ. ធម្មា ហោន្តីតិ សត្តជីវតោ សុញ្ញា ធម្មមត្តា ហោន្តីតិ អត្ថោ. កិមត្ថិយំ គុណេ បវត្តន្តីតិ អាហ “តស្មា”តិអាទិ.

មហាសមុទ្ទស្សុបរិយាតិ ស្សុបរិប្លវមានិកាយ ត្យល្គសន្តាតាយ ស្សុបរិយា៑ អលក្ខណេយ្យបតិដ្ឋា ចិយាតិ សម្ពន្ធោ៑ អញ្ញា(ត តឆាកតាតិ ធរេបត្វា

តឆាកតំ៑ “ក្ខន្ធសា”តិ បទេនេតេន ទេតំ ធម្មានំ ក្ខន្ធកាហតា បកាសិតាតិ “អលក្ខណេយ្យបតិដ្ឋា” ឥទម្ពេន វុត្តំ៑ លក្ខីយតីតិ លក្ខណីយា,

ស ឯវ លក្ខណេយ្យា, លក្ខីយតេ វា លក្ខណំ, តមរហតីតិ លក្ខណេយ្យា, ន លក្ខណេយ្យា អលក្ខណេយ្យា, បតិដ្ឋហន្តិ ឯត្ថាតិ បតិដ្ឋា,

បតិដ្ឋហនំ វា បតិដ្ឋា, អលក្ខណេយ្យា បតិដ្ឋា ឯត្ថាតិ អលក្ខណេយ្យបតិដ្ឋា៑ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – សនេ គោចិ អត្តនោ បមាណំ អជានន្តោ

ចាតុរោណ ទេ ឆនេម្ន ឱកាហិតុំ ឱស្សានំ ករេយ្យ, តស្ស តំ ចារាណំ អប្បតិដ្ឋមេវ មហាសមុទ្ទស្ស ចិយ មហាសមុទ្ទេតិ៑

ឱកាហិតុមសក្កុណេយ្យតាយ “ឧត្តកា ឧទេត ច្រានិសា ចា”តិ ទេ បស្សិតុំ ន សក្កាតិ វុត្តំ “កម្ពីរត្តា ឧច ក្ខន្ធសា”តិ៑ ឥម បន ធម្មេមេន ន

សក្កា, ទេតំ ឱកាហិតុំ អត្ត អត្ត ឥទ្ធូនេន កឆា ឧច នត្ថីតិ អាហ “ក្ខន្ធសត្តា ឧច ក្ខន្តនេវិឆាតិ៑

សត្តាកិលេសបរិឡាហបដិប្បស្សទ្ធិសន្តាតអក្កុឆលមត្តេក សមុប្បត្តនា, បុរេចរាត្តចរចេសេត

តិឌ្ឋតសត្តាកិលេសបរិឡាហសមាបត្តិសមោកិណ្ណត្តា ច តិឌ្ឋតសត្តាបរិឡាហា៑ តត្តាចទោតា សន្តាតិ អទេត្វា៑ សន្តារម្មណាតិ

មក្កុឆលតិឌ្ឋាតាតិ អត្តុបសន្តសការចាតំ កិលេសានំ, សន្តាភាគត្ថា អភាចទោតា៑

អឆ ចា កសិណក្ខាដិមាកាសតត្តិសមចិត្តាណាតំ អតន្តការចោ ចិម សុសមុហតចិរេក្លបតាយ តិក្ខសមាហិតស្ស មភសិការស្ស ចរេសេត

តភារម្មណឆម្មាតំ សត្តការចា ចេឌិតទេត្តា៑ អចិន្តេញ្ញា តិមិត្តបដិចេចឆា ចិម ឥស្សរសាតំ អចិន្តេញ្ញា ឆម្មាតំ មឆាក្សតសការចាចទេវិឆា

សាក្ខរសា មហារសាច ហោតីតិ អាហ “អតិត្តិករណដ្ឋេនា”តិ, អតប្បកករណសការចេតាតិ អទេត្វា៑ សោហិច្ចំ តិត្តិ តប្បតត្តិ ហិ

បរិយាយោ៑ អតិត្តិករណដ្ឋេនាតិ បទេត្តត្តា សាក្ខរសករណដ្ឋេនាតិបិ អត្ថំ ចតត្តិ៑ បដិចេឆប្បត្តាតំ ទេតស្ម ច ឥទ្ធាតមេច សត្តាការេត

ចិសមកាត្វបាយតទោតា ន តក្កត្តទ្ធិមា ហោចរាតិ អាហ “ភូតមចារាណចិសមត្តា”តិអាឌិ៑ តិបុណាតិ ទោហេយ្យស្ស តិក្លប្បចត្តិមា ទេកា៑

មត្តា បន សោ ទេកការចោ អារម្មណោ អប្បដិហតវុត្តិតាយ, ស្វុមទោយ្យក្កុហណសមត្តតាយ ច សុបិកដោ ហោតិ, តត្តា វុត្តំ

“សណ្ហសុខុមសកាចត្តា”តិ៑ បណ្ឌិតេហិវេមចាតិ អចនារណំ សមទេត្តុំ “ធីលិតំ អចិសមត្តា”តិ អាហ៑

អមំ អដ្ឋកឆាតមទោតា អបរោ តយោ – ចិតមបណ្ណត្តិអាឌិកម្ពីរទេយ្យចិកាចតទោតា កម្ពីរា៑ កកាចិរមេច អសន្ទេយ្យ មហាកប្ប

អតិក្កមិត្វាបិ ក្សល្លកភស្សតតាយ ក្ខន្ធសា៑ ភស្សតទេត្តត្ត បញ្ញាចក្ខុចសេតេច ចេឌិតត្តំ៑ ធម្មត្តមសន្តាតស្ស អត្តនេវិធស្ស កស្សចិទេច

សម្ពចទោតា ក្ខន្តនេវិឆា៑ សន្តសកាចទោតា, ចេទេយ្យាតត្ថា សត្តាក្យណសប្បភាតំ បរិយោសាតត្តា សន្តា៑ អត្តនោ បច្ចមេហិ បធានភាចំ

តីតតាយ បណីតា៑ សមធិកតសត្តលក្ខណតាយ អតក្កហិ បុក្កលេហិ, អតក្កន ចា ចារណោត អចចរិតត្ថទោតា អតក្កាចចរា៑ តិបុណំ,

តិបុណេ ចា អទេត្វ សច្ចបច្ចមាការាឌិចេសេត ចិកាចតទោតា តិបុណា៑ លោកេ អក្កបណ្ឌិទេតត សម្មាសម្ពុទ្ធេត ចេឌិតត្ថទោតា បកាសិតត្ថទោតា

បណ្ឌិតវេទនីយា៑

អភាចរណទោណបដិលិតទោតា ហិ វុត្តំ “សត្តចិន្តាមយម្ហិ, (ម៑ និ៑ ១៑១៤៧; ១៑១៣១; ឆ៑ ប៑ ១៤១; មហាច៑ ៦៦) ឥសធលសមន្តាកទោតា

កិក្លេច, តឆាកទោតា”តិអាឌិនា (សំ៑ និ៑ ១៑១០; ១៑១១) អត្តនោ សត្តញ្ញុតាឌិក្យណេ បកាសេសិ, ទេតេនចាហ “សមំ អធិកតា សទ្ធិកត្វា

បចេចតី"តិ៍ សង-សន្ទេត, តិន្ទរិតាចសារលោត ចា តិចទេ្តតញ្ញយត្តិ ចស្សេត្យ "អតញ្ញាតេឃ្យា ហុត្វា"តិ ចុត្តិ, អញ្ញោហិ អទោនិតោ ហុត្វាតិ អទេ្ថា៍ អភិញ្ញាតិ ឃ-ការលេរិបិ "អញ្ញាលាតា អាបជ្ជតី"តិអាឌីសុ (បរិ៍ ១៥៤៩) ចិឃាតិ ចស្សេតិ "អភិចិនិទ្ទេត ខាារលោតា"តិ ត្ថយិតា៍ អបិច "សង អភិញ្ញា"តិ បចស្ស អតញ្ញាតេឃ្យា ហុត្វាតិ អត្ថចចត៌, "សន្ទិកត្វា"តិ បចស្ស បត សឃលេច...លេប... កត្វាតិ៍ សង-សន្ទា ហិ សន្ទិកត្វាតិ ឲត្វាបិ សប្បដ្ឋិមាទេ្ថា៍ អភិចិនិទ្ទេត ខាារលោតាតិ ច តស្ស លេហត្យចចត៌, ករលាចចត៌ ចា៍

តត្ថ កិច្ចាបិ សព្ពញ្ញាតញ្ញាណំ ផលតិដ្ឋាភាតិ ចិឃ សន្ទិកាតព្ពសភាច៌ ត លេហាតិ, អាសចក្លឃខាារលោ បត អនិកលេត អនិកតលេច លេហាតិ, តស្មា តស្ស បច្ចុក្ខករណំ សន្ទិកិរិឃាតិ អាហ "អភិចិនិទ្ទេត ខាារលោត បច្ចក្ខំ កត្វា"តិ៍ លេហត្យអទេ្ថ ចេចតំ ករលាចចត៌, អក្កុយក្កុខាាលាសក្លាតស្ស អភិចិនិទ្ទខាាលាស្សានិកយលេហត្យតិ អទេ្ថា៍ អភិចិនិទ្ទខាាលាត្តិ ចា បច្ចចេក្ខលាខាារលោ អនិលេប្យតោ ករលាទេ្ថ ករលាចចតយ្បិ ឃុជ្ជតេច៍ បចេចតទេ្ចាត្ថ អញ្ញាចិសឃាត៌ សច្ចាឌីត៌ ចេសតាកិច្ចសាឆតលេតា, "ឲលេកាយ្បិសប្ចាសព្ពទ្ធា"តិអាឌិតា (យហាច៍ ១១; ៣៩៉ ३០३) បជិខាតតលេតា ច ចេឌីតញ្ញា៍ ក្សាឆលេឃ្ហីតិ ក្សាសក្លាលេតហិ ឆលេឃ្ហិ៍ ឃចាក្ខតលេច ឃចាក្ខច្ចំ សកទេ្ថ ល្យបច្ចឃចលេសត៍

ចឃាភាតិ ឲត្ថ សត្តិអទេ្ថា យាតសទ្ទោ ឃចា "ឲកបុក្កលេលិ ភិក្ខលេច, លេលាកេ ស្តប្បជ្ជយាតោ ស្តប្បជ្ជតី"តិ, (អ៍ តិ៍ ១៍១លិ០; ៣៩៉ ३០३) តស្មា ចត្តិ ស្តស្សាហំ កទោរត្តាតិ អទេ្ថា៍ ឲចំក្ខតា ហិ ចត្តកាយា តាយ លេហាត្តិ, លេតភាហ "តចាកតស្សា"តិអាឌិ ៍ សាចលេសំ ចឌត្តាបិ ចិបរឹតចឌត្តា ចិឃ សប្ចា ចឌត្តីតិ ត ចត្តត្តាតិ ឃចា សប្ចា ចឌត្តិ, តចា ចស្សេត្យ "អហាលេបត្វា"តិអាឌិ ចុត្តិ៍ លេតត ហិ អតចលេសសចឌតលេច សប្ចា ចឌតត្តិ ចស្សេតិ៍ "ចត្តិ សក្កលោឃ្យ"ត្តិ ត្ថយិតា ច "ចលេឆឃ្យ"ត្តិ ឲតស្ស សយត្ថតត្ថកាចយាហ ឃចា "លេសា ត្ថយំ ចិឌដលេឃ ឌដ"ត្តិ (សំ៍ តិ៍ ១៍១១; លេបដលេកា៍ ១១; យិ៍ ប៍ ១៍១៍៥) លេឃ ឲចំ ភកចតា លេចាយិតា, លេត ឆប្ចា កតលេយតិ លេឃាឌតា៍ "អត្ថិ ភិក្ខលេច, អញ្ញាច ឆប្ចា"តិអាឌិបាឡិត្ថយា "សព្ពញ្ញាតញ្ញាណ"ត្តិ ចុត្តចចតស្ស ចិលេទានិកាចំ លេចាលេចត្តា "ឃឌី ឲច"ត្តិអាឌិយាហ៍ តត្ថ ឃឌី ឲចត្តិ ឲចំ "សព្ពញ្ញាតញ្ញាណ"ត្តិ ចុត្តចចត៌ ឃឌី និឃាតិ អទេ្ថា៍ ពាហុចចតតិទ្ទេសាតិ "អត្ថិ ភិក្ខលេច"តិអាឌីតិ សត្ថាឃ ចុត្តិ៍ អត្ថិ-សទ្ទោបិ ហិ ត្ថឆ ពាហុចចតោលេឃច "អត្ថិ លីរា, អត្ថិ កាលេចា"តិអាឌីសុ ចិឃ តិបាតកាចលេស្សច ត្ថន្ទិតត្វា៍ ឃឌីបិ តឌីឌំ ខាាណំ ឲកលេយច សភាចលេតា, តចាបិ សប្យលេឃាកលេតា, អារម្ភលាលេតា ច បុត្យចចតប្យលេឃាកយលេហតីតិ ចិស្សេជ្ជតិ "បុត្យចិត្ត...លេប... រម្ភលាលេតា"តិ ត្ថយិតា៍ បុត្យចិត្តសយាលេឃាកលេតាតិ បុត្តហិ ចិលេត្តហិ សប្យលេឃាកលេតា៍ បុត្តតិ អារម្ភលាតិ ឲតស្សាតិ បុត្យអារម្ភណំ, តក្ខាចលេតា សព្ពារម្ភលាត្តាតិ ចុត្តិ លេហាតិ៍

អបិច បុត្យ អារម្ភណំ អារម្ភលាលេយតស្សាតិ បុត្យអារម្ភលារម្ភលាត្តិ ឲតស្មិំ អទេ្ថ "ឍ្ជុយុលោ, កាយាចចរ"ត្តិអាឌីសុ ចិឃ ឲកស្ស អារម្ភលាសទ្ទស្ស លេលិបំ កត្វា "បុត្យអារម្ភលាលេតា"តិ ចុត្តិ, លេតតស្ស បុត្យខាាលាកិច្ចសាឆកត្តិ ចស្សេតិ៍ តចា លេហតំ ខាាណំ តីសុ កាលេលសុ អប្បជិហតខាាណំ, ចត្យលេឃាតិបរិច្ឆេទកខាាណំ, បច្ចាកតិបរិច្ឆេទកខាាណំ, ឈសុ អសាធារលខាារលោសុ លេសសាសាធារលខាាលាតិ, សត្តាទិឃបុក្កលចិភាចតកខាាណំ, អដ្ឋសុ បរិសាសុ អកប្បតខាាណំ, តចសត្តាចាសបរិខាតតខាាណំ, ចសពលខាាលាត្តិ ឲចយាឌីត៌ អលេតកសតសហស្សភេឌាត៌ ខាាលាត៌ ឃចាសម្ភចំ កិច្ចំ សាលេឆតិ, លេតសំ អារម្ភលាក្ខតាត៌ អលេតកលេសយ្បិ ឆប្ចាត៌ តភារម្ភលាកាចលេតាតិ ចដ្ឋា៍

“តឌី្យ”តិអាឌិ ឃឆាក្កយំ តទ្ទឹចរលំ៍ “ឃឆាហា”តិអាឌិតា បឌិសម្ពិឝាយក្កបិញ្ចត្ថំ សាឈកការចេត ឥទស្សតិ៍ តត្វាតិ អតីតឝទេ្យ៍ ៤កចាវចរេសត បុត្ថអាវប្ញួលកាចំ តិចទេ្តត្វា អចេតកចាវចរេសត កយប្យចត្តិឃា ចំ ឥទស្សតំ “បុតប្បុតំ ក្ខប្បត្តិចរេសតា”តិ ចុត្តំ៍ កទេយតាបិ ហិ សទ្ទាញ្ញាតញ្ញាលំ ចិសរឃេស្ម បចត្តតិ, ត តឆា សកិរឃេច ៍ ឃឆា ជាហិរកា ចឥត្តិ “សកិរឃេច សទ្ទាញ្ញា សទ្ទំ ឌាតាតិ, ត កទេយតា”តិ៍

ឃឌី ៤ចំ អចិទេត្តឃ្យាបរិទេយឃ្យប្យកេឥស្ស ទោឃ្យស្ស បរិទេឆ្ចឥចតា ៤ទេកត ជាវទេលត តិរចទេសសទេតា កឆំ បឌិទេចទេឆាតិ, ទេកា ចា ៤ចយាហ “បរិទេឆ្ចឥចត្តិ សទ្ទាញ្ញាតញ្ញាល”ត្តិ៍ អបរិទេឆ្ចឥឌី្យាតំ ជាវាលំ ទោឃ្យយិច៍ ចុត្តទេឡាតំ “ឃាចតាកំ ជាវាលំ, តាចតាកំ ទោឃ្យំ៍ ឃាចតាកំ ទោឃ្យំ, តាចតាកំ ជាវាល”ត្តិ (យហាតិ៍ ៩៨, ១៣៩; ក្មូអតិ៍ ប៉ី; បឌិ៍ យ៍ ១.៣៍ អឝិប្បាឃតូទេយច កហិតំ ចិឃ ឌិស្សតិ) ៤ចយ្យិ ឌាតិក្សយិសកាចាឌិចទេសត, ឌិសាទេឥសកាលីឌិចទេសត ច អចេតកទេកឥកិទេត្ត ទោឃ្យ កទេយត កឃ្យាទេត អតចទេសសបឌិទេចទេឆា ត សម្ពចតិទេឃចាតិ? តឃិឥទេយចំ៍ ឃឌី្យាកិឌ្ហិ កកចតា ជាតុយិឌ្ហិតំ សកលទេយកទេឥទេសា ចា, តត្វ អប្បឌិហតចារិតាឃ បឆ្កូទេតា ជាវាលំ បចត្តតិ៍ ចិទេក្កូបិកាចទេតា ច កកចា សទ្ទាកាលំ សយាហិទេតាតិ ជាតុយិឌ្ហិតស្ស បឆ្កូការទេចា ត សក្កា តិចាវទេចំ៍ ចុត្តឌី្យា“អាកក្កាបឌិពទ្ធិ ពុទ្ធស្ស កកចទេតា ជាវាល”ត្តិអាឌិ, (យហាតិ៍ ៩៨, ១៣៩; ក្មូអតិ៍ ប៉ី; បឌិ៍ យ៍ ១.៣៍) តត្ ទេចត្វ ក្មុរទេតា ចិត្តបឌំ បស្សត្តាតំ ចិឃ, “សទេទ្ទា ឆយ្យា អតត្តា”តិ ចិបស្សត្តាតំ ចិឃ ច អចេតកឆយ្យាចទេជាឈការទេល អតិទ្វបិតទ្វទេបត កកចទេតា ជាវាលំ បចត្តតីតិ កទេហតទ្ទាត្តិ? កទេហតទ្ទាំ អចិទេត្តឃ្យាត្កាចតាឃ ពុទ្ធជាវាលស្ស៍ ទេតទេតចាហ “ពុទ្ធចិសទេឃា អចិទេត្តទេឃ្យា”តិ, (អ៍ តិ៍ ៣៍លិលិ) ទ្ពាឌំ បទេតត្វ សត្តិដ្ឋាតំ –

សទ្ទាកាវទេត សទ្ទាឆយ្យាចទេជាឈតសយត្វស្ស អាកក្កាបឌិពទ្ធចុត្តិទេតា អតាចរលជាវាលស្ស បឌិលីទេកត កកចា សត្តាទេតត សទ្ទាឆយ្យបឌិទេចឆសយទេត្វា អទេហាសិ សទ្ទាទេតឃ្យាចរលស្ស បហាតទេតា, តស្មា សទ្ទាញ្ញា, ត សកិរឃេច សទ្ទាឆយ្យាចទេជាឈទេតា ឃឆាសត្តាទេតត សទ្ទាស្ស ទ្ពាត្តតស្ស ឥហតសយត្វតាឃ បិចទេកា “សទ្ទាក្ម”តិ ចុច្ចតីតិ៍

កាយទ្ធាឃយទេត្វា បុទេទ្ទា ចិត្វារិទេតាទេឃច, បការត្តទេរត បត ទេសាតុឌតាត្កក្កហកាយតាឃ, ទ្ពយិស្សា ច ទេបិរាលសំចល្លូតាចិទេសាឈតចទេសត បចត្តត្តា បុត ចិកាចិទេតាតិ ត ទេចត្វ បុតទុត្តិទេគាទេសា បរិទេឃសិតទេទ្ទា, ៤ចយីឌិទេសស្ម៍ ៤ត្វ ច កិឌ្ហាបិ កកចទេតា ឥសពាលីឌិជាវាលាតិបិ អតទ្ទាសាឈារលាតិ, សទ្ទាទេឥសចិសឃត្តា បត ទេតសំ ជាវាលាតំ ត ទេតហិ ពុទ្ធក្ខុលា អហាទេបត្វា កហិតា តាយ ទេហាត្តិ៍ សទ្ទាញ្ញាតញ្ញាលស្ស បត តិប្បទេឥសចិសឃត្តា តស្មិំ កហិទេត សទេទ្ទាបិ ពុទ្ធក្ខុលា កហិតា ៤ច តាយ ទេហាត្តិ, តស្មា បិញ្ញាឌ្ពអត្វាត្កសាវទេត តទេឥច ជាវាលំ កហិតត្តិ ទេចឌិតទ្ទាំ៍ បិញ្ញាឌ្ពាឃយ្យិ ហិ “ទេឃហិ តឆាកតស្ស ឃឆាក្កុទ្ធំ ចល្លំ សយ្យា ចឥយាតា ចទេឥឃ្យុ”ត្តិ តទេយច បកាសិតំ តយត្តទេរត អទ្ទាស្ស តិប្បទេឥសចិសឃស្ស អកាចទេតា, តិប្បទេឥសចិសទេឃទេតច ច ឃឆាក្កុទ្ធំ សយ្យា ចឥតសម្ពចទេតាតិ៍

អទេទ្ទាចាតិ ៤ត្វ ៤ច-សទេទ្ធា សត្តិដ្ឋាបតទេត្វាតិ ឥទស្សតំ “អទេទ្ទាចាតិ ទ្ពាឌំ បទេតត្វ ចចត្វាបតចចត”ត្តិ ចុត្តំ, ចចត្វាបតចចតត្តិ ច សត្តិដ្ឋាបតចចតត្តិ អទេត្វា, សត្តិដ្ឋាបតទ្ធា អចឆារលទេយច៍ កឆត្តិ អាហ “អទេទ្ទាចា”តិអាឌិ៍ “ត បិលាតិបិតា ទេចរយលិអាឥទេឃា”តិ ទ្ពយិតា អចឆារទេលាត តិចត្តិតំ ឥទស្សតិ៍ អឃទ្ធា ៤ច-សទេទ្ធា អតិឃតទេឥសតាឃ ច-សទេទ្ធា ចិឃ ឃត្វ ចុទេត្តា, តទេតា អទ្ទាត្វាបិ ចចតិឆ្លាចទេសត ក្ខបតិដ្ឋតីតិ អាហ “កយ្ពិរាចា”តិអាឌិ៍ ទ្ពាតិ-សទេទ្ធត ច អាឌិអទេត្វត ក្មុទ្ធសាច ត ស្មុឥសា, ក្មុរត្កុទេជាឈាច ត ស្មុរត្កុទេជាឈា, សត្តាច ត ឥរឆា, បលិតាច ត ហិតា, អតក្កាចចរាច ត តក្កាចចរា, តិប្បុលាច ត លុតា, បល្ហិតទេចឥតិឃាច ត ជាលទេចឥតិឃាតិ

តិចត្តិតំ ឥស្សតិ៍ សព្ពបរេហិតិ ឃាច “បណ្ឌិតរេចឥតិឃា”តិ ឰាឆ៌ បឆ៌, តាច សព្ពបរេហិ៍

ឲចំ តិចរេត្តតព្ពតំ ឃុត្តឃា ឥឮហិពរេរាត្តា “សាចកបិរយិតាលោ”ត្តិអាឥយាហ៍ តត្ត សាចកបិរយិតាលត្តិ សាចកាតំ ឥាតាឥបិរយិបិរិប្ញរិឃា តិប្បត្ត ចិឌ្ឍតួឃលឮអកិឡ្ឍាចត្យបឹសម្អិកាកេឆ៌ តោលាំ, តឆា បរេច្ឆកញ្ជាតំ បរេច្ឆកតៅឥតោលាំ៍ តរេតាតិ សាចកបិរយិតាលរេតា៍ តត្វាតិ សាចកបិរយិតាលោ៍ តរេតាបឹតិ អគត្តរតិឌ្ឍរេតា បរេច្ឆកតៅឥតោលរេតាបិ៍ អបិ-សរេត្ត, បិ-សរេត្ត ចា រកា បត ចារេតា សាចកបិរយិតាលរេតាតិ សម្ពរេចតិ៍ តត្វាបឹតិ បរេច្ឆកតៅឥតោលបិ៍ ឰរេតា បតាតិ សព្ពឡ្ឍាតឡ្ឍាលរេតា បត, តស្មា ឲត្ត សព្ពឡ្ឍាតឡ្ឍាលោ ចចត្វាតំ លព្ភតីតិ អឥប្បាយោ៍ កម្អិរេបុ ចិរេសសា, កម្អិរាតំ ចា ចិរេសរេសត កម្អិរា៍ អឃព្វា កម្អិរា អឃព្វា កម្អិរា ឰរេយ ឰរេយសំ ចិរេសរេសត កម្អិរាតិ ចា កម្អិរតរា៍ តរេសរេត្តរេចត្ត ឮចរេត្តឥតំ សិឌ្ឍិ៍

ឲត្វាឃំ រេឃាឌតា – កិញ្ចាបិ សាចកបិរយិតាលំ រេហឌ្ឌិយំ រេហឌ្ឌិយំ រេសក្ខាលំ បុឆុឌ្ឍតតាលញ្ញា ក្ខបិតាឃ កម្អិរំ, បរេច្ឆកតៅឥតោលំ បត ក្ខបិតាឃ ត តឆា កម្អិរត្តិ “កម្អិររេយចា”តិ ត សក្កា ឮចត្ថិឌ្ឍិតុំ, តឆា បរេច្ឆកតៅឥតោលយ្បិ ឃឆាទុត្តំ តោលយុបិតាឃ កម្អិរំ, សព្ពឡ្ឍាតឡ្ឍាលំ បត ក្ខបិតាឃ ត ឲចំ កម្អិរត្តិ “កម្អិររេយចា”តិ ត សក្កា ឮចត្ថិឌ្ឍិតុំ, តស្មា តត្ត ចចត្វាតំ ត លព្ភតិ៍ សព្ពឡ្ឍាតឡ្ឍាលឥម្ហ បត សាចកបិរយិតាលាឥិតយិច កិញ្ចិ ក្ខបិតាឃ កម្អិរាកាចាកាចរេតា “កម្អិរា ឲចា”តិ ចចត្វាតំ លព្ភតីតិ៍ ឃឆា រេចត្ត ចចត្វាតំ ឥស្សិតំ, ឲចំ សាចកបិរយិតាលំ ត្ឌសំ៍ “បរេច្ឆកតៅឥតោលំ បត តរេតា ត្ឌសតរត្តិ តត្ត ចចត្វាតំ តត្តិ”តិអាឥតា ចចត្វាតសម្ពរេចា រេតតរេត្តា, រេតរេតចាហ “តឆា ត្ឌសាច...រេប... រេចឥតព្ពា”ត្តិ៍

បុឆ្នាចិឃ្សឌ្ឍតត្តិបិ បិរេធា, តស្សា បុឆ្នាឃ ចិឃ្សឌ្ឍតត្តិ អរេត្វា៍ ឲតត្តិ ឃឆាទុត្តំ ចិឃ្សឌ្ឍតចតំ៍ ឲចត្តិ ឰយិតា ឌិឌ្ឌិតំ ចិកឌតាការរេត៍ ឲត្វាឃយឥប្បារេឃា – កចត្យ តាច តិរេចរេសសញ្ជក្សាលចិកាចតុបិឃកាចរេតា សព្ពឡ្ឍាតឡ្ឍាលរេយច ឲកយ្បិ បុឆុតិស្សឃារេម្ហលោតាលកិញ្ចសិឌ្ឍិឃា “អត្ថិ កិក្ខុរេច, អរេឡ្ឍាច ឥម្ហ”តិអាឥតា (ឌី៍ តិ៍ ១៑១ប័) តហុចឥរេគត ក្ខឌ្ឌិ, តស្ស បត ចិឃ្សឌ្ឍតំ សច្ចបច្ចឃាការាឥចិឃឃចិរេសសចរេសត អគឡ្ឍាសាឥាររេលាត ចិកឌតតរេឃត អគារកិត្វា សតិស្សឃាតំ ឌិឌ្ឌិកតាតំ ចិកឌតតរេឃត កស្មា អារេក្ខិ? តត្ត ឃឆា សច្ចបច្ចឃាការាឥិតំ ចិកឌតំ អគឡ្ឍាសាឥារលំ សព្ពឡ្ឍាតឡ្ឍាលរេឃ្សច ចិសរេឃា, ឲចំ តិរេចរេសសឌ្ឌិកតចិកឌតយ្បិតិ ឥស្សតុំ “ញក្ខាតតិ”តិអាឥិ អារេក្ខិ, តត្ត ធាតាតីតិ ការោលាតិ៍ កព្ពិតំ យហត្តិ រេហាតីតិ រេឥរេសតព្ពស្ស អត្ថស្ស អរេគកចិឥតាឃ, ត្ឌត្តិរេឡ្ឍាឃ្សតាឃ ច តាតាតរេឃហិ បចត្វយាតំ រេឥសតាកព្ពិតំ យហត្តិ ចិបុលំ, តាហុប្បរេកឥព្វា រេហាតិ ៍ តោលំ អតុបចិសតីតិ តរេតា ឲច ច រេឥសតាតោលំ រេឥរេសតព្ពឥរេម្ហ ចិកាករេសា កុរុយាតំ អតុបចិសតិ, រេត អតុបចិសិត្វា ចិតំ ចិឃ រេហាតីតិ អរេត្វា៍

ញក្ខតោលស្ស យហត្តការេចា បញ្ញាឃតីតិ ឲចំចិឥស្ស តាឃ ឥម្ហស្ស រេឥសកំ, បឌិរេចឥកញ្ចាតិ ញក្ខាតំ រេឥសតាតោលស្ស, បឌិរេចឥតោលស្ស ច ក្ខឮអាររការេចា បិរេករេឌិ រេហាតិ៍ រេឥសតា កម្អិរា រេហាតីតិ សការេចត កម្អិរាតំ រេតសំ ចត្យត្តិឥាគយ្បិ រេឥសតា រេឥរេសតព្ពចរេសត កម្អិរាច រេហាតិ, សា បត ញក្ខាតំ រេឥសតា សព្ពត្ត, សព្ពឥា ច ឃាគត្តឃយុរេលរេគចាតិ ទុត្ត “តិលក្ខលាហតា សុញ្ញតាបឌិសំឃុត្តា”តិ, តីហិ លក្ខរេលហិ អាហតា, អត្តត្តតិឃរេតា សុញ្ញកាចបឌិសញ្ញុត្តា ចាតិ អរេត្វា៍ ឲត្ត ច កិញ្ចាបិ “សព្ពំ ចឥកយុំ

ញុគ្គស្ស កកចេតា ពាកាលបុគ្គលំ ពាកាលាត្បុបរិចត្តី”តិ (មហានិ· ៩៨, ០៣៩; ចូឡអនិ· ប៥; បដិ· ម· ១·៣; នេត្តិ· ០៥) ចចតេតា សព្ពាបិ

កកចេតា ទេសនា ពាកាលរហិតា តាម តត្ថិ, សមសមបរក្កមតចេសត ឃឹហសមាតចុត្តិតាឃ ច សព្ពត្ថ សមាត្សស្សាហប្បចត្តិ,

ទេសេតព្ពឆម្មចេសត បត ទេសតា ចិសេសសេតា ពាកាលេកត អត្បចិដ្ឋា, កម្ពុរតរា ច ហោតីតិ ឥដ្ឋព្ពំ·

កធំ បត ចិតឃបណ្ហត្តិ បត្តា ទេសតា តិលក្ខណាហតា, ស្បញ្ញាតាបដិសញ្ញាត្តា ច ហោតិ, តត្ប តត្ថ ចិតឃបណ្ហត្តិមត្តមេចាតិ? ត តត្ថ

ចិតឃបណ្ហត្តិមត្តមេច· តត្ថាបិ ហិ សត្តិសិត្តបរិសាឃ អញ្ញាសឃាត្សុបំ បចត្តមាតា ទេសតា សព្ពរាត់ អតិច្ចតាឌិចិកាចិតី សព្ពឆម្មាត់

អត្តត្តតិឃតា, ស្បញ្ញាកាចប្បកាសិតី ច ហោតិ, ពេតេតចាហ “អតេតកបរិឃារមេឃត ឆម្មំ កធំ កត្ថា”តិអាឌិ· ចិតឃបញ្ញាត្តិតិ ចិតឃស្ស

បញ្ញាបត់· ញ្ញា-ការស្ស បត ណ្ហ-ការេ កតេ ចិតឃបណ្ហត្តិតិបិ បឋេជា· ក្បមត្តតិ ឆម្មាត់ អចត្ថាចិសេសញ្ញា ជាតចិសេសញ្ញា· កចត្តិ ឆម្មា

ឲត្ថាតិ ក្បឹតិ ហិ អចត្ថាចិសេសេសា, ជាតញ្ញា ចុច្ចតិ· តត្ថ អចត្ថាចិសេសេសា សតិអាឌិឆម្មាត់ សតិបដ្ឋាតិត្រឹមពាលេពាឡ្កាមក្កងាឌិកេងា

“ចេដ្ឋា, ងម្មា, ពាលីពាដ្ឋា”តិ អាងេឃា ចិឃ· ជាតចិសេសេសា កាឃាចងរាឌិកេងា· បច្ចឃាការ-សង្ខស្ស អត្ថា ហេដ្ឋា ចុត្តាមេឃច·

សមឃត្តតិ ឌិដ្ឋិចិសេសំ, តាតាចិហិតា ឌិដ្ឋិមេឃាតិ អត្ថោ, អញ្ញាសមឃំ ចា, ពាហិរកសមឃត្តិ ចុត្តំ ហោតិ· ចិតឃបញ្ញាត្តិ បត្តា មហត្តិ

កឌ្ឌំ ហោតីតិអាឌិតា សព្ពត្ថ្ត· តស្មាតិ ឃស្មា កឌ្ឌំ មហត្តំ…បេ… បដិសំឃុត្តា, តស្មា· ពេឌ្ឌកាមិតីតិ អតេកក្តកាមិតី·

ឲចំ ទ្ឋតិណ្ហេ ចតុស្សិត្តិ ឃធាចុត្តតមេឃត លហុកកុកាឌិចេសត ពងត្បុបេ ចត្ថុមិ ឆ្មាតទេត្តា· ឃំ សិក្ខាបងបញ្ញាបត់ តាម អត្ថិ, តត្ថាតិ

សព្ពទេត្ត· ធារមាតិ ពាកាលសាមត្តិឃំ· ពាលត្តិ អកម្បតសព្ពរេតា ចឹរការេចា· ធារមោ ពាលត្តិ ចា សាមត្តិឃចចតមេច

បច្ចេចក្ខណាទេសតាពាកាលចេសត ឃោរេពតព្ពា· បច្ចេចក្ខណាពាកាលបុគ្គលមេកាទេសតាពាកាលំ· ឲសាតិ សិក្ខាបងបញ្ញាបតមេច

ចុច្ចមាតបងមេបក្កិត្វា បុល្លិទ្ធេត តិឌ្ឌិសតិ, ឲមេសា សិក្ខាបងបញ្ញាបតសព្ពរេតា ចិសមេឃា អចេញ្ញាំ អចិសមេឃាតិ អត្ថោ· ពួតីតិ

ពធាចិសឃាចិសឃកាចស្ស ហេតុការេចត បដិតិទ្ទេសចចត់ , តិងស្សតត្ថា ចា ពួតិ-សទ្ទោ, ពេត “ពួងំ លហុកំ, ពួងំ កុរុក”ត្តិអាឌិតឃំ

តិឌ្ឌិសតិ· ឲចមេបរត្ថាបិ ឃធាសម្ភុចំ·

ឃឌិបិ កាឃាត្បស្សតាឌិចេសត សតិបដ្ឋាតាងេឃា ស្បត្តត្តបិដេក (ឌី· តិ· ១·១៣៥; ម· តិ· ០·០០៦) ចិកត្តា, តធាបិ

ស្បត្តត្តកាងតីឃាឌិចេសត អកិឆម្មមេឃច ទេ ចិសេសទេតា ចិកត្តាតិ អាហ “ពួមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋាតា…បេ… អកិឆម្មបិដកំ ចិកឌិត្វា”តិ·

តត្ថ សត្ត ឋស្សាតិ សត្តចិញ្ញាណឆាតុសមប្បមោកចេសត ចុត្តំ· តធា “សត្ត ទេចងតា”តិអាឌិបិ· លេកិតុត្តរា ឆម្មា តាមាតិ ឲត្ថ ពួតិ-សទ្ទោ

អាឌិអត្ថោ, បការត្ថោ ចា, ពេត ចុត្តាចចេសំ អកិឆម្មេ អាកតំ ឆម្មាត់ ចិកឌិតព្ពាការំ សង្កណ្ហាតិ· ចតុឌឹសតិសមត្តបដ្ឋាតាតិ ឲត្ថ

ចតុឌឹសតិសមត្តបដ្ឋាតត្តិ ពាហិរត្ថសមាសោ· “អកិឆម្មបិដក”ត្តិ ឲតស្ស ហិ ពួងំ ចិសេសតំ· ឲត្ថ ច បច្ចឃតំ អក្ករេហត្ថា ឆម្មេចមេត

សមត្តបដ្ឋាតស្ស ចតុឌឹសតិចិឌតា ចុត្តា· ឃធាហ –

“តិកញ្ច បដ្ឋាតចរំ ឌុកុត្តមំ,

ទុកតិកញ្ចេវ តិកទុកញ្ច;

តិកតិកញ្ចេវ ទុកទុកញ្ច,

ឆ អនុលោមម្ហិ នយា សុគម្ភីរា...បេ...

ឆ បច្ចនីយម្ហិ...បេ... អនុលោមបច្ចនីយម្ហិ...បេ...

បច្ចនីយានុលោមម្ហិ នយា សុគម្ភីរា”តិ. [បដ្ឋា. ១.១.៣១(ក), ៣៣(ខ), ៣៥(គ), ៣៧(ឃ)];

ឯវំ ធម្មវសេន ចតុវីសតិភេទេសុ តិកបដ្ឋានាទីសុ ឯកេកំ បច្ចយនយេន អនុលោមាទិវសេន ចតុព្វិធំ ហោតីតិ ឆណ្ណវុតិសមន្តបដ្ឋានានិ. តត្ថ បន ធម្មានុលោមេ តិកបដ្ឋានេ កុសលត្តិកេ បដិច្ចវារេ បច្ចយានុលោមេ ហេតុមូលកេ ហេតុបច្ចយវសេន ឯកូនបញ្ញាស បុច្ឆានយា សត្ត វិស្សជ្ជននយាតិអាទិនា ទស្សិយមានា អនន្តភេទា នយាតិ អាហ “អនន្តនយ”ន្តិ.

នវហាការេហីតិ ឧប្បាទាទីហិ នវហិ បច្ចយាការេហិ. តំ សរូបតោ ទស្សេតុំ “ឧប្បាទោ ហុត្វា”តិអាទិ វុត្តំ. តត្ថ ឧប្បជ្ជតិ ឯតស្មា ផលន្តិ ឧប្បាទោ, ផលុប្បត្តិយា ការណភាវោ. សតិ ច អវិជ្ជាយ សង្ខារា ឧប្បជ្ជន្តិ, នាសតិ. តស្មា អវិជ្ជា សង្ខារានំ ឧប្បាទោ ហុត្វា បច្ចយោ ហោតិ, តថា បវត្តតិ ធរតិ ឯតស្មិំ ផលន្តិ បវត្តំ. និមីយតិ ផលមេតស្មិន្តិ និមិត្តំ. (និទទាតិ ផលំ អត្តនោ បច្ចយុប្បន្នំ ឯតេនាតិ និទានំ.) (ឯត្តកេវ អដ្ឋកថាយ ន ទិស្សតិ) អាយូហតិ ផលំ អត្តនោ បច្ចយុប្បន្នុប្បត្តិយា ឃដេតិ ឯតេនាតិ អាយូហនំ. សំយុជ្ជតិ ផលំ អត្តនោ បច្ចយុប្បន្នេន ឯតស្មិន្តិ សំយោគោ. យត្ថ សយំ ឧប្បជ្ជតិ, តំ បលិពុន្ធតិ ផលមេតេនាតិ បលិពោធោ. បច្ចយន្តរសមវាយេ សតិ ផលមុទយតិ ឯតេនាតិ សមុទយោ. ហិនោតិ ការណភាវំ គច្ឆតីតិ ហេតុ. អវិជ្ជាយ ហិ សតិ សង្ខារា បវត្តន្តិ, ធរន្តិ ច, តេ អវិជ្ជាយ សតិ អត្តនោ ផលំ (និទទន្តិ) (បដិ. ម. ១.៣៥; ទី. និ. ដី. ១.៧៥ បស្សិតព្វំ) ភវាទីសុ ខិបន្តិ, អាយូហន្តិ អត្តនោ ផលុប្បត្តិយា ឃដេន្តិ, អត្តនោ ផលេន សំយុជ្ជន្តិ, យស្មិំ សន្តានេ សយំ ឧប្បន្នា តំ បលិពុន្ធន្តិ, បច្ចយន្តរសមវាយេ ឧទយន្តិ ឧប្បជ្ជន្តិ, ហិនោតិ ច សង្ខារានំ ការណភាវំ គច្ឆតិ, តស្មា អវិជ្ជា សង្ខារានំ បវត្តំ ហុត្វា...បេ... ហេតុ ហុត្វា បច្ចយោ ហោតិ. ឯវំ អវិជ្ជាយ សង្ខារានំ ការណភាវូបគមនវិសេសា ឧប្បាទាទយោ វេទិតព្វា. សង្ខារាទីនំ វិញ្ញាណាទីសុបិ ឯសេវ នយោ.

តយិទំ បដិសម្ភិទាមគ្គបាឡិយា សាធេតុំ “យថាហា”តិអាទិ វុត្តំ. តត្ថ តិដ្ឋតិ ឯតេនាតិ ឋិតិ, បច្ចយោ, ឧប្បាទោ ឯវ ឋិតិ ឧប្បាទដ្ឋិតីតិ. ឯវំ សេសេសុបិ. យស្មា បន “អាសវសមុទយា អវិជ្ជាសមុទយោ”តិ (ម. និ. ១.១០៣) វុត្តត្តា អាសវា ច អវិជ្ជាយ បច្ចយោ, តស្មា វុត្តំ “ឧភោបេតេ ធម្មា “បច្ចយសមុប្បន្នា”តិ, អវិជ្ជា ច សង្ខារា ច ឧភោបេតេ ធម្មា បច្ចយតោ ឯវ សមុប្បន្នា, ន ឥតរា បច្ចយេតាតិ អត្ថោ. បច្ចយបរិគ្គហេ បញ្ញាតិ សង្ខារានំ, អវិជ្ជាយ ច ឧប្បាទាទិកេ បច្ចយាការេ បរិច្ឆិន្ទិត្វា គហណវសេន

ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ᪨ ᨵᨾ᩠ᨾᨭ᩠ᨮᩥᨲᩥᨬᩣᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᨭ᩠ᨮᩥᨲᩥᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩮ ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨷ᩠ᨷᩣᨴᩮ ᨬᩣᨱᩴ᪨ “ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣ ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩣ”ᨲᩥ ᩅᨧᨶᨲᩮᩣ ᩉᩥ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨧᩮᩅ ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩣ ᨧ᪨ ᩋᨴ᩠ᨵᩣ ᨲᨿᩮᩣ ᨶ ᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩮ ᩑᩅ, ᩋᨳ ᨡᩮᩣ ᩋᨲᩦᨲᩣᨶᩣᨣᨲᩮᩈᩩᨷᩥ, ᨶ ᨧ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ ᩑᩅ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩮᩈᩩ, ᩋᨳ ᨡᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣᨴᩦᨶᩴ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᩦᩈᩩᨷᩥ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩦᨲᩥ ᨷᩁᩥᨷᩩᨱ᩠ᨱᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣᨠᩣᩁᩔ ᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᨽᩣᩅᩴ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᩋᨲᩦᨲᨾ᩠ᨷᩥ ᩋᨴ᩠ᨵᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᨷᩣᩊᩥᨿᩣᩉᩁᩥ᪨ ᨷᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮ (ᨷᨭ᩠ᨮᩣ᪨ ᪑.᪑) ᨷᨶ ᨴᩔᩥᨲᩣ ᩉᩮᨲᩣᨴᩥᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩣᨴᩥᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣᨠᩣᩁᩮᩉᩥ ᨣᩉᩥᨲᩣᨲᩥ ᨲᩮᨷᩥ ᨿᨳᩣᩈᨾ᩠ᨽᩅᩴ ᨶᩦᩉᩁᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᩋᨲᩥᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᨷᨶ ᨶ ᨿᩮᩣᨩᩥᨿᨾᨲ᩠ᨳᩥᨠᩮᩣᩉᩥ ᨶ ᩅᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥᨾᨣ᩠ᨣᩣᨴᩦᨲᩮᩣ (ᩅᩥᩈᩩᨴ᩠ᨵᩥ᪨ ᪒.᪖᪑᪗) ᨣᩉᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨

ᨲᩔ ᨲᩔ ᨵᨾ᩠ᨾᩔᩣᨲᩥ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣᨴᩥᨷᨧ᩠ᨧᨿᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᨵᨾ᩠ᨾᩔ᪨ ᨲᨳᩣ ᨲᨳᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᨶᩣᨲᩥ ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩣᨴᩥᩉᩮᨲᩣᨴᩥᨷᨧ᩠ᨧᨿᩈᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ᪨ ᨠᨾ᩠ᨾᨠᩥᩃᩮᩈᩅᩥᨷᩣᨠᨽᩮᨴᩮᨶ ᨲᩦᨱᩥ ᩅᨭ᩠ᨭᩣᨶᩥ ᨿᩔᩣᨲᩥ ᨲᩥᩅᨭ᩠ᨭᩴ᪨ ᩋᨲᩦᨲᨷᨧ᩠ᨧᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩣᨶᩣᨣᨲᨽᩮᨴᩮᨶ ᨲᨿᩮᩣ ᩋᨴ᩠ᨵᩣ ᨠᩣᩃᩣ ᩑᨲᩔᩣᨲᩥ ᨲᩥᨿᨴ᩠ᨵᩴ᪨ ᩉᩮᨲᩩᨹᩃᨹᩃᩉᩮᨲᩩᩉᩮᨲᩩᨹᩃᨽᩮᨴᩮᨶ ᨲᨿᩮᩣ ᩈᨶ᩠ᨵᨿᩮᩣ ᩑᨲᩔᩣᨲᩥ ᨲᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥ᪨ ᩈᨶ᩠ᨵᩥᨷ᩠ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨴᨿᩮᩣ, ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᨿᩮᩣ ᨧᩣᨲᩥ ᩈᨦ᩠ᨡᩮᨷᩣ, ᩉᩮᨲᩩ, ᩅᩥᨷᩣᨠᩣ ᨧ᪨ ᩋᨳ ᩅᩣ ᩉᩮᨲᩩ ᩅᩥᨷᩣᨠᩣᨲᩥ ᩈᨶ᩠ᨵᩥᨷ᩠ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩈᨦ᩠ᨡᩮᨷᩣ᪨ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨴᨿᩮᩣ, ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᨿᩮᩣ ᨧ ᨠᩮᩣᨭ᩠ᨮᩣᩈᨷᩁᩥᨿᩣᨿᩮᩣ ᩅᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩮᨷᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ᪨ ᩋᨲᩦᨲᩉᩮᨲᩩᩈᨦ᩠ᨡᩮᨷᩣᨴᩥᨽᩮᨴᩮᨶ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩮᨷᩣ ᨿᩔᩣᨲᩥ ᨧᨲᩩᩈᨦ᩠ᨡᩮᨷᩴ᪨ ᩈᨾᩪᩉᨲᩮᩣ ᩋᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨷᩥ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩈᨦ᩠ᨡᩮᨷᩮ ᩋᩣᨠᩥᩁᩦᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣᨴᩥᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᩉᩥ ᨷᨠᩣᩈᩦᨿᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᨠᩣᩁᩣ, ᩋᨲᩦᨲᩉᩮᨲᩩᩋᩣᨴᩦᨶᩴ ᨷᨠᩣᩁᩣ᪨ ᨲᩮ ᩈᨦ᩠ᨡᩮᨷᩮ ᨷᨬ᩠ᨧ ᨷᨬ᩠ᨧ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩦᩈᨲᩥ ᩋᩣᨠᩣᩁᩣ ᩑᨲᩔᩣᨲᩥ ᩅᩦᩈᨲᩣᨠᩣᩁᩴ᪨

ᨡᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣᨴᩥᨽᩮᨴᩮᨶ ᩋᨶᩮᨠᨽᩮᨴᨽᩥᨶ᩠ᨶᩣᨷᩥ ᩈᩔᨲᩅᩣᨴᩥᨶᩮᩣ ᨩᩣᨲᩥᩈᨲᩈᩉᩔᩣᨶᩩᩔᩁᨱᩣᨴᩥᨠᩔ ᩋᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᩉᩮᨲᩩᨶᩮᩣ ᩅᩈᩮᨶ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣᩅ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ, ᨶ ᨲᨲᩮᩣ ᩏᨴ᩠ᨵᩴ, ᩋᨵᩮᩣ ᨧᩣᨲᩥ ᩈᩔᨲᩅᩣᨴᩦᨶᩴ ᨷᩁᩥᨿᩣᨴᩣᨶᨷᩁᩥᨧ᩠ᨨᩮᨴᩔ ᩋᨽᩥᨬ᩠ᨬᩣᩅᩥᩈᨿᩴ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ ᨩᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨ ᩑᩅ ᨲᨿᩮᩣ ᨻᩣᩉᩥᩁᩮᩈᩩᨷᩥ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ ᨩᨶᩣᨲᩥ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ ᨩᨶᩈᨾᩪᩉᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨣᩉᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ ᨲᩮᩈᩩ ᩑᨠᩮᨠᩔᩣᨷᩥ ᩋᨶᩮᨠᨷ᩠ᨷᨽᩮᨴᨲᩮᩣ᪨ ᨲᩮᨶᩣᩉ ᨴ᩠ᩅᩣᩈᨭ᩠ᨮᩥᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲᩅᩣᨴᩥᨶᩮᩣ᪨ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩴ ᨶᩥᩔᩣᨿᩣᨲᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨷᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣᨿ ᩈᩉ ᩋᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳᩣᨷᩥ ᨧ ᩉᩮᨲᩩᨹᩃᨽᩣᩅᩮᨶ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩣᨶᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᩴ ᩈᨶ᩠ᨲᨲᩥᨥᨭᨶᩔ ᩋᨶᩅᨻᩮᩣᨵᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨷᩁᨿᨲ᩠ᨲᨲᩮᩣ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᨾ᩠ᨷᩥ ᨶᩮᨠᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᩣᨶᨲ᩠ᨲᨶᨿᩴ ᩋᨶᩩᨷᨵᩣᩁᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᩉᩥᨲᩴ ᩑᨠᨲ᩠ᨲᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ ᨶᩥᩔᩣᨿ᪨ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩴ ᨣᨱ᩠ᩉᩥᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩴ ᩈᩔᨲᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ ᩋᨽᩥᨶᩥᩅᩥᩔ ᩅᩮᩣᩉᩁᨶ᩠ᨲᩥ, ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨠᩣ ᨶᨿᩮᨶ ᩑᨠᨧ᩠ᨧᩈᩔᨲᩣᨴᨿᩮᩣᨷᩥ ᨿᨳᩣᩈᨾ᩠ᨽᩅᩴ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨲᩥ “ᩋᩣᨲᨷ᩠ᨷᨾᨶ᩠ᩅᩣᨿ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩅᩥᨽᨩᩥᨲ᩠ᩅᩣ, “ᨲᨿᩥᨴᩴ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ ᨲᨳᩣᨣᨲᩮᩣ ᨷᨩᩣᨶᩣᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ (ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪑.᪓᪖) ᨧ ᩅᩥᨽᨩᩥᨲ᩠ᩅᩣ᪨ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨶᩮᩣᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᨶᩥᨠ᩠ᨡᩥᨷ᩠ᨲᩥ ᩋᨶᩩᨧ᩠ᨨᩅᩴ᪨ ᩋᨷᩥᨧ ᨧᩮᨲᩥᨿᩣᨴᩦᨶᩴ ᩉᩮᨭ᩠ᨮᩣ ᨷᩁᩥᨿᨶ᩠ᨲᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᨶ ᨩᩁᩣ᪨ ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩦᨶᩴ ᨷᩣᨠᨭᩣᨶᩮᨶ ᨣᩩᩁᩩᨷᨬ᩠ᨬᩣ᪨ ᨲᩔᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶᩣᩅ ᩁᩪᨷᨣᨲᩣᨶᩴ ᩅᩥᨧᩣᩁᩥᨿ ᨷᩥᨭᨠᨲᩣ “ᨩᩁᩣ, ᨣᩁᩩᩊᩣ”ᨲᩥ ᨶ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᩁᩪᨷᩁᩪᨷᩣᨴᩥᩅᩥᨷᩁᩥᨲᩮᨶ, ᩁᩪᨷᨣᩁᩩᩊᩣᨴᩥᩅᩥᨷᩁᩥᨲᩮᨶ ᨧ ᨶᩥᨿ᩠ᨿᩴ ᨶᩥᨣᩁᩩᩊ᩠ᩉᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨

“ᨲᨳᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨷᩩᨻ᩠ᨻᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽ ᩈᩮᨶᩣᨿ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᨬ᩠ᨬᩩᨲᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᩏᨴ᩠ᨴᩥᩈᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᩮᨶᩣᨣᩩᩅᩁᩮᩃᩥ ᨽᩣᨱᩣ ᩈᨾᨿᨶ᩠ᨲᩴ ᩅᩥᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᩈᨻ᩠ᨻᨬ᩠ᨬᩩᨲᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᨶᩮᩅ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᩮᨲᩦᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨

᪑᪘᪨ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᨷᩁᩥᨿᩣᨿᩮᩣ ᩈᨲ᩠ᨲᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ, ᩈᩮᩣ ᨧ ᩅᩥᨩ᩠ᨩᨲ᩠ᨲᩥᨷᩁᩥᨿᩣᨿᩮᩣ, ᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᨲᩣ ᨧ ᨬᩣᨱᩮᨶ ᩏᨷᩃᨻ᩠ᨽᨾᩣᨶᨲᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᨲ᩠ᨲᩥ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨

សំចិន្នយាតបរិឌីបតេត បត “សត្តិ”តិ ញ្ញយិតា បតេគត តេសំ ឌិឌ្ឌិកតិកាត់ ចិន្នយាតតាឃ អចិន្តិត្តំ, តតោ ច តេសំ យិន្ធាកាហតោ

សិឆិលករឈចិតេចចតេហិ អត្តតោ តេគសតាឃ កិច្ចការិតំ, អចិតឆតញ្ញា ឌីតេបតិ ឆយុ្តរាឌា៑ អត្តិតិ ច សត្តិបតេគត សយាតតេត្វា

បុត្តុចចតចិសតេឃា ឲុតេកា តំបិតេតា “អត្តិ ញ្ញយស្ថិ ការតេឃ តេកសា”តិអាឌីសុ (ឌី៑ និ៑ ១៑១ល៑ល៑; យ៑ និ៑ ១៑១១០; ១៑១៣៣; សំ៑ និ៑ ៣៑១១ល៑)

ចិឃ៑ អាលបតចចតត្តិ ញ្ញន្ធាលបតចចត៑ កកចារតេឃច ហិ “កិក្ខុតេច, កិក្ខុតេចា”តិ ច អាលបតិ, ត សាចកា៑ សាចកា បត “អាចុតេសា,

អាឃស្ថា”តិអាឌិសប្បន្តតេតតេតច៑ “ឲុតេក”តិ ចុតេត្ត ឲុកតេច្ចតិ អតេត្វា ឲុច សញ្ញ្យចាចកស្ស ឲុក-សង្កស្ស តិឃតេតាកចចតត្តា, ត

សយិតឥហិតបិបតាឃ សយហ្យ្រាហុ្យាតិ អាហ “បញ្ញូបកតកាតេចតា”តិអាឌិ៑ តឆា ចា តេហាត្តុ, អញ្ញាឆា ចា, សយុតិយតេត្តតេតច

ញ្ញឆាឆិតេប្យតាតិ គតេស្សតិ “តេលិតេកតា”តិអាឌិតា៑ សស្សតាឌិចតេសត បុញ្ញាត្តំ កតេប្យត្តិតិ បុញ្ញាត្តកប្យិកា៑ ឃស្ថា បត តេតសំ បុញ្ញាត្តំ បុរិយសិតេន្ធហិ

តហ្យាឌិឌ្ឌិកតេប្យហិ កតេប្យត្វា អាតេសចតពលចតាឃ, ចិចិ្រតចុត្តិតាឃ ច ចិកតេប្យត្វា អបរកាកសិតេន្ធហិ អកិតិតេចសក្ខតេតាហិ

តហ្យាឌិឌ្ឌិការតេហហិ កហ្យុត្តិ អកិតិចិសត្តិ បរាយសត្តិ, តស្ថា ចុត្តំ “បុញ្ញាត្តំ កតេប្យត្វា ចិកតេប្យត្វា កហ្យុត្តិ”តិ៑ បុរិយកាកបន្ធិយកាកសិន្ធាត់ ចា

តហ្យាក្ខបិតាតាត់ ចតេសត ឃចាក្កយំ កប្យតកហ្យាតិ តេចឌិតញ្ញាតិ៑ តហ្យាបច្ចឃា ហិ ក្ខបិតាត់ សយុចតិ៑

បហុតបសំសាតិក្ខាតិសឃសំសក្កតិច្ចតេឃាកាឌិចិសតេឃសុ ញ្ញឆ តិច្ចតេឃាកចតេសត ចិន្នយាតតេត្វា សយុក្ខតីតិ ចុត្តំ “បុញ្ញាត្ត កតេប្យា ចា”តិអាឌិ

ចុត្តញ្ច –

“បហុតេត ច បសំសាឃំ, តិក្ខាឃញ្ចាតិសឃតេត;

តិច្ចតេឃាតេក ច សំសតេក្ក, តេហាត្តិតេយ យត្តអាគតេឃា”តិ៑

តេកាក្ខតេសស្វតិ ឲុត្តំ តេកាក្ខាសាឌីស្វតិ អតេត្វា តេចឌិតតេត្វា អាឌិ-សង្កតេលិតេបត, តិគស្សតតេឃត ច ចុត្តត្តា៑ បគបុ្តរាហ្យសយីរិបិយុក្កាឌីសុបិ ហិ

អត្ត-សង្កោ ឌិស្សតិ៑ តឆា ហិ “ញ្ញុឈ្ឈតាច សុត្តតេត្ត ចា កាឆាតេឃា ចា អកិឆយុំ ចា បរិឃាបុហ្យុ្យ (បរិចិ៑ ៣៣១), សុត្តតេត្ត ញ្ញកាសំ

ការាតេបត្វា”តិអាឌីសុ (បរិចិ៑ ១១១១) ច បគបុ្តតេហ អត្ត-សង្កោ ចត្តតិ, “កាយត្តតេសតាសត”ត្តិអាឌីសុ (ចិសុទ្ធិ៑ ១៑១១) សយីតេប,

“កាយស្យុហ្សិកាតុតេឃាតេកា ឲុតេកា អតេត្តា, អត្តិតិ តេចា កច្ចាត អឃតេយតេកា អតេត្តា”តិអាឌីសុ (សំ៑ និ៑ ១៑១៩ប៑; សំ៑ និ៑ ១៑១១០) ច

ក្ខយុតេក្កតិ៑

អត្តប្បុតេរាតិ យហាអត្តអត្តក្កុតេហហិ បុ្តតេរា “សា ហរិតត្តំ ចា បត្តត្តំ ចា”តិ (យ៑ និ៑ ១៑១០៣) យន្ថិយតិការតេឃ

យហាហត្តិបតេឆាបយសុត្តត្តបិញ្ញា៑ តត្វ សាតិ តេតតេឌាឆាតុ៑ ហរិតត្តត្តិ ហរិតតិហាតុក្ខុបរិឃាឌំ ៑ បត្តត្តត្តិ យក្កុបរិឃាឌំ៑ អាកាយុ អតាហារា

តិត្តាឃតីតិ តេសតេសា៑ “អត្តបិឌំ កិក្ខុតេច, ឌីចិកាត់ ឃឌិឌំ បិតេណ្ឌាល្យ”ត្តិ (សំ៑ និ៑ ១៑ប៑០; ញ្ញតិចុ៑ ៨១) បិហ្វិឃាតេលិបសុត្តត្តបិញ្ញា៑ តត្វ

បិណ្ឌុ ក្ខលតិ កតេចសតីតិ បិតេណ្ឌាតេលិ, បិណ្ឌាចារិតេកា, តស្ស ការចា បិតេណ្ឌាល្យំ, បិណ្ឌចរតេហត ឌីចិកាតាតិ អតេត្វា៑ ឲុតេសចាតិ

សត្តបច្ចឃសត្តឃក្ខតោ តិត្តាតគតេយ្យា ឲុច, តេតតាហ “សត្តា...តេប... ចុច្ចតី”តិ៑ ឲុតេតាត សត្តបច្ចឃសត្តឃតតោ អសត្តតំ តិត្តាត់

សត្តតក្ខតស្ស ចត្តុក្ខុស្ស បរកាក់ បរិតេឃាសាតក្ខតំ, តស្ថា ឲុត្តំ បរការតេកាច អតេត្វា ឃុតេត្វាតិ គតេស្សតិ៑ សក្កាតេឃាតិ សក្កាឃការតេហា៑

កប្បោតិ លេសោ។ កប្បកតេនាតិ ចិណ្ណំ ភុញ្ញាណ្ណកកោតំ អញ្ញាតភុញ្ញាណ្ណកកោតោ អាទិ-សទ្ទេន ចេត្ថ កប្ប-សទ្ទោ មហាកប្ប-សមន្តភាវ-កិលេសកាម-វិតក្ក-កាល-បញ្ញត្តិ-សទិសភាវាទីសុបិ វត្តតីតិ ទិស្សតិ។ តថា ហេស “ចត្តារិមានិ ភិក្ខវេ, កប្បស្ស អសង្ខេយ្យានី”តិអាទីសុ (អ· និ· ៤·១៥៦) មហាកប្បេ វត្តតិ, “កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា”តិអាទីសុ (សំ· និ· ១·៩៤) សមន្តភាវេ, “សង្កប្បោ កាមោ រាគោ កាមោ សង្កប្បរាគោ កាមោ”តិអាទីសុ (មហានិ· ១; ចូឡនិ· ៨) កិលេសកាមេ, “តក្កោ វិតក្កោ សង្កប្បោ”តិអាទីសុ វិតក្កេ, “យេន សុទំ និច្ចកប្បំ វិហរាមី”តិអាទីសុ (ម· និ· ១·២៨៧) កាលេ, “ឥច្ចាយស្មា កប្បោ”តិអាទីសុ (សុ· និ· ១០៩២) បញ្ញត្តិយំ, “សត្ថុកប្បេន វត កិរ ភោ សាវកេន សទ្ធិំ មន្តយមានា ន ជានិម្ហា”តិអាទីសុ (ម· និ· ១·២៦០) សទិសភាវេតិ។

តព្ភាវិទ្ធីសុ បវត្តិ មហានិទ្ទេសបាឡិយា (មហានិ· ៧៨) សារត្ថោ “ទុក្ខម្បិ ឯត”ន្តិអាទិមាហ។ តត្ថ ឧទ្ធាតព្ពាតិ សមុគ្គតោ។ “តណ្ហា”តិអាទិ មហាទុក្ខាយ អត្ថប្បវត្តាយ ឧប្បន្នំ។ តព្ភាវិទ្ធីនសតាតិ ឧបតិស្សមហាជាតក្ខាយ អភិតត្តតសន្តាបាយ តព្ភាយ វេទ សស្សតាទិអាកាបេន អភិនិវិសន្តស្ស មិច្ឆាគាហស្ស ច វសេន។ បុព្ពេ និទ្ទិសម្មោវិសមាយ កប្បតាយ ព្ពន អនិប្បវត្តត្តា អតីតកាលវាទេនោកាសេន បុព្ព-សទ្ទោ, ន បន “មេតោបុព្ពង្គមា ធម្មា”តិអាទីសុ វិយ បធានាទិវាទេនោ, ទុម្បនិវត្តវិនិមុត្តស្ស កប្បនវត្ថុនោ អភាវា អគ្គ-សទ្ទោ វ ឱកាសវាទេនោ, ន បន អព្ភន្តរាទិវាទេនោតិ ទស្សេតុំ “អតីតំ លទ្ធឱកាស”ន្តិ វុត្តំ។ កប្បេត្វាតិ ច តស្មិំ បុព្ពន្តេ តព្ភាយមានាភិនិវេសមានំ សមុត្តំ បវិត្ថាបនមាហ។ ឋិតាតិ តស្សា លទ្ធិយា អវិជហនំ, បុព្ពន្តមេវ អនុគតា ទិដ្ឋិ ឯតេសមត្ថីតិ មោឃតា អត្ថិតា, អនុគតតា ច តាម បុនប្បុនំ បវត្តិមាតិ ទស្សេតិ “បុនប្បុនំ ឧប្បជ្ជនវសេនា”តិ ព្ពយិតា។ “តេ ឯវ”ន្តិអាទិនា “បុព្ពន្តំ អារព្ភា”តិអាទិបាឡិយា អត្ថំ សំវណ្ណេតិ។ តត្ថ អារព្ភាតិ អាលម្ពិត្វា។ វិសយោ ហិ តស្សា ទិដ្ឋិយា បុព្ពន្តោ។ វិសយភាវេនោ ហេស តស្សា អាគមនដ្ឋានំ, អារម្មណបច្ចយោ វាតិ វុត្តំ “អាគម្ម បដិច្ចា”តិ។ តទេវំ អញ្ញេសំ បតិដ្ឋាបនវសេន ទស្សនត្ថំ អាហ “អញ្ញម្បិ ជនំ ទិដ្ឋិគតិកំ ករោន្តា”តិ។

អធិវចនបទានីតិ [អធិវចនបទានិ (អដ្ឋកថាយំ)] ទាសាទីសុ ហិ សិរិវឌ្ឍកាទិសទ្ទា វិយ វចនមត្តមេវ អធិការំ កត្វា បវត្តិយា តថា បណ្ណត្តិមេវ អធិវចនំ, សា ច វោហារស្ស បទោតិ។ អថ វា អធិ-សទ្ទោ ឧបរិភាគេ, វុច្ចតីតិ វចនំ។ អធិ ឧបរិភាគេ វចនំ អធិវចនំ ឧបាទារូបាទិកំ ទាសាទិគតំ [ឧបាទាក្ខន្ធរូបាទិកំ (ទី· និ· ដី· ១·១៧៨)] ឧបរិ បញ្ញាបិយមានា ឧបាទាបញ្ញត្តិ, តស្មា បញ្ញត្តិទីបកបទានីតិ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។ បញ្ញត្តិមត្តមេវ ហិ វុច្ចតិ, មាតិកំ “អត្ថា, ធម្មា”តិ ច, ន ទាសានន្តាទយោ វិយ បរមត្ថតោ អធិវុត្តិ-សទ្ទោ ចេត្ថ អធិវចន-សទ្ទេន សមានត្ថោ “និរុត្តិបថោ”តិអាទីសុ (ធ· ស· ១០៥ ទុកមាតិកា) វិយ វុត្តិសទ្ទស្ស វចនបរិយាយត្តា។ “ភូតំ អត្ថ”ន្តិអាទិនា បន ភូតសភាវេនោ អធិវេវចំ តថមិវាទិត្វា វា យុត្តិគតិ អធិវុត្តិយោ, តាសំ បទានិ ទីបកត្តាតិ អត្ថំ ទស្សេតិ, អធិកំ វា សស្សតាទិកំ យុត្តីតិ អធិវុត្តិយោ។ អធិការោបិតសស្សតាទិ, បកតិអាទិ, ទព្ពាទិ, ជីវាទិ, កាយាទិញ្ច អភូតំ អត្ថំ សភាវធម្មេសុ អជ្ឈារោបេត្វា ទិដ្ឋិយោ បវត្តន្តិ។

១០. អភិវទន្តីតិ “ឥទមេវ សច្ចំ, មោឃមញ្ញ”ន្តិ អភិនិវិសិត្វា វទន្តិ។ “អយមេវ ធម្មោ, នាយំ ធម្មោ”តិអាទិនា អភិភវិត្វាបិ វទន្តិ។

អកិចតកិរិយាយ អញ្ញាបិ អចិន្តេតកាចតស្សត្វិ ចត្តូយាតចចតំ ពតត្តិ អយតេយត្តុ បិញ្ញត្ថចណ្ណតា៎ ពតេចត្យកយ្យតាយ តេហត្យក្នតាយ

បុន្ធិត្វាតិ សប្ពតេត្ត្លា៎ យិន្ធា បស្សតីតិ ឌិដ្ឋិ, ឌិដ្ឋិ ឲច ឌិដ្ឋិគតំ "យុត្តាគតំ, (អ៎ តិ៎ ៥៎១១) សប្លាតេគត"ត្តិអាឌិសុ (យហាតិ៎ ៣១) ចិយ គត-

សត្ថស្ស តក្កាចត្ថុត្តិតេតា, គត្តត្តាកាចតេតា ចា ឌិដ្ឋិ យា គតយត្តត្តិ ឌិដ្ឋិគតំ៎ ឌិដ្ឋិ យា គហលយត្តតេយច, តត្តញ្ញាំ អចកាត្តត្តាត្តិ អតេត្តា,

ឌិដ្ឋិបការេរា ចា ឌិដ្ឋិគតំ៎ តេលិកិយា ហិ ចិតយុត្តាគតបការេសតេត្ថ សយាតតេត្តុ ត្ថត្ថត្តិ៎ ឲកស្វិតេយច លតេត្ត្លា "អត្តា"តិ ច "តេលិតេកា"តិ ច

គហលចិតេសតំ ក្តុបិតាយ បត្តោាបតំ តេហាតីតិ អាហ "ត្វុបិឌីសុ អត្តោាតទ៌ អត្តាតិ ច តេលិតេកាតិ ច គតេហត្វា"តិ៎ អយទ៌ តិក្នំ តួចត្តិ

សស្សាតតេចចចតាតិ, យតេលាកាតេចត ចា អយទ៌៎ ក្តុប្យាតាកាតេចត សត្ពតាបិ អត្តិតាយ តិក្នំ៎ ឌិតេត្តេត ចិកាតេរាកាតេចត

តួចិ៎"យចាហា"តិអាឌិតា យហាតិតេត្តស បដិសម្ពិតាយក្កបិញ្ញ៍ាហិ យចាចុត្តាយត្តុ ចិកាតេចតិ៎ តត្តុ "ត្វុបិ គតេហត្វា"តិ បិដេតេសតេសត សប្ពតេត្ត្លា៎

អយំ បតតេត្តា – "ត្វុបិ អត្តតេតា សយតុបស្សតិ៎ តេចតតំ, សត្តាំ, សប្លាតេរ, ចិត្តោាលំ អត្តតេតា សយតុបស្សតី"តិ ត្ថុយិស្សា បត្វាចិតាយ

សក្កាយឌិដ្ឋិ យា ចតេសត ចុតេត្តា, "ត្វុបចត្តិ អត្តាត"ត្តិអាឌិកាយ បត បត្វាតសចិតាយបិ តតចតេសសាយ សក្កាយឌិដ្ឋិ យា ចតេសត ចត្តាតេរា

លតេត្ត្លា "អត្តា"តិ គតេហត្វា តតេត្តោា "តេលិតេកា"តិ បត្តោាតេបត្តិតិ អយយិ អតេត្តា លត្តតេតច៎ តចា ឲក៌ លត្តិ "អត្តា"តិ គតេហត្វា អតេត្តោា

អត្តតេតា ក្តុបតេកាកក្នតេតា "តេលិតេកា"តិ ច៎ សសត្តតិបតិតេត លតេត្ត្លា "អត្តា"តិ គតេហត្វា តតេត្តោា បតេសត្តតិបតិតេតា "តេលិតេកា"តិ ច

បត្តោាតេបតីតិ ឲចតេយ្យត្តុ អតេត្តា ឥដ្ឋតេត្តា៎ ឲត្តាហ – "សស្សតេតា ចាតេតា ឲតេតស"ត្តិ ពស្វា តេហដ្ឋា ចុត្តំ, តត្យ តេតសំ អត្តា ច តេលិតេកា ច

សស្សតេតាតិ អធិតេប្យតេតា, ត ចាតេតាតិ? សត្វតេយតំ, សស្សតសហចទិតតាយ បត ចាតេតាបិ សស្សតេតាតិ ចុតេត្តា យចា "ពុត្តា បចតេត្តី"តិ,

សស្សតេតា ត្ថុតិ ចាតេតា ឲតេតសត្តិ ចា តត្តុ ត្ថុតិ-សត្ថតេលិតេបិ ឥដ្ឋតេត្តា៎ សស្សតំ ចតត្តិ "ត្ថុតេយច សត្វំ, តេយាឈយត្តោា"ត្តិ អកិតិចិស្ស

តេចាហទត្តីតិ សស្សតចាតា តិបិ យុត្តុតិ៎

១០៎អាតាបតការេចតាតិ ចិតាឲតស្ស ការេចត, ចិតាឲតតេត្តេត ចា៎ បហាតតេត្វាត្តុ ចិតាឲតំ៎ បតហតចតេសតាតិ សយាតហតចតេសត៎

សយាតហតំ បត តេកាសត្តបតេក្ល បតិត្យតត្វា ចិត្តស្ស ក្តុស្សាហតំ៎ យចា សយាឌិ ចិតេសសកាកិយតំ បិបុលាតិ, ឲចំ ចិរិយស្ស ពាហុលិកាទលំ

អត្យតេយារតេកា៎ ត្ថុតិ បតត្តតេយត ចិរិយតេយច ចុត្តត្តិ អាហ "ឲចំ តិប្យតេកតំ ចិរិយ"ត្តិ៎ យចាក្កុយតិត្យាហ តីហិ បតេតហិ

ក្តុបចារេប្យតាចិត្តបរិតយតចិរិយាតិ តតេស្សតិ៎ ត បយត្តុតិ ឲតេតតាតិ អប្យាតេតា, សតិយា អចិប្យចារេសា៎ តេសា បត សតិបដ្ឋាតា ចត្តាតេរា

លត្ត្លា ឲច៎ សយ្វា ក្តុបិតេយត យតសិ ពតេរាតិ ពយ្ឌ្ឋាតតេយតេតតាតិ សយ្វាយតសិការេរា, តេសា បត ពាលាតេយច, ត

អាតេយ្វាលចិធិដចតបដិបិតកា, តេតតាហ "អត្តតេតា ពាលា"ត្តិ៎ បឆយតសិការេរាតិ ការលាយតសិការេរា៎ តតេតចត្តុ សយតេត្តុតិ

"យស្វិតិាំ"តិអាឌិតា៎ តត្តុ យស្វិ យតសិការេទតិ ពយ្ឌ្ឋាតយតសិការល្យុបិយក្នតេត ពាលាសប្លាតេត យតសិការេ៎ "ត្ថុយស្វិ ចារេត"តិ ត្ថុយិតា

សត្ថត្តរសយ្យតេយាកាឌិតា ចិយ បការលចតេសតាបិ សតេត្តា ចិតេសសចិសតេយាតិ ឌីតេបតិ៎ ចិរិយត្វាតិ យចាចុតេត្តហិ តីហិ បតេតហិ ចុត្តំ

តិប្យតេកតំ ចិរិយត្វា៎ ឲត្តាតិ "អាតប្យ…តេប… យតសិការយត្តាយា"តិ ត្ថុយស្វិ បិតេដ, សីលចិសុទ្ធិយា សត្តិ ចត្យត្តំ ត្វុបិចចតេត្តាតាតំ

អធិកយតបដិបតា ត្ថុឆ ចត្តត្តា, សា បត ចិសុទ្ធិយតេក្ក (ចិសុទ្ធិ៎ ១៎៣០១) ចិត្តាតេតា ចុត្តាតិ អាហ "សតេត្លបតេត្តា"តិ៎ តចាឌាតិកត្តិ

តចាសកាចំ, ឲតេតត ចុត្តសចិតេឆហិ ចិត្តបរិតយតេតហិ ត្វុបិចចតេចត្យត្តោាតស្ស បក្យលតាបិតេតត តយិតតំ តតេស្សតិ៎ តេចតេសា សយាឌិ

តេចតេតាសយាឌិ, តេសា បត អដ្ឋក្កសយត្តាកតត្វុបិចចតេចត្យត្តោាតតេស្សច សយាឌិ៎ យចា-សតេត្តា "តេយតា"តិ អតេត្តុ តិបិតេតាតិ អាហ "តេយត

សយាឌិតា"តិ៎

ចិជ្ជុក្កក្ខណេហិ លោកិយាភិញ្ញាវប្ផណេហិ ឈាតាត្វុការេចហិ វឲ្យេន្តោតិ ឈាតាត្វុកាចវឲ្យេន្តោ៑ វេវាឌិឌ្ឋិកតិកោ ឲុចំ ចឝតីតិ ចត្តយាតចចត់, តឆាចឝតស្ស អចិវេច្ឆឝការេចត វន្តុកាលិកតាឝស្សតត្តិ្ត វេចឌិតន្តាំ៑ អតិឃមិវេត ហិ កាលចិវេវវេវ ចិប្បកតកាលចចតត្តិ៑ ចតតិ ឃាចតិ បុត្តត្តិ ចន្លោ ឈវ-បច្ចឃំ, ត-ការស្ស ច តិក្កហិតំ កត្វា, ចឝតិ បុត្តំ, ឲលំ ចា ហតតីតិបិ ចន្លោ វបច្ចឃឈ្យ-ការស្ស ឈវ-ការេ, តិក្កហិតាកយច្ចោ កត្វា៑ វា ចិឃ កស្សចិ ឲលស្ស អជេតតាតិ ចេន្លោ, តេតាហ "ចន្លោបវ្ហ"តិអាឌិ៑ ឲុចំ បឝត្តុចតា ន្តុមិតា កិឌិវំ វាឃត្តិឃត្តំ ឌស្សេតីតិ អវេន្តាលិតវេចាឝតំ បរិហរិតុំ "ឲុវេតតា"តិអាឌិមាហ៑ ឈាតលិកិស្ស ចិវេវវេវត ឈាតឆម្ពា អាបិឆមាកន្ធត្តិ, តម្ពុវេលត បត វេវវឆម្ពាបីតិ ន្តុមយត្តំ វត្ថាឃ "ឈាតាឌីត"ត្តិ ចុត្តំ៑ ទ្វបិឌិជតកកាចត្តិ ទ្វបិឌីតំ ជតកវាមត្តិឃំ៑ បដិក្លិបតីតិ "តឃិវេម កិច្ចិ ជវេតត្តិ"តិ បដិក្លិបតិ៑ កស្មាតិ វេច? វតិ ហិ ជតកការេច ទ្វបិឌិឆម្ពាត់ ចិឃ, បុលាឌិឆម្ពាត់ ចិឃ ច បច្ចឃាឃត្តចុត្តិតាឃ ឞ្ឋប្បាឝចត្តតា ចិញ្ញាឃតិ, ឞ្ឋប្បាវេឝ ច វតិ អចស្សំកាចិ តិវេទាវេឆាតិ អតចកាវាច តិច្ចតា វិឃា, តស្មា តំ បដិក្លិបតីតិ៑

ឌិវេតាតិ តិច្ចលំ បតិឌ្ឋិវេតា, ក្វុដឌ្ឋ-វវេឌ្ឍាវេឃច ចា លោវេក អច្ចត្តិ តិវេច្ច តិទ្វព្វេហា ឌឌ្ឋវេន្តា៑ តិឌ្ឋតីតិ ធាឃី, ឲុវិកា ច វា ធាឃី ចាតិ ឲុវិកឌ្ឋាឃី, ចិវេវវតបវតិបិវេតា វេចវ, តស្មា កម្ពិ្ករេតវេមា តិច្ចលឌ្ឋិតិកោ ន្តុត្តឍិលោ ចិឃាតិ អវេត្វា, តេតាហ "ឃឆា"តិអាឌិ៑ "ក្វុដវេឌ្ឋា"តិ ន្តុមិតា វេចត្វ អតិច្ចតាកាចមាហ៑ "ឲុវិកឌ្ឋាឃី ឌិវេតា"តិ ន្តុមិតា បត ឃឆា ឲុវិកា ចាតប្បហារាឌីហិ ត ចលតិ, ឲុចំ ត វេកតចិ ចិការមាបជ្ជតីតិ ចិការាកាចំ, ចិការោបិ អត្ថវេតា ចិតាវេវាវេឃចាតិ ចុត្តំ "ឞ្ឋកវេឃតាបិ លោកស្ស ចិតាវាកាចំ ឌស្សេតី"តិ៑

ឲុចមឌ្ឋកឆាចាឌិ ឌស្សេត្វា ន្តុឌាតិ វេកចិចាឌិ ឌស្សេតុំ "វេកចិ បតា"តិអាឌិ ចុត្តំ៑ មុវេញ្ញោតាតិ [មុវេញ្ញោ (អដ្ឋកឆាឃំ)] មុញ្ញាតិលាវេតា៑ ឲ្រាវិកាតិ កព្វឲ្រាវេទា៑ ឃឌិឌំ អត្តវន្តាតំ ឆម្ពាតំ ខាឃតីតិ ចុច្ចតិ, តំ វត្តិទ្វបចវេវត បុវេន្តា ចិជ្ជមាតវេមច ព្យុត្តិទ្វបចវេវត តិក្លមតិ, អភិព្យុត្តិ កន្ធតីតិ អវេត្វា៑ "ចិជ្ជមាតវេមចា"តិ ហិ ឲុវេតត ការវេណា ឲលស្ស អត្ថិកាចឌស្សេតត ព្យុត្តិទ្វបចវេវត អភិព្យុត្តិចាឌិ ឌស្សេតិ៑ វាលិកព្ខុវ វំចិជ្ជមាតំ វាលិឃីវំ ចិឃ ហិ វត្តិទ្វបំ, តឝកិតិក្លុត្តំ ចិឃ ព្យុត្តិទ្វបត្តិ៑ កចំ បត វត្តិទ្វបចវេវត ចិជ្ជមាវេតាវេឃច បុវេន្តា អតកិព្យវេត្វា ព្យុត្តិទ្វបចវេវត អភិព្យុត្តិ កន្ធតីតិ? ឃឆា អត្ថការេទត បដិច្ឆវេន្តា ឈវេដា អាលោវេកត អភិព្យុត្តិ កន្ធតិ, ឲុចមឃម្ពីតិ៑

ន្តុឌមេត្វ ចិចាវេទតន្តំ – កិំ កវេទាវេត្តា អាលោវេកា ឈដំ បកាវេវតីតិ ចុច្ចតិ, ឃឌិ ឈដចិវឃំ ព្យុឌ្ឍិ កវេទាវេត្តា បកាវេវតិ, អត្វុប្បន្តាឃ ឲុច ព្យុឌ្ឍិឃា ឞ្ឋប្បត្តិឌីបតវេតា អភិព្យុត្តិចាវេឝា ហាឃតិ៑ អឆ ឈដចិវឃាឃ ព្យុឌ្ឍិឃា អាចរលក្ខណំ អន្តការំ ចិឆមវេន្តា បកាវេវតិ, ឲុចម្បិ អភិព្យុត្តិចាវេឝា ហាឃវេតច៑ វតិ ហិ ឈដចិវឃាឃ ព្យុឌ្ឍិឃា កចំ អន្តការោ តស្សា អាចរណំ វេហាតីតិ៑ ឃឆា ច ឈដស្ស អភិព្យុត្តិ ត ឃុជ្ជតិ, ឲុចំ ឌិឌ្ឋិកតិកបរិកប្បិតស្ស អត្តវេតាបិ អភិព្យុត្តិ ត ឃុជ្ជតិវេឃច៑ តត្វាបិ ហិ ឃឌិ ន្តុត្រិឃចិវឃាឌិវត្តិ្ខបិវេតត អត្វុប្បន្តា ឲុច ព្យុឌ្ឍិ ឞ្ឋប្បន្តា, ឞ្ឋប្បត្តិចចវេតវេតច អភិព្យុត្តិចាវេឝា ហាឃតិ អភិព្យុត្តិមត្តមតិក្កមុ អត្វុប្បន្តាឃ ឲុច ព្យុឌ្ឍិឃា ឞ្ឋប្បត្តិឌីបតវេតា៑ តឆា វស្សតចាវេឝាបិ វេតវេតច ការវេណត៑ អឆ ព្យុឌ្ឍិប្បចត្តិឃា អាចរលក្ខតស្ស អន្តការឌ្ឋាតិឃស្ស វេមាហស្ស ចិឆមវេតត ព្យុឌ្ឍិ ឞ្ឋប្បន្តា៑ ឲុចម្បិ វតិ អត្វុចិវឃាឃ ព្យុឌ្ឍិឃា កចំ វេមាវេហា តស្សា អាចរណំ វេហាតីតិ, ហាឃវេតច អភិព្យុត្តិចាវេឝា, កិច្ចា តិវេឃ្យា –

វេកឝវន្តាចវេតាបិ អភិព្យុត្តិចាវេឝា ហាឃតិ៑ ត ហិ អភិព្យញ្ជតកាតំ ចត្ថុយស្ទ្វិឃមលិបឌីបិឌីតំ វេកវេឝត អភិព្យញ្ជិតព្វាតំ ឈដាឌីតំ

ភេទោ ហោតិ, ហោតិ ច វិសយភេទេន ពុទ្ធិភេទោ យថាវិសយំ ពុទ្ធិយា បវត្តនតោតិ ភិយ្យោបិ អភិព្យត្តិ ន យុជ្ជតិយេវ, ន ចេត្ថ វិជ្ជមានតាភិព្យត្តិវសេន វុត្តិកប្បនា យុត្តា វិជ្ជមានតាភិព្យត្តិកិរិយាសង្ខាតាយ វុត្តិយា វុត្តិមតោ ច អនញ្ញាធាតុជាតនតោ។ អនញ្ញាយេវ ហិ តថា វុត្តិសង្ខាតា កិរិយា តព្ពត្តវតោ, យថា ផស្សាទីហិ ផុសនាទិភាវោ, តស្មា វុត្តិមតោ អនញ្ញាយ ឯវ វិជ្ជមានតាភិព្យត្តិសង្ខាតាយ វុត្តិយា បរិកប្បិតោ ភេទោបិ អភិព្យត្តិវាទោ ន យុត្តោ ឯវាតិ។ ឯវ បន "ឯសិកដ្ឋាយី ឋិតោ"តិ បឋិត្វា យថាវុត្តមត្ថមិច្ឆន្តិ, តេ តមត្ថំ ការណភាវេន គហេត្វា "តេ ច សត្តា សន្ធាវន្តិ សំសរន្តិ ចវន្តិ ឧបបជ្ជន្តី"តិ បទេហិ អត្តសម្ពន្ធម្បិ ករោន្តិ, ន អដ្ឋកថាយម្បិ អសម្ពន្ធន្តិ ទស្សេន្តោ "យស្មា ច"តិអាទិមាហ។ តេ ច សត្តា សន្ធាវន្តីតិ ឯត្ថ ឯវ ឥធ មគ្គស្សាភាវេន អវដ្ឋិតា, តេយេវ ទេវការណាទិប្បវាទេន ឥតោ អញ្ញត្ថ គច្ឆន្តីតិ អត្ថោ។ អញ្ញថា គតស្ស គមនស្ស វិនាសោ, អគតស្ស ច អព្ភាគមោ អាបជ្ជេយ្យាតិ អធិប្បាយោ។

អបរាបរន្តិ អបរស្មា ភវា អបរំ ភវំ, អបរេយបរំ វា, បុនប្បុនន្តិ អត្ថោ។ "ចវន្តី"តិ បទមុល្លិង្គេត្វា "ឯវំ សញ្ជានន្តី"តិ អត្ថំ វិវរតិ, អត្តនោ តថាគាហិតស្ស និច្ចភាវត្តា ន ចុតូបបត្តិយោ។ សព្ពព្យាបិតាយ នាបិ សន្ធាវនសំសរណានិ, ធម្មានំយេវ បន បវត្តិវិសេសេន ឯវំ សញ្ជានន្តិ ឯវំ វោហរីយន្តីតិ អធិប្បាយោ។ ឯតេន "អវដ្ឋិតសភាវស្ស អត្តនោ, ធម្មិនោ ច ធម្មមត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ចេវ វិនស្សតិ ចា"តិ ឥមំ វិបរិណាមវាទំ ទស្សេតិ។ យំ បនេត្ថ វត្តព្ពំ, តំ ឥមិស្សំ សស្សតវាទវិចារណាយមេវ "ឯវំគតិកា"តិ បទត្ថវិភាវនេ វក្ខាម។ ឥទានិ អដ្ឋកថាយំ វុត្តំ អសម្ពន្ធមត្តំ ទស្សេតុំ "អដ្ឋកថាយំ បនា"តិអាទិ វុត្តំ។ សន្ធាវន្តីតិអាទិនា វចនេន អត្តនោ វាទំ ភិន្ទតិ វិនាសេតិ សន្ធាវនាទិវចនសិទ្ធាយ អនិច្ចតាយ បុព្ពេ អត្តនា បតិញ្ញាតស្ស សស្សតវាទស្ស វិរុទ្ធភាវតោតិ អត្ថោ។ "ទិដ្ឋិគតិកស្សា"តិអាទិ តទត្ថសមត្ថនំ។ ន និព្ពេឋេតិ ន វិទំ "សន្ធាវន្តី"តិអាទិវចនំ, សស្សតវាទញ្ច សន្ធាយ "សុត្តម្បិ អសុត្តម្បិ ហោតិយេវា"តិ វុត្តំ។ សព្ពទា សរន្តិ បវត្តន្តីតិ សស្សតិយោ រ-ការស្ស ស-ការំ, ទីឃភាវញ្ច កត្វា, បថវីសិនេរុចន្ទិមសូរិយា, សស្សតីហិ សមំ សទិសំ តថា, ភាវនបុំសកនិទ្ទេសោ។ "អត្តា ច លោកោ ចា"តិ ហិ វត្តអធិការោ។ សស្សតិសមន្តិ វា លិង្គព្យត្តយេន គហេតព្ពោ។ សស្សតិសមោ អត្តា ច លោកោ ច អត្ថិ ឯវាតិ អត្ថោ, ឥតិ-សទ្ទោ ចេត្ថ បទប្បូរណមត្តំ។ ឯវ-សទ្ទស្ស ហិ ឯ-ការេ បរេ ឥតិ-សទ្ទេ ឥ-ការស្ស វ-ការមិច្ឆន្តិ សទ្ទវិទូ។ សស្សតិសមត្តំ សស្សតំ ថាវរំ និច្ចកាលន្តិបិ អត្ថោ, សស្សតិសម-សទ្ទស្ស សស្សតបទេន សមានត្ថំ សន្ធាយ ដីកាយំ (ទី॰ និ॰ ដី॰ ១.៣១) វុត្តំ។

ហេតុំ ទស្សេន្តោតិ យេន "សស្សតោ"តិ អត្តានញ្ច លោកញ្ច បញ្ញបេតិ, តេន ហេតុំ ទស្សេន្តោ អយំ ទិដ្ឋិគតិកោ អាហាតិ សម្ពន្ធោ។ ន ហិ អត្តនោ ទិដ្ឋិយា បច្ចក្ខកតមត្ថំ អត្តនោយេវ សារេតិ, អត្តនោ បន បច្ចក្ខកតេន អត្ថេន អត្តនោ អប្បច្ចក្ខភូតម្បិ អត្ថំ សារេតិ, អត្តនា ច យថាភិនិវិដ្ឋំ អត្ថំ បរេបិ វិញ្ញាបេតិ, ន អភិនិវិដ្ឋំ, ឥធំ បន ហេតុទស្សនំ ឯតាសុ អនេកាសុ ជាតិសតសហស្សេសុ ឯកោ វាយំ សោ អត្តា ច លោកោ ច អនុស្សរណសម្ភវតោ។ យោ ហិ យមត្ថំ អនុភវតិ, សោ ឯវ តំ អនុស្សរតិ, ន អញ្ញោ។ ន ហិ អញ្ញេន អនុភូតមត្ថំ អញ្ញោ អនុស្សរិតុំ សក្កោតិ យថា តំ ពុទ្ធរក្ខិតេន អនុភូតំ ធម្មរក្ខិតោ។ យថា ចេតាសុ, ឯវំ ឥតោ បុរិមតរាសុបិ ជាតីសុ, តស្មា "សស្សតោ សោ អត្តា ច លោកោ ច, យថា ច សោ, ឯវំ អញ្ញេសម្បិ សត្តានំ សស្សតោ អត្តា ច លោកោ ចា"តិ សស្សតវសេន ទិដ្ឋិគហណំ បក្ខន្តោ ទិដ្ឋិគតិកោ បរេបិ តត្ថ បតិដ្ឋបេតិ។ ឋិញ្ញត្តំ បន "អនេកវិហិតានិ អធិមុត្តិបទានិ អភិវទន្តិ, សោ ឯវមាហា"តិ វចនតោ

បរាត្កាហាបតចេនត ពួឆ ហេតុទស្សនំ អធិប្បេតន្តិ ចិញ្ញាយតិ។ ឲតន្តិ អត្ថតោ ច លោកស្ស ច ឯស្សតកាចំ។ "ត ពោចល"ន្តិអាទិ អត្ថតោ អាបត្តទស្សនំ។ ធាត-ឯទ្គោ ការណោ, តញ្ចា លោ ពួឆ បុទ្ធតិចាឯត្តុស្សតិយេចាតិ អាហ "ពួដ"ន្តិអាទិ។ ការណញ្ចា តាយេតំ តិចិនំ ឯប្បាបកំ តិន្នត្តកំ ចាបកន្តិ។ តត្ថ អទិយេក្កោ តិន្នាតស្ស ឯប្បាបកការណំ, តីនំ អក្ខរស្ស តិន្នត្តកការណំ, បច្ចុប្បន្នតាទយោ អតិច្ចតាឌីតំ ចាបកការណំ, ពួឆាបិ ចាបកការណេចេ អធិប្បេតំ។ ចាបកោ ហិ អត្ថោ ចាបេតន្នត្ថចិឯយស្ស ចាការស្ស ហេតុភាចតោ ការណំ។ តគាយត្តចុត្តិតាយ តំ ចាការំ តិដ្ឋតិ ឲត្តាតិ ធាតំ, ចឯតិ តំ ចាការេយត្ថ តិដ្ឋតីតិ "ចត្ថ"តិ ច ចុច្ចតិ។ តថា ហិ កពចតា ចត្ថ-ឯទ្ទេត ឯឌ្ឍិឯិត្វាបិ ធាត-ឯទ្ទេត តិន្ទិដ្ឋន្តិ។

១១-១២។ ទុតិយតតិយចារានំ បធេយចារតោ ចិឯេសោ តត្ថិ ធបេត្វា កាលភេទន្តិ អាហ "ឯបរិ ចារទ្វយេបិ ឲឯេច តយោ"តិ។ តទេតំ កាលភេទំ យថាបាឡិំ ទស្សេតុំ "ពោចលញ្ញាតិអាទិ ចុត្តំ។ ពួតេត ទុតិយតតិយចារា យាច ឥឯរំចដ្ចិចដ្ចាកប្បា, យាច ចត្តាលីឯរំចដ្ចិចដ្ចាកប្បា ច អត្ថុស្សលោចេត ចុត្តាតិ អធិប្បាយោ។ យទេចំ កប្បា ឯស្សតចាទោ ចតុធា ចិភត្តោ, តត្ថ ពិធា កាលភេទយកត្វា អធិច្ចឯមុប្បត្តិកចាទោ ចិយ ទុចិធេតេច ចិភជិតព្វោ ឯិយាតិ តោទេតំ ឯោទេតុំ "យត្ថបន្ទោ ហិ"តិអាទិយាហ។ យត្ថបន្ទោឌីតំ តិស្សុំ បុទ្ធតិចាឯត្តុស្សតិចាកាលលោកីតំ ចេឯត ពិធា កាលភេទំ កត្វា តក្កេតេត ឯហ ចតុធា ចិភត្តាតិ អធិប្បាយោ។ តត្ថ ច អត្ថុស្សចាឌិចេឯត តក្កិកាតំ ចិយ យត្ថបន្ទោឌីតម្បិ ចិឯេឯលោកីតំ ហីតាឌិចេឯត អនេកភេទឯម្ពចតោ ពាហុធា ភេទា ឯិយា, អថ កស្មា ឯទ្ធាបិ ចិឯេឯលោកីតោ តយោ ឲច រាឯី កត្វា ចុត្តាតិ? ឯាណុបរិច្ឆេទេត ទស្សេតុកាមត្តា។ តីឯុ ហិ រាឯីឯុ ឯេយ ហីតមជ្ឈិមបន្ទា, ឯោ ចុត្តបរិច្ឆេទតោ ឯាភកេយេច អត្ថុស្សរន្តិ។ ឯេយ បត ឯាណុបន្ទា, ឯោ ចុត្តបរិច្ឆេទំ អតិក្កមិត្វា តាត្ថុស្សរន្តីតិ តត្ថ តត្ថ ឯាណុបរិច្ឆេទេត ទស្សេតុកាមតោ អនេកឌាតិឯតឯហស្សទឯចត្តាឡីឯរំចដ្ចិចដ្ចាត្ថុស្សរលោចេឯត តយោ ឲច រាឯី កត្វា ចុត្តាតិ។ ត តតោ ឯទ្ធន្តិ យថាចុត្តកាលត្តយតោ, ចត្តាឡីឯរំចដ្ចិចដ្ចាកប្បតោ ចា ឯទ្ធំ តាត្ថុស្សរតិ, កស្មា? ទុព្ពលបញ្ញត្តា។ តោឯញ្ញិតាយរូបបរិច្ឆេទចិរហតោ ទុព្ពលា បញ្ញា ហោតីតិ អដ្ឋកថាឯុ ចុត្តំ។

១៣។ តប្បកតិយតោត្តាបិ កត្ថុតោត្តយេចាតិ អាហ "តក្កយតី"តិ។ តប្បកតិយត្តត្តា ឲច ហិ ទុតិយភយោបិ ឯបបត្តោ ហោតិ។ តត្ថ តក្កយតីតិ ឯាហយតិ, ឯស្សតាឌិអាកាកេទត តម្ពិ តម្ពិ អារេម្មណេ ចិត្តំ អភិតិរោបយតីតិ អត្ថោ។ តក្កោតិ អាកោដតលក្ខណោ, ចិតិច្ឆយលក្ខណោ ចា ដិដ្ឋិដ្ឋាតក្កោ ចិតក្កោ។ តេត តេត បរិយាយេត តក្កតំ ឯត្ថាយ "តក្កត្វា ចិតក្កត្វា"តិ ចុត្តំ ឌីមំឯាយ ឯយត្ថាកោតោតិ អត្ថចតយត្តំ។ តិន្ទចតំ បត តក្កិបតេ ចិយ ដ្ឋិឯា ចត្តញ្ញំ។ ឌីមំឯា តាយ ចិចារណា, ឯា ច ទុចិឯា បញ្ញា ចេច បញ្ញាបតិរូបិកា ច។ ពួឆ បត បញ្ញាបតិរូបិកាច, ឯា ចត្តតោ លោកឯហកតចិត្តុប្បាទោ, មិច្ឆាភិតិចេឯឯទ្ធាតោ ចា អយោតិឯោយតនិកាទោ។ បុទ្ធាកាកេ ចា មិច្ឆាទស្សតក្កុំ ដិដ្ឋិចិប្ផន្ទិតំ, តទេតមត្ថត្តយំ ទស្សេតុំ "តុលតា រុច្ចតា ពយតា"តិ ចុត្តំ។ "តុលយិត្វា"តិអាឌីឯុបិ យថាក្កមំ "លោកឯហកតចិត្តុប្បាទេតា"តិអាទិតា យោជេតព្វំ ឯយត្តតោ, ឯុតប្បុនំ ចា អាហតតំ បរិយាហតំ, តំ បត ចិតក្កស្ស អារម្មណំ ឯាហតយេច, កាចតប៉ុឯកទេច្ចាតំ បតត្តិ ទស្សេតិ "តេត តេត បរិយាយេត តក្កត្វា"តិ ពួយិតា។ បរិយាយេតាតិ ច ការណេតាតិ អត្ថោ។ ចុត្តប្បការាយាតិ តិឯា ចុត្តប្បភេទាយ។ អត្ថុចិចរិតន្តិ អត្ថុបចត្តិតំ, ឌីមំឯាត្ថុភេត ចា ចិចារេត អត្ថុយដ្ឋិតំ។ តទត្ថុតទធម្មិកច្ចម្បិ ហិ បតាតតយេ្យ អារេរាបត្វា តថា ចុច្ចតិ។ បដិភាតិ ឌិឯ្សតីតិ បដិភាតំ, យថាឯយាហិតាការចិឯេឯចិភាចតោ

ជិជ្ជិ៍កាតបយ្យឃុត្តចិត្តប្បារនា, តនតា ឌាតត្តិ បដិការត់, តធា បព្ពាយត់, បយំ អត្តនោ បដិការត់ បយំបដិការត់, នោតេចាហ "អត្តនោ បដិការតយត្តបព្ចាត"ត្តិ៍ យត្ត-បនេ្ដត នេត្វ ចិនេបបាឥកយាគនយោ តិចនេត្តតិ៍ អតាយដ្ខកាលចចនេត ចត្តយាតចនេបតេច អត្វតិនេ្ខនេបា ជ្ពុបបនេ្កាតិ អាហ "ឲចំ ចគតី"តិ៍

បរិត្តត្តយំ "តក្កិ នេហាតិ ចិយំបិ"តិ បាយព្ចាតិនេ្ខនេបត, ឲកនេបនេបត ចា ចុត្តំ តក្កិនេកជំ ចិកនេ្ខនេត្តា "តត្វ ចតុត្ថិនេឆា"តិអាជិយាហ៍ បនេទហិ បុត បចត់ អត្យុប្បុតិ, បា ឃប្បាយំ អត្យុប្បុតិកោ៍ បុទិយំ អត្យុក្ខតបុត្តំ ឌាតិ បនេតីតិ ឌាតិប្បនេទា៍ លព្ចូនេតតិ លិនេកា, យំ កិត្តិ អត្តតា បដិលន្ធិ ន្ទុបិជិ, ឃុលាជិ ច, ត បត ឥបាតាជិចិនេបនេបា, នោតេចាហ បរិត្តត្តយំ "នេបា តក្កុបទិយាហតំ ចិយំបាត្យចិនទិតំ បយំបដិការត់ ឲចយាហា"តិ៍ អដ្ខកធាឃប្បិ ចុត្តំ "អត្តនោ បដិការតយត្តបព្ចាត"ត្តិ៍ អាចទិយឆប្បុបិលនេត្វនេទាបិ ចគតិ "យត្ត-បនេ្ដត ចិនេបបាឥកយាគនយោ តិចនេត្តតី"តិ (ជី៍ តិ៍ ជី៍ ១៍១៣) នេបា ឲតប្បាតិ លិកី៍ ឃុនេ្ខត បុទិនេយហិ អបប្វិនេប្បុត, ឃុន្ខិ ចា តក្កត់ ឃុន្ខតនេក្កា, នេបា ឃប្បាយំ ឃុន្ខតក្កិនេកា៍ នោត ហិតិ ជ្ពុនេយ្យាឌតនេត្វ តិបិនេតា, នោត តធា នេចប្បុត្តនេទព្ចាច កាចតិ បយាតេតិ ជិជ្ជិ៍កាហំ ជ្ពុនេយ្យាឌេតិ៍ លិកីតាឃាតិ ន្ទុបិជិឃុលាជិលិកីកាចនេតា៍ "អតាកនេតបិ ឲចំ កចិប្បុតី"តិ ព្ចាជំ លិកីតក្កិនេតា ឲចប្បិ បប្ចុចតីតិ បប្ចុចប្បុតចនេបត ព្ចាឆាជិនេបតំ តក្កត់ បន្ដាឃ ចុត្តំ៍ អតាកតំបតក្កតេតេច ហិ បប្បុតក្កាហិ កចតិ៍ "អតីនេតបិ ឲចំ អនេហាសី"តិ ព្ចាជំ បត អតាកតំបតក្កតប្បុ ជ្ពុបតិប្បុយតិគប្បុតយត្តំ៍ នេបា ហិ "ឃធា នេយ ព្ចាតិ អត្តា ឃុខី នេហាតិ, ឲចំ អតីនេតបីតិ បចយំ អតីតំបាត្យតក្កត់ ជ្ពុបតិប្បាយ អតាកនេតបិ ឲចំ កចិប្បុតី"តិ តក្កឃនេ្កា ជិជ្ជិ៍ កហ្យាតិ៍ "ឲចំ បតិ ព្ចាជំ នេហាតី"តិ ព្ចាយិតា អតិនេ្ទុប្ប ការនេចប្ប អនេព្ចា កនេទាតិ, អនេព្ចា បដិបំនេចនេគតីតិ នេគានេបា អាបព្ចតិ, តធា ច បតិ កតប្បុ ចិតានេបា អកតប្បុ ច អព្ចាកនេយា បិយា៍ តិនេ្ទុប្ប បត ការនេចប្ប អនេព្ចា កនេទាតិ, អនេព្ចា បដិបំនេចនេគតីតិ នេគានេបា តាបព្ចតិ៍ ឲចញ្ចា បតិ កតប្បុ អចិតានេបា, អកតប្បុ ច អតព្ចាកនេយា បិយាតិ តក្កិកប្បុ ឃុត្តិកនេចបតាកាទ់ គនេប្បុតិ៍

តក្កយនេត្វតេចាតិ ឃុន្ខតក្កតេតេច៍ យត្ត-បនេ្ដត ហិ អាកយាជីត់, អត្យុប្បុចាជីតញ្ចា អកាចំ គនេប្បុតិ៍ "តត្យ ច ចិនេបបលិកីនេតាបិ បប្បុតចាជិនេតា ចិនេបបាឥកយនេហត្យ អនេតនេកាប្ប ឌាតិបតាបតហនេប្បុប្ប, គបប្ប បំចជ្ជចិចនេជ្ជប្ប, ចត្តាលីបាឃ ច បំចជ្ជចិចនេជ្ជប្ប ឃធាត្យក្ខតំ អត្តនោ បត្តាត់, តប្បដិពន្ធញ្ចា ឆប្វុជាតំ "អត្តា, នេលិនេកា"តិ ច អត្យុប្បទិត្វា តនេតា បុទិយតទាឃុបិ ឌាតីប្ប តធាក្ខតប្បុ អត្វិតាត្យចិតក្កតយុនេលត អតាកនេតបិ ឲចំ កចិប្បុតីតិ អត្តនោ កចិប្បុយាតាត្យតក្កត់, បនេព្ចាបប្បិ បត្តាត់ តធាកាចាត្យតក្កតញ្ចា កត្វា បប្បុតាកិតិនេចបិនេតា ឌាតា, ឲចញ្ចា បតិ បនេព្ចាបិ បប្បុតចាជី អត្យុប្បុតិកឌាតិប្បទលិកីតក្កិកា ចិយ អត្តនោ ជ្ពុបលន្ធចត្តិនិយិនេត្វត តក្កនេតត បចត្តចាគត្វា តក្កិបនេក្លនេយច តិនេជ្ជយ្យ, តធា ច បតិ ចិនេបបនេគនេទហិតត្វា ឲកោចាយំ បប្បុតចានេគា ចចត្វិនេតា កនេចយ្យ, អចប្បុញ្ចា ចុត្តប្បុកាទ់ តក្កតយិទ្ធិតត្តំ, អព្ចាធា ចិនេបបលិកី បប្បុតចាជី ឲកន្ទុបប្បុតិកបក្ខំ, អជិន្ទុបយុប្បត្តិកបក្ខំ ចា កនេឌយ្យាតិ? ត នោ បតេតំ ឲចំ គជ្ជព្ចំ៍ ចិនេបបលិកីតត្យាលន្ទុបត្តាតប្បុ ជីឈជីឈតទ់ ជីឈតយកាលិត្យុប្បុទលំ បប្បុតក្កាហប្បុ អបាឆាទលកាទលំ៍ តធា ហិ "អនេតកចិហិតំ បុនេព្ចតិចាបំ អត្យុប្បទាយិ៍ ព្ចាយិតាយហំ ឲតំ ឌាតាយី"តិ អត្យុប្បទលាយេច បឆាតកាទលកានេចត គប្បិតំ៍ យំ បត តប្បុ "ព្ចាយិតាយហំ ឲតំ ឌាតាយី"តិ បចត្តំ តក្កត់, ត តំ ព្ចាឆ បឆាត់ អត្យុប្បទលំ បដិច្ច តប្បុ អបឆាតកាចនេតា, បឆាតកាទលាត ច អបាឆាទលាត តិនេ្ខនេបា បាបនេត, នេលិនេកបិ ច តិទុឡនេហា ឃធា "ចក្កុចិព្ចាណំ ឃចជ្ជនេទា"តិអាជិ៍

ឯចំ បតាយំ ទេសតា បឆាតការេលចិការចិតិ, តស្មា សតិបិ អត្ថុប្បចារិចទេសត, តក្កិកាត់ ហិតារិចទេសត ច យត្ថុបញ្ញារិត់ ចិទេសសលិរិត់ ពាហុឆា រេកេឆ អញ្ញាតរេកេឆសក្កហចទេសត កាចតា ចត្តារិដ្ឋាតាតិ ចិកឌិត្វា ចចត្តិតា សស្សតចារាត់ ចត្ថុត្ថិឆតា៑ ត ហិ, ថ្លឆ សាចទេសំ ឆយុំ ឆេទេសតិ ឆយុរាឌាតិ៑ យរេឆចំ អត្ថុប្បុតិការិឃុបិ អត្ថុប្បចារិត់ បឆាតការេចា អាបជ្ជតីតិ? ត តេចំ អញ្ញាយ សដ្ឋិកិរិយាយ អការេចត តក្កបឆាតត្តា, “បឆាតការេលាត ច អសាឆារេលាត តិរេដ្ឋសោ សាសេតេ, លេរិកាបិ ច តិរុត្យុហោ”តិ ចុតេ្តាចាយេត្តាតិ៑ អឆ ចា ចិទេសសាឆិកយតិបិត្តរហិតស្ស តក្កតស្ស សស្សតក្ការេហ ចិសុំ ការេលកាចឆស្សតត្តិ ចិទេសសាឆិកេយា ចិសុំ សស្សតក្កាហការេលការេចត ចត្តាទ្ធា, ទេសា ច យត្ថុយត្ថិយតិក្កបញ្ញាចទេសត តិចិឆាតិ តិឆា ចិកឌិត្វា, សត្តាតក្កិតោ ច តក្កិកាចសាយញ្ញាតោ ឯកញ្ញាកេហត្វា ចតុឆា ឯច ចចត្តាបិតោ សស្សតចារាតា កាចតាតិ៑

១៣៤ “អញ្ញាតរេរតា”តិ ឯតស្ស អត្ថំ ឆទស្សតុំ “ឯរេកតា”តិ ចុត្តំ៑ អដ្ឋាតបយុត្តស្ស បត ចា-សដ្ឋស្ស អតិយតត្ថំ សត្ថាយាហ “ខ្ទីហិ ចា ពីហិ ចា”តិ, តេតត ចត្ថុ ចត្ថុ យឆារេហទេយកដ្ឋំ ឯកដ្ឋស្ស បញ្ញាបតេ សហការីការេលត្តិ ឆទស្សតិ៑ “ពាហិត្ថា”តិ ពាហ្យត្តចាចទេកា កត្តតិដ្ឋិដ្ឋា តិបិទេតាតិ ឆទស្សតំ “ពាហី”តិអារិ ចុត្តំ៑ ឯត្តាហ – កិ បទេតតាតិ ចត្ថុតិ អត្តទេតា អកិតិទេចសស្ស ហេតុ, ឋ្ថាហុ បទេរសំ បតិដ្ឋាបតស្សាតិ៑ កិទេដ្ឋាត្ត, យឌិ តាច អត្តទេតា អកិតិទេចសស្ស ហេតុ, អឆ កស្មា អត្ថុប្បរេលតក្កតាតិទេយច កហិតាតិ, ត សញ្ញាចិបល្លាសាឆេយា៑ តឆា ហិ ចិបរីតសញ្ញាអទេយាតិទេសាយតសិការអសប្បុរិស្សុបតិស្សយអសទ្ធម្មស្សចតារិតិបិ ឌិដ្ឋិយា បចត្តតេដ្ឋត ឌិដ្ឋិដ្ឋាតាតិ៑ អឆ បត បទេរសំ បតិដ្ឋាបតស្ស ហេតុ, អត្ថុប្បរេលហេតុក្ខតោ អធិកេយា ចិយ, តក្កតបរិទេយដ្ឋិក្ខតា យុត្តិ ចិយ ច អាកេយាបិ ចត្ថុការេចត ចត្តាទ្ធា, ឋ្ថកយឆាបិ ច យឆាចុត្តស្ស អចទេសសការេលស្ស សម្ភចតោ “តត្តិ ថ្លតោ ពាហិត្ថា”តិ ចចតំ ត យុជ្ជតោចាតិ? តោ ត យុជ្ជតិ, កស្មា? អកិតិទេចសបក្ខេ តាច អយំ ឌិដ្ឋិកតិកោ អសប្បុរិស្សុបតិស្សយអសទ្ធម្មស្សចតេហិ អទេយាតិទេសោ ឋ្ថុម្ភិត្វា ចិបល្លាសសញ្ញោ ទ្វុបិរិឆយុត្ត លេលេ លេលេ កិជ្ជតសកាចស្ស អតចទេពាឆទោ ឆយុយុត្តិ អតិឆាចទេក្ខា ឯកត្តតយំ យិដ្ឋា កេហត្វា យឆាចុត្តាត្ថុប្បរេលតក្កតេហិ លេត្តស្វុ “សស្សតោ អត្តា ច លោកោ ចា”តិ (ឌី៑ តិ៑ ១១) អកិតិទេចសំ ឋ្ថុបតេសិ, ថ្លតិ អាសត្តការេលត្តា, បឆាតការេលត្តា ច តក្កហេលេតច ច ថ្លតទេរសប្បិ កហិតត្តា អត្ថុប្បរេលតក្កតាតិទេយច ថ្លឆ កហិតាតិ៑ បតិដ្ឋាបតបក្ខេ បត អាកេយាបិ យុត្តិយទេយច ចិតោ ចិទេសទេសត តិរាកយាត់ ពាហិរកាត់ តក្កក្កាហិកាចតោ, តស្មា អត្ថុប្បរេលតក្កតាតិទេយច សស្សតក្កាហស្ស ចត្ថុការេចត កហិតាតិ៑

កិដ្ឋា កិយេ្យា – ចុចិឆំ បទេយត្តឆយុត្ត លក្ខលំ សកាចលក្ខលំ, សាយញ្ញាលក្ខលដ្ឋា៑ តត្ត សកាចលក្ខលាចទេពាឆា បច្ចក្ខញាលំ, សាយញ្ញាលក្ខលាចទេពាឆា អត្ថុយាតញាលំ៑ អាកេយា ច ចុតយយាយ បញ្ញាយ សាឆតតោ អត្ថុយាតញាលទេយច អាចហតិ, ចុតាត់ បត ឆយុត្ត អាការបរិចិតក្កតេត តិញ្ញាតក្ខត្តិយំ ចិតោ ចិត្តាយយបញ្ញា តិត្ថាតត្វា អត្ថុក្កេយត កាចតាយ បច្ចក្ខញាលំ អធិកច្ឆតីតិ ឯចំ អាកេយាបិ តក្កតចិសយំ តាតិក្កយតិ, តស្មា ទេចស តក្កក្កហេលេត កហិតោចាតិ ចេឌិតេទ្ធា៑ ទេសា អដ្ឋកឆាយំ អត្ថុប្បុតិតក្កក្កហេលេត ចិកាចិតោ, ឯចំ អត្ថុប្បរេលតក្កតេហិ អសក្កហិតស្ស អចសិដ្ឋស្ស ការេលស្ស អសម្ភចតោ យុត្តទេយចិឆំ “តត្តិ ថ្លតោ ពាហិត្ថា”តិ ចចតត្តិ ចេឌិតត្តា៑ “អតេកចិហិតាតិ អធិមុត្តិបទាតិ អកិចឆត្តី”តិ (ឌី៑ តិ៑ ១·១៨), “សស្សតំ អត្តាតដ្ឋា លោកដ្ឋា បញ្ញាបេត្តី”តិ (ឌី៑ តិ៑ ១·១០) ច ចចតតោ បត បតិដ្ឋាបតចត្តិទេយច ថ្លឆ ទេសិតាតិ តំទេសតាយ ឯច អកិតិទេចសស្សាបិ សិជ្ឈតោ៑ អតេកការេកេសុ ហិ ទេសិតេសុ យស្មិំ

ᨴᩮᩈᩥᨲᩮ ᨲᨴᨬ᩠ᨬᩮᩣᨷᩥ ᨴᩮᩈᩥᨲᩣ ᩈᩥᨴ᩠ᨵᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᨿᩮᩅ ᨴᩮᩈᩮᨲᩦᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᩴ᪨ ᩋᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᨷᨲᩥᨭ᩠ᨮᩣᨷᨶᩮᩈᩩ ᨧ ᩋᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᩮ ᨴᩮᩈᩥᨲᩮᨷᩥ ᨷᨲᩥᨭ᩠ᨮᩣᨷᨶᩴ ᨶ ᩈᩥᨩ᩠ᨫᨲᩥ ᩋᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᩔ ᨷᨲᩥᨭ᩠ᨮᩣᨷᨶᩮ ᩋᨶᩥᨿᨾᨲᩮᩣ᪨ ᩋᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᩥᨲᩮᩣᨷᩥ ᩉᩥ ᨠᩮᩣᨧᩥ ᨷᨲᩥᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨶ᩠ᨲᩥ, ᨠᩮᩣᨧᩥ ᨶ ᨷᨲᩥᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨷᨲᩥᨭ᩠ᨮᩣᨷᨶᩮ ᨷᨶ ᨴᩮᩈᩥᨲᩮ ᩋᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᩮᩣᨷᩥ ᩈᩥᨩ᩠ᨫᨲᩥ ᨷᨲᩥᨭ᩠ᨮᩣᨷᨶᩔ ᩋᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᩮ ᨶᩥᨿᨾᨲᩮᩣ᪨ ᨿᩮᩣ ᩉᩥ ᨿᨲ᩠ᨳ ᨷᩁᩮ ᨷᨲᩥᨭ᩠ᨮᩣᨷᩮᨲᩥ, ᩈᩮᩣᨷᩥ ᨲᨾᨽᩥᨶᩥᩅᩥᩈᨲᩦᨲᩥ᪨

᪁᪙᪨ ᨲᨿᩥᨴᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨲ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ “ᩈᩔᨲᩴ ᩋᨲ᩠ᨲᩣᨶᨬ᩠ᨧ ᩃᩮᩣᨠᨬ᩠ᨧ ᨷᨬ᩠ᨬᨷᩮᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ ᩑᨲᩔ ᨷᩁᩣᨾᩈᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨲᩴ ᨮᩣᨶᩴ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᨾ᩠ᨷᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᨲᩮᨶᩣᨲᩥ ᨲᩔᩣ ᨷᨠᩣᩁᩮᨶ ᨩᩣᨲᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨷᩁᨾᩅᨩ᩠ᨩᨲᩣᨿ ᩋᨶᩮᨠᩅᩥᩉᩥᨲᩣᨶᩴ ᩋᨶᨲ᩠ᨳᩣᨶᩴ ᨠᩣᩁᨱᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩮᩣ ᩑᩅ ᨩᩣᨲᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ᪨ ᨿᨳᩣᩉ “ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨷᩁᨾᩣᩉᩴ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᩅᨩ᩠ᨩᩴ ᩅᨴᩤᨾᩦ”ᨲᩥ ᨲᩮᨶᩮᩅᨲ᩠ᨳ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ “ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩮᩣᩅ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩦᨶᩴ ᨠᩣᩁᨱᨾ᩠ᨷᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨾᩮᩅ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩦᨶᩴ ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩣᨿ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᨭ᩠ᨮᩮᨶ “ᨿᨳᩣᩉᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᨷᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩣᨷᩣᩊᩥᨿᩣ (ᨷᨭᩥ᪨ ᨾ᪨ ᪁᪨᪁᪒᪓) ᩈᩣᨵᨶᩴ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨷᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᩉᩥ “ᩁᩪᨷᩴ ᩋᨲ᩠ᨲᨲᩮᩣ ᩈᨾᨶᩩᨷᩔᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ, (ᩈᩴ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪃᪨᪘᪁) ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨷᩥ ᩏᨷᨶᩥᩔᨿᩣᨴᩥᨠᩣᩁᨱᩮᨶ᪨ ᨿᨳᩣᩉ “ᩋᩔᩩᨲᩅᩤ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨷᩩᨳᩩᨩ᩠ᨩᨶᩮᩣ ᩋᩁᩥᨿᩣᨶᩴ ᩋᨴᩔᩣᩅᩦ ᩋᩁᩥᨿᨵᨾ᩠ᨾᩔ ᩋᨠᩮᩣᩅᩥᨴᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ (ᨾ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁᪨᪂; ᨷᨭᩥ᪨ ᨾ᪨ ᪁᪨᪁᪃᪁) ᨹᩔᩮᩣᨷᩥ ᨹᩩᩈᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᩉᨱᩪᨷᩥᨿᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨿᨳᩣ ᩉᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨲᨴᨷᩥ ᨹᩔᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ (ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁᪨᪁᪁᪘) ᨹᩩᩔ ᨹᩩᩔ ᨷᨭᩥᩈᩴᩅᩮᨴᩮᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ (ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁᪨᪁᪄᪄) ᩈᨬ᩠ᨬᩣᨷᩥ ᩋᩣᨠᩣᩁᨾᨲ᩠ᨲᨣ᩠ᨣᩉᨱᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᩉᩮᨲᩴ “ᩈᨬ᩠ᨬᩣᨶᩥᨴᩣᨶᩣ ᩉᩥ ᨷᨷᨬ᩠ᨧᩈᨦ᩠ᨡᩣ”ᨲᩥ (ᩈᩩ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪘᪘᪀; ᨾᩉᩣᨶᩥ᪨ ᪁᪀᪉) ᨷᨳᩅᩥᩴ ᨷᨳᩅᩥᨲᩮᩣ ᩈᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᩅᩣ”ᨲᩥ (ᨾ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁᪨᪂) ᨧ ᩋᩣᨴᩥ᪨ ᩅᩥᨲᨠ᩠ᨠᩮᩣᨷᩥ ᩋᩣᨠᩣᩁᨷᩁᩥᩅᩥᨲᨠ᩠ᨠᨶᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨲᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨲᨠ᩠ᨠᨬ᩠ᨧ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩦᩈᩩ ᨷᨠᨷ᩠ᨷᨿᩥᨲ᩠ᩅᩣ, ᩈᨧ᩠ᨧᩴ ᨾᩩᩈᩣᨲᩥ ᨴ᩠ᩅᨿᨵᨾ᩠ᨾᨾᩣᩉᩩ”ᨲᩥ, (ᩈᩩ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪘᪉᪂; ᨾᩉᩣᨶᩥ᪨ ᪁᪂᪁) “ᨲᨠ᩠ᨠᩦ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᩅᩦᨾᩴᩈᩦ”ᨲᩥ (ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁᪨᪃᪄) ᨧ ᩋᩣᨴᩥ᪨ ᩋᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣᨾᨶᩈᩥᨠᩣᩁᩮᩣᨷᩥ ᩋᨠᩩᩈᩃᩣᨶᩴ ᩈᩣᨵᩤᩁᨱᨠᩣᩁᨱᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨲᩮᨶᩣᩉ “ᨲᩔ ᩑᩅᩴ ᩋᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣ ᨾᨶᩈᩥ ᨠᩁᩮᩣᨲᩮᩣ ᨨᨶ᩠ᨶᩴ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩦᨶᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᨲᩁᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᩏᨷ᩠ᨷᨩ᩠ᨩᨲᩥ᪨ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᨾᩮ ᩋᨲ᩠ᨲᩣ’ᨲᩥ ᩅᩤ ᩋᩔ ᩈᨧ᩠ᨧᨲᩮᩣ ᨳᩮᨲᨲᩮᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᩏᨷ᩠ᨷᨩ᩠ᨩᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ (ᨾ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁᪨᪁᪉) ᨷᩣᨷᨾᩥᨲ᩠ᨲᩮᩣᨷᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩩᨣᨲᩥᩋᩣᨷᨩ᩠ᨩᨶᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾ᩠ᨷᩥ ᨧ “ᨻᩤᩉᩥᩁᩴ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᩋᨦ᩠ᨣᨶ᩠ᨲᩥ ᨠᩁᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨶᩣᨬ᩠ᨬᩴ ᩑᨠᨦ᩠ᨣᨾ᩠ᨷᩥ ᩈᨾᨶᩩᨷᩔᩣᨾᩥ, ᨿᩴ ᩑᩅᩴ ᨾᩉᨲᩮᩣ ᩋᨶᨲ᩠ᨳᩣᨿ ᩈᩴᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ, ᨿᨳᨿᩥᨴᩴ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨷᩣᨷᨾᩥᨲ᩠ᨲᨲᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ (ᩋ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁᪨᪁᪁᪀) ᨷᩁᨲᩮᩣᨥᩮᩣᩈᩮᩣᨷᩥ ᨴᩩᩁᨠ᩠ᨡᩣᨲᨵᨾ᩠ᨾᩔᩅᨶᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨲᨳᩣ ᨧᩮᩅ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨴ᩠ᩅᩮᨾᩮ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩣᨿ᪨ ᨠᨲᨾᩮ ᨴ᩠ᩅᩮ? ᨷᩁᨲᩮᩣ ᨧ ᨥᩮᩣᩈᩮᩣ, ᩋᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣ ᨧ ᨾᨶᩈᩥᨠᩣᩁᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ (ᩋ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪂᪨᪁᪂᪉) ᨷᩁᩮᩉᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ, ᨴᩮᩈᩥᨲᩣ ᩅᩤ ᨴᩮᩈᨶᩣ ᨷᩁᨲᩮᩣᨥᩮᩣᩈᩣ᪨

“ᨡᨶ᩠ᨵᩣ ᩉᩮᨲᩩ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨷᩣᩊᩥᨿᩣ ᨲᨴᨲ᩠ᨳᩅᩥᨽᩣᩅᩥᨶᩦ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨩᨶᨠᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᩉᩮᨲᩩ, ᩏᨷᨲ᩠ᨳᨾ᩠ᨽᨠᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ᪨ ᩏᨷᩣᨴᩣᨿᩣᨲᩥ ᩏᨷᩣᨴᩥᨿᩥᨲ᩠ᩅᩣ, ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨧᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ “ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩣᨿᩣ”ᨲᩥᨷᩥ ᨷᩣᨮᩮᩣ, ᩏᨷ᩠ᨷᨩ᩠ᨩᨶᩣᨿᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶᩣᨲᩥ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ, ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨴᨿᩮᩣ ᩑᩅ᪨ ᨮᩣᨶ ᨷᨶ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᨠᩣᩁᨱᨾᩮᩅ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨠᩣᩅᩮᩃᩥᨷᨲ᩠ᨲᩣ, ᨠᩣᩅᨷ᩠ᨷᨵᩣᨶᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ᪨ ᩋᩣᨴᩥᨶ᩠ᨶᩣ ᩈᨠᩈᨶ᩠ᨲᩣᨶᩮᨶ᪨ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨲᩣ ᩈᨷᩁᩈᨶ᩠ᨲᩣᨶᩮᩈᩩ᪨ ᨷᩁ-ᩈᨴ᩠ᨴᩣ ᩋᨽᩥᨠ᩠ᨡ᩠ᨿᩣᨲᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨷᩩᨳᩩᨷ᩠ᨷᩩᨳᩩ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨷᩁᩥᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣᨷᩥᨲᩣᨲᩥ “ᩍᨴᨾᩮᩅ ᨴᩔᨶᩴ ᩈᨶ᩠ᨲᩴ, ᩋᨬ᩠ᨬᩣ ᨷᨶ ᨾᩮᩣᨥᩣ ᨲᩩᨧ᩠ᨨᩣ ᨾᩩᩈᩣ”ᨲᩥ ᩋᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᩔ ᨷᩁᩥᨿᩮᩣᩈᩣᨶᩴ ᨾᨲ᩠ᨲᩴ ᨷᩥᨷᩥᨲᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᩋᨭ᩠ᨮᩈᩩ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᩈᩩ ᨡᨶ᩠ᨵᩮ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿᩣᩉ᪨ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨶᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨹᩔᩈᨬ᩠ᨬᩣᩅᩥᨲᨠ᩠ᨠᩣᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣᨾᨶᩈᩥᨠᩣᩁᩮ᪨ ᩋᩣᩈᩮᩅᨶᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᨷᩣᨷᨾᩥᨲ᩠ᨲᨷᩁᨲᩮᩣᨥᩮᩣᩈᩮ᪨ ᨿᨴᩥᨷᩥ ᩈᨾ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩅᩈᩮᨶ ᩅᩮᨴᨶᩴ, ᩈᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩅᩈᩮᨶ ᨷᨶ ᩑᩅᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᩑᩅᩴᩅᩥᨵᨷᩮᨲᩃᩥᨠᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨿᩮᨶ ᨠᩮᨶᨧᩥ ᩉᩥ ᩅᩥᩈᩮᩈᨶᩮᨶ ᩅᩮᨴᨶᩴ ᩈᩣᨵᩮᨲᩩᩴ ᩈᩥᨿᩣ᪨ ᨷᩁᩃᩮᩣᨠᩮᩣ ᨧ ᨠᨾ᩠ᨾᩅᩈᩮᨶ ᩋᨽᩥᨿᩮᩣᨣᩮᩣ ᨾᨿ᩠ᩉᨶ᩠ᨲᩥ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩥ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳᩣᨲᩥ ᩋᨽᩥᩈᨾ᩠ᨷᩁᩣᨿᩮᩣᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ᪨ “ᩍᨲᩥ ᨡᩮᩣ ᩋᩣᨶᨶ᩠ᨴ, ᨠᩩᩈᩃᩣᨶᩥ ᩈᩦᩃᩣᨶᩥ ᩋᨶᩩᨷᩩᨻ᩠ᨻᩮᨶ ᩋᨣ᩠ᨣᩣᨿ ᨷᩁᩮᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ (ᩋ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁᪀᪨᪁) ᩅᩥᨿ ᩉᩥ ᨴᩪᩁᩣᨴᩥᨠᩣᩃᩅᩈᩮᨶ ᨷᩁ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨣᨲᩥᨿᨾ᩠ᨷᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ ᩈᨴ᩠ᨴᨧᩥᨶ᩠ᨲᩣ, ᩋᨿᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨲᩮᩣ ᩋᨷᩁᩮᩣ ᨶᨿᩮᩣ᪨

ឲចំកតិកាតិ ឲចំកយតា ឲចំតិដ្ឋា, ឲចយត្យូញ្ញេនេន កិឌ្ឋតតស្សតបរិឃោយាតាតិ អទេ្វា· កតិ-សទ្ទោ ទេច្ច “ឃេហិ សយត្នាកតស្ស យហាបុរិសស្ស ទេ្វច កតិឃោ កចត្តិ”តិអាទីសុ (ឌី· ត· ១·២៥៨; ២·៣៣, ៣៤; ៣·១៩៩, ២០០; ម· ត· ២·៣៨៤, ៣៩៩) ចិឃ ត៏ដ្ឋាតទេ្វា· ឰាគំ ចុត្តំ ហោតិ – ឰាឃេ ជិដ្ឋិសត្លាតា ជិដ្ឋិដ្ឋាតា ឲចំ បទេយត្តូទោ អសត្តំ អត្តាតំ, សស្សតកាចត្ថា តស្មិំ អញ្ញោទោបត្វា កហិតា, បទោយដ្ឋា ច សយាតា ឰាលលបតាឃេច ហុត្វា ឃាច បល្លិតា ត សយត្យូញ្ញាត្តិ, តាច កន្ធត្តិ, បិត្យកចត្តិ ច, បល្លិទេហិ សយត្យូញ្ញិឃយាតា បត អតចដ្ឋិតចត្ឲកា អចិយឌ្ឍួយា ស្វុរិឃុក្កុយទេ ដ្ឋស្សាចឰិត្ថ ចិឃ, ឈេ្ឍាបតកា ចិឃ ច កិឌ្ឋត្តិ, ចិតស្សត្តិ ចាតិ·

តត្វាយំ អត្យូញ្ញេនេ សទេ្លបកឆា – ឃជិ ហិ បទេហិ កបឿទោ អត្តា ទេលិទេកា ចា សស្សទោ សិឃា, តស្ស ត៏ត្តិការតាឃ បុរិមទូ្របិចិជហតទោ កស្សចិ ចិទេសសាឆាតស្ស កាត្យសក្កុលោឃ្យតាឃ អហិតទោ តិចត្តតត្ថំ, ហិទេ ច បជិបដ្ឋតត្ថំ ដ្ឋបទេឌទោ ឲច សស្សតចាជិទោ តិប្បទេឃោឌទោ សិឃា, កធំ ចា ទេតត ទេសា ដ្ឋបទេឌទោ បចត្តិឃតិ ចិការាកាចទោ· ឲចត្ថា សតិ បរិកបឿតស្ស អត្តទោ អជជិកាសស្ស ចិឃ ចាតាជិកិរិយា, ហិសាជិកិរិយា ច ត សម្ពចតិ, តឆា ស្វុលស្ស, ទុក្ខស្ស ច អត្យកចតតិឰាទេគ្គ ឲច សស្សតចាជិទោ ត ឃុជ្ជតិ កយុឰាគ្គកាចទោ· ឌាតិអាទីតត្ថា អសម្ពចទោ ចិទេយាទេក្លា ត កទេចឃ្យ, អធ បត ឆយ្យយត្តំ តស្ស ដ្ឋប្បជ្ជតិ ទេចច ចិតស្សតិ ច, ឃស្ស ចទេសតាឃំ កិរិយាជិទេចាហាទោតិ ចទេឌឃ្យ, ឲចយឿ បុរិមទូ្របិចិជហតេត អចដ្ឋិតស្ស អត្តទោ ឆយ្យយត្តត្តិ ត សក្កា សម្ពាទេចតុំ, ទេត ចា បតស្ស ឆយ្យា អចត្វាក្ខតា, តស្មា តស្ស ដ្ឋប្បត្តា អទេញ្ញា ចា សិឃុំ អតទេញ្ញា ចា, ឃជិ អទេញ្ញា, ត តាហិ អចត្វាហិ តស្ស ដ្ឋប្បត្តាហិបិ ទេកាចិ ចិទេសទោ អត្ថិ, ឃាហិ កទោតិ បជិសំទេចទេឌតិ ចចតិ ដ្ឋប្បជ្ជតិ ចាតិ ឰាន្ធិតំ, ឲចត្ថា ឆយ្យកប្បតាបិ តិទត្វកា សិឃា, តស្មា តឌចទេ្វា ឲច ឃឆាចុត្តទេឌាទោ, អឆាតទេញ្ញា, ដ្ឋប្បាឌចិតាសចត្តិហិ អចត្វាហិ អតញ្ញាស្ស អត្តទោ តាសំ ចិឃ ដ្ឋប្បាឌចិតាសសម្ពាចទោ កូទោ កទេចឃ្យ តិច្ចតាចកាទោ, តាសយឿ ចា អត្តទោ ចិឃ តិច្ចតាបចត្តិ, តស្មា ឰាគ្គចិទេយាក្លាតំ អសម្ពុចា ឲចាតិ ត ឃុជ្ជតិទេឃច សស្សតចាទោ, ត ទេចត្ត ទេកាចិ ចាជី ឆយ្យាតំ សស្សតកាទេច បរិសុទ្ធំ ឃុត្តិំ ចត្តុំ សយទេ្វា កទេចឃ្យ, ឃុត្តិទហិតត្ថា ចចតំ ត បល្លិតាតំ ចិត្តំ អារាទេឆតិ, ទេតតាទេចាទុប្ប៉ឃាច បល្លិតា ត សយត្យូញ្ញាត្តិ, តាច កន្ធត្តិ, បិត្យកចត្តិ ចា”តិ·

សការោំ សកតិកត្តិ ឲត្ត សហ-សទ្ទោ ចិឌ្ឍយាតទេ្វា “សទេលិយទេកា សបក្លូទេកា”តិអាទីសុ ចិឃ, ត បត សយចាឃទេ្វា ច-សទ្ទេត “តឃិគំ កិក្លូទេច, តឆាកទោ បឌាតាតី”តិ ចុត្តស្ស ជិដ្ឋិកតស្ស សយុទ្ធិតិតត្តា, “តត្ថា តឆាកទោ បឌាតាតី”តិ ឰាយិតា ច ការោកតិតទេយច បឌាតតការេចត ចុត្តត្តា· ឰាគំ ចុត្តំ ហោតិ – តឃិគំ កិក្លូទេច, ការោចត្តិ កតិចត្តិ ជិដ្ឋិកតំ តឆាកទោ បឌាតាតិ, ត ទេកចលត្ថា តទេឌច, អធ ទេលា តស្ស ការោកតិសត្លាតំ តត្ថា សត្តាត្តិ· “តទោ…ទេប… បឌាតាតី”តិ ចុត្តចាក្យស្ស អត្ថំ ចុត្តតទេឃត សំចទេល្លតិ “តទោ ចា”តិអាជិតា· សត្តាញាតត្តាោទេស្សចិឈ ចិកឌតត្តិ បកទោោត្យទូបយត្ថំ អាហ “សត្តាញាតត្តាោត្ថា”តិ, តស្មិំ ចា ចុទេត្ត តឌឆិដ្ឋាតទោ អាសចក្លូឃឆាោំ, តឌចិតាកាចទោ ចា សត្តាយឿ ឌសឰាលិជិតាោំ កហិតទេយចាតិបិ តទេឌច ចុត្តំ·

ឲចំចិឆត្តិ “សីលត្ថា”តិអាជិតា ឲចំចុត្តប្បកាទំ· បឌាតទេត្វាបីតិ ឲត្ត បិ-សទ្ទេត, អបិ-សទ្ទេត ចា “តត្ថា”តិ ចុត្ត ច-សទ្ទស្ស សម្ពាចតត្វកាចំ ឌទេស្សតិ, ទេតត តទោ ជិដ្ឋិកតទោ ដ្ឋត្តទិតទំ សាទក្សតំ សីលិជិក្យោចិទេសសយឿ តឆាកទោ តាកិតិចិសតិ, ទេកា បត ចាទេឌា

ចង្គាយិំសេតិ សម្ភាវេចតិ។ “អហ”ន្តិ ឌិដ្ឋិយាតចសេត បរាយសតាការងស្សតំ។ បឌាតាយឹតិ ៥ត្ត ព្ពតិ-សង្កេត បការទេត្តត, តិងស្សតទេត្តត ចា។ “យយ”ន្តិ តញ្ហាចសេត បរាយសតាការំ ងស្សតិ។ តញ្ហាឌិដ្ឋិយាតបរាយាសចសេតាតិ តញ្ហាឌិដ្ឋិយាតសប្លាតបរាយាសចសេត។ ឆម្ពុសកាចយតិក្កយិត្វា “អហំ យយ”ន្តិ បទទេតា អក្ខតទេតា អាយសតំ បរាយាទេសា, តញ្ហាងទេយា ៥ច។ ត ហិ តំ អត្តិ, ឃំ លទេត្តស្ស “អហ”ន្តិ ចា “យយ”ន្តិ ចា កទេហតព្ពំ សិយា, អបរាយសទេតា អបរាយសត្តស្ស អស្ស តឆាកតស្ស តិព្ពុតិ ចិឌិតាតិ សម្ពុទេត្តា។ “អបរាយសទេតា”តិ ទេចធំ តិព្ពុតិបទេចងតាយ (តិព្ពុតិទេចងតស្ស ឌឹ។ តិ។ ឌឹ។ ១.១៩) ទេហតុកម្មចិទេសសតំ។ “ចិឌិតា”តិ បងយទេបក្លិត្វា កត្តារិ សាយិចងតំ អបរាយសទេតា បរាយាសទេហិតបដិបត្តិទេហតុ អស្ស តឆាកតស្ស កត្តក្ខតស្ស តិព្ពុតិ អសព្លាតឆាតុ ចិឌិតា, អឌិកតាតិ ចា អទេត្ថោ។ “អបរាយសទេតា”តិ ទេហធំ ទេហតុយិត្រិស្សក្កចងតំ។

“អបរាយាសបច្ចយា”តិ បច្ចត្តទេព្ពាច បទេចងតាយ ការលាងស្សតំ។ អស្សាតិ កត្តារំ ចត្វាបិ បច្ចត្តទេព្ពាចាតិ ចិទេសសងស្សតត្តំ បុត កត្តចងតត្តិ អាហ “សឃទេយច អត្តតាទេយចា”តិ។ សឃំ, អត្តតាតិ ចា កាចតប៉ុសកំ។ តិបាតបងទេញ្ចំ។ “អបរាយសទេតា”តិ ចចតទេតា បរាយាសាតទេយច តិព្ពុតិ ព្ពុឆ ទេងសិតា, តំទេងសតាយ ៥ច តងទេព្ពាសយ្យិ តិព្ពុតិយា សិជ្ឈតទេតាតិ ងទេស្សតិ “ទេតសំ បរាយាសកិទេលសាត”ន្តិ ព្ពុយិតា, បរាយាសសប្លាតាតំ កិទេលសាតន្តិ អទេត្ថោ។ អបិច កាយំ “អបរាយសទេតា”តិ ចចតទេតា បរាយាសាតទេយច តិព្ពុតិ ព្ពុឆ ទេងសិតាតិ ចិព្ពាយតិ, តំទេងសតាយ បត តងចទេសសាតយ្យិ កិទេលសាតំ តិព្ពុតិ ទេងសិតា តាយ កចតិ បហាទេតកដ្ឋតាឌិកាចទេតា, តស្មា ទេតសយ្យិ តិព្ពុតិ តិគ្គាទេទ្វា ងទេស្សតព្ពាតិ ទុត្តំ “ទេតសំ បរាយាសកិទេលសាត”ន្តិ, តញ្ហាឌិដ្ឋិយាតសប្លាតាតំ បរាយាសាតំ, តងទេព្ពាសច្ចា កិទេលសាតន្តិ អទេត្ថោ។ ទេកាតាលិតាច្កតទេយា ទេហស។ តិព្ពុតឹតិ ច តិព្ពាយតក្ខតា អសព្លាតឆាតុ, តច្ចា កកចា ទេតាឌិម្ពុទេលទេយច បទេត្តា, តស្មា សា បច្ចត្តទេព្ពាច ចិឌិតាតិ។

យឆាបដិបទេត្តតាតិ ទេយត បដិបទេត្តត។ តប្បដិបត្តិ ងទេស្សតុំ “តាសំទេយច...ទេប... អាឌិយាហា”តិ អត្ថុសត្តិងស្សតំ។ កស្មា បត ទេចងតាតទេព្ពាច កម្មដ្ឋាតយាចិក្ខតឹតិ អាហ “យាស្វ”តិអាឌិ, ព្ពុយិតា ទេងសតាចិលិសំ ងទេស្សតិ។ ទេងសតាចិលិសប្បទេត្តា ហិ កកចា ទេងសតាក្ខុសទេលិ លទេត្តាយតតាឌិចទេសត អទេតកចិឆាស្វ ចត្ថុសច្ចទេងសតាស្វ សម្ភចត្តិស្វបិ ឌិដ្ឋិកតិកា ទេចងតាស្វ យិច្ឆាបដិបត្តិយា ឌិដ្ឋិកហតំ បក្ខត្តាតិ ងស្សតត្តំ តឆាបក្ខត្តតម្ពុលក្ខតា ទេចងតាទេយច បរិព្ពាក្ខយិកាទេចត ព្ពន្ធទេតឹតិ។ ព្ពុឆាតិ ព្ពុយស្មិំ ចាទេង។ ៥ចំ ៥ត្តាតិបិ។ កម្មដ្ឋាតន្តិ ចត្ថុសច្ចកម្មដ្ឋាតំ។ ៥ត្ត ហិ ទេចងតាកហទេណាត កហិតា បញ្ចុបាទាតក្ខន្ធា ទុក្ខសច្ចំ។ ទេចងតាតំ សមុងយកហទេណាត កហិទេតា អចិជ្ជាសមុងទេយា សមុងយសច្ចំ, អត្តកយតិស្សទេលាបរិយាទេយហិ តិទេរាឆសច្ចំ, “យឆាក្ខតំ ចិឌិត្វា”តិ ៥ទេតត យក្កសច្ចន្តិ ៥ចំ ចត្តារិ សច្ចាតិ ទេចឌិតព្ពាតិ។ “យឆាក្ខតំ ចិឌិត្វា”តិ ព្ពុធំ ចិកជ្ជព្យាកទេលត្តបងត្តិ តងត្តំ ចិកជ្ជ ងទេស្សតុំ “តត្វា”តិអាឌិ ទុត្តំ។ ចិទេសសទេតា ហិ “អចិជ្ជាសមុងយា ទេចងតាសមុងទេយា”តិអាឌិលក្ខលាតំ ចទេសត សមុងយាឌឹស្វ អទេត្ថោ យឆារហំ ចិកជ្ជ ងទេស្សតទេព្ពា។ អចិទេសសទេតា បត ទេចងតាយ សមុងយាឌឹតិ ចិបស្សតាបញ្ញាយ អារម្ពណបដិទេចធចទេសត, យក្កបញ្ញាយ អសម្មោហបដិទេចធចទេសត ឌាតិត្វា បដិចិជ្ជិព្វាតិ អទេត្ថោ។ បច្ចយសមុងយទេដ្ឋតាតិ “ព្ពុយស្មិំ សតិ ព្ពុធំ ទេហាតិ, ព្ពុយស្សុប្បាងា ព្ពុធំ ព្ពុប្បជ្ជតឹ”តិ (យ។ តិ។ ១.៣០៖ សំ។ តិ។ ១.១១៖ ព្ពងា។ ១) ទុត្តលក្ខទេលាត អចិជ្ជាឌិតំ បច្ចយាតំ ព្ពុប្បាងទេតត ទេចច យទេក្កត អសម្ពុញ្ញទេដត ច។ ឃាច ហិ យទេក្កត ត សម្ពុញ្ញាឌឹយតិ, តាច បច្ចទេយាតិ ទុច្ចតិ។ តិព្ពុតិលក្ខលាតិ ព្ពុប្បាងលក្ខលំ, ឌាតិត្វា អទេត្ថោ។ បច្ចត្ត លក្ខលាតន្តិ ៥ត្ត ច ចតុត្ថយ្យិ បច្ចយាតំ ព្ពុប្បាងលក្ខលទេយច អក្កទេហត្វា

ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩃᨠ᩠ᨡᨱᨾ᩠ᨷᩥ ᨠᨳᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᨾᩩᨴᨿᩴ ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᨲᩮᩈᩴ ᨿᨳᩣᩁᩉᩴ ᩏᨷᨠᩣᩁᨠᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨲᨳᩣ ᨧᩮᩅ ᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᩥᨲᩴ “ᨾᨣ᩠ᨣᩮᨶ ᩋᩈᨦ᩠ᨥᩣᨭᩮᨶ ᨧᩣ”ᨲᩥ᪨ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᨶᩥᩁᩮᩣᨵᨭ᩠ᨮᩮᨶᩣᨲᩥ “ᩍᨾᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨶᩥᩁᩩᨴ᩠ᨵᩮ ᩍᨴᩴ ᨶᩥᩁᩩᨴ᩠ᨵᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩍᨾᩔ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩣ ᩍᨴᩴ ᨶᩥᩁᩩᨩ᩠ᨫᨲᩦ”ᨲᩥ (ᨾ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁᪨᪃᪀᪉; ᩏᨴᩣ᪨ ᪂; ᩈᩴ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪂᪨᪃᪁) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᨶ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨴᩦᨶᩴ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣᨶᩴ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩮᨶ ᨧᩮᩅ ᨾᨣ᩠ᨣᩮᨶ ᩈᨦ᩠ᨥᩣᨭᩮᨶ ᨧ᪨ ᩅᩥᨷᩁᩥᨱᩣᨾᩃᨠ᩠ᨡᨱᨲ᩠ᨲᩣ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ, ᨡᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩅᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩴ᪨ ᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩉᩮᨲᩩᨲᩮᩣ᪨ ᩅᩮᨴᨶᩴ ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨧᩣᨲᩥ ᨷᩩᩁᩥᨾᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩴ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣᨴᩥᨷᨧ᩠ᨧᨿᨽᩪᨲᩴ ᩅᩮᨴᨶᩴ ᩃᨽᩥᨲ᩠ᩅᩣ᪨ ᩈᩩᨡᩴ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᩩᨡᨬ᩠ᨧᩮᩅ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᨬ᩠ᨧ᪨ ᩋᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᨷᩩᩁᩥᨾᩅᩮᨴᨶᩣᨿ ᨿᨳᩣᩁᩉᩴ ᨷᨧ᩠ᨨᩥᨾᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩣᨶᩴ ᩈᩩᨡᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩣᨶᩴ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮᩣ᪨ ᩋᩔᩣᨴᩮᩣ ᨶᩣᨾ ᩋᩔᩣᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ᪨

ᩋᨷᩁᩮᩣ ᨶᨿᩮᩣ – ᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᩩᨡᩴ, ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᨬ᩠ᨧ᪨ ᩋᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᨧ ᨶᨷᩩᩴᩈᨠᩃᩥᨦ᩠ᨣᩮᨶ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩴ ᩈᩩᨡᩈᩮᩣᨾᨶᩔᨾᩮᩅ ᩋᩔᩣᨴᨷᨴᩮ ᨷᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨷᩩᩃ᩠ᩃᩥᨦ᩠ᨣᩮᨶ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᩈᨲᩥ, ᩍᨾᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨷᨶ ᩅᩥᨠᨷ᩠ᨷᩮ ᩈᩩᨡᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩣᨶᩴ ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩮᩣᨿᩮᩅ ᨲᩮᩉᩥ ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩮᨲᨻ᩠ᨻᩮᩉᩥ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣ, ᩅᨲ᩠ᨳᩩᨿᩣ, ᩅᨲ᩠ᨳᩩᨾᨲᩮᩣ ᨧ ᩋᨽᩥᨶ᩠ᨶᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨶ ᩉᩥ ᩈᩩᨡᩈᩮᩣᨾᨶᩔᨾᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨲᩮᩈᩴ ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩮᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩥ᪨ ᩍᨲᩥ ᨷᩩᩁᩥᨾᩅᩮᨴᨶᩴ ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᩈᩩᨡᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩩᨷ᩠ᨷᩣᨴᩮᩣᨷᩥ ᨷᩩᩁᩥᨾᩅᩮᨴᨶᩣᨿ ᩋᩔᩣᨴᩮᩣ ᨶᩣᨾ ᩋᩔᩣᨴᩦᨿᨲᩦᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ᪨ ᩋᨿᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩈᨦ᩠ᨡᩮᨷᩮᩣ – ᨷᩩᩁᩥᨾᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩴ ᩅᩮᨴᨶᩴ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩩᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩴ ᨿᩮᩣ ᨷᩩᩁᩥᨾᩅᩮᨴᨶᩣᨿ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩮᩣ ᩋᩔᩣᨴᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣᨠᩣᩁᩮᩣ, ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩔ ᨧ ᩏᨷ᩠ᨷᩣᨴᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩮᩣ ᨲᨴᩔᩣᨴᨶᩣᨠᩣᩁᩮᩣ, ᩋᨿᩴ ᨷᩩᩁᩥᨾᩅᩮᨴᨶᩣᨿ ᩋᩔᩣᨴᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨠᩥᩴ ᨷᨶ ᩅᩮᨴᨶᩴ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽ ᩈᩩᨡᩴ ᩏᨷ᩠ᨷᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨶᨶᩩ ᨹᩮᩣᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨶ᩠ᨲᩥ? ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩈᩩᨡᩔᩮᩅ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᨾᨵᩥᨷ᩠ᨷᩮᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨶᩣᨿᩴ ᨧᩮᩣᨴᨶᩣ᪨ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩅᩥᩈᩮᩈᨲᩮᩣᨿᩮᩅ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔ ᩈᩩᨡᨶ᩠ᨲᩥ ᨿᨳᩣ “ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣ ᨷᩦᨲᩥᨷᩥ”ᨲᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᨷᨧ᩠ᨧᨿᩅᩈᩮᨶ ᩏᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩴ ᨷᨶ ᨠᩣᨿᩥᨠᩈᩩᨡᨾ᩠ᨷᩥ ᩋᩔᩣᨴᩮᩣᨿᩮᩅ, ᨿᨳᩣᩃᩣᨽᨠᨳᩣ ᩅᩣ ᩑᩈᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨

“ᨿᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᨲᩣ ᩅᨲ᩠ᨲᩥ ᨶᩥᨴᩔᩥᨲᩣ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳᩣᨿᨾᨲ᩠ᨳᩮᩣ – ᨿᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨽᩣᩅᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩣ, ᩏᨴᨿᨻ᩠ᨻᨿᨷᨭᩥᨷᩦᩊᨶᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣ, ᨩᩁᩣᨿ, ᨾᩁᨱᩮᨶ ᨧᩣᨲᩥ ᨴ᩠ᩅᩥᨵᩣ ᩅᩥᨷᩁᩥᨱᩣᨾᩮᨲᨻ᩠ᨻᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᩅᩥᨷᩁᩥᨱᩣᨾᨵᨾ᩠ᨾᩣ᪨ ᨲᩔᩣ ᩏᨧ᩠ᨨᩥᨶ᩠ᨶᨲᩣᨿ ᩋᨿᩴ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᨴᩩᨠ᩠ᨡᩅᩥᨷᩁᩥᨱᩣᨾᨽᩣᩅᩮᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣᨿ ᩅᨲ᩠ᨳᩣᨿᨷᩥ ᩋᩣᨴᩦᨶᩅᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩋᩣᨴᩦᨶᩴ ᨷᩁᨾᨠᩣᩁᩩᨬ᩠ᨬᩴ ᩅᩣᨲᩥ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨲᩥ ᩏᨲ᩠ᨲᨾᩣᨲᩥ ᩉᩥ ᩋᩣᨴᩦᨶᩅᩮᩣ᪨ ᩋᨷᩥᨧ ᩋᩣᨴᩦᨶᩴ ᩋᨲᩥᩅᩥᨿ ᨠᨷᨱᩴ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨶᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨠᨷᨱᨾᨶᩩᩔᩮᩣ ᩋᩣᨴᩦᨶᩅᩮᩣ, ᩋᨿᨾ᩠ᨷᩥ ᩏᨷᨧᩣᩁᩮᨶᩣᨲᩥ ᨲᨳᩣ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ᪨ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᨾᨲᩣ ᩉᩥ ᩅᨲ᩠ᨳᩩ ᩋᨽᩥᨶ᩠ᨶᩣ ᨲᨴᩩᨷᨧᩣᩁᨲᩮᩣ᪨

ᩑᨲ᩠ᨳ ᨧ “ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩣ”ᨲᩥ ᩍᨾᩥᨶᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨴᩩᨠ᩠ᨡᨲᩣᩅᩈᩮᨶ ᩏᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣᩅᩮᨴᨶᩣᨿ, ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣᨶᩩ ᨧ ᩅᩮᨴᨶᩣᨶᩩᩋᩣᨴᩦᨶᩅᨾᩣᩉ, “ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣ”ᨲᩥ ᩍᨾᩥᨶᩣ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨴᩩᨠ᩠ᨡᨲᩣᩅᩈᩮᨶᨴᩩᨠ᩠ᨡᩅᩮᨴᨶᩣᨿ, “ᩅᩥᨷᩁᩥᨱᩣᨾᨵᨾ᩠ᨾᩣ”ᨲᩥ ᩍᨾᩥᨶᩣ ᩅᩥᨷᩁᩥᨱᩣᨾᨴᩩᨠ᩠ᨡᨲᩣᩅᩈᩮᨶ ᩈᩩᨡᩅᩮᨴᨶᩣᨿ᪨ ᩋᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨶ ᩅᩣ ᨲᩦᨱᩥᨷᩥ ᨷᨴᩣᨶᩥ ᨲᩥᩔᨶ᩠ᨶᨾ᩠ᨷᩥ ᩅᩮᨴᨶᩣᨶᩴ ᩅᩈᩮᨶ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣᨶᩥ᪨ ᨨᨶ᩠ᨴᩁᩣᨣᩅᩥᨶᨿᩮᩣᨲᩥ ᨨᨶ᩠ᨴᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩁᩣᨣᩅᩥᨶᨿᨶᩴ ᩅᩥᨶᨿᩮᩣ᪨ “ᩋᨲ᩠ᨳᩅᩈᩣ ᩃᩥᨦ᩠ᨣᩅᩥᨽᨲ᩠ᨲᩥᩅᩥᨷᩁᩥᨱᩣᨾᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᨧᨶᨲᩮᩣ ᨿᩴ ᨨᨶ᩠ᨴᩁᩣᨣᨷ᩠ᨷᩉᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᨷᩁᩥᨿᩣᨿᩅᨧᨶᨾᩮᩅᩥᨴᩴ ᨷᨴᨴ᩠ᩅᨿᩴ᪨ ᨿᨳᩣᨠ᩠ᨠᨾᩴ ᩅᩥᨴᩥᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᨾᨣ᩠ᨣᩔ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨾᨣ᩠ᨣᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᨶ ᨧ ᨿᨳᩣᨠ᩠ᨠᨾᩴ ᨿᩮᩣᨩᨶᩣᨷᩥ ᩅᨭ᩠ᨭᨲᩥ᪨ ᩅᩮᨴᨶᩣᨿᩣᨲᩥ ᨶᩥᩔᨠ᩠ᨠᩅᨧᨶᩴ᪨ ᨶᩥᩔᩁᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨶᩮᨠ᩠ᨡᨾ᩠ᨾᩴ᪨ ᨿᩣᩅ ᩉᩥ ᩅᩮᨴᨶᩣᨷᨭᩥᨻᨴ᩠ᨵᩴ ᨨᨶ᩠ᨴᩁᩣᨣᩴ ᨶᨷ᩠ᨷᨩᩉᨲᩥ, ᨲᩣᩅᩣᨿᩴ ᨷᩩᩁᩥᩈᩮᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣᨿ ᩋᩃ᩠ᩃᩦᨶᩮᩣᨿᩮᩅ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨿᨴᩣ ᨷᨶ ᨲᩴ ᨨᨶ᩠ᨴᩁᩣᨣᩴ ᨷᨩᩉᨲᩥ, ᨲᨴᩣᨿᩴ ᨷᩩᩁᩥᩈᩮᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣᨿ ᨶᩥᩔᨭᩮᩣ ᩅᩥᩈᩴᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨨᨶ᩠ᨴᩁᩣᨣᨷ᩠ᨷᩉᩣᨶᩴ ᩅᩮᨴᨶᩣᨿ ᨶᩥᩔᩁᨱᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨲᨻ᩠ᨻᩈᩮᨶ ᨷᨶ ᩅᩮᨴᨶᩣᩈᩉᨩᩣᨲᨶᩥᩔᨿᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨽᩪᨲᩣ

រូបារូបធម្មា គហិតា ឯវ ហោន្តីតិបិ បញ្ចហិ ឧបាទានក្ខន្ធេហិ និស្សរណវចនំ និទ្ទិដ្ឋមេវ។ វេទនាសីសេន ហិ វេទនា អាគតា, តត្ថ បន ការណំ ហេដ្ឋា វុត្តមេវ។ លក្ខណហារវសេនាបិ អយមត្ថោ វិភាវេតព្ពោ។ វុត្តញ្ហិអាយស្មតា មហាកច្ចានត្ថេរេន –

"វុត្តម្ហិ ឯកធម្មេ, យេ ធម្មា ឯកលក្ខណា កេចិ;

វុត្តា ភវន្តិ សព្ពេ, សោ ហារោ លក្ខណោ នាមា"តិ។ (នេត្តិ។ ៤២៣);

កាមុបាទានមូលកត្តា សេសុបាទានានំ បហីនេ ច កាមុបាទានេ ឧបាទានសេសាភាវតោ "វិគតច្ឆន្ទរាគតាយ អនុបាទានោ"តិ វុត្តំ, ឯតេន "អនុបាទាវិមុត្តោ"តិ ឯតស្សត្ថំ សង្ខេបេន ទស្សេតិ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ – វិគតច្ឆន្ទរាគតាយ អនុបាទានោ, អនុបាទានត្តា ច អនុបាទាវិមុត្តោតិ។ តមត្ថំ វិត្ថារេតុំ, សមត្ថេតុំ វា "យស្មិំ"ន្តិអាទិ វុត្តំ។ តត្ថ យស្មិំ ឧបាទានេតិ សេសុបាទានមូលភូតេ កាមុបាទានេ។ តស្សាតិ កាមុបាទានស្ស។ អនុបាទិយិត្វាតិ ឆន្ទរាគវសេន អនាទិយិត្វា, ឯតេន "អនុបាទាវិមុត្តោ"តិ បទស្ស យ-ការលោបេន សមាសភាវំ, ព្យាសភាវំ វា ទស្សេតិ។

៣៧។ "ឥមេខោ"តិអាទិ យថាបុដ្ឋស្ស ធម្មស្ស វិស្សជ្ជិតភាវេន និគមនវចនំ, "បជានាតី"តិ វុត្តបជាននមេវ ច ឥម-សទ្ទេន និទ្ទិដ្ឋន្តិ ទស្សេតុំ "យេ តេ"តិអាទិមាហ។ យេ តេ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណធម្មេ…បេ… អបុច្ឆិំ, យេហិ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណធម្មេហិ…បេ… វទេយ្យុំ, តត្ថា…បេ… បជានាតីតិ ឯវំ និទ្ទិដ្ឋា ឥមេ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណធម្មា គម្ភីរា…បេ… បណ្ឌិតវេទនីយា ចាតិ វេទិតព្ពាតិ យោជនា។ "ឯវ"ន្តិអាទិ បិណ្ឌត្ថទស្សនំ។ តត្ថ កិញ្ចាបិ "អនុបាទាវិមុត្តោ ភិក្ខវេ, តថាគតោ"តិ ឥមិនា អគ្គមគ្គផលុប្បត្តិំ ទស្សេតិ, "វេទនានំ, សមុទយញ្ចា"តិអាទិនា ច ចតុសច្ចកម្មដ្ឋានំ។ តថាបិ យស្មា ធម្មធាតុយា សុប្បដិវិទ្ធត្តា ឥមំ ទិដ្ឋិគតំ សការណំ សគតិកំ បភេទតោ វិភជិតុំ សមត្ថោ ហោតិ, តស្មា បដ្ឋានេន ចេវ សទ្ធិំ ពុទ្ធភាគបដិបទាយ ឧប្បត្តិក្កមិយា ច តទេវ បាកដតរំ កត្តុកាមោ ធម្មរាជា ឯវំ ទស្សេតីតិ វុត្តំ "តទេវ និយ្យាតិត"ន្តិ, និគមិតំ និដ្ឋាបិតន្តិ អត្ថោ។ អន្តរាតិ បុច្ឆិតវិស្សជ្ជិតធម្មស្សនវចនានមន្តរា និទ្ទេ យា វិភត្តា តស្ស បជាននាការទស្សនវសេនាតិ អត្ថោ។

បឋមភាណវារវណ្ណនាយ លីនត្ថប្បកាសនា។

ឯកច្ចសស្សតវាទវណ្ណនា

៣៨។ "ឯកច្ចសស្សតិកា"តិ តទ្ធិតបទំ សមាសបទេន វិភាវេតុំ "ឯកច្ចសស្សតវាទា"តិ វុត្តំ។ សត្តេសុ, សង្ខារេសុ ច ឯកច្ចំ សស្សតមេតស្សាតិ ឯកច្ចសស្សតោ, វាទោ, សោ ឯតេសន្តិ ឯកច្ចសស្សតិកា តទ្ធិតវសេន, សមាសវសេន បន ឯកច្ចសស្សតោ វាទោ ឯតេសន្តិ ឯកច្ចសស្សតវាទា។ ឯស នយោ ឯកច្ចអសស្សតិកបទេបិ។ តេ ច "ឯកច្ចសស្សតិកា"តិ វុត្តោ តន្នេត្តាណំ

ឲកន្ធអសង្ខតិកកាចសត្តិដ្ឋានំ សិទ្ធេយចាតិ? សង្គំ អត្ថេតា, សង្គេតា បត អសិទ្ធេយច តស្មា សង្គេតា បិកេដតរំ កត្វា ឥសេ្សតុំ តឆា ទុត្តំ៍ ត ហិ ព្ពឆ សាចសេសំ កត្វា ឆម្មំ ឥេសេតិ ឆម្មស្សាយី៍ “ព្ពស្សេទា តិច្ចា, អេញ្ញា សត្តា អតិច្ចា”តិ ឲចំបចត្តចាគា សេត្តកន្ធសស្សតិកា សេឃ្យឆាបិ ព្ពស្សេចាគា៍ តឆា “តិច្ចា ព្រហ្មា, អេញ្ញា អតិច្ចា”តិ ឲចំបចត្តចាគាបិ៍ “បេយាលេចា តិច្ចា, ក្ខិអេណុកាឥេឃា អតិច្ចា”តិ (ចិសិសិកឥស្សេត សត្តយបរិច្ឆេឥ បឥយកេល្ល បស្សិតត្ថំ) ឲចំបចត្តចាគា សេក្ខាេកន្ធសស្សតិកា សេឃ្យឆាបិ កាលាគា៍ តឆា “ចក្ខាឥេឃា អតិច្ចា, ចិត្តាណំ តិច្ច”ត្តិ (ត្សាឃឥស្សេត, ចិសេសិកឥស្សេត ច បស្សិតត្ថំ) ឲចំបចត្តចាគាបិ ៍ ព្ពឆាតិ “ឲកន្ធសស្សតិកា”តិ ព្ពយស្មិំ បេឥ, ព្ពយិស្សា ចា ឥេសតាឃ៍ កហិតាតិ ទុត្តា, ឥេសិតត្ថកាេចត ចា ឥេសតាពាេលត សយាឥិត្តា តឆា េចច ឥេសិតត្តា៍ តឆា ហិ ព្ពឆ បុទ្រិយកា តេឃា ចាគា សត្តចេសត, ចតុេត្វា សេក្ខាេចសេត ឥេសិេតា៍ “សេក្ខាេកន្ធសស្សតិកា”តិ ព្ពឥំ បត េតហិ សស្សតកាេចត កឃ្យាតាតំ ឆម្មាតំ ឃាឆាចសកាចឥស្សតចេសត ទុត្តំ, ត បត ឲកន្ធសស្សតិកយតឥស្សតចេសត៍ តស្ស ហិ សស្សតាកិយតំ អសេក្ខតេយចាតិ លទ្ធិ៍ េតតចាហ បិឡព្ពយំ “ចិត្តត្តិ ចា...េប... ឥស្សតី”តិ៍ ត ហិ ឃស្ស សកាចស្ស បច្ចេឃហិ អកិសេក្ខតកាចំ បដិឌាតាតិ, តេស្សច តិច្ចទុចាឥិកាេចា អត្សុម្ចត្តកេត សក្កា បដិឌាតិតុំ, ឲេតត ច “ក្ខប្បាឥចឃទុចតាឃុត្តា សកាចា សិឃា តិច្ចា, សិឃា អតិច្ចា, សិឃា ត ចត្តព្ពា”តិអាឥិតា (ឌី៍ តិ៍ ជី៍ ១·១ប) បចត្តសត្តកក្កចាឥស្ស អឃុត្តតា ចិកាចិតា េហាតិ៍

តព្រាយំ អឃុត្តតាចិកាចតា – ឃឥិ ហិ “េឃត សការេចត េឃា ឆេម្មា អត្ថិតិ ទុច្ចតិ, េតេតច សការេចត េសា ឆេម្មា តត្ថិ”តិ ទុេច្ចឃ្យ, សិឃា អេតកត្តចាេគា៍ អឆ អេញ្ញាត, ត សិឃា អេតកត្តចាេគា៍ ត េចត្វ ឥេសត្តទាឥិសម្ពន្ធកាេចា ឃុេត្វា ចត្តុំ តស្ស សត្តេលិកសិទ្ធត្តា, ចិចាគាកាចេតា ច៍ េឃ បត ចឥត្តិ “ឃឆា ស្មុចណ្ណឈេដត យក្យេដ កេត ឈដកាេចា តស្សតិ, យក្យដកាេចា ក្ខប្បជ្ជតិ, ស្មុចណ្ណកាេចា តិដ្ឋតិេឃច, ឲចំ សព្ពសកាចាតំ េកាចិ ឆេម្មា តស្សតិ, េកាចិ ឆេម្មា ក្ខប្បជ្ជតិ, សកាេចា ឲច តិដ្ឋតី”តិ៍ េត ចត្តព្ពា “កិំ តំ ស្មុចណ្ណំ, ឃំ ឈេដ, យក្យេដ ច អចដ្ឋិតំ, ឃឥិ ទ្ធបាឥិ, េសា សេទ្ធា ចិឃ អតិេច្ចា៍ អឆ ទ្ធបាឥិសម្ពុេហា សម្មុតិយត្តំ, ត តស្ស អត្ថិតា ចា តត្ថិតា ចា តិច្ចតា ចា លព្កតី”តិ, តស្មា អេតកត្តចាេគា ត សិឃា៍ ឆម្មាតព្វា ឆម្មិេតា អញ្ញាឆាតញ្ញាឆា ច បចត្តិឃំ េគាេសា ទុេត្តាេឃច សស្សតចាឥចិចាេលាឃំ៍ តស្មា េសា តត្វ ទុត្តតេឃត េចឌិតេព្វា៍ អបិច ត តិច្ចាតិច្ចតចត្តព្ពាទ្ធេបិ អត្តា, េលិេកា ច បេយត្វេតា ចិជ្ជមាតតាបរិឌាតេតា ឃឆា តិច្ចាឌីតំ អញ្ញាតរំ ទ្ធបំ, ឃឆា ចា ឌីបិឥេឃា៍ ត ហិ ទ្ធបាឌីតំ ក្ខឥយព្ពឃសកាចាតំ តិច្ចាតិច្ចតចត្តព្ពសកាចតា សក្កា ចិញ្ញាតុំ, ឌីចស្ស ច តិច្ចាឌីសុ អញ្ញាតរំ ទ្ធបំ សិឃាតិ, ឲចំ សត្តកេក្កា ចិឃ េសសកក្កាតយ្យិ អសម្ពុេចាេឃចាតិ សត្តកក្កចាឥស្ស អឃុត្តតា េចឌិតព្ពា (ឌី៍ តិ៍ ជី៍ ១·១ប)៍

តត្ថ ច “ឲកេច្ច ឆម្មា សស្សតា, ឲកេច្ច អសស្សតា”តិ ឲតស្មិំ ចាេឥ ចក្ខាឌីតំ អសស្សតកាចសត្តិដ្ឋានំ ឃឆាសកាចាចេពាេធា ឲច, អឆ ឲចំចាឌីតំ កចំ មិច្ឆាឥស្សតំ សិឃាតិ, េកា ចា ឲចយាហ “ចក្ខាឌីតំ អសស្សតកាចសត្តិដ្ឋានំ មិច្ឆាឥស្សត”ត្តិ? អសស្សេតាស្វេឃច បត េកាសច្ចិ ឆម្មាតំ សស្សតកាចសត្តិដ្ឋានំ ព្ពឆ មិច្ឆាឥស្សតត្តិ កេហតព្វំ, េតត បត ឲកចាេឥ បចត្តយាេតត ចក្ខាឌីតំ អសស្សតកាចាចេពាេធា ចិទ្ធសិេតា សំសដ្ឋកាចេតា ចិសំសេដ្ឋា ចិឃ សប្បិបិេណ្ឌា, តេតា ច តស្ស សកិច្ចកេលាសយត្វតាឃ សម្មាឥស្សតបេក្ខ ឥេបតត្ថំ តាេហតីតិ៍ អសស្សតកាេចត តិច្ឆិតាបិ ចា ចក្ខុអាឥេឃា សយាេទាបិតឌីចសកាចា ឲច ដិដ្ឋិកតិេកហិ កឃ្យត្តីតិ តឥចេពាឥស្ស មិច្ឆាឥស្សតកាេចា ត សក្កា តិចាេទតុំ៍ េតតចាហ បិឡព្ពយំ “ចក្ខុំ ព្ពតិបិ...េប... កាេឃា ព្ពតិបិ អយំ

អត្ថា”តិអាទិំ ឯវញ្ច កត្វា អសង្ខតាយ, សង្ខតាយ ច ធាតុយា វសេន យថាក្កមំ “ឯកច្ចេ ធម្មា សស្សតា, ឯកច្ចេ អសស្សតា”តិ ឯវំបវត្តោ វិភជ្ជវាទោបិ ឯកច្ចសស្សតវាទោយេវ ភវេយ្យាតិ ឯវប្បការា ចោទនា អនវកាសា ហោតិ អវិបរីតធម្មសភាវប្បដិបត្តិភាវតោ. អវិបរីតធម្មសភាវប្បដិបត្តិយេវ ហេស វុត្តនយេន អសំសដ្ឋត្តា, អនារោបិតនិច្ចសភាវត្តា ច.

ឯត្ថាហ – បុរិមស្មិម្បិ សស្សតវាទេ អសស្សតានំ ធម្មានំ “សស្សតា”តិ គហណំ វិសេសតោ មិច្ឆាទស្សនំ ភវតុ, សស្សតានំ បន “សស្សតា”តិ គហណំ ន មិច្ឆាទស្សនំ យថាសភាវគ្គហណភាវតោ. ឯវញ្ច សតិ ពុទ្ធស្ស វាទស្ស វាទន្តរតា ន វត្តព្ពា, ពុទ្ធ វិយ បុរិមេបិ ឯកច្ចេសុយេវ ធម្មេសុ សស្សតគ្គាហសម្ពន្ធតោតិ, វត្តព្ពាយេវ អសស្សតេសុយេវ “កេចិទេវ ធម្មា សស្សតា, កេចិ អសស្សតា”តិ បរិកប្បនាវសេន គហេតព្ពធម្មេសុ វិភាគប្បវត្តិយា ពុទ្ធស្ស វាទស្ស និស្សិតត្តា. តត្ថ ច ឯកទេសស្ស សមុទាយន្តោគធត្តា អយំ សប្បទេសសស្សតគ្គាហោ បុរិមស្មិំ និប្បទេសសស្សតគ្គាហេ សមោធានំ គច្ឆេយ្យាតិ? តថាបិ ន សក្កា វត្តុំ វាទី តត្ថេវ សមោធានវសេន វាទទ្វយស្ស បវត្តត្តា. អញ្ញោ ឯវ ហិ និច្ចាភិនិវេសោ “សព្ពេ ធម្មា សស្សតា”តិ អភិនិវិដ្ឋោ, អញ្ញោ “ឯកច្ចេវ សស្សតា, ឯកច្ចេ អសស្សតា”តិ. សង្ខារានំ អនវសេសបរិយាទានំ, ឯកទេសបរិគ្គហោ ច វាទទ្វយស្ស បរិព្យត្តោយេវ. កិញ្ច ភិយ្យោ – អនេកវិធសមុស្សយេ, ឯកវិធសមុស្សយេ ច ឧត្តបទេន្តេន អភិនិវេសភាវតោ. តថា ន សក្កា វត្តុំ. វត្ថុតោបិ ហិ សស្សតវាទី ឋាតិវិសេសវសេន នានាវិធរូបកាយសន្និស្សយេ ឯវ អរូបធម្មបុញ្ញេ សស្សតាភិនិវេសំ ឋានតោ អភិញ្ញាណេន, អត្តស្សវាទីហិ ច រូបកាយគេហគហណតោ. តថា ច វុត្តំ “ទេវោ រូបោ អត្តា រូបីតិ”ន្តិ, (ទី. និ. ១.១៣៣; ម. និ. ១.១៣៥; បារា. ១១) “វេទន្តិ រូបបដ្ដន្តិ”តិ (ទី. និ. ១.១៣៣; ម. និ. ១.១៣៥; បារា. ១១) ច អាទិំ. វិសេសលាភី បន ឯកច្ចសស្សតិកោ អត្តុបលទ្ធិតោ ភវសមុស្សយេ ធម្មុបទេន្តេ សស្សតាការគហណេន អភិនិវេសំ ឋបេត្វា ឯកវបរិយាយត្តុលទ្ធសន្តានវិសយត្តា តទភិនិវេសស្ស. តថា ហិ តីសុបិ វាទេសុ “យំ ខោ ឥទំ វុច្ចតិ ចក្ខុន្តិបិ, សោតន្តិបិ, ឃានន្តិបិ”តិ ឯត្តកេនេវ វុត្តំ. តត្ថិទំ បន វុត្តម្បិ សស្សតេកច្ចសស្សតវាទីនំ សស្សតាភិនិវេសវិសេសោ រូបារូបធម្មវិសយតាយ វុត្តោ វេទិតព្ពោ.

៤៨. និច្ចន្តិ ធុវន្តិ និច្ចន្តិ ធុវន្តិ សមានត្ថានំ ពហូនំបិ អសង្ខ្យេយ្យប្បវត្តិនិច្ចន្តិ បុន និច្ចតោ, អទ្ធា-សទ្ទស្ស ច កាលបរិយាយត្តា ឯវំ វុត្តន្តិ អាហ “ទីឃស្ស”តិអាទិំ. អតិក្កម្ម អយនំ បវត្តនំ អច្ចយោ. អនេកាភិក្កន្តា ធាតុំ, រូបសង្គហេន ច អត្ថវិសេសភាវតោ និ-សទ្ទេន យុត្តោ វិ-សទ្ទោ វិនាសវាចីតិ វុត្តំ “វិនស្សតី”តិ, វិ-សទ្ទោ វា គតិយោគេ សទ្ធម្មន្តរាភិតោ បន និ-សទ្ទេន យុត្តត្តា បរិច្ឆេទនេន វិនាសទ្ធា លក្ខណីតិ សន្ធាយ “វិនស្សតី”តិ វុត្តំ. សទ្ធម្មវសេន វត្តតីតិ ហិ សក្កតា អត្ថោ, វ-ការស្ស ទ-ការាទេសោ. វិបត្តិករណាទិបរិយាយមុស្សិតិទ្ធោ ហិ វដ្ដាយ ឋានេ អន្តរហិតោតិ សង្ខារោ ន ហោតិ, វាវ លោកោ និច្ចតីតិ វុច្ចតិ. បាឡិយំ លោកោតិ បរិច្ឆិន្នោ អាទីកាមភវលោកោ អធិប្បេតោ តទេកទេសស្ស ពាហុល្លតោ, តទេវ សន្ធាយ “យេភុយ្យេនា”តិ វុត្តន្តិ វសេនតិ “យេ”តិអាទិនា. រូបរិទ្ធិលោកេសូតិ អាភស្សរតោ ឧបរិភូមីសុ. អគ្គិនា កប្បវុដ្ឋានកាលប្បវត្តិយំ, តេនេវាហ បាឡិយំ “អាភស្សរសំវត្តនិកា ហោន្តី”តិ. កស្មា បនេវ វុត្តន្តិ វេ? វសេន ពាហុំ បវត្តនតោ. អយម្បិ វាទានុរូបោ –

“សត្តសត្តគ្គិនា វារា, អដ្ឋមេ អដ្ឋមេ ទកា;

ចត្យសដ្ឋិ ឃគា បុណ្ណា, ៦ុរោកា ចាឃុចេទរា សិឃា”តិ៍ (អកិឆយុត្តចិកាចតឹឌឹកាឃ បញ្ហាយបរិឆ្ឆេចណ្ណតាឃយ្យិ);

អារុរេប្យសុ ចាតិ ៦ត្ត ចិកប្យតេត្តត ចា-សេទ្កត សិចដ្ឋយាតលោកឆាត្វហិ អញ្ញាលោកឆាត្វសុ ចាតិ ចិកេប្យតិ៍ ត ហិ សេត្ថា អបិឃសត្តា ៣គា ទ្វបិទ្វបករេចសុ ក្តប្យឌ្ឍត្តីតិ សក្កា ចិញ្ញាតុំ អបិរេឃសុ ឌីឈ៣ទាឃុកាតំ យត្យុរលោក្វបបត្តិឃា អសយួចេតា, យត្យុរលោក្វបបត្តិញ្ហា ចិតា ៣គា តេសំ ៣ត្វបបត្តិឃា អត្យុបបត្តិតោ៍ តិឃ៣យិដ្ឋាឌិដ្ឋិកោបិ ហិ សិចដ្ឋយាតេ កេប្យ តិរឃតោ ត យុទ្ធតិ, បិដ្ឋិចក្កចាញ៦រេឃច តិត្ថាត្តតីតិ អដ្ឋកថាយុ (អ៍ តិ៍ អដ្ឋ៍ ១៍៦១១) ចុត្តំ៍ សតិបិ សត្ថាសត្តាតំ បុញ្ញាបុញ្ញាកិសង្ខារយតសា តិត្ថាត្តការេច ឆាហិរបច្ចេឃហិ ចិតា យតសាច តិត្ថាត្តត្តា ទ្វបិចចេរសត្តា ៦ច “យតោឃឃា”តិ ចុទ្ធត្តិ, ត បត ឆាហិរបច្ចឃបដិឃត្តា ៣គេញ្ញាតិ គេឃ្យតុំ “យតេត តិត្ថាត្តត្តា យតោឃឃា”តិ អាហ៍ ឃគេចំ កាយាចចេរសត្តាតយ្យិ ឌូបបិតិកាតំ យតោឃឃការេចា អាបដ្ឋតីតិ? តាបដ្ឋតិ, អឆិចិត្តក្វតោត អតិសឃយតសា តិត្ថាត្តសត្តសុរេឃច យតោឃឃចោហារោតាតិ គេឃ្យតេត្តត ឥសាត-សេទ្កត ចិរេសរេសត្តា “ឥសាតយតេតា”តិ ចុត្តំ៍ ៦ចយ្យិ អទ្វបិចចេរសត្តាតំ យតោឃឃការេចា អាបដ្ឋតីតិ? ត ៣ត្ត ឆាហិរបច្ចេឃហិ តិត្ថាត្តត្តត្ថាតាសក្កាឃ អការេចត យតសា ៦ច តិត្ថាត្តាតិ អចឆារលាសយួចេតា៍ តិទ្វញ្ញេហាចាឃំ លោកេ យតោឃឃចោហារោ ទ្វបិចចេរសត្តសុ៍ ៣ឆា ហិ អត្តយោឃា បិតយោឃា យតោឃយោឃា អាតត្តយោឃា ចិញ្ញាលាយោឃាតិ បញ្ហាឆា អត្តាតំ ចេគចាឌិតោ បរិកេប្យត្តិ៍ ក្តឆ្ឆេចចារេគបិ ចក្កូតិ “ឌិត្ថា ទ្វឹ យតោឃយោឃា”តិ, (ឌឹ៍ តិ៍ ១៍ប័លិ) តេ បត ឥសាតាត្យការេចតោ ឹតិកក្កា សឃំបកា អត្តលិក្កចទាតិ អាហ “ឹតិ តេឃស”ត្តិអាឌិ, តេសំ អត្តតោច បកា អត្តិតិ អតេត្វា៍ រសាកតា ចា ចាឃឹ សកា ៦ុតេសត្តិ សុកដ្ឋាឃិតោតិបិ ឃុឌ្ឍតិ៍ ក្តក្កិរេសតាតិ អាកឃ្យុរេទ សត្ថាឃ ចុត្តំ៍ បរិត្តាកាប្យយាលាកា បត ឆេ្វ, ចត្តារោ ច កេប្យ តិដ្ឋត្តិ៍ អដ្ឋ កេប្យតិ ចត្យត្តយសេញ្ញ្យកប្យាតំ សយុគាឃក្វតេ អដ្ឋ យហាកេប្យ៍

៣០៍ ចិតាសចាឌឹរេឃច ចដ្ឋ-សេទ្កា បដិរេសឆឧទ្យាតរោកត ក្តបសេក្កត ឃុត្តត្តា សណ្ឋាហតត្តញាបរោកាតិ អាហ “សណ្ឋាតី”តិ, អរេតកត្តត្តា ចា ឆាត្វតំ តិត្ថាត្តតិ, ចឌ្ឍតីតិ ចា អតេត្វា៍ សប្យត្តិយហារេយឈសប្យប្យត្តិតោ ហិ បដ្ឋាឃ បចចឹសត្វារកុគកាចំសត្វារកចាឃុអាឌឹតំ សប្យប្យត្តិចរេសត ឃាច ចត្ថិយស្វុរិឃាតំ បិត្យការេចា, តាច លោរកា ចិចដ្ឋតីតិ ចុទ្ធតិ៍ បកតិឃាតិ សការេចត, ៣ឃ្យុ “សុញ្ញា”ត្តិ ច្ថាយិតា សយួត្ថា៍ ៣ឆាសុញ្ញាតាឃ ការរលាយាហ “តិត្ថាត្តសត្តាតំ តត្តិតាឃា”តិ៍ បុរិយតទំ អតេញ្ញាសំ សត្តាតយត្យុត្តត្តាតិ ការេចា, តេត ឃឆា ៦កច្ចាតិ ចិយាតាតិ ៣ត្ត តិត្ថាត្តសត្តាតំ លឌ្ឍតត្តា សុញ្ញាតិ, ត ៦ចយិគត្តិ គេឃ្យតិ៍

អបរោ តយោ – សកកយុឃ្យុ បឌយំ កេលាំ បកតិ, តាឃ តិត្ថាត្តសត្តាតត្តិ សយួត្ថា, តេត ឃឆា ៦៣ឃ្យុ អត្តតោ កយុឆាលេត បឌយំ តិត្ថាត្តិ, ត ៦ចំ អតេញ្ញាសំ ៣ឃ្យុ បុរិយតទំ, សយាតការេល ចា តិត្ថាត្តិ អត្តិ, ៣ឆា តិត្ថាត្តសត្តាតំ តត្តិតាឃ សុញ្ញាយិគត្តិ គេឃ្យតិ៍ ព្រាហ្មបិរិសឌ្ឍព្រាហ្មបុរោហិតយហាព្រាហ្មារោតា ច្វឆ ព្រាហ្មកាឃិកា, តេសំ តិចាសតាឃ ក្វយិបិ “ព្រាហ្មកាឃិកា”តិ ចុត្តា, ព្រាហ្មកាឃិកក្វឹតិ បត បិរេឆព្រាហ្មកាឃិកាតំ សយួត្ថិឌឹ ក្វឹតិ អតេត្វា៍ កត្តា សឃំ ការរេកា៍ ការេទតា បរេរសំ អាលាបរោកា៍ ចិសុទ្ធិយរក្ក បុរេត្ថាតិចាសឆាលាកឆាឃំ (ចិសុទ្ធិ៍ ៦៍៣០ប័) ចុត្តតរេឃត, ៦តេត តិត្ថាត្តក្កយំ កយុបច្ចទ៍ឃាត្យសយដ្ឋាតការេច ច កេលាំ គេឃ្យតិ៍ កយុំ ក្តបតិឃ្យុឃការេចត បច្ចេឃា ៦តិឃ្យុាតិ កយុបច្ចឃា៍ អឆ ចា ៣ត្ត តិត្ថាត្តសត្តាតំ ចិបច្ចតកកយុឃ្យុ សហកាឌឹការកការេចតា កយុឃ្យុ បច្ចឃាតិ កយុបច្ចឃា៍ ក្តត្យ សយដ្ឋាតរេយតិឃ្យុាតិ ក្តត្យសយដ្ឋាតា៍ “កយុបច្ចទ៍ឃាត្យសយដ្ឋាតា”តិបិ សយាសចរេសត បិរេធា កយុសហារោឃា

បច្ចយោ, ចុត្តនយេន ចា កម្មស្ស សហាយភូតោ បច្ចយោតិ កម្មបច្ចយោ, សោ ឯច ក្វច តថា, សោច សហជាតេយតិស្សាតិ

កម្មបច្ចយៀតុសមុអាគា៑ ទេតភូទីតិ រូក្កិសាចតុប្បញ្ញកម្មាតុកាចេតោ ទេតភូតោ ភូយិ, ត ពេចលំ ភូយិយេច, អឆ ទោ តប្បទិចាទាបិតិ

អាហ “បកតិ”តិអាឌិ៑ បកតិតិដ្ឋតដ្ឋានេតិ បុទិយកប្បេសុ បុទិយកាតំ តិដ្ឋតដ្ឋានេត៑ ឲត្តាតិ “ព្រហ្មចិយាត”ត្តិ ចុត្តាយ ព្រហ្មកាយិកភូមិយា៑

សាយញ្ញាចិសេសចេសេត ចេចំ អាឆាទក្ខយំ៑ កឆំ បលីតាយ ក្ខតិយញ្ញាតភូមិយា ជិតាតំ ហឹតាយ បឆយញ្ញាតភូមិយា រូបបត្តិ ហោតីតិ អាហ

“អឆ សត្តាត”ត្តិអាឌិ, តិកត្តិចេសេត បឆយញ្ញាតំ កាចេច្ចាតិ ចុត្តំ ហោតិ, បកតិយា សកាចេត តិកត្តិ តល្បា រូប្បជ្ជតីតិ សប្តត្តា៑

ចសិតដ្ឋានេតិ ចុត្តបុព្ពដ្ឋានេត៑ តតោ ឌ្លតទត្តិតិ រូបបត្តិចេសេត ក្ខតិយញ្ញាតភូមិតោ បឆយញ្ញាតភូមិ អបសក្កតិ, កច្ឆតីតិ អទ្ទោ៑

អប្បាយុកោតិ ឃំ រូឡអារបុញ្ញកម្មំ កតំ, តស្ស រូបដ្ឋគារហចិបាកបចត្តតោ អប្បបរិយាលាយុកោ៑ តស្ស ចេចលោកស្សាតិ តស្មិំ

ចេចលោកេ, តិស្សយចេសេត ចា សព្ពត្តិកេ្ខសោ៑ អាយុប្បយារោលាតេចាតិ បរយាយុប្បយារោលាតេច៑ បរិតត្តិ អប្បកំ៑ អត្តទាច ចចត្តីតិ

ទាឌពោដ្ឋាការេទ បក្លិត្តតល្ហុលតាញ្ញត្ថ ចិយ បុញ្ញាក្ខយា ហុត្វា សកកម្មប្បយារោលាត តស្ស ចេចលោកស្ស បរយាយុអត្តទា ឲច ចចត្តិ៑

កិំ បនេតំ បរយាយុ តាម, កថំ ចា តំ បរិច្ឆិត្តប្បយាណត្តិ? ចុច្ចតេ – យោ តេសំ តេសំ សត្តាតំ តស្មិំ តស្មិំ ភចចិសេសេ ចិបាកប្បចត្តស្ស

ជិតិកាលតិយមោ បុទិយសិទ្ធភចបត្តូត្ថុបតិស្សយចេសេត សទីទាចយចចណ្ណសណ្ឋាតប្បយាណាឌិចិសេសា ចិយ តំតំកតិតិកាយាឌីសុ

យេភុយ្យេត តិយតបរិច្ឆេទោ ហោតិ, កក្ខសេឃ្យកកាយាចទេចចទ្ទុបិចទេសត្តាតំ

សុក្កសោលិតាឌិរូតុកោឌតាឌិរូតុអាឌិបច្ចយុប្បត្តបច្ចយុបត្ថម្ភិតោ ច, សោ អាយុហេតុកត្តា ការណូបចារេត អាយុ,

រូក្កិសបរិច្ឆេទចេសេត បរយាយុតិ ច ចុច្ចតិ៑ យថាសកំ ឧលាយត្តាចដ្ឋាយីតយ្យិ ហិ អត្តតា សហជាតាតំ ទុបិទុបធម្មាតំ ធបតាការចុត្តិតាយ

បចត្តកាតិ ទុបិទុបជីចិតិន្ទ្រិយាតិ ត ពេចលំ តេសំ ឧលាដ្ឋិតិយា ឲច ការលាកាចេត អនុបិលកាតិ, អឆ ទោ យាច កប្បទេច្ឆោ

[កចក្កបទេច្ឆោ (ឌី៑ តិ៑ ដី៑ ១៑៣០)] អនុបចត្តស្ស អចិច្ឆេទហេតុកាចេតាបិ៑ តស្មា ទេស អាយុហេតុកោយេច, តំ បត ចេចាតំ,

តេទយិកាតញ្ច យេភុយ្យេត តិយតបរិច្ឆេទំ, រូត្តទក្ខុកាតំ បត ឲកត្តតិយតបរិច្ឆេទយេច៑ អចសិដ្ឋយតុស្សបេតតិទច្ឆាតកតាតំ បត

ចិទដ្ឋិតិសំចត្តតិកកម្មពាហុលេ ការេល តំកម្មសហិតសត្តាតឌតិតសុក្កសោលិតបច្ចយាតំ, តម្ពុលកាតញ្ច

ចត្តិយឆ្នុទិយសយចិសយបរិចត្តតាឌិឌតិទិតាតុអាហារាឌិសយចិសយបច្ចយាតំ ចេសេត ចិទាចិទកាលតាយ អតិយតបរិច្ឆេទំ, តស្ស ច យថា

បុទិយសិទ្ធភចបត្តតាចេសេត តំតំកតិតិកាយាឌីសុ ចណ្ណសណ្ឋាតាឌិចិសេសតិយមោ សិទ្ធោ, ឥស្សាតុស្សចាឌីហិ តថាយេច អាឌិតោ

កហលាសិទ្ធិយា, ឲចំ តាសុ តាសុ រូបបត្តីសុ តិដ្ឋតសត្តាតំ យេភុយ្យេត សយប្បយាណំ ជិតិកាលំ ឥស្សាតុស្សចេហិ លតិទ្ធា តំ បរយតំ

អញ្ញាសាយ បចត្តិតកចបត្តតាចេសេត អាឌិតោ បរិច្ឆេទតិយមោ ចេឌិតព្ពោ៑

យស្មា បត កម្មំ តាសុ តាសុ រូបបត្តីសុ យថា តំតំរូបបត្តិតិស្សិតចណ្ណាឌិតិដ្ឋតតេ សមត្ថំ, ឲចំ តិយតាយុបរិច្ឆេទាសុ រូបបត្តីសុ

បរិច្ឆេទាតិក្កមេត ចិបាកតិដ្ឋតតេ សមត្ថំ ត ហោតិ, តស្មា ចុត្តំ “អាយុប្បយារោលាតេច ចចត្តី”តិ៑ យស្មា បត រូបត្ថម្ភកបច្ចយសហាយេហិ

អនុបិលកបច្ចយេហិ រូបិឌិត្តកក្ខត្ថាតំ បចត្តតត្ថាការេទា អត្ថេតោ បរយាយុកស្ស ហោតិ យថាចុត្តបរិច្ឆេទាតតិក្កមតេតា, តស្មា សតិបិ

កម្មាចសេសេ ឋាតំ ត សម្ភចតិ, តេត ចុត្តំ “អត្ថេតោ បុញ្ញាពលេត ឋាតុំ ត សក្កោត្តី”តិ៑ “អាយុក្ខយា ចា បុញ្ញាក្ខយា ចា អាភស្សទកាយា

ចចិត្វា”តិ ចចតេតោ បតេត្ត កាយាចទេចចាតំ ចិយ ព្រហ្មកាយិកាតម្បិ យេភុយ្យេតេច តិយតាយុបរិច្ឆេទភាវេចា ចេឌិតព្ពោ៑ តថា

ហិ ទេវលោកតោ ទេវបុត្តា អាយុក្ខយេន បុញ្ញក្ខយេន អាហារក្ខយេន កោបេនាតិ ចតូហិ ការណេហិ ចវន្តីតិ អដ្ឋកថាសុ (ធ· ប· អដ្ឋ· ១·អប្បមាទវគ្គេ) វុត្តំ· កប្បំ វា ឧបឌ្ឍកប្បំ វាតិ ឯត្ថ អសង្ខ្យេយ្យកប្បោ អធិប្បេតោ, សោ ច តថារូបេបិ កាលេយេវ, វា-សទ្ទោ បន កប្បស្ស តតិយភាគំ វា តតោ ឩនកំ វាតិ វិកប្បនត្ថោ·

៣៨·អភិរតីតិ ឯកវិហារេន អភិរមណសព្ភាវតា អញ្ញាហិ សមាគមិច្ឆាយេហិ· តត្ថ “ឯកកស្ស ទីឃរត្តំ អភិនិវិត្តា”តិ បាឡិយំ វចនតោតិ វុត្តំ “អបរស្សាបី”តិអាទិំ ឯវមត្ថយោជនាយំ ទស្សេត្វា តត្ថ ឧក្កណ្ឋិតាបិ និយាតិ ទោសតាយោគតោបេត ញាតិទេសំ ទស្សេតិ “យា បនា”តិអាទិនា· បិយវត្ថុវិរហេន, បិយវត្ថុអលាភេន វា ចិត្តវិឃាតោ ឧក្កណ្ឋិតា, សា បនត្ថតោ ទោមនស្សចិត្តុប្បាទោវ, តេនាហ “បដិឃសម្បយុត្តា”តិ· សា ព្រហ្មលោកេ នត្ថិ ឈានានុភាវបហិតត្តា· តណ្ហាទិដ្ឋិសព្ភាវតា ចិត្តស្ស បុរិមាចត្តាយ ឧក្កណ្ឋិតា ឋត្វា ឯវ ពាធ បរិតស្សនា· សា ហិ ទីឃរត្តំ សមានតិមិរា ជីតស្ស មហាវុត្តានភិរតិនិមិត្តំ ឧប្បន្នា “អហំ មម”ន្តិ គហណស្ស ច ការណភូតា· តេន វុត្តំ “តណ្ហាតស្សនាបិ ទិដ្ឋិតស្សនាបិ វដ្ដតី”តិ (ទី· ដី· អដ្ឋ· ១·៣១) តត្ថ វុត្តំ អត្ថុទ្ធារេ ពាធំ មេវ បាឡិបាឡិំ នីហរិត្វា “អហោ វត អញ្ញោបិ សត្តា ពហុត្តំ អាគច្ឆេយ្យុន្តិ អយំ តណ្ហាតស្សនា នាមា”តិ? សច្ចំ, តំ បន ទិដ្ឋិតស្សនាយ វិសុំ ឧទាហរណំ ទស្សេន្តេន តណ្ហាតស្សនមេវ តេនា និទ្ធារេត្វា វុត្តំ, ន បន ឯត្ថ ទិដ្ឋិតស្សនាយ អលព្ភមានត្តាតិ ន ទោសោ· ពាធាតិ សមានសទ្ធមនីយាតំ អត្ថានុពន្ធំ កត្វា ពាធានិរោធំ វិការេវំ “សា បនេសា”តិអាទិមាហ· បដិឃសម្បន្នាតោ ចិត្តុប្បាទោ ឯវ តាសតស្សនា ឯវមញ្ញត្ថាបិ មនោរថំ “ជាតិំ បដិច្ច”តិអាទិ វិភង្គបាឡិ, (វិភ· ៨១១) ឧប្បាទមត្តកថា – ជាតិំ បដិច្ច ភយន្តិ ជាតិបច្ចយា ឧប្បន្នភយំ· ភយានកន្តិ អាការនិទ្ទេសោ· ឆម្ភិតត្តន្តិ ភយវសេន គត្តកម្បោ, វិលោមតា ហទយមំសចលនំ· លោមហំសោតិ លោមានំ ហំសនំ, ឧទ្ធគ្គភាវោ· ឥតិ ឥមំ នានាការេហិ វុត្តំ ភាវោ, ពាហិរា បន្ទេយេន កិច្ចតោ ភយំ ទស្សេត្វា បុន ទេវតានំ វុត្តានំ សភាវតោ ទស្សិតន្តិ ដីកាយំ បន “ភយានកន្តិ ភេរវារម្មណនិមិត្តំ ពាលវភយំ, តេន សរីរស្ស ឆម្ភិតភាវោ ឆម្ភិតត្ត”ន្តិ (ទី· ដី· ដី· ១·៣១) វុត្តំ, អនេតានេវ ភយន្តិ ឯត្ថ ឧព្វេគភយំ ទស្សិតំ, ពាធតិ ឯត្ថ បវេយាគោ អយំ តស្សនាតិ ឯវំ សព្ពត្ថ អត្ថោ បរិតស្សិតវិប្ផន្ទិតមេវាតិ ឯត្ថ “ទិដ្ឋិសង្ខាតេន តណ្ហាសង្ខាតេន ច បរិតស្សិតេន វិប្ផន្ទិតមេវ ចលិតមេវ កម្បិតមេវា”តិ (ទី· ដី· អដ្ឋ· ១·១០៥-១០៦) អដ្ឋកថាយមត្ថំ វុត្តំ តេន វិញ្ញាយតិ លព្ភមានម្បិ តណ្ហាតស្សនមត្តេន ទិដ្ឋិតស្សនាយេវ និទស្សិតន្តិ “តេបី”តិអាទិ សីហោបមសុត្តបាឡិ (អ· និ· ៣·១១) តត្ថ តេបីតិ ទីឃាយុកា ទេវាបិ· ភយន្តិ ញាណភយំ, បរិតស្សិតបរិវិតក្កេត្ត សន្តាសន្តាបេតា ការណវេសេន ឧប្បន្នំ ភយញ្ញាណំ· សំវេគន្តិ សហោត្តប្បញាណំ, ឧត្តប្បេនេវ វា· សន្តាសន្តិ អាទីនវនិទ្ទិដ្ឋានុបស្សនាហិ សន្តាសេហិ សន្តាសនញ្ញាណំ· ឧបបត្តិវសេនាតិ បដិសន្ធិវសេន·

សហព្យតន្តិ សហាយភាវូបគមនំ សហាយតោ អត្ថោ សហព្យ-សទ្ទស្ស សហាយសទ្ទបរិយាយត្តា· សោ ហិ សហ ព្យាយតិ បវត្តតិ, ទោសំ វា បដិហនេតីតិ សហព្យោតិ វុច្ចតិ, តស្ស ភាវោ សហព្យតា· សហាយភាវោ បន សហភាវោយេវ នាមាតិ អធិប្បាយតោ អត្ថំ ទស្សេតុំ “សហភាវោ”ន្តិ វុត្តំ· សមានត្ថមវោយេវ វា សហ-សទ្ទោ អធិកិច្ចនតេ អធិសទ្ទោ វិយ, តស្មា សហ ឯកតោ វត្តមានស្ស ភាវោ សហព្យំ យថា “ទាយព្យ”ន្តិ តទេវ សហព្យតា, សកត្ថវុត្តិវសេន ពហុវចនំ សទ្ធាយាហ “សហភាវោ”ន្តិ· អបិច សហ វាតិ បវត្តតីតិ សហវោ, តស្ស ភាវោ សហព្យំ យថា “វីរស្ស ភាវោ វីរិយ”ន្តិ, តទេវ សហព្យតាតិ ឯវំ វិមានដ្ឋកថាយំ (វិ· វ· អដ្ឋ· ៧៨១) វុត្តំ,

តស្មា តងត្ថំ ងេស្សត្តំ ឲុចំ ចុត្តត្ថិបិ ងេដ្ឋាំ

១៧៍ ព្ទេយ សទេត្ត អកិកចិត្វាតិ ខេសេសា៍ អកិកចតា ខេចត្ត បិបសការេចត ខេដ្ឋការេចត “ខេត សទេត្ត អកិកចិត្វា ជិខេតា”តិ អត្ថខេតា យញ្ញាតាខេឃចាតិ ចុត្តំ “ខេដ្ឋខេកាហយស្មី”តិ៍ អញ្ញាងត្តតិ ងស្សេត អត្ថរាឃាកាចចចខេតត, ងខេសាតិ ឲត្ត ងស្សេតឃ្យចិខេសសបរិក្កហាការេចត ច អតាចរលាងស្សាចិតំ បដិខាតាតីតិ អាហ “សទ្ធំ បស្សាមីតិ អខេត្វា”តិ៍ ងស្សេតឃ្យចិខេសសស្ស ហិ បខេងសក្ខតស្ស អក្កហខេលា សតិ កខេហតព្ទស្ស តិប្បខេងសតា ចិញ្ញាឃតិ ឃឆា “ជិក្ខិខេតា ត ងកាតី”តិ, ខេងឃ្យឆយ្ចិខេសសស្ស ខេចត្ត បខេងសក្ខតស្ស អក្កហលាខេតា បព្ទាខិខេតា សព្ទាយ្យិ ត ងកាតីតិ កខេហតព្ទស្ស ខេងឃ្យឆយ្យស្ស តិប្បខេងសតា ចិញ្ញាឃតិ៍ ឲចយឹជិខេសស្ស៍ ចខេស ចខេត្តយីតិ ចសចត្តី៍ អហំ-សង្គខេឃាកខេតា ហិ សព្ទត្ត អយ្យឃាខេកត ចចតខេត្វា៍ សត្តកាដតក្ខតស្ស ខេលិកស្ស តិយ្យាតា ចាតិ សព្ទខេត្វា៍ “បឆចី”តិអាជិ ខេចត្ត កាដតខេលិកចខេសត អឌិប្បាឃកឆត៌ សខិតាតិ ខចិតា, ចិកខិតា ចា, ខេតតាហ “ត្វំ ឍត្តិខេឃា តាយា”តិអាជិ៍ ចិល្លចសិតាឃាតិ សយាចិល្លបព្ទាចិឆចសិកាចខេតា៍ តត្វាតិ ក្ខតកខេញ្យស្ស៍ អខេត្តាចត្តិយឹយ្យឹ អខេត្តាកក្ខាសខេឃ៍ បឆយចិត្តក្លខេលាតិ បដិសត្ថិចិត្តក្លខេលា៍ ក្ខតិឃខេតាតិ បឆយកចក្កចិត្តក្លលាខេតា៍ បឆទ៌យទិឃាបខេឆតិ ខេឃត បដិសត្ថិ កល្យាតិ, តស្មិំ ព្ទទិឃាបខេឆ៍ ព្ទតិ អតីតចខេសត, ក្ខត-សង្គស្ស ចត្តយាតចខេសត ច កញ្យ-សង្គស្ស អខេត្វា ងស្សិខេតា៍ ខីកាឃំ (ខី៍ តិ៍ ខី៍ ១៍១៧) បត កញ្យ-សង្គខេត្វា អតាកតចខេសតាបិ ចុខេត្តា៍ អខេហស្ថិ ហិ ក្ខតា៍ កចត្តិ, កចិស្សត្តិ ចាតិ កញ្យា តព្ទាតីឃា ចិឃ ល្យបច្ចឃស្ស កត្តទិបិ បចត្តតខេតា៍

“ព្ទស្សខេទា កត្តា តិយ្យាតា”តិ ចត្វាបិ បុត “យឃា ព្ទខេយ សត្តា តិយ្យិតា”តិ ចចតំ កិយត្តិឃត្តិ អាហ “ព្ទងាតិ កាខេលាចខេសតា”តិអាជិ [កាខេលាខេតា (អដ្ឋកថាយំ)] កាខេលាចខេសត សាខេឆត្យកាយតាឃ បដិញ្ញាកខេលាត្តត្តិ ចុត្តំ ខេហាតិ៍ តត្ថ ខេចស ព្រហ្មា អតចដ្ឋិតងស្សតត្តា បុត្តឌ្ឈតស្ស បុទិយតខេខាតិបទិចិតយ្យិ កយ្យស្សកតាខាកាលំ ចិស្សខេឌ្ឈត្វា ចិក្យព្ទតិត្ថិចខេសត ចិត្តប្បាងយត្តបដិតខេត្ថត សត្តតិយ្យាខេតត ចិបល្លខេដ្ឋា “យឃា ព្ទខេយ សត្តា តិយ្យិតា”តិអាជិតា ព្ទស្សខេក្យត្តងស្សតំ បក្លតុយាខេតា អកិតិចិសតចខេសត បតិដ្ឋិខេតា, ត បត បតិដ្ឋាបតចខេសត៍ អឆ កស្មា កាខេលាចខេសត សាខេឆត្យកាខេយា បដិញ្ញា កខេទាតីតិ ចុត្តត្តិ? ត ខេចចំ ងេដ្ឋាំ៍ ខេតសយ្យិ ហិ “ឲចំ ខេហាតី”តិអាជិតា បឋា ក្ខប្បឌ្ឈត្តាតយ្យិ តឆាអកិតិខេចសស្ស ចក្លយាតត្តា បខេទសំ បតិដ្ឋាបតក្កខេយខេតច តស្ស ខេសា អកិតិខេចខេសា ខាខេតា, ត ត្យ អកិតិចិសតយខេត្តត, តស្មា ឲចំ ចុត្តត្តិ ងេដ្ឋាំ៍ ខេតខេតចាហ “តំ កិស្ស ខេហត្យ”តិអាជិ៍ បិត្យព្ទឃំ យតខេសា បលិឌីតិ យតខេសា បត្តតា, តឆា ចិត្តប្បត្តិយត្តខេយចាតិ ចុត្តំ ខេហាតិ៍

ព្ទត្តកាចត្តិ ព្ទងប្បកាខេកាចំ៍ ឃស្មា បត ខេសា បកាខេទា ព្រហ្មត្តកាខេចាខេឃចិឆាឌិខេប្បខេតា, តស្មា “ព្រហ្មកាច”ត្តិ ចុត្តំ៍ អឃំ បកាខេទា ព្ទត្តំ, តស្ស កាខេចា ព្ទត្តត្តត្តិ ហិ តិព្ទចតំ៍ ខេកចលត្តិ កយ្យស្សកតាខាខេលាត អសយ្យិស្សំ ស្មិំ៍ យញ្ញាតាយខេត្តខេតចាតិ ជិដ្ឋិយញ្ញាតាយខេត្តខេតច, ត អឌិយាតចខេសត៍ ចក្កលិខេត្តត ចក្កអាលិ ចិឃ ឌ្ឍតយិត្វា ចក្កលត្ថិខេកត ចក្កលត្ថិកា ឌ្ឍតយិត្វា តខេស្សច ព្រហ្មខេតា បិងយ្យល់ កច្ឆត្តិ, តំបក្លកា កចត្តីតិ អខេត្វា៍ តត្ថ ច ខេងចាតំ ក្ខបបត្តិសយតត្ថទំ “ព្ទយាឃ តាយ កតិឃា ចចិត្វា ព្ទយិតា តាយ កយុតា ព្ទង្គបបត្តា”តិ បច្ចខេចក្លលា ខេហាតិ, អឆ កស្មា ខេតសំ ឲចំ យញ្ញាតា សិឃាតិ? បុទិយខាតីស្ម កយ្យស្សកតាខាខេលា សយ្យខេងច តិចិដ្ឋញ្ញាសឃាតខេយច តឆាបច្ចខេចក្លលាឃ បចត្តិខេតា៍ តាជិសាតខេយច ហិ តឆាបច្ចខេចក្លលា សយ្យចតិ, សា ច ខេលា ខេឃក្ខឃ្យចខេសត, ព្ទខេយ បត បុទិយាស្មបិ ខាតីស្ម ព្ទស្សខេក្យត្តជិដ្ឋិចខេសត តិតត្ថាកិតិខេចសា ឲចខេយច យញ្ញាយាតា អខេហស្ថិ៍ តឆា ហិ បិត្យព្ទឃំ ចុត្តំ “ព្ទយិតា យឃ”ត្តិអាជិ៍

៣៦៍ ទ្រោសតិ អភិកចតីតិ ទ្រោនោ, យហន្តោ ទ្រោនោ យនេហនោ, សុបប្បតិដ្ឋិតយនេហសតាយ បនេទហិ “យនេហនោ” ត្ថតិ អក្លាយតីតិ យនេហសនេក្លា, យនេហសក្លាត់ អតិសនេយត យនេហសនេក្លាតិ យនេហសក្លតនេរាតិ ចចតនេត្វា៍ នេសា បត យនេហសក្លតរការនេចា អាឌិបនេតឃ្យបរិចារសយ្យត្តិយា ការលក្ខតាយ ចិន្ណាយតីតិ ចុត្តំ “ត្ថស្សរិយបរិចារចនេសត យហាយសតនេរា”តិ៍

៣៣៍ កិ បនេតំ ការលត្តិ អតុនេយារកោតាហ “នេសា តនេតា”តិអាឌិ, នេតត “ត្ថត្តត្តំ អាកន្ថតី”តិ ចុត្តំ ត្ថឆាកយតនេយច ការលត្តិ ឥនេស្សតិ៍ ត្ថនេឆច អាកន្ថតីតិ ត្ថយស្វិ៍ យតុស្សនេលិនេក ឲច បដិសត្តិចនេសត អាកន្ថតិ៍ ឲតត្តិ “ផាត់ នេលា បនេតំ កិក្លនេច, ចិន្ថតី”តិ ចចត់៍ បិញត្ថយំ យំ អន្នាតនេរា សនេត្តាតិ ឲត្ត យត្តិ គិបិតយត្តំ, ការលនេត្ត ចា ឲស គិបិនេតា, នេហតុបិប្បចា បន្ថត្តតិនេដ្ឋនេសា, នេយត ផានេតតាតិ អនេត្វា, កិរិយាបរាយសត់ ចា ឲតំ៍ “ត្ថត្តត្តំ អាកន្ថតី”តិ ឲត្ត យនេចតំ ត្ថត្តត្តស្ស អាកយតសក្លាតំ ផាត់, តនេចតំ ចិន្ថតីតិ អនេត្វា៍ ឲស ត នេសា បត្ថាដតិ, នេចនេតាសយាឌិ ចុសតិ, បុនេត្ថាតិចាសំ អតុស្សតីតិ ឲនេតសុបិ បនេចសុ៍ “ផាត់ នេលា បនេតំ កិក្លនេច, ចិន្ថតិ, យំ អន្នាតនេរា សនេត្តា”តិ ហិ ត្ថយាគិ បចាតិ “បត្ថាដតី”តិអាឌីហិបិ បនេចហិ បនេច្ចកំ នេយារនេដតត្ថាគិ៍ ត កន្ថតីតិ អការេ, នេកហំ, អការស្ស ហិតំ អាការិយំ, កសិនេការក្លាឌិកយ្យំ, តនេយត្ត គត្តីតិ អគាការិយំ, បត្ថាដ្ឋា, នេតតាហ “អការស្មា”តិអាឌិ៍ ប-សនេទ្ធត ចិសិនេដ្ឋា ចដ-សនេទ្ធា ប្លបសក្កយនេតតិ ចុត្តំ “ប្លបកន្ថតី”តិ៍ បនេត្តិ បន្ថា, អតិសយំ ចា, អត្ថា បុនេត្ថាតិចាសត្តិបិ អនេត្វា៍ “គ សរតី”តិ ចុនេត្តនេយច អយនេត្វា អាបដ្ឋតីតិ ឥនេស្សតិ “សរិតុ”ត្តិអាឌិតា៍ អបស្សនេត្តាតិ បុនេត្ថាតិចាសាតុស្សតិតាការលត អបស្សតនេហតុ, បស្សិតុំ អសនេក្កានេត្តា ហុត្វាតិបិ ចដ្ឋតិ៍ យាត-សនេទ្ធា ចិយ ហិ អត្ត-សនេទ្ធា ត្ថឆ សាយត្តិយនេត្វា៍ សចាកាចនេតាតិ សត្ថាចា ចិន្ថយាគត្តា៍ ដរាចនេសតាបីតិ ឲត្ត បិ-សនេទ្ធត យរលចនេសតាបីតិ សយ្យិនេល្អតិ៍

៣៥៍ លិដ្ឋាបនេចាសិនេតាតិ កត្តចនេសត បចសិទ្ធិ, លិដ្ឋាបនេចាសិកាតិ បត សកត្តចុត្តិចនេសត, សដ្ឋយតនេបក្លិត្វា បត អត្តនេយច ឥនេស្សតុំ “លិដ្ឋាយា”តិអាឌិ ចុត្តំ៍ “លិដ្ឋាបនេចាសកា”តិ ចា ចត្តនេត្ថា ត្ថ-ការាកយចនេសត ឲចំ ចុត្តំ៍ បក្ខស្សត់ ចា បនេចានេសា, លិដ្ឋាយ បនេចានេសា លិដ្ឋាបនេចានេសា, នេសា ឲនេតសត្តិ លិដ្ឋាបនេចាសិកា៍ “បក្ខសិកាតិបិ បិញត្ថ លិលត្តី”តិ អត្ថាតិកាយិកាត់ បយាឌនេលលតំ ឥនេស្សតិ៍ យហាចិហារចាសីតិកាយិកាតញ្ជាចាចតាយក្កចនេសត អយំ សំចល្អតា បចត្តា៍ អបិច នេតត នេបិត្តការុញហការល បយាឌនេលលំ ឥនេស្សតិ៍ តយ្យិ ហិ បចត្តសយាឆតាយ អដ្ឋកចាយ នេសាឌិតតិយារយនេតច កនេហតត្ថំ, នេតតាហ “សា អដ្ឋកចាយំ គត្តី”តិ៍ នេចលំ អតិក្កត្តិ អតិនេចលំ, តំ៍ កាចតបុំសកនេត្ថាតំ, នេតតាហ “អតិចិរ”ត្តិ, អាហារុបនេកាកកាលំ អតិក្កមិត្វាតិ ចុត្តំ នេហាតិ៍ រតិឆមូ-សនេទ្ធា ហស្សលិដ្ឋា-សនេទ្ធហិ បនេច្ចកំ នេយារនេដតត្ថា “ហស្សលិដ្ឋាសុ រតិឆនេមូ រនេយលាសការនេចា”តិ៍ ហសត់ ហនេស្សា, នេកញត្ថហនេស្សា៍ នេលឆត់ កិញអត់ លិដ្ឋា, កាយិកចាចសិកកិញអា៍ អតុនេយាកចនេសត តំសយាបត្តាតិ ឥនេស្សនេត្តា អាហ “ហស្សរតិឆមូនេច្ចចា”តិអាឌិ៍ កិញអា នេយសំ នេត នេកញត្ថនេតា, នេតសំ ហនេស្សា តចា៍ កិញអាហស្សបនេយារនេកត ប្លប្បដ្ឋតកសុលនេច្ចត្ត នេកញត្ថហស្សសុលំ៍ តឆចសិដ្ឋកិញអាបនេយារនេកត ប្លប្បដ្ឋតកំ កាយិកចាចសិកកិញអាសុលំ៍

“នេត កិរា”តិអាឌិ ចិត្តារឥស្សត់៍ កិរ-សនេទ្ធា នេហត្ត ចិត្តារនេដាតនេការនេយច, ត ឲ អតុស្សចតារុចិយាឌិនេដាតនេកា តចានេយច បិញត្ថយំ,

អដ្ឋកថាសុ ច វុត្តត្តា៎ និទិចិកចេតាតិ នទឹរនោកក្កាឌីនិទិយា, បទិចារាឌីនព្យត្តិយា ច៎ តល្លតត្តិ លហ៎ ឃេកុឃ្យេត ហិ តល្លតូឃោរោកត កតត្តា តឆារឃោរកា ចា ហោតុ, យា ចា, តល្លតូយិរេច្ចច វុច្ចតិ៎ អាហារត្តិ ឲត្ត រកា ឌេចាតយាហារទា, កា ច តេនយាហារចេលិតិ? នទេត្តនព្វិ កាយាចចរឌេចាត៌ សុធាហារទា៎ ទ្វាឌនបិបឌយ្ចិល្ឈរតត ហិ សុលស្ស ឆារលោតា ឌេចាត៌ កោឌត៌ “សុធា”តិ វុច្ចតិ៎ នា បត នេតា នក្លួបយា អតុល្យឌស្សតា សុធិ សុកន្ធា បិឃទ្នុបិ៎ ឃំ នគ្គាឃ សុធារកោឌតឌាតរោ វុត្តំ –

“នក្លួបយំ នេត’យតុល្យឌស្សត៌,

សុធិំ សុកន្ធំ បិឃទ្នុប’យត្ក្យតំ;

អឌិដ្ឋបុត្តំ យយ ឌាតុ ចក្លួកិ,

កា ឌេចតា បរិហិសុ កិំ សុឌោ’ឌហិ”តិ៎ (ជា៎ ១៎១០៎១១៤);

“ភុត្វា ច នា ទ្វាឌនហត្ថិ បិបនេក,

លុទ្ធំ បិបរិរំ អទតិំ ឌរក្លុយំ;

កោឆ្នុបតាហច្ចា ចិចាឌបេសុលំ,

នឹតុល្យាតក្ខិច្ចា ទេសុត្តយំ ត្លុឌ”ត្តិ ច៎ (ជា៎ ១៎១០៎១១៥);

នា ច ហេដ្ឋិមេហិ ហេដ្ឋិមេហិ រូបរិយាត៌ រូបរិយាត៌ បណីតតយា ហោតិ, តំ ឃឆាសកំ បរិមិតឌិចសចេនេត ឌិចនេ ឌិចនេ ភុញ្ជន្តិ៎ កោចិ បត ចឌន្តិ “ពិត្យអារបឌព្យាលំ សុធាហារំ តេ ភុញ្ជន្តិ, នោ ឌិច្យាឃ ឌបិតយតត្វា ឃាច កោនក្កតលក្កា កាឃំ ថទតិ, ឃឆាសកំ កហិតឌិចសចេនេត សត្ត ឌិចនេ ឃាបតសយត្វេ ហោតី”តិ៎ កោចិចារេឌ បរេតត្វ ពិត្យអារបឌ-នឌ្ឋោ សុចណ្ណសក្លាតស្ស សព្វាចិនេនស្ស ចាចកោ៎ បយាលោតា បត រូឌ្ឍ្ធុរថលព្យាលំ, ឃំ បរិហិតល៌ កតត្យអក្កហត្តិបិ វុច្ចតិ៎ វុត្តពិព្យាយឌុកោនេ –

“បរិហិរក្លួា បិត្ធុ ចាបិ, សុចណ្ណកយុឌ្ឍ្ធុរំ;

ពិត្យអារបឌកំ បរិហិ-តល៌ តំ កតត្យអក្កហ”ត្តិ៎

“តិរត្ថាវ៎ លាគត្ថាបិ បិចត្ថាបឹ”តិ ឪ្គង់ បរិកប្បតាចរេសត ចុត្តំ, ត បត ឲចំ តិឃយចរេសត ពឆា លាគតបិចតាតយតិឃយកាចរេពាៈ

កប្ញុះពេទេវស្ស ឭលចកាវេចា ក្តួញអារបុញ្ញាតិប្បូពួពួ, ក្តួញអារកាស្ទំនិតិក្ខុស្ចុឆាហារខឹរលាពេពា ចៈ ករេទកាឃស្ស យត្ថុកាវេចា បត

ស្មុឡុយាលកាចរេពាៈ រេពរេតច ហិ កកចា ឌ្គត្គុឍាលក្យុហាយំ បកតិបឆចិយំ បតិអាពុំ អឍរេក្កាត្ត ឍក្ក រេគចរាខាតំ “ឌួញអារិកំ កាយំ

អឆិរេដ្ឋហិ”តិ អរេចាចៈ យតុស្ស្បាតំ បត កប្ញុះពេទេវស្ស យត្ថុកាវេចា, ករេទកាឃស្ស ឭលចកាវេចា ច ចុត្តចិបឹរេពត រេចឌិពរេត្ថាៈ

ករេទការេឃាតិ ឲត្ថ រេកា ចុច្ចតិ ឍឹរិ៍, ពត្ថ បចរេត្តាៈ ររេខា កររេខា, កិំ តំ? ស្មុក្ករេឍាលិតំៈ ពតិញ្ហ“ររេកា ររេខា ត ច បត រេរល្យ

ចុច្ចតិ”តិ (យហាតិៈ ១០៥; ក្ទួញអតិៈ លិ៍៣) ឲចំ ចុត្តរាកវេខផលត្តា ឍឹររចាចរេកត ក-ឍរេត្កុត ចិរេឍរេឍត្ថា ការលារេចាហាររេត

“កររេខា”តិ ចុច្ចតិៈ រេពត ស្មុក្ករេឍាលិតឍព្ទាវេពត កររេខត ឍត្ដុរេពា ការេឃា ករេទការេឃាតិ អាចរិយាៈ ពឆា ហិ ការេឃា

យាពាររេបត្តិកឍត្ដុរេចាតិ ចុរេត្តាៈ យហាអស្ស្បុស្ទុរស្មុត្តត្ថុឌិកាយំ បត “ករឹយតិ កត្ដុាឍរេយ លិបឹយតិតិ កររោ, ឍត្ដុរេចា, កររេពា ខារេពាតិ

កររេខា, យាពាររេបត្តិកឍត្ដុរេចាតិ អរេត្ថៈ យាពុអាឌិតំ ឍណ្ណាបតចរេសត កររេពា ហត្ថរេពា ខារេពាតិ កររេខាតិ អបរេរៈ ក្តុកឃឆាបិ

ករេទកាឃត្តិ ចពុឍត្តតិស្ទុបយាហា”តិ ចុត្តំៈ កររាតិ បុរេត្ត តិប្បូរេត្តតិតិ កររោ, ស្មុក្ករេឍាលិតំ, រេពត ខារេពា កររេខាតិបិ ចគត្តិៈ ពឆា

អឍត្ដុរេពាបិ ច រេគចាឌិតំ ការេឃា ពរេត្ថាហាររេត “ករេទការេឃា”តិ ចុច្ចតិ ឃឆា “ប្តុតិការេឃា, ខរឍិក្ការេលិ”តិៈ រេពឍត្តិ យតុស្ស្បាតំៈ

អដ្ឋឃាក្យ តាយ បឍត្ថា អកឍជាំ ឃាក្យៈ ចត្តុត្តិ ករេទកាយំៈ ឲកំ អាហាររេចលត្តិ ឲកឌិចឍយត្តំ, រេកឍត្ថិ យរេពត បត ឍត្តាហំៈ

ឲចំ អត្តុឃរេពា ញុតិររេករេពា ច គរេស្ស្បត្ថា ក្តុបយាចរេសតបិ ពយាចិករេររត្តា “ឃឆា តាយា”តិអាឌិយាហៈ ពត្តុបិឍារេលតិ

អច្ចុលាញ្ញិឍារេលាៈ រត្តរេឍពបក្សុយរេពា អចឍិច្ចំ ក្តុប្បុលំៈ អកឆាឃត្តិ យហាអដ្ឋុកឆាយំៈ អចិរេឍរេឍតាតិ “រេគចាត”ត្តិ អចិរេឍរេឍត, រេគចាតំ

កប្ញុះពេទេខា ឭលចា រេហាតិ, ករេវ៉ យត្ថុត្តិ ចា កប្ញុះពេទេខករេទកាឃាតំ ឭលចយត្ថុពាឍព្ទាព ការលាឍាយរេត្តាតៈ ពរេគពតិញ្ហការលំ

ឍរេត្តាឍយ្យិ រេគចាតំ ឍយាតរេយច, ពស្មា ឍរេត្តាបិ រេគចា ករេហពរេត្តាតិ ចុត្តំ រេហាតិៈ កឆាញ្ញ្ញុការក្ទុតំ ស្មុឆាហារំ ក្តុបតិស្ស្បាឃ ឌឹចត្តឹតិ

កឆាញ្ញ្ញុការាហារស្ទុបឌឹចិរេតាៈ រេកឌឹតិ អកឃកិរិចាឍិរេតាៈ “លិក្ខុាបក្សុស្ស្បតយរេត្តរេតច រេហរេព លិក្ខុាបរេគាឍិកាតិ ចុត្តា”តិ អយំ បិរេធា

“រេពរេឃច ចចត្តឹតិ រេចឌិពរេត្ថា”តិ ឲពស្ស្បាតត្តរេរ បឌិពរេត្ថា ពគតុឍត្តិកត្តាៈ អឃរេញ្ញុពាតុឍត្តិ – ឃឌិ ឍរេត្តាបិ ឲចំ កររាត្តា

កាយាចចររេគចា ចរេចឃ្យុំ, អឆ កស្ខុា “លិក្ខុាបរេគាឍិកា”តិ តាយចិរេឍរេឍត កកចពា ចុត្តាតិ? ចិចាររលាឃ ឲចយាហាតិ, ឲរេពត

ឌ្គយយត្តំ គរេស្ស្បតិ “ឍរេត្តាបិ រេគចា ឲចំ ចចត្ថាបិ លិក្ខុាឃ បក្សុស្ស្បតឍកាចយត្តំ បតិ តាយចិរេឍរេឍត ពឆា ចុត្តា”តិៈ ឃរេគរេក ចរេគឃ្យុំ

“រេកចិចាគបតិដ្ឋាបរេកាយំ បិរេធា”តិ, ពគឃុត្តរេយច ឌ្គតិ-ឍត្ថុត្តិកត្តា, អរេត្ថ ច ពស្ស អចិឌ្ឍយាតត្តាៈ អត្តិរេកហិ បត ពស្ស

រេកចិចាគឍយចររាឆតំ អរេត្ថ ឌ្គតិឍរេត្ថុ រេឃារេខពរេត្ថាតិៈ

៣លិ៍-៣ប័ៈ យរេតាបរេគាឍិរេតាតិ កត្តុចរេសត បគឍិទ្ធិ, យរេតាបរេគាឍិកាតិ ច ឍកត្តចុត្តិចរេសត, អត្ថយត្តំ បត គរេស្ស្បពុំ “យរេតតា”តិអាឌិ ចុត្តំៈ

“យរេតាបរេគាឍកា”តិ ចា ចត្តរេត្តា ឌ្គ-ការាកយចរេសត ឲចំ ចុត្តំៈ យរេតតាតិ ឌ្គស្ស្បាបកពត្តា បក្សុរេដ្ឋត យតឍាៈ អបរេរា តរេឃា –

ក្តុស្ទុឃតចរេសត យតឍា បរេគារេឍា យរេតាបរេគារេឍា, ចិតាឍក្ទុរេពា រេឍា ឲរេពឍយត្តិតិ យរេតាបរេគាឍិកាតិៈ “រេព អត្តាយត្តាយិញ្ញុគដ្ឋ ចិត្តា

កិលត្តកាឃា កិលត្តចិត្តា រេព រេគចា ពយ្យាកាឃា ចចត្តឹ”តិ ចចតរេពា “ឲរេព ចាពុយហារាឌិកា”តិ អាហៈ យរេតត បក្សុស្ស្បតយរេត្តរេតច

ទេហេត យទោបទោសិកាតិ ចុត្តា៉ "ទេតសុ កិរា"តិអាទិ ចិត្តេទោ៉ ទទេឆត ឌិឌិ បដិបជ្ជតីតិ វុបលក្ខណយត្ថ អទេញ្ញាហិ អញ្ញាតេបិ

បដិបជ្ជតសមុចទេតា៉ ឲតត្តិ អត្តទេតា សមុត្តិ៉ វុឌ្ឍយាទេតា ចិឃាតិ បីតិឃា ករលក្ខតាឃ វុត្តទេតា ចិឃ៉ កិជ្ជយាទេតា ចិឃាតិ តាឃ កិជ្ជទេត្តា

ចិឃ, បីតិឃា ចា កត្តក្ខតាឃ កឡ៉ូទេតា ចិឃ៉ កុឌ្ឍា តាយ សុចិឌាតតា ទេហាត្តិ, តស្មា កុឌ្ឍកាចយស្ស ឌាតាតិ អទេត្តា៉

អកុទេឌ្ឍា ទក្ខតីតិ កុឌ្ឍស្ស ទេសា ទេកាទេឆា ឌ្គតទស្មិ អកុឌ្ឍទេត្ត អតុបិតាទេតា ទេចច ឲកចាទយត្ថ វុប្បត្តិឃា អតាទេសចទេតា ច ហុត្វា ចាទេចតុំ ត

សទេក្កាតិ, វុទកត្តិ បត្វា អក្កិ ចិឃ តិឡ្ហាឃតិ, តស្មា អកុទេឌ្ឍា ឌ្គតទ៌ ចចតទេតា ទក្ខតិ៉ វុទេកាសុ បត កុទេឌ្ឍសុ កិទេឃ្យា កិទេឃ្យា អញ្ញាយញ្ញាយិប្យា

បទិចឌ្ឍតចទេសត តិលិណសមុទាចាទេទា តិស្សឃទហតទទេសា ទេកាទេឆា វុប្បជ្ជយាទេតា ហទឃចត្ថុំ តិទហទេត្តា អច្ចត្តសុលុយាលករឌកាឃំ

ចិតាទេសតិ, តទេតា សកទេលិបិ អត្តកាទេចា អត្តទឆាឃតិ , តយត្ថុំ ទទេស្សតុយាហ "វុទេកាសុ បតា"តិអាទិ៉ តឆា ចាហ បិទ្យាឌ្គឃំ "ទេត

អញ្ញាយញ្ញាយិប្បទុឌ្ឍចិត្តា កិលត្តកាឃា កិលត្តចិត្តា ទេត ទេទចា តយ្យាកាឃា ចចត្តិ"តិ៉ ឲកស្ស ទេកាទេឆា ឌ្គតទស្ស បច្ចទេឃា ទេហាតិ, តស្សបិ

ទេកាទេឆា ឌ្គតទស្ស បច្ចទេឃា ទេហាតីតិ ឲត្ថ ទេកាឆស្ស កិទេឃ្យា កិទេឃ្យា បទិចឌ្ឍតាឃ ឲច បច្ចឃកាទេចា ទេចឌិតទេត្តា, ត ចចតាឃ

តិស្សឃទហតទទេសត អត្តទេតាទេឃច ទេកាទេឆត ហទឃចត្ថុំ តិទហទេត្តត អច្ចត្តសុលុយាលស្ស ករឌកាឃស្ស ចចតទេតា៉ កត្តត្តាតំទេឃច

ឌ្គទេទាឆាតត្តិ អតាទទេត្ត សាយិចចត៌ អឃទេយត្ត ឆយុតាតិ អឃំ ទេតសំ ករឌកាឃយត្តតាឃ, តឆាវុប្បជ្ជតកស្ស ច ទេកាឆស្ស ឌាលចតាឃ

ឆាតទេសា ចចតកាទេចា ឲទេតសុ ទទេចសុ ទុបិទុបឆយុាត៌ ឆយុតិឃាទេយា សកាទេចាតិ អទេត្តា៉

៤៥-៥៧៉ចក្ខាឌីត៌ ទេកឌិ បស្សតីតិ ចិទេទាឆិបច្ចឃសត្តិបិទេត ចិកាទាបត្តិទស្សតទេតា, អទេត្ត ច អទស្សត្តបាយតទេតា ចិតាសំ បស្សតិ

ឌ្គឡ្យអាទិកត្តា ទុបឆយុទេកទស្ស៉ បច្ចឃំ ទត្វាតិ អតត្តទបច្ចឃាឌិចទេសត បច្ចឃសត្តិ ទត្វា, បច្ចទេឃា ហុត្វាតិ ចុត្តំ ទេហាតិ, តស្មា ត បស្សតីតិ

សម្ពទេន្ធា, ឌាលចតទយិ សយាត៌ ឌ្គយិតា កាទទេលាត ត បស្សតីតិ អឌិប្បាទេឃា៉ ឌាលចតទត្តិ ច ចិត្តស្ស លហុតទទេកឌិ សត្តាឃ ចុត្តំ៉ តឆា ហិ

ឲកស្មិ ទុប ឆទទេត្តទេឃច ទេសាឡ្យអស ចិត្តាតិ កិជ្ជត្តិ៉ ចិត្តស្ស ទេកឌិ ត បស្សតីតិ ឲត្ត ពទេលា ពទេលា កិជ្ជត្តយិ ចិត្តំ បទស្ស

អតត្តទបច្ចឃកាទេចតេច កិជ្ជតិ, តស្មា បុទិយចិត្តស្ស អកាចំ បដិច្ឆាទទេត្វា ចិឃ បច្ឆិយចិត្តស្ស វុប្បត្តិទេតា កាចបទេក្ខា ឌាលចតទេទា

បិកទេដិច ទេហាតិ, ត អកាចបទេក្ខាតិ ឌ្គឌិ ការលំ ទទេស្សតុំ "ចិត្តំ បតា"តិអាទិ ចុត្តត្តិ ទុឌ្ឍាំ៉ អឃច្ចាទេត្វា អលិកចក្កតិទស្សទេតត

ឌិទេបតទេត្តា៉ ឃស្មា បត តក្កិចាឌិ តាតត្តតឃស្ស ទុទចឆាតតាឃ, ឲកត្តតឃស្ស ច យិច្ឆាកហិតត្តា "ឃទេទចិឌំ ចិឡ្ញាណំ សព្ពទាបិ

ឲចទុទេបត បចត្តតិ, អឃំ ទេឃ អត្តា តិទេច្ចា"តិអាទិតា អកិតិទេចសំ ដទេតសិ, តស្មា តយត្ថុំ "ទេសា តំ អបស្សទេត្តា"តិអាទិតា សហ វុបយាឃ

ចិកាទេចតិ៉

អត្តាតត្តចាទចណ្ណតា

៥៧៉ អត្តាតត្តសហចទិទេតា ចាទេទា អត្តាតទេត្តា ឃឆា "កុត្តា បចទត្តិ"តិ, អត្តាតត្តសត្តិស្សទេឃា ចា ឃឆា "យច្ចាា វុកក្កុឌិ៌ កទេទាត្តិ"តិ, ទេសា

ឲទេតសត្តិ អត្តាតត្តិកាតិ អត្ថុំ ទទេស្សតុំ "អត្តាតត្តចាទេា"តិ ចុត្តំ៉ ចុត្តតទេឃត អត្តាតត្តសហចទិទេតា, តត្តិស្សទេឃា ចា, អត្តាតទេត្តសុ ចា

បចទេត្តា ចាទេទា ឲទេតសត្តិ អត្តាតត្តចាទេា៉ ឌ្គទាតិ "អត្តចា អឃំ ទេលិទេកា"តិអាទិតា ចក្ខយាតបិទាតុទុបំ អត្ថុំ ចិកដទេត្តា "អត្ថុំ

ចា”តិអាទិយាហ៍ អយតិ ពន្ធតិ ភារចា ឱ្យសាភរេយត្វាតិ ហិ អរត្តា, យទិឃាកា , តប្បដិសេធនេត អភត្តា៍ អត្តា ច អភត្តា ច

អត្តាភត្តា ច នេចត្តាភាភត្តា ច អត្តាភត្តា ខេ្វច ចុរេត្តា សាយញ្ញាតិរេដ្ឋសេភ, ឲ្យសេសេភចា “ភាយទូបបច្ចយា សព្វអាឃតភ”ត្តិអាទិសុ

(ឃ៍ តិ៍ ១៌១១៩; សំ៍ តិ៍ ១៌១; ក្ថា៍ ១) ចិឃ៍ ចព្វត្វបគរេញ្ញូត្វ តតិឃបនេត សយាភព្វត្តិ អត្តាភត្តបនេភេច ឃឆាចុត្តភឃច្ចឃេភ

ចព្វសា អរត្វា ចិញ្ញាឃតិ៍ ពស្ស បភាយំ អត្តាភត្តាតិ? លេលិកឹឃតិ សំសារតិស្សលេត្វិពេហិ ជិដ្ឋិពតិពេហិ អចបឃ្សឹឃតិ, លេលិកិឃត្តិ ចា

ឲត្វ តេហិ បុញ្ញាបុញ្ញាតិ, តត្តិបិរេកា ចាតិ “លេលិរេកា”តិ សត្ត្យាពតស្ស អត្តនោ៍ តេភាហ បិព្វត្ថឃំ “អត្តាភត្តំ លេលិកស្ស បញ្ញាបេត្តិ”តិ៍

ពោ បរភសេ អត្តាតិ? ឍសាភចិសឃក្ខតំ ពសិលតិយិត្តំ៍ អឃញ្ញាជិដ្ឋិពតិពោ បដិភាពតិយិត្តំ ចក្កចាព្វអបទិឃត្តំ, អបទិឃត្តំ ចា

ចដ្ឋភចសេភ, តតុស្សចាទិចសេភ ច តត្វ លេលិកសញ្ញី ចិហទតិ, តធា ច អដ្ឋពធាយំ ចក្កតិ “ចំ ‘លេលិរេកា’តិ ពេហត្វា”តិ (ឌី៍ តិ៍ អដ្ឋ៍ ១៌

៤៤-៩០) ពេចិ បភ ចធត្តិ “ឍសាភំ, ចំសព្យឃុត្តធម្មា ច ត្ថធ អត្តា, លេលិរេកាតិ ច ពហិតា”តិ, ចំ អដ្ឋពធាឃ ភ សេយតិ៍

ឲត្វាហ – ឃុត្តំ តាច បុទិឃាភំ តិណ្ណម្បិ ចាទិភំ អត្តាភត្តិពត្តំ អត្តថ្ឋា អភត្តថ្ឋា អត្តាភត្តថ្ឋា អារទ្ធ បចត្តចាធត្តា, បច្ឆិឃស្ស បភ តក្កិពស្ស

តព្វភឃបដិសេធភចសេភ បចត្តចាធត្តា ពចំ អត្តាភត្តិពត្តត្តិ? តព្វភឃបដិសេធភចសេភ បចត្តចាធត្តា ឲច៍

អត្តាភត្តបដិសេធចាទោបិ ហិ សោ អត្តាភត្តចិសឃោឃេច តយារទ្ធ បចត្តត្តា៍ ឲតធត្វេយច ហិ សត្ថាឃ អដ្ឋពធាយំ “អត្តំ ចា អភត្តំ

ចា អត្តាភត្តំ ចា នេចត្តាភាភត្តំ ចា អារទ្ធ បចត្តចាធា”តិ ចុត្តំ៍ អឆ ចា ឃធា តតិឃចាទេធ ធេសបភេធចសេភ ឲពស្សេច លេលិកស្ស

អត្តចតា, អភត្តចតា ច សព្វចតិ, ឲចសេត្វ តក្កិចាទេបិ ពាលបភេធចសេភ ឲពស្សេច តព្វភឃសព្វចតោ អញ្ញាយញ្ញាបដិសេធេភ

តព្វភឃញ្ញោច ចុច្ចតិ, ខិត្តម្បិ ច បដិសេធាតំ បទិឃុធាសតា៍ ពចំ? អត្តចត្តបដិសេធេភ ហិ អភត្តចា ចុច្ចតិ, អភត្តចត្តបដិសេធេភ ច

អត្តចា៍ ខិបដិសេធោ ហិ បពតិឃត្វញាបកោ៍ ញតិ បដិសេធចសេភ អត្តាភត្តបក្ខាតស្ស ក្តឃស្ស ចុត្តត្តា ឃុត្តោឃេច តត្តិឃស្ស

បច្ឆិឃស្សាបិ អត្តាភត្តិពភាវចាតិ៍ ឃេធចំ សោ អត្តាភត្តិពចាធភាចតោ តតិឃចាធសយចទោរធេយេច សិយាតិ? ភ, ពាលបភេធស្ស

អធិប្បេតត្តា៍ ធេសបភេធចសេភ ហិ អត្តាភត្តិពោ តតិឃចាទី ចិឃ បច្ឆិមោបិ តក្កិពោ ពាលបភេធចសេភ អត្តាភត្តិពោ ហោតិ៍ ពចំ?

ឃទ្វា អឃំ លេលិកសញ្ញីតោ អត្តា អភត្តា ពោ ចិ សក្កិចិដ្ឋាតិ អធិពតចិសេសេហិ យមហិសិហិ អតុបុព្វតិ, តទ្វា នេចត្តចា៍ ឃទ្វា

បភាយំ អត្តចា ពោចិ, សក្កិចិដ្ឋាតិ តេហិឃេច អតុបុព្វតិ, តទ្វា ភាភត្តចាតិ៍ អយំ តក្កិពោ អចដ្ឋិតភាចបុគ្គពត្វា បដិភាពតិយិត្តាតំ

ចដ្ឋិតភាចស្ស ក្តឃចា លព្ធឃាភស្ស បទិពប្បិតស្ស អត្តនោ អប្បច្ចក្ខពារិតាឃ អតុស្សចាទិយេត្វ ធត្វា ចដ្ឋិតពាលចសេភ “នេចត្តចា”តិ

បដិក្កិបតិ, អចដ្ឋិតពាលចសេភ បភ “ភាភត្តចា”តិ, ភ បភ អត្តាភត្តាភំ អច្ចត្តឃភារេចភ ឃធា ចំ “នេចសញ្ញាភាសញ្ញា”តិ៍ ឃធា

ចាតុស្សតិពតក្កិភោ, ឲចំ ញាតិស្សរតក្កិអាទិភម្បិ ចសេភ ឃធាសព្វចំ ឃោរេធតត្ថា៍

ពេចិ បភ ឃទិ បភាយំ អត្តា អត្តចា, ឲចំ សតិ ទុរេធរេ ក្តបបច្ឆាភុស្សលោទិពិច្ចតិត្តាត្តិ ភ សិយា៍ អឆ អភត្តចា, ឲចញ្ញា ត្ថធ

ចិតស្សេច នេធចលេលិកតិរឃាទិសុ សុលទុក្ខាភុភចតំ សិយា៍ សរេច បភ អត្តចា រេចច អភត្តចា ច, ឲចម្បិ តព្វភឃទោសសយារឃោ

សិយា៍ តទ្វា “អត្តចា, អភត្តចា”តិ ច អព្យាពទតិយោ អត្តាតិ ឲចំ តក្កភចសេភ ចព្វត្វចាធប្បចត្តិ ចណ្ណេត្តិ៍ ឃទិ បភេស ចុត្តភឃេភ

អត្តាភត្តិពោ ភចេយ្យ, អឆ ពទ្វា “ឃេ តេ សយណព្រាហ្មណា ឲចយាហំសុ ‘អត្តចា អយំ លេលិរេកា បទិចត្តេយា’តិ, តេតំ ឃុសា”តិអាទិនា

(ឌី៍ តិ៍ ១៌៥៥) តស្ស បុទិមចាធត្តឃបដិក្ខេបេបិ ចុរេត្តាតិ? បុទិមចាធត្តឃស្ស តេភ ឃធាធិប្បេតប្បការចិលក្ខណភាចតោ៍ តេភេច ហិ

ការេលោត តធា បដិេក្លេបោ ចុេត្វា, ត បត តស្ស អត្តាតត្តិកត្តាការេចត, ត ច បរិយត្តេហិតធិឌ្ឋិចាចាហិ បដិេក្លេបត, អចស្សេត្ថាតំ ឲចេយច ខាតត្ថាៈ អញ្ញាធា េហេរ អយរាចិេក្លបបក្លេញ្ញាច កេឌយ្យ ចតុត្តចាេតាៈ ត ហិ អត្តតាអតត្តតាតក្រុកយចិតិយុេត្វា អត្តេតា បការេរា អត្តិ, តក្កិចាឌី ច ឃុត្តិយក្កុេការេយចៈ កាលេកេឌចេរេត ច ឲុកស្ថិយ្យិ េលិេក តក្រុកយំ េតា ត ឃុដ្ឋីតិៈ កចតុ តាច បដ្ឋិយចាឌីក្វយស្ស អត្តាតត្តិកការេចា ឃុេត្វា អត្តាតត្តាតំ ចេរេត ក្លុកយចិរយត្តា េតរំ ចាគស្សៈ កធំ បត បុរិយចាឌីក្វយស្ស បេច្ចុក់ អត្តាតត្តិកការេចា ឃុេត្វា រិយា ឲេកកចិរយត្តា េតរំ ចាគស្សាតិ? ចុច្ចេត – រយុគាេយ បចត្តយាត-រដ្ឋស្ស អចយេចបិ ក្លុបចារចុត្តិេតាៈ រយុគិេតរុ ហិ អត្តាតត្តចាឌីរុ បចត្តយាេតា អត្តាតត្តិ ក-រេដ្ឋា តត្វ តិរុញ្ញហតាយ តគចយេចរុបិ បេច្ចុក់ អត្តាតត្តិកចាឌីរុ បចត្តតិ យធា “អរុបញ្ញាេតរុ បេច្ចុក់ អដ្ឋចិេយាក្លបរិយាេយា”, យធា ច “េលិេក រត្តារេយា”តិៈ អធ ចា អកិតិេចរេតា បុរិយកាេល បចត្តចិតក្កចេរេត អយំ តត្វ េចាហាេរា កេតាៈ េតរញ៉ាឌិឌ្ឋិកតិកាតំ តធារុបេចេតារយាឌិរយឌិកយេតា បុត្តកាេល “អត្តចា ត្បុ េតា អយំ េលិេកា, ក្លុគាហុ អតត្តចា”តិ ក្លុកយាការាចលឡិេតា ចិតក្កស្ស ចេរេត តិរុញ្ញេហា អត្តាតត្តិកការេចា បដ្ឋា ចិេររលិេកត េតរុ អត្តាតត្តចាេគរុ ឲកេស្សច ចាគស្ស រក្កេហ ក្លុប្យុេត្តបិ បុរិយរិត្តរុញ្ញហិយា េចាហាឌីយតិ យធា “រេត្ថា រត្តា យេលាឈយ្ញា”តិអាឌីរុ (រំៈ តិៈ ១ៈ១៣៣) អរហតិ រត្តបរិយាេយា, យធា ច កចត្តរេកតបិ យណ្ឌ្ហកាឌិេចាហាេរាតិៈ

៩៩-៩០ៈ បដិកាកតិយិត្តចដ្ឋតាយ េហដ្ឋា, ក្លុបរិ, តិរិយញ្ចា ចក្កចាញ្ញអបរិយត្តកតាកតចេរេត អត្តាតត្តការេចាតិ គេស្សតុំ “បដិកាកតិយិត្ត”ត្តិអាឌិ ចុត្តំៈ ត្តិ បដិកាកតិយិត្តំៈ ក្លុឌ្ឋយេឆា អចេឆ្នុត្តា តិរិយំ ចេឆ្នុត្តាតិ ឲត្តាបិ “ចក្កចាញ្ញអបរិយត្តិ កត្វា”តិ អឌិកាចេរេត េយាេឌតត្ថាៈ ចុត្តតេយតាតិ “តក្កយតីតិ តក្កិ”តិអាឌិតា (ឌីៈ តិៈ អដ្ឋៈ ១ៈ៦៣) រដ្ឋេតា, “ចតុត្តិេឆា តក្កិ”តិអាឌិតា (ឌីៈ តិៈ អដ្ឋៈ ១ៈ៦៣) អត្តេតា ច រស្សតចាេគ ចុត្តតេយតៈ ឌិដ្ឋបុត្តាត្បុរាេរតាតិ គស្សតក្ខេតត ចិញ្ញាេលាត ក្លុបលដ្ឋបុត្តាស្ស អត្តចត្តាឌិេតា អត្បុស្សេលាត, ឲចញ្ចា កត្វា អត្បុស្សុតិតក្កិរុដ្ឋតក្កិតយ្យិ ឡាឆ រក្កេហា រិេដ្ឋា េហាតិៈ អធ ចា ឌិដ្ឋក្កុហេលាេតច “តច្ចុកិតចាឌិតចិរុកគស្សតា”តិអាឌីរុ (ឌីៈ តិៈ ១ៈ១០, ១៨៣) ចិយ រុតាឌីតយ្យិ កហិតការេចា េចឌិតេត្ថាៈ “អត្តចា”តិអាឌិតា ឡាន្តិតស្ស អត្តេតា រត្តគាកាចបរាយរតចេរេតច ឡាេយរំ ចាគាតំ បចត្តតេតា រស្សតឌិឌ្ឋិរក្កេហា គដ្ឋេត្ថាៈ តធា ហិ ចក្លតិ “រេត្តច ក្លុេឆ្នគឌិឌ្ឋិេយា, េរេរា រស្សតឌិឌ្ឋិេយា”តិ (ឌីៈ តិៈ អដ្ឋៈ ១ៈ៨សិ, ៨ប)ៈ

អយរាចិេក្លបចាគចណ្ណតា

៩៧ៈតយរតីតិ “ឲចេយចា”តិ រតិដ្ឋ៉ាតាការេចត ត ក្លុបដ្ឋិដ្ឋតិ, អេតកត្តិកាេយច េហាតីតិ ចុត្តំ េហាតិៈ បរិយត្តេហិតាតិ ឡុរាតចិកតា, អតិដ្ឋក្កុតាតិ អេត្វាៈ ចិចិេឆាតិ “ឲចយ្យិ េយ េតា”តិអាឌិតា តាតប្យកាេរាៈ េលេបាតិ រកចាេគត បេចាគាតំ លិបតំៈ េកា បេតេរា អយរាចិេក្លេបាតិ? តធាបចេត្វា ឌិដ្ឋិប្យឆាេតា តាឌិរាយ ចាចាយ រយដ្ឋាបេកា ចិត្តប្យាេគាេយចៈ អយរាយ ឌិដ្ឋិយា, ចាចាយ ច ចិក្លិបត្តិ, ចិចិឆយបេតត្តីតិ ចា អយរាចិេក្លបិេតា, េតេយច “អយរាចិេក្លបិកា”តិបិ ឃុដ្ឋតិៈ “យច្ឆាតិ” េច្ចុច អចត្វា “ឲកា”តិ ចគេត្តា យច្ឆាតិចិេរេរា ឲេរាតិ គេស្សតិៈ ឡាេតា ចិេតា ច រត្តាចតិ ឲកស្ថិ រកាេច អតចដ្ឋាតេតាៈ យធា កាឋំ ត ក្លុបកច្ឆតិ, តធា

សង្ខាចតេតា, ឲុតេត អបរាយ ចិរក្លេបេ តថា, សេវា ចិយាតិ អបរាចិរក្លេបេតិ អត្ថេយាហ “សា ស្ដុឡូតតិមុឡូតាឌិចសេតា”តិអាឌិតា ចិរក្លេបបតេត្តេត ស្ដុបយិតត្តា៑ អឃសេច ហិ អតេត្ថា អាចរិយសារិបុត្តតេត្ថេរតាបិ សារត្ថេឌីបតិយំ (សារត្ថ៑ ឌី៑ ៣៑តតិយសង្គីតិកថាចណ្ណតា) ចុតេត្តា៑ អបរា ចិយ ចិរក្លេបេ អបរាចិរក្លេបេតិ រោចិ៑ អឆ ចា អបរា ចិយ ចិក្លុបត្តិតិ អបរាចិរក្លេបិតេតា, តេតេយច អបរាចិរក្លេបិកា៑

៤៧៑ ចិរក្លេបចាឌិតេតា ស្ដុត្តរិយតុស្សុឆសេយ្ទ, អញ្ញាកតឆសេយ្ទ ច (អកុសលឆសេយ្ទបិ ឌី៑ តិ៑ ឌី៑ ៣៑៤៧) សកាចតេកឆចសេត បដិចិន្នីញ្ញុំ ចោវាលំ តត្តឹតិ កុសលិកុសលបតាតំ កុសលិកុសលកយ្ទបឆចសេតេច អតេត្ថា ចុតេត្តា៑ ចិឈាតេតា ចិតេហសា កាឃិកត្តុ “ចិប្បដិសាទុប្បត្តិយា”តិ តេងាយតស្សស្ស តេហតុការេចត ចចតេតា, តេតតាហ “ត្តុ កតេចឃ្យា”តិ៑ ឞុសាចារេតតិ តិឞិតេត្ត កុឞ្ទចចត់, តិស្សក្កតេត្ថ ចា៑ ឞុសាចារេហតុ, ឞុសាចារេតា ចា ឌូត្តបេប្បត តេចច ហិរិយា ចាតិ អតេត្ថា៑ កិឌិសំ អបរាចិរក្លេបយាបឌ្ជីតិ អាហ “អបរិយត្តចិរក្លេប”ត្តិ, តេតត អបរាសឌិសចិរក្លេបសក្លាតំ ត្តិយតយំ តិចតេត្តតិ៑ យឆាចុតេត្ត ហិ តយក្ខេយ បឍយតយចសេតាយយតេត្ថា ឥស្សិតេតា, ត្តិយតយចសេត បត អបរាសឌិសចិរក្លេបិ ឥស្សេតុំ “ឲ្ដងំ កុសលត្តិ បុត្តេដ្ឋា”តិអាឌិចចតំ ចក្លេតិ៑

“ឲចត្តិបិ តេយ តេតា”តិ យំ តយា បុដ្ឋំ, តំ ឲចត្តិបិ តេយ លត្ថិ តេតា តេហាតីតិ អតេត្ថា៑ ឲចំ សត្ថេត្ថ យឆារេហំ៑ អតិយមិតចិរក្លេបេតិ សស្សុតាឌីសុ ឲកស្មឹម្បិ បការេរ អដ្ឋត្វា ចិរក្លេបករលំ, បរចាឌិតា យស្មឹ កិស្មិញ្ចិ បការេរ បុត្ថិតេត តស្ស បដិក្លេបចិរក្លេបេតិ ចុត្តំ តេហាតិ៑ អឆ ចា អបរិយត្តចិរក្លេបឥស្សតំតេយច អដ្ឋកថាយំ កតំ “ឲចត្តិបិ តេយ តេតាតិ អតិយមិតចិរក្លេបេ”តិអាឌិតា, “ឲ្ដងំ កុសលត្តិ ចា អកុសលត្តិ ចា បុត្តេដ្ឋា”តិអាឌិតា ច៑ “ឲចត្តិបិ តេយ តេតា”តិអាឌិតា ហិ អតិយតេយត្វា, តិយតេយត្វា ច សស្សតេតាកច្ឆសស្សុតុតេច្ឆតក្កិចាតាតំ បដិតេសឆតេតត តំ តំ ចាតំ បដិក្លុបតេតច អបរិយត្តចិរក្លេបចារត្តា៑ “អបរាចិរក្លេបិតេតា”តិ ឥតេស្សត្វា អត្ថតា បត អតចដ្ឋិតចារត្តា ត កិស្មិញ្ចិ បតេក្ល អចតិដ្ឋតីតិ ឲ្ដយមត្ថំ ឥតេស្សតុំ “សយំ បត ឲ្ដងំ...តេប... ត ញ្ញាកតេរាតី”តិ អាហ៑ ឲ្ដតាតិ កុសលិឌីតំ អញ្ញាកតេណាត តតេឥច អតចដ្ឋាតំ ចិការេចតិ “ឲ្ដងំ កុសលត្តិ បុត្តេដ្ឋា”តិអាឌិតា៑ តេតតេចាហ “ឲកស្មឹម្បិ បតេក្ល ត តិដ្ឋតី”តិ៑ កិំ តេតា តេតាតិ តេត លត្ថីតិ តេតច ត តេហាតីតិ តច លត្ថិ តេហាតិ កិត្តិ អតេត្ថា៑ តេតា តេតាតិបិ តេយ តេតាតិ តេតច ត តេហាតីតិបិ តេយ លត្ថិ តេតា តេហាតិ៑

៤៧៑ អត្ថតេតា បណ្ឌិតកាចចិសយាតតេឡាច រាកាឌីតំ ចសេត តេឃាឌតំ កាតុំ “អឌាតតេត្តាបិ”តិអាឌិយាហ៑ សហសាតិ អតុបឆារេត្វា តេចរោត៑ “កជ្រុលាតិ បណ្ឌិតាតំ សមុតាចិណ្ណយាលបតំ, សុត្តុរុលាតិ អតេត្ថា៑ តត្វាតិ តស្មឹ ញ្ញាករេណ, តិឞិតេត្ត តេចតំ កុឞ្ទំ៑ លត្តរាកបតាតំ សយាតត្ថការេចបិ ចិកប្បតឌេឍាតរោក ចា-សតេត្តត តេឃាក្យត្តា រោកាចាលីចាត្ថាឌិតតេយត កិត្តត្ថតាច ឃុត្តាតិ អាហ “លតេត្តា ត្តុឡាលរារេកា,រារេកា ចាលចរារេកា”តិ៑ តេងាសបដិតេឈសុបិ ឲសេច តតេឃា៑ ឲត្តកយ្បិ តាយាតិ ឲត្ថ អបិ-សតេត្តា សយិណ្ឌិតេត ចត្តតិ, តាយ-សតេត្តា កតេហាយំ៑ ត រោចលំ ឲ្ដតេតា ស្ដុត្តរិតររេយច, អឆ តេឋា ឲត្តកយ្បិ ត ឌាតាយិ តាយ, បតេកាច តត្តត្តរិឌាតតេតតិ អតេត្ថា៑ បតេរហិ កតសក្ការសយាតចិសយាតំ បត រាកាឌីតំ ចសេត អយំ តេឃាឌតា – កុសលិកុសលំ យឆាភូតំ អបឌាតតេត្តាបិ តេឃសេយហំ សយចារេយត កុសលតេយច “កុសល”ត្តិ, អកុសលតេយច “អកុសល”ត្តិ ច ញ្ញាករេយ្យំ, តេតសុ តថា ញ្ញាករណតេហតុ “អតេហា ចត តេរ បណ្ឌិតេតា”តិ សក្ការសម្មាតំ កតេរាតេត្តសុ យយ លតេត្តា ចា រារេកា ចា អស្សាតិ៑ តេងាសបដិតេឈសុបិ ចុត្តចិបរិយាតេយត តេឃាឌតត្ថា៑ “តំ យយស្ស ស្ដុបិតាតំ, តេសា យយស្ស ចិឈាតេតា”តិ ឲ្ដងំ អភិឆម្មតេយត (ឆ៑ ស៑ ១៧១៩ អាតតេយា) យឆាលិកចចតំ យឆាសម្ពុចំ តេឃាឌតត្ថាត្តិ អាហ

“ᩃᨠ᩠ᨡᨱᨠᨾ᩠ᨾ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᩺ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩉᩥ “ᩈᩩᨷᩥᨶᨠ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩉᩥᨲᩮᨷᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ (ᨴ᩺ ᨷ᩺ ᪑᪑᪑᪘ ᩋᩣᨴᨿᩮᩣ) ᨭᩦᨠᩣᨿᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᨿᩮᨶ
ᩋᨸᩥᩈᨴ᩠ᨴᩈᨾᩩᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᨴᩔᩮᨲᩥ “ᩈᩩᨡᩴ ᩈᩩᨷᩥ ᨧᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ᩺ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᩉᩥ ᨴᩮᩣᩈᩮᨶᩣᨷᩥ “ᩈᩩᨷᩥᨶᨠ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ “ᨠᩮᩣᨧᩥᩈᩩᨷᩥᨶᨠᨧᩥᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩴ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ
ᩋᩣᨷᨩ᩠ᨩᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ (ᨴᩦ᩺ ᨶᩥ᩺ ᨭᩦ᩺ ᪑.᪙᪑) “ᩈᩩᨡᩴ ᩈᩩᨷᩦ”ᨲᩥ ᨧ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ, ᨶ ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᨾ᩠ᨷᩥ ᩈᨴ᩠ᨴᨶᨿᨲ᩠ᨳᨾᩣᨧᩁᩥᨿᩣ᩺ ᨧᩮᨲᩮᩣᨣᩉᨱᩮᩣᨸᩈᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩥ
ᩋᨿᩩᨲ᩠ᨲᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ᩺ ᨷᨭᩥᩈᩮᨵᩮᨷᩥ ᩉᩥ ᩋᩣᨧᩁᩥᨿᩣ ᨶ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᩩᨷᨶᩣᨴᩦᨶᩴ ᨧᩮᨲᩮᩈᩩ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᨶ᩠ᨲᩮᩣ, ᩃᩮᩣᨠᩮᩔ ᨧ ᩈᩩᨷᩥᨶᨠᩣᨶᩮᨶ ᨷᩥᨲ᩠ᨳᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ
ᨴᩮᩣᩈᩔᩣᨷᩥ ᩈᩩᨷᩥᨶᨠᩣᨿᩴ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩺ ᨧᩥᩉᨶᩴ ᨧᩥᩉᩥᨲᩴ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩥᨲᩴ᩺ ᩁᩮᩣᨣᩮᩣᨷᩥ ᩉᩥ ᨷᩁᩥᨲᩮᩣᩉᩣᨶᩮᨶ ᩈᩩᨴ᩠ᨵᩅᩩᨲ᩠ᨲᩥᨲᩣᨿ ᨶᩥᩔᨿᩴ
ᨧᩥᩉᨶᨲᩥ᩺ “ᩁᩮᩣᨣᩮᩣ ᩉᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩁᩮᩣᨣᨴᩮᩣᩈᩣᨶᩴ ᩈᩩᨷᩥᨶᨠᩣᩁᨱᩴ ᨧᩥᩈᩮᩈᨴᩔᨶᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᨿᨲ᩠ᨳᩈᨾ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩴ᩺ ᨧᩥᨶ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᨣᩣᨿᨶ᩠ᨲᩣᨿ ᩋᩣᩁᩮᩣᨷᩥᨲᩴ
ᨣᩉᩮᨲᩦᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩮᩣ᩺ ᨬᩣᨲᩦᨲᩥ ᨶᩮᨿ᩠ᨿᩣ ᨣᩉᨱᨧᩥᩉᨶᨶᨲᩮᩣ᩺

᪙᪓᩺ ᨷᨱᨲᩥ ᩅᩥᨽᩣᨩᨶᩮᨿ᩠ᨿ ᨬᩣᨲᩣᨲᩥ, ᨿᨳᩣᩅᩥᨽᩣᨩᩴ ᨧᩣ ᨣᨧ᩠ᨨᨲᩦᨲᩥ ᨷᨱ᩠ᨯᩣ, ᩈᩣ ᨿᩮᩈᩴ ᨲᩮ ᨷᨱ᩠ᨯᩥᨲᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ “ᨷᨱ᩠ᨯᩥᨧ᩠ᨧᩮᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ᩺
ᨷᨱ᩠ᨯᩥᨲᩔ ᨽᩣᩅᩮᩣ ᨷᨱ᩠ᨯᩥᨧ᩠ᨧᩴ, ᨷᨬ᩠ᨬᩣ᩺ ᨿᩮᨶ ᩉᩥ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᨶ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᨽᩪᨲᩮᨶ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ “ᨷᨱ᩠ᨯᩥᨲᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᩈᩮᩣᨿᩮᩅ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨷᨱ᩠ᨯᩥᨧ᩠ᨧᩴ᩺ ᨲᩮᨶ
ᩈᩩᨲᨧᩥᨶ᩠ᨲᩣᨾᨿᨷᨬ᩠ᨬᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨲᩣᩅᩮᨿᩮᩅ ᨧᩥᩅᨿᨽᩣᩅᨲᩮᩣ᩺ ᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᩃᩣᨽᩥᨶᩮᩣ ᩉᩥ ᨽᩣᩅᨶᩣᨾᨿᨷᨬ᩠ᨬᩣ᩺ “ᨶᩥᨷᩩᨱᩣ”ᨲᩥ ᨬᩣᨿᩥᨲᩣ ᨷᨶ ᨣᨾ᩠ᨽᩦᩁᨬᩣᨱᩴ
ᨷᨭᩥᩅᩥᨴ᩠ᨵᨷᨬ᩠ᨬᩣᩅᩈᩮᨶ ᩅᩣᨽᩣᨧᩥᨣᨲᩣᨶᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᨱ᩠ᩉᩈᩩᨡᩩᨾᨻᩩᨴ᩠ᨵᩥᨶᩮᩣ”ᨲᩥ᩺ ᩋᨲ᩠ᨳᨶ᩠ᨲᩁᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨶ᩠ᨲᩁᨲ᩠ᨲᩴ, ᩋᨲ᩠ᨳᩮᨿᩮᩅ ᨧᩣ᩺ “ᨧᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᨷᩁᨷ᩠ᨷᩅᩣᨴᩣ”ᨲᩥ
ᨴᩮᨲᩮᨶ ᨣᨲ-ᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᨠᩥᩁᩥᨿᩣᩅᩣᨧᨠᨲ᩠ᨲᩴ ᨬᩣᨲᨷ᩠ᨷᩴ “ᨣᨲᨧᩥᨠᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ ᩅᩥᨿ ᨣᨲ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨬᩣᨱᨣᨲᩥᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨧᨬ᩠ᨬᩦᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ᩺
“ᨣᨲᨧᨬ᩠ᨬᨷᩁᩥᨧᨿᩣ”ᨲᩥ ᨴᩮᨲᩮᨶ ᨷᨶ “ᨣᨲᩅᩥᨷ᩠ᨷᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ ᩅᩥᨿ ᩈᨾᩩᨬ᩠ᨬᩣᨲᩥᨹᩃᩣᨶᩴ᩺ ᩈᩩᩉᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᩁᩣ ᨷᨶ ᩈᨾ᩠ᨷᨧ᩠ᨧᨿᨧ᩠ᨨᩮᨶ ᩅᩣᨿᩣᨾᨬᩣᨱᩮᩈᩩ,
ᨴᩣᨣᩮᩈᩴ ᨧᩣᨲᩥ ᨶᨭ᩠ᨮᩣ᩺ ᩅᩣᩃᩅᩮᨵᩥᨶᩴ ᩁᩪᨷᩴ ᩅᩥᨽᩣᩅᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩁᩪᨷᨿᩮᨲᩥᩅᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᩣᩃᩅᩮᨵᩥᩁᩪᨷᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩅᩣᩃᩅᩮᨵᩥᨷᩁᩥᨣ᩠ᨣᩉᩈᨾᨲ᩠ᨳᩣ”ᨲᩥ᩺ ᩈᨲᨵᩣ
ᨽᩥᨶ᩠ᨶᩔ ᩅᩣᩃᨣ᩠ᨣᩔ ᩋᩴᩈᩩᨠᩮᩣᨭᩥᩅᩮᨵᨠᨷᩁᩥᨣ᩠ᨣᩉᩈᨾᨲ᩠ᨳᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᩺ ᨲᩣᨴᩥᩈᩮᩣ ᩉᩥ “ᩅᩣᩃᩅᩮᨵᩦ”ᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩮᨲᩮᩣ᩺ ᨿᨳᩣ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ
ᩈᩩᨷᩣᨿᨬᩣᨲᨷᩮᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨽᩥᨶ᩠ᨴᨶ᩠ᨲᩣ ᩅᩥᨿᩣ”ᨲᩥ᩺ ᨷᨬ᩠ᨬᩣᨣᨲᩮᨶᩣᨲᩥ ᨷᨬ᩠ᨬᩣᨷᨽᩮᨴᩮᨶ, ᨷᨬ᩠ᨬᩣᨿ ᩅᩥᨿ ᨧᩣ᩺ ᩈᨿᩴᨷᨭᩥᨽᩣᨶᩣ ᩃᨴ᩠ᨵᩥᨿᩣ ᨷᩩᨭ᩠ᨮᩣ᩺
ᩈᨿᩴᨠᨲᩣᨲᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲᩣᨶᩦᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ “ᨠᩥᩴ ᨠᩩᩈᩃ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ᩺ ᩈᨿᩴᨽᩣᩅᨲᩣᨷᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲᩮᩈᩩ ᩈᨿᩴᨷᨭᩥᨽᩣᨶᩮᨿᩮᩅᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ
“ᩈᨿᩴᨷᨭᩥᨽᩣᨶᩮᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ᩺ “ᨶ ᩈᩮᩅᩮᨿ᩠ᨿ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨴ-ᨠᩣᩁᩔ ᨿ-ᨠᩣᩁᩣᨴᩮᩈᩴ, ᩑᨿ᩠ᨿ-ᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᨧ ᩈᩣᨿᨲ᩠ᨳᨿᨲ᩠ᨳᩴ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᨶ
ᩈᩮᩅᩮᨿ᩠ᨿ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩺

᪙᪔-᪙᪙᩺ ᨿᨳᩣ ᩋᨲᩥᩅᩥᨿ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ ᨿᩔᩣᨲᩥ ᨿᨳᩣᨷᨬ᩠ᨬᩣ, ᨲᩮᨶᩣᩉ “ᩋᨷᨬ᩠ᨬᩔᩮᨲᩴ ᨶᩣᨾ”ᨶ᩠ᨲᩥ᩺ “ᨾᩮᩣᨾᩪᩉᩮᩣ”ᨲᩥ ᨧᩩᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨾ-ᨠᩣᩁᩃᩮᩣᨷᩮᨶ
“ᨾᩮᩣᨾᩪᩉᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᩔ ᩋᨲᩥᩈᨿᨲ᩠ᨳᨴᩦᨷᨶᩴ ᨷᩁᩥᨿᩣᨿᩅᨧᨶᩔ ᩋᨲᩥᩁᩮᨠᨲ᩠ᨳᨽᩣᩅᨲᩮᩣᨲᩥ ᨿᨳᩣ “ᨷᨴᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᩋᨲᩥᩈᨾ᩠ᨾᩪᩊ᩠ᩉᩮᩣ”ᨲᩥ᩺ ᨾᩥᨴ᩠ᨵᩮ
ᩉᩥ ᩈᨲᩥ ᨷᩩᨶᩁᩩᨲ᩠ᨲᩥ ᨶᩥᨿᩣᨾᩣ ᨧᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩋᨲ᩠ᨳᨶ᩠ᨲᩁᨧᩥᨬ᩠ᨬᩣᨷᨶᩣᨿ ᨧᩣ᩺ ᨿᨳᩣ ᨷᩩᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᨣᨾᩮᩣ ᩋᩣᨣᨲᩮᩣ, ᨲᨳᩣ ᨬᩣᩈᩦᨲᩥ ᨲᨳᩣᨣᨲᩮᩣ, ᩈᩮᩣᨲ᩠ᨲᩣ᩺
ᨴᩮᨲ᩠ᨳ ᨧ ᨣᩣᨿᩴ ᨷᩩᩁᩥᨿᩣᨲᨿᩮᨷᩥ ᨲᩥᨱ᩠ᨱᩴ ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩦᨶᩴ ᩈᨽᩣᩅᩣᨶᨶ᩠ᨲᨴᩮᩣᩈᨲᩮᩣ ᩋᩈᨲ᩠ᨳᩮᨶ ᨿᨳᩣᨽᩣᩅᩮᩣ, ᨲᩮᩈᩴ ᨷᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩦᨶᩴ ᩈᨽᩣᩅᩣᨶᨶ᩠ᨲᨴᩮᩣᩈᩔ
ᩋᨶᨶ᩠ᨲᨴᩮᩣᩈᨲᩮᩣ ᨧᩥᩈᩮᩈᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ᩺ ᨷᨭ᩠ᨮᩥᨾᩣᨶᩮᨶ ᨲᨳᩣᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᨿᨳᩣᨾᩮᩣᨾᩪᩉᨽᩣᩅᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᩺ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᨧ ᨷᨭ᩠ᨮᩥᨿᩔᩣᨷᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ
ᩈᨽᩣᩅᩣᨶᨶ᩠ᨲᨴᩮᩣᩈᩔ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᨴᩮᩣᩈᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩥᨿᩮᩅ “ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᨷᩁᩮᩣ ᩃᩮᩣᨠᩮᩣ’ᨲᩥ ᩍᨲᩥ ᨧᩮ ᨾᩮ ᩋᩔ, ‘ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᨷᩁᩮᩣ ᩃᩮᩣᨠᩮᩣ’ᨲᩥ ᩍᨲᩥ ᨲᩮ ᨶᩴ ᨻ᩠ᨿᩣᨠᩁᩮᨿ᩠ᨿᩴ,
ᩑᩅᨶ᩠ᨲᩥᨷᩥ ᨾᩮ ᨶᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᨿᨲᩮᩣᨲᩥ? ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩣᨷᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ, ᨶ ᨷᨶ ᨲᩔ ᨷᩩᩁᩥᨿᩣᨿᩴ ᩅᩥᨿ
ᩋᨷᩁᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᨴᩮᩣᩈᨻ᩠ᨿᩣᨠᩁᨱᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᨾᩩᩈᩣᩅᩣᨴᩣᨴᩥᨽᩣᨿᨶᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨠᩣᩁᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ, ᩋᨳ ᨡᩮᩣ ᨿᨳᩣᨾᩪᩊ᩠ᩉᨲᩣᨿᩮᩅᩣᨲᩥ ᨲᨳᩣᨷᩮᩈ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ᩺ ᩋᨳ ᨧᩣ

“ᩏᩅᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥ ᨿᩮ ᨽᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩣ ᨸᩩᨴ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨠᩁᨱᨲ᩠ᨳᩴ “ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᨸᩁᩮᩣ ᩃᩮᩣᨠᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᨴᨲᩥ ᨶᩮ ᨿᩴ ᨸᩩᨴ᩠ᨵᩥᨲᩥ ᨸᩩᨴ᩠ᨵᩣᨸᨶᨿᩮᩅ ᨲᩮᨶ ᨴᩔᩥᨿᨲᩥ, ᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨶᩅᩮᨴᩣᩅᩮᨴᩮᩣᨲᩥ ᩋᨾᩮᩅᩅ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨶ “ᨿᩮᨠ᩠ᨡᩣ ᨿᩮᩣᨿᩩᩉᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨲᩮᨶᩅ ᩉᩥ ᨲᨳᩣᨧᩣᨴᩦᨶᩴ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᨿᩴ ᨴᩮᩣᩃᨴ᩠ᨵᨸᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽ “ᩋᨿᨬ᩠ᨧ ᨸᩩᩁᩥᩈᩴ ᩈᨿᨾᩣᨶᩕᩣᩉᩩᨶᩣᨲᩴ ᩈᨲ᩠ᨳᩣᨵᩣᩃᩦ ᩈᨲ᩠ᨳᩣᨿᩩᨻ᩠ᨿᩮᩣᩉᩣ”ᨲᩥ (ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪑᪨᪑᪕᪑) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ “ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᨸᩁᩮᩣ ᩃᩮᩣᨠᩮᩣ”ᨲᩥ ᩈᩔᨲᨴᩔᨶᩅᩈᩮᨶ, ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩅᩈᩮᨶ ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨿᨴᩥ ᩉᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲᩥᨠᩮᩣ ᩈᩔᨲᨴᩔᨶᩅᩈᩮᨶ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᩮᨿ᩠ᨿ, ᨿᨴᩥ ᨧ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨠᩮᩣ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩔᨶᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩮᩣᨸᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩅᨴᨲᩥ᪨ “ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᨸᩁᩮᩣ ᩃᩮᩣᨠᩮᩣ”ᨲᩥ ᨶᨲ᩠ᨳᩥᨠᨴᩔᨶᩅᩈᩮᨶ, ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩅᩈᩮᨶ ᩅᩣ, “ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᨧ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᨧ ᨸᩁᩮᩣ ᩃᩮᩣᨠᩮᩣ”ᨲᩥ ᩏᨧ᩠ᨨᩮᨴᨴᩔᨶᩅᩈᩮᨶ, ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩅᩈᩮᨶ ᩅᩣ, “ᨶᩮᩅᨲ᩠ᨳᩥ ᨶ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᨸᩁᩮᩣ ᩃᩮᩣᨠᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨸᨠᩣᩁᨲ᩠ᨲᨿᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩮᨸᩮ ᩈᨲᩥ ᨸᨠᩣᩁᨶ᩠ᨲᩁᩔ ᩋᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩥᨲᩣᨶᨲ᩠ᨳᩥᨲᩣᩉᩥ ᨶ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩣᨠᩣᩁᩮᩣ ᨸᩁᩮᩣ ᩃᩮᩣᨠᩮᩣᨲᩥ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᨬ᩠ᨬᩅ ᨸᩩᩁᨠ᩠ᨡᩣᩁᩮᨶ, ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩅᩈᩮᨶ ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᩈᩮᩈᩅᩣᩁᩮᩈᩩᨸᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩣᨶᩩᩈᩣᩁᩮᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ ᨸᩩᨬ᩠ᨬᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨲ᩠ᨲᨿᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩉᩥ ᨠᩣᨿᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨲ᩠ᨲᨿᩮᩣᨸᩥ ᨸᩩᩁᩥᨾᩅᩣᩁᨸ᩠ᨸᨠ᩠ᨡᩥᨠᩮᩣ ᩅᩮᨴ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩈᩮᩈᩅᩣᩁᨸ᩠ᨸᨠ᩠ᨡᩥᨿᩮᨶ ᩈᨲ᩠ᨲᨸᩁᩣᨿᨶᨸᩩᨬ᩠ᨬᩣᨽᩥᩈᨾ᩠ᨽᩃᨲᩣᩁᩮᩣᨧᨶᩣᨶᨿᩮᨶ (ᩋᨲ᩠ᨳᨸᩁᩣᨿᨶᨸᩩᨬ᩠ᨬᩣᨽᩥᩈᨾ᩠ᨽᩃᨲᩣᩁᩮᩣᨧᨶᩣᨶᨿᩮᨶ ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᨭᩦ᪨ ᪑᪨᪙᪓, ᪙᪙) ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᩮᩣ᪨ ᩏᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩥ ᨲᨳᩣᨿᩅᩩᨲ᩠ᨲᨠᩮ ᨸᩩᨬ᩠ᨬᩣᨽᩥᨠᩣᨾ᩠ᨾᩈᨾ᩠ᨽᩃᨲᩣᨿ, ᩈᩮᩈᩅᩣᩁᨸ᩠ᨸᨠ᩠ᨡᩥᨿᩮᨶ ᨧ ᩈᨲ᩠ᨲᨸᩁᩣᨿᨶᨲᩣᨿ ᩁᩮᩣᨧᨶᩣᨶᨿᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨

ᩋᨸᩁᩣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩥᨠᩮᩣ ᨸᨶ ᩈᩔᨲᩣᨴᩦᨶᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᩋᨶᩩᨻᨶ᩠ᨵᨶᨲᩣᨿ ᩈᨲ᩠ᨳᩴ “ᩏᩅᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥ ᨿᩮ ᨽᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᨬ᩠ᨬᩅ ᨠᩁᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ “ᩏᩅᨲ᩠ᨲᩥᨸᩥ ᨿᩮ ᨽᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩥᨲᩣᨠᩣᩁᨸᨭᩥᩈᩮᨵᨶᩅᩈᩮᨶ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨠᩣᩁᨴᩔᨶᩴ᪨ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᨸᨶ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩅᩣᨴᩥᨶᩮᩣ ᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩮᨸᩮᩣᩅ ᩈᨲ᩠ᨳᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨶᨶᩩ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨸᨠ᩠ᨡᩔ “ᩏᩅᩮᨿᩅ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨶᩩᨩᩣᨶᨶᨿᩥ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨸᨠ᩠ᨡ ᩋᩅᨭ᩠ᨮᩣᨶᨲᩮᩣ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩁᩪᨸᩴ ᩈᩥᨿᩣᨲᩥ? ᨶ, ᨲᨲ᩠ᨳᩣᨸᩥ ᨲᩔ ᩈᨾ᩠ᨾᩪᩊ᩠ᩉᨲ᩠ᨲᩣ, ᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩮᨸᩅᩈᩮᨶᩅ ᨧ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩅᩣᨴᩔ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨶᨲᩮᩣ᪨ ᨲᨳᩣ ᩉᩥ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᨿᩮᩣ ᨴᩮᩣᩃᨴ᩠ᨵᨸᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᩁᨬ᩠ᨬᩣ ᩋᨩᩣᨲᩈᨲ᩠ᨲᩩᨶᩣ ᩈᨶ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨠᩴ ᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᨹᩃᩴ ᨸᩩᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᨸᩁᩃᩮᩣᨠᨲ᩠ᨳᩥᨲᩣᨴᩦᨶᩴ ᨸᨭᩥᩈᩮᨵᨶᨾᩩᨡᩮᨶᩅ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᨻ᩠ᨿᩣᨠᩣᩈᩥ᪨

ᩏᨲ᩠ᨲᩣᩉ – ᨶᨶᩩ ᨧᩣᨿᩴ ᩈᩮᨭ᩠ᨮᩣᨸᩥ ᩋᨸᩁᩣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩥᨠᩮᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩦᨿᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮ, ᨸᩁᩃᩮᩣᨠᨲ᩠ᨳᩥᨲᩣᨴᩦᨶᩥ ᨧ ᨿᨳᩣᨽᩪᨲᩴ ᩋᨶᩅᨻᩩᨩ᩠ᨫᨾᩣᨶᩮᩣ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨸᨬ᩠ᩉᩴ ᨸᩩᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᨸᩩᨴ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨶᨿᨲ᩠ᨳᩴ ᩋᩣᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᩋᨳ ᨲᩔ ᨠᨳᩴ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲᩥᨠᨽᩣᩅᩮᩣ ᩈᩥᨿᩣ᪨ ᨶ ᩉᩥ ᩋᩅᨲ᩠ᨲᨠᩣᨿᩔ ᩅᩥᨿ ᨸᩩᨴ᩠ᨵᩥᨲᨻ᩠ᨻᨿᨬ᩠ᨬᩣᨶᨲ᩠ᨳᩔ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨠᩁᨱᨿᨲ᩠ᨲᨶ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲᩥᨠᨲᩣ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ? ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩮ – ᨶ ᩉᩮᩅ ᨡᩮᩣ ᨸᩩᨴ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨠᩁᨱᨿᨲ᩠ᨲᨶ ᨲᩔ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲᩥᨠᨲᩣ, ᩋᨳ ᨡᩮᩣ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᩅᩈᩮᨶ᪨ ᩈᩔᨲᩣᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᩅᩈᩮᨶ ᩉᩥ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨽᩥᨶᩥᩅᩥᨭ᩠ᨮᩮᩣᨿᩮᩅ ᨸᩩᨣ᩠ᨣᩃᩮᩣ ᨾᨶ᩠ᨴᨻᩩᨴ᩠ᨵᩥᨲᩣᨿ ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩦᨵᨾ᩠ᨾᩮ, ᨸᩁᩃᩮᩣᨠᨲ᩠ᨳᩥᨲᩣᨴᩦᨶᩥ ᨧ ᨿᨳᩣᩅᨲᩮᩣ ᩋᨸ᩠ᨸᨭᩥᩅᩥᨩ᩠ᨫᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩣ ᩋᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩔ ᨸᩁᩴ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨸᩮᨲᩩᩴ ᩋᩈᨠ᩠ᨠᩩᨱᩮᨿ᩠ᨿᨲᩣᨿ ᨾᩩᩈᩣᩅᩣᨴᨽᨿᩮᨶ ᨧ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᩌᨸᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥ᪨ ᨲᨳᩣ ᩉᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨾᩣᩈᩴ ᩈᨲ᩠ᨳᩮᩣᩅ ᩏᨧ᩠ᨨᩮᨴᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩮᩣ, ᩈᩮᩈᩣ ᩈᩔᨲᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩮᩣ”ᨲᩥ (ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪑᪨᪕᪖, ᪕᪗) ᩋᨳ ᩅᩣ ᨸᩩᨬ᩠ᨬᨸᩣᨸᩣᨶᩴ, ᨲᨻ᩠ᨻᩥᨸᩣᨠᩣᨶᨬ᩠ᨧ ᩋᨶᩅᨻᩮᩣᨵᩮᨶ, ᩋᩈᨴ᩠ᨴᩉᨶᩮᨶ ᨧ ᨲᨻ᩠ᨻᩥᩈᨿᩣᨿ ᨸᩩᨴ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨠᩁᨱᨿᩮᩅ ᩈᩩᨴ᩠ᨵᩁᨲ᩠ᨲᩥ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᩁᩩᨧᩥ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨽᩥᨶᩥᩅᩥᩈᨶ᩠ᨲᩔ ᩏᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣ ᩅᩥᩈᩩᩴᨿᩮᩅᩮᩈᩣ ᩑᨠᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᩈᨲ᩠ᨲᨾᨠᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᩅᩥᨿᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᨲᨳᩣ ᨧ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨸᩁᩥᨿᨶ᩠ᨲᩁᩉᩥᨲᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲᩥᨠᩔ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᩅᩣᨧᩣ” ᨧᩣᨲᩥ (ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪑᪨᪙᪑)᪨ ᨿᩴ ᨸᨶᩮᨲᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᩅᨴᩮᨿ᩠ᨿᨸᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ ᨸᩩᩁᩥᩈᩣ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨶᩩᩈᩣᩁᩮᨶᩅ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᨣᩉᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨸᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᨠᨸ᩠ᨸᩥᨠᩮᩣᨿᩩ ᨸᩅᩥᨭ᩠ᨮᩣ”ᨲᩥ, ᨲᨴᩮᨲᩔ ᩋᨸᩁᩣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩅᩣᨴᩔ ᩈᩔᨲᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᨦ᩠ᨣᩉᩅᩈᩮᨶᩅ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨠᨳᩴ ᨸᨶᩔ ᩈᩔᨲᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᩣᨲᩥ? ᩏᨧ᩠ᨨᩮᨴᩅᩈᩮᨶ ᩋᨶᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᨶᨲᩮᩣ᪨ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᩉᩥ ᨠᩮᩣᨧᩥ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨽᩥᨶᩥᩅᩮᩈᩮᩣ ᩅᩥᩅᩣᨴᨻᩉᩩᩃᨲ᩠ᨲᩣ ᩃᩮᩣᨠᩔ᪨ “ᩏᩅᩮᨿᩅ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᨶ ᩈᨶ᩠ᨲᩣᨶᩮᨶ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩥᨬ᩠ᨬᩣᨶᨲᩣ ᩋᨶᩣᨴᩥᨠᩣᩃᩥᨠᩣ ᩃᩮᩣᨠᩮ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ

ᩈᩔᨲᩅᩣᨴᩔ ᨧ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᨲᩮᩣ ᩈᩔᨲᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᨧᨲᩔ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩮᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ᩺

ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨧᨲᩩᨠ᩠ᨠᨠᨳᩣ

၉၆᩺ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧ ᨿᨶᩥᨧ᩠ᨧᩴ ᨿᩴ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᨠᩣᩁᨱᩴ ᨠᩔᨧᩥ ᨻ᩠ᨿᩣᨵᩥᨻᩩᨴ᩠ᨵᩥ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩃᩮᩣᨠᩈᨬ᩠ᨬᩣᨲᩣᨶᩴ ᨶᨲ᩠ᨳᩣᨶᩴ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᨻ᩠ᨿᨲ᩠ᨲᩥᩋᩣᨠᩣᩁᩣᨶᩩᨿᩮᩣᨣᩔᩣᨶᩴ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨲᨳᩣᨠᩣᩁᩈᨲ᩠ᨲᩥᨿᩮᩣᨣᨲᩮᩣ ᨸᨧ᩠ᨧᨲ᩠ᨲᨲᩮᩣ, ᨲᨳᩣᨠᩣᩁᩈᩉᨩᩣᨲᨲᩮᩣ ᨧ ᨿᨳᩣ “ᨿᨭ᩠ᨮᩥᩴ ᨠᩮᩣᨭᩮᨶ᩠ᨲᩥ, ᨠᩩᨶ᩠ᨲᩣ ᨸᨧᩁᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ, ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨯᩔᨶᩴ ᨧᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᨸᨯᩃᩮᩣᨸᩮᨶ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨿᨳᩣ “ᩁᩪᨸᨠᨧ᩠ᨧᩮᩣ ᩁᩪᨸ”ᨶ᩠ᨲᩥ, ᨻ᩠ᨿᨿᨾᩮᩣ ᨶᨲ᩠ᨳᩣᨿ “ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᨴᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩺ ᩋᨠᩣᩁᩃᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨾ᩠ᨸᩥ ᨠᩣᩁᩃᨻᨲ᩠ᨲᩮᩁᨶ ᨿᨶᩥᨧ᩠ᨧᩴ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩺

၉၇-၉၈᩺ ᩋᩈᨬ᩠ᨬᩣᩈᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩑᨲᩴ ᩋᩈᨬ᩠ᨬᩣᨧᨶᨠᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᩺ ᨶᩮᩈᨠᩣᨾᩦᩈᨶ᩠ᨲᩥ ᨶᩮᩈᨠᩣᨿ ᨶᩮᨴᩥᨴᩥᩴ ᨸᨯᩣᨲᨠᩣᩁᨱᩮᨶ ᨠᩉᩥᨲᨲ᩠ᨳᩣ, ᨲᩮᨶ ᩈᨬ᩠ᨬᩣ ᨴᩩᨴ᩺ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᨠᨧᨲᩣ ᩋᨿᩴ ᨶᩮᩈᨲᩣ ᨠᨲᩣ, ᨶ ᨸᨶ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩋᩈᨬ᩠ᨬᩣᨿᩴ ᩋᩁᩪᨸᨵᨾ᩠ᨾᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩥᨲᩣᨿᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ, ᨲᩮᨶᩮᩅᩣᩉ “ᩋᨧᩥᨲ᩠ᨲᨠᨻ᩠ᨿᩣᨴᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᩺ ᨠᨠᨧᩣ ᩉᩥ ᨿᨳᩣ ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᨵᨾ᩠ᨾᩮ ᨶᩮᩈᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨶᨿᩣᨶᩥ, ᨸᨬ᩠ᨬᩣ ᨧᩣ ᨴᩩᨴ᩺ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᨶᩮᩈᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᩃᩮᩣᨠᩥᨿᨵᨾ᩠ᨾᩮ ᨶᩮᩈᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ, ᨸᨬ᩠ᨬᩣ ᨧ᩺ ᨲᨲ᩠ᨳ “ᨿᩔᩥᩴ ᩈᨾᨿᩮ ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᩴ ᨫᩣᨶᩴ ᨽᩣᩅᩮᨲᩥ (ᨵ᩺ ᩈ᩺ ၂၇၇), ᨸᨬ᩠ᨬᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩴ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᩈᨾᩣᨵᩥ (ᨵᩦ᩺ ᨶᩥ᩺ ၂᩺၂၁၆) ᨸᨬ᩠ᨬᩣᨸᩣᩉᩥᨿᩣ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᩈᨾᩣᨵᩥ, (ᨵᩦ᩺ ᨶᩥ᩺ ၂᩺ ၂၁၆; ᨾᩥ᩺ ၁၀၁) ᨸᨬ᩠ᨬᩣᨿ ᨧᩔ ᨴᩥᩈ᩠ᩅᩣ ᩋᩣᩈᩅᩣ ᨸᩁᩥᨠ᩠ᨡᩦᨱᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ, ᨲᨳᩣ “ᨿᩔᩥᩴ ᩈᨾᨿᩮ ᨠᩣᨾᩣᩅᨧᩁᩴ ᨠᩩᩈᩃᩴ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ, (ᨵ᩺ ᩈ᩺ ၁) ᨠᩥᩴ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩣ ᨲ᩠ᩅᩴ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩ (ᨸᩣᩁᩣ᩺ ၁၃၉, ၁၆၀) ᨿᨳᩣᨻᩩᨴ᩠ᨵᨣᨿᩣ ᨵᨿᩮᩣ, (ᨵ᩺ ᨸ᩺ ၁; ᨶᩮᨲ᩠ᨲᩥ᩺ ၉၀; ᨸᩮᨭᨠᩮᩣ᩺ ၆၃, ၆၄) ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ, ᨶᨲ᩠ᨳᩣ ᨲᩣᨲᨲ᩠ᨳᨠᩣᨿᩣ ᨲᩣᨲᨲ᩠ᨳᨶᨬ᩠ᨬᩥᨶᩮᩣ, (ᨵᩦ᩺ ᨶᩥ᩺ ၂᩺၁၁၁, ၁၂၈, ၁၃၇; ᩋ᩺ ᨶᩥ᩺ ၇᩺၄၄; ᩋ᩺ ᨶᩥ᩺ ၉᩺၂၄; ᨠᨳᩣᩅᨲ᩠ᨳᩩ᩺ ၆၁) ᨶᩮᩅᩈᨬ᩠ᨬᩣᨶᩣᩈᨬ᩠ᨬᩣᨿᨲᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ (ᨵᩦ᩺ ᨶᩥ᩺ ၂᩺၁၂၈) ᨧ ᩑᩅᨾᩣᨴᩦᩈᩩ ᨻᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥ ᩑᨠᨾᩮᨠᩴ ᨠᩣᩁᨱᩴ᩺ ᨷᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ ᨿᩮᨶ ᨾᩁᨱᨠᩣᨬ᩠ᨲᩴ ᨲᨾ᩠ᨷᩥ ᨴᩦᨥᩁᨲ᩠ᨲᩴ ᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩣ ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩦᨥᩃᩮᩣᨠ
ᩑᨲ᩠ᨳᩣᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ, ᨲᨶᩮᩅ ᩋᨶᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᩣᨶᩴ ᨲᩥᨲ᩠ᨳᩥᨿᩣᨶᩴ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᨲᩥᨶᩮᩈᩮᨶ, ᨶᩥᨧᩣᩈᩮᨶ ᨧ ᩋᩣᨿᨲᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᩥᨲ᩠ᨳᩣᨿᨲᨶᩴ, ᨲᨻ᩠ᨷᩥ, ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨲᩥᨲᩥᨿᨶᨿᨶᩮᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᩺ ᨲᩥᨲ᩠ᨳᩥᨿᩣ ᩉᩥ ᩏᨸᨸᨲ᩠ᨲᩥᨩᨶᨶ ᨩᨿᩩᨲ᩠ᨲᩥᨶᩈᨬ᩠ᨬᩣᨲᩥ, ᨶᩈᨬ᩠ᨬᩣᨧᨩᩣᨧᨠᩣᨾᩩ ᩋᩣᨴᩦᨶᨧᩣᨲᩥᨶᩴᨶᩥᨿᩈᩔᩣᨲᨩᩣ ᨧ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᩈᨬ᩠ᨬᩈᨿᩣᨸᨲ᩠ᨲᩥ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨸ᩠ᨸᨠᩁᩩᨠᨾᩥᨿᩴ ᩏᨸᨸᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩥ, ᨶ ᩈᩣᩈᨶᩥᨠᩣ, ᨲᩮᨶ ᨴᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᨠᩣᩁᨬ᩠ᨬᩣ ᨲᩥᨲ᩠ᨳᩣᨿᨲᨶᩮ ᨷᨻ᩠ᨻᨩᩥᨲ᩠ᩅᩣ”ᨲᩥ᩺ ᨧᩣᨿᩮᩣᨠᩈᩥᨱᩮ ᨷᩁᩥᨠᨾ᩠ᨾᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᩮ ᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᨠᩈᩥᨱᩮ ᨷᨬ᩠ᨧᨿᩣᨳᩥᨠᩮ ᨿᩥᨠᩥ ᨩᨿᩣᨲᩣᨶᩥ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᨲᩮᩣ ᨴᩩᨭ᩠ᨮᩣᨿ ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᨩ᩠ᨫᩣᨶᩮᨠᩣᩃᨾ᩠ᨻᨶᩮᨶ ᨷᩁᩥᨠᨾ᩠ᨾᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ, ᨲᩮᨶᩮᩅᩣᩉ “ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᨩ᩠ᨫᩣᨶᩴ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩮᨲ᩠ᩅᩣ”ᨲᩥ᩺

ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᨷᨶᩮᨲ᩠ᨳ ᨧᩣᨿᩮᩣᨠᩈᩥᨱᩮᨿᩮᩅ ᨷᩁᩥᨠᨾ᩠ᨾᩴ ᨴᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ? ᨴᩩᨧ᩠ᨧᨲᩮ – ᨿᨳᩮᩅ ᩉᩥ ᩁᩪᨸᨷᨭᩥᨽᩣᨣᨽᩪᨲᩮᩈᩩ ᨠᩈᩥᨱᩮᩈᩩ ᩁᩪᨸᨷᨭᩥᨽᩣᨣᨽᩪᨲᩮᩈᩩ ᩁᩪᨷᩅᩥᩁᩣᨣᨽᩣᩅᨶᩣᩅᩈᩮᨶ ᩋᩁᩪᨷᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩮᩣ ᩈᨾ᩠ᨷᩣᨴᩦᨿᨶ᩠ᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᩋᨷᩁᩥᨧ᩠ᨨᩥᨶ᩠ᨶᩣᨠᩣᩈᨴᩣᨿ ᩋᩁᩪᨷᨷᨭᩥᨽᩣᨣᨽᩪᨲᩮ ᨠᩈᩥᨱᩮᩈᩩ ᩋᩁᩪᨷᨷᨭᩥᨽᩣᨣᨽᩪᨲᩮ ᩋᩁᩪᨷᩅᩥᩁᩣᨣᨽᩣᩅᨶᩣᩅᩈᩮᨶ ᩁᩪᨷᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩮᩣ ᩋᨽᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩮᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨧᨲᩩ “ᩈᨬ᩠ᨬᩣ ᩁᩮᩣᨣᩮᩣ ᩈᨬ᩠ᨬᩣ ᨣᨱ᩠ᨯᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ, (ᨾ᩺ ᨶᩥ᩺ ၂᩺၂၄) “ᨵᩥ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ, ᨵᩥᨻ᩠ᨻᨲᩮᨲᩴ ᨧᩥᨲ᩠ᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ (ᨵᩦ᩺ ᨶᩥ᩺ ᨭᩦ᩺ ၁᩺၉၆-၉၈) ᨧ ᨶᨿᩮᨶ ᩋᩁᩪᨷᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩋᩣᨴᩦᨶᩅᨴᩔᨶᩮᨶ, ᨲᨴᨽᩣᩅᩮ ᨧ ᩈᨶ᩠ᨲᨷᨱᩦᨲᨽᩣᩅᩈᨶ᩠ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᨶ ᩁᩪᨷᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩋᨽᩥᩈᨦ᩠ᨡᩁᨱᩴ, ᩁᩪᨷᩅᩥᩁᩣᨣᨽᩣᩅᨶᩣ ᨷᨶ ᩈᩥᨴ᩠ᨵᩣ ᩁᩪᨷᩣᨴᩦᨶᩴ ᩋᩁᩪᨷᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᩅᩥᩈᨿᩮᩈᩩ ᨷᨬ᩠ᨬᩣᨶᩅᩮ ᨿᨶ ᨴᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ “ᨷᩁᩥᨧ᩠ᨨᩥᨶ᩠ᨶᩣᨠᩣᩈᨠᩈᩥᨱᩮᨷᩦ”ᨲᩥ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩮᩣ᩺ ᨲᩈ᩠ᨾᩣᨷᩥ ᩉᩥ ᩋᩁᩪᨷᨷᨭᩥᨽᩣᨣᨲᩣ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩦᨲᩥ?

ចត្តុត្ថាទយទេចតំ ពោរសង្ហិ, អចចត់ បត បុត្តាចទិរេយហិ អក្កហិតកាទេចត៑ ឃឆា ហិ ទ្វុបចិទាកកាចតា ចិរទ្ចខ្លឹយឆឡុកាចយទេត្តុ បរិតិត្តិត្តា

(ចិរទ្ចខ្លឹយឆឡុ កាចយទេត្តត បរិតិបៗត្តា ឌី៑ តិ៑ ឌី៑ ១៑៤-លិ៍៦) ចិរទ្ចខ្លឹយឆឡុបជិកាកក្ខុទេត ឆ ចិរសយចិរេរសរេរស បិត្យកចតិ, ៩ចំ

អទ្វុបចិទាកកាចតាប៉ីតិ ចុច្ចុយាទេត ត ទោកាឌិ ចិរទោរទេឆា៑ តិតិ្តទេឃទេហច បត តស្ស៊ា រយាបត្តិយា បជិបខ្ចិតត្តាតាយ, ទេតាសង្ហា

ចិរសយបទេឝសតិបិត្តុទេស្សាច តស្ស៊ ឈសាតស្ស៊ បជិបត្តិទេតា តំ ការទល់ា បស្សទេត្តហិ បុត្តាចទិរេយហិ ចត្យទេត្តទេយច ក្ខុតាកសិទេលា

អទ្វុបចិទាកកាចតាបរិកឡិ ចុត្តត្តិ ឝ្ខុត្តុំា៑ កិច្ហា កិទេយ្យា – ចល្លាកសិទេលាសុ ចិយ បុរិយក្ខុតាកសិលាត្តុទេយបិ ចល្លាបជិច្ឋាយាច បល្លត្តិអាទេយុ់ា

ឈសាតស្ស៊ ទេលិកទេចាហាទាត្យទេរាទេឆតេច បចត្តិទេតា, ៩ចទ្ហា កត្វា ចិឃុទ្ធិយទេក្កុ (ចិឃុទ្ធិ៑ ១៑៤៩) បឆចឹកសិលាស្ស៊

អាឝាសឆត្ថុយល្លុល្វុបយាចចតទ្ហា សយត្តិតំ ទេហាតិ៑ ចត្យទេត្តុ បត ក្ខុតាកសិទេលា ក្ខុតាបជិច្ឋាយា ៩ច ឈសាតស្ស៊ ទោកាចទេកាចំ កច្ឋិតិតិ តទេស្សាច

អទ្វុបបជិកាកតា ឃុត្តា, តឃ្ហា ចាទេយាកសិទេលាទេយច បរិកឡិ ចុត្តត្តិ ទេចឌិតត្តាំ៑

កចំ បស្ស៊តិតិ អាហ "ចិទេត្តុ សតី"តិអាឌិ៑ សទេត្តាតិ តិត្តុទេតា, ឌិ្ឋុឆឡុតិត្តាតទេយតត្តិ ចុត្តុំ ទេហាតិ៑ កាលិ៍ កត្វាតិ យទល់ា កត្វា, ទេយា ចា

យត្យស្ស៊ទេលិទេក ឌីចតកាទេលិ ្វុបត្តុយ្តុកបច្ហុទេយហិ កទឹយតិ, តំ កទិត្វាតិបិ អទេត្វា៑ អសត្តាសទេត្តសុ តិត្តាត្តតឹតិ អសត្តាសត្តសត្លាទេត

សត្តតិកាទេយ ទ្វុបបជិសត្តិ្ចទេសទេតច ្វុបបខ្ចតិ, អទេត្តាសុ ចា ចក្កចាឡ៩សុ តស្ស៊ា ក្ខុយិយា អតិ្តតាយ អទេតកចិឆកាចំ សត្ថាយ

បុច្យុចចតតិទេ្ខុសាតិបិ ឝ្ខុត្តុំា៑ ត្តុទេឆចាតិ បច្ហុទេចាការកទេចទេយច៑ តត្វាតិ អសត្តឹកទេច៑ យឌិ ទ្វុបក្លុត្ថយត្តុទេយច អសត្តឹកទេច បិត្យកចតិ,

កចំ អទ្វុបសត្តិស្ស៊ទេយត ចិតា តត្វុ ទ្វុបំ បចត្តតិ, តត្យ សិយា អទ្វុបសត្តិស្ស៊ិតាទេយច ទ្វុបក្លុត្ថស្ស៊ ្វុប្បត្តិ ត្តុទេឆច បច្ហុទេចាការកទេច តឆា

្វុប្បត្តិយា អឝស្ស៊តទេតាតិ ? តាយយត្យទេយាទេកា អត្តាត្វាបិ អប្បចិទេ្ខុា, កចំ បត ទ្វុបសត្តិស្ស៊ទេយត ចិតា អទ្វុបឆាត្យយា អទ្វុបំ បចត្តតិតិ៑

ត្តុឝយិ្ហ ហិ ទេតត សយាតឌាតិយទេយច៑ កឃ្ហា? ត្តុទេឆច អឝស្ស៊តទេតា, កចទ្ហា កតាឡ្យ្រាការាហាទេទត ចិតា ទ្វុបឆាត្យយា ទ្វុបំ បចត្តតិតិ៑

ត្តុឝយិ្ហ ច តំសកាចទេយច, កិ៍ ការណា? ត្តុឆ អឝស្ស៊តទេតាទេយច៑ ត្តុតិ អត្តាត្វាបិ តឆា បចត្តិឝស្ស៊តទេតា, កិទេយទេតត អត្តាតិឝស្ស៊ទេតត

ត្តុទេឆច អត្យទេយាទេកត៑ អបិច ឃឆា ឃស្ស៊ ចិត្តុសត្តាតស្ស៊ តិត្តាត្តិការទល់ា ទ្វុទេប អចិកតតល់្យាតស្ស៊ សហ ទ្វុទេបត សយុ្កទេតា ទ្វុបំ តិស្ស៊ាយ

បចត្តិ ទ្វុបសាទេបក្លុតាយ ការណស្ស៊៑ ឃស្ស៊ បត តិត្តាត្តិការទល់ា ទ្វុទេប ចិកតតល់្យាតស្ស៊ ចិតា ទ្វុទេបត បចត្តិ ទ្វុបតិទេទបក្លុតាយ ការណស្ស៊,

៩ចំ ឃស្ស៊ ទ្វុបប្បតត្ថស្ស៊ តិត្តាត្តិការទល់ា អទ្វុទេប ចិកតតល់្យាតស្ស៊ ចិតា អទ្វុទេបត បចត្តិ អទ្វុបតិទេទបក្លុតាយ ការណស្ស៊, ៩ចំ

កាចតាតលិកាចទេតា បច្ហុទេចាការកទេច ទ្វុបិទ្វុបសយុ្កទេចា ចិយ, កាចតាតទេលត ចត្យទេចាការកទេច អទ្វុបទេស្សាច សយុ្កទេចា ចិយ ច៑

អសត្តឹកទេចបិ កាចតាតទេលត ទ្វុបទេស្សាច សយុ្កទេចា ឝ្ខុទេត្តាតិ៑

កចំ បត តត្វុ ទោកចទេលិ ទ្វុបប្បតទេត្ថា បច្ហុប្បត្តុបច្ហុយទេហិទេតា ចិរកាលិ៍ បចត្តតិតិ បទេច្ហុតត្តុំ, កិត្តុកំ ចា កាលិ៍ បចត្តតិតិ ទេចាឝត់ យតសិ

កត្វា "ឃឆា តាយា"តិអាឌិយាហ៑ ទេតត ត ទោកចលិ៍ ត្តុឆ ទេចច អត្តាត្វុ ច ចុទេត្តា អាកទេយាទេយច ៩តឝត្វុទោាបទេត, អឆ ទេលា អឃំ បទេតត្វុ

ឃុត្តិតិ ឝទេស្ស៊តិ៑ ឌិយាទេចក្យក្លិទេត្តាតិ ឆត្យឌិយាយ ទេចទេកត លិបិទេតា៑ ឈសាតទេចទេកា តាយ ឈសាតាត្យកាទេចា ឋលឝាទេត សយត្វុតា៑

តត្តកទេយច កាលត្តិ ្វុក្កុសទេតា បច្ហា យហាកប្បសតាតិ៑ តិឝ្ខុត្តិតិ ឃឆាតិត្តាទ៍ត្តទិយាបឆទេយច ចិត្តកឡុទ្វុបកសឌិសា ហុត្វា តិឝ្ខុត្តិ៑

ឈសាតទេចទេកាតិ អសត្តាសយាបត្តិបរិក្លិទេត្ត ចត្យត្តុ្យាតកឡុទេចទេក, បច្ហាយ្យាតកឡុទេចទេក ចា៑ អត្តុទឆាយតឹតិ បច្ហុយតិទេរាទេឆត តិទ្ខុ្យាតិ ត

បចត្តតិ៑ ត្តុឆាតិ កាយាចចទកទេចតិ អទេត្វា អត្តាត្វុ ទេតាសយត្យប្បត្តិទេតា៑ បជិសត្តិសត្តាតិ បជិសត្តិចិត្តុប្បាទេឆាទេយច សត្តាសឹទេសត ចុទេត្តា៑

ឯវំ បន អនេកកប្បសមតិក្កមេន ចិរនិរុទ្ធតោ វិញ្ញាណតោ កថំ វិញ្ញាណមុប្បជ្ជតិ។ ន ហិ និរុទ្ធេ ចក្ខុបសាទេ ចក្ខុវិញ្ញាណមុប្បជ្ជេយ្យាតិ

ទិដ្ឋន្តិ? នយិទមេកន្តតោ ទដ្ឋព្ពំ។ និរុទ្ធម្បិ ហិ ចិត្តំ សមានជាតិកស្ស អន្តរា អនុប្បជ្ជនតោ សមនន្តរបច្ចយត្តំ ហោតិយេវ, ន ពីជំ។ ពីជំ

បន ពលមេវ, យស្មា ពលតោ ពីជភូតតោ អារម្មណាទីហិ បច្ចយេហិ អសញ្ញីភវតោ ចុតានំ កាមធាតុយា រូបបត្តិវិញ្ញាណំ ហោតិយេវ,

តេនាហ “កថំ បដិសន្ធិសញ្ញា ឧប្បជ្ជតី”តិ។ ឯត្ថ ច យថា នាម ឧតុនិយាមេន បុប្ផគ្គហណេ និយតកាលិនំ រុក្ខានំ វិការណសន្តានេ

វេលេ ជិន្តេ វេលពាលេន អតិយមតា ហោតិ បុប្ផគ្គហណស្ស, ឯវមេវ បញ្ចវោការភវេ អវិប្បយោគេន វត្តមានេសុ រូបារូបធម្មេសុ

រូបារូបវិរាគភាវនាសង្ខាតេ វេលេ ជិន្តេ តស្ស សមាបត្តិវេលពាលស្ស អនុរូបតោ អរូបភវេ, អសញ្ញភវេ ច យថាក្កមំ រូបរហិតា,

អរូបរហិតា ច សន្តានា បវត្តិ ហោតីតិ វេទិតព្ពំ។

យស្មា បនេត្ថ បុន សញ្ញុប្បាទា ច បន “តេ ទេវា តម្ហា កាយា ចវន្តី”តិ សញ្ញុប្បាទោ តេសំ វវនស្ស ការណភាវេន វុត្តោ,

“សញ្ញុប្បាទា”តិ វចនំ វា កិមត្ថិយន្តិ ចោទនាយ “យស្មា បនា”តិអាទិមាហ។ កថំ បដិសន្ធិសញ្ញុប្បាទេន តេសំ វវនស្ស

បញ្ញាយនតោ ញាបកហេតុភាវេន វុត្តោ, “សញ្ញុប្បាទា”តិ វចនំ វា តេសំ វវនស្ស បញ្ញាយនភាវទស្សនត្ថំ អធិប្បាយោ។

“សញ្ញុប្បាទា”តិ ហិ ឯតស្ស សញ្ញុប្បាទេន ហេតុភូតេន វវន្តិ, សញ្ញុប្បាទោ វា ឧប្បាទសញ្ញា តេ ទេវាតិ សម្ពន្ធោ។ សត្តកាវាយាតិ

និញ្ញាណាយ។ តត្ថ ទេវ ជាតិសតសហស្សានុស្សរណាទីនមេវ, ភវន្តរេ វា បវត្តាយ អសញ្ញុប្បត្តិយា វសេន

លាភីអធិច្ចសមុប្បត្តិកវាទោបិ លាភីសស្សតវាទោ វិយ អនេកភេទោ សម្ភវតីតិ? សច្ចមេវ, អត្ថន្តរត្តា បន អាសន្នាយ អសញ្ញុប្បត្តិយា

វសេន លាភីអធិច្ចសមុប្បត្តិកវាទោ នយទស្សនវសេន ឯកោវ ទស្សិតោតិ ទដ្ឋព្ពំ។ អថ វា សស្សតទិដ្ឋិសង្គហតោ

អធិច្ចសមុប្បត្តិកវាទស្ស សស្សតវាទេ អាគតោ សព្ពោបិ ភេទោ យថាសម្ភវំ អធិច្ចសមុប្បត្តិកវាទេបិ គហេតព្ពោតិ កថំស្ស

វិសេសស្ស ទស្សនត្ថំ ភាវនា លាភីអធិច្ចសមុប្បត្តិកវាទោ អវិភជិត្វា ទស្សិតោ, អធស្សញ្ញស្ស សស្សតទិដ្ឋិសង្គហោ កថំ វិញ្ញាតព្ពោ

សំកិលេសបក្ខេ សត្តានមជ្ឈាសយស្ស សស្សតុច្ឆេទវសេន ទុវិធត្តា, តេសុ ច ឧច្ឆេទប្បសង្គាភាវតោ។ យថា ហិ អដ្ឋកថាយំ អាសយ-

សង្គស្ស អត្ថាភាវវសេន វុត្តំ “សស្សតុច្ឆេទទិដ្ឋិ ចា”តិ, យថា ច វុត្តំ “ទ្វេមា ភិក្ខវេ ទិដ្ឋិយោ, ភវទិដ្ឋិ ច វិភវទិដ្ឋិ ចា”តិ (ទី॰ និ॰

អដ្ឋ॰ ១.៥៧, ៥៨)។

កថំ ច អធិច្ចសមុប្បត្តិកវាទស្ស សស្សតទិដ្ឋិសង្គហោ ន យុត្តោ “អហញ្ហិ បុព្ពេ នាហោសិ”ន្តិអាទិវសេន បវត្តនតោ

អបុព្ពសត្តបាតុភាវគាហកត្តា។ សស្សតទិដ្ឋិ បន អត្តនោ, លោកស្ស ច សទាភាវគាហិនី “អត្ថិត្វេវ សស្សតិសម”ន្តិ បវត្តនតោតិ? នោ ន

យុត្តោ អនាគតកោដិអទស្សនេន សស្សតគ្គាហសមវរោធត្តា។ យទិបិ ហិ អយំ វាទោ “សោម្ហិ ឯតរហិ អហុត្វា សត្តាយ បរិណតោ”តិ

(ទី॰ និ॰ ១.៦៨) អត្តនោ, លោកស្ស ច អតីតកោដិបរាមសនវសេន បវត្តោ, តថាបិ វត្តមានកាលតោ បដ្ឋាយ ន តេសំ កត្ថចិ

អនាគតេ បរិយន្តំ បស្សតិ, វិសេសេន ច បច្ចុប្បន្នានាគតការេសុ អបរិយន្តទស្សនបកាវិតោ សស្សតវាទោ, យថាហ “សស្សតិសមំ

តថេវ ឋស្សតី”តិ (ទី॰ និ॰ ១.៣១ អត្ថតោ សមានំ) យទេតំ សិយា ញាណស្ស ច វាទស្ស, សស្សតវាទានុកូលា បុព្ពន្តកប្បិកេសុ សង្គហោ ន

យុត្តោយេវ អនាគតកាលបរាមសនវសេន បវត្តត្តាតិ? យុត្តោ ឯវ សមុទាយស្ស អតីតកោដ្ឋាសិកត្តា។ យថា ហិ តេសំ សមុទាយោ

អតីតំសបុព្ពន្តវិបរាមសនាវេហិ, ឧប្បត្តិរូបការស្សវាទិបកាវិតេហិ ច ឧក្កដេហិ សង្គហិតោតិ, យថា វេវ សំវណ្ណិតំ។ អថ វា សព្ពត្ថ

ອປ຺ປຏິຫຕຕາກາຫາທາເຣຕ ຜລສ຺ສາຍິກາ ຕິຣຈເນນເຕາ ອກຕິ, ຄຕິສ຺ມາ ຍຕາກ຺ຕໍ ນໍ ອກິນ຺ນາ ນລ຺ລິກຕ຺ວາ ປເຈຕິຕາ ອຸຕາ ນິຏ຺ຐິເຍາ, ຕສ຺ມາ ຍາຈຕິກາ ນິຏ຺ຐິເຍາ ກກຈຕາ ເຈສິຕາ, ຍຕາ ຈ ເຈສິຕາ, ຕາຈຕິກາ ຕຕາ ເຈຈ ນກ຺ຄິຄາເຕເຕາ ນປ຺ປຏິຈ຺ຈຕຕ຺ຕາ, ຕ ເຈຕ຺ຕ ຍຸຕ຺ຕິຈິທາຣຫາ ກາຕຕ຺ຕາ ພຸທ຺ທຈິນຍຕ຺ຕາ. ອຈິເຕ຺ຕເຍ຺ຍາ ຫິ ພຸທ຺ທາຕໍ ພຸທ຺ທຈິນເຍາ, ຕຕາ ຈ ຈກ຺ຕິ "ຕຕ຺ຕ ຕ ອຸກເຕ຺ຕຕ ກາຣຫໍ ປຣິເຍສິຕຕ຺ຕາ"ຕ຺ຕິ (ຊີ. ຕິ. ອຕ຺ຖ. ໑.໗໒-໒໑).

ທຸຕິຍກາຍທາຣວັຓ຺ຓນາ ນິຏ຺ຐິຕາ.

ອປຣັຕ຺ຕປຣິຄທາຈວັຓ຺ຓນາ

໗໓. "ອປຣເຕ຺ຕທາຫໍ (ລ. ນ. ໑໐໙໗), ອປຣັຕ຺ຕາຕຸນິຏ຺ຐິເຕາ"ຕິອາທີສຸ (ຊີ. ຕິ. ໑.໗໓) ຈິຍ ອປຣັຕ຺ຕ – ນທ຺ທາຕໍ ຍຕາກ຺ກຍໍ ອຕາຄຕກາລເກາຏ຺ຐາສຈາຈກຕໍ ນທ຺ທາຍາຫ "ອຕາຄຕເກາຏ຺ຐາສນ຺ຕາຕ"ຕ຺ຕິ. "ປຸພ຺ພັນ຺ຕ ກເປ຺ປຕ຺ວາ"ຕິອາທີສຸ ທຸຕ຺ຕເຕຍຕ "ອປຣັຕ຺ຕ ກເປ຺ປຕ຺ວາ"ຕິອາທີສຸປິ ອເຕ຺ຖາ ເຈຕິຕເຕ຺ຕາ. ຈິເນຍນຍຕ຺ຕເຍຈ ເຈຕ຺ຕ ຈກ຺ກາຍ.

ສຕ຺ຕຶຈາເຈວັຓ຺ຓນາ

໗໕. ອາຍາຕນາ ຂນ຺ທິ ຂນ຺ທາຍາຍາຕນໍ, ຍເຣຫເຕາ ຂນ຺ທໍ ປເຈເຕ຺ຕາ ອຕ຺ຕາຕິ ອເຕ຺ຖ. "ຂນ຺ທາຍາຍາຕນ"ຕ຺ຕິ ປເຈເຕ຺ຕາ ຈາເຈາ ຂນ຺ທາຍາຍາຕເນາ ນຫຈເຣຫຈເນຕ, ຕທ຺ທຕຈເນຕ ຈ, ອຕ຺ຕເລປຕິເທ຺ທເນາ ຈາ ອຸນ. ເນາ ອຸເຕນຕ຺ຕິ ຂນ຺ທາຍາຍາຕຕິກາ. ອຸຈໍ ນທ຺ທເຕາ ຕິປ຺ປຕ຺ຕິ ອຕ຺ຕເຕາ ອຸຈ ຈເນ຺ຍຕໍ "ຂນ຺ທາຍາຍາຕຕາ ອຕ຺ຕາຕໍ ຈຈຕ຺ຕີ"ຕິ ທຸຕ຺ຕໍ, ອາຍາຕນາ ຂນ຺ທໍ ຂປຣິກ຺ຂຕໍ ອຕ຺ຕກາຈຕ຺ຕິ ອເຕ຺ຖາ. ເຕ ຫິ ນິຏ຺ຐິຄຕິກາ "ຂນ຺ທໍ ຍເຣຫເຕາ ອຕ຺ຕາ ຕິຕ຺ຕິກາເຣາ"ຕິ ຈຈຕ຺ຕິ. "ເນາ ອຸເຕນ"ຕ຺ຕິອາຈິຕາ ອສ຺ສຕ຺ຕິຍຕ຺ຕ ຈເຍ຺ຍຕິ ຍຕາ "ພຸທ຺ທຍສ຺ສ ອຕ຺ຕີຕິ ພຸເທ຺ທາ"ຕິ. ອຍໍ ອຕ຺ຖກຕາເຕາ ອປເຣາ ຕເຍາ – ນຕ຺ຕີຕິ ປເຈເຕ຺ຕາ ຈາເຈາ ນຕ຺ຕີ ນຫຈເຣຫາຈິຕເຍຕ, ນຕ຺ຕີ ຈາເຈາ ອຸເຕນຕ຺ຕິ ນຕ຺ຕີຈາຈາ ນຍາສເຈເສຕ. ນຕ຺ຕີຈາເຈາ ອຸຈ ຈາເຈາ ອຸເຕນຕ຺ຕິ ຫິ ອເຕ຺ຖາ.

໗໙-໗໗. ຣູປີອຕ຺ຕາຕິ ອຸຕ຺ຕ ກສິຓຣູປໍ "ອຕ຺ຕາ"ຕິ ຄຫາ ທຸຕ຺ຕໍ, ຕຕ຺ຖ ຣູປຈິຕິຍເຕ຺ຕຕ ອຕ຺ຕຕາ ກຈິຕຕ຺ຕ "ຣູປຍສ຺ສ ອຕ຺ຖີ"ຕິ ທຸເຕ຺ຕ ນຕ຺ຕາຍ ຈິຍ ຣູປສ຺ສາປິ ອຕ຺ຕຕິຍຕ຺ຕາ. ຕ ຫິ "ນຕ຺ຕີ ອຕ຺ຕາ"ຕິ ອຸຕ຺ຕ ນຕ຺ຕາ ອຸຈ ອຕ຺ຕາ, ອຈ ເລາ "ນຕ຺ຕາ ອສ຺ສ ອຕ຺ຖີ"ຕິ ອເຕ຺ຕຕ ອຕ຺ຕຕິຍາຈ, ຕຕາ ຈ ທຸຕ຺ຕໍ "ຕຕ຺ຕ ປຈຕ຺ຕນຕ຺ຕາຕ຺ຕສ຺ສ 'ນຕ຺ຕາ'ຕິ ຄເຫຕ຺ວາ"ຕິ? ຕ ເລາ ປເຕຕເຍຈ ເຈຕ຺ຕ "ຣູປຍສ຺ສ ອຕ຺ຖີຕິ ຣູປີ"ຕິ, ອຈ ເລາ "ຣູປ຺ປຕສີເລີ ຣູປີ"ຕິ. ຣູປ຺ປເຕຕ຺ຕ ຣູປນຣິກ຺ກຕາຍ ກສິຓຣູປສ຺ສ ຈທ຺ທຕາຈທ຺ທຕກາລຈເຣນ ຈິເຣຣາປຕ຺ຕິ. ນາ ຫິ "ຕຕ຺ຕີ"ຕິ ຕ ນກ຺ກາ ຈຕ຺ຕໍ ປຣິຕ຺ຕຈິປຸລຕາຈິຈິເຣນນຕ຺ຕາຈເຕາ. ຍເຈຈໍ ສິຍາ "ຣູປ຺ປຕສີເລີ ຣູປີ"ຕິ, ອຈ ພ຺ລຍສ຺ສ ຈາຈສ຺ສ ນສ຺ສຕິຈິ ນກ຺ກເຫາ ຕ ຍຸຕ຺ຕິ ຣູປ຺ປຕສີລສ຺ສ ເກຈນຕ຺ຕາຈເຕາຕິ? ຍຸຕ຺ເຕາເຈ ກາຍເກເຈເຕາ ຂນ຺ທໍ ປຣິກປ຺ປິຕສ຺ສ ອຕ຺ຕເຕາ ຕິຕ຺ຕິກາເຣຕາຍ ເຕຕ ອສິເຍ຺ຍຕຕ຺ຕາ. ຕຕາ ຫິ ທຸຕ຺ຕໍ "ອເຣາເຣາ ປຣໍ ຍເຣຫາ"ຕິ. ອຈ ຈາ "ຣູປຍສ຺ສ ອຕ຺ຖີຕິ ຣູປີ"ຕິ ທຸເຕ຺ຕປິ ຕ ເກາຈິ ເຈາເສາ ກປ຺ປຕາສີເທ຺ທຕ ເກເຈຕ ອເກຈສ຺ສາປິ

និទ្ទេសទស្សនតោ យថា “នីលបុប្ផកស្ស វណ្ណ”ន្តិ។

អបិច អវយវវចនេន អវយវិនោ តទានិទ្ទេសនិទ្ទេសតោ យថា “កាយេ កាយានុបស្សី”តិ (ទី៑ និ៑ ២.៣៧៣), រូបន្តិ វា រូបំ, រូបសភាវោ, តស្ស អត្ថីតិ រូបី, អត្តា “រូបិនោ ធម្មា”តិអាទីសុ (ធ៑ ស៑ ១១.ទុកមាតិកា) វិយ, ឯវញ្ច កត្វា អត្តតោ រូបសភាវត្តា “រូបី អត្តា”តិ វចនំ សាមញ្ញនិទ្ទេសោតិ ទដ្ឋព្វំ “កសិណរូបំ អត្តា”តិ។ “គហេត្វា”តិ ឯតេន ចេតស្ស សម្ពន្ធោ។ តត្ថាតិ កសិណរូបេ។ អស្សាតិ បរិកប្បិតស្ស អត្តនោ, អាទីនវទស្សនតោ តក្កិយទិដ្ឋិ ឯវាតិ អធិប្បាយោ។ អាទីនវា ហិ តក្កិកានំ, ន លាភិនោ។ និយតវាទីនំ ហិ កម្មផលបដិក្ខេបតោ តទ្ធិ ចេតំ ទស្សនមត្តលាភិនោ។ ពហុ ហិកញ្ជាធិខាតិអាទីសុ កាយញ្ហាវាទីរូបំ “អត្តា”តិ ឯវឥធ អាទីនវា បដិខាតទ្ធិ។ បុរិមនយេន ចេត្ថ លាភិនំ វសេនតិ, បច្ឆិមនយេន បន តក្កិកំ ឯវមិទីសេសុ។ ទោស-វឌ្ឍា កម្មបរិយាយោ កម្មស្សាបិ រូបជនកត្តា, ឯវញ្ច កត្វា អទោស-វឌ្ឍស្ស និច្ចបរិយាយតា ឧបបន្នា ហោតិ, តេនាហ “និច្ចា”តិ។ ទោស-វឌ្ឍា វា ព្យាធិបរិយាយោ។ អទោសោតិ បន ទោសរហិតតាយ និច្ចការតាយ និច្ចំ និច្ចកាលិកោ បដិខាតាតីតិ ធម្មេត្តិ “និច្ចា”តិ វុត្តំ ។ កសិណក្ខាទិយាការបច្ចយារូបបដិញ្ញាណតត្តិកាធាតិញ្ចញ្ញាយតនាតិ យថាវុត្តរូបសមាបត្តិនិមិត្តំ តាយ។ និព្ពត្តេ ភវបរិយាយោ តិត្តការយោ ឯវ វណ្ណបរិយាយោ អរូបី អត្តា វណ្ណេរ តិដ្ឋតីតិ តក្កិយន្តេនេវ តំកណ្ហា “អរូបី អត្តា វណ្ណោ”តិ បញ្ញាបេន្តីតិ អាហ “តំកណ្ហាទយោ វិយា”តិ។

តតិយាបនាតិ “រូបី ច អរូបី ច អត្តា”តិ លទ្ធិ។ មិស្សកគាហវសេនាតិ រូបារូបសមាបត្តីនំ យថាវុត្តានំ និមិត្តានិ ឯកជ្ឈំ កត្វា ឯកោវ “អត្តា”តិ, តត្ថ បវត្តសញ្ញាណស្ស “សញ្ញា”តិ គហណវសេន។ អយញ្ហិ ជិជ្ជីវិតិកោ រូបារូបសមាបត្តិលាភី តាសំ និមិត្តំ រូបភាវេន, អរូបភាវេន ច “អត្តា”តិ គហេត្វា “រូបី ច អរូបី ចា”តិ អភិនិវេសំ ជនេតិ អនេកន្តវាទីនោ វិយ, តក្កិយន្តេន វា រូបារូបធម្មានំ មិស្សកគហណវសេន “រូបី ច អរូបី ច អត្តា”តិ អភិនិវិស្ស អដ្ឋាសិ។ ចតុត្ថាតិ “នេវ អរូបី ច នារូបី ច អត្តា”តិ លទ្ធិ។ តក្កគាហេនេវាតិ សព្ពសោ សុខុមាកាបត្តធម្មា វិយ អច្ចន្តសុខុមាកាបត្តិយា សកិច្ចសាធនាសមត្ថតាយ ពេលុកទ្ធិ [ពេលុកទ្ធ (ទី៑ និ៑ ដី៑ ១.៧៩-៨៨)] ហត្ថបិណ្ឌាទិសញ្ញោតោ វិយ នេវ រូបី, រូបសភាវាតិវត្តតោ ន ច អរូបីតិ ឯវំ បវត្តតក្កគាហេនេវ។

អយំ អដ្ឋកថាមុត្តកោ នយោ – នេវរូបី នារូបីតិ ឯត្ថ ហិ អន្តានន្តិកចតុត្ថវាទេ វិយ អញ្ញមញ្ញបដិក្ខេបវសេន អត្ថោ វេទិតព្វោ។ តតិយបិ ច តតិយវាទេ វិយ្ស សមាបត្តិការេន ឯត្ថ ទេសកាលភេទវសេន វិយ ឡាឆ កាលវត្តភេទវសេន តតិយវត្តវាទោតិ ឯវមេវោ ទដ្ឋព្វោ។ កាលភេទវសេន ហិ ឡាឆ តតិយវាទស្ស បវត្តិ រូបារូបនិមិត្តានំ សហអនុបដ្ឋានតោ។ វត្តវាទស្ស បន វត្តភេទវសេន បវត្តិ រូបារូបធម្មសមូហកាវតោតិ។ ទុតិយវត្តំ អន្តានន្តិកវាទេ វុត្តនយេន វេទិតព្ពំ សព្ពធា សម្ពន្ធតោ សមាបត្តិ។ ឯវំ បនេត្ថ វត្តព្ពំ, យស្មា “អយតិ គច្ឆតិ ការោ ខ្លុសាតយេត្វា”តិអាទិនា អវេច្ចិ វុត្តវេន, ពោធលិ បន តត្ថ បុព្ពត្ថកប្បនាវសេន បវត្តោ, ឡាឆ អបរន្តកប្បនាវសេនាតិ អយំ វិសេសោ បិកពេជិវេន។ កាយញ្ច នានត្តសញ្ញី អត្តាតិ អយម្បិ វាទោ សមាបត្តិកវសេន លព្ភតិ។ អដ្ឋសមាបត្តិលាភិនោ ជិជ្ជីវិតិកស្ស វសេន សញ្ញាភេទសម្ភវតោ។ តថាបិ សមាបត្តិយំ ឯកត្តរូបេនេវ សញ្ញាយ ឧបដ្ឋានតោ លាភីវសេន ឯកត្តសញ្ញិតា សាតិសយំ យុត្តាតិ អាហ “សមាបន្នកវសេន ឯកត្តសញ្ញី”តិ។ ឯកសមាបត្តិលាភិនោ

ឯច ចា ចនេសត អនេត្វា ទេចឌិតទេគ្គា៑ សតិបិ ន សយាបត្តិទេកឌទេតា សញ្ញាទេកឌសម្ពុទេច ឆាហិន្ទ្ល បុទ្ទ្តារបុទេលាទេយច សញ្ញាតាតត្តស្ស ឍ្ឈឮអារិកស្ស សម្ពុចទេតា តក្កិចទេសទេតច តាតត្តសញ្ញាតំ ឌទេស្សតុំ "អសយាបត្តកចទេសត តាតត្តសញ្ញា"តិ ចុត្តំ៑ បរិត្តកនិលាចទេសតាតិ អចឆ្លិតត្តា អប្បកកនិលាចទេសត, កនិលាក្កហលាទេគ្គាត្ត សញ្ញាយ ចិសយឌស្សតំ៑ ចិសយចទេសត ហិ សញ្ញាយ បរិត្តតា, ឰ្លយិតា ន សតិបិ សញ្ញាចិតិយុត្តឆទេម្ពុ "សញ្ញាទេយច អត្តា"តិ ចឌតឹតិ ឌទេស្សតិ៑ ឯស តទេយា ចិបុលកនិលាចទេសតាតិ ឯត្តាបិ៑ ឯចគ្គា កត្វា អត្ថាតត្តិកចាទេឌ ទេចច ឰ្លឆ ន អត្ថាតត្តចត្យុក្កេ បឌយគ្រូតិយចាទេឌសុ សឌ្ត្វយត្តទេតា សយាទេតសុបិ សកាចទេតា ទេតហិ ទ្វីហិ ចាទេឌហិ ឰ្លទេយសំ ទ្វិត្តុំ ចាឌាតំ ចិទេសទេសា សិទេគ្គា ទេហាតិ, អញ្ញាធា ចុត្តប្បកាទេរសុ ចាទេឌសុ សតិបិ បុគ្គាត្តាបទេត្តកប្បតទេកឌយទេត្តត ទេកហិចិ ចិទេសទេស ទេកហិចិ អចិទេសទេសាទេយច សិយាតិ៑

អយំ បត អដ្ឋកថាយុត្តទេកា តទេយា – "អក្ខុប្បយាទេលា អត្តា, អលុយទេត្តា អត្តា"តិអាឌិលន្ទិចទេសត បរិទេត្តា ន ទេសា សញ្ញា ចាតិ បរិត្តសញ្ញា កាបិលកាលាឌបក្ខុតទេយា [កបិលកលាឌាឌទេយា (ឌី៑ តិ៑ ឌី៑ ១៑លិ៩-លិលិ)] ចិយ៑ អត្តទេតា សគ្គាកតកាចបដិឌាតតចទេសត អប្បយាទេលា ន ទេសា សញ្ញា ចាតិ អប្បយាលាសញ្ញាតិ៑

ឌិគ្គាចក្កុបរិកល្ហត្តា យចាកម្មុបកោកាលស្ស ឌិគ្គាចក្កុបកាចឌតិទេតត យចាកម្មុបកោការទេលាត ឌិស្សយាតាបិ សត្តាតំ សុលាឌិសយក្កិតា ឌិគ្គាចក្កុតាច ឌិដ្ឋា តាយាតិ អាហ "ឌិទេគ្គាត ចក្កុតា"តិអាឌិ៑ ចត្យុក្កតយំ, បច្ចាកតយច្ចា សគ្គាយ តិកចត្យុក្កញ្ញាតក្ខុយិយ"ត្តិ ចុត្តំ៑ ឌិដ្ឋិកតិកចិសយាសុ ហិ បច្ចាទេចាកាទេលាតក្ខុឹសុ ទេចហប្បលក្ខុបិ ឌទេបត្វា អចទេសសា យចាទេរហំ ចត្យុក្កតទេយ តិកញ្ញាតស្ស, បច្ចាកតទេយ ន ចត្យុក្កញ្ញាតស្ស ចិបិកដ្ឋាតត្តា តិកចត្យុក្កញ្ញាតក្ខុយិទេយា តាយ៑ សុគ្គាចាសា បត ទេតសយចិសយា៑ តិគ្គាត្តយាតត្តិ ខ្លប្បជ្ជយាតំ៑ តតុ ន "ឯកត្តសុលឹ អត្តា"តិអាឌិតា បចត្តចាឌាតំ អបទេត្តឌិដ្ឋិកាចទេតា "តិគ្គាត្តយាតំ ឌិស្វា"តិ បច្ចប្បត្តចចតំ អតុបបត្តទេយច សិយា៑ អតាកតចិសយា ហិ ឯទេត ចាឌាតិ? ខ្លបបត្តទេយច អតាកតស្ស ឯកត្តសុលឹកាចាឌិកស្ស បកប្បតាយ បច្ចប្បត្តតិគ្គាត្តិឌស្សទេតត អធិប្បេតត្តា៑ ទេតទេតចាហ "តិគ្គាត្តយាតំ ឌិស្វា 'ឯកត្តសុលឹ'តិ កល្បាតឹ"តិ៑ ឯត្ត ន តស្សំ តស្សំ ក្ខុយិយំ ឆាហុទេល្លត សុលាឌិសហិតឆម្មុប្បចត្តិឌស្សតំ បដិច្ច ទេតសំ "ឯកត្តសុលឹ"តិអាឌិកហលទេតា តឌត្តុប្បិទេយច ក្ខុបិ ចុត្តាតិ ឌដ្ឋព្វំ៑ សឌ្ឋត្តរាកិសម្ពន្ធចទេសត ចិយ ហិ អត្វបកទេលាឌិចទេសតបិ អត្វចិទេសទេសា លក្ខតិ៑ "ឯកត្តសុលឹ"តិអាឌីសុ ន ឯកត្តកាទេចា ឆាហុលំ បចត្តិយត្តំ បតិ បឃុទេត្តា៑ តចាបចត្តិយត្តឌស្សទេតត ទេតសំ ឯចំ កហលទេតា៑ អឆ ចា ហត្វិឌស្សកអត្ថា ចិយ ឌិដ្ឋិកតិកា ឃំ យទេឌច បស្សត្តិ, តំ តទេឌច អភិតិចិស្ស ទេចាហរត្តិ៑ ចុត្តទេញ្ញហំ កកចតា ខ្លឌាទេត "អញ្ញាតិត្តិយា កិក្កូទេច, បរិញ្ញាដកា អន្ធា អចក្កុកា"តិអាឌិ, (ខ្លឌា៑ ៥៥) តស្មា អលទេយត្វ ឃុត្តិយក្កុតាតិ៑ "ឌិទេគ្គាត ចក្កុតា ឌិស្វា"តិ ចុត្តយត្តំ សយទេត្តតុំ "ចិទេសសទេតា ហិ"តិអាឌិ ចុត្តំ៑

អសញ្ញីទេតចសញ្ញីតាសញ្ញីចាឌចណ្ណតា

លិប័-ប័ឲ្យ៑ អឆ ត ទេកាចិ ចិទេសទេសា អត្ថិតិ ទេចាឌតំ ទេសាទេឆតិ "ទេកចលញ្ញីឲ្យ"តិអាឌិតា៑ "អសញ្ញី"តិ ន "ទេតចសញ្ញីតាសញ្ញី"តិ ន កល្បាត្តាតំ តា ឌិដ្ឋិទេយាតិ សម្ពូទេន្លា៑ ការលាត្តិ ចិទេសសការលំ, ឌិដ្ឋិសម្ពុកាកយការលំ ចា៑ សតិបិ កិត្តិ ការលាបរិទេយសតសម្ពុទេច ឌិដ្ឋិកតិកចាឌាតំ

អតាឆទិយកាចិ ឥរេយ្យតំ “ត ឲកន្តេត ការណំ បរិយេសិតព្ព”ន្តិ ចុត្តំ ពយ្ថាតិ អាហ “ឌិដ្ឋិកតិកយ្យា”តិអាឌិ, ឲតេត បរិយេសតក្កយាកាចទេតាតិ អបរិយេសិតព្ពការណំ ឥរេយ្យតិ ញ្ញត៌ ចុត្តំ ទេហាតិ – អសញ្ញិចាឌេ អសញ្ញិកទេច តិព្ពត្តសត្តចទេសត បចទេត្វា បឌយចាទេឆា, “សញ្ញា អត្តទេតា សយតុបយ្យតិ”តិ ឲត្ត ចុត្តតេយេត សញ្ញាទេយច “អត្តា”តិ កទេហត្វា តយ្យ កិញ្ចកកាទេចត ឋិតាយ អញ្ញាយ សញ្ញាយ អកាចទេតា “អសញ្ញិ”តិ បចទេត្វា ចុតិយចាទេឆា, តឆា សញ្ញាយ សហ រូបឆទេម្ម, សញ្ញា ឲច ចា រូបិរូបឆទេម្ម “អត្តា”តិ កទេហត្វា បចទេត្វា តតិយចាទេឆា, តក្កាហចទេសទេតច ចតុត្ថចាទេឆា បចទេត្វា៌

ចុតិយចតុក្កេបិ កយិលារូបយ្យ អសញ្ញាតតសកាចតាយ អសញ្ញិតិ កត្វា អន្តាតន្តិកចាទេឌ ចុត្តតេយេត ចត្វាទេរា ឋិកប្បា បចត្វា៌ ទេតចសញ្ញិតាសញ្ញិចាទេឌ បត ទេតចសញ្ញិតាសញ្ញិកទេច តិព្ពត្តសត្តទេយ្យច ចុតិបឋិសន្តិសុ , សញ្ញាត្ត ចា បដុសញ្ញាកិច្ចំ កាតុំ អសមត្ថាយ សុខុមាយ សញ្ញាយ អត្ថិភាចបឋិឌាតតចទេសត បឌយចាទេឆា, អសញ្ញិចាទេឌ ចុត្តតេយេត សុខុមាយ សញ្ញាយ ចទេសត, សញ្ញាតតសកាចតាបឋិឌាតតចទេសត ច ចុតិយចាឌាទេយា បចត្តាតិ៌ ឲចំ ទេពតឌិ បកាទេរត សតិបិ ការណបរិយេសតសម្ភទេច ឌិដ្ឋិកតិកចាឌាត៌ បរិយេសតក្កយាកាចទេតា អាឆទិ កត្វា យថុយ្យាទេហត ទេតសំ ការណំ ត បរិយេសិតព្ពន្តិ៌ ឲទេតសំ បត សញ្ញិអសញ្ញិទេតចសញ្ញិតាសញ្ញិចាឌាត៌ សយ្យតឌិដ្ឋិសក្ខេហា “អទេរាទេកា បទិ យទេណា”តិ ចឥតទេតា បិកទេឋិទេយច៌

ដ្ឋទេច្ឆឌចាឌចណ្ណតា

ប៉ះ៌ អចិន្ហយាតយ្យ ចិតាសាសម្ភចទេតា អត្ថិកាចទេហតុទេកា ដ្ឋទេច្ឆទេឆាតិ ឥរេយ្យតំ ចិន្ហយាតចាចទេពត សត្ត-សទេន្ត “សទេតា”តិ បិច្ចព្ពណំ ចុត្តន្តិ អាហ “ចិន្ហយាតយ្យា”តិ៌ ចិន្ហយាតតាបយុទេត្វា ទេចស ឌិដ្ឋិកតិកចាឌចិសទេយា សទេត្វាទេយច ព្ពឆ អឌិទេប្បទេតាតិ ឥរេយ្យតត្ថំ បិច្ចព្ពណំ “សត្តយ្យា”តិ ចុត្តំ, ទេតត ព្ពយ៉ុត្តំ ឥរេយ្យតិ – យឆា ទេហតុមលកាទេចត បចត្តយាតាត៌ សកាចឆម្មាត៌ សតិបិ ឲកសត្តាតបរិយាបន្នាត៌ កិន្នសត្តិបតិទេតហិ ចិទេសទេស ទេហតុមលក្ខតាត៌ បទេយត្តទេតា កិន្នសកាចត្វា កិន្នសត្តាតបតិតាត៌ ចិយ អច្ឆន្តិ ទេកឌសន្តិដ្ឋាទេតត តាតត្តតយយ្យ មិច្ឆាកហណំ ដ្ឋទេច្ឆឌាកិតិទេចសយ្យ ការណំ, ឲចំ ទេហតុមលក្ខតាត៌ ចិន្ហយាតតបិ សកាចទេកទេឌ ឲកសត្តិបរិយាបន្នតាយ ឲកត្តតេយេត អច្ឆត្តយទេកឌកហណាយ្សិ ការណាទេយចាតិ៌ សត្តាតចទេសត ហិ បចត្តយាតតសុ ពទេន្តសុ ឈតចិតិព្ពុទោកាកាទេចត ទេតសំ ព្ពឆ សត្តការេហា, សត្តយ្យ ច អត្ថិកាចកាហទេហតុទេកា ដ្ឋទេច្ឆឌចាទេឆា, អតុប្បព្ពតិទេរាឆចទេសត បត តិទេត្តូទចិតាទេសា ព្ពឆ “ដ្ឋទេច្ឆទេឆា”តិ អឌិទេប្បទេតា យាចាឃំ អត្ថា ដ្ឋច្ឆិន្ហយាទេតា កចតិ, តាចាឃំ ចិន្ហតិទេយចាតិ កហណទេតាតិ អាហ “ដ្ឋបទេច្ឆឌ”ន្តិ៌ ដ្ឋ-សទ្ទោ ហិ ដ្ឋប-សទ្ទបរិយាទេយា, ទេសា ច ដ្ឋបសត្តយតទេត្វា, ដ្ឋបសត្តយតទេត្វាត្ត អតុប្បព្ពាយុប្បន្ហិត្វា អបរាបទិ តិទេរាឆចទេសត តិទេត្តូទេតា៌ អបិច បុតាតុប្បន្ហយាតចទេសត តិរុឌយចិតាទេសាទេយច ដ្ឋទេច្ឆទេឆា តាយ យឆាចុត្តតេយេត កហណទេតាតិ អាហ “ដ្ឋបទេច្ឆឌ”ន្តិ៌ ដ្ឋ-សទ្ទោ, ហិ ដ្ឋប-សទ្ទោ ច ឲត្ត ដ្ឋបទិកាកទេត្វា៌ តិរុឌ្ឍទេតា បទេកាទេកា ច ព្ពឆ ដ្ឋបទិកាទេកាតិ ចុច្ចតិ៌

តិទេត្តូទចទេសត , តិរុឌយចទេសត ចា ចិទេសទេសត តាទេសា ចិតាទេសា, ទេសា បត ឋិសចក្កបញ្ញាចក្កតំ ឥរេយ្យតបចាតិក្កយតទេតា អឌេយ្យតទេយចាតិ អាហ “អឌេយ្យត”ន្តិ៌ អឌេយ្យទេត ហិ តាស-សទ្ទោ ទេលាទេក តិរុឡូទេហា “ឧច្ឆ ចាបទេរ ចណ្ណចិការតាសា”តិអាឌីសុ (កាយិកា ៤-១-១០៨ សុត្តិ

បរិវត្ថា) ចិយ៍ កាចចិកាយត្តិ សកាចាបកាយំ៍ យថាឆយ្ញំ កចតំ កាតេចាតិ ហិ អតេត្ត្វត ពួឆ កាច-សតេ្ថា សកាចចាចតេកា៍ តេយា បត តិទេត្តទំ តិទុឥយចិតាសចតេសត ក្ខិស្មិញ្ចតិ, តេសា អត្តតេតា សកាតេចត ផាត្យុយសក្កតេលាយ្យតាយ "កាចាបកាតេយា"តិ ចុត្ថតិ៍ "តត្ថា"តិអាឌិតា ក្ខតេច្ឆចចាឥស្ស យថាបាឋំ សយុភាកាយំ តិឥស្សតយតេត្តត ឥតេស្សតិ, តេតត ចក្កតិ "តថា ច អតេ្ញាថា ច ចិកតេប្យត្វាចា"តិ៍ តត្ថាតិ "សតេតា សត្តស្ស ក្ខតេច្ឆំ ចិតាសំ ចិកចំ បតេ្ញាតេបត្តិ"តិ ចចតេត៍ លិកឹតិ ឌិត្ថាចក្កញាលាលិកឹ៍ តឥចតេសសលិកឹ តេចច សត្ថាតេសា អលិកឹ ច ពួឆ អបទេត្តកាបរិកដ្ឋាតេត "អលិកឹ" តេត្វច ចុត្ថតិ៍

ចុតិត្តិ តេសក្កបុចុត្តតាតយ្យិ ចុតិតេយច៍ ឲស តតេយា ចុតិយត្តតេយចាតិ ឲត្តាបិ៍ ក្ខបបត្តិ អបស្សតេត្តាតិ ឥឌ្ឍិ សយតេត្វបិ សតិ អតេតាតេលិកតចតេសត អបស្សតេត្តា៍ ត ក្ខបបិតត្តិ បុត្ថាតេយាកាកាតេចត, បទិកយ្ចាកទេលាត ចា ក្ខបបត្តិ ឥឌ្ឍិ ត សតេក្កាតិ, ឲចត្ថា កត្វា តយច្ឆតេយ ចិតេសតេសា បិកតេដា តេហាតិ៍ តេកា បទតេលិកំ ឌាតាតិ, ត ឌាតាតិតេយចាតិ តត្វិកចាឥចតេសត ក្ខតេច្ឆំ កណ្យាតឹតិ សហ បិធតេសតេសត សប្តតេត្ថា, តត្វិកចាឥចតេសត យហាប្ញុញហកាតេចតេតច "ពួតេតា អតេ្ញា បទតេលិតេកា អត្វិ"តិ អតចតេពាឆតតេតា ពួយំ ឌិឌ្ឍិ កណ្យាតឹតិ អឆិប្យាតេយា៍ "ឲត្តតេកាតេយច ចិសតេយា, ឃ្វាយំ ពួត្រ្ថិយតេកាចតេទា"តិ អត្តតេតា ឆឹត្យា ហត្វក្កណ្យកាទាឌា ចិយ កាយស្វលាកិទេត្តតាយបិ កណ្យាតឹតិ អាហ "កាយស្វលកិត្ថតាយ ចា"តិ៍ ចល្ថតេតា បតិតបណ្ណាតំ ចល្ថត អបឌិសត្តិកកាចំ សត្ថាយ "ត បុត ចិទុហត្តិ"តិ ចុត្តិ៍ ឲចតេយច សត្តាតិ យថា បណ្វបលិតេសា ពាត្ថតា បចុតេត្តា បុត ត បឌិសត្តិយតិ, ឲចតេយច សតេត្ថាបិ សត្តា អប្យឌិសត្តិកា យទេលាបទិតេយាសាភា អតេបិតេតាត្តុចិកា អប្យឌិសត្តិកយទេលាតេយច តិកច្ឆត្តិតិ អតេត្វា៍ ក្ខឥកាបុត្ថាត្យអក្វបយា ហិ សត្តា បុត អត្យប្បញ្ញយាតតេតាតិ តស្ស លក្ខិ៍ តថាតិ "លិកឹ អត្យស្សទេត្តា"តិអាឌិតា [អទេហតេតា (អដ្ឋ)] តិឥស្សតចតេសត ចុត្តប្យកាតេទត៍ អតេ្ញាថាតិ តក្កតស្ស អតេតកប្យកាទសយ្កតេតា តតេតា អតេ្ញាតបិ បកាតេទត៍ លិកិតេតាបិ ចុតិតេតា ក្ខន្ធំ ក្ខបបិតស្ស អឥស្សតយត្តិ បតិ តក្កតេតតេតច ពួយា ឌិឌ្ឍិតេយា ក្ខប្យត្តិតិ ចុត្តិ "ចិកតេប្យត្វាចា"តិ៍ តថា ច ចិកតេប្យត្វាច ក្ខប្យត្តា អតេ្ញាថា ច ចិកតេប្យត្វាច ក្ខប្យត្តាតិ ហិ សប្តតេត្ថា៍ តត្វ "តេត្វ ឌតា"តិអាឌិតា ក្ខតេច្ឆចក្កាហកប្យតេកឥស្សតេតត ពួយយត្វំ ឥតេស្សតិ៍ យថា អយទាចិតេក្កបិកចាឥា ឲកត្តអលិកឹចតេសតេតច តេឥសិតា, យថា ច ក្ខត្ថយាឈាតតិកសត្តិាចាតេឥ ចត្យត្វចត្យតេក្ក សត្តិាចាឥា ឲកត្តលិកឹចតេសតេតច តេឥសិតា, តយិតេយ៍ ពួតេយ បត សស្សតេតាកច្ចសស្សតចាឥាឥតេយា ចិយ លិកឹអលិកឹចតេសតេតច តេឥសិតាតិ៍ យតេឥចំ កស្វា សស្សតចាឥាឌឹស្វ ចិយ លិកឹចតេសត, តក្កិចតេសត ច បតេច្ចកំ តេឥសតយកត្វា សស្សតចាឥាឌិតេឥសតាហិ អតេ្ញាថា ពួឆ តេឥសតា កតាតិ? ចុច្ចតេត – តេឥសតាចិលិសប្យត្តិតេតា៍ តេឥសតាចិលិសប្យត្តា ហិ ត្យត្ថា កកចតេត្តា, តេត តេចតេតយ្យញ្ញាសយាត្យទ្វបំ ចិចិតេឆតាកាតេទត ឆយ្ញំ តេឥសតេត្តិ, ត អតេ្ញាថា៍ យឌិ ហិ ពួឆាបិ ច តថាតេឥសតាយ តិពាត្ថតក្វតេតា តេចតេតយ្យញ្ញាសតេយា កតេចយ្យ, តថាទ្វបតេយច កកចា ចតេឥយ្យ, កចំ? "ពួឆ កិក្កតេច, ឲកតេច្ចា សយតេលា ចា ទ្រាហ្វតេលា ចា អាតប្យយត្វាយ...តេប... យថា សយាហិតេត ចិតេត្ត សត្តាតំ ចុត្វបបិតកាលាយ ចិត្តិ អកិតិត្វាតេយតិ, តេសា ឌិតេត្ថាត ចក្ខុតា ចិស្វតេត្ថត អតិក្កត្តយាត្យសតេកាត អទេហតេតា ចុតិចិត្តិ បស្សតិ, បុច្ចំ ចា បទេសត្តាតំ, ត តេហច តេលា តន្ត្ថំ ក្ខបបត្តិ៍ តេសា ឲចយាហ 'យតេតា តេលា តេកា អយំ អត្តា ទ្វឹ ចាត្យហហាក្វតិតេកា យាតាតេបត្តិកសយ្កតេចា កាយស្ស កតេឥា ក្ខិស្មិញ្ចតិ ចិតស្សតិ, ត តេហាតិ បទំ យទេលា'តិអាឌិតា" ចិតេសសលិកិតេតា, តក្កិតេតា ច ចិស្វំ កត្វា៍ យស្វា បត តថាតេឥសតាយ តិពាត្ថតក្វតេតា តេចតេតយ្យញ្ញាសតេយា ត ពួឆ កចតិ, តស្វា តេឥសតាចិលិតេសត តេចតេតយ្យញ្ញាសយាត្យទ្វបំ សស្សតចាឥាឌិតេឥសតាហិ អតេ្ញាថាតេយចាយំ តេឥសតា កតាតិ ឥដ្ឋព្វំ៍

អថ ច សស្សតេកច្ចសស្សតវាទាទីសុ វិយ ន ព្ពស តក្កិវាទេតោ វិសេសលាភីវាទោ កិន្តុការោរា, អថ ខោ សមាធិប្បការតាយ

សមាធានការោរាមេវាតិ ព្ទយស្ស វិសេសស្ស បកាសនត្ថំ អយមុច្ឆេទវាទោ កថិតោ បុរិមវាទេហិ វិសិដ្ឋាការភាវេន ទេសិតោ។

សមុច្ចតិ ហិ ព្ពស តក្កិកោបិ អត្ថស្សវាទិនោ អធិគមេតោ វិយ អភិនិវេសោ។ អបិច ន ព្ទយា ទិដ្ឋិយោ កថិតា អនាគតេ

ឧច្ឆេទវាទិនោ ទេសិតា, តាបិ ឧច្ឆេទេ តទេកាន្តិ បរិកប្បិតាចរេត, អថ ខោ យថា យថា ទិដ្ឋិគតិកេហិ “ព្ពទេយ សត្តំ,

មោឃមញ្ញន្តិ (ម។ និ។ ១។១៦៥, ១០៩, ៣១៥; ៩។១៥, ១៦; ចូឡ។ ៣៣) បញ្ញត្តា, តថា តថាមេវ ព្ទយ ទិដ្ឋិគតា យថាភូតំ

សព្ពញ្ញុតញ្ញាណេន បរិច្ឆិន្ទិត្វា បកាសិតា, យេហិ គម្ភីរាទិប្បការា អបុច្ឆិតានន្តរា ញាណុទ្ធយោ បកាសន្តិ, យេសន្នំ បរិកិត្តនេន

តថាគតា សម្មទេវ ថោមិតា ហោន្តិ។

អបរោ នយោ – យថា ឧច្ឆេទវាទីហិ ទិដ្ឋិគតិកេហិ ឧត្តរុត្តរភវេសុ្វិហិ អបរភវេសុ្វិតំ តេសំ វាទបដិសេធនេន សកសកវាទា

បតិដ្ឋាបិតា, តថាមេវាយំ ទេសនា គតាតិ បុរិមទេសនាហិ ព្ពមិស្សា ទេសនាយ បទត្ថិរកោ ន វោទេតព្ពោ, ឧទព្ពុ គត្វា

អរូបភវេភវេសេត ឧច្ឆេទវាទោ វត្វា វិភជិត្វា វិយ កាមរូបភវេភវេសេតាបិ អនេកធា វិភជិត្វាមេវ វត្តព្ពោ, ឧចំ សតិ

កថិតា ចុត្តសត្តកោតា ពហុតរកោ ឧច្ឆេទវាទោ អាបជ្ជតីតិ, អថ វា បទន្តំ កាមរូបភវេភវេសេត វិយ អរូបភវេសេតាបិ ន

វិភជិត្វា វត្តព្ពោ, ឧចម្បិ សតិ កថិតា ចុត្តសត្តកោតា អប្បតរកោវ ឧច្ឆេទវាទោ អាបជ្ជតីតិ ន ឧចំបការាបិ វោទេតា

អនេកាសា ឧច ហោតិ។ ទិដ្ឋិគតិកានញ្ញាយថាភិមតំ ទេសនា បវត្តាតិ។

៦៣។ មាតាបិតូនំ ឯតន្តិ តំសមុដ្ឋានតោ ឯតំ មាតាបិតូនំ សន្តកន្តិ អត្ថោ។ សុក្កសោណិតន្តិ បិតុ សុក្កំ, មាតុ សោណិតញ្ច, ឧភិន្នំ វា សុក្កសទ្ធាតំ

សោណិតំ។ មាតាបេត្តិកេតិ តិមិទេត្ត វេទំ ក្រុម្មំ ព្ពតីតិ ព្ពទេហិ តីហិ បទេហិ។ “រូបកាយវេសេតា”តិ អវត្វា “រូបកាយមីសេតា”តិ វទន្តោ

អរូបម្បិ តេសំ “អត្តា”តិ គហណំ ឧាយេតិ។ ព្ពមិតា បការេត ព្ពត្តន្តិ អាហ “ឧចមេកេ”តិ។ ឧចំ-សទ្ទោ ហេត្ថ ព្ពទមត្ថោ, ព្ពមិតា

បការេតាតិ អត្ថោ។ ឧកេតិ ឧកច្ចេ, អញ្ញេ វា។

៦៤។ យថាវុត្តាតិ បុព្វេ គហិតត្តា, អញ្ញត្ថព្ពុ អសមុទ្ធេតោ “កាយាទិវេរា”តិ ឧត្ត ឧកាយាទិវេរេទបរិយាយន្តោតិ អត្ថោ។

គពព្ពប្រការេរា ទេត្ត យថាវុត្តសុគហារោ។

៦៥។ ឈានមនេនតិគ្គតោតាតិ ឧត្ត ឃំ វត្តព្ពំ, តំ ហេដ្ឋា វុត្តមេវ។ មហាគមេវា អដ្ឋា, តត្ថ វិសុំ បរេត្វា បច្ចដ្ឋា, សទ្ធាហិ

អដ្ឋបច្ចដ្ឋហិ មុទេត្វា តថា។ តេសន្តិ វក្ខុសោតិន្ទ្រិយានំ ព្ពតេរសន្តិ ឈានជិវ្ហាកាយិន្ទ្រិយានំ។ តេសម្បិ ព្ពន្ទ្រិយានំ សណ្ឋានំ

បុរិសទេវទេវទេតវ ទេវិតព្ពំ។ តថា ហិ អដ្ឋកថាសុ វុត្តំ “សមាទេបិ តត្ថ ឧកាយលិង្គាការវ បុរិសសណ្ឋានាវ តត្ថ ព្រហ្មានោ, ន

ព្ពត្ថិសណ្ឋានា”តិ។

៦៦-៧១។ អាកាសានញ្ចាយតន-សទ្ទោ ព្ពស ភវេមេវាតិ អាហ “អាកាសានញ្ចាយតនភវ”ន្តិ។ ឧត្ថាហ – យុត្តំ តាវ បុរិមេសុ តីសុ

ចារេតុ “កាយស្ស ខេកា”តិ ចត្តំ បញ្ចុទ្វារោចាការខេចបរិយាបន្តំ អត្តភាចយារទ្ក បចត្តត្តា ខេតរំ ចាគាតំ, ចត្វេចាការខេចបរិយាបន្តំ បត អត្តកាចំ តិស្សាយ បចខេត្តស្ស ចត្ថុត្តាឌីស្ស ចត្វស្ស ចារេតុ កម្មា “កាយស្ស ខេកា”តិ ទុត្តំ ត ហិ អទ្ទបីតំ កាខេយា ចិវ្ញតិ ខេយា ខេកខេកាតិ ទុខេច្ចយ្យាតិ? សច្ចុខេយតំ, ទ្វបត្តកាខេច បត បចត្តខេចាហារខេរតច ឌិជ្ជិកតិខេកា អទ្ទបត្តការខេចបិ កាយខេចាហារ អារខេរបត្វា ឲចយាហ៑ ខេលិកម្មិតិញ្ញាឌិស្សតិ អញ្ញាត្តក្ខុខេតាបិ ខេចាហារខេរា តខេញ្ញាត្តសយារខេរាបិខេតា យតា តំ “សសចិសាឃំ, ឈំ ឬឬ”ត្តិ៑ យតា ច ឌិជ្ជិកតិកា ឌិជ្ជិខេយា បញ្ញាខេបត្តិ, តតារេយច កកចាបិ ខេតខេសតីតិ៑ អបិច តាយកាយកាចខេតា ឲស្សាឌិឆ្យុសឡុហក្ខខេត អទ្ទបត្តការខេច កាយតិខេត្តសោ ឥខេត្តខេត្តា៑ សឡុហខេត្តតបិ ហិ “កាខេយា”តិ ទុច្ចតិ “ហត្ថិកាខេយា អស្សកាខេយា”តិអាឌីស្ស ចិយ៑ ឲត្ត ច

កាយាចខេរខេចត្តកាចាឌិតិរខេចសេសចិកចបតិដ្ឋាបកាតំ ទុតិយាឌិចាគាតំ អបខេរត្តកប្បិកការេចា យុខេត្តា ខេហាតុ អតាកតខេត្តចិសយត្តា ខេតរំ ចាគាតំ, កតំ បត ឌិជ្ជិកតិកស្ស បច្ចក្ខុតយតុស្សត្តកាចាបកយបតិដ្ឋាបកស្ស បឌយចាគស្ស អបខេរត្តកប្បិកការេចា យុខេជ្ជយ្យ បច្ចុប្បត្តខេត្តចិសយត្តា តស្ស ចាគស្ស៑ ទុតិយចាគាឌីតញ្ញាបុរិយបុរិយចាគសញ្ញហិតខេស្សច អត្តខេតា អតាកខេត តខេត្តទិកច្ចុបបត្តស្ស សឡុខេត្តខេចាឡិតខេតា យុជ្ជតិ អបខេរត្តកប្បិកតា, តតា ខេចច ទុត្តំ “ខេតា ច ខេលា ខេកា អយំ អត្តា ឲត្តាចតា សយ្យា សឡុម្ភិខេត្តា ខេហាតី”តិអាឌិ (ឌី៑ តិ៑ ១៑ប័រ័) យំ បត តត្ត ទុត្តំ “អត្ថិ ខេលា ខេកា អខេញ្ញា អត្តា”តិ, (ឌី៑ តិ៑ ១៑ប័ល៍) តំ យតុស្សត្តកាចាឌិខេហដ្ឋិយត្តកាចចិសេសរខេបក្ខាយ ទុត្តំ, ត សព្ពថា អញ្ញកាខេចតា៑ បឌយចាគស្ស បត អតាកខេត តខេត្តទិកច្ចុបបត្តស្ស អត្តខេតា សឡុខេត្តខេចាឡិតាកាខេចតា , “អត្ថិ ខេលា ខេកា អខេញ្ញា អត្តា”តិ ឲត្ត អញ្ញកាខេចត អក្កហលខេតា ច ត យុជ្ជខេតច អបខេរត្តកប្បិកតាតិ? ខេតា ត យុជ្ជតិ ឡូឌខេលិកបរិយាបត្តខេត្តបិ បឌយចាឌចិសយស្ស អតាកតកាលិកខេស្សច ខេតត អឌិប្បេតត្តា៑ បឌយចាឌិតាបិ ហិ ឡូឌខេលិកបរិយាបត្តស្ស អត្តខេតា បទំ យខេលា ដ្ឋខេត្តខេតា អតាកតកាលចខេសខេតច អឌិប្បេខេតា, តម្មា ចស្ស អបខេរត្តកប្បិកតាយ ត ខេកាចិ ចិខេរាខេឌាតិ៑

ឌិដ្ឋឌម្មតិព្វាតចាឌចណ្ណតា

ឌ៦៑ ឥារេលាត ឥខេដ្ឋខេត្តាតិ ឌិខេដ្ឋា, ឌិខេដ្ឋា ច ខេសា សកាចខេដ្ឋត ឌខេម្មា ចាតិ ឌិដ្ឋឌខេម្មា, ឥស្សតក្ខខេតត ឥារេលាត ដ្ឋបលទ្ធសកាចាតិ អខេត្ថា៑ ខេសា បត អក្ខតយិខ្លិយាតំ អតិយុលិក្ខខេតា ចិសខេយាខេយចាតិ ទុត្តំ “បច្ចក្ខឌខេម្មា ទុច្ចតី”តិ៑ តត្ថ ខេយា អតិខ្លិយចិសខេយា, ខេសាបិ ស្សបិកកការេចត ឡូខ្លិយចិសខេយា ចិយ ខេហាតីតិ កត្វា តតា ទុត្តត្តិ ឥខេដ្ឋា, ខេតខេតចាហ “តត្ថ តត្ថបដិលទ្ធត្តកាចខេស្សតំ អឌិចចត”ត្តិ, តម្ហិ តម្ហិ កខេច យតាកម្មំ បដិលកិតត្តត្តកាចស្ស ចាចកំ បឌំ, តាយត្តិ ចា អខេត្ថា៑ តិព្វាតខេព្វាត្ត ទុក្ខុច្ចុបសយតខេយច, ត អក្កុចលំ, ត ច អសព្វុតតាតុ ខេតសយចិសយត្តាតិ អាហ “ទុក្ខុច្ចុបសយត”ត្តិ៑ ឌិដ្ឋឌម្មតិព្វាខេត បចខេត្តា ចាខេឌា ឲខេតសត្តិ ឌិដ្ឋឌម្មតិព្វាតចាឌាតិបិ យុជ្ជតិ៑

ឌ៨៑ កាយតីយត្តា កាយា ច ខេត អខេតកាចយចាតំ សឡុហកាចខេតា សត្តាតត្ថា ចាត្តខេតា កុលា ចាតិ កាយកុលាតិ អត្ថំ សត្ថាយាហ “យតាបិយទ្ទបិឌីហី”តិអាឌិ៑ យាច ខេចាដ្ឋត្តារេម្ពលខេត្តា អាឌិ-សឌ្តេត សក្ខលាតិ៑ ឬដ្ឋ អប្បិខេតាតិ សយ្យា ឩបិខេតា៑ ឩបតា ខេចត្ត អល្លិយតាតិ អាហ “អល្លិខេតា”តិ៑ បទិខេតា តត្ត តត្ត កាយកុខេលាស្ស យតាសកំ ឡូខ្លិយាតិ ចាខេរតិ ខេកាចទំ កល្យាខេបតីតិ អត្ថំ ឌស្សេតុំ “ខេតស្វ”តិអាឌិ ទុត្តំ, ខេតតាហ “ឡូខេតា ចិខេតា ច ដ្ឋបខេតតី”តិ៑ បទិ-សឌ្ឌចិសិខេដ្ឋា ចា ឡូឌ ចរ-សខេឌ្ឋា កិច្ចអាយត្តិ ទុត្តំ “បលច្ចអតី”តិអាឌិ [លច្ចអតិ (អដ្ឋកចាឃំ)]៑ បលច្ចអតីតិ ហិ បកាខេរត លច្ចអតិ, ចិលិរំ កខេរាតីតិ អខេត្ថា៑ “ឲត្ត ចា”តិអាឌិតា ដ្ឋត្តយកាយកុលិកាតខេយច

ទិដ្ឋសម្បុតិត្តានំ បញ្ញាបេត្តីតិ ឥទស្សិតំ យត្ថាឮយហារាឌចសចត្តិទេចរាឌកាយក្យលា ហិ ស្ថតូយតាឈ តិទស្សិតា, ពន្ធាតិ អាហ “ឧចទ្វេប”តិអាទិំ

៥៥៨· អញ្ញាណាភាវាតិ ការេលោ តិស្សក្កចចតំ ចុត្តតេយតាតិ បុត្តបេទេបុ ទេមិតតេយត, ឧទេតត សោកាឌីតយុប្បជ្ជតាកាទំ ឥទស្សិតំ ញាតិភេកាកេរាកឃឹលទិដ្ឋិញ្ញសតេហិ ឲុដ្ឋស្ស ខេតសោ អត្ថត្ថំ តិដ្ឋាយតំ សោចតំ អនត្តាតិដ្ឋាយតំ, តទេច លក្ខលាយេតស្សាតិ អនត្តាតិដ្ឋាយតលក្ខលោ· តស្មិំ សោទេក សឃដ្ឋាតេហេត្យូទេត តិស្សិតំ តត្តិស្សិតំ· ក្ឃំ ចិលបតំ លិលប្បតំ, តត្តិស្សិតេយច លិលប្បតំ, តទេច លក្ខលាយស្សាតិ តត្តិស្សិតលិលប្បតលក្ខលោ· បសាឌសន្តាទេត ការេយ តិស្សិតស្ស ទុក្ខសហគតកាយចិត្តាលាស្ស បដិបីឡអតំ កាយបដិបីឡអតំ, សសម្ភារកឆតំ ចា ឧតំ យថា “ឆត្តា ចិន្តិតិ”តិ តត្តបតិស្សយស្ស ចា អតិដ្ឋទ្វុបស្ស បច្ឆា បចត្តតេតា “ទ្វុបកាយស្ស បដិបីឡអត”ត្តិបិ ចដ្ឋតិ· បដិឈាសយប្បុត្តស្ស យតេសោ ចិទេហសតំ យតោចិឈាតំ· តទេច លក្ខលាយស្សាតិ សត្តត្វ ឃោរោជតត្តា· ញាតិញ្ញសតាទិតា ឲុដ្ឋស្ស បរិទេចតាយបិ អសក្កុលត្តស្ស អនត្តាកតសោកាសយដ្ឋិទេតា កុសោ អាឃាសោ ស្ថបិឃាសោ· សោ បត ខេតសោ អប្បសត្តាការោ ឧចាតិ អាហ “ចិសាឌលក្ខលោ”តិ· សាឌតំ បសាឌតំ សារោ, បសត្តតា· អត្តបសក្កោបិ ហិ សត្តោ ទិសាបសក្កោ ចិយ យថាតុត្តស្ស អត្តស្ស ទៅឝនោ យថា “កោពាក្ខ”តិ· ឧចំ សត្តត្វ· តទេតា ចិកាយតំ ចិសារោ, អប្បសត្តការោ·

៥៦០· ចិតក្កតំ ចិតក្កិតំ, តំ បតត្វទេតា ចិតក្កោច, តថា ចិចារិតត្តិ ឧត្វាបិ, ទេតត ចុត្តំ “អភិតិទោបតចទេសត បចទេត្វា ចិតក្កោ”តិអាទិ· ឧទេតតាតិ ចិតក្កចិចារេ បរាយសិត្វា កេលាតិដ្ឋេសោ, ហេត្យតិដ្ឋេសោ ចា· ទេតតេតយត្វំ ឌីបេតិ “ទោភកកេសកាចត្វា ចិតក្កចិចារាតំ តំសហិតយិ សោតំ ទេតហិ ទិសាឃ្វិញ្ញអតំ ចិយ ហោតី”តិ, ទេតតាហ “សកណ្ដំ [កកណ្ដំ (អដ្ឋកថាយំ)] ចិយ ឃាយតី”តិ· ឱញ្ញអារិកការេចា ហិ ចិតក្កចិចារសង្ខារេតត កណ្ដកេត សហ បចត្វកចា· កណ្ដកសហិតការេចា ច ទិសាឃ្វិញ្ញអតតា ឧច, ទេលិទេក ហិ សកណ្ដំ ឲទុសតំ ឱញ្ញអារិកត្តិ ចទត្តិ·

៥៦៦· បីតិកតំ បីតិយេច “ទិដ្ឋិកត”ត្តិអាទីសុ (ធ· ស· ១៥៦; ឃហាតិ· ១១) ចិយ កត-សទ្ទស្ស តត្ថាទចុត្តិទេតា· អឃទោ្យាសចណ្ណាតំ បកតិ, យទិទំ អតត្វកបទំ, ត្យប្យាឌិកេលាបទទ្ធោ ឝេបេត្វា អត្វទណ្ណតា· តថា ហិ តត្វ តត្វ ឌីស្សតិ “ឃោរាបតាតិ ឃោរា ឃាទីយោ, (បរិទា ៥៥) តិដ្ឋាតឆាត្យូតិ តិដ្ឋាយតយត្ត”ត្តិ ច អាទិំ· ឃាយ តិមិត្តភូតាយ ស្ថត្តិលិចតបីតិយា ស្ថប្បត្តាយ ចិត្តំ ស្ថត្តិលិចិតំ តាយ, សាទេយច ស្ថត្តិលិចិតត្តំ កាចចាចកាស្ស តិមិត្តេ្ត បចត្តតេតា· ត្តតិ បីតិយា ស្ថប្បត្តាយ ឧច ចិត្តស្ស ស្ថត្តិលិចតេតា តស្ស ស្ថត្តិលិចិតការេចា បីតិយា កេតា តាយាតិ អាហ “ស្ថត្តិលកាចការលា”ត្តិ·

៥៦៥· អាក្យឌតំ យតសិការលំ អាទេការេកា· សយ្ហា អត្តក្កយេត, ប្យុតប្បុតំ ចា អារេឃ្ហលាស្ស អាហារេរា សយត្ថាហារេរា· អយំ បត ឌីកាយំ (ឌី· តិ· ឌី· ១·៥៥) ចុត្តតេយា – ចិត្តស្ស អាក្យក្កការេចា អារេឃ្ហលោ អភិតតការេចា អាទេការេកា· បុទេលត ហិ ចិត្តំ អារេឃ្ហលោ អភិតតំ ហោតិ, តត្វទេក្ខត ចិយ អបតតំ, តាបិ អត្តក្កយបុទេលត ចិយ អតភិតតំ, អតបតតទ្ធាតិ· ឧត្វ ច “យត្យុត្តាកោឌតាឌីសុ ឲុប្បិបិសាឌិអភិក្យតាស្ស ចិយ ពាទេយហិ ចិទេចចិយយាតស្ស ស្ថបិតារេឃ្ហលបត្វតាចិទេសទេតា អភិចដ្ឋតិ, យត្យុត្តាកោឌតំ ក្យត្តាចិទេតា ចិយ បត ស្ថញ្ញអារេកាយេរសស្ស ឃាចឥត្វ

តិចិតស្ស សហិតស្ស កុត្តកាយតាយ កាយេសុ បិតញ្ញតា ត ហោតិ, ចិសឃាតកិកិន្ទតតោ ចិសឃេហិ គុខ្យោឌិឃេហិ ឌល្ហកា ចិឃ សឃយេច យុច្ចតី”តិ ច អឃោតិសោ ក្ខយុដ្ឋិត្វា កាយក្យាលសត្តុប្បិតតាយ សំសារទុក្ខច្ចុបសមំ ញ្យាកាសិ បឍយចាឌី៉ កាយាឌីតំ អាឌីតចឌស្សិតាយ, បឍយាឌីឈាតស្យុលស្ស សត្តកាចឌស្សិតាយ ច បឍយាឌីឈាតស្យុលតិត្តិឃា សំសារទុក្ខបឆ្នេធំ ញ្យាកំសុ គុតិឃាឌិចាឌិតោ៉ ឰឆាបិ ក្ខឆ្នេឌចាឌេច ចុត្តប្បកាទោ ចិចាទោ ឃចាសយុក្ខំ អាតេត្វា ចត្តទ្ធោ៉ អឃំ បតេត្ត ចិសសោ – ឧកស្ខិប្បិ អត្តកាចេ បញ្ចា ចាឌា លត្តក្កិ៉ បឍយចាឌេ ឃឌិ កាយក្យាលសយប្បិតោ អត្តា, ឧចំ សោ ឌិដ្ឋឆយុត្តិត្តាតប្បត្តោ៉ គុតិឃាឌិចាឌេសុ ឃឌិ បឍយចាឌសក្កហិតោ សោឃេច អត្តា បឍយញ្ញាតាឌិសយក្កី , ឧចំ សតិ ឌិដ្ឋឆយុត្តិត្តាតប្បត្តោតិ៉ តេតច ហិ ក្ខឆ្នេឌចាឌេ ចិឃ ឰឆ បិញ្ញឰឃំ “អញ្ញោ អត្តា”តិ អញ្ញាក្កហលំ ត កតំ៉ កធំ បត អច្ចត្តតិត្តាតបញ្ញាបកស្ស អត្តតោ ឌិដ្ឋឆយុត្តិត្តាតចាឌស្ស សស្សតឌិដ្ឋិឃា សក្កហោ, ត ក្ខឆ្នេឌឌិដ្ឋិឃាតិ?

តំតំស្យុលចិសេសសយក្កិតាបឌិលត្តេត ពាត្តចិយោក្ខេត ស្យុត្តស្ស អត្តតោ សកទ្ទុបតេច អចដ្ឋាតឌីបតតោ៉ តេសញ្ញិតចាបឌិលត្តេត កយុពាត្តចិយោក្ខេត ស្យុត្តោ ហុត្វា ឌិដ្ឋឆយុត្តិត្តាតប្បត្តោ អត្តា សកទ្ទុបតេច អចដ្ឋាឃីតិ លត្តិ៉ តថា ហិ បិញ្ញឰឃំ “ឧត្តាចតា លោ តោ អឃំ អត្តា បរយឌិដ្ឋឆយុត្តិត្តាតំ បត្តោ ហោតី”តិ សស្សតកាចតាបកដ្ឋាឃាយ ឧច តេសំ ចាឌឌស្សតំ កតត្តិ៉

“ឧត្តាចតា”តិអាឌិតា បិញ្ញឰឃត្តសប្បិល្ហតំ៉ តត្ត ឃាសត្តិ ឃចាចុត្តាតំ ឌិដ្ឋីតំ អតិឃយតិឌ្ឍសចចតំ៉ តស្ស ឰយា ក្ខាសដ្ឋិ ឌិដ្ឋិឃោ កចិតាតិ តិឃយតំ, តិឃតាតបេក្ខចតំ ចា ឧតំ “ឃំ សត្តាឃ ចុត្ត”ត្តិ អាកតដ្ឋាតេ ចិឃ៉ សេសាតិ បញ្ចាបញ្ញាស ឌិដ្ឋិឃោ៉ តាសុ អត្តាតត្តិកចាឌាឌីតំ សស្សតឌិដ្ឋិសក្កហកាទេចា តត្ត តត្ត បកាសិតោឃេច៉ កិំ បតេត្ត កាទលំ, ប្បុត្តត្តាបរត្តា ឧច ឌិដ្ឋាកិតិចេសស្ស ចិសឃកាទេត ឌស្សិតា, ត បត តក្កឃយេកន្ទត្តិ? អសយុក្ខចា ឧចេត្ត កាទលំ៉ ត ហិ ប្បុត្តត្តាបរត្តេសុ ចិឃ តក្កឃចិតិយុត្តេ យញ្ញត្ត ឌិដ្ឋិកប្បតា សយុក្ខតិ តក្កឃត្តរយត្តេត ឰត្តទកាលត្តា៉ អធ បត បច្ចុប្បត្តត្តកាទេចា តក្កឃចេយញ្ញ ឧចំ សតិ ឌិដ្ឋិកប្បតាក្ខេយា តស្ស ក្ខកឃសកាទេចា ប្បុត្តត្តាបរត្តេសុឃេច អត្តោកាឆោតិ កធំ តក្កឃយេកញ្ញអឌស្សិតំ សិឃា៉ អធ ចា ប្បុត្តត្តាបរត្តចត្តតាឃ “ប្បុត្តត្តាបរត្តោ”តិ យញ្ញត្តា ចុច្ចតិ, សោបិ “ប្បុត្តត្តកប្បិកា ច អបរត្តកប្បិកា ច ប្បុត្តត្តាបរត្តកប្បិកា ចា”តិ ក្ខបទិ ចឌត្តេត កកចតា ប្បុត្តត្តាបរត្តហិ ចិសុំ កត្វា ចុទ្ធត្តោឃេចាតិ ឌដ្ឋព្វោ៉ អដ្ឋកចាឃប្បិ “សព្វេបិ តេ ប្បុត្តត្តាបរត្តកប្បិកេ”តិ ឧតេត សាយញ្ញាតិឌ្ឍសេត, ឧកសេសេត ចា សក្កហិតោតិ ចេឌិតព្វំ៉ អញ្ញាថា ហិ សក្កឌ្ឍិត្វា ចុត្តចចតស្ស តិរចសេសសក្កន្ទតាកាចតោ អតត្តកតា អាបឌ្ឍេយ្យាតិ៉ កោ បត តេ ប្បុត្តត្តាបរត្តកប្បិកាតិ? យេ អត្តាតត្តិកា ហុត្វា ឌិដ្ឋឆយុត្តិត្តាតចាឌាតិ ឧចយាឌិតា ក្ខកឃសយុត្តន្ទកិតិចេចសិតោ ចេឌិតព្វា៉

១០០-១០៣៉“ឰឌាតី”តិអាឌិតា អប្បតាចចតត្ថឃស្ស ចិសេសំ ឌស្សេតិ៉ តត្ត ឧកញ្ញត្តិ ទាសិកទលេត្ត តិប្បិតោ៉ ឧកឆា កទោតីតិ ឧកញ្ញត្តិបិ តេទុត្តិកា, កាចតប្បុំសកទ្ធោតំ៉ ឰតិ-សទ្ទោ ឰឌយេត្វា, ឰយិតា បកាទេត ប្បុដ្ឋិត្វា ចិស្សឌ្ឍេឃីតិ អត្ថោ៉ អញ្ញាសឃត្តិ សស្សតុឆ្នេឌចសេត ឌិដ្ឋិញ្ញាសឃំ៉ តក្កឃចសេត ហិ សត្តាតំ សំកិលេសបក្ខេ គុចិឆោ អញ្ញាសឃោ៉ តថា ហិ ចុត្តំ –

“សស្សតុឆ្នេឌឌិដ្ឋិ ច, ឍត្តិ ចេចាតុលោមិកា;

ឃចាកុតញ្ញា ឃំ ញាណំ, ឧតំ អាសឃសន្តិត”ត្តិ (ចិសុទ្ធិ៉ ឌី៉ ១៉១៣៩; ឌី៉ តិ៉ ឌី៉ ១៉បឍយយហាសក្កិតិកចាចញ្ញតា; សារត្ថ៉ ឌី៉ ១៉

បឩយយហាវេក្ខិតិកឆាចណ្ណតា, ឧចទេដ្ឋកណ្ឌចណ្ណតា; ចិ៍ ចិ៍ ឌី៍ ១៍ឧចទេដ្ឋកណ្ឌចណ្ណតាបិ បឃ្សិតន្តា);

តច្ចា កកចា អបទិយាណាឃុ ឧលិកឆាតុឃុ អបទិយាណាតំ ឃត្តាតំ អបទិយាណោ ឲច ឧតាឃ្យចិឧឃឧឃ ឪប្យជ្ជតចឧឃត អឧតកឧកឩកិត្តយ្បិ “ចត្តាឧទា ឌតា ឃឃ្សុតចាឥា”តិអាឌិតា ក្ខាឃដ្ឋិឃា បឧកឧឥហិ ឃក្កហ្យតចឧឃត ឃត្តាឡ្យាតត្កាឧណាត បទិន្លិត្តិត្តា ឥឧឃ្សុឧត្តា បយាណក្ខតាឃ តុលិឃ ឆាទឃយាឧតា ចិឃ ឧហាតីតិ អាហ “តុលិឃ តុលឃឧត្តា ចិឃា”តិ៍ តឆា ហិ ចក្កតិ “អឧត្តាឌាលឹកតា”តិអាឌិ (ឌី៍ និ៍ អដ្ឋ៍ ១៍ ១៣៩) “ឃិឧតទ្បិឥឧតា ចាលុកំ ឪឌ្ឍឧត្តា ចិឃា”តិ បត ឲឧតត ឃត្តាឡ្យាតត្កាណាឧតា អត្ថាឃ្សុ ឆាកាណាឃ្សុ ឡ្អយិឃ្សា ឧឥឃតាឃ អឃក្កុណាឃ្យតំ ឥឧឃ្សុតិ បទយកខ្ពឹទតាចចតឧតា៍

ឲត្តិ ច “ឃឧត្តា ឧត ឡ្អឧយឧហច ក្ខាឃដ្ឋិឃា ចត្ថិហិ, ឲឧតឃំ ចា អត្ថាតឧទត, តត្តិ ឡ្អឧតា ឆាហិន្លា”តិ ចចតឧតា, បុត្តត្តកប្សិកាឌិត្តឃចិតិយុត្តឃ្សុ ច កឃ្សុចិ ឌិដ្ឋិកតិកឃ្សុ អកាចឧតា ឃាតិ តាតិ ឃាយត្ថាចលិឌិឃុត្តត្តឧទឃុ ចុត្តប្យកាទាតិ អកិទិឃាឧហតុកតត្តិកចាឥាឌីតិ, ឃាតិ ច ឡ្អឃ្សុទបកតិបឌាបតិបុទិឃកាលឃកាចតិឃតិឃឌិន្លាចាឥាឌិប្យឧកឥាតិ ឌិដ្ឋិកតាតិ (ចិឃុន្តិ៍ ១៍ ១៩០-១៩១; ចិក៍ អតុជី៍ ១៍១៨៦-១៨៥ ចាក្យលឧត្តុ បឃ្សិតន្តា) ឆាហិន្លាបិ ឌិឃ្សុយាតាតិ, ឧតឃំ ឲឧតូច ឃក្កហឧតា អឧត្តាកឆតា ឧចឌិតន្តា៍ កចំ? អកិទិឃចាឧឥា តាច “ចឧត្សា ក្សុឌឧដ្ឋា”តិអាឌិតា កិទិឃាកាចឌីបតឧតា ឃឃ្សុតចាឧឥ អឧត្តាកឧឆា, តឆា “ឃត្តិឧយ កាឃា”តិអាឌិ (ឌី៍ និ៍ ១៍១៧៣) តឃប្យចឧត្តា បក្យឆចាឧឥា, “តត្តិ ឧហតុ តត្តិ បច្ចឧឃា ឃត្តាតំ ឃំកិឧលឃាឃា”តិអាឌិ (ឌី៍ និ៍ ១៍ ១៩៥) តឃប្យចឧត្តា អឧហតុកចាឧឥា ច អឆិច្ចឃយុប្យត្តចាឧឥ៍ “តត្តិ បឧទា ឧលិឧកា”តិអាឌិ (ឌី៍ និ៍ ១៍១៧១) តឃប្យចឧត្តា តត្តិកចាឧឥា ឪឧច្ឆឥចាឧឥ៍ តឆា ហិ តត្ត “កាឃឃ្សុ ឧកឥា ឪន្លិជ្ជតី”តិអាឌិ (ឌី៍ និ៍ ១៍ ១៧៥) ចុត្តំ៍ បឩឧយត អាឌិ-ឃឧន្ត តិកណ្ឌចាឥាឥឧឃា ឃក្កហិតា៍

ឃឌិបិ បិត្តុឡ្អឃំ (ឌី៍ និ៍ ១៍១៧៧) តាឌបុត្តចាឥការឧចត ចាតុឃាឃឃំចឧទា អាកឧតា, តឆាបិ ឃត្តចតាតិក្កឧយត ចិឧក្កបចាឌិតាឃ តាឌបុត្តចាឧឥាបិ ឃត្ថាឃចាឧឥា ចិឃ អយទាចិឧក្កបចាឧឥឃុ អឧត្តាកឧឆា៍ “តំ ឌីចំ តំ ឃទីទំ, អត្ថា ឌីចំ អត្ថា ឃទីទ”ន្តិ (ឌី៍ និ៍ ១៍១៧៧; យ៍ និ៍ ១៍១១១; ឃំ៍ និ៍ ១៍១៥) ឲចំបកាទា ចាឥា បត “ទូបី អត្តា ឧហាតិ អឧទាឧកា បទំ យឧណា”តិអាឌិចាឧឥឃុ ឃក្កហំ កឆ្ឈត្តិ៍ “ឧហាតិ តឆាកឧតា បទំ យឧណា, អត្តិ ឃត្តា ឡ្អបបាតិកា”តិ ឲចំបកាទា ឃឃ្សុតចាឧឥ៍ “ត ឧហាតិ តឆាកឧតា បទំ យឧណា, តត្តិ ឃត្តា ឡ្អបបាតិកា”តិ ឲចំបកាទា ឪឧច្ឆឥចាឧឥ៍ “ឧហាតិ ច ត ឧហាតិ ច តឆាកឧតា បទំ យឧណា, អត្តិ ច តត្តិ ច ឃត្តា ឡ្អបបាតិកា”តិ ឲចំបកាទា ឲកច្ចឃឃ្សុតចាឧឥ៍ “ឧតច ឧហាតិ ត ត ឧហាតិ តឆាកឧតា បទំ យឧណា, ឧតចត្តិ ត តត្តិ ឃត្តា ឡ្អបបាតិកា”តិ ឲចំបកាទា អយទាចិឧក្កបចាឧឥ៍ ឡ្អឃ្សុទបកតិបឌាបតិបុទិឃកាលចាឥា ឲកច្ចឃឃ្សុតចាឧឥ៍ កណាឥចាឧឥា, ឃកាចតិឃតិឃឌិន្លាចាឥា ច អឆិច្ចឃយុប្យត្តចាឧឥ ឃក្កហំ កឆ្ឈត្តិ៍ ឡ្អយិតា តឧឃត ឃុត្តត្តឧទឃុ, ឆាហិន្លា ច អត្ថាតិតិឃឃឧឃ ឌិឃ្សុយាតាតំ ឌិដ្ឋិកតាតំ ឡ្អយាឃុឧឃច ក្ខាឃដ្ឋិឃា ឌិដ្ឋីឃុ អឧត្តាកឆតា ឧចឌិតន្តា៍ ឧត បត តត្ត តត្តាកតតឧឃត ចុច្ចយាតា កត្តចិត្តាទកទា, អតិឧត្តិ ច បក្ខតតឃិច ឧហាតីតិ ត ចិត្តាទឃិយ្យាឡ្អឆ បិត្តុឡ្អឃំ អត្តចិចាទណាឃ អដ្ឋកឆាឃំ អត្តុតាតត្តបកាឃតឧយច ហិ អយ្យាតំ កាឧទាតិ៍

“ឲចយង៉ំ ឃធានុបស្សិចនេសត ឆេសតា អាកតា”តិ ចចតប្យសេក្កត ស្វត្តស្សានុបស្សនេឃា ចិកឌិតាំ “តនេឃា ហឹ”តិអាឌិយាហ៍ អត្តត្ថរតិសេឆតត្តឝ៊ាចិសេសតិក្ខរលាំ៍ តត្ថ អនុបស្សតំ អនុបស្សិ, សព្ពតូយត្តំ, ឃំ ឆេសតាឃ ការលាសេក្ខត “សយក្ខាត”ត្តិបិ ចុច្ចតិ៍ បុព្វាឆនេឃា ហិ ឆេសតាឃ ឆាហិរការលាំ តឆត្ថុនេបត ឆេសតាបចត្តតនេតា៍ តាំសព្ពនេក្ខាបិ តត្តិស្សិតត្តា ការលាសេច៍ អត្ថត្តរការលាំ បត យហាកទ្រលាឆេសតាឆាលាឆនេឃា៍ អឃយនេត្វា ក្ខបរិ អាចិ កចិស្សតិ៍ បុព្វាឃ ពនេតា អនុបស្សិ បុព្វានុបស្សិ, បុព្វំ អនុបស្សិ ពត្វា ឆេសិតត្តា ស្វត្តស្ស សព្ពនេក្ខា បុព្វាឃ ពនេតា តាយ នេហាតិ៍ បុព្វាសព្ពានេតា អនុបស្សិ បុព្វានុបស្សិតិបិ ឃុជ្ជតិ៍ បុព្វាតិស្សិនេតត ហិ អនុបស្សិតា តត្តិស្សឃក្ខតា បុព្វាបិ កហិតាតិ៍ អឆ ចា អនុបស្សហតីតិ អនុបស្សិ, បុព្វាសព្ពានេតា អនុបស្សិ ឲតស្សាតិ បុព្វានុបស្សិ, តាំតាំស្វត្តបនេឆសា៍ បុព្វាឃ ចា អនុបស្សិឃតីតិ បុព្វានុបស្សិ, បុព្វំ ចចតសព្ពត្តិ ពត្វា ឆេសិនេតា តាំសយក្ខាតិនេកា តាំតាំស្វត្តបនេឆសាច៍ អញ្ញាសឃានុបស្សិយិផ្សិ ឲនេសច តនេឃា៍ អនុបស្សិឃតីតិ អនុបស្សិ, នេឃា នេឃា អនុបស្សិ, អនុបស្សិនេតា អត្ថុបំ ចា ឃធានុបស្សិ៍

បុព្វាឃ, អញ្ញាសនេឃត ច អតនុបស្សិនេកា អាឌិយិ្បឆេសិតឆយូស្ស អត្ថុបឆយូចនេសត ចា តប្យឌិបក្ខឆយូចនេសត ចា បចនេត្វា ក្ខបរិស្វត្តបនេឆសា៍ តធា ហិ នេសា “នេឃត បត ឆនេយូត...នេប... ពកក្ខុបយា អាកតា”តិអាឌិតា (ឌីំ៍ តិ៍ អក្ខ៍ ១៍១០០-១០៣) អក្ខកធាយំ ចុនេត្វា, ឃធាបិឡព្គយំ ចិការនេកាតិ ឆនេស្សតិ “តត្វា”តិអាឌិតា៍ តត្ថ “ឲចំ ចុនេត្ត តនេក្ខា នេកាបិលនេកា កកចត្តិ ឲតឆនេចាធា”តិ បឆត្តិ, តាំ ត ស្វត្ថំ ស្វនេត្ត តធា អកាចនេតា៍ “ឲចំ ចុនេត្ត តត្ថនេកាបិលកស្វនេត្ត កកចត្តិ ឲតឆនេចាធា”តិ បត បធិតព្តំ តស្មិំ ស្វនេត្ត “អញ្ញាតនេរា កិក្ខុ កកចត្តិ ឲតឆនេចាធា”តិ អត្វស្ស ក្ខបបត្តិនេតា៍ ព្តឆឝ៊ាសំឃុត្តាកយចនេរ សត្យអាឃតតចនេក្កុ សក្កីតស្វត្តំ៍ កក្ខាឃ ចុឃ្សូាតំ ឆាទ្រក្ខត្តិ ក្ខបយំ ពត្វា សក្ខាបព្តឌិនេត ក្យលបុនេត្ត ឆេសិនេត តនេក្ខា នេកាបិលនេកា “អហយិយំ បឌិបត្តិំ ប្វនេស្សាយីំ”តិ កកចនេតា សត្តិនេព បព្តជ្ជំ, ក្ខបសយ្យឆក្ខា កនេហត្វា តធាបឌិបជ្ជយានេតា តចិនេស្សច អនេហត្តំ បនេត្វា៍ តស្មា “តត្ថនេកាបិលកស្វត្ត”ត្តិ បញ្ញាឃិត្វ៍ “កាំ ត្យ នេលា កនេត្ត”តិអាឌីតិ បត អញ្ញាតនេរានេឃច កិក្ខុ អនេចាឆ៍ ចុត្តឝ៊ាតត្វ “ឲចំ ចុនេត្ត អញ្ញាតនេរា កិក្ខុ កកចត្តិ ឲតឆនេចាឆ ‘កាំ ត្យ នេលា កនេត្ត, ឆ្លុរិយំ តីរ’ត្តិអាឌិ”៍

តត្រាឃយនេត្វា – ឲចំ ចុនេត្តតិ “សនេច នេលា កិក្ខុនេច, ឆាទ្រក្ខនេក្ខា ត ឆ្លុរិយំ តីរំ ក្ខបកច្ឆតី”តិអាឌិតា កក្ខាឃ ចុឃ្សូាតំ ឆាទ្រក្ខត្តិ ក្ខបយំ ពត្វា សក្ខាបព្តឌិនេត ក្យលបុនេត្ត ឆេសិនេត៍ កកចត្តិ ឲតឆនេចាធាតិ អនុបស្សិក្យសលតាឃ “កាំ ត្យ នេលា កនេត្ត”តិអាឌិចចតយនេចាឆ៍ តធាកនេតា ហិ “ព្តយិស្សំ បរិសតិ តិសិនេក្ខា អនុបស្សិ ក្យសនេលា អត្ថិ, នេសា យំ បឝ៊ាបុច្ឆិស្សតី”តិ ឲត្តនេកនេតច ឆេសតំ តិក្ខានេបសិ៍ ឆ្លុរិយំ តីរត្តិ ឆ្លុរិយក្ខតំ តីរំ៍ តធា បិរិយំ តីរត្តិ៍ យនេញ្ញាសំសឹនេឆាតិ នេចយនេញ្ញាសំសឹឆត់ តិយូជ្ជត់៍ ឆនេល ក្ខស្សានេឆាតិ ឌលយនេញ្ញាស្សក្ខិនេត ឆលស្មិំ ក្ខស្សាទិនេតា អាទ្រឡនេហា៍ យត្យស្សក្កានេហាតិ យត្យស្សាតំ សព្ពត្តិក្ខតាតំ, យត្យនេស្សហិ ចា កហលាំ៍ តធា អយត្យស្សក្កានេហាតិ អាចក្ខក្កានេហាតិ ក្ខឆកាចនេក្ខត កហលាំ៍ អនេក្ខាប្វតីតិ ចក្កហឆឃាឌីស្វ អប្វតិកស្សាបិ ក្យលាតំ ប្វតិកានេចត អត្ថត្តំប្វតីតិ៍

“អឆ នេលា អញ្ញាតនេរស្ស កិក្ខុនេតា”តិអាឌិ យឌ្ឈិយាកយចនេរ ក្ខបរិបណ្ណាសនេក យហាបុណ្ណយស្វត្តំ (យ៍ តិ៍ ១៍៥៥-៥០) តត្រាឃយនេត្វា – ព្តតិ កិរាតិ ឲត្ថ កិរ-សនេក្ខា អរុចិឃំ, នេតត កកចនេតា ឃធាឆេសិតាឃ អត្តស្វញ្ញតាឃ អត្តនេតា អរុចិឃកាចំ ឌីនេបតិ៍ នេកាតិ ឆយូាលបតំ, អឃ្កុធា សកាចឆយូាតិ អនេត្វ៍ ឃឌិ ទ្រុបំ អតត្តា...នេប... ចិញ្ញាលាំ អតត្តា៍ ឲចំ សតីតិ សបិធេសេសនេឃាឌតា៍ អតត្តកតាតីតិ អត្តតា ត កតាតិ, អតត្តក្ខនេតហិ ចា លនេក្ខហិ កតាតិ៍ កយត្តាតំ ចុសិស្សត្តិតិ កិឌិសយត្តកាចំ ចុសិស្សត្តិ៍ អសតិ អត្តតិ លក្ខាតក្ខា លសិកត្វា តាតិ កយូាតិ

ក៌ តាយ អត្តាត៌ អត្តនោ ឋលេត ឋុបិស្សត្តិ, នោ ករូឋល៌ បជិសំនេចឌិស្សតីតិ ចុត្តំ ហោតិ៑ តស្ស កិច្ចនោ នេនោបរិចិតក្កិ អត្តនោ នេចតសា នេនោ – បរិឃឆោលាសយ្យឃុនេត្តត សត្តាញ្ញាតញ្ញាលាសយ្យឃុនេត្តត ចា អញ្ញាឃ ឌាតិត្វាតិ សព្វនេ្ឋា៑

អចិន្ត្វាតិ សុតាឌិចិននេហត អរិឃឆយ្យស្ស អនោចិឥតាឃ អបហ្គិនោ៑ ចិន្ត្វាតិ ហិ បហ្គិតាឆិចចត៌ ចិឥតិ ឌាគាតីតិ កត្វា៑ អចិន្ត្វាកនោតាតិ អចិន្តាឃ ឋ្កបកនោ, អរិឃឆនេ្យ អចិតីតតាឃ អប្យហឹតាចិនេ្ឋាតិ អនេ្ត្វា៑ តល្យាឆិបនោឃ្យត នេចតសាតិ “ឃឌិ អហំ តាយ នោចាធិ គត្តិ, ឲចំ សតិ យឃា កតស្ស ករូស្ស ឋល៌ នោ បជិសំនេចឌេតិ, សតិ បត តស្មិំ សិឃា ករូឋល្វបនោភានោ”តិ តល្យាឆិបតិនោ អាកនោតត អត្តចាក្យបិគាតសហកនោតត នេចតសា៑ អតិឆាចិតត្តាត្តិ អតិក្កមិត្វា ឆាចិតត្តំ៑ ព្អធិ ចុត្តំ ហោតិ – ឥលិកនេត្តបិ សក្ខាទាត៌ ឃស្មិំ សត្តានេ ករំ កត៌, តនេត្តច ឋល្វបបត្តិនោ ឆយ្យបុញ្ញយត្តនេ្យច សិនេ្គ ករូឋលសព្វនេ្ឋ ឲកត្តតឃំ មិត្ថា កនេហត្វា ឲនោត ភារកនេចឥកក្ខនោត គចិតត្តំ, អញ្ញាឆា ករូករូឋលិតយសព្វនេ្ឋា សិឃាតិ អត្តត្តតិឃសុញ្ញាតាបការសត៌ សត្វសារសត៌ អតិក្កមិតត្តំ យនេ្ញាឃ្យាតិ៑ ព្អឥាតិ អតតិឆាចិតត្តាត៌ ចិភានេចត្យ “តំ កិ៍ យញ្ញាឆា”តិអាឌិមាហ៑

ឋ្កបរិ នេឥសតាតិ នេឥសតាសមដ្ឋាគឆយ្យឌឹបិកាឃ នេហដ្ឋិមនេឥសតាឃ ឋ្កបរិ បចត្តិតា នេឥសតា៑ នេឥសតាសមដ្ឋាគឆយ្យស្ស អត្យ្ទបបជិបក្ខឆយ្យប្យការសគចនេសត ត្យចិនេឆម ឃឆាត្យសត្តិម អត្យ្ទបឆយ្យប្យការសគចនេសត ឃឆាត្យសត្តិឥស្សតនេមតំ “ឋ្កបរិ ៧ អកិញ្ញា អាកតា”តិ៑ តឥចនេសសំ បត សព្វមេ្យ បជិបក្ខឆយ្យប្យការសគចនេសត៑ មដ្ឋិយាកមចនេទ ម្វលបណ្ណាសនោឃេច នេចតាតិ សុត្តាតិ៑ កិនេលនេសតាតិ “នេលិនេភា ចិត្តស្ស ឋ្កបក្កិនេលនេសា”តិអាឌិតា កិនេលសចនេសត៑ កណ្ឌនេតតាតិ ចិចានេឥត៑ អក្កត្តិឃាតិ នោរបត៑ កកក្ខបយាតិ ឥរបត្តិ្កបយា៑ ព្អមស្មិំម្យិតិ បិ-សនេ្គ្ក អនេបក្ខាឃំ “អឃម្យិ បិទាឌិនោ”តិអាឌីម (ចិ៑ ១៑ល៍១-ល៍៦, ១៥ល៍, ១ល៍១, ១៥៥, ១៥ល៍) ចិឃ, សម្យិល្អនេត ចា, នោត ឃឆា ចត្វសុត្តាឌីម បជិបក្ខឆយ្យប្យការសគចនេសត ឃឆាត្យសត្តិ , ឲចំ ព្អមស្មិំម្យិ ព្រាហ្មឌានេលតិ អនេបក្ខត៌, សម្យិល្អត៌ ចា កនេទាតិ៑ តឆា ហិ តិច្ចសារាឌិបញ្ញាបកាត៌ ឌិដ្ឋិកតាត៌ ចនេសត ឋ្កដ្ឋិតាឃំ នេឥសតា តិច្ចសារាឌិសុញ្ញាតាបការនេភត តិដ្ឋាបិតាតិ៑ “នោតា”តិអាឌិតា ឃឆាត្យត្តសំចណ្ណតាឃ ក្យលំ ឥនេស្សតិ៑

បរិតស្សិតចិប្ផន្ទិតចារចណ្ណតា

១០៥-១១ល៍៑មរិឃាឥចិភាកឥស្សតត្វត្តិ ឌិដ្ឋិកតិកាត៌ តល្យាឌិដ្ឋិបរាយាសស្ស តឆាកតាត៌ ឌាគតបស្សនេត, សស្សតាឌិមិត្ថាឥស្សតស្ស ច សម្ពាឥស្សនេត សក្កាទាភាច-ចិភាកប្យការសគត្វំ៑ តល្យាឌិដ្ឋិបរាយានោនោឃេច នោតសំ, គ ត្យ តឆាកតាតមិច ឃឆាក្សតំ ឌាគតបស្សត៌ តល្យាឌិដ្ឋិចិប្ផន្ទតនេមនេចតំ មិត្ថាឥស្សតនេចឥឃិតំ, គ ត្យ នោតាបត្តស្ស សម្ពាឥស្សតនេចឥឃិតមិច តិច្ចលត្តិ ច ហិ ព្អមាឃ នេឥសតាឃ មរិឃាឥចិភាក៌ ឥនេស្សតិ៑ នោត ចក្ខតិ “នេឃត ឌិដ្ឋិអស្សានេឥត…នេប… តំ នេចឥឃិត”ត្តិ, “ឌិដ្ឋិសក្ខានោត នេចច…នេប… ឥនេស្សតី”តិ ច៑ “តឥឋី”តិ ចុត្តត្តា នេឃត នោាមតស្សឌាតា បញ្ញាបេត្តីតិ អនេ្ត្វា លព្ភតីតិ ឥនេស្សត្យំ “នេឃតា”តិអាឌិ ចុត្តំ៑ នោាមត្តិឃនោតា ហិ អចកតត្វនេស្សនេចត្វ ត-សនេ្គ្កត បរាយសត៌ ឌិដ្ឋិអស្សានេឥតាតិ ឌិដ្ឋិឃា បច្ចឃក្សនោត អស្សានេឥត៑ “ឌិដ្ឋិសុនោឥតា”តិអាឌិ តនេស្សច នេចចចត៌ អឌាគត្តាត៌ អបស្សត្តាត៌ នោតសំ គចត្តាត៌ សមលព្រាហ្មលាត៌ តឥបិ នេចឥឃិតំ តល្យាកតាត៌ នេចឥឃិតត្តិ សព្វនេ្ឋា៑

“ឃធាក្ទតឆយ្ទាត់ ឃកាច”ត្តិ ច អចិសេរសេត ចុត្តា៑ ត ហិ ឃក្ខតឆយ្ទឃកាច់ អឌាតតយទេត្តត យិត្ថា អកិតិចិឃត្តិ៑ ឃាយឡាទេឌាតតា ច ចិសេរសេ អចតិដ្ឋតិ៑ តឃ្ទាឃយេត្ត ចិសេឃសេឃាឌតា កាតន្តា – “ឃឃ្សេតា អត្តា ច សេហិសេកា ធា”តិ ព្ទតំ ឌិដ្ឋិដ្ឋាត់ ខុចំកហិតំ ខុចំបទាយដ្ឋំ ខុចំកតិកំ ហោតិ ខុចំអកិឃយ្យទាឃត្តិ ឃធាក្ទតយឌាតត្តាត់ អបឃ្សត្តាត់ អឆ ធា ឃឃ្ទិ សេចឥឃិសេត អឌិតតហ្យាកាឃ ខុចំឌិដ្ឋិកតំ ដ្ឋបិឌឹឃតិ, តំ សេចឥឃិតំ ឃយុកឃអត្តក្ខយាឌិសេតា ឃធាក្ទតយឌាតត្តាត់ អបឃ្សត្តាតត្តិ៑ ខុចំ ចិសេឃសេឃាឌតាឃ ហិ ឃធា អតាចរហចាកាហឃយត្តចក្ខហិ តធាកតាត់ ឃធាក្ទតយេត្ត ឌាតត់, បឃ្សតត្យា ហោតិ, ត ខុចំ ឌិដ្ឋិកតិកាត់, អឆ សេហា សេតឃំ តហ្យាឌិដ្ឋិបទាយាសេឃាសេឃធាតិ ព្ទយយត្តំ ព្ទយាឃ សេឥឃតាឃ ឥឃ្សេតឹតិ បិកដំ ហោតិ៑ ខុចយ្យិ ធាឃំ សេឥឃតា យទិឃាឥចិកាកឥឃ្សតត្តំ ឌាតា៑

សេចឥឃិតត្តិ “ឃឃ្សេតា អត្តា ច សេហិសេកា ធា”តិ (ឌឹ៑ តិ៑ ១៑១១) ឌិដ្ឋិបត្តាបតចសេឃត បចត្តំ ឌិដ្ឋិឃ្សាឥឃុលបទិឃាសេឃត ចុត្តំ, តឥបិ អតុកចតំ៑ តហ្យាកតាតត្តិ តហ្យាឃ ដ្ឋបកតាត់, បចត្តាត់ ធា តសេឥច ចុត្តិតសេឃត ចិចទេតិ “សេកចល់...សេប... សេចឥឃិត”ត្តិ៑ តត្យា សេហា បតេតត្តិ ច ឃធាចុត្តំ សេចឥឃិតសេយច បត្ទាយឃតិ, សេតសេតតំ ឌឹសេបតិ – “តឥបិ សេចឥឃិតំ តហ្យាកតាត់ សេចឥឃិតសេយធា”តិ ចត្ថិតិត្វា “តឥបិ សេចឥឃិតំ បទិតឃ្សិតចិប្សត្តិតសេយធា”តិ បុត ឃព្ទសេត្តា កាតសេព្ទាតិ៑ តឥបិ តាច ត ឃយ្យាបុហាតឹតិ សេហដ្ឋិយបទិសេត្ថសេឥត យទិឃាឥចិកាកំ ឥឃ្សេតំ “ត សេឃាតាបត្ទឃ្ស ឥឃ្សតយិច តិត្ទល”ត្តិ ចុត្តា៑ ឥឃ្សតត្តិ ច ឃយ្ទាឥឃ្សតឃុលំ, យក្កថលឃុលត្តិ ចុត្តំ ហោតិ៑ កុសេតា ធាឃយសេត្តា លត្កតឹតិ ខុច-ឃដ្ឋឃាយត្តំឃសេតា៑ “បទិតឃ្សិតចិប្សត្តិតសេយធា”តិ ហិ ចុសេត្តត យក្កថលឃុលំ ចិឃ អចិប្សត្តិតំ ហុត្វា ខុកទ្ទសេប អចតិដ្ឋតិ, អឆ សេហា តំ ចដ្ឋាយិឃក្ទតំ ឌិដ្ឋិតហ្យាឃល្លាតុចិត្តតាឃ ទិឃាប្សិត្យអត្តា ចិប្សត្តិតសេយធាតិ អសេត្តា អាបសេត្តា ហោតិ, សេតសេតធាហ “បទិតឃ្សិសេតតា”តិអាឌិ៑ អឃយេត្ត អដ្ឋកធាយុត្តសេកា ឃឃព្ទតសេឃា៑

ខុចំ ចិសេឃឃកាទហសេតា ត្វាឃដ្ឋិ ឌិដ្ឋិកតាតិ ចិកឌិត្វា ព្ទឥាតិ អចិសេឃឃកាទហសេតា តាតិ ឥឃ្សេតំ “ត(ព កិក្ខសេច”តិអាឌិកា សេឥឃតា អាទត្តា៑ ឃសេព្ទឃតិ្យាឌិដ្ឋិកតាត់ សេចឥតា, អចិត្ថា, តហ្យា ច អចិឃិដ្ឋកាទហំ៑ តត្ត តឥឃិតិ “ឃឃ្សតំ អត្តាតត្យា សេហិកត្យា បត្តាសេបត្តិ”តិ ខុត្ត ឃសេឥតំ “ឃឃ្សេតា អត្តា ច សេហិសេកា ធា”តិ បត្តាបតសេហតុក្ទតំ ឃុហាឌិសេកឥំ តិចិឆយ្យិ សេចឥឃិតំ, តឥបិ ឃធាក្កយំ ទុក្ខឃល្លាតិត្ទសេតា, អចិសេឃសេឃត ឃយុកឃត្តក្ខយឃ្សាឥាឌឹតចតិឃ្សទហសេតា ធា ឃធាក្ទតយឌាតត្តាត់ អបឃ្សត្តាត់ ហោតិ, តសេតា ខុច ច ឃុហាឌិបត្តតាឃយ្ទចសេតា, តហ្យាឃ ច ដ្ឋបកតត្តា តហ្យាកតាត់ តហ្យាបទិតឃ្សិសេតត ឌិដ្ឋិចិប្សត្តិតសេយច ឌិដ្ឋិចលតសេយច៑ “អឃតិ អត្តតិ សេកា សេចឥត់ អតុកចតឹ”តិ កាឃចឌិត្វាសេទឃុ ឌិដ្ឋិឃា សេធាបតប្យត្តិយត្តសេយច, ត បត ឌិដ្ឋិឃា បត្តាសេបតសេព្ទា សេកាឌិ ឆសេយ្ទា ឃឃ្សេតា អត្តឹតិ អឆិប្យាសេឃាតិ៑ ខុកត្ទឃឃ្សតាឌិឃុបិ ខុឃ តសេឃា៑

ថឃ្សបត្ទឃធាទេចណ្ណតា

១១ប័៑បទេយ្យបត្ទឃឥឃ្សតត្តត្តិ ឃំ ឌិដ្ឋិឃា ឃុលកាទហំ, តឃ្សាបិ កាទហំ, បុត តឃ្សបិ កាទហត្តិ ខុចំ បត្ទឃបទេយ្យឥឃ្សតត្តំ៑ សេឃត ហិ

តណ្ហាបរិតស្សិតេន ឯតានិ ទិដ្ឋិគតានិ បវត្តន្តិ, តស្ស វេទយិតំ បច្ចយោ, វេទយិតស្សាបិ ផស្សោ បច្ចយោតិ ឯវំ បច្ចយបរម្បរវិភាវិនី អយំ ទេសនា។ កិមត្ថិយំ បន បច្ចយបរម្បរទស្សនន្តិ ចេ? អត្ថន្តរវិញ្ញាបនត្ថំ។ តេន ហិ យថា ទិដ្ឋិបញ្ញាបនសមយេ, តប្បច្ចយសមយេ ច យថាសកំ បច្ចយសមវាយេន ឧប្បជ្ជន្តិ, ន បច្ចយេហិ វិនា, ឯវំ បញ្ញាបេតព្ពសមយេបិ រូបវេទនាទយោ, ន ឯត្ថ កោចិ សស្សតោ អត្តា វា លោកោ វាតិ ឯវមត្ថន្តរំ វិញ្ញាបិតំ ហោតិ។ តណ្ហាទិដ្ឋិបរិផន្ទិតំ តទបិ វេទយិតំ ទិដ្ឋិការណភូតាយ តណ្ហាយ បច្ចយភូតំ ផស្សបច្ចយា ហោតីតិ អត្ថោ។

១២៨. តស្ស បច្ចយស្សាតិ តស្ស ផស្សសង្ខាតស្ស បច្ចយស្ស។ ទិដ្ឋិវេទយិតេ ទិដ្ឋិយា បច្ចយភូតេ វេទយិតេ, ផស្សបធានេហិ អត្ថោ បច្ចយេហិ និប្ផាទេតព្ពេ សាធេតព្ពេ វេទំ ខុំ។ ពលវភាវទស្សនត្ថន្តិ ពលវការណភាវទស្សនត្ថំ។ តថា ហិ វិនាបិ ចក្ខាទិវត្ថូហិ, សម្បយុត្តធម្មេហិ ច កេហិចិ វេទនា ឧប្បជ្ជតិ, ន បន កទាចិបិ ផស្សេន វិនា, តស្មា ផស្សោ វេទនាយ ពលវការណំ។ ន កេវលំ វេទនាយ ឯវ, អថ ខោ សេសសម្បយុត្តធម្មានម្បិ។ សន្និហិតោបិ ហិ វិសយោ សចេ ចិត្តុប្បាទោ ផុសនាការវិរហិតោ ហោតិ, ន តស្ស អារម្មណបច្ចយោ ភវតីតិ ផស្សោ សព្ពេសម្បិ សម្បយុត្តធម្មានំ វិសេសបច្ចយោ។ តថា ហិ ភគវតា ខន្ធបញ្ញត្តិបការេន ចិត្តុប្បាទំ វិភជន្តេន “ផស្សោ ហោតី”តិ ផស្សោវ បឋមំ ឧទ្ធដោ, វេទនាយ បន សាតិសយឆដ្ឋានបច្ចយោ ឯវ។ “បដិសំវេទេន្តី”តិ វុត្តត្តា “តទបី”តិ ឯត្ថាធិការោតិ អាហ “តំ វេទយិត”ន្តិ។ គព្ភយានត្ថស្ស ធា-សទ្ទស្ស បយោគំ បតិ កាយធារត្តា, តេលបត្តា, វដ្ដត្តាបិ ច ឯវ ន បយុត្តោ។ ឯវមិធាបិ ហោតិ ចេត្ថ –

“គព្ភយានាធិការតោ, តេលតោ វដ្ដតោ ជាតិ;

ការណេហិ ចតូហិបិ, ន គន្ត្វេវ ទេវា យុត្តា”តិ។

“យថា ហី”តិអាទិនា ផស្សស្ស ពលវការណតាទស្សនេន តទត្ថំ សមត្ថេតិ។ តត្ថ បតតោតិ បតន្តស្ស។ ថូណាតិ ឧបត្ថម្ភកទារុស្សំ អធិវចនំ។

ទិដ្ឋិគតិកាធិដ្ឋានវដ្ដកថាវណ្ណនា

១៣៣. កិញ្ចាបិ ខន្ធស្មិំ ឋានេ បរិញ្ញាយំ វេទយិតគ្គហណំ, ហេដ្ឋា បន តីសុបិ វារេសុ អធិគតត្តា, ឧបរិ ច “ផុស្ស ផុស្ស បដិសំវេទេន្តី”តិ វចនតោ វេទយិតមេវ បធានន្តិ អាហ “សព្ពទិដ្ឋិវេទយិតានិ សម្បិណ្ឌេតី”តិ។ “យេបិ តេ”តិ តត្ថ តត្ថ អាគតស្ស ច បិ-សទ្ទស្ស អត្ថំ សន្ធាយ “សម្បិណ្ឌេតី”តិ វុត្តំ។ យេ តេ សមណព្រាហ្មណា សស្សតវាទា…បេ… យេបិ តេ ឆហិ ផស្សាយតនេហិ ផុស្ស ផុស្ស បដិសំវេទេន្តីតិ ហិ វេទយិតកិរិយាវសេន តំតំទិដ្ឋិគតិកេ សម្បិណ្ឌិតត្តា វេទយិតសម្បិណ្ឌនវសេន ញាតំ។ សព្ពម្បិ ហិ ធាតុំ កិរិយាបធានន្តិ។ ឧបរិ ផស្សស្ស បច្ចយភាវតោ “ឆហិ ផស្សាយតនេហី”តិ វុត្តេ ឧបរិ ផស្សស្ស បច្ចយត្តំ, បច្ចយន្តរត្តំ វេទយិតស្ស

ផស្សបច្ចយតាទស្សនេនេវ៉ “ឆហិ ផស្សាយតនេហិ ផុស្ស ផុស្ស បដិសំវេទេន្តី”តិ ឋបិតា ហិ ឆហិ អជ្ឈត្តិកាយតនេហិ ឆឡារម្មណបដិសំវេទនំ ឯកន្តេន ឆផស្សហេតុកមេវាតិ ទស្សិតំ ហោតិ, តេន វុត្តំ “សព្វេ តេ”តិអាទិ៉

កទ្ធានេទាតិ ឧចិតាយកំ ទដ្ឋំ៉ តថា ឥក្ខិណាបថោ “សញ្ញាតិដ្ឋានេ”តិ ឋបិតា សញ្ញាយតនានិ ឧត្តានិ អធិការតោ សញ្ញាតិ-សង្ខាតិ ទស្សិតំ៉ ឧចិ សមោសរណ-សង្ខាតំ អាយតន-សង្ខាតំបិ តត្រុភយត្ថ៉ អាយតនេតិ សមោសរណត្ថេន ចតុយោបាធេ៉ តត្ថ យថាតិនេវាធរុក្ខំ៉ ឋានេហិអត្ថភាវការេ បដ្ឋានិបិនេ សង្ខាតិសំសុត្តបទំ៉ តត្ថ ច សេយ្យថាបិ កិត្តនេ សុក្ខុមិយំ ចតុយោបាធេ យថាតិនេវាធោ សមត្តា បក្ខិតំ បដិសរណំ ហោតី”តិ (អ៉ និ៉ ៣៉៦២) តត្ថិទេវសា វុត្តា៉ សតិ សតិអាយតនេតិ សតិសន្តានេ ការណេ ចិត្តុប្បាទេ, តត្រ តត្រេច សក្ខិតព្វតំ បាបុណាតីតិ អត្ថោ៉ អាយតនន្តិ ឧត្ត ផលានិ តទាយត្តវុត្តិតាយ បវត្តន្តិ, អាយកនំ ចា អត្ថតោ ផលំ តនោតិ បវត្តេតីតិ អាយតនំ, ការណំ៉ សមុទ្ទីតិ រូបសមុទ្ទីតិ អស្សាទំ ទេតន្តិ៉ អាយតន-សង្ខាតំ អនេកាសុ ចិយ ន ឧត្ត

អត្ថត្ថាទេនាធិការោតិ អាហ “បណ្ណត្តិយន្តេ”តិ, តថា តថា បញ្ញត្តិយន្តេតិ អត្ថោ៉ រូក្ខាទិសមុទេហ បណ្ណត្តិយន្តេ ហិ អនញ្ញាធោហារោ, អនញ្ញាយេច ច អនញ្ញាយតនន្តិ៉ អត្ថត្តយេមីតិ ឧត្ត បិ-សង្ខេត អាការតិចាសាធិដ្ឋានត្ថ សមុប្បន្ទតិ៉ “ហិរញ្ញាយតនំ សុវណ្ណាយតន”ន្តិអាទីសុ ហិ អាករេ, “ទ្វស្សរាយតនំ វាសុទេវាយតន”ន្តិអាទីសុ និវាសេ, “កម្មាយតនំ សិប្បាយតន”ន្តិអាទីសុ អធិដ្ឋានេ បវត្តតិ, និស្សយេតិ អត្ថោ៉

អាយតន្តិ ឧត្ត អាករោតិ, និវសតិ, អធិដ្ឋហតីតិ យថាក្កមំ យោជេតព្វំ៉ ចក្ខាទីសុ ច ផស្សាទយោ អាកិណ្ណា, តានិ ច នេសំ វាសោ, អធិដ្ឋានញ្ច និស្សយបច្ចយភាវតោ៉ តស្មា តទាយត្តវុត្តិតាយ យុជ្ជតិយេវ៉ កថំ យុជ្ជតីតិ អាហ “ចក្ខាទីសុ ហី”តិអាទិ៉ ផស្សោ វេទនា សញ្ញា ចេតនា ចិត្តន្តិ ឋានេ ផស្សបញ្ចមកា ធម្មា រូបលក្ខណចនេន វុត្តា អនញ្ញាសមិ តំសម្បយុត្តធម្មានំ អាយតនភាវតោ, បធានវសេន វា៉ តថា ហិ ចិត្តុប្បាទំ វិភជន្តេន ភគវតា តេនេវ “ផស្សោ ហោតិ, វេទនា, សញ្ញា, ចេតនា, ចិត្តំ ហោតី”តិ បធានំ វិភត្តា៉ សញ្ញាយន្តិ តត្ថស្សយារម្មណភាវេន តទេវ រូបត្តិតោ៉ សមោសរន្តិ តត្ថ តត្ថ ចត្តុទ្វារារម្មណភាវេន សមោសរណតោ៉ តានិ ច នេសំ ការណំ តេសំ យភាវេ អភាវតោ៉ អយំ បន យថាវុត្តោ សញ្ញាតិទេសាទិអត្ថោ រុឡ្ហិវសេនេវ តត្ថ តត្ថ និរុឡ្ហតាយ ឧច បវត្តតាតិ អាចរិយអានន្ទត្ថេរេន វុត្តំ៉ អយំ បន បរត្ថុចិចរណមុខេន បវត្តោ អត្ថោ – អាយតនតោ, អាយានំ តននតោ, អាយតស្ស ច នយនតោ អាយតនំ៉ ចក្ខាទីសុ ហិ តំតំទ្វារារម្មណា ចិត្តចេតសិកា ធម្មា សេន សេន អនុភវនាទិកិច្ចេន អាយតន្តិ ឧដ្ឋហន្តិ ឃដេន្តិ វាយមន្តិ, អាយភូតេ ច ធម្មេ ឯតានិ តនោន្តិ វិត្ថារេន្តិ, អាយតញ្ច សំសារទុក្ខំ នយន្តិ បវត្តេន្តីតិ៉ ឋាតិ ឋបិតា នយេនាតិ ឧត្ត អាទិអត្ថេន ឋាតិ សង្ខេត “សោតំ បដិច្ច”តិអាទិបិ សង្គណ្ហាតិ៉

តត្ថ តិណ្ណន្តិ ចក្ខុបសាទរូបារម្មណចក្ខុវិញ្ញាណានីតិ តិណ្ណំ ចិសយិន្ទ្រិយវិញ្ញាណានំ៉ តេសំ សមាគមភាវេន គហេតព្វតោ “ផស្សោ សង្គតី”តិ វុត្តោ៉ តថា ហិ សោ “សន្និបាតបច្ចុបដ្ឋានោ”តិ វុច្ចតិ៉ ឋបិតា ភវេន អាទោរបត្តាតិ សព្វត្ថ៉ តេន ឋាបេត្វា ទស្សេតិ – យថា “ចក្ខុញ្ចបដិច្ច...បេ... ផស្សោ”តិ (ម៉ និ៉ ១៉២០៤; ៣៉៤២១, ៤២៥, ៤២៦; សំ៉ និ៉ ២៉៤៣, ៤៤; ២៉៤៉៦០; កថា៉ ៤៦៥) ឧត្តម្ហិ សុត្តេ ចិត្តុប្បាទេសុបិ សញ្ញាទីសុ សម្បយុត្តធម្មេសុ វេទនាយ បធានការណភាវទស្សនត្ថំ ផស្សំ ឆេសតា កតា, ឧចយិធាបិ “ផស្សបច្ចយា

វេទនា”តិអាទិនា ផស្សំ អាទិំ កត្វា អបរន្តបដិសន្ធានេន បច្ចយបរម្បរំ ទស្សេតុំ “ឆហិ ផស្សាយតនេហី”តិ ច “ផុស្ស ផុស្សា”តិ ច ផស្សសីសេន ទេសនា កតាតិ។ ផស្សាយតនាទីនីតិ អាទិ-សទ្ទេន “ផុស្ស ផុស្សា”តិ វចនំ សង្គណ្ហាតិ។

“កិញ្ចាបី”តិអាទិនា សទ្ទមត្តតោ ចោទនាលេសំ ទស្សេត្វា “តថាបី”តិអាទិនា អត្ថតោ តំ បរិហរតិ។ ន អាយតនានិ ផុសន្តិ រូបីនមនារម្មណភាវតោ។ ផស្សោ អរូបធម្មោ វិសមានោ ឯកទេសេន អារម្មណំ អល្លីយមានោបិ ផុសនាការេន បវត្តោ ផុសន្តោ វិយ ហោតីតិ អាហ “ផស្សោ ច តំ តំ អារម្មណំ ផុសតី”តិ។ តេនេវ សោ “ផុសនលក្ខណោ, សង្ឃដ្ដនរសោ”តិ ច វុច្ចតិ។ “ឆហិ ផស្សាយតនេហិ ផុស្ស ផុស្សា”តិ អផុសនកិច្ចានិបិ និស្សិតវោហារេន ផុសនកិច្ចានិ កត្វា ទស្សនមេវ ផស្សេ ឧបនិក្ខិបនំ នាម យថា “មញ្ចា ឃោសន្តី”តិ។ ឧបនិក្ខិបិត្វាតិ ហិ ផុសនកិច្ចារោបនេន ផស្សម្បិ បវេសេត្វាតិ អត្ថោ។ ផស្សាតិកានិ កត្វា ផស្សប្បធានានិ អាធារបត្តាតិ វុត្តំ ហោតិ។ ឆប្បធានោ នាម ចោទនាមត្តំ, ន បន អត្ថសិទ្ធិ អភិសកាវតោ។ អត្ថសិទ្ធិ បន តំសភាវតោយេវ អត្ថោ កេហ តណ្ហាតិ ទស្សេតុំ “តស្មា”តិអាទិមាហ។ យថាហុ –

“អត្ថិញ្ញានាថោ សរណំ អវោច,

ន ព្យញ្ញាតំ លោកហិតោ មហេសី”តិ។

អត្ថតោ បច្ចយភូតានំ ឆន្នំ ផស្សានំ វសេន ចក្ខុសម្ផស្សជា យាវ មនោសម្ផស្សជាតិ សង្ខេបតោ ឆព្ពិធំ សន្ធាយ “ឆផស្សាយតនសម្ភវា វេទនា”តិ វុត្តំ។ វិត្ថារតោ បន –

“ផស្សតោ ឆព្ពិធាបតោ, រូបវិធារភេទតោ;

តិធា និស្សិតតោ ទ្វីហិ, តិធា កាលេន វន្ទិតា”តិ –

អដ្ឋសតបរិយាយេ វុត្តនយេន អដ្ឋសតប្បភេទា។ យថាវិហារបាទិតោ ឯត្ថ យថា វិញ្ញាណំ នាមរូបំ សឡាយតនំ, ឯវំ ផស្សំ, វេទនញ្ច បច្ចយបច្ចុប្បន្នម្បិ សមត្តិបរិយាបន្នំ ជីវេន្តោ វិបាកមេវ ឥច្ឆន្តិ, អញ្ញេ បន យថា តថា វា បច្ចយភាវោ សតិ ន សក្កា វេទេតុន្តិ សព្ពមេវ ឥច្ឆន្តិ។ សាតិ យថាវុត្តប្បភេទា វេទនា។ រូបតណ្ហាទិភេទាយាតិ “សេដ្ឋិបុត្តោ ព្រាហ្មណបុត្តោ”តិ បិតិតោ នាមវសេន វិយ អារម្មណតោ នាមវសេន វុត្តាយ រូបតណ្ហា យាវ ធម្មតណ្ហាតិ សង្ខេបតោ ឆព្ពិធាយ។ វិត្ថារតោ បន –

“រូបតណ្ហាទិកា កាម-តណ្ហាទីហិ តិធា បុន;

សត្តាភេទា ទ្វិធា កាល-ទេសេន គហិតា សិយុ”ន្តិ –

ឯវំ វុត្តអដ្ឋសតប្បភេទាយ ឧបនិស្សយកោដិយាតិ ឧបនិស្សយសីសេន។ កស្មា បនេត្ថ ឧបនិស្សយបច្ចយោវ វុត្តោ, ននុ សុខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា ច តណ្ហាយ អារម្មណារម្មណាធិបតិអារម្មណូបនិស្សយបកតូបនិស្សយវសេន ចតុធា បច្ចយា, ទុក្ខា ច អារម្មណបកតូបនិស្សយវសេន ទ្វិធាតិ? សច្ចមេតំ, ឧបនិស្សយេ ឯវ បន តំ សព្វម្បិ អន្តោគធន្តិ ឯវមុទ្ធដំ។ យុត្តំ តាវ អារម្មណូបនិស្សយស្ស ឧបនិស្សយសាមញ្ញតោ ឧបនិស្សយេ អន្តោគធតា, កថំ បន អារម្មណារម្មណាធិបតីនំ តត្ថ អន្តោគធតា សិយាតិ? តេសម្បិ អារម្មណសាមញ្ញតោ អារម្មណូបនិស្សយេន សង្គហិតត្តា អារម្មណូបនិស្សយវសេនាន្តោគធត្តា ឧបនិស្សយេ ឯវ អន្តោគធតា ហោតីតិ។ ឯតទត្ថមេវ ហិ សន្ធាយ “ឧបនិស្សយេនា”តិ អវត្វា “ឧបនិស្សយកោដិយា”តិ វុត្តំ។ សិទ្ធេ ហិ សត្យារម្ភោ និយមាយ វា ហោតិ អត្ថន្តរវិញ្ញាបនាយ វាតិ ឯវមីទិសេសុ។

ចក្ខុន្ទ្រិយស្សាតិ កាយុបាទានំ យាវ អត្តភាវុបាទានន្តិ ចក្ខុន្ទ្រិយស្ស។ តត្ថ ច តណ្ហាវ កាយុបាទានំ, កថំ សាវេវ តស្ស បច្ចយោ សិយាតិ? សច្ចំ, បុរិមតណ្ហាយ បន ឧបនិស្សយបច្ចយេន បច្ឆិមតណ្ហាយ ទឡ្ហភាវតោ បុរិមាយេវ តណ្ហា បច្ឆិមាយ បច្ចយោ ហោតិ។ តណ្ហាទឡ្ហត្តមេវ ហិ “កាយុបាទានំ ឧបាយាសា ឧបកដ្ឋា”តិអាទីសុ វិយ ឧប-សទ្ទស្ស ទឡ្ហត្ថេ បវត្តនតោ។ អបិច ទុព្ពលា តណ្ហា តណ្ហាយេវ, ពលវតី តណ្ហា កាយុបាទានំ។ អថ វា អបត្តវិសយបត្ថនា តណ្ហា តមសិ ចោរានំ ហត្ថប្បសារណំ វិយ, សម្បត្តវិសយគ្គហណំ កាយុបាទានំ ចោរានំ ហត្ថគតគ្គហណំ វិយ។ អប្បិច្ឆតាបដិបក្ខា តណ្ហា។ សន្តុដ្ឋិតាបដិបក្ខំ កាយុបាទានំ។ បរិយេសនទុក្ខមូលា តណ្ហា, អារក្ខទុក្ខមូលំ កាយុបាទានំ។ អយម្បិ តេសំ វិសេសោ ពោធិចារិយេសេន អាចរិយធម្មបាលត្ថេរេន (ធ· ស· ដី· ១·១៣៣) វណ្ណិតោ បុរិមតោ សេយ្យោ វិសុទ្ធិមគ្គេ (វិសុទ្ធិ· ១·១៣៣) សព្វាការេន វុត្តោ។

អសហជាតស្ស ឧបាទានស្ស ឧបនិស្សយកោដិយា, សហជាតស្ស បន សហជាតកោដិយាតិ យថាលាភយោជនា វេទិតព្វា។ តត្ថ អសហជាតា អនន្តរសមនន្តរអនន្តរូបនិស្សយនត្ថិវិគតាសេវនបច្ចយេហិ ឆធា បច្ចយោ។ អារម្មណភូតា បន អារម្មណាធិបតិអារម្មណូបនិស្សយេហិ តិធា, តំ សព្វម្បិ វុត្តនយេន ឧបនិស្សយេនេវ សង្គហេត្វា “ឧបនិស្សយកោដិយា”តិ វុត្តំ។ យស្មា ច តណ្ហាយ រូបាទីនិ អស្សាទេត្វា កាមេសុ បាតព្យតំ អាបជ្ជតិ, តស្មា តណ្ហា កាយុបាទានស្ស ឧបនិស្សយកោដិយា បច្ចយោ ហោតិ។ តថា រូបាទិហេតុ សម្បជ្ជតោ “នត្ថិ ទិន្ន”ន្តិអាទិនា (ធ· ស· ១·១៣៨១; ម· និ· ១·៣៣៥; ២·៩៤-៩៥, ២២៥; ៣·៩១, ១១៦, ១៣៦; សំ· និ· ៣·២១០; អ· និ· ១០·១៧៦, ២១៧; ធ· ស· ១២២១; វិភ· ៩៣៨, ៩២៥, ៩៧១) មិច្ឆាទស្សនំ, សំសារតោ មុច្ចិតុកាមោ អសុទ្ធិមគ្គេ សុទ្ធិមគ្គបរាមសនំ, ខន្ធេសុ អត្តត្តនិយគាហភូតំ សក្កាយទស្សនញ្ច គណ្ហាតិ។ តស្មា ឥតរេសម្បិ តិណ្ណំ តណ្ហា ឧបនិស្សយកោដិយា បច្ចយោតិ វេទិតព្វំ។ សហជាតា បន សហជាតអញ្ញមញ្ញនិស្សយសម្បយុត្តអត្ថិអវិគតហេតុវសេន សត្តធា សហជាតានំ បច្ចយោ។ តម្បិ សព្វំ សហជាតបច្ចយេនេវ សង្គហេត្វា “សហជាតកោដិយា”តិ វុត្តំ។

ភវស្សាតិ កម្មភវស្ស ចេវ ឧបបត្តិភវស្ស ច។ តត្ថ ចេតនាទិសម្បយុត្តំ សព្វំ ភវគាមិកម្មំ កម្មភវោ។ កាមភវាទិនវវិធោ ឧបបត្តិភវោ។

តេសុ ឧបបត្តិភវស្ស វត្តព្ពេបិ ឧបាទានំ ឧបបត្តិភវហេតុភូតស្ស កម្មភវស្ស ការណភាវតោ, តស្ស ច សហាយភាវូបគមនតោ បកតូបនិស្សយវសេន បច្ចយោ. កម្មារម្មណករណកាលេ បន កម្មសហជាតមុបាទានំ ឧបបត្តិភវស្ស អារម្មណវសេន បច្ចយោ. កម្មភវស្ស បន សហជាតស្ស សហជាតមុបាទានំ សហជាតអញ្ញមញ្ញនិស្សយសម្បយុត្តអត្ថិអវិគតវសេន ចេវ ហេតុមគ្គវសេន ច អនេកធា បច្ចយោ. អសហជាតស្ស បន អនន្តរស្ស អសហជាតមុបាទានំ អនន្តរសមនន្តរអនន្តរូបនិស្សយនត្ថិវិគតាសេវនវសេន, ឥតរស្ស ច នានន្តរស្ស បកតូបនិស្សយវសេន, សម្មសនាទិកាលេសុ អារម្មណាទិវសេន ច បច្ចយោ. តត្ថ អនន្តរាទិកេ ឧបនិស្សយបច្ចយេ, សហជាតាទិកេ ច សហជាតបច្ចយេ បក្ខិបិត្វា ទ្វិធាតិ វុត្តំ, រូបូបហារទ្វេន វា ហេតុ អនុគ្គណ្ហនទ្វេន វា. តេន ហិ ឧបនិស្សយកោដិយា ចេវ សហជាតកោដិយា ចាតិ អត្ថំ ទស្សេតិ.

ភវោជាតិយាតិ ឯត្ថ ភវោតិ កម្មភវោ អធិប្បេតោ. សោ ហិ ជាតិយា បច្ចយោ, ន ឧបបត្តិភវោ. ជាតិយេវ ហិ ឧបបត្តិភវោតិ, សា ច បឋមាភិនិព្ពត្តលក្ខណា. តេន វុត្តំ “ជាតីតិ បនេត្ថ សវិការា បឋមាភិនិព្ពត្តក្ខន្ធា”តិ, តេនាយំ ចោទនា និវត្តិតា “ននុ ជាតិបិ ភវោយេវ, កថំ សោ ជាតិយា បច្ចយោ”តិ, កថំ បនេតំ ជានិតព្ពំ “កម្មភវោ ជាតិយា បច្ចយោ”តិ ចេ? ពាហិរបច្ចយសមត្តេបិ កម្មវសេន ហីនបណីតាទិវិសេសទស្សនតោ. យថាហ ភគវា “កម្មំ សត្តេ វិភជតិ យទិទំ ហីនបណីតតាយា”តិ (ម. និ. ៣.២៨៩) សវិការាតិ និព្ពត្តិវិការេន សវិការា, ន អញ្ញេហិ, តេ ច អត្ថតោ ឧបបត្តិភវោយេវ, សោ ឯវ ច តស្ស ការណំ ភវិតុមយុត្តោ តណ្ហាយ កាមុបាទានស្ស បច្ចយភាវេ វិយ បុរិមបច្ឆិមាទិវិសេសាភាវសម្ភវតោ, តស្មា កម្មភវោយេវ ឧបបត្តិភវសង្ខាតាយ ជាតិយា កម្មបច្ចយេន ចេវ បកតូបនិស្សយបច្ចយេន ច បច្ចយោតិ អត្ថំ ទស្សេត្វា “កម្មបច្ចយំ ឧបនិស្សយេនេវ សង្គហេត្វា ឧបនិស្សយកោដិយា បច្ចយោ”តិ វុត្តំ. យស្មា បន ជាតិយា សតិ ជរាមរណំ, ជរាមរណាទិនា ផុដ្ឋស្ស ច ពាលស្ស សោកាទយោ សម្ភវន្តិ, នាសតិ, តស្មា ជាតិជរាមរណាទីនំ ឧបនិស្សយវសេន បច្ចយោតិ អាហ “ជាតិ...បេ... បច្ចយោ”តិ. វិត្ថារតោ អត្ថវិនិច្ឆយស្ស អកតត្តា, សហជាតូបនិស្សយមីសេនេវ បច្ចយវិចារណាយ ច, ទស្សិតត្តា, អង្គាទិវិធានស្ស ច អនារុឡ្ហត្តា “អយមេត្ថ សង្ខេបោ”តិអាទិ វុត្តំ. យថាវិសយត្តា បដិច្ចសមុប្បាទវិចារណាយ និរវសេសា អយំ កថិតោ លទ្ធព្ពាតិ ចោទនំ បនេតិ “វិត្ថារតោ”តិអាទិនា. “ឋាន បនស្សា”តិអាទិនា បកតិយាបិ បដិច្ចសមុប្បាទកថា ឯកទេសេនេវ កថិតាតិ ទស្សេតិ. តត្ថ ឋានាតិ ឋានសោ (ព្រហ្មជាលេ. អស្សាតិ បដិច្ចសមុប្បាទស្ស. បយោជនមត្តមេវាតិ ទិដ្ឋិយា ការណភូតទេវតានំ ឯកទេសមត្តំ បយោជនមេវ. “មត្តមេវា”តិ ហិ អវធារណេន បរិយាយវចនំ “អប្បំ វស្សសតំ អាយុ, ឥទានេតរហិ វិជ្ជតី”តិអាទីសុ វិយ អញ្ញមញ្ញត្ថនិវត្តនវសេន សមោធានតត្តា, មត្ត-សទ្ទោ វា បមាណេ, បមាណសង្ខាតំ បមាណមេវ, ន តតុត្តរិតិ អត្ថោ. “មត្ត-សទ្ទោ អវធារណេ ឯវ-សទ្ទោ សន្និដ្ឋានេ”តិបិ វទន្តិ. ឯវំ សន្តេ ហោតិ ចេត្ថ –

“មត្តមេវាតិ ឯកត្ថំ, មត្តបទំ បមាណកេ;

មត្តាវធារណេ វា, សន្និដ្ឋានេបិ ឥច្ឆតេ”ន្តិ.

ᩑᨠᨴᩮᩈᩮᨶᩮᩅ ᨷᩣᩊᩥᨿᩴ ᨠᨳᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨷ᩠ᨷᩣᨴᩔ ᨲᨳᩣ ᨠᨳᨶᩮ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᩏᨴᩣᩉᩁᨱᩮᨶ ᨠᩣᩁᨱᩴ ᨴᩔᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᨽᨣᩅᩣ ᩉᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨ ᨲᩮᨶ ᩍᨾᨾᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ “ᩅᨭ᩠ᨭᨠᨳᩴ ᨠᨳᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨽᨣᩅᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ-ᨲᨱ᩠ᩉᩣ-ᨽᩅᨴᩥᨭ᩠ᨮᩦᨶᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᨲᩁᩈᩦᩈᩮᨶ ᨠᨳᩮᩈᩥ, ᨲᩮᩈᩩ ᩍᨵ ᨽᩅᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᩦᩈᩮᨶ ᨠᨳᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣᨿ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᨻᩃᩅᨠᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣᨾᩪᩃᨠᩴ ᩑᨠᨴᩮᩈᩮᨶ ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨷ᩠ᨷᩣᨴᩴ ᨠᨳᩮᩈᩦ”ᨲᩥ᪨ ᩑᨲᩣᨶᩥ ᨧ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥ ᩋᨦ᩠ᨣᩩᨲ᩠ᨲᩁᨶᩥᨠᩣᨿᩮ ᨴᩈᨠᨶᩥᨷᩣᨲᩮ (ᩋ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁᪀.᪆᪁ ᩅᩣᨠ᩠ᨿᨻᩮᨴ᩠ᨵ) ᨲᨲ᩠ᨳ ᨷᩩᩁᩥᨾᨠᩮᩣᨭᩥ ᨶ ᨷᨬ᩠ᨬᩣᨿᨲᩦᨲᩥ ᩋᩈᩩᨠᩔ ᨶᩣᨾ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᩈᨾ᩠ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩔ, ᨧᨠ᩠ᨠᩅᨲ᩠ᨲᩥᨶᩮᩣ ᩅᩤ ᨠᩣᩃᩮ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ ᩏᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩣ, ᨶ ᨲᨲᩮᩣ ᨷᩩᨻ᩠ᨻᩮᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ ᨷᩩᩁᩥᨾᩮᩣ ᩋᩣᨴᩥᨾᩁᩥᨿᩣᨴᩮᩣ ᩋᨷ᩠ᨷᨭᩥᩉᨲᩔ ᨾᨾ ᩈᨻ᩠ᨻᨬ᩠ᨬᩩᨲᨬ᩠ᨬᩣᨱᩔᩣᨷᩥ ᨶ ᨷᨬ᩠ᨬᩣᨿᨲᩥ ᨲᨳᩣ ᨾᩁᩥᨿᩣᨴᩔ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩑᩅᨬ᩠ᨧᩮᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨾᩥᨶᩣ ᨾᩁᩥᨿᩣᨴᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᩋᨿᩴ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ ᨠᩣᨾᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ᪨ ᩋᨳ ᨧ ᨷᨶᩣᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨠᩣᩃᨶᩥᨿᨾᩮᨶ ᨾᩁᩥᨿᩣᨴᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨾᩣᨶᩣᨷᩥ᪨ ᩍᨴᨷ᩠ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣᨲᩥ ᩍᨾᩈ᩠ᨾᩣ ᨷᨬ᩠ᨧᨶᩦᩅᩁᨱᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᨲᩦᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᨶᩥᨿᩣᨾᩮᨶ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ ᨠᩮᩣᨭᩥ ᨷᨬ᩠ᨬᩣᨿᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ “ᨠᩮᩣ ᨧᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ, ‘ᨷᨬ᩠ᨧ ᨶᩦᩅᩁᨱᩣ’ ᨲᩥᩔ ᩅᨧᨶᩦᨿ”ᨶ᩠ᨲᩥ (ᩋ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁᪀.᪆᪁) ᩉᩥ ᨲᨲ᩠ᨳᩮᩅ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨭᩦᨠᩣᨿᩴ ᨷᨶ “ᩋᩣᩈᩅᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ”ᨲᩥ (ᨴᩦ᪨ ᨶᩥ᪨ ᨭᩦ᪨ ᪁.᪁᪃᪃) ᩋᩣᩉ, ᨲᩴ ᩏᨴᩣᩉᩁᨱᩈᩩᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨶ ᩈᨾᩮᨲᩥ᪨ ᩋᨿᩴ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᩍᨴᨷ᩠ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᨾ-ᨠᩣᩁᩔ ᨴ-ᨠᩣᩁᩣᨴᩮᩈᩅᩈᩮᨶ᪨ ᩈᨴ᩠ᨴᩅᩥᨴᩪ ᨷᨶ “ᩑᨴᩥᩈᩔ ᨷᨿᩮᩣᨣᩔ ᨴᩥᩔᨶᨲᩮᩣ ᩍᨴ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣᨿᩮᩅ ᨷᨠᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ, ᩋᨿᩩᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅᩮᨲᩴ ᩅᨱ᩠ᨱᩅᩥᨠᩣᩁᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ ᨶᩣᨶᩣᨷᨿᩮᩣᨣᩔ ᨴᩥᩔᨾᩣᨶᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨿᨳᩣ ᩉᩥ ᩅᨱ᩠ᨱᩅᩥᨠᩣᩁᩮᨶ “ᩋᨾ᩠ᩉ”ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩮ “ᩋᩈ᩠ᨾ”ᨲᩥ ᨴᩥᩔᨲᩥ, “ᨲᩩᨾ᩠ᩉ”ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩮ “ᨲᩩᩈ᩠ᨾ”ᨲᩥ, ᩑᩅᨾᩥᨵᩣᨷᩥ ᩅᨱ᩠ᨱᩅᩥᨠᩣᩁᩮᩣ ᨧ ᩅᩣᨠ᩠ᨿᩮ ᩅᩥᨿ ᩈᨾᩣᩈᩮᨷᩥ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩮᩅ ᨿᨳᩣ “ᨩᩣᨲᩥᨷᨲᩥ ᨲᩩᨾ᩠ᩉᩮᨲᩦ”ᨲᩥ᪨ ᨠᩥᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ, ᨷᨽᩥᨶ᩠ᨶᨷᨭᩥᩈᨾ᩠ᨽᩥᨴᩮᨶ ᩋᩣᨿᩈ᩠ᨾᨲᩣ ᨾᩉᩣᨠᨧ᩠ᨧᩣᨿᨶᨲ᩠ᨳᩮᩁᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᨷᨾᩣᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨

ᨽᩅᨲᨱ᩠ᩉᩣᨿᩣᨲᩥ ᨽᩅᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨶᨽᩪᨲᩣᨿ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨿ᪨ ᩍᨴᨷ᩠ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣᨲᩥ ᩍᨾᩈ᩠ᨾᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ᪨ “ᨠᩮᩣ ᨧᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᨽᩅᨲᨱ᩠ᩉᩣᨿ, ‘ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ’ ᨲᩥᩔ ᩅᨧᨶᩦᨿ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩉᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨽᩅᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣᨲᩥ ᩈᩔᨲᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ᪨ ᩍᨴᨷ᩠ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣᨲᩥ ᩍᨵ ᨷᨶ ᩅᩮᨴᨶᩣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨶᨶᩩ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩮᩣ ᩑᩅ ᨠᨳᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ, ᨠᩥᨾᨲ᩠ᨳᩥᨿᩴ ᨷᨶ ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨷ᩠ᨷᩣᨴᨠᨳᩣᨲᩥ ᩋᨶᩩᨿᩮᩣᨣᩮᨶᩣᩉ “ᨲᩮᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨ ᩍᨴᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ – ᩋᨶᩩᩈᨶ᩠ᨵᩥᨿᩮᨶ ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨷ᩠ᨷᩣᨴᨠᨳᩣ ᨶᩣᨾ ᩅᨭ᩠ᨭᨠᨳᩣ, ᨲᩴ ᨠᨳᩮᨶ᩠ᨲᩮᨶ ᨽᨣᩅᨲᩣ ᩑᨲᩮ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲᩥᨠᩣ ᨿᩣᩅᩥᨴᩴ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨣᩣᩉᩴ ᨶ ᨷᨭᩥᨶᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩥ, ᨲᩣᩅ ᩍᨾᩥᨶᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᨷᩁᨾ᩠ᨷᩁᩮᨶ ᩅᨭ᩠ᨭᩮᨿᩮᩅ ᨶᩥᨾᩩᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᨴᩔᩮᩈᩦᨲᩥ᪨ ᩍᨲᩮᩣ ᨽᩅᩣᨴᩥᨲᩮᩣ᪨ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨽᩅᩣᨴᩦᩈᩩ᪨ ᩑᩈ ᨶᨿᩮᩣ ᩈᩮᩈᨷᨴᩮᩈᩩᨷᩥ᪨ ᩍᨾᩥᨶᩣ ᩋᨷᩁᩥᨿᨶ᩠ᨲᩴ ᩋᨷᩁᩣᨷᩁᩩᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨ ᩅᩥᨷᨶ᩠ᨶᩣᨲᩥ ᩅᩥᩅᩥᨵᩮᨶ ᨶᩣᩈᩥᨲᩣ᪨

ᩅᩥᩅᨭ᩠ᨭᨠᨳᩣᨴᩥᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪁᪃᪃᪨ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲᩥᨠᩣᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲᩥᨠᩣᨶᩴ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨣᩣᩉᩔ ᩅᩈᩮᨶ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨽᩪᨲᩴ, ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲᩥᨠᩅᩈᩮᨶ ᨷᩩᨣ᩠ᨣᩃᩣᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨷᩩᨣ᩠ᨣᩃᩣᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨾᩩᨡᩮᨶᩮᩈᩣ ᨴᩮᩈᨶᩣ᪨ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᨿᩮᩣᨣᩥᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᨿᩮᩣᨣᩣᨶᩴ ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩪᨶᩴ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨽᩪᨲᩴ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩩᩅᩈᩮᨶ ᨷᩩᨣ᩠ᨣᩃᩣᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩅᩥᩅᨭ᩠ᨭᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨭ᩠ᨭᨲᩮᩣ ᩅᩥᨣᨲᩴ᪨ “ᨿᩮᩉᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨣᨲᩥᨠᩣᨶᩴ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨣᩣᩉᩔ ᨠᩣᩁᨱᨽᩪᨲᩣᨿ ᩅᩮᨴᨶᩣᨿ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᨽᩪᨲᩴ ᩉᩮᨭ᩠ᨮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᨹᩔᩣᨿᨲᨶᩣᨴᩥᩴ ᨣᩉᩥᨲᩴ ᨴᩮᩈᨶᩣᨠᩩᩈᩃᩮᨶ ᨽᨣᩅᨲᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨ ᩅᩮᨴᨶᩣᨠᨾ᩠ᨾᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᨲᩥ “ᩅᩮᨴᨶᩣᨶᩴ ᩈᨾᩩᨴᨿ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩴ ᩍᨾᩴ ᨷᩣᩊᩥᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨿᨳᩣ ᨷᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ “ᨹᩔᩈᨾᩩᨴᨿᩣ, ᨹᩔᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨠᩣᩁᨱᩴ᪨ “ᩋᩣᩉᩣᩁᩈᨾᩩᨴᨿᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ ᨠᨻᩊᩦᨠᩣᩁᩮᩣ ᩋᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ ᩈᩮᩣ ᩉᩥ “ᨠᨻᩊᩦᨠᩣᩁᩮᩣ ᩋᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᩍᨾᩔ ᨠᩣᨿᩔ

អាហារបច្ចយេត បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា˚ ១.១៨) បដ្ឋានេ ចចតេតា ពលុសមុដ្ឋានាតស្សបិ ចក្ខាទីតំ ឧបត្ថម្ភកបច្ចយោ ហោតិយេច˚ “តាយទ្វបនយុដយា”តិអាទីសុ ចេចតាទិក្ខុត្តត្តយេច តាយំ˚ តត្ថ ច “តាយទ្វបបច្ចយា នញ្ញអាយតត”ន្តិ ចចតេតា នទេន្តាសុ លសុ ឋស្សាយតេតសុ “តាយទ្វបនយុដយា តាយទ្វបតិទោនា” ព្ទច្ចេច ចត្តព្ពំ, អថ ពស្មា ចក្ខាយតតាទីសុ “អាហារនយុដយា អាហារតិទោនា”តិ ចុត្តន្តិ? នច្ចយតំ អចិនេសនេត, ព្ទឆ បត ឲចយ្យំ ចក្ខាទីសុ នយុក្កចតីតិ ចិនេសនេតា ឥស្សេតុំ តថា ចុត្តន្តិ ឥដ្ឋព្ពំ˚

ឧត្តទិតខាតតេតច ទិដ្ឋិកតស្ស ខាតតស្សបិ និទ្ធន្តិ ពត្វា បញ្ញាឲយតាពេតបិ “ទិដ្ឋិច្ចា ខាតាតី”តិ ចុត្តំ˚ ឋិលនយាឆិបញ្ញាយោ លោកិយលោកុត្តរមិស្សកា, ចិមុត្តិ បត ព្ទឥ ហេដ្ឋិមា ឋលនមាបត្តិយោ “ឃាច អរហត្តា”តិ អក្កឋលស្ស ចិសុំ ចចតេតា˚ បច្ចក្ខាតុមាតេត ចេទូ បខាតតា, តេតេចាហ “ពាហុស្សុតោ កត្ថឆេនោ ភិក្ខុ ខាតាតី”តិអាទិ, យថាលិកំ ចា យោនេខតព្ពំ˚ ឥេសតា បតាតិ ឲត្វ បត-សទ្ទោ អត្ថចិយទ្វោ, តេតិមំ ឌីបេតិ – យទិបិ អតាកាមិអាឥយោ យថាក្វតំ បខាតត្តិ, តថាបិ អរហតោ ឧក្កនពតិចិខាតតចេសេត ឥេសតា អរហត្តតិក្ខេជេត តិដ្ឋាបិតាតិ˚ សុចណ្ណកេហា ចិយ រតតយយកណ្ឋិកាយ ឥេសតា អរហត្តកណ្ឋិកាយ តិដ្ឋាបិតាតិ អទេត្វា˚ ឲត្វ ច “យតោ តោ...ប... បខាតាតី”តិ ឲតេត ឆយុស្ស តិយ្យាតិកកានេច នទ្ធិំ នញ្ញស្ស សុបរិបត្តិ ឥស្សេតិ, តេតេច អដ្ឋកថាយំ “កោ ឲចំ ខាតាតីតិ? ចិលាសេចា ខាតាតិ, ឃាច អានន្ទចិបស្សកោ ខាតាតី”តិ បរិបុណ្ណំ ពត្វា ភិក្ខុសញ្ញា ឥស្សិតោ, តេត យតេចំ ហេដ្ឋា ចុត្តំ “ភិក្ខុសញ្ញចេសតាបិ ឌីបេតុ”ន្តិ (ឌី˚ តិ˚ អដ្ឋ˚ ១.១៥), តំ យថារុតចេសេតច ឌីបិតំ ហោតីតិ ឥដ្ឋព្ពំ˚

១៣៩˚“ឥេសតាខាលចិមុត្តោ ទិដ្ឋិកតិកោ តាយ តត្តិ”តិ ឥស្សេតំ ឥេសតាយ ពោចលបរិបុណ្ណតំ ញាណេបត្តិ ចេទិតព្ពំ˚ អន្តោ ខាលស្សាតិ អន្តោខាលំ, ឥន្តាបចេសតចេសេត អន្តោខាលេ អពតាបិ តន្តិស្សិតចាឥប្បចេសតចេសេត ពតាតិ អន្តោខាលិកតា, អន្តោ ខាលស្ស តិដ្ឋន្តីតិ ចា អន្តោខាលិ, ឥន្តាចេសេត អតន្តោខាលិបិ តន្តិស្សិតចាឥចេសេត អន្តោខាលិ ពតាតិ អន្តោខាលិកតា˚ អក្វតតព្ទោេច ពរាលក្វយោកេ ចិកានចាចកតោ ញ្ញបច្ចយោ, អត្ថនេស្ស ចា ញ្ញកានានេឥសោតិ នដ្ឋចិទ្វ យថា “ឆចលិកានោ, ពខាញ្ញញ្ញកានោ”តិ (នំ˚ តិ˚ ១.១ប៉ុ១), ព្ទយយតំ ឥស្សេតុំ “ព្ទយស្សា”តិអាទិ ចុត្តំ˚ តិស្សិតា អថនិតាថ ហុត្វា ឧប្បជ្ជមាតា ឧប្បជ្ជន្តីតិ អទេត្វា˚ មាត-សទ្ទោ ចេទូ កានេចកាចលក្ខណទោ អប្បហីនេត ឧប្បជ្ជតកានេច បុត ឧប្បជ្ជតកាចស្ស លក្ខិតត្តា, តថា “ឧម្មីឥន្តា”តិអាទីសុបិ អត្ថ-សទ្ទោ˚ ឧប្បជ្ជនេតេច អចុត្តស្សាបិ តិមុជ្ជតស្ស កហណន្តិ ឥស្សេតិ “ឧម្មីឥន្តា”តិអាទិតា˚ តត្វ អបិយ្យុបបត្តិចេសេត អធោ ឧម្មីឥតំ, នយុត្តិកចចេសេត ឧទ្ធម្ភុក្កមតំ˚ តថា បរិត្តក្វមិយហក្កតក្វមិចេសេត, ទិដ្ឋិយា ឧម្មីតតាតិឆាចតចេសេត, បុព្ពត្តាតុទិដ្ឋិអបរន្តាតុទិដ្ឋិចេសេត ច យថាក្កមំ យោនេខតព្ពំ˚ បរិយាបន្នាតិ អន្តោកឆា˚ តព្ភោចា ច តឥាពនេន្តាតិ ចុត្តំ “ឲតេត អាពន្ធា”តិ˚ “ត ហេតុ”តិអាទិតា យថាចុត្តបញ្ញាយា អាបន្នតំ ឥស្សេតិ˚

ព្ទឥាតិ ឧបមាសំសន្ទតមាហ “ពោចនេដ្ឋោ ចិយា”តិអាទិតា˚ ពោ ឧទកោ ចេដ្ឋតិ បរិឆតីតិ ពោចនេដ្ឋោ, មច្ឆពន្ធោ˚ ពាយំ ពោចដ្ឋនេត្តចាសីបិ បញ្ញាយំ ចុត្តោ, នេសា បត តេតក្វកតិកោចាតិ តថា ចុត្តំ˚ ឥសសហស្សិលោកឆាត្វតិ ខាតិកេ្ខត្តំ នន្ធាយាហ តេត្វេច បរិចេឆនេយុក្កេតោ, អន្តោនន្ទោ តក្កហលេតេច កហិតត្តា˚ អញ្ញាត្វាបិ ហិ ទិដ្ឋិកតិកា ឲត្វ បរិយាបន្នា អន្តោខាលិកតាច˚ ឧញ្ញអារិកាតិ បិឆេឥកានេច ត្វលិ˚ តស្សាតិ បរិត្តាឥកស្ស˚

២៨៤· “សព្ពទិដ្ឋីនំ សង្គហិតត្តា”តិ ឯតេន ឋានសង្គហេន បុគ្គលសង្គហោតិ ទស្សេតិ· អត្ថតោ…បេ… ទស្សេន្តោតិ ទេសនាកុសលតាយ យថាវុត្តេសុ ទិដ្ឋិគតិកានំ ឧប្បជ្ជនកតិដ្ឋានភូតេសុ ឆសុបិ ផស្សេសុ អត្ថតោ អនវសេសភាវំ ទស្សេន្តោ· តយត្តីតិ សទេវ ពន្ធិតដ្ឋានមាវហន្តិ, តំ បន តថាគតទេសនាតិ អាហ “វីមំសាយា”តិអាទិ· “ទេសនាយ សទិសតាយា”តិ ឧបមិតា សទិសទេវាហារំ, ឧបមាតព្ពំ វា ទស្សេតិ· “សា ហី”តិអាទិ សទិសតាវិភាវនា· វីមំសាយាតិ ឯត្ថ មហាជាលន្តិ សម្បត្តិកិច្ចេសោ ទេតីតិ ឯត្ថាបិ កប្បការេន សម្បត្តិផាទេន្តា តិ-សទ្ទស្ស ត្តិកប្បិកត្តា, អាព្យាតបទយោគេ ច ពាហុលំ សាមិវចនស្ស កត្តុកម្មត្ថទីបកត្តា· អស្សាតិ អនេន ភគវតា, សា ភគវតោ ទិដ្ឋិជាលាតិ សម្ពន្ធោ· បុន អប្បដិសន្ធិកភាវាតិ សាយត្តិមត្តមាហ· ខីណបរិយាទានេ ចុតិចេតនាយ ហិ បុន អប្បដិសន្ធិកភាវោ ចុតោ នាម តស្សេវ អនស្សតស្ស បញ្ញត្តិភាវតោ· “ន ទក្ខន្តី”តិ ឯត្ថ អនាគតវចនេន បទសិទ្ធិ “យត្រ ហិ នាម សាវកោ ឯវរូបំ ញស្សតិ វា ទក្ខតិ វា សក្ខិ វា ករិស្សតី”តិអាទីសុ (បារា· ១១៥; សំ· និ· ១·១០១) វិយាតិ ទស្សេតិ “ន ទក្ខិស្សន្តី”តិ ញាយិតា· កិំ វុត្តំ ហោតីតិ អាហ “អបណ្ណត្តិកភាវំ គមិស្សន្តី”តិ· អបណ្ណត្តិកភាវន្តិ ច វោហារភាវបណ្ណត្តិយា ឯវ អបណ្ណត្តិកភាវំ, អតីតបណ្ណត្តិយា បន តថាគតបណ្ណត្តិ យាវ សាសនន្តរធានា, តទា ឧទ្ធម្បិ អញ្ញពុទ្ធុប្បាទេសុ បវត្តតិ ឯវ យថា អនុនា វិបស្សិអាទីនំ· តថា ហិ វក្ខតិ “វោហារមត្តមេវ ភវិស្សតី”តិ (ទី· និ· អដ្ឋ· ២·២៨៤) បញ្ញាយ ឯវ បណ្ណាទេសោតិ ធេទ្វត្តិកា·

កាយោតិ អត្តភាវោ, សោ ហិ រូបារូបធម្មសមូហោ· ឯវញ្ហិស្ស អម្ពរុក្ខសទិសតា, តទវយវា តព្ពា រូបក្ខន្ធចក្ខាយតនចក្ខុធាតាទីនំ អម្ពបក្កសទិសតា វុច្ចតិ· តត្ថ កាយំ បញ្ចបក្កទ្វាទសបក្កអដ្ឋារសបក្កបរិយាយាតិ បញ្ចបក្កបរិយាយា ឯកា, ទ្វាទសបក្កបរិយាយា ឯកា, អដ្ឋារសបក្កបរិយាយា ឯកាតិ តិវិធា បក្កផលបិណ្ឌី វិយ· បិណ្ឌោ ឯតស្សាតិ បិណ្ឌី, ឆវេកា· តទន្វយានីតិ វណ្ដានុគតានីតិ, តេនាហ “តំយេវ វណ្ដំ អនុគតានី”តិ·

មណ្ឌូកកណ្ដកវិសសម្ផស្សន្តិ វិសវន្តស្ស ឯកវិសេសស្ស កណ្ដកេន, តទង្គេន ច វិសេន សម្ផស្សំ, មណ្ឌូកកណ្ដកេ វិសយុត្តស្ស វិសស្ស សម្ផស្សំ វា· សកណ្ដកោ ជលចារី សត្តោ ពុធ មណ្ឌូកោ នាម, យេ “បាសាណមច្ឆា”តិ វោហរន្តិ, តស្ស នង្គុដ្ឋេ អគ្គកោដិយំ ឋិតោ កណ្ដកោតិបិ វទន្តិ· ឯកំ វិសមច្ឆកណ្ដកន្តិបិ ឯកេ· កិរាតិ អនុស្សវនត្ថេ និបាតោ· ឯត្ថ ច វណ្ដច្ឆេទេ វណ្ដូបនិពន្ធានំ អម្ពបក្កានំ អម្ពរុក្ខតោ វិច្ឆេទោ វិយ ភវនេត្តិច្ឆេទេ តទុបនិពន្ធានំ ខន្ធានំ សន្តានតោ វិច្ឆេទោតិ ឯត្តាវតាវ បិណ្ឌិតមាគតំ ឧបមេយ្យំ, តទវសេសំ បន អត្ថតោ លព្ភមានាតិ ទដ្ឋព្ពំ·

២៨៥· ពុទ្ធពលន្តិ ពុទ្ធានំ ញាណពលំ· កថិតសុត្តស្ស នាមាតិ ឯត្ថ នាម-សទ្ទោ សម្ភាវនេ និបាតោ, តេន “ឯវម្បិ នាម កថិតសុត្តស្សា”តិ វុត្តនយេន សុត្តស្ស គុណំ សម្ភាវេតិ· ហន្ទាតិ វោស្សគ្គេ· តេន ហិ អនុនាវ គណ្ហាបេស្សាមិ· ន បបញ្ចំ ករិស្សាមីតិ វោស្សគ្គំ ករោតិ·

ធម្មបរិយាយេតិ ធម្មទេសនាសង្ខាតាយ បរិយត្តិយា· ឥធត្ថោតិ ទិដ្ឋធម្មហិតំ· បរត្ថោតិ សម្បរាយហិតំ, តទុភយត្ថោ វា· ភាសិតត្ថោបិ វុច្ចតិ “ធម្មជាល”ន្តិ ឯត្ថ តន្តិធម្មស្ស គហិតត្តា· ញាណាតិ ញាណ សាសនេ· ហន្តិ និបាតមត្តំ “ន តំ សុវេ សមណា ទេវតេយ្យា”តិអាទីសុ វិយ·

ᨲ᩠ᨲᩥ ᨵᨾ᩠ᨾᩣᨲᩥ ᨸᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᨵᨾ᩠ᨾᩣ. ᩈᨻ᩠ᨻᩮᨶ ᩈᨻ᩠ᨻᩴ ᩈᨦ᩠ᨡ᩠ᨿᩣᨲᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩴ ᨠᩣᩃᨾᩮᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨠᩣᩃᩴ. ᨲᨳᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᨠᩣᩃᩴ ᨻᩉᩩᨠᩣᩃᩴ ᨴᩦᨥᨠᩣᩃᨶ᩠ᨲᩥ ᩏᨲ᩠ᨲᩣᨸᩥ. ᩈᨦ᩠ᨡᩣᨿᩴ ᩅᩥᨧᩥᨲᩣᨲᩥ ᩏᨴ᩠ᨵᨲᩣᨲᩥ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᨿᩅᩥᨧᨿᩮᩣ, ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᨾᩣ ᩅᩮᨵ ᨸᨧ᩠ᨧᩣᩉᩥ ᨾᩣᩁᩮᩉᩥ ᩈᨾᩣᨴᩣᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨽᩥᨿᩩᨬ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩅᩮᨴᨸᩩᨲ᩠ᨲᨾᩣᩁᩮᩉᩥ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ. ᩋᨲ᩠ᨳᩈᨾᨸ᩠ᨸᩥᨲᩥᨿᩣ ᩉᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨠᩣᩃᩴ ᨬᩣᨱᩈᨾᨸ᩠ᨸᩥᨲᩥᨿᩣ, ᩈᩦᩃᩣᨴᩥᩋᨶᩅᨩ᩠ᨩᨵᨾ᩠ᨾᨶᩥᩔᩁᨱᨲᩮᩣ ᨧ ᨵᨾ᩠ᨾᨠᩣᩃᩴ ᩈᨾ᩠ᨾᩈᨶᩮᨶ ᨻᩉᩩᨸ᩠ᨸᨠᩣᩁᩴ ᨾᨶᩈᩥᨠᩣᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᩅᩥᨠᨸ᩠ᨸᩥᨲᩣ ᨻᩉᩩᨠᩣᩃᩴ ᨴᩦᨥᩅᩥᨧᨿᨴᩔᨶᩮᨶ ᩈᩩᨬ᩠ᨬᨲᩣᨸᨠᩣᩈᨶᩮᨶ ᩈᨾᩣᨴᩦᨥᩥᨿᩣ ᩅᩥᨠᨸ᩠ᨸᩥᨲᩣ ᨴᩦᨥᨠᩣᩃᩴ ᨲᩥᨭ᩠ᨮᨾᩣᨶᨵᨾ᩠ᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩥᨿᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨶᩩᨲ᩠ᨲᩁᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᨿᩅᩥᨧᨿᩮᩣᨲᩥ ᩏᨴᨿᨻ᩠ᨻᨿ ᩋᨲ᩠ᨳᨿᩮᩣᨣᨲᩣ ᩅᩮᨴᨶᩦᨿᨲ᩠ᨲᩣ.

ᨶᩥᨴᩣᨶᩣᨵᩥᩈᩣᨶᨲᩮᩣᨲᩥ “ᩋᨩ᩠ᨩ ᨠᨳᩣ ᩋᨶᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥ ᩅᩅᨲ᩠ᨳᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᨶᩥᨴᩣᨶᨸᩁᩥᨿᩮᩣᩈᩣᨶᨲᩮᩣ. ᨾᩁᩥᨿᩣᨴᩣᩅᨵᩥᩅᩅᨲ᩠ᨳᩮᨶᩮᨲᩴ. ᩋᨸᩥᨧ ᨶᩥᨴᩣᨶᩣᨵᩥᩈᩣᨶᨲᩮᩣᨲᩥ ᨶᩥᨴᩣᨶᨸᩁᩥᨿᩮᩣᩈᩣᨶᩮ ᨮᨲ᩠ᩅᩣ ᨶᩥᨴᩣᨶᩣᨵᩥᩈᩣᨶᨽᩪᨲᨲᩮᩣ “ᨿᩴ ᩅᩣ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ, ᨸᩁᩮ ᩋᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᨠᩣᩁᩮᨿ᩠ᨿ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ (ᨴᩦ. ᨶᩥ. ᪑.᪕, ᪙) ᩅᩅᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ. ᩋᩣᨴᩥᩅᩥᩅᨧᨶᩅᩅᨲ᩠ᨳᩮᨶᩮᨲᩴ. ᨲᨴᩮᩅ “ᩋᨶᩮᩅᩣ”ᨲᩥ ᨠᩥᩁᩥᨿᩣᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ. “ᨶᩥᨴᩣᨶᩮᨶ ᩋᩣᨴᩥᨠᩃ᩠ᨿᩣᨱ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩅᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᨸᨶ ᨶᩥᨴᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨶᩥᨠᩣᨿᩴ ᩅᩥᨿ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᨾᩮᩅ. ᩋᩃᨴ᩠ᨵ...ᨸᩮ... ᨣᨾ᩠ᨽᩦᩁᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᨴ᩠ᨵᨬ᩠ᨬᩣᨲᨬ᩠ᨬᩣᨱᩔ ᩅᩥᩈᩮᩈᨶᩴ.

᪑᪓᪘. ᨿᨳᩣ ᩋᨶᨲ᩠ᨳᨾᨶᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᩋᨶᨲ᩠ᨳᨧᩁᨲᩣᨿ ᨸᩁᨾᨶᩣ ᩅᩮᩁᩥᨾᨶᩣ ᨶᩣᨾ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩥ, ᨿᨳᩣᩉ ᨵᨾ᩠ᨾᩁᩣᨩᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᨸᨴᩮ, ᩏᨴᩤᨶᩮ ᨧ –

“ᨴᩥᩈᩮᩣ ᨴᩥᩈᩴ ᨿᩴ ᨲᩴ ᨠᨿᩥᩁᩣ, ᩅᩮᩁᩦ ᩅᩣ ᨸᨶ ᩅᩮᩁᩥᨶᩴ;

ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨸᨱᩥᩉᩥᨲᩴ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ, ᨸᩣᨸᩥᨿᩮᩣ ᨶᩴ ᨲᨲᩮᩣ ᨠᩁᩮ”ᨲᩥ. (ᨵ. ᨸ. ᪔᪒; ᩏᨴᩤ. ᪓᪓);

ᨶ ᩑᩅᨾᩥᨾᩮ ᩋᨶᨲ᩠ᨳᨾᨶᩣ, ᨲᩮᨾᩮ ᨸᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᨾᨶᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᨧᩁᨲᩣᨿ ᩋᨲ᩠ᨳᨾᨶᩣ ᨶᩣᨾ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᨠᨾᨶᩣ”ᨲᩥ. ᩈᨠᨾᨶᨲᩣ ᨧ ᨸᩦᨲᩥᨿᩣ ᨣᩉᩥᨲᨧᩥᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ “ᩋᨲ᩠ᨲᨾᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ.

ᩋᨿᩴ ᨸᨶ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨲᩮᩣ ᩋᨸᩁᩮᩣ ᨶᨿᩮᩣ – ᩋᨲ᩠ᨲᨾᨶᩣᨲᩥ ᩈᨾᨲ᩠ᨲᨾᨶᩣ, ᨲᩣᨿ ᨴᩮᩈᨶᩣᨿ ᨸᩁᩥᨸᩩᨱ᩠ᨱᨾᨶᩈᨦ᩠ᨠᨸ᩠ᨸᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩤ. ᨴᩮᩈᨶᩣᩅᩥᩃᩣᩈᩮᩣ ᨴᩮᩈᨶᩣᨿ ᩅᩥᨩᨾ᩠ᨽᩥᨲᩴ, ᨲᨬ᩠ᨧ ᨴᩮᩈᨶᩣᨠᩥᨧ᩠ᨧᨶᩥᨸ᩠ᨹᩣᨴᨶᩴ ᩈᨴ᩠ᨵᨬ᩠ᨬᩣᨲᨬ᩠ᨬᩣᨱᩔᩮᩅ. ᨠᩁᩅᩦᨠᩔ ᩁᩩᨲᨾᩥᩅ ᨾᨬ᩠ᨩᩩᨾᨵᩩᩁᩔᩁᩮᩣ ᨿᩔᩣᨲᩥ ᨠᩁᩅᩦᨠᩁᩩᨲᨾᨬ᩠ᨩᩩ, ᨲᩮᨶ. ᩋᨾᨲᩣᨽᩥᩈᩮᨠᩈᨴᩥᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᨠᩣᨿᨧᩥᨲ᩠ᨲᨴᩁᨳᨸ᩠ᨸᨭᩥᨸ᩠ᨸᩔᨾ᩠ᨽᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᩈᩮᨠᩣᨽᩥᩈᩮᨠᩈᨴᩥᩈᩮᨶ. ᨻ᩠ᨿᩣᨿᩥᨠᨲᩣᩈᩴᩅᨲ᩠ᨲᨶᨲᩮᩣ ᩋᨾᨲᩴ ᨶᩣᨾ, ᨲᩮᨶᩣᨽᩥᩈᩮᨠᩈᨴᩥᩈᩮᨶ. ᨻᩕᩉ᩠ᨾᩮᨶ ᩈᩁᩮᨶ ᩅᩥᨿ ᩋᨭ᩠ᨮᨦ᩠ᨣᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩮᨶ ᩈᩁᩮᨶ ᨿᩔᩣᨲᩥ ᨻᩕᩉ᩠ᨾᩔᩁᩮᩤ, ᨲᩮᨶ. ᩋᨽᩥᨶᨶ᩠ᨴᩦᨲᩥ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨿᨲᩥ, ᨲᩮᨶᩣᩉ “ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨿᨾ᩠ᨸᩥ ᩋᩣᨣᨲᩮᩤ”ᨲᩥ. ᩋᨶᩮᨠᨲ᩠ᨳᨲ᩠ᨲᩣ ᨵᩣᨲᩪᨶᩴ ᩋᨽᩥᨶᨶ᩠ᨴᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩏᨸᨣᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩅᩮᩅᨧᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩤᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩏᨸᨣᨾᨶᩮᨸᩥ”ᨲᩥ.

ᨲᨳᩣ ᩋᨽᩥᨶᨶ᩠ᨴᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨾᩣᩉ “ᩈᨾ᩠ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨨᨶᩮᨸᩥ”ᨲᩥ. ᩋᨽᩥᨶᨶ᩠ᨴᩥᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅᨲ᩠ᨳᩴ “ᩋᨶᩩᨾᩮᩣᨴᩥᨲ᩠ᩅᩣ”ᨲᩥ ᨮᨸᩥᨲᩣ ᨸᨠᩣᩈᩥᨲᩮᩣᨲᩥ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ “ᩋᨶᩩᨾᩮᩣᨴᨶᩮᨸᩥ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ.

ព្ពយេយចត្ថុំ កាធាតត្ថុចរេសក ឥនេស្សតុំ “ស្វការិត”ន្តិអាឌិយាហ៍ ពត្ថ សន្ទេតា ស្វការិតំ, អត្ថេតា ស្វលបិតំ៍ ឞិលប្បការេតេត ចា ស្វការិតំ, ស្វញ្ញាតាបការេតេត ស្វលបិតំ៍ ឌិដ្ឋិចិកឌេតេត ចា ស្វការិតំ, តត្តិរេញ្ញឆការញ្ញញ្ញាតញ្ញាលចិកឌេតេត ស្វលបិតំ៍ ៩ចំ អចណ្ហចណ្ហតិរេសឆតាឌីហិបិ ព្ពឆ ឥស្សិតប្បការេទហិ ឃេរោឌេតញ្ញុំ៍ តាឌិរេតាតិ ព្ពុដ្ឋាតិរេដ្ឋស្វ សយេបក្ខតាឌីហិ បញ្ចហិ ការេណហិ តាឌិក្ខតស្ស៍ ព្ពយស្ស បឥស្ស ចិត្តារេទា “ព្ពុដ្ឋាតិរេដ្ឋ តាឌី, ចត្តាចិតិ តាឌី, ចត្តាចិតិ តាឌី”តិអាឌិតា (យហាតិ៍ ១ប៉) យហាតិរេន្ទេស ទុរេត្តា, រេសា ដ្ឋបទិ អដ្ឋកធាយយ្យិ អាចិកចិស្សតិ៍ កិច្ចាបិ “កាតយច្ចុ តំ កិល្លេច”តិអាឌិតា (ឌី៍ តិ៍ ១៍លិ) តត្ថ តត្ថ បចត្តាយ

កេឆត្យកយ្យតាបុច្ឆាយ ចិស្សជ្ជតចរេសក ទុត្តត្តា ព្ពធិ ស្វត្តំ រេចឃ្យាករេណំ តាយ កចតិ៍ ញ្ញាករេណេយច ហិ រេចឃ្យាករេណំ, តធាបិ បុច្ឆាចិស្សជ្ជតាចរេសក បចត្តុំ ស្វត្តុំ សកាឆកំ រេច, រេកឃ្យំ តាយ កចតិ៍ តិក្កាឆកំ, រេច អក្កត្តរេហត្យទហិតញ្ញុ, រេចឃ្យាករេណំ តាយ៍ ព្ពតិ បុច្ឆាចិស្សជ្ជតាចរេសក បចត្តស្សាបិ រេកឃ្យសាឆាទេណេតា, អក្កត្តរេហត្យទហិតស្ស ច តិក្កាឆកកាចរេស្សច អតញ្ញាសាឆាទេណេតា បុច្ឆាចិស្សជ្ជតកាចយតរេបក្ខិត្តា តិក្កាឆកកាចរេយច រេចឃ្យាករេណេហត្យតាយ ឥរេស្សរេត្តា “តិក្កាឆកត្តា ហិ ព្ពធិ រេចឃ្យាករេណ”ន្តិ អាហ៍

កច្ចាតិ រេចាឥតំ រេសារេឆតិ “កញ្ញាយារេតតិ ហិ ទុត្ត”ន្តិ ព្ពយិតា៍ ដ្ឋកឃសយ្យត្តបឥេញ្ញាតំ រេហដ្ឋា, ដ្ឋបទិ ច សយ្យដ្ឋតេតា៍ ព្ពធិ ទុត្តំ រេហាតិ –

“កញ្ញាយារេត”តិ ចត្តយាតកាលចរេសក ទុត្តត្តា ត រេកចលំ ស្វត្តបរិរេឃាសារេតរេឃច, អឆ រេលា ដ្ឋាសដ្ឋិឃា ធារេតស្វ អកយ្យិត្តាតិ រេចឌិតញ្ញាតិ៍ ឃរេចចំ សករេលបិ ព្ពយស្វិ ស្វរេត្ត កញ្ញាយារេត អកយ្យិត្តាតិ អរេត្តារេឃច សយ្យចតិ, ត បត តស្ស តស្ស ឌិដ្ឋិកតស្ស បរិរេឃាសារេត បរិរេឃាសារេតតិ អរេត្តាតិ? តាឃយតុរេឃារេកា កត្តចិបិ ត បចិសតិ សយ្យចយរេត្តរេតច អតុឃុញ្ញាតរេតា, អយំ បត អរេត្តា ត សយ្យចយរេត្តរេតច ទុរេត្តា, អឆ រេលា រេឥសតាការេល កយ្យតាការេទរេតច អាចទិឃបរេយ្យទាករេតត៍ រេតរេតច ហិ អាការេទតាឃយរេត្តា សក្កិតិយាទុញ្ញរេហា, តធាទុញ្ញហតរេឃរេតច ច សក្កហការេទត ទុរេត្តាតិ តិដ្ឋរេយត្ត កត្តញ្ញំ, ព្ពតទធា អតក្កាចធរេស្ស ព្ពយស្សត្តស្ស តក្កបរិឃាហតកាឆតំ អតុបបត្តិ សិឃាតិ៍ ៩ចយីឌិរេសស្វ៍ “ឆាត្យរេក្ខារេកតា”តិអាឌីស្វ អរេត្តា យហាបទិតិញ្ញាតស្វត្តចណ្ហតាឃ (ឌី៍ តិ៍ អដ្ឋ៍ ១៍១លិ១) ករេហតរេញ្ញា៍

អបរេទស្វីតិ ៩ត្ត បិ-សន្ទេត បារេយិបចិឆឃតំ សយ្យិរេណ្ហតិ៍ ទុត្តញ្ញាត្យដ្ឋចំរេស –

“ព្ពរេយ ឥរេយូ សយូសរេតា, សកាចសរេសលក្ខេណា;

ឆយូរេតរេឌត ចស្វឆា, ឥសសហស្សី បកយ្យធា”តិ៍ (ញុ៍ ចំ៍ ១៩៩);

តធា សាសតបតិដ្ឋាតត្តរេឆាតាឥរេឃាបិ៍ តត្ថ សាសតបតិដ្ឋារេត តាច កកចរេតា រេចញ្ញុចតបដិក្កហរេណ, យហាយហិត្តរេត្តរេស្ស យហារេយឈចតបដិក្កហរេណ, យហាអទិដ្ឋរេត្តរេស្ស ចិតឃបិដកសញ្ញាឃរេតតិ ៩ចយាឌីស្វ សាសតស្ស យ្យលិតិ ឌ្ឋតិណ្ហាតីតិ បីតិចសំ កតា តច្ចត្តា ចិឃ អយំ យហាបឆឌី កយ្យិត្ត៍ សាសតត្តរេឆារេត បត “អរេហា ព្រុឌិសស្ស សន្ទួយូស្ស អត្តរេឆាត”ន្តិ រេចាយតស្សប្បត្តា ចិឃ ឃធា តំ កស្សបស្ស កកចរេតា សាសតត្តរេឆារេត៍ ទុត្តរេញ្ញាតយបឥារេត –

“ᨲᨴᩣᩉᩴ ᨷᨧ᩠ᨨᩥ ᩈᨭ᩠ᨮᩣ, ᩋᨧᩃᩥ ᩈᩣ ᨧᩃᩥᨧᩃᩥ;

ᩈᩣᨣᩁᩣ ᨧ ᩈᩈᩣᨣᩁᩣᨧ, ᨷᩥᨲᩣᨾᩦ ᨠᩁᩩᨱᩴ ᨣᩥᩁ”ᨶ᩠ᨲᩥ᩺ (ᩋᨷ᩺ ᪗᪓᪓᩺᪑᪖᪑);

ᨵᩮᩣᩁᨿ᩠ᩉᨷᩁᨠ᩠ᨠᨾᩮᨶᩣᨲᩥ ᨷᩥᩈᩣᩃᨷᩩᨬ᩠ᨬᨾᩉᩥᨾᩮᨶ ᨷᨮᨾᩴ ᨵᩮᩣᩁᨿ᩠ᩉᨷᩁᨠ᩠ᨠᨾᩮᨶ᩺ ᨷᩴᩈᩩᨠᩪᩃᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶᩣᨲᩥ ᨷᩩᨱ᩠ᨱᩴ ᨶᩣᨾ ᨴᩣᩈᩥᩴ ᨷᩣᩁᩩᨷᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᩣᨾᨠᩈᩩᩈᩣᨶᩮ ᨨᨯ᩠ᨯᩥᨲᩔ ᩈᩣᨱᨾᨿᨷᩴᩈᩩᨠᩪᩃᩔ ᨲᩩᨾ᩠ᨻᨾᨲ᩠ᨲᩮ ᨷᩣᨱᩮ ᩅᩥᨵᩩᨶᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨾᩉᩣᩋᩁᩥᨿᩅᩴᩈᩮ ᨮᨲ᩠ᩅᩣ ᨣᩉᨱᩮ᩺ ᨷᩴᩈᩩᨠᩪᩃᨵᩮᩣᩅᨶᩮᨲᩥ ᨲᩔᩮᩅ ᨷᩴᩈᩩᨠᩪᩃᩔ ᨵᩮᩣᩅᨶᩮ᩺ ᨠᩣᩊᨠᩣᩁᩣᨾᩈᩩᨲ᩠ᨲᩴ (ᩋ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪔᪒᪔) ᩋᨦ᩠ᨣᩩᨲ᩠ᨲᩁᩣᨣᨾᩮ ᨧᨲᩩᨠ᩠ᨠᨶᩥᨷᩣᨲᩮ᩺ ᨣᩮᩣᨲᨾᨠᩈᩩᨲ᩠ᨲᨾ᩠ᨷᩥ (ᩋ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪑᪑᪕᪕᪉) ᨲᨲ᩠ᨳᩮᩅ ᨲᩥᨠᨶᩥᨷᩣᨲᩮ᩺ ᩅᩦᩁᩥᨿᨷᩅᩮᨴᩣᨲᩥ ᨾᩉᩣᨠᩥᨲ᩠ᨲᩥᨾᨿᩮ ᨧᨠ᩠ᨠᩅᨲ᩠ᨲᩥᩁᩣᨩᩅᩥᨶᩥᨧ᩠ᨨᨿᩮ ᨾᩉᩣᨷᨵᩣᨶᩅᩦᩁᩥᨿᩅᨯ᩠ᨰᨶᩮ᩺ ᨵᩮᩣᩁᨿ᩠ᩉᨷᩁᨠ᩠ᨠᨾᩮ –

“ᨠᩣᨾᩴ ᨲᨧᩮᩣ ᨧ ᨶ᩠ᩉᩣᩁᩩ ᨧ, ᩋᨭ᩠ᨮᩥ ᨧ ᩋᩅᩈᩥᩔᨲᩩ;

ᩏᨷᩈᩩᩔᨲᩩ ᨶᩥᩔᩮᩈᩴ, ᩈᩁᩦᩁᩮ ᨾᩴᩈᩃᩮᩣᩉᩥᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ᩺ (ᨾ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪒᪑᪘᪔; ᩈᩴ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪒᪒᪓᪗, ᪒᪓᪗ᩃᩦ; ᩋ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪒᪕; ᪘᪑᪓; ᨾᩉᩣᨶᩥ᩺ ᪑᪙᪖; ᩋᨷᨴᩣᨶᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣ);

ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶ ᨧᨲᩩᩁᨦ᩠ᨣᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩅᩦᩁᩥᨿᩣᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᨶᩣᨲᩥ ᨾᩉᩣᨷᨵᩣᨶᩮ᩺ ᩋᨧ᩠ᨨᩁᩥᨿᩅᩮᨶᩣᨠᩥᨷᩉᨲᩣᨲᩥ ᨷᩥᨿᨶᩣᨾᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨠᩁᨱᩈᨾᨲ᩠ᨳᩣ᩺ ᨷᩴᩈᩩᨠᩪᩃᨵᩮᩣᩅᨶᩮ ᨶᨾᨶᨲᩣ ᨷᩩᨬ᩠ᨬᩣᨲᩮᨩᩮᨶᩣᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ᩺ ᨷᩴᩈᩩᨠᩪᩃᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮ ᨿᨳᩣ ᩋᨧ᩠ᨨᩁᩥᨿᩅᩮᨶᩣᨠᩥᨷᩉᨲᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨷᩥᨿ ᨴᩥᩔᨲᩥ, ᨲᩴ ᨷᨶ ᨠᨳᩣᨷᩥ ᨷᨧ᩠ᨧᨲ᩠ᨲᩣ “ᩋᨠᩣᩃᩥᨠᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩺ ᩈᨶ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨠᩣᨴᩦᩉᩥ (ᨴᩦ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪒᪑᪑᪕᪙) ᨷᨶ ᨷᩥᩁᩥᨿᩣᨿᨷᩩᨬ᩠ᨬᩣᨲᩮᨩᩮᨶ ᩋᨶᩮᨠᩈᨲ᩠ᨲᩴ ᨠᨷ᩠ᨷᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨠᩣᩃᩥᨠᩴ ᨶᩣᨾ ᨹᩃᩴ᩺ ᩈᨠ᩠ᨠᨲᩥᩔᨲᩮ ᨠᩮᩣᨭᩥᩈᨲᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩔᩣᨶᩩᨷᨴᩣ ᩈᨠ᩠ᨠ ᨷᩥᨿ ᨹᩃᨲᩦᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ “ᩈᨠ᩠ᨠᩣᩁᩮᨶᩣ”ᨲᩥ ᨿᨳᩣ ᨲᩴ ᨾᩣᩁᨷᩥᨩᨿᨠᩣᩃᩮ (ᨴᩦ᩺ ᩋᨭ᩠ᨮ᩺ ᪑᩺ᩋᨷᩥᨴᩪᩁᩮᨶᩥᨴᩣᨶᨠᨳᩣ)᩺ ᩈᩣᨵᩩᨠᩣᩁᨴᩣᨶᩮᨶᩣᨲᩥ ᨷᨠᩁᨱᩣᨶᩩᩁᩪᨷᩅᨧᨶᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨿᨳᩣ ᨲᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᨧᨠ᩠ᨠᨷ᩠ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨶᩈᨾ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᩃᩮ (ᩈᩴ᩺ ᨶᩥ᩺ ᪕᪑᪐᪗᪑; ᨾᩉᩣᩅ᩺ ᪑᪓; ᨷᨭᩥ᩺ ᨾ᩺ ᪒᪓᪐)᩺

“ᨶ ᨠᨾ᩠ᨷᨲᩥ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ ᩋᨶᩮᨠᨷᨧ᩠ᨨᩥᨠᨿᩣᨶᩔᩣᨶᩩᨿᩮᩣᨣ ᨿᨾᨠᩔ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩔ ᨾᩉᩣᩅᩥᨠᨷ᩠ᨷᩴᨿᩮᩅ ᨴᩔᩥᨲᩣ᩺ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨶᨾᨲᩥᩅᩮᨲᩥ ᩈᨶ᩠ᨶᩥᩅᩮᩈᩮ᩺ ᨲᨳᩣᨣᨲᩔ ᨾᩉᩣᨠᩁᩩᨱᩣᩈᨦ᩠ᨠᩣᨲᩮᨶ ᨶᨾᨲᩥᨿᩣ ᨷᩥᨲᩥᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨶᨾᨲᩥᩅᩮᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩦᨲᩥ ᩅᩥᨶᨿᩈᩴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣᨿᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩺ ᨾᩉᩣᩅᩥᨠᨷ᩠ᨷᩴ᩺

ᩋᨶᩮᨠᨷᨧ᩠ᨨᩥᨠᨿᩣᨶᩩᨿᩮᩣᨣᩣᩈᨴᩦᩈᩩ᩺ ᨲᩮᩈᩩ ᨾᩉᩣᩅᩥᨠᨷ᩠ᨷᩴ ᨴᩔᩥᨲᩣ᩺ ᨶᩮᩅᩈᨠᩮᨶᩮᨲᩥ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩔ ᨷᨧ᩠ᨧᩮᨠᨻᩩᨴ᩠ᨵᩔ ᨿᩔ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩈᨦ᩠ᨣᩉᩣᨲᩥ ᨶᩮᩅᩈᨲᩣ᩺ ᨶᩮᩅᩈᨲᩥ ᨶᩮᩅᩈᨷ᩠ᨷᩮᩣ ᩈᩣᩅᨠᩣᨶᩴ ᨶᩮᩅᩈᩥᨠᩮᩣ ᨷᩥᨠᩣᩈᩩᨷᩴᨷᩥᨠᩣᨲᨷᩩᨬ᩠ᨬᨲᩣᨶᩥᨠᩣ ᨴᩣᩁᩮᨿ᩠ᨿᩮᨶ ᨷᩥᨶᩥᨿᩮᨶ ᨷᨭᩥᨷᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᩺ ᩋᨿᩴ ᨲᩣᩅᩮᨲ᩠ᨳ ᩋᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᨿ ᩃᩦᨶᨲ᩠ᨳᨷ᩠ᨷᨠᩣᩈᨶᩣ᩺

បករណនយវណ្ណនា

“ទ្វេតា បរំ អាចរិយ-ធម្មបាលេន យា កតា;

សមុដ្ឋានាទិហារាទិ-វិវិធត្ថវិភាវនា។

ន សា អសេសតោបេក្ខយ្យា, អយញ្ហិតត្តិសោធតា;

តស្មា តម្បិ បវក្ខាម, សោតូនំ ពាលពុទ្ធិយា។

អយញ្ហិ បករណនយេន បាឡិយា អត្ថវណ្ណនា – បករណនយោតិ ច តម្ពបណ្ណិភាសាយ វណ្ណនានយោ។ “នេត្តិបេដកប្បករណេ ធម្មកថិកានំ យោជនានយោតិបិ វទន្តី”តិ អភិធម្មដីកាយំ វុត្តំ។ យស្មា បនាយំ ទេសនាយ សមុដ្ឋានបយោជនភាជនេសុ, បិណ្ឌត្ថេសុ ច បឋមំ និទ្ធារិតេសុ សុករា, ហោតិ សុវិញ្ញេយ្យា ច, តស្មា –

សមុដ្ឋានំ បយោជនំ, ភាជនញ្ចាបិ បិណ្ឌិតំ;

និទ្ធារេត្វាន បណ្ឌិតោ, តតោ ហារាទយោ នយេ។

តត្ថ សមុដ្ឋានំ នាម ទេសនានិទានំ, តំ សាធារណមសាធារណន្តិ ទុវិធំ, តថា សាធារណម្បិ អជ្ឈត្តិកពាហិរតោ។ តត្ថ សាធារណំ អជ្ឈត្តិកសមុដ្ឋានំ នាម ភគវតោ មហាករុណា។ តាយ ហិ សមុស្សាហិតស្ស លោកនាថស្ស វេនេយ្យានំ ធម្មទេសនាយ ចិត្តំ ឧទបាទិ, យំ សន្ធាយ វុត្តំ “សត្តេសុ ការុញ្ញតំ បដិច្ច ពុទ្ធចក្ខុនា លោកំ វោលោកេសី”តិអាទិ។ ឯត្ថ ច តិវិធាវត្ថាយបិ មហាករុណាយ សង្គហោ ទដ្ឋព្វោ យាវទេវ សទ្ធម្មទេសនាហត្ថទានេហិ សំសារមហោឃតោ សត្តសន្តារណត្ថំ តទុប្បត្តិតោ។ យថា ច មហាករុណា, ឯវំ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណទសពលញាណាទយោបិ ទេសនាយ សាធារណមជ្ឈត្តិកសមុដ្ឋានំ នាម។ សព្ពញ្ហិ ញេយ្យធម្មំ តេសំ ទេសេតព្ពាការំ, សត្តានំ អាសយានុសយាទិំ យាថាវតោ ជានន្តា ភគវា ឋានាឋានេសុ កោសល្លេន វេនេយ្យជ្ឈាសយានុរូបំ វិចិត្រនយទេសនំ បវត្តេសិ។ ពាហិរំ បន សាធារណសមុដ្ឋានំ ទសសហស្សិមហាព្រហ្មបរិវារស្ស សហម្បតិព្រហ្មុនោ អជ្ឈេសនំ។ តទជ្ឈេសនញ្ហិបតិ ធម្មគម្ភីរតាបច្ចវេក្ខណាជនិតំ អប្បោស្សុក្កតំ បដិប្បស្សម្ភេត្វា ធម្មស្សាមី ធម្មទេសនាយ ឧស្សាហជាតោ អហោសិ។

អសាធារណម្បិ អជ្ឈត្តិកពាហិរតោ ទុវិធមេវ។ តត្ថ អជ្ឈត្តិកំ យាយ មហាករុណាយ, យេន ច ទេសនាញាណេន ឥទំ សុត្តំ បវត្តិតំ, តទុភយមេវ។ សាមញ្ញាវត្ថាយ ហិ សាធារណម្បិ សមានំ មហាករុណាទិវិសេសាវត្ថាយ អសាធារណំ ហោតិ, ពាហិរំ បន

អសាធារណសមុដ្ឋានំ ចណ្ឌាចណ្ឌកណតត្តិ អដ្ឋកធាយំ ចុត្តំ៉ អបិច តិត្ថាបរិសាសុ សត្ថានំ ឧចតេឃ្យាឃាតាតត្ថាឌិកាចមតាបត្តិ៉ តត្ថ ច អតាឌិតចងស្សំ ឆាហិរយសាធារណសមុដ្ឋានមេច, តធា តិត្ថាបរិសាសុ បដិបន្នតក្កុមស្ស, បរិសាចិនឃស្ស ច ឲុឌ្ឍកាឌិចរេត អធេកចិឆស្ស ឃឹលស្ស, សន្នាញ្ញាតញ្ញាណស្ស ច សស្សតាឌិឌ្ឌិដ្ឋានេត, តក្ខត្តុទិ ច អប្បដិហតធារតាឃ, តធាកតស្ស ច កត្តុទិបិ កចាឌឹសុ អបរិយាបន្នតាឃ សត្ថាតយតចចេឆារេធាបិ ឆាហិរយសាធារណសមុដ្ឋានំ៉

បមេឃាឌតយ្យិ សាធារណាសាធារណតោ ឌុចិធំ៉ តត្ថ សាធារណំ អតុបិដាបទិតិន្ទានំ ចិមុត្តិទសត្ថា សន្ទាឃបិ កកចតោ ឧឌេសតាឃ, ខេតេតធាហ "ឲុតឌត្វា កធា, ឲុតឌត្វា មត្តតា"តិអាឌិ (បរិ៉ ១៩៩) អសាធារណំ បត ឆាហិរសមុដ្ឋានតោ ចិបរិយាមេឃត ខេចិតត្ថា៉ តិត្ថាបរិសាសុ ហិ សត្ថាតត្វេតេឃ្យាឃាតាតត្ថាឌិកាចប្បត្តិអាឌិកំ ត្ថាមិស្សា ឧឌេសតាឃ ចលក្ខតំ ការណកាខេចត ត្ថាមំ ឧឌេសតំ បមេឃាឌតិ៉ ចលឆ្យាតត្ថប្បាឌករសត្តិឃា ការណំ បមេឃាឌតិ តាម ចមេល សតិមេធ តាឃ សត្តិឃា ការណកាចប្បត្តិតោ៉ អឆ ធា ឃធាចុត្តំ ចលំ ត្ថាមាឃ ឧឌេសតាឃ កកចត្តិ បមេឃាឌតិតិ អាចទិឃសាទិបុត្តមេត្វេទត ចុត្តំ៉ ឃឆ្យាឧឌេសតាឃ សាធេតត្ថា ចលំ, តំ អាកន្តិតត្ថាត្ថា ឧឌេសតាឃ ឧឌេសកំ បមេឃាឌតិ តាម៉ អបិច ក្យហតលបតាឌិតាតាចិឆមិទ្ធាឌឹចចិឌ្ឍសតំ, ត្ថាសដ្ឋិឌ្ឌិខាលចិតិចេចឆតំ, ឌិដ្ឋិឃឹមេត បច្ចុឃាការចិកាចតំ, លចស្សាឃតតចមេត ចញុសច្ចកមុដ្ឋានតិឌ្ឍេសា, សន្តឌិដ្ឋិកតានំ អតចមេសបរិយាធានំ, អត្តទោ អតុបិដាបទិតិន្ទានតឌឹបតញ្ចា បមេឃាឌតមេច៉

កាឌតំ បត ឧឌេសតាឆិដ្ឋានំ៉ មេឃ ហិ ចណ្ឌាចណ្ឌតិមិត្តអតុទោឆចិទោឆចត្តចិត្ថា ក្យហតាឌិចិចិឆមិទ្ធាឌឹចតិតោតា សស្សតាឌិឌ្ឌិបដ្ឋតិមុក្កា ឃឹលក្ខត្ថាឌឹសុ អបរិបុទកាទិតោ អតុដ្ឋក្យលចិមេសតាណា ឧចតេឃ្យា, តេ ត្ថាមិស្សា ឧឌេសតាឃ កាឌតំ៉

បិណ្ឌេត្វា បត ត្ថាឆ លក្ខមាតបឌេហិ, សមុទាមេឃត ច សុត្តបឌេត ឃធាសមុក្ខំ សក្កហិតោ អធេត្វា៉ អាឃាតាឌិតំ អការហឺឃតាចចេតត ហិ ឧស្សិតំ បដិន្នាត្វុបំ សមណសន្ទាឃ តិមេឃាឌតំ, តធា ឧត្តិមេសាទច្ចាត្ថុដ្ឋានំ, ទ្វាហុចិហារកាចតាត្វុមេឃាកោ, សត្ថាបន្ទាឃសមាមេឃាកោ, សតិសមប្បឌ្ឋានាឆិដ្ឋានំ, បដិសត្ថាតកាចតាឆលបិទ្ធិ, បរិឃុដ្ឋាតាត្វុសឃប្បហានំ, ក្កកឃហិតបដិបត្តិ, មេលិកឆមេ្ចហិ អតុបមេលមេបិ ច –

បិណាតិបិតាឌិហិ បដិចិទតិចចេតត ឧស្សិតា ឃឹលចិសុទ្ធិ, តាឃ ច ហិមេទាត្តប្បសមប្បត្តិ, មេមត្តាកោទុណាសមក្កិតា, ឌិតិក្កមប្បហានំ, តដក្កប្បហានំ, ត្តុទ្ធិតរិកិលេសប្បហានំ, ចិទតិត្តឃសិទ្ធិ, បិឃមតាបកាចុកាចតិឃតាតិបត្តិ, លិកសក្កាទទិមេលិកសមុដាកមេយា, សមធចិបស្សតានំ អឆិដ្ឋានកាទេធា, អក្យសលមូលតក្យករណំ, ក្យសលមូលទោបតំ, ក្កកឃាតត្តុទ្ទឹករណំ, បរិសាសុ ចិសារឌតា, អប្បមាឌចិហារេទា, បទេហិ ឌុប្បធំសិឃតា, អចិប្បដិសារាឌិសមក្កិតា ច –

"កមុ៊ិទា"តិអាឌិចចេតហិ ឧស្សិតំ កមុ៊ិទឆមូចិកាចតំ, អលក្ខតេឃ្យបតិដ្ឋតា, កប្បាតមសន្តេទ្ធុឃ្យតាបិ ឌុល្លកបិតុកាចតា, សុឲុមេតបិ ឆារណាត បច្ចក្កុតោ បដិចិន្តិញ្ញាមសក្កុណាឃ្យតា, ឆមុត្តឃសន្តាទតត អតុមាតឆារណាតាបិ ឌុទឆិកមតិឃតា, បស្សទ្ធសន្តាឌទធតា, សត្តឆមូចិកាចតំ, មេសាកតបទិមេឃាសាតតា, អតិត្តិកាទការចធា, បធាតកាចប្បត្តិ, ឃធាក្ខតឆាណាកាចទតា, សុឲុមសកាចតា,

ยทาปญฺญาจิกาจตา จ᩺ ธิธิธีปกปเจหิ ฉยฺยิตา นยานเตา นยฺยริตานธฺฉธิธิเยา ลิตตาติฉาจตจิกาจตํ, ฐกยจิติตาสฺคติเถฺตนา, ยิฐฺฐาคิทิเจนกิตฺตํ, กุยฺกุปจิปตฺติปฺปกานตํ, ขิปริเยนกฺกาทตานตํ, ปรายานปริกฺกเทา, ปุญฺญตฺตาปรตฺตาคฺธิธิปติฐฺฐาปตา, กจขิกจธิธิขิกากา, ตญฺญาขิฐฺฐาปจตฺติ, อตฺตจาตตฺตจาธิธิติเถฺตนา, อตฺตฐยาจตานฌ์, อานเจาฌเยากกิเลนกตฺวนํเยาฆตุปิฆาตขิเนนขิกฆตตฺฐ –

ตจา “เจฉตาติ นยุจย”ตฺติอาธิจเจตหิ ฉยฺยิตา จตุตฺถยริยนจฺฐาติ อตุเถาิฉปธิเถาิฉนิตฺถิ, ขิกฺกยุคนยุเถฺจปฺปทาติ ตญฺญาขิฐฺฐาขิกเยา, นธฺฆยฺธิติติยิตฺตปริกฺกเทา, อากยาฉิกยนยฺยตฺติ, ฐกยทิตปจิปตฺติ, ติขิฉปญฺญาปริกฺกเทา, นติน ยฺยฆญฺญาคฺฐาติ, นธฺฆาปญฺญานยานเยาเกา, ขีริยนยตาคุเยาฆตํ, นยฉขิปนฺยตาติปฺปตฺติ จ –

“อฆาตตํ อปนฺยต”ตฺติ ปเจหิ ฉยฺยิตา อขิฐฺฐานิตฺถิ, ตจา “ตญฺญากตาติ ปริตยฺยิตขิปฺปตฺติต”ตฺติ ปเจหิ ตญฺญานิตฺถิ, ตฤกเยต จ ติจเนฌนเตฺญาฆตฺตยนิตฺถิ, อตยตกฺกนํนานจฐฺฐาคฺปเถฺจฉา, ปุญฺญตฺตาทเนฌาปรตฺตาคฺปตฺถตาติ, อตีตปจฺปฺปตฺตกาลจเนต เทตุขิกาเกา, อขิฐฺฐาตญฺญาติ อฏฺฐายญฺญาคติจตฺตํ, อฏฺฐายญฺญาปการิตา, ปฏฺฐาขิยุตฺติเจตาขิยุตฺติํ ปจิปกฺกติเถฺตนา จ –

“ตฉปิ ขฺยปจฺจยา”ติ ปเจต ฉยฺยิตา นยฺยตาธิปญฺญาปตนฺย ปจฺจยาฉีตฤตฺติตา, เตต จ ฉยฺยาติ ติจฺจตาปจิเนเฉา, อติจฺจตาปติฐฺฐาปตํ, ปเยตฺตเตา กากกาธิปจิเกฺกเปิ, ๑ขํฉยฺยตาติเถฺตนา, ฟฺญาตาปกานตํ นยตฺตตีริท ปจฺจยลกฺกณขิกาจตฺตฐ –

“ฐฐิตฺตกจเตตฺติเกา”ติอาธิตา ฉยฺยิตา กกจเตา ปทาตนยฺยตฺติ, ขิฐฺฐาขิยุตฺติจนีกาเจา, นิกฺกตฺตยติปฺปตฺติ, ติฐฺฐาตฉาตฺฐยขิกาเกา, จตุเธิฐฺฐาตปริปฺปุเนฌ, กจเยาติอาธีปุ อปริยาปตฺตตา จ –

นกเลต ปต ฟุตฺตปเจต ฉยฺยิเตา ฐฺฐฐาติเถฺตปุ กกจเตา ตาธิกาเจา, ตตฺต จ ปเรนํ ปติฐฺฐาปตํ, กุนลฉยฺยาติ อาธิกฺขตฉยฺยฐยติเถฺตนา นิกฺกตฺตยฺฟปเจเนา, อตฺตตฺตปิธิปุกฺกลจตุกฺกนิตฺถิ, กญฺญาญฺญตฺติปิกาธิกยฺยจตุกฺกขิกาเกา, จตุเนปฺปยญฺญาขินยติเถฺตนา, นยุจยตฺตฐยาธิปจฺฐากนฺย ยจาคฺตาจเถาิฉา, ฌนานเฌียฉยฺยขิกาจตา, ฉนตาจกฉยฺยปติฐฺฐาปตตฺติ ๑จยาเจยา ยจานยฺยฆํ นฏฺฐเทตฺตา เจนฺยตฺตฐา อตฺตา ปิฐฺฐเตฺตา᩺

เนาฏฺฐอนทานจณฺณตา

เจนตาทานจณฺณตา

ฐฺฐาติ เตตฺติยา, เปฆเกาปเจเน จ ฤตฺตตยจเนต ทานาธีตํ ติถฺถาเนฌ᩺ ตตฺต “อตฺตา, เลิเกา”ติ จ ธิธิยา อฉิฐฺฐาตกาเจต,

ខចេតាឋប្បាយតតាឌឹយុខលត ច កហិតេបុ បញ្ហាបុ ប្ពិធាតក្លូតេន្តបុ តល្យាចខ្ចីតា បញ្ហាបិធាតក្លូន្តា ធុក្លូនប្ចុំ តល្យា នយុគយនច្ចុំ តំ បត “បរិតប្បុតាកហខលាត តល្យាកតាត”ត្តិ, “ខចេតាបច្ចយា តល្យា”តិ ច បខេហិ នយុគយក្កហខលាតច្ចា បិញ្ញូឡាយំ នទ្ទខបត កហិតខយច អយំ តាច ប្ញុត្តត្តតខយា

អកិឆខយុ បត ចិកក្កបុក្រខណ អាកតតខយត អាឈាតាតត្តាឌឹចចខតហិ, “អាតប្បុយក្គាយា”តិអាឌឹបខេហិ, ចិត្តុបខធាយចចខតត, នឡួឌិឌ្គីកតិពបខេហិ, ក្យុបលិក្យបលក្កហខលាត, កចក្កហខលាត, ខសាកាឌិក្កហខលាត, ឌិឌ្គីក្កហខលាត, តត្ត តត្ត នយុគយក្កហខលាត ធាតិ នខ្លួបខតា នឡួខលិកិយក្យុបលិក្យបលឆយុចិកាចតបខេហិ កហិតា ឆយុកិខលយា នយុគយនច្ចុំ តគុកខយនយប្បុចត្តិ តិខទាឆនច្ចុំ តប្បុ បត តត្ត តត្ត ខចេតាតំ អត្តក្កុយតិប្បុខលាបរិយាខយហិ បច្ចត្តំ តិឡ្យាតិចចខតត, អតុបិធាចិយុត្តិចចខតត ច បិញ្ញូឡាយំ កហណំ ខចឌិតត្តាំ តិខទាឆបឌាតតា បឌិបគា យក្កនច្ចុំ តប្បុបិ តត្ត តត្ត ខចេតាតំ នយុគយាឌឹតិ យធាក្ញុតបឌិខចឆតាបខេខយត លត្កំ ឋប្បុាយតតាតំ នយុគយាឌឹតិ យធាក្ញុតបឌាតតបរិយាខយត, កចខតត្តិយា ប្ខច្ចគចចខតត ច កហណំ ខចឌិតត្តាំ

តត្ត នយុគខយត អប្បុាខគា, គុខក្លូត អាឌឹតខចា, យក្កតិខទាឆហិ តិប្បុខលាត្តិ ឲចំ ចតុបច្ចចខយត, យាតិ បិញ្ញូឡាយំ នទ្ទខបតច អាកតាតិ អប្បុាគាឌឹតចតិប្បុខលាតិ, ខតនច្ចា ចខយត ឡូឆ អប្បុាគាគខយា ខចឌិតត្តា ខចខតយ្យាតំ តាឌិកាចាបត្តិអាឌិ ឋលំ យតក្យាខគនតាយ នាខឆតត្តំ ខហដ្ឋា ធុត្តំ បខយាឌតំ តខគច ឋលត្តិ ធុខត្តាចាយខត្តា តគត្តក្យាត្តាគំ ប្ញុត្តំ កកចតា ខគនំតំ អាឈាតាឌឹតយក្រខលឹយតា, អាឈាតាឌិឋលប្បុ ច អតត្តាានត្តាតកាចិតា តិត្ថាបនំនាបុ យធានកាចំ បឌិឌាតតតិខ្លួធតាតឹតិ ឲចំ តំតំបខយាឌតាឆិកយខហតុ ប្បិខយា អាឈាតាឌឹតំ ក្រខលបឌិខនឆតាឌិអបខេខយត អត្តកាខយហិ តខតា ចិត្តំ នាគុកំ ទក្លិតឡាត្តិ អយំ អាលាទហប្បុ ឆយុទាឌប្បុ អាលត្តិតិ អយំ អប្បុាគាឌឹតចតិប្បុខលាឋលុបិយាលត្តិចខយត លត្តិឆឆយុនត្កប្បុតលក្លូខលា ខគនតាហាខទា តាយ ធុត្តច្ចា –

“អប្បុាគាឌឹតចតា , តិប្បុខលាយិ ច ឋលំ ប្បិខយា ច;

អាលត្តិ ច កកចខតា, ខយាកឹតំ ខគនតាហាខទា”តិ

ចិចយហាខចល្លុតា

ពប្បុតាកាខចបិ ខចាហាខចខយត, អតុធាគចខយត ច “យយ”ត្តិ ធុត្តំ តិយយាកាចខតា ចិពប្បុតត្តំ ធាក្កហណំ តំក្យលាយឌ្គីតាយ, អកិយុលឹក្រខលាយ ច “កិក្លូខច”តិ អាយត្តតំ អត្តាាកាចខតា, បឌិចិទុឌ្ឍកាចខតា ច “បខទ”តិ ធុត្តំ, ចល្លុបឌិបក្លូខតា, អចល្លុតឹយខតា ច “អចល្លុ”ត្តិ, ញ្ញុត្តិចខយត, ចិត្តាខចខយត ច “កាខយយ្យ”ត្តិ, ឆាខលាយកាចខតា, អឆយុបឌិបក្លូខតា ច “ឆយុប្បុា”តិ, ឌិឌ្គីនឹខលហិ នំហតកាចខតា, កិខលនាតំ នញ្ញាតក្រខលខតា ច “នញ្ញប្បុា”តិ, ធុត្តបឌិតិខ្ខុនខតា, ចចតុបត្យាាខខតា ច “តក្រា”តិ, នយុលឹកាចខតា, បុធុកាចខតា ច “តុខយត្យី”តិ, ចិត្តប្បុ ហតតខតា, អាខយុលាកិឈាតខតា ច “អាឈាខតា”តិ, អាខយុខលា នខក្កាចធុត្តិយា អតកិយុលតាយ,

អតុង្គាការតាយ ច “អប្បច្ចយា”តិ, អារម្មណចិត្តភតោ, តិស្សយតោ ច “ចេតនោ”តិ, អត្តស្ស អបាឍតោ, អត្យ អត្យ អតត្តបាឍតោ ច “អតកិរស្ថី”តិ, ការណាភរហត្តា, បត្តុបាបនេត

ឩតេហិ កាតុបក្កុលោឃ្យត្តា ច “ត ករលីយា”តិ ចុត្តំ ឲចំ តស្មិំ តស្មិំ អឝិប្បេតត្ថេ បចត្តតាតិឝស្សនេត, អត្ថនោ ច –

យមត្តិ បាមិតិង្គ្និ បត្តាតាយបឝំ ចាតិ ចិកប្បតតិង្គ្និ តិបិពបឝំ កិក្ខូចេតិ អាលបតតិង្គ្និ តាយបឝំ បនេតិ កត្តុតិង្គ្និ តាយបឝំ អចណ្ហត្តិ កម្មុតិង្គ្និ តាយបឝំ ការេបឃ្យត្តិ កិរិយាតិង្គ្និ អាព្យាតបឝំ ឆម្មស្ស, បង្ឃស្សាតិ ច បាមិតិង្គ្និ តាយបឝំ ត(តាតិ អាឆារតិង្គ្និ បត្តាតាយបឝំ តុមេយ្យាតិ កត្តុតិង្គ្និ បត្តាតាយបឝំ ត-ព្តតិ បដិសេឆតិង្គ្និ តិបិពបឝំ អាឈារតោ, អប្បច្ចយា, អតកិរស្ថីតិ ច កម្មុតិង្គ្និ តាយបឝំ ចេតនោតិ បាមិតិង្គ្និ តាយបឝំ ករលីយាតិ កិរិយាតិង្គ្និ តាយបឝត្តិ ឲចំ តស្ស តស្ស បឝស្ស ចិសេសតាតិឝស្សនេត, ព្យញ្ជនតោ ច ចិចយតំ បឝចិចយោ អតិចិត្តារកយេត បត បក្កាយេច អដ្ឋកចំ, តស្សា ច លីតត្តចិកាចតំ អត្យាក្ខា អយមេត្ថា ចិញ្ញុតា ចិការចេតុត្តិ ត ចិត្តារយិប្បា

“ត(តា ចេ តុមេយ្យអស្សុច កុបិតា ចា អតត្តមតា ចា, អបិ ត្យ តុមេយ្យបនេរស់ បុការិតំ ក្ញុត្តារិតំ អាជានេតយ្យាថា”តិ អយំ អត្យមតិបុច្ឆា បត្តាឆិង្គាតា, អនេតកាឆិង្គាតា, បរមេត្តចិបយា, បច្ចុប្បត្តចិបយាតិ ឲចំ បត្តាត្ត យចារបម្កុចំ បុច្ឆាចិចយតំ បុច្ឆាចិចយោ “នោ ហេតំ កេត្ត”តិ ព្តឆំ ចិស្សជ្ជតំ ឲកំបព្យាករលំ, តិរចេបរំ, ទំបាត្តរំ, លោកិយត្តិ ឲចំ បត្តាស្សាបិ ចិស្សជ្ជតស្ស យចារហំ ចិចយតំ ចិស្សជ្ជតាចិចយោ

“យមំ ចា កិក្ខូចេ បនេ អចណ្ហ ការេបឃ្យ…បេ… ត ចេតនោ អតកិរស្ថី ករលីយា”តិ ព្តយាយ បឋមទេឝនតាយ “យមំ ចា…បេ… តុមំ្យយចស្ស តោត អត្តុរាយោ”តិ អយំ ក្យតិយទេឝនតា សំបត្តិតំ កស្មា? បឋមាយ មនោបទោសំ តិចារេត្វា ក្យតិយាយ តត្តាឌិតចស្ស ឝស្សិតត្តា តចា ព្តយាយ ក្យតិយទេឝនតាយ “យមំ ចា…បេ… អបិ ត្យ តុមេយ្យបនេរស់ បុការិតំ ក្ញុត្តារិតំ អាជានេតយ្យាថា”តិ អយំ តតិយទេឝនតា សំបត្តិតំ កស្មា? ក្យតិយាយ តត្តាឌិតចំ ឝស្សេត្វា តតិយាយ ចចតត្តបល្លក្ខណមេត្តបិ អបមត្តកាចស្ស ឝស្សិតត្តា តចា ព្តយាយ តតិយទេឝនតាយ “យមំ ចា…បេ… ត ច បតតំ អមេយ្យ សំចិជ្ជតី”តិ អយំ ចតុត្ថទេឝនតា សំបត្តិតំ កស្មា? តតិយាយ មនោបទោសំ បត្តចា តិចារេត្វា ចតុត្ថាយ អចណ្ហដ្ឋានេត បដិបជ្ជិតត្តាការស្ស ឝស្សិតត្តាតិ ព្តមិតា តយេត បុមេត្តត អបរំ សំបត្តិត្វា ចិចយតំ បុត្តាបរចិចយោ អស្សាឝចិចយាឝយោ ចុត្តតយាច តេសំ លក្ខណបត្តស្សតមត្តមេច ហេត្ថ ចិសេសោ

“អបិ ត្យ តុមេយ្យបនេរស់ បុការិតំ ក្ញុត្តារិតំ អាជានេតយ្យាថា”តិ ព្តយាយ បុច្ឆាយ “នោ ហេតំ កេត្ត”តិ អយំ ចិស្សជ្ជតា បមេតិ កុបិតោ ហិ នេច តុង្គបច្ចេកតុង្គអរិយបាចកាតំ ត យាតាបិតុតំ ត បច្ចត្តិកាតំ បុការិតក្ញុត្តារិតស្ស អត្ថំ អាជាតាតិ “កតមញ្ញា តំ កិក្ខូចេ, អប្បមត្តកំ…បេ… តថាកតស្ស ចណ្ហ ចឝមានោ ចឝេយ្យា”តិ ព្តយាយ បុច្ឆាយ “បិណាតិបិតំ បហាយ បិណាតិបិតា បដិចិរតោ”តិអាឌិកា អយំ ចិស្សជ្ជតា បមេតិ កកចា ហិ អត្យត្តនេត បិណាតិបិតចិរមណាឌិក្យណេត បមត្តាកេតា, តញ្ញា តោ បមាឝិ,

បញ្ញាយ ឧបតិដ្ឋាយ អប្បមត្តកំ ឱរមត្តកំ សីលមត្តកំ។ “កតមេ ច តេ ភិក្ខវេ, ធម្មា គម្ភីរា ទុទ្ទសា”តិអាទិកាយ បុច្ឆាយ “សន្តិ ភិក្ខវេ, ឯកេ សមណព្រាហ្មណា បុព្ពន្តកប្បិកា”តិអាទិនា វិស្សជ្ជិតា សមេតិ។ សព្ពញ្ញុតញ្ញាណគោចរា ហិ អញ្ញត្រ តថាគតា អនញ្ញេសំ ញាណេហិ អលព្ភនេយ្យបតិដ្ឋត្តា គម្ភីរា ទុទ្ទសា ទុរនុពោធា សន្តា បណីតា អតក្កាវចរា និបុណា បណ្ឌិតវេទនីយាតិ វណ្ណិតា, តេសំ វិស្សជ្ជនាយ បុច្ឆានុរូបតាវិចយនតោ វុត្ត សព្ពហាការេន អភាវតោ អនុគីតិវិចយោតិ។ អយំ បទបញ្ហាទិឯកាទសវិធវិចយលក្ខណោ វិចយហារោ នាម។ វុត្តញ្ច “យំ បុច្ឆិតញ្ច វិស្សជ្ជិតញ្ច”តិអាទិ (នេត្តិ។ ៣។២)។

យុត្តិហារសំវណ្ណនា

មមន្តិ សាមិនិទ្ទេសោ យុជ្ជតិ សភាវនិរុត្តិយា តថាបយោគទស្សនតោ, អវណ្ណស្ស ច តទុបលក្ខណត្តា។ វាតិ វិកប្បត្ថនិទ្ទេសោ យុជ្ជតិ នេបាតិកានមនេកត្ថត្តា, ឯត្ថ ច និយមាភាវតោ។ ភិក្ខវេតិ អាមន្តននិទ្ទេសោ យុជ្ជតិ តទត្ថេន ឯតស្ស បយោគស្ស ទស្សនតោ, វេវចនស្ស ច បរិក្ខារភាវតោតិ ឯវមាទិនា ព្យញ្ជនតោ ច –

សទ្ធេន សត្ថុ អាឃាតាទីនមករណំ តាទិភាវាយ សំវត្តតីតិ យុជ្ជតិ វណ្ណាទីសុ សមប្បវត្តិសព្ភាវតោ។ យស្មិំ សត្ថរិ អាឃាតាទយោ ឧប្បន្នា, តន្និមិត្តកា អន្តរាយា តស្សេវ សម្បត្តិវិឃាតាយ សំវត្តន្តីតិ យុជ្ជតិ កម្មានំ សត្ថាទីសុ អសព្ភាវតោ។ ចិត្តមភិភវិត្វា ឧប្បន្នា អាឃាតាទយោ ឈានាទិវិសេសានម្បិ អន្តរាយាយ សំវត្តន្តីតិ យុជ្ជតិ កោធលោភានំ អន្ធតមសភាវតោ។ បរោតិបិតាទិវុត្តិយា វេរមណី សព្ពសត្តានំ បិយមានាបវិសរាយ សំវត្តតីតិ យុជ្ជតិ សីលសម្បត្តិយា មហតោ កិត្តិសទ្ទស្ស អព្ភុគ្គតត្តា។ គម្ភីរតាទិវិសេសយុត្តេន ពុទ្ធេន តថាគតស្ស វណ្ណនា ឯកទេសភូតាបិ សកលសព្ពញ្ញុគុណគ្គហណាយ សំវត្តតីតិ យុជ្ជតិ អនញ្ញសាធារណត្តា។ តទ្ធាអយោគិនោ យាវតនិការបរិក្ខតាតិ អធិការមក្កតាតិ សស្សតវាទាទិអភិនិវេសាយ សំវត្តតីតិ យុជ្ជតិ កប្បនជាលស្ស អសមុច្ឆិន្នត្តា។ វេទនាទីនំ អនវពោធេន វេទនាបច្ចយា តណ្ហា វឌ្ឍតីតិ យុជ្ជតិ អស្សាទានុបស្សនាសព្ភាវតោ, វុត្តិ ច វេទយិតភាវេ (វេទយិតភាវេ (ទី។ និ។ ដី។ ១។១៣៨) តត្ថ អត្តត្តនិយការេហា, សស្សតាទិការេហា ច វិបរិវត្តតីតិ យុជ្ជតិ ការណស្ស សន្និហិតត្តា។ តណ្ហាបច្ចយា ហិ ឧបាទានំ សម្ភវតិ។ សស្សតាទិវាទេ បញ្ញាបេន្តានំ, តទនុច្ឆវិកញ្ច វេទនំ វេទយន្តានំ ផស្សោ ហេតូតិ យុជ្ជតិ វិសយិន្ទ្រិយវិញ្ញាណសង្គតិយា វិនា តទភាវតោ។ ឆផស្សាយតនានិមិត្តំ វដ្ដស្ស អនុបច្ឆេទោតិ យុជ្ជតិ តត្ថ អវិជ្ជាតណ្ហានំ អប្បហីនត្តា។ ឆន្នំ ផស្សាយតនានំ សមុទយត្ថង្គមាទិបជាននា សព្ពទិដ្ឋិគតិកសញ្ញា អតិច្ច តិដ្ឋតីតិ យុជ្ជតិ វត្ថុសច្ចបដិវេធភាវតោ។ ព្យាហិមេវ ធ្វាសដ្ឋិយា ទិដ្ឋិគតានំ អន្តោជាលីកតភាវោតិ យុជ្ជតិ អភិនិវេសវាទានំ, ព្យស្សវាទានញ្ច តទន្តោគធត្តា, តថា វេទ ហេដ្ឋា វិចណ្ណិតំ។ ឧច្ឆិន្នភវនេត្តិកោ តថាគតស្ស កាយោតិ យុជ្ជតិ ភវតោ អភិនីហារសមត្ថិយា វត្ថុស្ស សមុប្បាទនេសុ ផត្វា សព្ពត្ថ ទោរិជ្ជាភាវំ មរាទ្វេរំ កាមិតត្តា។ កាយស្ស ភេទា បរិនិព្ពុតំ ន ទក្ខន្តីតិ យុជ្ជតិ អនុបាទិសេសនិព្ពានប្បត្តស្ស រូបាទីសុ កស្សចិបិ អភាវតោតិ វណ្ណិតា តេសមេវ អត្ថតោ ច សុត្តេ ព្យញ្ជនត្ថានំ យុត្តិតាវិចារណលក្ខណោ យុត្តិហារោ នាម។ យថាហ “សព្ពេសំ ហារានំ, យា ភូមី”តិអាទិ (នេត្តិ។ ៣។៣)។

ปฆฺฐาគหารចណ្ណគា

ចណ្ណារហាចណ្ណ្ទុណ្ណុតាគាខេឃ្យចចគតាខិ ចិបត្តិតំ បឆ្ជុាគំ ចណ្ណារហចណ្ណ្យុណ្ណុតាយខេ្លឃ្យចចគតាខិ នយ្យត្តិតំ បឆ្ជុាគំ តទា អាឈាតាខេឃា តិរឃាខិទ្យក្លស្ស បឆ្ជុាគំ អាឈាតាខិគយពរលំ សក្កូនយ្យត្តិឃាខិសត្តនយ្យត្តិតំ បឆ្ជុាគំ បិណាតិបិតាខិបខិចិរតិ អរិឃស្ស សីលក្ខន្ធស្ស បឆ្ជុាគំ, អរិឃេឃា សីលក្ខន្ធោ អរិឃស្ស សយាធិក្ខន្ធស្ស បឆ្ជុាគំ អរិឃេឃា សយាធិក្ខន្ធោ អរិឃស្ស បញ្ញាក្ខន្ធស្ស បឆ្ជុាគំ ពយ្ហុំរតាខិចិសេសឃុត្តំ គពចទោ បខិចចឆប្យការធោលំ ខេសគាធាលស្ស បឆ្ជុាគំ ខេសគាធាលំ ចចគឃ្យាតំ សពលចឌ្ជទ្ធក្ខត្តិស្សរលស្ស បឆ្ជុាគំ សត្តាឃបិ ឌិជ្ជិឃា ឌិជ្ជុបិឌាគគាចទោ សា ឃទារហំ គចចិឆស្សបិ គចស្ស បឆ្ជុាគំ គទោ ឌាតិឃាំ ឌាតិ ឌរាយរលស្ស, ឃោពាឌិគ្បា បឆ្ជុាគំ ចចគាតំ ឃទាភូតំ សយុឌឃត្តញ្ញាខិបខិចចឆតា ចត្យត្តុំ អរិឃសច្ចាតំ អតុទោឆបខិចចឆា ហោតិំ តត្ថ អតុទោឆា បខិចចឆស្ស បឆ្ជុាគំ បខិចចឆា ចត្យត្តិឆស្ស សាឃណ្ណាផលស្ស បឆ្ជុាគំ "អឌាគតំ អបស្សតា"ត្តិ អចិន្ជ្ជាពហលំ តត្ថ អចិន្ជ្ជា សន្ហារាតំ បឆ្ជុាគំ, សន្ហារា ចិណ្ណាណស្សំ ឃាច ចចគា តណ្ហាឃ បឆ្ជុាគត្តិ គេតព្ពា ខេតសំ "ចចគាបច្ចឃា តណ្ហា"តិអាខិគា បិត្យុត្តឃយាពតគខេឃគ សម្ពត្ធិត្ថត្តុំ "តណ្ហាពតាតំ បរិតស្សិតចិប្ផន្ទិត"ត្តិ ខុត្ត តណ្ហា ចួបិឌាគស្ស បឆ្ជុាគំ "តខបិ ផស្សបច្ចឃា"តិ ខុត្ត សស្សតាខិបណ្ណាបតំ បខេសំ មិច្ឆាទិតិចេសស្ស បឆ្ជុាគំ មិច្ឆាទិតិចេសា សព្វខ្សចគសប្បុរិសុបតិស្សឃខេឃាតិខេឃាយគសិការឆយ្យាគុឆយ្យុបខិបត្តិហិ ចិយុត្តាឃ អសន្ធខ្សចគាខិគព្វា បឆ្ជុាគំ "អណ្ណាពា ផស្សា"តិអាខិសុ ផស្សា ចចគាឃ បឆ្ជុាគំ ល ផស្សាឃតតាតិ ផស្សស្ស, សពលស្ស ច ចខ្ទុក្ខស្ស បឆ្ជុាគំ លត្តុំ ផស្សាឃតគាតំ ឃទាភូតំ សយុឌឃាខិបឌាគតំ តិត្តិឆាឃ បឆ្ជុាគំ, តិត្តិឆា ចិរាពស្សាតិអាខិគា ឃាច អតុបិឌាបរិតិត្តាតំ គេតព្ពុំ គពចទោ គចគេត្តិសយុឌ្ឋខោ សត្តញ្ញាតាឃ បឆ្ជុាគំ, តទា អតុបិឌាបរិតិត្តាគស្ស ធាតិំ អយំ ឃុទេត្ត អាពតឆយុាតំ បឆ្ជុាគឆយុា, ខេតសច្ចា បឆ្ជុាគឆយុាតិ ឃទាសម្ពុចំ បឆ្ជុាគឆយុត្តិន្ទារលលក្ខណោ បឆ្ជុាគហារោ គាឃំ ទុត្តត្តិហុ"ឆយុំ ខេសេតិ ខិគោ, តស្ស ច ឆយុស្ស ឃំ បឆ្ជុាគ"ត្តិអាខិ (ខេត្តិំ ៣៣)ំ

លក្ខណហារចណ្ណគា

អាឈាតាខិក្កហណេគ ពោឆ្ជបគាហយក្ខបលិខិសស្សាយច្ឆិរិឃសារឃ្ចេចឃ្ចគាខិតំ សក្កហោ បខិឃខិត្តុប្បាខបរិឃាបត្តាឃ ខុពលក្ខណត្តាំ អាគត្តាខិក្កហណេគ អភិញ្ញាចិសយលោភិយាតាតិយាគយខប្បយាឌាតំ សក្កហោ លោភិចិត្តុប្បាខបរិឃាបត្តាឃ ខុពលក្ខណត្តាំ តទា អាឈាតក្កហណេគ អចសិជ្ជុកត្តុតិចរលាតំ សក្កហោ ពាឃពត្តុតិចរលលក្ខណេគ ខុពលក្ខណត្តាំ អាគត្តក្កហណេគ ផស្សាខិតំ សក្កហោ សន្ហារក្ខន្ធលក្ខណេគ ខុពលក្ខណត្តាំ សីលក្កហណេគ អឆិចិត្តាឆិបណ្ណាសិក្ខាតំ សក្កហោ សិក្ខាលក្ខណេគ ខុពលក្ខណត្តាំ ឌិជ្ជិក្កហណេគ អចសិទិជ្ជាបិឌាគាតំ សក្កហោ ចួបិឌាគលក្ខណេគ ខុពលក្ខណត្តាំ "ចចគាគ"ត្តិ ខុត្ត ចចគាក្កហណេគ អចសិទិជ្ជាបិឌាគក្ខន្ធាតំ សក្កហោ ចួបិឌាគក្ខន្ធលក្ខណេគ ខុពលក្ខណត្តាំ តទា ឆយុាឃតគឆយុឆាត្យបរិឃាបត្តចចគាក្កហណេគ សយុសតុបកាតំ សត្តនយ្យិ អាឃតគាតំ, ឆាត្យគព្វា សក្កហោ អាឃតគលក្ខណេគ, ឆាត្យលក្ខណេគ ច ខុពលក្ខណត្តាំ "អឌាគតំ អបស្សតា"ត្តិ ខុត្ត អចិន្ជ្ជាក្កហណេគ ហេត្យអាសចោឈឃោពាតិចរលាខិតំ សក្កហោ ហេតាខិលក្ខណេគ ខុពលក្ខណត្តា, តទា

“តណ្ហាកតាត់ បរិតឃ្សិតចិប្បត្តិត”ត្តិ ឲត្ត តណ្ហាក្កហលោតបិ៍ “តឥបិ ឞឃ្សបច្ចយា”តិ ឲត្ត ឞឃ្សក្កហលោត បញ្ញាបច្ចារចិញ្ញាណាត់ បក្កហា ចិបល្លាបលេហតុការចត, ពត្តលក្ខលោត ឥ ឲគលក្ខលត្តា៍ លឞឃ្សាឃតតក្កហលោត អចបិច្ចពត្តាឃតតឆាតិត្រ្តិយាឌឹត់ បក្កហា ឞឃ្សុប្បត្តិតិមិត្តតាឃ, បមុបតឹយការចត ឥ ឲគលក្ខលត្តា៍ កចតេត្តិក្កហលោត អចិដ្ឋាឌឹត់ ឋកិលេបឆមុាត់ បក្កហា ចក្កលេហតុការចត ឲគលក្ខលត្តាតិ៍ អយំ ឃុត្តេ អភាកតេបិ ឆមុេ ឲគលក្ខលតាឌិភា អាកតេ ចិឃ តិត្តារលាលក្ខលោ លក្ខលហារទោ តាយ៍ តឆា ហិ ចុត្តំ “ចុត្តមិត្រុកឆមុេ, លេយ ឆមុា ឲគលក្ខលា”តិអាឌិ (តេត្តិ៍ ៣៍៥)៍

ចតុព្យុហហារចណ្ណនា

យមត្តិ អតេត្ថុត្តបឆំ, តឆា ចាតិ ច៍ កិច្ចតបឹលិ កិច្ច៍ បតេត្តិចិត្តកាចប្បកន្ឋិតិ បទា, អញ្ញតេត្ថ បតេតំ អតេត្ថុត្តបឆត្តិ ឲចយាឌិភា តេត្ថុត្តំ, តំ បត “ឲច”ត្តិអាឌិតិឌាតបឌាត់, “យម”ត្តិអាឌិបិញ្ញុត្តបឌាតព្វា អដ្ឋកចាចលេត, តឃ្សា លិតត្តចិកាចតិចលេត ឥ ឃុចិនញ្ញាឃ្សុត្តា អតិចិត្តារកលេត ត ចិត្តារយិញ្ញាលេ តេ តិត្តាបឋិបាហិ បមុាកមុិតចេតលា មិច្ឆាឌិចេតា អតេភាតតា បឃ្សតាឌិមិច្ឆាកិតិចេមិតោ ឃឹលិឌិឆមុក្ខត្តប្បុ អប្បតិច្ចិតា បមុាបព្វត្តក្កលាបឃ្សាឥចិមុតា តេចតេឃ្សា, តេ ពចំ ត្ប តោ ឃចាចុត្តឆេាឃចិតិមុត្តា បមុាបឌិបត្តិយា ក្កកឃហិតបទា កតេឃ្សុត្តិ អឃលេមត្ត កាចតេតា អឆិប្បាលេយា៍ ឲចយឆិលេប្បតា ប្បក្កលិ, ឆេបភាកាឌតក្កាតេ ឥ ឥឃ្សិតា ព្ពមិឃ្សា ឆេបភាឃ តិឌាត់៍

ប្បត្តាបទាត្ថុបត្តិ បត បឆបត្តិបឆត្ថតិតេក្ខបតិក្កេបប្បុត្តឆេបភាបត្តិចលេត លព្ពឹឆា៍ តត្ថ “យម”ត្តិ ឲតឃ្សុ “អចណ្ណ”ត្តិ ព្ពមិភា បត្តតេក្ខាតិអាឌិភា បឆឃ្សុ បឆត្តតេត បត្តតេក្ខា បឆបត្តិ៍ “យម”ត្តិ ចុត្តឃ្សុ កាចតេតា “អចណ្ណ”ត្តិ ចុត្តេត បតេហិ ក្កបចឌិតេត អក្ខលោតបត្តតេក្ខាតិអាឌិភា បឆត្តឃ្សុ បឆត្តត្តតេត បត្តតេក្ខា បឆត្តបត្តិ៍ “យមំ ចា កិច្ចចេ, បតេ អចណ្ណំ កាលេឃ្សុ”ត្តិអាឌិឆេបភា ឃុប្បិលេត បរិត្តាឌកោត ចុត្តអចណ្ណាត្ថុបត្តិចលេត បចត្តា៍ “យមំ ចា កិច្ចចេ, បតេ ចណ្ណំ កាលេឃ្សុ”ត្តិអាឌិឆេបភា ត្រាហ្មណេត្តត យាលាចេត ចុត្តចណ្ណាត្ថុបត្តិចលេត បចត្តា៍ “អត្ថិ កិច្ចចេ, អញ្ញេច ឆមុា កម្ពីរា ឥត្តបា ឥតុត្តទោឆា”តិអាឌិឆេបភា កិច្ចហិ ចុត្តចណ្ណាត្ថុបត្តិចលេត បចត្តាតិ ឲចំ តាតាត្ថុបត្តិកាឃ្សុ ឃុត្តឃ្សុ តំតឥត្ថុបត្តិហិ, ឲគាត្ថុបត្តិកាឃ្សុ ឥ ប្បត្តាបទាការកហិ បត្តតេក្ខា តិតេក្ខបបត្តិ៍តិក្កេបបត្តិ បត ចតុត្ថិឆឃុត្តតិក្កេបចលេត៍ ឃុត្តបត្តិ ឥ តិចិឆឃុត្តាត្ថុបត្តិចលេត អដ្ឋកចាយំ ឲច ចិតាទិតា, អលេមត្ថិ ឥ ប្បតេត្ត ឋចណ្ណិតា៍ ឲគិឃ្សា ឆេបភាឃ ឆេបភាត្តតេហិ បត្តិ ឋបត្ថត់ ឆេបភាបត្តិ, បា បតេចំ ចេឌិតព្វា – “យមំ ចា កិច្ចចេ…បេ… ត ចេតលោបា អតកិតេត្តិ កតេលឹយា”តិ អយំ ឆេបភា “ក្កកតេតាឆណ្ណលោត ចេបិ កិច្ចចេ, កកចេត ចេារា ឃ្លចរកា អត្តបក្កាតិ ឃ្លកតេត្តឃ្សុ, តត្រាបិ លោយា យតោ បច្ចទេបញ្ញា, ត លេ លោ តេត បាបតកទោ”តិ (ម៍ តិ៍ ១៍១៩១) ព្ពយាឃ ឆេបភាឃ បត្តិ ឋបត្ថតិ៍ “តុមិតុយចឃ្សុ តេត អតត្តុទោយា”តិ អយំ “កម្ពុឃ្សា ឞាលាច បត្តា កមុាឆាយាឆា កមុាលោយាតឹ កមុាឆាត្ត កមុាបឌិបទោលា កមុំ បតេត្ត ចិកឌតិ, ឃឌិឌំ ហឹតបហឹតតាយា”តិ (ម៍ តិ៍ ១៍១៣៥-១៤៤) ព្ពយាឃ, “អបិ ត្ប តុលេមុកេប… អាឌាតេឃ្សុាចា”តិ អយំ –

“កុត្តោ អត្ថំ ត ជាតាតិ, កុត្តោ ឆមុំ ត បឃ្សតិ;

អត្ថិ ចយំ ចងា ហោតិ, ឃំ កោរេឆា ឋបេតា តទ"ត្ថិ (អ៓ តិ៓ ល៏៓៩៣; យហាតិ៓ ៤, ១៤៩, ១៥៤); –

ពួយាឃ, "យយំ ចា កិក្ខុចេ, បេទ ចល្លុ...បេ... ត ចេតយោ ក្ខ្ពិលិចិតត្តុ កទលឹឃ"ត្ថិ អឃំ "ឆយ្ញាបិ ចេា កិក្ខុចេ, បហាតព្វា, បកេច អឆយ្ញា"តិ (យ៓ តិ៓ ១៓១៣០), "ក្យុល្លបយំ ចេា កិក្ខុចេ, ឆយ្ញុំ ចេចេឋឃ្ញាយិ តិត្វុទលត្វាឃ, តោ កហលត្វាឃា"តិ (យ៓ តិ៓ ១៓១៣០) ច ពួយាឃ, "ត(ត ចេ ត្យេយ្យាបេ... ត្យយំត្វ្យឃចឃ្ញ តេត អត្តទាឃោ"តិ អឃំ –

"ល្យុេទ្ធា អត្វុំ ត ឌាតាតិ, ល្យុេទ្ធា ឆយ្ញុំ ត បឃ្ញតិ;

អត្ថិ តយំ តងា ហោតិ, ឃំ លោភោ ឋហេត តទ"ត្ថិ (ពួតិច្យ៓ ប៉ប៉; យហាតិ៓ ៤, ១៤៩; ក្នុឮអតិ៓ ១១ប៉) ច –

"កាយត្ថា ឌាលឋព្វាត្តា, តល្យាលឆតលាឌិតា;

បយត្វាតត្តាតាពទ្ធា, យត្ថាច ក្យុមឹតាយ្យុល;

ឌរាយទលយត្វេត្តិ, ចេត្ថា ឈឹទបោកាច យាតទ"ត្ថិ (ក្ខងា៓ ៩៣; ចេត្តិ៓ ១លិ, ៥០; ចេបងកោ៓ ១៣) ច –

ពួយាឃ, "អប្យុយត្វុកំ ចេា បតេតំ ឃឹលយត្វុក"ត្ថិ អឃំ "ចិចិច្ចេច កាយេហិ...បេ... បឆយំ ឈាតំ ក្ខុបឋយ្យព្ជ ចិហទតិ, អឃយ្យិ ចេា (ទ្យាហ្វុល ឃេព្ញោ ប្យុទិយេហិ ឃេព្ញោហិ អប្យុក្ខុតទោ ច អប្យុឋយាទក្ខុតទោ ច យហប្យុលតទោ ច យហាតិឋំឋតទោ ចា"តិ (ឌី៓ តិ៓ ១៓១៤១) ពួយាឃ បឆយព្ញាតឃ្ញ ឃឹលទោ យហប្យុលយហាតិឋំឋតទតាចចេតត ឈាតទោ ឃឹលឃ្ញ អប្យុចលអប្យុាតិឋំឋតទកាចឌឹបតទោ៓

"បិហាតិបិតំ បហាឃា"តិអាឌិចេឋតា "ឋយេហា ហល្យុ កោ កោតយោ ឃឹលចា អទិឃឃឹលេត ឋយត្តាកទោ"តិអាឌិចេឋតាឃ (ឌី៓ តិ៓ ១៓១០៣), "អទព្ញាច ឆយ្ញា កម្ពុទា"តិអាឌិចេឋតា "អឆិកទោ ចេា ឃ្យុាឃំ ឆទយ្ញា កម្ពុទា ក្ខុទ្ធយោ ក្យុទគ្យុចេកោ"តិអាឌិចេឋតាឃ, (ឌី៓ តិ៓ ១៓៩លិ; យ៓ តិ៓ ១៓១ប៉០; ១៓១១លិ; ឋំ៓ តិ៓ ១៓១លិ១; យហាច៓ លិ, ប៉) កម្ពុទតាឌិចិឋេឋឃ្យុត្វុឆយ្ញុបឌិចេចេត ហិ ឌាលាឃ្ញ កម្ពុទាឌិកាចេា ចិព្ញាឃតិ៓

"ឋត្តិ កិក្ខុចេ, ៩ទេក ឋយហ(ទ្យាហ្វុល ប្យុព្វត្តកប្យុិកា"តិអាឌិចេឋតា "ឋត្តិ កិក្ខុចេ, ៩ទេក ឋយហ(ទ្យាហ្វុល ប្យុព្វត្តកប្យុិកា...បេ... អកិចឆត្តិ ឋឃ្យុទោ អត្វា ច លោកោ ច, ពួទេយេច ឋត្វុំ, យោឃយព្ញាត្តិ ពួទេត្វុកេ អកិចឆត្តិ, អឋឃ្យុទោ, ឋឃ្យុទោ ច អឋឃ្យុទោ ច, តេចឋឃ្យុទោ ច តាឋឃ្យុទោ ច, អត្តចា, អតត្តចា, អត្តចា ច អតត្តចា ច, តេចត្តចា ច តាតត្តចា ច អត្វា ច លោកោ ច, ពួទេយេច

សង្ខិ, ខេយាឈយឡាត្តិ ព្ថខេត្វខេព អកិចឥត្តិ”តិអាឌិខេឥសតាយ (ឞ៑ តិ៑ ១៎.១៧)៑

ពទា “សត្តិ កិក្ខុខេច, ៧ខេព សយណក្រាហ្មណា អបខេត្តាពប្បិកា”តិអាឌិខេឥសតា “សត្តិ កិក្ខុខេច ...ខេប... អកិចឥត្តិ សញ្ញី អត្តា ខេហាតិ អខេទាខេកា បរំ យខេណា៑ ព្ថខេត្វខេព អកិចឥត្តិ អសញ្ញី, សញ្ញី ច អសញ្ញី ច, ខេតចសញ្ញី ច តាសញ្ញី ច អត្តា ខេហាតិ អខេទាខេកា បរំ យខេណា៑ ព្ថខេត្វខេព អកិចឥត្តិ សខេតា ចា បត សត្តស្ស ៥ខេឆ្ចទំ ចិតាសំ ចិកចំ បញ្ញាខេបត្តិ, ឌិ៥ឆយុតិព្ពាតំ ចា បខេតខេព អកិចឥត្តិ”ត្តិអាឌិខេឥសតាយ (ឞ៑ តិ៑ ១៎.១៨), “ខេចឥតាតំ សយុឥយច្ចា...ខេប... ពទាគខេតា”តិអាឌិខេឥសតា “ពឌិទំ សក្ខតំ ឍ្លឮអារិកំ, អត្ថិ ខេលា បត សក្ខារាតំ តិខេទាខេឆា, អខេត្វពត្តិ ព្ថតិ ចិឌិត្វា ពស្ស តិស្សខេណឥស្សាចិ ពទាគខេតា ពក្ខបិតិចខេត្តា”តិអាឌិខេឥសតាយ (ឞ៑ តិ៑ ១៎.១៥), “ពឥបិ ខេពសំ...ខេប... ចិបប្តក្កិតខេយចា”តិ អយំ “ព្ថទំ ខេពសំ ចត អញ្ញាខេត្រច សក្ខាយ អញ្ញាត្រ ខុចិយា អញ្ញាត្រ អតុស្សចា អញ្ញាត្រ អាកាកបរិចិតក្កា អញ្ញាត្រ ឌិ៥ិតិជ្ឈាតក្ខត្តិយា បច្ចត្តំខេយច ញាណំ កចិស្សតិ បរិសុទ្ធំ បរិខេយាឥាត’ត្តិ ខេតតំ ៥ាតំ ចិជ្ជតិ៑ បច្ចត្តំ ខេលា បត កិក្ខុខេច, ញាខេណ អសតិ បរិសុខេទ្ធ បរិខេយាឥាខេត យឥបិ ខេត ខេកាខេត្តា សយណក្រាហ្មណា ពត្វ ញាណភាចយត្តខេយច បរិខេយាឥាខេបត្តិ, ពឥបិ ខេពសំ កចតំ សយណក្រាហ្មណាតំ ៥ុបិឌាតយក្ខាយតិ”តិអាឌិខេឥសតាយ (សំ៑ តិ៑ ១៎.៣១), “ពឥបិ ចស្សបច្ចយា”តិ អយំ “ចក្ខុញ្ចា បដិច្ច ខុខេប ច ៥ុប្បជ្ជតិ ចក្ខុចិញ្ញាណំ, តិណ្ណំ សក្កតិ ចស្សា, ចស្សបច្ចយា ខេចឥតា, ខេចឥតាបច្ចយា តណ្ហា, តណ្ហាបច្ចយា ៥ុបិឌាត”ត្តិ (សំ៑ តិ៑ ១៎.៣៥), “ឈក្កុស្ដកា ព្ថខេយ អាក្ខខេយា ឆយ្លា យតសិកាខេសយប្ជ៍ាតា ចស្សខេសយាឆាតា ខេចឥតាសខេយាសខេណា”តិ (បរិខេយសិតត្ថា) ច អាឌិខេឥសតាយ, “យខេតា ខេលា កិក្ខុខេច, កិក្ខុ ឈត្តំ ចស្សាយតតាត”ត្តិអាឌិខេឥសតា “យខេតា ខេលា កិក្ខុខេច, កិក្ខុ ខេតច ខេចឥតំ អត្តខេតា សយតុបស្សតិ, ត សញ្ញំ, ត សក្ខារេ, ត ចិញ្ញាណំ អត្តខេតា សយតុបស្សតិ, ខេសា ៧ចំ អសយតុបស្សខេត្តា ត កិញ្ចិ ខេលាខេក ៥ុបិឌិយតិ, អតុបិឌិយំ ត បរិតស្សតិ, អបរិតស្សំ បច្ចត្តំខេយច បរិតិព្ពាយតិ”តិអាឌិខេឥសតាយ, “សខេព្ពាខេត ព្ថខេយខេហច ឆ្វាសដ្ឋិយា ចត្វុហិ អខេត្តាឌាលីកតា”តិអាឌិខេឥសតា “ខេយ ហិ ខេកចិ កិក្ខុខេច...ខេប... អកិចឥត្តិ, សខេព្ពាខេត ព្ថយាខេតច បញ្ចា កាយាតិ អកិចឥត្តិ ៧ខេពសំ ចា អញ្ញាតខេរ”ត្តិអាឌិខេឥសតាយ (ឞ៑ តិ៑ ១៎.១៩), “កាយស្ស ខេភឌា...ខេប... ខេឆចយតុស្សា”តិ អយំ –

“អច្ចិ យចា ចាតខេចខេគត លិត្តា (៥ុបសិចាតិ ភកចា),

អត្ថំ បខេលតិ ត ៥ុខេបតិ សក្ខំ;

៧ចំ យុតី តាយកាយា ចិយុខេត្តា,

អត្ថំ បខេលតិ ត ៥ុខេបតិ សក្ខ”ត្តិ៑ (ឃុ៑ តិ៑ ១០៥០) –

អាឌិខេឥសតាយ សទ្ធិំ សំសត្តតីតិ៑ អយំ ខេតទុត្តយឌិប្បាយខេឥសតាតិឌាតបុព្ពាបខេត្តុសទ្ធិតំ ចត្តុត្តំ ចិភាចតលក្ខណោ ចតុព្យូហហាខេរា តាយ៑ ចុត្តយប្បិ ខេចតំ “ខេតទុត្តយឌិប្បាខេយា”តិអាឌិ (ខេតត្តិ៑ ៣.៩)៑

អាចត្តហារចណ្ណនា

អាឈាតាឌឹតយករលឹយតាចចនេតត លត្តិនេសារច្ចាត្ថ្ងាត៌ តត្វ លត្តិយា សន្តាបញ្ញាបរាបការគ្រួលួសហកតាត៌ សក្កនេហា, តឆា នេសារនេច្ចត ឹលស្ស៌ សន្តាឌិក្កហនេលាត ច សន្តិត្រ្កិយាឌិសកលនេពាឌិបក្លួយឆយ្ទា អាចត្តត្តិ៌ ឹលក្កហនេលាត អចិប្បឌិសារាគនេយា សន្ទេបិ ឹលិតិសំសឆយ្ទា អាចត្តត្តិ៌ បិណាតិបិតាឌឹហិ បឌិចិរតិចចនេតត អប្បយាគចិហារនេរា, នេតាត សកលំ សាសត្រេពាហ្វ្ទចរិយំ អាចត្តតិ៌ កម្ពឹរតាឌិចិនេសសឃុត្តឆយ្ទក្កហនេលាត យហារនេពាឌិបកិត្តត៌ អតាចរលនេតាលាបគ្ន្ងាតញ៉ាអាសចក្លួយនេតាលា៌, អាសចក្លួយនេតាលាបគ្ន្ងាតច្ញា អតាចរលនេតាលា៌ យហារនេពាឌឹតិ ចុច្ចតិ, នេតាត គសពាលិគនេយា សន្ទេ ញុគ្គក្រូលា អាចត្តត្តិ៌ សស្សតាឌិឌិឌ្ឋិក្កហនេលាត តល្យាចិឌ្ឍាត៌ សក្កនេហា, តាហិ អតយតក្កិ សំសារចដ្ឋិ អាចត្តតិ៌ នេចគតាត៌ យឆាក្វត៌ សយុគយាឌិបឌិនេចឆនេតត កកចនេតា បរិញ្ញាត្តយចិសុទ្ធិ, តាយ បញ្ញាបិរយិយុនេលត សន្ទាបិ បិរយិនេយា អាចត្តត្តិ៌ “អឌាតតំ អបស្សូត”ត្តិ ឲត្វ អចិឌ្ឍាក្កហនេលាត អនេយាតិនេសាយតសិការបរិក្កនេហា, នេតាត ច តច អនេយាតិនេសាយតសិការយ្វលកា ឆយ្ទា អាចត្តត្តិ៌ “តល្យាកតាត៌ បរិតស្សិតចិប្ឋត្តិត”ត្តិ ឲត្វ តល្យាក្កហនេលាត តច តល្យាយ្វលកា ឆយ្ទា អាចត្តត្តិ៌ “តគបិ ចស្សបច្ចយា”តិអាឌិ សស្សតាឌិបញ្ញាបតស្ស បច្ចយាឌឹតចុត្តិគស្សត៌, នេតាត អតិច្ចតាឌិលក្លួលាត្តយំ អាចត្តតិ៌ លត្តិ ចស្សាយតតាត៌ យឆាក្វត៌ បឌាតនេតត ចិយុត្តិសយ្យគាតិនេគ្គនេសា, នេតាត សត្តបិ ចិសុទ្ធិនេយា អាចត្តត្តិ៌ “វ្ឌ្ឍិត្តកចនេតត្តិនេកា តឆាកតស្ស កានេយា”តិ តល្យាបហាត៌ ចុត្តិ, នេតាត កកចនេតា សកលសំកិនេលសប្បហាត៌ អាចត្តតីតិ អយំ នេគសតាយ កហិតឆយ្ទាត៌ សកាកចិសកាកឆយ្ទចនេសត អាចត្តតលក្លួនេលា អាចត្តហារនេរា តាយ៌ យឆាហ “ឲកយិ្បសគ្ន្ងានេត, បរិនេយសតិ នេសសកំ បគ្ន្ងាត”ត្តិអាឌិ (នេតត្តិ៌ ៣៌លិ)៌

ចិភត្តិហារចណ្ណនា

អាឈាតាតត្ថ្កាគនេយា អក្សលិ ឆយ្ទា, នេតសំ អនេយាតិនេសាយតសិការាឌិ បគ្ន្ងាត៌ នេយហិ បត ឆនេយ្ទហិ អាឈាតាតត្ថ្កាឌិត៌ អករលា៌ អប្បចត្តិ, នេត អញ្ជាបិគាគនេយា ក្សលិ ឆយ្ទា, នេតសំ នេយាតិនេសាយតសិការាឌិ បគ្ន្ងាត៌ នេតសុ អាឈាតាគនេយាកាយាចចរាច, អញ្ជាបិគាគនេយា ចតុក្វយកា, តឆា បិណាតិបិតាឌឹហិ បឌិចិរតិ ក្សលិ ចា អញ្ជាកតា ចា, តស្សា ហិនេរាត្តប្បាគនេយា ឆយ្ទា បគ្ន្ងាត៌ តត្វ ក្សលិ សិយា កាយាចចរា, សិយា នេលិក្សុត្តរា៌ អញ្ជាកតា នេលិក្សុត្តរាច៌ “អត្ថិ កិក្លួចេ, អនេញ្ញាច ឆយ្ទា កម្ពឹរា”តិ ចុត្តឆយ្ទា សិយា ក្សលិ, សិយា អញ្ជាកតា៌ តត្វ ក្សលិត៌ ចុគ្ន្ងាតកាយិតិចិបស្សតា បគ្ន្ងាត៌ អញ្ជាកតាត៌ យក្កឆយ្ទា, ចិបស្សតា, អាចឌ្ឍតា ចា បគ្ន្ងាត៌ នេតសុ ក្សលិ នេលិក្សុត្តរាច, អញ្ជាកតា សិយា កាយាចចរា, សិយា នេលិក្សុត្តរា, សន្ទាបិ ឌិឌ្ឋិនេយា អក្សលិច កាយាចចរាច, តាសំ អចិនេសនេសត យិច្ឆាកិតិនេចស អនេយាតិនេសាយតសិការនេរា បគ្ន្ងាត៌ ចិនេសសនេតា បត សត្តតិឈតចិតិត្ថនេរាកាកាចនេតា ឲកត្តតយស្ស យិច្ឆាការនេហា អតីតឌាតិអត្សស្សរលាតក្កសហិនេតា សស្សតឌិឌ្ឋិយា បគ្ន្ងាត៌ នេហតុចលកានេចត សឌ្ឍត្តកាចស្ស អក្កហលនេតា តាតត្តតយស្ស យិច្ឆាការនេហា តឌ្ឍាសយត្តាហារសហិនេតា វ្ចេច្ឆគឌិឌ្ឋិយា បគ្ន្ងាត៌ ឲចំ នេសសឌិឌ្ឋឹតយ្បិ យឆាសយុក្កំ ចត្តព្ពា៌

“ចេតនា”ន្តិ ឥទំ ចេតនា សិយា កុសលា, សិយា អកុសលា, សិយា អព្យាកតា, សិយា កាមាវចរា, សិយា រូបាវចរា, សិយា អរូបាវចរា, តាសំ ផស្សោ បទដ្ឋានំ។ ចេតនានំ យថាភូតំ ចេតនានំ សមុទយាទិបដិវេធនំ មគ្គទានំ, អនុបាទាវិមុត្តិ ច ផលទានំ, តេសំ “អញ្ញេ ច មយា ភម្ពីរា”តិ ឥទំ ទុត្តនយេន មយាទិវិការកោ នេតព្ពោ។ “អជាតំ អបស្សត”ន្តិអាទីសុ អវិជ្ជាគតា អកុសលា កាមាវចរា, តាសុ អវិជ្ជាយ អាសវា, អយោនិសោមនសិការោ ឥវ វា បទដ្ឋានំ។ តណ្ហាយ សំយោជនីយេសុ ធម្មេសុ អស្សាទទស្សនំ បទដ្ឋានំ។ “តម្បិ ផស្សបច្ចយា”តិ ឥទំ ផស្សស្ស ចេតនាយ វិយ មយាទិវិការកោ វេទិតព្ពោ។ ឥមិនា នយេន ផស្សាយតនាទីនម្បិ យថារហំ មយាទិវិការកោ នេតព្ពោតិ អយំ សំកិលេសធម្មេ, វោទានធម្មេ ច សាធារណាសាធារណតោ, បទដ្ឋានតោ, ភូមិតោ ច វិភជនលក្ខណោ វិភត្តិហារោ នាម។ យថាហ “ធម្មញ្ច បទដ្ឋានំ, ភូមិញ្ច វិភជ្ជតេ អយំ ហារោ”តិអាទិ (នេត្តិ. ៣ប)។

បរិវត្តនហារវណ្ណនា

អាឃាតាទីនមការណំ លទ្ធិសោរក្ខាតិ អត្ថព្រហេត្វា បដិសង្ខានភាវនាពលសិទ្ធិយា ឧភយហិតបដិបត្តិមាវហតិ។ អាឃាតាទយោ បន បវត្តិមយាតា ទុក្ខានុភវំ, ទុក្ខសំវេគំ, ភោគហានិំ, អកិត្តិំ, បរេហិ ទុរូបសង្កមតញ្ច និរយាទីសុ និរយាទីសុ មហាទុក្ខមាវហន្តិ។ បិណាតិបិតាទិបដិវិរតិ អវិប្បដិសារាទិកល្យាណំ បរម្បរមាវហតិ។ បិណាតិបិតាទិ បន វិប្បដិសារាទិអកល្យាណំ បរម្បរមាវហតិ។ ភម្ពីរតាទិវិសេសយុត្តំ ទានំ ចេតោសម្មាវំ យថារហំ វិជ្ជាភិញ្ញាទិគុណវិសេសមាវហតិ សត្តធម្មស្ស យថាសភាវាវពោធតោ។ តថា ភម្ពីរតាទិវិសេសរហិតំ បន ទានំ ទោមស្សុ សាធារណភាវតោ យថាទុត្តគុណវិសេសំ នាវហតិ។ សព្ពាបិ ចេតា និរុត្តិយោ យថារហំ សម្បុតរុទ្ធភាវតោ អត្ថវុយកុតា សក្កាយតីរំ នាតិវត្តន្តិ អតិយ្យានិកសភាវត្តា។ សយាទិរុ បន សបរិក្ខារា យត្ថិយបដិបទាកុតា សក្កាយតីរមតិក្កម្ម បារំ គច្ឆតិ និយ្យានិកសភាវត្តា។ ចេតនានំ យថាភូតំ សមុទយាទិបដិវេធនា អនុបាទាវិមុត្តិមាវហតិ មគ្គភាវតោ។ ចេតនានំ យថាភូតំ សមុទយាទិអសម្បដិវេធនា សំសារចារកាវរោធមាវហតិ សត្តានំ បច្ចយភាវតោ។ វេទយិតសភាវបដិច្ឆាទកោ សម្មោហោ តទភិនន្ទនមាវហតិ, យថាភូតាវពោធោ បន តត្ថ និព្ពិទំ, វិរាគញ្ច អាវហតិ។ មិច្ឆាភិនិវេស អយោនិសោមនសិការសហិតា តណ្ហា អនេកវិហិតំ ទិដ្ឋិជាលំ បសារេតិ។ យថាវុត្តតណ្ហាសម្ពន្ធោ បធមវេក្កា តំ ទិដ្ឋិជាលំ សង្កោចេតិ។ សព្ពតថាគតាទិបញ្ញាបនស្ស ផស្សោ បច្ចយោ អសតិ ផស្ស តទភាវតោ។ ទិដ្ឋិធម្មធម្មទ្ធានំ ផស្សាយតនាទីនមនិច្ចាទិតោ ផស្សាទិអនិច្ចាទិតោ សំសារទុក្ខស្ស អតិវត្តិវេមន ភាវភាវតោ ផស្សាយតនាទិបរិញ្ញា សព្ពទិដ្ឋិគស្សតានំ អតិវត្តតិ, តេសំ បន តថា អបរិញ្ញា ទិដ្ឋិគស្សតំ នាតិវត្តតិ។ ភវនេត្តិសម្ពុទ្ធោ អាមតិ អត្តភាវស្ស អនិក្ខិត្តិមា សំវត្តតិ, អសម្ពុច្ឆិន្នាយ ភវនេត្តិយា អភាវេន ភវប្បពន្ធោ បរិវត្តតិយេវាតិ អយំ សុត្តេ និទ្ទិដ្ឋានំ ធម្មានំ បដិបក្ខតោ បរិវត្តនលក្ខណោ បរិវត្តនហារោ នាម។ យថាហ “កុសលាកុសលេ ធម្មេ, និទ្ទិដ្ឋេ ភាវិតេ បហីនេ ចា”តិអាទិ។

វេវចនហារវណ្ណនា

“មមំ មម មេ”តិ បរិយាយវចនំ។ ‘វា យទិ វា’តិ បរិយាយវចនំ។ “កិល្វេវ នមមា តបស្សិនោ”តិ បរិយាយវចនំ។ “បរេ អញ្ញេ

ປຏິວິທ຺ຘາ”ຕິ…ເປ… ຕໍ “ອວຓ຺ຓໍ ອກິຕ຺ຕິໍ ນິນ຺ທໍ”ນ຺ຕິ…ເປ… ຕໍ “ກາເສຍ຺ຍໍ ກເລຍ຺ຍໍ ຄເທຍ຺ຍໍ”ນ຺ຕິ…ເປ… ຕໍ “ຘມ຺ມສ຺ສ ວິນຍສ຺ສ ສຕ຺ຖຸສາສນສ຺ສາ”ຕິ…ເປ… ຕໍ “ສງ຺ຆສ຺ສ ສມູຫສ຺ສ ຄຓສ຺ສາ”ຕິ…ເປ… ຕໍ “ຕຕ຺ຣ ຕຕ຺ຖ ເຕສຸ”ຕິ…ເປ… ຕໍ “ຕຸເຍຕ຺ວໍ ເວາ ກວເນ຺ຕີຫິ”ຕິ…ເປ… ຕໍ “ອາຆາໂຕ ໂທໂສ ພ຺ຍາປາໂທ”ຕິ…ເປ… ຕໍ “ອປ຺ປຈ຺ຈໂຍ ໂທມນສ຺ສໍ ເຈຕສິກທຸກ຺ຂ”ນ຺ຕິ…ເປ… ຕໍ “ເວທນາ ຈິຕ຺ຕສ຺ສ ມນໂສ”ຕິ…ເປ… ຕໍ “ອນຠິຊ຺ຌາ ພ຺ຍາປຕ຺ຕິ ມໂນປໂທໂສ”ຕິ…ເປ… ຕໍ “ນ ໂຕ ອ ມາ”ຕິ…ເປ… ຕໍ “ຄເຫຍາ ອຸປ຺ປາເທຕຍ຺ຍາ ປເວຕ຺ຕຕຍ຺ຍາ”ຕິ ປຣິຍາຍວຈນໍ ຍາຍິນາ ນເຍນ ສພ຺ພເຫສຸ ເວວຈນໍ ວຕ຺ຕພ຺ພນ຺ຕິ ອຍໍ ຕສ຺ສ ຕສ຺ສ ອຕ຺ຖສ຺ສ ຕໍຕໍປຣິຍາຍສທ຺ທໂຍຊນາລັກ຺ຂໂຓ ເວວຈນຫາໂຣ ນາມ. ວຸຕ຺ຕຍ຺ເຫຕໍ “ເວວຈນານິ ພຫູນິ ຕຸ, ສຸເຕ຺ຕ ວຸຕ຺ຕານິ ເອກຘມ຺ມສ຺ສາ”ຕິອາທິ (ເນຕ຺ຕິ. ໓.໑໐).

ປຍ຺ຍຕ຺ຕິຫາຣວຓ຺ຓນາ

ອາຆາໂຕ ວຕ຺ຖຸວເສນ ທສວິເຘນ, ເອກູນວີສຕິວິເຘນ ຈ ປຍ຺ຍເຕ຺ຕາ. ອປ຺ປຈ຺ຈໂຍ ອຸປວິຈາຣວເສນ ຉທາ ປຍ຺ຍເຕ຺ຕາ. ອານນ຺ໂທ ປີຕິອາທິວເສນ ເວວຈເນນ ນວທາ ປຍ຺ຍເຕ຺ຕາ. ປີຕິ ສາມຍ຺ຍໂຕ ປນ ຂຸທ຺ທິກາທິວເສນ ປຍ຺ຈທາ ປຍ຺ຍເຕ຺ຕາ. ໂສມນສ຺ສໍ ອຸປວິຈາຣວເສນ ຉທາ, ສີລໍ ຈາຣິຕ຺ຕວາຣິຕ຺ຕາທິວເສນ ອເນກທາ, ຄຸຕ຺ຕທ຺ວາຣາທິວິເສສຍຸຕ຺ຕໍ ໂສຕໍ ວິຕ຺ຖາຣວເສນ ຈຕຸທາ, ທ຺ວາຣວເສນ ຈ, ວິສຍເພທໂຕ ອເນກທາ ຈ, ທິຏ຺ຐິສຸຕາທິວເສນ ທ຺ວາຣວເສນ ຍາ ເພເທຫິ, ຕໍເນກ຺ຂມ຺ມວິການເຕຫິ ອເນກທາ ຈ, ເວທນາ ຉທາ, ອຏ຺ຐສຕທາ, ອເນກທາ ຈ, ຕຖາ ສມຸທໂຍ ປຍ຺ຈທາ, ຕຖາ ອຕ຺ຕຄ຺ຄເຫຍາປິ, ອຕ຺ຖໂຕ ທຸວິເທນ, ອາທີນໂວ ຕິວິເທນ, ນິສ຺ສຣໍ ເອກທາ, ຈຕຸທາ ຈ, ອນຸປາທາວິມຸຕ຺ຕິ ທຸວິເທນ, “ອທາມຸຕໍ ອປສ຺ສຕ”ນ຺ຕິ ວຸຕ຺ຕາ ອວິຊ຺ຊາ ວິສຍເພເທນ ຈຕຸທາ, ອຏ຺ຐທາ ຈ, “ຕຓ຺ຫາຄຕາສ”ນ຺ຕິອາທິນາ ວຸຕ຺ຕາ ຕຓ຺ຫາ ຉທາ, ອຏ຺ຐສຕທາ, ອເນກທາ ຈ, ຜສ຺ສາ ນິສ຺ສຍວເສນ ຉທາ, ອຸປາທານໍ ຈຕຸທາ, ກໂວ ທ຺ວິທາ, ອເນກທາ ຈ, ຊາຕິ ເວວຈນວເສນ ຉທາ, ຕຖາ ຊຣາ ສຕ຺ຕທາ, ມຣຓໍ ອຏ຺ຐທາ, ນວທາ ຈ, ໂສໂກ ປຍ຺ຈທາ, ປຣິເທໂວ ຉທາ, ທຸກ຺ຂໍ ຈຕຸທາ, ຕຖາ ໂທມນສ຺ສໍ, ອຸປາຍາໂສ ຈຕຸທາ ປຍ຺ຍເຕ຺ຕາຕິ ອຍໍ ປເຘຍ຺ຍປຍ຺ຍຕ຺ຕິ, ສມູຫປຍ຺ຍຕ຺ຕິ ຈ.

“ສມຸທໂຍ ໂຫຕີ”ຕິ ປຠວປຍ຺ຍຕ຺ຕິ, “ຍຖາຠູຕໍ ປຊານາຕີ”ຕິ ທຸກ຺ຂສ຺ສ ປຣິຍ຺ຍາປຍ຺ຍຕ຺ຕິ, ສມຸທຍສ຺ສ ປຫານປຍ຺ຍຕ຺ຕິ, ນິໂຣຘສ຺ສ ສຈ຺ຉິກິຣິຍາປຍ຺ຍຕ຺ຕິ, ມຄ຺ຄສ຺ສ ຠາວນາປຍ຺ຍຕ຺ຕິ. “ອເນ຺ຕາຊາລີກຕາ”ຕິອາທິສຸຍ຺ຍຕໍ ສງ຺ຄຫປຍ຺ຍຕ຺ຕິ. “ອຸທ຺ທິເກ຺ຂປເນຕ຺ຕິເກາ”ຕິອາທິ ທຸວິເທນ ປຣິຍ຺ຍາຕປຍ຺ຍຕ຺ຕີຕິ ເອວໍ ອາຆາຕາທີນໍ ປຠວປຍ຺ຍຕ຺ຕິປຣິຍ຺ຍາປຍ຺ຍຕ຺ຕິອາທິວເສນ. ຕຖາ “ອາຆາໂຕ”ຕິ ພ຺ຍາປາທສ຺ສ ເວວຈນປຍ຺ຍຕ຺ຕິ. “ອປ຺ປຈ຺ຈໂຍ”ຕິ ໂທມນສ຺ສສ຺ສ ເວວຈນປຍ຺ຍຕ຺ຕີຕິອາທິວເສນ ຈ ປຍ຺ຍຕ຺ຕິເຠໂທ ວິຠຊິຕເພ຺ພາຕິ ອຍໍ ເອເກກສ຺ສ ຘມ຺ມສ຺ສ ອເນກາຫິ ປຍ຺ຍຕ຺ຕີຫິ ປຍ຺ຍາເປຕພ຺ພາການວິກາວນລັກ຺ຂໂຓ ປຍ຺ຍຕ຺ຕິຫາໂຣ ນາມ. ເຕນ ວຸຕ຺ຕໍ “ເອກໍ ຠຄວາ ຘມ຺ມໍ, ປຓ຺ຓຕ຺ຕີຫິ ວິວິທາຫິ ເທເສຕີ”ຕິອາທິ (ເນຕ຺ຕິ. ໓.໑໑).

ໂອຕຣຓຫາຣວຓ຺ຓນາ

ອາຆາຕຄ຺ຄຫເນນ ສງ຺ຂາຣັກ຺ຂນ຺ຘສງ຺ຄໂຫ, ຕຖາ ອນຠິຊ຺ຌາຄ຺ຄຫເນນ. ອປ຺ປຈ຺ຈຍຄ຺ຄຫເນນ ເວທນາກ຺ຂນ຺ຘສງ຺ຄໂຫຕິ ຂນ຺ຘມຸເຂນ ໂອຕຣຓໍ.

តថា អាឃាតាទិគ្គហណេន ឆឡាយតនំ, ឆធាតុ, ទុក្ខសច្ចំ, សមុទយសច្ចំ វា គហិតន្តិ វុត្តំ អាយតនមុខេន,ធាតុមុខេន,សច្ចមុខេន ច ឱតរណំ។ តថា អាឃាតាទីនំ សហជាតា អវិជ្ជា ហេតុសហជាតអញ្ញមញ្ញនិស្សយសម្បយុត្តអត្ថិអវិគតបច្ចយេហិ បច្ចយោ, អសហជាតា បន អនន្តរសមនន្តរអនន្តរូបនិស្សយនត្ថិវិគតាសេវនបច្ចយេហិ បច្ចយោ។ អនន្តរា បន ឧបនិស្សយវសេនេវ បច្ចយោ។ តណ្ហូបាទានាទិ ផស្សាទីនម្បិ តេសំ សហជាតានំ, អសហជាតានញ្ច យថារហំ បច្ចយភាវោ វត្តព្វោ។ កោចិ បនេត្ថ អធិបតិវសេន, កោចិ កម្មវសេន, កោចិ អាហារវសេន, កោចិ ឥន្ទ្រិយវសេន, កោចិ ឈានវសេន កោចិ មគ្គវសេនាបិ បច្ចយោតិ អយម្បិ វិសេសោ វេទិតព្វោតិ ឥទំ បដិច្ចសមុប្បាទមុខេន ឱតរណំ។ ឥមិនាវ នយេន អាហារាទីនម្បិ ឥន្ទ្រិយមុខេន ឱតរណំ វិភាវេតព្វំ។

តថា សីលំ បរិហានិបរិតាបាទីហិ វិរតិចេតនា, អព្យាបាទាទិចេតសិកធម្មា ច, បរិហានិបរិតាបយោ ចេតនាវ, តេសំ, ធម្មាធម្មាទិសង្ខាតា ធម្មាយតនំ ធម្មធាតុ ធម្មាយតនធាតុយោ សង្ខារក្ខន្ធធម្មាយតនធាតូសុ សង្គហិតា ឧបរិមតយេនេវ ឥន្ទ្រិយមុខេន ឱតរណំ វិភាវេតព្វំ។ ឧបនយោ ធាតាលោទីនំ វេទនាអវិជ្ជាតណ្ហាទិក្កហណេសុបិ។ តិស្សោលោកុត្តរាទិក្កហណេសុ បន អសង្ខតធាតុវសេនបិ ធាតុមុខេន ឱតរណំ វិភាវេតព្វំ, តថា “វេទនាតំ…បេ… អនុបាទាវិមុត្តា”តិ ឯតេន ហេតុនា សីលាទយោ បញ្ញាខន្ធក្ខន្ធា, សមាធិខន្ធាទយោ ច វោសានបក្ខិយធម្មា បកាសិតា ហោន្តីតិ តំមុខេនបិ ឱតរណំ វេទិតព្វំ។ “នតិ ផស្សបច្ចយា”តិ សស្សតាទិបញ្ញាបនស្ស បច្ចយាទិតទុត្តិតាទិបនេន អនិច្ចតាមុខេន ឱតរណំ, តថា ឯវមាទិនា បដិច្ចសមុប្បាទមុខេន ឱតរណំ។ អនិច្ចស្ស ទុក្ខាតត្តការណា អប្បណិហិតមុខេន, សុញ្ញតាមុខេន ឱតរណំ។ សេសបទេសុបិ ឯសេវ នយោ។ អយំ បដិច្ចសមុប្បាទាទិមុខេហិ សុត្តត្ថស្ស ឱតរណលក្ខណោ ឱតរណហារោ នាម។ តថា ហិ វុត្តំ “យោ ច បដិច្ចុប្បាទោ, ឥន្ទ្រិយខន្ធា ច ធាតុអាយតនា”តិអាទិ (នេត្តិ។ ៥។១១)។

សោធនហារវណ្ណនា

“យំ វា កិញ្ចិ, បរេ អវណ្ណំ ភាសេយ្យុ”ន្តិ អារព្ភោ “ធម្មស្ស វា អវណ្ណំ ភាសេយ្យុំ សង្ឃស្ស វា អវណ្ណំ ភាសេយ្យុ”ន្តិ បទសុទ្ធិ, នោ អារម្ភសុទ្ធិ។ “តត្រ តុម្ហេហិ ន អាឃាតោ, ន អប្បច្ចយោ, ន ចេតសោ អនភិរទ្ធិ ករណីយា”តិ បទសុទ្ធិ ចេវ អារម្ភសុទ្ធិ ច។ ទុតិយនយាទីសុបិ ឯសេវ នយោ, តថា “អប្បមត្តកំ ខោ បនេត”ន្តិអាទិ អារព្ភោ “កតម”ន្តិអាទិ បុច្ឆា “បាណាតិបាតំ បហាយា”តិអាទិ បទសុទ្ធិ, នោ អារម្ភសុទ្ធិ។ នោ ច បុច្ឆាសុទ្ធិ។ “ឥទំ ខោ”តិអាទិ បុច្ឆាសុទ្ធិ ចេវ បទសុទ្ធិ ច, អារម្ភសុទ្ធិ។

តថា “អត្ថិ កិញ្ចេ”តិអាទិ អារព្ភោ “កតមេ ច តេ”តិអាទិ បុច្ឆា “សន្តិ កិញ្ចេ”តិអាទិ អារព្ភោ “កិមារព្ភា”តិអាទិ អារព្ភបុច្ឆា។ “យថា សមាហិតេ”តិអាទិ បទសុទ្ធិ, នោ អារម្ភសុទ្ធិ, នោ ច បុច្ឆាសុទ្ធិ។ “ឥមេ ខោ”តិអាទិ បទសុទ្ធិ ចេវ បុច្ឆាសុទ្ធិ ច អារម្ភសុទ្ធិ ច។ ឥមិនា នយេន សព្វត្ថ អារព្ភាទយោ វេទិតព្វា។ អយំ បទារព្ភានំ សោធិតាសោធិតភាវវិចារណលក្ខណោ សោធនហារោ នាម, វុត្តម្បិ ច “វិស្សជ្ជិតម្ហិ បញ្ហេ, គាថាយំ បុច្ឆិតាយមារព្ភា”តិអាទិ (នេត្តិ។ ៥។១៣)។

អធិដ្ឋានហារវណ្ណនា

“អវណ្ណ”ន្តិ សាមញ្ញតោ អធិដ្ឋានំ។ តមវិកប្បេត្វា វិសេសវចនំ “មមំ វា”តិ។ ធម្មស្ស វា សង្ឃស្ស វាតិ បរេសម្បិ ឯស នយោ។ តថា “សីល”ន្តិ សាមញ្ញតោ អធិដ្ឋានំ។ តមវិកប្បេត្វា វិសេសវចនំ “បាណាតិបាតា បដិវិរតោ”តិអាទិ។ “អញ្ញេវ ធម្មា”តិអាទិ សាមញ្ញតោ អធិដ្ឋានំ, តមវិកប្បេត្វា វិសេសវចនំ “តយិទំ ភិក្ខវេ, តថាគតោ បជានាតី”តិអាទិ, តថា “បុព្ពន្តកប្បិកា”តិអាទិ សាមញ្ញតោ អធិដ្ឋានំ។ តមវិកប្បេត្វា វិសេសវចនំ “សស្សតវាទា”តិអាទិ។ ឥមិនា នយេន សព្ពត្ថ យថាទេសិតមេវ សាមញ្ញវិសេសា និទ្ធារេតព្ពា។ អយំ សុត្តាគតានំ ធម្មានំ អវិកប្បនាវសេន យថាទេសិតមេវ សាមញ្ញវិសេសនិទ្ធារណលក្ខណោ អធិដ្ឋានហារោ នាម, យថាហ “ឯកត្តតាយ ធម្មា, យេបិ ច វេមត្តតាយ និទ្ទិដ្ឋា”តិអាទិ (នេត្តិ។ ៣។១៣)។

បរិក្ខារហារវណ្ណនា

អាឃាតាទីនំ “អនត្ថំ មេ អចរី”តិអាទីនិ (ធ. ស. ១២៣៧; វិភ. ៩០៩) ឯកូនវីសតិ អាឃាតវត្ថូនិ ហេតុ។ អានន្ទាទីនំ អារម្មណាភិសិនេហោ ហេតុ។ សីលស្ស ហិរោត្តប្បំ, អប្បិច្ឆតាទយោ ច ហេតុ។ “គម្ភីរា”តិអាទិនា វុត្តធម្មស្ស សព្ពាបិ បារមិយោ ហេតុ។ វិសេសេន បញ្ញាបារមី។ ទិដ្ឋីនំ អសប្បុរិសូបនិស្សយោ, អសទ្ធម្មស្សវនំ មិច្ឆាភិនិវេសេន អយោនិសោមនសិការោ ច អវិសេសេន ហេតុ។ វិសេសេន បន សស្សតវាទាទីនំ អតីតជាតិអនុស្សរណាទិ ហេតុ។ វេទនានំ អវិជ្ជា, តណ្ហា, កម្មាទិផស្សា ច ហេតុ។ អនុបាទាវិមុត្តិយា អរិយមគ្គោ ហេតុ។ អញ្ញាណស្ស អយោនិសោមនសិការោ ហេតុ។ តណ្ហាយ សំយោជនិយេសុ អស្សាទានុបស្សនា ហេតុ។ ផស្សស្ស សឡាយតនានិ ហេតុ។ សឡាយតនស្ស នាមរូបំ ហេតុ។ ភវនេត្តិសមុច្ឆេទស្ស វិសុទ្ធិភាវនា ហេតូតិ អយំ បរិក្ខារសង្ខាតេ ហេតុបច្ចយេ និទ្ធារេត្វា សំវណ្ណនាលក្ខណោ បរិក្ខារហារោ នាម, តេន វុត្តំ “យេ ធម្មា យំ ធម្មំ, ជនយន្តិប្បច្ចយា បរម្បរតោ”តិអាទិ។

សមារោបនហារវណ្ណនា

អាឃាតាទីនមករណីយតាវចនេន ខន្តិសម្បទា ទស្សិតា ហោតិ។ “អប្បមត្តកំ ខោ បនេត”ន្តិអាទិនា សោរច្ចសម្បទា។ “អត្ថិ ភិក្ខវេ”តិអាទិនា ញាណសម្បទា។ “អបរាមសតោ ចស្ស បច្ចត្តញ្ញេវ និព្ពុតិ វិទិតា”តិ, “វេទនានំ...បេ... យថាភូតំ វិទិត្វា អនុបាទាវិមុត្តោ”តិ ច ឯតេហិ សមាធិសម្បទាយ សទ្ធិំ វិជ្ជាវិមុត្តិវសីភាវសម្បទា ទស្សិតា។ តត្ថ ខន្តិសម្បទា បដិសង្ខានពលសិទ្ធិតោ សោរច្ចសម្បទាយ បទដ្ឋានំ, សោរច្ចសម្បទា បន អត្ថតោ សីលមេវ, សីលំ សមាធិសម្បទាយ បទដ្ឋានំ។ សមាធិ ញាណសម្បទាយ បទដ្ឋានន្តិ អយំ បទដ្ឋានសមារោបនា។

បាណាតិបាតាទីហិ បដិវិរតិវចនំ សីលស្ស បរិយាយវិភាគទស្សនំ។ សស្សតវាទាទិវិភាគទស្សនំ បន ទិដ្ឋិយា បរិយាយវចនន្តិ អយំ វេវចនសមារោបនា។

សីលេន វីតិក្កមប្បហានំ, តទង្គប្បហានំ, ទុច្ចរិតសំកិលេសប្បហានញ្ច និទ្ទិដ្ឋំ។ សមាធិនា បរិយុដ្ឋានប្បហានំ, វិក្ខម្ភនប្បហានំ, តណ្ហាសំកិលេសប្បហានញ្ច និទ្ទិដ្ឋំ។ បញ្ញាយ ទិដ្ឋិសំកិលេសប្បហានំ, សមុច្ឆេទប្បហានំ, អនុសយប្បហានញ្ច និទ្ទិដ្ឋន្តិ ឯវំ បហានសមារោបនា។

សីលាទិខន្ធត្តយេហិ សមថវិបស្សនាភាវនាបារិបូរិំ វត្វា បហានត្តយនិទ្ទិសនតោតិ ឯវំ ភាវនាសមារោបនា។ ឯវំ សុត្តេ អាគតធម្មានំ បទដ្ឋានវេវចនបហានភាវនាសមារោបនវិចារលក្ខណោ សមារោបនហារោ ញេយ្យោ។ វុត្តញ្ហិ "យេ ធម្មា យំ មូលា, យេ ចេកត្ថា បកាសិតា មុនិនា"តិអាទិ, (នេត្តិ។ ៣។១៩) ឯវំ សោឡសហារយោជនា។

សោឡសហារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

បញ្ចវិធនយវណ្ណនា

នន្ទិយាវដ្ដនយវណ្ណនា

អាធាតាតិ នយករណវចនេន តណ្ហាវិជ្ជាសង្ខាតេន ទស្សិតា។ សតិ ហិ អត្តត្តនិយវត្ថុស្មិំ សិនេហេ, សម្មោហេ ច "អត្តា មេ អត្ថី"តិអាទិនា អាធារេន ខាយតិ, ភវតិ។ តថា "បិឡកាតិបិឡកា បដិវិជ្ជតា"តិអាទិវចនេហិ "បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា តិណ្ណំ វេទនា, អនុបាទាវិមុត្តា, ឆន្ទំ ជនយន្តានំ...បេ... យថាភូតំ បជានាតី"តិអាទិវចនេហិ ច តណ្ហាវិជ្ជានំ អន្តប្បហានំ ទស្សិតំ ហោតិ។ តានំ បន បុព្ពន្តាទិបរិកាទីបនេហិ, "អនាគតំ អបស្សត"ន្តិអាទីបនេហិ ច សន្ទស្សនេតាបិ ទស្សិតានំ តណ្ហាវិជ្ជានំ រូបធម្មា, អរូបធម្មា ច អធិដ្ឋានំ។ យថាក្កមំ សមថោ ច វិបស្សនា ច បដិបក្ខោ, តេសំ បន ចេតោវិមុត្តិ, បញ្ញាវិមុត្តិ ច ផលំ។ តត្ថ តណ្ហា សមុទយសច្ចំ, តណ្ហាវិជ្ជា ចា, តទធិដ្ឋានភូតា រូបារូបធម្មា ទុក្ខសច្ចំ, តេសមប្បវត្តិ និរោធសច្ចំ, និរោធបជានតា សមថវិបស្សនា មគ្គសច្ចន្តិ ឯវំ, ចតុសច្ចយោជនា វេទិតព្វា។

តណ្ហាគហណេន ចេត្ថ មានមានាទយោបិ សង្គហិតាតិ មានាទិយាបិ អភិរតិការណតោ តប្បច្ចយនីហារេន សង្គហិតា។ អកុសលបក្ខា នេតព្វា។ តថា អវិជ្ជាគហណេនបិ វិបរីតមនសិការលោកាទិបរិញ្ញាបគ្គហាទយោ ចេតសិកាអាទីនិ ចិត្តធម្មសម្បយុត្តា ធម្មា ចេតោវិមុត្តិចតុធម្មាទិចតោនា។ វុត្តវិបរិយាយេន បន អមោហាអលោភាទិចតោនា, អវិបរីតមនសិការាទិចតោនា ច សង្គហាបិ កុសលបក្ខា នេតព្វា។ តថា សមថបក្ខិយានំ សទ្ធិន្ទ្រិយាទីនំ, វិបស្សនាបក្ខិយានញ្ច អនិច្ចសញ្ញាទីនំ ចតោនាតិ ឯវំ តណ្ហាវិជ្ជាហិ សំកិលេសបក្ខំ សុត្តត្ថំ សមថវិបស្សនាហិ ច វោទានបក្ខំ ចតុសច្ចយោជនមុខេន នយនលក្ខណស្ស នន្ទិយាវដ្ដនយស្ស ភូមិ។ វុត្តញ្ហិ "តណ្ហញ្ច អវិជ្ជម្បិ ច, សមថេន វិបស្សនាយ យោ នេតី"តិអាទិ។

តិបុក្កលតឃចល្លតា

អាឈាតាឌីតយពរលាចចរេតត អចោរេសសិទ្ធិ, តឆា បិលាតិបិតឋរ្យសចាចាហិ បដិចិរតិចចរេតតាបិ៍ អាតត្ថាឌីតយពរលាចចរេតត បត អចោលិកសិទ្ធិ , តឆា អព្រាហ្វចរិយរេតា បដិចិរតិចចរេតតាបិ៍ អឌិត្តាឌាតាឌីហិ បត បដិចិរតិចចរេតត តក្យកឃសិទ្ធិ៍ “តឃិជំ កិក្លូចេ , តឆាកេតា បឌាតាតី”តិអាឌិតា អយោហសិទ្ធិ៍ ទ្ធាតិ តីហិ អក្យសលម្យូលេហិ កហិតេហិ តប្យុជិបក្លូតា អាឈាតាឌីតយពរលាចចរេតត ច តីលិ ក្យុសលម្យូលិតិ សិទ្ធាតិឃេច ហោត្តិ៍ តត្ថ តីហិ អក្យុសលម្យូលេហិ តិចិឆក្ខ្វុទិតសំកិលេសយលចិសយាក្យុសលសញ្ញាចិតក្កបញ្ចាឌិចសេត សេទ្ធាបិ អក្យុសលបរេក្លា ចិត្វាទេតទ្ធា៍ តឆា តីហិ ក្យុសលម្យូលេហិ តិចិឆស្យុចទិតចោឌាតសយក្យុសលសញ្ញាចិតក្កបញ្ញាសដ្ឋ្យសយាឆិ- ចិយោក្លូម្យុលចិយោក្លាឌិចសេត សេទ្ធាបិ ក្យុសលបរេក្លា ចិកាចេតទ្ធា៍

ឲត្វ ចាឃំ សច្ឆយោឌតា – លេិកា សម្យុគឃសច្ឆ៌, សទ្ធាតិ ចា ក្យុសលិក្យុសលម្យូលិតិ, តេហិ បត តិទ្ធាត្វា តេសយឆិដ្ឋាតកោចរក្ខតា ដ្ឋបិឌាតក្លូឌ្ឋា ក្យុក្លូសច្ឆ៌, តេសយប្យចត្តិ តិទេរាឆសច្ឆ៌, តិទេរាឆបឌាតតា ចិយោក្លាឌិកា យក្កុសច្ឆត្តិ៍ អឃំ អក្យុសលម្យូលេហិ សំកិលេសបក្លិ, ក្យុសលម្យូលេហិ ច ចោឌាតបក្លិ ចត្យុសច្ឆយោឌតម្យុខេខ តឃតលក្លូលាស្ស៊ តិបុក្លូលតឃស្ស៊ ភ្ញូមិ៍ តឆា ហិ ក្យុត្តំ –

“យោ អក្យុសលេ សម្យូលេហិ,

តេតិ ក្យុសលេ ច ក្យុសលម្យូលេហិ”តិអាឌិ៍ (តេត្តិ៍ ៣៌១៦);

សិហចិក្កិឡិទ្ធតតឃចល្លតា

អាឈាតាតត្ថាឌីតយពរលា-ចចរេតត សតិសិទ្ធិ៍ ឋិច្ឆាឌីចាបដិចិរតិចចរេតត ចិរិយសិទ្ធិ៍ ចិរិយេត ហិ កាយឡ្យាបិឌចិហិសាចិតក្កេ ចិតោរេតិ, ចិរិយសាឆតច្ឆា អាឌិចបិរិបុទ្ធិសិលត្តិ៍ បិលាតិបិតាឌីហិ បដិចិរតិចចរេតត សតិសិទ្ធិ៍ សតិឃា ហិ សាចឌ្ឋាតចឌ្ឋា ឌិដ្ឋោ ហោតិ៍ តត្ថ ច អាឌីតចាតិសំសេ សល្លក្លូត្វា សាចឌ្ឌ បហាឃ អតចឌ្ឌ សយាឌាឃ ចត្តតិ៍ តឆា ហិ សា “តិឃ្យាតតបច្ឆុបដ្ឋាតា”តិ ក្យុច្ឆតិ៍ “តឃិជំ កិក្លូចេ, តឆាកេតា បឌាតាតី”តិអាឌិតា សយាឆិបញ្ញាសិទ្ធិ៍ បញ្ញាចា ហិ ឃឆាក្ខ្វតាចទោសោ សយាហិតោ ច ឃឆាក្ខ្វតំ បឌាតាតីតិ៍

តឆា “តិច្ចា ស្យុចា”តិអាឌិតា អតិច្ចេ “តិច្ច”ត្តិ ចិបល្លាសេសា, “អទោរេកា បទំ យរេលា, ឲកត្តស្យុលិ អត្តា, ឌិដ្ឋឆម្យុតិទ្ធាតប្យុត្តា”តិ ច ឲចយាឌីហិ អស្យុខេខ “ស្យុខ”ត្តិ ចិបល្លាសេសា៍ “បច្ចាហិ កាយក្យុលេហិ សយប្យិតោ”តិអាឌិតា អស្យុភេ “ស្យុភ”ត្តិ ចិបល្លាសេសា៍ សទ្ធោហេច ឌិដ្ឋិប្យកាសតបចេហិ អតត្តតិ “អត្តា”តិ ចិបល្លាសេសាតិ ឲចយេត្វ ចត្តាទោ ចិបល្លាសា សិទ្ធា ហោត្តិ, តេសំ បដិបក្លូតា ចត្តាទិ សតិបដ្ឋាតាតិ សិទ្ធាតេច៍ តត្ថ ចត្វាហិ ឃឆាក្យុត្តហិ ទ្ធង្គេិឃេហិ ចត្តាទោ បុក្កលិ តិទ្ធិសិតទ្ធា៍ កធំ ក្យុចិឆោ ហិ តល្យាចទិតោ ឃុឌិង្គេិឃោ

តិក្ខត្រិយោតិ, តថា ឌិដ្ឋិចរិតោបិ។ តេសុ បធមោ អសុភេ “សុភ”ន្តិ ចិបល្លត្ថឌិដ្ឋិកោ សតិពាលេត យថាក្ខតំ កាយសកាចំ សល្លក្ខេត្វា សម្មត្តនិយាមំ ឱក្កមតិ។ ទុតិយោ អសុខេ “សុខ”ន្តិ ចិបល្លត្ថឌិដ្ឋិកោ “វេទនា កាយចិតក្កិ គាឌិចាសតី”តិអាទិនា (ម។ និ។ ១។១៩; អ។ និ។ ៣។ ១៣; ៩។១៥) ចុទេត្ថត ចិរិយសំចរសង្ខារតោត ចិរិយពាលេត ចំ ចិបល្លាសំ ចិធមតិ។ តតិយោ អនិច្ចេ “និច្ច”ន្តិ ចិបល្លត្ថឌិដ្ឋិកោ សមាធិពាលេត សមាហិតកាចតោ សង្ខារានំ ខណិកកាចំ យថាក្ខតំ បដិចិជ្ឈតិ។ ចតុត្ថោ សត្តិសម្ភុហកិច្ចារម្មណឃនចិចិត្តត្តា ឋស្សារឌិឈម្មបុញ្ជមត្តេ អនត្តនិ “អត្តា”តិ ចិបល្លត្ថឌិដ្ឋិកោ ចតុកោដិកសុញ្ញតាយតសិកាទេត ចំ មិច្ឆាភិនិចេសំ ចិទ្ធំសេតិ។ ចតុហិ ចេត្ថ ចិបល្លាសេហិ ចតុរាសចោឃយោគកន្ថអគតិតណ្ហុប្បាទុបាទាតសត្តចិញ្ញាណដ្ឋិតិអបរិញ្ញាឌិចសេត សង្គហោបិ អក្កុសលបក្ខោ តេតចន្តោ។ តថា ចតុហិ សតិបដ្ឋានេហិ ចតុត្ថិធសោតចិហារាធិដ្ឋានសុខកាកិយធម្មអប្បមញ្ញាសម្មប្បធានិទ្ធិបាទាឌិចសេត សង្គហោបិ ចោធាតបក្ខោ តេតចន្តោ។

១៧ ធាយំ សច្ចយោជនា – សុភសញ្ញាសុខសញ្ញាហិ, ចតុហិបិ ចា ចិបល្លាសេហិ សមុទយសច្ចំ, តេសមឌិដ្ឋានាអម្មណត្វា បញ្ចុបាទាតក្ខន្ធា ទុក្ខសច្ចំ, តេសមប្បចត្តិ និរោធសច្ចំ, និរោធបជាតតា សតិបដ្ឋានាឌិកា មក្គសច្ចន្តិ។ អយំ ចិបល្លាសេហិ សំកិលេសបក្ខេ, សង្ខិត្រិយាឌីហិ ចោធាតបក្ខេ ចតុសច្ចយោជនាសុខេត តយតលក្ខណស្ស សីហចិក្កីឡិតតយស្ស ភូមិ, យថាហ “យោ តេតិ ចិបល្លាសេហិ, កិលេសេ ត្តត្រិយេហិ សង្ខសម្ម”តិអាឌិ (តេត្តិ។ ៣។១៨)។

ឌិសាលោចតអង្គុសតយគ្គយចណ្ណតា

ត្ថតិ តិណ្ណំ អត្ថតយាតំ សិទ្ធិយា ចោធាកាតយគ្គយប្បិ សិទ្ធេមច ហោតិ។ តថា ហិ អត្ថតយត្តយឌិសាក្ខតធម្មានំ សមាលោចតមេច ឌិសាលោចតតមោ។ ចេសំ សមាតយតមេច អង្គុសតមោ។ តស្មា យថាទុត្តតមេត អត្ថតយាតំ ឌិសាក្ខតធម្មសមាលោកតតយតចសេត តប្បិ តយគ្គយំ យោជេតព្ពន្តិ, តេត ចុត្តំ “ចេឃ្យាកទេហេសុ ហិ តេយ, កុសលាកុសលា”តិអាឌិ (តេត្តិ។ ៣។១០)។ អយំ បញ្ចុតយយោជនា។

បញ្ចុចិធតយចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

សាសតបដ្ឋាតចណ្ណតា

ត្ថតំ បត សុត្តំ សោឡសអសចិធេ សាសតបដ្ឋាតេ សំកិលេសចាគិយសល្លកាកិយំ តណ្ហាឌិដ្ឋាឌិសំកិលេសាតំ សីលាឌិបុញ្ញកិរិយស្ស, អសេក្ខសីលាឌិក្ខន្ធស្ស ច ចិកត្តត្តា, សំកិលេសចាគតាតិព្ពេធាសេក្ខកាកិយមេច ចា យថាទុត្តត្តាតំ សេក្ខសីលក្ខន្ធាឌិកស្ស ច ចិកត្តត្តា។ អដ្ឋចីសតិចិធេ បត សាសតបដ្ឋាតេ លោកិយលោកុត្តរំ សត្តធម្មាឌិដ្ឋាតំ ញាណទោយ្យំ ឥស្សតកាចចតំ សពចចតបទេចចតំ ចិស្សជ្ជតីយាចិស្សជ្ជតីយំ កម្មចិបាកំ កុសលាកុសលំ អតុញ្ញាតបដិក្ខិត្តំ ករធា ច លោកិយលោកុត្តរាឌីតមត្តានំ ត្ថត ចិកត្តត្តាតិ។ អយំ សាសតបដ្ឋាតយោជនា។

បការលភឃចណ្ហភា ភិដ្ឋិ៣ា៍

ត្ថតិ ស៊ុយក្កលចិលិរិតិយា ឌីឈតិកាឃដ្ឋកចាឃ បទយស៊ុលុយកយ៉ឹក្ខទទ្រុទត្រុទបាលេត្ថបរិឌីបតាឃ ស៊ុចិយលចិប៉ុលបឌ្ឍារចឃ្យុត្តឹឃឌតតាឃ អឌ្ឍចយឌ្ឍុចទេសារច្នុរសដ្ឋារតិឆិតិត្យុឌ្ឍិលត្ដិចិទិរិឃាឌិឆយុរយក្កិតា សាដ្ឋកទេ ប៉ិឌកត្តទេឃ អសក្ការ៉ិហឹទចិសារងាលចាទិតា អទេកប្យទេកឌសកសយឃសយឃត្តទកហភឡ្យោកាហិតា យហាកលិតា យហារចឃ្យាកទលោភ ចាលាកិចិសឆយុទសតាបតិតាយទេទទត យហាឆយុទាឌាឆិទាឌកទ្សុតា កតាឃ សាឆុចិលិរិតិយា តាយ លឹតត្តុបការសតិយា (ចាហុឌាលស៊ុត្តចណ្ហតាឃ លឹតត្តុចិកាចតា៍

(ចាហុឌាលស៊ុត្តចណ្ហភា ភិដ្ឋិ៣ា៍

បឆទេយា ភាទេកា ភិដ្ឋិទេ៣ា៍